

ALGEMENE PRAKTISCHE RECHTSVERZAMELING

BESLAG

Eric DIRIX
Raadsheer in het Hof van Cassatie
Buitengewoon hoogleraar K.U.Leuven

Karen BROECKX
Raadsheer hof van beroep te Gent
Hoofddocent Universiteit Gent

*Hoofdstuk I en de hoofdstukken V t.e.m. IX zijn van de hand van E. DIRIX.
K. BROECKX schreef de hoofdstukken II, III en IV.*

Derde editie

2010

 Kluwer
a Wolters Kluwer business

In deze verhandeling is de stof bijgehouden tot 15 november 2009.

7534903-30

ISBN 978 90 4652 773 3

D 2010 2664 005

BP/APR-BI10072

Verantwoordelijke uitgever: Hans Suijkerbuijk

Ragheno Business Park

Motstraat 30

B-2800 Mechelen

Tel.: 0800/14500 (gratis oproepnummer)

www.kluwer.be

© 2010, Wolters Kluwer Belgium NV

Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt worden, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

	Blz.
INHOUD	V
AFKORTINGEN EN CITEERWIJZEN	XIX
LITERATUURLIJST	XXI
	Nrs.
Hfdst. I ALGEMEEN	1-205
Afd. I INLEIDING	1-52
§ 1. Begrippen	1-4
§ 2. Reële executie	5-21
A. Geoorloofdheid	5-8
B. Procedure	9-12
C. Uitdrijving	13-21
1. Algemeen	13-16
2. De uithuiszetting (art. 1344bis-septies)	17-21
§ 3. Dwangsom	22-26
A. Algemeen	22-23
B. Bevoegde rechter	24
C. Conventionele dwangsom	25
D. Verbeurte	26
§ 4. Beslag	27-52
A. Inleiding	27-47
1. Begrip	27
2. Beschikkingsonbevoegdheid	28-29
3. Beslag en samenloop	30
4. Beslag en derdenbescherming	31-32
5. Voorwerp van het beslag	33-40
6. Omvang van het beslag	41
7. Keuzerecht van de schuldeiser	42
8. Misbruik van beslag- en executierechten	43-45
9. Soorten van beslag	46-47
B. Juridische aard	48-50
C. Rechtsverhouding tussen beslaglegger en beslagene	51
1. Geen rechtverkrijging	51
2. Dwangverteenwoordiging	52
Afd. II DE BESLAGRECHTER	53-101
§ 1. Algemeen	53
§ 2. Materiële bevoegdheid	54-89
A. Algemeen	54-56
B. Beslag en executie	57
C. Bevoegdheid voorzitter	58
D. Uitwinning van goederen	59-66
1. Principe	59-60
2. Bijzondere gevallen	61-66
E. Reële executie	67

	F. Vrijwillige tenuitvoerlegging	68
	G. Arbitrage	69
	H. Interpreteren van vonnissen en akten	70
	I. Schorsen van tenuitvoerlegging	71-73
	J. Oordelen over executieafspraken	74
	K. Verlenen van uitstel	75-80
	1. Principe	75
	2. Uitzonderingen	76
	3. Bevoegde rechter	77-80
	L. Schadevergoeding	81
	M. Tussenvorderingen	82
	N. Dwangsom	83
	O. Diverse toepassingsgevallen	84-85
	P. Fiscale zaken	86
	Q. Strafzaken	87-88
	R. Specifieke wettelijke bevoegdheden	89
§ 3.	Territoriale bevoegdheid	90-96
	A. Principe	90-93
	B. Internationale bevoegdheid	94
	C. Bevoegdheidsgeschillen en verdelingsincidenten	95-96
§ 4.	Controletaken	97
§ 5.	Rechtspleging	98-101
Afd. III	DE GERECHTSDEURWAARDER	102-103
Afd. IV	PUBLICITEIT	104-110
§ 1.	Algemeen	104
§ 2.	Bestand van berichten	105
§ 3.	Berichten van beslag, verzet, delegatie, overdracht en collectieve schuldenregeling	106
	A. Bericht van beslag	106
	B. Bericht van verzet	106
	C. Bericht van delegatie	106
	D. Bericht van loonoverdracht	106
	E. Bericht van collectieve schuldenregeling	106
§ 4.	Verzending en toegang	107-109
§ 5.	Verplichte consultatie van het bestand	110
Afd. V	BESLAGBAARHEID	111-205
§ 1.	Algemene bepalingen	111-148
	A. Goederen van de debiteur	111-116
	1. Principe	111
	2. Fiduciaire verhoudingen	112
	3. Simulatie – “Stroman”-beslag	113
	4. Pauliana-beslag	114
	5. Keuzerecht van de schuldeiser	115
	6. Informatievergaring over het vermogen	116
	B. Onverdeeldheid	117-121
	C. Echtgenoten	122-130
	1. Wettelijk stelsel	122-126
	2. Scheiding van goederen	127
	3. Irrelevantie van de regels uit artikel 215 BW	128
	4. Fiscale schulden	129-130
	D. Wettelijk samenwonenden	131
	E. Samenloop	132-148
	1. Algemeen	132-133

INHOUD

VII

	2. Faillissement	134-141
	3. Collectieve schuldenregeling	142
	4. Gerechtelijke reorganisatie (WCO)	143
	5. Ontbinding rechtspersonen	144-145
	6. Beneficiaire aanvaarding	146
	7. Onbeheerde nalatenschap	147
	8. Kennelijk onvermogen en boedelafstand	148
§ 2.	Beslagbare goederen	149-205
	A. Algemeen	149-154
	1. Het vermogen als verhaalsobject	149-153
	2. Beslagbaarheid en retentierecht	154
	B. Niet-beslagbare goederen	155-176
	1. Onbeslagbaar uit hun aard	155
	2. Artikel 1408 Ger.W.	156
	3. Procedure	157
	4. Contractuele onbeslagbaarheid	158
	5. Bijzondere wetten	159
	6. Loon en andere beschermde vorderingsrechten	160-176
	C. Uitvoeringsimmunititeit van de overheid	177-196
	1. Principe	177-178
	2. Artikel 1412bis Ger.W.	179-190
	3. Beslag onder derden of bij een derde	191
	4. Bijzondere wetten	192
	5. Reële executie	193
	6. Schuldvergelijking	194-195
	7. <i>Exceptio non adimpleti contractus</i> en retentierecht	196
	D. Vreemde staten	197-198
	E. Cultuurgoederen	199
	F. Tegoeden buitenlandse centrale banken	200
	G. Woning zelfstandige	201
	H. Beslag op schepen en luchtvaartuigen	202-205
	1. Beslag op schepen	202-203
	2. Beslag op luchtvaartuigen	204-205
Hfdst. II	UITVOERBARE TITEL	206-349
Afd. I	INLEIDING	206
Afd. II	FORMELE VOORWAARDEN	207-213
	§ 1. Formulier van tenuitvoerlegging	207-208
	§ 2. Authentieke akten	209
	§ 3. Grosse, minuut, afschrift	210-211
	§ 4. Aflevering van een grosse	212-213
Afd. III	INHOUD	214-233
	§ 1. Bestaan van de verbintenis	216-218
	§ 2. Soorten verbintenissen	219-225
	A. Geldsomverbintenissen	220-222
	B. Verbintenissen om iets (niet) te doen	223
	C. Verbintenissen iets te geven	224-225
	§ 3. Zekere, vaststaande en opeisbare schuldvordering	226-233
	A. Andere dan geldsomverbintenissen	226-228
	B. Geldsomverbintenissen	229-233
Afd. IV	SOORTEN UITVOERBARE TITELS	234-349
	§ 1. Rechterlijke uitspraken	237-265

A.	Veroordelende/afwijzende beslissing in eerste aanleg	238-255
1.	Inhoud van de beslissing	240-244
2.	Voorafgaande betekening	245-248
3.	Executiegerechtigde	249-250
4.	Executieplichtige	251-255
B.	Hervorming of vernietiging van de uitvoerbare titel na verzet of hoger beroep	256-260
1.	Teruggaveplicht	257
2.	Schadevergoedingsplicht	258-260
C.	Verbreking in cassatie	261
D.	Andersluidend bodemvonnis na kort geding	262-265
§ 2.	Proces-verbaal van minnelijke schikking en akkoordvonnis	266-268
§ 3.	Exequaturbeslissingen	269-296
A.	Exequatur van vreemde rechterlijke beslissingen	270-288
1.	Gemeen recht	272-274
2.	Internationale verdragen	275
3.	Europees recht	276-288
B.	Exequatur van arbitrale beslissingen	289-295
1.	Algemeen	289
2.	Vreemde arbitrale beslissingen	290-291
3.	Belgische arbitrale beslissingen	292-295
C.	Beslissingen waarvoor geen exequatur vereist is	296
§ 4.	Authentieke akten	297-349
A.	Notariële akten	298-305
1.	Beginsel: onbeperkte uitvoerbaarheid	299
2.	Beperkingen van het beginsel	300-302
3.	Nauwkeurige en onbetwistbare omschrijving van de verbintenissen	303
4.	Betwistingen in verband met de notariële akte en hun weerslag op de uitvoerbare kracht	304
5.	Buitenlandse notariële akten	305
B.	Administratieve akten	306-307
C.	Fiscale uitvoerbare titel	308-336
1.	Directe belastingen	309-330
2.	Btw	331-334
3.	Registratierechten	335-336
D.	Sociaal dwangbevel	337-348
1.	RSZ-werknemers (art. 40 wet 27 juni 1967)	337-341
2.	Sociale bijdragen zelfstandigen	342-348
E.	Dwangbevel ter invordering van alimentatievoorschotten (DAVO)	349
F.	Decreet Ruimtelijke Ordening	349

Hfdst. III VOORLOPIGE TENUITVOERLEGGING 350-385

Afd. I	INLEIDING	350-375
§ 1.	Definitieve tenuitvoerlegging	351-353
A.	Definitieve rechterlijke beslissing	352
B.	Andere authentieke akten	353
§ 2.	Voorlopige tenuitvoerlegging	354-356
§ 3.	Doelstelling	357
§ 4.	Rechten en plichten van de partijen	358
§ 5.	Modaliteiten van uitvoerbaarheid	359-363
A.	Zekerheidsstelling door de schuldeiser	360-362
B.	Kantonnement door de schuldenaar	363
§ 6.	Uitvoerbaarverklaring in hoger beroep	364-370
A.	Toestaan van de uitvoerbaarheid door de appelrechter	364-366

	B. Verbod en schorsing van de uitvoerbaarheid door de appelrechter	367-370
	§ 7. Aansprakelijkheid na hervorming door de appelrechter	371-374
	§ 8. Gevolgen van de uitvoerbaarheid	375
Afd. II	TOEPASSINGSGBIED	376-385
	§ 1. Uitvoerbaarheid van rechtswege	377-380
	§ 2. Uitvoerbaarverklaring bij rechterlijke beslissing (art. 1400-1402)	381-383
	A. Procedure	382
	B. Motivering	383
	§ 3. Verbod van voorlopige tenuitvoerlegging	384-385
Hfdst. IV	KANTONNEMENT	386-432
Afd. I	ALGEMEEN	386-393
	§ 1. Begrip	386-388
	§ 2. Toepassing	389-393
	A. Absoluut en persoonlijk recht	389-390
	B. Voorwaarden	391-392
	1. Reeds gelegd of dreigend beslag	391
	2. Veroordeling tot een geldsom	392
	C. Modaliteiten	393
Afd. II	KANTONNEMENT EN BEWAREND BESLAG	394-407
	§ 1. Kantonnement van de oorzaken van het bewarend beslag	395-401
	A. Doelstelling	395
	B. Procedure	396-399
	1. Met tussenkomst van de beslagrechter	397-398
	2. Rechtstreeks in handen van de gerechtsdeurwaarder	399
	C. Bedrag	400
	D. Samenstelling	401
	§ 2. Kantonnement van het voorwerp van het bewarend beslag	402-404
	A. Doelstelling	402
	B. Gerechtigden	403
	C. Procedure	404
	§ 3. Gevolgen	405-407
	A. Kantonnement van de oorzaken van het beslag	405-406
	B. Kantonnement van het voorwerp van het beslag	407
Afd. III	KANTONNEMENT EN UITVOEREND BESLAG	408-431
	§ 1. Kantonnement van de oorzaken van het uitvoerend beslag	409-423
	A. Doelstelling	409
	B. Beperkingen van het recht tot kantonnement	410-419
	1. Veroordeling tot een geldsom bij een uitvoerbare rechterlijke beslissing	410
	2. Voorafgaand verzet of hoger beroep	411-412
	3. Schorsing van de vervolgingen	413
	4. Wettelijk of rechterlijk verbod	414-419
	C. Procedure	420
	D. Bedrag	421
	E. Samenstelling van het bedrag	422-423
	§ 2. Kantonnement van het voorwerp van het uitvoerend beslag	424
	§ 3. Gevolgen	425-426
	A. Kantonnement van de oorzaken van het beslag	425
	B. Kantonnement van het voorwerp van het beslag	426
	§ 4. Minnelijk kantonnement	427-431

	A. Doelstelling	427
	B. Tegenwerpelijkheid	428-430
	1. Restrictieve opvatting	428
	2. Extensieve opvatting	429-430
	C. Gevolgen	431
Afd. IV	BEVOEGDHEID BESLAGRECHTER EN VOORZITTER IN KORT GEDING INZAKE KANTONNEMENT	432
Hfdst. V	BEWAREND BESLAG	433-515
Afd. I	BEGRIP EN GEVOLGEN	433-448
	§ 1. Algemeen	433
	§ 2. Gevolgen	434-441
	A. Beschikkingsonbevoegdheid	434
	B. Vruchten	435
	C. Bijkomende maatregelen	436-437
	D. Verkoop bederfbare goederen	438
	E. Geen voorrecht	439
	F. Stuiting van verjaring	440
	G. Aansprakelijkheid	441
	§ 3. Duurtijd	442-446
	A. Termijn	442
	B. Verlenging	443-444
	C. Schorsing	445
	D. Nieuw beslag	446
	§ 4. Pluraliteit van beslagen	447
	§ 5. Publiciteit	448
Afd. II	GEMEENSCHAPPELIJKE BEPALINGEN	449-466
	§ 1. Urgentie	449-452
	A. Principe	449
	B. Toepassingsgevallen	450
	C. Toepassingsgebied	451-452
	1. Principe	451
	2. Uitzonderingen	452
	§ 2. Een schuldvordering	453
	§ 3. Bekwaamheid	454
	§ 4. Kwaliteit van de vordering	455-460
	A. Zekerheid	455-456
	B. Opeisbaarheid	457-459
	C. Vaststaan	460
	§ 5. Tijdstip van de beoordeling	461
	§ 6. Rechterlijke machtiging	462-466
	A. Principe	462
	B. Algemene uitzonderingen	463-466
	1. Vonnissen	463
	2. Buitenlandse vonnissen	464
	3. Scheidsrechterlijke beslissingen	465
	4. Notariële akten	466
Afd. III	PROCEDURE	467-483
	§ 1. Toestemming van de beslagrechter	467-471
	A. Verzoekschrift	467
	B. Conclusie	468
	C. Beschikking	469-470

	D. Aantal beslagleggingen	471
§ 2.	Rechtsmiddelen	472-482
	A. Tegen de beschikking die toelating weigert	472
	B. Tegen beslag zonder rechterlijke machtiging	473-474
	C. Tegen de beschikking die beslag toestaat	475-478
	D. Wijziging of intrekking wegens veranderde omstandigheden	479-480
	1. Door de beslagene (art. 1419, tweede lid)	479
	2. Door de beslaglegger (art. 1032)	480
	E. Dagvaardingstermijn	481
	F. Opheffing wegens afwijzing van de eis ten gronde	482
§ 3.	Gezag van gewijsde	483
Afd. IV	KANTONNEMENT	484-485
§ 1.	Van de oorzaak van het beslag	484
§ 2.	Van het voorwerp van het beslag	485
Afd. V	OMZETTING IN UITVOEREND BESLAG	486
Afd. VI	BIJZONDERE BEPALINGEN	487-515
§ 1.	Bewarend beslag op roerend goed (zie verder, nrs. 589 e.v.)	487
§ 2.	Bewarend derdenbeslag (zie verder, nrs. 777 e.v.)	487
§ 3.	Bewarend beslag op onroerend goed (zie verder, nrs. 833 e.v.)	487
§ 4.	Bewarend scheepsbeslag	487-499
	A. Inleiding	487
	B. Voorwaarden	488-493
	1. Een zeevordering	489
	2. Kwaliteit van de vordering	490
	3. Urgentie	491
	4. Zekerheid	492
	5. De zgn. tegenborgstelling	493
	C. Schip voorwerp van het beslag	494-497
	1. Algemeen	494-495
	2. Zusterschepen	496
	3. "One ship companies"	497
	D. Opeenvolgend beslag	498
	E. Publiciteit en geldigheidsduur	499
§ 5.	Beslag op scheepsplading en op cognossementen	500-503
	A. Algemeen	500
	B. Beslag	501-503
§ 6.	Bewarend beslag op vliegtuigen	504
§ 7.	Pandbeslag	505-507
	A. Begrip	505
	B. Volgrecht van de verhuurder	506
	C. Omzetting in uitvoerend beslag	507
§ 8.	Beslag tot terugvordering	508-514
	A. Begrip	508
	B. Gerechtigden	509
	C. Vereisten	510
	D. Welke goederen	511
	E. Vorm	512
	F. Rechtsmiddelen	513
	G. Omzetting in uitvoerend beslag	514
§ 9.	Beslag inzake namaak	515

Hfdst. VI	UITVOEREND BESLAG	516-576
Afd. I	ALGEMEEN	516-517
Afd. II	VOORWAARDEN	518-559
	§ 1. Beslaglegger	518-521
	A. Schuldeiser zijn	518-520
	B. Bekwaamheid	521
	§ 2. Lastens de debiteur	522-524
	§ 3. Kwaliteit van de schuldvordering	525-559
	A. Uitvoerbare titel	525
	B. Zekere, vaststaande en opeisbare vordering	526-534
	1. Bestaan	527
	2. Zeker en vaststaand	528
	3. Opeisbaar	533-534
	C. Actualiteit	535-559
	1. Begrip	535
	2. De beslaglegger is geen schuldeiser meer	536-546
	3. De schuldvordering is geheel of gedeeltelijk uitgedoofd	537-546
	4. Toepassingsgeval: alimentatievorderingen	547-559
Afd. III	PROCEDURE	560-576
	§ 1. Betekening	561
	§ 2. Bevel	562-570
	A. Betekenis	562-565
	B. Vermeldingen	566-569
	C. Geldigheidsduur	570
	§ 3. Beslag	571
	§ 4. De gerechtsdeurwaarder	572-576
	A. Algemeen	572-573
	B. Aansprakelijkheid	574-576
Hfdst. VII	BESLAG OP ROEREND GOED	577-685
Afd. I	ALGEMEEN	577-588
	§ 1. Roerende lichamelijke goederen	578-579
	§ 2. Eigendom van de schuldenaar	580-583
	§ 3. Goederen onroerend door bestemming	584-585
	§ 4. Goederen van echtgenoten en wettelijk samenwonenden	586
	§ 5. Keuzerecht van de schuldeiser	587
	§ 6. Beslagbare goederen	588
Afd. II	BEWAREND BESLAG	589-594
	§ 1. Vorm	589
	§ 2. Gevolgen	590-592
	§ 3. Revindicatie	593
	§ 4. Geldigheidsduur	594
Afd. III	UITVOEREND BESLAG	595-664
	§ 1. Bevel	595-598
	§ 2. Beslag	599-633
	A. Algemeen	599-602
	1. Principe	599
	2. Pandverzilvering	600-602
	B. Procedure	603-625
	1. Bijstand van een getuige	606-607

	2. Afwezigheid van de beslaglegger	608
	3. Beslag op verschillende plaatsen	609
	4. Beslag bij een derde	610-614
	5. Weigering toegang	615-616
	6. Openen van gehuurde brandkasten	617
	7. Beslag op geld	618
	8. De beslaglegging	619
	9. Omschrijving van de goederen	620-621
	10. PV van niet-bevinding	622
	11. Beslag op dieren, gereedschappen en machines	623
	12. Kennisgeving en betekening	624
	13. Publiciteit	625
	C. Eenheid van beslag	626-628
	1. Algemeen	626
	2. Beslag bij vergelijking	627
	3. Verzet	628
	D. Incidenten	629
	E. Gevolgen van het beslag	630-633
	1. Algemeen	630-632
	2. Artikel 507 Sw.	633
§ 3.	Verkoop	634-645
	A. Algemeen	634
	B. Publiciteit	635-636
	C. Plaats van verkoop	637
	D. Onderhandse verkoop	638
	E. Bijzondere bepalingen	639
	F. Toewijzing	640-641
	G. Incidenten	642-645
	1. Verzet van de schuldenaar	642-643
	2. Verzet van derden	644
	3. Verzet van andere schuldeisers	645
§ 4.	Revindicatie	646-664
	A. Algemeen	646-650
	1. Principe	646-647
	2. Toepassingsgevallen	648-650
	B. Procedure	651-652
	C. Bewijs	653-657
	D. Bijzondere gevallen	658-664
	1. Feitelijk samenwonenden	658-660
	2. Echtgenoten	661-662
	3. Wettelijk samenwonenden	663
	4. Rechtspersonen	664
Afd. IV	EVENREDIGE VERDELING	665-685
§ 1.	Algemeen	665-671
	A. Begrip	665
	B. Toepassingsgebied	666
	C. Taak van de gerechtsdeurwaarder	667-671
§ 2.	Procedure	672-685
	A. Uitnodiging schuldeisers	672
	B. Toegelaten schuldeisers	673-676
	C. Rangorde	677-679
	1. Voorrecht der gerechtskosten	678
	2. Voorrecht registratierechten	679
	D. Ontwerp van verdeling	680-681
	E. Tegenspraak	682-683
	F. Beslechting der zwarigheden en verdeling	684-685

	Hfdst. VIII BESLAG ONDER DERDEN	686-832
Afd. I	ALGEMEEN	686-776
	§ 1. Inleiding	686-706
	A. Begrip	686-687
	B. Buitengerechtigd verzet	688-689
	C. Bijzondere gevallen	690
	D. Verwante rechtsfiguren	691-706
	1. Beslag bij een derde	691
	2. Zijdelingse vordering	692-394
	3. Rechtstreekse vordering	695-697
	4. Overdracht van schuldvordering	698
	5. Delegatieovereenkomst	699
	6. Loonoverdracht	700-703
	7. Ontvangstmachtiging en loondelegatie	704-706
	§ 2. Structuur	707-752
	A. De schuldvordering waarvoor het beslag wordt gelegd	708-709
	B. De schuldvordering waarop het beslag wordt gelegd	710-748
	1. Kwaliteit van de vordering	710-711
	2. Voor beslag vatbaar	712-714
	3. Onverdeelde schuldvordering	715
	4. Bestaan in het vermogen van de debiteur	716-717
	5. Positie beslaglegger – Nevenrechten	718
	6. Toepassingsgevallen	719-748
	C. Drie partijen	749-752
	1. Beslag in eigen handen	751
	2. Vier-partijenverhouding	752
	§ 3. Beslag in handen van de Staat	753
	§ 4. Gevolgen	754-776
	A. Geen overdracht	754
	B. Onbeschikbaarheid	755-760
	C. Totaliteit van de onbeschikbaarheid	761-764
	D. Relativiteit van de onbeschikbaarheid	765-768
	E. Beslag en cessie van schuldvordering	769-772
	F. Positie van de derde-beslagene	773-775
	G. Stuiting van verjaring	776
Afd. II	BEWAREND DERDENBESLAG	777-807
	§ 1. Algemeen	777-790
	A. Grondvoorwaarden	777
	B. Bekwaamheid	778
	C. Vormen	779-786
	1. Met rechterlijke machtiging	779-783
	2. Op eigen gezag	784-786
	D. Beslag	787
	E. Aanzegging van het beslag	788
	F. Rechtsmiddelen	789
	G. Duurtijd	790
	§ 2. Verplichtingen van de derde-beslagene	791-806
	A. Positie van de derde-beslagene	791
	B. Onbeschikbaarheid en afgifteverbod	792-795
	C. Verklaring van derde-beslagene	796-806
	1. Verplichting	796-797
	2. Wijziging verklaring	798
	3. Sanctie	799-803
	4. Faillissement	804
	5. Betwisting van de schuld	805-806

§ 3.	Omzetting bewarend in uitvoerend derdenbeslag	807
Afd. III	UITVOEREND DERDENBESLAG	808-828
§ 1.	Algemeen	808-811
	A. Begrip	808
	B. Schuldvordering waarvoor beslag wordt gelegd	809
	C. Periodiek te vervallen schuldvorderingen	810
	D. Schuldvordering waarop beslag wordt gelegd	811
§ 2.	Beslag	812
§ 3.	Aanzegging van het beslag	813
§ 4.	Verzet van de schuldenaar	814
§ 5.	Onbeschikbaarheid en afgifteverbod	815
§ 6.	Verklaring van de derde-beslagene	816
§ 7.	Afgifte	817-828
Afd. IV	EVENREDIGE VERDELING	829-832
Hfdst. IX	BESLAG OP ONROEREND GOED	833-1003
Afd. I	BEWAREND BESLAG	833-844
§ 1.	Algemeen	833-834
	A. Voorwaarden	833
	B. Beslagbare goederen	834
§ 2.	Beslag	835-843
	A. Vorm	835
	B. Gevolgen	836-838
	C. Geldigheidsduur	839-841
	D. Opheffing en doorhaling	842-843
§ 3.	Omzetting in uitvoerend beslag	844
Afd. II	UITVOEREND BESLAG	845-991
§ 1.	Algemeen	845-862
	A. Inleiding	845
	B. Hoedanigheid van beslaglegger en beslagene	846-847
	C. Voorwerp van het beslag	848-860
	1. Onroerende goederen	848-851
	2. Bedingen van onvervreemdbaarheid en onbeslagbaarheid	852
	3. Verkrijger wiens titel nog niet werd overgeschreven	853
	4. Onverdeelde goederen	854-857
	5. Echtgenoten	858-860
	D. Keuzerecht van de schuldeiser	861-862
§ 2.	Procedure	863-894
	A. Poging tot minnelijke schikking	865-868
	1. Toepassingsgebied	865
	2. Tijdstip	866
	3. Minnelijke schikking	867
	4. Sanctie	868
	B. Bevel	869-878
	1. Algemeen	869-871
	2. Gevolgen	872
	3. Verzet	873-875
	4. Overschrijving van het bevel	876-878
	C. Beslag	879-884
	1. Algemeen	879-881
	2. Verzet	882
	3. Overschrijving van het beslag	883-884

	D. Verzoekschrift en de beschikking tot aanstelling notaris	885-894
	1. Algemeen	885-890
	2. Rechtsmiddelen	891-894
§ 3.	Gevolgen	895-914
	A. Algemeen	895
	B. Gevolgen van het beslag	896-904
	1. De beslagene als sekwester	896
	2. Huurgelden	897-900
	3. Natuurlijke vruchten	901-902
	4. Kwalitatieve rechten	903
	5. Zakelijke rechten	904
	C. Gevolgen van de overschrijving	905-914
	1. Daden van beschikking	905-909
	2. Huurovereenkomsten	910-914
§ 4.	Verkoop uit de hand	915-918
	A. Algemeen	915
	B. Onderhandse verkoop op rechterlijk bevel (art. 1580bis)	916
	C. Verkoop op verzoek van de beslaglegger (art. 1580ter)	917
	D. Gevolgen	918
§ 5.	Verkoopsvoorwaarden	919-940
	A. Inhoud	919-928
	1. Algemeen	919-920
	2. Specifieke bedingen	921-928
	B. Kennisgeving en tegenspraak	929-936
	1. Aanmaning	929-931
	2. Gevolgen	932
	3. Tegenspraak	933-936
	C. Positie van de niet-betaalde verkoper	937-938
	D. Kantmelding	939-940
§ 6.	Openbare verkoop	941-974
	A. Algemeen	941-945
	1. Termijn	941
	2. Initiatiefrecht	942
	3. Vorm	943-944
	4. Verhouding beslaglegger – notaris	945
	B. Hoger bod	946-949
	C. Herveiling na rouwkoop	950-953
	D. Weigering van een bod	954-956
	E. Stopzetting en schorsing van de verkoop	957-959
	F. Formaliteiten na de verkoop	960-964
	1. Titel van de verkoop	960
	2. Betekening van de akte van toewijzing	961
	3. Uitdrijving van de beslagene	962
	4. Betaling van de kosten	963
	5. Overschrijving van de toewijzing	964
	G. Positie van de koper	965-969
	1. Algemeen	965
	2. Tijdstip van de eigendomsoverdracht	966
	3. Eigendomsoverdracht	967-968
	4. Toepassing van de regels van de koop	969
	H. Buitengewone kosten van de vervolging	970
	I. Incidenten	971-974
	1. Ontbindingsvordering (zie boven, nr. 937)	971
	2. Revindicatievordering	971
	3. Wijziging van de staat van partijen	972
	4. Schorsing van de tenuitvoerlegging	973
	5. Omzetting in een vrijwillige verkoop	974

INHOUD

XVII

§ 7.	Nietigheden	975-979
	A. Algemeen	975-977
	B. Zwarigheden	978-979
§ 8.	Samenloop en eenheid van beslag	980-991
	A. Eenheid van beslag	980-986
	1. Subrogatie of indeplaatsstelling	980-984
	2. Samenvoeging van beslagen	985-986
	B. Samenloop	987-991
	1. Samenloop met faillissement	987-988
	2. Samenloop met andere gerechtelijke verkopen	989
	3. Gerechtelijke reorganisatie (WCO)	990
	4. Collectieve schuldenregeling	991
Afd. III	RANGREGELING	992-1003
§ 1.	Begrip	992
§ 2.	Samenlopende schuldeisers	993
§ 3.	Procedure	994-1001
	A. Afgiftewijs van de verschuldigde bedragen aan de koper	994
	B. Proces-verbaal van rangregeling en tegenspraak	995-999
	1. Proces-verbaal	995
	2. Aanmaning	996
	3. Tegenspraak	997
	4. Interest	998
	5. Regeling van de betwistingen	999
	C. Afsluiting van het proces-verbaal	1000
	D. Strafrechtelijk beslag en verbeurdverklaring	1001
§ 4.	Doorhaling	1002-1003
		Blz.
ZAAKREGISTER		617

AFKORTINGEN EN CITEERWIJZEN

Er wordt afgekort en geciteerd volgens de aanbevelingen van de Interuniversitaire Commissie Juridische Verwijzingen en Afkortingen, *Juridische verwijzingen en afkortingen*, Mechelen, Kluwer, 2008, vierde editie, 170 p.

Binnen elk hoofdstuk wordt elke bron (minstens) eenmaal volledig weergegeven.

Verder worden in de regel geen afkortingen gebruikt, tenzij in de tussen haakjes geplaatste tekst(gedeelten).

LITERATUURLIJST

I. België

A. Boeken

- BEIRENS, J., *Bewarende beslagen en middelen van tenuitvoerlegging*, Brugge, 1983, losbl.
- BRIERS, M., *De gerechtsdeurwaarder*, Brussel, 1989.
- BYTTEBIER, J. en BOUCKAERT, F., *Beslag en rangregeling – Saisie et ordre*, Leuven, 2001.
- CHABOT-LEONARD, D., *Saisies conservatoires et saisies exécutions*, Brussel, 1979.
- Comm.Ger.R.*, V, “Bewarend beslag en middelen tot tenuitvoerlegging” (losbl.).
- DEKKERS, R., *Handboek burgerlijk recht*, II, Brussel, 2005.
- DE GROOTE, B., *Collectieve schuldenregeling*, Antwerpen, 1999.
- DE LEVAL, G., *La saisie-arrêt*, Luik, 1976.
- DE LEVAL, G., *Traité des saisies*, Luik, 1988.
- DE LEVAL, G., “La saisie immobilière” in *Répertoire notarial*, Brussel, 1995.
- DE LEVAL, G., *La loi du 5 juillet 1998 relative au règlement collectif de dettes et à la possibilité de vente de gré à gré des biens immeubles saisis*, Luik, 1998.
- DE LEVAL, G., *L'ordre*, Brussel, 2009.
- DE LEVAL, G. en VAN COMPERNOLLE, J. (eds.), *Droit de l'exécution*, Luik, 1997.
- DE LEVAL, G. en VAN COMPERNOLLE, J. (eds.), *Saisies et astreinte*, Luik, 2003.
- DE PAGE, H., *Traité élémentaire de droit civil belge*, VII, Brussel, 1957.
- DEPUYDT, P., *De aansprakelijkheid van de gerechtsdeurwaarder*, Brussel, 2009.
- DIRIX, E. en Taelman, P. (eds.), *Collectieve schuldenregeling*, Antwerpen, 1999.
- DIRIX, E. en Taelman, P. (eds.), *Beslag- en executierecht. Naar een collectief beslagrecht*, Antwerpen, 2001.
- DIRIX, E. en Taelman, P. (ed.), *Fiscaal executierecht*, Antwerpen, 2003.
- DIRIX, E. en DE CORTE, R., *Zekerheidsrechten*, Antwerpen, 2006.
- ENGELS, Chr., *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, Antwerpen, 1981.
- FETTWEIS, A., *Manuel de procédure civile*, Luik, 1985.
- FORGES, M., *La cession de rémunération et la délégation de sommes*, Brussel, 1998.
- GEORGES, F., *La saisie de la monnaie scripturale*, Brussel, 2006.

- GREGOIRE, M., *Théorie générale du concours des créanciers en droit belge*, Brussel, 1992.
- JANSEN, R., *Beschikkingsonbevoegdheid*, Antwerpen, 2009.
- LAENENS, J. e.a., *Handboek Gerechtelijk Recht*, Antwerpen, 2008.
- LEDoux, J.L., “Chronique de jurisprudence. Les saisies (1989-1996)” in *Les dossiers du Journal des Tribunaux*, Brussel, 1997.
- LEURQUIN, Ch., *Code de la saisie-arrêt*, Brussel, 1906.
- LINSMEAU, J. (ed.), *Executie ter discussie/L'exécution en question*, Brussel, 1993.
- LOYENS, M., *De invordering van de directe belastingen*, Brussel, 2005.
- MICHIELS, D., *Tontine en aanwas*, Mechelen, 2008.
- PATART, D., *Le règlement collectif de dettes* in *Rép.not.*, 2008.
- PERTEGAS, M., BRIJS, S. en SAMYN, L. (eds.), *Betekenen en uitvoeren over de grenzen heen*, Antwerpen, 2008.
- Pand.b.*, tw. *Execution des jugements, Saisie, Saisie-arrêt, Saisie conservatoire, Saisie-exécution. Répertoire notarial*, XIII, Procédure notariale.
- RPDB*, tw. *Distribution par contribution, Exécution des jugements et des actes en matière civile, Saisies, Saisie-arrêt, Saisie conservatoire, Saisie-exécution, Saisie immobilière*.
- RPDB*, Compl. VIII (1995), tw. *Saisie-Généralités, La saisie mobilière, La distribution par contribution et l'ordre, La saisie immobilière, La saisie-arrêt bancaire*.
- VAN DROOGHENBROECK, J.-F. en BRIJS, S., *Un titre exécutoire européen*, Brussel, 2007.
- VAN HERREWEGHE, V., *Beslagzakboekje*, Antwerpen, 2009.
- VAN LENNEP, R., *Belgisch burgerlijk procesrecht*, Antwerpen, VII.
- VAN REEPINGHEN, Ch., *Verslag over de gerechtelijke hervorming*, Brussel, 1965.
- VAN STEEN, W., *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, Antwerpen, 1970.
- VEROUGSTRAETE, I., *Manuel de la faillite et du concordat*, Brussel, 2003.
- X., *Les voies conservatoires et d'exécution – Bilan et perspectives*, Brussel, Ed. du Jeune Barreau, 1982.
- X., *Het nieuwe beslagrecht* (Nat. Kamer van de Gerechtsdeurwaarders), Brussel, 1993.
- X., *Notariële Actualiteit: Notarieel procesrecht* (Kon. Fed. van Belg. Notarissen), Brugge, 1994.
- X., *Zekerheden, beslag- en faillissementsrecht in de notariële praktijk* (Kon. Fed. van Belg. Notarissen), Brugge, 1998.
- X., *Uitvoeringsrecht/Droit de l'exécution* (Nat. Kamer van de Gerechtsdeurwaarders), Brussel, 1996.

B. Andere bijdragen

- AMENGUAL, S. en ILIESCU, S., “Confiscations spéciales, saisies pénales et saisies immobilières”, *Rev.not.b.* 2006, 337-349.
- BAERT, K., “Algemene beginselen van bewarend beslag”, *TPR* 1980, 280-308.
- BOUCKAERT, F., “Cessie, in pandgeving en fiduciaire eigendomsoverdracht van schuldvorderingen”, *T.Not.* 1997, 432-441.
- BRJIS, S., “De absolute uitvoeringsimmunité van de overheid doorbroken”, *RW* 1994-95, 625-633.
- BRJIS, S., “L’intervention du juge des référés dans l’exécution – l’exécution des décisions des référés” in *Le référé judiciaire*, Brussel, 2003, 309-362.
- BRJIS, S. en VAN DROOGENBROECK, J.-F., “Hoe verkrijgt men een Europese executoriale titel?”, *RW* 2005-06, 917.
- BRJIS, S., “Derde-beslagene, betaal aan de gerechtsdeurwaarder”, *RW* 2005-06, 543-546.
- BROECKX, K., “De uitvoerbare kracht van een notariële akte”, *TPR* 1991, 29-78.
- BROECKX, K. en PITEUS, K., “Het beslagrecht: waarom en waarheen?” in *Het gerechtelijk recht. Waarom en waarheen?*, 2005, 55 e.v.
- CAENEPEEL, C., “Over het kantonnement”, *RW* 1964-65, 1843-1870.
- COOREMAN, D., “De taalwetgeving in beslagzaken” in *Permanente vorming van de gerechtsdeurwaarders 1998*, Brussel, 1999, 89-121.
- D’ARGENT, P., “Le juge des saisies, le Conseil de sécurité et l’immunité d’exécution restreinte des Etats étrangers”, *JT* 1995, 568-572.
- DECHAMPS, Y., “Vente publique sur saisie – de la charge des frais”, *Rev.not.b.* 1998, 610-617.
- DE CORTE, R., “Samenloop van preferente aanspraken”, *TPR* 1983, 213-241.
- DE CORTE, R., “Beslag en rechtsmisbruik” in *Het zakenrecht: absoluut niet een rustig bezit*, Antwerpen, 1992, 187-213.
- DE GROOTE, B., “Buitenlandse overheidsbedrijven: rechtspersoonlijkheid en uitvoeringsimmunité”, *TBH* 1987, 285-298.
- DE LEVAL, G., “La saisie-exécution mobilière”, *TPR* 1980, 309-339.
- DE LEVAL, G., “Saisies et droit commercial” in *Les créanciers et le droit de la faillite*, Brussel, 1983, 267-339.
- DE LEVAL, G., “Deux aspects du droit des saisies: les biens saisissables et l’acte notarié” in *Het zakenrecht: absoluut geen rustig bezit*, Antwerpen, 1992, 215-277.
- DE LEVAL, G. en VAN COMPERNOLLE, J., “Aperçu des règles communes aux saisies conservatoires et aux voies d’exécution” in *Les voies conservatoires et d’exécution*, Brussel, 1982, 9-82.
- DE LEVAL, G., “L’efficacité des saisies-exécution”, *JT* 1985, 133-141.
- DE LEVAL, G., “L’exécution provisoire en matière patrimoniale” in *Liber amicorum P. Martens*, Brussel, 2007, 235-252.

- DE THELJE, M., "De wet van 14 juni 2004 betreffende de onbeslagbare en onoverdraagbare tegoeden op zichtrekeningen", *RW* 2004-05, 721-725.
- DE SMET, W., "De bevoegdheid van de beslagrechter" in *Actuele problemen van het gerechtelijk privaatrecht*, Leuven, 1976, 115-155.
- DE WILDE, A., "Collectieve schuldenregeling voor particulieren", *RW* 1998-99, 657-672.
- DIRIX, E., "De aard van de schuldenaarsverklaring bij derdenbeslag", *RW* 1989-90, 1020-1023.
- DIRIX, E., "Overdracht van en beslag op toekomstige schuldvorderingen" in *Liber amicorum H.C.F. Schoordijk*, Deventer, 1991, 39-44.
- DIRIX, E., "Verhaalsrechten op schuldvorderingen" in *Liber amicorum M. Briers*, Gent, 1993, 149-157.
- DIRIX, E., "De gerechtsdeurwaarder in het executierecht", *De Gerechtsd.* 1994, 1-19.
- DIRIX, E., "Enige executieproblemen bij beslag ten laste van echtgenoten" in *Liber amicorum R. Dillemans*, I, Antwerpen, 1997, 97-103.
- DIRIX, E., "De bewindvoerder in het insolventierecht" in *Liber amicorum W. van Gerven*, Antwerpen, 2000, 521-540.
- DIRIX, E., "Een derdenbeslag legt men nooit alleen..." in *Liber amicorum F. Bouckaert*, Leuven, 2000, 155-166.
- DIRIX, E., "Overzicht van rechtspraak. Beslag en collectieve schuldenregeling (1997-2001)", *TPR* 2002, 1187-1324.
- DIRIX, E., "Overzicht van rechtspraak. Beslag en collectieve schuldenregeling (2002-2007)", *TPR* 2007, 2039-2161.
- DIRIX, E., "Europese initiatieven m.b.t. de invordering van geldschulden", *RW* 2007-08, 1825-1826.
- DIRIX, E. en BRIJS, S., "De centralisatie van de beslagberichten en andere wijzigingen aan het beslagrecht", *RW* 2000-01, 41-48.
- DIRIX, E. en BROECKX, K., "Overzicht van rechtspraak. Beslagrecht (1970-1990)", *TPR* 1991, 79-225.
- DIRIX, E. en BROECKX, K., "Overzicht van rechtspraak. Beslagrecht (1991-1996)", *TPR* 1996, 1391-1552.
- DOPAGNE, F., "Immunité d'exécution et biens culturels étrangers: à propos de l'article 1412ter du Code judiciaire", *JT* 2004, 2-4.
- DRUYTS, P., "Het lastige kind: analyse van de verhoogde bescherming tegen beslag en overdracht in geval van kinderen ten laste", *RW* 2006-07, 862-868.
- DUJARDIN, R., "De executie in het kader van een sociaal conflict" in *Liber amicorum M. Briers*, Gent, 1993, 159-179.
- DU LAING, B., "Kwalificaties van de kredietopening en beslag op kredietruimte", *Not.Fisc.M.* 2005, 113-136.
- ENGELS, Chr., "De rangregeling na uitvoerend beslag en faillissement", *TPR* 1983, 413-441.

- ENGELS, Chr., “De verkoop uit de hand van de in uitvoerend beslag genomen onroerende goederen”, *RW* 1998-99, 1443-1452.
- ENGELS, Chr., “Een rangregeling in de rangregeling”, *Not.Fisc.M.* 2007, 97-103.
- ENGELS, Chr., “La saisie pénale immobilière”, *Rev.not.b.* 2009, 549-577.
- FRANSIS, R., “Het vereenvoudigd fiscaal beslag onder derden en toekomstige vorderingen in het executierecht”, *RW* 2007-08, 1676-1678.
- FRANSIS, R., “Beslag onder derden in handen van de bank en lopende verrichtingen”, *RW* 2007-08, 232-235.
- FRANSIS, R., “Het territorialiteitsbeginsel in het executierecht”, *RW* 2009-10, 218-227.
- GEORGES, F., “Saisie-arrêt et concours de créanciers”, *JLMB* 1997, 913-917.
- GUTT, A. en STRANART-THILLY, A.M., “Examen de jurisprudence. Droit judiciaire privé”, *RCJB* 1974, 563-699.
- HONORE, M., “De EET-Verordening”, *Jura Falconis* 2005-06, 551 e.v.
- JESPERS, J., “Beslag onder derden of bij derden” in *Liber amicorum M. Briers*, Gent, 1993, 207-230.
- LAENENS, J., “Gerechtsdeurwaarders en debiteuren in crisistijd”, *RW* 1985-86, 1602-1622.
- LAENENS, J., “De uithuiszetting”, *RW* 1998-99, 1412-1415.
- LANOYE, L., “Beslag onder derden op een (bank)rekening” in *Liber amicorum M. Briers*, Gent, 1993, 281-299.
- LEDoux, J.L., “Chronique de jurisprudence. Les saisies (du Code judiciaire à 1982)”, *JT* 1983, 477 e.v.
- LEDoux, J.L., “La saisie-exécution immobilière – Revue de la jurisprudence belge”, *Rev.not.b.* 1997, 307-388.
- LEDoux, J.L. (ed.), “L’endetté, le notaire et l’avocat”, *Rev.not.b.* 2009, 385-587.
- LEDoux, J.L., “Purge et ordre: indépendance acquise et conséquence”, *Rev.not.b.* 2009, 393-409.
- LINSMEAU, J., “Le concours, les saisies multiples et leur solutions” in *Les voies conservatoires et d’exécution*, Brussel, 1982, 285-312.
- MICHIELS, D., “Enkele knelpunten bij de procedure van uitvoerend onroerend beslag”, *T.Not.* 1995, 434-467.
- MICHIELS, D., “Actuele problemen inzake onroerend beslag” in *Beslag- en executierecht. Naar een collectief beslagrecht*, Antwerpen, 2001, 67-155.
- NELISSEN-GRADE, J.M., “Derdenbeslag op bankrekening” in *Liber amicorum F. Dumon*, Brussel, 1987, I, 677-693.
- PANIER, Chr., “Les délégations de sommes” in *Les voies conservatoires et d’exécution*, Brussel, 1982, 141-192.
- SAGAERT, V., “De positie van schuldeisers bij strafrechtelijk beslag en verbeurdverklaring van vermogensvoordelen”, *TPR* 2000, 55-93.

- SALVE, A., “Immeubles par destination: copropriété et saisie”, *JLMB* 2007, 1456-1462.
- SCHELLEKENS, S., “De tenuitvoerlegging van het vonnis in het licht van artikel 6 EVRM”, *Jura Falc.* 2000-01, 407-442.
- STRANART, A.M., “Les conditions générales des saisies conservatoires”, *TBH* 1985, 739-769.
- STRANART, A.M., “La saisie-arrêt” in *Les voies conservatoires et d'exécution*, Brussel, 1982, 83-139.
- STRANART, A.M. en GOFFAUX, P., “L'immunité d'exécution des personnes publiques et l'article 1412bis du Code judiciaire”, *JT* 1995, 437-447.
- TAELEMAN, P., “Reële executie” in *Beslag- en executierecht. Naar een collectief beslagrecht*, Antwerpen, 2001, 235-283.
- TOP, F., “Loonbeslag, loondelegatie en loonoverdracht: problemen bij de evenredige verdeling”, *TPR* 1983, 363-412.
- TOP, F., “Verbeurdverklaring van een onroerend goed en de rechten van de ingeschreven en beslagleggende schuldeisers” in *Liber amicorum F. Bouckaert*, Leuven, 2000, 205-236.
- VAN COMPERNOLLE, J., “Examen de jurisprudence (1972-1986). Droit judiciaire privé – Saisies conservatoires et voies d'exécution”, *RCJB* 1987, 393-509.
- VAN COMPERNOLLE, J., “Le caractère collectif des saisies” in *Liber amicorum E. Krings*, Brussel, 1991, 843-860.
- VANERMEN, B., “Principes inzake invordering van directe belastingen” in *Fiscaal executierecht*, Antwerpen, 2003, 1-116.
- VAN HAEGENBORGH, G., “De taak van de beslagrechter bij het toepassen van de sanctie opgelegd door art. 1540 Ger.W.”, *RW* 2000-01, 162-165.
- VAN HOVE, E., “Beslag op onroerend goed en rangregeling”, *TPR* 1980, 340-349.
- VERBEKE, A., “Revindicatie door de echtgenoot van de beslagen schuldenaar”, *T.Not.* 1993, 219-232.
- VERBEKE, A., “Vormvrije cessie en bezitloos pand op schuldvorderingen”, *T.Not.* 1995, 1-43.
- VERBEKE, A., “De gerechtsdeurwaarder: motor en garantie voor een effectieve executie”, *TBBR* 1999, 94 e.v.
- VERBIJLEN, M., “Taalgebruik in beslagzaken”, *Jura Falc.* 2007-08, 505-532.
- VERSTRAETEN, R., “Beslag in strafzaken” in *Comm.strafr.*
- WAGNER, K., *Dwangsom* in *APR*, 2003.
- X., “Over enkele knelpunten in het beslag- en executierecht”, *RW* 1989-90, 978-986.

II. Frankrijk

- DELLECI, J.-M., *La réforme des procédures civiles d'exécution*, Parijs, 1997.
- DONNIER, M. en J.-B., *Voies d'exécution et procédures de distribution*, Parijs, 2008.

- GARSONNET, E. en CEZAR-BRU, Ch., *Traité théorique et pratique de procédure civile et commerciale*, Parijs, IV.
- GUINCHARD, S. en MOUSSA, T. (ed.), *Droit et pratique des voies d'exécution*, Parijs, 2004.
- HOONAKKER, Ph., "Présentation schématique des nouvelles procédures françaises de saisie immobilière et de distribution du prix de vente de l'immeuble", *Rev.not.b.* 2007, 372-391.
- PIEDELIEVRE, S., *Droit de l'exécution*, Parijs, 2009.
- Rép.pr.civ.*, tw. *Exécution des jugements et des actes, Exécution provisoire, Saisie, Saisie-arrêt.*
- VINCENT, J. en PREVAULT, J., *Voies d'exécution*, Parijs, 1987.

III. Nederland

- AMSTEEGT-MOLIER, F., *Relativering van eigendom*, Den Haag, 2009.
- BEEKHOVEN VAN DEN BOEZEM, M.B., *De Dwangsom*, Deventer, 2007.
- BROEKVELD, L.P., *Derdenbeslag*, Deventer, 2003.
- FABER, N.E.D. e.a. (ed.), *Knelpunten bij beslag en executie*, Deventer, 2009.
- HARREMAN, M.M.L., *Conservatoire beslagen tot afgifte en levering*, Den Haag, 2007.
- HEEMSKERK, W.H., *Het nieuwe executie- en beslagrecht*, Utrecht, 1991.
- HUGENHOLTZ/HEEMSKERK, *Nederlands burgerlijk procesrecht*, 's-Gravenhage, 1988.
- JANSEN, F.M.J., *Executie en beslagrecht*, Zwolle, 1987 (derde druk) en 1990 (vierde druk).
- JONGBLOED, A.W., *Executierecht*, Deventer, 2008.
- MIJNSSEN, F.H.J., *Materieel beslagrecht*, Zwolle, 1987.
- NIESKENS-IPSHORDING, B. e.a. (ed.), *Discussies omtrent beslag, verhaal en beschikkingsbevoegdheid*, Deventer, 1997.
- OUDELAER, H., *Reële executie*, Deventer, 1987.
- STAR BUSMANN, C.W., *Hoofdstukken van burgerlijke rechtsvordering*, Haarlem, 1972.
- STEIN, H., *Reële executie*, Deventer, 1990.
- STEIN, H.A., *Goed beslagen*, Deventer, 2002.
- TUIL, M.L., *Verdelingsbeslagen*, Den Haag, 2009.
- VAN DER KWAAK, D.J., *Het rechtskarakter van het beslagrecht*, Deventer, 1990.
- VAN ROSSUM, A., *Aansprakelijkheid voor tenuitvoerlegging van vernietigde rechterlijke beslissingen*, Deventer, 1990.

IV. Duitsland

- BAUMANN, J., *Zwangsvollstreckungsrecht*, Bielefeld, 1975.

ROSENBERG, L. (m.m.v. GAUL, H. en SCHILKEN, E.), *Zwangsvollstreckungsrecht*, München, 1987.

SCHONKE, A. en BAUR, Fr., *Zwangsvollstreckung-, Konkurs- und Vergleichsrecht*, Karlsruhe, 1974.

HOOFDSTUK I ALGEMEEN

AFDELING I

INLEIDING

§ 1. Begrippen

1 Een verbintenis kan strekken tot iets te geven, iets te doen of iets niet te doen (art. 1101 BW). Komt de schuldenaar zijn verbintenis niet vrijwillig na, dan kan hij hiertoe door de schuldeiser in rechte worden gedwongen.

Onze rechtsorde laat echter niet toe dat de schuldeiser op eigen gezag inwerkt op de rechtssfeer van de debiteur om zijn aanspraken geldend te maken. *Eigenrichting* is in principe ongeoorloofd (Cass. 24 mei 1976, *Arr.Cass.* 1976, 1053 en *Pas.* 1976, I, 1014. Zie hierover: E. DIRIX, “Eigenrichting in het privaatrecht” in *Liber amicorum Jan Ronse*, Brussel, 1986, 597 e.v.; E. DIRIX, “Verbod van eigenrichting als algemeen rechtsbeginsel” in *Algemene rechtsbeginselen*, Antwerpen, 1991, 289 e.v.). In een rechtsstaat wordt de rechtsorde door de overheid gehandhaafd. Dient het beslechten van conflicten tussen rechtssubjecten niet noodzakelijk te worden overgelaten aan de (overheids-)rechter, dan ligt dit anders bij de tenuitvoerlegging van privaatrechtelijke aanspraken. Ook na een rechterlijke uitspraak, kan de schuldeiser niet zelf tot uitvoering overgaan. De schuldeiser zal uitsluitend zijn toevlucht mogen nemen tot de machtsmiddelen die de overheid ter beschikking stelt. Beslag- en executiemaatregelen leiden immers tot een ingreep in de rechtssfeer van de debiteur.

Het is bovendien ook de taak van de overheid om aan een schuldeiser aan wie het verbod van eigenrichting wordt opgelegd, die middelen ter beschikking te stellen (L. ROSENBERG, *Zwangsvollstreckungsrecht*, München, 1987, 20: “Dieses öffentliches Interesse an der Zwangsvollstreckung dient der Wahrung des Rechtsfriedens und der Rechtsordnung, welche ihrerseits Grundbestandteil der rechtsstaatlichen Ordnung ist”). De handhaving van de rechtsorde is immers een taak van de overheid, die daarvoor trouwens over een monopolie beschikt. Door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens wordt het recht van de burgers op de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissing beschouwd in het verlengde van artikel 6 EVRM. Het recht op een eerlijk proces impliceert ook het recht op de daadwerkelijke tenuitvoerlegging van de verkregen rechterlijke uitspraak (zie o.m. S. SCHELLEKENS, “De tenuitvoerlegging van het vonnis in het licht van artikel 6 EVRM”, *Jura Falc.* 2000-01, 407-442). Ook de uitvoeringsimmunititeit van Staten wordt in het licht van artikel 6 EVRM genuanceerd (zie verder, nr. 197).

Het recht op een eerlijk proces is illusoir als de interne rechtsorde tolereert dat een definitieve en bindende rechterlijke beslissing zonder gevolg blijft (EHRM 28 september 1995, *Scollo t/ Italië*; EHRM 19 maart 1997, *Hornsby t/ Griekenland*). Eenieder heeft daarom het recht op een tijdige uitvoering van een rechterlijke beslissing, hetgeen impliceert dat deze beslissing niet abnormaal lang zonder uitwerking mag blijven als gevolg van een handelen of een stilzitten van de overheid. Het redelijk karakter van de uitvoeringstermijn moet worden beoordeeld in functie van de omstandigheden van de zaak, inzonderheid de complexiteit, de houding van de partijen en die van de bevoegde overheden. De partij tegen wie een uitvoerbare beslissing werd uitgesproken en die zelf die beslissing kan uitvoeren, maar nalaat zulks te doen, vermag zich echter niet op dat recht te beroepen (Cass. 30 januari 2009, www.juridat.be).

Het beroep op deze machtsmiddelen is slechts mogelijk wanneer de aanspraken van de schuldeiser werden vastgesteld in een akte die aan een bepaalde kwaliteit beantwoordt. De materiële juistheid van de aanspraken moet vaststaan, zodat hierover geen fundamenteel debat meer mogelijk is. De aanspraken moeten nl. vervat zijn in een rechterlijke uitspraak of in een andere gelijkwaardige titel. De machtsmiddelen worden slechts aan die schuldeiser ter beschikking gesteld die over een uitvoerbare titel beschikt (zie verder, nr. 206 e.v.). Dit betekent dat, behoudens hij reeds over zo'n titel beschikt, zoals bv. een notariële akte, de schuldeiser de veroordeling van de schuldenaar in rechte zal moeten nastreven.

Men spreekt van *parate executie* of van dadelijke uitwinning wanneer de schuldeiser het recht heeft zich te verhalen op de goederen van de debiteur zonder daartoe over een uitvoerbare titel te beschikken. Dit recht komt toe aan de pandhoudende schuldeiser (zie verder, nr. 600) en aan de zekerheids houder van financiële activa (zie art. 8 WFZ). Veelal wordt het zo voorgesteld dat de schuldeiser wiens vordering in een notariële akte is neergelegd eveneens beschikt over het voorrecht van dadelijke uitwinning (DE PAGE, *Traité*, III, nr. 89; DEKKERS, *Handboek*, III, 218, nr. 370). Onder het “beding van dadelijke uitwinning” wordt de clause bedoeld waarbij aan de schuldeiser het recht wordt verleend tot uitwinning over te gaan zonder de naleving van de wettelijke voorschriften inzake beslag. Het Ger.W. heeft de mogelijkheid van dadelijke uitwinning afgeschaft (art. 1626. Zie hierover M. STORME, “Dadelijke uitwinning”, preadvies Ver. Vergl. Studie Recht van België en Nederland, Zwolle, 1965; zie verder, nr. 845).

2 Het *executierecht* kan dan omschreven worden als het geheel van rechtsregels dat betrekking heeft op het realiseren van de aanspraken van een schuldeiser door middel van door de overheid ter beschikking gestelde machtsmiddelen (HUGENHOLTZ/HEEMSKERK, *Nederlands Burgerlijk Procesrecht*, 's-Gravenhage, 1988, 290, nr. 264; L. ROSENBERG, *Zwangsvollstreckungsrecht*, München, 1987, 1).

Een onderdeel hiervan is het beslagrecht. In die gevallen waar rechtstreekse executie niet mogelijk is of waar de verbintenis strekt tot het betalen van een geldsom, zal de tenuitvoerlegging moeten gebeuren op het vermogen van de debiteur. Deze regels zijn vervat in Deel V van het Ger.W. Het beslagrecht is dus grotendeels procesrecht, nl. procedureregels en vormvoorschriften die betrekking hebben op de wijze waarop (materieelrechtelijke) aanspraken kunnen worden geldend gemaakt. Het beslag grijpt echter ook in op de materieelrechtelijke verhouding tussen schuldeiser en debiteur. Zo leidt een beslag bv. tot de beschikkingsonbevoegdheid van de beslagene en strekt het uiteindelijk tot de bevrediging van aanspraken van de beslaglegger als schuldeiser. Het beslagrecht ligt dus stevig verankerd zowel in het procesrecht als in het materieel recht. Het geheel van deze materieelrechtelijke gevolgen van het beslag wordt ook wel het materieel beslagrecht genoemd (zie hierover F.H.J. MIJNSSEN, *Materieel beslagrecht*, Zwolle, 1987; D.J. VAN DER KWAAK, *Het rechtskarakter van het beslagrecht*, Deventer, 1990).

Volledigheidshalve wordt hier nog melding gemaakt van regels die de buitengerechtelijke invordering van schuldvorderingen van particulieren betreffen zoals neergelegd in de wet van 20 december 2002 zoals gewijzigd door de programmawet van 27 maart 2009 (zie daarover R. STEENNOT, “De minnelijke invordering van schulden van de consument”, *RW* 2002-03, 1001-1009; C. BIQUET-MATHIEU, “La loi du 20 décembre 2002 relative au recouvrement des dettes du consommateur”, *JT* 2003, 669-681; E. LEROY en A. ROGER, “Le recouvrement amiable des dettes du consommateur revisité”, *JT* 2009, 605-610).

3 Gelet op het vorenstaande moet worden aangenomen dat de regels die de wetgever ter zake geeft in beginsel de openbare orde raken (A. FERTWEIS, *Manuel*, 618, nr. 983; G. DE LEVAL, *Traité*, 9, nr. 4). Het (formele) executierecht heeft immers meer nog dan het procesrecht een publiekrechtelijke dimensie. Het gaat immers om het afdwingen van privaatrechtelijke aanspraken door toedoen van door de overheid ter beschikking gestelde machtsmiddelen.

Aan de debiteur kan deze wettelijke bescherming niet ontnomen worden. In de regel kan hiervan ook niet contractueel worden afgeweken. De vraag welke voorschriften nu precies van openbare orde zijn en welke niet, kan echter niet in zijn algemeenheid worden beantwoord, maar zal telkens geval per geval moeten worden onderzocht. Hierbij moet worden nagegaan welke belangen de wetgever poogt veilig te stellen. Aldus staat artikel 1387 Ger.W., dat de tenuitvoerlegging verbiedt op een zaterdag, een zondag of een wettelijke feestdag, er niet aan in de weg dat de openbare verkoop op een zaterdag plaatsvindt. Deze bepaling strekt er immers enkel toe de persoonlijke levenssfeer van de beslagene te beschermen en dit belang komt bij de verkoop niet in het gedrang (Cass. 19 september 1996, *Arr.Cass.* 1996, 778 en *RW* 1997-98, 14).

De schuldeiser die tot beslagmaatregelen overgaat zonder naleving van de wettelijke voorschriften, begaat een “feitelijkheid”. Zijn handelwijze is niet behept door een procesrechtelijke nietigheid maar is onrechtmatig en kan geen rechtsgevolgen hebben wegens een “opzettelijke afwezigheid van procedure” (voor een toepassing: het buitengerechtelijk verzet, zie verder, nr. 688).

Evenmin kan de debiteur contractueel afstand doen van die wettelijke bescherming. De vraag of hij bv. kan afstand doen van de onbeslagbaarheid van bepaalde goederen moet ontkennend worden beantwoord (*RPDB*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 114). Aldus kan een debiteur niet instemmen met de volledige beslagbaarheid van zijn loon (Cass.fr. 1 juni 1910, *S.* 1910, 1, 417). Evenzo is het beding verboden waarbij de schuldeiser het recht zou verkrijgen de onroerende goederen van zijn debiteur te doen verkopen zonder inachtneming van de formaliteiten voorgeschreven voor het uitvoerend beslag (art. 1626). Om dezelfde reden wordt aangenomen dat de regels inzake pandverzilvering (art. 2078 BW en art. 4 Handelsondervet) de openbare orde raken en hiervan niet contractueel kan worden afgeweken.

Deze verbodsbepalingen moeten echter niet ruimer worden uitgelegd dan noodzakelijk is. Zo wordt aangenomen dat een contractuele derogatie aan artikel 2078 BW geoorloofd blijft nadat de schuldvordering opeisbaar is geworden. Om dezelfde reden is het geoorloofd dat de schuldenaar na het opeisbaar worden van zijn schuld, aan zijn schuldeiser afstand doet van bepaalde goederen. Een inbetalinggeving blijft immers steeds geoorloofd. Ook is het geoorloofd dat de partijen overeenkomen om over te gaan tot een vrijwillige verkoop. Artikel 1626 dat bij uitvoerend beslag op onroerend goed de zgn. dadelijke uitwinning verbiedt, staat er niet aan in de weg dat de debiteur, na het opeisbaar worden van de schuld, aan zijn schuldeiser een volmacht geeft om zijn goed te verkopen zonder naleving van de wettelijke formaliteiten (zie verder, nr. 944).

Dit geldt niet alleen voor de schuldenaar, maar evengoed voor de koper van het beslagen goed. Dat bepaalde regels te zijner bescherming dwingend zijn voorgeschreven (bv. art. 1575), verhindert niet dat hij hiervan na de verkoop afstand doet (Cass. 16 november 1990, *Arr.Cass.* 1990-91, 321, *RW* 1990-91, 1090 en *JT* 1991, 564).

Wat de toepasselijke wet betreft, moet gelet worden op de wet die van toepassing is op het ogenblik dat de uitvoeringshandeling wordt gesteld. Nieuwe procedureregels hebben immers onmiddellijke werking (voor wat de regels inzake de beslagbaarheid betreft: verder, nr. 151). De grondslag hiervoor berust in artikel 3 Ger.W. (zie nader *APR* tw. *Toepassing van de wet in de tijd*, 72, nr. 110 e.v.). Deze onmiddellijke werking geldt ook voor regels betreffende de tenuitvoerlegging. “En cette matière”, zo schrijft ROUBIER, “les lois nouvelles, ont un effet immédiat, qu’elles soient plus sévères ou plus douces que les précédentes, car il ne s’agit pas d’une peine proprement dit” (P. ROUBIER, *Le droit transitoire*, Parijs, 1960, 568, nr. 106).

4 Geen principiële bezwaren bestaan tegen een overeenkomst waarbij de executierechten van een schuldeiser worden beperkt, hetzij m.b.t. de beslagbare goederen, hetzij in de tijd. Dergelijke bedingen van onbeslagbaarheid gelden evenwel enkel *inter partes* en kunnen niet worden tegengeworpen aan derden. Het is duidelijk dat de afspraak dat een schuldeiser een bepaald goed in beslag zal nemen, niet kan worden tegengeworpen aan andere schuldeisers. Hetzelfde geldt voor dergelijke bedingen opgenomen in verkoopovereenkomsten, schenkingsakten of testamenten. Die tegenwerpelijheid moet echter wel worden aangenomen i.v.m. schuldvorderingen. Indien een schuldeiser zich ertoe verbindt voor zijn schuldvordering geen beslag te leggen, dan kunnen diens schuldeisers op die vordering niet meer rechten doen gelden dan hijzelf (zie verder, nr. 714).

Over de geoorloofdheid om de executiemogelijkheden geheel uit te sluiten, bestaat betwisting (voor Duitsland: A. SCHONKE en F. BAUR, *Zwangsvollstreckungsrecht*, Karlsruhe, 1974, 35). Deze vraagstelling moet worden beantwoord volgens de principes van het verbintenissenrecht. Het is immers geoorloofd dat partijen overeenkomen om enkel een rechtens niet-verbindende afspraak te maken (zie hierover E. DIRIX, "Gentlemen's agreements en andere afspraken met onzekere rechtsgevolgen", *RW* 1985-86, 2119 e.v.).

§ 2. Reële executie

A. GEOORLOOFDHEID

5 Een schuldeiser heeft in beginsel recht op de rechtstreekse uitvoering (uitvoering *in natura*) (DE PAGE, *Traité*, III, nrs. 93 e.v. Zie hierover ook H. BOCKEN, "Herstel in natura en rechterlijk bevel of verbod" in *Liber amicorum Jan Ronse*, Brussel, 1986, 493 e.v.; P. TAELEMAN, "Reële executie" in *Beslag- en executierecht*, Antwerpen, 2001, 235-283; M. STORME, "Nemo praecise potest cogi ad factum" in *Postuniversitaire cyclus W. Delva*, Gent, 1995, 3-25; P. WERY, *L'exécution forcée en nature des obligations contractuelles non pécuniaires*, Brussel, 1993). De schuldeiser hoeft zich niet tevreden te stellen met vervangende schadevergoeding. De rechtstreekse uitvoering is immers deze die overeenstemt met de inhoud der verbintenis. Reële executie is dan deze vorm van tenuitvoerlegging waarbij de schuldenaar daadwerkelijk wordt gedwongen de prestatie te verrichten waartoe hij zich verbonden heeft of werd veroordeeld.

Het beginsel der scheiding der machten staat niet in de weg van de rechter die aan de overheid een bepaalde verplichting oplegt, bv. i.g.v. een onrechtmatige overheidsdaad, de verplichting de schade *in natura* te herstellen (Cass. 26 juni 1980, *Arr.Cass.* 1979-80, nr. 686, *Pas.* 1980, I, 1341 met concl. AG VELU, *RW* 1980-81, 1661 en *RCJB* 1983, 173 met noot DELPEREE, zie verder, nr. 193).

6 Deze rechtstreekse uitvoering van verbintenissen andere dan die tot betaling van een geldsom, zal gelet op de aard van de prestatie soms onmogelijk

zijn omdat zij zou leiden tot dwang op de persoon van de debiteur. Dit zal in de regel het geval zijn bij verbintenissen tot het verrichten van een bepaalde handeling (*nemo potest praecise cogi ad factum*). Men ziet inderdaad moeilijk in hoe een debiteur *manu militari* tot het verrichten van een bepaalde prestatie zou kunnen gedwongen worden. De veroordeling tot nakoming van een verbintenis kan echter steeds worden gevorderd, ongeacht of de tenuitvoerlegging ervan mogelijk is.

Is de uitvoering niet mogelijk, dan zal de verbintenis worden omgezet in vervangende schadevergoeding (uitvoering bij equivalent) (art. 1142 BW) (zie over reële executie o.m. DE PAGE, *Traité*, III, nr. 93 e.v.; JEANDIDIER, "L'exécution forcée des obligations contractuelles de faire", *Rev.trim.dr.civ.* 1976, 700 e.v.; WERY, a.w.; G. WIEDERKEHR, tw. *Exécution des jugements et des actes* in *Rép.pr.civ.*, nrs. 11 e.v. Voor Nederland: A.W. JONGBLOED, *Reële executie in het privaatrecht*, Deventer, 1987; H. OUDELAAR, *Reële executie*, Deventer, 1987; H. STEYN, *Reële executie*, 1991; C.J.J.C. VAN NISPEN, *Het gerechtelijk verbod en bevel*, Deventer, 1978. Rechtsvergelijkend: "L'effectivité des décisions de justice" in *Trav. Ass. H. Capitant*, XXXVI, Parijs, 1985).

De regel van artikel 1142 BW betekent nochtans niet dat iedere uitoefening van dwang op de schuldenaar uitgesloten is. "Le Code", zo schrijft JEANDIDIER, "n'a pas banni, sans distinction, la pression sur le débiteur; seuls sont interdits les procédés d'exécution brutaux, impliquant une atteinte inadmissible à la personne humaine" (a.w., *Rev.trim.dr.civ.* 1976, 703, nr. 5). De wetgever was het enkel te doen om iedere geweldpleging op de persoon van de debiteur uit te sluiten (zie BIGOT-PREAMENEU, *Exposé des motifs*, nr. 38; LOCRE, VI, 192). De dwanguitvoering mag m.a.w. niet de menselijke waardigheid van de debiteur in het gedrang brengen; dit is de concrete betekenis van de regel *Nemo potest praecise cogi ad factum*.

7 Terloops zij opgemerkt dat de uitvoering van verbintenissen waarbij de menselijke waardigheid (bv. de fysieke integriteit of andere grondrechten) in het geding is, ook niet op onrechtstreekse wijze kan worden afgedwongen door middel van het opleggen van een dwangsom (zie hierover E. DIRIX, "Grondrechten en overeenkomsten" in *De toepasselijkheid van de grondrechten in private verhoudingen*, Antwerpen, 1982, (35), 80; E. DIRIX, "Overeenkomsten en menselijke waardigheid", *RW* 1990-91, 686; zie ook P. LEMMENS, "Het verbod van onderwerping van een persoon aan een lichamelijk of geestesonderzoek" in *Liber amicorum E. Krings*, Brussel, 1991, (659), 666, nr. 10; G.L. BALLON, *Dwangsom* in *APR*, 48, nrs. 130 e.v.).

8 In een groot aantal gevallen blijft directe executie aldus toch mogelijk. Dit is nl. het geval wanneer de rechter aan de schuldeiser de bevoegdheid verleent om buiten de debiteur om de prestatie te verrichten of te laten verrichten op diens kosten (art. 1143 en 1144 BW). Dit is slechts denkbaar wanneer de prestatie niet noodzakelijk door de debiteur zelf moet worden verricht. Is dit het geval, dan zal de schuldeiser genoeg moeten nemen met vervangende schadevergoeding. Als voorbeelden van reële executie kunnen gelden: de machtiging om zich bij een derde te bevoorraden op kosten van de debiteur, de toelating om een bouwwerk af te breken indien de wederpartij

daar niet zelf vrijwillig toe overgaat, de verplichting aan een nabuur toegang te verlenen enz.

Een ander frequent toepassingsgeval is de zgn. uitdrijving, bv. in huurgeschillen (zie verder, nr. 13).

Reële executie komt ook voor bij het verrichten van rechtshandelingen. Te denken valt aan het vonnis dat de rechtshandeling, bv. een koopovereenkomst, vaststelt of dat zal gelden als akte bestemd voor overschrijving (vgl. art. 1 Hyp.W.). Het vonnis vervangt dan de ontbrekende wilsverklaring van wederpartij. Een uitzondering geldt evenwel voor formele overeenkomsten, zoals bv. de conventionele hypotheek (DE PAGE, *Traité*, VII, nr. 726; A. KLUYSKENS, *Voorrechten en hypotheeken*, VI, 1951, 246, nr. 245. Vgl. E. DIRIX en R. DE CORTE, *Zekerheidsrechten*, 473-474, nr. 683). Ook m.b.t. de voor-overeenkomst tot oprichting van een vennootschap zou reële executie niet mogelijk zijn (FREDERICQ, *Traité*, IV, 130, nr. 54. Vgl. J. RONSE e.a., "Overzicht van rechtspraak. Vennootschappen", *TPR* 1986, 874). Reële executie kan ook aan de orde komen wanneer het vonnis aan de verweerder de opdracht geeft een bepaalde rechtshandeling te verrichten. Aldus bv. de beschikking van de beslagrechter die de opheffing van een bewarend of uitvoerend beslag beveelt en die ingeval hiertoe niet vrijwillig wordt overgegaan, zal gelden als opheffing.

Hetzelfde geldt bij verbintenissen iets niet te doen. Een dergelijke verbintenis opgelegd in een vonnis kan ten uitvoer worden gelegd, doordat de schuldeiser beroep kan doen op de openbare macht om te beletten dat de debiteur in strijd met zijn verplichting handelt. Hij kan zich ook doen machtigen om datgene wat in strijd met de opgenomen verbintenissen werd verricht, teniet te doen op kosten van de schuldenaar (art. 1143 BW).

De rechtstreekse uitvoering is in beginsel ook mogelijk wanneer de verbintenis de afgifte betreft van een bepaalde zaak (LAURENT, *Principes*, XVI, 253, nr. 194; *Pand.b.*, tw. *Exécution des jugements*, nr. 12. Zie hierover ook bij D. LINDEMANS, *Kort geding*, Antwerpen, 1985, 235, nr. 457). Zo bv. de afgifte van een voertuig, van een dossier, een boekhouding enz.

Een aparte plaats neemt nog de tenuitvoerlegging in van familiaalrechtelijke verplichtingen, voornamelijk de uitvoering van rechterlijke beslissingen i.v.m. het omgangsrecht (zie hierover G. DE LEVAL, "L'exécution et la sanction des décisions judiciaires en matière familiale" in *XXIe Journées Juridiques Jean Dabin*, Brussel, 1984, (875), 902 e.v.). Ook hier is de gedwongen uitvoering desnoods met de sterke arm der wet mogelijk. Dit traditionele standpunt komt in het licht van de mensenrechtenverdragen (art. 3.1 verdrag inzake de rechten van het kind van 20 november 1989) echter meer en meer op de helling te staan. Volgens TAEMLAN is daarom dwanguitoefening op het kind met het oog op de naleving van een omgangsregeling principieel uitgesloten (*a.w.*, 265, nr. 31). In de praktijk wordt hier wel de grootste omzichtigheid aan de dag gelegd in het belang van het kind. Dit belang moet steeds voorop staan. Op de gerechtsdeurwaarder rust ter zake een delicate opdracht. Een zekere terughoudendheid is ook verantwoord gelet op de mogelijkheid om aan dergelijke beslissingen een dwangsom te verbinden en aldus onrechtstreeks de uitvoering af te dwingen. De dwangsom kan immers ook worden opgelegd tot nakoming van verplichtingen voortvloeiend uit het familierecht (zie verder, nr. 23 en 228).

In al deze gevallen is rechtstreekse executie in beginsel mogelijk omdat van de debiteur geen bepaalde prestatie wordt afgedwongen, maar enkel een gedogen. Hierbij kan soms wel sprake zijn van uitoefenen van dwang op de persoon van de debiteur, maar het inzetten van dwangmiddelen strekt er enkel toe een eventueel verzet van de debiteur te breken.

B. PROCEDURE

9 Anders dan in sommige andere rechtstelsels komt de rechtstreekse uitvoering in het Gerechtelijk Wetboek slechts sporadisch aan bod.

Luidens artikel 1386 kunnen vonnissen en notariële akten slechts ten uitvoer worden gelegd op overlegging van de uitgifte of van de minuut, voorzien van het formulier van tenuitvoerlegging (zie verder, nr. 206 e.v.).

De opgelegde verplichtingen moeten zo nauwkeurig mogelijk worden omschreven (vgl. art. 1494). De tenuitvoerlegging mag niet verder strekken dan tot datgene waartoe de titel toestemming geeft. In de eerste plaats moet de titel uitdrukkelijk de machtiging tot reële executie geven. De plaats waar die veroordeling wordt geformuleerd (overwegend gedeelte, *dictum*) is zonder belang (P. Taelman, *a.w.*, 254). Zo'n uitdrukkelijke machtiging is steeds vereist. Dit is bv. ook het geval wanneer de verbintenis strekt tot de afbraak of het verwijderen van een bepaalde zaak (art. 1143 BW; Laurent, *Principes*, XVI, 261, nr. 200). Heeft de rechter zich in zijn vonnis beperkt tot het opleggen van een bepaalde verplichting (bv. een woning te verlaten, een bepaalde zaak te leveren, toegang te verlenen aan een buur, een muur te slechten enz.) en voert de debiteur dit vonnis niet vrijwillig uit, dan mag de schuldeiser niet op eigen gezag de uitvoering bewerkstelligen (bv. afbraak op kosten van de debiteur), maar moet hij zich hiervoor terug wenden tot de rechter die het vonnis heeft geveld (*Pand.b.*, tw. *Exécution des jugements*, nr. 17). Deze rechter kan dan nadere maatregelen bevelen: bv. de uitdrijving van de huurder, de machtiging verlenen tot inbezitname van het te leveren goed, toelating verlenen aan de schuldeiser de werken op kosten van de debiteur te laten uitvoeren e.d.m. Het gaat hierbij niet om een uitvoeringsgeschil (G. De Leval, *Traité*, 29, nr. 15, B; *Rép.pr.civ.*, tw. *Exécution des jugements et des actes*, nr. 171). De bevoegdheidsproblemen die hierbij kunnen rijzen, worden hierna behandeld (zie verder, nr. 67). Normand schrijft over dit onderscheid het volgende: "Le débiteur n'a pas voulu ou n'a pas pu exécuter l'obligation de faire qui lui était imposée. Mais la contrainte n'intervient pas à ce stade. L'obstacle n'est pas franchi de vive force: les dispositions sont prises pour le contourner: pour vaincre ultérieurement la résistance, l'on revient en arrière, devant le juge, afin que soient repris les termes de sa décision et arrêt, un mode mieux approprié d'exécution" (*Rev.trim.dr.civ.* 1985, 612; zie verder, nr. 59).

Het zelf uitvoeren van de prestaties waartoe de executieplichtige is veroordeeld door de executiegerechtigde, zonder dat uitdrukkelijk in de titel in een substitutierecht werd voorzien, is problematisch. Men neemt echter aan dat dit wel mogelijk is onder bepaalde omstandigheden, zoals bij hoogdringendheid (P. TAEJMAN, *a.w.*, 250, nr. 15). Dit spoort gelijk met de invulling die thans in het verbintenissenrecht aan artikel 1144 BW wordt gegeven.

Vervolgens verdient het de voorkeur dat de titel de te verrichten uitvoeringshandelingen nauwkeurig omschrijft (*RPDB*, tw. *Exécution des jugements et des actes*, nr. 336). De schuldeiser die hieromtrent moeilijkheden voorziet, doet er goed aan de rechter te vragen dat hij zich over die modaliteiten uitsprekt. Problemen die hierover kunnen rijzen zijn geschillen van tenuitvoerlegging waarvoor de rechtbank van eerste aanleg bevoegd is (art. 569, 5°; zie verder, nr. 67). Men mag evenwel aannemen dat het vonnis dat aldus de machtiging tot de reële executie verleent (bv. uitdrijving, afgifte...), ook impliceert dat op bepaalde rechten van de schuldenaar inbreuk mag worden gemaakt voor zover die inbreuk noodzakelijk is om tot de expliciet toegelaten handeling te kunnen overgaan (H. OUDELAAR, *a.w.*, 19). Aldus impliceert een bevel tot uitdrijving ook de machtiging om het pand te betreden, ook al wordt dit door de verweerder geweigerd.

10 Geschiedt de tenuitvoerlegging op grond van een vonnis, dan zal dit eerst aan de debiteur moeten worden **b e t e k e n d** (art. 1495 Ger.W.; zie verder, nrs. 245 en 561). Een uitzondering op deze regel geldt voor vonnissen die een onderzoeksmaatregel bevelen; wat deze maatregel betreft geschiedt de tenuitvoerlegging van rechtswege (art. 1496).

In die betekening wordt aan de debiteur het bevel gegeven om de opgelegde verplichtingen na te komen. Het vonnis vermeldt noodzakelijk binnen welke termijn na de betekening de debiteur de opgelegde verplichtingen moet nakomen (bv. 24 uur na de betekening). Geschiedt de tenuitvoerlegging krachtens een notariële akte, dan is die betekening niet nodig omdat de debiteur geacht wordt deze te kennen. Vindt de tenuitvoerlegging plaats tegen de erfgenamen dan kan de tenuitvoerlegging eerst plaatsvinden 8 dagen na de betekening (art. 877 BW).

Geen handeling van tenuitvoerlegging mag geschieden tussen 21 uur en 6 uur of op een zaterdag, zon- en feestdag. Bij hoogdringendheid kan de beslagrechter op verzoekschrift een hiervan afwijkende beschikking verlenen (art. 1387). Het verkrijgen van zo'n toestemming is overbodig wanneer het vonnis zelf daarin reeds heeft voorzien. Zo behoeft bv. diegene aan wie een bezoekerrecht op zondag is toegekend, geen machtiging meer ex artikel 1387.

Wordt de verplichting tot de bepaalde prestatie opgelegd in een vonnis waartegen nog rechtsmiddelen openstaan, dan heeft het instellen van de **g e w o n e r e c h t s m i d d e l e n** de schorsing van de tenuitvoerlegging tot gevolg. De mogelijkheid tot tenuitvoerlegging wordt echter niet geschorst gedurende de

termijn van een maand na de betekening (art. 1495, tweede lid). Zolang dus geen rechtsmiddel werd aangewend, kan de beslissing (die immers niet strekt tot de betaling van een geldsom) reeds ten uitvoer worden gelegd. Een wettelijke uitzondering hierop levert artikel 1344quater met betrekking tot de uithuiszetting uit woningen.

11 De tenuitvoerlegging gebeurt door de *gerechtsdeurwaarder*. In geen geval kan de schuldeiser zelf tot dwanguitvoering overgaan, bv. zichzelf met geweld toegang verschaffen, deuren wegnemen teneinde de huurder tot ontruimen te dwingen (DE PAGE, *Traité*, IV, nr. 600), een huurder of bezetter ter bede eigenmachtig uitdrijven (DEMOGUE, *Traité*, IV, 274, nr. 600; bv. Arnhem 16 april 1946, *NJ* 1947, 246), zichzelf toegang verschaffen bij de debiteur om een zaak waarvan de afgifte werd bevolen in bezit te nemen enz. Dat de schuldeiser niet zelf tot tenuitvoerlegging mag overgaan, maar beroep moet doen op de daartoe door de overheid ingestelde organen, vloeit eveneens voort uit het verbod van eigenrichting.

Zolang de schuldeiser niet op enig verzet van de debiteur stuit, mag hij nochtans wel tot uitvoering overgaan. Men mag zelfs aannemen dat wanneer het vonnis strekt tot afgifte van een bepaalde zaak (bv. een voertuig) en die zaak in bezit kan worden genomen zonder tegenstand van de debiteur, de gerechtsdeurwaarder die hiertoe overgaat (*i.e.* met de auto weggrijdt) niet onrechtmatig handelt. Dit in de onderstelling dat het vonnis vooraf aan de debiteur is betekend.

De dwanguitvoering kan dus uitsluitend door de tussenkomst van een gerechtsdeurwaarder gebeuren. Hij vertoont de grosse of de minuut van de titel aan de debiteur. Geeft die geen gevolg aan de aanmaning zich naar deze akte te conformeren, dan gaat de gerechtsdeurwaarder tot de uitvoering over. Hiertoe kan hij zich laten bijstaan door hulppersonen (bv. verhuisondernemer bij uitdrijving, slotenmaker enz.). Desgevallend zal hij in geval van verzet de bijstand kunnen inroepen van de openbare macht (bv. art. 1504).

De vraag of de titel die de executiegerechtigde machtigt om bepaalde daden te stellen, ook een titel oplevert voor de invordering van de kosten hiervan, wordt ontkennend beantwoord (zie verder, nr. 532). Dit zal enkel het geval zijn wanneer over het bedrag geen redelijke discussie mogelijk is op grond van de elementen vervat in de titel. 'Wel is op grond van zo'n titel bewarend beslag mogelijk (P. Taelman, *a.w.*, 256, nr. 20).

In publiekrechtelijke wetgeving wordt op vele plaatsen, wanneer aan het bestuur het recht wordt verleend om bepaalde werken uit te voeren of maatregelen te nemen, in de mogelijkheid voorzien dat het bestuur deze uitvoeringskosten kan invorderen. In deze gevallen moet het bestuur de kosten laten begroten door de beslagrechter die hiervoor dan een uitvoerbare titel aflevert (zie o.m. inzake de bouw- en aanpassingswerken ruimtelijke ordening (art. 153 Vlaams decreet ruimtelijke ordening van 18 mei 1999); art. 29 Vlaams decreet van 24 januari 1984 inzake het grondwaterbeleid; inzake herstelmaat-

regelen inzake bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten: art. 15, § 3 Vlaams decreet 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten; overtredingen van de Vlaamse wooncode: art. 20bis, § 7 en § 8 Vlaams decreet 15 juli 1997 houdende de Vlaamse wooncode; overtredingen van kwaliteits- en veiligheidsnormen van studentenkamers: art. 17bis, § 7 en § 8 Vlaams decreet 4 februari 1997 houdende de kwaliteits- en veiligheidsnormen voor kamers en studentenkamers; art. 18 Vlaams decreet houdende vaststelling en realisatie van de rooilijnen).

12 De rechtbank van eerste aanleg is bevoegd om kennis te nemen van betwistingen die bij de tenuitvoerlegging kunnen rijzen (art. 569, 5°). Bij hoogdringendheid is de voorzitter bevoegd. Over de bevoegdheid van de beslagrechter ter zake: zie verder, nr. 67.

Betreft de betwisting tussen de partijen de interpretatie van het vonnis, dan moet de zaak gebracht worden voor de rechter die de dubbelzinnige beslissing heeft gewezen (art. 793). Over de kosten: zie verder, nr. 532.

Het is ook mogelijk dat de uitvoeringsmaatregelen bepaald in het vonnis in de praktijk niet toereikend of ondoeltreffend zijn. In dat geval moet men zich terug tot de rechter wenden die de beslissing heeft gewezen ten einde nadere uitvoeringsmaatregelen te horen bevelen.

C. UITDRIJVING

1. Algemeen

13 Een van de courante gevallen van rechtstreekse uitvoering is de zgn. uitdrijving uit onroerende goederen.

De vorderingen tot ontruiming van plaatsen die zonder recht worden betrokken, moeten worden gebracht voor de vrederechter (art. 591, 1°), zonder dat van belang is dat tussen partijen al dan niet een contractueel verband bestaat. Aldus bv. de vordering tegen een opgezegde huurder, een bezetter ter bedde, een “kraker”, de verkoper van het goed enz. De vrederechter is eveneens bevoegd wanneer een bewisting ter zake rijst tussen de curator en de gefailleerde (Vred. Oostende 18 maart 1980, *Res. Jûr. Imm.* 1980, 237). De vrederechter en niet de arbeidsrechtbank is derhalve bevoegd om de uitdrijving te bevelen in geval van bedrijfsbezetting (zie hierover W. RAUWS, “De materiële bevoegdheid tot uitdrijving in geval van bedrijfsbezetting”, *RW* 1987-88, 137 e.v.).

De rechtspleging op verzoekschrift (art. 1344bis) is echter enkel mogelijk bij huurovereenkomsten en dus niet wanneer het een uitdrijving betreft van een bezetter ter bedde (Vred. Spa 27 november 1990, *De Gerechtsdeurwaarder* 1991, 138).

In geval van urgentie is ook de voorzitter van de rechtbank bevoegd. Een dergelijke vordering kan worden ingeleid bij wege van een eenzijdig verzoekschrift. Te denken valt aan de problematiek van bedrijfsbezettingen en acties van milieuactivisten (zie o.m. R. DUJARDIN, "De executie in het kader van een sociaal conflict" in *Liber amicorum M. Briers*, Gent, 1993, 159-178) of aan de ontruiming van "gekraakte" panden (K. BROECKX, "Ontruimingsvorderingen tegen krakers", *T.Vred.* 1998, 10-15 en de aldaar geciteerde rechtspraak). In vele van dergelijke gevallen is de identiteit van de tegenpartij onbekend. Volgens het Hof van Cassatie kan de volstreekte noodzakelijkheid bedoeld in artikel 584, derde lid Ger.W. juist te wijten zijn aan de omstandigheid dat geen tegenpartij bekend is (Cass. 25 februari 1999, *Arr.Cass.* 1999, nr. 166).

Ten slotte is in het raam van de uitwinning van onroerende goederen ook de beslagrechter bevoegd om een dergelijke maatregel op te leggen lastens de beslagene of de bewoners van het goed (zie verder, nr. 962).

De uitdrijving kan ook aan de orde zijn in het raam van voorlopige maatregelen bij echtelijke moeilijkheden, opgelegd door de vrederechter (art. 223 BW) en, na neerlegging van het verzoekschrift tot echtscheiding, door de voorzitter van de rechtbank (art. 1280). Aldus kan bv. aan de echtgenoot verbod worden opgelegd om de echtelijke woonst nog langer te betreden "op straffe van uitdrijving door de eerste daartoe aangezochte gerechtsdeurwaarder, al dan niet met bijstand van de openbare macht".

Zo'n verplichting tot ontruiming van een pand kan ook worden opgelegd in een notariële akte en krachtens die akte ten uitvoer worden gelegd (zie hierover K. BROECKX, "De uitvoerbare kracht van een notariële akte", *TPR* 1991, (29), 43, nrs. 13 e.v.). Te denken valt bv. aan een beding in de verkoopsovereenkomsten bij onroerend beslag (Cass. 23 mei 1991, *RW* 1991-92, 462 en *JT* 1991, 614, met noot BROECKX en LEDOUX) of aan een huurovereenkomst die in een notariële akte is neergelegd. De eigenaar hoeft in zo'n geval niet eerst nog een vonnis tot uitdrijving te verkrijgen. De notariële akte bindt echter enkel de partijen en kan dus enkel strekken tot uitdrijving van bv. de koper of de huurder en de zijnen; zij kan niet worden aangewend om een derde uit te drijven (Beslagr. Antwerpen 1 maart 1989, *RW* 1990-91, 304).

14 De uitdrijving van een huurder krachtens een rechterlijke beslissing wordt door de wet van 30 november 1998 nader geregeld. De nieuwe artikelen 1344ter-quinquies bouwen bijkomende beschermingsmaatregelen in (zie verder, nr. 17). Voor de uitdrijving krachtens rechterlijke beslissingen in andere gevallen wordt bescherming geboden in artikel 1344sexies (zie verder, nr. 21).

Het lot van de goederen die na een uitdrijving op de openbare weg worden geplaatst, wordt geregeld door de wet van 30 december 1975 (zie verder, nr. 20).

15 De meeste gevallen van uitdrijving komen voor bij huurgeschillen. Bij wanprestatie van de huurder zal de vrederechter na de ontbinding van de overeenkomst te hebben uitgesproken, ook de uitdrijving van de huurder (en de medebewoners) kunnen bevelen. Veelal wordt in het vonnis dat tot uitdrijving beslist, nader bepaald dat de kosten i.v.m. de uitdrijving ten laste komen van de huurder op eenvoudig vertoon van de facturen. Het vonnis levert dan ook een uitvoerbare titel op m.b.t. die onkosten. Rizen hierover moeilijkheden en moet de verhuurder hiervoor beslag leggen dan oordeelt de beslagrechter in het raam van het executiegeschil (bv. buitensporige kosten).

De bijkomende sanctie van de uitdrijving mag enkel worden opgelegd wanneer te vrezan valt dat de huurder zich niet vrijwillig naar het vonnis zal schikken (DE PAGE, *Traité*, IV, nr. 652; *Pand.b.*, tw. *Expulsion des locataires*). In de praktijk komt het voor dat de vrederechter de huurder nog een kans wenst te geven en de ontbinding niet uitspreekt maar wel beslist dat de ontbinding van rechtswege zal intreden en de huurder dienvolgens zal kunnen uitgedreven worden mocht hij in de toekomst nog zijn verbintenissen niet nakomen (bv. na twee maanden huurachterstand). Een dergelijk procedé, hoe goed bedoeld ook, verdient geen aanbeveling. Het ontnemt aan de huurder in de toekomst haast iedere rechtsbescherming.

De verhuurder kan de geldigheid van een opzegging door de rechter laten vaststellen. In zo'n declaratoir vonnis kan de rechter ook de uitzetting van de huurder uitspreken voor de datum waarop de opzegtermijn een einde neemt (*Comm.Bijz.Ov.*, art. 1736-1737, 18).

16 Zoals steeds mag de tenuitvoerlegging niet verder strekken dan tot datgene waartoe de titel aan de executiegerechtigde uitdrukkelijk machtiging verleent. Deze titel moet de personen aanduiden ten aanzien van wie de dwanguitvoering kan worden vervolgd. Een uithuiszetting tegen personen die door de titel niet worden geraakt, is niet mogelijk (bv. Beslagr. Antwerpen 1 maart 1989, *RW* 1990-91, 304). De vraag rijst op welke wijze de kring van de personen moet worden bepaald opdat zij door een gedwongen uitzetting kunnen worden getroffen.

Het lijkt geen twijfel dat wanneer – zoals gebruikelijk is – de rechterlijke machtiging strekt tot de uithuiszetting van de huurder “en de zijnen” (of “met al het zijne en de zijnen”), deze titel ook de gezinsleden en huisgenoten van de huurder omvat. Hieronder moeten ook worden gerekend, bv. bezoekers en gasten. Er anders over oordelen zou in vele gevallen de reële executie van een ontruimingsbevel onmogelijk maken, omdat het voor de eigenaar niet mogelijk zal zijn de juiste identiteit van deze personen te achterhalen. De rechterlijke machtiging tot uithuiszetting van de huurder “en de zijnen” strekt zich dus uit tot alle huisgenoten, ook al waren die geen partij in het geding. De titel kan tegen hen worden ten uitvoer gelegd zonder dat deze titel aan hen individueel moet worden betekend.

Waar het op aankomt is te weten of de “derde” tegenover de executiegerechtigde over een eigen recht beschikt, d.w.z. een recht dat niet wordt ontleend aan de gedaagde (*i.c.* de huurder). Indien de derde pretendeert over zo’n eigen recht te beschikken, dan bestaat immers het gevaar dat de executie onrechtmatig is wanneer de rechter achteraf dit recht zou erkennen. Het bestaan van een dergelijk “eigen” recht kan voortvloeien uit een overeenkomst of uit de wet. Met dit criterium voor ogen geldt hetgeen gezegd wordt voor de huisgenoten ook voor de onderhuurders. De onderhuurder kan immers tegenover de verhuurder niet op een “eigen recht” bogen (zie nader E. DIRIX en K. BROECKX, “De uitzetting van medebewoners en onderhuurders”, *RW* 1999-2000, 820-822. Voor Frankrijk: Cass.fr. 4 mei 1994, *Bull.* 1994, III, 53, nr. 83. Voor Nederland: H.R. 29 november 1985, *NJ* 1986, nr. 276).

Ook in andere gevallen (bv. kraakpanden) is een dergelijke kwalitatieve aanduiding (bv. “de bewoners van het pand te ...”) voldoende.

2. De uithuiszetting (*art. 1344bis-septies*)

a. Algemeen

17 De problematiek van de “uithuiszetting” van huurders wordt, zoals gezegd, sinds de wet van 30 november 1998 op bijzondere wijze geregeld door de artikelen 1344ter-sexies Ger.W. Deze bepalingen strekken ertoe de gevolgen van de ontruiming te verzachten. Zij moeten gezien worden in het ruimer kader van de humanisering van het executierecht en de bestrijding van de gevolgen van de schuldoverlast. Om die reden wordt een belangrijke rol toebedeeld aan het OCMW (zie over deze wet o.m. J. LAENENS, “De uithuiszetting”, *RW* 1998-99, 1412-1415; D. PIRE, “L’humanisation des expulsions”, *T.Vred.* 1999, 9-23; L. STERCKX, “La loi du 30 novembre 1998 sur l’expulsion du locataire et le sort de ses biens”, *Rev.not.b.* 1998, 154-168; P. TAELEMAN, *a.w.*, 267-283; *Comm.Ger.R.*, “Art. 1344ter-sexies”). Het in 2002 ingevoerde artikel 1344septies doet aan een vordering tot uithuiszetting (woninghuur) een minnelijke schikking voorafgaan.

De regeling is niet van toepassing wanneer de uithuiszetting wordt gevorderd krachtens een notariële akte.

Het toepassingsgebied van de nieuwe regeling is beperkt tot natuurlijke personen en geldt enkel voor de uitdrijving uit een onroerend goed dat tot woonplaats dient en wordt gehuurd onder de woninghuurwet of de handelshuurwet. Tweede verblijven en vakantiewoningen vallen bijgevolg niet onder het toepassingsgebied. Voor de uithuiszetting in het raam van andere gevallen geldt enkel de bescherming van artikel 1344sexies.

b. Kennisgeving OCMW

18 Luidens artikel 1344ter moet van elke vordering die strekt tot de uithuiszetting van een natuurlijke persoon die een huurovereenkomst heeft gesloten met betrekking tot zijn hoofdverblijfplaats of een handelshuurovereenkomst kennisgeving worden gegeven aan het OCMW van de woonplaats van de huurder. Op deze wijze kan het OCMW de nodige schikkingen treffen voor de opvang van de uitgezette bewoners.

Deze kennisgeving gebeurt onder de zorg van de gerechtsdeurwaarder (dagvaarding) of de griffier (verzoekschrift of vrijwillige verschijning). Zij moet toelaten dat het OCMW de nodige schikkingen kan treffen voor de opvang van de huurder.

De huurder kan zich evenwel tegen de kennisgeving van het OCMW verzetten (art. 1344ter, § 4).

De tussenkomst van het OCMW wordt door artikel 1344sexies overigens ook opgelegd in alle andere gevallen van uithuiszetting (zie verder, nr. 21).

c. Schorsing van de tenuitvoerlegging

19 In afwijking van de regel van artikel 1495, tweede lid, kan het vonnis dat strekt tot de uithuiszetting niet worden ten uitvoer gelegd dan na verloop van één maand na de betekening van het vonnis. Ook indien het vonnis uitvoerbaar bij voorraad is, kan de uithuiszetting geen voortgang vinden voordat de termijn van één maand verstreken is. Deze regel is echter niet voorgescreven op straffe van nietigheid (vgl. art. 1495, derde lid).

In een aantal hypothesen laat artikel 1344quater echter toe dat de rechter hiervan afwijkt. Het gaat om de volgende gevallen:

- de verhuurder levert het bewijs dat het goed verlaten is;
- de partijen kwamen een andere termijn overeen en dit akkoord werd opgenomen in het vonnis;
- de rechter bepaalt op verzoek van een van de partijen een langere of kortere termijn gelet op de concrete omstandigheden (vgl. art. 15 woninghuurwet). De wetgever geeft hierbij de volgende richtsnoer: “onder meer de mogelijkheden van de huurder om opnieuw gehuisvest te worden in dusdanige omstandigheden dat geen afbreuk wordt gedaan aan de eenheid van het gezin, de financiële middelen en de behoeften van het gezin en dit in het bijzonder gedurende de winterperiode”.

d. De uithuiszetting

20 De wet legt aan de gerechtsdeurwaarder een **b i j z o n d e r e i n f o r m a t i e v e r p l i c h t i n g** op. Hij moet “de huurder of de bewoners van het goed” ten minste vijf werkdagen van tevoren op de hoogte brengen van de werkelijke datum van de ontruiming (art. 1344quater, tweede lid).

Bij de betekening van het vonnis tot uithuiszetting deelt de gerechtsdeurwaarder mee dat de goederen die zich nog in de woning zouden bevinden op de openbare weg zullen worden gezet en dat zij gebeurlijk door het gemeentebede-

stuur zullen worden weggehaald. Van deze mededeling wordt melding gemaakt in het exploit van betekening (art. 1344quinquies). De courante praktijk om de weggehaalde goederen rechtstreeks over te brengen naar de gemeentelijke opslagplaats wordt door de rechtspraak goedgekeurd (Cass. 23 oktober 2003, *Arr.Cass.* 2003, nr. 524, *RW* 2003-04, 1222 en *NJW* 2004, 485).

Op de gemeente rust de verplichting om de goederen die zij hebben weggenomen omdat zij de openbare weg belemmeren, gedurende een termijn van 6 maanden te bewaren. De eigenaar kan bij het gemeentebestuur kosteloos een uittreksel verkrijgen uit het gemeenteregister met de vermelding van de weggenomen goederen. De gemeente is ook aansprakelijk voor de bewaring van de goederen overeenkomstig de regels van de bewaargeving uit noodzaak (art. 2 wet 30 december 1975). De kosten van weghaling en bewaring van de goederen mogen worden aangerekend aan de eigenaar. De gemeente beschikt ter zake over een retentierecht. Dit retentierecht wordt evenwel beperkt. De gemeentebesturen kunnen dit niet uitoefenen wanneer het gaat om niet-beslagbare goederen (art. 1408, § 1) (of om de opbrengst van de verkoop van dergelijke goederen) (art. 5).

e. Andere gevallen van uithuiszetting (art. 1344sexies)

21 De wetgever heeft, gelet op het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel, ook een bescherming ingebouwd voor andere gevallen van uithuiszetting. De gerechtsdeurwaarder zendt bij gewone brief een afschrift van het vonnis aan het OCMW van de plaats waar het goed gelegen is. Op het OCMW rust dan de verplichting hulp te bieden. De persoon van wie de uithuiszetting is bevolen kan binnen een termijn van 2 dagen bij de gerechtsdeurwaarder zijn verzet tegen deze kennisgeving kenbaar maken.

Het toepassingsgebied van deze bepaling is onzeker. Uit de wet vloeit voort dat het moet gaan om de uithuiszetting krachtens een vonnis. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt dat dit onderscheid niet wordt gemaakt. Vermeld worden daar: de uithuiszetting in het raam van een uitvoerend beslag, als gevolg van een onteigening, in toepassing van artikel 221 BW, bij de beëindiging van een vruchtgebruik of een recht van bewoning, een vereffening en verdeling van een nalatenschap of huwgemeenschap enz. (*Parl.St.* Kamer 1996-97, nr. 1157/8, 4244). Een ruime interpretatie lijkt goed verdedigbaar.

Uiteraard blijft artikel 1344sexies beperkt tot de fysieke personen. Een huur-overeenkomst gesloten door en rechtspersoon-huurder wordt niet beoogd.

§ 3. Dwangsom

A. ALGEMEEN

22 Onze rechtsorde kent sinds 1980 de dwangsom die als drukkingsmiddel kan worden aangewend om de schuldenaar tot de uitvoering van de rechterlijke beslissing te nopen. De Benelux-overeenkomst van 26 november 1973 houdende de eenvormige wet betreffende de dwangsom werd goedgekeurd bij wet van 31 januari 1980 (zie hierover G.L. BALLON, *Dwangsom* in *APR* (1980); M. STORME, “Een revolutionaire hervorming: de dwangsom”, *TPR* 1980, 222 e.v.; M. STORME, “Een decennium dwangsom” in *Procederen in een nieuw België en komend Europa*, Antwerpen 1991, 326 e.v.; I. MOREAU-MARGREVE, “L’astreinte”, *Ann.Fac.dr.Liège* 1982, 11 e.v.; E. GULDIX, “De dwangsom eindelijk legaal”, *T.Vred.* 1980, 129 e.v.; *Rép.not.*, “L’astreinte”; K. WAGNER, *Dwangsom* in *APR* (2003); *Tien jaar toepassing van de dwangsom*, Brussel, 1991; *De Dwangsom*, Leuven, Jura Falconis ed., 1999).

Men kan hier spreken van indirecte reële executie omdat deze rechtsfiguur ertoe strekt de schuldeiser langs indirecte weg, door het geven van financiële prikkels, te verschaffen wat hem toekomt. Een ander dergelijk drukkingsmiddel, nl. de lijfswang werd door de wet van 31 januari 1980 afgeschaft (A. VANDEPLAS, “Het einde van de lijfswang”, *RW* 1979-80, 2079-2080). In de rechtsleer worden zowel het dwingend als het accessoir karakter van de dwangsom benadrukt. De dwangsom kan niet los van de hoofdveroordeling worden begrepen waarvan zij de uitvoering tracht te verzekeren. De dwangsom staat of valt met de hoofdveroordeling (J. LAENENS, “Procedureaspecten” in *De dwangsom*, Leuven, 1999, 29 e.v.).

Luidens artikel 1385bis kan de rechter op vordering van de schuldeiser de wederpartij tot de betaling van een dwangsom veroordelen, voor het geval dat aan de hoofdveroordeling niet wordt voldaan. De rechter kan de dwangsom niet *ultra petita* opleggen (Cass. 29 november 1996, *Arr.Cass.* 1996, 1115 en *RW* 1997-98, 57). De rechter is evenwel niet gebonden door het ter zake door de schuldeiser voorgestelde bedrag.

De verbeurde geldsom komt de schuldeiser toe. De dwangsom heeft nochtans geen vergoedende functie; van enige toerekening op de verschuldigde schadevergoeding is geen sprake.

Het bedrag van de dwangsom moet van dien aard zijn dat verwacht mag worden dat zij de debiteur tot nakoming zal nopen. De eisende partij is niet verplicht het bedrag en de modaliteiten ervan aan te geven. De rechter kan een hogere dwangsom opleggen dan door de eiser werd gevorderd (Benelux Hof 17 december 1992, *RW* 1992-93, 846 met conclusie AG JANSSENS DE BISTHOVEN). De dwangsom kan hetzij op een bepaald bedrag ineens, hetzij op een bedrag per tijdseenheid of per overtreding worden vastgesteld. In dat laatste geval kan de rechter een bedrag bepalen dat als maximum kan gelden en

boven hetwelk geen dwangsom meer verbeurd kan worden. De rechter moet van deze laatste bevoegdheid wel met de nodige omzichtigheid gebruikmaken (M. STORME, *a.w.*, *TPR* 1980, 232, nr. 17; I. MOREAU-MARGREVE, *a.w.*, 26).

23 De mogelijkheid tot het opleggen van de dwangsom wordt in enkele gevallen uitgesloten. De wet noemt in de eerste plaats het geval van een veroordeling tot betaling van een g e l d s o m . De uitzondering is begrijpelijk; hier is immers directe executie mogelijk zonder medewerking van de debiteur. Niet onder dit verbod vallen de verplichting te betalen aan een derde of de veroordeling tot afgifte van een bepaalde geldsom (M. STORME, “Een decennium dwangsom”, 332: evenmin de verplichting om binnen een bepaalde termijn te betalen; Ph. BOSSARD, “Paiement de loyers et astreinte”, *JLMB* 1991, 1265 e.v. *Anders*: Ph. VERSAILLES, “Astreinte et paiements des loyers”, *JLMB* 1992, 104 e.v.).

Evenmin kan de dwangsom worden opgelegd ter nakoming van a r b e i d s - o v e r e e n k o m s t e n (zie hierover nader H. VAN HOOGENBEMT, “De dwangsom in arbeidsgeschillen” in *De dwangsom*, 117-131; B. NYSSSEN, “L’astreinte et le droit social” in *Tien jaar toepassing van de dwangsom*, 191 e.v.). Deze beperking geldt niet voor andere veroordelingen in een arbeidsrechtelijke context (bv. de vordering tot afgifte van sociale documenten: Benelux Hof 20 oktober 1997, *RW* 1997-98, 772 met conclusie AG DU JARDIN).

Buiten deze twee in artikel 1385bis genoemde gevallen is het opleggen van een dwangsom steeds uitgesloten wanneer de menselijke waardigheid zich verzet tegen de dwanguitvoering (zie boven, nr. 7).

De dwangsom kan echter worden opgelegd ter nakoming van verplichtingen voortvloeiend uit het f a m i l i e r e c h t (Benelux Hof 11 mei 1982, *RW* 1982-83, 289 met concl. AG DUMON en noot STORME. Zie ook P. SENAËVE, “Art. 1385bis”, in *Comm.Pers.*).

B. BEVOEGDE RECHTER

24 De dwangsom kan, op vordering, worden opgelegd door elke rechter: de burgerlijke rechter, de strafrechter, de voorzitter in kort geding, de beslagrechter enz. Een dwangsom kan ook voor het eerst in hoger beroep worden opgelegd (art. 1385bis, tweede lid; bv. Rb. Brussel 24 november 1999, *RW* 2000-01, 60 met noot K. WAGNER).

De dwangsom moet niet noodzakelijk gelijktijdig met de hoofdveroordeling worden uitgesproken. Een dwangsom m.b.t. een eerdere veroordeling, kan bijgevolg in een afzonderlijke procedure worden gevorderd, in principe (maar niet noodzakelijk: Benelux Hof 17 december 2009, nr. 2008/2 en 3) voor dezelfde rechter. De hoofdveroordeling zelf kan dan niet meer ter discussie staan. De bevoegdheid om een dwangsom op te leggen voor een vroegere veroordeling door een bodemrechter komt ook toe aan de kort gedingrechter

(Vz. Kh. Kortrijk 12 september 2003, *RABG* 2003, 1001 noot P. VANLERSBERGHE). Hetzelfde geldt m.b.t. een uitvoerbaar verklaarde scheidsrechterlijke beslissing.

Sinds de wet van 19 mei 1998 kunnen ook *arbiters* een partij veroordelen tot een dwangsom (art. 1709bis Ger.W.).

De vraag of de Raad van State bevoegd was aan haar arresten een dwangsom te verbinden, was lange tijd het voorwerp van een controverse waaraan een einde kwam door het arrest van het Benelux-Gerechtshof van 1 juli 1988. Aan de Raad van State werd een vergelijkbare bevoegdheid toegekend door de wet van 17 oktober 1990 (*BS* 13 november 1990) dat een nieuw artikel 36 invoegt in de RvS-wet zoals gewijzigd door artikel 148 van de wet van 20 juli 1991 (zie hierover D. D'HOOGHE en B. SCHUTYSER, "De administratieve dwangsom" in *De dwangsom*, Leuven, 1999, 133-204; P. NIHOUL, "La loi du 17 octobre 1990 modifiant les lois coordonnées sur le Conseil d'Etat", *JT* 1991, 345 e.v.; D. LAGASSE, "L'astreinte et le droit administratif" in *Tien jaar toepassing van de dwangsom*, 79 e.v. Over deze problematiek voorheen: Benelux Hof 1 juli 1988, *RW* 1988-89, 145, met concl. AG WAMPACH en met noot BALLON; Cass. 23 maart 1984, *RW* 1984-85, 15, met concl. PG KRINGS; RvS 8 juli 1982, *RW* 1982-83, 1663 en bespreking STORME in *RW* 1984-85, 1409 e.v. en VAN OEVELEN in *RW* 1984-85, 1413 e.v.; J. VANDE LANOTTE, "De rechtsbescherming tegen het overheidsoptreden", *RW* 1989-90, 565 e.v.; P. DEJAEGERE, "De bestuurlijke dwangsom: het Franse voorbeeld", *TBP* 1990, 631 e.v.). Deze administratieve sanctie wordt geheel door artikel 36 RvS-wet geregeld (zie ook KB 2 april 1991 tot regeling van de rechtspleging inzake de dwangsom, 1 juni 1991). De artikelen 1385bis e.v. Ger.W. zijn hiermee niet verenigbaar zodat van enige residuaire toepassing van die bepalingen geen sprake kan zijn. Enkel de persoon op wiens verzoek het miskende vernietigingsarrest werd uitgesproken kan een vordering instellen om tegen het onwillige bestuur een dwangsom te bekomen. De Raad van State kan de modaliteiten van de dwangsom vrij bepalen; zij kan ook de dwangsom opheffen, opschorten of verminderen (zie art. 36, § 2 en § 3). De administratieve dwangsom wordt verbeurd door de betrokken overheid. De verbeurde dwangsom komt krachtens deze wetgeving niet toe aan de eisende partij maar aan een bijzonder fonds dat over rechtspersoonlijkheid beschikt. Het is dit fonds dat beheerd wordt door de minister van Binnenlandse Zaken of van zijn afgevaardigde, dat zal moeten overgaan tot tenuitvoerlegging. Artikel 36, § 4 bepaalt dat deel V van het Ger.W. van overeenkomstige toepassing is.

C. CONVENTIONELE DWANGSOM

25 Overwegend wordt aangenomen dat een dwangsom niet kan worden opgelegd in een PV van minnelijke schikking (art. 733) of in een akkoordvonnis (voor de kritiek hierop J. LAENENS, *a.w.*, 32-33). Dit is wel mogelijk wanneer het vonnis van gemengde aard is.

Dat de notariële akte ook een uitvoerbare titel voor andere dan verbintenissen tot betaling van een geldsom kan opleveren, lijkt thans algemeen te zijn aanvaard (zie verder, nr. 294). Uit de aanhef van artikel 1385bis Ger.W. vloeit echter voort dat dergelijke akten niet met een dwangsom kunnen worden toegerust. Een conventionele dwangsom, ook al ligt die vervat in een uitvoerbare titel, is niet mogelijk. Wel is denkbaar dat de notariële akte aan de debiteur een schadevergoedingsplicht oplegt in geval van niet-nakoming van de in de akte opgelegde hoofdverbintenis. De akte zal dan in de regel geen uitvoerbare titel voor de invordering van die schadevergoeding kunnen opleveren. Het bedrag van de schade zal immers nog door de rechter moeten worden bepaald. De notariële akte moet, zoals bekend, op nauwkeurige en onbetwistbare wijze de verbintenissen omschrijven. De eis wordt evenwel niet gesteld dat de notariële akte het bedrag van de schuld van de debiteur aangeeft. Het volstaat dat de akte alle gegevens bevat op grond waarvan dat bedrag – zonder verdere discussie tussen partijen – kan worden bepaald. De uitvoerbaarheid is in een dergelijk geval dus wel mogelijk wanneer in de akte een schadebeding werd opgenomen (E. DIRIX, "Notariële akten tot betaling van een geldsom", *RW* 1994-95, 503; J. VAN COMPERNOLLE, *a.w.*, *Rép.not.*, 33, nr. 24). Het is ook denkbaar dat die clausule de schadevergoedingsplicht per

tijdseenheid of per inbreuk bepaalt. De rechtsgeldigheid hiervan hangt steeds af van het vergoedende karakter van het "schadebeding". In dergelijke gevallen zal over de toepassing van de akte een executiegeschil voor de beslagrechter kunnen rijzen dat vergelijkbaar is met dat in het raam van de verbeurte van een dwangsom (vgl. Antwerpen 7 oktober 1996, *RW* 1996-97, 828).

D. VERBEURTE

26 De dwangsom wordt eerst verbeurd vanaf de betekening van de uitspraak waarbij zij werd vastgesteld (art. 1385bis, derde lid). Enkel een overtreding na de betekening kan tot verbeurte van de dwangsom aanleiding geven.

Kan de rechter dus niet beslissen dat de dwangsom zal verbeurd zijn vanaf de uitspraak, dan kan hij het tijdstip van de verbeurte wel uitstellen. Hij kan nl. bepalen dat de veroordeelde pas na verloop van een zekere termijn de dwangsom zal verbeuren (art. 1385bis, vierde lid); bv. "2 maanden vanaf de betekening". Deze bepaling biedt de rechter dus de mogelijkheid om aan de debiteur nog enig respijt te gunnen om zich naar het vonnis te schikken.

Aangezien de dwangsom moet beschouwd worden als een (onrechtstreeks) executiemiddel, impliceert de verbeuring van de dwangsom een uitvoerbare rechterlijke veroordeling. De dwangsom heeft immers tot doel de schuldenaar tot uitvoering te dwingen. Zulks onderstelt eerst en vooral dat hij tot die uitvoering kan gedwongen worden (zie E. KRINGS, concl. voor Benelux Hof 5 juli 1985, *RW* 1985-86, 929).

De implicaties van dit principe voor een dwangsom opgelegd in een rechterlijke beslissing die niet uitvoerbaar bij voorraad is, wordt hierna onderzocht (zie verder, nr. 83).

Kan de dwangsom aldus worden verbeurd en komt de debiteur de opgelegde verplichtingen niet na, dan kan de schuldeiser tot invordering van de verbeurde bedragen overgaan. Hij hoeft hiervoor geen nieuwe titel te verkrijgen. De schuldeiser kan tot executie overgaan op grond van de titel waarin de dwangsom werd opgelegd (art. 1385quater). Het verweer van de debiteur dat de dwangsom niet verbeurd is, zal gevoerd worden als een *executiegeschil* voor de beslagrechter (zie verder, nr. 83).

§ 4. Beslag

A. INLEIDING

1. Begrip

27 In de gevallen waar reële executie niet mogelijk is of waar de verbintenis strekt tot het betalen van een geldsom, zal de tenuitvoerlegging moeten gebeuren op de goederen van de debiteur. Deze vorm van tenuitvoerlegging is de meest voorkomende. Luidens de artikelen 7 en 8 Hyp.W. staat de debiteur

met zijn gehele vermogen in voor de nakoming van zijn verbintenissen; dit vermogen vormt het gezamenlijk onderpand van zijn schuldeisers. Deze uitwinning verschaft dan aan de schuldeiser een geldsom tot delging van zijn schuldvordering.

De uitwinning van de goederen van de debiteur zal gebeuren door het leggen van uitvoerend beslag. Het beslag kan omschreven worden als de ambts-handeling van de gerechtsdeurwaarder, waarin hij aan de schuldenaar (of een derde) aanzegt dat en aanwijst welke vermogensbestanddelen van de debiteur zullen dienen tot delging van de schuld (F.M.J. JANSEN, *Executie- en beslagrecht*, Zwolle, 1987, 2).

Het beslag is de eerste fase van de uitwinning. Door het beslag worden de goederen "onder de hand van het gerecht" geplaatst, waardoor de latere uitwinning veilig wordt gesteld. De beslagene verliest hierdoor niet het eigendomsrecht op die goederen. Ook blijft hij in de regel verder in het bezit van de goederen en blijven zijn genotsrechten onbeperkt bestaan. Het beslag leidt wel tot de beschikkingsonbevoegdheid van de beslagen debiteur. Hij mag niets ondernemen waardoor het uiteindelijk vereffeningsdoel zou worden gefrustreerd. Het beslag heeft dus eerst en vooral een bewarend karakter. De blokkerende werking van het beslag wordt ook strafrechtelijk gesanctioneerd (art. 507 Sw., zie verder nr. 633).

2. Beschikkingsonbevoegdheid

28 Het beslag heeft tot gevolg dat de beslagene het recht verliest om nog vrij over de in beslag genomen goederen te beschikken. Zo mag hij het goed niet meer vervreemden of bezwaren (pand, hypotheek). Handelingen die in strijd hiermee zijn verricht, zijn aan de beslagleggende schuldeiser niet tegenwerpe-lijk. Daarom wordt het beslag bestempeld als een recht met zakelijke werking (zie verder, nr. 41).

Deze beschikkingsonbevoegdheid heeft echter slechts een relatieve werking; zij beschermt enkel de beslagleggende schuldeiser. De handelingen die de beslagene zou stellen in weerwil van het beslag zijn dus wel geldig, maar de beslagleggende schuldeiser mag ze negeren. De draagwijdte van deze onbeschikbaarheid en de relativiteit ervan zal onderzocht worden bij de diverse soorten van beslag (beslag onder derden: zie verder, nr. 765; onroerend beslag: zie verder, nr. 906).

De relativiteit van de onbeschikbaarheid betekent dus dat bij beslag iedere schuldeiser een aparte positie blijft innemen. Dit is geheel anders bij faillissement waar een volledige (van geheel het vermogen) en collectieve (ten behoeve van alle schuldeisers) vermogensvereffening tot stand wordt gebracht.

Aldus kan bij beslag op onroerend goed, de beslagene na overschrijving van het beslag, het goed nog wel hypotheekeren, maar die hypotheekvestiging kan geen nadeel meer toebrengen aan de beslaglegger. Schuldeisers die eerst na de inschrijving van de hypotheek, bewarend of uitvoerend beslag hebben gelegd, zullen daartegen wel met de hypotheek moeten rekening houden (art. 1444 en 1477). Hetzelfde geldt bij een derdenbeslag. Wordt door A beslag gelegd lastens B onder diens debiteur C en cedeert daarop B die schuldvordering, dan is deze cessie niet tegenwerpelijk aan A maar wel aan schuldeisers die op een later tijdstip beslag onder derden zouden leggen. De onbeschikbaarheid van het eerste beslag komt aldus aan later aantredende schuldeisers niet ten goede (zie verder, nr. 764).

29 Zonder afbreuk te doen aan het beginsel der relativiteit van de onbeschikbaarheid wordt althans bij roerend beslag de praktische draagwijdte enigszins versoepeld. Daar wordt, gelet op de publiciteit die m.b.t. de beslagen wordt georganiseerd, verdedigd dat de onbeschikbaarheid zich ook uitstrekt ten gunste van schuldeisers die tijdig – d.i. voor de gewraakte beschikkingsdaad – verzet hebben gedaan. Deze anterioriteit van het verzet kan dan wel bewijsproblemen doen rijzen. “Il ressort du texte et de l’esprit de la loi”, zo schrijft DE LEVAL, “que l’opposition qui se greffe sur une saisie (conservatoire ou exécutoire) bénéficie des effets de celle-ci de telle sorte que si elle est antérieure (d’où l’importance de se ménager une preuve) à la naissance d’un droit acquis par un tiers (par exemple cession de créance postérieure à une saisie-arrêt), elle sera, à ce niveau, aussi efficace qu’une saisie” (G. DE LEVAL, *Traité*, 227, nrs. 117 en 398, nr. 213; G. DE LEVAL en J. VAN COMPERNOLLE, “Aperçu des règles communes aux saisies conservatoires et aux voies d’exécution” in *Les voies conservatoires et d’exécution*, Brussel, 1982, (10), 35). Tevens wordt verdedigd dat, althans bij roerend beslag, de onbeschikbaarheid ten gevolge van een eerste beslag zich ook uitstrekt ten voordele van schuldeisers die op een later tijdstip beslag leggen of verzet doen (J. VAN COMPERNOLLE, a.w. in *Liber amicorum E. Krings*, 856-857, nr. 22). Deze uitbreiding van de onbeschikbaarheid lijkt echter moeilijk verdedigbaar (zie verder, nr. 768).

Deze relatieve blokkerende werking laat zich gemakkelijk verstaan. Rechts-handelingen die de beslagene op een later tijdstip zou stellen, mogen het beslag niet frustreren. Er anders over oordelen zou het beslagrecht immers iedere betekenis ontnemen. De bescherming van de beslaglegger mag echter niet verder reiken dan noodzakelijk is. Het beslag hoeft daarom geen volledige beschikkingsonbevoegdheid tot gevolg te hebben. Anders dan bij faillissement moet slechts één schuldeiser worden beschermd, nl. de beslaglegger. De beschikkingsonbevoegdheid moet dan ook niet verder reiken. Deze relatieve werking laat zich ook vertalen in termen van onrechtmatige daad. Indien men de posterieure beschikkingshandeling van de beslagene beschouwt als een onrechtmatige daad, dan bestaat het herstel in het ongedaan maken van de geleden schade. Welnu, de relatieve werking van de beschikkingsonbevoegdheid volstaat hiervoor. Dit spoort eveneens gelijk met de relatieve werking van de *actio Pauliana* die volgens de meerderheidsopvatting in ons land ook in het teken staat van artikel 1382 BW: de onbeschikbaarheid werkt enkel ten gunste van de schuldeisers die deze vordering hebben ingesteld.

Hoe kan echter de relatieve werking van het beslag zakenrechtelijk worden verklaard? De inpassing van deze procesrechtelijke figuur in het systeem van het zakenrecht is minder eenvoudig. Meerdere theorieën worden ter zake verdedigd (zie nader R. JANSEN, *Beschikkingsonbevoegdheid* (diss. U. Antwerpen), 2009 en voor Nederland: L.P. BROEKVELD, *Derdenbeslag*, Deventer, 2003; F. DAMSTEEGT-MOLIER, *Relativering van eigendom*, Den Haag, 2009, 161 e.v.; E.M. HEMMEN, “Beslag en rechtsgevolg” in *Discussies omtrent beslag*,

verhaal en beschikkingsbevoegdheid, Deventer, 1997, 27-35; D.J. VAN DER KWAAK, *Het rechtskarakter van het beslagrecht*, Deventer, 1990, 165 e.v.). In hoofdzaak zijn er twee benaderingen. Volgens een eerste blijft de beslagene beschikkingsbevoegd en kan hij dus het goed rechtsgeldig overdragen, maar is de beslaglegger gerechtigd om het goed te vervolgen in handen van de derde-verkrijger (volgrecht). Volgens een tweede benadering heeft het beslag tot gevolg dat de beslagene ten aanzien van de beslaglegger niet langer bevoegd is om tot vervreemding of bezwaring over te gaan (relatieve beschikkingsonbevoegdheid).

Zijn de uitgangspunten van deze beide theorieën totaal verschillend, dan ver-tonen zij wel wat de praktische gevolgen betreft grote gelijkenissen. Dit komt bijvoorbeeld tot uiting in het cassatiearrest van 7 november 2005 waar, in het raam van artikel 1578 Ger.W., de positie van de koper van een onroerend goed wordt vergeleken met die van een “derde-bezitter” tegen wie een hypothe-caire schuldeiser zijn volgrecht uitoefent. Beiden kunnen, zonder nochtans schuldenaar te zijn, de uitwinning verhinderen door de betaling van de schuld (Cass. 7 november 2005, *RW* 2005-06, 1662 met noot R. JANSEN). Ook is de positie van de beslaglegger gelijk in geval van een later faillissement van de beslagene. Vanuit beide verklaringen blijft de beslaglegger buiten de faillissementsafwikkeling (zie verder, nr. 907). Dit is evident het geval onder de eerste theorie aangezien het goed *erga omnes* is overgedragen en dus buiten de faillissementsboedel valt. Dit is ook het geval onder de theorie van de relatieve beschikkingsonbevoegdheid. Artikel 25 noch artikel 100 Faill.W. staan de executierechten van de beslaglegger in de weg aangezien, ten opzichte van alle anderen dan de beslaglegger, het goed zich niet meer in het vermogen van de beslagene bevindt. De voorkeur verdient echter de theorie van de relatieve beschikkingsonbevoegdheid. De theorie van het volgrecht stuit immers wat sommige consequenties betreft op grote bezwaren. Hoe liggen bv. de kaarten wanneer de derde-verkrijger naderhand failliet wordt verklaard? In de volgrechttheorie bevindt het onroerend goed zich in het vermogen van de derde-verkrijger, met als gevolg dat het daar onderworpen is aan de samenloop van diens schuldeiser. De beslaglegger komt aldus in samenloop met de schuldeisers van de derde-verkrijger. In de theorie van de relatieve beschikkingsonbevoegdheid is zulks niet het geval. Ten aanzien van de beslaglegger bevindt het goed zich nog steeds in het vermogen van de beslagene (zie verder, nr. 907).

3. *Beslag en samenloop*

30 Door beslag te leggen gaat de schuldeiser over tot de realisering van het “stil” pandrecht waarover hij beschikt op de goederen van zijn debiteur. Is het beslag aldus het gevolg van de individuele actie van een bepaalde schuldeiser, dan heeft het niettemin ook een collectieve dimensie. Die collectieve dimensie wordt door een gedeelte van de rechtsleer steeds sterk benadrukt (zie J. VAN COMPERNOLLE, “Le caractère collectif des saisies” in *Liber amicorum E. Krings*, Brussel, 1991, 843 e.v.; G. DE LEVAL en J. VAN

COMPERNOLLE, *a.w.*; G. DE LEVAL, *Traité*, 209, nr. 105; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *Saisies-généralités*, 621, nr. 606 e.v.).

Iedere schuldeiser die beslag legt, moet er immers mee rekening houden dat ook andere schuldeisers hiertoe kunnen overgaan. Indien aldus meerdere schuldeisers hun aanspraken formuleren op dezelfde goederen van hun gezamenlijke debiteur, ontstaat een situatie van samenloop. In dergelijke gevallen organiseert de wet bepaalde procedures die ertoe moeten strekken het beginsel van de gelijkheid der schuldeisers te waarborgen. Voor samenloop na uitvoerend beslag worden die corrigerende regels neergelegd in de procedures van evenredige verdeling (na roerend beslag) en van rangregeling (na onroerend beslag) (zie o.m. R. DE CORTE, "Samenloop van preferente aanspraken", *TPR* 1983, 213 e.v.; E. DIRIX en R. DE CORTE, *Zekerheidsrechten*, Antwerpen, 2006, 32 e.v.; X., "Knelpunten in het beslag- en executierecht", *RW* 1989-90, (978), 979 e.v.; zie verder, nr. 92).

Anders dan soms wordt geleerd, doet het beslag op zich nog geen situatie van samenloop ontstaan. Het beslag is een individueel initiatief van een bepaalde schuldeiser waardoor enkel een samenloop kan ontstaan. Wel is het onmiskenbaar zo dat de wetgever gaandeweg is opgeschoven naar een meer "collectieve" opvatting van het beslagrecht. Dit heeft te maken met een optimalisering van de publiciteit van het beslag en een verplichte consultatie van de beslagberichten bij iedere verdeling, zoals laatst door de wet van 29 mei 2000 (zie verder, nr. 104 e.v.).

Dit betekent concreet:

- 1) dat zolang er slechts een schuldeiser zich heeft aangediend, er geen samenloop ontstaat en derhalve de voor die hypothese bedoelde corrigerende regels geen toepassing krijgen;
- 2) dat samenloop onderstelt dat de concurrerende schuldeisers hun aanspraken doen gelden op het zelfde goed of op andere goederen van hun gemeenschappelijke debiteur, hetzij door beslag te leggen of door verzet te doen in handen van de gerechtsdeurwaarder;
- 3) dat de regels van de samenloop niet moeten worden toegepast zolang het beslag nog niet werd uitgevoerd, hetzij door de tegeldemaking van de in beslag genomen goederen, hetzij door de afgifte van het bedrag van het beslag. Zolang zulks niet het geval is, kan de schuldeiser nog proberen om langs individuele weg betaling te verkrijgen, hetzij rechtstreeks, hetzij via de gerechtsdeurwaarder (zie verder, nr. 573). Het beslag heeft immers niet, zoals bij faillissement, tot gevolg dat de debiteur het bestuur over zijn vermogen verliest. Hij mag nog verder betalingen doen en deze zijn tegenwerpelijk aan de concurrerende schuldeisers. De aldus ontvangen bedragen moeten niet onderworpen worden aan de paritasregel. Dit principe moet sinds de wet van 29 mei 2000 worden genuanceerd bij roerend beslag. Het nieuwe artikel 1524, tweede lid verleent aan iedere verzetdoende schuldeiser of beslaglegger bij vergelijking de bevoegdheid tot indeplaatsstelling wanneer de voorgenomen

verkoop niet wordt verdergezet (zie verder, nrs. 106 en 628). De bedoeling van deze bepaling is niet het aantal verkopen te doen toenemen, maar toe te laten aan deze schuldeisers om betrokken te worden bij de afbetalingsregeling die met de executant is tot stand gekomen. Het "collectief" karakter van de samenloop werpt aldus reeds zijn schaduw vooruit, nl. voor het tijdstip van de verkoop. Een analoge regeling geldt voor beslag onder derden (art. 1543bis) (zie verder, nr. 821). De gerechtsdeurwaarder zal alsdan tot verdeling moeten overgaan van de gedeeltelijke betalingen die hij van de debiteur ontvangt. In dat stadium geldt dan de *paritas creditorum*-regel. De gerechtsdeurwaarder moet enkel rekening houden met de schuldeisers die zich effectief aandienen. Moet hierbij dan ook worden rekening gehouden met de voorrechten waarop bepaalde van die schuldeisers een beroep doen? Het lijkt erop dat in deze fase, voorrechten, pandrechten e.d. nog niet aan de orde zijn. Het onderpand van die zekerheidsrechten wordt immers nog niet aangetast. Het gaat louter om de verdeling van gelden die voortkomen uit betalingen die de debiteur doet onder dreiging van het beslag. De voorrechten zullen eerst aan bod komen wanneer dit beslag wordt voortgezet en hun onderpand wordt te gelde gemaakt;

4) dat er geen verplichting bestaat voor de beslaglegger om de uitwinning verder te zetten. Het beslag kan echter niet worden opgeheven dan met toestemming van de schuldeisers aan wie het beslag gemeen is geworden (roerend: art. 1524, vierde lid; onroerend: art. 1584).

Eerst bij het ontstaan van samenloop moet de *iura vigilantibus*-regel wijken voor het gelijkheidsbeginsel. Dit heeft ook tot gevolg dat de gerechtsdeurwaarder *c.q.* notaris ophouden uitsluitend de gemandateerden te zijn van de schuldeiser-opdrachtgever. Van dat ogenblik af gelden zij als bewindvoerders van een partieel vereffeningsbewind (zie verder, nr. 133).

Aan de bewindvoerder legt de wet de verplichting op de samenloop te organiseren. De draagwijdte van die verplichting en m.n. de vraag welke schuldeisers bij de samenloop moeten worden betrokken, zal bij de diverse soorten van beslag worden onderzocht. Als uitgangspunt geldt dat de bewindvoerder enkel verplicht is tot het organiseren van een samenloop wanneer en in de mate dit door de wetgever uitdrukkelijk is bepaald.

4. Beslag en derdenbescherming

a. Algemeen

31 Het beslag leidt tot de beschikkingsonbevoegdheid van de beslagene. Wordt de schuldeiser beschermd tegen aanspraken van derden die op een later tijdstip zakelijke rechten of zekerheidsrechten verwerven op het beslagen goed?

In die gevallen waar de tegenwerpelijke van het beslag onderworpen is aan publiciteitsvoorschriften (bv. bij onroerend goed), heeft de naleving van die voorschriften (*i.c.* overschrijving van het beslagexploot) de niet-tegenwerpelijke tot gevolg van posterieure beschikkingsdaden.

Voor schuldvorderingen waar de publiciteit in feite georganiseerd wordt bij de gecedeerde schuldenaar (art. 1690 BW) *c.q.* derde-beslagene (art. 1451 en 1540 Ger.W.), zal de bescherming van de beslaglegger bepaald worden door anterioriteit volgens de voorschriften voor cessie *c.q.* beslag.

b. Roerende goederen

32 Wordt beslag gelegd op de (lichamelijke) roerende goederen van de debiteur, dan zal de derde te goeder trouw aan wie deze goederen niettegenstaande het beslag werden overgedragen, beschermd worden door artikel 2279 BW. Gelet op de regel “meubles n’ont pas de suite” kan de derde-verkrijger te goeder trouw niet worden verontrust (*Pand.b.*, Saisie-exécution, nr. 5; *RPDB*, *tw. Saisie-exécution*, nr. 6).

Weliswaar wordt voor de beslagen een publiciteitsregime georganiseerd door middel van de beslagberichten. Dit publiciteitssysteem heeft echter niet de strekking dat posterieure overdrachten of inpandgevingen niet meer tegenwerpelijk zouden zijn.

De vraag of zo’n vervreemding t.a.v. de beslaglegger kan beschouwd worden als een onvrijwillig bezitsverlies, dat deze toelaat om nog gedurende drie jaar te revindiceren, wordt terecht ontkennend beantwoord.

Een uitzondering op het vorenstaande is het beslag tot terugvordering van de verhuurder (art. 20, 1° Hyp.W.; zie verder, nr. 508). Wanneer de stofferende goederen uit het gehuurde goed werden weggebracht kan de verhuurder deze nog gedurende 15 dagen terugvorderen ongeacht in wiens handen ze zich bevinden. De derde-verkrijger wordt in deze hypothese niet beschermd door artikel 2279 BW. De omstandigheid dat de verhuurder tijdig, d.i. voor de verplaatsing van de goederen een pandbeslag of een bewarend beslag heeft gelegd, ontslaat hem echter niet van de verplichting om binnen de 15 dagen een beslag tot terugvordering te leggen teneinde zijn voorrecht veilig te stellen. Het anterior beslag heeft immers niet tot gevolg dat de latere vervreemding aan de beslaglegger niet tegenwerpelijk zou zijn (Beslagr. Hoei 10 oktober 1983, *JLMB* 1984, 479 met noot DE LEVAL. *Anders*: Kh. Brussel 23 februari 1988, *JLMB* 1988, 1118 met noot CAEYMAEX).

Een volgrecht wordt ook toegekend aan de pandhouder van de handelszaak door artikel 11 van de wet van 25 oktober 1919. Dit volgrecht doet echter geen afbreuk aan de regel uit artikel 2279 BW, zodat de praktische betekenis ervan eerder beperkt blijft (bv. Rb. Brugge 13 september 1989, *T.Not.* 1990, 140).

5. Voorwerp van het beslag

a. Goederen van de debiteur

33 Schuldeisers kunnen enkel beslag leggen op goederen die de debiteur toebehoren (zie verder, nr. 111).

In wiens feitelijke macht deze goederen zich bevinden is zonder belang. Krachtens artikel 1503 kan immers beslag gelegd worden bij een derde op de goederen van de debiteur (zie verder, nr. 610).

Het beslag wordt gelegd op het *actuele vermogen* zoals dit is samengesteld op het ogenblik van het beslag.

Worden goederen van derden in beslag genomen, dan kunnen dezen hun eigendom revindiceren (zie verder, nr. 646 e.v.). De vraag in welke mate voor het beslag door de debiteur verrichte beschikkingsdaden aan de beslaglegger tegenwerpeijk zijn, zal worden onderzocht bij de diverse soorten beslagen. Die tegenwerpeijkheid wordt in ons recht immers verschillend beoordeeld naargelang het gaat om roerende lichamelijke goederen, schuldvorderingen of onroerende goederen.

Treft het beslag enkel het actuele vermogen, dan kan het ook betrekking hebben op het vroegere vermogen wanneer de schuldeisers met succes de tegenwerpeijkheid bestrijden van rechtshandelingen die door de debiteur voor het beslag werden gesteld.

Werden de anterieure rechtshandelingen verricht met de bedrieglijke miskenning van hun rechten, dan kunnen de schuldeisers op grond van artikel 1167 BW de niet-tegenwerpeijkheid van deze transacties nastreven. Voor de toepassing van deze bepaling is geenszins vereist dat de derde gehandeld heeft met het oogmerk de schuldenaar te helpen bij het organiseren van diens onvermogen. Het is voldoende dat hij op de hoogte was van het bedrog van de debiteur onder meer door het abnormaal karakter van de gewraakte handeling (voor een mooi toepassingsgeval bij beslag op verkochte doch niet-geleverde voorraden: Gent 27 december 1991, *RW* 1991-92, 1125). Is hierover een geding aanhangig voor de bodemrechter, dan kan in afwachting van deze beoordeling de schuldeiser reeds overgaan tot het leggen van bewarend beslag op deze goederen. De beslagrechter is eveneens bevoegd om van artikel 1167 BW toepassing te maken in het raam van een revindicatiegeschil. Hij mag de vordering van de revindicant, die bv. beweert de bij de debiteur in beslag genomen goederen te hebben gekocht, afwijzen op grond van de niet-tegenwerpeijkheid van die verkoop wegens pauliaans bedrog. In het raam van een revindicatievordering na beslag oordeelt de beslagrechter immers als bodemrechter (Gent 27 december 1991, *RW* 1991-92, 1125.; Gent 30 mei 1986, *onuitg.*; Gent 13 juni 1986, *onuitg.* Over het paulianabeslag: verder, nr. 114).

34 De handelingen van een debiteur die met bedrieglijk inzicht zich onvermogen maakt teneinde zich aan zijn verplichtingen te onttrekken, worden ook strafbaar gesteld door artikel 490bis Sw. Hieraan beantwoordt bv. de verkoop van een persoonlijke inboedel aan een vennootschap. Een dergelijke transactie kadert niet in het normaal beheer van een vennootschap en moet worden uitgelegd als een schijnverkoop met de loutere bedoeling die goederen aan de schuldeisers te onttrekken (Antwerpen 23 april 1986 en Cass. 23 de-

cember 1986, *Arr.Cass.* 1986-87, nr. 255. Zie voor vele andere voorbeelden N. BAUWENS, “Bedrieglijk onvermogen”, *RW* 1989-90, 273). De benadeelde schuldeiser kan zich echter enkel burgerlijke partij stellen voor de schade die hij lijdt uit de niet-onmiddellijke betaling en de daardoor ontstane bijkomende kosten (bv. de kosten voor een vruchteloos beslag).

Ook de oprichting van een rechtspersoon kan, gelet op de omstandigheden, paulineus zijn wanneer het doel van die oprichting er enkel toe strekt zich onvermogen te maken (*Cass.* 19 maart 2004, *Arr.Cass.* 2004, nr. 157 en *JLMB* 2005, 1664. Zie o.m. Luik 14 juni 2004, *JLMB* 2005, 849; Luik 15 december 2005, *Rev.dr.ULg* 2006, 459 met noot E. LEROY; *Beslagr.* Gent 29 april 2008, *RW* 2008-09, 33). De schuldeisers kunnen door het instellen van de pauliaanse vordering de inbreng aanvechten die gebeurde met bedrieglijke miskennis van hun rechten (o.m. H. LAGA, “Rechtsvordering van de persoonlijke schuldeisers bij frauduleuze inbreng van hun schuldenaar in een vennootschap”, *Jura Falc.* 1978-79, 257 e.v.). Over de mogelijkheid in dergelijk geval de nietigheid van de vennootschap wegens een ongeoorloofd doel te vorderen: J. RONSE e.a., “Overzicht van rechtspraak. Vennootschappen”, *TPR* 1986, 885, nrs. 31 e.v.; K. GEENS, “De nietigheid bij de oprichting van een vennootschap”, *TPR* 1990, 1631 e.v. Over de toepassing van artikel 490bis Sw. bij de oprichting van rechtspersonen: N. BAUWENS, a.w., *RW* 1989-90, 282. Voor de toepassing van artikel 227 (voorheen: art. 13ter) W.Venn. dat voor bepaalde vennootschappen de nietigheidsgronden limitatief opsomt, moet worden aangestipt dat enkel het ongeoorloofd karakter van het statutair doel en niet van het werkelijk doel de nietigheid tot gevolg heeft (*HvJ* 13 november 1990, *TBH* 1991, 875 met noot COIPEL en *TRV* 1991, 36). Verder kan ook het leerstuk van de gerechtelijke doorbraak van de rechtspersoonlijkheid van vennootschappen een oplossing bieden (bv. Antwerpen 23 februari 1988, *RW* 1988-89, 1307: feitelijke vermenging van vennootschappen. Zie hierover o.m. J. RONSE, “Waarheid en leugen omtrent de onderneming met beperkte aansprakelijkheid”, *Med. Kon. Academie voor Wet., Lett. en Schone Kunsten van België*, 1978; J. RONSE, “Overzicht van rechtspraak. Vennootschappen”, *TPR* 1986, 942, nrs. 94 e.v.; K. GEENS e.a., “Overzicht van rechtspraak”, *TPR* 2000, 230, nr. 154 e.v.). Een doorbraak van de rechtspersoonlijkheid mag echter niet lichtvaardig worden aangenomen (bv. *Cass.* 24 juni 2005 (C.03.0446.N), www.juridat.be: de omstandigheid dat een schuldenaar en degene bij wie het beslag plaatsgrijpt hun boedels vermengen en geen respect hebben voor de wederzijdse rechtspersoonlijkheid, volstaat niet om de afzonderlijke rechtspersoonlijkheid te negeren; *Beslagr.* Antwerpen 20 december 1988, *RW* 1989-90, 23). Zie over de problematiek van de “one ship companies”, verder, nr. 497 en inzake revindicaties, zie verder, nr. 646.

35 Het is echter mogelijk dat de goederen enkel in schijn aan een derde toebehoren. Krachtens het vertrouwensbeginsel, waarvan het leerstuk van de simulatie een toepassing is, kan de schuldeiser steeds aantonen dat de goederen slechts “in schijn” aan de derde toebehoren en dat de debiteur de werkelijke gerechtigde is. Deze problematiek komt vooral aan de orde bij

beslag op schuldvorderingen. Aldus mag bij beslag op een bankrekening die op naam staat van een derde, de beslaglegger het bewijs leveren dat die opnaamstelling louter fictief is en dat hier sprake is van simulatie of van naamlening (zie bij G. DE LEVAL, *Traité*, 271, nr. 137, C; bv. Beslagr. Luik 3 november 2004, *JLMB* 2005, 1701). Te denken valt bv. aan een handelaar die, om aan zijn schuldeisers te ontsnappen, alle betalingsverrichtingen doet verlopen op de bankrekening van zijn zoon of van een vennootschap die gebruikmaakt van de persoonlijke rekening van de zaakvoerder. De schuldeiser mag in al deze gevallen de simulatie bestrijden en de goederen in beslag nemen (zie verder, nr. 113).

b. Vatbaar voor beslag

36 De goederen moeten verder ook vatbaar zijn voor beslag. De onbeslagbaarheid van een bepaald vermogensbestanddeel kan slechts voortvloeien uit de wet of uit zijn aard (zie verder, nr. 149 e.v.).

c. Toekomstige goederen

37 Op toekomstige goederen kan in de regel geen beslag worden gelegd. Een uitzondering hierop levert de mogelijkheid van het beslag op een toekomstige schuldvordering (zie verder, nr. 719).

d. Voorwaardelijke rechten

38 Beslag kan ook worden gelegd op voorwaardelijke rechten, bv. een voorwaardelijke schuldvordering of een goed waarvan de debiteur slechts eigenaar is onder ontbindende voorwaarde. Gaat de voorwaarde in vervulling dan is zulks ook tegenwerpeijk aan de beslagleggende schuldeisers. De beslaglegger moet het vermogen van de debiteur nemen zoals hij het aantreft (*RPDB*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 97).

e. Vruchten

39 Bij uitvoerend beslag vallen de vruchten die de in beslag genomen zaak oplevert eveneens onder het beslag. Aldus worden bij uitvoerend beslag op onroerend goed de huur- en pachtgelden voor onroerend gehouden om gezamenlijk met de opbrengst ervan te worden verdeeld. Onder het beslag vallen ook de natuurlijke vruchten.

Bij **b e w a r e n d b e s l a g** vallen de burgerlijke en natuurlijke vruchten in de regel niet onder het beslag. Zolang het immers niet vaststaat dat de beslagene iets aan de beslaglegger verschuldigd is, lijkt het inderdaad ongewenst de beslagene de vruchten van het beslagen goed te onthouden. Een uitzondering op deze regel geldt bij **d e r d e n b e s l a g**. Daar wordt het beslag immers gelegd op al hetgeen de derde aan de beslagene verschuldigd is en zal zijn, krachtens de tussen hen bestaande rechtsverhouding.

f. Zaakvervangning

40 Van zakelijke subrogatie of zaakvervangning is sprake wanneer een zaak die in de plaats komt van een andere zaak, in het vermogen dezelfde juridische functie vervult (zie bij H. DE PAGE, *Traité*, V, nrs. 593 e.v.; R. DEKKERS, “Over de grondslag van de zaakvervangning”, *RW* 1954-55, 1329 e.v.; E. DIRIX, “Zakelijke subrogatie”, *RW* 1993-94, 273-280; V. SAGAERT, *Zakelijke subrogatie*, Antwerpen, 2003; V. RANOUIL, *La subrogation réelle en droit civil français*, Parijs, 1985). Zaakvervangning kan in de huidige stand van ons recht niet beschouwd worden als een algemeen rechtsbeginsel. Verder is zaakvervangning vooral van belang voor schuldeisers die op een bepaald goed zakelijke zekerheidsrechten kunnen laten gelden. Daar vindt het leerstuk van de zakelijke subrogatie ruime toepassing (bv. art. 10 Hyp.W.).

Indien beslag werd gelegd op goederen en deze werden vernield door een brand, dan zal de schuldeiser beslag onder derden moeten leggen onder de verzekeraar van deze goederen of onder de aansprakelijke derde.

Nochtans kan zakelijke subrogatie ook aan de orde komen bij beslag. Zo wordt aanvaard dat wanneer het beslag wordt gelegd op koopwaren die in het raam van een normale exploitatie verder worden verkocht om vervangen te worden door nieuwe voorraden, dit beslag ook deze nieuwe voorraden betreft (*Rép.not.*, “La saisie mobilière”, nr. 221; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie mobilière*, 173).

Ook de wetgever maakt soms toepassing van dit leerstuk. Een mooi voorbeeld levert artikel 5 van de wet van 30 december 1975 (zie boven, nr. 20).

6. Omvang van het beslag

41 Het beslag treft het g e h e l e g o e d ongeacht het bedrag van de schuldvordering waarvoor het werd gelegd (arg.: art. 1527). Dit geldt zowel voor lichamelijke goederen als voor onlichamelijke goederen. Ook het beslag onder derden heeft de volledige onbeschikbaarheid van de schuldvordering tot gevolg, ook al overtreft die het bedrag van de schuldvordering waarvoor het beslag werd gelegd. De debiteur kan de gevolgen van deze volledige onbeschikbaarheid temperen door zijn toevlucht te nemen tot het kantonnement of een andere zekerheid die door de beslaglegger wordt aanvaard (zie verder, nr. 386 e.v.).

7. Keuzerecht van de schuldeiser

42 De schuldeiser heeft d e v r i j e keuze over de goederen die hij wenst uit te winnen. De wettelijke uitzondering (art. 1563) bevestigt deze regel. In de Franse wet van 9 juli 1991 (loi n° 91-650) werd dit beginsel neergelegd in artikel 22: “Le créancier a le choix des mesures propres à assurer l’exécution ou la conservation de sa créance” (zie verder, nrs. 115, 433 en 861).

De schuldeiser mag ook meerdere soorten van beslagen cumuleren.

8. Misbruik van beslag- en executierechten

43 Zoals de uitoefening van om het even welk recht, kan ook de schuldeiser bij de uitoefening van zijn beslagrecht *rechtsmisbruik* plegen. Het is duidelijk dat deze problematiek zich geheel anders aandient bij bewarend beslag dan bij uitvoerend beslag. Gelet op de zwakkere legitimering voor het leggen van bewarend beslag, kan het onrechtmatig karakter ervan vlugger aan de orde komen (zie verder, nr. 419). Dit is niet het geval bij uitvoerend beslag. Daar beschikt de schuldeiser immers, bij hypothese, over een titel die niet meer voor fundamentele discussie vatbaar is. Aangezien geen vrijwillige betaling gebeurt, wordt hij genoopt om tot uitwinning over te gaan. Hierbij doet hij niets anders dan het effectueren van het algemeen pandrecht op het vermogen van zijn debiteur dat hem krachtens de wet toekomt. Door een gedeelte van de rechtspraak wordt nochtans zo'n abusieve rechtsuitoefening al te lichtvaardig aangenomen (zie bij E. DIRIX en K. BROECKX, "Overzicht van rechtspraak", *TPR* 1991, 169-170, nrs. 171-172, *TPR* 1996, 1485-1490, nrs. 157-165, *TPR* 2002, 1206-1207, nr. 20 en *TPR* 2007, 2062, nr. 33). De rechter moet bij deze toetsing de grootste terughoudendheid aan de dag leggen. In geen geval mag hij oordelen over de opportuniteit van de beslagmaatregelen. De schuldeiser heeft het principieel recht om zijn titel te executeren (bv. Luik 8 januari 1998, *JT* 1998, 494). Bij dit alles moet men zich ook indenken dat een schuldeiser al genoeg geduld heeft moeten oefenen alvorens tot uitvoering te kunnen overgaan, zodat zijn aanspraken niet opnieuw mogen gefrustreerd worden door allerlei chicanes. Verder moet de te hanteren aansprakelijkheidsnorm strenger zijn voor schuldeisers die met de invordering vertrouwd zijn.

De sanctie van een dergelijk misbruik bestaat in het opleggen van de normale uitoefening (herstel *in natura*) of, wanneer zulks niet meer mogelijk is, in herstel van de schade (Cass. 11 juni 1992, *Arr.Cass.* 1992, 965, nr. 534).

44 Iedere schuldeiser heeft recht op betaling. Beslag kan dus ook worden gelegd voor een geringe vordering (*RPDB*, tw. *Saisie*, nr. 19. In dezelfde zin voor Duitsland: *BVerfG* 19 oktober 1982, *BVerfGE*, 61, 135).

Er is niet noodzakelijk sprake van misbruik van beslagrecht wanneer een schuldeiser voor slechts een geringe vordering beslag legt op goederen met een meer aanzienlijke waarde (vgl. G. DE LEVAL, *Traité*, 14; D. CHABOT-LEONARD, *a.w.*, 81). De debiteur kan immers bij bewarend beslag en bij uitvoerend beslag krachtens een vonnis uitvoerbaar bij voorraad gemakkelijk het beslagene bevrijden door bv. tot kantonnement over te gaan. Verder is het niet aan de schuldeiser, maar aan de debiteur om zijn vermogen te mobiliseren teneinde zijn schulden te kunnen voldoen (zie o.m. L. ROSENBERG, *Zwangsvollstreckungsrecht*, München, 1987, 22). Ten slotte mag men niet uit het oog verliezen dat het beslag geen voorrecht verschaft.

Evenmin kan de beslagene als verweer voeren dat gelet op het grote aantal schuldeisers het belang voor de beslaglegger om de uitwinning verder te zetten eerder gering zal zijn (Besl. agr. Bergen 21 april 1988, *JLMB* 1989, 45).

Het is juist dat de ene vorm van beslag kwellender kan zijn voor de geëxecuteerde dan de andere. Nochtans kan ook uit deze keuze van de vorm van beslag niet zonder meer tot rechtsmisbruik worden geconcludeerd (in die zin terecht D.J. VAN DER KWAAK, *a.w.*, 124 e.v.). Het gehele vermogen van de debiteur dient immers tot onderpand van zijn schuldeisers (Antwerpen 17 september 1991, *RW* 1991-92, 957 met noot CARETTE). De debiteur is dan ook niet gerechtigd om van zijn schuldeisers te verlangen dat eerst beslag op deze en dan pas op gene goederen wordt gelegd (Besl. agr. Antwerpen 25 september 1978, *onuitg.*; Besl. agr. Mechelen 1 december 1978, *JT* 1979, 182. Vgl. G. DE LEVAL, *Traité*, 14). Evenmin kan worden voorgehouden dat door aldus te handelen de schuldeiser misbruik maakt van zijn recht gelet op het "evenredigheids criterium" omdat het beslag onevenredig meer schade zou toebrengen aan de beslagene: *qui jure suo utitur neminem laedit* (Besl. agr. Antwerpen 19 december 1989, *onuitg.*). De beslagrechter kan de schuldeiser ook niet verplichten een afbetalingsregeling te aanvaarden (vgl. Besl. agr. Luik 20 maart 1991, *JLMB* 1991, 694).

Het beslagrecht is een bevoegdheid die aan de schuldeiser wordt toegekend ter voldoening van zijn materieelrechtelijke aanspraken. Het aanwenden van een procesrechtelijke bevoegdheid (het instellen van een rechtsvordering, het aanwenden van rechtsmiddelen enz.) wordt doorgaans als een "doelgebonden" bevoegdheid beschouwd (zie M. STORME, "Over het tergend geding" in *Liber amicorum Jan Ronse*, Brussel, 1986, 67 e.v.; P. TAELMAN, "Gebruik en misbruik van procesrecht", *TPR* 1988, (89), 91, nr. 3; M.E. STORME, "Goede trouw in geding en bewijs", *TPR* 1990, 353 e.v.). Het (uitvoerend) beslagrecht is echter aan geen ander doel verbonden, dan de bevrediging van de eigen belangen van de schuldeiser. Voor het Duitse recht schrijft ROSENBERG: "dem Gläubigerrecht gebührt in der Zwangsvollstreckung naturgemäss der Vorrang, sonst verfehlt sie ihren Zweck" (*Zwangsvollstreckungsrecht*, 21). Dit leidt ertoe dat de rechterlijke toetsing van de wijze waarop die bevoegdheid wordt uitgeoefend, enkel "marginaal" kan zijn. De uitoefening van deze bevoegdheid zal slechts als abusief kunnen worden aangemerkt, wanneer hierover tussen redelijke mensen geen betwisting kan bestaan (zie hierover W. VAN GERVEN, *Algemeen deel*, nrs. 65 e.v.; W. VAN GERVEN, "Variaties op het thema misbruik", *RW* 1979-80, (2467), 2471 e.v.; W. VAN GERVEN, "Beginselen van behoorlijk handelen", *RW* 1982-83, (961), 974. Nog over de marginale toetsing van de executiebevoegdheid: D.J. VAN DER KWAAK, *a.w.*, 132 e.v.).

45 Een dergelijke abusieve uitoefening ligt voor wanneer het beslag onmogelijk kan strekken tot voldoening van de schuldeiser. In die zin bepaalt ook artikel 22 van de Franse executiewet van 9 juli 1991 na eerst het discretionaire keuzerecht van de schuldeiser te hebben geponoerd dat "l'exécution de ces mesures ne peut excéder ce qui révèle nécessaire pour obtenir le paiement de

l'obligation". Dit is bv. het geval wanneer het beslag gelegd werd op goederen waarvan de verkoopwaarde te gering is om zelfs maar de uitvoeringskosten te delgen (Beslagr. Antwerpen 11 oktober 1984, *RW* 1985-86, 1502). Onrechtmatig kan om die reden ook zijn, de weigering van een chirografaire schuldeiser om zijn beslag op te heffen wanneer vaststaat dat de volledige opbrengst van het goed zal worden besteed aan de vorderingen van de hypothecaire en de bevoorrechte schuldeisers (G. DE LEVAL, *Traité*, 14; *Rép.not.*, "La saisie immobilière", nr. 19).

Bij bewarend beslag kan het misbruik erin bestaan dat het beslag louter wordt aangewend als drukkingsmiddel (zie verder, nr. 441). Dit is bv. het geval wanneer de beslaglegger de vordering voor de bodemrechter niet benaastigt (Beslagr. Luik 10 december 1990, *JLMB* 1991, 412).

Het leggen van beslag voor een reeds betaalde schuld of niettegenstaande de stipte naleving van een afbetalingsregeling of een executieafpraak is eveneens onrechtmatig (bv. Bergen 22 maart 1996, *RRD* 1996, 419). Hier gaat het eigenlijk niet om misbruik van beslagrecht maar veeleer om de problematiek van de actualiteit van de titel. Hetzelfde geldt voor andere gevallen van onrechtmatig beslag zoals het beslag dat gelegd wordt zonder naleving van de wettelijke voorschriften ter zake, het beslag op goederen van een derde e.d.m. In die gevallen moet de handelwijze van de beslaglegger getoetst worden aan het zorgvuldigheidscriterium van artikel 1382 BW.

De abusieve uitoefening kan wel sneller aan de orde komen bij *executie-maatregelen* andere dan uitvoerende beslagen. Te denken valt aan een uitdrijving op een voor de huurder volstrekt ongunstig ogenblik en dit zonder redelijk belang; het leggen van een beslag inzake namaak in omstandigheden die voor de beslagene onnodige schade berokkenen (bv. op een handelsbeurs tijdens de openingsuren enz.). Het Duits recht kent een algemene norm, de zgn. "Allgemeine Härteklausel" die dergelijke uitvoeringshandelingen verbiedt: "Auf Antrag des Schuldners kann das Vollstreckungsgericht eine Massnahme der Zwangsvollstreckung ganz oder teilweise aufheben, untersagen oder einstweilen einstellen, wenn die Massnahme unter voller Würdigung des Schutzbedürfnisses des Gläubigers wegen ganz besonderer Umstände eine Härte bedeutet, die mit den guten Sitten nicht vereinbar ist" (765a ZPO).

9. Soorten van beslag

46 Men kan de beslagen onderscheiden naar hun aard (uitvoerend/bewarend) en naar het object van het beslag.

De diverse soorten van uitvoerend beslag worden in het Ger.W. beschreven en gezamenlijk aangeduid als de "middelen tot tenuitvoerlegging".

Aan de schuldeiser wordt verder het recht gegeven om vooraf bewarend beslag te leggen op de goederen van zijn debiteur ten einde de latere uitwinning ervan veilig te stellen. Het bewarend beslag loopt aldus op het uitvoerend beslag vooruit. Uitzondering hierop is het beslag tot terugvordering. Andere bewarende maatregelen zijn nog de verzegeling (art. 1148 e.v.) en de boedelbeschrijving (art. 1175 e.v.).

De wet regelt aldus de volgende vormen van bewarend beslag:

- beslag op roerend goed (art. 1422 t.e.m. 1428);
- beslag op onroerend goed (art. 1429 t.e.m. 1444);
- beslag onder derden (art. 1445 t.e.m. 1460);
- pandbeslag (art. 1461);
- beslag tot terugvordering (art. 1462 t.e.m. 1466);
- beslag op zeeschepen en binnenschepen (art. 1467 t.e.m. 1480);

Wat het uitvoerend beslag betreft, onderscheidt de wet:

- beslag op roerend goed (art. 1499 t.e.m. 1528);
- beslag op tak- en wortelvaste vruchten (art. 1529 t.e.m. 1538);
- beslag onder derden (art. 1539 t.e.m. 1544);
- beslag op schepen en binnenschepen (art. 1545 t.e.m. 1559);
- beslag op onroerend goed (art. 1560 t.e.m. 1626).

Ons recht kent een gesloten stelsel van bewarende en uitvoerende beslagen. De rechter kan dus niet voorzien in nieuwe executiemiddelen die de wet niet kent, noch aan de bestaande middelen vorm geven wanneer de wet zulks niet toelaat (over de verhouding tussen het gesloten stelsel van executierechten en het *ubi ius, ibi remedium*-beginsel voor Nederland: M.L. TUIL, *Verdelingsbeslagen*, Den Haag, 2009, 282, nr. 580 e.v.). Aldus kan de rechter bij bewarend beslag aan de machtiging bepaalde beperkende voorwaarden verbinden (bv. een bepaalde termijn), maar mag hij de positie van de verzoeker niet verzwaren met pleegvormen of verplichtingen die de wet niet kent (zie verder, nr. 469). Wel moet, wanneer de wet niet in een specifieke executievorm voorziet, aansluiting worden gezocht bij de algemene principes die de materie beheersen (zie verder, nr. 149).

Benevens de diverse uitvoerende beslagen regelt de wetgever nog andere gevallen van uitwinning van bepaalde goederen van de debiteur: de pandverzilvering (art. 2078 BW, art. 4-9 Handelspandwet, art. 12 wet 25 oktober 1919 betreffende de inpandgeving handelszaak; zie verder, nr. 602 e.v.), de loonoverdracht (art. 27-35 Loonbeschermingswet; zie verder, nr. 700), de financiële zekerheidsovereenkomst (art. 8 e.v. WFZ, zie nr. 137), de verkoop van achtergelaten voorwerpen (wet van 21 februari 1983).

47 Een uitvoerend beslag treft slechts een bepaald onderdeel van het vermogen van de debiteur. Het gaat hier telkens om een *p a r t i ë l e e x e c u t i e*. De uitwinning van het gehele vermogen is aan de orde bij de faillietverklaring

van de debiteurhandelaar. Het faillissement kan omschreven worden als een collectief beslag ten behoeve van de gezamenlijke schuldeisers van het gehele vermogen van de debiteur. Het faillissement heeft tot gevolg dat iedere tenuitvoerlegging door individuele schuldeisers – behoudens de zgn. “separatisten” – een einde neemt (zie verder, nr. 137 e.v.). Ook bewarende beslagen zijn dan niet meer mogelijk. Een collectieve vereffening is eveneens aan de orde bij de vereffening van een rechtspersoon, de beneficiaire aanvaarding van een nalatenschap, de boedelafstand en de vereffening van een onbeheerde nalatenschap (zie verder, nr. 132 e.v.).

B. JURIDISCHE AARD

48 Het beslag is zoals gezegd een middel tot bewaring van het recht van de schuldeiser. Het verleent hem vervolgens het recht om de beslagen goederen te doen verkopen en zich met het provenu te betalen. Wat is nu de juridische aard van het beslag?

Uit de beschikkingsonbevoegdheid van de beslagene en het recht van de schuldeiser om tot verkoop over te gaan wordt afgeleid dat het beslag op een goed een recht oplevert met *zakelijke werking*. Beschikkingsonbevoegdheid betekent immers het niet of niet volledig kunnen beschikken over een goed ten gevolge van een zakelijk werkend recht van een ander (H.C.F. SCHOORDIJK, *Vermogensrecht in het algemeen*, Deventer, 1986, 267).

Een recht met zakelijke werking; geen zakelijk recht (zie ook R. DERINE e.a., *Zakenrecht*, Antwerpen, 1974, I, A, 58, nr. 29; R. SAVATIER in *Rev.trim.dr.civ.* 1958, 339). De erkenning van het beslag als zakelijk recht stuit in ons recht op het *numerus clausus*-beginsel der zakelijke rechten. Aangezien het beslagrecht niet als een zakelijk recht kan kwalificeren, blijft het behelpen met concepten als “relatieve” onbeschikbaarheid. Dit zou niet nodig zijn indien men het recht van de beslaglegger zonder meer als een zakelijke aanspraak op het goed zou aanzien die door derden niet kan worden afgeweerd. Het gebruik van de term “relatief” duidt er immers niet zelden op dat men de grenzen van de doctrine heeft bereikt (Th. J. DE JONG, *De structuur van het goederenrecht*, Deventer, 2006, 78, nr. 92).

In Nederland werd over de aard van het beslag veel denkwerk verricht. Door een gedeelte van de rechtsleer wordt de opvatting verdedigd dat het beslag een tot zekerheid strekkend zakelijk recht is (C.W. STAR BUSMANN, *a.w.*, 440, nr. 433; J. EGGENS, “Is de beslaglegger rechtverrijgende”, *WPNR*, nr. 3651; J. EGGENS, “Iets over artikel 1917 B.W.”, *WPNR*, nr. 3267 en in *VPO*, dl. 1, 251 e.v.; H.C.F. SCHOORDIJK, *a.w.*, 268 e.v. Vgl. F.H.J. MIJNSSEN, *Materieel beslagrecht*, Zwolle, 1987, 6 e.v.). Door dit beschikkingverbod, zo schrijft STAR BUSMANN, vestigt het beslag een verband op de in beslag genomen zaak, uit kracht waarvan zij onder de heerschappij komt van de beslagleggende schuldeiser in zoverre, dat deze bevoegd wordt zelf erover te beschikken door haar te verkopen en zich op de koopprijs te verhalen. EGGENS betoogt: “Door het beslag verkrijgt de beslaglegger het recht van beschikking over het vermogensrecht van de beslagene als eigen recht. Hij krijgt daardoor dus deel in dit vermogensrecht, dat – betrekkelijk – zijn recht geworden is. Is de beslagene eigenaar, is dus het eigendomsrecht ‘beslagen’, dan heeft de beslaglegger het recht de eigendom over te dragen, de koper tot eigenaar te maken – een recht dat in het algemeen alleen de eigenaar toekomt. Dit eigendomsrecht is dus door het beslag gedeeld, en wel aldus, dat de

beslagene in beginsel bevoegd blijft tot beheer en beschikking, doch de beslaglegger een beschikkingsrecht krijgt, dat primeert boven dat van de beslagene, zodat hij diens beschikking negeren mag, immers een beschikking te zijnen aanzien en te zijnen nadele niet geldig is. De beslaglegger is dus zakelijk gerechtigd op het beslagen recht, en wel zakelijk gerechtigd tot beschikking boven de beslagene”.

49 Tegen deze stelling kan men benevens het reeds genoemde *numerus clausus*-beginsel, opwerpen dat de schuldeiser die beslag legt, op geen enkel tijdstip enig recht heeft op de in beslag genomen zaak; hij heeft enkel een recht op de opbrengst van de verkoop ervan en het recht dat de beslagene dit vereffendingsdoel niet frustrleert. Het beslag verleent hem wel een recht met zakelijke werking. Door over te gaan tot executie verkrijgt zijn, tot dan toe, louter persoonlijk vorderingsrecht een zakelijke dimensie. Hij gaat immers over tot het realiseren van zijn “stil” pandrecht op het vermogen van zijn debiteur (art. 8 Hyp.W.). Van dat tijdstip af kan de beslagene over zijn eigendom niet meer ten nadele van de beslaglegger beschikken.

In die zin gaat ook de door DE PAGE gegeven verklaring waarom de beslagleggende schuldeiser moet beschouwd worden als een door artikel 1 Hyp.W. beschermde derde: “En pratiquant cette saisie, ils exercent, sur l'immeuble de leur débiteur, le droit de gage général que leur confère l'article 8 de la loi hypothécaire. Ils troquent leur qualité, de créanciers chirographaires pour celle de créanciers gagistes; ils substituent à leurs droits personnels contre leur débiteur une sorte de droit réel sur l'immeuble de leur débiteur; ils 'realisent' leurs droits personnels” (*Traité*, VII, 960, nr. 1074).

50 Die zakelijke dimensie en m.n. de onbeschikbaarheid heeft evenwel niet tot gevolg dat aan de beslagleggende schuldeiser enig voorrecht wordt toegekend. Het vermogen is het gezamenlijk onderpand voor alle schuldeisers; de prijs ervan wordt tussen hen naar evenredigheid verdeeld. Dat een schuldeiser als eerste beslag heeft gelegd, verleent hem op zichzelf dus geen voorrang (G. DE LEVAL, *Traité*, 209, nr. 105; Frankrijk: Cass. fr. 10 juli 1984, D. 1985, I.R., 102; Nederland: C.W. STAR BUSMANN, *a.w.*, 440, nr. 433; F.H.J. MIJNSSEN, *a.w.*, 26). Die voorrang kan enkel uit de wet voortvloeien. Zo zal de beslagleggende schuldeiser in de regel wel een voorrecht kunnen putten uit de artikelen 17 en 19, 1° Hyp.W. m.b.t. de kosten voor uitwinning en boedelreding.

Uit de onbeschikbaarheid kan evenmin worden afgeleid dat de schuldeisers wier vordering is ontstaan nadat het beslag werd gelegd, niet kunnen meedelen in de executieopbrengst. Aldus kunnen bij beslag onder derden zolang het beslag ligt ook de andere schuldeisers beslagleggen of verzet doen, ook al ontstond hun vordering eerst na het beslag. Deze “nieuwe” schuldeisers hebben dezelfde rechten als de beslaglegger.

De omgekeerde stelling wordt voor het Nederlands recht nochtans verdedigd door STAR BUSMANN. De beschikkingsonbevoegdheid betekent niet alleen “dat de schuldeiser geen rechtstreekse

beschikkingsdaden hoeft te dulden, maar dat hetzelfde tevens geldt voor diens indirecte beschikkingsdaden, waarvan sprake zou zijn indien het in beslag genomene mede kon dienen tot verhaal van na het beslag ontstane vorderingen" (*a.w.*, 441, nr. 433). Zouden later ontstane schuldvorderingen toch nog kunnen worden verhaald, dan zou het recht van de beslaglegger op de onbeschikbaarheid van het beslagen goed worden aangetast. Deze opvatting heeft evenwel tot consequentie dat het beslag buiten de wet aan oude schuldeisers een voorrang verleent boven nieuwe schuldeisers (F.H.J. MIJNSSEN, *a.w.*, 26).

C. RECHTSVERHOUDING TUSSEN BESLAGLEGGER EN BESLAGENE

1. *Geen rechtverkrijging*

51 Gaat men uit van de opvatting dat het beslag aan de schuldeiser een zakelijk recht op het beslagen goed verleent, dan komt men ook uit bij de stelling dat de beslaglegger als rechtverkrijger van de beslagene moet worden beschouwd. De schuldeiser oefent immers het recht te vervreemden uit dat hij enkel maar van de eigenaar, de beslagene, kan verkregen hebben (in die zin o.m. C.W. STAR BUSMANN, *a.w.*, 442, nr. 434).

Deze zienswijze kan niet worden bijgetreden. Thans wordt algemeen aangenomen dat een schuldeiser niet kan gelden als een *rechtverkr ijger* van zijn debiteur. In de oudere rechtsleer werd dit vaak verdedigd (zie hierover bij E. DIRIX, *Obligatoire verhoudingen tussen contractanten en derden*, Antwerpen, 1984, 38, nr. 31). Een schuldeiser is dus een "derde" ten aanzien van zijn debiteur. Er valt niet in te zien waarom de positie van de schuldeiser zou wijzigen wanneer hij overgaat tot beslag. Een schuldeiser die tot uitwinning overgaat, zo schrijft MIJNSSEN, oefent niet een recht uit dat hij aan de schuldenaar ontleent. De bevoegdheid te vervreemden is een eigen bevoegdheid die de executant krachtens de wet toekomt (*a.w.*, 15; *RPDB*, tw. *Saisie*, nrs. 7 e.v.; F.M.J. JANSEN, *Executie- en beslagrecht*, Zwolle, 1987, 6; D.J. VAN DER KWAAK, *a.w.*, 58 e.v.).

De schuldeiser heeft wel het recht om het goed van zijn debiteur aan de koper over te dragen in de toestand waarin dit zich bevond ten tijde van het beslag. Hierbij moet hij verder beschouwd worden als "derde" ten aanzien van door de beslagene gesloten overeenkomsten m.b.t. het goed.

Het praktisch belang hiervan is o.m. gelegen in de bewijsrechtelijke positie van de schuldeiser ten aanzien van door de beslagene voor het beslag gesloten overeenkomsten (zie verder, nr. 654). Verder is hij ook een "derde" ten aanzien van door de beslagene op het goed gevestigde rechten. Door de beslagene gevestigde zakelijke rechten of zakelijke zekerheidsrechten zijn weliswaar *erga omnes* tegenwerpelijk. Dit veronderstelt dat de ter zake door de wet opgelegde publiciteitsvoorschriften werden nageleefd. Persoonlijke verbintenissen door de beslagene aangegaan, zijn daarentegen de schuldeiser in de regel niet tegenwerpelijk en zullen dus niet op de koper overgaan. Aldus is de schuldeiser niet gehouden door een kettingbeding aangegaan door de beslagene (zie verder,

nr. 924). Huurovereenkomsten moet hij slechts respecteren in de mate dat de voorwaarden voor tegenwerpelijheid werden nageleefd (zie verder, nr. 910).

2. *Dwangvertegenwoordiging*

52 Aantrekkelijk is de door de Nederlandse auteur STAR BUSMANN ontwikkelde gedachte dat de beslagleggende schuldeiser als een soort van vertegenwoordiger van de beslagene moet worden bestempeld. Althans bij uitvoerend beslag is het toch zo dat het handelen van de executant ingrijpt op de rechtsfeer van de beslagene (in die zin C.W. STAR BUSMANN, *a.w.*, 442, nr. 434). Tegen deze opvatting wordt opgeworpen dat van vertegenwoordiging geen sprake kan zijn wanneer de “vertegenwoordiger” uitsluitend optreedt krachtens een eigen recht en in het eigen belang (ASSER-VAN DER GRINTEN, *De vertegenwoordiging*, Zwolle, 1990, 8. Zie ook F.H.J. MIJNSSEN, *a.w.*, 16-22; F.M.J. JANSEN, *Executie- en beslagrecht*, Zwolle, 1987, 6; D.J. VAN DER KWAAK, *a.w.*, 67 e.v.).

Door de recente Nederlandse rechtsleer wordt de figuur van de vertegenwoordiging afgewezen als te kunstmatig. De overdracht op de koper vindt plaats krachtens de wet. Verder staat men vanuit die optiek niet voor rechtsverkrijging, maar heeft men te doen met een oorspronkelijke wijze van eigendomsverkrijging (zie in die zin voor het Zuid-Afrikaanse recht en rechtsvergelijkend: J. SONNEKUS, “*Sub hasta*-veilingen en die onderscheid tussen oorspronkelijke en afgeleide wyses van regverkryging”, *TSAR* 2008, 694-727).

Deze bezwaren overtuigen niet. Het beslag kan beschouwd worden als een vorm van *d w a n g v e r t e g e n w o o r d i g i n g* dat de beslaglegger toekomt krachtens een eigen recht. Waarop de gedachte van STAR BUSMANN neerkomt, is het volgende. Door een schuld aan te gaan, geeft een debiteur aan zijn schuldeiser de bevoegdheid om, wanneer hij die schuld niet nakomt, zijn goederen uit te winnen. Dit ligt besloten in de artikelen 7 en 8 Hyp.W. De schuldeiser die aldus tot executie overgaat treedt dan op als vertegenwoordiger van de beslagene. Niet de beslaglegger, maar de beslagene geldt immers als “verkoper” van het uitgewonnen goed (zie verder, nrs. 638 en 969).

Indien men aldus de vertegenwoordigingsgedachte en de beschikkingsonbevoegdheid met elkaar in verband brengt, dan kan het uitvoerend beslag worden beschouwd als *d w a n g v e r t e g e n w o o r d i g i n g* die aan de beslaglegger toekomt krachtens een eigen recht op grond waarvan hij tot uitwinning van de goederen van zijn debiteur kan overgaan en die hem de bevoegdheid verleent de eigendom van het goed op de koper over te dragen in de toestand waarin dit zich bevond ten tijde van het beslag.

AFDELING II

DE BESLAGRECHTER

§ 1. Algemeen

53 De dwanguitvoering betekent uit haar aard zelf een inbreuk op de rechts-sfeer van de debiteur. In een rechtsstaat kan zo'n aantasting niet gebeuren buiten iedere controle door de overheidsrechter. Deze taak wordt opgedragen aan een daartoe gespecialiseerde rechter: de beslagrechter.

De instelling van dit nieuwe ambt waardoor alle geschillen inzake beslag kunnen worden toevertrouwd aan een enkele gespecialiseerde rechter is een der innovaties van het Ger.W. (zie hierover F. TOP, "Art. 1395" in *Comm.-Ger.R.*; W. DE SMET, "De bevoegdheid van de beslagrechter" in *Actuele problemen van het gerechtelijk privaatrecht*, Leuven, 1976, 115-155; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *Saisies - généralités*, 541, nr. 148 e.v.).

De beslagrechter wordt aangewezen onder de rechters van de rechtbank van eerste aanleg die ten minste drie jaar hun ambt hebben vervuld. Zij worden benoemd door de Koning voor een termijn van drie jaar, die telkens voor vijf jaar kan worden vernieuwd (art. 79). Bij verhindering van de betrokken magistraat, wijst de voorzitter van de rechtbank een werkend rechter aan om hem te vervangen (art. 80, eerste lid). Een weddebijslag zoals voor andere gespecialiseerde rechters werd niet voorzien, ofschoon de vervulling van deze functie eveneens een grote beschikbaarheid en bijkomende dienstprestaties vergt (F. TOP, "Art. 1395" in *Comm.Ger.R.*, nr. 4).

De beslagrechters vormen geen afzonderlijke afdeling van de rechtbank. Zij oefenen als alleenrechtsprekende rechter hun ambt uit in een der kamers voor burgerlijke zaken. De aanwijzing als beslagrechter belet een rechter niet, volgens zijn rang, zitting te blijven nemen voor de behandeling van gewone zaken van de rechtbank (art. 79, derde lid).

In hoger beroep worden de beslagzaken behandeld door een gewone kamer van het hof van beroep. De zaak wordt behandeld door een kamer met één raadsheer, tenzij de appellant in de beroepsakte de toewijzing vraagt aan een kamer met drie raadsheren (art. 109bis).

§ 2. Materiële bevoegdheid

A. ALGEMEEN

54 De bevoegdheid van de beslagrechter wordt omschreven in artikel 1395, eerste lid Ger.W.: alle vorderingen betreffende de bewarende beslagen en de middelen tot tenuitvoerlegging (zie ook art. 1396,

1489 en 1498). Sinds de wet van 17 maart 2003 werd artikel 1395 nog aangevuld met de betwistingen inzake de tegemoetkomingen en de invordering door de Dienst voor alimentatievorderingen. De collectieve schuldenregeling werd met ingang van 1 september 2007 overgeheveld naar de arbeidsgerechten (wet 13 december 2005).

Voor al deze geschillen is de beslagrechter uitsluitend bevoegd. Artikel 1395, eerste lid, noemt sinds de wet van 31 januari 2009 één uitzondering, nl. de opheffing van beslagen nadat de debiteur toegang heeft gekregen tot de procedure van gerechtelijke reorganisatie. In dat geval is de rechtbank van koop-handel bevoegd, en bij urgentie: de voorzitter van die rechtbank (zie verder, nr. 143).

De beslagrechter is echter enkel bevoegd zolang de tenuitvoerlegging duurt. Dit impliceert dat de beslagrechter slechts kan kennisnemen van het geschil wanneer er tenuitvoerlegging plaatsvindt (of althans wanneer die nakende is) en dat die bevoegdheid een einde neemt wanneer het beslag is “voltooid”. Aldus kan de beslagrechter geen kennis meer nemen van aansprakelijkheidsvorderingen ter zake beslagmisbruik wanneer de tenuitvoerlegging is voltooid (zie verder, nr. 81). Om dezelfde reden is na dit tijdstip een revindicatievordering voor de beslagrechter niet meer mogelijk (Cass. fr. 19 mei 1998, *D.* 1998, jur., 405).

Is de beslagrechter in principe slechts bevoegd voor geschillen die tijdens de tenuitvoerlegging rijzen, dan is er ruimte voor een pragmatische invulling. Aldus is er geen bezwaar dat de beslagrechter toch reeds kennisneemt van het geschil wanneer de tenuitvoerlegging nakende is en dus zonder dat het bevel moet worden afgewacht (Beslagr. Gent 5 oktober 2004, *P&B* 2005, 109: de beslissing kan dan niet verder reiken dan te zeggen voor recht of en in welke mate de tenuitvoerlegging kan plaatsvinden).

De beslagrechter is, volgens de formule van het Hof van Cassatie, bevoegd om te oordelen over de rechtmatigheid en de regelmatigheid van de tenuitvoerlegging, zonder dat hij echter mag uitspraak doen over de de zaak zelf (Cass. 28 september 1990, *Arr.Cass.* 1990, 101, nr. 46 en *Pas.* 1991, I, 93, nr. 46; Cass. 3 juni 1994, *RW* 1994-95, 880, *Arr.Cass.* 1994, 576 en *Pas.* 1994, I, 554; Cass. 27 februari 1995, *RW* 1995-96, 43; Cass. 11 mei 1998, *RW* 1998-99, 602; Cass. 9 november 2000, *Arr.Cass.* 2000, nr. 610 en *RW* 2002-03, 837; Cass. 1 december 2005, *Pas.* 2005, 2394).

De juiste afbakening van die bevoegdheid is nochtans omstreden (zie hierover o.m. W. DE SMET, “De bevoegdheid van de beslagrechter” in *Actuele problemen van het gerechtelijk privaatrecht*, Leuven, 1976, 115-155; F. TOP, “Art. 1395” in *Comm.Ger.R.*; G. DE LEVAL, *Traité des saisies*, Luik, 1988, 21 e.v.; A. FETTWEIS, *Bevoegdheid*, Antwerpen, 1971, 222, nr. 402 e.v.; J.L. LEDOUX, “Chronique de jurisprudence. Les saisies”, *JT* 1983, 480 e.v.; J.L. LEDOUX, “Chronique de jurisprudence”, *JT* 1989, 614 e.v.; M. GROETAERS, “Moeilijk-

heden in de beslagprocedure”, *RW* 1971-72, 499 e.v.; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *Saisies - généralités*, nr. 152 e.v.).

55 Hoe moet die bevoegdheid begrepen worden? In navolging van Top wordt hier het onderscheid gemaakt tussen de bevoegdheid en de macht van de beslagrechter (*a.w.*, nr. 47 e.v.). De beslagrechter is bevoegd om kennis te nemen van alle vorderingen betreffende bewarende beslagen en deze m.b.t. middelen tot tenuitvoerlegging. Dit was juist het oogmerk van de wetgever bij de creatie van deze nieuwe functie. Onder middelen tot tenuitvoerlegging worden verstaan: alle vorderingen die strekken tot de uitwinning van het vermogen van de debiteur. De bewarende beslagen lopen hierop vooruit en strekken ertoe vermogensbestanddelen te blokkeren met het oog op de latere uitwinning. De beslagrechter is dus enkel bevoegd voor uitvoeringshandelingen op de goederen van de debiteur (F. Top, *a.w.*, nr. 9; W. DE SMET, *a.w.*, 123, nrs. 26 e.v.; zie verder, nr. 59).

De macht van de beslagrechter is evenwel in die gevallen beperkt. Zijn beslissingen brengen geen nadeel toe aan de zaak zelf (art. 1489, tweede lid). De beslagrechter oordeelt, zoals gezegd, enkel over de rechtmatigheid en de regelmatigheid van het beslag. Hij mag niet ingrijpen in de materieelrechtelijke verhouding tussen de procespartijen. Bedoeld worden: de obligatoire verhoudingen zoals die desgevallend in de uitvoerbare titel zijn vastgelegd. Over de materieelrechtelijke positie van de partijen is enkel de bodemrechter bevoegd (Cass. 29 september 1986, *Arr.Cass.* 1986-87, 128, nr. 53, *RW* 1986-87, 2115 en *Pas.* 1987, I, nr. 53; Cass. 28 september 1990, *Arr.Cass.* 1990, 101, nr. 46 en *Pas.* 1991, I, 93, nr. 46; Cass. 3 juni 1994, *RW* 1994-95, 880, *Arr.-Cass.* 1994, 576 en *Pas.* 1994, I, 554). *A fortiori* mag hij geen afbreuk doen aan hetgeen hierover reeds door de bodemrechter zou zijn beslist (Cass. 11 mei 1998, *RW* 1998-99, 602 en *Arr.Cass.* 1998, nr. 233). De beslagrechter die hierbij rekening houdt met het gezag van gewijsde van een kort gedingbeslissing, schendt daarom niet artikel 1039 Ger.W. (Cass. 27 mei 2004, *Arr.Cass.* 2004, nr. 290).

Om die reden is de beslagrechter niet gebonden door de regel “le criminel tient le civil en état” (bv. Antwerpen 6 oktober 2004, *P&B* 2005, 85). Dit is onmiskenbaar het geval voor wat betreft de bewarende beslagen (zie verder, nr. 455). Eenzelfde antwoord dringt zich op in het raam van geschillen die rijzen in het raam van uitvoerende beslagen. Over de uitvoerbare titel is immers reeds een uitspraak gedaan door de bodemrechter. Verder zou een andere oplossing in strijd komen met de aard van deze geschillen die een snelle afwikkeling vergen en met het beginsel dat de tenuitvoerlegging in principe niet kan worden geschorst door zwarigheden.

De bevoegdheid van de appelrechter die kennisneemt van een hoger beroep tegen een beschikking van de beslagrechter reikt evenmin verder (Bergen 2 juni 1991, *JLMB* 1992, 1396).

Dit betekent nochtans niet dat die beoordeling van deze onderliggende rechtsverhouding in het geheel aan hem wordt onttrokken. Wanneer hij bv. moet oordelen over het toestaan of handhaven van een bewarend beslag, dan zal hij wel degelijk de grond van de zaak moeten onderzoeken. Zijn beslissing ter zake brengt evenwel geen nadeel toe aan de zaak zelf. Zij laat de beoordelingsmarge van de bodemrechter onverkort bestaan. Betreft het een uitvoerend beslag dan is de beslagrechter ook bevoegd om kennis te nemen van de incidentele geschillen die daarover kunnen rijzen. Zij het dan, dat in dergelijke gevallen zijn rechtsmacht eveneens beperkt blijft. Hij kan – behoudens wanneer de wet het anders bepaalt – niet verder gaan dan een voorlopig en beperkt onderzoek dat de bodemrechter niet bindt (Cass. 11 mei 1995, *Arr.Cass.* 1995, 466, *RW* 1995-96, 745 en *JT* 1995, 624). Het Hof van Cassatie opteert terecht voor een ruime interpretatie. De beslagrechter mag de betwistingen niet uit de weg gaan die noodzakelijk moeten worden beslecht om het executiegeschil te kunnen oplossen. In het betrokken geval ging het om een beslag op goederen waarvan door de beslaglegger werd betoogd dat zij slechts in schijn aan een derde toebehoorden. Volgens het Hof kan en moet de beslagrechter de gerezen betwisting over het voorhanden zijn van simulatie beslechten. Het Hof voegt er echter aan toe dat dit enkel kan gaan om een “voorlopig en beperkt onderzoek”.

Enkel in een aantal gevallen is de beslagrechter krachtens de wet bevoegd om in te grijpen in de materieelrechtelijke verhouding tussen partijen en treedt hij op als bodemrechter. Dit is o.m. het geval wanneer hij moet oordelen over vorderingen tot revindicatie bij roerend of onroerend beslag (zie verder, nrs. 646 en 971) of wanneer hij beslist over rangregeling en evenredige verdeling.

56 De confrontatie van deze principes doet in de praktijk vaak moeilijke vragen rijzen. Dat de beslissingen van de beslagrechter in de regel geen nadeel mogen toebrengen aan de zaak zelf, staat wel vast (art. 1489, tweede lid). Over de materieelrechtelijke verhouding tussen schuldeiser en schuldenaar is uitsluitend de bodemrechter bevoegd (het toekennen van schadevergoeding wegens tergend geding *c.q.* beslag in het raam van bij hem aanhangige geschillen niet te na gesproken). Hieruit kan worden afgeleid dat er geen beletsel is dat hij in het raam van een executiegeschil geadieerd wordt om uitspraak te doen over betwistingen die uitsluitend betrekking hebben over de verhouding tussen samenlopende schuldeisers. Benevens de betwistingen inzake rangregeling en evenredige verdeling waar hij krachtens de wet zelf de bevoegdheid heeft om over de concurrente aanspraken van de aantredende schuldeisers definitief te oordelen, kan bv. ook gedacht worden aan de betwisting over de tegenwerpelijkheid van een cessie van schuldvordering, over de formaliteiten voor de tegenwerpelijkheid van een pand of een hypotheek, over de vervulling van het vereiste van de specialiteit van een hypotheek e.d.m.

De regel dat de beslagrechter niet mag inwerken op de materieelrechtelijke verhouding tussen de procespartijen ligt eenvoudig bij bewarend beslag. De beschikking waarbij de beslagrechter een bewarend beslag toelaat

(of weigert), laat de beoordelingsmarge van de bodemrechter onverlet. Moeilijker is de toepassing van deze regel bij uitvoerend beslag. Als uitgangspunt geldt onverminderd dat de beslagrechter geen afbreuk mag doen aan hetgeen door de uitvoerbare titel wordt bepaald. Hij mag derhalve niet raken aan hetgeen reeds het voorwerp was van een beslissing in de titel waarvan de uitvoering wordt nagestreefd (Cass. 11 mei 1998, *Arr.Cass.* 1998, nr. 233 en *Pas.* 1999, I, nr. 233). Hij mist tevens de bevoegdheid om de titel te interpreteren en, in beginsel ook om die te schorsen. Evenmin kan de beslagrechter beslissen dat een uitvoerbare titel kan worden ten uitvoer gelegd tegen een andere partij dan diegene die in de titel als schuldenaar wordt aangewezen (Cass. 27 juni 1996, *RW* 1996-97, 789). Het bestreden arrest had daarentegen geoordeeld dat de vaststelling van een rechtsopvolging (aan passiefzijde) neerkomt op het beslechten van een geschil nopens de draagwijdte van de uitvoerbare titel en dus aan de beslagrechter toekomt.

Van een geheel andere aard zijn de betwistingen betreffende de omvang van het verhaalsrecht van de schuldeiser. Deze geschillen moeten, wanneer zij onlosmakelijk verbonden zijn met de tenuitvoerlegging, worden bestempeld als executiegeschillen. Aldus moet ook bij een uitvoerend beslag, een betwisting over simulatie omtrent het eigendomsrecht op de beslagen goederen door de beslagrechter worden beslecht. Op dezelfde wijze moet de beslagrechter ook andere incidentele geschillen beslechten die een sequeel zijn van de tenuitvoerlegging. Te denken valt aan de vraag of een debiteur het voordeel van de termijn verliest krachtens artikel 1188 BW, of een schuldvordering is overgegaan op een cessionaris en hiermee ook de bevoegdheid tot executie van de titel van de rechtsvoorganger (bv. Gent 14 april 1995, *RW* 1995-96, 326 met noot M.E. STORME; Gent 16 mei 1995, *RW* 1995-96, 582 met betrekking tot subrogatie), een betwisting omtrent een uitvoerend paulianabeslag (zie verder, nr. 114), de doorbraak van rechtspersoonlijkheid (zie verder, nr. 113) en de geschillen omtrent het verhaalsrecht van schuldeisers van gehuwde debiteuren (zie verder, nr. 124). In al deze gevallen zal de beslagrechter zich niet beperken tot een “beperkt en voorlopig onderzoek”, maar moet hij de gerezen betwisting beslechten.

Verder komt het aan de beslagrechter toe uitspraak te doen over de materieelrechtelijke positie van de partijen zoals die evolueerde sinds het ontstaan van de uitvoerbare titel, met dien verstande dat hij geen afbreuk mag doen aan hetgeen werd beslist of bedongen. Aldus zal de beslagrechter uitspraak kunnen doen over de doeltreffendheid of de actualiteit van de titel (zie verder, nr. 521 e.v.). Deze bevoegdheid werd door het Hof van Cassatie uitdrukkelijk erkend (Cass. 15 januari 1999, *RW* 1999-2000, 148 met noot A. DE WILDE en *Rec.Cass.* 2000, 1 met noot BROECKX; zie verder, nr. 535). Geen bezwaren zijn er wanneer zijn uitspraak declaratief van aard is. Te denken valt aan de vaststelling van een betaling, van wettelijke compensatie of van verjaring. Zijn bevoegdheid reikt echter verder. Zo kan hij zich in het raam van een executiegeschil ook uitspreken over de totstandkoming van een afbetalingsregeling waarvan het bestaan

door een der partijen wordt betwist, over een dading, of van een kwijtschelding van schuld, over het voorhanden zijn van rechtsverwerking. In ieder geval zal hij in die gevallen op grond van motieven ontleend aan de hiervoor genoemde gegevens de tenuitvoerlegging kunnen schorsen.

De Franse executiewet van 9 juli 1991 bepaalt dat de "juge d'exécution" kennisneemt van alle uitvoeringsgeschillen "même si elles portent sur le fond du droit à moins qu'elles n'échappent à la compétence des juridictions de l'ordre judiciaire" (art. L. 213-6 Code de l'organisation judiciaire).

B. BESLAG EN EXECUTIE

57 De omschrijving in artikel 1395 valt niet geheel samen met deze in artikel 569, 5°. Is de rechtbank van eerste aanleg bevoegd voor alle geschillen over de tenuitvoerlegging van vonnissen en arresten, dan wordt de beslagrechter slechts exclusief aangewezen voor bepaalde van die geschillen. De beslagrechter deelt echter in de volheid van de bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg.

Wordt aldus door geen der partijen *in limine litis* toepassing gevraagd van artikel 88, § 2 dan kan de beslagrechter zich van de zaak niet ontdoen. Indien het incident niet tijdig is opgeworpen, is de toebedeling aan de beslagrechter definitief (Cass. 3 december 1987, *RW* 1989-90, 133; evenmin kan de onbevoegdheid nog worden opgeworpen voor de appelrechter). In die zin heeft de beslagrechter de "roeping" om de bevoegde rechter te zijn van alle executiegeschillen (bv. Bergen 2 mei 1991, *JT* 1992, 39 en *JLMB* 1992, 1393; Rb. Luik 20 januari 1995, *Act.dr.* 1996, 277; Rb. Namen 27 augustus 1993, *JT* 1993, 760. In die zin ook G. DE LEVAL, *Traité*, 28, nr. 15; J. LAENENS, "Kroniek gerechtelijk recht", *RW* 1982-83, 1432, nr. 22; J.L. LEDOUX, *a.w.*, *JT* 1983, 480, nr. 7 e.v.). Dit onderstelt dat de rechtbank van eerste aanleg bevoegd is om kennis te nemen van het geschil (Bergen 2 juni 1992, *JLMB* 1992, 1396).

Deze uitbreiding van bevoegdheid bij afwezigheid van een *verdelingsincident*, laat volgens het Hof van Cassatie echter niet toe dat de beslagrechter zou beslissen over de zaak zelf en in het bijzonder dat hij zou uitspraak doen over hetgeen over de rechten van partijen is beslist in de titel op grond waarvan het beslag werd gelegd (Cass. 3 juni 1994, *RW* 1994-95, 880, *Arr.-Cass.* 1994, 576 en *Pas.* 1994, I, 554). Het executiegeschil voor de beslagrechter kan er inderdaad niet toe leiden dat hetgeen door een rechter definitief werd beslist opnieuw ter discussie komt (zie nader E. DIRIX en K. BROECKX, "Overzicht van rechtspraak" *TPR* 1996, 1398, nr. 3).

Volledigheidshalve moet nog worden vermeld dat elke rechtbank kennis neemt van problemen i.v.m. de uitvoering van de maatregelen (bv. onderzoeksmaatregelen) waartoe zij in de loop van het geding zelf beslist om de vordering te behandelen en in staat van wijzen te brengen (zie bij A. FETTWEIS, *Bevoegdheid*, Antwerpen, 1971, 226, nr. 409).

C. BEVOEGDHEID VOORZITTER

58 Aangenomen wordt dat artikel 1395 geen afbreuk doet aan de bevoegdheid van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg om krachtens artikel 584 in geval van hoogdringendheid uitspraak te doen in beslagzaken (bv. Cass. 26 februari 2004, *Arr.Cass.* 2004, nr. 107; Gent 9 maart 1995, *RW* 1995-96, 437; Gent 13 juli 1984, *TGR* 1985, 17: wanneer een einde moet gemaakt worden aan feitelijkheden; Voorz. Rb. Namen 13 december 1994, *Act.dr.* 1996, 353; Voorz. Dinant 7 januari 1997, *Rev.not.b.* 1997, 362. Zie ook S. BRUIS, “L’intervention du juge des référés dans l’exécution – l’exécution des décisions des référés” in *Le référé judiciaire*, Brussel, 2003, 309-362; G. DE LEVAL, *Traité*, 23, nr. 12; F. TOP, *a.w.*, *Comm.Ger.R.*, nr. 17). In de meeste gevallen zal er echter geen “hoogdringendheid” bestaan om de beslagrechter voorbij te gaan (bv. Brussel 13 september 1994, *JT* 1995, 50 met noot VAN BUNNEN, *Ing.Cons.* 1994, 313). In ieder geval geldt ook hier dat geen afbreuk kan worden gedaan aan hetgeen in de titel is bepaald (Cass. 26 februari 2004, *t.a.p.*).

De voorzitters van de rechtbank van koophandel en van de arbeidsrechtbank missen die bevoegdheid (art. 584, tweede lid. Bv. Voorz. Kh. Verviers 4 december 1990, *JLMB* 1991, 501; Voorz. Kh. Tongeren 25 september 1973, *Jur.Liège* 1973-74, 111). Een uitzondering hierop levert artikel 1395, eerste lid, zoals aangevuld door de wet van 31 januari 2009. Voor de opheffing van beslagen tijdens de procedure van gerechtelijke reorganisatie is de rechtbank van koophandel bevoegd (art. 31, tweede lid WCO), en bij urgentie: de voorzitter van die rechtbank (bv. onder het vroegere gerechtelijk akkoord: Voorz. Kh. Charleroi 28 oktober 1999, *JLMB* 2000, 121, zie verder, nr. 143).

D. UITWINNING VAN GOEDEREN

1. Principe

59 Gelet op de hiervoor gegeven omschrijving van het begrip “middelen tot tenuitvoerlegging” wordt de eis gesteld dat het moet gaan om de executie op het vermogen van de debiteur.

De beslagrechter is derhalve niet bevoegd voor moeilijkheden die kunnen rijzen bij de uitvoerbare titels die aan de debiteur de verbintenis opleggen iets te doen, iets niet te doen of die strekken tot afgifte van een bepaalde zaak. De beslagrechter is in principe niet bevoegd om kennis te nemen van geschillen inzake reële executie (bv. Rb. Gent 24 april 1973, *RW* 1974-75, 1594; Rb. Gent 17 september 1973, *RW* 1974-75, 1593: moeilijkheden i.v.m. de uitoefening van een bezoekrecht; Rb. Doornik 16 maart 1984, *JT* 1985, 152 met noot, i.v.m. de afgifte van bepaalde roerende zaken; zie ook “Overzicht van rechtspraak”, *TPR* 1991, 85, nr. 4, *TPR* 1996, 1397, nr. 2 en *TPR* 2007, 2045, nr. 3; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *Saisies - généralités*, nr. 167).

Dergelijke betwistingen behoren tot de bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg (art. 569, 5° Ger.W.; bv. Rb. Antwerpen 1 maart 1994, *Rec.gén. enr.not.* 1992, nr. 24.117: uitdrijving krachtens een notariële akte). Bij hoogdringendheid kan ook de voorzitter van de rechtbank bij voorraad optreden (bv. Voorz. Rb. Antwerpen 20 februari 1981, *RW* 1982-83, 520: vonnis van uitdrijving formeel in strijd met wet die huurverlenging voorziet).

60 Hetzelfde geldt voor de bewaende beslagen. Deze kunnen geen zaken tot voorwerp hebben die niet vatbaar zijn voor een latere uitwinning (uitzondering: beslag tot terugvordering). Aldus kan geen bewarend beslag worden gelegd op een boekhouding of op een medisch dossier.

In de praktijk wordt hier niet altijd de hand aan gehouden. Zo werd beslist dat de beslagrechter bevoegd is om tussen te komen in moeilijkheden i.v.m. uitdrijvingen (Beslagr. Hoei 2 maart 1972, *Pas.* 1972, III, 39; Beslagr. Hoei 27 april 1981, *Jur.Liège* 1982, 489 en *T.Vred.* 1981, 241; Beslagr. Antwerpen 1 maart 1989, *RW* 1990-91, 304; Beslagr. Hasselt 20 juni 2006, *RW* 2006-07, 655). Zijn bevoegdheid inzake uitdrijvingen staat evenwel buiten kijf in het raam van zwaarigheden bij uitvoerend beslag op onroerend goed (zie verder, nr. 799) of wanneer dit gebeurt krachtens een beding in de verkoopsovereenkomsten (Luik 13 december 1988, *JLMB* 1989, 154; Beslagr. Aarlen 4 september 1984, *Jur.Liège* 1984, 553).

Gelet op de algemene bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg (art. 569, 5°) waarvan de beslagrechter deel uitmaakt, kan hij van deze zaken wel kennis nemen indien geen der partijen *in limine litis* het verdelingsincident heeft opgeworpen. Wanneer aldus de beslagrechter, noch de partijen, toepassing maken van artikel 88, § 2 Ger.W. is hij ook bevoegd voor alle niet in artikel 1395 Ger.W. bedoelde executiegeschillen (Cass. 3 juni 1994, *RW* 1994-95, 880, *Arr.Cass.* 1994, 576 en *Pas.* 1994, I, 554: principe. Bv. Beslagr. Gent 14 oktober 2003, *RW* 2003-04, 1353; zie ook hoger, nr. 57).

2. Bijzondere gevallen

a. Pandverzilvering

61 Uitzonderlijk is de beslagrechter niet bevoegd voor bepaalde executieproblemen ook al betreffen die het vermogen van de debiteur en dit krachtens een uitdrukkelijke wetsbepaling. Dit is het geval bij de pandverzilvering. Daar beschikt de schuldeiser over het recht tot parate executie. Een uitvoerbare titel is niet nodig; wel organiseert de wet een gerechtelijke controle (zie art. 2078 BW; art. 4 Handelspandwet; art. 8 e.v. WFZ; art. 11 wet 25 oktober 1919; zie verder, nrs. 600 e.v.).

Bij een "vuistpand" komt overigens geen beslag te pas. In gevallen van een registerpand, gaat aan de vereffening een beslag vooraf. Niettegenstaande de bewoordingen van artikel 11, IV wet 25 oktober 1919 ("kan") is zo'n voorafgaand beslag verplicht. Dit beslag vereist geen voorafgaande rechterlijke machtiging. De opvatting verdient de voorkeur dat de handelszaak door de pandhouder in haar geheel kan in beslag genomen worden (zie verder, nr. 602).

Evenmin is de beslagrechter bevoegd om te oordelen over de vraag of een derde-verkrijger eigenaar is van de handelszaak of over de uitoefening van het volgrecht van de pandhouder (Gent 22 november 1994, *RW* 1995-96, 193 met noot DIRIX).

Hij is in dergelijke gevallen wel bevoegd om kennis te nemen van een eventuele revindicatievordering (G. DE LEVAL, *Traité*, 28, nr. 15 B; Gent 27 juni 1995, *T.Not.* 1995, 477).

b. Scheepsbeslag

62 De beslagrechter is wel bevoegd voor de bewarende en uitvoerende beslagen op zeeschepen en binnenvaartuigen. Hij neemt echter geen kennis van het onderzoek der schuldvorderingen en de rangregeling na uitvoerend beslag. Die bevoegdheid komt toe aan de rechtbank van koop-handel (art. 574, 7°. Zie hierover o.m. M. STORME, "Rechter ter zee", *TBH* 1985, 420 e.v.; M. STORME, "Beslagrechter of handelsrechter: geen twee kapiteins op een schip" in *Liber amicorum L. Tricot*, Antwerpen, 1988, 489-492).

c. Inkomstenmachtiging en loondelegatie

63 De beslagrechter is evenmin bevoegd m.b.t. loondelegaties en de geschillen die daarbij kunnen rijzen. Die kwesties behoren tot de bevoegdheid van de vrederechter of de rechtbank van eerste aanleg (Arrondrb. Antwerpen 11 mei 1976, *RW* 1976-77, 1122 met noot VAN OEVELEN; Beslagr. Kortrijk 10 maart 1980, *RW* 1982-83, 1738 met noot SENAËVE; Arrondrb. Brussel 17 februari 1986, *Ann.dr.Liège* 1987, 424; Beslagr. Brussel 13 april 1987, *Ann.dr.Liège* 1987, 427 met noot LAENENS). Een loondelegatie kan niet worden beschouwd als een uitvoerend beslag, maar als een figuur *sui generis* (zie verder, nr. 704). De inkomstenmachtiging geldt dan evenmin als een uitvoerbare titel op grond waarvan uitvoerend beslag kan worden gelegd.

De geadieerde beslagrechter kan zich echter niet ambtshalve onbevoegd verklaren. Bovendien moet de exceptie *in limine litis* worden voorgedragen (J. LAENENS, *t.a.p.*).

d. Loonoverdracht

64 Loonoverdracht is de overeenkomst waarbij de schuldvordering uit loon wordt overgedragen tot zekerheid van een bestaande schuld. Deze rechtsfiguur wordt geregeld door de artikelen 27-35 van de loonbeschermingswet. De door deze wet opgelegde formaliteiten en procedure gelden slechts wanneer de overdracht bij onderhandse akte gebeurt (art. 34) (Over de aard van deze rechtsfiguur o.m. F. TOP, "Loonbeslag, loondelegatie en loonoverdracht", *TPR* 1983, 384 e.v.). Het gaat hier om een overdracht tot zekerheid waarvan de nakoming door de schuldeiser i.g.v. wanprestatie kan worden gevorderd en waarvan de tenuitvoerlegging op bijzondere wijze door de wet wordt geregeld (zie verder, nr. 700).

65 Dit is anders bij de gemeenrechtelijke loonoverdracht (art. 1690 BW). Die blijft mogelijk wanneer de overdracht in een authentieke akte werd neergelegd. Tegen de uitvoering van dergelijke cessie kan de debiteur/werknemer in verzet komen bij de beslagrechter. Dezelfde oplossing geldt voor andere cessies tot zekerheid van schuldvorderingen (bv. overdracht van huurvorderingen e.d.m.). Het verweer van de cedent kan op uiteenlopende gronden gesteund zijn. Bijvoorbeeld het bestaan van een akkoord tussen partijen nopens een afbetalingsplan (Beslagr. Antwerpen 5 december 1989, *RW* 1990-91, 95). Het is ook mogelijk dat de schuldvordering tot zekerheid waarvan de cessie werd betekend (art. 1690 BW) wordt betwist. Wanneer over het bestaan of de opeisbaarheid ernstige betwisting bestaat, kan de beslagrechter de uitvoering van de cessie schorsen.

In vele kredietovereenkomsten wordt echter bedongen dat de debiteur die de afrekening betwist, niettemin onvoorwaardelijk gehouden is te betalen behoudens terugbetaling achteraf. Zo'n overeenkomst "eerst betalen, dan praten" is geoorloofd (zie hierover DEKKERS-VERBEKE, *Handboek*,

III, 47, nr. 81; E. DIRIX, *Obligatoire verhoudingen tussen contractanten en derden*, Antwerpen, 1984, 142, nr. 193 en de verwijzingen aldaar). In dat geval kan de betwisting de betaling *c.q.* cessie niet beletten (Beslagr. Antwerpen 2 april 1991, *onuitg.*).

e. Overdracht van schuldvordering

66 Een overdracht van schuldvordering kan niet beschouwd worden als een vorm van beslag. In bepaalde gevallen zal de beslagrechter toch geroepen zijn om kennis te nemen van geschillen m.b.t. dergelijke cessies. Dit zal het geval zijn wanneer die cessie plaatsvindt tot zekerheid van een schuld van de cedent. Daar kan de cessie beschouwd worden als een tenuitvoerlegging op het vermogen van de cedent, nl. zijn schuldvordering. De positie van de cessionaris die tot kennisgeving (art. 1690 BW) overgaat, vertoont inderdaad gelijkenis met die van een schuldeiser die uitvoerend derdenbeslag legt. In één geval heeft de wetgever een rechterlijke controle uitgewerkt, nl. bij loonoverdracht (zie verder, nr. 700). In andere gevallen is het de beslagrechter die bevoegd is om kennis te nemen van geschillen omtrent de uitvoering van de cessie (bv. Antwerpen 22 december 1993, *T.Not.* 1994, 379 met noot DIRIX).

E. REËLE EXECUTIE

67 Met reële executie wordt deze vorm van tenuitvoerlegging bedoeld waarbij de debiteur daadwerkelijk gedwongen wordt een bepaalde prestatie te verrichten (bv. iets te doen of na te laten, een bepaalde zaak af te geven) (zie boven, nr. 5). Onder "middelen van tenuitvoerlegging" in de zin van artikel 1396 worden, zoals gezegd, enkel bedoeld de diverse soorten van uitvoerend beslag op het vermogen van de debiteur. De beslagrechter is derhalve niet bevoegd om te oordelen over problemen die kunnen rijzen bij reële executie (W. DE SMET, *a.w.*, 123, nr. 27; F. TOP, *a.w.*, nr. 11; G. DE LEVAL, *Traité*, 27, nr. 15; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *Saisie-généralités*, nr. 167). Behoudens toepassing van artikel 88, § 2 kan hij echter toch van deze geschillen kennis nemen (zie boven, nr. 49).

De problemen die rijzen bij de uitvoering van vonnissen die tot bepaalde prestaties veroordelen, staan meestal in het teken van het al dan niet verbeurd zijn van de dwangsom. Ter zake is de beslagrechter de bevoegde rechter (zie verder, nr. 83 e.v.).

In gevallen waarbij aan de nakoming van een bepaalde verplichting geen dwangsom werd verbonden, moet men het volgende onderscheid maken. In de eerste plaats kunnen er moeilijkheden rijzen bij de tenuitvoerlegging van de beschikking (bv. interpretatieproblemen). Vervolgens is het mogelijk dat de rechter zich in zijn vonnis heeft beperkt tot het opleggen van een bepaalde verplichting. Gaat de debiteur niet vrijwillig tot de nakoming hiervan over, dan mag de schuldeiser niet eigenmachtig de dwanguitvoering bewerkstelligen, maar moet hij zich terug tot de rechter wenden. Tot reële executie moet immers rechterlijke machtiging worden verleend. Dit zijn wat DE LEVAL noemt "les difficultés d'exécution par suite d'instance" (*Traité*, 29, nr. 15 B. Zie ook A. FETTWEIS, *Bevoegdheid*, Antwerpen, 1971, 226, nr. 410; C.W. STAR BUSMANN, *a.w.*, 414, nr. 409). Deze rechter zal dan de machtiging tot reële executie verlenen (zie boven, nr. 9).

Zou de schuldeiser toch op eigen gezag overgaan tot de dwanguitvoering, dan is in de regel de voorzitter bevoegd om dergelijke “feitelijkheden” te doen ophouden. Behoudens toepassing van artikel 88, § 2 kan ook de beslagrechter van een dergelijke vordering kennisnemen (bv. Beslagr. Antwerpen 1 maart 1989, *RW* 1990-91, 304: verzet tegen uitdrijving bezetter ter bedde krachtens notariële akte). De beslagrechter is alleszins bevoegd om te oordelen over het uitvoerend beslag gelegd tot betaling van de kosten van een dergelijke (onrechtmatige) uitvoering (Beslagr. Antwerpen 4 juni 1991, *onuitg.*).

F. VRIJWILLIGE TENUITVOERLEGGING

68 Over de bevoegdheid van de beslagrechter voor geschillen die rijzen in verband met vrijwillige tenuitvoerlegging heerst betwisting. Veelal wordt de vraag terecht ontkennend beantwoord. Bovendien is het zo dat de discussie tussen partijen veelal betrekking zal hebben op de uitlegging van het vonnis waarvoor enkel de rechter die de beslissing heeft gewezen bevoegd is (in die zin *W. DE SMET, a.w.*, 124, nr. 30; *F. TOP, a.w.*, nr. 20; *D. CHABOT-LEONARD, Saisies conservatoires et voies d'exécutions*, Brussel, 1979, 63. *Anders: J. LAENENS, “Overzicht van rechtspraak”, TPR* 1979, 290, nr. 84).

G. ARBITRAGE

69 Een arbitrage overeenkomst staat er niet aan in de weg dat een partij zich tot de rechter wendt in verband met het nemen van bewarende maatregelen of ter verkrijging van een voorlopige voorziening (art. 1679, tweede lid). Het scheidsgerecht kan ook zelf op verzoek van een partij voorlopige en bewarende maatregelen bevelen, met uitzondering van een bewarend beslag (art. 1696, eerste lid).

De tenuitvoerlegging van een arbitrale uitspraak is afhankelijk van de uitvoerbaarverklaring door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg (zie verder, nr. 292). Voor de executiegeschillen die kunnen rijzen is de beslagrechter bevoegd.

H. INTERPRETEREN VAN VONNISSEN EN AKTEN

70 De beslagrechter is niet bevoegd om onduidelijke rechterlijke uitspraken te interpreteren. Die bevoegdheid komt enkel toe aan de rechter die de beslissing heeft geveld en voor notariële akten: de rechtbank van eerste aanleg (Luik 20 juni 1989, *JLMB* 1989, 1288; Beslagr. Kortrijk 25 december 1980, *RW* 1984-85, 2222; *F. TOP, a.w., Comm.Ger.R.*, nr. 58. Zie daarentegen *G. DE LEVAL, Traité*, 29-30, nr. 15 B).

Een vordering tot uitlegging of verbetering heeft geen schorsende werking op de uitvoerbare kracht (Cass. AR 07.0057.N, 5 december 2008, www.juridat.be).

Het is wel zijn taak om de draagwijdte van de uitvoerbare titel te onderzoeken. Hierbij moet hij zich niet beperken tot het beschikkend gedeelte, maar kan hij ook acht slaan op de motivering. Deze draagwijdte moet dan hieruit zonder twijfel naar voren komen, zonder dat de beslagrechter zijn toevlucht moet nemen tot interpretaties (Beslagr. Namen 27 augustus 1993, *JT* 1993, 760. Zie ook Brussel 25 april 1991, *JT* 1991, 771).

Deze regel wordt zo opgevat dat de beslagrechter wel mag oordelen dat de titel voldoende duidelijk is zodat de tenuitvoerlegging kan worden verdergezet. In die zin oordeelt het Hof van Cassatie dat de beslagrechter niet in de plaats treedt van de rechter die de beslissing heeft gewezen wanneer hij de draagwijdte bepaalt van de bewoordingen die noch onduidelijk noch dubbelzinnig zijn wanneer die een uitleggingsprobleem doen rijzen. In dat geval legt de beslagrechter de beslissing niet uit, maar beslecht hij slechts het geschil tussen de partijen over de draagwijdte van de beslissing (Cass. 22 februari 2007, *RW* 2009-10, 427).

In de praktijk wordt de tenuitvoerlegging nochtans vaak gefrustreerd door zwarigheden die precies gesteund zijn op de beweerde onduidelijkheid van de titel (vonnis, notariële akte). Door de hiervoor geciteerde rechtspraak en rechtsleer wordt meer manoeuvreerruimte aan de beslagrechter verleend, door het executieprobleem op de voorgrond te plaatsen. Ook wordt verdedigd dat het de beslagrechter toekomt "clerical errors" (bv. rekenfouten, verschrijvingen) recht te zetten wanneer de oplossing hiervoor in de tekst van de titel zelf kan gevonden worden (A. FERTWEIS, *Bevoegdheid*, Antwerpen, 1971, 228, nr. 412). In ieder geval kan de beslagrechter bij louter dilatoire interpretatieproblemen, steeds beslissen dat het vonnis volkomen duidelijk is en geen interpretatie behoeft, zodat de tenuitvoerlegging voortgang kan vinden. Enkel bij ernstige betwisting omtrent de draagwijdte van de titel kan hij de uitvoering schorsen tot aan de beslechting van de uitleggingsvraag door de bodemrechter (Gent 18 februari 1997, *RW* 1999-2000, 119; Beslagr. Antwerpen 12 juni 1995, *T.Not.* 1995, 468; F. TOP, *a.w.*, nr. 58).

Het interpreteren mag niet verward worden met het onderzoek naar de vraag of de partijen de in deze titel opgelegde verplichtingen hebben uitgevoerd (bv. Beslagr. Brussel 4 oktober 1995, *JLMB* 1996, 489: wanneer een der ouders gehouden is bij te dragen ten belope van de helft in de onkosten voor school en kledij van de kinderen, dan kan de beslagrechter beslissen dat, nu onderhoudsbijdragen in de regel niet *in natura* kunnen worden voldaan, de schuldenaar de nakoming van zijn verplichtingen niet bewijst).

I. SCHORSEN VAN TENUITVOERLEGGING

71 Het komt de beslagrechter in beginsel niet toe de tenuitvoerlegging van een uitvoerbare rechterlijke beslissing te schorsen.

Een wettelijke uitzondering hierop levert artikel 1127 op luidens welk de beslagrechter op verzoek van de partij die derdenverzet heeft gedaan, de tenuitvoerlegging van de bestreden beslissing kan schorsen. Deze bepaling heeft

een algemene draagwijdte. Een ander voorbeeld levert artikel 1714 Ger.W. op, dat aan de rechter voor wie een vordering tot uitvoerbaarverklaring of tot vernietiging van een scheidsrechtelijke uitspraak aanhangig is, de bevoegdheid verleent om de tenuitvoerlegging op te schorten. Voor de beslagrechter is in dat verband echter geen taak weggelegd (Rb. Brussel 4 november 1991, *Pas.* 1992, III, 27).

Aldus kan de beslagrechter in principe niet de voorlopige uitvoerbaarheid van een beslissing schorsen (bv. Beslagr. Luik 19 februari 1990, *JLMB* 1990, 851; Rb. Brussel 19 februari 1991, *Act.dr.* 1992, 1373). Die bevoegdheid komt overigens evenmin toe aan de appelrechter (Gent 9 maart 1995, *RW* 1995-96, 437 met noot; Brussel 23 juni 1993, *JLMB* 1993, 1266: ook niet wanneer tot hem een verzoek tot herroeping van gewijsde is gericht) noch aan de voorzitter in kort geding (Gent 9 maart 1995, *t.a.p.*; Voorz. Arbrb. Gent 6 oktober 1993, *TGR* 1993-94, 138).

72 In uitzonderlijke omstandigheden kan zo'n schorsing door de beslagrechter toch aan de orde komen. De rechtspraak heeft gaandeweg die bevoegdheid aanvaard in een viertal gevallen. Bij urgentie kan die bevoegdheid ook toekomen aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg (zie boven, nr. 58).

Het gaat om het volgende. In de eerste plaats is zulks het geval wanneer er sprake is van misbruik van beslagrecht. De schorsing van de executie kan dan beschouwd worden als adequate vorm van herstel van de schade ten gevolge van het misbruik van beslagrecht (bv. Bergen 16 mei 1995, *JLMB* 1996, 486; Beslagr. Luik 20 maart 1991, *JLMB* 1991, 694; Beslagr. Antwerpen 11 oktober 1984, *RW* 1985-86, 1502; Beslagr. Namen 30 december 2005, *JLMB* 2006, 1060). Een dergelijke schorsing onderstelt echter een manifest misbruik van executierechten (bv. Hof Montpellier 29 oktober 1997, *D.* 1999, jur., 380: schorsingsbevoegdheid kort gedingrechter wegens flagrante miskenning van rechten van verdediging).

De schorsingsbevoegdheid kan – eveneens met grote omzichtigheid – worden toegepast wanneer er over de draagwijdte van de uitvoerbare titel een ernstige betwisting rijst (Beslagr. Antwerpen 12 juni 1995, *T.Not.* 1995, 468: principe)-en er hierdoor onherstelbare schade zou uit voortvloeien (Beslagr. Brugge 11 februari 1991, *T.Not.* 1992, 366).

Als afzonderlijke schorsingsgrond wordt door de rechtspraak verder erkend, het geval dat de rechterlijke beslissing waarvan de uitvoering wordt nagestreefd, is tot stand gekomen met de miskenning van fundamentele regels der procesvoering. Aldus wordt aanvaard dat het aan de appelrechter toekomt om – niettegenstaande het bepaalde in artikel 1402 – de voorlopige tenuitvoerlegging toegestaan door de eerste rechter ongedaan te maken wanneer deze rechter *ultra petita* heeft geoordeeld of wanneer die beslissing is tot stand gekomen met miskenning van het recht van verdediging (Cass. 1 april

2004, *RW* 2004-05, 1422 met noot K. BROECKX, *T.Not.* 2004, 592 met noot S. MOSSELMANS en *RABG* 2005, 832 met noot B. MAES; Cass. 1 juni 2006, *P&B* 2006, 210 noot D. MOUGENOT en *RABG* 2006, 1362 noot N. CLIJMANS) of de fundamentele regels der procesvoering (bv. Bergen 30 mei 2006, *JT* 2006, 627: ongedaanmaking uitvoerbaarverklaring toegestaan door eerste rechter in strijd met verbod van art. 1399 Ger.W. Zie ook nog o.m. Gent 9 maart 1995, *RW* 1995-96, 437; Rb. Namen 24 augustus 1993, *JLMB* 1993, 1473).

Ten slotte komt het de beslagrechter ook toe te oordelen of de uitvoerbare titel nog actueel of doeltreffend is (over dit begrip: zie verder, nr. 535). Wanneer de titel niet aan die kwaliteit beantwoordt of wanneer hierover ernstige discussie mogelijk is, dan zal hij de uitvoering eveneens kunnen schorsen, bv. totdat de bodemrechter het geschil heeft beslecht (interpretatie, bestaan van een dading, een executieafpraak enz.).

73 De laatstgenoemde problematiek komt frequent aan bod in verband met de executie van alimentatievorderingen. Aldus is de beslagrechter bevoegd om vast te stellen dat de rechterlijke beslissing waarbij een echtgenoot wordt veroordeeld om bij te dragen in de lasten van het huwelijk vervallen is wegens de overschrijving van de echtscheiding (Cass. 3 november 1994, *RW* 1994-95, 1294 en *JT* 1995, 236. Zie ook Beslagr. Brussel 28 februari 1992, *JLMB* 1994, 973 en *TBBR* 1993, 177: *i.c.* het overlijden van de gerechtigde). Wanneer de rechter aldus vaststelt dat de titel niet meer actueel is, kan hij de uitvoering schorsen (bv. Gent 18 februari 1997, *RW* 1999-2000, 119: ernstige betwisting omtrent interpretatie van titel; Beslagr. Antwerpen 26 januari 1993, *T.Not.* 1993, 239: geen alimentatie voor een kind verschuldigd nu inmiddels het kind aan de hoede van de alimentatieschuldenaar werd toevertrouwd. Zie ook Beslagr. Luik 19 februari 1990, *JLMB* 1990, 851; Beslagr. Bergen 2 januari 1992, *JLMB* 1992, 1187: notariële akte gewijzigd door een rechterlijke beslissing; ook al wordt die beslissing ongedaan gemaakt, dan is de titel niet meer actueel). Over dergelijke executiegeschillen met betrekking tot alimentatievorderingen in het bijzonder: S. BROUWERS, *Alimentatie* in *APR*, 63 e.v.; G. BAETEMAN, "De uitvoering van onderhoudsverplichtingen" in *Personen- en Familierecht. Gezin en recht in een postmoderne samenleving*, (PU Cyclus W. Delva), 1994, 159-200; N. GALLUS, "Le recouvrement des aliments" in *Les ressources de la famille*, 1992, 28 e.v.).

J. OORDELEN OVER EXECUTIEAFSPRAKEN

74 In het raam van de tenuitvoerlegging komen tussen beslaglegger en beslagene vaak diverse afspraken tot stand die veelal neerkomen op betalingsregelingen of die betrekking hebben op de schorsing van de tenuitvoerlegging (zie verder, nr. 543). Aan de oorspronkelijke rechtsverhouding wordt hierdoor echter niets gewijzigd. De partijen komen enkel overeen, om volgens de tussen hen afgesproken modaliteiten, de uitvoerbaarheid van de titel waarin die verbintenis is vervat, op te schorten. De afspraken betreffen dus niet de schuldvordering, maar enkel de tenuitvoerlegging, nl. de schorsing of de stopzetting van de executie.

Voor betwistingen die ter zake kunnen rijzen is derhalve de beslagrechter bevoegd (bv. Beslagr. Antwerpen 5 december 1989, *RW* 1990-91, 95; Beslagr. Antwerpen 18 juni 1996, *T.Not.* 1996, 544 waar een dergelijke overeenkomst weliswaar wordt gekwalificeerd als "dading". Zie ook Cass. 15 januari 1999,

t.a.p.). Aldus is hij ook bevoegd om toezicht te houden op de nakoming van een afbetalingsplan (Beslgr. Luik 20 maart 1991, *JLMB* 1991, 694).

K. VERLENEN VAN UITSTEL

1. Principe

75 Luidens artikel 1244, tweede lid BW kan de rechter met inachtneming van de toestand der partijen, met de grootste omzichtigheid en daarbij rekening houdend met de termijnen die de schuldenaar reeds heeft genoten, gematigd uitstel verlenen aan de debiteur. Het recht voor de debiteur om gematigd uitstel te vragen is van openbare orde en kan contractueel niet worden uitgesloten (o.m. Antwerpen 21 juni 2005, *T.Not.* 2006, 198).

Ofschoon artikel 1244 BW in Titel III (“Contracten of verbintenissen uit overeenkomsten in het algemeen”) voorkomt, geldt deze bepaling voor iedere schuldenaar die ongelukkig en te goeder trouw is, ongeacht de aard of de grondslag (contractueel of buitencontractueel) van de verbintenis (DE PAGE, *Traité*, I, nr. 145 B. *Anders*: Cass. 13 september 1977, *RW* 1977-78, 1706, *Arr.Cass.* 1977, 45 met noot F.D. en *Pas.* 1977, I, 41 met noot F.D.). Het gaat hier om een algemeen rechtsbeginsel gesteund op de billijkheid. Gematigd uitstel kan dus ook worden verleend voor een schuldvordering uit onrechtmatige daad (J. RONSE, *Aanspraak op schadeloosstelling uit onrechtmatige daad*, Brussel, 1954, 321, nrs. 469 e.v. *Anders*: Cass. 13 september 1977, *t.a.p.*; Rb. Brussel 7 december 1988, *TBBR* 1990, 403).

Ofschoon hierover vroeger onzekerheid bestond wordt thans overwegend aangenomen dat de arbeidsgerechten ook aan de schuldenaar van socialezekerheidsbijdragen gematigd uitstel kunnen verlenen (Arbh. Bergen 25 juni 1976, *JTT* 1977, 29 en *JT* 1977, 76 met advies GOSSERIES; *Rép.not.*, “Délai de grâce”, 37, nr. 39).

De rechter moet van die bevoegdheid gebruikmaken met de nodige omzichtigheid. In geen geval mag het verlenen van afkortingen ertoe leiden dat de schuld niet wordt aangezuiverd (Cass. 19 juni 1986, *Arr.Cass.* 1985-86, 1438 en *RW* 1987-88, 1503 met noot VAN OEVELEN; Cass. 15 juni 2006, *RW* 2008-09, 1322 en *TBBR* 2009, 40. Zie bv. Antwerpen 21 juni 2005, *T.Not.* 2006, 198).

2. Uitzonderingen

76 Respijttermijnen mogen o.m. niet worden toegekend voor:

– alimentatievorderingen. Artikel 1244 BW vindt geen toepassing bij alimentatieverplichtingen (Beslgr. Doornik 28 juni 1984, *JT* 1985, 152 met noot G.d.L. Zie bij H. DE PAGE, *Traité*, I, nr. 147; S. BROUWERS, *Alimentatie* in *APR*, 105, nr. 187). Het verlenen van uitstel is daarentegen wel mogelijk voor achterstallige onderhoudsgelden (Beslgr. Brussel 30 juni 1986, *RTDF* 1988, 321; H. DE PAGE, *Traité*, II, dl. 1 (1990), 504, nr. 478, 68);

- loonvorderingen. De loonbeschermingswet heeft impliciet de toepassing van artikel 1244 BW uitgesloten (R. BOES, *De wet van 12 april 1965 op de bescherming van het loon*, Brugge, 1991, 113, nrs. 111 e.v.). Voor de betaling van bedragen verschuldigd bij de beëindiging van de dienstbetrekking (opzegvergoeding, uitwinningvergoeding e.d.) kan artikel 1244 daarentegen worden toegepast;
- wisselverbintenissen (art. 74 wisselbriefwet);
- indien de goederen van de schuldenaar op verzoek van andere schuldeisers werden uitgewonnen, indien hij zich bevindt in staat van faillissement of van kennelijk onvermogen, indien hij voortvluchtig is of nog indien hij de zekerheid die hij gehouden was jegens zijn schuldeiser, niet heeft gesteld of heeft verminderd (art. 1337 Ger.W.; zie ook art. 1188 BW);
- krachtings artikel 1656 en 1661 BW (terugkoop);
- ingevolge artikel 1578 en 1604 Ger.W. (rouwkoop);
- belastingsschulden. Overwegend wordt aangenomen dat het openbare orde karakter van de invordering der belastingen en artikel 10 wet 15 mei 1846 zich verzetten tegen een tussenkomst van de rechtbanken ter zake (o.m. Luik 14 juni 1991, *Bull. Bel.* 1992, 345; Luik 11 maart 1993, *Bull. Bel.* 1996, 3210: dit levert overigens geen schending op van het gelijkheidsbeginsel; Luik 6 mei 1993, *Bull. Bel.* 1995, 1480). Een dergelijke rechtsvordering kan tergend en roekeloos zijn en aanleiding geven tot het toekennen van schadevergoeding (Beslagr. Turnhout 13 december 1990, *Bull. Bel.* 1996, 217: 25.000 BEF).

3. Bevoegde rechter

a. Door de bodemrechter

77 In de gevallen waarin de rechtbanken uitstel kunnen verlenen voor de tenuitvoerlegging van hun beslissingen, doen zij dit in het vonnis zelf dat uitspraak doet over het geschil dat voor hen aanhangig is (art. 1333). De beslagrechter is niet bevoegd om uitstel of termijnen van respijt toe te kennen. Na de uitspraak kan geen uitstel worden verleend voor de tenuitvoerlegging van gerechtelijke beslissingen (art. 1333. Bv. Beslagr. Luik 10 mei 1978, *Jur. Liège* 1978-79, 34).

Vanzelfsprekend belet niets een schuldeiser om vrijwillig respijt te verlenen aan zijn debiteur. Of dit ook nog mogelijk is door de gerechtsdeurwaarder nadat beslag werd gelegd is omstreden (zie J. LAENENS, “Gerechtsdeurwaarders en de debiteurs in crisistijd”, *RW* 1985-86, (1601), 1607, nr. 13: een gewoonte *contra legem*). De geoorloofdheid van deze praktijk lijkt nochtans onbetwistbaar (*Rép.not.*, “*Delai de grâce*”, nr. 10). Dergelijke afspraken met de debiteur moeten als “executieafspraken” worden gekwalificeerd (over dit begrip: nr. 74). Artikel 1524 (zoals gewijzigd door de wet van 29 mei 2000) strekt er trouwens toe om ook aan andere schuldeisers de mogelijkheid te bieden om te participeren in een dergelijke afbetalingsregeling (zie boven, nr. 30 en verder, nr. 104).

b. Door de beslagrechter

78 Enkel wanneer de tenuitvoerlegging plaatsvindt krachtens een andere titel dan een rechterlijke beslissing (bv. een notariële akte), kan de beslagrechter zo'n uitstel verlenen. Gelet op de algemene draagwijdte van artikel 1244 BW geldt die bevoegdheid voor alle dergelijke akten, ongeacht de aard of

het voorwerp van de verbintenissen. Het respijt kan dus ook worden toegekend met betrekking tot andere verbintenissen dan deze tot betaling van een geldschuld (F. TOP, *a.w.*, nr. 24).

Een dergelijk verzoek moet op straffe van verval worden gedaan binnen 15 dagen te rekenen vanaf het bevel of, indien er geen reden was tot bevel, van de betekening van de eerste akte van beslag (art. 1334).

Die bevoegdheid komt de beslagrechter zoals gezegd niet toe voor alimentatievorderingen en voor fiscale schulden.

In het kader van het hypothecair krediet bepaalt artikel 59, § 1, tweede lid WHK dat elke aanvraag tot het verkrijgen van betalingsfaciliteiten door de kredietnemer of de borg moet gericht worden aan de beslagrechter. Overwegend wordt aangenomen dat deze bepaling geen autonoom bestaan heeft en dat hierop de artikelen 1333 e.v. Ger.W. en artikel 1244 BW onverkort van toepassing blijven (o.m. Antwerpen 8 januari 1996, *RW* 1995-96, 1216 met noot DELESIE; zie verder, nr. 864).

c. Bijzondere gevallen

79 In het raam van de loonoverdracht kan de vrederechter die in geval van verzet moet oordelen over de vorm en de grond van de overdracht ook gematigd uitstel verlenen (Cass. 10 november 1983, *Arr.Cass.* 1983-84, 290 en *Jur.Liège* 1984, 29 met noot DE LEVAL).

80 Door de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet wordt een vereenvoudigde wijze voor het toestaan van betalingsfaciliteiten ingesteld. Luidens artikel 38 kan de vrederechter dergelijke betalingsfaciliteiten toestaan aan de consument wiens financiële toestand is verslechterd. De vereenvoudigde procedure wordt geregeld door de nieuw ingevoegde artikelen 1337bis e.v. Ger.W. De bevoegde rechter is deze van de woonplaats van de consument (art. 628, 8°).

L. SCHADEVERGOEDING

81 De bevoegdheid van de beslagrechter om kennis te nemen van vorderingen tot schadevergoeding wegens onrechtmatig beslag is na enige controverse in de rechtspraak, thans onomstreden (zie o.m. Brussel 19 oktober 1972, *RW* 197273, 1525; Luik 20 maart 1987, *JLMB* 1987, 841; Beslagr. Antwerpen 17 juli 1970, *RW* 1971-72, 1888; Beslagr. Brussel 13 april 1989, *JT* 1990, 49; Beslagr. Brugge 8 maart 1988, *Bull.Bel.* 1989, 2355. *Adde*: J. LAENENS, "Overzicht van rechtspraak", 290, nr. 83; J.L. LEDOUX, "Chronique de jurisprudence", *JT* 1983, 481, nr. 11; J.L. LEDOUX, "Chronique de jurisprudence", *JT* 1989, 616, nr. 11).

Evenwel moet de eis worden gesteld dat het gaat om een geschil tijdens de uitvoering (F. TOP, *a.w.*, nr. 14). De beslagrechter is onbevoegd om de onrechtmatige daden te beoordelen bij uitvoeringshandelingen die zich reeds hebben voltrokken en waarvoor enkel nog schadevergoeding kan worden gevorderd (Beslagr. Antwerpen 10 januari 1990, *onuitg.*: vordering tegen de

beslaglegger en de gerechtsdeurwaarder wegens de miskenning van het eigendomsrecht van een leasingmaatschappij). In gelijke zin werd geoordeeld dat de beslagrechter niet bevoegd is om kennis te nemen van de aansprakelijkheidsvorderingen tegen een gerechtsdeurwaarder wegens miskenning van de regels der evenredige verdeling. Een dergelijke vordering staat geheel los van betwistingen omtrent de tenuitvoerlegging (Cass. 14 februari 1992, *Arr.Cass.* 1991-92, 562, *RW* 1991-92, 1439 en *Pas.* 1992, I, 533, nr. 313).

M. TUSSENVORDERINGEN

82 De bevoegdheid van de beslagrechter om kennis te nemen van tegenvorderingen is omstreden. Volgens LAENENS is die bevoegdheid onbeperkt aangezien de beslagrechter in de bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg deelt (“Overzicht van rechtspraak”, *TPR* 1979, 334, nr. 182). Die bevoegdheid wordt algemeen aanvaard wanneer het gaat om excepties en tegenvorderingen die rechtstreeks verband houden met de hoofdvordering (F. TOP, *a.w.*, nr. 20). Aldus kan de beslagrechter kennis nemen van een vordering tot teruggave van de gelden die door de derde-beslagene werden afgegeven (Bergen 2 mei 1991, *JT* 1992, 39). Of nog: een tegenvordering die ertoe strekt te horen zeggen dat de eisende partij (een rechtspersoon) niet rechtsgeldig bestaat (Antwerpen 3 november 1975, *RW* 1975-76, 1378).

Onbestreden is in elk geval de bevoegdheid om kennis te nemen van een tegenvordering tot vergoeding wegens tergend en roekeloos geding (zie art. 563 Ger.W.; bv. Beslagr. Antwerpen 11 maart 1971, *RW* 1970-71, 1966 met noot CAENEPEEL; Beslagr. Luik 15 november 1972, *Jur.Liège* 1972-73, 236; Beslagr. Brussel 12 januari 1987, *Rec.gén.enr.not.* 1998, nr. 23.541).

N. DWANGSOM

83 Het systeem van de eenvormige wet voert een duidelijke taakverdeling in tussen de rechter die de dwangsom oplegt (de “dwangsomrechter”) en de rechter die moet oordelen over de geschillen die bij de invordering rijzen (de “executierechter”, in ons land: “de beslagrechter”). De schuldeiser kan de dwangsom ten uitvoer leggen krachtens de titel waarbij zij is vastgesteld (art. 1385quater). De schuldeiser behoeft dus voor de verbeurde bedragen geen nieuwe titel te bekomen. Gaat de schuldeiser aldus tot tenuitvoerlegging over en betwist de debiteur de verbeurte van de dwangsom, dan rijst een executiegeschil waarvoor de beslagrechter bevoegd is. Over de dwangsom in het algemeen zie boven, nr. 22 e.v.

Omtrent de verbeurte van de dwangsom verdienen volgende punten aandacht:

a) **Betekening.** De dwangsom wordt eerst verbeurd vanaf de betekening van de uitspraak waarbij zij werd vastgesteld (art. 1385bis, derde lid Ger.W.). De betekening fixeert de datum vanaf wanneer de dwangsom kan

worden verbeurd. Voor dat tijdstip is de dwangsom niet verschuldigd, ook al staat het verzuim van de schuldenaar vast (Gent 24 mei 1994, *RW* 1995-96, 779; Antwerpen 19 oktober 1999, *RW* 1999-2000, 1191 met noot ROOSEMONT). De *ratio* van die bepaling is te voorkomen dat de dwangsom zou kunnen worden verbeurd ten gevolge van een aan de debiteur onbekende uitspraak. De draagwijdte van die verplichting reikt ook nog verder. Door de betekening wordt aan de zijde van de schuldenaar ook iedere twijfel weggenomen over het feit dat de schuldeiser aanspraak maakt op de nakoming van de hoofdveroordeling. Deze regel is imperatief en geldt ook in strafzaken. Hij geldt ongeacht of de schuldenaar kennis heeft van de veroordeling of hij hierin heeft berust. Om die reden moet de betekening uitgaan van de begunstigde van de veroordeling. De betekening door een andere partij doet de dwangsom niet verbeuren (Rb. Luik 6 september 1995, *Act.dr.* 1996, 77).

Werd de uitvoerbaarheid van de hoofdveroordeling door het instellen van een rechtsmiddel geschorst en werd ze bevestigd in hoger beroep, dan is de dwangsom verschuldigd vanaf de betekening van deze beslissing (Benelux Gerechtshof 12 mei 1997, *RW* 1997-98, 71 met conclusie AG TEN KATE). Het Benelux Gerechtshof stelt bovendien bijkomend de eis dat wanneer de appelrechter een door de eerste rechter opgelegde dwangsom bevestigt, de bekrachtigde uitspraak tezamen met de uitspraak in hoger beroep aan de veroordeelde partij moet worden betekend alvorens de dwangsommen (opnieuw) kunnen worden verbeurd. De betekening van beide uitspraken is ingegeven ter bevordering van de rechtszekerheid, waardoor executiegeschillen kunnen worden vermeden. In de hypothese dat de dwangsom voor het eerst in hoger beroep werd opgelegd, is de appelrechter onmiskenbaar de dwangsomrechter en moet enkel deze beslissing worden betekend. Dit is ook het geval wanneer de appelrechter de uitspraak in eerste aanleg wijzigt. Indien de appelrechter het eerste vonnis op het stuk van de hoofdveroordeling of betreffende de dwangsom geheel of ten dele vernietigt en op een van deze punten een afwijkende beslissing geeft, dan geldt de appelrechter als de dwangsomrechter. In een dergelijk geval kan de dwangsom eerst worden verbeurd vanaf de betekening van de beslissing van de appelrechter (Beslagr. Gent 8 februari 2005, *RW* 2006-07, 110). Ook wanneer de appelrechter de veroordeling door de eerste rechter bevestigt maar een langere respijtermijn toestaat, geldt de appelrechter als de dwangsomrechter (Cass. 7 november 2005, *P&B* 2006, 235). De nieuwe betekening van de uitspraak in eerste aanleg dringt zich dus telkens op wanneer de appelrechter niet kan beschouwd worden als de rechter die de dwangsom heeft opgelegd. Voorzichtigheidshalve kan in dergelijke gevallen steeds geopteerd worden voor de betekening van de beide beslissingen.

Gelet op het vorenstaande kan de rechter niet beslissen dat de dwangsom vanaf de uitspraak zal worden verbeurd (Cass. 22 juni 1989, *RW* 1990-91, 98 en *JT* 1989, 564). Heeft de rechter zulks toch beslist, dan wordt de dwangsom eerst verbeurd vanaf de betekening. Ook kunnen de partijen niet overeenkomen dat de dwangsom zonder voorafgaande betekening zal worden verbeurd. Evenmin kan enig rechtsgevolg worden gegeven aan een afspraak van partijen met dergelijke strekking die door de rechter in zijn uitspraak wordt vastgelegd. Uit een berusting van de schuldenaar kan weliswaar de afstand van het recht op hoger beroep worden afgeleid, maar niet een

afstand van het vereiste van de betekening (bv. Rb. Verviers 16 december 1994, *Act.dr.* 1996, 63). Omgekeerd kan de vrijwillige uitvoering ten einde de dwangsommen te vermijden, niet worden opgevat als een berusting (Gent 17 april 1996, *P&B* 1996, 226). De berusting is een zaak van de schuldenaar, terwijl de betekening een beslissing van de schuldeiser onderstelt. Enkel de schuldeiser kan immers beslissen of hij op de betaling van de dwangsommen aanspraak maakt (Brussel 10 oktober 1995, *JLMB* 1996, 459).

Benevens die betekening moeten er door de schuldeiser geen andere voorschriften in acht worden genomen. Een specifieke aanmaning of een bevel tot nakoming zijn hiertoe overbodig (MvT, *Parl.St.* Kamer 1977-78, nr. 353/1, 17). Anders dan voor de invordering van de verbeurde dwangsommen is voor het verschuldigd worden ervan de enkele betekening van de rechterlijke uitspraak voldoende.

b) **Termijn.** Kan de rechter niet beslissen dat de dwangsom vanaf de uitspraak zal worden verbeurd, dan kan hij daarentegen wel het tijdstip van de verbeurde uitstellen. Hij kan nl. krachtens artikel 1385bis, vierde lid Ger.W. bepalen dat de veroordeelde pas na verloop van een zekere termijn de dwangsom zal verbeuren, bijvoorbeeld: “2 maanden vanaf de betekening”. Op deze wijze kan aan de debiteur nog enig respijt worden gegund om zich naar het vonnis te schikken en om de nodige maatregelen te treffen om aan de hoofdveroordeling te voldoen. Indien de rechter aldus beslist dat de dwangsom eerst na verloop van een zekere termijn kan worden verbeurd, dan begint die termijn pas te lopen vanaf de betekening van de rechterlijke beslissing.

Het is ook mogelijk dat de rechter aan de executieplichtige nog wat respijt verleent door te bepalen dat de hoofdveroordeling binnen een bepaalde termijn moet worden nagekomen. Het verschil tussen de termijnen voor de nakoming van de hoofdveroordeling en deze met betrekking tot het verbeuren van de dwangsom geeft aanleiding tot heel wat controverse (zie *TPR* 2007, 2048-2049, nr. 10). Het Benelux Gerechtshof besliste in twee arresten van 25 juni 2002 dat: 1) een termijn die wordt gegeven om de hoofdveroordeling uit te voeren geen termijn is in de zin van artikel 1, vierde lid eenvormige wet (art. 1385bis, vierde lid Ger.W.) en 2) een termijn als bedoeld in artikel 1, vierde lid EW pas ingaat op het moment van de betekening van de uitspraak waarbij de dwangsom is bepaald (Benelux Gerechtshof 25 juni 2002, *RW* 2002-03, 1662 met conclusie PG J. DU JARDIN, *NJW* 2003, 197 en *P&B* 2003, 44 noot K. WAGNER). Een dwangsomtermijn begint zoals gezegd eerst te lopen vanaf de betekening. Een termijn die de rechter oplegt voor de nakoming van de hoofdveroordeling blijft buiten het vizier van de eenvormige wet. Het onderscheid tussen beide termijnen is volkomen kunstmatig. Bepaalt de rechter een termijn voor de nakoming, maar verbindt hij echter aan het verstrijken ervan het gevolg dat van dat tijdstip af de dwangsom zal verschuldigd zijn, dan loopt de schuldenaar het risico dat hij in het ongewisse blijft over het lopen van de termijn die de rechter hem heeft toegekend. In dat geval moet wat de dwangsom betreft, bijgevolg evenzeer worden aangenomen dat de termijn eerst begint te lopen vanaf de betekening van de uitspraak. In die zin oordeelde het Hof van Cassatie dat wanneer de dwangsomrechter een termijn heeft bepaald voor de uitvoering van de hoofdveroordeling en beslist heeft dat de opgelegde

dwangsom eerst verbeurd zal zijn na verloop van die termijn, deze termijn “wat de dwangsom betreft” de strekking heeft de veroordeelde nog enige tijd te gunnen gedurende welke de dwangsom niet wordt verbeurd (Cass. 28 maart 2003, *Arr.Cass.* 2003, 816, nr. 214 met conclusie AG THUIS, *RW* 2004-05, 137 met noot K. WAGNER, *RABG* 2003, 969 met noot B. MAES en *TMR* 2003, 611 met noot P. VANSANT; Cass. 28 maart 2003, *Arr.Cass.* 2003, 833, nr. 216. Zie ook Gent 12 maart 2004, *NJW* 2004, 1354). Ook een dergelijke termijn begint eerst te lopen na de betekening. Deze oplossing spoort ook met het betekeningvereiste als algemeen rechtsbeginsel in het executierecht. Geen titel kan ten uitvoer worden gelegd wanneer die niet vooraf werd betekend aan de executieplichtige. Bijgevolg kunnen ook de gevolgen van deze titel, zoals een uitvoeringstermijn geen gevolg sorteren buiten iedere betekening. Er anders over oordelen levert een valkuil op voor de rechtszoekenden. In ieder geval dringt zich dan een prejudiciële vraagstelling op aan het Grondwettelijk Hof.

Heeft de rechter geen termijn bepaald, dan kan de dwangsom terstond worden verbeurd na de betekening. Wanneer aldus in een beschikking de verplichting wordt opgelegd om een bedrijfsterrein te verlaten en wordt deze beschikking betekend op 26 maart 1993 om 14 u, dan kan diezelfde dag de dwangsom worden verbeurd wanneer de gerechtsdeurwaarder de weigering van de veroordeelde vaststelt (Brussel 15 september 1997, *RW* 1997-98, 1445).

Heeft de dwangsomrechter een termijn opgelegd en wordt door het instellen van een rechtsmiddel de uitvoerbaarheid van de hoofdverbinding geschorst, dan loopt de termijn niet verder en gaat hij eerst opnieuw lopen na het einde van de schorsing en na de betekening van de uitspraak in hoger beroep en van de bekrachtigde uitspraak (Benelux Gerechtshof 12 mei 1997, *t.a.p.*). De schuldeiser die hiertegen bezwaar heeft, moet aan de appelrechter een verkorting van de termijn vragen (conclusie AG TEN KATE, *RW* 1997-98, 74).

In verband met de door de dwangsomrechter verleende termijnen rees de vraag naar de toepassing van de regel van artikel 53 Ger.W. Volgens het Benelux Gerechtshof is de niet-naleving van de hoofdveroordeling een feitelijke situatie die niet kan worden gelijkgesteld met een proceshandeling (Benelux Gerechtshof 16 december 2004, *TMR* 2005, 271 met noot P. VANSANT). De termijn wordt bijgevolg niet verlengd tot de volgende werkdag tenzij de dwangsomrechter in een dergelijke verlenging heeft voorzien. De dwangsomrechter moet de termijn dus nauwkeurig bepalen (Cass. 3 juni 2005, *RW* 2007-08, 609 en *P&B* 2006, 249 met noot E. BREWAEYS).

c) **Uitvoerbare hoofdveroordeling**. Aangezien de dwangsom als een (onrechtstreeks) executiemiddel moet worden beschouwd, impliceert de verbeuring van de dwangsom een uitvoerbare rechterlijke veroordeling. Uitvoering en dwangsom, zo schrijft procureur-generaal KRINGS, hangen onafscheidbaar met elkaar samen. De dwangsom heeft immers tot doel de schuldenaar tot uitvoering te dwingen. Dat veronderstelt dat die schuldenaar ook tot de uitvoering kan worden gedwongen (PG E. KRINGS, concl. voor Benelux Gerechtshof 5 juli 1985, *RW* 1985-86, 929 i.h.b. 935). Niet de verbindende werking van het vonnis, maar zijn uitvoerbare kracht staat

hier centraal. Zou de klemtoon liggen op de verbindende kracht, dan heeft dit tot gevolg dat wanneer de uitvoerbare kracht door het instellen van een rechtsmiddel wordt geschorst, de dwangsom voor de duur van de schorsing verschuldigd is, ook al kan tijdens die periode de betaling ervan niet worden gevorderd. Die opvatting werd door het Beneluxhof verworpen (Benelux Gerechtshof 5 juli 1985, *RW* 1985-86, 929). De dwangsom kan slechts worden verbeurd wanneer de hoofdveroordeling voor gedwongen uitvoering vatbaar is. Er is derhalve voor dit dwangmiddel geen plaats wanneer de tenuitvoerlegging is geschorst.

Is de titel die de dwangsom oplegt niet uitvoerbaar bij voorraad, dan kan de dwangsom niet worden verbeurd gedurende de tijd dat wegens het instellen van een rechtsmiddel de gedwongen tenuitvoerlegging van de hoofdverbintenis wordt geschorst. Die schorsing zal eerst ophouden wanneer over het rechtsmiddel is beslist. Wordt het bestreden vonnis aldus door de appelrechter bevestigd, dan kan de dwangsom vanaf de betekening van de uitspraak in hoger beroep (samen met het bestreden vonnis) worden verbeurd.

Hierbij moet de regel uit artikel 1495, tweede lid Ger.W. in herinnering worden gebracht, luidens hetwelk van de termijn voor het instellen van een gewoon rechtsmiddel een schorsende werking uitgaat, wanneer het gaat om vonnissen die de betaling van een som geld tot voorwerp hebben. Voor vonnissen met een andere strekking – wat hier in principe steeds aan de orde is – heeft de termijn voor het instellen van het rechtsmiddel daarentegen geen schorsende werking. Daar zal enkel door het effectief instellen van het rechtsmiddel de tenuitvoerlegging worden geschorst. In die hypothese zal gedurende de periode tussen de betekening en het instellen van het rechtsmiddel de dwangsom dus kunnen worden verbeurd. Deze dwangsommen kunnen worden ingevorderd (E. DIRIX, *a.w.*, 39-40, nr. 4).

d) Gevolgen van het instellen van rechtsmiddelen. Geen problemen rijzen er wanneer de beslissing van de dwangsomrechter niet uitvoerbaar bij voorraad werd verklaard. Wordt de bestreden beslissing bevestigd, dan kan de dwangsom slechts terug worden verbeurd vanaf de betekening van de bevestigende beslissing. Wordt door de appelrechter het bedrag van de dwangsom verhoogd, dan heeft deze beslissing evenmin enige terugwerkende kracht (G. CLOSSET-MARCHAL, “Demande de révision et prescription de l’astreinte: compétence respectives du juge de fond et du juge des saisies”, *TBBR* 1992, 421; M. VANDERMERSCH, “Incidence sur l’astreinte de la réformation en appel de la décision entreprise”, *TBBR* 1995, 243-244).

Betreft het een uitvoerbare beslissing en wordt in hoger beroep het vonnis dat de dwangsom oplegde, tenietgedaan, dan moeten de verbeurde dwangsommen die reeds werden ingevorderd, worden terugbetaald (Benelux Gerechtshof 14 april 1983, *RW* 1983-84, 223 met conclusie PG E. KRINGS). Ook dit vloeit voort uit de bijkomende aard van de dwangsom. Het verschuldigd zijn van de dwangsommen hangt noodzakelijk af van het bestaan van de hoofd-

veroordeling. Wordt die veroordeling tenietgedaan, dan vervalt meteen ook de bijkomende veroordeling tot de dwangsom. Die oplossing strookt eveneens met de regel uit artikel 1398, tweede lid Ger.W. luidens hetwelk de tenuitvoerlegging op risico van de executant gebeurt. Blijkt die tenuitvoerlegging achteraf voorbarig te zijn geweest, dan is de executant, krachtens de objectieve aansprakelijkheid die in deze bepaling vervat ligt, gehouden tot de terugbetaling van hetgeen werd betaald en tot de vergoeding van de eventuele schade, zonder dat enige kwade trouw of fout is vereist. De executant is derhalve ook gehouden tot de interesten op de ontvangen bedragen en dat vanaf de datum van de betaling. De eventuele bijkomende schadevergoeding kan betrekking hebben op de schade ten gevolge van het beslag dat tot invordering van de dwangsommen werd gelegd, of in geval van vrijwillige betaling door de schuldenaar, van de kosten ter financiering van die betaling (zie verder, nr. 371 e.v.).

Indien het vonnis van de dwangsomrechter het voorwerp uitmaakt van hoger beroep, dan kan de executieplichtige zijn toevlucht nemen tot het kantonement van de verbeurde dwangsommen.

Buitengewone rechtsmiddelen hebben geen schorsende werking op de uitvoerbare kracht. De dwangsom kan in burgerlijke zaken verder worden verbeurd, niettegenstaande het cassatieberoep. Wordt de appelbeslissing vernietigd, dan wordt de dwangsomveroordeling met terugwerkende kracht vernietigd en moet restitutie plaatsvinden van de inmiddels geïnde dwangsommen.

Wat indien de beslissing van de appelrechter dat de dwangsomveroordeling van de eerste rechter vernietigde, in cassatie zelf wordt vernietigd? In dat geval kan vanaf de betekening van het cassatiearrest de dwangsom opnieuw worden verbeurd. Een andere vraag is of door de vernietiging door de cassatierechter, het vonnis in eerste aanleg ook met retroactieve kracht herleeft. Is dit het geval, dan zouden ook de dwangsommen in de tussenperiode zijn verbeurd. Deze vraag wordt voor het Nederlandse recht ontkennend beantwoord om billijkheidsredenen aangezien de oorspronkelijk veroordeelde zich ontslagen zal hebben geacht door de voor hem gunstige appelbeslissing (M.B. BEEKHOVEN VAN DEN BOEZEM, *De Dwangsom*, Deventer, 2007, 185-186).

In strafzaken heeft een cassatieberoep daarentegen een schorsende werking. Wordt de dwangsom opgelegd door de strafrechter, dan kan de dwangsom niet verbeuren wanneer tegen die beslissing cassatieberoep werd ingesteld. De dwangsom kan in dat geval eerst worden verbeurd vanaf de betekening aan de schuldenaar van het arrest dat het cassatieberoep verwerpt (Cass. 28 maart 2003, *Arr.Cass.* 2003, 826, nr. 215 met conclusie AG THIJSS, *RW* 2004-05, 381 en *RABG* 2003, 980 met noot R. VERBEKE; Cass. 6 mei 2005, *Arr.Cass.* 2005, nr. 266, *RW* 2008-09, 724 en *P&B* 2006, 37).

De vernietiging in cassatie van de beslissing van de dwangsomrechter heeft de restitutieplichting van de geïnde dwangsommen tot gevolg. De regel van risicoaansprakelijkheid uit artikel 1398, tweede lid is echter niet van toepassing (Antwerpen 5 februari 2008, *RW* 2008-09, 1385).

e) Kort geding en andersluidende beslissing bodemrechter. Wordt de dwangsom opgelegd door de kortgedingrechter en wordt tegen deze beschikking geen rechtsmiddel aangewend (of gebeurt dit zonder succes), dan zijn de dwangsommen telkens wanneer de opgelegde verplichting niet werd nageleefd en zulks tot op het ogenblik dat over het bodemgeschil uitspraak werd gedaan. Werd tegen de kortgedingbeslissing wel met succes hoger beroep ingesteld, dan heeft de andersluidende appeluitspraak tot gevolg dat de beslissing met terugwerkende kracht wordt ongedaan gemaakt en er een restitutieplicht bestaat voor de betaalde dwangsommen (bv. Brussel 4 november 1993, *TBBR* 1995, 230 met noot M. VANDERMERSCH).

De vraag rijst wat het lot is van die dwangsommen in geval van een andersluidende beslissing van de bodemrechter. Kan in dergelijk geval de schuldenaar de betaalde dwangsommen terugvorderen? Voor een bevestigend antwoord wordt gewezen op het voorlopig karakter van het kort geding en op het feit dat door de andersluidende beslissing van de bodemrechter de grondslag voor de verplichting opgelegd door de kortgedingrechter is komen te vervallen. Rechtsleer en rechtspraak zijn echter in die zin gevestigd dat een andersluidend oordeel in het bodemgeschil er niet aan in de weg staat dat de eenmaal verbeurde dwangsommen verschuldigd blijven (zie ook verder, nr. 262). Hiervoor wordt aangevoerd dat anders de rechtswaarde van de in kort geding genomen beslissing als ordemaatregel wordt ondergraven (A. VAN OEVELEN en D. LINDEMANS, "Het kort geding: herstel van schade bij andersluidende beslissing van de bodemrechter", *TPR* 1985, (1051), 1089, nr. 49 en de verwijzingen aldaar. Anders o.m. M.B. BEEKHOVEN VAN DEN BOEZEM, *De Dwangsom*, Deventer, 2007, 212 e.v. volgens wie diegene die dreigt met executie van een beslissing die achteraf wordt aangetast door de bodemrechter noodzakelijk onrechtmatig handelt). De uitvoerbare titel die de kortgedingrechter heeft verleend, blijft rechtsgeldig tot op het ogenblik van de andersluidende beslissing van de bodemrechter en zonder dat aan die beslissing terugwerkende kracht wordt verleend (zie eveneens E. KRINGS, conclusie voor Benelux Gerechtshof 14 april 1983, *RW* 1993-84, 228; zie verder, nr. 256 e.v.). Dit onderstelt evenwel dat de kortgedingbeslissing ook in hoger beroep kan worden bestreden (zie voor deze problematiek Cass. 17 april 2009, *JT* 2009, 672 met kritische noot H. BOULARBAH e.a.).

f) Mogelijkheid tot bewarend beslag. Kan de schuldeiser voor de verbeurde van de dwangsom reeds anticiperend op de niet-nakoming door de schuldenaar bewarend beslag leggen voor de mogelijk in de toekomst verbeurde dwangsommen? Vaak wordt voetstoots aangenomen dat zo'n beslag mogelijk is. Een dergelijk beslag is nochtans problematisch te noemen (Antwerpen 3 maart 1997, *RW* 1996-97, 1366). Er kan immers niet worden gezegd

dat de schuldeiser ter zake van die dwangsommen beschikt over een zekere, opeisbare en vaststaande vordering in de zin van artikel 1415 Ger.W. Verder klemt ook het vereiste van de urgentie, aangezien het onzeker is of de schuldenaar niet na de betekening van de beslissing van de appelrechter vrijwillig tot uitvoering zal overgaan. Uiteraard kan zo'n beslag niet in alle gevallen worden uitgesloten gelet op de concrete omstandigheden (bv. de niet-nakoming in het verleden).

Minder problematisch is een bewarend beslag op de eventuele vordering voor verbeurde dwangsommen (zie verder, nr. 719).

g) **Geen nieuwe titel.** De schuldeiser kan de dwangsom ten uitvoer leggen krachtens de titel waarbij zij is vastgesteld (art. 1385quater Ger.W.). De schuldeiser behoeft dus voor de verbeurde bedragen geen nieuwe titel na te streven (bv. Beslagr. Gent 24 januari 1983, *RW* 1983-84, 1423). Die regel werd door procureur-generaal KRINGS treffend verwoord. Is de overtreding eenmaal voltrokken, dan is de dwangsom verschuldigd en kan de uitvoering ervan worden verkregen. Het is, aldus de procureur-generaal, de overtreding zelve van de hoofdveroordeling die automatisch de dwangsom betaalbaar maakt. De uitvoerbare titel ontstaat bij de overtreding, ingevolge de beslissing waarbij de dwangsom is uitgesproken (conclusie voor Benelux Gerechtshof 14 april 1983, *RW* 1983-84, 228).

De schuldeiser moet derhalve geen nieuwe titel verkrijgen. Een vordering met deze strekking is overigens ontoelaatbaar. Aangezien hij reeds over een titel beschikt, mist zijn nieuwe vordering het vereiste belang. De beslagrechter kan ook niet een dergelijke veroordeling uitspreken. Evenmin kan hij het bedrag waarvoor het beslag werd gelegd, verhogen met de bedragen van de na het beslag verbeurde dwangsommen (Beslagr. Antwerpen 14 november 1991, *RW* 1991-92, 1477). De schuldeiser zal voor de inmiddels verbeurde dwangsommen opnieuw tot beslag kunnen overgaan.

Er wordt echter wel aanvaard dat de schuldeiser zich opnieuw tot de bodemrechter wendt teneinde een nieuwe titel te verkrijgen, wanneer te vreezen valt dat de eerste beslissing niet uitvoerbaar zal zijn. Dit is het geval indien de schuldeiser vreest dat er over de verbeurte een discussie zal ontstaan die niet in het kader van een executiegeschil kan worden beslecht door de beslagrechter. Te denken valt aan de interpretatie van het veroordelend vonnis. In dergelijk geval kan hij een tweede vonnis bekomen. Dit vonnis beperkt zich dan tot de vaststelling dat de dwangsom verbeurd is, en wel voor een in een getal uitgedrukt totaal bedrag (MvT, *Parl.St.* Kamer 1977-78, nr. 353/1, 18).

h) **Executiegeschillen.**

Gaat de schuldeiser aldus tot tenuitvoerlegging over en betwist de debiteur de verbeurte van de dwangsom, dan rijst een executiegeschil waarvoor de beslagrechter bevoegd is. Het verweer van de debiteur dat de dwangsom niet is verbeurd, zal bij de beslagrechter worden aangebracht door middel van een

verzet tegen het bevel of het beslag met het oog op de invordering der dwangsommen.

De regeling van de dwangsom gaat, zoals gezegd, uit van een strikte taakverdeling tussen de rechter die de dwangsom heeft opgelegd en de beslagrechter die moet oordelen over het verbeurd zijn van de dwangsom. De beslagrechter verschijnt enkel op het toneel wanneer de dwangsom wordt ten uitvoer gelegd, d.w.z. na de betekening van een bevel tot betaling.

Op het terrein van de invordering heeft de dwangsomrechter geen rol te spelen. Aldus kan de dwangsomrechter in hoger beroep zich niet inlaten met vragen die de uitvoering van de hoofdveroordeling betreffen. Dergelijke vragen behoren tot de exclusieve bevoegdheid van de beslagrechter (Benelux Gerechtshof 27 juni 2008, *RW* 2008-09, 1183 met conclusie AG G. DUBRULLE; Cass. 14 november 2008, www.juridat.be; Cass. 20 oktober 2008, *RW* 2008-09, 1191 dat vernietigt: Arbh. Antwerpen 14 februari 2007, *RW* 2008-09, 829 waar de dwangsomrechter overgaat tot compensatie met de verbeurde dwangsommen).

De debiteur kan aan de beslagrechter geen uitstel van betaling vragen voor de verschuldigde *c.q.* in de toekomst verschuldigde dwangsommen. Een dergelijk uitstel moest aan de dwangsomrechter worden gevraagd, die bijvoorbeeld aan de schuldenaar een bepaalde termijn kan verlenen gedurende welke de dwangsom niet zal verschuldigd zijn. Indien achteraf blijkt dat die termijn te kort is om de nakoming mogelijk te maken, dan moet de debiteur zich opnieuw tot de dwangsomrechter wenden (Voorz. Kh. Brussel 28 oktober 1994, *JT* 1995, 154). De beslagrechter kan niet beslissen dat de dwangsom over een langere periode dan die door de dwangsomrechter vastgesteld, niet is verbeurd, zonder afbreuk te doen aan de uitvoerbare titel.

De dwangsomrechter moet de hoofdveroordeling met grote zorgvuldigheid omschrijven. De debiteur moet precies weten wat van hem wordt verlangd (zie bv. m.b.t. de verplichting tot doorhaling van een hypotheek: het vonnis moet die doorhaling uitdrukkelijk bevelen: Cass. 30 maart 2006 (C.04. 0388.N) www.juridat.be, *RABG* 2007, 10; Antwerpen 5 februari 2008, *RW* 2008-09, 1385).

Bij het omschrijven van de hoofdveroordeling kan de dwangsomrechter deze taak niet overlaten aan een door hem aangewezen deskundige of commissie die instructies zal geven (Cass. 27 februari 2009, *RW* 2009-10, met noot K. WAGNER). De rechter mag zijn rechtsmacht niet delegeren. Het inschakelen van experts is wel denkbaar wanneer dit gebeurt op een wijze waarbij de rechter de controle behoudt, zodat ook tegenspraak en hoger beroep mogelijk blijven.

Een niet nauwkeurig omschreven hoofdveroordeling is onuitvoerbaar. Dwangsommen kunnen niet dienen als prikkel tot nakoming van een veroordeling als de debiteur niet bij benadering weet waartoe hij is veroordeeld. Dat

is bijvoorbeeld het geval bij de verplichting om “binnen de gebruikelijke termijnen te leveren”, bij het verbod om nog langer verwarringstichtende reclame te voeren terwijl niet wordt aangeduid wat precies aan de reclame van de verweerder moet worden gewijzigd enz.

Indien de titel waarvan de tenuitvoerlegging wordt nagestreefd, onduidelijk is en op voorwaarde dat het hierbij om een ernstige discussie gaat, zal de beslagrechter de tenuitvoerlegging ervan kunnen schorsen. In principe komt aan de beslagrechter zo'n schorsingsbevoegdheid niet toe. De schorsing betreft dan niet de dwangsom, maar enkel de tenuitvoerlegging ervan.

De rechtspraak van de beslagrechters stelt zich terecht op een streng standpunt. Het rechterlijk gebod of verbod waarop de dwangsom is gesteld, moet restrictief worden uitgelegd. Door het hof van beroep te Brussel wordt in dat verband gewezen op de uitleggingsregels uit het strafrecht; de dwangsom is immers een private straf (Brussel 25 april 1991, *JT* 1991, 771).

Wat zijn de gevolgen voor de dwangsom indien een vraag tot interpretatie aan de dwangsomrechter wordt voorgelegd? Door een gedeelte van de rechtspraak werd aangenomen dat interpretatieproblemen die een verschoonbare dwaling tot gevolg hebben, kunnen aangezien worden als een onmogelijkheid om aan de hoofdveroordeling te voldoen als bedoeld in artikel 1385quinquies (Antwerpen 9 februari 1998, *RW* 1999-2000, 919; Rb. Leuven 7 februari 1995, *TBBR* 1997, 337). Thans staat vast dat een vordering tot uitlegging of verbetering geen schorsende werking heeft (zie boven, nr. 70). Ook de verjaring van de dwangsom wordt er niet door geschorst (Cass. 5 december 2008, www.juridat.be).

i) **Bewijslast.** De bewijslast dat de dwangsom is verbeurd, rust op de schuldeiser. De begunstigde van de hoofdveroordeling moet aantonen dat de formele en materiële voorwaarden voor het verschuldigd zijn van de dwangsom werden vervuld. De schuldeiser die aanspraak maakt op de betaling, moet dit bewijs niet leveren wanneer hij tot invordering overgaat. Het debat hierover en de bewijslastverdeling komen eerst *a posteriori*, in het raam van het executiegeschil aan de orde.

Aangezien het hier om feiten gaat, kan het bewijs ervan worden geleverd met alle middelen rechtens, getuigen en vermoedens inbegrepen (zie hierover G. DE LEVAL en J. VAN COMPERNOLLE, “Les problèmes posés par l'exécution de l'astreinte” in *Tien jaar toepassing van de dwangsom*, Brussel, 1991, 237 e.v.; E. DIRIX, “Executieproblemen met betrekking tot de dwangsom” in *De dwangsom*, (37), 48 e.v.). Veelal wordt het bewijs door middel van vaststellingen door een gerechtsdeurwaarder (art. 516 Ger.W.) geleverd (bv. Bergen 2 december 1998, *JLMB* 1999, 414). De beslagrechter kan ook onderzoeksmaatregelen bevelen (bv. de aanstelling van een deskundige). Het is mogelijk dat de schuldeiser in het raam van het geschil voor de beslagrechter een overlegging van bepaalde stukken vordert.

Bij die bewijslastverdeling kan ook toepassing van het criterium van “de gewone gang van zaken” worden gemaakt. Diegene die het bestaan van feiten inroept die niet overeenstemmen met het *quod plerumque fit*, draagt hiervan de bewijslast.

Een voorbeeld kan dat verduidelijken. Aan een kleinhandelaar wordt verbod opgelegd om in het uitstalraam een bepaalde reclame aan te brengen, op straffe van een dwangsom bepaald per dag. De eiser laat door een gerechtsdeurwaarder vaststellingen doen op 1 februari, 15 februari en 1 maart waaruit blijkt dat op deze drie dagen de gewraakte reclame nog steeds wordt gevoerd. In zo'n geval mag de rechter besluiten dat de kleinhandelaar in gebreke is gebleven van 1 februari tot 1 maart. Het bewijs van het tegendeel rust nu op hem.

j) Toetsing beslagrechter.

De taak van de beslagrechter bestaat er in te onderzoeken of de hoofdveroordeling werd nagekomen. De beslagrechter moet enkel vaststellen of aan de hoofdveroordeling is voldaan. Voor het verschuldigd zijn van de dwangsom is niet vereist dat het verzuim te wijten is aan een weloverwogen bedoeling van de schuldenaar om daaraan niet te voldoen. De vaststelling dat de debiteur de verbintenis heeft willen uitvoeren, staat er niet aan in de weg dat de dwangsom kan worden verbeurd (Cass. 3 november 1994, *Arr.Cass.* 1994, nr. 471, *RW* 1994-95, 1436 en *JT* 1995, 341). De beantwoording van die vraag onderstelt een toetsing van de opgelegde verplichting aan de uitvoering die hieraan gegeven is. De bovengeschetste interpretatieregel geldt ook bij deze toetsing. De dwangsom is enkel verbeurd wanneer de gewraakte handelwijze klaarblijkelijk, d.w.z. zonder redelijke discussie, een inbreuk op de opgelegde verplichting oplevert. Enkel in dat geval is er sprake van een inbreuk en wordt de dwangsom verbeurd. Is een redelijke discussie mogelijk, dan is de dwangsom niet verbeurd. Als maatstaf van deze toetsing van de ter uitvoering van het vonnis verrichte handelingen, moet men het doel en strekking van de veroordeling als richtsnoer nemen, met dien verstande dat de veroordeling geacht wordt niet verder te strekken dan tot het bereiken van het daarmee beoogde doel (bv. Cass. 9 februari 2007, *Arr.Cass.* 2007, nr. 77 en *RW* 2007-08, 1033: de appelrechters die oordelen dat de intrekking van de eenzijdige opzegging van de kredietlijn “noodzakelijk betekent aan de klant laten weten dat de opzegging is ongedaan gemaakt” en dat de dwangsom verbeurd is omdat de bank niet tijdig tot kennisgeving is overgegaan, verantwoord hun beslissing naar recht. Zie ook Cass. 10 november 2005, *RW* 2007-08, 703; *Beslagr.* Luik 7 maart 2007, *JLMB* 2007, 1197: indien de veroordeling precies is geformuleerd, is er voor de executierechter geen marge van beoordeling; in andere gevallen moet rekening worden gehouden met het doel en de strekking van de veroordeling, met “l'esprit du jugement”).

Met een gedeeltelijke uitvoering kan echter geen genoegen worden genomen. De opvatting dat bij een gedeeltelijke uitvoering, de dwangsom slechts gedeeltelijk zou zijn verbeurd, vindt geen steun in de eenvormige wet, noch in de rechtspraak van het Benelux Gerechtshof. Voor een dergelijk resultaat kun-

nen weliswaar billijkheidsargumenten worden aangedragen, maar zou afbreuk worden gedaan aan de kracht van de dwangsom als prikkel om de executieplichtige tot uitvoering te dwingen.

k) *Ondeelbaarheid* van de dwangsom. De schuldenaar kan zich niet verweren door te wijzen op zijn gedeeltelijke nakoming. Enkel de dwangsomrechter kan om die redenen de dwangsom wijzigen. Werd het vonnis dat de dwangsom oplegt, achteraf slechts gedeeltelijk vernietigd, dan is op grond van dit beginsel geen terugvordering mogelijk (Hof Amsterdam 20 januari 1984, *NJ* 1985, nr. 431).

l) *Invloed van redelijkheid en billijkheid*. De beslagrechter kan niet om billijkheidsredenen de opeising van de dwangsom verhinderen, bijvoorbeeld omdat het bedrag buiten verhouding tot de gevolgen van de inbreuk is opgelopen. Wanneer de hoofdveroordeling niet wordt nagekomen, dan is de dwangsom verschuldigd. Hiervan getuigt ook het Benelux Gerechtshof bij de beoordeling van de "onmogelijkheid" (door de dwangsomrechter): het feit dat de veroordeelde in de mening verkeerde aan de hoofdveroordeling te hebben voldaan, weegt niet zwaar genoeg (Benelux Gerechtshof 25 september 1986, *RW* 1986-87, 1333). Nochtans is er ruimte voor "redelijkheid en billijkheid". Aldus kan er van onmogelijkheid sprake zijn indien "het onredelijk zou zijn meer inspanningen en zorgvuldigheid te vergen dan de veroordeelde heeft betracht" (Benelux Gerechtshof 25 september 1986, *t.a.p.* Zie ook Benelux Gerechtshof 25 mei 1999, *RW* 1999-2000, 914; zie hierover ook *APR* tw. *Dwangsom* 101, nr. 104 e.v.).

Deze benadering geldt ook voor de executierechter. Ook de executierechter kan rekening houden met de leerstukken van rechtsmisbruik, de uitvoering te goeder trouw en de rechtsverwerking. Aldus werd door de Hoge Raad beslist dat de executierechter gelet op de geringe afwijking tussen de nakoming en de letterlijke tekst van de veroordeling, naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid mag oordelen dat de dwangsom niet is verbeurd (HR 20 mei 1994, *t.a.p.*; HR 22 januari 1993, *NJ* 1993, nr. 598 met noot H.J.S.; Hof 's Gravenhage 29 september 1993, *NJ* 1994, nr. 615).

m) *Onmogelijkheid tot nakoming*. Een geval waar de bevoegdheidsverdeling tussen dwangsomrechter en beslagrechter in het bijzonder vragen doet rijzen, betreft de problematiek van de onmogelijkheid van de schuldenaar om de hoofdveroordeling uit te voeren. Luidens artikel 1385quinquies Ger.W. is enkel de dwangsomrechter bevoegd om te oordelen over een vordering tot opheffing, opschorting of vermindering van de dwangsom. Die rechtspleging voor de dwangsomrechter heeft bovendien geen schorsende werking. In de rechtspraak van de beslagrechters werd nochtans courant aangenomen dat kon worden beslist dat de dwangsom niet was verbeurd wanneer de debiteur met een overmachtsituatie heeft af te rekenen. Het Benelux Gerechtshof heeft echter geopteerd voor een duidelijke afbakening van de bevoegdheden van de executierechter en de dwangsomrechter. De be-

voegdheid om de dwangsom op te heffen in geval van onmogelijkheid komt uitsluitend toe aan de rechter die de dwangsom heeft opgelegd (Benelux Gerechtshof 12 februari 1996, *RW* 1995-96, 1298 met conclusie AG JANSSENS DE BISTHOVEN, *JT* 1996, 280. Zie in dezelfde zin Cass. 2 mei 1996, *Arr.Cass.* 1996, nr. 143, *Pas.* 1996, I, nr. 143 en *RW* 1996-97, 656 met noot; Cass. 12 mei 2006, met concl. AG DE KOSTER, www.juridat.be).

Dit arrest overtuigt niet. Er is een verschil tussen de opheffing, opschorting of verminderen van de dwangsom door de dwangsomrechter en de vaststelling door de executierechter dat in een bepaalde geval de inbreuk wegens overmacht niet aan de debiteur kan worden toegerekend. Verder wordt afbreuk gedaan aan de hier verdedigde doorwerking van regels uit het commune privaatrecht in het executierecht. Een algemeen rechtsbeginsel zoals overmacht moet toch ook in het procesrecht als verweer kunnen gelden. Ten slotte stoot de ingeslagen weg op grote praktische bezwaren. De verplichte gang naar de dwangsomrechter zal, zeker wanneer inmiddels hoger beroep werd ingesteld, de debiteur aan grote financiële gevaren blootstellen.

Kan de beslagrechter, gelet op deze rechtspraak, dan aan de debiteur in het geheel geen soelaas meer bieden? Geenszins. De beslagrechter moet immers de kwaliteit van de uitvoerbare titel onderzoeken. Wanneer over de niet-nakoming van de debiteur ernstige betwisting mogelijk is, dan voldoet de titel van de schuldeiser niet en kan de beslagrechter de tenuitvoerlegging schorsen tot aan de beslissing van de dwangsomrechter (zie in die zin ook J. VAN COMPERNOLLE, *a.w.*, *Rép.not.*, 80, nr. 125). Hierdoor wordt, zoals gezegd, niet de dwangsom geschorst, maar enkel haar tenuitvoerlegging.

Van “onmogelijkheid” in de zin van de wet is sprake wanneer een situatie zich voordoet waarin de dwangsom als dwangmiddel, dit wil zeggen als geldelijke prikkel tot nakoming van de veroordeling, zijn zin verliest (Cass. 30 mei 2002, *Arr.Cass.* 2002, 1391, nr. 329; Brussel 3 januari 2007, *NJW* 2007, 37). Dit is het geval indien het onredelijk zou zijn van de veroordeelde nog meer inspanningen te vergen dan hij reeds heeft opgebracht om aan de hoofdveroordeling te voldoen (Cass. 14 oktober 2003, *Arr.Cass.* 2003, 1854, nr. 494, *NJW* 2003, 1224). Een verwijzing naar de onbillijke toestand die kan ontstaan door het bedrag van de dwangsom is ter zake echter niet dienend (Cass. 31 oktober 2002, *Arr.Cass.* 2002, 2313, nr. 576 en *RW* 2005-06, 1237). Met feiten en omstandigheden van voor de veroordeling kan in de regel geen rekening worden gehouden (Benelux Gerechtshof 29 april 2008, *RW* 2008-09, 823 met conclusie AG J.F. LECLERCQ; Cass. 17 oktober 2008 (C.06.0070.N), www.juridat.be).

n) *Verjaring*. De dwangsom verjaart na verloop van zes maanden na de dag waarop zij is verbeurd (art. 1385octies Ger.W.). Die korte verjaringstermijn is ingegeven door de bezorgdheid dat de dwangsom door het stilzitten van de schuldeiser tot een onevenredige hoogte zou oplopen. De schuldeiser

mag uiteindelijk niet meer belang hebben bij de dwangsom dan bij de uitvoering van de hoofdveroordeling.

De verjaringstermijn betreft uiteraard enkel de invordering van de verbeurde dwangsommen en niet de uitvoerbaarheid van de rechterlijke beslissing die de hoofdveroordeling en de dwangsom heeft opgelegd. De uitvoerbaarheid van die beslissing is immers aan de verjaringstermijn van de *actio iudicati* onderworpen.

De bevoegdheid na te gaan of de dwangsom al dan niet is verjaard, komt uitsluitend toe aan de beslagrechter en niet aan de dwangsomrechter.

De termijn van zes maanden is geen vervaltermijn, maar een *verjaringstermijn* waarop de gronden voor stuiting en schorsing van toepassing zijn (MvT, *Parl.St.* Kamer 1977-78, nr. 353/1, 23). De stuitingsgronden worden in de artikelen 2242 e.v. BW opgesomd en de schorsingsgronden in de artikelen 2251 e.v.

Is de dwangsom per tijdseenheid (bv. per dag) of per inbreuk gesteld, dan wordt de verjaring vanaf elke tijdseenheid of inbreuk berekend.

De verjaring wordt gerekend bij dagen en niet bij uren (art. 2260 BW). De dag waarop de verjaring begint te lopen (*dies a quo*), wordt voor de bepaling van de termijn niet meegerekend (DE PAGE, *Traité*, VII, nr. 1159; A. VAN OEVLEN, “Algemeen overzicht van de bevrijdende verjaring”, *TPR* 1987, 1786, nr. 28; zie nader K. WAGNER, *Dwangsom* in *APR*, 166, nr. 183 e.v.). De verjaring is voltrokken wanneer de laatste dag van de termijn van zes maanden is verstreken (art. 2261 BW). Het eindpunt van de verjaringstermijn (*dies ad quem*) wordt dus voor de berekening van de termijn wel meegerekend. De zaterdagen, zondagen en wettelijke feestdagen zijn in de verjaringstermijn begrepen, ook wanneer de *dies ad quem* op zo'n dag valt.

De *stuiting* van de verjaring heeft tot gevolg dat een begonnen verjaringsstermijn niet verder loopt, en dat een nieuwe verjaringstermijn – in de regel van dezelfde termijn – begint te lopen.

Luidens artikel 2244 BW wordt de verjaring gestuit door een dagvaarding en een betekening van een bevel of een beslag. De verjaring van de dwangsom wordt daarentegen niet gestuit door een aangetekende brief, door een strafklacht of door onderhandelingen tussen partijen. Het begrip “dagvaarding” wordt ruim opgevat. Een conclusie neergelegd ter griffie waarin aanspraken op de dwangsom worden gehandhaafd, geldt derhalve als een daad van burgerlijke stuiting. Een dagvaarding stuit de verjaring tot na de afloop van het geding. Aldus zal bijvoorbeeld de dagvaarding strekkende tot de verhoging van de dwangsom de verjaring stuiten tot de afloop van het geding (Gent 11 januari 1990, *RW* 1989-90, 1226).

De betekening van een bevel tot betalen stuit eveneens de verjaring (Cass. 8 april 1999, *RW* 1999-2000, 1054; Brussel 6 april 1995, *AJT* 1995-96, 172 met noot I. VERNIMME; Brussel 25 april 1991, *JT* 1991, 771; Beslagr. Marche-en-Famenne 30 januari 1996, *JLMB* 1996, 475). Dit geldt zelfs voor een onregelmatig bevel (Rb. Luik 20 september 1993, *TBBR* 1994, 525). Na het bevel begint een nieuwe termijn te lopen, zij het dat er opnieuw stuiting intreedt door het daaropvolgend beslag. Komt de debiteur in verzet tegen het bevel, dan begint de nieuwe verjaring eerst te lopen nadat over dit verzet definitief werd beslist (Cass. 8 april 1999, *RW* 1999-2000, 1054, *Rec.Cass.* 2000, 8 met noot WAGNER). De stuiting blijft voortduren tijdens het gehele geding dat volgt op het verzet dat tegen het bevel is ingesteld (Cass. 7 december 1995, *Arr.Cass.* 1995, nr. 535 en *RW* 1995-96, 1416). Een bevel werd betekend op 20 juli 1989 waartegen op 1 augustus verzet wordt aangetekend. De debiteur houdt voor dat de dwangsom op 19 januari 1990 is verjaard bij ontstentenis van een nieuw bevel of beslag binnen de termijn van zes maanden nu het verzet geen “erkenning” inhoudt in de zin van artikel 2248 BW. Dat verweer wordt verworpen: de stuiting blijft voortduren tijdens het gehele geding dat tegen het bevel is ingesteld binnen de termijn van zes maanden volgend op het bevel (zie ook Beslagr. Brussel 8 oktober 1991, *RW* 1993-94, 234 met noot J. LAENENS).

Na het beslag duurt de stuiting tot het beslag volledig is uitgevoerd of definitief is opgeheven (Gent 24 mei 1994, *RW* 1995-96, 779: de stuiting duurt voort wanneer hoger beroep werd ingesteld tegen de opheffing van het beslag door de schuldeiser). De stuiting houdt eerst op bij de laatste proceshandeling in het raam van die rechtspleging, nl. de rangregeling of de evenredige verdeling (DE PAGE, *Traité*, VII, 1087, nr. 1210; DEKKERS, *Handboek*, II (2005) nr. 1240).

De verjaring kan ook worden gestuit door de erkenning uitgaande van de schuldenaar (art. 2248 BW). Zo'n erkenning kan ook stilzwijgend zijn. Wel moet die wilsuiting ondubbelzinnig zijn.

Luidens artikel 1385octies Ger.W. wordt de verjaring geschorst door het faillissement en door ieder ander wettelijk beletsel voor de tenuitvoerlegging van de dwangsom. De verjaring wordt ook geschorst zolang degene die de veroordeling verkreeg, met het verbeuren van de dwangsom redelijkerwijze niet bekend kon zijn.

Wat de gemeenrechtelijke schorsingsgronden betreft, kan worden gewezen op het bepaalde in artikel 2251 e.v. BW.

De verjaring wordt echter niet g e s c h o r s t door een procedure strekkende tot de interpretatie of verbetering van het veroordelend vonnis (Cass. 5 december 2008, *t.a.p.*, zie ook hoger, nr. 70).

Enkele voorbeelden kunnen de toepassing van deze principes verduidelijken:

Aan de debiteur wordt verbod opgelegd nog langer een bepaalde handeling te verrichten onder verbeurte van een dwangsom die wordt vastgesteld per overtreding. Het (bij hypothese uitvoerbaar) vonnis wordt betekend op 10 oktober 1990. Op 15 oktober wordt een inbreuk vastgesteld zodat de dwangsom verbeurd wordt. De schuldeiser kan voor deze dwangsom niet meer tot uitvoering overgaan op 16 april 1991.

De debiteur wordt veroordeeld tot het ontruimen van een pand dat hij wederrechtelijk bezet op straffe van een dwangsom die per dag wordt verbeurd. Het vonnis wordt betekend op 5 februari 1991. Op 3 december 1991 betekent de schuldeiser het bevel tot betalen aan de debiteur die onafgebroken in verzuim is gebleven. De schuldeiser kan enkel aanspraak maken op de dwangsom die verbeurd werd in de periode vanaf 4 juni 1991. Voor de periode van 5 februari tot 3 juni geldt de bevrijdende verjaring (zie voor andere toepassingsgevallen: Gent 11 januari 1990, *RW* 1989-90, 1226; Brussel 25 april 1991, *JT* 1991, 771).

Werd tegen het vonnis van de dwangsomrechter hoger beroep ingesteld en kan de dwangsom worden verbeurd (uitvoerbare beslissing), dan wordt de verjaring niet geschorst tijdens de duur van de rechtspleging voor de appelrechter.

De rechtspleging voor de dwangsomrechter krachtens artikel 1385quinquies Ger.W. om te oordelen over een vordering tot opheffing, opschorting of vermindering van de dwangsom heeft evenmin enige schorsende werking.

Luidens artikel 1385ter Ger.W. is het de dwangsomrechter toegestaan om een bedrag te bepalen waarboven de dwangsom niet meer wordt verbeurd. Hoe moet bij dergelijke gemaximeerde dwangsommen de verjaringstermijn worden begrepen? De Hoge Raad heeft terecht beslist dat, eens het gestelde maximumbedrag is bereikt, geen dwangsommen meer kunnen worden verbeurd. De ingetreden verjaring kan niet tot gevolg hebben dat opnieuw dwangsommen zouden worden verbeurd (HR 1 juli 1994, *NJ* 1994, nr. 669 met conclusie AG VRANCKEN en noot H.E.R.). Er anders over beslissen, zo concludeert de advocaat-generaal, "strookt niet met het instituut dwangsom, nu zulks zou leiden tot onzekerheid voor de schuldenaar die is overgeleverd aan de tactiek, inzichten, grillen of luimen van de schuldeiser".

o) Actualiteit van de titel.

De beslagrechter heeft de bevoegdheid om na te gaan of de uitvoerbare titel waarin de hoofdveroordeling is vastgelegd nog actueel of doeltreffend is (zie verder, nr. 535). Aldus kan de beslagrechter vaststellen dat de dwangsom niet werd verbeurd gelet op de contacten die sindsdien tussen de partijen hebben plaatsgevonden (Hof Leeuwarden 24 januari 1996, *NJ* 1996, nr. 444). In gelijke zin werd geoordeeld om de reden dat de schuldeiser zijn instemming had betuigd met een alternatieve oplossing (Beslagr. Luik 20 juni 1994, *JLMB* 1994, 1318).

Ook kan de debiteur aanvoeren dat de schuldeiser elk redelijk belang bij de uitvoering heeft verloren (G.L. BALLON, *a.w.*, 75, nr. 211).

De actualiteit kan ook teloorgaan door een andersluidende rechterlijke beslissing. Voor de dwangsomrechter kan die hypothese trouwens neerkomen op een onmogelijkheid in de zin van artikel 1385quinquies (Benelux Gerechtshof 25 mei 1999, *t.a.p.*).

p) *Faillissement* en WCO.

De dwangsom kan gedurende het *faillissement* van de debiteur niet worden verbeurd (art. 1385sexies Ger.W.). Die regel is ingegeven door de billijkheid ter bescherming van de overige schuldeisers van de debiteur die meer nadeel ondervinden van het verder oplopen van de verschuldigde dwangsommen dan hijzelf. Nog ter bescherming van de concurrente schuldeisers bepaalt artikel 1385sexies Ger.W. dat de voor de faillietverklaring verbeurde dwangsommen niet in het *faillissement* worden toegelaten.

Die regel leent zich niet voor analogische toepassing tot andere gevallen van *samenloop* (zie hierover G.L. BALLON, *a.w.*, 88, nr. 245 e.v.; I. MOREAU-MARGREVE, *a.w.*, 39).

De opening van de procedure tot gerechtelijke reorganisatie verhindert niet dat een dwangsom nog verder kan worden verbeurd, wanneer de schuldenaar in gebreke blijft om een rechterlijk gebod of verbod na te komen. De schuldeiser kan echter niet overgaan tot de invordering van deze dwangsommen, want dan wordt opnieuw verhaal gezocht op het vermogen van de debiteur.

q) *Overlijden* debiteur.

Na het overlijden van de debiteur wordt de dwangsom die *per tijds eenheid* is vastgesteld, niet verder verbeurd. De dwangsom zal pas opnieuw worden verbeurd door de erfgenamen indien de rechter die haar heeft opgelegd aldus heeft beslist. De rechter kan het bedrag en de voorwaarden ervan wijzigen. De voor het overlijden verschuldigde dwangsommen blijven echter verschuldigd (art. 1385septies, eerste lid Ger.W.).

Andere dwangsommen (bv. per overtreiding) blijven verder verschuldigd, maar kunnen op vordering van de erfgenamen door de rechter worden gewijzigd of opgeheven (art. 1385septies, tweede lid Ger.W.).

r) *Grensoverschrijdende werking*.

Verbeurde dwangsommen krachtens een buitenlands vonnis kunnen ook in België worden ingevorderd, zij het na uitvoerbaarverklaring (bv. Antwerpen 13 november 2001, *RW* 2003-04, 68). Dit onderstelt dat het bedrag van de dwangsommen is bepaald door het gerecht van de Staat van herkomst (zie art. 49 EEX-Vo). In het WIPR wordt hierover geen melding gemaakt. Aansluiting moet worden gezocht bij de regeling in artikel 49 EEX-Vo. De rechter moet dan nagaan of de vreemde wet een voorafgaande definitieve vaststelling van de dwangsom vergt. Is zulks het geval, dan moet eerst het buitenlands vonnis worden afgewacht op grond waarvan de invordering kan geschieden (I. COUWENBERG in *Het Wetboek IPR becommentarieerd*, Antwerpen, 2006, 129).

Kan omgekeerd de Belgische rechter een veroordeling uitspreken die in het buitenland moet worden nagekomen en die bij niet-nakoming de verbeurde van dwangsommen kan opleveren die in België kunnen worden ingevorderd? Staat een bevestigend antwoord niet op gespannen voet met het territorialiteitsbeginsel? Deze vraag wordt in de rechtsleer niettemin overwegend beves-

tigend beantwoord (zie o.m. T. SCHOORS en P. DEBAENE, "De dwangsom in een grensoverschrijdende context", *RW* 2005-06, 1001-1009. Zie ook Hoge Raad 24 november 1989, *NJ* 1992, nr. 404; Cass. fr. 19 november 2002, *JCP* éd. G. 2002, II 10.201. Zie ook m.b.t. een merkinbreuk: Benelux Gerechtshof 29 maart 1993, *RW* 1992-93, 1439 met conclusie TEN KATE en *Ing.Cons.* 1993, 82). De gedachte is dat dwangsom geen rechtstreekse executiemaatregel is, maar *in personam* werkt zodat een strikte toepassing van het territorialiteitsbeginsel niet aan de orde is. Bovendien moet de mogelijkheid om een dwangsom op te leggen gelijk lopen met de rechtsmacht van de rechter. Heeft de rechter ten gronde rechtsmacht om het geschil te beslechten en kan hij aan de partijen bepaalde verplichtingen opleggen, dan moet hij ook aan een eventueel verzuim een dwangsom kunnen koppelen die desgevallend ook in het buitenland kan worden verbeurd.

O. DIVERSE TOEPASSINGSGEVALLLEN

84 De beslagrechter is nog bevoegd voor:

- toestemming tot bewarend beslag (art. 1413 e.v.);
- de vernieuwing van een dergelijk beslag (art. 1426, 1437, 1459 en 1475);
- het verzet tegen een dergelijk beslag (art. 1419 en 1420);
- de beoordeling van de rechtsgeldigheid en de regelmatigheid van de rechtspleging van bewarend beslag (art. 1489);
- allerhande geschillen die naar aanleiding van dergelijke beslagen kunnen rijzen (bv. over de omschrijving van de opdracht van de deskundige bij een beslag inzake namaak, over de draagwijdte van de garantie bij een scheepsbeslag e.d.m.);
- verzet tegen het voorafgaand bevel (Beslagr. Antwerpen 12 juni 1995, *T.Not.* 1995, 468);
- betwistingen over executieafspraken (bv. Beslagr. Antwerpen 18 juni 1996, *T.Not.* 1996, 544);
- "zwarigheden" bij een uitvoerend beslag (art. 1498, art. 1623). Zo is de beslagrechter bevoegd zich uit te spreken over de geldigheid van een bevel (Brussel 25 mei 1989, *JLMB* 1989, 1287; Beslagr. Brussel 22 april 1971, *Pas.* 1971, III, 46). Daarentegen niet over de regelmatigheid van de betekening van een titel, ook niet wanneer dit gebeurt krachtens artikel 877 BW. (Beslagr. Antwerpen 12 december 1989, *onuitg.*);
- de beoordeling van een uitvoerbare titel (Beslagr. Luik 8 december 1982, *Jur.Liège* 1983, 258) en van de kwaliteit ervan: opeisbaarheid, vaststaand en zeker karakter, actualiteit. Zo kan hij nagaan of er geen wettelijke compensatie tussen de partijen is tussengekomen. Of kan hij beoordelen of er sprake is van schuldvernieuwing die de uitvoerbare kracht van de titel zou kunnen treffen (Voorz. Rb. Brussel 18 mei 1988, *Pas.* 1989, III, 1). Of nog: verjaring (Brussel 7 mei 1987, *Rev.trim.dr.fam.* 1988, 289) of rechtsverwerking (Beslagr. Brussel 23 oktober 1986, *Rev.trim.dr.fam.* 1988, 329; principe). Of er tussen partijen geen andere afspraken zijn tot stand gekomen (Beslagr. Luik 13 april 1983, *Jur.Liège* 1983, 279), bv. een afbetalingsplan of andere dergelijke "executieafspraken" en/of die overeenkomst werd nageleefd (bv. Beslagr. Antwerpen 5 december 1989, *RW* 1990-91, 95). De toetsing van de actualiteit brengt met zich mee dat de beslagrechter ook kan oordelen of er tussen partijen geen "dading" is tot stand gekomen (zie verder, nr. 529. *Anders:* Beslagr. Antwerpen 2 december 1971, *RW* 1971-72, 1214). Wanneer bij de tenuitvoerlegging van een notariële akte een (ernstige) betwisting hieromtrent rijst, dan kan de beslagrechter de tenuitvoerlegging schorsen tot de bodemrechter hierover uitspraak heeft gedaan (Voorz. Rb. Luik 19 december 1986, *Ann.dr.Liège* 1989, 292; Beslagr. Kortrijk 5 maart 1984, *RW* 1989-90, 993; het moet gaan om een ernstige betwisting; zie verder, nr. 72). De beslagrechter mag echter niet zelf uitspraak doen over de gerezen betwisting. Zo komt het hem niet toe te oordelen of dat een notariële akte door wilsgebreken is behept (*anders:* Beslagr. Brussel 27 april 1972, *Pas.* 1972, III, 5). Overigens is het bij notariële akten, enkel de beslagrechter en niet de notaris die kan oordelen over het uitvoerbaar karakter van de akte (Rb. Antwerpen 6 juni 1985, *RW* 1989-90, 373);

- uitvoeringsproblemen bij een vonnis waarin de schadevergoeding in geval van niet-nakoming op voorhand is bepaald (Antwerpen 7 oktober 1996, *RW* 1996-97, 828);
- de terugvordering door de beslagene na opheffing van het beslag van door de derde-beslagene betaalde bedragen (Beslagr. Hasselt 30 oktober 1995, *TBBR* 1996, 252);
- het beslechten van revindicatievorderingen na bewarend en uitvoerend beslag (art. 1514 en 1613 e.v.). Voor andere revindicatievorderingen is in de regel de rechtbank van eerste aanleg bevoegd;
- het verlenen van uitstel (zie boven, nr. 78);
- de machtiging tot het leggen van beslag buiten de woonplaats van de debiteur (art. 1503);
- de aanstelling van de notaris belast met de verkoop en de rangregeling (art. 1580). Tevens: de gebeurlijke vervanging van de notaris (art. 1581);
- betwistingen i.v.m. de verkoopvoorwaarden (art. 1592);
- betwistingen i.v.m. rangregeling en evenredige verdeling. Bij de uitwinning van onroerende goederen, ook in geval van faillissement (zie verder, nr. 140);
- inzake rangregeling tussen een onbetaalde verkoper en de pandhoudende schuldeiser ook in geval van faillissement (Cass. 7 mei 1987, *Arr.Cass.* 1986-87, nr. 522 en *TBH* 1988, 13: de pandhoudende schuldeiser is immers een separatist zodat de bestanddelen van het pand buiten het faillissement blijven voor zover de prijs van hun tegeldemaking het bedrag van de gewaarborgde schuldvordering niet te boven gaat);
- het conflict tussen de curator en de gerechtsdeurwaarder over de bestemming van de gelden uit een beslag ten laste van een inmiddels gefailleerde beslagene (Kh. Hasselt 24 januari 2008, *RW* 2008-09, 1358);
- betwisting nopens de uitvoering van een gemeenrechtelijke loonoverdracht krachtens een authentieke akte (Beslagr. Antwerpen 5 december 1989, *RW* 1990-91, 95);
- i.v.m. kantonnement (zie verder, nr. 386 e.v.);
- het verlenen van de machtiging op grond van artikel 1387 om uitvoeringshandelingen te verrichten na 21u. en voor 6u. hetzij op een zondag, een zaterdag of een wettelijke feestdag. Die bevoegdheid geldt voor alle gedwongen tenuitvoerleggingen ongeacht het voorwerp (F. TOP, *a.w.*, nr. 23. *Anders*: Voorz. Rb. Gent 24 april 1973, *RW* 1974-75, 1594: i.v.m. de uitoefening van bezoekrecht. In dat verband J. LAENENS, *a.w.*, *TPR* 1979, 289, nr. 80, die terecht van oordeel is dat de partij aan wie in een vonnis het bezoekrecht op zondag is toegekend, geen machtiging behoeft);
- het verlenen van toestemming ex artikel 1503 om het bezoekrecht op een andere plaats te laten uitoefenen (bv. wanneer het kind bij de grootouders werd ondergebracht);
- betwistingen omtrent de bankgarantie die kan verstrekt worden om de opheffing van een bewarend beslag op een schip te bekommen (Gent 12 januari 1988, *Eur.Vervoerr.* 1989, 360; Beslagr. Antwerpen 4 februari 1992, *onuitg.*);
- de vordering tot teruggave van de bankgarantie nadat de opheffing van het beslag werd bevolen;
- de terugvordering na opheffing van het beslag van bedragen die werden gestort door de derde-beslagene (Bergen 2 mei 1991, *JT* 1992, 39).

85 Daarentegen kan de beslagrechter niet:

- een vonnis uitvoerbaar verklaren (Beslagr. Hasselt 20 november 1974, *Jur.Liège* 1975, 141);
- het recht op kantonnement herstellen of afschaffen;
- vonnissen interpreteren (zie boven, nr. 70);
- vonnissen aanvullen of verbeteren. De beslagrechter is door het gezag van gewijsde gebonden, zelfs wanneer in het vonnis een vergissing werd begaan. Dat tegen het vonnis hoger beroep werd ingesteld is ter zake zonder belang;
- de interpretatie van een overeenkomst tot vrijwillige consignatie van een geldsom (Gent 10 januari 1995, *P & B* 1995, 94);
- uitspraak doen over de ontvankelijkheid van een rechtsmiddel waardoor de tenuitvoerlegging wordt geschorst (art. 1397). Ook al is het rechtsmiddel *prima facie* niet ontvankelijk, mag de beslagrechter niet vooruitlopen op de beslissing in hoger beroep of op verzet (Beslagr. Luik 30 maart 1983, *Jur.Liège* 1983, 307; Beslagr. Antwerpen 13 september 1989, A.R. 43.796, *onuitg.*);
- oordelen of erfgenamen geacht moeten worden de nalatenschap te hebben aanvaard krachtens artikel 778 BW (Beslagr. Antwerpen 24 april 1990, *onuitg.*: beslag lastens de erfgenamen van de schuldenaar die de nalatenschap hadden verworpen);

- alimentatieverplichtingen aanpassen aan de gewijzigde omstandigheden. Een dergelijk verzoek is geen zwaarigheid bij de tenuitvoerlegging (Cass. 6 mei 1982, *RW* 1982-83, 184). Indien wijzigingen aan de feitelijke omstandigheden een aanpassing van de onderhoudsbijdrage zouden wettigen, dan moet de alimentatieschuldenaar zich tot de bodemrechter wenden (Beslagr. Brussel 1 december 1986, *RTDF* 1988, 337);
- de beoordeling van de vervulling van de voorwaarden waaraan de bodemrechter deze verplichtingen heeft verbonden (bv. “totdat het kind in staat is in zijn eigen behoeften te voorzien”; Beslagr. Brussel 18 januari 1988, *RTDF* 1988, 389);
- m.b.t. alimentatie tussen echtgenoten: de beoordeling van de exceptie van verzoening (Beslagr. Brussel 6 maart 1989, *JMLB* 1989, 664);
- het treffen van voorlopige maatregelen m.b.t. het beheer en de vereffening van een huwgemeenschap (Beslagr. Gent 31 december 1979, *Rev.not.b.* 1980, 144);
- een dwangsom verbinden aan de beslissing van de bodemrechter (Beslagr. Brussel 20 mei 1987, *JLMB* 1987, 1233);
- in het raam van betwistingen naar aanleiding van uitvoerend beslag, oordelen over het retentie-recht dat een derde doet gelden op de in beslag genomen goederen (Beslagr. Kortrijk 18 juni 1979, *RW* 1981-82, 1687: verwijzing ex art. 88);
- een vordering tot teruggave van een borgsom opgelegd aan de verzoekende partij bij een beslag inzake namaak (Beslagr. Ieper 2 november 1990, *TBBR* 1992, 176);
- de aanstelling van een sekwester op eenzijdig verzoekschrift; hiervoor is enkel de voorzitter bevoegd gelet op het bepaalde in artikel 584 Ger.W. (Beslagr. Oudenaarde 28 juni 1995, *TGR* 1996, 20);
- in het raam van geschillen over de verkoopvoorwaarden uitspraak doen over beweerde pacht-rechten (Beslagr. Ieper 1 april 1983, *T.Not.* 1983, 272);
- beslissen over de omvang en/of het voorrecht van de vordering van een faillissementschuldeiser (Rb. Leuven 21 februari 1989, *TBBR* 1990, 383; zie verder, nr. 137);
- oordelen of een schuldvordering geldt als boedelschuld in het faillissement (zie verder, nr. 138);
- interpretatie van een overeenkomst tot vrijwillige consignatie van een geldsom (Gent 10 januari 1995, *P&B* 1995, 94);
- oordelen over de rechtsgeldigheid van een belastingaanslag (zie verder, nr. 86);
- oordelen over de gegrondheid van een dwangbevel (bv. Gent 3 mei 2005, *NJW* 2006, 465);
- de aanstelling van een bewindvoerder *ad hoc* (Beslagr. Brussel 8 april 2005, *P&B* 2005, 254);
- betwistingen over de zakelijke rechten van de koper na toewijzing van het goed (Brussel 12 februari 2004, *JLMB* 2005, 848).

P. FISCALE ZAKEN

86 De fiscale dwangbevelen zijn uitvoerbare akten (zie verder, nr. 308). De beslagrechter is bevoegd om de regelmatigheid van een beslag, gelegd krachtens zulk bevel te beoordelen (bv. Antwerpen 1 april 1992, *Bull.Bel.* 1996, 220; Luik 2 december 1988, *Pas.* 1989, II, 133; Vred. Antwerpen 9 november 1988, *T.Vred.* 1989, 251). Hij is echter niet bevoegd om zich uit te spreken over het al dan niet verschuldigd zijn van de belastingen (zie o.m. Cass. 28 september 1990, *Pas.* 1991, I, 93, nr. 46; Gent 3 oktober 1986, *Bull.Bel.* 1987, 1526; Luik 7 maart 1988 en 5 september 1988, *JLMB* 1988, 1340 met noot DE LEVAL. Zie ook K. BROECKX, “De rol van de beslagrechter” in *Fiscaal executierecht*, Antwerpen, 2003, 165-180). Evenmin kan hij uitspraak doen over de geldigheid van belastingaanslagen (Cass. 1 december 2005, *Pas.* 2005, 2394; Antwerpen 17 mei 1988, *Bull.Bel.* 1990, 2773) of over de betalingsmodaliteiten (Beslagr. Brugge 8 maart 1988, *Bull.Bel.* 1989, 2355) of kennisnemen van grieven die de aanslag betreffen en die los staan van de uitvoerbaarheid van het kohier (Bergen 2 juni 1992, *JLMB* 1992, 1396 en *Bull.Bel.* 1995, 571. Zie ook Voorz. Rb. Luik 20 januari 1995, *Act.dr.* 1996, 277). Hij kan enkel de

regelmatigheid van de beslagprocedure toetsen (Antwerpen 1 april 1992, *Bull.Bel.* 1996, 220; Beslagr. Brussel 26 april 1989, *Bull.Bel.* 1995, 559; Beslagr. Gent 21 september 1993, *TGR* 1993-94, 154). De beslagrechter die kennisneemt van het verzet tegen een bevel dat betekend werd tot invordering van een belasting, treedt zijn bevoegdheid te buiten wanneer hij het aanslagbiljet waarin de belasting wordt vastgesteld nietig verklaart (Cass. 10 juni 1999, *RW* 2000-01, 211).

Het voeren van executiegeschillen met de enkele bedoeling tijd te winnen kan aanleiding geven tot schadevergoeding wegens tergend en roekeloos geding (bv. Beslagr. Namen 27 november 1990, *Bull.Bel.* 1992, 1593; Beslagr. Antwerpen 17 juni 1991, *Bull.Bel.* 1992, 3377).

Een betwisting nopens de verdeling van de belastingschuld tussen de echtgenoten is een betwisting i.v.m. de invordering van belastingen en behoort tot de bevoegdheid van de beslagrechter (Beslagr. Brussel 4 maart 1991, *JLMB* 1991, 712).

De beslagrechter kan evenmin de uitvoerbaarheid van het dwangbevel opschorten, noch uitstel van betaling toestaan (zie boven, nr. 76).

Q. STRAFZAKEN

87 De beslagrechter is niet bevoegd om te oordelen over het vrijgeven van goederen die in het raam van een strafrechtspleging werden in beslag genomen. Deze bevoegdheid komt evenmin toe aan de voorzitter in kort geding (vgl. KB nr. 260 van 24 maart 1936. Zie hierover R. VERSTRAETEN, "Beslag in strafzaken" in *Comm. Strafr.* Over de bevoegdheid van de beslagrechter: Antwerpen 19 juli 1988, *Turnh.Rechtsl.* 1989, 107; Beslagr. Antwerpen 29 september 2008, *RW* 2008-09, 1197; Beslagr. Kortrijk 11 oktober 1971, *RW* 1971-72, 525; Beslagr. Luik 21 november 1983, *Jur.Liège* 1984, 117. Evenals Voorz. Rb. Charleroi 26 oktober 1987, *JT* 1989, 30). Over de bevoegdheid van de kortgedingrechter: Brussel 8 juni 1994, *RW* 1994-95, 609 met noot BIL-
LIUW en CLARYSSE; Gent 22 oktober 1993, *RW* 1993-94, 720; Voorz. Rb. Antwerpen 7 maart 1996, *RW* 1996-97, 160 met noot VANDEPLAS; Voorz. Rb. Brussel 26 mei 1994, *RW* 1994-95, 261; Voorz. Rb. Antwerpen 23 juli 1982, *RW* 1987-88, 1317 met noot LAENENS; *adde*: Cass. 21 maart 1985, *RW* 1986-87, 189 en *JT* 1985, 697 met concl. AG VELU.

Wel kan de beslagrechter op verzoek van een schuldeiser een bewarend beslag toestaan op de in beslag genomen goederen of gelden (Luik 13 januari 1984, *Jur.Liège* 1984, 111 met noot DE LEVAL. *Anders*: Beslagr. Hoei 21 november 1983, *Jur.Liège* 1984, 117). Het gaat dan om een beslag "bij een derde", nl. ter griffie der overtuigingsstukken: niet om een beslag onder derden (Antwerpen 19 juli 1988, *t.a.p.*; zie ook nr. 614). Diegene die beweert eigenaar te zijn van de goederen zal een beslag tot terugvordering kunnen leggen. Ook een uitvoe-

96 De beslagrechter moet ambtshalve zijn territoriale bevoegdheid onderzoeken aangezien die de openbare orde raakt. Werd de exceptie door de verweerder opgeworpen en heeft de eiser niet de verzending gevraagd naar de arrondissementsrechtbank, dan kan hij de zaak rechtstreeks verzenden naar zijn bevoegde collega. Dit gebeurt ook frequent in het raam van de procedure op eenzijdig verzoekschrift voor bewarend beslag.

§ 4. Controletaken

97 Artikel 1396 verleent de beslagrechter een controle recht over het verloop van de rechtsplegingen van bewarend of uitvoerend beslag en over de daarin optredende openbare ambtenaren. Elke belanghebbende (bv. de beslagene) kan zich in dat verband tot de beslagrechter wenden. De rechter kan de betrokken notaris of gerechtsdeurwaarder ontbieden, hem om uitleg vragen en hem bepaalde richtlijnen geven (bv. Beslagr. Bergen 28 februari 1997, *Rev.not.b.* 1997, 353. Zie hierover *Comm.Ger.*, "Art. 1396", nrs. 10-13).

Het komt de beslagrechter echter niet toe een disciplinaire procedure op gang te brengen. Hij kan het verzuim enkel ter kennis brengen van de procureur des Konings (art. 1396, derde lid), wanneer hij dat opportuun acht (W. DE SMET, *a.w.*, 134).

Op grond van deze wetsbepaling wordt de beslagrechter ook bevoegd geacht om alle passende maatregelen te bevelen die zich opdringen; ook al heeft het wetboek die niet uitdrukkelijk voorzien (W. DE SMET, *a.w.*, 137, nr. 80; F. TOP, "Art. 1396", nrs. 3-7, *Comm.Ger.R.*). Te denken valt aan het oplossen van praktische moeilijkheden bij de uitwinning van onroerend goed. De gerechtsdeurwaarder of de notaris kunnen zich steeds zonder formaliteiten tot de beslagrechter wenden voor inlichtingen of instructies. De maatregelen zullen in de regel niet kunnen worden beschouwd als jurisdictionele beslissingen, maar als loutere bestuursdaden. Dit is het geval wanneer de maatregel er enkel toe strekt de procedure vooruit te helpen. Alsdan gelden geen voorgeschreven vormen, is er evenmin een motiveringsplicht en is geen rechtsmiddel mogelijk (E. WYMEERSCH, "De quasi-jurisdictionele functie", *TPR* 1982, 841-883). Een wettelijk voorbeeld van zo'n administratieve daad is het verlenen van het visum voorgeschreven in artikel 1544 (zie verder, nr. 798). Geheel anders is het wanneer de gevraagde maatregelen van aard zijn in te grijpen op de positie van de partijen. In dat geval gaat het om een jurisdictionele handeling en moet zij gevraagd worden krachtens artikel 1395 (verzoekschrift, motiveringsplicht en rechtsmiddelen).

§ 5. Rechtspleging

98 De vorderingen voor de beslagrechter worden ingeleid en behandeld "zoals in kort geding" (art. 1395, tweede lid).

De inleiding en de behandeling van de zaken vinden dus plaats volgens de artikelen 1035 tot 1041.

De termijn van dagvaarding bedraagt ten minste twee dagen (art. 1035, tweede lid. Bv. Bergen 23 februari 1988, *RRD* 1990, 93; Luik 1 oktober 1998, *JLMB* 1999, 435). Dit is ook het geval wanneer de dagvaarding strekt tot derdenverzet tegen een beschikking die een bewarend beslag toestaat of een verzet tegen een dergelijk beslag (Beslagr. Verviers 2 juni 1995, *Act.dr.* 1996, 304. Zie in dezelfde zin o.m. J. LAENENS, "Termijnen in het gerechtelijk recht", *TBBR* 1991, (7), 8, nrs. 6-7; J. ENGLEBERT, "Le délai de comparution en cas d'opposition ou de tierce opposition à une décision de référé", *JLMB* 1990, 839-842. Anders: Beslagr. Verviers 28 februari 1992, *JLMB* 1993, 1004 met noot ENGLEBERT. Zie ook K. WAGNER, "Enkele actuele problemen van derdenverzet: beslag, dagvaardingstermijnen en taalgebruik", *RW* 2002-03 (687) 690-692 en verder, nr. 475 e.v.).

In spoedeisende gevallen kan die termijn worden verkort. In zee- en binnenvaartzaken kan gedagvaard worden van uur tot uur. Het Hof van Cassatie besliste dat de beslagrechter, zoals de kort gedingrechter krachtens artikel 1036 Ger.W. een beschikking kan geven om de termijnen van dagvaarding te verkorten, ook wanneer de zaak nog niet voor hem werd ingeleid of hem nog niet is toegewezen (Cass. 24 september 1993, *Arr.Cass.* 1993, 755 en *RW* 1993-94, 851). Voorheen werd veelal aangenomen dat het verzoekschrift tot verkorting van dagvaardingstermijnen moest gericht worden tot de voorzitter van de rechtbank (bv. Beslagr. Brugge 12 mei 1992, *T.Not.* 1992, 542).

De regeling van de conclusietermijnen wordt bepaald in artikel 747. Voor de beslagrechter geldt een versnelde regeling. De termijn waarover de partijen beschikken om hun opmerkingen te doen gelden bedraagt ten hoogste 5 dagen en de termijn waarbinnen de rechter het tijdsverloop dan wel de instemming daarmee van de partijen aantekent ten hoogste 8 dagen. Verder kan de beslagrechter die termijnen inkorten of afschaffen indien de omstandigheden zulks verantwoorden (art. 747, § 3).

Deze versnelde regeling komt in de praktijk veelal neer op het volgende. Ofwel verschijnen alle partijen op de inleidingszitting en bepalen zij in onderling akkoord op een daartoe voorgedrukt formulier een conclusietermijnagenda met het oog op de door de rechter vooropgestelde rechtsdag. Ofwel verschijnen niet alle partijen op de inleidingszitting en verzendt de rechter de zaak naar de zogeheten "behandelingsrol". In dit laatste geval bepaalt de rechter na de voormelde 8 dagen ambtshalve een conclusietermijnagenda met het oog op de eerst mogelijke dan wel meest aangewezen rechtsdag. Dit gebeurt eveneens wanneer alle partijen wel op de inleidingszitting verschijnen maar het onderling niet eens geraken over de conclusietermijnagenda. Fixeert de rechter een zaak die komt van de behandelingenrol, dan is het van belang, voor de regelmaat van de verdere procedure, dat een niet op de inleidingszitting verschenen partij van de bedoelde beschikking kennis krijgt bij gerechtsbrief.

Aangezien de beslagrechter in de regel eigenlijk een kort gedingrechter is, gebeurt het in de praktijk ook vaak dat de zaak op de inleidingszitting een of meerdere keren kort wordt uitgesteld om rekening te kunnen houden met het verloop van een of andere gebeurtenis dan wel een andere procedure. De zaak wordt dan op die manier gaandeweg in staat gesteld. Deze praktijk is natuurlijk niet aangewezen wanneer de beslagrechter (uitzonderlijk) zetelt als bodemrechter (zoals bij revindicatievorderingen).

Wanneer het voor de beslagrechter hangende geschil onsplitsbaar is in de zin van artikel 31, moet ermee rekening worden gehouden dat geen verstek mogelijk is (zie dienaangaande Rb. Gent 7 oktober 2008, *RW* 2008-09, 884). Alsdan moet toepassing worden gemaakt van artikel 735, § 5. Dit is het geval wanneer hij uitspraak doet over een revindicatievordering (zie verder, nr. 651). Veelal verschijnt de beslagen schuldenaar niet op de inleidingszitting. Deze laatste moet van het verdere verloop van de procedure kennis krijgen bij gerechtsbrief.

Over het taalgebruik in beslagprocedures, zie nader *APR*, tw. *Taalgebruik in gerechtszaken*; D. COOREMAN, “De taalwetgeving in beslagzaken” in *Permanente vorming van de gerechtsdeurwaarders 1998*, Brussel, 1999, 89-121; M. VERBIJLEN, “Taalgebruik in beslagzaken”, *Jura Falc.* 2007-08, 505-532; inzake bewarend beslag, zie verder, nr. 449; inzake onroerend beslag, zie verder, nr. 874).

De beschikkingen van de beslagrechter zijn van rechtswege uitvoerbaar bij voorraad (art. 1039, eerste lid). Die uitvoerbaarheid moet dus niet worden gevraagd, noch moet zij uitdrukkelijk worden uitgesproken (bv. Beslagr. Hoei 11 juni 1990, *JLMB* 1991, 92: intrekking van beschikking die toelating verleent tot het leggen van bewarend beslag). In een aantal gevallen bepaalt de wet dat verzet of hoger beroep de uitvoering schorsen (bv. art. 1412bis en art. 1673). De beslagrechter kan buiten deze wettelijke uitzonderingsgevallen niet beslissen dat zijn beschikking niet voorlopig uitvoerbaar is.

Tegen een onwillige procespartij kan geen toepassing gemaakt worden van de artikelen 751 e.v., behoudens in die gevallen waar de beslagrechter oordeelt als bodemrechter. Dit is het geval wanneer hij uitspraak doet over een revindicatievordering (zie verder, nr. 651). In dat geval gaat het overigens om een onsplitsbaar geschil en moet toepassing gemaakt worden van artikel 735.

Enkel in de gevallen door de wet bepaald, vindt de rechtsingang plaats bij verzoekschrift. In hoofdzaak betreft het hier de vorderingen tot toelating voor het leggen van bewarend beslag. Deze rechtspleging wordt hierna onderzocht (zie verder, nr. 467).

99 De beschikkingen van de beslagrechter hebben slechts een relatief gezag van gewijsde (A. FETTWEIS, *Manuel*, 272-273, nr. 364; F. TOP, “Art. 1395”, nrs. 83 e.v., in *Comm.Ger.R.*).

Zoals de voorzitter in kort geding kan de beslagrechter zijn beschikking steeds wijzigen of intrekken op grond van veranderde omstandigheden. Over de toepassing van het gezag van gewijsde van de beschikkingen op eenzijdig verzoekschrift: zie verder, nr. 483.

De beslagrechter is, behoudens indien hij oordeelt als bodemrechter, niet gebonden door het *adagium* "le criminel tient le civil en état" (zie boven, nr. 55. Zie bv. Gent 21 november 1995, *AJT* 1996-97, 13 met noot SNAET; Beslagr. Brugge 11 februari 1991, *T.Not.* 1992, 366). Dit is zowel het geval bij de beoordeling van de toelating *c.q.* handhaving van bewarende beslagen, als bij de beslechting van geschillen bij uitvoerend beslag (Beslagr. Brussel 26 april 1989, *Bull.Bel.* 1995, 559). Aldus heeft een strafklacht geen schorsende werking op een uitvoerbare titel (Beslagr. Charleroi 28 juni 1991, *JLMB* 1992, 897: evenmin trouwens als een strafvordering).

100 De beslagrechter begroot de kosten van de rechtspleging die voor hem wordt gevoerd. Gebeurde dit niet, dan is de bodemrechter bevoegd om de kosten van de beslagprocedure te vereffenen (Arrondrb. Antwerpen 20 januari 1981, *RW* 1981-82, 1571).

101 In beginsel staan tegen de beslissingen van de beslagrechter de gewone rechtsmiddelen open.

Uitzonderlijk kan krachtens een bijzondere wettelijke bepaling in die zin geen hoger beroep worden ingesteld, zoals tegen beschikkingen die de hernieuwing van een bewarend beslag weigeren (art. 1426, 1437, 1459, 1475), tegen beslissingen nopens geschillen over de verkoopsvoorwaarden (art. 1582), tegen de beschikkingen bedoeld in artikelen 1601, 1621 en 1624 en tegen beschikkingen inzake de vrijwillige verkoop na onroerend beslag (art. 1580bis-ter).

In een aantal gevallen wordt bij verstek ook verzet uitgesloten, o.m.: tegen beschikkingen inzake uitvoerend beslag op onroerend goed (art. 1624), tegen beschikkingen inzake evenredige verdeling (art. 1635) en rangregeling (art. 1648). De termijn voor hoger beroep bedraagt een maand te rekenen vanaf de betekening van een vonnis van de beslagrechter. Het hoger beroep moet tegen een bepaalde dag worden ingesteld (art. 1063, 4°).

De rechtsmiddelen tegen beschikkingen op eenzijdig verzoekschrift worden nader onderzocht onder nr. 472 e.v.

AFDELING III

DE GERECHTSDEURWAARDER

102 De tenuitvoerlegging kan niet worden vervolgd door de executiegerechtigde zelf. Deze taak wordt in onze rechtstaat toevertrouwd aan een openbare ambtenaar: de gerechtsdeurwaarder.

De benoemingsvoorwaarden, statuut, bevoegdheden, tucht en beroepsorganisatie worden geregeld in Deel II, Boek IV van het Ger.W. (zie hierover o.m. M. BRIERS, *De gerechtsdeurwaarder*, Antwerpen, 1982; G. DE LEVAL, "L'huissier de justice, un nouveau juriste pour l'an 2000" in *Liber amicorum M. Briers*, 1993, 92-107; G. DE LEVAL e.a., *De sociale en economische rol van de gerechtsdeurwaarder*, Brussel, 2000; P. DE PUYDT, *De aansprakelijkheid van de gerechtsdeurwaarder*, Brussel, 2009; P. DE PUYDT, "Een heet hangijzer inzake beroepsaansprakelijkheid. Advocaat of gerechtsdeurwaarder: wie betaalt het gelag?" in *Permanente vorming van de gerechtsdeurwaarders*, Brussel, 1996, 189-215; E. DIRIX, "De gerechtsdeurwaarder in het executierecht", *De Gerechtsdeurwaarder* 1994, 1-19; J. LAENENS, "Gerechtsdeurwaarders en debiteurs in crisistijd", *RW* 1985-86, 1601-1622; R. VAN CRAENENBROECK, "Art. 509 e.v." in *Comm.Ger.*; A. VERBEKE, "De gerechtsdeurwaarder: motor en garantie voor een effectieve executie", *TBBR* 1999, 94 e.v. Voor Nederland: M. TEEKENS, *De gerechtsdeurwaarder*, Deventer, 1973, 65 e.v. Voor een historische benadering: R. DUJARDIN, "De geschiedenis van de gerechtsdeurwaarder tot het einde van de 18e eeuw", *De Gerechtsdeurwaarder* 1988, 84-165; X. LESAGE, *Den Deurwaarder. Geschiedenis van het deurwaardersambt*, Kapellen, 1993).

Op de gerechtsdeurwaarder rust een ministerieplicht (art. 517 Ger.W.).

De rechtsvordering van de gerechtsdeurwaarder tot betaling van zijn loon verjaart door verloop van 1 jaar (art. 2272, eerste lid BW).

De gerechtsdeurwaarders zijn niet meer verantwoordelijk voor de hen toevertrouwde stukken na verloop van twee jaren sinds de uitvoering van hun opdracht of de betekening van de akten waarmee zij waren belast (art. 2276, tweede lid BW).

Over de aansprakelijkheid van de gerechtsdeurwaarder zie verder, nr. 574.

De taak van de gerechtsdeurwaarder vertoont een dubbel aspect, nl. een privaatrechtelijk en een publiekrechtelijk. In de eerste plaats geldt hij als mandataris van zijn opdrachtgever. Gaat het om een tenuitvoerlegging, dan ontleent de gerechtsdeurwaarder zijn bevoegdheid aan de schuldeiser die over

een titel beschikt waarin de materieelrechtelijke aanspraken zijn vastgelegd. Daarnaast is er ook een formeelrechtelijke dimensie, nl. het verrichten van de ambtshandelingen krachtens een wettelijke bevoegdheid en ministerieverplichting. Deze taak, nl. de handhaving van de rechtsorde, heeft onmiskenbaar een publiekrechtelijke grondslag. Dit heeft tot gevolg dat aan de gerechtsdeurwaarder iedere partijdigheid moet vreemd zijn en dat zijn taak ook door de rechtsonderhorigen op die manier moet worden begrepen (zie ook verder, nr. 132).

103 De juridische vertaling van de driehoeksverhouding tussen de schuldeiser-advocaat-gerechtsdeurwaarder is het voorwerp van controverse (zie o.m. PAULUS en BOES, “De deurwaarder is niet de plaatsvervanger van de advocaat” in *Liber amicorum Jan Ronse*, Brussel, 1996, 648-653; L. SCHOUPS, “Beschouwingen bij de aansprakelijkheid van de deurwaarder” in *Liber amicorum M. Briers*, 1993, 361-375; A. VAN OEVELLEN, “De professionele aansprakelijkheid van de advocaat en de gerechtsdeurwaarder bij de betekening van een dagvaarding”, *RW* 1982-83, 446-451). Thans staat vast dat de gerechtsdeurwaarder niet kan beschouwd worden als een lasthebber van de advocaat zodat hij niet kan gelden als een onderlasthebber in de zin van artikel 1994 BW (Cass. 7 december 1995, *Arr.-Cass.* 1995, 1094, *RW* 1996-97, 778 met noot DEPUYDT, *AJT* 1996-97, 10 met noot GEEROMS en *Rec.Cass.* 1997, 49 met noot LEYSEN en SEYEN). De gerechtsdeurwaarder treedt immers op krachtens een eigen bevoegdheid die hij ontleent aan de wet en niet aan de advocaat. Evenmin kan de gerechtsdeurwaarder worden beschouwd als een uitvoeringsagent van de advocaat.

De voorkeur verdient daarom de opvatting dat de overeenkomst die de advocaat met de gerechtsdeurwaarder sluit rechtstreeks wordt toegerekend aan diens opdrachtgever. De overeenkomst tussen de cliënt en de advocaat heeft immers ook de strekking om de gerechtsdeurwaarder te gelasten met de door deze te verrichten ambtshandelingen. De overeenkomst die de advocaat dan met de gerechtsdeurwaarder sluit, is rechtstreeks aan de cliënt toe te rekenen. Op deze wijze komt een direct juridisch verband tot stand tussen de schuldeiser en de gerechtsdeurwaarder (I. CLAEYS, “Over de vertegenwoordiging in de relatie cliënt-advocaat-gerechtsdeurwaarder”, *RW* 1998-99, 93-97). De gerechtsdeurwaarder is bijgevolg op contractuele grondslag aansprakelijk tegenover de cliënt (Antwerpen 16 februari 1998, *RW* 1998-99, 92).

In die contractuele verhouding beschikt de gerechtsdeurwaarder over een retentierecht op alle in zijn bezit zijnde stukken tot zekerheid van de volledige betaling van zijn staat van kosten en rechten (zie nader art. 4 KB 30 november 1976, *BS* 8 februari 1977 tot vaststelling van het tarief der gerechtsdeurwaarders).

Wanneer de gerechtsdeurwaarder een beroep doet op een ambtgenoot, dan is er wel sprake van onderlastgeving. De aansprakelijkheid wordt dan beheerst door artikel 1994, zodat de opdrachtgever de onderlasthebber recht-

streeks kan aanspreken. Wanneer de aangezochte gerechtsdeurwaarder, omdat hij territoriaal niet bevoegd is voor het stellen van bepaalde ambtshandelingen, een beroep doet op een ambtgenoot, dan mag worden aangenomen dat de opdrachtgever deze substitutie heeft aanvaard. De aangezochte gerechtsdeurwaarder is bijgevolg niet aansprakelijk voor de fouten van de ambtgenoot, behoudens hij een blijkbaar onbevoegde of onvermogen persoon heeft gekozen (zie nader P. WERY, “L’huissier de justice et la substitution du mandataire”, *TBBR* 1998, 311-320).

AFDELING IV

PUBLICITEIT

§ 1. Algemeen

104 Het Ger.W. organiseert een ingrijpend systeem van publiciteit omtrent de beslagen. Het doel van dit publiciteitsregime is de efficiëntie van het beslagrecht te verhogen. De consultatie van de beslagberichten moet er nl. toe strekken het aantal beslagen ten laste van dezelfde debiteur te verminderen en verder de *paritas*-regel bij de verdeling van het provenu van het beslag beter tot zijn recht te laten komen.

De consultatie van de beslagberichten is verplicht voorafgaand aan ieder beslag en bij iedere verdeling na beslag (art. 1391). Het beslagexploot of het proces-verbaal van verdeling vermeldt de datum van de raadpleging.

De wet bepaalt niet de termijn waarbinnen de consultatie door de gerechtsdeurwaarder moet plaatsvinden. Het inzien van de beslagberichten wanneer de tenuitvoerlegging niet zal worden aangevat, beantwoordt niet aan het doel van de wet; hiervoor is dan ook geen loon verschuldigd (Cass. 7 oktober 2008, *T.Strafr.* 2009, 158: misdrijf van knevelarij).

Dit systeem werd gaandeweg uitgebreid en performanter gemaakt. Deze evolutie kreeg haar sluitstuk in de wet van 29 mei 2000 houdende oprichting van een centraal bestand van berichten van beslag, delegatie, overdracht en collectieve schuldenregeling (*BS* 9 augustus 2000). Het doel van deze wet is het vervangen van de bestaande “manuele” beslagberichten op de griffies van de rechtbanken van eerste aanleg door één centraal geïnformatiseerd bestand van berichten. Aan het aanvankelijke concept en doelstelling wordt echter niets gewijzigd. Wel heeft de wetgever de informatie uitgebreid en zijn er maatregelen ingebouwd ter bescherming van de privacy (zie nader E. DIRIX en S. BRIJS, “De centralisatie van de beslagberichten en andere wijzigingen aan het beslagrecht”, *RW* 2000-01, 41-48; *Beslag- en executierecht. Naar een collectief beslagrecht*, Antwerpen, 2001). Ofschoon deze nieuwe bepalingen

nog steeds niet inwerking zijn getreden, wordt hiervan reeds melding gemaakt.

Voor de wet van 29 mei 2000 bestond de “beslagberichten” uit een systeem van steekkaarten dat consulteerbaar was op de griffie van de rechtbank van eerste aanleg en dat manueel werd bediend. De nieuwe wet voert zoals gezegd een geïnformatiseerd systeem in. Deze gegevensbank wordt “bestand van berichten” genoemd.

Het opzetten en beheren van dit systeem wordt toevertrouwd aan de Nationale Kamer der Gerechtsdeurwaarders (art. 1389bis). De wet zelf regelt echter niet het elektronische karakter van de verzending. De regeling van de modaliteiten van verzending van alle berichten wordt, wellicht geleid op de snelle technologische ontwikkelingen, overgelaten aan de Koning (art. 1390sexies). Uit de tekst blijkt wel dat elke operatie betreffende het bestand van berichten exclusief elektronisch zal gebeuren, met uitsluiting van papieren dragers.

Eerder dan te opteren voor een massale transfer van de bestaande manuele beslagberichten naar het bestand van berichten, werd gekozen voor een overgangsregeling waarbij de bestaande manuele berichten langzaam verdwijnen en binnen ten hoogste drie jaar zullen verdwenen zijn. Elk nieuw bericht wordt verzonden in toepassing van de nieuwe wet maar de raadpleging van de berichten zal in die overgangsperiode in principe zowel op de griffies als nationaal moeten gebeuren.

§ 2. Bestand van berichten

105 De gegevensbank wordt “bestand van berichten” genoemd. Het opzetten en het beheren van dit bestand wordt toevertrouwd aan de Nationale Kamer der Gerechtsdeurwaarders (art. 1389bis). Zij mag, om de juistheid na te gaan van de gegevens, zowel het nummer als de gegevens van het Rijksregister gebruiken (art. 1389bis/4).

De financiering van dit bestand van berichten gebeurt niet door de overheid maar door de gebruikers: voor elke raadpleging wordt een retributie gevraagd die volgens de wet tot doel heeft “de kosten te dekken”. De griffiers en de ontvangers worden niet vermeld bij diegenen die retributies moeten betalen voor de raadpleging.

Het Beheers- en toezichtscomité wordt voorgezeten door een (emeritus)-magistraat met ervaring in beslagrecht en bestaat verder uit vertegenwoordigers van de gebruikers, met name advocaten, gerechtsdeurwaarders, notarissen, griffiers, alsook uit twee vertegenwoordigers van de minister van Justitie, een bedrijfsrevisor, een vertegenwoordiger van de Nationale Bank en een lid van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (art. 1389bis/8). Zoals de naam van het Comité aangeeft moet het waken over een doeltreffende en veilige werking van het bestand van berichten. Het geeft verder advies over de prijs, over de uitvoeringsbesluiten, over toepassingsproblemen of geschillen (art. 1389bis/10, § 1). Belangrijk is dat het Comité ook de bevoegdheid krijgt om de individuele toegangscode onwerkzaam te maken in geval van onregelmatigheden. De verhouding van het Comité tot de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer wordt uitgebreid geregeld, naar het voorbeeld van een aantal andere toezichtscomités (art. 1389bis/10, § 2). Het Comité maakt een jaarlijks verslag op dat wordt meegedeeld aan de minister van Justitie en aan de wetgevende kamers (art. 1389bis/11). De bevoegdheden van het Comité om zijn taken uit te oefenen, worden geregeld in artikel 1389bis/12 en 13. Het Comité kan alle inlichtingen inzamelen en personen horen. Het informeert in voorkomend geval de tuchtoverheid of het openbaar ministerie. Het Comité kan zelf geen dwangmaatregelen nemen.

Verder werden er diverse maatregelen getroffen met het oog op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. De veiligheid en confidentialiteit van het bestand van berichten wordt betracht door strikte omschrijvingen van de finaliteit en door strafrechtelijke sanctionering van het onwettig gebruik van de gegevens. Om controle en sancties mogelijk te maken, wordt in artikel

1389bis/3 bepaald dat een voortdurend bijgewerkt bestand moet worden bijgehouden waaruit blijkt welke concrete fysieke personen materieel toegang zullen hebben tot het bestand van berichten. In artikel 1389bis/4 wordt nog eens uitdrukkelijk bepaald dat het beroepsgeheim toepasselijk is voor alle in het bestand van berichten opgenomen informatie, waarbij een noodzakelijke nuancering wordt uitgebracht voor de uitwisseling van deze gegevens tussen ministeriële ambtenaren. Artikel 1389bis/13 laat toe klacht neer te leggen zonder dat de identiteit van de klager nadien bekend wordt gemaakt. De strafsancities volgen dan in artikel 1389bis/15, 16 en 17. Ten slotte moet worden vermeld dat artikel 1389bis/14 toelaat dat het Beheers- en toezichtscomité de individuele toegangscode onwerkzaam laten maken wanneer er redelijke aanwijzingen bestaan dat de houder ervan het finaliteitsbeginsel of de confidentialiteit heeft geschonden. Deze maatregel kan maximum voor een termijn van 1 jaar, eenmalig verlengbaar, worden opgelegd.

§ 3. Berichten van beslag, verzet, delegatie, overdracht en collectieve schuldenregeling

106 De verschillende berichten worden opgesomd in de artikelen 1390 tot 1390septies (voorheen: de art. 1390, 1390bis, 1390ter, 1390quater en 1390quinquies).

Van alle berichten wordt de dag en het uur van ontvangst geregistreerd (art. 1390septies, eerste lid). De bewaringsduur is drie jaar, behalve voor de berichten van collectieve schuldenregeling (zie art. 1390septies, vijfde lid).

A. BERICHT VAN BESLAG

Bij ieder beslag zendt de instrumenterende gerechtsdeurwaarder aan het bestand van berichten ten laatste drie dagen na het beslag een bericht van beslag (art. 1390, § 1). De wet legt een dergelijke verplichting ook op voor het bevel voorafgaand aan een onroerend beslag dat wordt overgeschreven en wanneer een “vaststelling van niet bevinding” wordt gedaan.

De verplichte vermeldingen omvatten o.m.: de identiteit van de beslaglegger, van de beslagene en de (eventueel) derde-beslagene, de aard en het bedrag van de schuldvordering, het eventueel bevoorrecht karakter, de korte beschrijving van de in beslag genomen goederen en de identiteit van de gerechtsdeurwaarder.

Een innovatie is dat voortaan ook een “vaststelling van niet-bevinding” (“*carence*”) uitdrukkelijk moet worden meegedeeld via een bericht.

Anders dan onder het vroegere recht is de uitzondering voor het beslag op zeeschepen en binnenschepen weggevallен zodat voortaan ook voor die beslagen er een nationale publiciteit komt, naast het scheepsregister dat in een hypotheekkantoor wordt gehouden (art. 1552 Ger.W.).

B. BERICHT VAN VERZET

Artikel 1390, § 2 creëert een geheel nieuwe mogelijkheid om aan het bestand van berichten een bericht van verzet te zenden.

Onder het vroegere recht is het verzet door andere schuldeisers slechts summier geregeld (zie art. 1515 Ger.W.). Wanneer reeds een beslag werd gelegd, moet een andere schuldeiser op deze goederen niet opnieuw beslag leggen. Het volstaat dat hij aangifte doet van zijn schuldvordering bij de gerechtsdeurwaarder/notaris zodat met hem kan worden rekening gehouden in de betrokken verdelingsprocedure. Artikel 1390, § 2 geeft aan dit *verzet* een veel grotere armslag. Wanneer er reeds beslag is gelegd en op voorwaarde dat hij beschikt over een schuldvordering die overeenkomstig artikel 1628, eerste lid in aanmerking komt voor verdeling kan een schuldeiser aan het bestand van berichten een bericht van verzet zenden. Het vernieuwende is dat men dus niet voor één specifiek beslag verzet kan doen, doch voor alle beslagen die werden gelegd ten laste van de betrokken debiteur, ook wanneer die beslagen na het verzet worden gelegd.

Het verzet is algemeen en heeft een nationale draagwijdte. Niet alleen kan men deelnemen aan de verdeling (art. 1628), bovendien bepaalt het nieuwe artikel 1390septies dat de schrapping van een beslagbericht niet kan plaatsvinden zonder de toestemming van de schuldeiser die als verzetdoend is geregistreerd in het bestand van berichten. Het beslag wordt dus ook “gemeen” aan deze schuldeisers, zodat met hen moet worden rekening gehouden bij de opheffing van het beslag (vgl. art. 1524, laatste lid) en bij een eventuele minnelijke regeling (zie verder, nrs. 30, 626 en 645). Beschikt de verzetdoende schuldeiser bovendien over een uitvoerbare titel, dan is hij bovendien gerechtigd om de tenuitvoerlegging verder te benaarstigen (zie verder, nr. 628).

C. BERICHT VAN DELEGATIE

Een gelijkaardige regeling werd uitgewerkt voor de berichten van delegatie. Dit bericht wordt opgesteld naargelang het geval door de gerechtsdeurwaarder of de griffier.

In het vernieuwde artikel 1390bis werd de bestaande regel dat de delegatie slechts aan derden tegenwerpelijk is vanaf het tijdstip van de neerlegging van het bericht van delegatie niet overgenomen. Een dergelijke regel is inderdaad overbodig aangezien een inkomstendelegatie geen zakelijke werking heeft, anders dan een cessie (overdracht) of een beslag (onbeschikbaarheid) (zie boven, nr. 63).

D. BERICHT VAN LOONOVERDRACHT

Bij een overdracht van loon zendt de aangezochte gerechtsdeurwaarder aan het bestand een bericht van overdracht. Het aantal in het bericht te vermelden gegevens werd in het nieuwe artikel 1390ter gevoelig uitgebreid (o.m. het bedrag van het opeisbaar saldo van de overnemer).

Belangrijk is dat het nieuwe recht de uitvoering van de loonoverdracht afhankelijk maakt van een verklaring van de overnemer waaruit de achterstand van betaling blijkt. Deze voorwaarde geldt zowel voor de overdracht krachtens de loonbeschermingswet als deze krachtens het gemeen recht (art. 1690 BW). De wetgever wenst op deze wijze te verhinderen dat een overnemer tot kennisgeving overgaat voordat er enige achterstal is en zulks met als enig doel zijn positie in geval van conflict met andere zakelijk gerechtigden veilig te stellen. Een kennisgeving louter met het oog op het nemen van rang in het prioriteitsconflict is dus uitgesloten. Een overdracht van loon (of van soortgelijke rechten) mag eerst uitwerking krijgen wanneer er een verklaring is van de overnemer waaruit de achterstand in de betaling blijkt. Of anders gezegd: de fiduciaire overdracht tot zekerheid van een loonvordering mag eerst worden uitgevoerd wanneer de schuld waarvan zij tot zekerheid strekt onbetaald is gebleven.

De loonoverdracht is eerst tegenwerpelijk aan derden vanaf de ontvangst van het bericht. Deze regel geldt niet in de verhouding tot de gecedeerde schuldenaar (zie reeds Rb. Brussel 4 november 1997, *RW* 1998-99, 158 met noot). Deze oplossing strookt met het beginsel dat de cessie de positie van de gecedeerde schuldenaar niet mag verzwaren.

E. BERICHT VAN COLLECTIEVE SCHULDENREGELING

Binnen 24u na de beschikking van toelaatbaarheid zendt de griffier van de arbeidsrechtbank (zie art. 26 wet 13 december 2005) aan het bestand een bericht van collectieve schuldenregeling. Dit bericht wordt geregeld door artikel 1390quater.

§ 4. Verzending en toegang

107 Slechts de volgende personen kunnen dus – elektronisch – berichten invoeren in het bestand van berichten en zullen daartoe uiteraard ook uitgerust moeten zijn: de griffiers van de rechtbanken van eerste aanleg en van de vredegerichten, de ontvangers en de gerechtsdeurwaarders.

Voor notarissen en advocaten is, zoals vandaag, geen rol weggelegd bij de “input” in het bestand (voor notarissen wel op indirecte wijze op grond van art. 1390quinquies). De schuldbemiddelaar moet de bijwerkingen van het bericht van collectieve schuldenregeling zenden via de griffie of de gerechtsdeurwaarder.

De verschillende hypothesen van neerlegging/verzending aan het bestand van berichten kunnen als volgt worden samengevat:

- bericht van beslag (roerend of onroerend) (art. 1390, § 1) of van verzet bij bestaand beslag (art. 1390, § 2): wordt gezonden door de gerechtsdeurwaarder, in sommige gevallen door de ontvanger (bv. fiscaal derdenbeslag) of door de griffier (art. 1449);
- bericht van delegatie: wordt gezonden door de griffie of door de gerechtsdeurwaarder (art. 1390bis);
- bericht van loonoverdracht: wordt gezonden door de gerechtsdeurwaarder en niet langer door de overnemers (bv. banken) zelf (art. 1390ter);
- bericht van collectieve schuldenregeling: initieel bericht wordt gezonden door de griffie; bijwerking gebeurt door toedoen van de schuldbemiddelaar door verzending via de griffie of via een gerechtsdeurwaarder (art. 1390quater).

108 Neergelegde berichten worden gewijzigd (bv. hernieuwd, geschorst, geschrapt) door een nieuw bericht te zenden aan het bestand van berichten. Die wijziging wordt in principe ingegeven in het bestand van berichten op dezelfde wijze en dus door dezelfde (ministeriële) ambtenaar die het oorspronkelijk bericht zond.

109 Artikel 1391 Ger.W. verleent toegang tot het systeem aan de volgende personen:

- de advocaten die belast zijn met een invorderingsprocedure of beslag, door toedoen van de nationale Orde van advocaten of op de griffie van de rechtbank van eerste aanleg;
- de gerechtsdeurwaarders die belast zijn met een invorderingsprocedure of beslag;
- de ontvangers van de administratie der Directe Belastingen, van de btw en van Registratie en Domeinen die belast zijn met een invorderingsprocedure of beslag;
- de notarissen m.b.t. personen wier goederen het voorwerp uitmaakt van een ambtshandeling;
- de beslagrechters en de rechters van de arbeidsrechtbank;
- de griffiers.

De toegang is rechtstreeks voor de gebruikers die ook berichten kunnen zenden, zoals gerechtsdeurwaarders, ontvangers en griffiers.

Hij is onrechtstreeks voor de grote groep van advocaten en notarissen die toegang krijgen via hun beroepsorganisatie (vgl. toegang tot Rijksregister voor de advocaten en notarissen). Dit geldt ook wanneer zij optreden in hun hoedanigheid van schuldbemiddelaars. Andere schuldbemiddelaars (bv. OCMW's) krijgen toegang via de griffie.

De toegang voor gerechtsdeurwaarders, advocaten en ontvangers wordt geclausuleerd. Zij moeten zijn “belast met een invorderingsprocedure ten gronde of bij wijze van beslag”. Bovendien is er preventieve controle op het gebruik doordat het verzoek uitdrukkelijk moet worden verantwoord en – wat de invorderingsprocedures betreft – het verzoek de datum moet bevatten van de laatste akte (bv. ingebrekestelling) die werd opgesteld ten laste van de betrokken debiteur waarover informatie wordt gevraagd.

§ 5. Verplichte consultatie van het bestand

110 Geen uitvoerend beslag kan plaatsvinden zonder de voorafgaande raadpleging door de gerechtsdeurwaarder (art. 1391, § 2). Van deze raadpleging wordt melding gemaakt op het exploit. Het doel van deze verplichting is het leggen van opeenvolgende beslagen te vermijden. Wanneer de gerechtsdeurwaarder vaststelt dat er reeds een uitvoerend beslag werd gelegd, dan zal hij zijn opdrachtgever consulteren over de wenselijkheid van het

voorgenomen beslag en over de alternatieven (m.n. het verzet). Op deze wijze kunnen nodeloze kosten worden vermeden.

Ook bij iedere procedure van verdeling moet de gerechtsdeurwaarder/notaris het bestand consulteren. Het tijdstip van deze consultatie moet vermeld worden op het proces-verbaal van evenredige verdeling of van rangregeling. Op deze wijze wordt het zgn. "collectief" karakter van het beslag versterkt. De beslaglegger zal in samenloop komen met al de schuldeisers die uit het bestand van berichten blijken. Artikel 1390quinquies, tweede lid bepaalt nog dat de definitieve verdeling door de gerechtsdeurwaarder of notaris volgens de door de Koning bepaalde modaliteiten moet worden vermeld op het betrokken bericht.

AFDELING V

BESLAGBAARHEID

§ 1. Algemene bepalingen

A. GOEDEREN VAN DE DEBITEUR

1. Principe

111 Het vermogen is het geheel van goederen en rechten in geld waardeerbaar die aan een rechtssubject toebehoren. De functie van het vermogen wordt neergelegd in de artikelen 7 en 8 Hyp.W.: te dienen als gemeenschappelijk onderpand voor de schuldeisers. Gelet op het beginsel van de ondeelbaarheid van het vermogen, maakt het integraal het verhaalsubject uit van de schuldeisers.

Wel bestaan er talrijke gevallen van vermogensplitsing (zie hierover H. DE PAGE, *Traité*, V, 578 e.v.; W. VAN GERVEN, *Algemeen deel*, nrs. 88 e.v.). Recente voorbeelden zijn nog te vinden in artikelen 18 en 47 controlwet verzekeringen betreffende vereffening van verzekeringsondernemingen en in artikel 115 wet financiële markten luidens welk in afwijking van artikel 8 Hyp.W. de activa van bepaalde "compartimenten" van een beleggingsvennootschap met veranderlijk kapitaal (Bevek) slechts strekken tot waarborg van de schulden die dit compartiment betreffen.

De schuldeisers kunnen enkel beslag leggen op de goederen die hun debiteur toebehoren. De derde-eigenaar zal die goederen kunnen revindiceren (zie verder, nr. 646 e.v.).

Aldus kan een schuldeiser die beschikt over een uitvoerbare titel ten laste van een vennootschap daarom nog niet uitvoeren op goederen die toebehoren aan de hoofdelijk gehouden vennoten (Cass. fr. 19 mei 1998, *D.* 1998, jur., 405). Evenmin kan een titel ten laste van de vreemde Staat worden uitgevoerd op goederen van een afzonderlijke rechtspersoon die vermogensrechtelijke banden heeft met die Staat (Cass. 6 december 1996, *TBH* 1997, 300 met noot B. DE GROOTE en *RW* 1997-98, 46). De beslagrechter is overigens niet bevoegd om te oordelen of een uitvoerbare titel kan worden ten uitvoer gelegd tegen een andere partij dan diegene die in die titel als schuldenaar wordt vermeld (zie boven, nr. 56).

Uitzonderlijk zal het verhaalsrecht van de schuldeiser zich toch uitstreken tot goederen die aan een derde toebehoren. Dit is bv. het geval bij de uitoefening van het voorrecht van de verhuurder op de "stofferende goederen" (art. 20, 1° Hyp.W.) en ten gevolge van de niet-tegenwerpelijke van een beding tot eigendomsvoorbehoud dat niet voldoet aan artikel 101 Faill.W. Verder bestaan er enkele gevallen waar iemand gehouden is *propter rem* in die zin dat hij geen persoonlijke debiteur wordt van de schuld en het verhaalsrecht beperkt blijft tot de zaak waarop de verbintenis betrekking heeft. Te denken valt aan de "derde-bezitter" van een gehypothekeerd goed, met de derde die op zijn goed een hypotheek toestaat tot zekerheid van andermans schuld (de zgn. "zakelijke borg"), de derde-pandgever en bij bewarend scheepsbeslag de mogelijkheid om voor zgn. "zeevorderingen" beslag te leggen op het schip waarop die vordering betrekking heeft, ongeacht of de eigenaar van het schip ook debiteur is van de beslaglegger (art. 1469, § 1 Ger.W.).

2. *Fiduciaire verhoudingen*

112 Worden goederen van een derde in beslag genomen, dan kan deze zoals gezegd zijn eigendom revindiceren. Hiertoe zal hij moeten aantonen dat hij en niet de beslagene eigenaar is van deze goederen en dat die goederen nog verder identificeerbaar zijn gebleven. Een revindicatie is enkel mogelijk voor speciesgoederen; voor soortgoederen is zo'n vordering uitgesloten behoudens in geval van specificatie.

Het komt vaak voor dat de beslagene wel de juridische eigenaar is van die goederen, maar dat die goederen in feite bestemd zijn voor een derde (de "economische" eigenaar), of aan een bepaald doel zijn verbonden. Te denken valt aan de "derdenrekening" van advocaten en notarissen, aan het geval dat iemand gelden collecteert voor een bepaald doel enz.

Onze rechtsorde kan niet goed overweg met fiduciaire rechtsverhoudingen, zodat vaak geen doelmatige bescherming kan worden geboden aan de rechthebbenden tegenover de schuldeisers van de juridische eigenaar (zie hierover W. VAN GERVEN, *Algemeen deel*, nrs. 90 en 141; G. VAN HECKE, "Verhaalsrecht van schuldeisers op roerende goederen die hun schuldenaar in detentie heeft", Ver. Vergl. Studie Recht van België en Nederland, 1958, 7). Zoals bekend heeft het Hof van Cassatie de fiduciaire overdracht tot zekerheid in de ban gedaan (Cass. 17 oktober 1996, *RW* 1996-97, 1395 met noot STORME en *Bank.Fin.* 1997, 114 met noot PEETERS).

Een minder vijandige houding is op zijn plaats wanneer de fiduciaire overdracht niet strekt tot zekerheid, maar tot beheer. Een goed voorbeeld van deze benadering levert de vordering tot afgifte van tegoeden die zich op een zgn. kwaliteitsrekening bevinden (zie verder, nr. 731).

3. *Simulatie – "Stroman"-beslag*

113 Behoren de goederen slechts in schijn aan een derde toe, dan mag de schuldeiser die simulatie bestrijden en op deze goederen beslag leggen (zie ook boven, nr. 35).

Zo kan men zich voorstellen dat de schuldenaar, om zich aan zijn schuldeisers te onttrekken, bepaalde activa “parkeert” bij een derde. Bijvoorbeeld door ze op naam te zetten van de derde of ze over te dragen onder de afspraak tot restitutie op eerste verzoek. Met betrekking tot giraal geld kan de afspraak erin bestaan dat de schuldenaren de betalingen over een bankrekening op naam van de derde laat verlopen. Schuldeisers kunnen uiteraard dergelijke constructies bestrijden op grond van de pauliaanse vordering, de simulatie en het rechtsbeginsel *Fraus omnia corrumpit*. Bestaan er dus geen juridische bezwaren tegen het beslag ten laste van de stroman, dan kan zulks wel vaak stuiten op een moeilijke bewijslast (over het paulinabeslag: zie verder, nr. 114). In de regel wordt het beslag gelegd ten laste van de stroman, al verdient het aanbeveling om de schuldenaar in de procedure te betrekken.

Aldus besliste het Hof van Cassatie dat het beslag kan worden gelegd op een bankrekening die slechts in schijn aan een derde toebehoort (Cass. 11 mei 1995, *RW* 1995-96, 745 en *JT* 1995, 624; Zie ook Cass. 6 december 1997, *t.a.p.*: principe. Zie voor Nederland: HR 9 juni 1995, *NJ* 1996, nr. 213). Om dezelfde reden is aan een schuldeiser die beslag legt op een handelszaak, een gesimuleerde overdracht van de handelszaak niet tegenwerpelijk (Gent 24 oktober 1995, *AJT* 1995-96, 575 met noot DE SMEDT). Het is ook denkbaar dat de debiteur-handelaar en de stromannen waarvan hij zich bedient, kunnen opgevat worden als firmanten van een onregelmatige VOF. Een voorbeeld kan dit illustreren. Een echtpaar is gehuwd met scheiding van goederen; zij exploiteren een aantal vrachtwagens. Deze voertuigen zijn alle eigendom van de vrouw. De echtgenoten zien er echter op toe dat de overeenkomsten uitsluitend door de man worden ondertekend. Een beslag op deze vrachtwagens voor schulden aangegaan door de man in verband met hun exploitatie is mogelijk indien uit de omstandigheden van het geval blijkt dat de echtgenoten in feite gezamenlijk handel drijven en als een onregelmatige vennootschap moeten worden beschouwd.

Ook kunnen hiermee in verband gebracht worden de gevallen van *doorbraak van de rechtspersoonlijkheid*, al moet ter zake steeds de nodige terughoudendheid aan de dag worden gelegd (bv. Beslagr. Namen 17 december 1993, *Rev.not.b.* 1994, 197. Zie ook HR 4 oktober 1991, *NJ* 1992, 247 met noot P.V.S.: de loutere verstrengeling van de beide rechtspersonen is onvoldoende; zie boven, nr. 34). Voor toepassingen hiervan bij zgn. “one ship companies”, zie verder, nr. 497.

Over de externe werking van de tenaamstelling van goederen in concubinaatsverhoudingen, zie nader E. DIRIX, “Vermogensrechtelijke aspecten van het concubinaat” in *Concubinaat*, Leuven, 1992 (207), 219-223.

4. *Pauliana-beslag*

114 Schuldeisers kunnen op grond van artikel 1167 BW anterieure beschikingshandelingen van hun debiteur bestrijden wanneer die met bedrieglijke miskennis van hun verhaalsrechten werden gesteld (zie boven, nr. 33). Be-

schikt de schuldeiser reeds over een uitvoerbare titel, dan kan hij meteen tot executie overgaan op deze goederen en de pauliaanse vordering eerst als tegeneis formuleren in het raam van het executiegeschil wanneer de derde in verzet komt tegen het uitvoerend beslag. De beslagrechter die kennisneemt van een revindicatievordering, oordeelt dan als bodemrechter over de toepassingsvoorwaarden van artikel 1167 BW (Gent 21 juni 1994, *RW* 1994-95, 717: uitvoerend beslag op door de schuldenaar in een vennootschap ingebrachte goederen. Zie ook Gent 24 oktober 1995, *AJT* 1995-96, 575 met noot DE SMEDT; Beslagr. Luik 27 januari 1997, *Rev.not.b.* 1997, 337).

Beschikt de schuldeiser nog niet over een uitvoerbare titel lastens zijn debiteur, dan kan hij op het betrokken goed alvast een bewarend beslag leggen. De mogelijkheid van een dergelijk “pauliana-beslag” wordt in de rechtspraak terecht erkend (Antwerpen 4 januari 1993, *RW* 1993-94, 199 met noot DIRIX; Gent 22 juni 1993, *RW* 1993-94, 204; Gent 19 december 1995, *T.Not.* 1996, 226 met noot VAN HEUVERS WYN). Het beslag strekt dan tot zekerheid van de schuldvordering die de beslaglegger heeft op zijn debiteur. Het wordt echter gelegd op een goed dat alsnog in het vermogen van een derde bevindt. De beslaglegger mag immers op grond van artikel 1167 BW de tegenwerpelijheid van deze eigendomsoverdracht bestrijden, zodat het goed verder aan zijn verhaalsrecht wordt blootgesteld. De beslagrechter zal dan bij het toestaan van een dergelijk beslag moeten nagaan of *prima facie* aan de vereisten van artikel 1167 BW is voldaan. Wordt de pauliaanse vordering uiteindelijk door de bodemrechter ingewilligd en beschikt de schuldeiser inmiddels over een uitvoerbare titel op zijn debiteur, dan kan het bewarend beslag worden omgezet in een uitvoerend beslag.

Heeft de *actio pauliana* betrekking op onroerende goederen en werd de vordering reeds ingesteld, dan kan een gelijkaardige bescherming worden verkregen door de kantmelding en is een zgn. “paulianabeslag” in feite overbodig (Gent 19 december 1995, *t.a.p.*).

5. Keuzerecht van de schuldeiser

115 De schuldeiser heeft de vrije keuze over de goederen die hij wenst uit te winnen (Luik 15 april 1985, *Jur.Liège* 1985, 553). De wettelijke uitzondering (art. 1563) bevestigt de regel (zie boven, nr. 42 en verder, nrs. 433 en 861).

De uitoefening van dit keuzerecht kan onder omstandigheden rechtsmisbruik uitmaken (over het misbruik van executierechten: zie boven, nr. 43). Bij het beslag moet geen rekening gehouden worden met de prijs die de goederen kunnen opleveren (*anders*: Beslagr. Luik 23 december 1985, *Jur.Liège* 1986, 321). De beslagrechter mag niet oordelen over de opportuniteit van het beslag (Luik 15 april 1985, *t.a.p.*). Vanzelfsprekend komt het niet aan de beslagen debiteur toe een keuze te maken van de in beslag te nemen goederen (Beslagr. Mechelen 1 december 1978, *JT* 1979, 182).

6. Informatievergaring over het vermogen

116 Diverse kanalen staan de gerechtsdeurwaarder ter beschikking om informatie in te winnen over het vermogen van de debiteur (o.m.: beslagberichten, Rijksregister, hypothecaire registers, ondernemingsdossier, balanscentrale). Het recht op informatie van de schuldeiser moet hierbij afgewogen worden aan het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer. In ons recht is deze problematiek onvoldoende geregeld (vgl. voor Frankrijk: art. 39 e.v. Loi n° 91-650 van 9 juli 1991).

In een aantal Europese landen bestaat de mogelijkheid om de schuldenaar te dwingen om een vermogensverklaring af te leggen. In ons land wordt wel sinds lang gepleit voor een betere regeling ter zake (zie o.m. A. VERBEKE, "Recht in balans is een werkwoord", *RW* 2000-01, (969) 970-974; A. VERBEKE, "Vermogensinformatie" in *De sociale en economische rol van de gerechtsdeurwaarder*, 2000, 123-159; K. BROECKX en K. PITEUS, "Het beslagrecht: waarom en waarheen?" in *Het gerechtelijk recht. Waarom en waarheen?*, 2005, (55) 73-74).

Het gebrek aan informatie van een schuldeiser omtrent de activa van zijn debiteur is nog acuter in een grensoverschrijdende context. Om hieraan te verhelpen werd door de Europese Commissie het initiatief genomen om de informatie van de schuldeisers te versterken. Het recente groenboek "Transparantie van het vermogen van schuldenaars" (maart 2008 COM (2008) 128) strekt ertoe hierover een brede consultatie op gang te brengen. Naast voorstellen om de toegang tot de diverse nationale informatiekanalen en de uitwisseling van gegevens te verbeteren, wordt de vraag gesteld naar de wenselijkheid van de invoering van een "Europese vermogensverklaring".

B. ONVERDEELDHEID

117 Goederen die onverdeeld zijn, worden niet aan het beslag van schuldeisers van een der deelgenoten onttrokken. Zo'n mede-eigendom kan betrekking hebben op één goed of op meerdere goederen. Een schuldeiser kan aldus bewarend beslag leggen op het onverdeelde aandeel van zijn debiteur. De persoonlijke schuldeiser wint niet de onverdeelde goederen zelf uit, maar het aandeel hierin van zijn debiteur. Ook een uitvoerend beslag is mogelijk, maar de uitwinning kan geen voortgang vinden tot na de verdeling of de veiling. Voor het beslag op onroerende goederen werd deze regel neergelegd in artikel 1561 (zie verder, nr. 854). Het beslag kan dan voortgang vinden op het goed dat wordt toebedeeld aan de schuldenaar. Worden de goederen verkocht, dan gaan de rechten van de schuldeisers over op de prijs (Cass. 13 juni 2005, *RW* 2005-06, 901, *P&B* 2006, 154 en *Rev.not.b.* 2006, 701).

Indien het beslag wordt gelegd op een onverdeeld goed dat zelf deel uitmaakt van een grotere onverdeeldheid, dan hoeven de schuldeisers de vereffening van die grotere onverdeeldheid niet af te wachten, behoudens het gaat om een boedelgemeenschap (zie hierna, nr. 119; Cass. 13 juni 2005, *t.a.p.*). In het gegeven geval werd door een schuldeiser van een echtgenoot beslag gelegd op een goed dat in mede-eigendom toebehoorde aan de echtgenoten getrouwd onder een stelsel van zuivere scheiding van goederen. De echtscheiding was inmiddels voltrokken en door een der uit de echt gescheiden echtgenoten wordt nu aangevoerd dat de rangregeling geen voortgang kan vinden, maar moet kaderen in de vereffening van de ruimere onverdeeldheid die tussen de

gewezen echtgenoten bestaat. Dit verweer werd verworpen. Indien de onverdeelde goederen deel uitmaken van een grotere onverdeeldheid en gaat het hierbij niet om een boedelgemeenschap, dan hoeven de schuldeisers niet de vereffening af te wachten van een grotere onverdeeldheid waarvan dat goed deel uitmaakt.

Dezelfde principes gelden voor roerende goederen (H. VANDENBERGHE m.m.v. S. SNAET, *Zakenrecht*, III, 27, nr. 14). Bij deze goederen wordt in de praktijk echter vaak beslist dat de schuldeiser toch de uitvoering kan vervolgen, maar dat hij slechts rechten zal kunnen doen gelden op het aandeel van de prijs der verkochte zaken dat aan zijn debiteur toekomt (Beslagr. Marche-en-Famenne 30 september 1986, *Bull. Bel.* 1987, 1216; Beslagr. Gent 18 juni 1984, *TGR* 1985, 18). Betreft het beslag roerende lichamelijke goederen en bevinden deze zich in het bezit van de debiteur, dan mag de schuldeiser er krachtens het beginsel neergelegd in artikel 2279 BW van uitgaan dat die goederen de debiteur ook effectief toebehoren. De ware eigenaar mag dit vermoeden echter ontkrachten en zijn goed revindiceren (zie verder, nr. 646 e.v.).

Ook een beslag onder derden is mogelijk op een schuldvordering die aan meerdere schuldeisers toebehoort. Aldus kan bv. bewarend derdenbeslag gelegd worden op een bankrekening waaraan de beslagen debiteur medegerechtigd is (zie verder, nr. 730. Bv. Brussel 21 mei 1975, *RW* 1975-76, 1772). In die gevallen kan de derde-beslagene aangeven welk aandeel aan de beslagen schuldenaar toekomt. Wordt bv. een uitvoerend beslag op een onverdeelde geldsom gelegd, dan is een verdeling overbodig: de derde-beslagene geeft de bedragen vrij die aan de beslagen medegerechtigde toekomen (G. DE LEVAL, *Traité*, 96, nr. 53).

De verdeling kan gevorderd worden door zowel de deelgenoten alsook door schuldeisers die ter zake beschikken over een eigen recht (Beslagr. Brugge 2 april 1979, *T. Not.* 1980, 293; Beslagr. Luik 14 april 1989, *JLMB* 1989, 1290).

Dit alles geldt slechts in de hypothese dat niet alle deelgenoten tevens schuldenaar zijn (bv. Beslagr. Dinant 18 november 1988, *JLMB* 1989, 1218: vordering schuldeiser van de nalatenschap lastens de erfgenamen).

118 Luidens artikel 815 BW kunnen overeenkomsten om in onverdeeldheid te blijven slechts worden gesloten voor een (hernieuwbare) termijn van vijf jaren. Dergelijke overeenkomsten zijn ook aan derden tegenwerpelijk. Betreft de onverdeeldheid onroerende goederen, dan moet die overeenkomst worden overgeschreven (zie verder, nr. 856).

Artikel 815 BW geldt in beginsel voor iedere vorm van onverdeeldheid, ook een conventionele (D. LECHIEN en R. PIRSON, "L'article 815 du Code civil et l'indivision volontaire" in *La copropriété*, Brussel, 1985, 228 e.v. Vgl. DE

PAGE, *Traité*, V, 1025, nr. 1165bis; R. DERINE e.a., *Zakenrecht*, II, A, 89, nr. 766).

119 De tot nu besproken mede-eigendom moet worden onderscheiden van een boedelgemeenschap (DEKKERS, *Handboek*, II (2005), 114-115, nrs 273-274; zie en vergl. ook H. CASMAN, “Enkele open vragen omtrent beschikkingsbevoegdheden over onverdeelde zaken” in *Liber amicorum G. Baeteman*, 1997, 3-15; R. JANSEN, *Beschikkingsonbevoegdheid* (diss. U. Antwerpen), 2006, nrs. 290 e.v.; M.E. STORME, “Noch terugwerking, noch overdracht: bij verdeling of aanwas verkrijgt men niets wat men niet al heeft”, *TPR* 2004, 653-683). Bij deze vorm van mede-eigendom weegt de onderliggende rechtsverhouding tussen de deelgenoten zwaarder door, derwijze dat schuldeisers van een der deelgenoten de mede-eigendom niet kunnen openbreken. De verdeling is bijgevolg niet mogelijk zolang de onderliggende rechtsverhouding voortduurt. Dit is het geval met de huwgemeenschap, de maatschap en de feitelijke vereniging. Op deze gemeenschappen is artikel 815 BW niet van toepassing. Aangenomen wordt dat ons recht een gesloten systeem kent van dergelijke gemeenschappen. Er kan echter niet worden uitgesloten dat de rechtspraak in een bepaald geval de mede-eigendom als een boedelgemeenschap kwalificeert gelet op de bijzondere aard van de rechtsverhouding tussen de deelgenoten.

Bij een vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid ontstaat zo'n boedelgemeenschap door de inbrengen die de vennoten doen in de vennootschap (maatschap, tijdelijke vennootschap, stille vennootschap). Deze onverdeeltheid wordt echter aan de gemeenschappelijke regeling onttrokken gelet op de aard van de vennootschapsovereenkomst. Artikel 815 BW vindt hier dus geen toepassing. De schuldeisers van de vennoten kunnen niet de verdeling vorderen. Een dergelijke vordering zou immers de ontbinding van de vennootschap tot gevolg hebben, terwijl de gronden van beëindiging van de vennootschap worden opgesomd in artikel 39 W.Venn. (voorheen art. 1865 BW; H. DE PAGE, *Traité*, V, nr. 29).

120 De persoonlijke schuldeisers van de maten kunnen het aandeel van de vennoot niet uitwinnen aangezien dit aandeel op grond van artikel 38 W.Venn. (voorheen art. 1861 BW) niet overdraagbaar is (K. GEENS en J. VANANROYE, “De gradaties in de rechtspersoonlijkheid en het vennootschappelijk vermogen” in *Rechtspersonenrecht*, (W. Delva Cyclus), Gent, 1999, 469, nr. 50; K. GEENS, “Procesrechtelijke en executierechtelijke problemen bij vennootschappen zonder rechtspersoonlijkheid”, *TRV* 1995, 351-356). De vennootschapsschuldeisers hebben daarentegen een rechtstreeks verhaalsrecht op de gemeenschappelijke goederen van de vennootschap. De bijzondere aard van de onverdeeltheid tussen de vennoten komt ook tot uiting bij de ontbinding van de onverdeeltheid. De gemeenschappelijke goederen moeten eerst worden aangewend om de vennootschapsschulden te voldoen. De vennoot heeft enkel recht op het nettoaandeel in de vennootschapsgoederen. Dit levert dus een preferentie op voor de vennootschapsschuldeisers boven de

privéschuldeisers van de vennoten. De achterliggende gedachte is dat de vennootschapsschulden eerst moeten worden voldaan, alvorens de vennoten en hun respectieve schuldeisers aan hun trekken kunnen komen (Luik 22 oktober 1991, *RPS* 1992, 112 met noot T'KINT en *TBH* 1992, 1419. Zie nader K. GEENS e.a., "Overzicht van rechtspraak", *TPR* 2000, 140-141, nr. 41).

In een vennootschap die verborgen blijft aan derden, zoals de stille vennootschap (voorheen: vennootschap bij wijze van deelneming), is het minder evident dat de onverdeeldheid aan de schuldeisers kan worden tegengeworpen. Ten aanzien van derden wordt immers de schijn gewekt dat de vennootschapsgoederen de exclusieve eigendom zijn van de werkende vennoot (zie J. VANANROYE, "Over stille en openbare maatschappen", *TPR* 1999, 1481, nr. 26). De vertrouwensleer komt hier de schuldeiser ter hulp.

121 De vraag rijst of artikel 815 BW van toepassing is op een tontine-overeenkomst (zie hierover F. BOUCKAERT, "Tontine: een rechtsfiguur uit grootvaders tijd?", *T.Not.* 1982, 241; B. CARTUYVELS, "Tontine sur les droits divis" in *Le notaire votre partenaire, aujourd'hui et demain*, 1992, 275-282; E. DIRIX, "Concubinaat: beslagrechtelijke aspecten" in *Concubinaat*, Leuven, 1992; D. MICHIELS, "Bedingen van tontine en van aanwas", *RW* 1995-96, 969 e.v.; G. RASSON, "Tontine", *Rev.not.b.* 1990, 286 e.v.; J.F. ROMAIN, "Observations au sujet de la convention de tontine" in *Liber amicorum P. Van Ommeslaghe*, Brussel, 2000, 221-259).

Aangenomen wordt dat de partijen zelf niet de verdeling kunnen vorderen (Cass. fr. 27 mei 1986, *D.* 1987, jur., 139 met noot MORIN).

Of privéschuldeisers zich bij deze werking van de tontine-overeenkomst moeten neerleggen, is omstreden. Het Franse Hof van Cassatie heeft die vraag bevestigend beantwoord. Een beslag is enkel mogelijk op de goederen van de debiteur. Welnu zolang de voorwaarde (het overleven) niet in vervulling is gegaan, staat de gerechtigdheid van de debiteur niet vast en heeft het beslag bijgevolg (nog) geen voorwerp (Cass. fr. 18 november 1997, *Bull.civ.* 1997, I, 60, nr. 315 en *JCP* 1998, éd. E, 1638). De voorkeur verdient echter de opvatting, die overwegend in ons land wordt aangehouden, dat de tontine-overeenkomst uitsluitend interne werking heeft en er niet toe kan leiden de artikelen 7 en 8 Hyp.W. buitenspel te zetten (*anders: RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie immobilière*, nr. 48). De schuldeisers zullen derhalve de verdeling ex artikel 1561 Ger.W. kunnen vorderen. Dit is in ons land de meerderheidsopvatting in de rechtspraak (zie o.m. Beslagr. Luik 27 januari 1997, *Rev.not.b.* 1997, 337; Rb. Verviers 6 januari 2003, *Rev.not.b.* 2003, 179, *JLMB* 2003, 424 en *Rec.gén.enr.not.* 2003, 234). Deze stelling vindt ook steun in de rechtsleer: het doelvermogen dat door de tontine wordt gecreëerd, heeft enkel interne werking; anders dan de partijen kunnen hun resp. schuldeisers wel de onverdeeldheid vorderen (D. MICHIELS, *Tontine en aanwas*, 2008, 20-21, nr. 18).

Geen moeilijkheden doen zich voor wanneer de uitwinning wordt vervolgd door een gezamenlijke schuldeiser.

C. ECHTGENOTEN

1. Wettelijk stelsel

a. Gemeenschappelijke schulden

122 Gaat het om een gemeenschappelijke schuld, dan kan de schuldeiser in principe verhaal zoeken op zowel de goederen van de echtgenoot-schuldenaar, de eigen goederen van de echtgenoot niet-schuldenaar en het gemeenschappelijk vermogen. De gemeenschappelijke schulden worden opgesomd in artikel 1408 BW. De wetgever gaat uit van het vermoeden dat een schuld door een van de echtgenoten aangegaan gemeenschappelijk is. Voor dergelijke schulden kan dus uitgevoerd worden op de drie vermogens. Hiertoe volstaat het dat de schuldeiser beschikt over een uitvoerbare titel ten laste van de echtgenoot-schuldenaar (zie o.m. H. CASMAN, "Schulden en huwelijksvermogensrecht", *TPR* 1985, 285 e.v.; E. DIRIX, "Executierechten en huwelijksvermogensrecht" in *Twintig jaar na de wet van 14 juli 1976*, Antwerpen, 1996, 218-238; H. TIELEMANS, "Het huwelijk van de schuldenaar: een ongelukstijding voor de schuldeiser?", *TPR* 1981, 301 e.v.; DELANGRE, "La saisie des biens communs", *Rec.gén.enr.not.* 1999, nr. 24.869, nr. 8-17; HALLET, "Saisies d'immeubles communs", *Rec.gén.enr.not.* 1997, nr. 24.654, 3-19).

De eigen goederen van de niet-gehouden echtgenoot kunnen aan dit verhaalsrecht worden onttrokken wanneer het gaat om "onvolkomen" gemeenschappelijke schulden bedoeld in artikel 1414, tweede lid BW (bv. beroepsschulden). Aldus kan voor beroepsschulden enkel een beslag worden gelegd op eigen goederen van de echtgenoot-schuldenaar en op het gemeenschappelijk vermogen. Bijgevolg kan voor een dergelijke schuld ook beslag gelegd worden op inkomsten van de echtgenoot niet-schuldenaar (bv. door middel van een loonbeslag: Gent 27 november 1990, *T.Not.* 1991, 190). Op het gemeenschappelijk vermogen kan onbeperkt beslag worden gelegd (bv. Beslagnr. Gent 8 april 2004, *T.Not.* 2006, 200).

123 De drie vermogens gelden voor de schuldeiser als een en hetzelfde onderpand. Algemeen wordt dan ook aangenomen dat de schuldeiser bij de uitoefening van zijn executierechten niet een bepaalde volgorde moet inacht nemen en de goederen mag uitwinnen die hem het meest geschikt lijken. Er is derhalve geen rechtsmisbruik wanneer hij eerst verhaal zoekt op de eigen goederen van de andere echtgenoot (Brussel 27 juni 1991, *Bull.Bel.* 1996, 29; Rb. Kortrijk 16 september 1991, *Bull.Bel.* 1996, 451).

Voor deze uitwinning volstaat het dat de schuldeiser beschikt over een uitvoerbare titel ten laste van de echtgenoot-schuldenaar. Om tot uitwinning te kunnen overgaan op het gemeenschappelijk vermogen *c.q.* op de eigen goederen van de echtgenoot niet-schuldenaar, behoeft de schuldeiser dus enkel te beschikken over een uitvoerbare titel ten laste van zijn debiteur (Gent 27 november 1990, *T.Not.* 1991, 190; Gent 17 juni 1995, *T.Not.* 1995, 557 met noot BOUCKAERT). Het is derhalve niet noodzakelijk om tevens een uitvoerbare titel te verkrijgen ten laste van de andere echtgenoot. Evenmin moet de titel het gemeenschappelijk karakter van de schuld vaststellen.

124 De tenuitvoerlegging moet dan worden vervolgd ten laste van de echtgenoot wiens (eigen) goederen worden uitgewonnen. Concreet betekent dit dat bij uitvoerend beslag het voorafgaand bevel moet worden betekend aan de echtgenoot-eigenaar van de betrokken goederen. Het bevel dat enkel werd betekend aan de echtgenoot-debiteur en niet aan de andere echtgenoot op wiens eigen onroerend goed beslag werd gelegd, is nietig (Bergen 1 juni 1995, *Act.dr.* 1996, 342). Aldus moet het beslag voor een gemeenschapsschuld krachtens een titel op naam van de man op een bankrekening van de vrouw worden gelegd lastens de vrouw omdat zij de geëxecuteerde is.

Geschiedt de uitwinning op het gemeenschappelijk vermogen, dan werd overwegend aangenomen dat de tenuitvoerlegging wordt vervolgd ten laste van de echtgenoot die in de titel wordt vermeld maar dat de andere echtgenoot op de hoogte wordt gebracht van het uitvoerend beslag. Dit kan gebeuren door de betekening van het bevel of het beslagexploot aan de andere echtgenoot. Wat betreft de uitwinning van onroerende goederen bepaalt het nieuwe artikel 1562 Ger.W. zoals ingevoegd door de wet van 29 mei 2000, dat de uitwinning krachtens een gemeenschappelijke schuld of een schuld die het gemeenschappelijk vermogen bezwaart, tegen de beide echtgenoten moet worden vervolgd (zie verder, nr. 831). Dit betekent dat het bevel, het beslagexploot, de beschikking tot aanwijzing van de notaris, de aanmaning tot kennisneming van de verkoopsvoorwaarden en het uittreksel uit de akte van toewijzing aan beide echtgenoten moet worden betekend (MvT, *Parl.St.* Kamer 1988-99, nr. 1669/1, 28). In het raam van een uitvoerend beslag op onroerend goed verdient het overigens aanbeveling om steeds over te gaan tot de betekening aan de beide echtgenoten van de beschikking tot aanstelling van de notaris (art. 1580 Ger.W.) waardoor de termijn voor derdenverzet begint te lopen. Na verloop van deze termijn wordt deze beschikking onaantastbaar en kan de echtgenoot niet-schuldenaar zich niet meer tegen de uitwinning verzetten door bijvoorbeeld het gemeenschappelijk karakter van de schuld aan te vechten of door aan te voeren dat het verhaalsrecht zich niet uitstrekt tot het eigen vermogen (art. 1414 BW).

In de andere gevallen blijft de hiervoor beschreven meerderheidsopvatting overeind, nl. uitvoering ten laste van de echtgenoot die in de titel wordt vermeld en aanzegging van de vervolging aan de andere echtgenoot.

125 De niet-gehouden echtgenoot kan tegen de uitwinning op de gemeenschap en/of op de eigen goederen in verzet komen. Deze echtgenoot kan doen gelden dat de schuld een persoonlijke schuld is van de andere echtgenoot, derwijze dat zowel de eigen goederen als de gemeenschappelijke goederen aan het verhaalsrecht moeten worden onttrokken. Gaat het om een “onvolkomen” gemeenschappelijke schuld, dan kan de echtgenoot zich verzetten tegen een beslag op de eigen goederen. In dat geval draagt de verzetdoende echtgenoot – gelet op het vermoeden van gemeenschap – bijkomend de bewijslast dat de goederen waarop het beslag werd gelegd eigen zijn. Dit verzet tegen de uitvoering wordt gebracht voor de beslagrechter. De betwisting die dan ontstaat, moet worden beschouwd als een executiegeschil waarvoor de beslagrechter bevoegd is (Gent 27 november 1990, *T.Not.* 1991, 190; Beslagr. Charleroi 20 november 1990, *Bull.Bel.* 1994, 2711; zie boven, nr. 56). De vraag die voorligt is niet te weten of de verzetdoende echtgenoot schuldenaar is, maar wel of op zijn goederen beslag kan worden gelegd. Door die vraag te beantwoorden, raakt de beslagrechter niet aan de inhoud van de uitvoerbare titel, maar spreekt hij zich enkel uit over de omvang van het verhaalsrecht van de executiegerechtigde zoals dit door de wet wordt bepaald (zie nader E. DIRIX, “Enige executieproblemen bij beslag ten laste van echtgenoten” in *Liber amicorum R. Dillemans*, I, 1997, 97-103). Een dergelijk geschil kan overigens niet worden beschouwd als een “zwarigheid” in de zin van artikel 1624, tweede lid, zodat hoger beroep mogelijk blijft (Gent 4 februari 1992, *T.Not.* 1992, 378).

b. Eigen schulden

126 Eigen schulden kunnen slechts worden verhaald op het eigen vermogen van de echtgenoot-schuldenaar en op diens inkomsten ook al behoren deze laatste tot de gemeenschap (art. 1409 BW). Deze schulden worden opgesomd in de artikelen 1406 en 1407 BW. Aangezien de wetgever uitgaat van een vermoede gemeenschappelijke aard van de schuld, staat het aan de andere echtgenoot dit persoonlijk karakter van de schuld te bewijzen. Een persoonlijke schuldeiser kan geen aanspraken doen gelden op het aandeel van zijn debiteur in het gemeenschappelijk vermogen (Cass. 17 mei 1991, *Arr.Cass.* 1990-91, 924 en *RW* 1991-92, 307). Staande het huwelijk hebben schuldeisers zich bij deze gebonden gemeenschap neer te leggen: artikel 815 BW, noch artikel 1561 Ger.W. zijn hier van toepassing. De persoonlijke schuldeisers van een der echtgenoten kunnen derhalve de huwgemeenschap niet openbreken (bv. Beslagr. Antwerpen 29 januari 1990, *T.Not.* 1993, 235; Beslagr. Brugge 28 december 1993, *TVBR* 1994, 91. Zie ook Rb. Brugge 5 november 1999, *RW* 1999-2000, 1206: principe).

Gelet op het vermoeden in artikel 1405, 4 BW draagt de schuldeiser de bewijslast van de persoonlijke eigendom van de goederen waarop hij beslag legt. Hij mag dit bewijs leveren door alle middelen rechtens.

De schuldeiser kan echter zijn verhaalsrecht uitoefenen op de inkomsten van zijn debiteur, ook al vallen zij in de gemeenschap. De oorsprong van de inkomsten is zonder belang (arbeid, kapitaal). Aldus kan een derdenbeslag worden gelegd in handen van diens werkgever of van een huurder. Onzekerheid bestaat echter over de vraag of het vorenstaande ook nog mogelijk is wanneer die inkomsten inmiddels werden geïnd. Volgens een gedeelte van de rechtsleer is van dat ogenblik af een beslag door de persoonlijke schuldeisers niet meer mogelijk: na de inning zijn de inkomsten immers een deel van het gemeenschappelijk vermogen geworden. Onder inkomsten in de zin van arti-

kel 1409 BW worden volgens deze auteurs uitsluitend bedoeld: de nog niet vervallen inkomsten (Y.-H. LELEU, "Examen de jurisprudence", *RCJB* 1998, 128-129, nr. 50. Zie ook Antwerpen 9 juni 1976, *RW* 1986-87, 1232, *Rev.not.b.* 1987, 208). Andere auteurs verdedigen een ruimere opvatting. Waar het in die discussie op aankomt is te weten of de inkomsten nog individualiseerbaar zijn. In de regel zal zulks niet meer mogelijk zijn wanneer zij worden gestort op een bankrekening waar zij werden vermengd met gelden van andere oorsprong (zie en vgl. verder, nr. 166). Concreet betekent dit dat de schuldeiser tijdig (bewarend of uitvoerend) derdenbeslag zal moeten leggen in handen van de schuldenaar van deze inkomsten indien hij zijn verhaalsrechten wenst veilig te stellen (zie hierover ook G. BAETEMAN, "Problemen rond de rekeningen van echtgenoten" in *Liber amicorum R. Dillemans*, Antwerpen, 1997, I, 1-31).

2. *Scheiding van goederen*

127 Is de schuldenaar gehuwd onder een stelsel van *scheiding van goederen*, dan wijkt het verhaalsrecht van zijn schuldeiser nagenoeg niet af van het gemeen recht. Iedere echtgenoot staat in met de eigen goederen. Aan de scheiding van goederen beantwoordt ook de scheiding van schulden. Een schuldeiser kan enkel beslag leggen op de eigen goederen van zijn debiteur.

Hier is er dus geen afwijking met het gemeen recht: de obligatoire gebondenheid en de executierechten sporen gelijk. De schuldeiser moet beschikken over een uitvoerbare titel ten laste van zijn debiteur. Zijn de beide echtgenoten gezamenlijk gehouden dan zal – behoudens in geval van hoofdelijkheid – de titel enkel kunnen strekken tot het aandeel van de debiteur. Anders dan in het wettelijk stelsel zal hier de schuldeiser steeds – ook in geval van hoofdelijke gehoudenheid – moeten beschikken over een uitvoerbare titel ten laste van de echtgenoten wier goederen hij wenst uit te winnen.

Indien de goederen de echtgenoten in onverdeeldheid toebehoren, dan heeft dit niet tot gevolg dat de debiteur zijn aandeel aan het verhaalsrecht van zijn schuldeisers kan onttrekken. De schuldeiser put uit de artikelen 7 en 8 Hyp.W. een eigen recht om de verdeling te vorderen binnen de beperkingen van artikel 815 BW.

Wat de *roerende goederen* betreft, zou de gemeenrechtelijke benadering toelaten dat de schuldeiser op grond van de bewijsregel uit artikel 2279 BW alle roerende lichamelijke goederen in het bezit van zijn debiteur, in beslag kan nemen. Tussen echtgenoten geldt daarentegen een vermoeden van onverdeelde eigendom (art. 1468, tweede lid BW). De echtgenoot niet-schuldenaar die wordt geconfronteerd met een beslag kan hetzij de onverdeeldheid inroepen, hetzij de persoonlijke goederen revindiceren. In de eerste hypothese zal de uitwinning geen voortgang vinden tot na de verdeling. Deze verdeling kan worden gevorderd door hetzij de echtgenoten, hetzij de schuldeiser. In de

tweede hypothese moet de echtgenoot zijn eigendomsaanspraken bewijzen volgens het bepaalde in artikel 1399, tweede lid BW (zie verder, nr. 661).

3. Irrelevantie van de regels uit artikel 215 BW

128 De hiervoren uiteengezette principes worden niet doorkruist door de beschermingsmechanismen uit het primair huwelijksgoederenrecht betreffende de gezinswoning. Artikel 215, § 1 BW luidens welk – ongeacht het huwelijkstelsel – de echtgenoot-eigenaar van het onroerend goed dat het gezin tot voornaamste woning dient en de daar aanwezige huisraad, niet mag vervreemden noch met een zakelijke zekerheid bezwaren, zonder de toestemming van de andere, staat een beslag door een schuldeiser niet in de weg. Algemeen wordt aangenomen dat deze regel de ene echtgenoot enkel beschermt tegen het optreden van de andere echtgenoot en niet tegen de verhaalsrechten van derden, ook al zijn die het gevolg van door deze echtgenoot aangegane verbin-tenissen. Hij beschermt enkel tegen het actief beschikkingsrecht, niet tegen de passieve bevoegdheid om dergelijke goederen te laten dienen als onderpand (Gent 30 juni 1987, *T.Not.* 1987, 482; Beslagr. Brussel 10 juli 1986, *Rev.not.b.* 1986, 591; Beslagr. Antwerpen 29 januari 1990, *T.Not.* 1993, 235).

4. Fiscale schulden

129 De belastingschuld die is ingekohierd op naam van beide echtgenoten kan worden ingevorderd tegen elk van hen op grond van het gemeen recht en de bepalingen van het WIB (art. 393, tweede lid WIB). Wat dit laatste betreft, bepaalt artikel 394 WIB (voorheen art. 295, § 1, eerste lid) dat de belasting of het gedeelte van de belasting in verband met de onderscheiden inkomsten van beide echtgenoten, alsook de voorheffing ingekohierd op naam van een van hen, ongeacht het huwelijksvermogensstelsel, kan worden verhaald op alle eigen en gemeenschappelijke goederen van beide echtgenoten (zie o.m. B. VAN ERMEN, “Principes inzake invordering van directe belastingen” in *Fiscaal executierecht*, Antwerpen 2003, (1) 8-31; A. DE ROECK, “Over de verhouding tussen het huwelijksvermogensrecht en het fiscaal recht inzake de verhaalbaarheid van inkomstenbelastingen en BTW ten aanzien van echtgenoten”, *RW* 1989-90, 214; H. DE PAGE, “Les dettes d’impôts et les régimes matrimoniaux” in *Quinze années d’application de la réforme des régimes matrimoniaux*, Collection patrimoine, XV, Brussel, Bruylant, 1991, 180).

Op dit principe bestaat een belangrijke uitzondering: de belastingschuld die betrekking heeft op de inkomsten van een der echtgenoten die voor de zetting van die belasting als persoonlijk verworven zijn aangemerkt, alsook de roerende voorheffing en de bedrijfsvoorheffing, ingekohierd op naam van een van hen, mogen niet worden verhaald op de eigen goederen van de andere echtgenoot, op voorwaarde dat deze de eigen aard van die goederen kan bewijzen. Daartoe moet deze echtgenoot bewijzen dat die goederen conform de specifieke bewijsvoorwaarden van artikel 394, § 1, tweede lid WIB van “onverdachte” oorsprong zijn. Dit is het geval wanneer het gaat om goederen die de echtgenoot voor het huwelijk bezat of die voortkomen uit een erfenis of een schenking uitgaande van een andere persoon dan de echtgenoot (alsmede goederen die hiervoor in de plaats zijn gekomen) en de goederen die verkre- gen zijn met inkomsten die eigen zijn krachtens het huwelijksgoederenrecht. Enkel

op die gronden kan de echtgenoot het goed aan het beslag onttrekken. Het vermoeden van artikel 1468, tweede lid B.W. geeft enkel uitsluitel over het onverdeeld karakter van de goederen, niet over hun herkomst (Cass. 22 november 2007, *RW* 2008-09, 869).

Deze aanpassing van artikel 394, § 1, tweede lid WIB streeft een meer gelijke behandeling na van de echtgenoten gehuwd onder het wettelijk stelsel en deze met een stelsel van scheiding van goederen. Dit leidt ertoe dat de inkomstenbelastingen bij echtgenoten gehuwd onder het wettelijk stelsel voortaan gelden als een onvolkomen gemeenschapschuld die slechts verhaalbaar is op de eigen goederen en de gemeenschapsgoederen.

Na de ontbinding van het huwelijk kunnen de onbetaalde belastingen en voorheffingen die betrekking hebben op de periode van het huwelijk verder verhaald worden op de eigen goederen, zij het met dezelfde onttrekkingsmogelijkheid als hiervoren omschreven (art. 394, § 2 WIB). Dit betekent concreet dat het loon van de overlevende echtgenoot vatbaar blijft voor beslag.

130 De invordering van inkomstenbelastingen bij feitelijke scheiding van echtgenoten gaf de voorbije jaren aanleiding tot controversen (zie o.m. G. VAN HAEGENBORGH, "Het verhaalsrecht van de fiscus bij feitelijke scheiding: niet scheiden doet lijden", *RW* 1998-99, 1485-1490; A. BUGGENHOUT, "Het fiscaal statuut van feitelijk gescheiden echtgenoten", *TFR* 2000, 335-342 en *TPR* 2002, 1276-1278; S. DE RAEDT, "Invordering lastens feitelijk gescheiden echtgenoten en ex-echtgenoten" in *Fiscaal executierecht*, Antwerpen, 2003, 205-256. Zie thans art. 126, § 2, 393bis en 394, § 2 WIB, zie verder, nr. 311).

D. WETTELIJK SAMENWONENDEN

131 Vermogensrechtelijk komt de wettelijke regeling voor wettelijk samenwonenden neer op een scheiding van goederen. Wel voorziet artikel 1477, § 3 BW in een hoofdelijke aansprakelijkheid voor de schulden aangegaan ten behoeve van het samenleven en van de kinderen, voor zover deze niet buitensporig zijn. Deze regel betreft de obligatoire gebondenheid, maar raakt niet aan het executierecht. Een schuldeiser moet echter steeds beschikken over een uitvoerbare titel lastens de partner wiens goederen hij wenst uit te winnen. Op de goederen van de andere partner kan ook voor schulden bedoeld in artikel 1477, § 4 BW geen beslag gelegd worden wanneer deze niet in de uitvoerbare titel is vermeld als executieplichtige.

Elk der partners behoudt zijn goederen en inkomsten. De goederen waarvan geen van beiden de eigendom kan bewijzen, worden geacht in onverdeeldheid te zijn (art. 1478, tweede lid, zie verder, nr. 127).

Fiscaal worden wettelijk samenwonenden gelijkgeschakeld met gehuwden (zie art. 126 en 395 WIB).

Voor de toestand van feitelijk samenwonenden wordt verwezen naar de uitzetting over de revindicatie, zie verder, nr. 658.

E. SAMENLOOP

1. Algemeen

132 Samenloop ontstaat van zodra meerdere schuldeisers gelijktijdig hun aanspraken doen gelden op het vermogen (of een gedeelte ervan) van hun debiteur. Voor dergelijke gevallen worden door de wetgever regels gegeven die ertoe moeten strekken het beginsel van de gelijkheid tussen schuldeisers veilig te stellen (zie over dit begrip o.m. E. DIRIX en R. DE CORTE, *Zekerheidsrechten*, Antwerpen, 2006, 32 e.v.; R. DE CORTE, “Samenloop van preferente aanspraken”, *TPR* 1983, 213-241; M. GREGOIRE, *Théorie générale du concours de créanciers en droit belge*, Brussel, 1992; J. LINSMEAU, “Le concours, les saisies multiples et leurs solutions” in *Les voies conservatoires et d'exécution*, Brussel, 1982, 285 e.v.). De bevoegdheid voor individuele schuldeisers om nog verder bewarend beslag te leggen of om tot tenuitvoerlegging over te gaan wordt in bepaalde gevallen van samenloop waar het collectief karakter van de vereffening centraal staat, beperkt. In de regel wordt de vereffening toevertrouwd aan een bewindvoerder. Het optreden van die bewindvoerder draagt het kenmerk van het “naamloos of neutraal” handelen. Een dergelijk neutraal handelen, zo schrijft VAN GERVEN, is voorhanden telkens wanneer een bepaalde boedel aan het onpartijdig bewind van een daartoe aangeduide beheerder wordt toevertrouwd en dit omwille van het bestaan van de tegenstrijdige rechten en belangen ten aanzien van die boedel (W. VAN GERVEN, “Naamloos of neutraal handelen” in *Album F. Van Goethem*, 179-183; E. DIRIX, “De bewindvoerder in het insolventierecht” in *Liber amicorum W. van Gerven*, Antwerpen, 2000, 521-540). In die zin oordeelt het Hof van Cassatie dat de notaris die wordt belast met een verkoop van een onroerend goed, moet waken over het belang van al de bij de procedure betrokken partijen en daartoe alle advies en informatie moet geven waarmee dat belang kan worden gevrijwaard (Cass. 16 april 2009, www.juridat.be).

133 Zo'n samenloop kan zijn oorsprong vinden hetzij in de wet (bv. faillissement), hetzij door het aantreden van concurrente schuldeisers (bv. na beslag). Men kan het onderscheid maken tussen actieve en passieve samenloop. Men spreekt van actieve samenloop wanneer de bewindvoerder aan wie de vereffening werd opgedragen, verplicht is al de mogelijke schuldeisers op te sporen ten einde hen de kans te geven hun aanspraken te doen gelden. Als uitgangspunt geldt dat de bewindvoerder slechts tot het organiseren van samenloop verplicht is wanneer en in de mate dat zulks door de wet wordt opgelegd (R. DE CORTE, *a.w.*, *TPR* 1983, 220, nr. 16). Bij uitvoerend beslag op roerend goed blijft die samenloop bv. beperkt tot de schuldeisers die bekend zijn via de beslagberichten en dezen die verzet hebben gedaan (zie boven, nr. 30).

De aanspraken moeten geldend gemaakt worden binnen de periode en in de vormen door de wet bepaald. Zowel in het faillissementsrecht als bij samenloop na beslag wordt dit door de wet nauwkeurig bepaald.

Indien de bewindvoerder zou overgaan tot vereffening zonder naleving van de verplichting de samenloop te organiseren, dan kan hij hiervoor aansprakelijkheid oplopen indien dit verzuim tot gevolg heeft dat een bepaalde schuldeiser onbetaald blijft (bv. Luik 15 november 1995, *Act.dr.* 1996, 431; Rb. Hasselt 16 november 1992, *Bull.Bel.* 1996, 1067; zie verder, nr. 671).

2. Faillissement

134 Het faillissement kan omschreven worden als een collectief beslag: het omvat niet bepaalde vermogensbestanddelen, maar het gehele vermogen van de debiteur. Het faillissement heeft verder de buitenbezitstelling van de gefailleerde tot gevolg. Aan het hoofd van de failliete boedel komt de curator te staan.

Het faillissement leidt tot een collectieve vereffening: individuele schuldeisers kunnen in de regel niet meer overgaan tot tenuitvoerlegging (zie hierover I. VEROUGSTRAETE, *Manuel de la faillite et du concordat*, Brussel, 2003, 338, nr. 539 e.v. Voor het vroegere recht: A. CLOQUET, *Les concordats et la faillite*, 419, nr. 1423; E. DIRIX, "Beslag en faillissement" in *Schuldeisers en ondernemingen in moeilijkheden*, Brussel, 1994, 103 e.v.; A. DISCART, "Het faillissement en de tenuitvoerlegging van vonnissen", *RW* 1968-69, 1105 e.v.). Chirografaire schuldeisers en dezen met een algemeen voorrecht kunnen uitvoerend beslag noch bewarend beslag leggen (bv. Brussel 25 januari 1990, *TBH* 1990, 888; Kh. Brussel 3 november 1987, *JT* 1988, 250). Zij kunnen wel nog hun vordering verder benaarstigen teneinde een uitvoerbare titel te verkrijgen lastens de gefailleerde (Gent 13 maart 1987, *RW* 1986-87, 2587 en *TBH* 1987, 688).

Na het sluiten van het faillissement hernemen de schuldeisers immers hun rechten en kunnen zij de ex-gefailleerde vervolgen voor de "restschulden". Onder het nieuwe faillissementsrecht is zulks echter niet meer mogelijk wanneer de gefailleerde "verschoonbaar" werd verklaard (art. 82 Faill.W.). Deze kwijtschelding heeft een algemene draagwijdte en betreft alle schuldeisers, ook dezen die geen aangifte hebben gedaan in het faillissement. Men mag aannemen dat de verschoonbaarverklaring echter geen afbreuk doet aan de rechten van separaten op hun onderpand.

135 Wat de reeds gelegde beslagen betreft, bepaalt artikel 25, eerste lid Faill.W. dat het vonnis van de faillietverklaring elk beslag doet ophouden dat ten verzoeken van chirografaire schuldeisers en deze met een algemeen voorrecht werd gelegd. De schuldeisers zullen m.a.w. de uitwinning niet kunnen verderzetten. Indien bij uitvoerend beslag de verkoopdag reeds voor het faillissement was vastgesteld, dan geschiedt deze verkoop voor rekening van de boedel. De curator kan echter in het belang van de boedel tot de rechtbank een verzoek richten tot uitstel of afstel van de verkoop (art. 25, tweede en derde lid Faill.W.). De verkoop die aldus wordt verdergezet door de curator, gaat alsdan voor rekening van de boedel.

Zolang na het beslag de bedragen niet werden uitgekeerd aan de beslaglegger (en de schuldeisers die zich bij het beslag hebben aangesloten), blijven die in het vermogen van de beslagene. Andere schuldeisers kunnen op die sommen nog steeds verzet doen ten einde mee te delen in het provenu van het beslag. Werd de beslagene inmiddels failliet verklaard, dan zal de curator de afgifte van de gelden kunnen vorderen. De vraag vanaf welk tijdstip het beslag ‘voltooid’ is en de curator geen aanspraken meer kan doen gelden, lijkt te zijn: vanaf het ogenblik waarop de verdeling van de verkoopopbrengst definitief is geworden. Bij roerend beslag wordt aangenomen dat de afgifte gedaan na de verzending van het ontwerp van verdeling als laattijdig moet worden beschouwd en niet meer in aanmerking komt (zie verder, nr. 672). Alleszins is dit het geval wanneer de termijn om tegenspraak te doen is verstreken. Is het verzet door individuele schuldeisers niet meer mogelijk, dan moeten *a fortiori* de aanspraken van de curator worden uitgesloten (bv. Antwerpen 5 november 1996, *RW* 1997-98, 22). Blijft er na de verdeling nog een saldo over, dan komt dit toe aan de curator.

Deze regels gelden ook bij de derden beslag. Het beslag onder derden doet immers de schuldvordering niet uit het vermogen van de debiteur verdwijnen. Het derdenbeslag is geen cessie van schuldvordering (zie verder, nr. 698). Eerst bij de afgifte van de in beslag genomen verschuldigde bedragen is het beslag voltooid. Wordt de debiteur voor dat tijdstip failliet verklaard, dan houdt het beslag op gevolgen te hebben. Alleen de curator is dan nog bevoegd de afgifte van de gelden te vragen. De afgifte door de derde-beslagene aan de gerechtsdeurwaarder met het oog op de verdeling doet de gelden echter nog niet uit het vermogen van de beslagene verdwijnen. Die afgifte geldt immers nog niet als betaling van de schuld die de beslagene jegens de beslaglegger heeft (zie verder, nr. 794). Wordt de beslagene failliet verklaard voor de uitbetaling van de schuldeisers, dan kan de curator vragen dat de ontvangen bedragen hem worden overhandigd. Dit is echter niet meer mogelijk na de verzending door de gerechtsdeurwaarder van het ontwerp van verdeling. Na dat tijdstip kunnen ook andere schuldeisers immers niet meer tussenkomen in de verdeling (zie verder, nr. 829).

Ook na onroerend beslag moet worden aangenomen dat samenloop niet meer mogelijk is wanneer tegenspraak tegen het ontwerp van rangregeling is uitgesloten (art. 1644 Ger.W.). Een faillissement na dit tijdstip kan de rangregeling niet meer verstoren (Gent 2 januari 1996, *RW* 1996-97, 441 met noot) (zie verder, nr. 997).

136 Zoals bekend kunnen betalingen gedaan tijdens de ‘verdachte’ periode worden aangetast door artikel 18 Faill.W. wanneer de schuldeiser op de hoogte was van de toestand van ophouding van betaling. Deze regel heeft een algemene draagwijdte en geldt dus ook voor betalingen in het raam van een gedwongen tenuitvoerlegging (Cass. 25 mei 1978, *Pas.* 1978, I, 1090 met conclusie PG VELU; Cass. 3 september 1982, *Arr.Cass.* 1982-83, nr. 3).

137 Buiten deze collectieve vereffening vallen de zgn. “separatisten”, dit zijn de hypothecaire schuldeisers, de schuldeisers met een bijzonder voorrecht op onroerend goed, de pandhoudende schuldeisers en bepaalde schuldeisers met een bijzonder voorrecht op roerend goed. Onder het nieuwe faillissementsrecht werden hun posities evenwel teruggedrongen.

De middelen van tenuitvoerlegging van de schuldeisers die beschikken over een bijzonder voorrecht op roerende goederen worden g e s c h o r s t door het faillissement. Zij kunnen hun executierechten eerst hernemen na de sluiting van het proces-verbaal van verificatie van de schuldvorderingen (art. 26, eerste lid Faill.W.). De curator kan echter, in het belang van de boedel, om de verdere schorsing van de tenuitvoerlegging verzoeken voor een termijn van ten hoogste een jaar te rekenen vanaf de faillietverklaring (derde lid). Hiertoe wordt echter de voorwaarde gesteld dat te verwachten valt dat de tegeldemaking door de curator de positie van de bevoorrechte schuldeisers geen nadeel toebrengt. Deze bepaling moet zo worden gelezen dat zij ook van toepassing is op de tenuitvoerlegging op een zeeschip door een hypothecaire schuldeiser (Grondwettelijk Hof 129/2008, 1 september 2008).

De niet-betaalde verhuurder kan niettegenstaande het faillissement nog overgaan tot het leggen van pandbeslag of van een beslag tot terugvordering krachtens zijn volgrecht teneinde zijn voorrecht (art. 20, 1° Hyp.W.) veilig te stellen. Wanneer de verhuurder de goederen weer in bezit neemt, kan hij zijn voorrecht onverwijld uitoefenen (art. 26, eerste en tweede lid Faill.W.). Aan de curator kan echter geen verwijt worden gemaakt wanneer hij bij passiviteit van de verhuurder tot verkoop van de bevoorrechte goederen is overgegaan (Antwerpen 18 november 1996, *RW* 1997-98, 952).

De executierechten van de pandhoudende schuldeisers werden afgestemd op hetgeen geldt voor de bijzonder bevoorrechte schuldeisers. De executierechten van de pandhouder, de pandhouder van de handelszaak en de commissionair worden derhalve opgeschort tot aan de sluiting van het proces-verbaal van verificatie van schuldvorderingen (art. 16 warrantwet en art. 9 handelspandwet). Ofschoon de wet zulks niet uitdrukkelijk bepaalt, moet redelijkerwijze worden aangenomen dat ook hier de curator gerechtigd is om in het belang van de boedel, de schorsing van de tenuitvoerlegging na te streven voor een termijn van ten hoogste een jaar te rekenen vanaf de faillietverklaring.

Wat de onroerende goederen betreft, moet een onderscheid worden gemaakt naargelang de vervolging al dan niet een aanvang heeft genomen voor de uitspraak van het faillietverklarend vonnis. Werden voor dit tijdstip geen vervolgingen ingesteld, dan kan alleen de curator nog tot verkoop overgaan (art. 100, eerste lid Faill.W.). De eerst ingeschreven hypothecaire schuldeiser blijft een aparte positie behouden (zie verder, nr. 988).

Wanneer het aldus de curator is die overgaat tot de vereffening van de verpande goederen of gehypothekeerde goederen, dan moet dit onderpand als een van het faillissement afgescheiden boedel worden beschouwd. Deze “separatisten” moeten bijgevolg niet bijdragen tot de algemene faillissementskosten. De curator kan enkel op grond van de artikelen 17 en 19, 1° Hyp.W. aanspraak maken op het bevoorrecht karakter van zijn kosten en honoraria die betrekking hebben op de tegeldemaking van deze activa. Telkens moet onderzocht worden in welke mate de tussen-

komsten van de curator nuttig zijn geweest voor de hypothecaire of pandhoudende schuldeiser. Deze kosten worden dan voorafgenomen van de opbrengst van deze sub-boedel (zie hierover o.m. E. DIRIX en R. DE CORTE, *Zekerheidsrechten*, Antwerpen, 2006, 164, nr. 245 e.v.; *Comm.Voorr.*, “Art. 19, 1° Hyp.W.”).

De uitwinning van de door de wet financiële zekerheden van 15 december 2004 bedoelde zekerheidsrechten m.b.t. financiële activa (o.m. bankrekeningen, aandelen, obligaties) blijven buiten het bereik van het faillissement. Het faillissement, de gerechtelijke reorganisatie of een beslag kunnen de rechten van de zekerheidshouder niet deren. De pandhouder van dergelijke activa is gerechtigd het pand te realiseren niettegenstaande enige insolventieprocedure, beslag of andere samenloop (art. 8, § 1 WFZ).

Hetzelfde geldt voor een zekerheidseigenaar. Van zodra zijn schuldvordering opeisbaar is kan hij op ieder tijdstip de overgedragen activa te gelde maken en de opbrengst ervan verrekenen met zijn schuldvordering. Hij mag ook de activa behouden. Wel vindt een verrekening plaats met de waarde van de tot zekerheid overgedragen activa. Faillissement, beslag of het moratorium onder de WCO hebben op hem geen vat (zie hierover o.m. V. SAGAERT en H. SEELDRAYERS, “De wet financiële zekerheden”, *RW*, 2004-05, 1521-1550; C. BODDAERT, “Financiële zekerheden” in *Comm.Voorr.*; J.-P. DEGUEE en D. DEVOS, “La loi relative aux suretés financières du 15 décembre 2004 – Lignes directives”, *Bank.Fin.R.* 2005, 155-163; I. PEETERS en K. CHRISTIAENS, “De Wet Financiële Zekerheden. Een stap te ver of de aanloop naar een totaal vernieuwd zekerhedenrecht?”, *TBH* 2006, 172-210).

138 Buiten de samenloop vallen eveneens de schulden van de boedel. Deze schulden worden bij voorrang vereffend. Boedelschulden zijn deze ontstaan na het faillissement en die door de curator werden aangegaan ten einde de boedel behoorlijk te beheren (zie A. DE WILDE, *Boedelschulden in het insolventierecht*, Antwerpen, 2005). Voor dergelijke boedelschulden blijven de executierechten onverlet. Zij moeten bij voorrang worden voldaan. Is de boedel ontoereikend dan ontstaat tussen hen een samenloop.

139 Indien de gefailleerde een nieuwe activiteit ontplooit, dan kunnen de schulden die uit die nieuwe activiteit voortvloeien niet verhaald worden op de boedel. Wel hebben deze “nieuwe” schuldeisers een preferentieel verhaalsrecht op de nieuw verworven activa.

140 Aangezien het faillissement leidt tot een collectieve vereffening en een algemene samenloop, is de beslagrechter niet langer bevoegd om over conflicten tussen schuldeisers uitspraak te doen. In principe moeten betwistingen tussen concurrente schuldeisers worden gebracht voor de rechter die de vereffening onder zijn toezicht heeft; *i.c.* de rechtbank van koophandel. De beslagrechter kan bijgevolg niet oordelen of een schuldvordering een bevoorrecht karakter heeft in het faillissement, noch dat een schuldeiser geldt als een schuldeiser “van” de boedel (bv. Luik 25 november 1997, *TBBR* 1999, 185).

De beslagrechter blijft echter bevoegd voor executiegeschillen die rijzen en die kunnen worden beslecht zonder verwijzing naar het faillissementsrecht. Aldus is de beslagrechter bv. ook na faillissement van de debiteur bevoegd voor zwarigheden bij een evenredige verdeling tussen de pandhoudende schuldeiser op de handelszaak en een schuldeiser die over het voorrecht beschikt van de onbetaalde verkoper, nu dit conflict kan worden opgelost zonder te verwijzen naar het stelsel dat het faillissement beheerst (Cass. 7 mei 1987, *Arr.Cass.* 1986-87, 117, nr. 522 en *TBH* 1987, 113; Antwerpen 17 mei 1984, *TBH* 1985, 107: de pandhoudende schuldeiser is immers een separatist zodat de bestanddelen van het pand buiten het faillissement blijven voor zover de prijs van hun tegeldemaking het bedrag van de gewaarborgde schuldvordering niet te boven gaat). Hetzelfde geldt indien de tenuitvoerlegging plaatsvindt door een hypothecaire schuldeiser (zie verder, nr. 988). Aldus is hij bevoegd om kennis te nemen van betwistingen omtrent de verkoopvoorwaarden en de rangregeling bij een verkoop krachtens artikel 1193ter (bv. Rb. Namen 18 april 1997, *Rev.not.b.* 1997, 484. Zie ook Arrondrb. Gent 13 oktober 1975, *RW* 1975-76, 1111; J.L. RENS, noot onder Arrondrb. Oudenaarde 17 mei 1972, *RW* 1972-73, 1964; zie verder, nr. 992).

Ook blijft de beslagrechter bevoegd om kennis te nemen van een revindicatievordering naar aanleiding van een uitvoerend beslag ten laste van de later gefailleerde debiteur.

De vraag op welk tijdstip bij uitvoerend derdenbeslag de ontvangen bedragen het vermogen van de beslagene hebben verlaten (zie boven, nr. 135), is eveneens een betwisting die kan worden beslecht zonder verwijzing naar de regels van het faillissementsrecht.

141 Binnen de Europese Unie (met uitzondering van Denemarken) wordt de grensoverschrijdende werking van insolventieprocedures bepaald door de Europese Insolventieverordening. Onder toepassing van de Insolventieverordening heeft de *lex concursus* van een in een andere lidstaat geopende hoofdprocedure universele werking. Deze wet bepaalt de omvang van de individuele executierechten ongeacht waar de goederen zich bevinden (art. 4, tweede lid, f). Worden krachtens deze wet de individuele executierechten geschorst, dan kan ook op in België gesitueerde activa geen beslag meer worden gelegd. Het staat de Belgische (beslag)rechter niet toe om de juistheid van de beslissing van de buitenlandse rechter te toetsen ter zake van het aannemen van diens bevoegdheid (Beslagr. Brussel 11 juli 2005, *RW* 2005-06, 1027 met noot V. SAGAERT. M.b.t. het beslag door de pandhouder van de handelszaak: Antwerpen 23 augustus 2006, *TBBR* 2006, 558 en *Eur.Vervoerr.* 2005, 95). Hetgeen in weerwil hiermee werd geïnd moet aan de curator worden gerestitueerd (art. 20, eerste lid). Blijven buiten het toepassingsgebied van de *lex concursus*: de executierechten van zekerheidshouders op de bezwaarde goederen die zich op het grondgebied van een andere lidstaat bevinden dan die waar de procedure werd geopend (art. 5 en 7 Ins.Vo; zie nader E. DIRIX en V. SAGAERT, “Verhaalsrechten en zekerheidsposities van schuldeisers onder de Europese Insolventieverordening”, *TBH* 2001, (580) 586, nrs. 16-18; P. WAUTELET, “De rol van de curator in grensoverschrijdende insolventies” in *Curatoren en vereffenaars*, Antwerpen, 2006, 821-844). De tenuitvoerlegging van beslissingen nopens de executierechten van de schuldeiser-eigenaar ook al bevinden de goederen zich in de lidstaat waar de procedure is geopend, worden beheerst door de EEX-Vo (HvJ 10 september 2009, C-292/08 inzake *German Graphics*).

Voor de gevolgen van insolventieprocedures in de verhouding tot derde-landen gelden de artikelen 116-121 WIPR (zie nader I. VEROUGSTRAETE, “Collectieve procedures van insolventie:

opening van de procedure en enkele andere bevoegdheidsproblemen in het IPR-Wetboek”, *TBH* 2005, 646-655; V. MARQUETTE, “Code de DIP: droit réels et compensation”, *TBH* 2005, 656-674; E. DIRIX en V. SAGAERT, “Cross-border Insolvency in Belgian Private international Law”, *Int. Insolvency Rev.* 2006, 1-13; H. BOULARBAH, in *Het Wetboek IPR becommentarieerd*, Antwerpen, 2006, 645 e.v.). De Belgische wetgever volgt in grote mate de systematiek van de Insolventieverordening. Een belangrijk verschilpunt is echter de andere criteria voor het bepalen van de bevoegdheid. De Belgische rechter kan de bepalingen van het wetboek enkel toepassen nadat hij heeft vastgesteld dat het “centrum van voornaamste belangen” niet gelegen is binnen de Europese Unie (met uitzondering van Denemarken). Onder het WIPR worden zekerheidsrechten en het eigendomsvoorbehoud op goederen die zich op het grondgebied van een andere Staat bevinden, eveneens onttrokken aan de *lex concursus* (art. 119, § 2, 1° en 3° WIPR). Buitenlandse faillissementsvonnissen worden in België *de plano* erkend onder de voorwaarden van artikel 121 WIPR. Voorziet aldus de vreemde wet in een schorsing van de individuele executierechten, dan kan in België geen beslag worden gelegd (behoudens door zekerheidshouders). Overeenkomstig artikel 10 WIPR blijft de Belgische rechter evenwel bevoegd om dringende bewarende maatregel te nemen m.b.t. goederen die zich op het Belgisch grondgebied bevinden. Aldus hoeft bijvoorbeeld het buitenlands faillissement van de rederij er niet aan in de weg te staan dat een schuldeiser een bewarend beslag legt op een schip dat zich in Belgische haven bevindt (bv. Antwerpen 4 maart 2009, *RW* 2009-10, 882). Executierechten door zekerheidsschuldeisers (bv. hypotheekhouders) en schuldeiser-eigenaars blijven in ieder geval onverlet.

3. Collectieve schuldenregeling

142 De toelating van de debiteur tot de collectieve schuldenregeling doet een situatie van samenloop en een boedel ontstaan (art. 1675/7, § 1). Ten gevolge hiervan worden alle middelen van tenuitvoerlegging die strekken tot de betaling van een geldsom geschorst. Werd voor de gelegde beslagen reeds een verkoopdag bepaald, dan gaat die verkoop voor rekening van de boedel.

4. Gerechtelijke reorganisatie (WCO)

143 De wet gerechtelijk akkoord werd door de wet van 31 januari 2009 vervangen door de wet continuïteit ondernemingen (WCO). In plaats van de vroegere tweevoudige keuze gerechtelijk akkoord en faillissement, wordt door de nieuwe *procedure van gerechtelijke reorganisatie* aan de ondernemer in moeilijkheden, een waaier aan mogelijkheden gegeven. De toegang tot de procedure is ruim uitgemeten. Iedere ondernemer (fysieke persoon of rechtspersoon) die met liquiditeitsproblemen heeft af te rekenen – zelfs al bevindt deze zich in staat van faillissement – krijgt toegang (zgn. “portaal”-benadering).

De opening van de procedure verleent de debiteur tijdlang beschutting tegen zijn schuldeisers. De duur van deze afkoelingsperiode bedraagt in beginsel zes maanden. Dit moratorium moet dan de ruimte bieden voor hetzij het bewerkstelligen van een “minnelijk akkoord” (art. 43), hetzij het verkrijgen van een “collectief akkoord”, d.w.z. het akkoord van de schuldeisers met een reorganisatieplan (art. 44 tot 58), hetzij de “overdracht onder gerechtelijk gezag” van het geheel of een gedeelte van de onderneming of haar activiteiten (art. 59 tot 70).

De procedure doet geen samenloop ontstaan en evenmin een boedel. De schuldenaar blijft aan het hoofd van zijn vermogen staan. De opening van de procedure staat er niet aan in de weg dat de schuldenaar gedurende de afkoelingsperiode nog verder betalingen aan zijn schuldeisers doet (art. 33, eerste lid WCO). Ook schuldvergelijking blijft mogelijk (zie nader art. 34 WCO) (zie E. DIRIX en R. JANSEN, “Posities schuldeisers en lopende overeenkomsten” in *Ger.Akk. & Faillissement*, I.G.).

a) Periode totdat over de aanvraag is beslist

De schuldenaar richt het verzoekschrift tot de bevoegde rechtbank van koophandel (art. 17 WCO). De rechtbank doet uitspraak over de aanvraag binnen tien dagen. In deze tussenperiode

kan de schuldenaar niet failliet worden verklaard, kan de vennootschap niet gerechtelijk worden ontbonden en worden alle middelen van tenuitvoerlegging opgeschort (art. 22 WCO). Dit verbod treft enkel de “tegeldemakingen”. Een bewarend beslag kan dus nog worden gelegd. Ook een uitvoerend beslag blijft mogelijk, maar zal echter geen voortgang kunnen vinden. Het uitvoerend beslag kan dus nooit leiden tot gedwongen verkoop. Dit geldt zowel voor chirografaire als voor bevoorrechte of hypothecaire schuldeisers.

De mogelijkheid tot tegeldemaking door zekerheidshouders van financiële activa blijft echter verder onaangetaast (art. 8, § 2 en 12, § 2 WFZ), gelet op de regel uit artikel 7 WCO.

b) Periode van opschorting

Het vonnis dat de procedure opent, bepaalt ook de duur van de periode van opschorting, die niet langer mag zijn dan zes maanden (art. 24, § 2 WCO). De rechtbank kan dit moratorium echter verlengen zonder dat de maximale duur van de opschorting in totaal meer dan twaalf maanden bedraagt (art. 38, § 1 WCO). Een uitzonderlijke verlenging met maximaal 6 maanden wegens “buitengewone omstandigheden” blijft bovendien nog mogelijk (art. 38, § 2 WCO).

Gedurende deze afkoelingsperiode kunnen geen middelen van tenuitvoerlegging worden voortgezet of aangewend (art. 30, eerste lid WCO) en kan geen beslag worden gelegd (art. 31 WCO). Dit moratorium bindt alle schuldeisers (zowel chirografaire schuldeisers als bevoorrechte en hypothecaire schuldeisers) en ook de zgn. “schuldeiser-eigenaar” (bv. verkoper onder eigendomsvoorbehoud, leasinggever). Bovendien kan tijdens de loop van opschorting de schuldenaar niet failliet worden verklaard, noch kan de vennootschap aan wie de opschorting werd verleend gerechtelijk worden ontbonden (art. 30, tweede lid WCO).

Dit alles verhindert echter niet dat een schuldeiser een uitvoerbare titel kan verwerven, zij het dat de uitvoering zelf is opgeschort.

De reeds gelegde beslagen behouden hun bewarende werking, maar kunnen onder omstandigheden door de rechter worden opgeheven in het belang van de procedure (art. 31, tweede lid WCO). Deze bevoegdheid blijft zoals onder het vroegere recht berusten bij de rechtbank van koophandel (art. 2, (p) WCO). Kon onder het regime van het gerechtelijk akkoord de opheffing gebeuren “naargelang van de omstandigheden”, dan is die mogelijkheid thans meer geclausuleerd: de rechtbank kan naar gelang van de omstandigheden het beslag opheffen na het verslag van de gedelegeerde rechter, de schuldeiser en de schuldenaar te hebben gehoord, “in zoverre de handlichting geen beduidend nadeel veroorzaakt aan de schuldeiser”. Een strengere beoordeling dan onder de WGA dringt zich niettegenstaande de andere formulering van artikel 31 WCO echter niet op (zie en vgl. Antwerpen 10 september 2009, *RW* 2009-10, 498 met noot E. DIRIX). De beoordeling van de positie van de schuldeiser moet worden afgewogen tegenover het belang van de reorganisatieprocedure. Verder moet het eventuele nadeel van de beslaglegger ook steeds worden afgemeten aan de positie die de beslaglegger nu reeds inneemt tegenover andere schuldeisers en aan de positie waarin hij zou verkeren in het alternatief van een faillissementsscenario. Verder moet ook rekening worden gehouden met het voorwerp van het beslag. Zo moet bij beslag op onroerende goederen de balans overhellen naar het belang van de schuldeiser. Dit is duidelijk anders bij een beslag onder derden. Het handhaven van een beslag op bankrekeningen, is immers moeilijk verzoenbaar met de continuïteitsgedachte (Kh. Antwerpen 15 mei 1998, *TBH* 1999, 192).

Dezelfde uitgangspunten gelden ook voor *uitvoerende* beslagen.

Ingeval de beslagprocedure al werd ingezet, rijst de vraag vanaf welk tijdstip de aanvraag *c.q.* de opening van de procedure het voortzetten van de uitwinning niet meer kan deren.

Geen discussie bestaat er over het geval waarin er nog niet is overgegaan tot gedwongen verkoop. De bedoeling van de wetgever is om het vermogen van de schuldenaar te beschermen tegen de aanspraken van zijn schuldeisers, zodat de aanzeg tot verkoop moet worden geschorst. Maar wat indien de verkoop reeds heeft plaatsgehad en de realisatiewaarde zich nog in het vermogen van de schuldenaar bevindt? Verdedigd kan worden dat in dat geval de debiteur de beschikking krijgt over de gelden die dan bijvoorbeeld kunnen worden aangewend voor nieuwe investeringen hetgeen bijdraagt tot de continuïteit van de onderneming.

c) Na goedkeuring van het plan

Na goedkeuring van het plan, determineert dit plan de rechten van de schuldeisers. De "buitengewone" schuldeisers blijven echter in beginsel buiten het plan. Hun verhaalsrechten kunnen echter verder worden opgeschort voor een maximale duur van 24 maanden op voorwaarde dat de rente wordt betaald (zie nader art. 50 WCO). De bedoelde schuldeisers zijn: de bevoorrechte schuldeisers, de pand- en hypotheekhouders en de zekerheidseigenaars (o.m. leasinggever en verkoper onder eigendomsvoorbehoud).

d) Nieuwe schuldvorderingen

De wetgever verleent een bijzonder positie aan de zogenaamde "nieuwe" schuldvorderingen tijdens de opschortingperiode. Om contractanten aan te sporen verder te blijven presteren, onderwerpt de wet schuldvorderingen die voortvloeien uit lopende overeenkomsten met opeenvolgende prestaties en die betrekking hebben op prestaties verricht nadat de procedure open is verklaard, niet aan het moratorium (art. 36 WCO). Voor deze vorderingen, met inbegrip van de rente, behoudt de schuldeiser dus alle middelen van tenuitvoerlegging (inclusief schuldvergelijking).

Bovendien verleent de wet aan schuldvorderingen die verband houden met prestaties uitgevoerd tijdens de procedure van gerechtelijke reorganisatie, het statuut van boedelschuld in een navolgende vereffening of faillissement (art. 37, eerste lid WCO).

5. Ontbinding rechtspersonen

144 De ontbinding van een vennootschap doet tussen de vennootschapsschuldeisers eveneens samenloop ontstaan (Cass. 23 november 1939, *Pas.* 1939, I, 486; Cass. 26 november 1981, *RCJB* 1985, 447 met noot MAES en BUTZLER). Luidens artikel 190 W.Venn. moeten de vereffenaars alle (chirografaire) schuldeisers betalen naar evenredigheid en zonder onderscheid tussen opeisbare en niet-opeisbare schulden, onder aftrek wat deze laatste betreft, van het disconto. Hieruit wordt afgeleid dat de vereffenaars eerst de opeisbare schulden mogen betalen, indien er voldoende actief is zodat de betaling van de nog niet vervallen schuldvordering geen gevaar loopt. Artikel 184 W.Venn. heeft echter niet de onmiddellijke opeisbaarheid van de schuldvorderingen op termijn tot gevolg (Cass. 10 november 1980, *Arr.Cass.* 1980-81, nr. 156).

Zoals bij faillissement werd beslist dat de loop van de interesten op de samenlopende schuldvorderingen wordt geschorst op de datum van de invereffeningstelling. Ook dit is een gevolg van het gelijkheidsbeginsel (Cass. 24 maart 1977, *Arr.Cass.* 1977, 804 en *RW* 1977-78, 385 met noot SIMONT).

De samenloop betekent niet dat de schuldeisers voortaan geen daden van tenuitvoerlegging zouden mogen stellen. Zij belet enkel dat nog uitwinningshandelingen zouden worden gesteld waardoor de rechten van de andere schuldeisers zouden worden geschaad (Cass. 23 januari 1992, *RW* 1992-93, 1085 met noot VAN HAEGENBORGH; Cass. 24 maart 1977, *Arr.Cass.* 1977, 802 en *RCJB* 1977, 628 met noot GERARD; Bergen 21 november 1990, *RPS* 1991, 137 met noot T'KINT; Beslagr. Charleroi 28 september 1982, *Pas.* 1983, III, 2; Beslagr. Brussel 11 september 1986, *JLMB* 1987, 277 en *RPS* 1987, 138, nr. 6436). Het staat aan de beslagrechter om te oordelen of de tenuitvoerlegging van de schuldeisers *ut singuli* de rechten van de andere schuldeisers kan schaden, m.a.w. het gelijkheidsbeginsel in het gedrang kan brengen. Dit zal bv. het geval zijn wanneer het actief ontoereikend is om alle schuldeisers te voldoen of wanneer de vereffenaars hierover nog geen uitsluitsel kunnen geven. Deze beperking van de executierechten geldt enkel voor de chirografaire schuldeisers en dezen met een algemeen voorrecht, niet voor dezen met een bijzonder voorrecht of een zakelijk zekerheidsrecht (Cass. 19 januari 1984, *Arr.Cass.* 1983-84, 583, *Pas.* 1984, I, 546 en *TBH* 1984, 615). Deze principes gelden tevens bij bewarend beslag (Beslagr. Charleroi 7 december 1982, *RRD* 1983, 154; G. DE LEVAL, *Traité*, 247, nr. 129). De schuldeisers met een bijzonder voorrecht behouden dus onverkort hun executierechten op hun onderpand (Beslagr. Charleroi 7 december 1982, *t.a.p.*; Beslagr. Luik 13 april 1983, *Jur.Liège* 1983, 399; Beslagr. Luik 28 maart 1984, *JT* 1984, 366).

145 Deze principes gelden ook bij de ontbinding van andere rechtspersonen, zoals een vzw (Cass. 7 april 1986, *Arr.Cass.* 1985-86, nr. 479 en *JT* 1987, 5; Cass. 15 oktober 1999, *RW* 2000-01, 479, *Arr.Cass.* 1999, nr. 537, *Rev.not.b.* 2000, 133 en *TBH* 2000, 233 met noot LEUNEN. Bv. Beslagnr. Neufchâteau 5 april 1988, *JLMB* 1988, 937). Ook daar geldt de regel dat de collectieve vereffening zoveel als mogelijk moet primeren. Men neemt aan dat deze cassatierechtspraak het gemeen recht vormt voor de vereffening van alle rechtspersonen.

6. Beneficiaire aanvaarding

146 Ook bij beneficiaire aanvaarding van een nalatenschap staat de collectieve vereffening voorop. De erfgenaam die eigenaar is van de nalatenschap wordt als vereffenaar aangesteld. Hij heeft de verplichting de nalatenschap te beheren en te vereffenen ten bate van de schuldeisers. De vereffening gebeurt hier, anders dan bij faillissement, door de rechthebbende van het vermogen. Artikel 803bis BW verleent aan de erfgenaam de mogelijkheid om zich te laten vervangen door een beheerder die wordt aangeduid door de rechtbank.

Chirografaire schuldeisers en dezen met slechts een algemeen voorrecht kunnen niet meer tot afzonderlijke uitvoeringsmaatregelen overgaan zolang de vereffening niet is afgesloten (zie hierover H. CASMAN, "Beheer en vereffening van een beneficiair aanvaarde nalatenschap" in *Actuele problemen uit het notariële recht*, Antwerpen, 1985, (19) 31; H. CASMAN, "Quelques questions relatives à la liquidation d'une succession acceptée sous bénéfice d'inventaire", *Rev.not.b.* 1998, (530), 533).

Een bewarend beslag blijft mogelijk, maar de erfgenaam kan hiertegen in verzet komen wanneer door het beslag zijn vereffeningsbewind in het gedrang komt (zie nader Dossier 6321, *Verslagen Comité Studie en Wetgeving* (2002), Kon.Fed.Not., Brussel, 2003, 602 e.v.). De genoemde schuldeisers kunnen wel nog een uitvoerbare titel verkrijgen.

De zgn. "separatisten" kunnen wel nog uitwinnen op het goed dat het onderpand van hun zekerheidsrecht uitmaakt. In geval van samenloop met uitvoerend beslag op onroerend goed door een schuldeiser-separatist na het vonnis dat de machtiging tot openbare verkoop verleent (art. 1189), bestaat de mogelijkheid om de vervolging van het uitvoerend beslag voor een periode van ten hoogste 2 maanden te schorsen (art. 1621).

Boedelschuldeisers (bv. voor schuldvorderingen die verband houden met het vereffeningsbewind) vallen buiten de samenloop. Hun vorderingen worden bij voorrang voldaan. Zij behouden ook hun executierechten.

7. Onbeheerde nalatenschap

147 Ook de onbeheerde nalatenschap doet een situatie van samenloop ontstaan. Deze samenloop ontstaat door de beschikking bedoeld in artikel 1228 BW tot aanwijzing van de curator. De uitvoerende beslagen die werden afgewikkeld voor dat tijdstip kunnen niet meer worden aangetaast, derwijze dat de schuldeisers de bedragen die zij naar aanleiding van die beslagen hebben ontvangen, mogen behouden (Cass. 2 juni 1994, *Pas.* 1994, I, 544 met conclusie AG LIEKENDAEL, *Arr.Cass.* 1994, 567, *T.Not.* 1995, 283 met noot BOUCKAERT en *RW* 1994-95, 782; Cass. 12 januari 1996, *RW* 1996-97, 269). Dit is ook het geval wanneer het beslag werd gelegd na het overlijden. Voor de individuele executierechten van de hypothecaire, pandhoudende en bijzonder bevoorrechte schuldeisers wordt terecht aansluiting gezocht bij wat geldt bij faillissement (BOUCKAERT, a.w., *T.Not.* 1995, 286). Deze samenloop verhindert in beginsel ook schuldvergelijking (Brussel 3 november 1994, *JT* 1995, 215). De samenloop tussen een hypothecaire schuldeiser ("separatist") en de curator wordt geregeld door artikel 1621 (bv. Beslagnr. Brussel 8 december 1986, *Rev.not.b.* 1987, 607; zie verder, nr. 959).

Over de rangregeling en fiscale notificatie in dergelijke hypothese: Dossier 6312, *Verslagen Comité Studie en Wetgeving* (2003), Kon.Fed.Not., Brussel, 2004, 150 e.v.).

8. Kennelijk onvermogen en boedelafstand

148 De staat van kennelijk onvermogen en de boedelafstand laten daarentegen de executierechten van de individuele schuldeisers onverkort bestaan (H. DE PAGE, *Traité*, III, 196, nr. 168 en 198, nr. 173).

De wet geeft geen omschrijving van de staat van “kennelijk onvermogen”. Wel zijn er talrijke plaatsen in het wetboek aan te wijzen waar aan deze toestand bepaalde rechtsgevolgen worden gehecht (art. 876, 886, 1214, 1276, 1613, 1865, 1913, 2003, 2020, 2026, 2027 en 2032 BW, evenals impliciet art. 1188 BW).

De staat van kennelijk onvermogen wordt niet uitgesproken, maar vastgesteld door de rechter die toepassing moet maken van een dezer bepalingen. De schuldeisers behouden hun individuele vorderings- en executierechten.

De schuldenaar blijft verder zijn vermogen besturen. Dit is anders bij boedelafstand. In dat geval laat de debiteur al zijn goederen aan zijn schuldeisers over (art. 1265 e.v. BW). De boedelafstand heeft noodzakelijk betrekking op alle goederen. Zij heeft geen eigendomsoverdracht tot gevolg. Evenmin bevrijdt zij de schuldenaar. Voor de vereffening kan een bewindvoerder worden aangeduid.

De hierbedoelde situaties beantwoorden aan de hypothese van schuldoverlast waarvoor de collectieve schuldenregeling een oplossing moet bieden.

§ 2. Beslagbare goederen

A. ALGEMEEN

1. Het vermogen als verhaalsobject

149 Het geheel van goederen en rechten in geld waardeerbaar die aan de debiteur toebehoren strekt als verhaalsobject van diens schuldeisers (zie boven, nr. 111). Indien bijgevolg een goed een economische waarde vertegenwoordigt en vatbaar is voor (afzonderlijke) overdracht, dan is het in beginsel een mogelijk beslagobject.

De onbeslagbaarheid van een bepaald goed kan slechts voortvloeien hetzij uit de wet, hetzij uit zijn aard of omdat het uitsluitend aan de persoon van de beslagene verbonden is (Cass. 27 januari 1983, *Arr. Cass.* 1982-83, nr. 307, *RW* 1983-84, 1637 en *Pas.* 1983, I, 622). Artikel 2071, tweede lid BW bepaalt dat goederen die niet vatbaar zijn voor overdracht, evenmin in pand worden gegeven. Men kan hieraan toevoegen dat zij evenmin in beslag kunnen worden genomen. Indien de goederen echter beperkt overdraagbaar zijn, zijn verpanding en beslag wel mogelijk (bv. op aandelen, zie verder, nr. 744).

Als uitgangspunt moet derhalve gelden dat op elk vermogensbestanddeel van economische waarde in beginsel beslag kan worden gelegd.

Indien gelet op de aard van het object, de bestaande beslagvormen niet onmiddellijk toepasbaar zijn, dan luidt de uitkomst niet dat geen beslag kan worden gelegd, maar moet aansluiting worden gezocht bij de algemene prin-

cipes van het beslagrecht. Een voorbeeld is het beslag op de handelszaak (zie verder, nr. 602) en het beslag op vliegtuigen (zie verder, nr. 204). In die zin geeft voor het Nederlandse recht artikel 474bb, eerste lid W.Rv. een soort vangnetbepaling luidens welk de rechten waarvoor de executie niet is geregeld, met “overeenkomstige toepassing” van de bepalingen van het wetboek worden geëxecuteerd, “tenzij uit de wet of de aard van het recht het tegendeel voortvloeit”.

Aldus kan een beslag worden gelegd op een octrooi (art. 47 octrooiwet), op een merk (Gent 16 maart 1993, *RW* 1994-95, 1378) en op andere intellectuele eigendomsrechten (zie nader J. VAN HOOFF, “Overdracht van intellectuele rechten en voorwerp van zekerheden” in *Intellectuele eigendomsrechten*, VI. Pleitgen. Brussel, Kalmthout, 1995, 119-170). Ook op een domeinnaam is beslag mogelijk (T. HEREMANS, *Domeinnamen*, Brussel, 2003, 40, nr. 80: het beslag wordt gelegd ten laste van de domeinhouder met kennisgeving aan de domeinnaamautoriteit. Zie hierover ook voor het Nederlandse recht: J. BIEMANS, “Domeinnaamrechten en overdracht, verpanding en beslag”, *NTBR* 2009, 2-10). Voor beslag op computergegevens, zie verder, nr. 511.

Evenzo kan beslag gelegd worden op een “Anwartschaftsrecht” naar Duits recht (Amsterdam 9 juli 1992, *NJ* 1994, 294).

Ook kan beslag worden gelegd op een zgn. ruileenhedenrekening (genoemd “barteringrekening”), zijnde een rekening-courantsysteem waarbij tussen de deelnemers aan het systeem wordt betaald door middel van deze ruileenheden i.p.v. met geld terwijl deze niet kunnen omgewisseld worden in geld. Op het saldo van zo’n rekening is beslag mogelijk (HR 5 november 1993, *NJ* 1994, 640. Zie hierover ook J. BIEMANS, “*Air Miles* en andere spaarsystemen nader beschouwd”, *NJB* 2009, 1148-1155).

Het beslagobject moet vatbaar zijn voor afzonderlijke overdracht. Om die reden wordt het beslag niet mogelijk geacht op *goodwill*, op *knowhow* of op een handelsnaam. Dergelijke rechten zijn verbonden met de onderneming. Een beslag op *goodwill* is slechts mogelijk wanneer die als een zelfstandige waarde kan worden gerealiseerd (HR 31 mei 2002, *NJ* 2003, 342 noot H. SNIJDERS).

Een beslag is ook mogelijk op de handelswaarde van voetballers (Antwerpen 18 november 1997, *RW* 1997-98, 1271; Beslagr. Hasselt 27 april 1990, *RW* 1990-91, 758; Beslagr. Hasselt 14 november 1995, *TBBR* 1996, 249). Een dergelijk beslag druist niet in tegen de menselijke waardigheid. Het beslag treft overigens niet de fysieke personen, maar wel de patrimoniale waarde van de met de spelers gesloten overeenkomsten.

Op de billijke vergoeding verschuldigd door de Staat wegens een veroordeling door het Hof te Straatsburg is beslag mogelijk (Beslagr. Brussel 9 april 2001, *JLMB* 2001, 923. Zie over deze problematiek o.m. J.P. MARGUENAUD, in *RTDC* 1997, 552-553). Zie voor nog andere vorderingen, nr. 713.

150 Daarentegen kan in de regel geen beslag worden gelegd op een vergunning (Beslagnr. Antwerpen 8 oktober 1998, *onuitg.*: een taxivergunning). Een dergelijke vergunning is veelal louter persoonlijk of zaakgebonden (b.v. aan een bepaalde onderneming). Dit gebrek aan zelfstandige aard maakt ook een beslag op landbouwquota problematisch (bv. melkquota: KB 2 oktober 1996; milieuvergunning: Beslagnr. Brugge 6 augustus 2004, *T.Not.* 2006, 212). Het gaat hier om een vermogensrecht *sui generis* dat sterk bedrijfsgebonden is en daarom niet vatbaar wordt geacht voor afzonderlijke overdracht of verpanding (zie hierover K. BAERT, “Beslag in landbouwzaken”, *T.Agr.R.* 1995/3, 175-178; G. VAN HAEGENBORGH, “Wet 15 april 1884” in *Comm.Voorr.*, nr. 18; F. DE BOOSERE, “Le quota laitier”, *Notarius* 1988, 175 e.v.; P. THOMAS, “Sûretés-déconfiture-faillite” in *Droit Rural*, Brussel, 1988, 157-178. Voor Nederland: J. BIEMANS, “Beslag en executie en bijzondere vermogensrechten” in *Knelpunten bij beslag en executie*, Deventer, 2009, 127-156). Vergunningen die niet locatiegebonden zijn en niet persoonlijk, moeten in principe wel vatbaar zijn voor beslag (bv. emissierechten).

151 In geval van wetsconflicten in de tijd nopens de beslagbaarheid van goederen, moet de voorkeur worden gegeven aan de wet die geldt ten tijde van het beslag (Cass. 7 november 1997, *RW* 1998-99, 1109, *Arr.Cass.* 1997, nr. 460 en *JLMB* 1998, 330. Voor Frankrijk: Cass. fr. 18 februari 1981, *JCP* 1981, IV, 159 en *RTDC* 1981, 199-200). Zoals bij de vraag naar de toepasselijke wet op de voorrechten staat ook hier het ogenblik van de samenloop centraal. In beide gevallen (omvang van het vermogen en voorrecht) moet de wet worden toegepast die geldt op het ogenblik van de samenloop (Cass. 31 oktober 1988, *Arr.Cass.* 1988-89, nr. 125; Cass. 17 juni 1987, *Arr.Cass.* 1986-87, 630). Op dat ogenblik, hier dus op het ogenblik van het beslag, worden de rechten van de schuldeiser onherroepelijk vastgelegd.

152 Veelal wordt aangenomen dat de regels die de beslagbaarheid betreffen, de openbare orde aanbelangen. Kan de debiteur aldus niet bij voorbaat afstand doen van de bescherming die de wetgever hem biedt (*RPDB*, Compl. VIII, tw. *Saisies - généralités*, nr. 21), dan is het wel mogelijk dat de debiteur in het raam van de tenuitvoerlegging hiervan vrijwillig afstand doet. Aldus is het geoorloofd dat de debiteur ermee instemt dat zijn loon boven de drempels der beslagbaarheid aan zijn schuldeisers wordt bestemd. Een dergelijke afspraak hangt echter af van de vrijwillige uitvoering ervan. De debiteur kan op ieder ogenblik op zijn afstand terugkomen. Een dergelijk “berouwerrecht” werkt slechts voor de toekomst en laat het verleden ongemoeid.

De principes inzake beslagbaarheid beschermen enkel de debiteur. De beslagene kan dus op ieder tijdstip hieromtrent grieven doen gelden. Ook de rechter kan ambtshalve de vraag naar de beslagbaarheid aan de orde stellen, steeds met inachtneming van het recht van verdediging (art. 774, tweede lid).

Die bevoegdheid komt niet toe aan de derde-beslagene of aan een derde bij wie het beslag is gelegd (*RPDB*, Compl. VIII, tw. *Saisies - généralités*, nr. 19).

Er anders over oordelen zou afbreuk doen aan de neutraliteitsplicht van de derde-beslagene (zie verder, nr. 753).

153 Dat de goederen een bepaalde bestemming hebben of aan een bepaald doel zijn verbonden, laat niet toe hen aan het verhaalsrecht van de schuldeisers te onttrekken. Aldus werd beslist dat de toelagen verleend aan gesubsidieerde onderwijsinstellingen integraal deel uitmaken van het vermogen van deze instellingen en bijgevolg beslagbaar zijn, ook al zijn die toelagen voor een bepaald doel bestemd (Cass. 27 januari 1983, *t.a.p.* Zie ook Cass. 15 oktober 1999, *Arr.Cass.* 1999, nr. 537 en *TBH* 2000, 233 met noot LEUNEN: dat subsidies aan een bepaald doel zijn verbonden doet geen preferentie ontstaan ten voordele van de uiteindelijke bestemming van de subsidies). Aldus kunnen de bedragen gestort op de rekening van de beslagene door diens schuldeiser in beslag worden genomen, ongeacht de herkomst of de bestemming van die tegoeden (Cass. fr. 20 april 1983, *Bull.civ.* 1983, I, nr. 127). Over kwaliteitsrekeningen echter, zie verder, nr. 731.

Hiermee valt echter moeilijk te verzoenen de rechtspraak van het Hof van Cassatie i.v.m. de onbeslagbaarheid krachtens het vroegere artikel 1410, § 2, 5° Ger.W. Luidens de toenmalige bepaling waren de bedragen uitgekeerd als geneeskundige verstrekkingen ten laste van de ziekteverzekering in het geheel niet vatbaar voor beslag. Volgens het Hof gold die onbeslagbaarheid niet alleen wanneer die bedragen aan de gerechtigde werden uitgekeerd, maar ook wanneer zij rechtstreeks aan de instelling van geneeskundige zorgen worden betaald. Aldus behielden die bedragen het statuut van onbeslagbaarheid ook al bevonden zij zich in het vermogen van andere personen dan deze die de wet wenste te beschermen (Cass. 26 januari 1987, *Arr.Cass.* 1986-87, nr. 305 en *Pas.* 1987, I, nr. 307; Cass. 15 maart 1990, *RW* 1990-91, 28). Inmiddels werd artikel 1410, § 2, 5° gewijzigd door de wet 18 maart 1999 (zie verder, nr. 168).

2. Beslagbaarheid en retentierecht

154 Veelal wordt verdedigd dat op goederen die niet vatbaar zijn voor beslag, de schuldeiser evenmin een retentierecht kan uitoefenen (*RPDB*, tw. *Rétention (droit de)*, nr. 35; voor een toepassing: Brussel 1 december 1988, *JT* 1989, 76 en *RRD* 1991, 167). Juister lijkt het standpunt dat een onderscheid moet worden gemaakt naargelang de *ratio legis* van de onbeslagbaarheid: de debiteur in het bezit laten van het goed of de vervoerding beletten. Enkel in het eerste geval moet het retentierecht worden uitgesloten (L. LAMINE, *Retentierecht*, Antwerpen, 1982, 47, nr. 84).

B. NIET-BESLAGBARE GOEDEREN

1. Onbeslagbaar uit hun aard

155 Niet vatbaar voor beslag uit hun aard zijn deze goederen die ten nauwste met de persoon verbonden zijn en daarom onvervreemdbaar zijn.

Evenmin zijn vatbaar voor beslag de goederen die geen enkele verkopwade hebben. Om die reden wordt een beslag op maaltijdcheques uitgesloten (Besl. Antwerpen 7 november 1991, *RW* 1991-92, 683).

Tot de persoonlijke goederen of rechten worden gerekend: het recht van gebruik (art. 631 BW), het recht van bewoning (art. 634) en het ouderlijk recht van vruchtgenot (art. 384 BW). Verder kunnen nog als voorbeelden worden gegeven: Brussel 1 december 1988, *JT* 1989, 76: persoonlijke documenten, een chequeboekje, een trommel met medicijnen; *Pand.b.*, tw. *Saisie-exécution*, nrs. 214-215: familiefoto's, eretekens en medailles; GARSONNET en CEZAR-BRU,

Traité, IV, nr. 104: briefwisseling, een dagboek (BGH 25 mei 1954, *BGHZ*, 13, 334). Zie over de problematiek van familie-souvenirs nader F. ZENATI, in *RTDC* 1996, 420-422).

2. Artikel 1408 Ger.W.

156 In de artikelen 1408 e.v. worden de niet voor beslag vatbare goederen opgesomd. De wetgever heeft hierbij gepoogd “een billijk evenwicht te verwezenlijken tussen de vastberadenheid van de schuldeiser die stuit op de nalatigheid of oneerlijkheid van de schuldenaar en de juiste maat die de humaniteit ingeeft” (verslag VAN REEPINGHEN, 514). Deze bepalingen zijn uiteraard niet van toepassing op rechtspersonen.

De lijst van de niet voor beslag vatbare goederen werd bij de tijd gebracht door de wet van 14 januari 1993 (zie over deze wet o.m. K. BROECKX, “Het nieuwe beslagrecht”, *Colloquium Nat. Kamer van Gerechtsdeurwaarders*, 30 januari 1993; G. DE LEVAL, “Deux aspects du droit des saisies: les biens saisissables et l’acte notarié” in *Het zakenrecht: absoluut niet een rustig bezit, XVIIIe Cyclus W. Delva*, Antwerpen, 1992, 215-268; P. DE VROEDE, “Vers une extension des biens et rémunérations insaisissables”, *Cah.dr.jud.* 1991, 129-134; E. DIRIX, “Wijzigingen aan het beslagrecht”, *RW* 1992-93, 890-893). De nieuwe bepalingen omvatten de goederen die geacht worden strikt noodzakelijk te zijn om aan de beslagene en zijn gezin een menswaardig bestaan te verzekeren.

De beslagimmunitet geldt niet voor goederen die zich op een andere plaats bevinden dan waar de beslagene gewoonlijk woont of werkt (art. 1408, § 2). Aldus kunnen bijvoorbeeld meubelen die zich bevinden bij een derde, in een opslagplaats e.d. onverkort in beslag worden genomen. Uitgangspunt is de gedachte dat deze goederen door de beslagene zelf niet voor het huishouden werden bestemd en dus geen bescherming behoeven. De uitzondering van artikel 1408, § 2 geldt echter niet wanneer de goederen verplaatst werden buiten de wil van de beslagene. Aldus geldt deze regel niet wanneer het beslag werd gelegd in de verkoopzaal waar de goederen zich bevinden ingevolge een eerder beslag (Beslagr. Leuven 21 februari 1995, *RW* 1995-96, 575). Hetzelfde geldt voor een verplaatsing die past in het normaal gebruik van die goederen (bv. bij een hersteller).

Luxe goederen of goederen van een buitensporige waarde blijven ook verder uitgesloten.

Gelet op de omstandige lijst van niet voor beslag vatbare goederen moet worden aangenomen dat een beperkende interpretatie geboden is (Rb. Antwerpen 22 januari 1998, *RW* 1998-99, 22).

Met het oog op de naleving van deze bepaling verdient het aanbeveling dat de gerechtsdeurwaarder niet alleen omschrijft welke goederen hij in beslag neemt, maar dat hij tevens vermeldt welke goederen ter beschikking blijven van de beslagene. De wet legt evenwel niet een dergelijke verplichting op.

In artikel 1408 gaat het om het volgende:

1) De huishoudelijke goederen. De opsomming van de goederen die geacht moeten worden strikt noodzakelijk te zijn om aan de beslagene en zijn gezin een menswaardig bestaan te verzekeren, werd door de wetgever gevoelig uitgebreid. Artikel 1408, § 1, 1° nieuwe stijl omvat thans diverse meubelen en huishoudtoestellen. Deze opsomming is vrij gedetailleerd zodat mag verwacht worden dat de interpretatieproblemen die vroeger vaak aan de orde waren, thans achterwege zullen blijven.

Onder deze opsomming vallen o.m. wasmachine en strijkijzer, de verwarmingstoestellen, een toestel om warme maaltijden te bereiden, een toestel om voedingsmiddelen te bewaren (bv. een ijskast), één verlichtingstoestel per bewoonde kamer, meubelen om de klederen in op te bergen (bv. Beslagr. Charleroi 17 juni 1996, *JLMB* 1996, 1264), voorwerpen en producten voor lichaamsverzorging en onderhoud van de woning (bv. een stofzuiger). Dit is echter niet het geval voor allerhande elektronische huishoudtoestellen (Beslagr. Charleroi 17 juni 1996, *t.a.p.*).

Verder zijn niet vatbaar voor beslag:

- de voorwerpen bestemd voor mindervalide gezinsleden (bv. een rolstoel, maar ook een voertuig wanneer de onmisbaarheid medisch wordt aangetoond: Rb. Turnhout 22 oktober 1998, *RW* 1998-99, 1257);
- de voorwerpen bestemd voor de kinderen (bv. speelgoed, maar ook: een muziekinstrument of een televisietoestel: *Parl.St.* Kamer 1990-91, nr. 1146/6, 23, wat een tv betreft: Rb. Charleroi 4 november 1997, *JT* 1998, 498). Maar niet: een video-recorder (Beslagr. Charleroi 17 juni 1996, *JLMB* 1996, 1264). Het moet gaan om (zelfs meerderjarige) kinderen die ten laste zijn en die onder hetzelfde dak wonen. Voorwerpen die eigendom zijn van die kinderen vallen vanzelfsprekend buiten het beslag;
- “gezelschapsdieren” (dus kleine huisdieren; niet: bv. een paard);
- gereedschap nodig voor het onderhoud van de tuin (niet: een dure grasmaaier of een tractor: *Parl.St.* Kamer 1990-91, nr. 1146/6, 24. Wel een dergelijk toestel van een courant type: Beslagr. Charleroi 17 juni 1996, *JLMB* 1996, 1264).

2) Boeken en overige voorwerpen voor de studies of de beroepsopleiding van de beslagene of van de kinderen die onder hetzelfde dak wonen (art. 1408, § 1, 2°). Enige beperking wordt niet voorzien. Boeken of voorwerpen die eigendom zijn van die kinderen blijven vanzelfsprekend buiten ieder beslag.

3) Beroepsgoederen ter waarde van maximaal 2.500 EUR (art. 1408, § 1, 3°). Een van de meest markante aspecten van het oorspronkelijk wetsontwerp was het, naar Frans voorbeeld, aan het beslag onttrekken van de goederen die de beslagene nodig heeft voor de uitoefening van zijn beroep. De totstandkoming van deze bepaling was het voorwerp van uitvoerige discussies: al dan niet behoud van de drempel, bepaling van die drempel, onderscheid bewarend/uitvoerend beslag, aard van de schuldvordering (burgerlijk/commercieel) onderscheid tussen categorieën van schuldeisers (verslag VANDENBERGHE, *Parl.St.* Senaat 1992-93, nr. 353-2; *Hand.* Senaat 10 november

1992). Uiteindelijk werd de drempel behouden, maar opgetrokken tot 2.500 EUR.

Het moet gaan om goederen die de beslagene “volstrekt nodig heeft” voor de uitoefening van zijn beroep (bv. Beslagr. Charleroi 17 juni 1996, *JLMB* 1996, 1264: telefonisch antwoordapparaat voor een zelfstandige verpleegster). Goederen die enkel nuttig zijn, genieten niet van enige immuniteit (Beslagr. Bergen 10 februari 1995, *Act.dr.* 1996, 202: een auto voor een kinesitherapeut). Verder moet men zich plaatsen op het tijdstip van het beslag: op dat tijdstip moet de beslagene het beroep effectief uitoefenen (Rb. Charleroi 4 november 1997, *JT* 1998, 498).

Beroepsgoederen kunnen beneden de drempel van 2.500 EUR wel nog in beslag worden genomen “voor de betaling van de goederen”. Dit betekent concreet dat enkel de niet-betaalde verkoper (en de in zijn rechten gesubrogeerde financier) hun executierechten onverkort behouden. Een beslag is daarentegen niet mogelijk voor: de verhuurder van het onroerend goed waar deze goederen zich bevinden. Dit is eveneens het geval voor een pandbeslag (art. 1461 Ger.W.) gelegd door de verhuurder. Hetzelfde geldt voor de hersteller van deze goederen die hierop nochtans bevoorrecht is (art. 20, 4° Hyp.W.). Ook bij inpandgeving van de handelszaak zal in geval van pandverzilvering deze beperking moeten worden inachtgenomen.

Verder geldt de voorwaarde dat het moet gaan om goederen die volstrekt noodzakelijk zijn voor de beroepsuitoefening. Hieronder kunnen dus ook vallen: grondstoffen; niet: afgewerkte voorraden.

De onbeslagbaarheid staat in het teken van het verderzetten van de beroepsactiviteiten. Wanneer zou blijken dat om welke reden ook die continuïteit niet daadwerkelijk voorhanden is, dan worden alle beroepsgoederen opnieuw integraal beslagbaar. Om die redenen worden in het nieuwe artikel 16, tweede lid Faill.W. de beroepsgoederen uitgesloten. Deze voorwaarde heeft tot gevolg dat de toepassing van artikel 1408, 3° Ger.W. op de pandhouder op de handelszaak eerder theoretisch is.

De begroting van de waarde van die goederen gebeurt aan de hand van de realisatiewaarde en niet van de aankoopprijs of de vervangingswaarde (Beslagr. Verviers 10 januari 1986, *Jur.Liège* 1986, 157; Beslagr. Luik 28 juni 1993, *JLMB* 1993, 1280). De waarde wordt bepaald naar het tijdstip van het beslag.

De bewijslast dat de drempel van 2.500 EUR niet wordt overschreden, rust op de beslagene (Beslagr. Aarlen 8 juni 1971, *Jur.Liège* 1971-72, 108; Beslagr. Charleroi 21 juni 1988, *JLMB* 1989, 165).

De beslagene heeft het keuzerecht over de goederen die hij binnen die perken aan het beslag wenst te onttrekken. De vraag of hij door aldus een (bij hypotheese ondeelbaar) goed met een grotere waarde aan te wijzen dit goed integraal aan het beslag kan onttrekken, moet ontkennend worden beantwoord.

Ten slotte moet erop gewezen worden dat deze bepaling enkel strekt tot de bescherming van fysieke personen, zonder dat zij kan worden uitgebreid tot rechtspersonen (Beslagr. Brussel 24 november 1988, *JLMB* 1989, 173; Beslagr. Antwerpen 20 november 1990, *onuitg.*; Beslagr. Namen 8 oktober 1993, *Bull.Bel.* 1996, 38; Beslagr. Luik 20 november 1995, *Act.dr.* 1996, 229).

4) Voorwerpen bestemd voor de eredienst (art. 1408, § 1, 4°). Wat deze goederen betreft, werd in de parlementaire voorbereiding gepreciseerd dat de immuniteit enkel geldt voor de objecten die zich bevinden in kerken en andere gebedsplaatsen (verslag VANDENBERGHE, *Parl.St.* Senaat 1992-93, nr. 353/2, 9).

5) Levensmiddelen en brandstof (art. 1408, § 1, 5°). Bedoeld worden de goederen die *in natura* aanwezig zijn, niet de gelden met een dergelijke bestemming (Beslagr. Luik 12 juni 1989, *TBBR* 1990, 174. *Anders*: Beslagr. Brussel 20 december 1985, *T.Vred.* 1987, 82: hulp toegestaan door OCMW niet vatbaar voor beslag).

6) Vee en pluimvee (art. 1408, § 1, 6°). De opsomming van de huisdieren werd in het nieuwe bepaling gevoelig uitgebreid. Gezelschapsdieren zijn krachtens artikel 1408, § 1, 1° onbeslagbaar.

3. Procedure

157 In het nieuwe artikel 1408, § 3 Ger.W. werd een snelle en vereenvoudigde procedure ingebouwd voor het beslechten van de geschillen die naar aanleiding van de toepassing van deze bepalingen kunnen rijzen. Deze procedure geldt ook voor discussies omtrent de toepassing van artikel 1409bis (en art. 1409, § 1bis) (zie verder, nr. 163 e.v.). De procedure voor de beslagrechter vertoont gelijkenis met die bij de beslechting van geschillen i.v.m. rangregeling en evenredige verdeling.

De beslagene moet op straffe van verval zijn grieven aan de gerechtsdeurwaarder meedelen, hetzij op het ogenblik van de beslaglegging, hetzij binnen vijf dagen na de betekening van de eerste akte van beslag. De grieven kunnen ook kenbaar gemaakt worden aan de gerechtsdeurwaarder belast met de aanzegging van het beslag (Beslagr. Leuven 21 februari 1995, *RW* 1995-96, 780). Betreft het een beslag onder derden, dan moeten de grieven worden geformuleerd bij de aanzegging van het beslag of binnen de vijf daaropvolgende dagen (Beslagr. Verviers 31 maart 1995, *Act.dr.* 1996, 293).

De vordering schorst de tenuitvoerlegging totdat de beslagrechter uitspraak heeft gedaan. De goederen blijven echter verder onder beslag.

Deze opmerkingen worden door de gerechtsdeurwaarder vermeld op het proces-verbaal van beslaglegging. Was dit niet mogelijk ten tijde van het beslag, dan kan de beslagene – zij het binnen de termijn van vijf dagen – ook nog op een andere wijze zijn opmerkingen aan de gerechtsdeurwaarder kenbaar maken (bv. mondeling of bij gewone brief of fax). In dat geval verdient het de voorkeur dat de gerechtsdeurwaarder hiervan een afzonderlijk proces-verbaal opmaakt. Na het verstrijken van deze vervaltermijn is de vordering van de beslagene niet toelaatbaar (Beslagr. Hasselt 18 december 2007, *RW* 2008-09, 678; Beslagr. Luik 16 november 2005, *JLMB* 2006, 471; Beslagr. Hasselt 23 november 1993, *Bull.Bel.* 1996, 880; Beslagr. Charleroi 27 april 1995, *Act.dr.* 1996, 209).

De opmerkingen moeten uitsluitend betrekking hebben op de beslagbaarheid van de goederen. Andere grieven die de beslagene zou kunnen doen gelden, zijn niet relevant en hebben geen schorsing van de tenuitvoerlegging tot gevolg (Gent 8 maart 1994, *RW* 1994-95, 1092). Aldus kan de beslagrechter geen kennisnemen van grieven betreffende de uitvoerbare titel (Beslagr. Antwerpen 30 augustus 1993, *JLMB* 1994, 1284 met noot DE LEVAL). Evenmin kunnen grieven worden geuit omtrent het eigendomsrecht van de in beslag genomen goederen (Beslagr. Gent 18 december 2007, *t.a.p.*). Een vordering wegens misbruik van beslagrecht kan evenmin in het raam van deze specifieke procedure aan bod komen (Rb. Antwerpen 22 januari 1998, *RW* 1998-99, 22).

Indien er aldus binnen de vervaltermijn van vijf dagen opmerkingen werden geformuleerd over de beslagbaarheid, dan moet vervolgens binnen een termijn van vijftien dagen na de overhandiging van het afschrift van het proces-verbaal of van de betekening, een afschrift van het proces-verbaal van beslaglegging worden neergelegd ter griffie van de beslagrechter. Dit gebeurt hetzij door de gerechtsdeurwaarder, hetzij door de meest gereede partij.

Ongeacht de gebrekkige formulering moet artikel 1408, § 3, eerste lid Ger.W. zo worden uitgelegd dat de termijn van 15 dagen enkel betrekking heeft op de neerlegging van het proces-verbaal, niet op de vaststelling der terechtzitting (Beslagr. Verviers 31 maart 1995, *Act.dr.* 1996, 293). Betwisting bestaat over de vraag of deze termijn van 15 dagen voorgeschreven is op straffe van verval. Voor deze interpretatie kan steun worden gevonden in de parlementaire voorbereiding en meer bepaald in een uitdrukkelijke tussenkomst van de minister van Justitie in die zin (*Parl.St.* Kamer 1992-93, nr. 718/2, 2). Hiertegen wordt geargumenteed dat een dergelijke interpretatie in strijd komt met artikel 860, derde lid Ger.W. dat voor een vervaltermijn een uitdrukkelijke bepaling vereist. Het niet-naleven van de termijn zou dan zonder sanctie blijven (in die zin Beslagr. Luik 28 juni 1993, *JLMB* 1993, 1280). De voorkeur moet worden gegeven aan de eerstgenoemde opvatting. Na het verstrijken van de termijn

van 15 dagen kan de beslaglegger de executie verder zetten (X, noot onder Beslagr. Verviers 31 maart 1995, *t.a.p.*).

Aan de rechtsingang zijn geen andere formaliteiten verbonden. Of er rolrecht moet worden betaald, is omstreden (ontkennend: Beslagr. Verviers 31 maart 1995, *Act.dr.* 1996, 293. *Anders*: DE LEVAL, *a.w.*, *JLMB* 1993, 1286). De voorkeur verdient de opvatting dat het rolrecht wel verschuldigd is, met dien verstande dat de procedure geen voortgang kan vinden zolang dit niet wordt betaald en de tenuitvoerlegging kan worden verdergezet. De rechtsplegingsvergoeding is verschuldigd door de in het ongelijk gestelde partij (Beslagr. Verviers 31 maart 1995, *t.a.p.*). De rechter bepaalt de datum van de terechtzitting. De partijen worden opgeroepen bij gerechtsbrief en de griffier verwittigt tevens de instrumenterende gerechtsdeurwaarder.

Deze procedure heeft een schorsende werking, d.w.z. de tenuitvoerlegging kan geen voortgang vinden. Gedurende die termijn blijven vanzelfsprekend de gevolgen van het beslag en m.n. de onbeschikbaarheid behouden. De beslagrechter doet uitspraak bij voorrang boven alle zaken. Zijn beschikking is niet vatbaar voor verzet of hoger beroep.

Deze procedure staat enkel open voor de beslagene. Een revindicatievordering door een derde kan bijvoorbeeld niet langs deze weg voor de rechter worden gebracht.

Artikel 1408, § 3, derde lid bepaalt verder dat “de procedure niet kan worden voortgezet” indien de bedoelde neerlegging niet heeft plaatsgehad. Terecht werd opgemerkt dat het hier om een overbodige bepaling gaat; de zaak wordt immers eerst aanhangig gemaakt door de neerlegging van het PV ter griffie.

Wat is de verhouding tussen deze nieuwe procedure en de gemeenrechtelijke wijze van rechtsingang (art. 1395 Ger.W.)? Terecht werd beslist dat de beslagene die geen opmerkingen heeft geformuleerd binnen de op verval voorgeschreven termijn, niet meer door middel van een dagvaarding de betwisting over de beslagbaarheid van bepaalde goederen voor de beslagrechter kan brengen (Gent 8 maart 1994, *RW* 1994-95, 1092 met noot DIRIX).

4. Contractuele onbeslagbaarheid

158 Bedingen van onvervreemdbaarheid of onbeslagbaarheid gelden enkel *inter partes* en kunnen niet worden tegengeworpen aan derde-schuldeisers (zie verder, nr. 852). Derdenwerking kan wel aan de orde komen in geval van derdenbeslag op een schuldvordering waarvan de schuldeiser (beslagene) zijn executierechten heeft beperkt (zie verder, nrs. 709 en 711).

5. Bijzondere wetten

159 Het Ger.W. doet geen afbreuk aan de onbeslagbaarheid krachtens diverse bijzondere wetten. Enkele worden hierna nog besproken. De belangrijkste gevallen zijn:

- X – de vergoeding voor schade aan de persoon verbonden ten gevolge van een onrechtmatige daad (art. 16, vierde lid Faill.W.). Deze vergoeding valt buiten de faillissementsboedel. Redelijkerwijze moet worden aangenomen dat deze onbeslagbaarheid een algemene draagwijdte heeft. Er anders over oordelen zou in strijd zijn met het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel;
- inkomsten of het loon van minderjarigen, ontvoogd of niet, zijn niet vatbaar voor overdracht of beslag uit hoofde van kredietovereenkomsten (art. 37, § 2 wet consumentenkrediet);
- werken van letterkunde of muziek zolang zij onuitgegeven zijn en andere kunstwerken zolang zij niet voltooid zijn (art. 9 auteurswet);
- de lijfrente gevestigd om niet krachtens een beding in die zin (art. 1981 BW). Een lijfrente onder bezwarende titel is wel vatbaar voor beslag (Brussel 5 februari 1908, *BJ* 1908, 209);
- de vorderingen op de Staat voor werken en leveringen (art. 23 wet overheidsopdrachten van 24 december 1993, voorheen wet 3 januari 1958). De schuldvordering die de aannemer of leverancier op de Staat bezit, is in beginsel niet vatbaar voor beslag door diens schuldeisers (art. 23, § 1). Dit verbod geldt niet voor bepaalde categorieën van schuldeisers (art. 23, § 2);
- gelden van gedetineerden voortkomend uit gevangenisarbeid (zie nader art. 67 KB 21 mei 1965) (voor een toepassingsgeval: Besl. Leuven 26 januari 1992, *RW* 1993-94, 56 met noot VAN LAETHEM);
- activa uit collectieve of individuele spaarrekeningen in het raam van het pensioensparen (art. 55 wet van 7 november 1987, *BS* 17 november 1987). Op dergelijke tegoeden kan geen uitvoerend beslag worden gelegd. Een bewarend beslag is wel mogelijk. Wordt door een schuldeiser toch uitvoerend beslag gelegd, dan heeft dit beslag enkel een “bewarende” werking. Bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd is een uitvoerend beslag mogelijk. Indien de gerechtigde nalaat de tegoeden van de pensioenspaarrekening op te vragen, kan de schuldeiser zulks doen bij wege van het instellen van een zijdelingse vordering (Rb. Brussel 29 november 1999, *RW* 2000-01, 135 met noot VRIELYNCK). Wanneer aldus het beslag kan worden geëffectueerd, moet toepassing worden gemaakt van artikel 1410, § 1, 2° Ger.W. Pensioenen krachtens wet of overeenkomst zijn immers slechts gedeeltelijk vatbaar voor beslag. De beslagbare drempels moeten dus verhoudingsgewijs worden toegepast op het opgebouwde kapitaal;
- overheidsgelden bestemd voor internationale samenwerking (art. 11bis wet 25 mei 1999 ingevoerd door wet 6 april 2008. Zie hierover A. HANSEBOUT, “De wet van 6 april 2008: over onbeslagbaarheid en aasgierfondsen”, *RW* 2008-09, 595-597);
- de verplichte olievoorraden aangehouden door de voorraadplichtigen en APETRA (behoudens door zekerheidshouders die deze voorraden hebben gefinancierd) (zie art. 9 wet 26 januari 2006 m.b.t. de verplichte voorraden van aardolie en aardolieproducten);
- de forfaitaire toelage voor de levering van elektriciteit aan residentiële klanten (art. 65 economische herstelwet van 27 maart 2009).

6. Loon en andere beschermde vorderingsrechten

a. Inleiding

160 Loonvorderingen zijn slechts in beperkte mate vatbaar voor beslag en overdracht. De wetgever heeft gepoogd voor dergelijke schuldvorderingen een evenwichtige oplossing te vinden waarbij de volgende doelstellingen aan de orde zijn: aan de werknemer een bepaald minimuminkomen garanderen, diens kredietmogelijkheden niet geheel uitputten (beslag op en overdracht van loon moeten mogelijk blijven) en zorgen dat de gezinsbestemming gevrijwaard wordt (bijzondere bescherming van alimentatievorderingen). Samengevat komt de oplossing dan neer op het volgende: het loon

is vatbaar voor beslag en voor overdracht binnen zekere marges, terwijl aan de alimentatieschuldeiser een bijzondere positie wordt verleend. De beslagbare drempels worden bepaald per kalendermaand en worden jaarlijks bij KB aangepast aan de index.

Een gelijkaardige bescherming wordt verleend aan vervangingsinkomens.

De wet van 14 januari 1993 voegde een artikel 1409bis in waarbij eveneens een gelijkaardige bescherming werd geboden voor debiteuren die over andere inkomsten beschikten dan loon en gelijkgestelde inkomsten. Deze bescherming geldt evenwel niet automatisch, maar moet door de debiteur aan de beslagrechter worden gevraagd overeenkomstig artikel 1408, § 3.

De wet van 24 maart 2000 heeft deze systematiek enigszins gewijzigd en tevens de drempels opnieuw vastgesteld. Het nieuwe stelsel kent dus een viervoudige indeling:

- 1) loonvorderingen en gelijkgestelden (art. 1409, § 1);
- 2) inkomsten uit “andere activiteiten” (art. 1409, § 1bis);
- 3) overige inkomsten (art. 1409bis);
- 4) vervangingsinkomens (art. 1410, § 1).

De loonvorderingen en de overige inkomsten worden voor wat het beslagbaar gedeelte betreft onderworpen aan dezelfde nieuwe drempels (nl. 5 schijven). Voor de twee andere categorieën (inkomsten uit “andere activiteiten” en vervangingsinkomens) gelden drempels die voorheen van toepassing waren op loonvorderingen.

Een andere innovatie is dat voor al deze categorieën van inkomsten de drempels worden verhoogd met 50 EUR (geïndexeerd) per kind ten laste (zie ook art. 27 Verdrag Rechten van het Kind van 30 november 1989). De bewijsregeling van de hoedanigheid van kind ten laste wordt thans geregeld in artikel 1409quater.

De implementatie van de verhoging van de drempels voor beslagbaarheid voor kinderen ten laste (wet 24 maart 2000) kende een bewogen geschiedenis. Uiteindelijk kreeg deze bescherming zijn beslag door de wet van 20 juli 2006 houdende diverse bepalingen en het KB van 23 november 2006 (BS 30 november 2006 en MB 23 november 2006 tot vaststelling van het model van aangifteformulier, BS 30 november 2006; zie nader P. DRUYTS, “Het lastige kind: analyse van de verhoogde bescherming tegen beslag en overdracht in geval van kinderen ten laste”, RW 2006-07, 862-868). Het begrip “kind ten laste” wordt gedefinieerd in artikel 1 KB 27 december 2004. De procedure om die bescherming te krijgen wordt nader geregeld in artikel 1409ter Ger.W.

Ook de bepalingen betreffende loonoverdracht werden aangepast (art. 31bis loonbeschermingswet) en voor het geval dat de loonoverdracht plaatsvindt krachtens een authentieke akte werd zelfs artikel 1690 BW aangevuld met een nieuwe § 2.

Door de wet diverse bepalingen van 6 mei 2009 (art. 12) werd verder de onbeslagbaarheid ingevoerd van maaltijdcheques (KB 28 november 1969) (art. 1409, § 1ter). De maaltijdcheques vallen niet onder de samenvoeging waarin artikel 1411 voorziet (zie verder, nr. 167) noch onder de uitzonderingen bepaald in artikel 1412 (zie verder, nr. 170).

b. Loon en gelijkgestelde inkomsten (art. 1409, § 1)

161 Het loon en de hiermee gelijkgestelde inkomsten zijn slechts gedeeltelijk vatbaar voor beslag en overdracht. Deze bedragen per kalendermaand worden bepaald in artikel 1409, § 1. Het gedeelte van het maandloon dat vatbaar is voor beslag of overdracht wordt aan de hand van de basisbedragen (zoals laatst vastgesteld bij KB 8 december 2008, *BS* 12 december 2008) als volgt berekend:

tot 981 EUR: geheel onbeslagbaar;
 tussen 981-1.054 EUR: 20 %, hetzij: 15 EUR;
 tussen 1.054-1.162 EUR: 30 %, hetzij: 32 EUR;
 tussen 1.162-1.271 EUR: 40 %, hetzij: 44 EUR;
 boven 1.271 EUR: volledig beslagbaar.

Het nieuwe artikel 1409, § 1, vierde lid, verhoogt deze drempels met 50 EUR (geïndexeerd) per kind ten laste.

Sinds de wet van 14 januari 1993 worden deze bedragen elk jaar door de Koning aangepast, rekening houdend met het indexcijfer van de consumptieprijzen. De nieuwe bedragen worden dan telkens bekendgemaakt binnen de eerste vijftien dagen van de maand december en worden van kracht op het daaropvolgende jaar. De Koning kan na advies van de Nationale Arbeidsraad die bedragen ook aanpassen rekening houdend met de economische toestand (art. 1409, § 2).

162 Deze bescherming geldt voor bedragen uitgekeerd ter uitvoering van een arbeidsovereenkomst, een leerovereenkomst, een statuut of een abonnement en deze uitgekeerd aan personen die onder gezag van een ander persoon buiten een arbeidsovereenkomst arbeid verrichten.

Het loonbegrip dat moet gehanteerd worden is niet datgene uit de arbeidsovereenkomstenwet, maar dat bedoeld in de loonbeschermingswet (Cass. 3 mei 1982, *Arr.Cass.* 1981-82, nr. 514, *Pas.* 1982, I, 1000, *RW* 1983-84, 183, *TSR* 1982, 601 en *JTT* 1983, 53. Zie hierover o.m. R. BOES, *De wet van 12 april 1965 op de bescherming van het loon*, Brugge, die Keure, 1991, 19 e.v.; J. STEYAERT e.a., *Arbeidsovereenkomst* in *APR*, 246, nrs. 329 e.v.). Dit betekent dus: alle bedragen waarop de beslagene krachtens de dienstbetrekking recht heeft. Verder ook al de bedragen die als vergoeding verschuldigd zijn krachtens een statuut (bv. ambtenaren). Onder bedragen uitgekeerd krachtens een abonnement worden bedoeld inkomsten ter vergoeding van regelmatige arbeidsprestaties die verricht worden op zelfstandige basis (R. BOES, *a.w.*, 152, nr. 161. Bv. Brussel 25 november 1986, *JLMB* 1987, 50 en *Pas.* 1987, II, 32: maandelijks honorarium uitgekeerd aan een tennisleraar; Bergen 16 september 1999, *JLMB* 2000, 110: periodieke betalingen krachtens een verhouding die het kenmerk draagt van economische afhankelijkheid; Beslagr. Luik 26 juni 1989, *JLMB* 1989, 1282: regelmatige vergoedingen uitge-

keerd door een coöp.venn. aan haar zaakvoerder. Niet echter: het jaarlijkse winstaandeel aan de medewerkende echtgenoot: Beslagr. Leuven 30 april 1979, *T.Not.* 1981, 366).

Artikel 1409, § 1 is derhalve van toepassing op een opzegvergoeding (Cass. 3 mei 1983, *t.a.p.*). De berekening gebeurt door het omslaan per kalendermaand.

Ook de vergoeding verschuldigd krachtens artikel 63 AOW aan werklieden wegens willekeurig ontslag is loon in de zin van de loonbeschermingswet. Dit is echter niet het geval voor de schadevergoeding die wegens willekeurig ontslag zou worden toegekend aan bedienden (R. BOES, *a.w.*, 158, nr. 171).

De uitwinningvergoeding waarop een handelsvertegenwoordiger recht heeft, is eveneens een geldelijk voordeel ingevolge de dienstbetrekking. Het gaat dus om loon in de zin van de loonbeschermingswet (R. BOES, *a.w.*, 156, nr. 169. *Anders*: Luik 19 oktober 1983, *Pas.* 1984, II, 22; Beslagr. Luik 14 februari 1979, *Jur.Liège* 1978-79, 365).

Ook onkostenvergoedingen, premies uitgekeerd ter vergoeding van verrichte prestaties, vergoedingen verschuldigd aan beschermde werknemers vallen onder het toepassingsgebied van artikel 1409 (voor meer bijzonderheden R. BOES, *a.w.*, 155, nrs. 166 e.v.).

c. Inkomsten “uit andere activiteiten” (art. 1409, § 1bis)

163 Onzekerheid bestaat welke “activiteiten” hieronder juist worden bedoeld en/of deze bepaling een zelfstandige betekenis heeft. Uit de gebruikte bewoordingen (“activiteiten”) en ook uit de aanhef van artikel 1410, § 1 (“bovendien”) kan worden afgeleid dat hieronder een aparte categorie van inkomsten wordt bedoeld, nl. deze uit zelfstandige beroepsactiviteiten.

Ook tijdens de parlementaire voorbereiding kwam deze onzekerheid aan het licht en werd de vraag gesteld welke inkomsten juist worden bestreken door artikel 1409, § 1bis (verslag D’HONDT, *Parl.St.* Kamer 1999-2000, nr. 0383/006, 5). Uit het antwoord van de minister kan worden afgeleid dat het mogelijk de bedoeling was in die bepaling enkel drempels te geven voor de vervangingsinkomens die worden opgesomd in artikel 1410, § 1 (in die zin P. WALLEMACQ, “La loi du 24 mars 2000”, *Rev.not.b.* 2000, (474), 479). Vanuit die optiek heeft § 1bis geen zelfstandige betekenis en vallen de inkomsten uit zelfstandige arbeid onder artikel 1409bis. Deze interpretatie biedt alleszins het voordeel dat het een vereenvoudiging oplevert.

De vervangingsinkomsten bedoeld in artikel 1410, § 1 worden in ieder geval aan dit stelsel onderworpen.

Het beslagbaar (en voor overdracht vatbaar) gedeelte van deze inkomsten wordt op maandbasis bepaald als volgt:

tot 981 EUR: geheel onbeslagbaar;
 981-1.054 EUR: 20 %, hetzij: 15 EUR;
 1.054-1.271 EUR: 40 %, hetzij: 87 EUR;
 boven 1.271 EUR: volledig beslagbaar.

Ook hier worden de drempels verhoogd met een bedrag van 50 EUR (geïndexeerd), per kind ten laste.

d. Overige inkomsten (art. 1409bis)

164 Met deze categorie worden alle andere inkomsten bedoeld die niet voortvloeien uit: arbeid in dienstverband of uit vervangingsinkomens. Te denken valt aan inkomsten uit kapitalen, uit huuropbrengsten e.d.m. Ook voor deze inkomsten is dus een beperking van de beslagbaarheid mogelijk. De vraag of ook de inkomsten uit zelfstandige arbeid hieronder moeten worden gerekend, werd reeds besproken (zie boven, nr. 163).

Het initiatief hiertoe moet echter uitgaan van de debiteur/genieter van deze inkomsten. Iedere aanspraak op deze onbeslagbaarheid wordt aan de beslagrechter voorgelegd overeenkomstig artikel 1408, § 3. Dit betekent dat na een beslag onder derden (bv. bij een huurder of bij een bank) de beslagene gehouden is binnen de vijf dagen na de aanzegging van dit beslag zich op deze bepaling te beroepen. De beslagrechter kan echter de duur beperken tijdens welke de inkomsten niet voor beslag vatbaar zijn. Deze periode moet dan de debiteur de mogelijkheid bieden om een staat van zijn inkomsten over te leggen.

De berekening van het beslagbare gedeelte gebeurt zoals bij loonvorderingen (art. 1409, § 1). Dit betekent dat ook hier de verhoging geldt voor kinderen ten laste.

e. Vervangingsinkomens

165 Krachtens artikel 1410, § 1 wordt het stelsel van artikel 1409, § 1bis uitgebreid tot diverse vervangingsinkomens. Het gaat o.m.:

- alimentatie door de rechter toegewezen; dus niet bij testament of overeenkomst (Bergen 19 juni 1990, *Rev.not.b.* 1991, 156);
- pensioenen en gelijkgestelde uitkeringen (art. 1410, § 1, 2°). Pensioenachterstallen moeten worden omgeslagen op maandbasis (Beslagr. Luik 6 mei 1981, *Jur.Liège* 1981, 381). Met het woord “pensioen” wordt niet bedoeld: uitkeringen tot levensonderhoud. Vanuit de Franse tekst kon hierover onzekerheid bestaan (“pension/pension alimentaire”). Het Hof van Cassatie bevestigt de restrictieve interpretatie: artikel 1410, § 1, 2° kan niet worden uitgebreid tot uitkeringen van levensonderhoud, zelfs als zij betaald worden krachtens een wet of een overeenkomst (Cass. 19 juni 1997, *Arr.Cass.* 1997, nr. 283 en *JT* 1997, 661 met conclusie PG PIRET);
- werkloosheidsuitkeringen en uitkeringen betaald door fondsen voor bestaanszekerheid;
- uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid en invaliditeitsuitkeringen;
- uitkeringen krachtens de wetgeving op de arbeidsongevallen en beroepsziekten (Cass. 2 februari 1979, *RW* 1979-80, 793, *Pas.* 1979, I, 632 en *Rev.-not.b.* 1980, 210; Rb. Brussel 26 november 1975, *RW* 1975-76, 1828);

vakantiegeld (art. 1410, § 1, 6°; Beslagnr. Aarlen 21 september 1976, *Jur.Liège* 1976-77, 43: voor de berekening van het beslagbaar gedeelte worden deze bedragen samengevoegd met het loon op maandbasis);

– militievergoedingen;

– uitkeringen wegens onderbreking van de beroepsloopbaan.

f. Draagwijdte van de bescherming – Storting op bankrekening

166 De regels van de beperkte beslagbaarheid gelden niet wanneer de beslagene het loon of de gelijkgestelde uitkeringen op een bankrekening ontvangt (Cass. 20 november 2007, *RW* 2008-09, 869).

Eens de werkgever het loon heeft uitbetaald, vindt de loonbeschermingswet geen toepassing meer. Het beslag onder de bank is ook geen loonbeslag. De oplossing luidt ook niet anders wanneer de bankrekening uitsluitend gestijfd wordt met het inkomen.

Om hieraan te verhelpen heeft de wetgever in een oplossing voorzien door de bedragen verder te beschermen wanneer zij op een zichtrekening worden gestort. Aan deze bepalingen ligt een bewogen wetsgeschiedenis ten grondslag (zie nader M. DE THEIJE, “De wet van 14 juni 2004 betreffende de onbeslagbare en onoverdraagbare tegoeden op zichtrekeningen”, *RW* 2004-05, 721-725). Artikel 1411bis e.v. Ger.W. werden ingevoegd bij wet van 14 juni 2004, maar uiteindelijk vervangen door de wet van 27 december 2005. Samengevat komt de regeling hierop neer dat de loonvorderingen e.d. hun eigenheid bewaren ook al worden zij gestort op een bankrekening. Zij blijven als dusdanig herkenbaar door middel van een code. Deze bescherming geldt gedurende een maand (30 dagen). Men wenst te verhinderen dat de beslagene zou “oppotten”. Verder wordt toepassing gemaakt van de *pro rata temporis*-regel.

g. Samenvoeging van bedragen

167 Indien de beslagene gelijktijdig de bedragen bedoeld in artikel 1409 en 1409bis ontvangt als de uitkeringen opgesomd in artikel 1410, § 1, dan worden al die bedragen samengevoegd voor de berekening van het voor overdracht of beslag vatbaar gedeelte (art. 1411, eerste lid). Die berekening vindt dan plaats volgens de drempels bedoeld in artikel 1409, § 1.

Het is aan de beslaglegger of de cessionaris om aan de diverse werkgevers *c.q.* schuldenaars van uitkeringen de nodige gegevens te verschaffen die deze moeten toelaten het voor beslag vatbaar gedeelte te bepalen. Zolang hierover geen zekerheid bestaat mogen deze debiteuren niet nalaten artikel 1409 toe te passen op de door hen verschuldigde bedragen. Betwistingen hieromtrent worden als executiegeschillen beslecht door de beslagrechter (zie hierover nader R. BOES, *a.w.*, nr. 3175; F. TOP en K. DE GEYTER, “Over loonbeslag, loondelegatie en loonoverdracht”, *Oriëntatie* 1986, (107) 109).

h. Niet-beslagbare uitkeringen

168 De bedragen opgesomd in artikel 1410, § 2 zijn in het geheel niet vatbaar voor beslag. Dit is o.m. het geval voor:

- de gezinsbijslagen;
- de wezenpensioenen of renten;
- de tegemoetkomingen aan mindervaliden;
- de bedragen uitgekeerd als gewaarborgd inkomen voor bejaarden;
- de bedragen uit te keren als kosten voor geneeskundige, heelkundige, farmaceutische en verplegingszorgen of als kosten voor prothesen en orthopedische toestellen aan een door een arbeidsongeval of een beroepsziekte getroffen persoon;
- de bedragen uitgekeerd als bestaansminimum (7°). Deze bedragen zijn vatbaar voor beslag door een alimentatieschuldeiser;
- de bedragen uitgekeerd als maatschappelijke dienstverlening door het OCMW (8°). In de rechtspraak was er betwisting over de vraag of de bedragen uitgekeerd door het OCMW vatbaar zijn voor beslag door een alimentatieschuldeiser. In de aanhef van artikel 1412 werd daarom gepreciseerd dat de artikelen 1409, 1409bis en 1410, § 1, § 2, 1° tot 7°, § 3 en § 4 niet van toepassing zijn op de aanspraken van dergelijke schuldeisers. Dit betekent dat de bedragen uitgekeerd als bestaansminimum wel (Luik 22 juni 1992, *JLMB* 1992, 1172) en deze uitgekeerd als maatschappelijk dienstbetoon niet vatbaar zijn voor beslag door een alimentatieschuldeiser;
- vergoedingen voor prothesen, medische hulpmiddelen en implantaten (art. 1410, § 1, 10°);
- vergoedingen door Schadeloostellingsfonds voor asbestslachtoffers (art. 1410, § 1, 11°).

i. Schuldvordering tot alimentatie

169 Aan de schuldeiser van alimentatie wordt door de wetgever om begrijpelijke redenen een bijzondere positie toegekend (zie over deze problematiek o.m. S. BROUWERS, *Alimentatie* in *APR* 2009, 44, nr. 78 e.v.; G. BAETEMAN, “De uitvoering van onderhoudsverplichtingen” in *Gezin en samenleving in een postmoderne samenleving (W. Delva-cyclus 1993-94)*, Gent, 1994, 159-200; F. FORGES, *La cession de rémunération et la délégation de sommes*, 1998; N. GALLUS, “Le couvrement des aliments en droit interne” in *Les ressources de la famille*, Brussel, 1992; E. LEROY, “De la condition du créancier alimentaire envers son débiteur et à l’égard des autres créanciers”, *JT* 1998, 481-489; K. VANLEDE, “Art. 203ter BW”, nr. 69 e.v., in *Comm.Pers.*). De volgende punten verdienen hierbij de aandacht:

a) In de eerste plaats wordt aan de alimentatiegerechtigden die in samenloop komen met andere schuldeisers een absolute voorrang toegekend. In die zin kan gesproken worden van het “supervoorrecht” voor onderhoudsgelden (zie verder, nr. 174). Dit vloeit voort uit het bepaalde in artikel 1412. Dit zgn. “supervoorrecht” geldt enkel op de in artikel 1409 e.v. bedoelde

vorderingen en dus niet op andere activa (o.m. Antwerpen 13 februari 2001, *RW* 2001-02, 995). Het strekt verder enkel tot voordeel van de alimentatieschuldeiser zelf (Luik 23 oktober en 21 december 2006, *Rev.not.b.* 207, 335).

Zoals steeds bij wettelijke preferenties, moeten deze beperkend worden geïnterpreteerd. De hypotheekaflossingen toegekend door de kort gedingrechter zijn geen onderhoudsgelden in de zin van deze bepaling. Evenmin kan artikel 1412 worden toegepast voor de gerechtskosten en de executiekosten (Beslgr. Luik 25 juni 1990, *JLMB* 1991, 106). Hetzelfde geldt voor de interest die op de alimentatievordering zou verschuldigd zijn.

b) Verder is het zo dat wanneer de overdracht of het beslag plaatsvindt voor alimentatieschulden, de beperkingen inzake beslagbaarheid van de loonvordering uit artikel 1409 *e.v.* niet gelden. Deze oplossing is ook redelijk. De rechter heeft immers bij het bepalen van het onderhoudsgeld reeds rekening gehouden met de financiële draagkracht van de partijen. Het beslagbaar gedeelte is dus onbeperkt wanneer het beslag gelegd wordt door een alimentatieschuldeiser. Aldus zijn ook de bedragen uitgekeerd als bestaansminimum door het OCMW volledig vatbaar voor beslag voor onderhoudsgeld (Antwerpen 25 september 1989, *RW* 1989-90, 471; Beslgr. Brussel 16 januari 1986, *RRD* 1986, 66 met noot BODART en VAN RUYMBEKE; Beslgr. Luik 12 juni 1989, *TBBR* 1990, 174. *Anders*: Brussel 30 november 1988, *Soc.Kron.* 1990, 14; Beslgr. Brussel 20 december 1985, *T.Vred.* 1987, 82). Hiervan kan door de partijen niet contractueel worden afgeweken (Beslgr. Brussel 12 maart 1987, *JT* 1987, 723).

c) De alimentatievordering zelf is wel vatbaar voor beslag binnen de beperkingen van artikel 1409, § 1bis. Indien de onderhoudsuitkering is gekapitaliseerd, moet het kapitaal worden gesplitst in maandelijkse uitkeringen waarop dan de drempels van de beslagbaarheid moeten worden toegepast (*APR* tw. *Alimentatie*, 74, nr. 134).

d) Voor onderhoudsvorderingen geldt ten slotte ook nog een beperking van de mogelijkheid tot schuldvergelijking. Luidens artikel 1293, 3° BW kan een debiteur van alimentatie die niet vatbaar verklaard is voor beslag deze schuld niet compenseren met een schuldvordering op de alimentatiegerechtigde. Ten belope van de beperkingen bepaald in artikel 1409 is alimentatie niet vatbaar voor beslag en dus niet compensabel (voor toepassingen: Antwerpen 11 april 1986, *RW* 1986-87, 1222 met noot ARNOU; Bergen 21 juni 1988, *Pas.* 1988, II, 239 met noot J.S.; Bergen 19 juni 1990, *Rev.not.b.* 1991, 156; Beslgr. Luik 29 december 1979, *Jur.Liège* 1980, 117 met noot G.d.L.). Het verbod geldt enkel voor de schuldenaar van de alimentatie; deze mag geen tegenvordering die hij zou hebben op de alimentatiegerechtigde ter compensatie invoeren. De alimentatieschuldeiser kan zich daarentegen wel van de eigen verbintenissen bevrijden door een beroep te doen op compensatie (*Encycl. Dalloz*, tw. *Compensation*, nr. 64).

Het compensatieverbod raakt dus de openbare orde niet (H. DE PAGE, *Traité*, II, 1 (1990), 503, nr. 478; G. BAETEMAN, *t.a.p.*, 176; Beslgr. Brussel 16 sep-

tember 1987, *JLMB* 1987, 1431. *Anders*: Arbrb. Antwerpen 16 juni 1981, *TSR* 1981, 524). Schuldvergelijking blijft verder onbeperkt mogelijk wanneer zowel vordering als tegenvordering strekken tot de betaling van onderhoudsgeld (*Encycl. Dalloz*, tw. *Compensation*, nr. 65; Beslagr. Brussel 25 november 1987, *RTDF* 1988, 385). Het verbod op compensatie blijft echter gelden tussen een alimentatievordering en een tegenvordering tot terugvordering van in het verleden te veel verrichte uitkeringen (Antwerpen 25 maart 1991, *RW* 1991-92, 509).

Door de rechtsleer wordt dit compensatieverbod uitgebreid tot alle schuldvorderingen die niet in beslag kunnen worden genomen (R. KRUIJTHOF, "Overzicht van rechtspraak. Verbintenissen", *TPR* 1983, 714, nr. 218 en verwijzingen aldaar).

j. Berekening van het beslagbaar gedeelte

170 Voor de berekening van het voor overdracht of beslag vatbaar gedeelte moet benevens met de drempels van artikel 1409 ook worden gelet op het zgn. "supervoorrecht" der alimentatieschuldeisers. Artikel 1412 verleent een absolute voorrang aan de alimentatieschuldeiser op andere schuldeisers die beslag hebben gelegd *c.g.* aan wie de loonvordering werd overgedragen. Veelal wordt verdedigd dat bij dergelijke samenloop eerst het voor beslag vatbare gedeelte van het loon wordt berekend, waarvan vervolgens de bedragen voor alimentatie worden afgetrokken. Enkel indien het beslagbaar gedeelte niet geheel is uitgeput, kan met andere schuldeisers nog rekening worden gehouden (R. BOES, *a.w.*, 170, nr. 198; T. DE MEYER, "Samenloop van inhoudingen door de werkgever, loonbeslag, loonoverdracht en loondelegatie", *TSR* 1989, (1) 27-28 en de verwijzingen aldaar). Een andere berekeningswijze komt hierop neer dat de alimentatievordering eerst van het loon wordt afgetrokken en dat op dit saldo het voor beslag vatbare gedeelte wordt berekend.

171 De berekeningsmassa waar de diverse breuken van artikel 1409 moeten op toegepast worden, moet als volgt worden bepaald:

- a. het loon wordt per kalendermaand vastgesteld. Wordt het loon uitbetaald voor kortere periodes dan kan de proportionaliteitsregel worden toegepast (R. BOES, *a.w.*, 161, nr. 181);
- b. het aldus vastgestelde loon wordt verminderd met de inhoudingen bedoeld in artikel 1411, tweede lid. Het gaat hier om de verplichte inhoudingen krachtens de wettelijke bepalingen inzake fiscaliteit en sociale zekerheid;
- c. dit bedrag wordt verhoogd met de sommen opgesomd in artikel 1411, eerste lid;
- d. op deze bedragen wordt het beslagbaar gedeelte berekend zoals bepaald in artikel 1409;
- e. van het beslagbaar gedeelte worden dan de bedragen afgetrokken verschuldigd voor alimentatie, zodat enkel dit saldo vatbaar is voor beslag of overdracht ten voordele van andere schuldeisers.

Een voorbeeld kan dit verduidelijken. Het nettomaandloon van een werknemer bedraagt 2.500 EUR. Zijn gewezen echtgenote heeft een alimentatievordering t.b.v. 1.000 EUR. Het voor de overige schuldeisers berekend beschikbaar gedeelte wordt als volgt berekend. Eerst wordt het beslagbaar gedeelte van het loon bepaald: 15 EUR + 32 EUR + 44 EUR + 1.229 EUR, hetzij: 1.320 EUR. Vervolgens wordt hierop de alimentatievordering aangerekend (met dien verstande dat voor alimentatie de beslagbaarheidsdrempels niet gelden).

nettoloon:	2.500 EUR
beslagbaar gedeelte:	<u>-1.320 EUR</u>
saldo werknemer:	1.180 EUR

beslagbaar gedeelte:	1.320 EUR
alimentatie:	<u>1.000 EUR</u>

saldo voor andere schuldeisers: 320 EUR

k. Samenloop

172 De samenloop tussen schuldeisers die loonbeslag leggen of aan wie het loon werd overgedragen, doet vaak moeilijke problemen rijzen. Hierbij moet bovendien gelet worden op de bijzondere positie van één bepaalde schuldeiser, nl. de alimentatiegerechtigde die beslag legt, aan wie de loonvordering werd overgedragen of die over een inkomstendelegatie beschikt (zie hierover uitvoerig o.m. F. TOP, “Loonbeslag, loondelegatie en loonoverdracht”, *TPR* 1983, 363 e.v.; F. TOP en K. DE GEYTER, *a.w.*; T. DE MEYER, *a.w.*, *TSR* 1989, 1 e.v.; R. BOES, *a.w.*, 195, nrs. 222 e.v.; G. BAETEMAN, *t.a.p.*; F. FORGES, *La cession de rémunération et la délégation de sommes*, 1998; E. LEROY, “De la condition du créancier alimentaire envers son débiteur et à l’égard des autres créanciers”, *JT* 1998, 481-489).

Beslag verschaft geen voorrecht. Hebben verscheidene schuldeisers achtereenvolgens beslag op het loon gelegd, dan moet het voor beslag vatbare gedeelte van het loon tussen hen pondspondsgewijze worden verdeeld. Voor deze verdeling moeten de respectievelijke schuldvorderingen in aanmerking genomen worden in verhouding tot het op dat tijdstip nog verschuldigde bedrag. Nieuw aantredende schuldeisers delen slechts mee vanaf het tijdstip dat zij beslag hebben gelegd of verzet hebben gedaan.

173 Conflicten tussen een schuldeiser die in handen van de werkgever van zijn debiteur beslag heeft gelegd en deze aan wie de loonvordering werd overgedragen, worden beslecht door de anterioriteitsregel.

Indien er een dergelijk conflict van rangorde ontstaat tussen de schuldeiserovernemers, moet de werkgever de overdraagbare gelden overmaken aan de gerechtsdeurwaarder of een aangestelde sekwester met het oog op de verdeling (art. 1407bis ingevoerd door de wet van 29 mei 2000 maar nog niet in werking getreden).

Voor een loonoverdracht is met het oog op de tegenwerpelijke aan derden (bv. een andere schuldeiser van de overdrager) het tijdstip van de neerlegging van het bericht van loonoverdracht determinerend (art. 1390ter) (zie boven, nr. 106). In geval van anterioriteit van de overdracht, gaat de overnemer voor. In die hypothese is er immers geen samenloop: door de overdracht is de loonvordering uit het vermogen van de debiteur verdwenen en treft het beslag geen doel meer (F. TOP, *a.w.*, *TPR* 1983, 398, nr. 64). Wordt het beslagbaar gedeelte van de loonvordering niet geheel opgeslorpt door de overdracht, dan behoudt het beslag zijn uitwerking op het saldo.

Gaat het beslag de cessie vooraf, dan is de cessie aan de beslaglegger niet tegenwerpeijk. De overdracht zal dan slechts uitwerking krijgen in de mate dat het beslagbaar gedeelte niet geheel wordt opgeslorpt. Kan de overdracht aldus gebeurlijk geen uitwerking krijgen, dan geldt zij niettemin als verzet, waardoor de cessionaris gerechtigd wordt om tussen te komen in de verdeling van het beslag. De schuldeiser die beslag heeft gelegd en de latere cessionaris delen dan pondspondsgewijze.

Ook de samenloop tussen meerdere overdrachten wordt bepaald volgens de anterioriteitsregel. Ook voor dit conflict is het tijdstip van het bericht van overdracht doorslaggevend (zie boven, nr. 106). Betwisting bestaat omtrent het geval dat tegen de eerste overdracht verzet werd gedaan (art. 29 loonbeschermingswet). De rechtspraak is veelal in die zin gevestigd dat de niet-betwiste overdrachten worden uitgevoerd en de betwiste overdracht eerst rang neemt op het ogenblik van de bekrachtiging (Beslagr. Brussel 22 januari 1987, *JT* 1987, 291; Beslagr. Brussel 5 februari 1988, *JLMB* 1988, 826). Op grote praktische bezwaren stuit de meer conform met de principes zijnde opvatting van TOP dat in de verhouding tussen cessionaris en de derden, de bekrachtiging retroactieve werking moet krijgen (F. TOP, *a.w.*, *TPR* 1983, 385, nr. 46).

174 De anterioriteitsregel geldt echter niet voor de alimentatieschuldeiser. Deze primeert zelf de schuldeiser aan wie de loonvordering werd overgedragen en dit ongeacht het tijdstip van de overdracht (Cass. 14 september 1989, *RW* 1989-90, 772 met noot BOES en *JT* 1990, 45; E. DIRIX, "Over de samenloop van loonoverdracht en loondelegatie", *RW* 1989-90, 860. *Anders*: Beslagr. Kortrijk 25 februari 1985, *RW* 1985-86, 257 met noot TOP). Wanneer aldus de alimentatiegerechtigde door delegatie, beslag of overdracht het voor beslag of overdracht vatbare gedeelte van het loon heeft uitgeput, dan kan de inhouding van dat ogenblik af niet meer worden uitgevoerd, zelfs niet om een vroeger aan een derde toegestane overdracht van loon.

Komen meerdere alimentatieschuldeisers in samenloop, dan geldt tussen hen de evenredigheidsregel.

In geval van meerdere loondelegaties wordt de samenloop geregeld door artikel 1390ter Ger.W. De rechter die gevat is door een vordering van loondelegatie, bepaalt vooraf de verdeling onder de alimentatiegerechtigden. Aan de alimentatieschuldeisers die reeds beslag hebben gelegd of aan wie reeds een delegatie werd toegestaan, wordt de mogelijkheid geboden in het geding tussen te komen. De beslagene kan ook nog andere schuldeisers in de zaak betrekken. De rechter bepaalt dan op welke wijze de verdeling tussen de onderhoudsgerechtigden moet geschieden (zie hierover R. BOES, *a.w.*, 202, nr. 232; M. MEULDERS-KLEIN, “Les vicissitudes de la délégation de sommes à la lumière de la loi du 31 mars 1987”, *TBBR* 1988, 7-29). Ook andere schuldeisers kunnen in het geding tussenkomen om hun rechten te doen gelden, bv. om aan te tonen dat de gevorderde alimentatie buitensporig is of gebeurt met het oog op de miskenning van de rechten van de schuldeisers. Dit is de betekenis van de woorden “onverminderd de rechten van derden” in de artikelen 203ter en 221 BW (R. BOES, *a.w.*, 171, nr. 198).

175 Krachtens artikel 23 loonbeschermingswet kan de werkgever voor bepaalde schuldvorderingen inhoudingen doen op het loon. Het gaat hier om een specifiek geregelde vorm van compensatie. Ook met deze “inhoudingen” kan de problematiek van de samenloop met loonbeslag, loonoverdracht of loondelegatie aan de orde komen. Als uitgangspunt geldt artikel 1298 BW. Is door een andere schuldeiser loonbeslag gelegd, dan kan de werkgever niet meer tot schuldvergelijking overgaan. Hij zal wel met de beslaglegger in samenloop komen en eventueel verzet moeten doen in handen van de gerechtsdeurwaarder. Bij samenloop met een loonoverdracht moet toepassing worden gemaakt van artikel 1295 BW (zie hierover nader M. BOES, *a.w.*, 203, nr. 233 e.v.; M. BOES, “Inhoudingen op het loon” in *Actuele problemen van het arbeidsrecht* 3, Antwerpen, 1990, 311 e.v.).

Voor andere schuldvorderingen dan deze opgesomd in artikel 23 is geen compensatie mogelijk.

1. Dienst voor alimentatievorderingen (DAVO)

176 Ten einde de problematiek van de wanbetaling te lijf te gaan werd een Dienst voor alimentatievorderingen bij de FOD Financiën (DAVO) opgericht (wet 21 februari 2003) (zie hierover *APR* tw. *Alimentatie* 109-120, nrs. 196-219 en verder, nr. 349). Deze dienst heeft een tweevoudige taak: 1) de inning of invordering van het onderhoudsgeld ten laste van onderhoudsplichtigen en 2) het toekennen van voorschoten (enkel voor kinderen). De onderhoudsgerechtigden die hebben af te rekenen met wanbetaling van de alimentatieschuldenaar kunnen bij de dienst een verzoek indienen tot het verkrijgen van voorschotten (zie nader art. 7). Tegen de beslissing is hoger beroep mogelijk bij de beslagrechter (art. 9, § 3).

De dienst kan op zijn beurt overgaan tot inning en invordering van het onderhoudsgeld voor rekening en in naam van de onderhoudsgerechtigde (art. 12, § 1). Indien de dienst voorschotten heeft toegekend, vindt voor die bedragen subrogatie plaats. De dienst kan na het betekenen van een dwangbevel, een vereenvoudigd derdenbeslag leggen bij een ter post aangetekende brief (zie nader art. 14). De beperkingen inzake beslagbaarheid van artikel 109 e.v. gelden niet (art. 16, § 1).

De wet voorziet ook in de mogelijke terugvordering van ten onrechte uitgekeerde sommen door middel van een dwangbevel. De onderhoudsgerechtigde kan de tenuitvoerlegging doen schorsen door een vordering in rechte voor de beslagrechter binnen de vervalttermijn van drie maanden te rekenen vanaf het dwangbevel (art. 19).

C. UITVOERINGSIMMUNITEIT VAN DE OVERHEID

1. Principe

177 De traditionele opvatting in rechtsleer en rechtspraak is steeds in die zin gevestigd geweest dat de goederen van de Staat en van andere publiekrechtelijke rechtspersonen onttrokken zijn aan het verhaalsrecht van hun schuldeisers (Cass. 26 juni 1980, *RW* 1980-81, 1661, *Arr.Cass.* 1979-89, nr. 686 en *Pas.* 1980, I, 1341 met concl. AG VELU en *RCJB* 1983, 173 met noot DELPEREE; Cass. 21 april 1966, *RW* 1966-67, 293 en *Pas.* 1966, I, 1060; Gent 14 oktober 1985, *Jura Falc.* 1985-86, 283 noot L'ECLUSE: zowel openbaar als privaats domein). Voor die uitvoeringsimmunititeit worden talrijke argumenten aangehaald: het domaniaal karakter van de goederen die aan de overheid toebehoren, de begrotingsbeginselen, de onmogelijkheid van insolabiliteit van de overheid, het beginsel der scheiding der machten, de onmogelijkheid voor de overheid om tegen zichzelf dwang uit te oefenen. Het belangrijkste argument is het beginsel van de continuïteit van de openbare dienst: de werking van de overheidsinstellingen mag niet in het gedrang worden gebracht door de acties van individuele burgers. Alleen de overheid oordeelt over de bestendigheid van die activiteiten. Volgens deze opvatting is dit continuïteitsbeginsel absoluut: geen enkel beslag, uitvoerend noch bewarend, kan worden geduld.

In de rechtsleer viel echter steeds meer kritiek te horen op deze absolute interpretatie van de uitvoeringsimmunititeit (o.m. K. BAERT, "De uitvoeringsimmunititeit van de publiekrechtelijke rechtspersonen", *RW* 1976-77, 2369 e.v.; B. PEETERS, *De continuïteit van het overheidsondernemen*, Antwerpen, 1989, 177 e.v.; X., "Over enkele knelpunten in het beslag- en executierecht", *RW* 1989-90, 978-979).

Door de lagere rechtspraak werd het principe dan ook meer dan eens doorbroken (zie o.m. Gent 27 juni 1989, *RW* 1989-90, 993 en *JLMB* 1989, 1325: de continuïteit van het bestuur komt niet in het gedrang door een uitvoerend beslag op landbouwgronden die verpacht worden; Voorz. Rb. Brussel 12 juli 1976, *TBP* 1978, 164 met noot ALEN; Beslagr. Hasselt 7 februari 1989, *RW* 1989-90, 995 en *TBBR* 1991, 93: bewarend beslag op onroerend goed van gemeente; Beslagr. Brussel 6 maart 1989, *JLMB* 1989, 793: op de overheid rust de bewijslast dat door het beslag de continuïteit van de openbare dienst in het gedrang komt; Beslagr. Brussel 20 december 1990, *RW* 1991-92, 299 met noot VAN VOLSEM en VAN HEUVEN: rechtsgeldigheid van een uitvoerend beslag op termijnrekening van een gemeente bij het Gemeentekrediet; Beslagr. Ieper 24 mei 1991, *TBBR* 1992, 90: beslag op antiek van een OCMW; Beslagr. Brussel 11 januari 1994, *RW* 1993-94, 1237).

Uiteindelijk nuanceerde ook het Hof van Cassatie zijn standpunt in een arrest van 30 september 1993 (Cass. 30 september 1993, *Arr.Cass.* 1993, 778, *RW* 1993-94, 954 met noot, *P&B* 1994, 3, 67 met noot A. VAREMAN en *JLMB* 1994, 290). Nog onder vigeur van het vroegere recht beslist het Hof in een arrest van 28 januari 1999 dat het beslag slechts is uitgesloten "in zoverre de continuïteit van de openbare dienst daardoor werkelijk in het gedrang komt". De rechter kan echter een beslag niet-toelaatbaar verklaren om de reden dat "niet in alle redelijkheid kan worden staande gehouden dat de betaling van een bescheiden schuld door het ministerie de goede werking van de openbare dienst kan verhinderen" (Cass. 28 januari 1999, *Arr.Cass.* 1999, nr. 49 en *TBBR* 1999, 654).

178 Als rechtsgrond voor de uitvoeringsimmunititeit weegt het beginsel van de continuïteit van de openbare dienst het zwaarst. Dit

continuïteitsprincipe kan echter geen absoluut executieverbod verantwoorden. De immuniteit mag m.a.w. niet verder reiken dan voor de rechtvaardigingsgrond noodzakelijk is. Gaandeweg werden dan ook wetgevende initiatieven genomen om het beginsel van uitvoeringsimmunititeit te nuanceren. Deze mondden uit in de wet van 30 juni 1994 dat een nieuw artikel 1412bis Ger.W. heeft ingevoerd (zie hierover K. BAERT, "Immunititeit bij beslag. Artikel 1412bis Ger.W." in *Nieuwe wetgeving* 1994, 123 e.v.; S. BRIJS, "Nieuwe wetgeving: de absolute uitvoeringsimmunititeit van de overheid doorbroken", *RW* 1994-95, 625-633; E. DIRIX, "Beslag op goederen van de overheid", *De Gerechtsdeurwaarder* 1995, 139-148; C. NYSSSENS, "Le principe de l'immunité d'exécution des pouvoirs publics assoupli par le législateur", *RRD* 1994, 299 e.v.; B. PEETERS, "De dwanguitvoering op overheidsgoederen", *TBP* 1995, 67-75; A.M. STRANART en P. GOFFAUX, "L'immunité d'exécution des personnes publiques et l'article 1412bis du Code judiciaire", *JT* 1995, 437-447; R. WITMEUR, "Peut-on contraindre les autorités publiques à exécuter une condamnation prononcée contre elles?", *Cah.dr.jud.* 1994, 21-39).

2. Artikel 1412bis Ger.W.

a. Algemeen

179 Artikel 1412bis, § 1 Ger.W. bepaalt dat "de goederen die toebehoren aan de Staat, de gewesten, de gemeenschappen, de provincies, de gemeenten, de instellingen van openbaar nut en, in het algemeen, aan alle publiekrechtelijke rechtspersonen" niet vatbaar zijn voor beslag. Het beginsel van de uitvoeringsimmunititeit heeft voortaan een wettelijke grondslag.

Op dit principe worden dan verder uitzonderingen toegestaan. Samengevat komt de nieuwe regeling neer op het volgende: een beslag ten laste van publiekrechtelijke rechtspersonen is mogelijk ten aanzien van goederen waarvan door deze rechtspersonen werd verklaard dat zij voor beslag vatbaar zijn.

Werd geen dergelijke lijst van beslagbare goederen opgemaakt, dan is een beslag enkel mogelijk op de goederen die "kennelijk niet nuttig" zijn voor de uitoefening van de openbare dienst.

Ten slotte kan de overheid steeds aan het beslag ontsnappen door aan de schuldeiser gelijkwaardige goederen aan te bieden.

De betwistingen die over een en ander kunnen rijzen, worden beslecht door de beslagrechter. Het verzet van de betrokken publiekrechtelijke rechtspersoon heeft tot gevolg dat de uitvoering wordt geschorst. De beslissing van de beslagrechter is niet uitvoerbaar bij voorraad en is niet vatbaar voor verzet.

Wat het beslag op de goederen van de Vlaamse Gemeenschap betreft kan nog worden verwezen naar het besluit van de Vlaamse regering van 1 september 2006 tot regeling van de procedure van beslaglegging op goederen van de Vlaamse Gemeenschap of het Vlaamse Gewest (*BS* 17 november 2006).

b. Toepassingsgebied

180 Het nieuwe artikel 1412bis Ger.W. is van toepassing op alle publiekrechtelijke instellingen. De opsomming “de Staat, de gewesten, de gemeenschappen, de provincies, de gemeenten, de instellingen van openbaar nut en, in het algemeen, aan alle publiekrechtelijke rechtspersonen” is louter exemplatief. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt onmiskenbaar de bedoeling om het toepassingsgebied zo ruim mogelijk op te vatten, zodat enkel een exemplatieve opsomming wordt gegeven. Om die reden werd bijvoorbeeld een amendement verworpen dat ertoe strekte de OCMW’s uitdrukkelijk te vermelden in § 1.

181 Dat de wetgever de onbeslagbaarheid verbindt aan het functionele criterium van de nuttigheid voor de openbare dienstverlening, laat niet toe die onbeslagbaarheid uit te breiden tot goederen toebehorend aan privaatrechterlijke (rechts)personen die werden belast met die openbare dienstverlening en/of die met overheidsgelden worden betoelaagd (bv. gesubsidieerde onderwijsinstellingen e.d.: Rb. Brussel 16 september 1996, *Rev.not.b.* 1998, 146). De gevallen van wettelijke onbeslagbaarheid moeten beperkend worden uitgelegd. Artikel 1412bis Ger.W. verleent de beslagimmunititeit uitsluitend aan publiekrechtelijke rechtspersonen. De omstandigheid dat goederen een bepaalde bestemming hebben of aan een bepaald doel zijn verbonden, laat niet toe om tot hun onbeslagbaarheid te besluiten (zie Cass. 27 januari 1983, *Arr.Cass.* 1982-83, nr. 307 en *RW* 1983-84, 1637).

Kunnen publiekrechtelijke instellingen op elkaars goederen beslag leggen met toepassing van artikel 1412bis Ger.W.? Deze vraag wordt terecht bevestigend beantwoord (S. BRUJS, *a.w.*, *RW* 1994-95, 632, nr. 18).

De regeling van artikel 1412bis, § 2 betreft zowel het uitvoerend als het bewarend beslag. De immunitet treft in beginsel alle goederen van de publiekrechtelijke rechtspersoon; hieronder vallen niet enkel de “domeingooderen”, maar ook alle andere bestanddelen van het overheidspatrimonium zoals schuldvorderingen, financiële middelen uit belastingen e.d.m.

c. Lijst

182 In afwijking van het hogergenoemd principe van artikel 1412bis, § 1 kan beslag worden gelegd op de goederen die vermeld zijn op een lijst van beslagbare goederen opgesteld door de overheid. Aan het bestuur wordt dus de mogelijkheid geboden om zelf te beslissen welke goederen aan de immunitet moeten worden onttrokken.

De verklaring van de beslagbare goederen moet volgens artikel 1412bis Ger.W. uitgaan van “de bevoegde organen”. Bedoeld worden de organen die bevoegd zijn om over de goederen te beschikken. Volgens dat criterium zal bijvoorbeeld de gemeenteraad bevoegd zijn voor (onroerende) gemeentegoederen en is het de provincieraad die de lijst zal moeten opstellen van de beslagbare goederen van de provincie.

Het opstellen van een dergelijke lijst is niet verplicht (Gent 23 januari 2007, *P&B* 2007, 304). De lijst moet ook niet exhaustief zijn; het bestuur mag zich beperken tot het opmaken van een minimumlijst. De lijst kan steeds worden gewijzigd of aangevuld. Deze lijst moet voor inzage op de zetel van de publiekrechtelijke rechtspersoon ter beschikking liggen van de schuldeisers. Een bijkomende publiciteit (bv. in het *BS*) wordt niet opgelegd. De plaats van neerlegging wordt gespecificeerd door te verwijzen naar artikel 42 Ger.W. Voor de niet in artikel 42 Ger.W. vermelde overheden moet naar analogie worden gehandeld met de in artikel 42 Ger.W. geregelde situaties (art. 1, § 2 KB 5 april 1995).

Werd de lijst niet ter inzage van de schuldeisers neergelegd, dan is de sanctie de niet-tegenwerpelijke. De schuldeiser zal kunnen beslag leggen op alle “kennelijk niet nuttige” goederen.

De Koning heeft de modaliteiten van de “verklaring” nader geregeld. Luidens artikel 1 van het KB van 5 april 1995 (*BS* 19 mei 1995) wordt deze verklaring neergelegd in de vorm van een register of van een andere gemakkelijk te raadplegen vorm. Wanneer apparatuur noodzakelijk is voor de consultatie, wordt deze ter beschikking gesteld. Verder wordt een opsomming gegeven van de verplichte vermeldingen (datum van verklaring en van neerlegging, beschrijving van het goed, plaats van het goed, nummering van de goederen) en worden de modaliteiten bepaald van de wijzigingen (vermelding in afzonderlijke *addenda* bij de oorspronkelijke verklaring).

183 Veelal wordt aangenomen dat de lijst bindend is voor de schuldeiser en voor de rechter. Hiertoe wordt gewezen op de parlementaire voorbereiding en de uitgesproken bedoeling om de rechterlijke inmenging zoveel als mogelijk te beperken. Dit neemt echter niet weg dat een wettigheidscontrole door de rechter van de administratieve handeling op grond van artikel 159 Grondwet niet kan worden uitgesloten (A.M. STRANART en P. GOFFAUX, *a.w.*, *JT* 1995, 444-445). De rechter zal bovendien toezicht houden of de lijst door de bevoegde organen werd opgesteld en/of de voorwaarden voor de tegenwerpelijke ervan werden nageleefd.

De lijst bindt alleszins het bestuur (S. BRIJS, *a.w.*, 628, nr. 11; B. PEETERS, *a.w.*, 72, nr. 22. *Anders*: R. WITMEUR, *a.w.*, *Cah.dr.jud.* 1994, 30, nr. 101 volgens wie het ten aanzien van het bestuur enkel gaat om een weerlegbaar vermoeden). Wanneer reeds effectief beslag werd gelegd op een bepaald goed uit de lijst, kan de betrokken overheid hiertegen geen verzet aantekenen, ook al is de bestemming van het goed gewijzigd. De schuldeiser mag erop vertrouwen dat de lijst de beslagbare goederen correct weergeeft. Het bestuur kan welis-

waar steeds de lijst wijzigen, maar zo'n wijziging is niet meer tegenwerpelijk aan de schuldeiser die de uitvoeringsprocedure reeds heeft ingezet.

De vraag of het bestuur ook goederen behorend tot het openbaar domein op de lijst kan plaatsen, moet bevestigend worden beantwoord. De wetgever heeft in het kader van de uitvoeringsimmunititeit het onderscheid tussen openbaar en privaat domein losgelaten. Het opnemen van een goed uit het openbaar domein moet worden beschouwd als een desaffectatie; een dergelijke desaffectatie is enkel mogelijk wanneer ook in werkelijkheid het goed niet meer voor publiek gebruik is bestemd.

184 De kwestie of de overheid contractueel afstand kan doen van de uitvoeringsimmunititeit is omstrede (onder vigeur van het vroegere recht: Chr. SUNT, "Financement privé des services publics", *Bank.Fin.* 1990, (157), 164). Een bevestigend antwoord lijkt zich thans op te dringen. Zo'n afstand kan ook stilzwijgend zijn. Te denken valt bijvoorbeeld aan een publiekrechtelijke rechtspersoon die aan een schuldeiser een hypotheek verleent op haar onroerend goed. Een dergelijke hypotheekvestiging geldt als een afstand van een beroep op de uitvoeringsimmunititeit (DIRIX en DE CORTE, *Zekerheidsrechten*, 2006, 453, nr. 648). Zo'n afstand mag ook worden aangenomen bij de aankoop van een reeds gehypothekeerd goed. In gelijke zin werd geoordeeld ten aanzien van een buitenlandse Staat m.b.t. een bankrekening die strekt als huurwaarborg (Beslagr. Brussel 9 maart 1995, *Act.dr.* 1996, 134).

d. Beslag op "kennelijk niet nuttige" goederen

185 Werd er geen lijst opgesteld (of werd zij niet bekendgemaakt) of is de waarde van de in de lijst opgenomen goederen ontoereikend om de schuldeiser te voldoen, dan mag beslag worden gelegd op goederen die voor de openbare rechtspersoon "kennelijk niet nuttig" zijn voor de uitoefening van zijn taak of voor de continuïteit van de openbare dienst.

Een schuldeiser van de Staat kan in die omstandigheden op al deze goederen beslag leggen. Wanneer hij beschikt over een uitvoerbare titel ten laste van een bepaald departement (bv. Binnenlandse Zaken) dan kan hij ook beslag leggen op goederen die vallen onder een ander departement (bv. Landsverdediging).

Het staat aan de schuldeiser om te bewijzen dat de betrokken goederen kennelijk niet nuttig zijn voor het bestuur. Indien door het bestuur een lijst werd opgesteld met voor beslag vatbare goederen, dan moet de schuldeiser eveneens aantonen dat deze goederen niet toereikend zijn.

Het bestuur kan zich echter niet beperken tot het louter tegenspreken van de beweringen van de beslaglegger. In een modern bewijsrecht kan een verweerder immers niet volstaan met de mededeling dat de stelling van de eiser onjuist is wanneer hij beter geschikt is om ter zake het bewijs te leveren (bv. Beslagr. Brussel 29 december 2005, *JLMB* 2006, 484).

De nuttigheid van de goederen moet beoordeeld worden naar het tijdstip van het beslag.

Het gebruik van de term “kennelijk” betekent dat het toetsingsrecht van de rechter slechts *marginaal* is. Enkel wanneer over het “niet nuttig”-zijn van de in beslag genomen goederen tussen redelijke mensen geen betwisting kan bestaan, is de uitwinning mogelijk (E. DIRIX, *a.w.*, 144, nr. 16. Zie o.m. Luik 13 juni 1996, *JMLB* 1996, 1651, *Rev.not.b.* 1998, 116 en *Rec.gén.enr.not.* 1998, nr. 24.815).

De beoordeling of het beginsel van de continuïteit in het gedrang komt, behoort aan de feitenrechter. Het Hof van Cassatie beschikt echter ter zake over een marginaal toetsingsrecht (Cass. 28 januari 1999, *t.a.p.*).

Teneinde aan het nieuwe artikel 1412*bis* Ger.W. niet iedere praktische betekenis te ontzeggen, moet aan het criterium een redelijke uitleg worden gegeven. Om die reden moet worden aangenomen dat de beslagbaarheid wordt gemeten aan het criterium van het *rechtstreeks nut* (zie ook Beslagr. Verviers 12 januari 1996, *t.a.p.*). Een goed kan voor de overheid immers zowel een rechtstreeks nut hebben (bv. een gebouw dat gebruikt wordt voor de huisvesting van een overheidsdienst) of een onrechtstreeks nut, als activabestanddeel (bv. een gebouw zonder specifieke bestemming). In de laatste hypothese is een beslagverbod moeilijk verdedigbaar (bv. Brussel 19 november 1997, *RW* 1997-98, 1290; beslag op een gedesaffecteerd vliegveld; Beslagr. Hasselt 22 maart 2005, *RW* 2008-09, 331). Ook financiële tegoeden (bv. bankrekeningen) zijn niet *a priori* van het beslag uitgesloten. Ook daar kan immers gepeild worden naar de bestemming van de gelden (bv. Rb. Brussel 11 januari 1994, *RW* 1993-94, 1237). De rechtspraak is over het algemeen echter geneigd om voor rekeningen het nut voor de openbare dienstverlening aan te nemen (Brussel 26 juni 2006, *JLMB* 2007, 612).

Artikel 1412*bis* Ger.W. maakt geen onderscheid tussen goederen van het openbaar domein en goederen van het privaat domein. De beslagrechter moet dus enkel beoordelen of een goed “kennelijk niet nuttig” is, zonder te onderzoeken of dit goed tot het privaat of het openbaar domein behoort.

186 In verband met het vorige werd als illustratie vaak het beslag op kunstpatrimonium ten tonele gevoerd. De opvatting dat openbaar kunstbezit en het cultureel erfgoed in het algemeen als openbaar domeingoed onvervreemdbaar en dus onbeslagbaar is, vindt geen steun in de tekst van de wet die het onderscheid “openbaar-privaat domein” niet hanteert als criterium voor beslagbaarheid. Dat het cultureel patrimonium van de overheid “als kennelijk nuttig moet worden beschouwd voor de uitoefening van de culturele overheidstaak” is evenmin vanzelfsprekend. Een voorbeeld kan dit verduidelijken. Een schilderij in een museum moet op grond van de hiervoren geschetste criteria als onbeslagbaar worden beschouwd. Hangt datzelfde schilderij echter in de raadzaal van het stadhuis, dan is het niet uitgesloten dat de rechter dit goed zal beschouwen als “kennelijk niet nuttig” voor de uitoefening van de taak van de (stedelijke) overheid of voor de continuïteit van de openbare dienst (S. BRIJS, *a.w.*, 629-630, nr. 12). Met betrekking tot een beslag gelegd op kunstwerken in wandelgangen van een OCMW-rusthuis, oordeelde de beslagrechter te Verviers dat zo’n beslag niet mogelijk is, nu deze schilderijen onmiskenbaar

bijdragen tot het geestelijk welzijn van de ouderlingen en zij derhalve in het verlengde liggen van de opdracht van het OCMW (Beslagr. Verviers 12 januari 1996, *JLMB* 1996 en *RRD* 1996, 309 met noot DE HEMPTINNE). Een strenger standpunt wordt echter ingenomen door het hof te Luik dat deze beslissing hervormt (Luik 13 juni 1996, *JLMB* 1996, 1651 en *Rev.not.b.* 1998, 116. Zie in gelijke zin van de beslagbaarheid van antiek van een OCMW: Beslagr. Ieper 24 mei 1991, *TBBR* 1992, 90). Schilderijen in de reserves van een museum lijken in beginsel wel te beantwoorden aan de noodzaak van de openbare dienstverlening (Beslagr. Brussel 3 maart 2000, *RW* 2000-01. *Anders*: Beslagr. Brussel 1 januari 1996, *RRD* 1997, 219 met noot DE HEMPTINNE; zie voor casuïstiek ook nog *TPR* 2002, 1228, nr. 56 en *TPR* 2007, 2081, nr. 68).

e. Substitutiebevoegdheid

187 Wanneer beslag is gelegd op een goed dat niet door het bestuur zelf beslagbaar werd verklaard, dan kan het bestuur de uitwinning van die goederen verhinderen door aan de beslagleggende schuldeiser andere goederen aan te wijzen. Dit aanbod is bindend voor de schuldeiser indien de vervangende goederen in België gelegen zijn en de waarde ervan volstaat om de schuldvordering te voldoen. Wordt het aanbod aanvaard, dan moet het beslag worden gelegd op die goederen. Indien de schuldeiser dit aanbod meent te moeten verwerpen, dan moet hij zich tot de beslagrechter wenden.

De mogelijkheid voor de beslagen overheid om na beslag nog een ander beslagbaar goed aan te wijzen heeft het nadeel dat ze de druk vermindert op de overheid om vooraf een lijst op te stellen. Nochtans verdient het aanbeveling dat het bestuur zou beraadslagen over het geheel van de beslagbare goederen, veeleer dan inderhaast een vervangingsgoed te moeten aanwijzen. Bovendien valt nog af te wachten of in de praktijk de besturen van deze mogelijkheid zullen gebruikmaken. Wellicht zullen zij in die omstandigheden veeleer bereid zijn gewoonweg de schuld te betalen of verzet te doen voor de beslagrechter.

f. Beslag en verzet

188 De schuldeiser zal in eerste instantie verhaal moeten zoeken op de goederen die zijn publiekrechtelijke debiteur als beslagbaar heeft aangeduid op een daartoe opgestelde lijst.

Werd geen dergelijke lijst opgesteld (of werd zij niet bekendgemaakt) of is de waarde van de goederen ontoereikend, dan kan de schuldeiser beslag leggen op de "kennelijk niet nuttige" goederen. Bij de beoordeling van het al dan niet toereikend zijn van de goederen op de lijst, moet ook rekening worden gehouden met de schuldvorderingen van eventueel samenlopende schuldeisers.

Hierna wordt enkel de hypothese van een uitvoerend beslag voor ogen gehouden. Een bewarend beslag tegen publiekrechtelijke rechtspersonen zal immers in de regel op het bezwaar stuiten dat aan het vereiste van de urgentie

niet is voldaan. Werd aldus beslag gelegd op goederen die niet op de lijst voorkomen, dan kunnen de publiekrechtelijke rechtspersonen hiertegen in verzet komen. Zowel in § 3 als in § 4 is sprake van een “verzet”.

In de eerste plaats kan het bestuur gebruikmaken van het substitutierecht. Het bestuur zal in dat geval aan de schuldeiser (of aan de instrumenterende gerechtsdeurwaarder) andere goederen aanwijzen waarop de uitwinning dan kan gebeuren. Het gaat hier enkel om een mogelijkheid: het bestuur is dus niet verplicht om van het substitutierecht gebruik te maken.

De uitoefening van dit substitutierecht geschiedt vormvrij. Door de wet worden aan dit “verzet” geen bijzondere vormvoorschriften opgelegd. Dit recht moet echter worden uitgeoefend binnen de vervaltermijn van een maand bedoeld in § 4. Dit is ook redelijk, de uitoefening van dit substitutierecht heeft immers een schorsende werking op de tenuitvoerlegging (“het aanbod is bindend”). Na het verstrijken van deze termijn kan de overheid vanzelfsprekend nog andere substitutievoorstellen doen. Deze hebben echter geen bindende kracht nog een schorsende werking op de tenuitvoerlegging.

Op de vervangende goederen kan dan terstond worden beslag gelegd, zonder dat de uitwinning nog op een later tijdstip kan worden verhinderd. De bijkomende executiekosten komen voor rekening van de overheid.

Wordt het aanbod daarentegen door de schuldeiser niet aanvaard, dan moet deze het initiatief nemen door het bestuur te dagvaarden voor de beslagrechter ten einde te horen zeggen dat het aanbod niet beantwoordt aan de wettelijke voorwaarden derwijze dat het beslag voortgang kan vinden. Ook het bestuur kan het initiatief nemen (“de meest gerede partij”). Het toetsingsrecht van de beslagrechter kan enkel die voorwaarden betreffen (ligging en waarde van de goederen).

189 Maakt het bestuur daarentegen geen gebruik van het substitutierecht, dan kan het zich tegen de uitwinning verzetten omdat de voorwaarden voor een geoorloofd beslag niet zijn vervuld: het bestaan van toereikende goederen op de lijst *c.g.* het betwisten van het “kennelijk niet nuttig” karakter van de in beslag genomen goederen.

Dit *verzet* gebeurt op de in beslagzaken gebruikelijke wijze, nl. door dagvaarding voor de beslagrechter (art. 1395 Ger.W.). Het is ook denkbaar dat het bestuur in het raam van het geschil over de substitutie van de goederen met dat oogmerk een tussenvordering instelt.

Het gaat hier om een verzet tegen het beslag. Betreft het een bewarend beslag krachtens een beschikking van de beslagrechter, dan kan die beschikking enkel worden aangevochten door middel van een derdenverzet (art. 1419 Ger.W.). Dit rechtsmiddel en de beschikking die erop volgt blijven onderworpen aan de gemeenrechtelijke regeling ter zake (A.M. STRANART en P. GOF-

FAUX, *a.w.*, *JT* 1995, 446-447: geen schorsende werking behoudens toepassing van artikel 1127 Ger.W. en uitvoerbaarheid bij voorraad). In het raam van dit verzet kan het bestuur terzelfdertijd ook andere grieven doen gelden. Bijvoorbeeld bij uitvoerend beslag: het gebrek aan uitvoerbaarheid of actualiteit van de titel en bij bewarend beslag: het gemis van het zeker of vaststaand karakter van de schuldvordering.

De gerechtsdeurwaarder of de notaris kan niet weigeren zijn ambt te verlenen wanneer zijn tussenkomst wordt gevraagd bij de uitwinning van goederen van de overheid. Evenmin moet de rechter ambtshalve de vraag naar de geoorloofdheid van het beslag opwerpen. Het systeem van de wet moet immers zo worden opgevat dat het bestuur zich tegen een ongewenste tenuitvoerlegging moet verzetten.

Het verzet moet gebeuren binnen een vervaltermijn van een maand te rekenen van het beslagexploot. Bij een uitvoerend derdenbeslag moet worden aangenomen dat deze termijn eerst loopt vanaf de aanzegging van beslag zoals bedoeld in artikel 1541 Ger.W.

190 Tot bescherming van de publieke rechtspersonen heeft de wetgever twee bijzondere modaliteiten ingevoerd met betrekking tot de verzetsprocedure. Een eerste procedurele waarborg bestaat erin dat, in afwijking van artikel 1498 Ger.W., door het verzet de tenuitvoerlegging wordt geschorst.

Vervolgens is de beslissing van de beslagrechter, in afwijking van artikel 1039 Ger.W., nooit uitvoerbaar bij voorraad.

Tegen de beschikking van de beslagrechter is geen verzet mogelijk. De rechter in hoger beroep doet uitspraak met voorrang boven alle zaken. Tegen een bij verstek gewezen arrest kan geen verzet worden gedaan.

Ten slotte kan nog worden opgemerkt dat de beslagen overheid ook steeds de mogelijkheid heeft te kantonneren overeenkomstig de artikelen 1403 e.v. Ger.W. (verslag ARTS, *Parl.St.* Senaat BZ 1988, nr. 213-2, 21).

3. Beslag onder derden of bij een derde

191 De problematiek van de uitvoeringsimmunitet van de overheid is niet aan de orde wanneer onder de Staat derdenbeslag wordt gelegd. Het derdenbeslag is immers geen uitvoering op het patrimonium van de derdebeslagene. De wet regelt overigens uitdrukkelijk het beslag onder derden op de schuldvorderingen lastens de Staat (wet 6 februari 1970, thans gecoördineerd bij KB 17 juli 1991, zie verder, nr. 753). Om dezelfde reden staat niets eraan in de weg dat bij de Staat beslag wordt gelegd op goederen toebehorend aan de debiteur (zie bij B. PEETERS, *a.w.*, 364, nr. 402; F. DUMON, "Le régime de l'immunité, d'exécution en droit comparé" in *L'immunité de juridiction et d'exécution des Etats*, Brussel, 1971, 185).

4. *Bijzondere wetten*

192 In enkele bijzondere wetten wordt de uitvoeringsimmunititeit van publiekrechtelijke rechtspersonen nader geregeld.

De Belgische Staat ziet af van de uitvoeringsimmunititeit voor haar schepen die bestemd worden voor commerciële doeleinden (art. 4 wet 28 november 1928, zie verder, nr. 203).

De wet van 21 maart 1991 betreffende de economische overheidsbedrijven bepaalt dat de autonome overheidsbedrijven (bv. De Post, Belgacom, NMBS) niet failliet kunnen worden verklaard. Zij genieten van de immuniteit van tenuitvoerlegging "voor de goederen die geheel of gedeeltelijk zijn bestemd voor de uitvoering van hun taken van openbare dienst" (art. 8, tweede lid). In artikel 1412bis wordt de beslagbaarheid van de goederen van deze autonome overheidsbedrijven uitsluitend onderworpen aan de wet van 21 maart 1991. De onbeslagbaarheid volgt dus uit de loutere formele affectatie ervan voor de overheidstaak van het betrokken bedrijf, zonder dat een inhoudelijke toetsing plaatsvindt van het kennelijk nut ervan.

De wet van 17 juni 1991 tot organisatie van de openbare kredietsector bepaalt dat al de goederen van de openbare kredietinstellingen (OKI's) vatbaar zijn voor beslag. Aan deze regeling wordt geen afbreuk gedaan door het nieuwe artikel 1412bis Ger.W.

De wet van 17 oktober 1990 tot invoeging van het nieuwe artikel 36 RvS-wet m.b.t. de administratieve dwangsom bepaalt dat deel V van het Ger.W. van toepassing is op de tenuitvoerlegging van een arrest van de Raad van State waarbij een dwangsom is vastgesteld. Algemeen wordt deze bepaling gelezen als een doorbreking van de uitvoeringsimmunititeit.

5. *Reële executie*

193 De uitvoeringsimmuniteit, zoals die traditioneel wordt opgevat, verzet zich enkel tegen beslagmaatregelen, niet tegen rechtstreekse executie. Het beginsel der scheiding der machten staat er evenmin aan in de weg dat de rechter aan de overheid een bepaalde verplichting oplegt. Zo bv. i.g.v. een onrechtmatige overheidsdaad: de verplichting om de schade *in natura* te herstellen (Cass. 26 juni 1980, *t.a.p.*). Deze principes beletten evenmin dat de rechter aan die nakoming een dwangsom verbindt (G.L. BALLON, *Dwangsom* in *APR*, 64, nr. 177; K. BAERT, *a.w.*, *RW* 1976-77, 2375, nr. 12).

Verder reikt die bevoegdheid echter niet. De machtiging die de rechter aan de eiser verleent om i.g.v. verzuim van de Staat zelf tot de uitvoering over te gaan (of derden hiermee te gelasten) en zulks op kosten van de overheid, is strijdig met het beginsel van de continuïteit van de openbare dienst (Cass. 26 juni 1980, *t.a.p.*). Nochtans valt ook hier een kentering te signaleren en lijkt de regeling die bestaat voor het beslag te worden doorgetrokken naar de problematiek van de reële executie. Deze principiële mogelijkheid werd erkend door het Hof van Cassatie in een arrest van 24 april 1998. Volgens het Hof mag de rechter aan een schuldeiser machtiging verlenen om in de plaats van de overheid bepaalde werken uit te voeren op voorwaarde dat hierdoor het beginsel van de continuïteit van de openbare dienst niet in het gedrang komt. In het gegeven geval had de rechter aan een particulier de machtiging verleend om indien de overheid in gebreke bleef bepaalde werken uit te voeren, daar zelf toe over te gaan op kosten van de overheid. Deze beslissing werd echter gecasseerd omdat niet werd nagegaan of hierdoor

de continuïteit van de openbare dienst in het gedrang komt (Cass. 24 april 1998, *Arr.Cass.* 1998, nr. 210, *Pas.* 1998, I, nr. 210 met conclusie AG DE RIEMAECKER, *RW* 2000-01 met noot S. BRIJS, *JLMB* 1999, 672 met noot COENRAETS en DELVAX, *TBBR* 1999, 655 en bespreking S. STIJNS en H. VUYE in *TBBR* 1999, 615-642).

6. Schuldvergelijking

194 De artikelen 1289 e.v. BW sluiten niet de mogelijkheid uit van compensatie of verrekening tegen de Staat en andere publiekrechtelijke rechtspersonen.

Deze schuldvergelijking onderstelt evenwel dat de schuld en de tegevordering bestaan ten aanzien van hetzelfde departement (bv. Luik 21 oktober 1996, *JT* 1997, 130).

Traditioneel wordt echter wettelijke schuldvergelijking uitgesloten ten aanzien van de overheid m.b.t. belastingschulden (H. DE PAGE, *Traité*, III, nr. 651; DEKKERS-VERBEKE, *Handboek*, III, 362, nr. 644; B. PEETERS, *a.w.*, 353, nr. 393). Omgekeerd beschikt de fiscus zelf over uitgebreide verrekeningsbevoegdheden (art. 344 programmawet 27 december 2004)

Dit verbod op compensatie voor fiscale schulden leidt soms tot onbillijke situaties: ondernemingen wier vordering op de overheid niet tijdig worden gehonoreerd, moeten niettemin zelf prompt de bedragen verschuldigd aan de schatkist betalen. De wet van 1 augustus 1985 tracht hieraan tegemoet te komen door de opschorting mogelijk te maken van de eisbaarheid van bepaalde fiscale en sociaalrechtelijke schulden van ondernemingen en zelfstandigen die zelf schuldeiser zijn van de Staat of van bepaalde instellingen van openbaar nut (zie voor een commentaar op deze wet o.m. G. DE LEVAL, *Traité*, 651-671; B. PEETERS, *a.w.*, 355-363; W. WILMS, "De opschorting van de opeisbaarheid van fiscale en sociale zekerheidsschulden", *Fiskoloog* 1986).

Luidens artikel 87, § 1 kan de opeisbaarheid van de schuldvordering van de Staat (m.b.t. belastingen) en deze m.b.t. de RSZ en de RSVZ worden opgeschort zo de schuldenaar wegens werken, leveringen of diensten een schuldvordering heeft op de Staat of op instellingen van openbaar nut bedoeld bij de wet van 16 maart 1954. Bedoeld worden dus contractuele schuldvorderingen wegens werken, leveringen of diensten in de zin van de wet van 14 juli 1976 (Cass. 25 februari 2008, www.juridat.be). De opschorting vindt plaats ten belope van het bedrag van de schuldvordering van de debiteur van de overheid. Boeten en verhogingen zullen dan niet meer verschuldigd zijn; de moratoire rente blijft echter lopen (art. 87, § 2).

De voorwaarden voor de uitoefening van dit opschortingsrecht worden bepaald bij KB van 11 oktober 1985 (*BS* 31 oktober 1985). De aanvraag gebeurt bij aangetekend schrijven of exploit. Het model van het aanvraagformulier werd opgenomen in de bijlage van het KB van 11 oktober 1985. Het formulier wordt gericht zowel aan de schuldeiser (de fiscus) als aan de schuldenaar (bv. het Ministerie van Openbare Werken). De schuldenaar onderzoekt het verzoek binnen een termijn van 45 dagen. Het antwoord van de schuldenaar wordt op het tweede luik van het aanvraagformulier ingevuld en wordt bij een ter post aangetekend schrijven gericht aan de schuldeiser en aan de aanvrager (art. 4, § 2).

195 Door de wet van 1 augustus 1985 werd ook de mogelijkheid geboden dat de Staat, de RSZ, de RSVZ en de socialeverzekeringsfondsen die een schuldvordering hebben waarvan de opeisbaarheid krachtens artikel 87 is opgeschort, rechtstreeks bij de Staat of de openbare nutsinstelling die schuldenaar is van hun debiteur, de betaling (hoofdsom, interesten en verhogingen en boeten)

kunnen opeisen (art. 88, 3°). Van die mogelijkheid werd in het KB van 11 oktober 1985 gebruikgemaakt (art. 4, § 5). Deze vordering geldt als een (bewarend) beslag onder derden op die schuld-vordering. De Staat, RSZ enz. zullen aldus beslag mogen leggen niettegenstaande de principiële onbeslagbaarheid van dergelijke vorderingen krachtens de wet van 3 januari 1958 (gecoördineerd bij KB 17 juli 1991).

Indien na de terugzending door de schuldenaar van het document bedoeld in artikel 4, § 2, de voorwaarden om de opschorting van de opeisbaarheid te bekomen niet meer verenigd zijn, kan de schuldeiser overgaan tot het leggen van uitvoerend derdenbeslag overeenkomstig de artikelen 1539 e.v. (art. 4, § 5).

De opschorting van de opeisbaarheid kan niet worden verkregen wanneer de aanvrager zich in staat van faillissement of gerechtelijk akkoord bevindt, wanneer de aanvrager veroordeeld werd krachtens het verbodsbesluit (KB nr. 22 van 24 oktober 1934), wanneer de aanvrager een rechtspersoon is en bestuurd wordt door iemand die krachtens het verbodsbesluit werd veroordeeld of wanneer de aanvrager strafrechtelijk veroordeeld werd wegens fiscale of sociale inbreuken (art. 5 KB 11 oktober 1985). De opeisbaarheid eindigt van rechtswege wanneer een der in artikel 5 genoemde gevallen zich voordoet, wanneer de voorwaarden van artikel 2 (onbetwistbaarheid, opeisbaarheid en onbezwaard karakter van de vordering) niet meer voldaan zijn, of wanneer het Rekenhof zijn visum heeft geweigerd (art. 6).

7. *Exceptio non adimpleti contractus en retentierecht*

196 De niet-uitvoeringsexceptie is aan de orde bij alle wederkerige rechtsverhoudingen. Het gaat hier om een vorm van geoorloofde eigenrichting. De schuldenaar mag op eigen gezag de nakoming van zijn verbintenissen opschorten wanneer zijn wederpartij die gelijktijdig moet presteren, in gebreke blijft. Het inroepen van deze exceptie is echter aan bepaalde voorwaarden onderworpen (o.m. het vereiste van goede trouw) en kan achteraf door de rechter worden getoetst (zie bij J. HERBOTS, "De exceptie van niet-nakoming", *TPR* 1991, (379) en de verwijzingen aldaar).

Kan de *exceptio non adimpleti contractus* ook worden ingeroepen tegenover de overheid? De uitvoeringsimmunitet van de overheid staat deze exceptie niet *a priori* in de weg. Wel wordt aangenomen dat ook hier het beginsel van de continuïteit van de openbare dienst zijn tol eist. De overheid zal dus kunnen aanvoeren dat de exceptie niet kan worden staande gehouden omdat daardoor de continuïteit van de openbare dienst in het gedrang komt. De rechter zal bij deze beoordeling tevens moeten acht slaan op de aard en strekking van de overeenkomst (zie bij B. PEETERS, "Immunitet tegen gedwongen uitvoering" in *Procederen in nieuw België en komend Europa*, Antwerpen, 1991, (423), 467; J. HERBOTS, *a.w.*, 386-387, nr. 13; D. D'HOOGHE, "Overeenkomsten met de overheid" in *De overeenkomst vandaag en morgen*, Antwerpen, 1990 (127), 161).

Dezelfde principes gelden voor het retentierecht (*RPDB*, tw. *Rétention*, nr. 36).

D. VREEMDE STATEN

197 Vreemde Staten genieten in België in beginsel van een immuniteit van executie. Toch wordt die immuniteit door de rechtspraak genuanceerd. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij het onderscheid tussen handelingen *iure imperii* en handelingen *iure gestionis* dat gehanteerd wordt bij de beoordeling van de immuniteit van jurisdictie van vreemde Staten. De grenzen van immuniteit van jurisdictie en deze van executie vallen echter niet samen: bij de beoordeling van de uitvoeringsimmuniteit staat niet de aard van de handeling, maar de bestemming van de goederen centraal. Dwanguitvoering op goederen van vreemde Staten die privaatrechtelijk geaffecteerd zijn, is dus niet uitgesloten (zie hierover G. VAN HECKE en K. LENAERTS, *Internationaal privaatrecht* in *APR*, 52, nrs. 84 e.v.; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *Saisies - généralités*, nr. 59. Bv. Rb. Brussel 30 april 1951, *JT* 1951, 298; Beslagr. Brussel 27 juli 1971, *Pas.* 1971, III, 80; principe; Cass. fr. 14 maart 1984, *Eur. Vervoerr.* 1985, 175). Sinds de invoering van artikel 1412bis worden deze principes, m.n. het functionele criterium van de “openbare dienst” ook naar analogie uitgebreid tot vreemde Staten. Ook moet de problematiek worden afgezet tegen artikel 6 EVRM waarin immers ook het recht op tenuitvoerlegging ligt besloten (Brussel 4 maart 2003, *JT* 2004, 684 met noot E. DAVID). De evolutie gaat dus onmiskenbaar in die richting dat de immuniteit minder absoluut wordt opgevat (zie hierover ook J. VERHOEVEN, “La jurisprudence belge et le droit international de l’immunité d’exécution” in *Mélanges Jacques van Compernelle*, Brussel, 2004, 869-895. Voor Frankrijk: R. DE GOUTTES, “L’actualité de l’immunité de juridiction des Etats étrangers”, *D.* 2006, chron. 606-611).

Aldus wordt aangenomen dat enkel de goederen van een vreemde Staat die bestemd zijn voor de uitoefening van de soevereiniteit genieten van de uitvoeringsimmuniteit (zie voor interessante toepassingen: Brussel 21 maart 1995, *TBH* 1997, 304; Brussel 10 maart 1993, *JT* 1994, 787 met noot VERHOEVEN; Beslagr. Brussel 27 februari 1995, *JT* 1995, 565 en *Act.dr.* 1996, 119 met noot VERHOEVEN; Beslagr. Brussel 9 maart 1995, *JT* 1996, 567 en *Act.dr.* 1996, 134. Zie hierover o.m. P. D’ARGENT, “Le juge des saisies, le Conseil de sécurité et l’immunité d’exécution restreinte des Etats étrangers”, *JT* 1995, 568-572; B. DE GROOTE, “Buitenlandse overheidsbedrijven: rechtspersoonlijkheid en uitvoeringsimmuniteit”, *TBH* 1987, 285-298). Geen beslag is dus mogelijk op de goederen van internationale instellingen nu deze goederen geacht worden te dienen voor het doel van dergelijke instellingen (Beslagr. Brussel 27 mei 1991, *RRD* 1992, 86). Diplomatieke en consulaire missies genieten eveneens van de uitvoeringsimmuniteit. Het beslag kan echter worden gelegd op goederen die vreemd zijn aan de consulaire of diplomatieke activiteiten. Dit is echter niet het geval voor het beslag op een bankrekening waarvan de tegoeden dienen voor het betalen van de functioneringskosten (Beslagr. Luik 12 oktober 1994, *JLMB* 1259. Zie ook Rb. Amsterdam 24 februari 1999, *NJ* 1999, nr. 622: geen beslag op bankrekening bestemd voor de functionering van de ambassade).

Op goederen waaraan echter een private bestemming is gegeven, blijft beslag mogelijk. Verder mag de immuniteit geen dekmantel worden voor activiteiten die vreemd zijn aan de diplomatieke missie (Beslagr. Brussel 27 februari 1995, *t.a.p.*). Aldus is een beslag op een bankrekening mogelijk wanneer het rekeningtegoed buiten proportie staat met de noden van de diplomatieke missie.

Verder wordt aangenomen dat de vreemde Staat afstand kan doen van de bescherming (Beslagr. Brussel 9 maart 1995, *t.a.p.*, zie boven, nr. 179).

198 Die uitvoeringsimmuniteit geldt van ouds ook voor vreemde staatshoofden en diplomaten (*Pand.b.*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 221). Het gaat hier om een regel van volkenrechtelijk gewoonterecht. Het staatshoofd geniet in het buitenland de onschendbaarheid en de immuniteit omdat hij het hoogste gezag van zijn Staat vertegenwoordigt. De immuniteit vervalt wanneer hij de hoedanigheid van staatshoofd verliest. De immuniteit geldt evenmin voor de onroerende goederen die een staatshoofd als particulier in het buitenland bezit (E. VAN BOGAERT, *Volkenrecht*, Brussel, 1973, 328, nr. 146). De immuniteit strekt zich evenmin uit tot familieleden van het vreemde staatshoofd (Beslagr. Brussel 29 december 1989, *JLMB* 1989, 169).

De immuniteit van diplomaten wordt geregeld door het verdrag van Wenen van 18 april 1961 inzake het diplomatiek verkeer goedgekeurd door de wet van 30 maart 1968. Het verbod van beslag op eigendommen van de zending is neergelegd in artikel 22. De immuniteit van rechtsmacht en van tenuitvoerlegging wordt geregeld in artikel 31 e.v. De uitzonderingen op de immuniteit van rechtsmacht zijn de volgende: a) een zakelijke actie betreffende particuliere goederen op het grondgebied van de ontvangststaat, tenzij die goederen voor de legatie worden gebruikt (voor een toepassing: Cass. 4 oktober 1984, *RW* 1984-85, 2776); b) gedingen betreffende erfopvolging en c) gedingen betreffende activiteiten door de diplomatieke ambtenaar buiten zijn officiële werkzaamheden verricht. In die gevallen mogen tegen de diplomatieke ambtenaar uitvoeringsmaatregelen worden genomen, op voorwaarde dat hierbij geen inbreuk wordt gemaakt op de onschendbaarheid van zijn persoon of zijn woning (art. 31).

Wanneer een diplomatiek ambtenaar een rechtsgeding aanvangt, dan kan hij zich niet m.b.t. een tegeneis op de immuniteit van rechtsmacht beroepen. Het afstand doen van de immuniteit van rechtsmacht houdt geen afstand in van de immuniteit van tenuitvoerlegging; hiertoe is een afzonderlijke afstand nodig (art. 32).

Deze immuniteit strekt zich ook uit tot de inwonende gezinsleden van de diplomaat (art. 37, 1). Voor de immuniteit van ander personeel van de zending: artikel 37.

Voor de immuniteit van consulaire agenten, hun personeel en hun familieleden: artikel 43 verdrag van Wenen inzake het consulaire verkeer gesloten op 24 april 1963 en goedgekeurd door de wet van 17 juli 1970.

Het verdrag van Wenen betreft enkel het diplomatiek personeel en beheerst niet de immuniteit van de zendstaat (Cass. 22 september 1994, *Arr.Cass.* 1994, nr. 396, 775).

Het verdrag van Ottawa van 20 september 1951 (art. 5 en 6) verleent ook verregaande immuniteit aan de NAVO die ook ieder onderzoek naar de eigendom of de bezittingen uitsluiten (bv. Cass. 2 maart 2007 met conclusie AG G. DUBRULLE: een schuldenaar van de NAVO kan geen verklaring van derde-beslagene afleggen, zie verder over dit arrest, nr. 791).

E. CULTUURGOEDEREN

199 Door de wet van 14 juni 2004 werd een artikel 1412ter Ger.W. ingevoerd dat voorziet in de immuniteit voor cultuurgoederen van vreemde Staten (ook hun deelgebieden en publiekrechtelijke rechtspersonen) (zie F. DOPAGNE, "Immunité d'exécution et biens culturels étrangers: à propos de l'article 1412ter du Code judiciaire", *JT* 2004, 2-4).

F. TEGOEDEN BUITENLANDSE CENTRALE BANKEN

200 Onder voorbehoud van de toepassing van dwingende supranationale bepalingen, zijn de tegoeden van gelijk welke aard, waaronder wisselreserves, die buitenlandse centrale banken of internationale monetaire autoriteiten in België aanhouden of beheren voor eigen rekening of voor rekening van derden niet vatbaar voor beslag (art. 1409quater, § 1).

Beschikt de schuldeiser over een uitvoerbare titel, dan kan bij een verzoekschrift aan de beslagrechter toelating worden gevraagd om beslag te leggen op voorwaarde dat wordt aangetoond dat deze tegoeden uitsluitend bestemd zijn voor een economische of commerciële privaatrechtelijke activiteit (§ 2).

G. WONING ZELFSTANDIGE

201 Niet in het Ger.W. waar het thuishoort, maar in de artikelen 72-83 van de wet van 27 april 2007 houdende diverse bepalingen (IV) werd de mogelijkheid ingevoerd voor de zelfstandige om het onroerend goed dat tot zijn hoofdverblijfplaats dient, onbeslagbaar te laten verklaren (zie A. CUYPERS, “De niet-beslagbaarheid van de hoofdverblijfplaats van de zelfstandige”, *RW* 2007-08, 130-144; A. COPPENS, “Niet-beslagbaarheid woning zelfstandige”, *NJW* 2007, 914-921; M. DE CLERCQ, “Art. 72-82 Wet van 25 april 2007” in *Comm.Voorr.*; E. LEROY, “L’insaisissabilité de la résidence principale de l’entrepreneur individuel”, *JT* 2007, 753-762; F. GEORGES, “Retouches à l’insaisissabilité de la résidence principale de l’indépendant”, *Rev.not.b.* 2009, 543-547; L. VANNOOTE en I. VERHULST, “Bescherming van de hoofdverblijfplaats van de zelfstandige”, *TBBR* 2007, 464-467). Deze wet werd inmiddels gemendeerd door de wet diverse bepalingen van 6 mei 2009 (*BS* 19 mei 2009).

De Belgische wetgever voert aldus een “homestead exemption” in voor een bepaalde categorie van debiteuren die facultatief is en herroepelijk. Vanaf het tijdstip van die verklaring is het onroerend goed onbeslagbaar voor latere schuldvorderingen die uit de beroepsactiviteit ontstaan.

Met “zelfstandigen” worden bedoeld de ondernemers en beoefenaren van vrije beroepen. Of hieronder ook bestuurders van vennootschappen kunnen vallen, was het voorwerp van controverse. Het nieuwe artikel 72, derde lid (wet 6 mei 2009) beantwoordt die vraag thans bevestigend: de activiteit van mandataris van een rechtspersoon maakt een zelfstandige beroepsbezigheid uit in de zin van de wet.

Het verlies van het statuut van zelfstandige heeft het einde van de bescherming tot gevolg.

De bescherming betreft de “hoofdverblijfplaats”. Dit is een feitelijk begrip, nl. de plaats waar men het grootste gedeelte van de tijd effectief verblijft. De hypothese van het gemengd gebruik van de woning (privé/bedrijfsmatig) wordt geregeld in artikel 75.

De “verklaring” wordt voor een notaris verleden (met gedetailleerde beschrijving van het onroerend goed) (art. 74) en ingeschreven in een register op het hypotheekkantoor (art. 76).

Het gevolg hiervan is de beslagimmunitet voor alle *nieuwe* schulden die uit de beroepsactiviteit voortvloeien. Uitgesloten schulden zijn: oude schulden, privé-schulden, “gemengde” schulden (privé/beroep), misdrijven (art. 77).

Problemen kunnen rijzen wanneer de schuldenaar op het onroerende goed voordien een “alle sommen” hypotheek heeft toegestaan. De vraag rijst dan of voor nieuwe schulden na de verklaring, de schuldeiser verder zijn hypothecaire rechten kan uitoefenen. Op grond van de anterioriteitsregel die conflicten tussen zakelijke rechten beslecht, dringt een bevestigend antwoord zich op. Ongeacht het ontstaan van de verzekerde schuldvorderingen, neemt de hypotheek rang op het moment van de inschrijving, d.i. bij hypothese vóór het tijdstip van de inschrijving van de verklaring.

De zelfstandige kan “op ieder ogenblik” afstand doen van deze immunitet. Deze afstand heeft dan retroactieve werking: de verklaring wordt geacht nooit te hebben bestaan (art. 78). Kan een selectieve afstand worden gedaan, d.w.z. enkel ten aanzien van een bepaalde schuldeiser? Ofschoon dit omstreden is, lijkt een ontkennend antwoord zich op te dringen. Er anders over oordelen komt neer op het creëren van een voorrecht ten voordele van bepaalde schuldeisers. Vanuit die optiek moet de afstand ook worden ingeschreven.

Het nieuwe artikel 73, tweede lid, bepaalt thans uitdrukkelijk dat de verbintenis voor de zelfstandige om in de toekomst geen verklaring af te leggen “absoluut nietig” is (wet 6 mei 2009).

De onbeslagbaarheid doorstaat ieder beslag of samenloop. Het faillissement heeft dus geen invloed op de onbeslagbaarheid (art. 77), ook al verandert de debiteur ten gevolge van het faillissement van statuut (bv. hij wordt werknemer). De bescherming eindigt evenwel in geval van overlijden (art. 80). Op grond van de parlementaire voorbereiding moet worden aangenomen dat in dat geval de onbeslagbaarheid retroactief wordt ongedaan gemaakt (A. CUYPERS, *a.w.*, 141, nr. 26.). De erfgenamen verdienen gelet op de *ratio legis* geen bescherming. Indien zij de zelfstandige activiteit voortzetten, moeten zij op hun beurt een verklaring afleggen.

De onbeslagbaarheid blijft gelden na ontbinding van het huwelijksstelsel wanneer het goed wordt toebedeeld aan diegene die de verklaring heeft afgelegd (zie nader art. 79).

Verder vindt zakelijke subrogatie plaats: bij verkoop van het onroerend goed treft de onbeslagbaarheid de verkoopprijs op voorwaarde dat deze wederbelegd wordt binnen een jaar in de aankoop van een ander onroerend goed dat tot hoofdverblijfplaats dient (art. 81). Indien het goed wordt verkocht

zonder wederbelegging (bv. een verkoop tengevolge een beslag voor “oude” schulden), dan houdt de bescherming op aangezien de finaliteit niet meer aan de orde is.

H. BESLAG OP SCHEPEN EN LUCHTVAARTUIGEN

1. *Beslag op schepen*

202 Bewarend beslag op zeeschepen kan slechts worden gelegd tot zekerheid van een zeevordering.

De zeevorderingen worden opgesomd in artikel 1468 (zie verder, nr. 489).

Als zeeschip in de zin van deze bepalingen wordt ieder vaartuig beschouwd dat, ongeacht de bestemming ervan, geschikt is om op zee te varen. De omschrijving in artikel 1 zeewet is ter zake niet relevant (Cass. 27 februari 2009, www.juridat.be, *RW* 2009-10, 671).

Een onzeewaardig schip of een wrak kan niet beschouwd worden als een “zeeschip” in de zin der wet, zodat er bewarend beslag kan worden gelegd zoals op om het even welk roerend goed (Beslagr. Antwerpen 20 maart 1990, *onuitg.*).

Het beslag op binnenschepen kan gelegd worden voor om het even welke vordering, maar volgens het bepaalde in artikel 1467 e.v. Het bewarend beslag op andere vaartuigen (bv. pleziervaartuigen) wordt gelegd volgens de regels van het bewarend beslag op roerend goed (art. 1422 e.v.).

Het uitvoerend beslag op zeeschepen en binnenschepen wordt geregeld door artikel 1545 e.v.

203 De immuniteit van schepen die aan (de Belgische of een vreemde) Staat toebehoren, wordt geregeld door het verdrag van Brussel van 10 april 1926 (*BS* 1-2 juni 1931) en de wet van 28 november 1928 (*BS* 11 januari 1929). Deze immuniteit voor staatschepen andere dan voor commerciële doeleinden, vindt ook bevestiging in artikel 32 van de wet van 18 juni 1998 houdende instemming met het verdrag van de VN inzake het recht van de Zee (zie over de problematiek W.P. VERSTREPEN, “Stand van zaken betreffende het beslag op Staatsschepen” in *Liber amicorum H. Libert*, Antwerpen, 1999, 543-556).

Luidens artikel 4 van de wet van 28 november 1928 kunnen de volgende schepen niet in beslag worden genomen, opgehouden of teruggehouden worden ten gevolge van enigerlei gerechtelijke maatregel: oorlogschepen, jachten, schepen belast met enig toezicht, hospitaalschepen, hulpschepen, bevoorradingschepen en andere aan de Staat toebehorende of door hem geëxploiteerde vaartuigen die bij het ontstaan van de schuldvordering, uitsluitend gebezigd worden voor overheidsdienst en waarmee geen handelsdoeleinden worden beoogd (art. 3). De status van het schip op het ogenblik van het beslag is dus determinerend. Uit deze bepaling kan worden afgeleid dat de Belgische overheid afziet van de uitvoeringsimmuniteit voor haar schepen die bestemd zijn voor commerciële doeleinden.

2. *Beslag op luchtvaartuigen*

204 Het bewarend beslag op luchtvaartuigen wordt geregeld door het verdrag van Rome van 29 mei 1933 en goedgekeurd bij wet van 11 september 1936 (*BS* 14 februari 1937). Deze vorm van beslag wordt niet specifiek geregeld zodat aansluiting moet worden gezocht bij regels die gelden bij bewarend beslag op roerend goed. In de regel gaat dit beslag gepaard met een beslag op de boorddocumenten en met de aanstelling van een sekwester.

Met het oog op een vlot luchtverkeer heeft men de mogelijkheden van bewarend beslag op vliegtuigen willen beperken (zie hierover R. DUJARDIN, “Beslag op luchtvaartuigen”, *TBH* 1987, 98-107). Het verdrag noch de wet geven echter een omschrijving van het begrip luchtvaar-

tuig. In het gewone spraakgebruik gaat het om een “toestel waarmee men zich door de lucht kan bewegen, luchtballon, luchtschip of vliegtuig” (van Dale).

Luidens artikel 3 zijn aldus niet vatbaar voor bewarend beslag:

- luchtvaartuigen uitsluitend bestemd voor een Staatsdienst, met inbegrip van postvervoer, doch met uitsluiting van handelsdoeleinden;
- luchtvaartuigen die daadwerkelijk worden ingezet op een geregelde luchtlijn van openbaar vervoer (evenals de daartoe onontbeerlijke reservetoestellen);
- elk ander luchtvaartuig dat dient voor vervoer van personen of goederen tegen betaling, wanneer het gereed staat voor zulk een vervoer te vertrekken, behoudens wanneer het beslag wordt gelegd voor een schuld, aangegaan ten behoeve van de reis, welke het vliegtuig op het punt staat te ondernemen, of een vordering, welke tijdens de reis is ontstaan.

Deze beperkingen gelden niet voor een beslag tot terugvordering door de eigenaar (zie art. 3, § 2). Het verdrag is niet van toepassing ten aanzien van bewarende maatregelen bij faillissement, noch ten aanzien van conservatoire maatregelen in geval van overtreding van douane-, straf- of politievoorschriften (art. 7).

205 Voor het uitvoerend beslag op luchtvaartuigen gelden geen bijzondere regels. Het verdrag van Genève van 19 juni 1948 werd door België nog niet goedgekeurd. Het beslag zal dus moeten gelegd worden volgens de regels die gelden voor roerende goederen (art. 1499 e.v.).

HOOFDSTUK II UITVOERBARE TITEL

AFDELING I

INLEIDING

206 Wanneer een schuldenaar in gebreke blijft vrijwillig zijn verbintenissen na te komen, kan diens schuldeiser pas tot gedwongen uitvoering overgaan als hij over een uitvoerbare titel beschikt. Het bezit van een uitvoerbare titel is een eerste fundamentele vereiste voor een gedwongen executie. Voor de gedwongen uitvoering van geldsomverbintenissen door middel van beslagmaatregelen wordt deze voorwaarde uitdrukkelijk opgelegd door artikel 1494 Ger.W.: “Geen uitvoerend beslag op roerend of onroerend goed mag worden gelegd dan krachtens een uitvoerbare titel en wegens vaststaande en zekere zaken”.

De uitvoerbare titel is een titel waarin het vorderingsrecht van de schuldeiser belichaamd is en die, voorzien van het formulier van tenuitvoerlegging, de gedwongen executie mogelijk maakt. Het is een akte, opgesteld door een daartoe bevoegde openbare ambtenaar, die aan een bepaalde daarin vermelde persoon het recht verschafft om die akte met behulp van de door de wet ter beschikking gestelde dwangmiddelen ten uitvoer te leggen. De juridische grondslag van de gedwongen executie is het vorderingsrecht van de schuldeiser, belichaamd in de titel. De materiële juistheid van dit vorderingsrecht wordt voorondersteld. Zij kan slechts worden bestreden op de wijze die de wet voorschrijft: een schuldenaar kan het in het vonnis erkende vorderingsrecht van zijn schuldeiser slechts betwisten door het aanwenden van rechtsmiddelen; een vorderingsrecht dat werd vastgelegd in een notariële akte kan daarentegen later niet meer ter discussie worden gesteld, behoudens in uitzonderlijke gevallen bij ernstige betwisting nopens de interpretatie van bepaalde clausules of bij gewijzigde omstandigheden (zie verder, nr. 304). De uitvoerbare titel is het uitwendige materiële instrument dat de uitoefening van dit recht mogelijk maakt. Zolang het verhaal van de debiteur niet heeft geleid tot het vernietigen van de uitvoerbare titel of tot het onrechtmatig verklaren van de begonnen executie, is de executie van de uitvoerbare titel materieel gelegitimeerd en rechtmatig.

De uitvoerbare titel maakt het in de akte belichaamde vorderingsrecht uitvoerbaar. Dit uitvoerbaar karakter wordt verleend aan akten opgesteld door daartoe bevoegde openbare ambtenaren die gemachtigd zijn om deze akten te voorzien van het formulier van tenuitvoerlegging (bv. griffier, notaris). De tenuitvoerlegging is immers een taak van de Staat, waarmee bepaalde ambtenaren zijn belast. De schuldeiser kan niet zelf met dwang of geweld zijn rechten vervolgen: ook na een vonnis of een erkenning door de wederpartij is eigenrichting niet toegestaan (zie boven, nr. 1).

De eiser wiens vorderingsrecht is vastgesteld in een uitvoerbare titel heeft zijn doel nog niet bereikt. Hij verlangt dat de wederpartij aan zijn verplichtingen zal voldoen en dat de feitelijke toestand in overeenstemming wordt gebracht met de uitvoerbare titel. Indien de wederpartij hieraan niet vrijwillig meewerkt, kan de schuldeiser een beroep doen op de dwangmiddelen die de wet ter beschikking stelt ter verwerkelijking van rechten die in een rechterlijke uitspraak of in een andere executorialie titel zijn vastgesteld of erkend (zie boven, nrs. 5 e.v.).

AFDELING II

FORMELE VOORWAARDEN

§ 1. Formulier van tenuitvoerlegging

207 In principe wordt een titel pas uitvoerbaar, wanneer hij bekleed is met het formulier van tenuitvoerlegging, zoals bepaald bij het KB van 9 augustus 1993. Dit volgt uit artikel 1386 Ger.W., volgens hetwelk vonnissen en akten alleen ten uitvoer kunnen worden gelegd op overlegging van de uitgifte of van de minuut, voorzien van het formulier van tenuitvoerlegging dat de Koning bepaalt. Aangezien de artikelen 1386 en 1495 Ger.W. specifiek betrekking hebben op de tenuitvoerlegging, doet de betekening van een eensluidend verklaard afschrift van een rechterlijke beslissing, in plaats van de betekening van een uitgifte van die beslissing, de termijn van hoger beroep of cassatieberoep ingaan (zie Cass. 26 oktober 2000, *Arr.Cass.* 2000, nr. 1659). Precies het opschrift “Wij Albert II, Koning der Belgen ...” verleent de titel zijn uitvoerbare kracht en machtigt de schuldeiser een beroep te doen op de openbare macht (gerechtsdeurwaarder, politie, zelfs het leger) ten einde de schuldenaar tot executie te dwingen.

Ontbreken deze sacramentele woorden in het opschrift en het slot van de titel, dan is het geschrift geen deugdelijke grosse en kan het niet dienen als grondslag voor tenuitvoerlegging. De executie die desondanks toch zou plaatsvinden is ondeugdelijk en onrechtmatig tenzij de wet uitdrukkelijk executie op de minuut toestaat. Het Franse Hof van Cassatie heeft deze strikte interpretatie gemilderd. Niet om het even welke onregelmatigheid in het formulier van tenuitvoerlegging is automatisch een oorzaak van nietigheid van de uitvoering. Meer bepaald kan het vergeten van enkele woorden in het formulier niet leiden tot de nietigheid van de betekening, wanneer zij geen twijfel laat over de zin en de draagwijdte van het formulier (Cass. fr. 11 oktober 1963, *Bull.Civ.*, II, nr. 616; Cass. fr. 16 juni 1965, *Bull.Civ.*, IV, nr. 470).

208 Uitzondering op de vereiste van het formulier van tenuitvoerlegging vormen bepaalde administratieve akten, zoals het dwangbevel. De administratieve overheid is in bepaalde gevallen gemachtigd zichzelf een uitvoerbare titel te verschaffen zonder vooraf een rechterlijke beslissing te

bekomen. Een uitvoerbare administratieve beslissing is elke rechtshandeling, uitgaande van een bevoegde ambtenaar die als dusdanig handelt, die van aard is uit zichzelf en eenzijdig rechtsgevolgen teweeg te brengen en die uitvoerbaar is zonder tussenkomst van de rechterlijke macht. Het ontbreken van een formulier van tenuitvoerlegging vloeit voort uit de aard zelf van deze akten, die bij delegatie van de ontvanger of directeur, geacht worden uit te gaan van de uitvoerende macht zelf (zie verder, nr. 306 e.v.).

§ 2. Authentieke akten

209 Alleen akten die aan een bepaalde kwaliteit beantwoorden, kunnen met het formulier van tenuitvoerlegging worden bekleed, nl. authentieke akten. Dit zijn akten die in de wettelijk voorgeschreven vorm worden opgemaakt door daartoe bevoegde openbare ambtenaren zoals de griffier, de notaris, de ontvanger van de registratierechten, de ontvanger der belastingen, aan wie bij of krachtens de wet is opgedragen op die wijze te doen blijken van door hen gedane waarnemingen of verrichtingen.

Authentieke akten worden verleden in de wettelijk voorgeschreven vorm door of ten overstaan van openbare ambtenaren die daartoe bevoegd zijn, binnen de grenzen van hun ambtelijke competentie, zowel materieel als territoriaal. Wie ambtenaar is, wordt niet nader omschreven in het Burgerlijk Wetboek. Hij die door het openbaar gezag is aangewezen tot een openbare betrekking om een deel van de taak van de Staat of zijn organen te verrichten, is te beschouwen als een openbaar ambtenaar. Notarissen zijn evenzeer als ambtenaren te beschouwen en het zijn juist bij uitstek de notariële akten, die artikel 1386 Ger.W. op het oog heeft, al sluit dit de akten van andere ambtenaren niet uit. Ofschoon het begrip “authentieke akten” uitermate ruim is, heeft de term “akten” in artikel 1386 Ger.W. slechts betrekking op die akten, welke voor privaatrechtelijke executie vatbaar zijn. Het gaat in de praktijk dus om burgerrechtelijke handelingen, overeenkomsten of beschikkingen (notariële akten), om dwangbevelen tot betaling (fiscale en sociale dwangbevelen), of om verrichtingen in rechte doch buiten vonnis (proces-verbaal van toewijzing na uitvoerend onroerend beslag; proces-verbaal van minnelijke schikking). Onderhandse akten verlenen geen uitvoerbare titel.

De materiële juistheid van authentieke akten wordt vermoed en kan enkel worden bestreden op de wijze door de wet voorgeschreven door een vordering wegens valsheid in geschriften. Zolang deze materiële juistheid niet werd aangevochten is de executie gelegitimeerd en rechtmatig. Van zodra de griffier de minuut van het vonnis heeft opgesteld en de vermeldingen van artikel 790 Ger.W. daarin vervat zijn, is de rechterlijke uitspraak een authentieke akte die het bewijs levert – behoudens inschrijving wegens valsheid – van alles wat de griffier bevestigt gezien en gehoord te hebben. Indien in het vonnis vermeld staat dat de eiser verklaart zijn oorspronkelijke vordering te herleiden tot een bepaald bedrag, en de eiser betwist dergelijke verklaring te hebben gedaan, kan hij deze vaststelling enkel aanvechten door de procedure van inschrijving wegens valsheid (Rb. Doornik 18 mei 1992, *JLMB* 1992, 1182, noot KOHL). De formele juistheid moet eveneens vaststaan op een authentieke wijze. Het is

daarom dat de wet voorschrijft dat behoudens uitdrukkelijk vermelde uitzondering, de tenuitvoerlegging van een vonnis geschiedt op de grosse (art. 1386).

§ 3. Grosse, minuut, afschrift

210 De tenuitvoerlegging kan enkel geschieden op basis van de grosse. Wat een grosse is, wordt niet expliciet in de wet omschreven. Wel kunnen uit de wettelijke voorschriften de verschillende vormen worden afgeleid waarin een vonnis of een andere authentieke akte langs schriftelijke weg kenbaar wordt, nl. de minuut, het afschrift, de uitgifte of de expeditie, de grosse.

– De *minuut* is het stuk dat door de rechter en de griffier, in geval van een vonnis, of door de notaris in geval van een notariële akte wordt ondertekend en dat bestemd is om te worden bewaard in de archieven van het gerecht of het notariskantoor. De minuten van de beschikkingen en de arresten in kort geding worden ook ter griffie neergelegd, zoals de minuten van de andere vonnissen en arresten. In principe mag de minuut nooit de griffie verlaten, aangezien de griffier is aangesteld als bewaarder van de ter griffie neergelegde stukken. Ook de notaris mag geen minuut uit handen geven, behalve in de gevallen bij de wet bepaald of krachtens een vonnis (art. 22 wet notarisambt). Zeer uitzonderlijk kan de tenuitvoerlegging geschieden op de minuut. Bij uiterste noodzaak kan de rechter in kort geding, of de appelrechter in kort geding het bevel geven tot tenuitvoerlegging van de beschikking “op de minuut” (art. 1041). In tegenstelling tot artikel 1386 Ger.W., zwijgt artikel 1041 Ger.W., dat voorziet in de tenuitvoerlegging “op de minuut”, over het voorzien van een afzonderlijk formulier van tenuitvoerlegging, zoals het geval is bij het uitreiken van een grosse door de griffier. Wanneer bij uitzondering bevel wordt gegeven tot executie “op de minuut” door een rechter in afwezigheid van zijn griffier (*référé à l’hôtel du président*), is het aangewezen dat in de tekst van de beschikking uitdrukkelijk wordt vermeld dat de schuldeiser, in geval van weerstand van de debiteur, beroep kan doen op de dwangmiddelen die de overheid ter beschikking stelt (N. FRICERO, *Juriscl. Proc.Civile*, Fasc. 513).

– Het *afschrift* van de minuut, dat bestemd is om gebruikt te worden bij de verdere tenuitvoerlegging, bevat een integrale weergave van het vonnis (art. 790 Ger.W.). Dit afschrift kan worden afgeleverd aan iedere partij zonder beperking in aantal. Dit afschrift wordt een *grosse, of expeditie of uitgifte*, doordat het voorzien wordt van het formulier van tenuitvoerlegging en als authentieke akte gewaarmerkt wordt door de handtekening van de hoofdgriffier van de rechtbank die het vonnis heeft gewezen of van de notaris die de akte heeft verleden. Geen uitgifte mag worden afgegeven voordat het vonnis ondertekend is. Vergetelheden in de uitgifte beïnvloeden niet de geldigheid van het vonnis, indien uit het zittingsblad blijkt dat dit alle noodzakelijke vermeldingen bevat. Om te bewijzen dat de uitgifte geen juiste weergave is van de inhoud van het vonnis, zijn datum, de naam van de rechters of de aanwezigheid van het Openbaar Ministerie, moet enkel de minuut worden overgelegd zonder dat hiertoe een inschrijving wegens valsheid vereist is.

211 De wet op het notarisambt, zoals gecoördineerd bij de wetten van 4 mei 1999, laat nog steeds enige terminologische verwarring bestaan omtrent de vraag of de begrippen *grosse* en *expéditie* dezelfde inhoud hebben. Oorzaak hiervan is dat de notariële terminologie van de oude *ventôsewet* beide begrippen van elkaar onderscheidt (zie art. 21, 25 en 26): de *uitgifte* is het voor eensluidend verklaard afschrift van de akte ondertekend door de notaris, de *grosse* is de *uitgifte* bekleed met het formulier van tenuitvoerlegging (zie art. 21 wet notarisambt). Het Gerechtelijk Wetboek daarentegen kent uitsluitend de *uitgifte* (art. 790), die een integrale weergave van het vonnis bevat, voorzien van het formulier van tenuitvoerlegging. In artikel 25 van de *ventôsewet* wordt daarentegen bepaald dat alleen de *grossen* in uitvoerbare vorm worden afgegeven. Het Gerechtelijk Wetboek regelt wel de afgifte van een tweede *uitgifte* van een notariële akte (art. 1377), waarbij de term *uitgifte* overeenkomt met de *grosse* uit de organieke wet op het notariaat (J. DEMBLON, "Questions de mots", *Rev.not.b.* 1991, 307).

Bij de *uitgifte* of de *grosse* van een akte, waarin wordt verwezen naar een vroeger verleden notariële akte, moet een kopie van laatstgenoemde akte worden gevoegd (ingevolge de wijziging van de *ventôsewet* bij art. 11 van de wet van 4 mei 1999, in werking sinds 1 januari 2000). *Uitgiften* en *grossen* van notariële akten kunnen thans ook worden ondertekend met een geavanceerde elektronische handtekening overeenkomstig artikel 4, § 4 van de wet van 9 juli 2001 houdende vaststelling van bepaalde regels in verband met het juridisch kader voor elektronische handtekeningen en certificatediensten. Tenzij de wet anders bepaalt, moeten de stukken die aan de minuut gehecht worden, niet opgenomen worden in de *uitgifte*, indien het gaat om een *uitgifte* voorzien van een elektronische handtekening, mits deze *uitgifte* onderaan vermeldt welke stukken aan de minuut gehecht zijn. In dit geval moet de kopie van een vroeger verleden akte evenmin worden gevoegd bij de *grosse* of *uitgifte* (art. 25, derde en vierde lid wet notarisambt, ingevoegd bij art. 272 programmawet 27 december 2004, *BS* 31 december 2004).

§ 4. Aflevering van een *grosse*

212 Aan iedere partij die krachtens het vonnis of de akte recht heeft op een prestatie ten laste van zijn tegenpartij, kan slechts een *grosse* worden afgeleverd. Deze *grosse* is wel niet strikt persoonlijk en kan ook door een andere belanghebbende dan diegene die om de *grosse* verzocht ten uitvoer worden gelegd (*RPDB*, tw. *Exécution des jugements et actes*, nr. 70). De schuldenaar kan trachten te vermijden dat de schuldeiser een *grosse* aanvraagt door onmiddellijk het vonnis of de akte vrijwillig uit te voeren, of in het vonnis te berusten. In dat geval kan de schuldeiser er toch nog belang bij hebben een *grosse* te lichten wanneer het vonnis bepaalde gevolgen in zijn voordeel vaststelt onafhankelijk van de executie, bv. als hij er belang bij heeft te beschikken over de tekst van het vonnis in een ander geschil, of als de schuldenaar niet gerechtigd is in het vonnis te berusten zodat het vonnis moet betekend worden om de beroepstermijn te laten ingaan.

213 De schuldeiser die beschikt over een uitvoerbare titel tegen de schuldenaar, kan geen vordering instellen om een nieuwe titel met hetzelfde voorwerp tegen diezelfde schuldenaar te bekomen, tenzij wanneer de bestaande titel verloren is gegaan of geheel of ten dele onbruikbaar is geworden (*Pand.b.*,

tw. *Titre exécutoire*, nr. 4). De schuldeiser kan wel een tweede grosse aanvragen. Hij richt te dien einde een verzoekschrift aan de voorzitter van de rechtbank in wier arrondissement het vonnis of arrest is geweest (art. 1379) of aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg indien het een andere authentieke akte betreft (art. 1377, eerste lid) (Rb. Ieper 12 oktober 2006, *T.Not.* 2007, 102). De schuldeiser moet niet bewijzen hoe de eerste grosse zoek is geraakt, doch de schuldenaar kan wel bewijzen dat het inmiddels nutteloos is geworden een tweede grosse af te leveren. De controlebevoegdheid van de voorzitter is marginaal, in die zin dat hij het verzoek enkel kan verwerpen wanneer dit manifest ongegrond is of neerkomt op rechtsmisbruik, wat slechts het geval zal zijn in uitzonderlijke omstandigheden (Rb. Brussel 18 november 1994, *JLMB* 1996, 1259). Als deze wettelijke formaliteiten niet worden nageleefd en de griffier desondanks toch een tweede grosse aflevert, is de executie daarvan geldig op voorwaarde dat het bestaan van de schuld niet wordt betwist.

AFDELING III

INHOUD

214 Om te kunnen overgaan tot gedwongen tenuitvoerlegging, moet de uitvoerbare titel een verbintenis bevatten die vatbaar is voor executie. Dit impliceert dat de verbintenis nog steeds *bestaat*, dat de verbintenis *eisbaar* is en dat de *uitvoeringsmodaliteiten nauwkeurig* in de titel zijn *omschreven*. Vonnissen en authentieke akten leveren enkel een uitvoerbare titel op indien de verschuldigde prestatie daarin op afdoende wijze is vastgesteld. De uitvoerbare titel moet de grondslag bieden voor een vaststaande, zekere en opeisbare schuldvordering.

215 Inzake geldsomverbintenissen betekent dit dat de titel de noodzakelijke elementen bevat om het bedrag van de schuldvordering te bepalen. Luidens artikel 1494, eerste lid Ger.W. kan geen uitvoerend beslag worden gelegd dan wegens vaststaande en zekere zaken. De exacte hoegrootheid van het bedrag hoeft niet rechtstreeks uit de titel te blijken, indien uit de titel blijkt hoe die hoegrootheid moet bepaald worden. Zo is een authentieke waarborgakte m.b.t. een onderhandse leningsovereenkomst executabel als de elementen ter bepaling van de schuldvordering in de waarborgakte zijn overgenomen. De beoordeling van het zeker, vaststaand en opeisbaar karakter van de schuldvordering moet geschieden naar het tijdstip waarop de uitvoeringshandeling werd verricht. In geval van verzet van de beslagene, zal de beslagrechter moeten nagaan of op dat tijdstip aan de voorwaarden van artikel 1494, eerste lid Ger.W. is voldaan.

Sinds 1 juli 2001 is het evenwel mogelijk om bij een uitvoerend beslag om betaling te verkrijgen van reeds vervallen termijnen van een schuldvordering wegens periodieke inkomsten (bv. onderhoudsgelden, huurtermijnen), ook uitvoerend beslag te leggen om betaling te verkrijgen van de nog in de toekomst te vervallen termijnen, naarmate die vervallen (art. 1494, tweede lid Ger.W.). Deze regel heeft een weerslag op de omvang van het door de schuldenaar te kantonneren bedrag, op de verhoogde aansprakelijkheid van de derde-beslagene en op de omvang van de afgifteplicht van de derde-beslagene (zie verder, nrs. 533 en 810).

§ 1. Bestaan van de verbintenis

216 Het spreekt voor zich dat de verbintenis nog steeds moet bestaan op het ogenblik dat de schuldeiser opdracht geeft tot executie. De uitvoerbare titel moet actueel en doeltreffend zijn. Verbintenissen kunnen tenietgaan door betaling, schuldvergelijking, schuldvernieuwing, kwijtschelding van schuld (zie verder, nr. 537 e.v.).

Het aanbod van gerede betaling, gevolgd door consignatie, bevrijdt de schuldenaar. Het geldt te zijnen opzichte als betaling wanneer het op wettige wijze gedaan is (art. 1257 BW) (J. COURROY, "La consignation d'une somme d'argent après offres réelles est-elle un paiement?", *RTDC*, 90, 23). Vrijwillige teruggave van de grosse doet kwijtschelding of betaling van de schuld vermoeden, behoudens tegenbewijs (art. 1283 BW). Uitvoeringshandelingen die na dat tijdstip zijn verricht, zijn onrechtmatig.

217 De uitvoerbare titel geeft enkel de positie van de partijen weer op het ogenblik van zijn ontstaan. Het is mogelijk dat de titel niet meer de juiste materieelrechtelijke verhouding weergeeft, ten gevolge van later ingetreden omstandigheden. In de eerste plaats is het mogelijk dat de schuldvordering nog wel bestaat, maar dat zij uit het vermogen is verdwenen van diegene die als schuldeiser werd genoemd.

Vervolgens kan de schuldvordering zelf geheel of ten dele uitgedoofd zijn. In die gevallen zegt men dat de uitvoerbare titel door deze later ingetreden omstandigheden niet meer doeltreffend of actueel is. De tenuitvoerlegging is onrechtmatig wanneer de executant niet meer de actuele schuldeiser is of wanneer de schuldvordering inmiddels teniet is gegaan door bv. betaling.

De tenuitvoerlegging kan niet worden aangevat of voortgezet wanneer de schuldvordering teniet is gegaan door betaling (zie verder, nr. 539).

218 De *actio judicati*, de rechtsvordering tot tenuitvoerlegging van een rechterlijke uitspraak, is sedert de nieuwe verjaringswet van 10 juni 1998 onderworpen aan een tienjarige verjaringstermijn, ook al gaat het om een veroordeling die is uitgesproken krachtens een schuldvordering waarop een nog kortere verjaringstermijn van toepassing is. De *actio judicati* verjaart

voortaan tien jaar na de uitspraak, ook in het raam van de wet op de rijkscomptabiliteit (zie verder, nr. 538).

§ 2. Soorten verbintenissen

219 Executoriale titels kunnen verbintenissen bevatten tot betaling van een geldsom, het verrichten of nalaten van een bepaalde handeling, het geven van een roerende of onroerende zaak. Langs de weg van de reële executie krachtens deze uitvoerbare titels verkrijgt de gerechtigde de prestatie die hem uit kracht van de titel toekomt.

A. GELDSOMVERBINTENISSEN

220 Verbintenissen tot betaling van een geldsom die opgenomen zijn in openbare en administratieve akten (vonnis of andere authentieke akte), kunnen sedert de wet van 12 juli 1991 tot wijziging van artikel 3 van de wet van 30 december 1885 en van de artikelen 1018 en 1650 Ger.W. uitgedrukt worden in ECU of een andere geldeenheid dan de Belgische frank, thans de euro. Het oude artikel 3 bepaalde dat “dans les actes publics et administratifs, les sommes ne peuvent être exprimées qu’en francs et centimes”. De vraag of rechterlijke uitspraken onder de “openbare akten” in de zin der wet moesten begrepen worden, was omstrede (zie hierover M. NIYONZIMA, “Vorderingen in een vreemde munt rechtsvergelijkend bekeken”, *TPR* 1990, 9 e.v.; M. NIYONZIMA, *La clause de monnaie étrangère dans les contrats internationaux*, Brussel, 1991, 206 e.v.; G. SCHRANS, “Mag de Belgische rechter veroordelen tot betaling in vreemde munt?” in *Liber amicorum E. Krings*, Brussel, 1991, 307 e.v.; J.V. LOUIS, “Le nouveau statut monétaire de la Belgique” in *Du statut du franc belge au système monétaire européen*, *Rev.banque* 1979, 1979, 14; M. FALLON, noot onder Brussel 31 maart 1987, *Ann.dr.Liège* 1988, 74). De heersende mening was in die zin gevestigd dat de voornoemde bepaling niet tot gevolg had dat vonnissen in vreemde munten onwettig waren (Cass. 2 oktober 1980, *Pas.* 1980, I, 128). Om een einde aan deze onzekerheid te maken en om de rol van ons land als financieel centrum te bevorderen, was een wettelijk ingrijpen gewenst. De wet van 12 juli 1991 bevestigde de opvatting dat vonnissen veroordelingen kunnen uitspreken die in een vreemde munt zijn uitgedrukt. Evenwel komen enkel de munten van de lidstaten van de OESO en de ECU inaanmerking. De Koning kan de modaliteiten van de omrekening in euro bepalen. Vraagt de eiser een veroordeling in nog een andere geldeenheid, dan blijft de oude regel van toepassing en moet de rechter veroordelen in euro omgerekend volgens de dag van de effectieve betaling. In twee gevallen gaf de wetgever aan welk ogenblik in aanmerking moet genomen worden voor de omrekening in Belgische frank.

221 Sinds 1 januari 1999 is de euro de munteenheid geworden in de lidstaten van de Europese Unie (met uitzondering van Groot-Brittannië) (zie C. SUNT, “Juridische aspecten van de invoering van de euro”, *RW* 1998-99, 761-778). Wanneer een veroordeling in geld, uitgedrukt in nationale munt, wordt uitgesproken na 1 januari 1999, datum van de inwerkingtreding van verord. raad nr. 974/98, 3 mei 1998, kan de schuldenaar betalen in euro (G. BLOCK, “L’euro est arrivé devant les tribunaux” (noot onder KG Brussel 5 februari 1999 en Kh. Brussel 25 februari 1999, *JLMB* 1999, 565-566). Gedurende een overgangperiode, die verstreek op 1 januari 2002 konden de euro en de vroegere nationale munteenheid (de Belgische frank) in vonnissen en akten nog naast elkaar worden gebruikt. Vanaf 1 januari 2002 kunnen veroordelingen tot betaling van een geldsom enkel nog worden uitgesproken in euro. Bij verwijzing naar oudere stukken of proceshandelingen met vermelding van bedragen in Belgische frank, moet telkens een omzetting naar de euro gebeuren. De wet van 30 oktober 1998 betreffende de euro stelde nadere regels vast met het oog op de invoering van de euro door de verordening nr. 1103/97 van de Raad van 17 juni 1997 en nr. 974/98 van 3 mei 1998. De eerste verordening bevatte de beginselen van continuïteit van bestaande rechtsinstrumenten en de dwingende regelen inzake omrekening en afronding van valuta. De tweede verordening nr. 974/98 besliste tot de daadwerkelijke invoering van de euro als valuta van de deelnemende lidstaten met ingang van 1 januari 1999 en de invoering van de chartale euro

op 1 januari 2002. Daarnaast regelde de verordening ook het gebruik van de euro en de nationale valuta gedurende de overgangperiode tussen 1 januari 1999 en 1 januari 2002. De wet van 30 oktober 1998 legt nadere regels vast voor de omrekening naar euro van bedragen die nog zijn uitgedrukt in Belgische frank.

Volgens artikel 3, eerste lid van de wet van 30 december 1885 moeten de bedragen in openbare en administratieve akten worden uitgedrukt in euro of in de munteenheid van een lidstaat van de OESO. Deze bepaling laat toe dat openbare en administratieve akten in andere munteenheden worden uitgedrukt dan de euro, zonder omzetting daarvan in euro, als het een munteenheid is van een van de OESO-lidstaten. Het Belgisch recht kent, in tegenstelling tot bepaalde andere rechtstelsels, geen algemene verplichting om in dergelijke akten enkel de euro te gebruiken of enkel een vreemde munteenheid met daarbij de omzetting in de euro. De schending van deze bepaling heeft geen enkele impact op de geldigheid of uitvoerbaarheid van de akte als *negotium* (S. LOOSVELD, *Geld, geldschulden en deviezen*, Brussel, 2006, p. 243, nr. 438). Enkel als een rechter of notaris wordt geconfronteerd met een verbintenis tot betaling van een geldschuld in een munteenheid die niet deze is van een OESO-lidstaat is het hem verboden om een veroordeling uit te spreken of een akte te verlijden in die munt.

222 Artikel 1018 Ger.W. werd aangevuld met een laatste lid volgens hetwelk de bedragen die als basis dienen voor de berekening van de in het eerste lid bedoelde kosten, omgerekend worden in euro de dag dat het vonnis of arrest wordt uitgesproken. In het laatste lid van artikel 1650 Ger.W. is thans voorzien dat de bedragen van de schuldvorderingen, voorrechten en hypotheek omgerekend worden in euro op de dag van het proces-verbaal van verdeling. Zelfs indien de eiser overeenkomstig het nieuwe artikel 3 van de wet van 1885 een veroordeling verkrijgt in een andere munteenheid zal het probleem van de omrekening zich nog steeds stellen bij gedwongen executie (zie hierover M. NIYONZIMA, “Vreemde munteenheden in openbare en administratieve akten”, *RW* 1991-92, 723 e.v.; J.V. LOUIS, “Le franc Belge n'est plus requis dans les actes publics et administratifs”, *JT* 1991, 669).

B. VERBINTENISSEN OM IETS (NIET) TE DOEN

223 Een algemene vordering om de schuldenaar tot nakoming te dwingen van een verbintenis iets te doen of niet te doen, is niet opgenomen in het Burgerlijk Wetboek. Dit neemt niet weg dat in principe reële executie mogelijk is onder voorbehoud van het beginsel *nemo praecise ad factum cogi potest*, dat dwang op de persoon zelf uitsluit (zie boven, nr. 5 e.v.)

C. VERBINTENISSEN IETS TE GEVEN

224 Uitvoerbare titels kunnen ook verbintenissen bevatten om iets te geven. Het gaat hierbij niet alleen om de verbintenissen die aan de schuldenaar een zakelijk recht verschaffen, maar ook andere verbintenissen die een zaak tot voorwerp hebben en tot teruggave, het genot of het bezit ervan strekken. De verbintenis kosteloos een zaaltje ter beschikking te stellen, het genot van een gehuurde zaak te verschaffen, de in bewaring gegeven zaak terug te geven e.d.m. zijn verbintenissen om iets te geven, niet om iets te doen, zodat artikel 1142 BW *in casu* niet toepasselijk is. Te denken valt verder aan de verbintenis tot ontruiming van de gehuurde/gekochte woning, de verbintenis tot levering van het verkochte voorwerp. Ook deze verbintenissen worden bij verzuim omgezet in een schadevergoeding overeenkomstig artikel 1136 BW. In tegenstelling tot artikel 1142 BW volgens hetwelk “iedere” verbintenis om iets te doen of niet te doen bij niet-nakoming wordt omgezet in een vervangende schadevergoeding, ontbreekt dergelijke algemene bepaling bij verbintenissen om te geven en stelt artikel 1136 BW alleen schadevergoeding in het vooruitzicht wanneer de levering onmogelijk is geworden. Dit impliceert dat gedwongen tenuitvoerlegging wel mogelijk is. Bovendien wijst ook de strekking van artikel 1184 BW op de mogelijkheid van reële executie.

225 Wanneer tot uitvoering van deze verbintenissen werd veroordeeld in een rechterlijke uitspraak, of wanneer zij werden opgenomen in een notariële akte, kunnen zij rechtstreeks, behoudens de beperkingen inzake verbintenissen om iets te doen of niet te doen, ten uitvoer worden gelegd krachtens de grosse van de akte die een uitvoerbare titel verleent.

§ 3. Zekere, vaststaande en opeisbare schuldvordering

A. ANDERE DAN GELDSOMVERBINTENISSEN

226 Een uitvoerbare titel die een verbintenis bevat, andere dan een geldsom, kan slechts ten uitvoer worden gelegd indien de titel deze verbintenis en haar uitvoeringsmodaliteiten nauwkeurig omschrijft.

Deze duidelijkheid moet niet noodzakelijk volgen uit het beschikkende gedeelte van een rechterlijke beslissing, doch kan ook worden afgeleid uit de voor de beslissing noodzakelijke overwegingen, voor zover deze duidelijk zijn en geen interpretatie behoeven.

227 In de rechtspraak heerst betwisting omtrent de vraag of een vonnis, dat de ontbinding van een huurovereenkomst uitspreekt met ingang van een bepaald tijdstip, ook een impliciete machtiging inhoudt tot uitdrijving van de huurders. Volgens het hof van beroep te Bergen houdt een vonnis van de vrederechter – waarbij een huurovereenkomst ontbonden wordt verklaard vanaf een bepaalde datum – noodzakelijk in dat de huurders na deze datum het pand zonder recht noch titel blijven betrekken, en verleent zo impliciet toelating tot uitdrijving. Bij gebreke aan een dergelijke impliciete toelating tot uitdrijving zou het vonnis volkomen nutteloos zijn (Bergen 13 januari 1995, *Act.dr.* 1996, 39). Dit standpunt kan niet worden goedgekeurd. De eigenaar die de ontbinding van de huurovereenkomst vraagt, moet tevens machtiging vragen tot inbezitting of ontruiming, desnoods met behulp van de sterke arm. De tenuitvoerlegging mag niet verder strekken dan tot datgene waartoe de titel expliciet toestemming geeft. Bevat het vonnis enkel een veroordeling van de schuldenaar tot een bepaalde verplichting (bv. het verlaten van een woning; het leveren van een zaak; het afbreken van een muur), en voert de schuldenaar niet vrijwillig uit, dan mag de schuldeiser niet op eigen gezag de uitvoering bewerkstelligen, maar moet hij zich tot de rechter wenden om de uitvoeringsmodaliteiten nader te bepalen. Zoniet zou hij zich schuldig maken aan eigenrichting. De rechter kan alsdan nadere uitvoeringsmaatregelen bevelen zoals de uitdrijving van de huurder, de machtiging tot inbezitting van het verkochte goed, toelating tot uitvoering van de werken op kosten van de schuldenaar. De schuldeiser doet er goed aan de rechter te vragen dat hij de te verrichten uitvoeringshandelingen nauwkeurig omschrijft.

228 Is een beschikking in kort geding, of een echtscheidingsvonnis, dat een concrete regeling inhoudt voor het omgangsrecht van elk van beide ouders met hun minderjarige kinderen, vatbaar voor gedwongen tenuitvoerlegging? De naleving van dergelijke beschikkingen kan thans het best verzekerd worden indien de rechter – op uitdrukkelijk verzoek van partijen – hieraan een dwangsom verbindt. In de rechtspraak wordt vaak een dwangsom opgelegd per dag vertraging wanneer een ouder zich niet houdt aan de omgangsregeling. Een van de wezenlijke attributen van het hoederecht is de macht van de ouder over de persoon van het kind, die het recht inhoudt dit kind weg te halen – zelfs bij een derde – omwille van het karakter van openbare orde van dit recht. Het formulier van tenuitvoerlegging machtigt de ouder een beroep te doen op alle gerechtsdeurwaarders en zelfs op de bijstand van de openbare macht om het vonnis gedwongen ten uitvoer te leggen. Strikt juridisch gezien is dergelijk optreden *manu militari* toegelaten. In de praktijk echter is dergelijk optreden niet altijd mogelijk noch verantwoord in het belang van de kinderen (zie hoger, nr. 8). Het Hof van Cassatie besliste in een arrest van 11 maart 1994 dat de feitenrechter kan bepalen dat in het belang van de kinderen en rekening houdend met de concrete omstandigheden door de vader geen dwangmiddelen mogen gebruikt worden tegen de kinderen en niet tot

gedwongen uitvoering mag worden overgegaan (Cass. 11 maart 1994, *RW* 1994-95, 671). Vaak moeten gerechtsdeurwaarders zich beperken tot het opstellen van een proces-verbaal van vaststelling dat een van beide ouders zich niet houdt aan de opgelegde regeling (zie K. WAGNER, *APR*, tw. *Dwangsom*, 2003, p. 189, nr. 217 e.v.).

B. GELDSOMVERBINTENISSEN

229 De geldsomverbintenis, waarvoor beslag wordt gelegd, moet volgens artikel 1494 Ger.W. zeker en liquide zijn (zie verder, nr. 526 e.v.). De titel op grond waarvan de uitvoering wordt benaarstigd, moet een schuldvordering op de beslagene bevatten en toelaten de omvang van die schuldvordering zonder discussie te bepalen. De schuld moet duidelijk en zonder redelijke betwisting op grond van de titel kunnen worden vastgesteld. Vele executiegeschillen zijn het gevolg van discussies tussen partijen omtrent de precieze draagwijdte van de titel. Ernstige betwistingen omtrent de inhoud van een vonnis/notariële akte behoren niet tot de materiële bevoegdheid van de beslagrechter en moeten worden beslecht door de bevoegde rechter ten gronde, d.w.z. hetzij de rechter die het betwiste vonnis heeft gewezen en die als enige de bepalingen hiervan kan interpreteren (art. 793), hetzij de rechtbank van eerste aanleg indien het geschil de inhoud van een notariële akte betreft.

Een vonnis, waarbij een ouder wordt veroordeeld tot betaling van de helft van de “studie- en leefkosten” van de twee kinderen, levert geen titel op voor de andere ouder voor de gedwongen executie van de schooluitgaven. Het is onvoldoende dat in het overwegende gedeelte van het vonnis gesproken wordt van de respectieve huurprijzen van 125 EUR en 150 EUR voor de studentenkamers van de kinderen om de huurprijs van deze kamers als “studiekosten” op te vorderen (zie hierover K. BROECKX, “De uitvoerbare titel” in *Uitvoeringsrecht*, Nat. Kamer van Gerechtsdeurwaarders (ed.), Kluwer, 1996, 265, nr. 65). Een vonnis dat de debiteur veroordeelt tot een bepaald bedrag “onder aftrek van hetgeen reeds door de debiteur werd betaald” is daarentegen wel uitvoerbaar, indien het reeds betaalde bedrag nauwkeurig kan worden bepaald. Indien hierover discussie rijst wordt dit geschil beslecht door de beslagrechter die immers steeds moet beoordelen of de titel nog actueel is, d.w.z. niet geheel of gedeeltelijk uitgedoofd door betaling.

230 De titel moet dus het bedrag van de schuldvordering bepalen, althans toelaten die omvang op objectieve grondslag, dus zonder discussie tussen partijen, te bepalen. Aldus levert een vonnis dat de verweerder tot de kosten van het geding veroordeelt, zonder die te begroten, voor die kosten geen uitvoerbare titel op (zie hoger, nr. 11). Een gerechtelijke uitspraak, die de verweerder aansprakelijk stelt, maar voor de schadebegroting een expert heeft aangesteld, is evenmin een uitvoerbare titel. Een vonnis dat aan de schuldeiser het recht geeft om op kosten van de verweerder bepaalde handelingen te stellen (bv. afbraak, levering), levert m.b.t. de bestede kosten nog geen titel op. Een vonnis dat niet veroordeelt tot een verschuldigde rente, levert hiervoor ook geen titel op. Indien het veroordelend vonnis aangeeft dat de hoofd-

som moet verhoogd worden met *moratoire c.q.* vergoedende interesten en gerechtelijke interesten en toelaat de datum te bepalen vanaf welk ogenblik die rente begint te lopen, dan verschaft dit vonnis een uitvoerbare titel voor de betaling van deze interesten. Geschillen die kunnen rijzen over de afrekening, worden gebracht voor de beslagrechter.

231 Er moet inzake interesten een duidelijk onderscheid worden gemaakt tussen *moratoire*, vergoedende, gerechtelijke en wettelijke intrest (zie ook verder, nr. 531). Hoewel een correct onderscheid onontbeerlijk is, bestaat tussen deze begrippen in de praktijk heel wat verwarring. De aard van interest varieert ook naargelang de veroordeling een (a) *numerieke geldsom*, dan wel (b) een *waardeschuld* betreft (zie S. BEERNAERT, “Intrest in het insolventierecht”, *Jura Falc.* 1998-99, 11-54; C. BIQUET-MATHIEU, “Le régime juridique des intérêts- Essai de synthèse” in X., *Rechtskroniek voor de Vrede- en Politiechters 2008*, Brugge, die Keure, 2008, 239-309; H. BOCKEN e.a., “Overzicht van rechtspraak. Verbintenissen”, *TPR* 1994, 661, nr. 351; R. PETIT, *APR*, tw. *Interest*, Antwerpen, Kluwer, 1997).

(a) Volgens artikel 1153 BW bestaat de schadevergoeding bij vertraging in het betalen van een numerieke geldsom, enkel uit *moratoire of verwijlintrest* tegen de conventioneel bepaalde of – bij gebrek aan overeenkomst – de wettelijke rentevoet, vanaf de dag waarop de schuld eisbaar wordt na aanmaning (Cass. 16 februari 1987, *Arr.Cass.* 1986-87, 789 en *RW* 1987-88, 369; Cass. 21 oktober 1991, *Arr.Cass.* 1991-92, 173). Het toepassingsgebied van deze bepaling is niet beperkt tot conventionele geldsomverbintenissen, maar strekt zich uit tot alle numerieke geldschulden. Volgens het Hof van Cassatie geldt deze bepaling ook in fiscale materies, in het kader van de teruggave van onverschuldigde betalingen, alsook in geval van vertraging in de betaling van sociale uitkeringen (Cass. 26 juni 1978, *Pas.* 1978, I, 1221; Cass. 19 mei 1980, *Pas.* 1980, I, 1147). Het volstaat dat het om een geldsomverbintenis gaat. Artikel 1153 BW verhindert meer bepaald dat bij geldschulden een bijkomende schadevergoeding wegens muntontwaarding toegekend wordt (behoudens bij opzet van de schuldenaar). De *moratoire* interesten zijn verschuldigd op een dubbele voorwaarde: de eisbaarheid van de schuldvordering en een voorafgaande ingebrekestelling. Onderscheid moet worden gemaakt al naargelang de rechter in zijn uitspraak een reeds voorafbestaande schuld vaststelt, dan wel in zijn vonnis zelf het bestaan en het bedrag van de schuld bepaalt:

– Indien de rechter zich ertoe beperkt in zijn vonnis een reeds voorafbestaande en bepaalde schuldvordering te erkennen (bv. de betaling van de koopprijs of het nog verschuldigd saldo ervan; de betaling van het verschuldigd ereloon; de betaling van een vervallen verzekeringspremie), is de *moratoire* interest verschuldigd vanaf de ingebrekestelling, tenzij de wet de interesten van rechtswege doet lopen (bv. art. 609, 1378, 2001 en 2028 BW). De aanmaning tot betalen, de dagvaarding of het verzoekschrift (zélfs voor een onbevoegde rechtbank), waarbij de vordering wordt ingesteld, het indienen van een tegeneis bij conclusie gelden als ingebrekestelling. De verwijlintrest is verschuldigd vanaf de aanmaning tot aan de uitspraak van de rechter. De verwijntrest die de rechter toekent vanaf de datum van het instellen van de rechtsvordering, wordt *gerechtelijke interest* genoemd (Cass. 25 november 1985, *Arr.Cass.* 1985-86, 431; Brussel 4 juni 1987, *Jur.Liège* 1987, 1029; Beslagr. Brussel 3 december 1990, *JT* 1991, 683; Beslagr. Verviers 15 november 1991, *Rechtspr.Antw.* 1992, 127; Luik 18 januari 1991, *JLMB* 1991, noot BIQUET-MATHIEU). Deze gerechtelijke interest is de verderzetting van de *moratoire* interest.

– Indien daarentegen het bestaan en het bedrag van de schuldvordering pas wordt vastgesteld door het vonnis zelf (bv. onderhoudsgelden), dan is er slechts verwijntrest verschuldigd vanaf de uitspraak – tenzij de rechter een vroeger tijdstip bepaalt – en op voorwaarde dat deze interest uitdrukkelijk in de inleidende dagvaarding is gevraagd en de rechter deze vordering heeft ingewilligd; verder is de interest pas verschuldigd wanneer de onderhoudsuitkering eisbaar wordt (d.i.

vanaf de in het vonnis bepaalde vervaldatum) en na een bijkomende aanmaning (bv. betekening van de uitspraak). Een ingebrekestelling is ook vereist voor het doen lopen van de moratoire interesten op de gerechtskosten. Deze zijn slechts verschuldigd vanaf het ogenblik van de uitspraak. De wet bepaalt immers niet dat de interest van rechtswege loopt: een nieuwe ingebrekestelling is derhalve vereist. Om deze reden weigerde het arbeidshof te Brussel in te gaan op de eis om de verwijlinterest zonder bijkomende aanmaning te laten lopen vanaf de datum van de uitspraak, waarin de gerechtskosten werden vastgesteld (Arbh. Brussel 12 februari 1986, *JT* 1987, 11, noot VERBRAEKEN; *anders*: Arbh. Brussel 14 april 1981, *JTT* 1981, 230). In ieder geval begint de moratoire rente te lopen vanaf de betekening van het bevel (zie verder, nrs. 531 e, 564).

(b) Artikel 1153 BW is niet van toepassing bij *waardeschulden*, zoals de verbintenis tot het herstellen van schade bij wanprestatie, onrechtmatige daad of onteigening. Bij deze waardeschulden is, na aanmaning, compensatoire en/of moratoire schadevergoeding (niet: interest) verschuldigd. Door de uitspraak van de rechter – veroordeling tot schadevergoeding wegens misdrijf of onrechtmatige daad – ontstaat echter een geldschuld. Bij laattijdige betaling van de verschuldigde vergoeding is hierop vergoedende interest verschuldigd. Deze vergoedende interest beoogt de schade te vergoeden die het gevolg is van de vertraging bij het betalen van de schadevergoeding na het ontstaan van de schade. Deze interest wordt berekend op het geheel van de in de gerechtelijke uitspraak bepaalde schadevergoedingen, met inbegrip van de compensatoire schadevergoeding (Cass. 25 januari 1989, *Arr. Cass.* 1988-89, 269). Indien na hoger beroep het vonnis van de eerste rechter, dat tot een schadevergoeding veroordeelde, door de appelrechter wordt bevestigd, is van rechtswege vergoedende interest verschuldigd vanaf de uitspraak van het eerste vonnis.

232 Meer en meer vragen schuldeisers uit te voeren voor gerechtelijke interesten op achterstallige onderhoudsuitkeringen, ook al werd betreffende het verschuldigd zijn van deze interesten niets bepaald in het vonnis of de notariële akte. Een vonnis dat enkel veroordeelt tot een onderhoudsbijdrage, verleent geen uitvoerbare titel voor de eventuele verwijlinteresten in geval van wanprestatie. Wanneer de alimentatiegerechtigde schuldeiser zijn vordering beperkt tot een onderhoudsbijdrage en de rechter deze eis inwilligt, verleent het veroordelend vonnis bijgevolg geen uitvoerbare titel tot het bekomen van interesten (G. DE LEVAL, *Traité des saisies*, Luik, 1988, 433, nr. 224; J.L. RENCHON, "Obligations alimentaires et saisies", *RTDF* 1988, 276, nr. 10; Rb. Luik 25 september 1989, *Ann.dr. Liège* 1990, 179). De schuldeiser moet een nieuwe procedure aanvatten om een titel te verkrijgen voor de gedwongen invordering van de verschuldigde interesten. Deze titel moet betekend worden om de interesten te laten lopen.

233 Indien de rechter in zijn vonnis aan een schuldenaar uitstel van betaling of respijtermijnen toekent, wordt de schuldvordering dan eisbaar vanaf de in het vonnis bepaalde vervaldatum of slechts na betekening van het vonnis aan de schuldenaar? In de rechtspraak wordt aangenomen dat de betekening van het vonnis de enige wijze is, waarop een debiteur officieel op de hoogte kan gesteld worden van de inhoud van de beslissing, zodat een schuldeiser zich slechts kan beroepen op de niet-naleving van de respijtermijnen na de betekening van het vonnis (Besl. agr. Luik 16 maart 1988 en Besl. agr. Brussel 13 oktober 1988, aangehaald door G. DE LEVAL, in *Rép.not.*, XIII, *Délais de grâce*, 24) (zie ook boven, nr. 83). De voorafgaande betekening van de uitvoerbare titel is een fundamentele vereiste voor elke gedwongen tenuitvoerlegging.

Dit standpunt wordt niet unaniem gevolgd. Al is de voorafgaande betekening van het vonnis een wezenlijke vereiste voor de gedwongen tenuitvoerlegging ervan, dan is zij volgens een andere strekking in rechtsleer en rechtspraak niet noodzakelijk voor de werking van respijtermijnen. De voorafgaande betekening van de uitspraak heeft tot doel te verzekeren dat de veroordeelde partij kennis krijgt van het haar belastende vonnis en van de haar te wachten staande executie. Zij wordt aldus in de mogelijkheid gesteld van verdediging. Uitstel van betaling of respijtermijnen worden enkel toegekend indien hierom wordt gevraagd: het verzoek impliceert een contradictoir debat, waarbij de betrokken partij in het geding aanwezig is, zich kan verdedigen, haar schuld evenwel niet betwist, maar gelet op haar concrete situatie vraagt om deze schuld met afbetalingen te mogen voldoen. Op grond hiervan wordt gesteld dat het vertrekpunt van de respijtermijn samenvalt met de in het vonnis bepaalde datum (G. DE LEVAL, *Délais de grâce*, nr. 19 in *Rép.not.* Zie voor het Franse recht (art. 511 NCPC): "Le délai (de grâce) court du jour du jugement lorsque

celui-ci est contradictoire; il ne court, dans les autres cas, que du jour de la notification du jugement”).

AFDELING IV

SOORTEN UITVOERBARE TITELS

234 De uitvoerbare titels kunnen in drie categorieën worden ingedeeld. De meest gekende uitvoerbare titels zijn ongetwijfeld de grossen van rechterlijke beslissingen en notariële akten, alsmede van de beslissingen van consulaire ambtenaren die krachtens de wet bevoegd zijn om grossen af te leveren.

Tot deze categorie behoren niet alleen contentieuze rechterlijke beslissingen waarbij geschillen worden beslecht, maar ook beschikkingen op eenzijdig verzoekschrift (bv. inzake beslagprocedures, of waar geen tegenpartij is), het proces-verbaal van minnelijke schikking, het akkoordvonnis, de exequaturbeschikking, een arbitrale beslissing voorzien van het exequatur, de notariële akte.

Een bindende derdenbeslissing levert daarentegen geen uitvoerbare titel op (K. BROECKX, “De bindende derdenbeslissing in het notariaat” in *De notaris en de conflictbeheersing*, Antwerpen, Kluwer, 1999, 306-322).

235 Een tweede categorie omvat authentieke akten uitgaande van andere openbare ambtenaren die akten kunnen afgeven die vereenvoudigd uitvoerbaar zijn, bv. het fiscale dwangbevel uitgaande van de Ontvanger der Belastingen of het sociaal dwangbevel. Deze akten zijn vereenvoudigd uitvoerbaar in die zin dat zij vatbaar zijn om uit zichzelf rechtsgevolgen teweeg te brengen zonder tussenkomst van de rechterlijke macht. Al kunnen openbare ambtenaren, zoals de Ontvanger der Belastingen zichzelf een dwangbevel verschaffen dat vereenvoudigd uitvoerbaar is, zij kunnen verkiezen de gerechtelijke weg te bewandelen om aldus een rechterlijke uitvoerbare titel te bekomen. In enkele uitzonderingsgevallen is een voorafgaande rechterlijke tussenkomst toch vereist, bv. bij een onteigening te algemeen nutte of bij het toepassen van een strafrechterlijke beslissing.

236 Een derde categorie omvat de rechterlijke beslissingen en akten afkomstig van vreemde rechtsmachten en openbare overheden die slechts uitvoerbaar zijn nadat daarvan een exequatur werd bekomen.

§ 1. Rechterlijke uitspraken

237 Rechterlijke beslissingen zijn de meest gebruikelijke uitvoerbare titels. Niet alleen een veroordelend vonnis, ook een akkoordvonnis, een

PV van minnelijke schikking of een exequaturbeschikking zijn vatbaar voor executie (zie nader J. LAENENS e.a., *Handboek gerechtelijk recht*, 2008, 466, nr. 1008 e.v.).

A. VEROORDELLENDE/AFWIJZENDE BESLISSING IN EERSTE AANLEG

238 Rechterlijke uitspraken kunnen gedurende 10 jaar te rekenen van de uitspraak ten uitvoer worden gelegd. De *actio judicati*, de rechtsvordering tot tenuitvoerlegging van een rechterlijke uitspraak, is sedert de nieuwe verjaringswet van 10 juni 1998 onderworpen aan een tienjarige verjaringstermijn, ook al gaat het om een veroordeling die is uitgesproken krachtens een schuldvordering waarop een nog kortere verjaringstermijn van toepassing is (art. 2262bis, § 1 BW) (zie ook verder, nr. 538). De *actio judicati* verjaart voortaan tien jaar na de uitspraak, ook in het raam van de wet op de rijkscomptabiliteit (I. CLAEYS, “De nieuwe verjaringswet: een inleidende verkenning”, *RW* 1998-99, (377), 393, nr. 39). Wat het overgangsrecht van de nieuwe verjaringswet betreft, bepaalt artikel 10 van de wet van 10 juni 1998 dat de nieuwe verjaringstermijn slechts begint te lopen vanaf de inwerkingtreding van de nieuwe wet (d.i. op 27 juli 1998) zonder dat de totale duur meer dan 30 jaar mag bedragen.

239 Een verstekvonnis moet wel binnen het jaar na de uitspraak worden betekend, zoniet wordt het als onbestaande beschouwd (art. 806) (J. LAENENS, “Moet een contradictoire geacht vonnis binnen één jaar na de uitspraak worden betekend?”, *RW* 2003-04, 914). Deze regel betreft alleen het verstekvonnis en laat de bij verstek gevoerde procedure bestaan. De oorspronkelijke dagvaarding voor het gerecht blijft bestaan met de gevolgen ervan voor de stuiting van de verjaring (Cass. 13 september 1993, *Arr.Cass.* 1993, 692). De zaak kan opnieuw ter zitting worden gebracht, zonder nieuwe dagvaarding, door een eenvoudige aanvraag tot vaststelling of een eenvoudige conclusie om een nieuw vonnis te verkrijgen. De rechter die het verstekvonnis heeft gewezen, is ertoe gehouden een nieuw vonnis uit te spreken dat identiek moet zijn aan het initiële vonnis. Sommige rechtspraak stelt dat de verstekklachtende partij bij die gelegenheid zijn verweer niet mag laten gelden, doch hier toe verzet moet instellen (Arbh. Luik 16 maart 2004, *Soc.Kron.* 2004, 575). Volgens het Grondwettelijk Hof daarentegen moet bij een procedure tot nieuwe geldigverklaring van het verstekvonnis dat niet binnen het jaar werd betekend, op verzoek van de partij die het verstekvonnis had verkregen, de niet-verschenen partij haar middelen en argumenten kunnen aanvoeren, ofwel als verwerende partij in de procedure wanneer die op tegenspraak verloopt, ofwel door verzet te doen tegen het opnieuw geldigverklaarde vonnis indien dat vonnis opnieuw bij verstek is gewezen (GwH 19 maart 2008, *BS* 21 mei 2008, *P&B* 2008, 267, *RABG* 2008, 657 en *JLMB* 2008, 999). Het beslag na het verstrijken van die termijn van één jaar is niet onrechtmatig. De beslagene moet echter uitdrukkelijk een beroep doen op artikel 806 (Beslagr. Gent 9 oktober 1990, *TGR* 1991, 22). Omtrent de precieze aard van de sanctie van artikel 806 Ger.W. bestaat geen duidelijkheid. Volgens het Hof van Cas-

satie is de betekeningstermijn van artikel 806 op straffe van verval voorgeschreven, zodat ingevolge de artikelen 862, § 1, 1° en 864 Ger.W., de nietigheid niet gedekt wordt indien zij niet is opgeworpen voor enig ander middel (Cass. 10 januari 1986, *Arr.Cass.* 1985-86, 656 en *RW* 1986-87, 106). Artikel 806 Ger.W. beoogt de bescherming van de versteklatende partij tegen de tardieve uitvoering van het verstekvonnis. Alleen de versteklatende partij kan de toepassing van artikel 806 Ger.W. invoeren, *in limine litis* (A. FETTWEIS, *Manuel de procédure civile*, Liège, 1987, 300).

Wanneer een schuldeiser overgaat tot executie op basis van een verstekvonnis, dat niet binnen het jaar is betekend, kan de versteklatende partij op twee manieren reageren:

- de versteklatende partij kan afzien van de bescherming van artikel 806 Ger.W. door uitdrukkelijk te berusten in het laattijdig betekende verstekvonnis (Brussel 22 november 1990, *Pas.* 1990, II, 77) en door dit vonnis vrijwillig uit te voeren of door tegen dit vonnis verzet of hoger beroep in te stellen zonder de sanctie op te werpen;
- de versteklatende partij kan zich op grond van artikel 806 Ger.W. verzetten tegen de executie en aan de beslagrechter vragen dat de schuldeiser wordt veroordeeld wegens tergend en roekeloos beslag omdat de uitvoerbare kracht van het vonnis is komen te vervallen. Niet de schuldvordering zelf, maar de bekrachtiging ervan in het vonnis dat toelaat tot gedwongen uitvoering over te gaan, is vervallen.

1. Inhoud van de beslissing

240 In het algemeen kunnen alleen veroordelende vonnissen leiden tot tenuitvoerlegging door dwangmiddelen tegen de veroordeelde die er niet vrijwillig aan voldoet. Een *veroordelend of condempnoir* vonnis veroordeelt de gedaagde tot het voldoen van een prestatie. Deze prestatie kan bestaan in een geven, een doen of een niet-doen. Ook afwijzende beslissingen kunnen een uitvoerbare titel verlenen, bv. wat betreft de kosten. Een vonnis in gemeenverklaring is geen uitvoerbare titel die aanleiding kan geven tot een uitvoerend beslag lastens de in tussenkomst geroepen partij. Een vonnis waarbij de schuldenaar wordt veroordeeld om iets te doen en de schuldeiser wordt gemachtigd om in geval van weigering te laten uitvoeren door een derde op kosten van de schuldenaar verleent een titel om de kosten van de werken terug te vorderen (G. DE LEVAL, “Aspects actuels du droit des saisies”, *JT* 1980, 632, nr. 33).

Er bestaat betwisting in de rechtsleer of enkel de veroordelingen vervat in het *b e s c h i k e n d g e d e e l t e*, vatbaar zijn voor executie. Een gedeelte van de rechtsleer meent dat slechts de verplichting waartoe het dispositief veroordeelt, ten uitvoer kan gelegd worden (J. VAN COMPERNOLLE, “Considérations sur la nature et l’étendue de l’autorité de la chose jugée en matière civile” (noot onder Cass. 10 september 1981), *RCJB* 1984, 264, nr. 33). De uitvoerbare kracht kan volgens deze strekking enkel verleend worden aan wat in het

dispositief klaar en duidelijk is uitgedrukt in termen van bevel, verbod of veroordeling. Een ander gedeelte van de rechtsleer aanvaardt daarentegen het bestaan van “*motifs décisives*” (A. PERDRIAU, “*Les dispositifs implicites des jugements*”, *JCP* 1988, 3352). Een soepeler standpunt dringt zich inderdaad op (zie ook, nr. 9). De plaats van de veroordeling (overwegend gedeelte, *dictum*) is zonder belang (zie en vgl. Cass. 22 december 1987, *Arr.Cass.* 1987-88, 533; Cass. 15 maart 1991, *Arr.Cass.* 1990-91, 739 en nog m.b.t. het gezag van gewijsde: J. LAENENS e.a., *Handboek gerechtelijk recht*, 2008, 153, nr. 264).

241 Een vonnis dat enkel veroordeelt tot een onderhoudsbijdrage, verleent geen uitvoerbare titel voor de eventuele verwijlinteressen in geval van wanprestatie. Wanneer de alimentatiegerechtigde schuldeiser zijn vordering beperkt tot een onderhoudsbijdrage, en de rechter deze eis inwilligt, verleent het veroordelend vonnis bijgevolg geen uitvoerbare titel tot het verkrijgen van interesten (J.L. RENCHON, “*Obligations alimentaires et saisies*”, *RTDF* 1988, 276, nr. 10; Brussel 22 oktober 1985, *RTDF* 1988, 278; Rb. Luik 25 september 1989, *Ann.dr.Liège* 1990, 179; anders: Rb. Brussel 16 januari 1989, *JLMB* 1989, 367).

Een afzonderlijke eis tot het verkrijgen van een uitvoerbare titel voor de verschuldigde interesten dringt zich op (C. BIQUET-MATHIEU, “*Au sujet des intérêts produits par une condamnation judiciaire*”, *JT* 1991, 33). Heeft de schuldeiser daarentegen wel de toekenning gevorderd van interesten in geval van wanprestatie, samen met een veroordeling tot onderhoudsgelden, maar heeft de rechter nagelaten daarover uitspraak te doen, dan kan de schuldenaar geen nieuwe eis instellen – omwille van het gezag van gewijsde van de eerste beslissing –, doch moet hij door het aanwenden van rechtsmiddelen deze nalatigheid laten corrigeren. Het gebrek aan een uitvoerbare titel belet echter niet dat er interesten verschuldigd zijn. De beslagrechter is niet bevoegd om deze veroordeling uit te spreken, vermits dit geen uitvoeringsincident is. Gaat men ervan uit dat de beslagrechter ook deelt in de voorwaardelijke volheid van bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg, waarvan hij deel uitmaakt, dan zou hij wel dergelijke veroordeling kunnen uitspreken indien de verweerderschuldenaar geen verdelingsincident of een exceptie van onbevoegdheid *in limine litis* heeft opgeworpen.

242 Vonnissen en arresten kunnen wel verbeterd of uitgelegd worden (art. 793-794 Ger.W.) (zie ook boven, nr. 70). De verbetering slaat op een verschrijving die kan rechtgezet worden aan de hand van elementen in de beslissing zelf (A. FETTWEIS, *a.w.*, 260, nr. 348), terwijl interpretatie van de titel enkel toegelaten is als de beslissing een duistere of ambiguë inhoud heeft (Arbrb. Luik 18 oktober 1976, *JL* 1976-77, 122) en het mogelijk is beter te formuleren wat de rechter heeft beslist zonder te moeten peilen naar de achterliggende gedachten van de rechter (A. FETTWEIS, *a.w.*, nr. 247). Zo kan de rechter die nagelaten heeft een beslissend motief te hernemen in het beschikkend gedeelte, deze vergetelheid herstellen en de inlassing van dit motief in het beschikkend gedeelte bevelen (Rb. Luik 23 oktober 1987, *JLMB* 1987, 1475). Een duidelijk beschikkend gedeelte behoeft geen interpretatie (Cass. 10 mei 1977, *Pas.* 1977, I, 916; E. GUTT en J. LINSMEAU, *a.w.*, *RCJB* 1983, 97, nr. 88). De rechter mag bij de verbetering of interpretatie van de titel overeenkomstig de artikelen 793-796, de rechten van de partijen niet uitbreiden, wijzigen of beperken (Cass. 3 december 1970, *Pas.* 1971, I, 306 en *Arr.Cass.* 1971, 325; Cass. 25 februari 1974, *Pas.* 1974, I, 654 en *Arr.Cass.* 1974, 697; Cass. 3 november 1975, *Pas.* 1976, I, 284 en *Arr.Cass.* 1976, 293; Cass. 21 december 1976, *Pas.* 1977, I, 450 en *Arr.Cass.* 1977, 449; Cass. 10 mei 1977, *t.a.p.*; Cass.

18 oktober 1983, *Pas.* 1984, I, 166 en *Arr.Cass.* 1984, 179; Cass. 8 december 1989, *Pas.* 1990, I, 447).

243 Een zuiver declaratoir vonnis behoeft geen dwangmiddel, omdat het rechtsgevolg heeft onafhankelijk van de medewerking van de in het ongelijk gestelde partij. Het declaratoir vonnis geeft een uitspraak omtrent het bestaan of niet-bestaan van een subjectief recht of de rechtsverhouding waarop de eiser zich beroept. Tot declaratoire vonnissen geven aanleiding gedingen betreffende de inroeping van staat, de vordering tot nietigverklaring van een testament, de vordering tot erkenning van eigendom of een ander zakelijk recht. Ook is iedere uitspraak waarbij een eis wordt ontzegd een declaratoir vonnis.

244 Constitutieve vonnissen zijn evenmin vatbaar voor gedwongen executie. Het zijn vonnissen waarbij een bestaande rechtsbetrekking wordt tenietgedaan of een nieuwe rechtstoestand wordt geschapen, zoals vonnissen tot nietigverklaring van een huwelijk, scheiding van goederen, echtscheidingsvonnissen, ontbinding van een overeenkomst, faillietverklaring. Meestal zal een veroordelend of constitutief vonnis ook declaratoir zijn. Aan de veroordeling van de gedaagde gaat vooraf de beslissing omtrent het bestaan van de rechtsbetrekking waarop de eiser zich heeft beroepen. Een echtscheiding wordt niet uitgesproken voordat is vastgesteld dat er een grond tot echtscheiding is. Deze "gemengde" vonnissen kunnen dan ook een uitvoerbare titel opleveren.

2. Voorafgaande betekening

245 Een vonnis kan pas ten uitvoer worden gelegd na de betekening van de uitgifte of in uitzonderlijk dringende gevallen, van de minuut, voorzien van het formulier van tenuitvoerlegging (art. 1386, 1495, eerste lid en 1041, tweede lid). Dit voorschrift heeft tot strekking te verzekeren dat de veroordeelde partij zeker kennis krijgt van het haar belastende vonnis en van de haar te wachten staande executie zodat zij in de mogelijkheid wordt gesteld zich te verdedigen. Bovendien wordt aan de schuldenaar de kans geboden vooralsnog vrijwillig uit te voeren. De volledige titel moet worden betekend, zodat een betekening die enkel een verwijzing naar een vonnis inhoudt niet volstaat (*RPDB*, tw. *Saisie-généralités*, nr. 551). Soms mag de titel wel betekend worden samen met de eerste daad van tenuitvoerlegging, bv. in geval van bewarend beslag, of bij betekening van het bevel voorafgaand aan het uitvoerend beslag wanneer het vonnis uitvoerbaar bij voorraad is (art. 1499).

Wanneer tot executie wordt overgegaan zonder voorafgaande betekening kan de geëxecuteerde de nietigheid van de uitvoeringshandelingen doen vaststellen. Het gaat hierbij om een relatieve nietigheid (G. DE LEVAL en J. VAN COMPERNOLLE, a.w. in *Les voies conservatoires et d'exécution*, Brussel, 1982, 63, nr. 80; anders: Beslagr. Brugge 5 augustus 1977, *RW* 1977-78, 1207). Een

laattijdige betekening kan de reeds ten uitvoer gelegde maatregelen niet *a posteriori* regulariseren (Cass. fr. 11 april 1986, *D.* 1986, IR, 248). De betekening heeft tot gevolg dat de gedwongen executie meteen mogelijk wordt (behoudens voor geldsommenveroordelingen (art. 1495, tweede lid) of indien anders is beslist), en is tevens van belang voor de verbeurte van de dwangsom en de aanvang van de termijn voor het instellen van rechtsmiddelen. De schuldenaar kan de afgifte van de uitvoerbare titel eisen tegen betaling van de verschuldigde som of uitvoering van de verschuldigde prestatie.

246 Uitzonderlijk is geen voorafgaande betekening vereist. Zo kunnen vonnissen waarbij onderzoeksmaatregelen worden bevolen (bv. art. 880, 919, 996 en 1008) rechtstreeks ten uitvoer worden gelegd zonder voorafgaande betekening (art. 1496). Partijen kunnen overeenkomen dat het vonnis vooraf niet moet betekend worden (*RPDB*, tw. *Exécution des jugements et des actes en matière civile*, nr. 160). Een voorafgaande betekening van de titel is evenmin vereist bij de tenuitvoerlegging van de notariële akten: partijen worden verondersteld de inhoud daarvan te kennen, nu de akte hen werd voorgelezen vooraleer zij door hen en door de notaris werd ondertekend. Ten slotte is geen betekening vereist wanneer de akte uitvoerbaar is op de minuut (*RPDB*, tw. *Exécution des jugements et actes en matière civile*, nr. 158).

247 In principe kan na de betekening meteen tot executie worden overgegaan, tenzij het vonnis anders bepaalt of tenzij het een geldsommenveroordeling betreft, in welk geval overeenkomstig artikel 1495, tweede lid Ger.W. geen tenuitvoerlegging mogelijk is voor het verstrijken van een maand na de betekening van de beslissing, tenzij de voorlopige tenuitvoerlegging daarvan is gelast. Beslissingen die geen geldsommenveroordelingen inhouden zijn onmiddellijk na de betekening ervan uitvoerbaar, behoudens andersluidende beslissing, zelfs gedurende de termijn van verzet of hoger beroep (zie boven, nr. 10).

Een afwijkende regeling geldt voor de uithuiszetting (zie boven, nr. 13 e.v.).

248 In Nederland kan een verstekvonnis pas ten uitvoer worden gelegd na het verstrijken van 8 dagen na de betekening ervan: artikel 432 Wb.Rv. Van zodra verzet of hoger beroep werd aangetekend kan niet meer tot uitvoering worden overgegaan, tenzij voor veroordelingen die uitvoerbaar bij voorraad werden verklaard. Voorziening in cassatie heeft daarentegen geen schorsende werking, behalve wat betreft vonnissen waarbij een echtscheiding werd toegestaan.

3. *Executiegerechtigde*

249 Diegene(n) in wiens voordeel het vonnis werd gewezen kan tot betekening van de uitvoerbare titel overgaan (Y. LOBIN, "La notification des jugements et ses sanctions", *D.* 1985, 381). Tot deze gerechtigden behoren niet enkel de schuldeiser zelf, doch desgevallend ook diens wettelijke of gerechtelijke vertegenwoordiger (bv. voogd, voorlopige bewindvoerder, gerechtelijk raadsman), een beneficiaire erfgenaam, een curator van een onbeheerde nalatenschap, een cessionaris of persoon die wettelijk of conventioneel gesubrogeerd is in de rechten van de schuldeiser, zelfs als de cessie of de subrogatie volgt uit een onderhandse overeenkomst, mits deze vooraf ter kennis wordt gebracht (zie verder, nr. 520). De rechtsopvolger (verkrijger, cessionaris, begiftigde) moet immers ook de titel betekenen waaruit zijn hoedanigheid blijkt (bv. de akte van aankoop, overdracht, schenking; de akte van bekendheid; de schuldeiser die handelt krachtens art. 1166 BW, de titel van zijn schuldvordering). Een derde die via de betaling van een

schuld wettelijk gesubrogeerd is in de rechten van de schuldeiser, overeenkomstig artikel 1251, 3° BW, is rechtsgeldig houder geworden van de oorspronkelijke uitvoerbare titel en dit op een wijze die aan de schuldenaars kan worden tegengeworpen. De gesubrogeerde schuldeiser kan derhalve alle rechten uit deze titel uitoefenen en de vervolgingen voortzetten die zijn rechtsvoorganger reeds was aangevangen, zoals dit ook het geval is bij cessie die plaatsvindt na de betekening van een bevel (zie verder, nr. 520).

In geval van overgang van executierechten kan de executie pas worden begonnen of voortgezet na de betekening van deze overgang aan de geëxecuteerde. De rechten uit het vonnis gaan over op de rechtsopvolger zodat deze het vonnis kan ten uitvoer leggen tegen de veroordeelde. De partij die een uitvoerbare titel verkrijgt nadat de onderliggende rechtsverhouding is gewijzigd, kan zelf tot executie overgaan in eigen naam en voor rekening van de nieuwe eigenaar-rechtsopvolger en is niet verplicht die wijziging te vermelden (K. BROECKX, "Recente ontwikkelingen in het beslagrecht" in *Gandavus Actueel III*, Antwerpen, Kluwer, 1998, 6, nr. 10; Gent 14 april 1995, *RW* 1995-96, 326, noot STORME).

250 In het Nederlandse artikel 6:142 lid 1 NBW is bepaald dat bij overgang van een vordering op een nieuwe schuldeiser deze de daarbij behorende nevenrechten verkrijgt, zoals de bevoegdheid om de ter zake van de vordering en de nevenrechten bestaande executoriale titels ten uitvoer te leggen. Bij overdracht van een onroerende zaak gaat het recht tot executie van een vonnis tot ontruiming van die zaak op de rechtsopvolger over. In geval van faillissement zal de executie vervolgd worden door of tegen de curator. Na de homologatie van het gerechtelijk concordaat kan de gefailleerde persoonlijk de executie vervolgen van het vonnis dat de curator had bekomen.

4. *Executieplichtige*

251 Een uitvoerbare titel kan in beginsel slechts ten uitvoer worden gelegd tegen diegene die in de titel wordt aangewezen als executieplichtige (en tegen diens rechtsopvolgers) (Cass. 22 november 2007 (F.06.0053.N) www.juridat.be). De titel is dus niet uitvoerbaar tegen solidaire medeschuldenaren die niet als zodanig in de titel worden genoemd. De tenuitvoerlegging tegen andere personen is slechts mogelijk wanneer zulks een wettelijke grondslag heeft (zie verder, nr. 310).

In geval van betwisting, komt het de beslagrechter niet toe te beslissen dat een uitvoerbare titel ten uitvoer kan gelegd worden tegen een andere partij dan diegene die in de titel als schuldenaar wordt aangewezen. Dit blijkt uit het arrest van het Hof van Cassatie van 27 juni 1996. Nadat een schuldeiser was overgegaan tot gedwongen uitvoering van een titel lastens de rechtsopvolger van de veroordeelde schuldenaar, die daartegen bij de beslagrechter verzet had aangetekend, rees de vraag of de beslechting van dit geschil behoort tot de bevoegdheid van de beslagrechter. Volgens het Hof van Cassatie kan de beslagrechter niet beslissen dat een uitvoerbare titel ten uitvoer kan worden gelegd tegen een andere partij dan diegene die in de titel als schuldenaar wordt aangewezen (Cass. 27 juni 1996, *RW* 1996-97, 789 met noot DIRIX). De be-

slagrechter kan wel nagaan of een schuldvordering is overgegaan op een cessionaris en hiermee ook de bevoegdheid tot executie ten titel van de rechtsvoorganger. De vaststelling van een rechtsopvolging aan actiefzijde behoort derhalve wel tot zijn bevoegdheid (Gent 14 april 1995, *RW* 1995-96, 326, noot STORME).

252 In Nederland hoeft men de naam en woonplaats van de gedaagde niet te vermelden als het een vordering tot ontruiming van een onroerend goed betreft door personen zonder recht of titel wier namen en woonplaatsen in redelijkheid niet kunnen worden achterhaald (art. 4, 12° Wb.Rv.). Te denken valt aan het probleem van de gekraakte panden. Gedaagden worden dan aangeduid als "zij die verblijven in het onroerend goed gelegen te ..." en als zodanig tot ontruiming veroordeeld (zie boven, nr. 17).

253 Het vonnis waarin echtgenoten solidair ten voordele van een derde (bv. een bank) met verplichtingen worden belast, is geen uitvoerbare titel op grond waarvan een van de echtgenoten door middel van gedwongen tenuitvoerlegging de bedragen kan terugvorderen die hij, bovenop zijn verplichtingen, ter ontlasting van de andere echtgenoot aan derden zou hebben betaald (Gent 7 december 1993, *RW* 1993-94, 1338). Het zou maar anders zijn indien in de beslissing uitdrukkelijk en duidelijk was bepaald dat de echtgenoot, die voor rekening van de andere echtgenoot een derde zou hebben betaald, dit bedrag op basis van het betalingsbewijs van zijn echtgenote zou kunnen terugvorderen. Bij een ontstentenis van een dergelijke veroordeling tussen partijen en van een dwangsom, wat mogelijk is wanneer de geldsom aan een derde moet worden betaald, zullen de rekeningen moeten worden geregeld in het kader van de vereffening van het huwelijksvermogensstelsel na echtscheiding.

254 Bij tenuitvoerlegging ten laste van vennootschappen, gebeurt het vaak dat in de dagvaarding en het veroordelend vonnis de naam of de rechtsvorm van de vennootschap foutief is aangeduid: er wordt bv. verwezen naar de handelsnaam die voorkomt op het briefpapier van een vennootschap i.p.v. naar de maatschappelijke benaming; veroordeeld wordt de pvba waar deze inmiddels de vorm van een nv heeft aangenomen. Het Hof van Cassatie, hierin gevolgd door de lagere rechtspraak, neemt aan dat dergelijke vergissingen en onjuistheden niet tot nietigheid kunnen leiden, als er bij de aangesproken vennootschap aan wie het exploit werd betekend geen twijfel kan bestaan over het feit dat zij de werkelijke bestemming van de dagvaarding is en indien zij in de gelegenheid was haar verweer aan de rechter voor te leggen. Dit wordt vooral aangenomen als de vennootschap aan wie betekend werd, de onjuistheid zelf in de hand heeft gewerkt (Rb. Antwerpen 5 juni 1991, *RW* 1991-92, 691, noot BROECKX).

255 Het vonnis is niet uitvoerbaar tegen derden die een eigen belang bij het geschil zouden hebben, mochten zij erbij betrokken zijn geweest, maar voor wie de titel geen verplichtingen kan inhouden omdat zij er niet bij betrokken werden. Er zijn evenwel andere derden die geen enkel persoonlijk belang hebben doch uit hoofde van hun ambt gehouden zijn om de titel uit te voeren na vooraf de regelmatigheid ervan te hebben vastgesteld. Het gaat om derden die krachtens de wet geroepen zijn om mee te werken aan de realisatie van de rechten die vervat zijn in het vonnis. Zij kunnen wél verplicht worden de titel ten uitvoer te leggen (art. 1388). Te denken valt aan de ambtenaar van de burgerlijke stand aan wie bevel gegeven is een huwelijk te sluiten, of een naam in de registers van de burgerlijke stand in te schrijven; een hypotheekbewaarder, of sekwester die de zaak moet teruggeven, de derde-beslagene die na het verstrijken van een termijn van 15 dagen de gelden uit handen moet geven (*RPDB*, tw. *Exécution des jugements et des actes en matière civile*, nrs. 225 e.v.). Beslissingen waarbij aan een derde opheffing, doorhaling van een hypothecaire inschrijving, betaling of enige andere prestatie wordt bevolen of opgelegd, zijn door of tegen hem enkel uitvoerbaar op een verklaring van de griffier van het gerecht dat de beslissing heeft gewezen dat er bij zijn weten binnen de door de wet vastgestelde termijn geen verzet noch hoger beroep tegen de beslissing is ingesteld.

Deze verklaring is niet vereist wanneer de beslissing, voorafgaandelijk betekend of ter kennis gebracht indien de wet het voorschrijft, uitvoerbaar is niettegenstaande hoger beroep, en, indien zij bij verstek is gewezen, niettegenstaande verzet, behoudens het bewijs indien daartoe grond bestaat, dat de bij het vonnis opgelegde of bij de wet voorgeschreven formaliteiten vervuld zijn (art. 1388). Dit is bv. het geval met de beschikking waarin de beslagrechter de opheffing van een onroerend beslag beveelt.

B. HERVORMING OF Vernietiging van de uitvoerbare titel na verzet of hoger beroep

256 De rechterlijke beslissing als uitvoerbare titel heeft deze specifieke eigenschap dat zij kan hervormd of vernietigd worden door het instellen van gewone (verzet/hoger beroep) of buitengewone rechtsmiddelen (cassatie/derdenverzet). Beslissingen in eerste aanleg kunnen teniet worden gedaan ten gevolge van een procedure in (derden)verzet of hoger beroep. Beslissingen in laatste aanleg zijn vatbaar voor cassatie en kunnen vervangen worden door een andersluidende beslissing van het appelgerecht dat na verwijzing oordeelt. Ten slotte kan na een beschikking in kort geding een andersluidende beslissing worden getroffen door de bodemrechter. De vraag rijst wat de werking is van deze andersluidende beslissing in verzet of hoger beroep, van de verbreking door het Hof van Cassatie, of van de andersluidende bodembeslissing op de oorspronkelijke uitvoerbare en eventueel reeds ten uitvoer gelegde titel.

Hoewel de begunstigde van een vonnis dat uitvoerbaar bij voorraad is, krachtens de wet zelf gerechtigd is (bv. beschikking kort geding) of door de rechter gemachtigd wordt (art. 1398, tweede lid Ger.W.), deze uitvoerbare titel voorlopig ten uitvoer te leggen, voor het vonnis definitief is, handelt hij hierbij op "eigen risico" (zie verder, nrs. 371 e.v.). Dit risico houdt in dat de begunstigde die het vonnis laat executeren en nadien door de rechter op verzet of door de appelrechter in het ongelijk wordt gesteld, gehouden is tot een restitutieplicht (voor Nederland: A.A. VAN ROSSUM, *Aansprakelijkheid voor de tenuitvoerlegging van vernietigde of terzijde gestelde beschikkingen*, Deventer, Kluwer, 1991, 265 p.).

De partij die een vonnis doet uitvoeren waarvan de rechter in eerste aanleg de voorlopige tenuitvoerlegging toegestaan heeft, moet, bij gehele of gedeeltelijke wijziging of vernietiging ervan door de appelrechter, boven de teruggave van hetgeen zij ingevolge de gewijzigde of vernietigde beslissing ontvangen heeft, de schade vergoeden die door de enkele tenuitvoerlegging ontstaan is, zonder dat daartoe enige kwade trouw of fout in de zin van de artikelen 1382 en 1383 BW vereist is (Cass. 7 april 1995, *RW* 1995-96, 184, noot BROECKX) (zie ook verder, nr. 371). De voorlopige uitvoerbaarheid van een vonnis, zowel wanneer die van rechtswege plaatsvindt als wanneer die door de rechter wordt toegestaan, is immers slechts een loutere mogelijkheid en geen verplichting voor de partij die het vonnis heeft verkregen (Cass. 20 november 1953, *Arr.Cass.* 1954, 190, *Pas.* 1954, I, 220 en *RW* 1953-54, 1763; A. VAN OEVELEN en D. LINDEMANS, "Het kort geding: herstel van schade bij andersluidende beslissing van de bodemrechter", *TPR* 1985, nr. 11).

1. *Teruggaveplicht*

257 Omtrent de juridische grondslag en omvang van de teruggaveplicht heerst in rechtspraak en rechtsleer geen discussie. De wijziging/vernietiging van een uitvoerbaarverklaard vonnis doet de rechtsgrond van de voorlopige tenuitvoerlegging vervallen met terugwerkende kracht. Dit heeft tot gevolg dat de partij tegen wie is uitgevoerd, de reeds door hem geleverde prestaties als onverschuldigd kan terugvorderen. De juridische grondslag voor de teruggaveplicht is de hervormende of vernietigende beslissing op verzet of in hoger beroep. Op grond van de nieuwe titel kan de teruggave worden geëist van wat uitgevoerd werd, ook al wordt dit niet uitdrukkelijk bepaald in het beschikkende gedeelte van de nieuwe titel (Cass. 15 februari 1973, *Arr.Cass.* 1973, 599 en *Pas.* 1973, I, 570; Cass. 16 november 1973, *Arr.Cass.* 1974, 313 en *Pas.* 1974, I, 295).

2. *Schadevergoedingsplicht*

258 Meer omstreden is de vraag of degene, die is overgegaan tot de executie van een vonnis dat uitvoerbaar was doch in hoger beroep teniet wordt gedaan, naast de teruggave, ook tot schadevergoeding kan gehouden zijn. Tot het arrest van het Hof van Cassatie van 7 april 1995 heerste in de rechtspraak en rechtsleer grote onduidelijkheid omtrent de juridische grondslag en omvang van de schadevergoedingsplicht van de executant. Omtrent dit probleem werden uiteenlopende standpunten verdedigd.

Traditioneel werd gesteld dat de beginselen van de quasi-delicte aansprakelijkheid (art. 1382 BW) toepassing moeten vinden. Dit betekent dat moet aangetoond worden dat degene die tot executie is overgegaan, foutief gehandeld heeft (Cass. 24 mei 1878, *Pas.* 1878, I, 274; voor Frankrijk: Cass. fr., 27 april 1864, *D.P.* 1864, I, 303; Cass. fr. 12 februari 1895, *D.P.* 1895, I, 208). Deze fout kan evenwel niet gelegen zijn in het feit zelf tot executie te zijn overgegaan vermits de begunstigde over een uitvoerbare titel beschikte die hem daartoe machtigde. Het onrechtmatig karakter van de tenuitvoerlegging moet derhalve gezocht worden in de wijze waarop zij plaatsvond, bv. zonder nut of noodzaak. Volgens deze opvatting kunnen bij de vernietiging van een geldsommenveroordeling enkel vergoedende interesten op de terug te betalen som worden gevorderd, als een fout kan aangetoond worden in hoofde van de executant.

Volgens een tweede opvatting gaat het hier om een foutloze, objectieve aansprakelijkheid (zie omtrent dit begrip H. BOCKEN, "Van fout naar risico", *TPR* 1984, (329), 331, nr. 4). Het louter feit dat de beslissing wordt hervormd is op zichzelf een voldoende reden voor het toekennen van schadevergoeding.

Nog een andere opvatting, die vooral toepassing vindt op veroordelingen tot betaling van een geldsom, gaat uit van de theorie van de onverschul-

digde betaling. Gesteld wordt dat ten gevolge van de nieuwe beslissing op verzet of in hoger beroep het onverschuldigd karakter van de in uitvoering van de eerste beslissing gedane betaling vaststaat. De begunstigde die tot voorlopige tenuitvoerlegging is overgegaan moet dan beschouwd worden als een ontvanger te kwader trouw in de zin van artikel 1378, tweede lid BW. Dit betekent dat hij niet enkel verplicht is terug te geven wat hij ontvangen heeft (restitutieplicht) maar bovendien ook vergoedende interesten moet betalen vanaf de dag van de effectieve betaling in zijn handen tot die van de teruggave. Deze vergoedende interesten vormen de schadevergoeding waartoe de executant als ontvanger te kwader trouw gehouden is. De toegepaste rentevoet is meestal de wettelijke rente of de door bankinstellingen aangerekende rentevoeten, als partijen overeengekomen zijn de betwiste geldsom bij een bank in bewaring te geven in afwachting van de beslechting van het geschil. Die stelling wordt terecht door een aantal auteurs aangevochten (A. VAN OEVELEN en D. LINDEMANS, *a.w.*, nr. 18). Wie geld ontvangt in uitvoering van een uitvoerbaar vonnis heeft daartoe, op het ogenblik van de executie zelf, het volste recht krachtens een uitvoerbare titel, en weet op dat ogenblik nog niet dat wat hij ontvangt, hem later niet verschuldigd zal zijn (H. DE PAGE, *Traité*, III, 1967, 28, nrs. 19-20). Hij is een ontvanger "te goeder trouw", tot de hervorming van zijn titel in hoger beroep. Hij weet alleen dat hij het risico van een mogelijke hervorming op zich moet nemen.

259 In het reeds genoemde arrest van 7 april 1995 gaf het Hof van Cassatie de voorkeur aan de tweede opvatting. Het gaat hier inderdaad om een *risico aansprakelijkheid* die voortvloeit uit de wet: artikel 1398, tweede lid Ger.W. (A. VAN OEVELEN en D. LINDEMANS, *a.w.*, 1066-1067, nr. 22). De partij moet zelf de nadelige gevolgen dragen van het risico dat het vonnis wordt hervormd. De partij tegen wie wordt uitgevoerd moet dan ook geen fout bewijzen. Het feit zélf een vonnis ten uitvoer te leggen waarvan de voorlopige tenuitvoerlegging door de wet of de rechter werd toegestaan, ook al weet men dat het vonnis nog vatbaar is voor hervorming, kan moeilijk als een fout beschouwd worden (M. PLANIOL en G. RIPERT, *Traité*, VI, 814, nr. 583). De partij die voorlopig uitvoert, handelt niet foutief, maar moet wel de gevolgen ondergaan van het feit dat het risico van de hervorming van het vonnis, dat hij op zich nam, zich gerealiseerd heeft (G. BOLARD, noot onder Cass. fr. 9 november 1983, *D.* 1985, jur., 320).

Voor de begroting van de vergoeding van de schade gelden de gemeenrechtelijke regels. De partijen moeten zoveel mogelijk in de toestand worden geplaatst waarin zij zich zouden bevonden hebben ware de schadeverwekkende handeling niet gesteld. Dit betekent dat het herstel waar mogelijk *in natura* moet geschieden, desnoods door betaling van een vervangende schadevergoeding. In geval van hervorming van een geldsommenveroordeling moet de ontvangen som worden terugbetaald, alsmede vergoedende interesten vanaf de datum van de betaling tot de datum van de hervormende uitspraak. Het zou aangewezen zijn dat de appelrechter aanduidt dat de interesten verschuldigd zijn vanaf de dag dat de schuldeiser de terug te betalen hoofdsom ont-

vangen heeft (Arbh. Antwerpen 21 maart 1883, *JTT* 1883, 296). Het betreft dan vergoedende interesten verschuldigd op grond van artikel 1382 BW of op grond van de objectieve risicoaansprakelijkheid, nu artikel 1153 BW geen toepassing kan vinden (Cass. 26 oktober 1849, *Pas.* 1851, I, 124). Anders valt niet in te zien hoe de schuldenaar interesten kan vragen op de terug te betalen hoofdsom vóór het ogenblik dat hij de terugbetaling daarvan kon eisen, zijnde het moment van de hervormende uitspraak in beroep waarbij het onverschuldigd karakter van de betaling werd vastgesteld.

Vanaf de datum van de hervormende uitspraak zijn overeenkomstig artikel 1153 BW ook verwijl- of moratoire interesten verschuldigd tot de dag van de effectieve betaling (K. BROECKX, *t.a.p.*; J. RONSE e.a., *Schade en schadeloosstelling* in *APR*, nrs. 329 e.v.; H. DE PAGE, *Traité*, II, 1073, nr. 1028; L. SCHUERMANS, J. SCHRIJVERS, D. SIMOENS, A. VAN OEVLEN en M. DEBONNAIRE, “Overzicht van rechtspraak. Onrechtmatige daad en schadeloosstelling (1969-1979)”, *TPR* 1977, (433), 467, nr. 15).

260 Volgens het leerstuk van de risicoaansprakelijkheid, heeft de goede of kwade trouw van de executant geen enkele invloed op de omvang van diens schadeherstelplicht: hij is gehouden tot een volledig herstel. Wel kan nog bijkomend schadevergoeding worden gevorderd op grond van artikel 1382 BW als de vervolgende partij foutief gehandeld heeft, bv. zonder nut of noodzaak, op ondoordachte wijze of als er een manifeste wanverhouding bestaat tussen het voorwerp en de oorzaak van de tenuitvoerlegging. Behoudens de problematiek van de interesten, kan de schadevergoedingsplicht nog andere gevolgen teweegbrengen.

Te denken valt aan het volgende geval: A voert uit tegen B; B wil kantonneren. De kosten van het kantonnement komen ten laste van B, tenzij ze veroorzaakt werden door een onregelmatig of ongegrond beslag van de schuldeiser waarvoor opheffing werd bekomen. Nemen wij aan dat de partijen in hetzelfde geval overeenkomen dat B een bankgarantie stelt, omdat hij niet over voldoende middelen beschikt om te kantonneren. De kostprijs van deze bankgarantie zal in die omstandigheden kunnen verhaald worden. De benarde financiële toestand van de benadeelde komt in principe ook voor rekening van de aansprakelijke. Als de schade daardoor groter is dan normaal (bv. financieringskosten), dan moeten die ook worden vergoed (M. VAN QUICKENBORNE, *De oorzakelijkheid in het recht van de burgerlijke aansprakelijkheid*, Brussel, 1972, 529, nrs. 915 e.v.).

C. VERBREKING IN CASSATIE

261 De voorziening in cassatie in burgerlijke zaken heeft in beginsel geen schorsende werking. Door over te gaan tot de tenuitvoerlegging van een arrest van het hof van beroep, oefent de begunstigde enkel een wettelijk toegekend recht uit en begaat hij in principe geen fout. In geval van verbreking van dit arrest, wordt niet enkel de aangevochten beslissing vernietigd, maar ook alles wat daarop volgde, zoals alle uitvoeringshandelingen. Het cassatiearrest levert een titel op tot herstel in de vorige toestand (Beslagnr. Brussel 29 december 2005, *JLMB* 2006, 484). De titel krachtens dewelke werd uitgevoerd wordt met terugwerkende kracht tenietgedaan. Dit betekent dat partijen moeten

geplaatst worden in dezelfde toestand als deze voor het vernietigde arrest. De restitutieplicht is virtueel begrepen in het cassatiearrest. Een uitdrukkelijke veroordeling daartoe is niet vereist. Het Hof van Cassatie besliste dat een cassatiearrest waarbij een arrest van het hof van beroep verbroken de partij in wiens voordeel het verbroken arrest was uitgesproken verplicht terug te geven wat hij in uitvoering van het vernietigd arrest had ontvangen, ook wanneer het cassatiearrest dit niet uitdrukkelijk bepaalt.

Diegene in wiens voordeel de beslissing wordt verbroken, hoeft geen nieuwe titel om de andere partij uitdrukkelijk tot restitutie te verplichten (Cass. 15 september 1983, *Arr.Cass.* 1983-84, nr. 29 en *Pas.* 1984, I, 42; J. VAN COMPERNOLLE, *a.w.*, *RCJB* 1987, 193, nr. 57). Het herstel moet in principe *in natura* geschieden. In geval van restitutie van geldsommen moeten ook de wettelijke interesten betaald worden. De vraag rijst vanaf welk ogenblik deze interesten verschuldigd zijn: vanaf de datum van de betaling, of de datum van de betekening van de cassatievoorziening (art. 1153 BW), of de datum van de uitspraak van het cassatiearrest (voor deze laatste oplossing: Cass. 15 september 1983, *t.a.p.*). Toepassing makend van de theorie van de risicoansprakelijkheid (zie boven, nr. 258), kan gesteld worden dat vergoedende interesten lopen vanaf de betaling tot het arrest, waarna verder verwijlinteresten verschuldigd zijn. In geval van restitutie van roerende goederen worden alle rechten op deze goederen aan derden verleend in de periode tussen de uitvoering van de appelbeslissing en het cassatiearrest tenietgedaan, behoudens indien de derden te goeder trouw waren, d.w.z. van de cassatievoorziening niet op de hoogte waren. De kopers van onroerende goederen zijn daarentegen verwittigd van het betwistbaar karakter van hun eigendomsrecht door de overschrijving van de vordering in het register van de hypotheekbewaarder (art. 3 Hyp.W.).

Indien herstel *in natura* niet mogelijk is, moet zij geschieden bij equivalent, bv. als de terug te geven zaak beschadigd werd of verloren is gegaan. In dat geval kan de executant tot schadevergoeding worden veroordeeld, die behoudens in geval van rechtsmisbruik geen vergoeding is van schade ingevolge fout, doch enkel herstel bij equivalent.

In tegenstelling tot de hervorming in hoger beroep, beslecht het Hof van Cassatie door de vernietiging van het arrest het geschil nog niet definitief. De zaak wordt verwezen naar een ander hof van beroep dat eventueel een zelfde arrest kan vellen als hetgene dat verbroken werd, waarna een tweede cassatie kan volgen en slechts na de tweede verwijzing door het Hof van Cassatie zal de zaak uiteindelijk definitief worden beslecht. In theorie ontstaat het recht op herstel in de vorige toestand op het ogenblik dat het cassatiearrest de vernietiging uitspreekt, vermits op dat ogenblik de schuldeiser zijn uitvoerbare titel verliest. Deze rechtstoestand is echter slechts voorlopig, vermits het Hof van Cassatie de zaak verwijst naar een ander hof van beroep. De eiser in cassatie die de verbreking heeft bekomen, loopt het gevaar dat het verwijzingshof zich uitspreekt in dezelfde zin als het eerste hof van beroep, waarvan

het arrest werd verbroken. Sommige rechtspraak stelt dan ook dat cassatie-arresten die een verbreking uitspreken, geen uitvoerbare titel opleveren tot recuperatie van wat betaald of uitgevoerd werd in uitvoering van het verbroken arrest. Een vordering tot herstel in de vorige toestand zou enkel kunnen ingesteld worden voor het verwijzingshof (A. MAYER-JACK, "Les conséquences de l'exécution d'un arrêt ultérieurement cassé", *JCP* 1968, *D.* 2202, noot 9).

De eiser in cassatie kan ook een vordering instellen voor de rechtbank van eerste aanleg om het herstel in de vorige toestand en schadevergoeding te bekomen. Het is aangewezen dat de eerste rechter zijn beslissing hierover uitstelt tot het verwijzingshof heeft beslist, maar vermits de verbreking op zich reeds het recht op herstel impliceert is dit uitstel niet verplicht. Gelet op de specifieke rol van het Hof van Cassatie, dat zich niet uitspreekt over de grond van de zaak, is het geschil niet beslecht door het cassatiearrest, maar pas door het arrest van het verwijzingshof. Dit belet niet dat het cassatiearrest een titel oplevert krachtens dewelke herstel in de vorige toestand kan worden vervolgd (GLASSON, TISSIER en MOREL, *a.w.*, III, 1929, 523-524, nr. 977), ondanks de mogelijkheid dat de nieuwe beslissing van het verwijzingshof dezelfde is als de verbroken beslissing. Twee hypothesen kunnen zich voordoen. Ofwel velt het verwijzingshof een ander arrest dan het eerste hof van beroep: het herstel in de vorige toestand krachtens het cassatiearrest wordt definitief. Ofwel wordt eenzelfde arrest uitgesproken, dat onmiddellijk uitvoerbaar is. Als een tweede cassatievoorziening wordt ingesteld op grond van een ander middel dan in de eerste voorziening, moet de eiser in cassatie wachten op het tweede arrest na verwijzing om herstel in de vorige toestand te eisen. Berust de tweede cassatievoorziening op hetzelfde middel als de eerste, en spreekt het Hof van Cassatie in verenigde kamers de verbreking uit, dan kan de eiser in cassatie onmiddellijk herstel eisen. Het is aangewezen dat de eiser in cassatie die de verbreking bekomt wacht met het herstel, tot de cassatietermijn tegen het arrest na verwijzing is verstreken. Het herstel in de vorige toestand is het autonome gevolg van de vernietiging van de beslissing. Indien echter de uitvoeringsmaatregelen, die getroffen werden in uitvoering van de verbroken beslissing, worden gerechtvaardigd door nieuwe omstandigheden, heeft de eiser in cassatie geen belang meer om herstel te eisen.

Ook hier bestaat discussie omtrent de precieze juridische grondslag van de herstelplicht na cassatie. Er kan geen sprake zijn van verrijking zonder oorzaak: het arrest leverde een uitvoerbare titel tot het verbroken werd, ook al heeft deze verbreking een retroactieve werking. Er is evenmin sprake van een fout of onrechtmatige daad: de uitvoering van de uitvoerbare titel is de uitoefening van een wettelijk erkend recht (JOSSEMAND, noot onder Poitiers 29 januari 1923, *D.* 1923, 2, (49), 50), dat wel misbruikt kan worden indien de modaliteiten of beweegredenen van de executie foutief zijn, al is het feit van de executie op zichzelf geldig. De oplossing moet ook hier worden gevonden in de theorie van de risico-aansprakelijkheid (A. MAYER-JACK, *a.w.*, nr. 11). De schuldeiser die een arrest van het hof van beroep, waartegen een cassatievoor-

ziening werd gericht, uitvoert, doet beroep op een wankele titel, bedreigd met verbreking (JOSSEMAND, *a.w.*, 51). Hij handelt op eigen risico (A. TOULEMON, "La responsabilité du plaideur triomphant et téméraire", *JCP* 1968, *D. Doctr.*, nr. 2182). De verbreking door het Hof van Cassatie leidt tot een restitutieplicht *in natura* of bij equivalent. Wenst de eiser nog een bijkomende schadevergoeding dan moet hij het bewijs leveren van fout, schade en oorzakelijk verband. Als bewezen wordt dat de begunstigde van het arrest van het hof van beroep enkel is overgegaan tot executie met het oogmerk te schaden, dan kan aan de eiser in cassatie een schadevergoeding worden toegekend. Het rechtsmisbruik bij de executie van een appellarrest moet strikter worden opgevat dan bij de executie van een vonnis in eerste aanleg. De voorziening in cassatie is een buitengewoon rechtsmiddel. Degene die in tweede aanleg in het gelijk wordt gesteld, mag wettig verwachten dat zijn succes definitief zal zijn.

D. ANDERSLUIDEND BODEMVONNIS NA KORT GEDING

262 In tegenstelling tot de appelrechter kan de bodemrechter niet oordelen dat de rechter in kort geding zich vergist heeft (P. LECLERCQ, concl. voor Cass. 6 februari 1930, *Pas.* 1931, I, 87). De kort gedingrechter treft volkomen onafhankelijk voorlopige maatregelen die geen invloed hebben op het bodemgeschil (art. 1039). Uit de andersluidende beslissing ten gronde kan niet worden afgeleid dat er geen aanleiding was voor de kort gedingrechter om die maatregelen te treffen. Hoewel de bodemrechter de beslissing van de kort gedingrechter niet kan "hervormen" zoals de appelrechter, kan zijn andersluidende beslissing wel een "uitvoeringopschortende" uitwerking hebben op de kort gedingbeslissing (A. VAN OEVELEN en D. LINDEMANS, *a.w.*, *TPR* 1985, nr. 2). Neemt de bodemrechter een andersluidende beslissing ten gronde dan kan dit tot gevolg hebben dat de voorlopige maatregelen ophouden uitwerking te hebben. Deze "uitvoeringopschortende" werking treedt niet onmiddellijk in op het tijdstip van de uitspraak van de bodemrechter gelet op de autonomie van de kort gedingprocedure. Bepaalde auteurs stellen voor om deze werking te doen ingaan vanaf het ogenblik dat het bodemvonnis op duidelijke en ondubbelzinnige wijze ter kennis is gebracht van de partij die de voorlopige maatregelen in kort geding verkregen had (A. VAN OEVELEN en D. LINDEMANS, *a.w.*, *TPR* 1985, nr. 2). In een arrest van 7 juli 1941 besliste het Hof van Cassatie dat "indien de aldus genomen maatregelen een einde nemen, wanneer de beslissing is gewezen waarbij de hoofdaanleg wordt afgesloten, deze beslissing daarom niettemin het vonnis laat bestaan dat die voorlopige maatregel bevolen had en dus op dat vonnis geen enkele terugwerkende uitwerking had" (Cass. 7 juli 1941, *Arr. Verbr.* 1942, 166).

263 Er moet een fundamenteel onderscheid worden gemaakt tussen de werking op de tenuitvoerlegging van een kort gedingbeslissing van een andersluidend vonnis op verzet/hoger beroep tegen deze beslissing enerzijds en van een andersluidende beslissing ten gronde anderzijds (E. KRINGS, concl. voor Benelux Hof 14 april 1983, *RW* 1983-84, (223), 226). Wanneer de rechter, gevat met het hoger beroep tegen een beslissing in kort geding waarbij voor-

lopige maatregelen werden bevolen, deze eerste beslissing tenietdoet omdat er volgens hem geen reden was om die maatregelen te treffen, wordt die maatregel met retroactieve kracht vernietigd. Wanneer daarentegen de bodemrechter de hoofdvordering ten gronde afwijst, dan beslist hij niet dat de kort gedingrechter zich vergist zou hebben. De uitvoerbare titel die de kort gedingrechter heeft verleend blijft rechtsgeldig en houdt pas op uitwerking te hebben als het bodemvonnis definitief is geworden (zie boven, nr. 83).

264 Ook hier rijst de vraag of de partij die veroordeeld werd door de beschikking in kort geding maar nadien ten gronde in het gelijk wordt gesteld, teruggave kan bekomen van de sommen betaald of van de prestaties verricht in uitvoering van de beschikking in kort geding, en eventueel zelfs vergoeding kan bekomen voor de schade ten gevolge van de onterecht gebleken executie van de beschikking in kort geding.

De Nederlandse Hoge Raad besliste hieromtrent in een principearrest van 16 november 1984 dat de in kort geding zegevierende maar ten gronde in het ongelijk gestelde partij aansprakelijk is voor alle schade ten gevolge van de vrijwillige of gedwongen uitvoering van de beslissing in kort geding (*NJ* 1985, 547, noot W.H.H. en L.W.H.). De partij die zijn wederpartij dwingt zich te gedragen naar een in kort geding gegeven verbod, handelt onrechtmatig wanneer hij – naar achteraf blijkt uit de uitspraak in het bodemgeschil – niet het recht had van de wederpartij te vergen dat deze zich aan het verbod hield. Hij wist of behoorde te weten dat de uitvoering steunde op een voorlopige titel zodat de veroorzaakte schade in beginsel geldt als door zijn schuld veroorzaakt. Deze stelling komt neer op de aanvaarding van een fout-aansprakelijkheid in hoofde van de executant. Deze stelling kan moeilijk bijgetreden worden. De beschikking in kort geding verschaft immers een volstrekt geldige uitvoerbare titel die recht geeft tot executie mits dit recht op rechtmatige wijze wordt uitgeoefend. In geval van andersluidende bodembeslissing blijft de titel van de in kort geding bevolen voorlopige maatregelen wel rechtsgeldig, alleen de uitvoering houdt op bij de uitspraak over de grond van de zaak.

265 Voor de juridische grondslag van de herstelplicht worden diverse opvattingen verdedigd.

Een analoge toepassing van artikel 1398, tweede lid m.b.t. executie van een uitvoerbaar bodemvonnis, is uitgesloten (*A. VAN OEVELEN en D. LINDEMANS, a.w., 1079, nr. 39*). Deze bepaling doelt op de executie van een uitvoerbaar vonnis dat nog vatbaar is voor hervorming in hoger beroep. Hier gaat het echter om de executie van een autonome beslissing in kort geding enerzijds en een andersluidende beslissing ten gronde anderzijds. De hervormende beslissing van de appelrechter vernietigt bovendien het eerste vonnis en de gevolgen ervan. De vroegere titel verdwijnt. Bij een andersluidende beslissing van de bodemrechter wordt de beschikking in kort geding niet tenietgedaan.

Ook de theorie van de onverschuldigde betaling kan niet worden toegepast voor verbintenissen om te doen of niet te doen: de uitvoering van die verbintenissen kan niet worden beschouwd als een betaling die vatbaar is voor teruggave. Voor geldsommenverbintenissen kan de betaling na een bevel tot betaling op grond van een kort gedingbeslissing niet als onverschuldigd wor-

den beschouwd. De betaling was niet onverschuldigd tot het ogenblik van het andersluidende bodemvonnis. Vanaf dan houden de verplichtingen wel op uitwerking te hebben doch de reeds gedane betaling was niet onverschuldigd.

De regels van de aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad kunnen evenmin toepassing vinden (A. VAN OEVELEN en D. LINDEMANS, *a.w.*, 1085, nr. 43). De uitvoering van de beschikking in kort geding is *in se* geen quasi-delictuele fout doch kan dit worden ingevolgd de begeleidende omstandigheden.

De juridische grondslag van de herstelplicht kan gevonden worden in artikel 1039, eerste lid. De beschikking in kort geding heeft een eigen rechtswaarde. Ingeval de bodemrechter anders beslist moet zoveel mogelijk het herstel in de vorige toestand worden nagestreefd. Voor verbintenissen tot betaling van een geldsom betekent dit dat de betaling gedaan in uitvoering van de kort gedingbeschikking werkelijk verschuldigd was tot het ogenblik van het andersluidend bodemvonnis. De schuldeiser heeft de gelden te goeder trouw ontvangen en moet derhalve enkel de hoofdsom, niet de interesten terugbetalen (i.t.t. hervorming door de appelrechter waardoor de titel retroactief vervalt en vergoedende interesten kunnen worden toegekend op grond van een objectieve risico-aansprakelijkheid of op grond van art. 1382 BW). Verwijlinteresten lopen pas vanaf de dag van de aanmaning tot betalen (art. 1153, derde lid BW).

Gaat het om verbintenissen te doen of niet te doen, dan komt een einde aan de verplichting te doen, terwijl het verbod om niet te doen wordt opgeheven. De veroordeelde die door de bodemrechter in het gelijk wordt gesteld kan niet de terugbetaling eisen van dwangsommen die hij in uitvoering van de kort geding-beschikking heeft betaald (i.t.t. dwangsommen betaald in uitvoering van een uitvoerbaar vonnis dat door de rechter in beroep wordt vernietigd). De beschikking in kort geding leverde een titel voor de invordering van de dwangsommen tot het andersluidend bodemvonnis. De veroordeelde moet deze schade voor eigen rekening nemen aangezien ze het gevolg is van een eigen fout, nu de dwangsommen verbeurd werden wegens niet-nakoming van de hoofdveroordeling (zie boven, nr. 83).

Maar wat met de omgekeerde hypothese, nl. dat hetgeen de kort gedingrechter heeft beslist niet wordt aangetast door de latere beslissing van de bodemrechter. Kan in een dergelijk geval de beslissing van de kort gedingrechter nog verder worden tenuitvoergelegd? Dit probleem kwam aan bod in het arrest van het Hof van Cassatie van 6 december 2007 (waarbij het cassatieberoep werd verworpen tegen Antwerpen (3de kamer) 4 oktober 2006 (AR 2005/3193)). In het gegeven geval probeert een eigenaar zijn huurder uit de handelszaak te werken. De eigenaar stelt zich op het standpunt dat de huurovereenkomst ongeldig is. In kort geding wordt aan de verhuurder de verplichting opgelegd om deze feitelijkheden te staken onder verbeurde van een dwangsom. In de procedure voor de bodemrechter worden de rechten van de huurder bevestigd. Dit belet echter de eigenaar niet om nadien nog de fax- en telefoonlijnen af te snijden. De huurder beschouwt een dergelijke daad als een inbreuk op de beschikking van de voorzitter en maakt aanspraak op de dwangsom. Hierop ontstaat een executiegeschil. Is de beschikking van de voorzitter nog actueel door het vonnis van de bodemrechter? Men kan goed verdedigen dat de loutere omstandigheid dat wordt uitspraak gedaan in het bodemgeschil nog niet tot gevolg heeft dat de door de rechter in kort geding bevolen maatregelen niet meer actueel zijn. De actualiteit van een rechterlijke beslis-

sing komt enkel in het gedrang door een latere beslissing indien daarin, hetgeen werd beslist in de titel die wordt tenuitvoergelegd, wordt aangetast. Dit lijkt niet het geval te zijn voor de huurder die ook heeft gezegevierd voor de bodemrechter. Toch wordt anders geoordeeld. Alles hangt immers af van de strekking van de beslissing van de kort gedingrechter. Indien hierin wordt bepaald dat de maatregelen slechts “geldig zullen zijn tot een uitspraak ten gronde”, dan levert deze beschikking niet langer meer een uitvoerbare titel op.

§ 2. Proces-verbaal van minnelijke schikking en akkoordvonniss

266 Alvorens een geding bij de rechter aanhangig te maken, kunnen partijen die bekwaam zijn om een dading aan te gaan en betreffende zaken die voor dading vatbaar zijn, op verzoek van een van hen of met beider instemming, een vordering vooraf ter minnelijke schikking voorleggen aan de rechter die bevoegd is om in eerste aanleg ervan kennis te nemen (art. 731). Indien dergelijke facultatieve verzoeningspoging slaagt, wordt het bereikte akkoord opgenomen in een proces-verbaal van minnelijke schikking, dat – bekleed met het formulier van tenuitvoerlegging – een uitvoerbare titel verschaft. Dit proces-verbaal kan niet als een vonnis worden beschouwd i.t.t. het akkoordvonniss (zie art. 679, 733, 972, tweede lid, 1345 Ger.W.; art. 319, § 3, derde lid BW). De rechter wordt door de wet gemachtigd om in plaats van de notaris een authentieke akte op te stellen die geen jurisdictioneel karakter heeft: deze akte kan aangevochten worden door een vordering tot nietigheid vermits artikel 20 niet van toepassing is. In enkele gevallen wordt deze verzoeningspoging door de wet verplicht gesteld (bv. art. 1345: inzake pacht, recht van voorkoop ten gunste van de huurders van landeigendommen, recht van uitweg, art. 59bis wet hypothecair krediet), op straffe van niet-toelaatbaarheid van de vordering.

Het proces-verbaal verleent een titel die ten uitvoer kan gelegd worden zonder dat een voorafgaande betekening vereist is (vgl. notariële akte). De beslagrechter kan de uitvoerbare kracht in geval van betwisting schorsen totdat de rechter ten gronde over de betwisting uitspraak heeft gedaan. Tevens kan de schuldenaar uitstel van betaling vragen, overeenkomstig artikel 1334 Ger.W. De draagwijdte van de uitvoerbaarheid is afhankelijk van de termen van het proces-verbaal.

267 Het akkoordvonniss daarentegen is een vonnis, waarbij de rechter op verzoek van de partijen een akkoord akteert dat zij tijdens het geding hebben bereikt. Zo kunnen partijen tijdens de procedure tot echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting op ieder ogenblik de rechter verzoeken hun overeenkomsten te homologeren over de voorlopige maatregelen met betrekking tot de persoon, het levensonderhoud en de goederen van de echtgenoten of van hun kinderen (art. 1256, eerste lid Ger.W.). De tijdens de echtscheidingsprocedure gehomologeerde overeenkomsten zijn voorlopig in de zin van artikel 1039, eerste lid Ger.W. (art. 1257, eerste lid Ger.W.). De gedeeltelijke akkoorden inzake de vereffening van het huwelijksvermogensstelsel die zijn gesloten gedurende de echtscheidingsprocedure, blijven gesloten onder de opschortende voorwaarden van de definitieve uitspraak van de echtscheiding

en van hun bekrachtiging tijdens de procedure van vereffening-verdeling (zie F. APS, “Deel IV. De rechtspleging en het bewijs inzake echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting” in P. SENAEVE, F. SWENNEN en G. VERSCHELDEN (eds.), *De hervorming van het echtscheidingsrecht. Commentaar op de wet van 27 april 2007*, Antwerpen/Oxford, Intersentia, 2008, 101-140; D. PIRE, “La réforme du divorce: aspects de droit judiciaire” in Y.-H. LELEU en D. PIRE (eds.), *La réforme du divorce. Première analyse de la loi du 27 avril 2007*, Brussel, Larcier, 2007, 31-66).

Het akkoordvonnis is i.t.t. een proces-verbaal van minnelijke schikking, wel een vonnis, althans naar de vorm. Het geeft als zodanig geen aanleiding tot verhaal, tenzij wanneer het akkoord niet geldig tot stand kwam (*Pand.b.*, tw. *Jugement d'expédient*, nr. 56). In geval van een wilsgebrek moet de nietigheid gevraagd worden door middel van gewone rechtsmiddelen gelet op artikel 20 Ger.W. (A. FETTWEIS, *a.w.*, 471, nr. 694). De rechter moet wel onderzoeken of het geschil effectief bestaat: hij kan niet buiten elk geschil om authenticiteit verlenen aan privé-overeenkomsten, hetgeen uitsluitend toekomt aan de notaris. Voor de executie van een akkoordvonnis is wel een voorafgaande betekening van de titel vereist, en net zoals bij andere vonnissen kan geen uitstel van betaling meer worden gevraagd. De uitvoerbare kracht vindt vooral zijn grondslag in de termen van de overeenkomst die uitvoerbaar wordt door middel van de “vorm” van een vonnis.

268 Ingevolge de wet van 21 februari 2005 (*BS* 22 maart 2005) tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek in verband met de bemiddeling, in werking sedert 30 september 2005, kan elk geschil dat vatbaar is om te worden geregeld via een dading het voorwerp zijn van een bemiddeling evenals een aantal geschillen opgesomd in artikel 1724 van het Gerechtelijk Wetboek. In het nieuwe hoofdstuk desbetreffend in het Gerechtelijk Wetboek, waarbij de artikelen 1724-1737 inzake de bemiddeling in het wetboek werden ingevoegd, wordt een onderscheid gemaakt tussen vrijwillige bemiddeling buiten de rechtbank om en een door de rechter bevolen gerechtelijke bemiddeling. Indien in het kader van de vrijwillige bemiddeling voor, tijdens of na een rechtspleging een akkoord wordt bereikt en indien de bemiddelaar die de bemiddeling leidde erkend is door de bemiddelingscommissie, kunnen de partijen of een van hen het bemiddelingsakkoord ter homologatie voorleggen aan de bevoegde rechter. De homologatiebeschikking heeft de gevolgen van een akkoordvonnis (art. 1733 Ger.W.). Daarnaast kan in elke stand van het geding, alsook in kort geding, de reeds geadeerde rechter op gezamenlijk verzoek van de partijen of op eigen initiatief maar met instemming van de partijen, een gerechtelijke bemiddeling bevelen, zolang de zaak niet in beraad is genomen. Zo de bemiddeling tot een, zelfs gedeeltelijk bemiddelingsakkoord leidt, kunnen de partijen of een van hen overeenkomstig artikel 1043 de rechter verzoeken dat akkoord te homologeren. Ook hier heeft de homologatie de gevolgen van een akkoordvonnis (B. ALLEMEERSCH, B. GAYSE, P. SCHOLLEN, P. TAELEMAN en P. VAN ORSHOVEN, *De nieuwe wet op de bemiddeling*, Brugge, die Keure, 2005, 94 p.; B. ALLEMEERSCH en P. SCHOLLEN, “De wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek in verband met de bemiddeling”, *RW* 2004-05, 1481-1494; R. VAN RANSBEECK (ed.), *Bemiddeling*, Brugge, die Keure, 2008, 277 p.).

§ 3. Exequaturbeslissingen

269 Rechterlijke beslissingen van een vreemde rechtsmacht, alsook arbitrale beslissingen van Belgische of vreemde arbiters kunnen in principe slechts in België ten uitvoer worden gelegd na het bekomen van een *exequatur*

verleend door de hiertoe bevoegde Belgische rechter. De uitvoerbare titel wordt gevormd door de vreemde rechterlijke of arbitrale beslissing én de uitgifte van de Belgische exequaturbeslissing, voorzien van het formulier van tenuitvoerlegging (A. FETTWEIS, A. KOHL en G. DE LEVAL, *Eléments de la compétence civile*, 1983, 126, nr. 233; Rb. Hoei 3 december 1979, *Jur. Liège* 1980, 116). Volgens DE LEVAL vormt de oorspronkelijke beslissing samen met het exequatur één ondeelbare uitvoerbare titel (G. DE LEVAL, *Traité*, 491, nr. 244, noot 2133). De rechter die aangezocht wordt voor het verlenen van een exequatur is verplicht een voorafgaande controle over de voorgelegde beslissing uit te oefenen, vermits de beslissing waaraan hij het exequatur zal verlenen gelijkgesteld wordt met een beslissing van een nationale rechter. Hij kan het verzoek tot exequatur enkel geheel of ten dele toestaan of afwijzen, doch mag de vreemde/arbitrale beslissing niet wijzigen (A. FETTWEIS, *Manuel*, nr. 2351). Hij kan niet een kantonnement verbieden of een dwangsom verbinden aan de beslissing. Hij kan echter wel de beslissing voorzien van de nodige aanpassingen/modaliteiten, die nodig zijn voor de concrete tenuitvoerlegging, bv. de omrekening van een veroordeling in vreemde munten naar euro (Luik 25 januari 1984, *Jur. Liège* 1984, 113 met noot DE LEVAL; D. HOLLEAUX, "Effets en France des décisions étrangères", *Juriscl. Dr. Int.*, Fasc. 584 B, 2° cahier, nrs. 31-35).

Het is niet vereist dat er beslagbare goederen aanwezig zijn alvorens een verzoek tot exequatur gedaan wordt. Het exequatur is slechts een voorafgaande voorwaarde voor de executie op goederen, of voor dwanguitvoering op de persoon, wat evenwel niet belet dat de actualiteit van de titel achteraf nog kan worden betwist. Een exequatur is niet vereist als de vreemde beslissing enkel ingeroepen wordt als verweermiddel tegen een gedwongen executie (Beslagr. Brussel 26 juni 1986, *RTDF* 1986, 403). Zoals reeds werd aangestipt moet een onderscheid worden gemaakt tussen het aanvragen van een exequatur van vreemde rechterlijke uitspraken enerzijds en van arbitrale beslissingen anderzijds.

A. EXEQUATUR VAN VREEMDE RECHTERLIJKE BESLISSINGEN

270 Beslissingen door vreemde rechters gegeven en buiten België verleden authentieke akten, kunnen in beginsel niet in België ten uitvoer worden gelegd. Het werkingsgebied van deze regel wordt meer en meer teruggedrongen door het Europees recht. Een beslissing gegeven door de rechter van een vreemde staat kan in België uitvoerbaar worden hetzij krachtens een Europese verordening, hetzij krachtens een internationaal verdrag, hetzij krachtens de wet.

Voor de tenuitvoerlegging van een vreemde rechterlijke beslissing is in beginsel een voorafgaand verlot van de Belgische rechter nodig. De zaak zelf wordt niet aan een nieuw onderzoek onderworpen. Het verlot tot tenuitvoerlegging wordt "exequatur" genoemd. Te onderscheiden zijn de "erkenning" en de "tenuitvoerlegging" van vreemde vonnissen. De executieverdragen regelen niet enkel de tenuitvoerlegging, maar ook de erkenning. Voor de tenuitvoer-

legging is wel een exequatur vereist, voor de erkenning niet. De erkenning is ook van belang voor andere dan veroordelende vonnissen, bv. constitutieve vonnissen.

Alvorens de procedure tot uitvoerbaarverklaring afgewerkt is, kan een vreemde rechterlijke beslissing reeds een titel vormen voor het leggen van bewarend beslag. Daarbij moet onderscheid worden gemaakt al naargelang het exequatur al dan niet wordt verleend:

– De beslissing waarbij verlof tot tenuitvoerlegging wordt verleend van een vreemde rechterlijke beslissing houdt van rechtswege de toelating in om over te gaan tot bewarende maatregelen ten laste van de partij tegen wie exequatur werd gevraagd. Een beslissing in een burgerlijke of handelszaak, onderworpen aan het toepassingsgebied van de EEX-verordening, waarvoor een verklaring van uitvoerbaarheid werd verkregen, houdt tevens het verlof in om bewarende maatregelen te treffen (art. 47, 1). De schuldeiser die bewarende maatregelen treft op basis van een exequaturbeslissing is niet verplicht te bewijzen dat de zaak spoedeisend is of dat er gevaar schuilt in het verwijl, zelfs indien deze voorwaarden voor bewarende maatregelen gesteld worden door de wetgeving van de Staat waar het exequatur werd gevraagd (vgl. art. 1413 Ger.W.). De mogelijkheid om bewarende maatregelen te treffen is immers niet onderworpen aan de beoordeling door de rechter aan wie verlof tot executie van de vreemde uitspraak werd gevraagd (P. JENARD, Verslag, *Pb.C.* 59, 5 maart 1979, 52; G. DROZ, “Compétence judiciaire et effets des jugements dans le marché commun”, *Bibl.dr.int.privé*, vol. XIII, Dalloz, 1972, 364, nr. 569; HvJ 3 oktober 1985, *Rev.not.b.* 1986, 160 en *Rev.dr.int.dr.comp.* 1987, 321). De schuldeiser die een exequatur heeft bekomen kan zonder enige voorafgaande toelating krachtens deze titel bewarend beslag laten leggen gedurende de termijn waarover de schuldenaar beschikt om derdenverzet aan te tekenen of tot over dit verzet is geoordeeld.

– Indien daarentegen het eenzijdig verzoek van de schuldeiser tot het verkrijgen van een exequatur wordt afgewezen en de schuldeiser hoger beroep instelt tegen deze beslissing, kan hij slechts toelating bekomen tot het leggen van bewarend beslag overeenkomstig de wettelijke bepalingen van de Staat waar het beslag moet worden gelegd. In dergelijk geval zal hij desnoods wel de spoedeisendheid moeten bewijzen, wanneer dit door de wetgeving van de voor exequatur aangezochte rechter wordt geëist. Een vreemd vonnis levert geen rechtstreeks uitvoerbare titel op zonder voorafgaandelijk exequatur, maar kan wel het bewijs leveren van een zekere, vaststaande en opeisbare schuld ten einde overeenkomstig artikel 1415 Ger.W. toelating te bekomen tot bewarend beslag ongeacht de afloop van de eventuele exequaturprocedure (Luik 6 mei 1976, *Jur.Liège* 1976-77, 41). De vormen en grondvoorwaarden voor een bewarend beslag op basis van een vreemd vonnis zijn deze voorzien door de *lex fori* (Cass. 12 december 1985, *Rev.not.b.* 1986, 353, noot R. VANDER-ELST).

271 Om een vonnis te kunnen opleveren in de algemene zin van artikel 1414 van het Ger.W. teneinde bewarend beslag op roerend of onroerend goed te kunnen leggen, zonder voorafgaande toelating van de beslagrechter moet eerst worden nagegaan of er een verdrag bestaat tussen het land waar de uitspraak werd gewezen en dit waar tot beslag moet worden overgegaan.

(a) Indien een verdrag bestaat tussen de Staat waar het bewarend beslag moet gelegd worden en de Staat waar de beslissing werd gewezen, is een bewarend beslag mogelijk zonder de toelating van de beslagrechter. Indien krachtens een dergelijk verdrag het vreemde vonnis gezag van gewijsde heeft verworven in het land waar het ten uitvoer moet worden gelegd, is de rechter aan wie toelating tot bewarend beslag wordt gevraagd gebonden door het oordeel van de vreemde rechter over het zeker, vaststaand en eisbaar karakter van de schuld. Slechts indien een verdrag bestaat, kan het vreemde vonnis dat regelmatig is en voldoet aan de voorwaarden tot erkenning, voorzien bij dit verdrag, gelijkgesteld worden met een vonnis in de zin van artikel 1414 dat zonder voorafgaande toelating van de Belgische beslagrechter een bewarend beslag, niet alleen onder derden, maar ook op roerend of onroerend goed, rechtvaardigt (H. GAUDEMET-TALLON, "La reconnaissance des jugements étrangers portant sur une somme d'argent en matière civile et commerciale", *Rev.trim.dr.civ.* 1986, 495).

(b) Indien geen verdrag bestaat kan het vreemde vonnis in België slechts gezag van gewijsde verwerven als de Belgische rechter heeft vastgesteld dat aan alle vereisten van artikel 570 Ger.W. is voldaan zodat de Belgische rechter hier wél gehouden is de grond van de zaak te onderzoeken (F. RIGAUX, *Droit International Privé*, Brussel, Larcier, 1979, 194, nr. 815; anders: P. GOTHOT, *RCJB* 1975, 574-575, volgens wie elke regelmatige vreemde uitspraak gezag van gewijsde heeft zonder voorafgaandelijk exequatur). Dit vonnis kan enkel ingeroepen worden ter ondersteuning van een verzoek tot bewarend beslag of als onderhandse titel voor een bewarend beslag onder derden. Een vreemd vonnis waarvoor nog geen exequatur werd gevraagd of bekomen, kan ten minste gelden als onderhandse titel in de zin van artikel 1445 voor een bewarend beslag onder derden. De "stukken" waarvan sprake in artikel 1445 kunnen immers zowel een vonnis van een Belgische rechter, als een vreemde uitspraak zijn. Het authentiek karakter en de bewijskracht van deze vonnissen verlenen de schuldeiser het recht om bewarend derdenbeslag te leggen (P. GOTHOT, "L'exécution des décisions judiciaires et des actes étrangers selon le Traité de Bruxelles" in *Les conservatoires et d'exécution, Bilans et perspectives*, Brussel, Ed. Jeune Barreau, 1982, 276-277).

Thans wordt kort weergegeven hoe een exequatur van een vreemde rechterlijke beslissing kan bekomen worden.

1. Gemeen recht

272 Artikel 570 Ger.W. bevat de gemeenrechtelijke bepaling inzake uitvoerbaarverklaring van vreemde rechterlijke beslissingen in België. Overeenkomstig deze bepaling doet de rechtbank van eerste aanleg uitspraak, ongeacht de waarde van het geschil, over de vorderingen tot exequatur van vreemde beslissingen bedoeld in de artikelen 23, § 1, 27 en 31 van de wet van 16 juli 2004 houdende het Wetboek van Internationaal Privaatrecht, in werking sinds 1 oktober 2004. Deze bepaling is enkel van toepassing voor zover een verordening, een verdrag of een bijzondere wet geen afwijkende voorziening inhoudt. In elk voorkomend geval moet dit dus worden onderzocht. Voor een belangrijke categorie beslissingen is het gemeen recht immers uitgeschakeld. De gemeenrechtelijke bepalingen zijn niet van toepassing op het verlot tot tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, gewezen in een van de EEG-lidstaten en voor zover het materies betreft die vallen onder de werking van de EEX-verordening of die ressorteren onder de werking van andere bi- of multilaterale verdragen.

Een buitenlandse rechterlijke beslissing die uitvoerbaar is in de Staat waar zij werd gewezen, wordt in België geheel of gedeeltelijk uitvoerbaar verklaard overeenkomstig de procedure bedoeld in artikel 23 van de wet van 16 juli 2004 houdende het Wetboek van Internationaal Privaatrecht. De beslissing mag alleen erkend of uitvoerbaar verklaard worden indien zij de voorwaarden gesteld in artikel 25 niet schendt. De rechtbank van eerste aanleg is bevoegd, behalve in de gevallen bedoeld in artikel 121 WIPR, om kennis te nemen van vorderingen tot erkenning of uitvoerbaarverklaring van een buitenlandse rechterlijke beslissing (art. 23, § 1 WIPR).

De buitenlandse rechterlijke beslissing waartegen een gewoon rechtsmiddel is aangewend of die daarvoor vatbaar is, kan voorlopig ten uitvoer worden gelegd. De rechter kan de tenuitvoerlegging afhankelijk maken van een zekerheidstelling. In afwijking van artikel 1029 Ger.W. kunnen, tijdens de termijn waarbinnen beroep kan worden ingesteld tegen beslissingen die tenuitvoerlegging toestaan en tot over dat beroep uitspraak is gedaan, alleen bewarende maatregelen worden genomen op de goederen van de partij tegen wie tenuitvoerlegging wordt gevorderd. De beslissing die tenuitvoerlegging toestaat, houdt de toelating in om die maatregelen te nemen.

De uitvoerbaarverklaring kan worden geweigerd in de gevallen, omschreven in artikel 25 WIPR, o.m. wanneer het gevolg van de uitvoerbaarverklaring kennelijk onverenigbaar zou zijn met de openbare orde, het recht van verdediging werd geschonden, de Belgische rechters exclusief bevoegd waren om kennis te nemen van de vordering, de bevoegdheid van de buitenlandse rechter uitsluitend gegrond was op de aanwezigheid van de verweerder of van goederen zonder rechtstreeks verband met het geschil in de Staat waartoe die rechter behoort.

273 Het exequatur van vreemde rechterlijke beslissingen wordt gevraagd volgens de procedure bedoeld in de artikelen 1025 tot 1034 Ger.W. bij dagvaarding voor de rechtbank van eerste aanleg van de woonplaats van de verweerder, of van de plaats van uitvoering van de verbintenis (art. 570 en 624, 1° en 2° Ger.W.). De rechter onderzoekt of de uitvoerbaarverklaring moet worden geweigerd op een van de gronden, vermeld in artikel 25 WIPR. Bij dit onderzoek mag de exequaturrechter preciseren welke de identiteit is van de partij tegen wie de buitenlandse beslissing ten uitvoer kan worden gelegd, zoals in geval van overlijden, zonder evenwel de beslissing uitvoerbaar te kunnen verklaren tegen personen die niet betrokken waren bij de beslissing van de vreemde rechter (Brussel 10 maart 1993, *JT* 1994, 787, noot VERHOEVEN).

274 De rechter kan enkel het exequatur toestaan of afwijzen en hij kan deze exequaturbeslissing uitvoerbaar bij voorraad verklaren (R. VANDERELST, "Les aspects internationaux du droit de l'exécution selon le Code judiciaire et les traités bilatéraux conclus par la Belgique" in *Les voies conservatoires et d'exécution*, Brussel, 1982, 252-253). Tegen de beschikking staat voor partijen hoger beroep open.

2. Internationale verdragen

275 De tenuitvoerlegging van vreemde rechterlijke uitspraken kan geregeld worden in internationale verdragen, die hetzij "dubbel" hetzij "enkel" zijn. Dubbele verdragen regelen zowel de rechtstreekse bevoegdheid van de rechter die gevat is met het oorspronkelijk proces als de erkenning en tenuitvoerlegging van de beslissingen, zo bv. het Belgisch-Franse verdrag van 8 juli 1899 en het Belgisch-Nederlandse verdrag van 28 maart 1925. De artikelen 1 tot 8 van dit laatste verdrag zijn van toepassing op alle gevallen waarin een onderdaan van een van beide Staten als eiser of als gedaagde betrokken is in een geding voor een rechter van de andere Staat. Een beslissing waarbij toelating wordt verleend tot het leggen van bewarend beslag valt onder de rechterlijke beslissingen bedoeld in artikel 11 (zie HR 30 november 1990, *NJ* 1992, nr. 189). Enkele verdragen daarentegen betreffen enkel de erkenning en tenuitvoerlegging, bv. het verdrag tussen België en Groot-Brittannië van 2 mei 1934, het Belgisch-Duitse verdrag van 30 juni 1958, het Belgisch-Zwitserse verdrag van 29 april 1959 en het verdrag tussen België en Oostenrijk van 16 juni 1959.

De Haagse Rechtsvorderingsverdragen van 1905 en 1954 bevatten ten aanzien van de executie van buitenlandse vonnissen alleen bepalingen over uitvoerbaarverklaring van veroordelingen in de proceskosten. De daarbij behorende uitvoeringswetten regelen de exequaturprocedure.

De territoriaal bevoegde rechtbank van eerste aanleg wordt bepaald overeenkomstig het gemeen recht (art. 624, 1 en 2), behoudens wanneer een bijzondere regel van territoriale bevoegdheid in het verdrag vervat is, bv. artikel 12 van het Belgisch-Nederlandse verdrag: de rechtbank van het arrondissement waar de executie moet vervolgd worden is bevoegd. De executieprocedure wordt verder afgewikkeld overeenkomstig de wetgeving van het land waar deze uitvoering plaatsvindt. De toepassing van een aantal van deze verdragen werd sterk teruggedrongen ingevolge de inwerkingtreding van het EEX-verdrag, thans de EEX-verordening.

Er bestaan ook enkele bilaterale en multilaterale verdragen m.b.t. de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in bijzondere aangelegenheden. Het verdrag van Den Haag van 15 april 1958 betreft de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen inzake alimentatieverplichtingen ten aanzien van kinderen (G. DE LEVAL, "L'exécution et la sanction des décisions judiciaires en

matière familiale. L'évolution du droit judiciaire au travers des contentieux économique, social et familial" in *XI Journées J. Dabin*, Brussel, Bruylant, 1984, 899, nr. 30).

3. Europees recht

276 Op Europees niveau bestaan vandaag verschillende mogelijkheden om een beslissing, een gerechtelijke schikking of een authentieke akte, die werd bekomen in een Europese lidstaat, in een andere lidstaat ten uitvoer te leggen. Een schuldeiser kan:

- hetzij een waarmerking van een beslissing/schikking als *Europese executoriale titel* verkrijgen in de lidstaat zelf waar de beslissing, de gerechtelijke schikking of de authentieke akte is gegeven/verleden, op grond waarvan hij onmiddellijk kan overgaan tot executie in een andere lidstaat, overeenkomstig de verordening (EG) nr. 805/2004;
- hetzij een *verklaring van uitvoerbaarheid* of exequatur verkrijgen in de lidstaat waar de tenuitvoerlegging wordt gevraagd, conform de exequaturprocedure van verordening (EG) nr. 44/2001 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, ook gekend als "Brussel I" (*Pb.L.* 12 van 16 januari 2001);
- hetzij, wanneer het gaat om een betalingsbevel betreffende een niet-betwiste schuldvordering, verleend krachtens de procedure voorzien in verordening (EG) nr. 1896/2006 of om een beslissing betreffende een geringe vordering, verleend krachtens de Europese procedure voor geringe vorderingen voorzien in verordening (EG) nr. 861/2007, onmiddellijk overgaan tot executie van het betalingsbevel of de beslissing, zonder dat een waarmerking als Europese executoriale titel of een verklaring van uitvoerbaarheid vereist is.

De EEX-verordening nr. 44/2001 heeft inmiddels sinds 1 maart 2002 het verdrag van Brussel van 27 september 1968 – beter gekend als het EEX-verdrag – betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (*Pb.L.* 1972, 299/32) vervangen (zie over het verdrag H. GAUDEMET-TALLON, *Les Conventions de Bruxelles et de Lugano*, 2ème éd., Parijs, Montchrestien, 1996; P. GOTHOT en D. HOLLEAUX, *La Convention de Bruxelles du 27 septembre 1968*, Parijs, Jupiter, 1985; A. HUET, *Rép.Dalloz.Proc.Civile*, v° *Convention de Bruxelles*). De EEX-verordening is niet van toepassing ten aanzien van Denemarken. Op 1 juni 2007 is evenwel de overeenkomst van 19 oktober 2005 tussen de Europese Gemeenschap en het Koninkrijk Denemarken betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken in werking getreden. Op grond van deze overeenkomst kan de Brussel I-verordening ook in Denemarken worden toegepast (*Pb.L.* 16 november 2005, afl. 299, 62). De overeenkomst is overigens, precies zoals het EEX-verdrag en het verdrag van Lugano, niet van toepassing op de Faeröer, noch op Groenland. Het EEX-verdrag blijft evenwel van toepassing in de relaties met de overzeese gebieden die de Brussel I-verordening niet toepassen, maar die wel het EEX-verdrag hebben onderschreven (zie voor een overzicht J. DE MEYER, "Een overzicht van het huidige territoriale toepas-

singsgebied van de Brussel I-Verordening, het Verdrag van Lugano en het EEX-Verdrag”, *RW* 2007-08, 1563).

Daarnaast is er het verdrag van Lugano van 16 september 1988 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken dat van toepassing is tussen de lidstaten van de Europese Unie en de niet tot de Unie behorende lidstaten van de Europese Vrijhandelsassociatie, met uitzondering van Liechtenstein: IJsland, Noorwegen en Zwitserland. Op 30 oktober 2007 is te Lugano een nieuw verdrag ondertekend, dat het bestaande verdrag van Lugano bij inwerkingtreding zal vervangen en dat zal gelden voor voornoemde Staten (*Pb.L.* 21 december 2007, afl. 339, 3).

Inzake de betekening en kennisgeving in de lidstaten van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke en handelszaken gelden thans de bepalingen van de verordening (EG) nr. 1393/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 13 november 2007, waarbij de verordening (EG) nr. 1348/2000 werd ingetrokken (I. BAMBUST, “De betekening over de grenzen heen: streven naar rechtszekerheid tussen fictie en werkelijkheid” in M. PERTEGAS, S. BRYNS en L. SAMYN, *Betekenen en uitvoeren over de grenzen heen*, Antwerpen, Intersentia, 2008, 1).

a. De Europese executoriale titel (Vo EG nr. 805/2004)

277 Bij verordening (EG) nr. 805/2004 van het Europees Parlement en de Raad werd een Europese executoriale titel voor niet-betwiste schuldvorderingen ingevoerd.

Met het oog op het “vrije verkeer” van rechterlijke beslissingen tussen de lidstaten biedt de verordening de mogelijkheid om bepaalde rechterlijke beslissingen en notariële akten te laten waarmerken als “Europese executoriale titel” die dan onmiddellijk uitvoerbaar zijn over het gehele Europese grondgebied (behalve Denemarken) (zie hierover J.-F. VAN DROOGENBROECK en S. BRIJS, *Un titre exécutoire européen*, Brussel, 2006; S. BRIJS en J.-F. VAN DROOGENBROECK, “Hoe verkrijgt men een Europese executoriale titel?”, *RW* 2005-06, 917. Zie ook omzendbrief van 22 juni 2005 *BS* 28 oktober 2005 en *err.* *BS* 18 november 2005). Deze waarmerking in het land van herkomst (door de griffier *c.q.* de notaris) geldt dan als een anticipatief Europees exequatur. Een als Europese executoriale titel gewaarmerkte beslissing of akte staat wat uitvoerbare kracht gelijk met een louter interne uitvoerbare titel. De Europese executoriale titel (afgekort EET) maakt een snelle en doeltreffende tenuitvoerlegging mogelijk zonder dat de gerechten in de lidstaat van tenuitvoerlegging moeten worden ingeschakeld voor het verlenen van een exequatur. Door de EET kunnen de tijdrovende formaliteiten worden vermeden die wel vereist zijn voor het bekomen van een exequatur of verklaring van uitvoerbaarheid conform de EEX-verordening nr. 44/2001.

Een schuldeiser kan voor beslissingen die nog moeten worden gegeven, verzoeken om een waarmerking van de beslissing als Europese executoriale titel, hetzij bij de aanvang van het rechtsgeding, hetzij in elk stadium van de gerechtelijke procedure. Hij kan dit vragen met het oog op de tenuitvoerlegging van de beslissing in een andere lidstaat. Er moet niet worden aangetoond dat de zaak een internationaal element heeft.

Het toepassingsgebied van de Europese executoriale titel is beperkt. Het toepassingsgebied is beperkt tot burgerlijke en handelszaken, waaronder onderhoudsverplichtingen (met uitsluiting van familierecht, huwelijksgoederenrecht, insolventieprocedures, sociale zekerheid en arbitrage). Verder moet het gaan om “niet-betwiste” schuldvorderingen. Hiermee wordt bedoeld dat de schuldenaar uitdrukkelijk met de schuld heeft ingestemd (voor de rechter) of erkend (notariële akte) of zich niet heeft verweerd (verstek). De Europese executoriale titel kan bovendien enkel worden verkregen indien aan een aantal minimumvoorwaarden is voldaan. Het voorwerp van het geding moet een vordering tot betaling van een specifiek geldbedrag zijn dat opeisbaar is. De EET kan worden verkregen voor beslissingen, gerechtelijke schikkingen en authentieke akten die zijn gegeven, goedgekeurd, getroffen of verleden na 21 januari 2005 en in het geval van Bulgarije en Roemenië na 1 januari 2007.

Een waarmerking als Europese executoriale titel kan worden verkregen voor beslissingen, gerechtelijke schikkingen en authentieke akten die zijn gegeven, gesloten, goedgekeurd of verleden door of voor een gerecht of een bevoegde autoriteit in alle lidstaten van de Europese Unie, met uitzondering van Denemarken. Het bewijs van waarmerking als EET wordt verleend op verzoek van de schuldeiser.

b. Verordening Brussel I

278 De verordening Brussel I, die voor het grootste gedeelte de bepalingen van het EEX-verdrag van 27 september 1968 heeft overgenomen, regelt uitsluitend de exequaturprocedure, terwijl de eigenlijke executie wordt geregeld volgens het nationale recht van de daartoe aangezochte rechter.

Voor het EEX-verdrag en zijn evolutie, zie K. LENAERTS en M. VERBRUGGEN, “Jurisprudentie van het Hof van de Europese Gemeenschappen over het Verdrag van Brussel van 27 september 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken”, *TBH* 1991, 760; P. JENARD, “Rapport over het Verdrag betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, ondertekend te Brussel op 27 september 1968”, *Pb.C.* 1979, 59/7; B. DE GROOTE, “Het Europees Executieverdrag: recente ontwikkelingen. Het Verdrag van Lugano en het EEX-verdrag, zoals gewijzigd door het Toetredingsverdrag van San Sebastian: een schets”, *AJT-dossier* 1994-95, 7392; G. DROZ, “La Convention de San Sebastian alignant la Convention de Bruxelles sur la Convention de Lugano”, *Rev.crit.dr.int.pr.* 1990, 1-21; H. DUITNJR-TEBBENS, “Convention de Bruxelles: développements récents”, *JTDE* 1995, 217-222; N. WATTE, “La Convention de Bruxelles relative à la compétence judiciaire et à l’exécution des décisions: quelle version appliquer?”, *TBH* 1996, 758-771). B. DE GROOTE, “Verdragen van San Sebastian en Lugano in werking in België: het internationaal procesrecht grondig gereviseerd”, *TPR* 1997, 1937; J. ERAUW, “De Verdragen van

Brussel en Lugano uit mekaar houden voor internationale bevoegdheid en exequatur”, *TBH* 1996, 772-778).

Een beslissing van een rechter van een verdragssluitende Staat, onder welke benaming dan ook, vallend onder het toepassingsgebied van de EEX-verordening, wordt in beginsel zonder vorm van proces in elke verdragsstaat erkend. Voor de tenuitvoerlegging is een exequaturprocedure vereist, die hierna kort wordt besproken. Erkenning – en derhalve ook tenuitvoerlegging – blijft achterwege in de uitzonderingsgevallen, vermeld in de artikelen 34 en 35 EEX-verordening. In geen geval zal de rechter, aan wie een verlot tot tenuitvoerlegging wordt gevraagd, de juistheid van de buitenlandse uitspraak mogen onderzoeken (art. 36 EEX-Vo).

a) Toepassingsgebied

279 De EEX-verordening is van toepassing op de burgerlijke en handelszaken, onafhankelijk van de aard van het gerecht waarvoor deze zaken zich afspelen (art. 1 EEX-Vo). Uit het rapport JENARD blijkt dat hiermee het privaatrecht wordt bedoeld, in tegenstelling tot het publiek recht (administratief recht, strafrecht). De verordening omschrijft niet wat juist onder “burgerlijke en handelszaken” moet worden verstaan. Het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen bepaalde dat de term “burgerlijke en handelszaken” een autonoom begrip dekt (HvJ 14 oktober 1976, *LTU GmbH/ Eurocontrol*, *Jur.* 1976, 1541). De tweede alinea van artikel 1 van de verordening somt een aantal gebieden op die, hoewel ze behoren tot de burgerlijke en handelszaken, om verschillende redenen van het toepassingsgebied van de verordening zijn uitgesloten. Staat en bekwaamheid, huwelijksgoederenrecht, erfrecht en testamenten, faillissement, vallen aldus buiten het toepassingsgebied van het verdrag. Ook wat deze begrippen betreft, spreekt het Hof zich uit voor een autonome invulling.

b) Procedure

280 Hoofdstuk III van de EEX-verordening (art. 32 tot 52) betreft de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen, waaronder verstaan wordt elke door een gerecht van een verdragssluitende Staat gegeven beslissing, ongeacht de daaraan gegeven benaming, zoals arrest, vonnis, beschikking of rechterlijk dwangbevel, alsmede de vaststelling door de griffier van het bedrag van de gerechtskosten (art. 32 EEX-Vo). Terwijl voor de erkenning als zodanig geen voorafgaande procedure moet gevolgd worden (art. 26, eerste lid), moet voor de tenuitvoerlegging wel eerst het exequatur worden bekomen. De EEX-verordening houdt een vereenvoudiging in van de regels om tot executie over te gaan (HvJ 2 juli 1985, *Clunet* 1986, 469 met noot HUET).

1. Erkenning

281 De EEX-verordening is er in feite slechts op gericht de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen te vergemakkelijken. Het bevat een eigen procedure voor de erkenning van rechterlijke beslissingen en voor het bekomen van het verlot tot tenuitvoerlegging ervan die in de plaats komt van de bestaande nationale procedures.

Artikel 33, eerste lid bepaalt dat beslissingen gewezen in de ene lidstaat worden erkend in een andere lidstaat zonder dat daarvoor een procedure moet worden aangewend. De erkenning kan worden geweigerd in een aantal gevallen, voorzien in artikel 34, onder meer in geval de erkenning kennelijk strijdig is met de openbare orde van de aangezochte lidstaat of indien het stuk dat het geding inleidt, niet zo tijdig en op zodanige wijze als met het oog op zijn verdediging nodig was, aan de verweerder tegen wie verstek werd verleend, betekend of meegedeeld is, tenzij de verweerder tegen de beslissing geen rechtsmiddel heeft aangewend terwijl hij daartoe in staat is (zie K. BROECKX en K. PITEUS, “Art. 34 EEX-Verordening”, *Commentaar Gerechtelijk Recht*). Omtrent de draagwijdte van de verschillende weigeringsgronden bestaat inmiddels een uitgebreide rechtspraak van het Hof van Justitie, die een belangrijke leidraad vormt bij de interpretatie en toepassing van de verordeningbepalingen.

2. Tenuitvoerlegging

– algemeen

282 Artikel 38, eerste lid EEX-verordening bepaalt dat de beslissingen welke in een verdragssluitende Staat zijn gegeven en aldaar uitvoerbaar zijn, in een andere Staat ten uitvoer kunnen gelegd worden, nadat zij aldaar ten verzoeken van iedere belanghebbende partij uitvoerbaar zijn verklaard. Deze belanghebbende partij is niet noodzakelijk de partij die de veroordeling bekam, doch iedere partij die recht heeft om de gedwongen realisatie te eisen van de veroordeling (bv. erfgenamen, cessionaris). Het exequatur kan ook gevraagd worden niet alleen tegen de veroordeelde zelf, doch ook tegen allen die met hem gehouden zijn of hem in de verbintenis zijn opgevolgd.

De beslissingen die in een verdragssluitende Staat gegeven zijn en daar uitvoerbaar zijn, kunnen in een andere verdragssluitende Staat ten uitvoer worden gelegd, nadat zij aldaar, ten verzoeken van iedere belanghebbende partij, uitvoerbaar zijn verklaard. Hieruit volgt dat de veroordeling tot betaling van een onderhoudsbijdrage ingevolge een Nederlandse rechterlijke beslissing, na uitvoerbaarverklaring in België met toepassing van de EEX-verordening, ten uitvoer kan worden gelegd door de uitkeringsgerechtigde partij, in de verblijfplaats in België van de onderhoudsplichtige (zie Cass. 5 juni 2007, *RW* 2007-08, 1407; H. STORME, *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Art. 38, Antwerpen, Kluwer).

Omdat in de oorspronkelijke procedure zoveel waarborgen aan de verweerder worden geboden, kan de EEX-verordening zeer soepel zijn wat de erkenning en tenuitvoerlegging betreft, waardoor de exequaturprocedure met name in principe niet op tegenspraak is. Het Hof van Justitie besliste daarentegen dat rechterlijke beslissingen, waarbij voorlopige of bewarende maatregelen worden toegestaan, zonder dat de partij tegen wie zij zijn gericht, is opgeroepen om te verschijnen, en die ten uitvoer moeten worden gelegd zonder voorafgaande betekening, niet onder de in het verdrag voorziene regeling voor de erkenning en tenuitvoerlegging vallen, wegens het ontbreken van enige tegenspraak.

In afwachting van het bekomen van een exequatur, kunnen overeenkomstig artikel 31 EEX-verordening, de in de wetgeving van een lidstaat vastgestelde voorlopige of bewarende maatregelen bij de gerechten van die Staat worden aangevraagd, zelfs indien het gerecht van een andere lidstaat krachtens de verordening bevoegd is om kennis te nemen van het bodemgeschil (zie T. KRUGER, “Provisional and protective measures” in A. NUYTS en N. WATTE (eds.), *International Civil Litigation in Europe and Relations with third countries*, Brussel, Bruylant, 2005, 311). Artikel 31 EEX-verordening moet wel zo worden uitgelegd, dat de toepassing ervan afhankelijk is van de voorwaarde, dat er een reële band bestaat tussen het voorwerp van de gevorderde maatregel en de

op territoriale criteria gebaseerde bevoegdheid van de verdragssluitende Staat van de aangezochte rechter (HvJ 17 november 1998, Van Uden Maritime, zaak C-391/95, *RW* 1998-99, 1290).

Het territorialiteitsbeginsel is een fundamenteel beginsel van executierecht. Op grond hiervan is het niet mogelijk om rechtstreekse executie maatregelen te treffen op goederen die zich in het buitenland bevinden (zie hierover R. FRANSIS, "Het territorialiteitsbeginsel in het executierecht", *RW* 2009-10, 218-227). Dit neemt niet weg dat de toepassing van dit beginsel inzake het beslag op schuldvorderingen niet zo eenvoudig is, omdat onlichamelijke goederen nu eenmaal geen fysieke locatie hebben maar alleen een fictieve locatie op grond van de verwijzingsregels van het internationaal privaatrecht die per rechtsstelsel verschillend kunnen zijn. Gelet op de triangulaire structuur zal het beslag onder derden onvermijdelijk een min of meer indirecte extraterritoriale werking kennen, hetgeen in het licht van het territorialiteitsbeginsel aanvaardbaar is indien een voldoende substantiële band voorhanden is met het forum waar het beslag wordt gelegd. Het is bijgevolg niet uitgesloten dat een exequatur wordt verleend van een beslissing waarbij een vreemde rechter toelating geeft tot *bewarend* beslag op goederen die zich in een andere lidstaat bevinden. Artikel 22, vijfde lid EEX-verordening verleent enkel uitsluitende bevoegdheid voor de tenuitvoerlegging van beslissingen aan de rechtbanken van de lidstaat waar deze ten uitvoer moeten gelegd worden. Volgens GOTHOT en HOLLEAUX heeft voornoemde bepaling blijkbaar enkel betrekking op de procedures waarbij de rechtbank verzocht wordt een uitvoeringsmaatregel te treffen. Vandaar dat de rechtbanken van de lidstaten niet aarzelen bewarende beslagmaatregelen toe te staan m.b.t. goederen gelegen in andere lidstaten (P. GOTHOT en D. HOLLEAUX, *a.w.*, 91, nr. 158, al. 2). Door het toestaan van dergelijke maatregelen zou de rechter zich niet meer in de uitvoeringsimmunitie van de vreemde autoriteiten mengen dan bij het gewoon uitspreken van een veroordelend vonnis (verslag SCHLOSSER, *Pb.C.* 59/ 79, 131, nr. 207).

– *verzoek*

283 Het exequatur wordt gevraagd bij eenzijdig verzoekschrift aan de rechtbank van eerste aanleg (van de woonplaats van de partij tegen wie de tenuitvoerlegging wordt gevraagd of wanneer deze geen woonplaats heeft in de aangezochte Staat, van de plaats van tenuitvoerlegging (art. 39 EEX-Vo). Het verzoek moet beantwoorden aan de vereisten van de aangezochte Staat (in België dus aan de art. 1025 e.v. Ger.W.) en een keuze van woonplaats bevatten van de verzoeker in het rechtsgebied van de aangezochte rechter (art. 40, tweede lid). In het arrest van 10 juli 1986 (Carron/ Bondsrepubliek Duitsland, *JT* 1986, 665, noot M. EKELMANS), wees het Hof erop dat het EEX-verdrag een voor alle verdragsstaten gelijke exequaturprocedure heeft ingevoerd. In een eerste fase die eenzijdig verloopt, biedt deze procedure de mogelijkheid om snel een exequatur te bekomen van een vonnis in een andere lidstaat. In een tweede, tegensprekelijke fase, worden de rechten van de partij tegen wie de tenuitvoerlegging wordt gevraagd, gewaarborgd door de mogelijkheid om verzet te doen tegen die beslissing. In dit stelsel heeft de verplichting voor de verzoeker om woonplaats te kiezen de bedoeling de partij tegen wie de executie wordt gevraagd, in staat te stellen de verzetsprocedure in te leiden zonder formaliteiten te moeten vervullen buiten het ressort van het gerecht van haar woonplaats.

De woonstkeuze moet geschieden volgens het recht van de aangezochte Staat en moet gebeurd zijn uiterlijk bij de betekening van het verlot tot tenuitvoerlegging. De niet-ervulling van deze woonstkeuzeplicht wordt gesanctioneerd volgens het recht van de aangezochte Staat.

– *vereiste bijlagen*

284 Het verzoek tot exequatur gaat vergezeld van de documenten, waarvan sprake in artikel 53 en 54 EEX-verordening. Overeenkomstig artikel 53 van de EEX-verordening moet de partij die de erkenning inroept of de tenuitvoerlegging vraagt van een beslissing een expeditie overleggen die voldoet aan de voorwaarden van authenticiteit alsmede het in artikel 54 bedoelde certificaat.

Het Hof van Justitie besliste dat de vorm en de termijn voor het indienen van een exequaturverzoek bepaald worden door het nationale procesrecht van de exequaturrechter.

Het uitvoerbaar karakter wordt bepaald overeenkomstig de wet van het land van herkomst (verslag JENARD, 5 maart 1979, nr. 6, 59/55) en kan volgen uit de vermelding in de beslissing

dat deze uitvoerbaar is bij voorraad. Een voorafgaande betekening is vereist (HvJ 21 mei 1980, *Jur.* 1980, 1153), alsmede een betekening van het exequatur zelf. Een vertaling van de bijgevoegde stukken is alleen vereist als de aangezochte Staat dit eist (art. 55, tweede lid). Een legalisatie is daarentegen niet nodig (art. 56). Artikel 51 verbiedt bovendien het eisen van een *cautio iudicatum solvi*.

– *beschikking*

285 Het verzoek tot exequatur kan enkel worden verworpen om de redenen vermeld in de artikelen 34 en 35 EEX-Vo of als niet voldaan werd aan de artikelen 39 en 40, of als de beslissing niet uitvoerbaar is overeenkomstig artikel 38. Of de gedinginleidende akte regelmatig werd betekend in de zin van artikel 34, tweede lid, wordt beoordeeld overeenkomstig de wet van het land van herkomst. Om te oordelen of de verweerder beschikte over een redelijke termijn om zijn verweer voor te bereiden, wordt uitgegaan van de datum van de betekening. De aangezochte rechter kan oordelen dat de betekening, ofschoon regelmatig, toch niet kan volstaan voor de verweerder (HvJ 16 juni 1981, *Jur.* 1981, 1593) rekening houdende met uitzonderlijke omstandigheden, zelfs wanneer die dateren van na de regelmatige betekening (HvJ 11 juni 1985, *JT* 1986, 158, noot M. EKELMANS).

De rechter aan wie het exequatur wordt gevraagd moet de procedure schorsen als in het land van herkomst een rechtsmiddel werd ingesteld tegen de uitvoerbare beslissing. Als dit rechtsmiddel echter in het land van herkomst niet schorsend is, moet de aangezochte rechter niet schorsen.

De rechter kan op selectieve wijze het exequatur toestaan, voor een gedeelte van de beslissing, als de verschillende onderdelen van de beslissing van elkaar te scheiden zijn. De verweerder kan wel voor de aangezochte rechter naar aanleiding van het verzet opwerpen dat de titel niet meer actueel is.

Vreemde beslissingen die een veroordeling tot een dwangsom bevatten zijn enkel uitvoerbaar in de aangezochte Staat als het bedrag definitief werd bepaald door de rechtbank van de Staat van herkomst (art. 49). Volgens de Beneluxovereenkomst m.b.t. dwangsom is deze som definitief verworven bij verbeurte zodat de schuldeiser niet meer een afzonderlijke titel moet bekomen om het bedrag te doen vaststellen.

– *rechtsmiddelen*

286 Als het verzoek wordt afgewezen, dan kan de verzoeker hoger beroep instellen binnen de maand na de betekening (art. 43, vijfde lid). Ingeval de betekening van de exequaturbeslissing niet of niet regelmatig heeft plaatsgevonden, volstaat de eenvoudige kennisneming van deze beslissing door de veroordeelde partij niet om de beroepstermijn te doen aanvangen (HvJ nr. C-3/05, 16 februari 2006, *JTDE* 2006, 241). Het hoger beroep leidt een contradictoire procedure in. De exequaturbeslissing is niet uitvoerbaar bij voorraad. Niet alleen het hoger beroep, ook de termijn voor beroep is schorsend (art. 43, derde lid). Alleen bewarende maatregelen kunnen getroffen worden. Niet alle auteurs zijn het hiermee eens. Door deze regel wordt een discriminatie geschapen tussen de uitvoerbare beslissingen van de aangezochte Staat, die ten uitvoer kunnen gelegd worden gedurende de beroepstermijn en deze van de Staat van herkomst die uitvoerbaar zijn doch door de niet-uitvoerbare exequaturbeslissing niet ten uitvoer kunnen gelegd worden. Deze ongelijkheid strookt niet met het doel van de EEX-verordening om snel een exequatur te bekomen. Bovendien betekent artikel 39 een achteruitgang ten aanzien van het gemeen recht inzake exequatur.

Als het verzoek wordt ingewilligd, kan door de veroordeelde binnen de maand na de betekening, verzet worden ingesteld (derdenverzet) voor de rechtbank van eerste aanleg die het exequatur toestond. Alleen door de partij tegen wie het exequatur is verleend, niet aan andere belanghebbenden, komt dit verzet toe, zelfs als het intern recht van de aangezochte Staat wel voorziet in rechtsmiddelen voor derden-belanghebbenden. Wel blijven de maatregelen van tenuitvoerlegging zelf onderworpen aan het nationale recht van de aangezochte rechter. Tegen deze maatregelen tot

tenuitvoerlegging kunnen derde-belanghebbenden dus eventueel wel rechtsmiddelen instellen (HvJ 2 juli 1986, Deutsche Genossenschaftsbank/Brasserie du Pêcheur, *Jur.* 1985, 1981-1993).

– *schorsing*

287 De rechter voor wie een verzet tegen een exequaturbeslissing aanhangig is, kan op verzoek van de verzetdoende partij deze procedure schorsen en zijn uitspraak omtrent de tenuitvoerlegging aanhouden (art. 46, eerste lid). Daartoe moeten volgens artikel 46 EEX-verordening een van de volgende voorwaarden aanwezig zijn: tegen het vreemde vonnis werden gewone rechtsmiddelen aangewend, of de termijn daartoe is nog niet verstreken. Hij kan ofwel de procedure schorsen in geval van ernstige betwisting, ofwel een termijn opleggen om het verzet aan te tekenen, ofwel een zekerheidsstelling opleggen aan de schuldeiser (HvJ 27 november 1984, *Jur.* 1984, 3971, concl. AG G. SLYNN). Artikel 46, eerste lid mag niet aldus worden uitgelegd dat het over het verzet oordelende gerecht in zijn beslissing over een verzoek tot aanhouding van zijn uitspraak rekening mag houden met stellingen die reeds voor de buitenlandse rechter zijn aangevoerd. Verder besliste het Hof van Justitie dat artikel 46, eerste lid (voorheen art. 38, eerste lid EEX-verdrag) evenmin aldus mag worden uitgelegd dat het gerecht dat over het verzet oordeelt in een beslissing over een krachtens deze bepaling gedaan verzoek tot aanhouding van die uitspraak rekening mag houden met stellingen die de buitenlandse rechter, toen hij zijn beslissing nam, onbekend waren omdat de verzetdoende partij had nagelaten ze voor die rechter aan te voeren (HvJ 4 oktober 1991, *T.Not.* 1992, 24, met concl. AG VAN GERVEN en met noot BOUCKAERT).

In tegenstelling tot uitvoerbare beslissingen van een nationale rechtsmacht, die niet kunnen worden geschorst (art. 1402 Ger.W.), kan een rechter die gevat is met het verzet tegen een exequaturbeslissing dit wel overeenkomstig artikel 46 EEX-verordening. In feite is dit geen afwijking van het verbod van artikel 1402 Ger.W. dat gericht is aan de appelrechter, terwijl het verzet tegen de exequaturbeschikking wordt beoordeeld door de rechtbank die het verzoek tot tenuitvoerlegging had verleend. Kantonnement is mogelijk.

c) Andere Europese verordeningen

288 De erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in bepaalde materies wordt geregeld in specifieke verordeningen. Zo regelt verordening (EG) nr. 2201/2003 van de Raad van 27 november 2003 de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid (“Brussel IIbis”) (*Pb.L.* 338 van 23 december 2003). Bij deze verordening, die van toepassing is sedert 1 maart 2005 werd de verordening nr. 1347/2000 ingetrokken (zie K. BOELE-WOELKI en G. GONZALEZ BELFUSS (eds.), *Brussels IIbis. Its impact and application in the Member States*, Antwerpen, 2007; F. COLIENNE, “Le contentieux familial provisoire: aspects de droit international privé” in P. WAUTELET (ed.), *Actualités du contentieux familial international*, Brussel, 2005, 143). De erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen inzake insolventie wordt geregeld in verordening (EG) nr. 1346/2000 van de Raad betreffende insolventieprocedures (*Pb.L.* 160 van 30 juni 2000).

Een beslissing over niet-betwiste schuldvorderingen kan worden verkregen via de in het nationale recht vastgestelde civiele procedure. Sinds 12 december 2008 kan er ook gebruik worden gemaakt van de uniforme procedure van verordening (EG) nr. 1896/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 tot invoering van een Europese betalingsbevelprocedure (*Pb.L.* 30 december 2006). Wanneer er een Europees betalingsbevel wordt verkregen, is dit betalingsbevel automatisch uitvoerbaar, zonder dat een verklaring van uitvoerbaarheid of een waarmerking als Europese executoriale titel vereist is (zie S. BRYNS en J. VAN DROOGHENBROECK, “De afschaffing van het exequatur: de Europese executoriale titel in twintig vragen en antwoorden” in M. PERTEGAS, S. BRIJS en L. SAMYN, *Betekenen en uitvoeren over de grenzen heen*, Antwerpen, 2008, 137; M. FREUDENTHAL, “Europese betalingsbevelprocedure: op weg naar een Europees burgerlijk procesrecht”, *P&B* 2004, 225; H. STORME, “Europese Betalingsbevelprocedure”, *NJW* 2009, 98-117; H. TAGARAS, “Le titre exécutoire européen” in *Quelle Justice pour l’Europe? La Charte Européenne des droits fondamentaux et la convention pour l’avenir de l’Europe*, Brussel, 2004, 189; J. VAN DROOGHENBROECK, “Hoe verkrijgt men een Europese executoriale titel?”, *RW* 2005-06, 917; M.

ZILINSKY, *De Europese executorialie titel. Tijdige tenuitvoerlegging van vermogensrechtelijke beslissingen in de Europese Unie gezien vanuit verschillende internationale instrumenten*, Deventer, 2005).

Wanneer de waarde van de vordering niet meer bedraagt dan 2.000 EUR, is een in een Europese procedure voor geringe vorderingen gegeven beslissing ook automatisch uitvoerbaar, zonder dat een verklaring van uitvoerbaarheid of een waarmeding als Europese executorialie titel vereist is (zie verordening (EG) nr. 861/2007 van 11 juli 2007 tot vaststelling van een Europese procedure voor geringe vorderingen).

Beslissingen die overeenkomstig de verordening nr. 1896/2006 tot invoering van een Europese betalingsbevelprocedure werden gewezen, of betalingsbevelen die conform de verordening nr. 861/2007 tot vaststelling van een Europese procedure voor geringe vorderingen werden gegeven, zullen in iedere lidstaat bij die verordeningen kunnen en moeten worden erkend en tenuitvoergelegd, zonder dat in de aangezochte Staat nog een intermediaire procedure moet doorlopen worden. Waar de exequaturregels in de Brussel I-verordening, de Brussel IIbis-verordening en de insolventieverordening in principe niet de procedure ten gronde regelen in de Staat van herkomst, noch de eigenlijke tenuitvoerlegging in de aangezochte Staat, ging de EET-verordening reeds een stap verder door de verlening van een Europese Uitvoerbare Titel afhankelijk te maken van de naleving van procedurele minimumnormen in de procedure ten gronde. De twee nieuwe verordeningen nrs. 1896/2006 en 861/2007 gaan nog een stap verder doordat zij niet alleen harmoniseren en minimumnormen formuleren, maar ook een nieuwe Europese procedure ten gronde invoeren. De verordeningen leiden tot de uitvaardiging van een titel die bindende kracht heeft in alle lidstaten en die geen exequaturprocedure meer moet doorlopen (zie hierover H. STORME, "Europese Betalingsbevelprocedure", *NJW* 2009, 98-117). De betalingsbevelverordening is in werking getreden op 12 december 2008.

B. EXEQUATUR VAN ARBITRALE BESLISSINGEN

1. Algemeen

289 De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, daartoe bij verzoekschrift aangezocht, beslist op de vordering tot uitvoerbaarverklaring van ingevolge een overeenkomst tot arbitrage in het buitenland gegeven arbitrale uitspraken. De "nationaliteit" van de arbitrale beslissing wordt bepaald door de plaats waar zij tot stand is gekomen (art. 1719, eerste lid Ger.W.; E. KRINGS, "L'exécution des sentences arbitrales", *Rev.dr.int.comp.* 1976, 198, nr. 14; G. HUYS-KEUTGEN, "L'arbitrage en droit Belge et international", Brussel, 1981, 599, nr. 815; F. RIGAUX, *Droit International Privé*, I, Brussel, Larcier, 1987, 161, nr. 246; J. EL-HAKIM, "L'exécution des sentences arbitrales" in *Etudes dédiées à Alex Weill*, Parijs, 228-229; B. HANOTIAU en B. DUQUESNE, "L'exécution en Belgique des sentences arbitrales belges et étrangères", *JT* 1997, 305-315).

Het Gerechtelijk Wetboek bevat voornamelijk bepalingen m.b.t. Belgische of vreemde arbitrale beslissingen (art. 1676-1723), niet zozeer m.b.t. internationale arbitrale beslissingen. De arbitrale beslissing mag niet worden verward met de bindende derdenbeslissing die slechts een onderhandse titel is, niet vatbaar voor gedwongen tenuitvoerlegging (M. STORME en M.E. STORME, "De bindende derdenbeslissing of het bindend advies", *TPR* 1984, 1243 e.v.; M. STORME, "La tierce décision obligatoire ou l'avis obligatoire comme moyen de prévention des litiges. Une étude comparative des limites entre le droit des contrats et le droit de la procédure", *Rev.dr.int.comp.* 1985, 285-319; K. BROECKX, "De bindende derdenbeslissing in het notariaat" in *De notaris en de conflictbeheersing*, Antwerpen, 1999, 306-322). Arbitrage leidt tot een arbitraal vonnis, dat voorzien van het exequatur een uitvoerbare titel oplevert. Een bindend advies is geen vonnis en niet vatbaar voor tenuitvoerlegging maar wordt geacht deel uit te maken van het tussen partijen overeengekomene. Het heeft de kracht van een overeenkomst. Bij niet-nakoming ervan kan voor de gewone rechter nakoming worden gevorderd (W. HUGENHOLTZ en W.H. HEEMSKERK, *Hoofdlijnen van Nederlands burgerlijk procesrecht*, Utrecht, 1991, 248, nr. 213).

2. *Vreemde arbitrale beslissingen*

a. Gemeen recht

290 Het gemeen recht inzake de executie van vreemde arbitrale beslissingen is opgenomen in de bepalingen van de artikelen 1719-1723. Het exequatur wordt gevraagd bij eenzijdig verzoek aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg van de plaats waar de persoon tegen wie de executie wordt gevraagd, zijn woon- of verblijfplaats heeft, of van de plaats waar de beslissing ten uitvoer moet worden gelegd (art. 1719, eerste en tweede lid). Bij dit verzoekschrift moet het origineel van de beslissing en de arbitrale overeenkomst worden gevoegd. De arbitrale beslissing moet niet eerst uitvoerbaar verklaard zijn in de Staat van herkomst (vgl. regeling in het EEX-verordening).

Het exequatur kan worden geweigerd als de beslissing nog kan aangevochten worden voor scheidsrechters (art. 1723) en geen voorlopige tenuitvoerlegging uitgesproken werd, als de beslissing of de executie ervan strijdig is met de openbare orde of het geschil niet vatbaar is voor arbitrage, als bewezen is dat een oorzaak van nietigverklaring bestaat voorzien door artikel 1704. De verzoeker kan hoger beroep aantekenen binnen de maand na de betekening (art. 1720). Als het verzoek tot exequatur wordt toegestaan staat derdenverzet open voor de rechtbank van eerste aanleg (art. 1722), zelfs indien de partij tegen wie de executie was gevraagd voor de voorzitter was opgeroepen overeenkomstig artikel 1719, vijfde lid (P. COLLE en H. BOULARBAH, "De invloed van het bestaan van mogelijke nietigheidsgronden op het exequatur van een buitenlandse scheidsrechterlijke uitspraak" in X., *Liber Amicorum Jozef Van den Heuvel*, Antwerpen, 1999, 161-180).

b. Internationale verdragen

291 De executie van arbitrale beslissingen is niet geregeld door de EEX-verordening (P. GOTHOT en D. HOLLEAUX, *La Convention de Bruxelles du 27 septembre 1968*, Brussel, Ed. Jupiter, 1985, 14, nr. 26), wel door een aantal bi- of multilaterale verdragen, in welk geval het gemeen recht van artikel 1723 e.v. niet toepasselijk is. Als er verschillende verdragen toepasselijk zijn kan de begunstigde kiezen voor de meest gunstige overeenkomst.

De multilaterale verdragen zijn de Conventie van New-York van 10 juni 1958 met betrekking tot de erkenning en tenuitvoerlegging van vreemde arbitrale beslissingen, bekrachtigd bij wet van 5 juni 1975 en de Europese Conventie m.b.t. de internationale handelsarbitrage opgemaakt te Genève op 21 april 1961 en bekrachtigd bij wet van 11 juli 1975 (G. KEUTGEN, "L'Arbitrage et la Convention de New York", *JT* 1976, 232; A.K. VAN DEN BERG, *The New York Arbitration Convention* 1958, Deventer, 1981; E. KRINGS, a.w., *Rev.dr.int.comp.* 1976, 200-204, nrs. 22 tot 30). De rechter zal het exequatur weigeren als het geschil niet vatbaar is voor arbitrage of de arbitrale beslissing strijdig is met de openbare orde (art. V.2).

Bilaterale verdragen zijn het Belgisch-Franse verdrag van 8 juli 1899 (art. 11, 1° tot 4°, 15 en 18), het Belgisch-Nederlandse verdrag van 28 maart 1925 (art. 11, 1° tot 4°, 15 en 18), het Belgisch-Duitse verdrag van 30 juni 1958 (art. 13), het verdrag tussen België en Zwitserland van 29 april 1959 (art. 9) en het verdrag tussen België en Oostenrijk van 26 juni 1959 dat verwijst naar de Conventie van New-York van 10 juni 1958. Bij toepassing van het Belgisch-Franse verdrag van 1899 en het Belgisch-Zwitserse verdrag van 1959 is geen voorafgaand exequatur in het land van herkomst vereist. Het exequatur wordt gevraagd aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg waar de executie vervolgd wordt (M. HUYS en N. KEUTGEN, a.w., 400, nr. 583). Een dubbele exequatur (dus ook in het land van herkomst) is wél vereist krachtens het Belgisch-Duitse verdrag van 30 juni 1958.

3. *Belgische arbitrale beslissingen*

a. Verzoek tot exequatur

292 Het exequatur van een Belgische arbitrale beslissing wordt gevraagd bij een eenzijdig verzoekschrift aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg (art. 1710, 1; vgl. art. 1025-1034), van de plaats aangewezen in de arbitrageovereenkomst, hetzij van de plaats waar de arbitrage plaatsvond (art. 1710, 1-2). De partij tegen wie de tenuitvoerlegging wordt gevraagd kan in deze stand van het geding niet vragen om te worden gehoord. Het verzoek tot exequatur is slechts ontvankelijk als het origineel van de arbitrale beslissing op de griffie werd gedeponneerd (art. 1702) en als de arbitrale beslissing niet meer aangevochten kan worden of uitvoerbaar bij voorraad is (art. 1709 en 1710/2). Als de partijen niet bepaald hebben dat de arbitrale beslissing appellabel is, is deze beslissing definitief (art. 1699). Arbitrale beslissingen kunnen – zoals vonnissen – uitvoerbaar bij voorraad worden verklaard niettegenstaande hoger beroep, onverminderd de bepalingen betreffende het kantonement (art. 1709). De bepalingen van de artikelen 1400, 1402 en 1406 zijn van overeenkomstige toepassing.

b. Exequaturbeslissing

293 Het verzoek tot exequatur zal worden afgewezen als de beslissing strijdig is met de openbare orde of als het geschil niet vatbaar was voor beslechting door arbitrage (art. 1710, 3°). De exequaturbeslissing is uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande voorziening, onverminderd het bepaalde in artikel 1714 (art. 1710, 2°; *anders*: art. 47, derde lid EEX-verordening). Artikel 1714 bepaalt immers dat de rechter voor wie een voorziening tegen een beslissing tot uitvoerbaarverklaring van een uitspraak of een vordering tot vernietiging van die uitspraak aanhangig is, op vordering van een der partijen kan bevelen dat de tenuitvoerlegging van de uitspraak wordt opgeschort of dat daarvoor zekerheid wordt gesteld. Deze bepaling doet geen afbreuk aan artikel 1402 die de appelrechter verbiedt de tenuitvoerlegging van vonnissen te verbieden of te schorsen aangezien het uitsluitend de eerste rechter is die de schorsing uitspreekt (vgl. art. 1127).

c. Verhaal tegen de beslissing inzake exequatur

294 De eiser, wiens verzoek tot exequatur afgewezen werd, kan hiertegen bij het hof van beroep hoger beroep aantekenen binnen een maand na de kennisgeving van de beslissing. Dit hoger beroep wordt ingesteld door betekening van een gerechtsdeurwaardersexploot aan de partij tegen wie de tenuitvoerlegging is verzocht, houdende dagvaarding om te verschijnen voor het hof. Als de tegenpartij na dit hoger beroep van de verzoeker nog de nietigverklaring van de beslissing wil doen uitspreken, zonder tevoren daartoe een vordering te hebben ingesteld, moet de eis daartoe voor de rechtbank van eerste aanleg worden ingeleid binnen de maand na de betekening van de beroepsakte. In dat geval schort het hof van beroep zijn beslissing op totdat de rechtbank op de vordering tot vernietiging een eindbeslissing heeft gewezen (art. 1711). Deze termijn geldt echter niet voor een vordering tot vernietiging van de uitspraak welke is gegrond op het ontbreken van een geldige arbitrageovereenkomst (art. 1713, 1°) en evenmin in het geval bepaald in artikel 1713, 2°. De beroepsprocedure wordt in tegenstelling tot de procedure in eerste aanleg op tegenpraak gevoerd.

De schuldenaar tegen wie een exequaturbeslissing werd verkregen, kan daartegen derdenverzet aantekenen binnen een termijn van één maand na de betekening van de beslissing, voor de rechtbank van eerste aanleg en dus niet voor de voorzitter die de beslissing heeft gewezen (art. 1712, 1°). Als de tegenpartij beweert de nietigverklaring te willen bekomen, moet de eis daartoe op straffe van verval binnen dezelfde termijn van één maand en in dezelfde procedure als bedoeld in artikel 1712, eerste lid, worden ingesteld (E. KRINGS, *a.w.*, 193, nr. 79).

d. Bijzondere regels

295 Artikel 1715 e.v. regelen het exequatur van de dading die voor het scheidsgerecht werd bereikt. Op verzoekschrift van de belanghebbende kan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg de akte van dading uitvoerbaar verklaren (art. 1715, 1°). Aangezien de wet geen procedure heeft voorzien voor de vernietiging van de dading, moeten de bepalingen worden toegepast m.b.t. de nietigverklaring van de arbitrale beslissing. De dading kan ook worden bereikt in het kader van een procedure in hoger beroep tegen een vonnis in eerste aanleg. In dat geval kan geen gedwongen tenuitvoerlegging worden gelast dan nadat het hof van beroep de akte van dading uitvoerbaar bij voorraad heeft verklaard na dagvaarding van de partij tegen wie de tenuitvoerlegging werd verzocht.

Een Belgische arbitrale beslissing heeft gezag van gewijsde en is een vonnis in de zin van artikel 1414 met dien verstande dat een vonnis gezag van gewijsde heeft vanaf de uitspraak waar een arbitrale beslissing dit slechts verwerft indien voldaan is aan de voorwaarden van artikel 1703. Van zodra voldaan is aan deze voorwaarden en zolang de beslissing niet is vernietigd, kan de arbitrale beslissing gelijkgesteld worden met een vonnis in de zin van artikel 1414 om bewarend beslag te leggen zonder enige voorafgaande toelating van de beslagrechter (L. DERMINE, "L'interprétation des sentences arbitrales", *Rev.dr.int.comp.* 1976, 207, nr. 3). Dergelijke arbitrale beslissing heeft echter nog geen uitvoerbare kracht waarvoor eerst een exequatur moet worden bekomen (art. 1710, eerste lid). Is niet voldaan aan artikel 1703, dan kan de beslissing nog wel een onderhandse titel opleveren voor een bewarend derdenbeslag.

Een vreemde arbitrale beslissing kan slechts gelijkgesteld worden met een vonnis in de zin van artikel 1414 indien er een verdrag bestaat tussen België en het land waar de beslissing werd gewezen, dat de erkenning van de arbitrale uitspraak zonder voorafgaand onderzoek aan dezelfde voorwaarden onderwerpt als de erkenning van een vreemd vonnis (L. DERMINE, *a.w.*, 85-93). Indien er zo geen verdrag bestaat kan de vreemde arbitrale beslissing slechts ingeroepen worden ter ondersteuning van het verzoek aan de beslagrechter tot het leggen van bewarend beslag of als onderhandse titel voor een bewarend derdenbeslag (M. HUYS en G. KEUTGEN, *a.w.*, 32, nr. 31). Om de voorwaarden en het ogenblik te bepalen waarop de vreemde arbitrale beslissing gezag van gewijsde verwerft in België, moet rekening gehouden worden met het recht toepasselijk inzake arbitrage in het land van herkomst rekening houdend met bijzondere bepalingen van internationaal verdragsrecht.

C. BESLISSINGEN WAARVOOR GEEN EXEQUATUR VEREIST IS

296 Voor bepaalde beslissingen is geen verlof van tenuitvoerlegging vereist, nl. beslissingen van de Raad of de Commissie van de Europese Gemeenschappen die een geldelijke verplichting bevatten ten aanzien van andere personen dan de lidstaten zijn een uitvoerbare titel en kunnen ten uitvoer worden gelegd na verificatie van de authenticiteit door de minister van Buitenlandse Zaken die deze beslissing overmaakt aan de minister van Justitie en de griffier van het hof van beroep te Brussel die een formulier van tenuitvoerlegging aanbrengt.

Een lidstaat die veroordeeld is krachtens het EVRM is gehouden de beslissing na te komen (art. 53) maar dit geschiedt op volledig vrijwillige basis. Het Europees Hof van de Rechten van de Mens dat de schending van het verdrag door een lidstaat vaststelt kan niet de kwestieuze nationale beslissing vernietigen. De lidstaat staat zelf in voor de naleving van de veroordeling. Er zijn wel perken gesteld aan deze discretionaire macht van de lidstaat (art. 50). De arbitrale beslissing van het CIRDI vormt een uitvoerbare titel wanneer de belanghebbende partij een door de secretaris-generaal gewaarmerkt afschrift voorlegt aan de bevoegde nationale overheid (verdrag van Washington 18 maart 1965, goedgekeurd bij wet van 17 juli 1970, art. 54). In België moet dit worden voorgelegd aan de minister van Buitenlandse Zaken. De griffier van het hof van beroep te Brussel brengt een formulier van tenuitvoerlegging aan. Ook vonnissen in het buitenland opgesteld door een consul behoeven geen voorafgaand exequatur.

§ 4. Authentieke akten

297 Rechterlijke beslissingen zijn niet de enige uitvoerbare titels. Ook andere authentieke akten zijn vatbaar voor gedwongen tenuitvoerlegging. Uit artikel 1317 BW volgt dat het moet gaan om een akte die in de wettelijke vorm is verleden voor openbare ambtenaren die daartoe bevoegd zijn ter plaatse waar zij is opgemaakt (zie C.A. KRAAN, *De authentieke akte*, diss. Uv. Amsterdam, 1984). Te denken valt in de eerste plaats aan notariële akten. Ook andere authentieke akten zoals fiscale of sociale dwangbevelen kunnen een uitvoerbare titel leveren. Onderhandse akten verlenen daarentegen geen uitvoerbare titel.

A. NOTARIELE AKTEN

298 De uitvoerbare kracht van de notariële akte werd uitdrukkelijk bevestigd in artikel 19 van de wet van 25 *Ventôse* jaar XI op het notarisambt, die gewijzigd werd door de wetten van 4 mei 1999 (zie hierover C. DE WULF, “De vernieuwde organieke wet notariaat”, *RW* 2000-01, 537-549; J.F. LEDOUX en B. STERCKX, “La réforme du notariat et des actes notariés”, *JT* 2000, 209-224). De nieuwe wet bevat verscheidene nieuwe bepalingen die betrekking hebben op het opstellen van notariële akten. De wet wijzigt vooral het beginsel van de integrale voorlezing van de akten en laat in bepaalde gevallen een summierere voorlezing toe (zie hierover *Notariële akte en voorlezing*, Brussel, Kon. Fed. Belg. Notarissen, 1998; A. MICHIELSEN, “Authenticiteit en formalisme” in *Authenticiteit en informatica*, Brussel, 2000, 43-73).

Het principe is dat alle notariële akten bewijskracht bezitten en uitvoerbaar zijn over het hele grondgebied van het Rijk. De notaris kreeg als openbaar ambtenaar de macht om uitvoerbare kracht te verlenen aan de akten die hij opstelt door het verlenen van uitgiften bekleed met het formulier van tenuitvoerlegging (M. RENARD-DECLAIRFAYT, “Force probante et force exécutoire des actes notariés”, *Rép.not.*, XI, L.VI, 44, nr. 11; P. WATELET, *La rédaction des actes notariés*, Brussel, 1975, 24; A. DE BOUNGNE, *Nature juridique des actes notariés*, 1963, 17. Voor de rechtshistorie o.m. *Instrumentum quantum pactum*, Deventer, 1991; F. STEVENS, *De Franse wetgeving over het notarisambt en het Antwerps notariaat van 1794 tot 1814*, diss. K.U.Leuven, 1989).

De uitgifte van de notariële akte, bekleed met het formulier van tenuitvoerlegging, laat de schuldeiser toe over te gaan tot de tenuitvoerlegging van de verbintenissen die de akte vaststelt. Een voorafgaande betekening is niet vereist. De schuldenaar wordt verondersteld de inhoud van de akte te kennen (vgl. art. 1564, tweede lid Ger.W.). Gekende voorbeelden zijn de regelingsakten voorafgaand aan een echtscheiding door wederzijdse toestemming en de hypotheekakte tot waarborg van een onderliggende hoofdovereenkomst (bv. een contract van kredietopening), alsook het definitief proces-verbaal van rangregeling.

1. *Beginsel: onbeperkte uitvoerbaarheid*

299 Uit de wet notarisambt blijkt dat aan de notariële akte een onbeperkte uitvoerbare kracht werd verleend zonder enig onderscheid naargelang de inhoud van de akte. De wetgever stelde de akte op gelijke voet met een in kracht van gewijsde getreden vonnis met de bedoeling de gedwongen tenuitvoerlegging mogelijk te maken van de verbintenissen die in de notariële akte zijn opgenomen zonder dat een voorafgaande tussenkomst van de rechter vereist is (K. BROECKX, "De uitvoerbare kracht van de notariële akte", *TPR* 1991, 38 e.v.; J. DEMBLON, "L'exécution de l'acte notarié peut-elle intervenir directement et peut-elle être suspendue?", *Rev.not.* 1987, 494-511; T. PRIEM, "De uitvoerbaarheid van notariële akten", *TWVR* 1997, 177-179).

Voor Nederland: artikel 436 Rv.; A. DE BRUIJN, "De notariële akte als executorialie titel" in *Ars Notariatus X*, Haarlem, 1960; G.H.A. DROSHEIDE en G. NAUTA, "De executorialie kracht van grossen van notariële akten", *Preadvies Broederschap van Notarissen* 1937, 231; G.A. JANSEN OP DE HAAR, "De executorialie kracht van grossen van notariële akten", *WPNR* 1959, 4605; J.C. VAN OVEN, "De executorialie kracht van grossen van notariële akte", *WPNR* 1937, nr. 3531). De grosse van een notariële akte heeft dezelfde eigenschappen als deze van een vonnis: zij stelt de rechten en plichten der partijen vast en beveelt de gedwongen tenuitvoerlegging ervan. De uitvoerbare kracht van de akte treft de partij zoals die van het vonnis de veroordeelde (VAN ROSSEM-CLEVERINGA, *a.w.*, noot 7 onder aantekening 2 bij art. 436 Wb.Rv.). De grosse van de notariële akte laat de schuldeiser toe over te gaan tot rechtstreekse executie.

2. *Beperkingen van het beginsel*

300 Nochtans werd dit beginsel van onbeperkte uitvoerbaarheid gaandeweg beperkt. Een constante rechtspraak en een groot gedeelte van de rechtsleer is van oordeel dat de notariële akte moet kunnen dienen als basis voor tenuitvoerlegging door middel van een beslagprocedure. Deze stelling heeft tot gevolg dat uitsluitend akten m.b.t. verbintenissen tot betaling van een zekere en vaststaande schuld bekleed kunnen worden met het formulier van tenuitvoerlegging, vermits artikel 1494 deze voorwaarde stelt voor een gedwongen tenuitvoerlegging d.m.v. een uitvoerend beslag. Volgens deze opvatting zijn akten m.b.t. de afgifte van een niet in geld waardeerbare zaak, alsmede verbintenissen tot doen of niet te doen, niet vatbaar voor uitvoering op basis van de akte en moet een beroep worden gedaan op de rechter om een uitvoerbare titel te bekomen (G. DE LEVAL, *a.w.*, 464, nr. 235; F. DUMON, "Advies van het openbaar ministerie voor het arrest van het Hof van Beroep te Gent van 2 december 1953", *JT* 1954, 189; A. SCHICKS en A. VANISTERBEEK, "Traité formulaire de la pratique notariale" in *Droit notarial*, I, Leuven, 1924-1933, 417-421; P. HARMEL, *Organisation et déontologie du notariat*, Luik, 1973-1974 en *Rép.not.*, XI, L.V., 1979).

Met deze beperking kan niet worden ingestemd: nergens wordt door de wet bepaald dat de draagwijdte van de uitvoerbare kracht van notariële akten zou beperkt moeten worden tot de beslagprocedures. Er gaan dan ook terecht in de rechtsleer steeds meer stemmen op om ook akten m.b.t. andere verbinte-

nissen vatbaar te verklaren voor gedwongen tenuitvoerlegging, bv. de hoede-, bezoekrechtregeling vastgelegd in een akte voorafgaand aan een echtscheiding door onderlinge toestemming, de verbintenis tot ontruiming van de verkochte of gehuurde woning (G. BAX, "De uitvoerbare kracht van de notariële akte", *Limb.Rechtsl.* 1985, 9; K. BROECKX, "De uitvoerbare kracht van een notariële akte", *TPR* 1991, (29), 43; J. DEMBLON, "L'exécution de l'acte notarié peut-elle intervenir directement et peut-elle être suspendue?", *Rev.not.b.* 1987, 494-511; J. DEMBLON, "L'exécution de l'acte notarié peut-elle intervenir directement et peut-elle être suspendue?" (noot onder Besl. Brussel 29 juni 1987), *Ann.fac.dr.Lg.* 1988, 198-213; H. DE PAGE, *Traité*, III, 764; HAUCHAMPS, *Droit Notarial*, 1936, nrs. 1207 en 1208; C. REMON, "La force exécutoire de l'acte notarié et son exécution directe", *Rev.not.b.* 1978, 302-320).

301 Het Hof van Cassatie heeft in een arrest van 23 mei 1991 (*Arr.Cass.* 1990-91, nr. 487, *RW* 1991-92, 462, *JT* 1991, 614 en *Rev.not.b.* 1991, 535) het principe van de onbeperkte uitvoerbaarheid van notariële akten erkend. Het Hof oordeelde dat mocht worden overgegaan tot uitdrijving van de beslagene op basis van een uitgifte van het algemeen lastenkohier dat voorzag dat de beslagene het goed zou verlaten en ter vrije beschikking zou stellen van kopers binnen de maand na de betekening van het PV van toewijzing, op straffe van daartoe te worden gedwongen door de eerste daartoe aangezochte gerechtsdeurwaarder. Dit arrest ligt duidelijk in de lijn van de recente ontwikkelingen in de rechtsleer om de uitvoeringsmodaliteiten van de notariële akte uit te breiden tot gedwongen tenuitvoerlegging zonder voorafgaande rechterlijke tussenkomst ongeacht de inhoud van de verbintenis. Sommige auteurs menen terecht dat dit arrest een principiële draagwijdte heeft (zie nader J.L. LEDOUX en K. BROECKX, "La force exécutoire de l'acte notarié" (noot onder Cass. 23 mei 1991) *JT* 1991, 614; C. REMON, "L'exécution directe sur base d'un acte notarié" in *De executie ter discussie*). Andere auteurs bestrijden het principiële karakter van deze uitspraak door de draagwijdte ervan te beperken tot de gedwongen uitwinning van een onroerend goed (G. DE LEVAL, noot onder Cass. 23 mei 1991, *Actualités du droit* 1991, 786) of betwijfelen dat het arrest werkelijk een ommekeer inluidt (J. DEMBLON, "L'exécution directe de l'acte notarié comportant obligation de délaissement d'immeuble" (noot onder Cass. 23 mei 1991), *Rev.not.b.* 1991, 535).

In elk geval kan niet worden ingestemd met de beperking van de uitvoerbaarheid van notariële akten tot akten die geldsommenverbintenissen inhouden. Deze beperking komt hierop neer dat enkel een grosse zou kunnen afgeleverd worden aan die andere partij aan wie een geldsom verschuldigd is, zoals de uitlener, de verkoper, de onderhoudsgerechtigde echtgenoot, terwijl de koper of de verhuurder de gedwongen afgifte van het goed niet zouden kunnen opeisen en de echtgenoot de naleving van de bezoekrechtregeling niet kan afdwingen, zelfs indien de tegenpartij zich hiertoe in de akte formeel heeft verbonden. Deze beperking volgt niet uit de wet en de argumenten van de aanhangers van deze strekking kunnen de toets niet doorstaan (K. BROECKX, *a.w.*, 42, nrs. 11 en 43, nrs. 12 e.v.).

De mogelijkheid tot reële executie van een notariële akte, ongeacht de inhoud van de verbintenissen, kan niet betwijfeld worden (in Nederland wordt deze mogelijkheid algemeen aanvaard: zie hierover A. JONGBLOED, *Reële executie in het privaatrecht. Beschouwingen over reële executie naar geldend en wordend recht*, Deventer, Kluwer, 1987, 242 e.v.; A. JONGBLOED, “De authentieke akte, ook een basis voor reële executie?”, *WPNR*, nr. 5840). Uit de tekst van de wet zelf kunnen argumenten worden geput tot ondersteuning van de mogelijkheid tot rechtstreekse uitvoering op basis van de notariële akte. Artikel 1386 Ger.W. bepaalt dat vonnissen en akten alleen ten uitvoer kunnen worden gelegd op overlegging van de uitgifte of van de minuut, voorzien van het formulier van tenuitvoerlegging dat de Koning bepaalt. De term “tenuitvoerlegging” impliceert ook hier meer dan alleen de beslagprocedure. Nergens maakt de wet een onderscheid tussen de uitvoering op basis van beide authentieke akten, tenzij in artikel 1334 waarbij de executie op basis van “een andere authentieke akte dan een vonnis” de mogelijkheid wordt gelaten om nog respijtermijnen te vragen.

302 Artikel 1334 Ger.W. situeert zich evenwel buiten het kader van deel V van het Ger.W. betreffende de bewarende beslagen en de middelen tot tenuitvoerlegging. Nergens wordt in het Ger.W. de rechtstreekse executie geregeld, noch inzake vonnissen, noch inzake notariële akten. Deze lacune heeft tot gevolg dat de precieze modaliteiten van de rechtstreekse tenuitvoerlegging door de rechter of de notaris moeten bepaald worden. Tot besluit kan worden gesteld dat een onbetwistbare en duidelijke akte een uitvoerbare titel tot rechtstreekse executie verschaft. Zo kan een notariële akte een uitvoerbare titel verschaffen aan de koper of verhuurder tot uitdrijving van resp. de verkoper of de huurder (niet van een derde), aan de echtgenoot tot naleving van een bezoekrechtregeling of tot afgifte van bepaalde meubelen zoals overeengekomen in de regelingsakte voorafgaand aan de echtscheiding door onderlinge toestemming. Waarom zou vooraf een vonnis of een beschikking vereist zijn als de tegenpartij zich in de akte vrijwillig en plechtig verbonden heeft om het goed ter vrije beschikking te stellen, om zijn bezoekrecht na te leven? De schuldeiser beschikt reeds over een uitvoerbare titel die de juridische grondslag levert voor een gedwongen executie, net zoals de uitgifte van een vonnis. Het instellen van een vordering voor de rechter is dan ook ontoelaatbaar (Rb. Hoei 20 november 1985, *Rev.not.b.* 1986, 224-225; Luik 13 december 1988, *JLMB* 1989, 154-157, waartegen het cassatieberoep werd verworpen door Cass. 23 mei 1991, *t.a.p.*).

3. Nauwkeurige en onbetwistbare omschrijving van de verbintenissen

303 Voorwaarde voor deze rechtstreekse uitvoering is dat in de notariële akte duidelijk en precies wordt aangegeven wat de wederzijdse rechten en verplichtingen der partijen zijn en op welke wijze in geval van wanprestatie de reële executie zal geschieden. De notariële akte moet de schuldvordering nauwkeurig omschrijven. De eis wordt niet gesteld dat de akte het bedrag aangeeft van de schuld van de debiteur. Voldoende is dat de akte alle gegevens bevat op grond waarvan dit bedrag – zonder verdere discussie tussen partijen – kan worden bepaald. Indien de akte niet al deze elementen bevat, levert zij geen uitvoerbare titel op (Beslagr. Gent 9 december 2005, *T.Not.* 2007, 288).

De akte moet toelaten de omvang van de gehoudenheid te bepalen. Indien daartoe acht moet worden geslaan op onderhandse kredietvoorwaarden, dan moeten deze aan de akte zijn gehecht en er deel van uitmaken. Een notariële akte van kredietopening met authentiek aangehechte kredietvoorwaarden, waarbij de omvang van de schuldvordering zonder discussie kan worden bepaald, levert een uitvoerbare titel op. Een dergelijke akte kan naast de hoofdsom ook een titel opleveren voor de interesten. Daartoe volstaat de objectieve bepaalbaarheid van de intrestvoet op basis van de notariële akte en de kredietvoorwaarden op het ogenblik van de opeisbaarstelling van de kredieten en afsluiting van de rekening-courant. De vermelding van een vaste interestvoet in de akte is daarbij niet vereist (Gent 19 oktober 2006, *RW* 2007-08, 320: kredietvoorwaarden gehecht aan notariële akte, geparafeerd en ondertekend door de partijen en de notaris en met de notariële akte geregistreerd; Luik 30 juni 2005, *JT* 2006, 96 en *Rev.not.b.* 2006, 246). Indien de bepaling van de interest afhangt van onderhandse stukken, dan belet zulks niet dat de tenuitvoerlegging voor de hoofdsom voortgang vindt. De problematiek van de rente kan immers nog aan bod komen bij de rangregeling (Luik 16 januari 2003, *JT* 2004, 73). Een notariële akte tot hypotheekvestiging is geen uitvoerbare titel wanneer die akte enkel een zekerheidsrecht vestigt zonder ook een betaalverbintenis in te houden (Beslagr. Doornik 15 maart 2002, *JLMB* 2005, 850).

Een notariële akte levert echter niet een uitvoerbare titel op wanneer voor de bepaling van de schuldvordering wordt verwezen naar *o n d e r h a n d s e a k t e n*. Dit is het geval met een notariële akte van hypotheekvestiging tot waarborg van een onderhandse overeenkomst van kredietopening die verwijst naar de schuldvordering, die in deze onderhandse akte is vastgesteld (Cass. 21 juni 1990, *Arr.Cass.* 1989-90, 1361, *Pas.* 1990, I, 1206 en *Rev.not.b.* 1990, 488).

Een lastenkohier dat niet verleden is in de vormen voorzien door de wet, namelijk niet ondertekend werd door de notaris, is geen authentieke akte, zelfs niet indien het de bijlage vormt van een authentieke leningsakte (Cass. 17 november 1988, *Arr.Cass.* 1988-89, nr. 162, *RW* 1988-89, 1168, *Pas.* 1989, I, 303 en *T.Not.* 1989, 360. Zie hierover o.m. E. DIRIX, "Notariële akten tot betaling van een geldsom", *RW* 1994-95, 503-505).

De vraag of aan de voorwaarden van authenticiteit is voldaan, heeft reeds tal van beslissingen uitgelokt. In een aantal gevallen werd beslist dat de notariële akte geen uitvoerbare kracht bezit (zie DIRIX en BROECKX, "Overzicht van rechtspraak", *TPR* 1996, 1481-1483). Dit is bv. het geval wanneer het algemeen reglement inzake de kredietopeningsvoorwaarden, dat in de akte van lening is opgenomen, niet door de partijen is ondertekend. Wanneer het reglement niet is begrepen in de grosse van de notariële akte, kan deze geen uitvoerbare titel opleveren (Beslagr. Brussel 28 februari 1994, *Rev.not.b.* 1994, 509, noot RENARD-DECLAIRFAYT). Zelfs wanneer de algemene lasten, bedingen en voorwaarden opgenomen werden in een typekohier, waarvan partijen

kennis genomen hebben en dat zij goedgekeurd hebben, dat aan de notariële akte gehecht wordt en samen met de akte geregistreerd wordt, getekend *ne varietur* door de partijen en de notaris, heeft de akte geen uitvoerbare kracht, indien de bijzondere voorwaarden van de kredietopening (opzeggings- en terugbetalingsmodaliteiten, toepasselijke rentevoet) niet zijn opgenomen in de notariële akte zelf, maar enkel in het aangehecht typekohier. Omdat er bovendien geen aanwijzingen zijn dat het lastenkohier werd voorgelezen, heeft de notariële akte, waarin de schuldvordering niet is omschreven, geen uitvoerbare kracht (Beslagr. Gent 5 oktober 1993, *RW* 1993-94, 931; Beslagr. Gent 17 december 1996, *RW* 1997-98, 369).

Opgemerkt moet worden dat de wetten van 4 mei 1999 tot wijziging van de Ventôse-wet het beginsel heeft gewijzigd van de integrale voorlezing van de akte en in bepaalde gevallen een summierere voorlezing toelaat (art. 12).

Verder werd artikel 19 wet notarisambt aangevuld met de mogelijkheid van de verwijzing naar een vroeger verleden authentieke akte. Luidens artikel 25 moet bij de uitgifte of de grosse van een akte waarin wordt verwezen naar een vroeger verleden akte, een kopie van laatstgenoemde akte worden gevoegd (zie hierover nader A. MICHIELSEN, *a.w.*, 68 e.v.; M. RENARD-DECLAIRFAYT, “La force exécutoire de l’acte notarié contenant des clauses rédigées par référence” in *Mélanges R. De Valkeneer*, Brussel, 2000, 367-387; Y. DECHAMPS, “Rédaction par référence, analyse et mode d’emploi”, *Rev.not.b.* 2000, 184-196).

Een notariële akte, waarin wordt verklaard dat bepalingen en voorwaarden van een niet bij de authentieke akte gevoegde onderhandse overeenkomst van toepassing zijn, is als dusdanig geen uitvoerbare titel in de zin van artikel 1494 Ger.W. (Gent 6 februari 1996, *T.Not.* 1996, 578).

Andere beslissingen erkennen wel de uitvoerbare kracht van notariële akten. Indien de notariële akte tot waarborg van een onderhandse overeenkomst van kredietopening zeer precies en volledig de schuldvordering omschrijft die vervat is in de onderhandse overeenkomst, kan deze akte wel een uitvoerbare titel opleveren. Een akte van kredietopening, waarin voor de voorwaarden voor het opnemen van het krediet wordt verwezen naar een bijgevoegd kohier dat door de partijen en door de notaris is ondertekend en aldus met die akte één geheel uitmaakt, levert een uitvoerbare titel op (Antwerpen 7 maart 1994, *RW* 1994-95, 504 met noot). Een notariële akte waarin de partijen er zich toe verbinden zich neer te leggen bij de afrekening door een derde, levert ter zake van het bedrag van deze afrekening een uitvoerbare titel op. Een beding in de kredietvoorwaarden dat het bedrag van het door de kredietnemer verschuldigde saldo mag bewezen worden door de gegevens uit de boekhouding van de kredietverlenende bank is rechtsgeldig (Luik 30 juni 2005, *gecit.*; Beslagr. Gent 6 juni 2006, *RW* 2006-07, 1531. Over het zgn. “boekenbeding” nader F. BOUCKAERT, noot onder Antwerpen 26 februari 1992, *T.Not.* 1992,

388-390; DIRIX, "Het boekenbeding en de parate executie", *T.Not.* 1994, 379-384).

Zodra de inhoud van de akte vatbaar is voor uiteenlopende interpretaties en aanleiding kan geven tot betwisting, zal een tussenkomst van de rechter noodzakelijk zijn om de exacte draagwijdte van de titel te bepalen. Er bestaat betwisting over de vraag of de beslagrechter bevoegd is de betwiste akte te interpreteren. Voorkeur dient gegeven aan de stelling dat de beslagrechter hiertoe niet bevoegd is. Hij kan enkel oordelen dat de beweerde betwisting niet ernstig is of in geval van ernstige betwisting, de verdere executie schorsen (zie F. TOP, "Art. 1395", *Comm.Ger.R. Anders*: Luik 5 november 1998, *JT* 1999, 212. Zie boven, nr. 71). Wanneer dan aan de bodemrechter gevraagd wordt de betwiste inhoud van de akte te verduidelijken, en hij dit doet door "vast te stellen wat recht is tussen partijen" op basis van de akte, moet de verdere uitvoering geschieden op basis van de akte waaraan het interpretatief vonnis wordt toegevoegd. Het vonnis levert geen tweede uitvoerbare titel, doch verduidelijkt enkel de akte (Beslagr. Brussel 4 februari 1991, *JLMB* 1991, 1283). De akte moet duidelijk het voorwerp en de uitvoeringsmodaliteiten omschrijven (J. DEMBLON, *a.w.*, 208). Zo moeten m.b.t. verbintenissen tot betaling van een geldsom in de akte alle noodzakelijke elementen opgenomen worden die toelaten het juiste bedrag van de schuld en de betalingsmodaliteiten te bepalen. Interesten zijn slechts verschuldigd als dit uitdrukkelijk in de akte werd voorzien. Verbintenissen tot afgifte van een bepaalde zaak moeten nauwkeurig bepalen waar en wanneer het goed ter beschikking moet worden gesteld alsmede de verdere uitvoeringsmaatregelen in geval van wanprestatie concreet omschrijven.

Nederland kent een soepeler benadering van de problematiek. Volgens de Nederlandse Hoge Raad is een notariële akte vatbaar voor tenuitvoerlegging, "wanneer deze de weg aangeeft langs welke op voor de schuldenaar bindende wijze de grootte van het verschuldigd bedrag kan worden vastgesteld" (HR 26 juni 1992, *NJ* 1993, nr. 449, concl. AG ASSER en noot H.J.S.). In die optiek is het voldoende dat de akte aangeeft voor welk bedrag kan worden geëxecuteerd en hoe dit bedrag kan worden vastgesteld. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer in de akte wordt verwezen naar andere tussen partijen bestaande (onderhandse) akten of door verwijzing naar een "boekenclausule".

4. *Betwistingen in verband met de notariële akte en hun weerslag op de uitvoerbare kracht*

304 Naar aanleiding van de uitvoering op basis van een notariële akte kunnen tal van betwistingen rijzen van zeer uiteenlopende aard die een weerslag kunnen hebben op de uitvoerbare kracht van de notariële akte. Zij kunnen de formele regelmatigheid van de titel betreffen (bv. ontbreken van een handtekening van een partij of van de notaris, niet-goedgekeurde doorhalingen, onherroepelijk hypothecaire volmacht niet ondertekend door de andere echtgenoot), of de geldigheid van de onderliggende overeenkomst (bv. nietigheid van de overeenkomst wegens wilsgebrek). Partijen kunnen het ook oneens zijn over de inhoud of interpretatie van een volstrekt regelmatige en geldig ver-

leden akte (bv. draagwijdte van de bijdrageplicht in de kosten van de "culturele ontplooiing van de kinderen"). De schuldenaar kan ten slotte de rechtmatigheid van de uitvoering betwisten van de regelmatige, geldige en onbetwistbare titel: hij werpt bv. op dat hij de schuld reeds heeft betaald of dat deze moet worden gecompenseerd met een schuldvordering die hij zelf lastens de wederpartij bezit, of dat een afbetalingsplan is uitgewerkt.

De vraag rijst of de executie van de notariële akte op grond van dergelijke betwistingen kan worden geschorst. De wetgever heeft op limitatieve wijze de gevallen aangegeven, waarin de executie van een notariële akte kan geschorst worden: bij strafvordering wegens valsheid tegen de auteur van de akte (art. 1319, tweede lid BW), in geval van burgerlijke vordering wegens valsheid tegen de inhoud van de akte, en bij de aanvraag om uitstel van betaling overeenkomstig artikel 1334 Ger.W. Deze schorsingsgronden werden voorgesteld als een strikt beperkte afwijking op het algemeen beginsel (*Travaux préparatoires de la loi du Ventôse, Code du notariat in Rep.not., XI, L.II, Exposé des motifs door Favart, 33*). Dit neemt niet weg dat de rechtspraak een nieuwe schorsingsgrond heeft gecreëerd. Overwegend wordt aangenomen dat de rechter, meer in het bijzonder de beslagrechter kan tussenkomen wanneer de regelmatigheid van de titel wordt betwist of wanneer er onenigheid ontstaat omtrent de geldigheid van de overeenkomst of de inhoud ervan. In dergelijk geval wordt door het merendeel van rechtspraak en rechtsleer aangevaard dat de beslagrechter de tenuitvoerlegging voorlopig kan schorsen. Nu de beslagrechter enkel bevoegd is voor geschillen betreffende de executie op het vermogen van de schuldenaar, zou hij geen schorsing kunnen bevelen als wordt overgegaan tot rechtstreekse uitvoering van verbintenissen tot doen of nalaten of tot afgifte van een zaak. Op grond van de overweging dat de beslagrechter deel uitmaakt van de rechtbank van eerste aanleg die een voorwaardelijke volheid van bevoegdheid bezit, kan de beslagrechter zijn onbevoegdheid niet ambtshalve opwerpen (J.L. LEDOUX, *a.w.*, 614, nr. 5). De voorlopige schorsing kan enkel worden bevolen in geval van ernstige betwisting.

Deze interventiemogelijkheid van de beslagrechter kan worden verantwoord door de beperkingen van de authenticiteit van de akte, die enkel de louter materiële vaststellingen van de notaris betreft (*instrumentum*), doch niet de geldigheid van de overeenkomst zelf (*negotium*). Bovendien komt de notariële akte als titel meestal tot stand buiten elk geschil om, i.t.t. het vonnis. Na het verlijden van de akte kunnen zich tal van nieuwe omstandigheden voordoen waardoor de doeltreffendheid en de uitvoerbare actualiteit van de titel in het gedrang kunnen komen. Te denken valt aan feiten die de onderliggende schuldvordering betreffen: bv. betaling door de schuldenaar, compensatie, kwijtschelding van schuld; het intreden van schuldvernieuwing, de cessie van de schuldvordering, dading. In dergelijk geval kan de beslagrechter de schorsing van de executie bevelen. Er bestaan immers geen schorsende verhaalmiddelen tegen een notariële akte zodat eventuele betwistingen omtrent de akte op zichzelf geen schorsende werking hebben.

5. *Buitenlandse notariële akten*

305 Een notariële akte die verleden werd en uitvoerbaar verklaard in het buitenland, heeft in België geen uitvoerbare kracht. Deze akte kan uitvoerbaar worden verklaard krachtens een rechterlijke beslissing in de gevallen voorzien door artikel 568 Ger.W. Het exequatur wordt gevraagd bij verzoekschrift aan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg van de woonplaats van de verweerder (voor zover geen verdrag anders voorziet, bv. art. 38 EEX-verordening) en kan verleend worden inzake authentieke akten verleden in het buitenland waardoor een hypotheek werd verleend op goederen in België of die toestemming inhouden tot doorhaling of vermindering van die hypotheeken (art. 586, tweede lid Ger.W.). De voorzitter onderzoekt of de akten en de volmachten die erbij horen, voldoen aan alle voorwaarden voor hun authenticiteit in het land waar zij verleden zijn. Verder kan ook het exequatur worden gevraagd voor alle andere authentieke akten (behalve dus diegene waarvan sprake in art. 586, tweede lid Ger.W.) die verleden zijn in het buitenland, voor zover er met die landen een verdrag bestaat tot regeling van de uitvoerbaarverklaring van die akten (art. 586, derde lid Ger.W.; B. INDEKEU, "Belgische notariële akten in het buitenland en buitenlandse notariële akten in België", *Notarius* 1985, 253-256; E. VAN HOVE, "Het Europees Executieverdrag en het notariaat", *T.Not.* 1985, 262-264).

De authentieke akten waarvan sprake in artikel 586, tweede lid Ger.W. kunnen immers overeenkomstig artikelen 77 en 93 Hyp.W. uitvoerbaar worden verklaard door middel van een visum van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, zonder dat een verdrag bestaat tot regeling van de uitvoerbaarverklaring van de akten. De andere akten daarentegen, genoemd in artikel 586, derde lid Ger.W. zijn slechts uitvoerbaar als er een verdrag ter zake bestaat met het land waar de akte werd verleden.

Buiten de diverse bilaterale verdragen inzake de uitvoerbaarverklaring van authentieke akten, is vooral artikel 57, eerste lid van de EEX-verordening van belang. Overeenkomstig artikel 57, eerste lid EEX-verordening kan een authentieke akte, opgesteld en uitvoerbaar verklaard in een verdragsstaat, bekleed worden met het formulier van tenuitvoerlegging in een andere Staat overeenkomstig de erkennings- en uitvoeringsprocedure van artikel 38 EEX-verordening. Het verzoek moet gericht worden aan de rechtbank van eerste aanleg (art. 39 EEX-verordening), niet aan de voorzitter. De rechter aan wie een exequatur van een notariële akte wordt gevraagd, heeft niet tot taak de geldigheid ervan te onderzoeken. De partij tegen wie de uitvoering wordt gevraagd, kan naar aanleiding van een verzet ingesteld overeenkomstig artikel 43 EEX-verordening verwijzen naar een vonnis waarbij de akte nietig werd verklaard of de schorsing van de uitspraak van de exequaturbeslissing bekomen teneinde de bodemrechter te vatten met het geldigheidsprobleem.

Artikel 57 EEX-verordening vereist niet dat het *negotium* geldig is. De uitvoerbare kracht van het instrumentum kan natuurlijk enkel verleend worden aan een naar de inhoud juridisch geldige akte en deze geldigheid kan betwist worden door de partij tegen wie de uitvoering wordt gevraagd, zelfs nadat het exequatur werd verleend. De buitenlandse authentieke akte moet wel eerst in de Staat van oorsprong uitvoerbaar zijn verklaard: dit wordt ook voorzien door de bilaterale verdragen. De verificatie van de authentieke akten is niet onderworpen aan de legalisatie ervan als deze voorwaarde is afgeschaft door bilaterale of multilaterale verdragen, artikel 56 in combinatie met artikel 57, vierde lid EEX-verordening.

B. ADMINISTRATIEVE AKTEN

306 Een uitvoerbare administratieve beslissing is elke rechtshandeling uitgaande van een bevoegde ambtenaar die als dusdanig handelt, die van aard is uit zichzelf en eenzijdig rechtsgevolgen teweeg te brengen en die uitvoerbaar is zonder tussenkomst van de rechterlijke macht (A. MAST, A. ALEN en J. DUJARDIN, *Overzicht van het Belgisch administratief recht*, Brussel, 1989, 8, nr. 9; A. BUTTGENBACH, *Manuel de droit administratif*, I, nr. 376; E. DE FAYS, "Le notariat d'Etat. Authenticité et force exécutoire

des actes administratifs de gestion économique”, *Rec.gén.enr.not.* 1942, nr. 18324, 358). De administratieve overheid is in bepaalde gevallen gemachtigd zichzelf een uitvoerbare titel te verschaffen zonder vooraf een rechterlijke beslissing te bekomen. Voor de invordering van inkomstenbelastingen en onroerende voorheffing is de verplichte inkohiering van de belasting een bestaansvoorwaarde voor de belasting en kan de belastingadministratie er niet voor opteren om voor die belastingen af te zien van de inohiering en rechtstreeks een titel te vragen aan de rechter (zie Cass. 17 mei 1985, *Arr.Cass.* 1984-85, 1284; Cass. 20 mei 1985, *Arr.Cass.* 1984-85, 1285). Voor btw-schulden kan de overheid rechtstreeks een rechtsvordering instellen teneinde een uitvoerbare titel te verkrijgen (Cass. 14 september 1976, *Arr.Cass.* 1977, 45 en *Pas.* 1977, I, 40; Cass. 20 juli 1979, *Arr.Cass.* 1978-79, 1340). In geval van betwisting moet de burger beroep aantekenen tegen een administratieve beslissing, zonder dat dit beroep een schorsende werking heeft (A. MAST e.a., *a.w.*, 8, nrs. 9 e.v.; J. DEMBOUR, *Droit administratif* 1978, 307, nr. 221; C. CAMBIER, *Droit administratif*, Brussel, 1968, 250).

In sommige uitzonderingsgevallen is wél een voorafgaande tussenkomst van de rechter vereist (onteigening te algemene nutte; toepassing van strafsancities). Soms werkt het beroep tegen de administratieve beslissing toch schorsend (J. SAROT, “Le caractère suspensif ou non suspensif des recours juridictionnels dirigés contre les autorités administratives”, *Rapports belges au XIème Congrès de l’Académie Internationale de droit comparé*, Brussel, Bruylant, 1982, 695-702) of kan de Raad van State in kort geding de schorsing van de uitvoering van een administratieve beslissing bevelen (wet van 19 juli 1991 tot wijziging van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, houdende invoering van een administratief kort geding en instelling van een betrekking van griffier-informaticus, *BS* 12 oktober 1991). De mogelijkheid om voor de Raad van State in een procedure in kort geding de schorsing te vragen van de tenuitvoerlegging van een administratieve beslissing was reeds ingevoerd bij wet van 17 oktober 1990 (*BS* 13 november 1990) doch bleef toen beperkt tot beweerde schending van de artikelen 6, 6bis en 17 van de Grondwet.

307 De overheid is aansprakelijk voor het foutief verlenen van een uitvoerbare titel en in geval van twijfel is het aangewezen een rechterlijke beslissing uit te lokken (Cass. 18 februari 1986, *Pas.* 1986, I, 749; E. DE FAYS, *a.w.*, 360, nr. 17). Een tenuitvoerlegging zonder regelmatige titel kan een feitelijkheid uitmaken waaraan de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg in kort geding een einde kan stellen. In principe kan een uitvoerbare administratieve akte pas ten uitvoer worden gelegd als een aantal bijkomende voorwaarden vervuld zijn, doch er zijn bijzondere gevallen waarin de administratie deze voorwaarden niet moet vervullen en meteen van rechtswege kan uitvoeren, bv. een politiebevel m.b.t. de afbraak van een krotwoning. Dit voorrecht van executie bezit de overheid niet bij het uitvaardigen van een dwangbevel tot betaling van een geldsom. De administratieve beslissingen m.b.t. verbintenissen tot betaling van een geldsom moeten ten uitvoer worden gelegd met naleving van de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek ter zake tenzij de wetgever expliciet een vereenvoudigd executieprocedé heeft ingesteld (zoals bv. art. 1410, § 4 Ger.W.).

Artikel 94 KB 17 juli 1991 ter coördinatie van de wetten op de Rijkscomptabiliteit verleent de mogelijkheid om iedere aan de Staat of staatsorganisme verschuldigde som die door het bestuur der domeinen wordt gevolgd door middel van een dwangbevel in te vorderen (zie hierover A. JACOBS, “Niet-fiscale schuldvorderingen van de overheid: het dwangbevel”, *RW* 1997-98, 1424-1426; G. DE LEVAL, “Réforme fiscale et droit de l’exécution”, *Act.dr.* 1999 (503), 517-518). Volgens een arrest van het Hof van Cassatie van 13 februari 1990 is zulke wijze van invordering slechts mogelijk wanneer het gaat om een “vaststaande schuldvordering” (Cass. 13 februari 1990, *Arr.Cass.* 1991-92, 546). Dit betekent echter geenszins dat de vordering onbetwist moet zijn. Het dwangbevel levert een uitvoerbare titel op, zij het een van “onvolmaakte aard”. In de rechtsleer

wordt vaak de vergelijking gemaakt met een verstekvonnis. De overheid kan met het dwangbevel tot executie overgaan, maar de executieplichtige kan van zijn kant hiertegen in verzet komen. Dit verzet heeft dan tot gevolg dat het geschil over de onderliggende schuldvordering (en dus niet slechts over het dwangbevel) onmiddellijk bij de bodemrechter wordt aangebracht. Grieven die de regelmatigheid van de procedure betreffen komen voor de beslagrechter.

C. FISCALE UITVOERBARE TITEL

308 Overeenkomstig artikel 6 van de wet van 15 mei 1846 op de Rijkscomptabiliteit (aangevuld en gewijzigd bij wet van 28 juni 1963, gecoördineerd bij KB van 17 juli 1991, *BS* 21 augustus 1991), “kan de inning van ’s lands penningen alleen geschieden door een rekenplichtige van ’s lands kas en krachtens een wettelijk gevestigde titel”. Onder “rekenplichtige van ’s lands kas” kunnen worden verstaan de ontvanger van de directe belastingen, de ontvanger van de btw of van registratie en domeinen. De ontvanger is persoonlijk aansprakelijk voor alle sommen waarvan de inning hem is toevertrouwd. Wanneer de invordering niet mogelijk is, kan hij slechts ontslagen worden van die aansprakelijkheid wanneer bewezen is dat de niet-invordering geenszins te wijten is aan zijn nalatigheid en dat hij alle nodige maatregelen heeft genomen om de betaling te kunnen verzekeren. Slaagt hij niet in dit bewijs dan kan hij verplicht worden de niet-geïnde bedragen zelf te betalen.

Voor de gedwongen tenuitvoerlegging van diverse belastingschulden is in principe geen afzonderlijk vonnis van de rechtbank nodig. Diverse fiscale administratieve overheden bezitten immers de macht om zichzelf een uitvoerbare titel te verschaffen (J.P. BOURS en N. PIROTTE, “Le titre exécutoire en droit fiscal” in *Executie ter discussie*, Brussel, 1991; M. LOYENS, *De invordering van de directe belastingen*, Brussel, 2005; B. VANERMEN, “Principes inzake invordering van directe belastingen” in *Fiscaal executierecht*, Antwerpen, 2003, 1-116). Dit voorrecht steunt op het vermoeden van wettigheid van de handelingen van de administratie die geacht worden in overeenstemming te zijn met het recht en die kunnen uitgevoerd worden voor de rechter zich over de wettigheid heeft uitgesproken.

De gedwongen tenuitvoerlegging van belastingschulden leidt vaak tot betwistingen. Dit blijkt uit de overvloedige rechtspraak ter zake. Ingevolge de wet van 3 augustus 1992 moeten vorderingen inzake belastingen niet langer verplicht aan het Openbaar Ministerie worden medegedeeld. Deze wetwijziging is een reactie op de rechtspraak van het Hof van Cassatie, volgens welke geen enkele wettelijke bepaling de rechter in kort geding en de beslagrechter ontsloeg van de verplichting de vorderingen inzake belastingen aan het Openbaar Ministerie mede te delen (Cass. 28 november 1980, *RW* 1981-82, 1270; Cass. 9 november 1989, *RW* 1990-91, 197; Cass. 26 april 1990, *Arr.Cass.* 1989-90, 1107, *RW* 1990-91, 958, noot J. LAENENS en *JLMB* 1990, 988, noot DE LEVAL). Ook door de lagere rechtspraak werd aangenomen dat een verzet tegen een fiscaal dwangbevel tot invordering van belastingen, door de beslagrechter aan het Openbaar Ministerie moest worden medegedeeld, bij gebreke waarvan de beschikking van de beslagrechter aangetast was door een absolute

nietigheid. Door de wetswijziging is de beslagrechter thans van deze mededelingsplicht vrijgesteld en zijn vorderingen inzake belastingen aan deze plicht onttrokken (J. LAENENS en K. BROECKX, *Het gerechtelijk recht in een stroomversnelling*, Antwerpen, Maklu, 1993, 72, nrs. 180-181).

1. Directe belastingen

a. Kohier

309 Inzake inkomstenbelastingen wordt de uitvoerbare titel gevormd door het kohier. Het kohier is de uitvoerbare titel inzake directe belastingen en het dwangbevel is op het vlak van de directe belastingen de eerste akte van tenuitvoerlegging (M. LOYENS, *De invordering van de directe belastingen*, Brussel, 2005, 1, nr. 2. B. VANERMEN, "Principes inzake invordering van directe belastingen" in *Fiscaal executierecht*, Antwerpen, 2003, 3, nr. 3).

Het kohier is de authentieke akte waardoor de administratie zich een titel verschafft tegen de belastingplichtige en de wil te kennen geeft de betaling te eisen van de belastingen, desnoods door dwang (Cass. 17 juni 1929, *Pas.* 1929, I, 246; Beslagr. Brussel 3 december 1984, *Pas.* 1985, nr. 23.197). De vermeldingen kunnen slechts worden betwist door een inschrijving wegens valsheid. Het kohier heeft precies tot doel de belastingschuld in het leven te roepen en hem een actueel bestaan te geven zodat het kohier een constitutieve titel is (J.P. BOURS en N. PIROTTE, *t.a.p.*). De verplichte inkohiering is voor de inkomstenbelastingen en de roerende voorheffing, waarin artikel 304 WIB 1992 voorziet, een substantiële vormvereiste inzake de totstandbrenging van de belasting.

Indien de administratie de aanslagtermijnen laat verstrijken zonder dat zij een aanslag heeft kunnen vestigen en dit toeschrijft aan een fout van de belastingplichtige of een derde, vermag zij niet op grond van het gemeen recht een vergoeding voor deze schade te vorderen voor de rechter. De schade die de Staat lijdt doordat de belasting niet is ingekohierd binnen de wettelijk voorgeschreven aanslagtermijnen, vindt in het verval wegens het verstrijken van deze termijnen die van openbare orde zijn, een eigen rechtsgrond die elk oorzakelijk verband verbreekt tussen die schade en het misdrijf of de onrechtmatige daad gepleegd door de belastingplichtige of derde (Cass. 8 september 1999, *Arr.Cass.* 1999, nr. 441).

Het kohier bestaat uit twee delen: 1) een naamlijst waarin voor elke belastingschuldige de te betalen belastingen zijn vermeld, alsmede eventueel de belastbare grondslag, de verrekende voorheffingen, de in aanmerking genomen vermindering en andere voor de belastingschuldigen nuttige inlichtingen; 2) een titelblad waarop vermeld staan: het totaal van de door alle schuldenaars samen te betalen sommen en de uitvoerbaarverklaring. In het jaarlijks kohier worden bv. opgenomen de personenbelasting, de vennootschapsbelasting, de onroerende voorheffing, de rechtspersonenbelasting. De kohieren worden opgemaakt en uitvoerbaar verklaard door de leidinggevende ambtenaar van de administratie bevoegd voor de vestiging van de belasting of de door hem gedelegeerde ambtenaar (art. 298, § 1 WIB 1992, zoals vervangen bij art. 2 wet 5 december 2001).

Door de uitvoerbaarverklaring verleent het kohier een uitvoerbare titel in de zin van artikel 1494 Ger.W. Het kohier dat uitvoerbaar is verklaard kan als zodanig ten uitvoer worden gelegd zonder enige rechterlijke machtiging of beslissing. Deze eigenschap van het kohier is weergegeven in het KB van 4 maart 1965 tot uitvoering van het Wetboek op de Inkomstenbelastingen (gewijzigd bij KB 5 november 1990 op het stuk van de invordering van de belastingen, *BS* 9 november 1990): "Beide (rechtstreekse en onrechtstreekse vervolgingen) worden ingesteld ingevolge (...) dwangschriften, uitgevaardigd door de ontvangers die in bezit zijn van de kohieren of met de inning voor rekening van ambtgenoten gelast zijn". Er kan nu tegen de belastingschuldige worden opgetreden door alle dwangmiddelen om de betaling van de belastingschuld te verkrijgen.

Alleen de ontvanger der directe belastingen heeft het recht vervolgingen in te stellen. De vervolgingen worden ingesteld op verzoek van de ontvangers die in het bezit zijn van de kohieren.

b. Executieplichtige

310 Het kohier verleent in beginsel enkel een uitvoerbare titel tegen de belastingplichtige zelf. Geldt deze regel ook in het fiscaal executierecht zodat het kohier enkel kan worden ten uitvoer gelegd tegen de bij name in dat kohier vermelde belastingschuldige of belastingschuldigen? In een arrest van 22 november 2007 oordeelt het Hof van Cassatie dat een tenuitvoerlegging tegen personen die niet zijn opgenomen in het kohier toch mogelijk is wanneer zulks voortvloeit uit het systeem van de wet. Dit is het geval ten aanzien van vennoten onder firma die persoonlijk hoofdelijk gehouden zijn tot de belastingen verschuldigd door de vennootschap en die gelden als belastingschuldigen die gerechtigd zijn om een bezwaarschrift in te dienen tegen de aanslag die ten name van de vennootschap is gevestigd (Cass. 22 november 2007 (F.06.0053.N) www.juridat.be). Zie reeds Cass. 14 juni 2007, *FJF* 2007, 836 en *NJW* 2007, 702 met noot S. DE RAEDT. Voorheen anders o.m. Gent 25 oktober 2005, *FJF* 2006, 333 en *TFR* 2006, 111 met noot F. VANDENBERGHE; Brussel 5 oktober 2005, *FJF* 2006, 944). De leer van het cassatie-arrest van 22 november 2007 kan echter niet worden toegepast ten aanzien van de overnemer van een handelszaak. Het loutere feit dat deze naderhand hoofdelijk gehouden blijkt te zijn tot de betaling van de belastingschuld van de overdrager, impliceert nog niet dat het initieel uitvoerbaarverklarde kohier, dat op hem geen betrekking kon hebben, zonder meer tegen hem kan worden ten uitvoer gelegd. De omstandigheid dat de overnemer krachtens de wet hoofdelijk aansprakelijk is voor eerdere schulden van de overlater houdt niet in dat de inkohiering op naam van de overlater toereikend is (Cass. 12 december 2008 (F.07.0099.N), www.juridat.be).

Door artikel 66 van de programmawet van 27 april 2007 werd een nieuw artikel 393, § 2 WIB 1992 ingevoerd dat hierover iedere twijfel wegneemt. Voortaan is het kohier uitvoerbaar tegen de personen die er niet zijn in opgenomen in de mate zij gehouden zijn tot de betaling van de belastingschuld op grond van het gemeen recht of op grond van de bepalingen van de WIB.

Soms kan de invordering van de belastingen geschieden op basis van een uitvoerbare titel op naam van de belastingplichtige, maar ten laste van derden, bv. bij van goederen gescheiden echtgenoten op “verdachte goederen” (art. 394, § 1 WIB 1992); ten laste van de nieuwe eigenaar van een onroerend goed; ten laste van wie beroep heeft gedaan op een niet-geregistreerde aannemer (art. 400 WIB 1992; art. 30bis wet van 27 juni 1969); ten laste van de daders van fiscale misdrijven. De vervolgingen inzake inkomstenbelastingen kunnen dan ook rechtstreeks of onrechtstreeks geschieden. De directe vervolgingen zijn gericht tegen de belastingplichtigen genoemd in de titel of hun vertegenwoordigers. De indirecte zijn gericht tegen derden, krachtens wettelijke bepalingen.

311 Volgens artikel 394, § 1 WIB 1992 mag elk gedeelte van de belasting in verband met de onderscheiden inkomsten van de echtgenoten ingekohierd op naam van een van hen, ongeacht het aangenomen huwelijksvermogensstelsel, worden vervolgd op al de eigen en de gemeenschappelijke goederen van beide echtgenoten. De andere echtgenoot kan echter de eigen goederen aan dit verhaalsrecht onttrekken wanneer hij het eigen karakter van die goederen bewijst op een van de volgende wijzen: 1° dat hij ze bezat vóór het huwelijk; 2° dat zij voortkomen van een erfenis of van een schenking door een andere persoon dan zijn echtgenoot; 3° dat hij ze heeft verworven door middel van fondsen die voortkomen van de realisatie van dergelijke goederen of, 4° dat hij ze heeft verkregen met inkomsten die eigen zijn op grond van zijn huwelijksvermogensstelsel. Om zijn goederen te kunnen onttrekken aan het verhaal van de belastingontvanger moet de echtgenoot van de belastingplichtige vooreerst aantonen dat die goederen hem eigen zijn krachtens het huwelijksvermogensstelsel en vervolgens dat die eigen goederen op een van de vier in de artikelen 295, § 1 en 394, § 1, vermelde onverdachte wijzen in zijn bezit zijn gekomen. Het vermoeden van artikel 1468, tweede lid BW geeft uitsluitel over het onverdeeld karakter van goederen, maar levert niet het bewijs op dat die goederen op een van de vier vermelde onverdachte wijzen in bezit van de echtgenoot van de belastingplichtige gekomen zijn. Op grond van dit vermoeden alleen kan

de echtgenoot van de belastingplichtige geen goederen onttrekken aan het verhaal van de belastingontvanger (Cass. 22 november 2007 (F.06.0081.N) www.juridat.be).

Artikel 394, § 1 WIB 1992 regelt enkel het verhaalsrecht van de schatkist op de verschillende vermogens, maar heeft niet de solidaire gehoudenheid van de echtgenoten van de belastingschulden tot gevolg. De betekening aan de ene echtgenoot stuit bijgevolg niet de verjaring ten aanzien van de andere (Cass. 8 juni 2006, *FJF* 2007, 744).

Vaak rezen in het verleden moeilijkheden bij de invordering ten laste van *feitelijk gescheiden echtgenoten*. Ondanks het feit dat de gehuwde vrouw als volwaardige belastingplichtige werd erkend, ging de administratie vaak over tot gedwongen uitvoering met miskenning van de rechten van de echtgenote (zie hierover C. BOLUS, "De gehuwde vrouw: een volwaardige belastingplichtige", *Bull. Bel.* 1983, 196 e.v.; J. LYCOPS, "Het huwelijk en de fiscus", *Alg. Fisc. T.* 1986, 65 e.v.; zie boven, nr. 128 e.v.).

Ondanks het algemene onbehagen in de lagere rechtspraak, verdedigde het Hof van Cassatie een strikte interpretatie. In zijn arrest van 27 november 1992 vernietigde het Hof van Cassatie het arrest van het hof van beroep te Antwerpen van 2 april 1990 (*Arr. Cass.* 1992, nr. 757, *Not. Fisc. M.* 1994, 21, noot SPRUYT, 1992-93, 1239 en *Bull. Bel.* 1996, 865). Volgens het Hof van Cassatie kon de enkele omstandigheid dat een belastingplichtige niet over de vereiste gegevens beschikt om zijn bezwaarschrift tegen bepaalde aanslagen te motiveren, niet tot gevolg hebben dat het beslag gelegd door het bestuur op grond van niet-betwiste aanslagen, nietig is. Opgemerkt moet worden dat het Hof van Cassatie de feitelijk gescheiden echtgenoot m.b.t. de aanslagen op naam van de andere echtgenoot als "belastingplichtige" beschouwde die een bezwaarschrift had kunnen indienen. Het arrest van 27 november 1992 belette niet dat de beslagrechter de tenuitvoerlegging verbood wegens schending van het recht van verdediging (A. SPRUYT, *a.w.*, 22-25; VAN HAEGENBORGH, noot onder Antwerpen 25 maart 1992, 1992-93, 337, nr. 5). Alleen de omstandigheid dat een feitelijk gescheiden echtgenoot niet beschikt over de vereiste gegevens voor het formuleren van een bezwaar, achtte het Hof van Cassatie onvoldoende om te besluiten tot de nietigheid van het beslag (Cass. 21 oktober 1994, *RW* 1994-95, 1120).

312 In de arresten van 19 mei en 1 december 1995 schroefde het Hof van Cassatie zijn strikte standpunt nog verder aan. Het Hof hield zich aan een zeer strikte interpretatie van artikel 366 WIB 1992, dat een recht van bezwaar toekent aan "de belastingplichtige op wiens naam de aanslag gevestigd is". De belastingplichtige mag niet worden geassimileerd met de belastingschuldige, zoals het hof van beroep te Antwerpen had gedaan in het arrest *a quo* van 17 december 1992. Volgens het hof van beroep te Antwerpen moest de feitelijk gescheiden echtgenoot, die ten aanzien van de invordering van de belastingen op naam van de andere echtgenoot, wordt beschouwd als belastingschuldige, op grond daarvan ook gerechtigd zijn om bezwaar aan te tekenen zoniet wordt het recht van verdediging van die echtgenoot geschonden. Het Hof van Cassatie verwierp echter dit standpunt en stelt dat bij feitelijke scheiding de ene echtgenoot niet gemachtigd is om een bezwaarschrift in te dienen voor een aanslag die enkel gevestigd is op naam van de andere echtgenoot (Cass. 19 mei 1995, *Arr. Cass.* 1995, nr. 246; Cass. 1 december 1995, *Arr. Cass.* 1995, 1067, nr. 521 en *RW* 1996-97, 162).

313 Inmiddels heeft het Arbitragehof (thans Grondwettelijk hof) in zijn arrest van 27 juni 1996 beslist dat artikel 267 WIB 1964, thans artikel 366 WIB 1992) het gelijkheidsbeginsel van artikel 10 Gw. schendt in zoverre die bepaling het recht om bezwaar in te dienen tegen een belastingaanslag slechts toekent aan de belastingplichtige ten name van wie de aanslag vastgesteld is, met uitsluiting van de feitelijk gescheiden echtgenoot ten name van wie de aanslag niet vastgesteld is, en die op grond van artikel 394 WIB 1992 gehouden is tot de belastingschuld welke ten name van de andere echtgenoot gevestigd is (Arbitragehof 27 juni 1996, *RW* 1996-97, 184; zie ook Cass. 27 juni 2002 (C.00.0427.N), www.cass.be).

314 Omtrent het toepassingsgebied van artikel 295 WIB 1964 (thans art. 394 WIB 1992) bij feitelijk gescheiden echtgenoten, bestaat een belangrijke controverse. De administratie en een deel van de rechtsleer meent dat deze bepaling ook van toepassing is bij feitelijke scheiding (*Com. IB*,

295/6-7; A. DE ROECK, "Over de verhouding tussen het huwelijksvermogensrecht en het fiscaal recht inzake de verhaalbaarheid van inkomstenbelastingen en B.T.W. ten aanzien van echtgenoten", *RW* 1989-90, 214). Andere auteurs betwisten dit en stellen dat deze bepaling slechts van toepassing zou zijn voor zover de inkohiering is gebeurd op naam van beide echtgenoten (J.P. BOURS, "Les conséquences fiscales du divorce", *Rev.gén.fisc.* 1992, 116-117). De niet-toepasselijkheid van artikel 394 WIB 1992 bij feitelijke scheiding betekent niet dat de fiscus tegen de echtgenoot, die niet in het kohier is vermeld, geen invorderingsrecht meer zou hebben. Zijn de feitelijk gescheiden echtgenoten gehuwd onder het wettelijk stelsel, dan worden de verhaalsrechten van de fiscus bepaald door de artikelen 1409 t.e.m. 1414 BW. Indien men de inkomstenbelasting bij feitelijke scheiding kwalificeert als een schuld die is aangegaan in het belang van het gemeenschappelijk vermogen, dan is deze schuld als onvolkomen gemeenschapsschuld krachtens artikel 1414, tweede lid onder 3 BW slechts verhaalbaar op het eigen vermogen van de betrokken echtgenoot alsmede op het gemeenschappelijk vermogen. Het eigen vermogen van de niet in het kohier opgenomen echtgenoot blijft aldus gevrijwaard.

c. Aanmaning

315 Ofschoon de ontvanger in feite kan overgaan tot uitvoering zodra de betalingstermijn, gesteld in het aanslagbiljet is verstreken, zal hij eerst de belastingschuldige in gebreke stellen en hem aanmanen binnen 15 dagen te betalen op straffe van tenuitvoerlegging. Vooraleer de schuldenaar kan verplicht worden te betalen, is het vereist dat hem kennis wordt gegeven van hetgeen hij verschuldigd is. Door het weglaten van deze aanmaning komt echter de geldigheid van de tenuitvoerlegging niet in het gedrang. Daarnaast schrijft de wet voor dat de ontvangers een aangetekende aanmaning moeten versturen ten minste één maand voordat de gerechtsdeurwaarder een bevel tot betaling opstelt (art. 298 WIB 1992). De kosten van die brief zijn ten laste van de belastingschuldige. De aanmaning is niet op straffe van nietigheid voorgeschreven. Deze aanmaning werd ingevoerd om te voorkomen dat aan de belastingschuldige een bevel tot betaling zou worden betekend, terwijl hij het aanslagbiljet en de administratieve aanmaning, die beiden bij gewone brief worden verzonden, niet zou hebben ontvangen. Voor belastingen die betrekking hebben op inkomsten van feitelijk gescheiden echtgenoten die afzonderlijk belast worden, moet de ontvanger een aangetekende ingebrekestelling sturen naar de belaste echtgenoot alvorens hij de andere echtgenoot kan aanspreken".

d. Dwangschrift

316 Het dwangschrift is de akte waarbij de ontvanger der belastingen de deurwaarder uitdrukkelijk gelast hem de bijstand van zijn ambt te verlenen met het oog op het uitoefenen van de vervolgingen. Het wordt uitgevaardigd door de ontvanger die het kohier onder zich heeft. Het kan individueel zijn en slechts één belastingschuldige betreffen, dan wel collectief.

Het dwangschrift is vooral de akte waarbij de ontvanger de gerechtsdeurwaarder uitdrukkelijk opdracht geeft zijn bijstand te verlenen voor de tenuitvoerlegging. Geen enkele wetsbepaling voorziet in de betekening of kennisgeving van het dwangschrift aan de schuldenaar van de belasting, voordat de vervolgingen worden ingesteld (Cass. 19 november 1992, *Arr.Cass.* 1991-92, 1326 en *Bull.Bel.* 1995, 3202). Het dwangschrift, dat aan geen enkele vorm gebonden is, moet o.m. inhouden: de identiteit van de te vervolgen belastingschuldigen, het aanslagjaar, de aard en het bedrag van de in de kohieren opgenomen sommen, het verschuldigd blijvend gedeelte, een volledig afschrift van de uitvoerbaarverklaring van het kohier, de datum van eisbaarheid van de nalatighedsinteressen, de datum van de uitvaardiging en ondertekening door de ontvanger. Het ontbreken van de handtekening van de bevoegde ontvanger op het dwangschrift brengt derhalve niet de nietigheid van dit dwangschrift noch van het daarop aansluitend dwangbevel met zich mee.

De belastingschuldige heeft wel het recht bezwaar in te dienen. In het bezwaarschrift kan hij de regelmatigheid van de titel aanvechten of de inhoud ervan betwisten. Welke weerslag deze betwisting heeft op de uitvoerbaarheid van het kohier wordt verder onderzocht. Overeenkomstig het beginsel van de territorialiteit van het beslag kan de administratie op basis van het kohier geen

uitvoeringsmaatregelen treffen op goederen van de schuldenaar in het buitenland. Het kohier heeft echter wel bewijskracht en kan voor de buitenlandse rechter worden ingeroepen om aan te tonen dat er een belastingschuld bestaat. De ontvanger kan de bewijskracht van het kohier inroepen voor de rechter in het kader van een buitenlands faillissement waarin hij een aangifte van schuldvordering heeft ingediend.

317 De inkomstenbelastingen en de onroerende voorheffing moeten steeds worden ingekoehierd. De inkohiering is een voorwaarde opdat de belastingschuld effectief ontstaat. De roerende voorheffing, de bedrijfsvoorheffing en de met de inkomstenbelastingen gelijkgestelde belastingen kunnen daarentegen worden geïnd zonder kohier. De inkohiering is hier geen ontstaansvoorwaarde. Indien die belastingen evenwel niet spontaan worden betaald, moet de administratie toch een kohier opmaken en uitvoerbaar verklaren om de betaling te kunnen afdwingen.

e. Dwangbevel

318 De nietigheid van het dwangbevel heeft de nietigheid van de uitvoeringshandelingen tot gevolg. Wat de inhoud van het dwangbevel betreft, legt de wet geen specifieke verplichtingen op. Het dwangbevel bevat bovenaan een uittreksel uit het kohier en een afschrift van de uitvoerbaarverklaring van het kohier en van het dwangschrift van de ontvanger. Aan de ontvanger is niet de verplichting opgelegd om op straffe van nietigheid het uittreksel en het afschrift eensluidend te verklaren. Deze worden vermoed eensluidend te zijn met het kohier. Het verzuim de verklaring van eensluidendheid aan te brengen, heeft niet tot gevolg dat het dwangbevel ongeldig wordt en de verjaring niet kan stuiten.

Daarentegen moet volgens het Hof van Cassatie niet alleen het exploit van betekening, maar ook het afschrift ervan op straffe van nietigheid door de gerechtsdeurwaarder ondertekend zijn. De handtekening van de gerechtsdeurwaarder is een op zichzelf staande geldigheidsvereiste van het exploit van betekening, waarvan noch de handtekening op het origineel, noch enig ander gedingstuk kan aantonen dat het werkelijk in acht is genomen (Cass. 28 januari 1994, *Arr.Cass.* 1994, 113, nr. 54). Het Hof van Cassatie heeft echter in zijn arrest van 22 december 1995 afstand genomen van dit zeer strikte standpunt m.b.t. het ontbreken van de handtekening van de gerechtsdeurwaarder op het afschrift van het betekeningsexploot (Cass. 22 december 1995, *Arr.-Cass.* 1995, 1159).

Voor de tenuitvoerlegging is niet de overlegging vereist van het kohier. Krachtens artikel 149 KB/WIB 1992 moet het dwangbevel een uittreksel uit het kohierartikel betreffende de belastingschuldige en een afschrift van de uitvoerbaarverklaring bevatten. Hieruit volgt dat dit uittreksel wordt vermoed gelijkvormig te zijn met het kohier en dat het kohier zelf niet mede moet betekend worden met het dwangbevel. Een cassatieberoep waarin wordt aangevoerd dat er geen wettelijk vermoeden bestaat dat de vermeldingen in het kohieruittreksel overeenstemmen met het originele kohier en dat bijgevolg, de kohieren, en, in ondergeschikte orde, een eensluidend verklaard afschrift ervan, met het dwangbevel moet betekend worden opdat de beslagrechter de regelmatigheid van de tenuitvoerlegging zou kunnen beoordelen, werd verworpen door het Hof van Cassatie (Cass. 17 november 2006 (F.05.0071.N) www.juridat.be).

Door het toezenden van het aanslagbiljet laat de administratie het bedrag van de belastingschuld en de uiterste betaaldatum kennen. Het dwangbevel, dat de ontvanger bij gebrek aan spontane betaling doet betekenen, bevat een uittreksel uit het kohier. Het dwangbevel is een akte waarbij de eiser, die door het ambt van een gerechtsdeurwaarder optreedt, een andere persoon beveelt uit te voeren datgene waartoe laatstgenoemde bij vonnis is veroordeeld of waartoe hij zich verbonden heeft bij een uitvoerbare akte. Dit bevel wordt gegeven door hem een afschrift te overhandigen van de ten uitvoer te leggen titel, voor zover deze nog niet werd betekend, en door hem te verklaren dat hij, in geval van weigering door alle wettelijke dwangmiddelen tot betaling zal worden gedwongen. Daar er meerdere middelen tot tenuitvoerlegging bestaan, zijn er ook meerdere soorten dwangbevelen: voor uitvoerend beslag op roerend goed, op onroerend goed, op zee- en binnenschepen, op tak- en wortelvaste vruchten.

Het dwangbevel mag slechts betekend worden nadat de in de aanmaning gestelde termijn van 15 dagen verstreken is, behoudens uitzondering. Het dwangbevel moet worden voorafgegaan door een aangetekende aanmaning (art. 298, § 2, tweede lid WIB 1992).

319 Door het Hof van Cassatie werd beslist dat het fiscaal dwangbevel geen stuitende werking heeft wanneer de belastingschuld het voorwerp is van betwisting (Cass. 21 februari 2003, *Arr.-Cass.* 2003, 454, nr. 124 met conclusie AG D. THIS, *RW* 2003-04, 98. Voorheen reeds Cass. 10 oktober 2002, *Arr.-Cass.* 2002, nr. 526 met conclusie AG HENKES en *JLMB* 2002, 1167. Zie ook o.m. Gent 10 februari 2004, *FJF* 2005, 85; Rb. Brussel 7 november 2004, *JLMB* 2005, 424). De gedachte hierbij is dat een dwangbevel enkel stuitende werking heeft wanneer het gestoeld is op een voor tenuitvoerlegging vatbare titel. Aangezien door de betwisting van de belastingschuld de tenuitvoerlegging geen voortgang kan vinden, staat men hier niet voor een bevel tot betalen in de zin van artikel 2244 BW. Hiertegen wordt betoogd dat de schatkist een beroep kan doen op artikel 2251 BW waaruit wordt afgeleid dat de verjaring niet loopt tegen diegene die op grond van de wet verhinderd wordt de betaling te verkrijgen van zijn vordering (B. VANERMEN, "Principes inzake invordering van directe belastingen" in *Fiscaal executierecht*, Antwerpen, 2003, 67-71, nrs. 99-106. Zie in die zin Antwerpen 29 mei 2007, *RABG* 2007, 1187 met noot A. BELLENS; schorsing voor de duur van de procedure. *Anders*: Rb. Brussel 11 februari 2005, *FJF* 2006, 265). Deze opvatting is niet onaantrekkelijk. Ten gevolge van de voortdurende onzekerheid is de wetgever tussengekomen. Door de programmawet van 22 december 2003 werden de nieuwe artikelen 443bis en ter WIB 1992 ingevoegd. Deze nieuwe bepalingen verlenen een schorsende werking aan elk rechtsgeding met betrekking tot de toepassing of de invordering van de belastingen. Vervolgens werd in artikel 49 van de programmawet van 9 juli 2004 bepaald dat ook tijdens de periode waarin die schorsende werking nog niet gold, het dwangbevel als verjaringstuitende akte geldt ook al wordt de aanslag betwist (zie nader B. VANERMEN, "De verjaring van betwiste directe belastingen: een stand van zaken", *RW* 2005-06, 561-570; B. VANERMEN, "De verjaring van betwiste directe belastingen en BTW" in *De verjaring*, Antwerpen, 2007). De beroepen tot nietigheid die werden ingesteld tegen deze retroactieve werking werden door het Grondwettelijk Hof afgewezen (Arbitragehof 7 december 2005, *RW* 2005-06, 1251 met noot P. POPELIER, *TFR* 2006, 372 met noot D. DE GROOT en *JLMB* 2006, 140).

Luidens artikel 298, § 2 WIB 1992 zoals gewijzigd door de wet van 5 december 2001 (*BS* 8 januari 2002), moet ten minste één maand voor het door de gerechtsdeurwaarder betekende dwangbevel, een aangetekende herinneringsbrief worden gezonden aan de belastingplichtige. De kosten voor het verzenden van die brief komen ten laste van de belastingplichtige. De nieuwe bepaling is in werking getreden op 1 maart 2002. De verplichting tot het voorafgaandelijk versturen van de herinneringsbrief is niet voorgeschreven op straffe van nietigheid van het bevel tot betalen. Volgens de parlementaire voorbereiding zou een adequate sanctie erin bestaan dat bij verzuim, de administratie de kosten van het bevel moet dragen (*Parl.St.* Senaat 2001-02, 505/4, 4).

320 Door de programmawet van 27 december 2004 werd voorzien in de mogelijkheid tot het verkrijgen van een onbeperkt uitstel inzake directe belastingen (art. 413bis e.v. WIB 1992) (zie nader B. VANERMEN, "Onbeperkt uitstel van de invordering van directe belastingen", *RW* 2005-06, 281-291). De fiscus wenst een realistische aanpak van deze categorie van schuldenaren en verkiest de spreekwoordelijke vogel in de hand, boven de tien in de lucht. Het uitstel wordt toegestaan door de directeur der belastingen op verzoek van de belastingplichtige natuurlijke persoon (of zijn echtgenote) of ambtshalve op verzoek van de ambtenaar belast met de invordering. Het indienen van het voorstel schorst alle middelen van tenuitvoerlegging, zij het dat de gelegde beslagen hun bewarende werking behouden (art. 413sexies WIB 1992). Een geheel of gedeeltelijk uitstel (in feite een kwijtschelding) moet echter gepaard gaan met een afbetalingsplan waardoor een gedeelte van de belastingschuld wordt betaald. De wet voorziet ook in de mogelijkheid van een eenmalige "onmiddellijke betaling". De kwijtschelding wordt dus gekoppeld aan een betalingsinspanning van de belastingplichtige. De programmawet van 27 april 2007 heeft de mogelijkheid van het onbeperkt uitstel van de invordering uitgebreid tot btw-schulden (art. 84quinquies tot 84decies WBTW).

f. Soorten dwangbevelen

321 In het dwangbevel voor uitvoerend beslag op roerend goed, wordt de belastingschuldige bevolen de achterstallige belastingen te betalen binnen een termijn van 24 uren. Indien bv. een dwangbevel wordt betekend op maandag 7 september 2009, dan beschikt de schuldenaar over een volle dag, dinsdag 8 september om zijn schuld te kwijten. In bepaalde omstandigheden kan uitvoerend beslag op roerend goed worden gelegd zonder voorafgaand dwangbevel. Ten aanzien van belastingplichtigen die door de wegneming van roerende voorwerpen of op andere wijze de waarborgen van de schatkist verminderen of doen verdwijnen, kan rechtstreeks uitvoerend beslag op roerend goed worden gelegd zonder voorafgaande betekening van een dwangbevel.

Uitvoerend beslag op onroerend goed mag slechts 15 dagen na het dwangbevel worden gelegd.

g. Vereenvoudigd fiscaal derdenbeslag

322 Voor het uitvoerend derdenbeslag bepaalde artikel 215 van het KB/WIB 1964 een vereenvoudigde procedure van uitvoerend derdenbeslag voor de invordering van belastingschulden (Luik 24 april 1986, *JLMB* 1987, 251). Volgens deze bepalingen kan de ontvanger der belastingen rechtstreeks een verzoek richten tot de derde-houder van aan de belastingschuldige verschuldigde inkomsten, sommen of zaken om in zijn handen de door de belastingschuldige verschuldigde belastingen te betalen. De derde-houder is gehouden om een verklaring van derde-beslagene af te leggen en de fiscus in te lichten over een eventueel verzet van de belastingschuldige, wat de verplichting van de derde-houder impliceert om de belastingschuldige van het derdenbeslag op de hoogte te brengen. De derde-houder is tevens verplicht de ontvanger bij ter post aangetekende brief en binnen vijftien dagen in te lichten over alle nieuwe gegevens die na het neerleggen van zijn verklaring aan het licht zijn gekomen (N. PIROTTE, "Réflexions sur le contentieux suscité par la saisie fiscale simplifiée", *JLMB* 1994, 959-965).

323 De derde-houder die weigert of verzuimt de verklaring van derde-beslagene voorzien in artikel 1452 Ger.W. af te leggen, wordt vervolgd alsof hij rechtstreeks schuldenaar was (art. 215, § 1 KB/WIB 1964). Aanvankelijk was het niet duidelijk of de ontvanger der belastingen die overeenkomstig artikelen 215 en 216 KB/WIB 1964 uitvoerend derdenbeslag legt, verplicht is overeenkomstig artikel 1542 zich te wenden tot de beslagrechter om de derde-beslagene schuldenaar te laten verklaren van de oorzaken van het beslag.

Het Hof van Cassatie vernietigde een arrest van het hof van beroep te Luik (Luik 21 november 1986, *JLMB* 1987, 253) en besliste dat in afwijking van artikel 1542 Ger.W. de sanctie verplicht is en automatisch volgt zonder enige tussenkomst van de beslagrechter. De derde-beslagene wordt steeds persoonlijk schuldenaar verklaard (Cass. 19 december 1988, *RW* 1988-89, 129 en *Arr. Cass.* 1988-89, nr. 238; E. DIRIX, "Het vereenvoudigd fiscaal derdenbeslag" in E. DIRIX en P. TAELEMAN (eds.), *Fiscaal Executierecht*, Intersentia 2003, 183). Dit arrest lokte felle kritiek uit. Meer concreet werd de vraag gesteld of de sanctie van artikel 215, § 1 KB/WIB 1964 en de interpretatie van het Hof van Cassatie niet strijdig is met het EVRM. Het Hof van Cassatie bleef niet ongevoelig voor deze kritiek. Het Hof heeft in zijn arrest van 24 mei 1996 beslist aan het Arbitragehof (thans Grondwettelijk hof) de prejudiciële vraag te stellen of artikel 208 WIB, in uitvoering waarvan artikel 215, § 1 KB genomen is, strijdig is met het gelijkheidsbeginsel, gewaarborgd door de artikelen 10 en 11 Gw., voor zover deze bepaling de Koning machtigt te voorzien dat een derde, die schuldenaar is van een belastingschuldige, automatisch rechtstreeks schuldenaar zal zijn van het totaalbedrag der verschuldigde belastingen, in alle gevallen waarin de derde zich niet gehouden heeft aan zijn verplichting tot verklaring van derde-beslagene in het kader van invorderingsprocedures lastens de belastingschuldige (Cass. 24 mei 1996, *RW* 1996-97, 576). Het Arbitragehof oordeelde dat voornoemde bepaling, die afwijkt van de bij artikelen 1456 en 1542 Ger.W. gestelde regels, een procedé invoert dat onevenredig is met de doelstelling de invordering van de belastingen te waarborgen in zoverre het niet voorziet in een tussenkomst van de rechter (Arbitragehof 12 juni 1997, *BS* 6 augustus 1997, *JT* 1998, 2 en *P&B* 1997, 144).

Om de rechten van de derde-beslagene te vrijwaren moet worden nagegaan of hij in kennis werd gesteld van de draagwijdte van zijn verplichtingen en vooral van de zware sanctie waaraan hij is blootgesteld, nl. door de vermelding van de tekst van artikel 1452 op de achterzijde van de aanzegging. De kennisgeving van het derdenbeslag voorzien door artikel 215 KB moet wel voorafgegaan worden door de kennisgeving van een dwangbevel (art. 196 KB 4 maart 1965). Zoniet kan het uitvoerend derdenbeslag geen gevolgen sorteren, zelfs niet deze van een bewarend beslag (Luik 13 januari 1984, *Jur.Liège* 1984, 107, met noot G. DE LEVAL, “Remarques sur certaines saisies en droit fiscal”).

324 De bepalingen inzake het vereenvoudigd fiscaal derdenbeslag (art. 164 KB/WIB) werden bij KB van 3 december 2005 bijgesteld (*BS* 27 februari 2006). Deze hervorming was ingegeven door de kritiek die was geuit door het Grondwettelijk Hof en strekt ertoe zoveel als mogelijk aansluiting te zoeken bij het gemene beslagrecht (zie hierover E. DIRIX, “Overzicht van rechtspraak. Beslag”, *TPR* 2002, 1279-1280, nr. 134). In hoofdzaak gaat het erom aan de derde-beslagene dezelfde rechtsbescherming door de beslagrechter te verlenen in geval van niet-nakoming van de verplichting tot het afleggen van de verklaring van derde-beslagene. Verder wordt de regeling afgestemd op deze inzake btw (art. 85bis WBTW) (zie verder, nr. 331).

Het wezen van de rechtsfiguur zelf echter blijft ongewijzigd: de bevoegde ontvanger kan bij een ter post aangetekende brief “uitvoerend beslag onder derden” leggen op aan de belastingschuldige verschuldigde sommen of zaken. Een dergelijk beslag heeft echter niet tot gevolg dat het bedrag definitief wordt toegekend aan de ontvanger. Indien er reeds een anterieur beslag ligt, dan is de schuldvordering het voorwerp van een samenloop. Is dit niet het geval dan behoren de bedragen definitief aan de schatkist toe (Cass. 16 december 2005, *RW* 2006-07, 1606 met noot L. VANDENBERGHE en *JT* 2006, 704 met noot F. GEORGES). Dit rechtsgevolg wordt niet gewijzigd nu ingevolge het KB van 3 december 2005 de oude bewoordingen “een verzoek tot betalen” hebben plaatsgemaakt voor een “uitvoerend beslag”. Hiermee wil men tot uitdrukking brengen dat het vereenvoudigd fiscaal derdenbeslag niet louter een bewarende werking heeft, maar ook strekt tot betaling. Het is een uitvoerend beslag met verplichte afgifte van de gelden aan de ontvanger.

Zoals in het gemeenrechtelijke beslagrecht, wordt voortaan ook het vereenvoudigd fiscaal derdenbeslag ingevolge het nieuwe artikel 164, § 1, eerste lid KB/WIB aangezegd aan de belastingplichtige bij een ter post aangetekende brief. Deze aanzegging doet dan ook de termijn lopen waarbinnen de belastingschuldige op grond van artikel 1408, § 3 Ger.W. grieven kan doen gelden nopens de beslagbaarheid van de bedragen (Brussel 21 september 2004, *JLMB* 2005, 1668).

Verder worden de artikelen 1539, 1540 en 1542, eerste en tweede lid, en 1543 Ger.W. van toepassing verklaard. Enkel zal de afgifte door de derde moeten gebeuren in handen van de bevoegde ontvanger. Het bedrag van de afgifte wordt gedetermineerd door de belastingschuld en de verklaring van de derde-beslagene.

Indien de derde of de belastingschuldige het beslag betwisten of indien er een samenloop is, dan moet de ontvanger overgaan tot het leggen van een gemeenrechtelijk uitvoerend beslag onder derden bij deurwaardersexploot. Werd door andere schuldeisers geen beslag gelegd, dan komen de bedragen exclusief toe aan de schatkist (Cass. 16 december 2005, *gecit.*).

De fiscus moet zijn toevlucht nemen tot een gemeenrechtelijk uitvoerend beslag o.m. in geval van “een verzet” (art. 165, § 1, 3° KW/WIB). De draagwijdte hiervan kwam aan de orde in een arrest van het hof van beroep te Antwerpen. De derde-beslagene deelt de ontvanger mee dat de vorderingen waren geëndosseerd als pand. De kennisgeving van het endossement aan de derde-beslagene/schuldenaar (art. 16 wet 25 oktober 1919) geldt als een “verzet” in de zin van artikel 165, § 1 KB/WIB dat de fiscus noopt tot het leggen van een gemeenrechtelijk beslag onder derden (Antwerpen 7 december 2005 (3de kamer, A.R. 2004/3191), *onuitg.*). Hetzelfde geldt bv. met de kennisgeving van een verpanding. De term “verzet” mag dus niet in een formalistische betekenis worden opgevat; het gaat om iedere kennisgeving uitgaande van een andere schuldeiser waarin aanspraken worden geformuleerd op de schuldvordering. Als gevolg hiervan moet dan noodzakelijk de gemeenrechtelijke beslagprocedure worden gevolgd met het oog op het organiseren van de samenloop door de gerechtsdeurwaarder.

h. Fiscale notificatie (art. 433 WIB 1992)

325 De notarissen die gevorderd zijn om een akte op te maken m.b.t. de vervreemding of hypotheekvestiging moeten hiertoe vooraf de administratie op de hoogte stellen. De voorafgaande kennisgeving door de notaris aan de ontvanger kan voortaan ook in elektronische vorm gebeuren (nieuw art. 433, § 2 WIB 1992. Zie hierover o.m. S. KIERSENBAUM en O. VAN HERSTRAE-TEN, "Artikel 433 WIB" in *Comm.Voorr.*; L. WEYTS, "De fiscale notificatie en het notariaat", *T.Not.* 1977, 161 e.v.). Wanneer het belang van de schatkist zulks vereist, kan de ontvanger binnen twaalf werkdagen volgend op de verzending van het bericht, overgaan tot kennisgeving aan de notaris van het bedrag der verschuldigde belastingen en bijbehoren die aanleiding kunnen geven tot een hypothecaire inschrijving (dus niet verhogingen en boetes) (art. 433 e.v. WIB1992). Een gelijkaardige bepaling werd ingevoerd in artikel 93ter, § 1bis WBTW (KB 31 maart 2003, *BS* 23 april 2003). Deze notificatie moet gebeuren zelfs indien nog niet geweten is wat de aard van de akte zal zijn (Antwerpen 10 mei 2005, *FJF* 2006, 445: op een akte van verdeling is art. 433 WIB echter niet van toepassing zodat de notificatie dan zonder voorwerp wordt).

Indien de in het vooruitzicht gestelde akte wordt verleden, dan geldt deze kennisgeving als beslag onder derden in handen van de notaris van de bedragen die de notaris krachtens de akte onder zich houdt voor rekening of ten bate van de belastingplichtige (art. 435, eerste lid). Dit beslag treft de gelden die krachtens de verkoop- of leningakte voor de belastingplichtige zijn bestemd. Algemeen wordt aangenomen dat het nemen van deze maatregel geen automatisme is. Er moet sprake zijn van urgentie; m.a.w. er moeten aanwijzingen zijn dat de invordering van de belasting in gevaar komt (Antwerpen 30 april 2003, *RW* 2004-05, 1030).

De fiscale notificatie is meer dan een bewarend beslag. Naast de bewarende werking, maakt de ontvanger aanspraak op betaling. Aldus sluit deze rechtsfiguur, net zoals het vereenvoudigd fiscaal derdenbeslag aan bij de rechtstreekse vordering (E. DIRIX, "Het vereenvoudigd fiscaal derdenbeslag" in *Fiscaal executierecht* Antwerpen, 2003, (181) 200-201, nr. 25). Zo'n rechtstreekse betaling aan de ontvanger is mogelijk zolang er niet door andere schuldeisers beslag werd gelegd of een andere toestand van samenloop is ontstaan.

De kennisgeving geldt eveneens als verzet op de prijs in de zin van artikel 1642 Ger.W. (zie verder, nr. 993).

In dezelfde zin werd door de programmawet van 27 april 2007 (art. 69) een nieuw artikel 435, § 1, tweede lid WIB ingevoerd dat de notaris ertoe verplicht om uiterlijk de achtste werkdag die volgt op het verlijden van de akte, aan de ontvanger de bedragen te storten tot beloop van de verschuldigde belastingen, zulks onverminderd de rechten van derden.

i. Fiscale schuldvergelijking

326 Krachtens artikel 166, § 2 van het KB tot uitvoering van het WIB 1992 kan elke som die aan een belastingschuldige moet worden teruggegeven of betaald in het raam van de toepassing van de wettelijke bepalingen inzake de inkomstenbelastingen en de ermee gelijkgestelde belastingen of krachtens de bepalingen van het burgerlijk recht met betrekking tot de onverschuldigde betaling, door de ontvanger van de directe belastingen zonder formaliteit, overeenkomstig artikel 143 van hetzelfde KB/WIB worden aangezuiverd op de door die belastingschuldige verschuldigde voorheffingen, belastingen en ermee gelijkgestelde belastingen in hoofdsom, opcentiemen, verhogingen, interesten en kosten. Volgens het Hof van Cassatie blijkt uit artikel 143 KB/WIB voornoemd dat de aanrekening een door de wet opgelegde wijze van betaling van de belasting of de nalatighedsinteresten is, wanneer de ontvanger daartoe overgaat. De aanzuivering bedoeld in artikel 166, § 2 KB/WIB maakt een wijze van betaling bij wege van schuldvergelijking uit, ook indien de aangezuiverde belastingschuld betwist wordt. Deze aanzuivering is uitdrukkelijk toegelaten, zelfs indien de aangezuiverde schuld geen zekere en vaststaande schuld is in de zin van artikel 410 WIB 1992. Op deze vorm van schuldvergelijking zijn de voorwaarden van artikel 1413 en 1415 Ger.W. volgens het Hof van Cassatie niet van toepassing. In zoverre de aanzuivering gebeurt op een betwiste schuld, moet de maatregel evenredig zijn met het nagestreefde doel. Op

verzoek van de schuldenaar kan de rechter de vrijgave van de aangezuiverde som bevelen, indien de betwisting hem kennelijk gegrond voorkomt (Cass.12 december 2008, *RW* 2008-09, 1767).

Naast artikel 166 KB/WIB 1992 voorziet thans ook artikel 334 van de programmawet van 27 december 2004 in de mogelijkheid om terugbetalingen inzake directe belastingen en btw aan te rekenen op openstaande schulden inzake directe belastingen en btw (zie B. VANERMEN, “Onbeperkt uitstel van de invordering van directe belastingen en aanrekening van terug te betalen bedragen op belastingschulden”, *RW* 2005-06, 289-291). De wetgever heeft evenwel niet verduidelijkt of deze nieuwe aanrekeningsmogelijkheid invloed heeft op de bestaande aanrekeningsmogelijkheid op het vlak van de directe belastingen van het hiervoor genoemde artikel 166 KB/WIB 92. Door artikel 334 van de programmawet van 27 december 2004 werd een fiscale schuldvergelijking *sui generis* mogelijk gemaakt. Voorheen lieten de fiscale invorderingsstelsels niet toe dat bv. een btw-tegoed zonder meer wordt toegerekend op een schuld in de directe belastingen. De nieuwe aanrekeningsmogelijkheid van artikel 334 heeft enkel betrekking op de aanrekening op niet-betwiste belastingschulden. De mogelijkheid om fiscale teruggaven en onverschuldigde betalingen met toepassing van artikel 166, § 3 KB/WIB 92 aan te rekenen op betwiste directe belastingschulden, blijft dan ook bestaan. Artikel 166 KB/WIB 92 is niet in strijd met artikel 334 van de programmawet van 27 december 2004, zodat de bodemrechters de toepassing ervan niet mogen weigeren.

Krachtens artikel 334 van de Programmawet kan elke som die aan een belastingschuldige moet worden teruggegeven of betaald in het kader van de toepassing van de wettelijke bepalingen inzake de inkomstenbelastingen en de ermee gelijkgestelde belastingen, de belasting over de toegevoegde waarde of krachtens de bepalingen van het burgerlijk recht met betrekking tot de onverschuldigde betaling, door de bevoegde ambtenaar zonder formaliteit worden aangewend ter betaling van de door deze belastingschuldige verschuldigde voorheffingen, inkomstenbelastingen en ermee gelijkgestelde belastingen, de belasting over de toegevoegde waarde, in hoofdsom, opcentiemen en verhogingen, fiscale of administratieve geldboeten, interesten en kosten, wanneer deze laatste niet of niet meer worden betwist. Het voorgaande lid blijft van toepassing in geval van beslag, overdracht, samenloop of een insolventieprocedure.

Aangezien artikel 334 van de programmawet niet geldt voor een betwiste belastingschuld, kan geen fiscale teruggave op een betwiste directe belastingschuld worden aangerekend na beslag, overdracht van schuldvordering of samenloop van schuldeisers van de belastingschuldige. Ook kan de belastingontvanger geen btw-teruggave aanrekenen op een betwiste schuld inzake directe belastingen. De ontvanger van directe belastingen zal, indien nodig, bewarend beslag moeten leggen op de btw-teruggave en daarbij moeten de voorwaarden van de artikelen 1413 en 1415 Ger.W. vervuld zijn (zie B. VANERMEN, “De aanrekening van een fiscale teruggave op een betwiste directe belastingschuld is geen beslag, maar schuldvergelijking” *RW* 2008-09, 1767).

j. Weerslag van betwistingen op de uitvoerbaarheid van de titel

327 Wanneer de belastingschuldige het bestaan van de schuld of het bedrag ervan betwist of dit geschil aan de rechter voorlegt, rijst de vraag of de fiscus nog mag overgaan tot onmiddellijke tenuitvoerlegging van de betwiste belastingschuld dan wel of het door de schuldenaar ingediende bezwaar een schorsende werking heeft. Overeenkomstig het gemeen recht zou de fiscus geen bewarende of uitvoerende maatregelen kunnen treffen, nu de schuldvordering niet langer beantwoordt aan de voorwaarden van de artikelen 1415 en 1494 Ger.W.

De administratie verdedigde in het verleden de stelling dat het belastingrecht van het gemeen recht afwijkt in die zin dat de ontvanger der belastingen mag overgaan tot bewarend of uitvoerend beslag tot waarborg of invordering van een zelfs betwiste belastingschuld. Hiermee wou men voorkomen dat de vertraging die door die betwistingen kan worden opgelopen, door de belastingplichtige wordt aangewend om zich onvermogen te maken. Luidens artikel 409 WIB 1992 vormen het bezwaar of het hoger beroep immers geen hinderpaal voor het beslag, niettegenstaande het bepaalde in artikel 1494 Ger.W. Dit beginsel wordt enkel getemperd door artikel 301 WIB (thans art. 409 WIB 1992). Volgens die bepaling wordt de belasting in geval van bezwaar

of beroep beschouwd als een zekere en vaststaande schuld en kan zij door alle middelen van tenuitvoerlegging worden ingevorderd, voor zover zij overeenstemt met het bedrag van de aangegeven inkomsten of, wanneer zij ambtshalve werd gevestigd bij niet-aangifte, voor zover zij niet meer bedraagt dan de laatste belasting welke, voor een vorig aanslagjaar, definitief gevestigd werd ten laste van de belastingsschuldige.

Deze bepalingen werden door de administratie zo toegepast dat ongeacht de gerezen betwisting uitvoerend beslag kan worden gelegd. De uitwinning zal echter slechts vervolgd worden voor het niet-betwiste gedeelte der belasting. Voor het saldo wordt het gelegde beslag dan als een bewarende maatregel beschouwd.

Deze stelling werd door de lagere rechtspraak en een groot gedeelte van de rechtsleer bekritiseerd (zie o.m. P. VAN ORSHOVEN, *Behoorlijke rechtsbedeling bij geschillen over directe rijksbelastingen*, Antwerpen, 1987, 455 e.v.; D. LINDEMANS, "Samenhang en verschil tussen de invordering inzake directe belastingen krachtens art. 300 en 301 W.I.B.", *Alg. Fisc.T.* 1982, 281 e.v.). Het "bewarend-uitvoerend" beslag dat voortvloeit uit de samenlezing van de artikelen 409 en 410 WIB 1992 strookt niet met het beslagrecht. Een uitvoerend derdenbeslag dat in weerwil van artikel 409 WIB 1992 werd gelegd na bezwaar van de belastingplichtige is derhalve nietig (Beslagr. Luik 15 november 1986, *JLMB* 1987, 280). Indien aan de voorwaarden van artikel 1413 e.v. (zekere vordering en urgentie) Ger.W. niet is voldaan, kan dit beslag evenmin gelden als een bewarend beslag. Volgens een ander gedeelte rechtspraak kan het uitvoerend beslag beschouwd worden als een bewarende maatregel (Beslagr. Kortrijk 29 oktober 1984, *Bull.Bel.* 1986, 2229; Beslagr. Luik 15 november 1986, *JLMB* 1987, 280 met afkeurende noot G. DE LEVAL; Beslagr. Antwerpen 28 november 1983, *AFT* 1984, met noot MARTENS; Beslagr. Antwerpen 8 september 1987, *Fisc.Koerier* 1987, 379, met noot D. LINDEMANS). Hiertegen wordt weliswaar aangevoerd dat het bewarend en uitvoerend beslag twee autonome maatregelen zijn, meer in het bijzonder wat betreft de vereiste van spoed die in geval van bewarend beslag moet voldaan zijn. Een uitvoerend beslag kan volgens deze rechtspraak niet zomaar in een bewarend beslag worden geherkwalificeerd (Beslagr. Luik 21 oktober 1985, *Jur.Liège* 1986, 74; Beslagr. Brussel 3 december 1986, *JLMB* 1987, 280 met noot DE LEVAL).

328 Het Hof van Cassatie heeft zich aangesloten bij de zienswijze van de administratie. De artikelen 409 en 410 WIB 1992 derogeren aan de bepalingen uit het Ger.W. Overeenkomstig artikel 300 WIB 1964 (thans art. 409 WIB 1992) kan volgens het Hof uitvoerend beslag worden gelegd ondanks een ingediend bezwaar of verhaal en niettegenstaande artikel 1494 Ger.W., evenals bewarend beslag waarvoor artikel 1494 Ger.W. niet geldt (Cass. 8 maart 1990, *Arr.Cass.* 1989-90, 898, nr. 415, *FJF* 1991, 505 en *JLMB* 1990, 975; zie ook Cass. 3 maart 1970, *Arr.Cass.* 1970, 613). Een onderscheid moet dus worden gemaakt tussen enerzijds het gedeelte van de belasting dat naar precieze elementen is bepaald en als zeker en vaststaand wordt beschouwd en anderzijds het betwiste gedeelte. Voor het niet-betwiste gedeelte, dat zeker en vaststaand wordt geacht en "als onbetwistbaar verschuldigd" kan de uitwinning worden verdergezekt. Wat betreft het betwiste gedeelte mag eveneens uitvoerend beslag worden gelegd, maar het bezwaar of beroep heeft een schorsende werking: de uitwinning mag niet worden verdergezekt. Het uitvoerend beslag vervult dan enkel zijn bewarende functie.

Inmiddels heeft het Hof van Cassatie zijn standpunt verder genuanceerd in twee arresten van 28 oktober 1993. Na het cassatiearrest van 8 maart 1990 bleef bepaalde lagere rechtspraak trouw aan de opvatting dat de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek, die onder meer betrekking hebben op het onderscheid tussen een bewarend en een uitvoerend beslag, ook toepasselijk zijn op de inkomstenbelastingen. Zo werd een uitvoerend beslag dat door de fiscus was gelegd nadat de belastingplichtige het onbetwistbaar verschuldigd gedeelte van de belasting had betaald en voor het saldo bezwaar had aangetekend, nietig verklaard door het hof van beroep te Luik in zijn arrest van 19 februari 1991 (Luik 19 februari 1991, *JLMB* 1991, 699). In voltallige zitting besliste het Hof van Cassatie in zijn arrest van 28 oktober 1993 dat het arrest van het hof te Luik geen schending inhoudt van de artikelen 1413, 1414, 1415 en 1494 Ger.W., noch van de artikelen 300, 301 en 302 WIB 1964 (*Arr.Cass.* 1993, 891, nr. 433, *Pas.* 1994, 1, nr. 433, concl. PG VELU en *RW* 1994-95, 29). Het Hof stelt vast dat *in casu* door de fiscus uitvoerend beslag was gelegd nadat de belastingplichtige het onbetwistbaar verschuldigd gedeelte reeds had betaald, m.a.w.

zonder dat nog enig onbetwistbaar bedrag verschuldigd was. Vervolgens wijst het Hof op artikel 302 WIB 1964 volgens hetwelk, na de invordering van de belasting in de mate als bepaald in artikel 301, het beslag en de overige maatregelen bepaald in artikel 300 WIB 1964 hun uitwerking behouden ten opzichte van het overschot van de belasting in hoofdsom, interesten en kosten. Hieruit volgt dat, wanneer de Staat uitvoerend beslag heeft doen leggen voor het onbetwistbaar verschuldigd bedrag dat door de belastingplichtige nog niet is betaald, de gevolgen van dat uitvoerend beslag – na invordering van het onbetwistbaar verschuldigd gedeelte – voor de rest van de belasting behouden blijven. In dit geval heeft het uitvoerend beslag een bewarende werking. Anders is het wanneer de belastingplichtige het onbetwistbaar verschuldigde gedeelte reeds had betaald vooraleer de fiscus uitvoerend beslag liet leggen. De stelling van het hof van beroep te Luik, dat dergelijk uitvoerend beslag nietig is, is naar recht verantwoord.

In een tweede arrest van dezelfde datum verwierp het Hof van Cassatie een voorziening tegen het arrest van het hof van beroep te Bergen van 18 april 1991 (Cass. 28 oktober 1993, *Arr. Cass.* 1993, nr. 895; Bergen 18 april 1991, *JLMB* 1992, 870, noot DAL). In deze zaak had de fiscus ondanks bezwaar van de belastingplichtige in strijd met artikel 301 WIB 1992 uitvoerend beslag (op roerend goed) laten leggen voor inkomstenbelastingen. De fiscus gaf toe dat de inkomsten waarop de belasting betrekking heeft, niet door de belastingplichtige zelf waren aangegeven en voerde evenmin aan dat de gevorderde aanslag niet meer bedraagt dan de laatste belasting die voor een vorig aanslagjaar gevestigd werd. Omdat de voorwaarden van artikel 301 WIB 1964 niet vervuld waren, verklaarde het hof van beroep te Bergen het fiscaal beslag nietig. Volgens het hof is de verwijzing naar artikel 1494 Ger.W. in artikel 300 WIB 1964 te wijten aan een onoplettendheid van de wetgever die niet de bedoeling kan hebben gehad om aan artikel 301 WIB 1964 een zodanige betekenis te geven dat de administratie der belastingen erdoor het recht zou krijgen om een uitvoerend beslag te leggen in geval van bezwaar, zonder de beperkende voorwaarden van artikel 301 WIB 1964 na te leven. Een bevel tot betalen voorafgaand aan een uitvoerend beslag, gelegd buiten de voorwaarden van artikel 301 WIB 1964, is nietig.

In een arrest van 10 juni 1999 (*RW* 2000-01, 211) besliste het Hof van Cassatie dat de beslagrechter, op het verzet van de belastingschuldige tegen het bevel tot betaling dat hem is betekend met het oog op de invordering van de belasting, niet bevoegd is om uitspraak te doen over de geldigheid van de aanslag, en derhalve van de titel die eraan ten grondslag ligt. Het Hof verbrak een arrest van het hof van beroep te Brussel, waarin een aanslagbiljet nietig werd verklaard waarvoor de fiscus een bevel tot betaling had laten betekenen, maar waarin nagelaten was een voorafbetaling op de litigieuze aanslag aan te rekenen.

329 De wet van 15 maart 1999, waarbij de fiscale procedure grondig werd herzien en die in werking is getreden sinds 6 april 1999, heeft artikel 409 WIB 1992 inmiddels vervangen door een nieuwe bepaling. In geval van bezwaar, van een vraag om vrijstelling bedoeld in artikel 376 of van een vordering in rechte, kan de belasting, die wordt betwist in hoofdsom, toebehoren, vermeerderd met interesten en kosten, voor het geheel het voorwerp uitmaken van bewarend beslag, uitvoeringsmaatregel of iedere andere maatregel, bestemd om de invordering ervan te waarborgen (T. AFSCHRIFT en M. IGALSON, "La procédure fiscale après les lois des 15 et 23 mars 1999", *JT* 1999, (489), 493). Het nieuwe artikel 410 WIB 1992 bepaalt dat in geval van bezwaar, van verzoek tot vrijstelling bedoeld in artikel 376 of van een vordering in rechte, de belasting, die betwist wordt in hoofdsom, toebehoren en vermeerderingen, vermeerderd met de interesten, wordt beschouwd als een opeisbare en zekere schuld, die door gedwongen tenuitvoerlegging kan worden ingevorderd, voor zover zij overeenstemt met het bedrag van de aangegeven inkomsten, of – ingeval de belasting ambtshalve werd vastgesteld bij gebrek aan aangifte – voor zover zij niet hoger is dan de laatste belasting die definitief werd vastgesteld ten laste van de belastingschuldige voor een vorig aanslagjaar. Voor de toepassing van het eerste lid van deze bepaling, worden de inkomsten waarmee de belastingplichtige zich akkoord heeft verklaard in de loop van de procedure tot vaststelling van de belastingen, gelijkgesteld met aangegeven inkomsten. In bijzondere gevallen, kan de directeur der belastingen de schorsing van de vervolgingen bevelen in de mate en onder de voorwaarden die hij bepaalt. In dit opzicht wijzigt de nieuwe wet niets aan de bestaande invorderingsprocedure.

330 Ook artikel 411 WIB 1992 werd vervangen door een nieuwe bepaling, volgens dewelke na invordering van de belasting in de mate als bepaald in artikel 410, het uitvoerend beslag zijn uitwerking behoudt ten aanzien van het overblijvend gedeelte van de belastingen of van de voorheffing in hoofdsom, toebehoren en vermeerderingen, interesten en kosten. Verder specificeert artikel 411 WIB 1992 dat de vordering in rechte – die een beletsel vormt voor verdere uitvoeringsmaatregelen – betrekking heeft op de vordering in eerste aanleg, in hoger beroep en in cassatie. Het instellen van een rechtsvordering, en dit tot in cassatie, verhindert de betaling van de betwiste belastingschuld.

2. *Btw*

331 De btw-schuld ontstaat zonder tussenkomst van de fiscus. De eisbaarheid ervan gaat de titel die louter declaratief is, vooraf. Slechts bij gebrek aan vrijwillige betaling zal de ontvanger van de btw een dwangbevel uitvaardigen, geïssueerd en uitvoerbaar verklaard door de gewestelijke directeur van de btw.

Een dwangbevel in het raam van de btw levert zowel de taxatietitel op waarin de belastingschuld wordt vastgesteld, als de uitvoerbare titel met het oog op de invordering ervan. Het op grond hiervan betekende betalingsbevel stuit bijgevolg de verjaring (zie ook Cass. 9 maart 2006 (C.04.0313.N) www.juridat.be).

Voor het uitvaardigen van een dwangbevel inzake btw-schulden is geen voorafgaande uitvoerbare titel vereist aangezien het dwangbevel zelf die titel uitmaakt (Cass. 9 maart 2006, C.04.0284.N, www.juridat.be). Een dergelijk dwangbevel is een bestuurshandeling waarop de wet motivering bestuurshandelingen van 29 juli 1991 van toepassing is, zodat het bestuur de juridische en feitelijke overwegingen moet vermelden die aan de belastingschuld ten grondslag liggen. Niets staat eraan in de weg dat het bestuur na het proces-verbaal en het dwangbevel nieuwe juridische argumenten en feitelijke gegevens aanvoert ter ondersteuning van hetgeen reeds werd vermeld met betrekking tot dezelfde belastingschuld (Cass. 1 december 2005 met concl. AG THUIS www.juridat.be, *TFR* 2006, 712, *FJF* 2007, 302 en *TBP* 2007, 430).

Artikel 94 van de gecoördineerde wetten op de Rijkscompatibiliteit (KB van 17 juli 1991, BS 21 augustus 1991) bepaalt dat elke aan de Staat of aan de staatsinstellingen verschuldigde som waarvan de inning gevorderd wordt door de administratie van de btw, registratie en domeinen kan worden teruggevorderd bij dwangbevel. Dit bevel wordt uitgevaardigd door de ontvanger belast met de heffing; het wordt geïssueerd en uitvoerbaar verklaard door de directeur van het voornoemd bestuur en betekend bij exploit van de gerechtsdeurwaarder. Artikel 95 van dit KB voorziet verder dat de minister of diens gemachtigde, met het oog op de invordering van niet-fiscale schuldvorderingen door de administratie van de btw, registratie en domeinen, onder de voor hem in elk speciaal geval te bepalen voorwaarden, uitstel van betaling kan toestaan voor de hoofdsom, gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van de schuld en interesten kan verlenen en ermee kan instemmen dat de gedeeltelijke betalingen eerst op het kapitaal worden toegerekend.

Het dwangbevel voor de invordering van de btw heeft een andere functie dan bij de invordering van directe belastingen. Het is enerzijds een taxatietitel waarbij de belastingschuld materieel concreetiseerd wordt en anderzijds een akte bestemd om een uitvoerbare titel te leveren voor het uitvoerend beslag. Het kan worden omschreven als het mandaat uitgaande van de overheid tot invordering van de eisbare btw die niet spontaan werd betaald. Hoewel het dwangbevel de eerst aangewezen uitvoerbare titel is, belet het de Belgische Staat niet zich naar aanleiding van een strafrechtelijke procedure burgerlijke partij te stellen om een titel te bekomen als het gebrek aan betaling van de btw een strafbare inbreuk uitmaakt (Cass. 20 juli 1979, *Pas.* 1979, 1307).

Artikel 85bis WBTW voorziet in een vereenvoudigd fiscaal derdenbeslag dat grotendeels gelijk spoort met dat inzake directe belastingen.

332 Wanneer de aftrekbare btw de verschuldigde btw overtreft, dan geeft dit saldo aanleiding tot teruggave aan de belastingplichtige. Dit recht op teruggave onderstelt dat de belastingplichtige

zijn fiscale verplichtingen is nagekomen. Is dit niet het geval, dan kan het bestuur overgaan tot een "inhouding" van de btw-tegoeden. In artikel 76, § 1, derde lid WBTW, zoals gewijzigd door artikel 86 van de wet 28 december 1992 werd aan de Koning bevoegdheid verleend om een dergelijke inhouding te voorzien die geldt als een bewarend derdenbeslag. De Koning heeft van deze bevoegdheid gebruikgemaakt en aan de "inhouding" van btw-tegoeden nader gestalte gegeven in artikel 8/1 KB nr. 4 van 29 december 1969 (zoals gewijzigd bij KB 14 april 1993, *BS* 30 april 1993). Wanneer het bestuur beschikt over een zekere, vaststaande en opeisbare schuldvordering, dan wordt het belastingkrediet aangewend tot "aanzuivering" van de belastingsschuld. Worden de aanspraken van het bestuur betwist of werd er tegen het dwangbevel verzet gedaan, dan kan het bestuur overgaan tot inhouding van het belastingkrediet tot het beloop van haar schuldvordering. Eenzelfde bevoegdheid komt het bestuur toe wanneer er ernstige aanwijzingen zijn dat de aangifte of de vroegere aangiften onjuist zijn. Deze "ernstige vermoedens of bewijzen" moeten in een proces-verbaal vooraf ter kennis worden gebracht van de belastingplichtige. Deze kan hiertegen in verzet komen bij de beslagrechter op grond van artikel 1420 Ger.W. en deze kan de opheffing van het beslag niet gelasten zolang het door het proces-verbaal geleverd bewijs niet is weerlegd of zolang de administratie de gegevens niet heeft bekomen, of zolang een opsporingsonderzoek van het parket of een gerechtelijk onderzoek van de onderzoeksrechter hangend is (Beslagr. Antwerpen 15 juli 1993, *Fisc.Koer.* 1993, 518, noot GHEYSSENS).

333 Artikel 76 WBTW werd gewijzigd om aan de praktijk van de inhoudingen een wettelijke grondslag te geven. Hierover was grote onzekerheid gerezen na het arrest van het Hof van Cassatie van 12 maart 1993. In dit arrest werd beslist dat het bestuur de belasting die op andere gronden verschuldigd is of die betrekking heeft op eerdere aangiften, slechts kan "toerekenen" op de navordering op voorwaarde dat zij ter zake over een uitvoerbare titel beschikt (Cass. 12 maart 1993, *Arr.Cass.* 1993, nr. 143, *RW* 1993-94, 270 en *R.Cass.* 1993, 116, noot R. TOURNICOURT, "De teruggave van B.T.W.-credit-saldi"). Ook na de invoering van de nieuwe bepalingen blijft de rechtsgeldigheid van de inhouding voorwerp van controversie (E. DIRIX, "De inhouding in het raam van de B.T.W." (noot onder Antwerpen 27 juni 1994), *RW* 1994-95, 990; L. VANDENBERGHE, "De inhouding van de B.T.W.-tegoeden", *AFT* 1994, 171-175; K. AESSELOOS, "Het derdenbeslag in de B.T.W.", *Jura Falc.* 1995-96, 321 e.v.). Het grootste bezwaar is dat de inhoudingen in strijd zijn met de bepalingen inzake het bewarend beslag en dat voor zo een derogatie een uitdrukkelijke wettelijke machtiging ontbreekt (Beslagr. Luik 23 maart 1994, *JLMB* 1994, 706, noot G. DE LEVAL, "Règles spéciales de saisies conservatoires en matière de T.V.A.").

Inmiddels heeft het Grondwettelijk Hof in twee arresten van 7 juli 1998 en 18 november 1998 geoordeeld dat artikel 76, § 1 WBTW, gewijzigd bij wet van 28 december 1992, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt, in die zin geïnterpreteerd dat het de Koning toestaat een inhouding van de belastingkredieten geldend als bewarend beslag onder derden voor te schrijven, waarbij de voorwaarde vereist door artikel 1413 Ger.W. wordt geacht vervuld te zijn, in zoverre het ertoe leidt dat de personen die het voorwerp van een inhouding uitmaken, iedere daadwerkelijke rechterlijke toetsing van de regelmatigheid en de geldigheid van de inhouding wordt ontzegd (Arbitragehof 7 juli 1998, *BS* 29 september 1998, 31.779, *JT* 1998, 618 en *RW* 1998-99, 875, noot L. VANDENBERGHE; Arbitragehof 18 november 1998, *Act.dr.* 1999, 336, noot N. PIROTTE). Het Hof voegt er echter aan toe dat artikel 76, § 1, derde lid ook in die zin kan worden geïnterpreteerd dat het de Koning niet toestaat dermate van het gemeen recht inzake bewarend beslag onder derden af te wijken dat hij de personen die het voorwerp uitmaken van een inhouding ieder daadwerkelijk jurisdictioneel toezicht op de regelmatigheid en de geldigheid van de inhouding zou ontzeggen. In die interpretatie schendt artikel 76, § 1 de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet. Inmiddels heeft ook het Europese Hof van Justitie in zijn arrest van 18 december 1997 beslist dat die aspecten van de btw-inhoudingsregeling de toets aan het communautair evenredigheidsbeginsel niet kunnen doorstaan, die verdergaan dan nodig is om de rechten van de schatmist doelmatig te beschermen.

334 Uit de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof, inzonderheid de arresten nr. 78/98 van 7 juli 1998 (*BS* 29 september 1998) en nr. 119/98 van 18 november 1998 (*BS* 20 januari 1999, en van het Hof van Justitie (arrest van 18 december 1997) volgt dat het stelsel van de inhoudingen in principe grondwettelijk – en derhalve niet strijdig met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet – wordt geacht, behalve op die punten waar aan de belastingplichtige het recht wordt ontzegd op

een daadwerkelijke jurisdictionele controle op de wettigheid en de geldigheid van de inhouding die afwijkt van het gemeen recht inzake de bewarende beslagen.

Inzonderheid worden hiermee gevisieerd het zevende en tiende lid van artikel 8, § 3 KB nr. 4 van 29 december 1969 in zoverre de voorwaarde van hoogdringendheid als bepaald in artikel 1413 Gerechtelijk Wetboek op onweerlegbare wijze wordt vermoed te zijn vervuld (zevende lid) en in zoverre de beslagrechter de handlichting niet mag bevelen zolang het bewijs geleverd door de processen-verbaal opgesteld overeenkomstig artikel 59 WBTW niet is weerlegd of in zoverre de gegevens opgeleverd door de uitwisseling van inlichtingen door de lidstaten van de Gemeenschap niet verkregen zijn of gedurende de periode van een onderzoek door het parket of door de onderzoeksrechter (tiende lid). Deze aspecten die een daadwerkelijk toezicht in de weg staan kunnen ingevolge hun niet-grondwettelijkheid overeenkomstig artikel 159 van de Grondwet geen toepassing vinden.

Met betrekking tot het wettelijk vermoeden van hoogdringendheid moet conform de inhoud van voormelde arresten van het Grondwettelijk Hof en van het Hof van Justitie worden gesteld dat het communautair evenredigheidsbeginsel noch het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel zich verzet tegen een weerlegbaar vermoeden van urgentie (*juris tantum*) nu dit een effectief rechterlijk toezicht op de inhouding niet in de weg staat.

Wat betreft de overige bepalingen van het besluit werd geoordeeld dat de Koning een volkomen wettig gebruik heeft gemaakt van zijn reglementaire bevoegdheid om uitvoering te geven aan artikel 76, § 1, derde lid WBTW, dat derhalve niet is aangetast door ongrondwettigheid in de interpretatie, die eraan gegeven wordt door het arrest van het Grondwettelijk Hof nr. 78/98 van 7 juli 1998 en die aanvaard moet worden als beantwoordend aan de wil van de wetgever, zodat die bepalingen welke niet ongrondwettelijk zijn bevonden, toepassing moeten vinden.

Aldus moet worden besloten dat de urgentie – in afwijking van artikel 1413 van het Gerechtelijk Wetboek – wordt vermoed, doch vatbaar is voor tegenbewijs.

Aldus moet – tevens en evenzeer enigszins in afwijking van het gemeenrechtelijk beslagrecht – worden besloten (Cass. 6 november 2003, *FJF* 2004, afl. 4, 381):

– dat de belastingplichtige, krachtens het tiende lid van artikel 8, § 3 van het voormeld KB nr. 4 van 29 december 1969, enkel verzet kan doen tegen de inhouding bedoeld in het vierde en vijfde lid door toepassing te maken van artikel 1420 van het Gerechtelijk Wetboek;

– dat, krachtens die bepaling, de beslagrechter evenwel de opheffing van het beslag niet kan gelasten zolang het door de processen-verbaal, bedoeld in het zesde lid, geleverd bewijs niet is weerlegd, zolang de gegevens overeenkomstig de procedures van de door de Europese Gemeenschap uitgevaardigde reglementering inzake het uitwisselen van inlichtingen tussen lidstaten van de Gemeenschap niet werden bekomen of gedurende een opsporingsonderzoek van het parket of een gerechtelijk onderzoek van de onderzoeksrechter;

– dat de hoven en de rechtbanken de aspecten van de regeling vervat in artikel 8, § 3 van het voormelde besluit die een daadwerkelijk toezicht in de weg staan, overeenkomstig artikel 159 van de Grondwet niet mogen toepassen;

– dat de bepalingen van het besluit daarenboven moeten worden uitgelegd op een wijze die zoveel mogelijk bestaanbaar is met de strekking van het genoemde artikel 76 van het WBTW;

– dat de omstandigheid dat de schuldvordering van de administratie, op grond waarvan het belastingkrediet krachtens artikel 8, § 3, vierde lid van het KB nr. 4 van 29 december 1969 wordt ingehouden, in beginsel niet zeker, opeisbaar en vaststaand is, niet wegneemt dat de beslagrechter vermag te toetsen of bedoelde schuldvordering, hoewel betwist, *prima facie* een zekere en vaststaande vordering uitmaakt in de zin van artikel 1415 van het Gerechtelijk Wetboek;

– dat het tot de taak van de beslagrechter behoort in het kader van het jurisdictioneel toezicht over de regelmatigheid en de rechtmatigheid van de inhouding, te oordelen of de bewijselementen of de aanwijzingen van fraude aangevoerd in de processen-verbaal van de btw-administratie, de inhoudingsmaatregel van de btw-tegoeden kunnen rechtvaardigen, rekening houdend met de omstandigheden van de zaak, de noodzaak om de belangen van de schatkist te beschermen en de noodzakelijke proportionaliteit tussen de aangewende middelen en het nagestreefde doel.

Bij de beoordeling van de bij artikel 1415 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalde kwaliteiten van de vordering van de fiscus en van de door de belastingsplichtige dienaangaande aangevoerde argumenten moet worden uitgegaan van de vaststelling dat de beslagrechter geen bodemrechter is, dat hij oordeelt over de rechtmatigheid en de regelmatigheid van het beslag, dat hij niet mag ingrijpen in de materieelrechtelijke verhoudingen tussen de procespartijen, dat hij slechts een oordeel vormt van de ogenschijnlijke rechten van de partijen, dat hij zich dus niet uitspreekt over de werkelijk tussen hen bestaande rechtsverhoudingen, dat hij de regels, die deze verhoudingen beheersen, niet kan schenden en dat in die optiek de beslagrechter niet gehouden is te antwoorden op middelen, die de "grond" van de rechtsverhouding tussen partijen betreffen, of op middelen, die niet dienend zijn betreffende de beoordeling van de litigieuze klaarblijkelijke rechten.

De rechter is bevoegd om de belastingschuld zelf waarop de inhouding betrekking heeft te toetsen. Dit betekent dat hij zowel mag nagaan of de schuldvordering, hoewel betwist, een zekere en vaststaande vordering uitmaakt in de zin van artikel 1415 Ger.W., als mag oordelen over de vraag of de aanwijzingen voldoende zwaar wegen om de inhoudingsmaatregel van de btw-tegoeden te kunnen rechtvaardigen, rekening houdend met de omstandigheden van de zaak, de noodzaak om de belangen van de schatkist te beschermen en de noodzakelijke proportionaliteit tussen de aangewende middelen en het nagestreefde doel.

3. Registratierechten

335 Artikel 220 van het Wetboek der Registratierechten omschrijft het dwangbevel als de eerste daad van vervolging, uitgaande van de ontvanger belast met de invordering van de rechten en fiscale boeten, geïseerd en uitvoerbaar verklaard door de directeur van registratie en domeinen en betekend bij gerechtsdeurwaardersexploot. De vereenvoudigde executie aan de hand van dergelijk dwangbevel is facultatief (Cass. 14 september 1976, *Pas.* 1976, I, 40; Cass. 18 februari 1986, *Pas.* I, 749; F. WERDEFROY, *Registratierechten*, I, Antwerpen, 1991, 732, nr. 433).

De tenuitvoerlegging geschiedt overeenkomstig de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek. Het verzet van de schuldenaar werkt schorsend. Het verzet wordt bij exploit betekend aan de Staat in de persoon van de ontvanger die het dwangbevel gaf (art. 221 W.Reg.). Er is geen termijn voorgeschreven voor het aantekenen van verzet (*Rép.not.*, XV, L.X, *Droits d'enregistrement, hypothèques et greffe*, nr. 951, 958-963). Als het verzet wordt afgewezen, moet de rechter niet de schuldenaar veroordelen vermits het dwangbevel reeds een titel oplevert (Luik 6 februari 1985, *Rec.gén.enr.not.* 1985, 247, nr. 23.197). In geval van betwisting van de regelmatigheid van de uitvoering is de beslagrechter bevoegd.

336 Het nieuwe artikel 221, ingevoerd door de wet 15 maart 1999 bepaalt thans dat de tenuitvoerlegging van het dwangbevel slechts kan geschorst worden door een vordering in rechte. Daarnaast voorziet het nieuwe artikel 225bis dat in geval van verhaal, de termijnen voor verzet, hoger beroep en cassatie, evenals het verzet, hoger beroep en cassatie, een schorsende werking hebben ten aanzien van de tenuitvoerlegging van de rechterlijke beslissing (T. AFSCHRIFT en M. IGALSON, "La procédure fiscale après les lois des 15 et 23 mars 1999", *JT* 1999, (489), 493).

D. SOCIAAL DWANGBEVEL

1. RSZ-werknemers (art. 40 wet 27 juni 1967)

337 De administratieve overheid kan zichzelf ook een uitvoerbare titel verschaffen voor de invordering van bijdragen voor de sociale zekerheid of van onverschuldigd betaalde sociale uitkeringen (vgl. art. 1410, § 4). Artikel 40 van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 m.b.t. sociale zekerheid van de werknemers, heeft ten behoeve van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid een vereenvoudigde invorderingsprocedure ingesteld, nl. het (sociaal) dwangbevel. De voorwaarden en de uitvoeringsmodaliteiten van dit dwangbevel werden recent opnieuw geregeld door het KB van 5 augustus 1991 m.b.t. de invorde-

ring bij dwangbevel van bepaalde sommen verschuldigd aan de nationale dienst van de sociale zekerheid (*BS* 10 september 1991, 19787), in werking sedert 1 oktober 1991.

– *dwangbevel*

338 Onverminderd de mogelijkheid om een beroep te doen op de rechter kan de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid de bedragen die hem verschuldigd zijn eveneens bij wijze van dwangbevel invorderen. De RSZ heeft de mogelijkheid om aan zijn schuldenaars afbetalingstermijnen (minnelijke invordering) toe te staan, vooraleer over te gaan tot een dagvaarding voor de rechter of een dwangbevel. Daarnaast blijft het recht van de RSZ bestaan om via een dwangbevel – dus zonder rechterlijke tussenkomst – de hem verschuldigde bijdragen, bijdrageopslagen, verwijlinteressen en andere vergoedingen te vorderen. Dit kan vanaf het moment dat het kwartaalkohier, of het bijzonder kohier, waarin ze zijn opgenomen, uitvoerbaar is verklaard. Er wordt dan een dwangbevel uitgevaardigd dat betekend wordt aan de schuldenaar via gerechtsdeurwaardersexploot (J. PUT, *Praktijkboek Sociale Zekerheid*, Kluwer, 2007, 106, nr. 194).

Het dwangbevel omvat een bevel om binnen een termijn van 24 uren te betalen op straffe van tenuitvoerlegging via beslag, een boekhoudkundige verantwoording van de gevorderde bedragen en een afschrift van de uitvoerbaarverklaring. De werkgever-schuldenaar kan verzet doen bij de arbeidsrechtbank van zijn woonplaats of van zijn maatschappelijke zetel door dagvaarding van de RSZ. Deze dagvaarding moet binnen een termijn van 15 dagen vanaf de betekening van het dwangbevel, betekend worden aan de RSZ bij gerechtsdeurwaardersexploot. De RSZ mag bearend beslag leggen en de middelen van tenuitvoerlegging gebruiken. Gedeeltelijke betalingen verricht naar aanleiding van een dwangbevel, verhinderen de verdere tenuitvoerlegging niet. De kosten voor de betekening van het dwangbevel en de tenuitvoerlegging komen ten laste van de schuldenaar.

339 Bij dwangbevel kan worden overgegaan tot invordering van bijdragen, vermeerderingen, nalatigheidsinteressen, forfaitaire vergoedingen en van de sommen bedoeld in de artikelen 30bis en 30ter van de wet van 27 juni 1969. Deze invordering is mogelijk vanaf het ogenblik dat het trimesterijële of het bijzondere kohier, waarop de verschuldigde bedragen vermeld worden, uitvoerbaar is (zie art. 43bis KB 5 augustus 1991). Uitvoerbaarheid wordt verleend door de algemene directeur van de Rijksdienst voor de Maatschappelijke Zekerheid of zijn gevolmachtigde. Het dwangbevel bevat een boekhoudkundige afrekening van de gevorderde bedragen en een afschrift van het uitvoerbaar verklaard kohier, alsook een bevel tot betalen binnen de 24 uur. De kosten van de betekening en van het beslag zijn ten laste van de debiteur.

– *verzet*

340 De schuldenaar kan wel verzet aantekenen bij de arbeidsrechtbank van zijn woonplaats op straffe van nietigheid binnen de vijftien dagen vanaf de betekening van het dwangbevel bij een gemotiveerde akte. De vraag of dit verzet een schorsende werking heeft, is sterk betwist. Tegen de schorsende kracht wordt aangevoerd dat de wet deze kracht niet uitdrukkelijk heeft voorzien en dat het dwangbevel krachtens het beginsel “le privilège du préalable” vermoed wordt juist te zijn. De voorstanders van de schorsende kracht verwijzen daarentegen naar het feit dat artikel 43, 68 van het vroegere KB van 6 december 1978 dat de schorsende kracht uitsloot, niet hernomen werd in het nieuwe KB dat de bepalingen van het gemeen recht van toepassing verklaart. Bovendien zou de schuldenaar die vervolgd wordt krachtens een gewone rechterlijke beslissing en verzet doet, wel kunnen genieten van de schorsende kracht van zijn verzet overeenkomstig artikel 1494 terwijl het verzet van de schuldenaar die vervolgd wordt krachtens een dwangbevel niet schorsend zou zijn (E. BOIGÉLOT, “Le titre exécutoire non judiciaire en droit social” in *Exécution ter discussie*, verslag Colloquium I.C.G.R. 12 december 1991, 8). De schuldenaar kan uitstel van betaling vragen.

– *publiekrechtelijke rechtspersonen*

341 Ten laste van rechtspersonen van publiek recht kunnen verschuldigde bijdragen, nalatigheidsinteressen, vermeerderingen op verzoek van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid voorafgenomen worden op alle sommen die door de Staat aan deze instellingen verschuldigd zijn (KB nr. 286 van 31 maart 1984). Deze voorafname komt neer op een vereenvoudigde invorderingsprocedure zonder tussenkomst van de rechter. Zij kan slechts geschieden na de eventuele voorafname op dezelfde sommen op verzoek van de administratie van de Directe Belastingen, in toepassing van KB nr. 201 van 25 juli 1983 teneinde de betaling te vrijwaren van de bedrijfsvoorheffing door voornoemde publiekrechtelijke rechtspersonen (P. DENIS, *Droit de la sécurité sociale*, 1986, 98, nr. 98).

2. *Sociale bijdragen zelfstandigen*

342 Tot 1 oktober 2005 konden de socialeverzekeringsfondsen voor zelfstandigen enkel via de arbeidsgerichten een uitvoerbare titel verkrijgen voor het invorderen van sociale bijdragen. De socialeverzekeringsfondsen waren dus verplicht om de betrokkenen te dagvaarden voor de arbeidsrechtbank. Daar dergelijke procedure niet alleen tijdrovend is maar bovendien ook onvermijdelijk bijkomende kosten van dagvaarding en van rechtspleging met zich brengt voor de bijdrageplichtigen, werd aan de socialeverzekeringsfondsen voor zelfstandigen eveneens de mogelijkheid gegeven om, met ingang vanaf 1 oktober 2005, de gerechtelijke invordering van de achterstallige bijdragen en aanhorigheden te voeren door middel van een dwangbevel. Thans kunnen de socialeverzekeringsfondsen voor zelfstandigen zelf de beslissing nemen dat de gevorderde bedragen effectief verschuldigd zijn om daarna onmiddellijk tot de gedwongen uitvoering via gerechtsdeurwaarder te kunnen overgaan.

Artikel 20, § 7 van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen werd gewijzigd ingevolge de wet van 20 juli 2005 houdende diverse bepalingen, waardoor ook voor de invordering van de sociale bijdragen voor zelfstandigen de mogelijkheid van inning via een dwangbevel door de vrije sociale verzekeringskassen wordt ingevoerd.

Onverminderd de taken die hun opgedragen worden door of in uitvoering van de wetten bedoeld in artikel 18, §§ 1 en 2 of andere wetten, hebben de socialeverzekeringskassen voor zelfstandigen onder meer tot opdracht van hun aangeslotenen de bijdragen te innen, verschuldigd krachtens dit besluit en in voorkomend geval, de gerechtelijke invordering ervan te vervolgen. Volgens de nadere regels vastgesteld door de Koning dragen zij de bijdragen, verhogingen en intresten over aan het Rijksinstituut voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen.

Artikel 20, § 7 bepaalt dat, onverminderd hun recht om voor de rechter te dagvaarden, de door dit artikel beoogde kassen als inningsinstellingen van de bijdragen de bedragen die hen verschuldigd zijn eveneens bij wijze van dwangbevel kunnen invorderen. De Koning bepaalt de voorwaarden en modaliteiten van vervolging door middel van een dwangbevel evenals de kosten die eruit voortvloeien en hun tenlastelegging.

343 De materie wordt geregeld in de artikelen 46 en 47bis van het koninklijk besluit van 19 december 1967 houdende algemeen reglement in uitvoering van het koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen.

Het uitvoerbaar verklaard kohier geldt als uitvoerbare titel met het oog op de invordering.

344 De kohieren worden uitvoerbaar verklaard door een of meerdere personeelsleden van de socialeverzekeringskas-schuldeiser dat met dat doel werd aangewezen door de raad van bestuur en officieel erkend door de minister van Middenstand.

Het dwangbevel van de socialeverzekeringskas-schuldeiser wordt uitgevaardigd door een persoonslid dat met dat doel werd aangewezen door de raad van bestuur.

Het dwangbevel wordt betekend aan de schuldenaar bij deurwaardersexploot. De betekening bevat bevel tot betalen binnen de 24 uren, op straffe van uitvoering bij beslag, alsook een boekhoudkundige verantwoording van de gevraagde sommen en een afschrift van de uitvoerbare titel. De moratoriumintresten zoals voorzien in artikel 1153 BW zijn verschuldigd vanaf de dag van de betekening.

De schuldenaar kan verzet aantekenen tegen het dwangbevel voor de arbeidsrechtbank van zijn woonplaats of zijn maatschappelijke zetel.

Het verzet wordt, op straffe van nietigheid, met redenen omkleed; het moet gedaan worden door middel van dagvaarding bij deurwaardersexploot aan de socialeverzekeringskas binnen de maand vanaf de betekening van het dwangbevel, zonder afbreuk te doen aan de artikelen 50, tweede lid en 55 Gerechtelijk Wetboek.

De uitoefening van het verzet schorst de tenuitvoerlegging van het dwangbevel tot de uitspraak ten gronde is gevallen.

De socialeverzekeringskas-schuldeiser mag bewarend beslag laten leggen en het dwangbevel uitvoeren met gebruikmaking van de middelen tot tenuitvoerlegging bepaald in het vijfde deel van het Gerechtelijk Wetboek.

De gedeeltelijke betalingen gedaan ingevolge de betekening van een dwangbevel verhinderen de voortzetting van de vervolgingen niet.

De kosten van de betekening van het dwangbevel evenals de uitvoeringskosten of de bewarende maatregelen zijn ten laste van de schuldenaar.

345 In zijn arrest van 5 mei 2009, moest het Grondwettelijk Hof zich uitspreken over de vraag of artikel 20, § 7 van het KB al dan niet strijdig is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. Uit de elementen vervat in de verwijzingsbeslissing bleek dat de in het geding zijnde bepaling werd onderworpen aan de toetsing van het Hof doordat zij een verschil in behandeling teweegbrengt tussen de schuldenaars van sociale bijdragen die zijn onderworpen aan een socialeverzekeringskas voor zelfstandigen en de andere schuldenaars van private schuldeisers, in zoverre alleen de eerstgenoemden ertoe kunnen worden gebracht de bedragen te betalen die zij verschuldigd zijn naar aanleiding van een dwangbevel dat aan hen wordt uitgevaardigd door de schuldeiser en niet naar aanleiding van een beslissing van een rechter. Het Hof overwoog dat de in het geding zijnde bepaling in artikel 20 van het koninklijk besluit nr. 38 is ingevoegd bij artikel 114 van de wet van 20 juli 2005 houdende diverse bepalingen. Zij maakt deel uit van een geheel van maatregelen die reeds ten aanzien van de RSZ zijn ingevoerd door met name de wet van 3 juli 2005 houdende diverse bepalingen betreffende het sociaal overleg, en die tot doel hebben een betere invordering van de sociale bijdragen te verzekeren. In de memorie van toelichting wordt in dat verband aangegeven:

“Om een betere invordering van de verschuldigde bijdragen te waarborgen en rekening houdend met de gelijkshakeling van fiscale schulden en socialezekerheidsschulden, onder meer inzake voorrecht op roerende goederen, lijkt het volgens de memorie opportuun ook de juridische instrumenten waarover de fiscus beschikt voor zijn inningsopdrachten bij inningsinstellingen van de socialezekerheidsbijdragen uit te breiden” (*Parl.St.* Kamer 2004-05, DOC 51-1845/001, p. 97; in dezelfde zin, DOC 51-1845/021, p. 23 en *Parl.St.* Senaat 2004-05, nr. 3-1302/3, p. 13).

De in het geding zijnde bepaling breidt ten aanzien van de regeling voor de zelfstandigen een mogelijkheid om de sociale bijdragen in te vorderen uit die was ingevoerd in de regeling voor de werknemers. Rekening houdend met het risico dat het aanzienlijke bedrag van de achterstallige sociale bijdragen vormt voor het financiële evenwicht van het betrokken stelsel, kan volgens het Grondwettelijk Hof worden aangenomen dat de wetgever de socialeverzekeringskassen de bevoegdheid toekent om die achterstallige bedragen terug te vorderen bij wege van een dwangbevel

naar het voorbeeld van de regeling waarin hij heeft voorzien voor de RSZ of, inzake belastingen en inningen, voor de belastingadministratie. De vrije socialeverzekeringssystemen voor zelfstandigen zijn weliswaar opgericht in de vorm van een vereniging zonder winstoogmerk.

Maar dat stelsel houdt volgens het Grondwettelijk Hof geenszins in dat hun schuldenaars, in hun hoedanigheid van sociaal verzekerden, zich zouden bevinden in een situatie die identiek is aan die van de schuldenaars van private schuldeisers naar wie de prejudiciële vraag verwijst en die geen dwangbevel kunnen uitvaardigen. De voormelde kassen, in hun hoedanigheid van schuldeisers van bijdragen die zijn bedoeld voor de financiering van een socialezekerheidsregeling die overigens door de overheid wordt gefinancierd, moeten immers daartoe door haar worden erkend (art. 20, § 1 KB nr. 38) en oefenen in die zin, in tegenstelling tot de voormelde private schuldeisers, een opdracht van openbare dienst uit, waardoor kan worden aanvaard dat de invorderingsprocedure kan afwijken van de regels van het gemeen recht. Het voordeel van het dwangbevel toegekend aan de in het geding zijnde socialeverzekeringssystemen vormt geen onevenredige maatregel, aangezien de schuldenaars beschikken over een rechtsmiddel bij de justitiële gerechten.

Artikel 1410, § 4, eerste lid

346 Artikel 1410, § 4, eerste lid Ger.W. voorziet in een vereenvoudigde terugvordering van onverschuldigd betaalde sociale uitkeringen zonder tussenkomst van de rechter. De prestaties die ten onrechte uitgekeerd zijn uit de middelen van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid, van het Nationaal Pensioenfonds voor mijnwerkers, van de Hulp- en Voorzorgskas voor zeevarenden onder Belgische vlag, van het Fonds voor de Beroepsziekten, van het Fonds voor arbeidsongevallen, van de openbare of particuliere instellingen belast met de toepassing van de wetgeving betreffende het sociaal statuut van de zelfstandigen of van de Dienst voor overzeese sociale zekerheid, hetzij uit middelen die ingeschreven zijn in de begroting van het Ministerie van Sociale Voorzorg of uit die ingeschreven in de begroting van pensioenen met het oog op de toekenning van het gewaarborgd inkomen voor bejaarden, hetzij uit middelen dienstig voor de toekenning van het bestaansminimum of een gelijkaardige uitkering ingeschreven in de begroting van het Ministerie van Sociale Zaken en uit die ingeschreven in de begrotingen van de openbare centra voor maatschappelijk welzijn kunnen ambtshalve teruggeïnd worden tot beloop van 10 % van iedere latere prestatie ten gunste van de debiteur van het onverschuldigd bedrag of zijn rechthebbenden.

De term “ambtshalve” wijst op de mogelijkheid van een vereenvoudigde terugvordering zonder tussenkomst van de rechter (G. DE LEVAL, *La saisie-arrêt*, 102, nr. 68; E. BOIGELOT, *a.w.*, 14).

Deze procedure is een vorm van wettelijke compensatie, zodat de voorwaarden van artikel 1291 BW vervuld moeten zijn. De wederzijdse schulden moeten zeker en vaststaand zijn (J. LECLERCQ, “La répétition de l'indu dans le droit de la sécurité sociale”, *TSR* 1975, 421, nr. 58). Van zodra de gerechtigde het onverschuldigd karakter van de ontvangen prestaties betwist en dit geschil aan de rechtbank voorlegt, zijn de voorwaarden voor een wettelijke compensatie niet meer vervuld en zou in beginsel geen vereenvoudigde invordering op grond van artikel 1410, § 4 kunnen plaatsvinden. Aangezien echter het verzet van de gerechtigde niet schorsend is, kunnen de diensten wel verder tot terugvordering overgaan overeenkomstig artikel 1410, § 4, al kan later blijken dat dit ten onrechte gebeurde zodat er sprake is van een feitelijkheid. De rechtspraak aanvaardt wel dat de gerechtigde die de onverschuldigd ontvangen sociale uitkeringen moet terugbetalen, uitstel van betaling kan bekomen krachtens artikel 1244 BW. De rechtbanken kunnen vrij bepalen of de onverschuldigde betalingen kunnen ingehouden worden en tot beloop van welk bedrag met een maximum van 10 % (Arbh. Brussel 13 juni 1975, *JTT* 1976, 56). De gerechtigde kan zich tot de rechter wenden om op grond van artikel 1244 BW de wettelijke compensatie, voorzien in artikel 1410, § 4 te doen milderden, en de inhoudingen ten belope van 10 % te doen herleiden tot een lager bedrag. Dit geschil moet beslecht worden door de arbeidsrechtbank, niet door de beslagrechter (G. DE LEVAL, *La saisie-arrêt*, 105, noot 184).

347 Bij wet van 20 juli 1991 werd artikel 1410, § 4 Ger.W. uitgebreid met een nieuw geval van wettelijke subrogatie (*BS* 1 augustus 1991). Indien een gerechtigde op een rust- of overlevings-

pensioen ten laste van een Belgisch stelsel van sociale zekerheid, met terugwerkende kracht heeft afgezien van uitkeringen krachtens artikel 7 van de besluitwet van 28 december 1944, m.b.t. sociale zekerheid van werknemers, is de dienst voor arbeidsbemiddeling ambtshalve gesubrogeerd voor het bedrag van de uitgekeerde vergoedingen, in het recht van de gerechtigde op de pensioenbedragen die hem verschuldigd zijn. Bij de wet van 20 juli 1991 werd ook een artikel 90bis ingevoegd in de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een stelsel van verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, waarin bepaald werd dat de definitieve beslissingen van de Commissie van toezicht en de Commissie van beroep van rechtswege uitvoerbaar zijn en in geval van wanprestatie van de schuldenaar, kan de administratie van btw, registratie en domeinen de verschuldigde bedragen invorderen overeenkomstig artikel 3 van de domaniale wet van 22 december 1949. Het gaat om de invorderingen ten laste van geneesheren, van de uitgaven inzake prestaties die ten laste werden genomen door de ziekte- en invaliditeitsverzekering. Werd de betaling ten onrechte bedrieglijk verkregen, dan kan de terugwinning slaan op het geheel van de latere prestaties.

KB 20 december 1963

348 Artikel 211, vijfde lid van het werkloosheidsbesluit van 20 december 1963 bepaalt eveneens dat de administratie van registratie en domeinen de onverschuldigd betaalde werkloosheidsuitkeringen kan terugvorderen op vereenvoudigde wijze, door middel van een dwangbevel. De aangesproken debiteur kan wel voor de arbeidsrechtbank verzet aantekenen tegen dit dwangbevel, en dit verzet heeft schorsende werking. De administratie zal in dat geval een uitvoerbare titel moeten bekomen volgens het gemeen recht, nl. een rechterlijke beslissing.

E. DWANGBEVEL TER INVORDERING VAN ALIMENTATIEVOORSCHOTTEN (DAVO)

349 Ingevolge de wet van 21 februari 2003 tot oprichting van een Dienst voor alimentatievorderingen bij de FOD Financiën, neemt deze dienst, gekend als DAVO, vanaf 1 juni 2004 de inning en invordering van de voorschotten en het resterende onderhoudsgeld over van het OCMW (zie ook boven, nr. 176). Pas in een latere fase zal DAVO ook de verstrekking van voorschotten op onderhoudsuitkeringen, die nu toe de taak is van het OCMW, op zich nemen (zie hierover I. ANNE, "De voorschotten op onderhoudsgelden verstrekt door het OCMW (Wet van 8 mei 1989) en de voorstellen tot oprichting van een Alimentatiefonds" in P. SENAËVE (ed.), *Onderhoudsgelden*, Leuven, Acco, 2001, nrs. 617-640). De verstrekking van voorschotten zal enkel gebeuren indien een bepaalde inkomensgrens niet wordt overschreden en nog enkel voorschotten op onderhoudsgeld voor kinderen betreffen. Pas in een derde fase zal de toekenning van voorschotten worden uitgebreid tot (ex-)echtgenoten en (ex-)partners. Er wordt niet gepreciseerd wanneer die latere fasen zullen aanbreken en bijgevolg is de inwerkingtreding van een belangrijk deel van de oorspronkelijke wet *sine die* uitgesteld (zie I. ANNE, "De wet van 3 februari 2003 tot oprichting van een Dienst voor Alimentatievorderingen bij de FOD Financiën: veel geblaas, weinig wol?", *EJ* 2004, 90-108).

Met ingang van 1 juni 2004 werden de OCMW's bevrijd van hun invorderingsopdracht in de dossiers waarin zij conform de OCMW-wet voorschotten verleenden. Anderzijds is de invorderingsbevoegdheid door de DAVO niet beperkt tot de dossiers waarin het OCMW voorschotten verleende. Het toepassingsbereik is, wat de categoriën onderhoudsgerechtigden betreft die een beroep kunnen doen op de tussenkomst van de DAVO, ruimer opgevat en de regeling geldt ongeacht het inkomensniveau van de onderhoudsgerechtigde. Het voorwerp van de invordering werd verruimd tot de achterstallen op het verschuldigde onderhoudsgeld. In tegenstelling tot de OCMW-regeling, die enkel betrekking had op de na aanvraag nog te vervallen termijnen, strekt de invorderingsbevoegdheid van de DAVO zich ook uit tot het onderhoudsgeld dat reeds vervallen is op het ogenblik van de aanvraag tot tegemoetkoming, maar op dat ogenblik nog niet betaald werd. Concreet komt dit erop neer dat de door de DAVO te innen of in te vorderen integrale termijnen van het onderhoudsgeld desgevallend het (thans nog door het OCMW) verleende voorschot, het saldo en de achterstallen omvatten.

De DAVO kan maar optreden indien de onderhoudsaanspraak werd vastgesteld hetzij in een uitvoerbare rechterlijke beslissing, hetzij in een uitvoerbare overeenkomst voorafgaand aan een echtscheiding door onderlinge toestemming.

De onderhoudsgerechtigde kan de tegemoetkoming van de DAVO aanvragen van zodra de onderhoudsplichtige zich gedurende twee, al dan niet opeenvolgende termijnen in de loop van de 12 maanden die de aanvraag voorafgaat, geheel of ten dele heeft onttrokken aan de verplichting tot het betalen van het onderhoudsgeld.

Tijdens de invordering van het onderhoudsgeld treedt de DAVO op voor rekening en in naam van de onderhoudsgerechtigde, met andere woorden als diens lasthebber. Wat betreft de toegekende voorschotten, treedt de DAVO ten belope van deze voorschotten in de plaats van de onderhoudsgerechtigde en handelt dientengevolge in eigen naam en voor eigen rekening. Met andere woorden, ten belope van de verleende voorschotten wordt de DAVO gesubrogeerd in de burgerlijke rechten, vorderingen en waarborgen van de onderhoudsgerechtigde. Het eventuele resterende saldo en de achterstallen blijven vallen onder het wettelijk mandaat van de DAVO in naam en voor rekening van de onderhoudsgerechtigde.

De DAVO kan een beroep doen op dezelfde gemeenschappelijke middelen van gedwongen tenuitvoerlegging, waarover ook de onderhoudsgerechtigde beschikt. Daarnaast kan de DAVO ook een *dwangbevel* uitvaardigen hetgeen een vereenvoudigde invordering mogelijk maakt. Ten vroegste één maand nadat de onderhoudsplichtige in kennis werd gesteld van de beslissing tot tegemoetkoming, kan de DAVO overgaan tot de invordering via dwangbevel (art. 13 wet 21 februari 2003). Na de betekening van het dwangbevel bij gerechtsdeurwaardersexploot kan de DAVO uitvoerend derdenbeslag leggen op de bedragen en de zaken die de bewaarnemer of de schuldenaar van de onderhoudsplichtige verschuldigd is of moet teruggeven. Dit beslag wordt zowel aan de derde als aan de onderhoudsplichtige ter kennis gebracht bij een aangetekende brief. De artikelen 85bis, § 1, tweede en derde lid, § 2 en § 3 WBTW zijn van toepassing op dit vereenvoudigd beslag onder derden (zie boven, nr. xxx).

De beperkingen inzake beslag en overdracht van de artikelen 1409, 1409bis en 1410, § 1, § 2, 1° tot 6°, § 3 en § 4 Ger.W. gelden niet tegenover de DAVO, met deze nuance dat de DAVO niet mag invorderen zolang de onderhoudsplichtige het leefloon geniet of slechts beschikt over bestaansmiddelen die lager liggen dan of gelijk zijn aan het bedrag van het leefloon waarop hij aanspraak zou kunnen maken.

Wanneer de onderhoudsplichtige werd toegelaten tot de procedure van collectieve schuldenregeling, wordt de DAVO beschouwd als onderhoudsschuldeiser voor de toepassing van de artikelen 1675/7 en 1675/13 Ger.W., ten gevolge waarvan de onderhoudsplichtige het lopende onderhoudsgeld bij voorrang zal moeten betalen aan de DAVO. De DAVO kan de betaalde sommen geheel of gedeeltelijk terugvorderen van de onderhoudsgerechtigde indien deze zijn meldingsplicht heeft verzuimd of wetens en wilens een onjuiste of onvolledige verklaring heeft afgelegd. De terugvordering van de ten onrechte betaalde sommen gebeurt via dwangbevel of via uitvoerend beslag onder derden. De onderhoudsgerechtigde kan de tenuitvoerlegging van het dwangbevel slechts stuiten door een vordering in te stellen bij de beslagrechter.

F. DECREET RUIMTELIJKE ORDENING

Wanneer in het geval van stedenbouwkundige inbreuken een herstelmaatregel werd opgelegd bij een rechterlijke beslissing, beveelt het vonnis van de rechter, bedoeld in de artikelen 149 en 151 van het decreet, dat de stedenbouwkundige inspecteur, het college van burgemeester en schepenen en eventueel de burgerlijke partij, ambtshalve in de uitvoering van het vonnis kunnen voorzien, voor het geval dat de plaats niet binnen de door de rechtbank gestelde termijn in de vorige staat wordt hersteld, dat het strijdige gebruik niet binnen die termijn wordt gestaakt of dat de bouw- of aanpassingswerken niet binnen deze termijn worden uitgevoerd. De overtreder die in gebreke blijft is verplicht alle uitvoeringskosten, verminderd met de opbrengst van de verkoop der materialen en voorwerpen, te vergoeden op vertoon van een staat, opgesteld door de overheid, bedoeld

in het tweede lid, of begroot en uitvoerbaar verklaard door de beslagrechter in de burgerlijke rechtbank (art. 153 decreet ruimtelijke ordening).

Ingevolge het aanpassingsdecreet van 27 maart 2009, in werking getreden op 1 september 2009, mag een vonnis of arrest waarbij de overheid het recht krijgt om de herstelmaatregel ambtshalve uit te voeren alleen betekend worden na gunstig advies van de Hoge Raad voor het Herstelbeleid, indien, enerzijds, de termijn voor de uitvoering van de herstelmaatregelen op de betekeningdatum reeds tien jaar of meer is verstreken en, anderzijds, voldaan is aan de voorwaarden omschreven in het decreet (zie M. BOES, S. VERBIST, K. VAN ALSENOY en J. GEENS, "Het Aanpassingsdecreet Ruimtelijke Ordening van 27 maart 2009", *RW* 2009-10, 26).

Overeenkomstig artikel 157 DRO wordt, bij gebrek aan voldoening van de administratieve geldboete en toebehoren, door de met de invordering belaste ambtenaar een dwangbevel uitgevaardigd. Dit dwangbevel wordt geïssueerd en uitvoerbaar verklaard door de daartoe door de Vlaamse regering aangewezen ambtenaar.

De betekening van het dwangbevel gebeurt bij gerechtsdeurwaardersexploot of bij aangetekend schrijven. Op het dwangbevel zijn de bepalingen van toepassing van deel V van het Gerechtelijk Wetboek houdende bewarend beslag en middelen tot tenuitvoerlegging.

Binnen een termijn van 30 dagen na de betekening van het dwangbevel kan de betrokkene bij gerechtsdeurwaardersexploot een met redenen omkleed verzet doen, houdende dagvaarding van het Vlaamse Gewest, bij de rechtbank van het arrondissement van de plaats waar de goederen gelegen zijn. Dit verzet schorst de tenuitvoerlegging van het dwangbevel.

HOOFDSTUK III VOORLOPIGE TENUITVOERLEGGING

AFDELING I

INLEIDING

350 Wanneer een schuldenaar zijn verbintenissen niet vrijwillig nakomt, kan de schuldeiser die lastens hem over een uitvoerbare titel beschikt, overgaan tot de gedwongen tenuitvoerlegging. Deze tenuitvoerlegging kan definitief dan wel voorlopig geschieden.

§ 1. Definitieve tenuitvoerlegging

351 De tenuitvoerlegging is definitief wanneer zij gebeurt op grond van een definitieve rechterlijke uitspraak, die niet meer vatbaar is voor gewone rechtsmiddelen zoals hoger beroep of verzet, of wanneer zij steunt op een andere uitvoerbare titel dan een vonnis/arrest die als dusdanig niet vatbaar is voor schorsende verhaalmiddelen zoals een notariële akte, PV van minnelijke schikking of akkoordvonnis.

A. DEFINITIEVE RECHTERLIJKE BESLISSING

352 Vonnissen die in laatste aanleg zijn geweest, kunnen definitief ten uitvoer gelegd worden niettegenstaande de betekening van een cassatievoorziening. De voorziening in cassatie heeft geen schorsende werking (art. 1118), behoudens inzake echtscheiding (art. 1274, tweede lid). Voor de executie van definitieve rechterlijke uitspraken kan geen uitstel meer worden verleend na de uitspraak (art. 1333, tweede lid). Zij zijn onmiddellijk uitvoerbaar na de betekening of – wat betreft sommenveroordelingen – na het verstrijken van één maand na de betekening (art. 1495, tweede lid). Wanneer de rechter ten gronde geen uitstel heeft toegestaan, kan de beslagrechter dit niet meer verlenen (zie boven, nr. 75 e.v.).

In de rechtsleer wordt dit verbod van verder uitstel niet steeds aanvaard. Gesteld wordt dat dit verbod niet meer opgaat wanneer sedert de uitspraak van de bodemrechter de omstandigheden ingrijpend gewijzigd zijn. Ingevolge de wet op de collectieve schuldenregeling van 5 juli 1998 wordt de gedwongen tenuitvoerlegging geschorst ingevolge de toelaatbaarverklaring van het verzoek van de schuldenaar tot het bekomen van een collectieve schuldenregeling.

B. ANDERE AUTHENTIEKE AKTEN

353 Voor de executie van andere authentieke akten dan vonnissen geldt eveneens het beginsel dat deze kan plaatshebben na de betekening van de titel, doch hier kan de schuldenaar wel nog een aanvraag doen tot het verkrijgen van uitstel bedoeld in artikel 1334, zowel voor de uitvoering van

verbintenissen tot betaling van een geldsom, als voor de verbintenissen om iets te geven of om iets te doen. In een aantal gevallen kan geen uitstel meer worden toegestaan (art. 1337 Ger.W.). Wel kan de beslagrechter bij deze executie zelfs na het verstrijken van de termijn van 15 dagen de tenuitvoerlegging schorsen wanneer blijkt dat de actualiteit of de doeltreffendheid van de titel vervallen is of indien er omtrent de inhoud van deze akte een ernstige betwisting is gerezen. De schuldenaar kan de executie echter niet meer doen schorsen wegens rechtsmisbruik als de elementen waarop hij zich beroept reeds voor het verstrijken van de termijn van 15 dagen gekend waren. Toestaan van uitstel van betaling door de beslagrechter belet verder niet dat de verwijlinteressen blijven lopen (I. MOREAU-MARGREVE, "Contribution à la théorie de l'effet du délai de grâce sur l'obligation du débiteur", *RCJB* 1966, 426-458). Uitstel van betaling kan evenmin verleend worden voor alimentatieschulden, doch een afbetalingsplan kan wel worden uitgewerkt voor de betaling van achterstallige onderhoudsuitkeringen (Beslagr. Doornik 28 juni 1984, *JT* 1985, 152 met kritische noot G. DE LEVAL).

§ 2. Voorlopige tenuitvoerlegging

354 Van voorlopige tenuitvoerlegging is enkel sprake in geval van executie van rechterlijke beslissingen die nog vatbaar zijn voor schorsende verhaalmiddelen. De voorlopige tenuitvoerlegging biedt de mogelijkheid aan de partij, die in eerste aanleg in het gelijk werd gesteld, om onmiddellijk over te gaan tot de tenuitvoerlegging van het vonnis, zelfs indien de tegenpartij verzet of hoger beroep aantekent. De definitieve executie van eindvonnissen en -arresten wordt immers geschorst door verzet of hoger beroep, behoudens de uitzonderingen die de wet voorziet. Derdenverzet daarentegen heeft geen schorsende werking, althans niet van rechtswege. De derde die derdenverzet aantekent, kan wel overeenkomstig artikel 1127 Ger.W. aan de beslagrechter de schorsing vragen van de tenuitvoerlegging van de bestreden beslissing.

De voorlopige tenuitvoerlegging houdt een afwijking in op het algemeen beginsel van de schorsende kracht van de gewone rechtsmiddelen. Overeenkomstig artikel 1397 Ger.W. schorsen verzet en hoger beroep tegen eindvonnissen immers de tenuitvoerlegging daarvan, behoudens de uitzonderingen die de wet bepaalt, met name in de gevallen waarin de voorlopige tenuitvoerlegging mogelijk is, en onverminderd de regel van artikel 1414 Ger.W. Uit artikel 1397 Ger.W. volgt dat enkel de tenuitvoerlegging van eindvonnissen door de gewone verhaalmiddelen wordt geschorst, niet van vonnissen die een onderzoeksmaatregel voorschrijven, welke vonnissen van rechtswege voorlopig uitvoerbaar zijn wat deze maatregel betreft (art. 1496 Ger.W.). De schorsende werking van de gewone rechtsmiddelen verhindert evenmin dat intussen nog bewarende maatregelen worden getroffen (GARSONNET en CÉZAR-BRU, *Traité théorique et pratique de procédure civile et commerciale*, VI, nr. 115 e.v.; GLASSON, TISSIER en MOREL, *Traité théorique et pratique d'organisation judiciaire, de compétence et de procédure civile*, III, nr. 887 e.v.; VINCENT en GUICHARD, *Procédure civile*, 21ème éd., 700, nr. 811 e.v.; J. MIGUET, *Juriscl.*, tw. *Exécut-*

tion provisoire, fasc. 516-1, nr. 1). Volgens het Hof van Cassatie wordt artikel 1397 Ger.W. geschonden door de appelrechter die een koper veroordeelt tot betaling van moratoire interest op het saldo van de koopprijs voor een tijdsperiode gedurende dewelke de executoriale kracht van het vonnis van de eerste rechter en derhalve het genot van het gekochte goed ten aanzien van de koper en de opeisbaarheid van de koopprijs geschorst waren (Cass. 21 juni 1996, *RW* 1997-98, 947).

De beslagleggende schuldeiser die door de bodemrechter werd afgewezen, kan zich evenwel niet beroepen op de kans dat het vonnis in beroep wordt her vormd om het gelegde bewarende beslag te doen handhaven of om een beslagmaatregel te bekomen (Beslagnr. Brussel 25 juni 1987, *JLMB* 1987, 1004).

355 De voorlopige tenuitvoerlegging kan worden omschreven als de executie van een rechterlijke beslissing, die uitvoerbaar bij voorraad is, d.w.z. waarvan de executie door aanwending van rechtsmiddelen niet wordt geschorst. De winnende partij kan de executie aanvatten en zelfs na het door de veroordeelde partij ingestelde hoger beroep vervolgen. De tenuitvoerlegging van het vonnis geschiedt niettemin alleen op risico van de partij die daartoe last geeft, onverminderd de regels inzake kantonnement (zie hoofdstuk IV).

In principe kunnen vonnissen onmiddellijk na de betekening definitief ten uitvoer worden gelegd, zonder dat de schuldeiser moet wachten tot het verstrijken van de termijn voor verzet of hoger beroep. De beroepstermijn heeft op zich in principe geen schorsende werking. Op dit beginsel bestaan enkele uitzonderingen: veroordelingen tot betaling van een geldsom die het voorwerp zijn van een beslissing waartegen nog gewone rechtsmiddelen openstaan, kunnen niet meteen ten uitvoer worden gelegd voor het verstrijken van een maand na de betekening van de beslissing, tenzij de voorlopige tenuitvoerlegging daarvan is gelast (art. 1495, tweede lid Ger.W.). Wanneer een partij wordt veroordeeld tot betaling van een geldsom bij een vonnis, dat vatbaar is voor hoger beroep maar dat “bij voorraad uitvoerbaar is verklaard, niettegenstaande voorziening en zonder borgstelling”, is die geldsom op de datum van dat vonnis opeisbaar (Cass. 26 november 1992, *Arr.Cass.* 1991-92, 1350). Ook de uithuiszetting, bedoeld in artikel 1344ter, § 1 Ger.W. kan niet ten uitvoer worden gelegd dan na een termijn van één maand na de betekening van het vonnis, zelfs indien het vonnis uitvoerbaar bij voorraad is (zie boven, nr. 13 e.v.)

356 Wanneer een vonnis een veroordeling bevat tot betaling van achterstallige huurgelden is de uitvoerbaarheid van dit vonnis na de betekening en gedurende de beroepstermijn slechts geschorst. Alle andere veroordelingen tot doen/laten, of tot afgifte van een bepaalde zaak zijn onmiddellijk na de betekening definitief uitvoerbaar, doch deze definitieve executie wordt geschorst ingeval effectief hoger beroep of verzet wordt ingesteld. Enkel indien de veroordeling uitvoerbaar bij voorraad is, zou de executie toch kunnen worden vervolgd.

De termijn voor voorziening in cassatie heeft geen schorsende werking in België. Dit is anders in Nederland (A.A. VAN ROSSUM, *Uitvoerbaarheid bij voorraad van rechterlijke beslissingen*, 1995; J. VEEGENS, KORTHALS-ALTES en GROEN, *Cassatie*, 1989, nr. 71).

§ 3. Doelstelling

357 De wettelijke regeling betreffende de voorlopige tenuitvoerlegging, vervat in de artikelen 1397 tot 1402 Ger.W., gaat uit van de gedachte dat de executie door de ingestelde rechtsmiddelen niet behoort te worden vertraagd

zo in voldoende mate aannemelijk is dat de hogere rechter het vonnis in stand zal houden (C.W. STAR BUSMANN, *Hoofdstukken van burgerlijke rechtsvordering*, 433, nr. 426). De voorlopige tenuitvoerlegging is er in het bijzonder op gericht de dilatoire manoeuvres van onwillige schuldenaars tegen te gaan door de schuldeiser toe te laten snel te bekomen wat hem verschuldigd is (P. MARTENS, “L’exécution provisoire en matière patrimoniale”, *Ann.dr.Liège* 1983, 180). Aldus wordt de gedwongen executie mogelijk vooraleer het subjectief recht waarvan de realisatie wordt nagestreefd, bevestigd is in een definitieve rechterlijke beslissing.

De uitvoerbaarverklaring bij voorraad verleent aan de executie geen bijzondere legitimatie. Zij heeft derhalve slechts een tweevoudige processuele – en geen materiële – werking: de executie kan worden aangevangen terstond na de uitspraak van het vonnis, en zij kan worden voortgezet ondanks het instellen van het rechtsmiddel (F.M.J. JANSEN, *a.w.*, 12-13).

De rechters stellen zich in de regel nogal terughoudend op bij het toestaan van de voorlopige uitvoerbaarheid. De vraag kan echter gesteld worden of het niet tijd wordt om het roer om te gooien en om het principe van de schorsende werking van het hoger beroep in vraag te stellen (E. DIRIX, “Dient de schorsende werking van het hoger beroep niet te worden afgeschaft?”, *RW* 2002-03, 477. Zie voor Frankrijk: T. LE BARS en J. VILLACEQUE, “Vers une suppression de l’effet suspensif de l’appel?”, *D.* 2002, chron., 1987-1990; L. CADIEF, “Feu l’exécution immédiate des jugements?”, *JCP* 2002, 1489-1491. Hierover ook gunstig F. ERDMAN en G. DE LEVAL, *Justitiedialogen*, FOD-Justitie, Brussel, 2004, 254-255. Zie ook nader G. DE LEVAL, “L’exécution provisoire en matière patrimoniale” in *Liber amicorum P. Martens*, Brussel, 2007, 235-252). Al is een verschillende benadering gewettigd voor andere dan geldsommenveroordelingen omdat de tenuitvoerlegging hiervan tot onherroepelijke gevolgen kan leiden (zie Luik 24 juni 2004, *JLMB* 2005, 845).

§ 4. Rechten en plichten van de partijen

358 De uitvoerbaarheid bij voorraad creëert in hoofde van de schuldenaar een verplichting om te betalen onder ontbindende voorwaarde: de betaling door de schuldenaar wordt met terugwerkende kracht ongedaan gemaakt wanneer het eerste vonnis na verzet of hoger beroep wordt hervormd. Van zijn kant heeft de schuldeiser de verplichting terug te betalen wat hij voorlopig heeft ontvangen, vermeerderd met interesten vanaf de dag dat hij de betaling heeft ontvangen, onder de opschortende voorwaarde dat het vonnis wordt hervormd. Deze eventuele restitutieplicht van de schuldeiser geeft de schuldenaar daarom nog niet het recht een bewarend beslag in eigen handen te leggen om de terugbetaling te verzekeren van hetgeen hijzelf voorlopig moet betalen. De schuldvordering van de schuldenaar is immers louter eventueel en beantwoordt niet aan de vereisten voor een bewarend beslag. Slechts wanneer de appelrechter het vonnis vernietigt waarvan de voorlopige executie aanleiding had gegeven tot een betaling door de schuldenaar wordt de terugbetaling eisbaar. De verplichting van de schuldeiser tot terugbetaling van wat hij onverschuldigd heeft ontvangen, werkt terug tot op het ogenblik dat deze betaling is geschied, maar wordt slechts eisbaar vanaf het ogenblik dat het vonnis door de appelrechter wordt hervormd. Pas door het hervormend vonnis/ar-

rest staat het onverschuldigd karakter van de betaling immers vast, ook al was de betaling onverschuldigd vanaf het ogenblik dat zij geschiedde (Cass. 15 september 1983, *Pas.* 1984, I, 42, met concl. AG LIEKENDAEL).

§ 5. Modaliteiten van uitvoerbaarheid

359 De uitvoerbaarheid bij voorraad kan door de rechter aan bepaalde voorwaarden worden onderworpen, doch de beoordelingsvrijheid waarover de rechter beschikt is het ruimst in geval van facultatieve uitvoerbaarverklaring. Wanneer de uitspraak van rechtswege uitvoerbaar is, kan niet worden geraakt aan het principe van de integrale uitvoerbaarheid van de uitspraak, terwijl de facultatieve uitvoerbaarverklaring kan beperkt worden tot een gedeelte van de veroordeling. In beide gevallen kan de rechter evenwel de voorwaarde stellen dat door de executant een zekerheid wordt gesteld, of dat aan de schuldenaar het recht op kantonnement wordt ontnomen.

A. ZEKERHEIDSTELLING DOOR DE SCHULDEISER

360 Overeenkomstig artikel 1400, eerste lid Ger.W. kan de rechter die de voorlopige tenuitvoerlegging voor de gehele veroordeling of voor een deel ervan uitspreekt, daaraan de voorwaarde verbinden dat een zekerheid wordt gesteld, die hij bepaalt en waarvoor hij, zo nodig, de modaliteiten vaststelt. Sommige rechtspraak neemt aan dat ook de appelrechter voor het eerst de voorlopige tenuitvoerlegging bevelen door de eerste rechter kan ondergeschikt maken aan het stellen van een zekerheid (Luik 5 juni 1997, *JLMB* 1997, 1245).

De zekerheidsstelling door de executant strekt ertoe de schuldenaar te beschermen tegen de insolabiliteit van de voorlopig in het gelijkgestelde schuldeiser. Door de zekerheidsstelling wordt aan de schuldenaar, die tot voorlopige executie verplicht wordt, de garantie gegeven dat wat door hem werd gepresteerd in uitvoering van het eerste vonnis, in geval van latere hervorming van dit vonnis, ongedaan zal worden gemaakt (J. MAURICE, *Rép. Dalloz*, tw. *Exécution provisoire*, nr. 77). Bijgevolg zal een zekerheid pas aan de schuldeiserexecutant worden opgelegd wanneer er een reëel risico bestaat dat de uitvoerbare titel zal vernietigd worden, of wanneer de schuldeiser ex artikel 1406 Ger.W. aan de schuldenaar een kantonnementsverbod liet opleggen (G. DE LEVAL en J. VAN COMPERNOLLE, *a.w.*, 67, nr. 84; Cass. 14 juni 1984, *Pas.* 1984, I, 1260 en *RW* 1985-86, 892).

De zekerheidsstelling door de schuldeiser beoogt hetzelfde doel als het kantonnement door de schuldenaar, nl. de bescherming van deze laatste, doch werkt verschillend. Waar de zekerheid een voorafgaande voorwaarde stelt aan de schuldeiser teneinde tot executie te kunnen overgaan, kan de schuldenaar door het kantonnement de verdere executie precies verhinderen. Waar het kantonnement een voorwaardelijke betaling van de schuldenaar veronderstelt waardoor de verdere executie onmogelijk wordt, vergt de zekerheids-

stelling een voorafgaande betaling van de schuldeiser om tot executie te kunnen overgaan. Bovendien moet vooraf geen rechtsmiddel zijn ingesteld door de schuldenaar opdat de zekerheid door de schuldeiser verschuldigd is, terwijl het recht op kantonnement voor de schuldenaar bij gedwongen uitvoering wél afhankelijk is van het voorafgaand instellen van een rechtsmiddel. Ten slotte kan een zekerheid steeds opgelegd worden tenzij het uitdrukkelijk verboden is bij alle soorten veroordelingen, en niet – zoals het kantonnement – alleen bij geldsommenveroordelingen.

361 Er heerst onzekerheid omtrent de vraag of de zekerheid enkel kan worden opgelegd bij uitvoerbaarverklaring door de rechter. De termen van artikel 1400, eerste lid Ger.W. doen dit vermoeden: de rechter die de voorlopige tenuitvoerlegging voor de gehele veroordeling of een deel ervan uitspreekt, kan dit enkel doen in gevallen waarin het vonnis niet van rechtswege uitvoerbaar is. *A contrario* volgt uit deze bepaling dat de zekerheidsstelling uitgesloten is in geval van uitvoerbaarheid van rechtswege, tenzij de wetgever de mogelijkheid daartoe uitdrukkelijk heeft voorzien. Deze stelling lijkt bevestigd te worden door de artikelen 1029, tweede lid en 1039, eerste lid Ger.W. m.b.t. de uitvoerbaarheid van rechtswege van beschikkingen op eenzijdig verzoekschrift en in kort geding. Zo voorziet artikel 1029, tweede lid Ger.W. dat de beschikking op eenzijdig verzoek uitvoerbaar bij voorraad is, niettegenstaande voorziening en zonder borgstelling, tenzij de rechter anders heeft beslist. Artikel 1039, eerste lid Ger.W. bepaalt dat de beschikkingen in kort geding geen nadeel toebrengen aan de zaak zelf: zij zijn uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande verzet of hoger beroep en zonder borgtocht indien de rechter niet heeft bevolen dat er een wordt gesteld (Cass. 20 maart 1991, *RW* 1991-92, 151).

Toch wordt algemeen aanvaard dat de rechter steeds, zelfs ambtshalve, zonder dat het gevraagd wordt, een zekerheid kan eisen, zelfs indien de uitvoerbaarheid van rechtswege is (G. DE LEVAL, *a.w.*, 561, nr. 271). Derhalve beschikt de rechter over een soevereine appreciatiebevoegdheid ter zake. De zekerheid kan niet alleen worden opgelegd door de rechter die in eerste aanleg over het geschil oordeelt, ook de appelrechter die overeenkomstig artikel 1401 Ger.W. de uitvoerbaarheid uitspreekt, kan daaraan de voorwaarde verbinden dat een zekerheid wordt gesteld. Zelfs arbiters, die hun uitspraak uitvoerbaar bij voorraad kunnen verklaren, kunnen bepalen dat de tenuitvoerlegging bij voorraad slechts kan plaatsvinden nadat volgens het Gerechtelijk Wetboek zekerheid is gesteld (art. 1709, tweede lid Ger.W.).

362 De zekerheid moet volstaan om te beantwoorden aan de restitutieplicht van de schuldeiser, vermeerderd met eventuele vergoeding wegens de schade ingevolge onrechtmatige executie. De aard en modaliteiten van de zekerheid worden vastgesteld door de rechter (art. 1400, eerste lid, *in fine* Ger.W.). Als de schuldeiser zich daaraan niet houdt, kan de beslagrechter de opheffing van het beslag bevelen (Beslagr. Antwerpen 1 februari 1974, *Rechtspr. Antw.* 1975, 345; Beslagr. Brussel 23 april 1982, *Pas.* 1982, III, 76 en *RW* 1983-84, 453).

Indien de zekerheid betaald wordt buiten de vooropgestelde termijn vervalt het voordeel van de uitvoerbaarheid bij voorraad. Wel kan de schuldeiser een bepaalde zekerheid voorstellen: de rechter zal dan nagaan of deze aangeboden zekerheid volstaat wat de aard en modaliteiten betreft. Dit belet niet dat de rechter volkomen vrij blijft de zekerheid te kiezen die hem het meest aangegeven lijkt (zie ook art. 518 NCPC; J. MAURICE, *Rép. Dalloz*, nr. 80).

Het begrip zekerheid is evenwel ruimer dan borgtocht (waarvan nochtans sprake in art. 1029 en 1039 Ger.W.). Zo kan de zekerheid niet enkel bestaan uit gelden, doch ook uit een persoonlijke borg, een inpandgeving, een overdracht van titels, een hypotheek, handelseffecten, verzekeringspolissen, consignatie in handen van een sekwester of bij de Deposito- en Consignatiekas (P. MARTENS, *a.w.*, 205, nr. 11; *Rép. Dalloz*, tw. *Exécution provisoire*, nr. 79; J. VINCENT en S. GUINCHARD, *a.w.*, 822). De schuldenaar kan wel weigeren in te stemmen met de zekerheidsstelling door een derde die zich borg stelt voor de terugbetaling van de gelden ingeval het vonnis zou worden hervormd.

De kosten van de zekerheidsstelling zijn geen kosten in de zin van artikel 1024 Ger.W. (Cass. 14 juni 1984, *RW* 1985-86, 892 en *Pas.* 1984, I, 1260). De zekerheidsstelling is van rechtswege bevrijd wanneer de consignatie door de veroordeelde partij is gedaan overeenkomstig artikel 1404 Ger.W. (art. 1400, tweede lid).

B. KANTONNEMENT DOOR DE SCHULDENAAR

363 De uitvoerbaarheid bij voorraad verhindert niet dat de schuldenaar een beroep kan doen op het recht tot kantonnement, behoudens in de gevallen dat dit recht hem krachtens de wet of door de rechter werd ontzegd. In feite is het recht voor de schuldenaar om te kantonneren geen echte uitvoeringsmodaliteit, omdat het de voorlopige tenuitvoerlegging precies zonder voorwerp maakt door de voorwaardelijke betaling die zij tot gevolg heeft.

§ 6. Uitvoerbaarverklaring in hoger beroep

A. TOESTAAN VAN DE UITVOERBAARHEID DOOR DE APPELRECHTER

364 Wanneer een partij nagelaten heeft aan de eerste rechter de voorlopige tenuitvoerlegging te vragen, of wanneer de eerste rechter verzuimd heeft over dit verzoek uitspraak te doen of dit verzoek heeft afgewezen, kan de voorlopige tenuitvoerlegging altijd nog verzocht worden bij hoger beroep (art. 1401 Ger.W.) (Cass. 19 september 2002, *Arr.Cass.* 2002, 1899, nr. 464 en *RW* 2003-04, 1021. G. CLOSSET-MARCHAL, "Collégialité ou juge unique. Pouvoirs du juge d'appel en matière d'exécution provisoire et de cantonnement", *TBBR* 1993, 62-69). De rechter in kort geding kan daarentegen niet de voorlopige tenuitvoerlegging toestaan van een beslissing van de rechter ten gronde, al was het maar in afwachting van de uitspraak ten gronde in hoger beroep (Voorz. Arbrb. Charleroi 10 april 1992, *JTT* 1992, 415). De mogelijk-

heid tot uitvoerbaarverklaring door de appelrechter gaf aanleiding tot heel wat moeilijkheden.

In de eerste plaats rees de vraag hoe de geïntimeerde zijn verzoek om uitvoerbaarheid bij de appelrechter moet indienen. Het Gerechtelijk Wetboek bevat geen antwoord op deze vraag. In zijn verslag over de gerechtelijke hervorming stelde Kon. Commissaris VAN REEPINGHEN dat het bij wege van dringend verzoek om dagbepaling is dat er eventueel voorzien wordt in de mogelijkheid van spoedige beslissing in beroep (Ch. VAN REEPINGHEN, *Verslag over de gerechtelijke hervorming*, 508). In zijn arrest van 3 januari 1992 besliste het Hof van Cassatie dat uit geen enkele wetsbepaling volgt dat een vordering tot voorlopige tenuitvoerlegging, als bedoeld bij artikel 1401 Ger.W., niet bij verzoekschrift mag worden ingesteld (Cass. 3 januari 1992, *RW* 1991-92, 1333). Met deze overweging keurde het Hof een arrest goed, dat een tegensprekelijk verzoekschrift ontvankelijk had verklaard, waarbij de geïntimeerde de uitvoerbaarverklaring van het aangevochten vonnis vorderde. Nu de procedure in hoger beroep sedert de wijziging van het Gerechtelijk Wetboek in 1992 steeds wordt ingeleid een bepaalde dag, kan het verzoek uiteraard best ter inleidende zitting behandeld worden, alwaar de partijen ter zake geen conclusies hoeven te nemen (art. 735, 741 en 1042 Ger.W.) zelfs indien aangenomen wordt dat het een nieuwe eis of een incidenteel beroep betreft (art. 1054 en 1056, vierde lid Ger.W.). Indien het appelgerecht het verzoek evenwel niet aan zich houdt op de inleidingszitting, *quod plerumque fit*, dan is de verzoekende partij gehouden ter zake een conclusie te nemen (J. LAENENS, "De uitvoerbaarheid bij voorraad van een in appel bestreden vonnis" (noot onder Antwerpen 29 september 1989), *RW* 1990-91, 299-301).

Gaat het verzoek uit van een geïntimeerde wiens verzoek reeds door de eerste rechter werd afgewezen of waaromtrent door de eerste rechter geen uitspraak werd gedaan, dan betreft het een incidenteel beroep (*idem* art. 526 NCPC). Wordt het verzoek door de geïntimeerde voor het eerst in beroep geformuleerd, dan betreft het een nieuwe door artikel 1401 Ger.W. uitdrukkelijk toegelaten eis. Deze nieuwe eis is slechts gegrond wanneer de voorlopige tenuitvoerlegging noodzakelijk is geworden wegens het hoger beroep zelf en het tijdverlies dat daarmee samengaat (D. CHABOT-LEONARD, *a.w.*, 150). De appelrechter zal de voorlopige tenuitvoerlegging toestaan wanneer het hoger beroep manifest dilatoir is of wanneer te vrezen valt voor de insolventie van de appellant (Brussel 19 november 2004, *RABG* 2005, 828). In beide gevallen wordt de appelrechter in principe bij een op tegenspraak genomen conclusie geadieerd. Bij verstek van de appellant lijkt een nieuwe eis van de geïntimeerde in hoger beroep bij conclusie uitgesloten (art. 807 Ger.W., dat overeenkomstig art. 1042 ook in beroep geldt, vereist op tegenspraak genomen conclusies) tenzij de uitvoerbaarheid als een "toebehoren" van de eis in de zin van artikel 808 Ger.W. zou kunnen gelden nu dit toebehoren bij verstek kan worden gevorderd. Toch verdient het aanbeveling bij verstek van de appellant het verzoek bij gerechtsdeurwaardersexploot te laten betekenen (art. 1056, eerste lid Ger.W.). De conclusie wordt aan de tegenpartij of aan

haar advocaat gezonden tezelfdertijd als zij ter zitting wordt neergelegd (art. 745), samen met het verzoek aan de voorzitter van de kamer waaraan de zaak is toegewezen de rechtsdag overeenkomstig artikel 750 Ger.W. te bepalen. Het verzoek moet niet gericht worden aan de voorzitter van de inleidingskamer. Het is evident dat de appelrechter over het verzoek uitspraak moet doen met voorrang boven alle andere zaken aangezien het een dringende aangelegenheid betreft waarover een spoedige beslissing wenselijk is.

Hoewel het aangewezen is de uitvoerbaarheid bij een tegensprekelijk verzoekschrift of een op tegenspraak genomen conclusie te vragen, zou een gewone brief daartoe aan de griffie reeds kunnen volstaan (G. DE LEVAL, *Traité*, 567, nr. 272; P. VAN HELMONT, noot onder Antwerpen 30 mei 1989, *Limb.Rechtsl.* 1989, 135; Rb. Oudenaarde 10 oktober 2001, *RW* 2003-04, 269). Het verzoek kan daarentegen niet worden gedaan bij “mondelinge conclusie” (Arbh.Luik 13 november 2002, *JLMB* 2003, 567). Het volstaat dat het verzoek(schrift) en de dagbepaling ter kennis worden gebracht van de tegenpartij zodat een contradictoir debat kan plaatsvinden (Brussel 19 maart 1980, *JT* 1981, 384). Het verzuim van de verzoeker de appellant van zijn verzoek in kennis te stellen, moet door de griffier geregulariseerd worden. Zoniet worden de belangen van de appellant miskend. Terecht wordt dan ook de rechtspraak bekritiseerd van sommige appelkamers waarbij in raadkamer, op eenzijdig verzoekschrift, het bestreden vonnis zonder enig probleem uitvoerbaar wordt verklaard (J. LAENENS, *a.w.*, 299). De rechtspleging op eenzijdig verzoek waarbij tegenspraak uitgesloten is, kan enkel toepassing vinden in de gevallen die de wetgever uitdrukkelijk bepaalt of ingeval er geen tegenpartij is.

365 Een tweede moeilijkheid betreft de vraag of de appelrechter zonder enig voorafgaand onderzoek van de toelaatbaarheid en de gegrondheid van het hoger beroep de uitvoerbaarheid bij voorraad van het bestreden vonnis kan toestaan. De meeste auteurs wijzen erop dat het nut van artikel 1401 Ger.W. zou teloorgaan wanneer de appelrechter de toelaatbaarheid en de gegrondheid van het principaal hoger beroep zou moeten onderzoeken alvorens aan de geïntimeerde de uitvoerbaarheid toe te staan (A. FETTWEIS, *Manuel de procédure civile*, 605; G. DE LEVAL, *Traité des saisies*, 565, voetnoot 2499; J.L. LEDOUX, “Examen de jurisprudence. Les saisies”, *JT* 1983, 28, nr. 39 en *JT* 1989, 27, nr. 21; J. VAN COMPERNOLLE, *a.w.*, 429-430, nr. 24). Ook de rechtspraak volgde dit standpunt en deed over het verzoek uitspraak zonder enig preliminair onderzoek over de toelaatbaarheid en de gegrondheid van het hoofd hoger beroep (Gent 15 januari 1985, *TGR* 118, nr. 85/79; Bergen 25 april 1989, *JLMB* 1989, 1050; Brussel 29 juni 1989, *JLMB* 1989, 1381; Luik 28 maart 1997, *JLMB* 1997, 920; Luik 24 juni 2004, *JLMB* 2005, 845. *Anders*: Bergen 30 mei 2006, *JT* 2006, 627 (impliciet)). Kon. Commissaris VAN REEPINGHEN sprak echter enkel van een uitvoerbaarverklaring voordat over de grond van het geschil uitspraak wordt gedaan, wat doet veronderstellen dat een voorafgaand onderzoek van de toelaatbaarheid van het hoger beroep zich opdringt (Ch. VAN REEPINGHEN, *Verslag*, 507). Volgens bepaalde auteurs moet de appelrechter daarom eerst ten minste de toelaatbaarheid van het

principaal hoger beroep beoordelen vooraleer de voorlopige tenuitvoerlegging te verlenen (V. VAN HERREWEGHE, *Beslagzakboekje*, 13, nr. 48; J. LAENENS, *a.w.*, 299; in dezelfde zin Brussel 19 maart 1980, *JT* 1981, 384). Het heeft volgens hen geen zin de schorsende werking van het hoger beroep op te heffen wanneer dit hoger beroep nadien toch ontoelaatbaar wordt verklaard. Dit standpunt kan gesteund worden op artikel 1054 Ger.W. voor zover het verzoek geformuleerd was bij wege van een incidenteel beroep. Krachtens artikel 1054, tweede lid Ger.W. is een dergelijk verzoek bij wege van incidenteel beroep inderdaad niet toelaatbaar, wanneer het hoofdberoep nietig of laat-tijdig wordt verklaard (tenzij wanneer het incidenteel beroep ook binnen de beroepstermijn zou geformuleerd zijn en dus als hoofdberoep vanwege de geïntimeerde toelaatbaar is). Een voorafgaand onderzoek van de toelaatbaarheid van het principaal hoger beroep is bijgevolg vereist. Ook een marginale toetsing van de andere toelaatbaarheidsvereisten, alsmede van de gegrondheid van het hoofd hoger beroep mag niet *a priori* worden uitgesloten. Het staat wel vast dat de appelrechter slechts bij tussenvonnissen uitspraak kan doen over het verzoek tot tenuitvoerlegging. Kan tegelijk ook over de grond worden geoordeeld, dan heeft een uitspraak over het verzoek geen enkele zin meer.

Een tweede opvatting, die steun vindt in een arrest van het Hof van Cassatie, gaat ervan uit dat het hoger beroep en het verzoek tot voorlopige tenuitvoerlegging van elkaar moeten worden onderscheiden (Luik 24 juni 2004, *JLMB* 2005, 845). Het gaat om een afzonderlijk geschil dat op zijn eigen merites moet worden beoordeeld. Het Hof van Cassatie oordeelde dat de beslissing van de appelrechter om alvorens het hoger beroep te behandelen, de voorlopige tenuitvoerlegging van het beroepen vonnis toe te staan, een eindbeslissing is waartegen onmiddellijk cassatieberoep openstaat (Cass. 27 november 2003, *Arr.Cass.* 2003, 2201, nr. 602 en *RW* 2006-07, 1216).

Gezien de voorlopige tenuitvoerlegging een afwijking vormt op de schorsende werking van het hoger beroep, moet de rechter in hoger beroep nagaan of er concrete omstandigheden zijn die de hoogdringendheid en de noodzaak van een dergelijke maatregel verantwoorden (Arbh. Luik 8 oktober 1997, *RRD* 1998, 88). Nagegaan moet worden of op grond van de omstandigheden van het geval, bijvoorbeeld in verband met de spoedeisendheid van het voldoen aan de veroordeling, het belang van diegene die de veroordeling verkreeg zwaarder weegt dan dat van de veroordeelde bij het behoud van de bestaande toestand totdat op het rechtsmiddel is beslist. Het is niet vereist dat de voor de voorlopige tenuitvoerlegging ingeroepen omstandigheden nieuw zijn ten aanzien van deze die ter kennis van de eerste rechter werden gebracht (Arbh. Brussel 12 juli 1995, *Pas.* 1995, II, 42). De rechter in hoger beroep oordeelt over de gepastheid om de voorlopige tenuitvoerlegging toe te laten. Hij kan de uitvoerbaarheid toestaan:

– in geval van dringende nood van de schuldeiser (bv. alimentatiegerechtigde schuldeiser; slachtoffer van een medische fout);

- indien er een dringende behoefte aan contant geld bestaat om onmiddellijk opeisbare schuldvorderingen te kunnen voldoen (Brussel 28 oktober 1994, *JLMB* 1995, 951, noot P.H.);
- omwille van het onbetwistbaar karakter van de schuld op het ogenblik dat hij beslist of het bijzondere ernstig nadeel dat de schuldeiser ondervindt door het aanslepen van de procedure (Brussel 10 oktober 1997, *JLMB* 1997, 1719);
- omwille van het tijdverlies dat met het hoger beroep samengaat en overwegingen die het hoger belang van de kinderen aangaan (Gent 27 oktober 1997, *TGR* 1999, 27);
- indien de kans bestaat dat de appellant het vonnis later niet zal uitvoeren mocht dit worden bevestigd (Bergen 24 februari 1992, *JLMB* 1992, 722, noot G. DE LEVAL);
- indien het onvermogen van de schuldeiser of het risico van insolventie van de schuldeiser verbonden aan de vertraging in de afhandeling van de zaak wegens rolbelasting bewezen is (Arbh. Brussel 7 oktober 1992, *JTT* 1993, 99);
- wanneer het hoger beroep een kennelijk vertragend karakter vertoont of wanneer er alle reden is om het onvermogen te vrezen van de eisende partij in hoger beroep tijdens de procedure van hoger beroep en dus een gevaar voor de invordering van de schuldvordering (Brussel 29 september 1998, *JT* 1999, 155 en *AJT* 1998-99, 697).

366 Het verzoek tot voorlopige tenuitvoerlegging van de bestreden beslissing vergt een onderzoek enerzijds naar de behoeften van de schuldeiser, en anderzijds naar het risico op insolvabiliteit van de schuldenaar (Brussel 9 juni 1995, *Verkeersrecht* 1996, 121). Zo kan de appelrechter in het licht van de concrete omstandigheden, meer bepaald het feit dat het loon noodzakelijk is om te voorzien in de levensbehoeften van de werknemer en de door hem aangegane verbintenissen i.v.m. de aankoop van een onroerend goed, het vonnis uitvoerbaar bij voorraad verklaren (Arbh. Gent 12 februari 1996, *TGR* 1996, 84). Wanneer de aangevochten beslissing van de eerste rechter betrekking heeft op onderhoudsgelden en de appellant de akte van hoger beroep niet motiveerde, kan de voorlopige tenuitvoerlegging van het bestreden vonnis bij tussenarrest worden toegestaan (Gent 9 november 1992, *TGR* 1993, 24).

Daarentegen is er geen aanleiding tot het toestaan van een voorlopige tenuitvoerlegging als de veroordeelde partij niet insolvent is en het risico dat de geïntimeerde inroept om de uitvoerbaarheid te bekomen, aan eigen inertie te wijten is (Arbh. Bergen 7 april 1992, *JLMB* 1992, 1204). Overwegingen van algemene aard, zoals de gerechtelijke achterstand, kunnen evenmin volstaan.

Bij het toestaan van de uitvoerbaarheid kan de appelrechter wel uitstel van betaling verlenen (Bergen 25 april 1989, *JLMB* 1989, 1050).

B. VERBOD EN SCHORSING VAN DE UITVOERBAARHEID DOOR DE APPELRECHTER

367 In geen geval kan de appelrechter de door de eerste rechter bevolen tenuitvoerlegging verbieden of doen schorsen (art. 1402 Ger.W.; Brussel 28 juni 2004, *JLMB* 2005, 846; Luik 29 april 2003, *TBH* 2005, 178 en *RRD* 2003, 298). Hierin schuilt geen schending van het gelijkheidsbeginsel, zodat hierover geen vraag aan het Grondwettelijk Hof moet worden gesteld (Luik 17 juni 2004, *JLMB* 2005, 845; H. BOULARBAH, noot onder Rb. Brugge 30 november 2005, *T.Vred.* 2007, 76-78). Volgens sommige rechtspraak kan de appelrechter de uitvoerbaarheid zelfs niet schorsen indien de eerste rechter zonder uitdrukkelijk verzoek daartoe de uitvoerbaarheid heeft toegestaan en aldus *ultra petita* heeft beslist. De uitdrukking “in geen geval” werd zeer letterlijk genomen (Luik 28 juni 1984, *Jur.Liège* 1984, 546 met kritische noot G. DE LEVAL). De vraag of het verbod dat artikel 1402 aan de rechter oplegt absoluut geldt, is omstreden. Een rechter die zijn vonnis uitvoerbaar verklaart zonder dat dit hem gevraagd werd, beslist immers *ultra petita* en zijn vonnis is hierdoor nietig (art. 1138, tweede lid Ger.W.). In dat geval kan ervoor gepleit worden dat de appelrechter wegens een manifeste miskenning van het beschikkingsbeginsel de tenuitvoerlegging van het vonnis zou verbieden of doen schorsen. Uit artikel 1402 Ger.W. volgt immers enkel de ontoelaatbaarheid van het hoger beroep tegen een vonnis, in zoverre het gericht is tegen de uitspraak ervan bij voorraad op verzoek van een van de partijen, d.w.z. wanneer het op regelmatige wijze door de eerste rechter was verleend. Zo werd beslist dat de appelrechter niet mag raken aan de voorlopige tenuitvoerlegging omdat deze regelmatig werd toegestaan, d.w.z. omdat de uitvoerbaarheid gevorderd werd en zonder dat de beslissing die de uitvoerbaarheid verleent een procedurevoorschrift heeft geschonden (Brussel 24 juni 1986, *JT* 1986, 653).

Recente rechtspraak aanvaardt dat de appelrechter toch de bevoegdheid heeft om de voorlopige tenuitvoerlegging te schorsen indien de eerste rechter *ultra petita* of met inbreuk op een procedurebeginsel of -voorschrift heeft beslist of in geval van manifeste onregelmatigheid van de uitvoerbaarverklaring, bijvoorbeeld wanneer de beslissing tot stand is gekomen met miskenning van het recht van verdediging, of bij een uitvoerbaarverklaring verleend bij verstek op grond van een onregelmatige dagvaarding of in strijd met het verbod van artikel 1399 Ger.W. (zie Cass. 1 april 2004, *RW* 2004-05, 1422 met noot K. BROECKX, *T.Not.* 2004, 592 met noot S. MOSSELMANS en *RABG* 2005, 832 met noot B. MAES; Cass. 1 juni 2006, *P&B* 2006, 210 noot D. MOUGENOT en *RABG* 2006, 1362 noot N. CLIJMANS; zie verder ook Gent 9 maart 1995, *RW* 1995-96, 437; Arbh. Bergen 29 mei 1995, *JTT* 1995, 405; Antwerpen 24 maart 1998, *Limb.Rechtsl.* 1998, 212; Brussel 30 juni 1999, *AJT* 1999-2000, 433; Luik 5 februari 2004, *JT* 2004, 643; Bergen 16 januari 2007, *JLMB* 2007, 1175; Brussel 4 juni 2007, *RW* 2007-08, 582; K. BROECKX, “Is het verbod voor de appelrechter om de uitvoerbaarverklaring bij voorraad te schorsen (art. 1402 Ger.W.) absoluut?” (noot onder Rb. Mechelen 24 juni 1991), *TBBR* 1994,

143-147; Brussel 12 december 2005, *JLMB* 2006, 464; Brussel 11 augustus 2005, *JT* 2005, 773; Brussel 24 januari 2003, *JT* 2003, 272; Bergen 30 mei 2006, *JT* 2006, 627). De rechter oordeelt niet *ultra petita* wanneer de uitvoerbaarheid werd gevraagd in de dagvaarding maar zij niet werd hernomen in conclusie (Gent 24 juni 2004, *P&B* 2004, 126). De voorlopige tenuitvoerlegging kan ook worden geschorst indien een uitdrukkelijke wettekst zoals artikel 1714 inzake arbitrale beslissingen dergelijke uitzonderingen toestaat (Ph. DE BOURNONVILLE, "Le sursis à exécution de la sentence arbitrale exéquatée" (noot onder Brussel 19 oktober 1990), *Ann.dr.Liège* 1990, 251).

368 Kan de appelrechter nu de uitvoerbaarheid ongedaan maken wanneer blijkt dat de eerste rechter zijn beslissing ter zake niet heeft gemotiveerd? In de praktijk wordt de voorlopige tenuitvoerlegging vaak gevraagd bij wijze van stijlformule. Indien de eiser zijn verzoek niet motiveert, dan kan, zo wordt verdedigd, de verweerder geen doelmatig verweer voeren. De rechter die een dergelijk verzoek zonder meer inwilligt, miskent aldus het recht van verdediging van de verweerder. Deze miskenning moet dan aan de appelrechter de mogelijkheid bieden om voorlopige tenuitvoerlegging desgevallend ongedaan te maken. Het Hof van Cassatie plaatst de motiveringsplicht (art. 149 Grondwet) in het juiste perspectief. Volgens het Hof brengt het feit dat de eiser zijn verzoek niet motiveert nog niet mee dat de verweerder dienaangaande geen tegenspraak kan voeren. Bij afwezigheid van een daartoe strekkende conclusie moet de rechter zijn beslissing niet nader motiveren. De rechter die aldus de vordering inwilligt, miskent bijgevolg niet het recht van verdediging der procespartijen (Cass. 1 april 2004, *RW* 2004-05, 1422 met noot K. BROECKX en *RABG* 2005, 832 met noot B. MAES: "het is in de eerste plaats de taak (van de verweerder), en niet van de rechter, om gepast te reageren op een mogelijk abusief, niet gemotiveerd verzoek om voorlopige tenuitvoerlegging van de eisende partij". Zie ook bv. Beslagn. Gent 29 juni 2004, *P&B* 2005, 113; Beslagn. Gent 8 maart 2005, *P&B* 2005, 256). Enkel wanneer hierover tussen de partijen betwisting rijst, moet de rechter zijn beslissing motiveren (bv. Bergen 16 januari 2007, *JLMB* 2007, 1175; Gent 16 november 2005, *RW* 2006-07, 522 met noot; Gent 1 juni 2006, *P&B* 2007, 54; Gent 3 januari 2005, *NJW* 2006, 711 met noot K.B.).

369 Terecht kan worden gesteld dat het verbod van artikel 1402 moet worden genuanceerd in die gevallen waar niet de opportuniteit van een regelmatig verleende uitvoerbaarheid, maar wel de regelmatigheid van de uitvoerbaarverklaring zelf ter discussie staat. In geval van manifeste onregelmatigheid belet niets de appelrechter, de voorzitter zetelend in kort geding of de beslagrechter om de voorlopige tenuitvoerlegging te schorsen (A. FETTWEIS, *Manuel de Procédure Civile*, Luik, Fac. de droit, 1987, nr. 957; J. VAN COMPERNOLLE, "Examen de jurisprudence. Droit judiciaire privé. Saisies conservatoires et voies d'exécution", *RCJB* 1987, 431, nr. 24).

Behoudens deze uitzondering, kunnen de rechter in kort geding en de rechter die oordeelt over het verzet niet ten voorlopige titel en alvorens ten gronde te oordelen, de voorlopige tenuitvoerlegging schorsen van de aangevochten beslissing (Rb. Brussel 30 december 1992, *JLMB* 1993, 979). De uitvoering bij voorraad van vonnissen wordt niet opgeschort door prejudiciële vragen van een gerechtelijke instantie aan het Arbitragehof (Brussel 10 maart 2000, *JLMB* 2000, 1166).

370 In Frankrijk daarentegen kan de eerste voorzitter van het hof van beroep zetelend in kort geding overeenkomstig artikel 524 NCPC de voorlopige tenuitvoerlegging schorsen wanneer zij door de wet verboden is, of wanneer zij dreigt manifest buitensporige gevolgen mee te brengen, in welk geval de eerste voorzitter wel andere maatregelen kan treffen zoals het bevelen van een zekerheidsstelling of consignatie (zie J. MIGUET, *Jurisl. Proc. Civile*, tw. *Exécution provisoire*, fasc. 516-4, nr. 42; J. VINCENT en S. GUINCHARD, *Procédure civile*, 702, nr. 814; BLAISSE, “Arrêt et aménagement de l’exécution provisoire par le premier président”, *JCP* 1985, I, 3183).

In Nederland aanvaardt de rechtspraak de bevoegdheid van de president in kort geding (bevoegd voor executiegeschillen) tot schorsing van de executie van een vonnis dat ten onrechte in strijd met de wettelijke bepalingen ter zake uitvoerbaar bij voorraad werd verklaard (F.M.J. JANSEN, *a.w.*, 36).

De appelrechter kan wel het kantonnementsverbod dat door de eerste rechter werd uitgesproken ongedaan maken en aan de schuldenaar opnieuw een recht op kantonnement verlenen, net zoals hij dit recht kan ontnemen.

§ 7. Aansprakelijkheid na hervorming door de appelrechter

371 De tenuitvoerlegging geschiedt steeds op risico van de executant (art. 1398, tweede lid Ger.W.) (Cass. 30 maart 2007 (C.04.0483.N) www.juridat.be; zie “Overzicht rechtspraak. Beslag”, *TPR* 2002, 1210-1211, nr. 24).

In zijn arrest van 7 april 1995 heeft het Hof van Cassatie beslist dat de aansprakelijkheid van de executant in geval van hervorming van een voorlopig ten uitvoer gelegd vonnis een vorm van foutloze risicoaansprakelijkheid is. De partij die een vonnis doet uitvoeren waarvan de rechter in eerste aanleg de voorlopige tenuitvoerlegging toegestaan heeft, moet, bij gehele of gedeeltelijke wijziging of vernietiging ervan door de appelrechter, boven de teruggave van hetgeen zij ingevolge de gewijzigde of vernietigde beslissing ontvangen heeft, de schade vergoeden die door de enkele tenuitvoerlegging ontstaan is, zonder dat daartoe enige kwade trouw of fout in de zin van de artikelen 1382 en 1383 BW vereist is (Cass. 7 april 1995, *RW* 1995-96, 184, noot BROECKX en *P&B* 1996, 74; Gent 19 april 1996, *TBH* 1996, 996; Luik 24 oktober 1997, *JLMB* 1998, 322; zie boven, nr. 259).

De executant is gehouden tot restitutie en tot vergoeding van de schade zonder dat enige fout, noch kwade trouw moet worden bewezen (Luik 25 april 2006, *JLMB* 2006, 1471; Bergen 6 februari 2007, *JLMB* 2007, 1195; Beslag. Luik 16 november 2005, *JLMB* 2006, 471).

372 Voor de toepassing van de uit artikel 1398, tweede lid Ger.W. afgeleide risico-aansprakelijkheid volstaat het niet dat het later hervormde vonnis uitvoerbaar bij voorraad was, noch dat de daarbij veroordeelde tot betaling overging overeenkomstig dat vonnis. Essentieel is dat de begunstigde van het bij voorraad uitvoerbaar verklaarde vonnis daarvan gebruikmaakte om de normale schorsende werking van het hoger beroep te doorbreken. Betrof de veroordeling de betaling van een geldschuld en ging de debiteur over tot betaling onder de dwang van executie, dan is de schuldeiser wiens titel in hoger beroep werd ongedaan gemaakt, gehouden tot de restitutie van de ontvangen gelden, te verhogen met de vergoedende interest aan de wettelijke rentevoet vanaf het tijdstip van de betaling (Luik 25 april 2006, *JLMB* 2006, 1471: er is geen discriminatie met de positie van de schuldeiser wiens titel in hoger beroep werd bevestigd nadat werd gekantonneerd en die enkel gerechtigd is tot de gekantonneerde bedragen en de interest die deze hebben gegenereerd). Indien daarentegen de veroordeelde partij vrijwillig, zonder daartoe door een uitvoeringsprocedure gedwongen te zijn, tot uitvoering overgaat, ondanks het door hem aangetekende hoger beroep, is er geen sprake van voorlopige tenuitvoerlegging in de zin van artikel 1398, tweede lid Ger.W. en kan ook geen toepassing gemaakt worden van de risicoaansprakelijkheid (Rb. Leuven 28 november 1995, *TBBR* 1997, 223).

Artikel 1398, tweede lid Ger.W. is niet van toepassing op een vonnis van faillietverklaring. Dit vonnis is constitutief, zodat er geen gedwongen tenuitvoerlegging kan zijn door de partij die daartoe last geeft. De schade die de gefailleerde ondergaat ten gevolge van het faillissement, is niet veroorzaakt door een partij, maar vloeit rechtstreeks voort uit het vonnis (Brussel 26 januari 1995, *TRV* 1996, noot D. VAN GERVEN). De regel van de risico-aansprakelijkheid op grond van artikel 1398, tweede lid Ger.W. is evenmin van toepassing op de terugvordering van betaalde dwangsommen die onverschuldigd zijn geworden na cassatie van het arrest waarin zij werden opgelegd (Antwerpen 5 februari 2008, *RW* 2008-09, 1385).

373 De beslissing van de appelrechter levert de titel op voor deze terugvordering (Arbh. Bergen 19 december 2005, *RRD* 2005, 373) ook al wordt dit hierin niet uitdrukkelijk gezegd (Cass. 10 januari 2003, *Arr.Cass.* 2003, 115, nr. 25; Brussel 22 maart 2002, *RRD* 2003, 168 en *P&B* 2002, 180). Wordt er gekantonneerd, dan is de executant gehouden de gekantonneerde gelden terug te betalen, te verhogen met de verwijlinterest aan de wettelijke rentevoet vanaf de datum van de hervormende uitspraak tot de dag van de effectieve betaling (Beslagr. Gent 29 mei 2001, *RW* 2003-04, 797). De eiser kan op grond van artikel 1398 Ger.W. geen aanspraak maken op het verschil tussen de wettelijke rente en de rente die het gekantonneerde bedrag heeft opgeleverd. Dit zou immers afbreuk doen aan de regels inzake kantonnement. De vergoeding van deze schade is slechts mogelijk op grond van artikel 1382 BW en dus na bewijs van de fout (zie en vgl. Bergen 6 februari 2007, *JLMB* 2007, 1194). Wordt er aanspraak gemaakt op vergoeding van schade (en niet louter op restitutie), dan moet de eiser wel die schade bewijzen eventueel *ex aequo et*

bono (Bergen 6 februari 2007, *JLMB* 2007, 1194). Ook de uitvoeringskosten blijven ten laste van de partij die daartoe last heeft gegeven (Luik 10 mei 2005, *JLMB* 2005, 1337 m.b.t. een publiciteitsmaatregel die in hoger beroep werd ongedaan gemaakt. Ten onrechte vereist het hof van beroep ook het bewijs dat de uitvoering van de maatregel foutief was.

374 Uit de rechtspraak van het Hof van Cassatie blijkt duidelijk dat artikel 1398, tweede lid Ger.W. beperkend moet worden uitgelegd (zie ook verder, nr. 441). Aldus is artikel 1398, tweede lid Ger.W. niet van toepassing op het geval dat bewarend beslag werd gelegd en naderhand de beschikking op grond van derdenverzet of wegens veranderde omstandigheden wordt gewijzigd of ingetrokken (Cass. 10 september 2004, *RW* 2006-07, 1082 en *JLMB* 2005, 1308; Cass. 17 februari 2005, *JLMB* 2005, 1309 met noot G. DE L.). Dit is evenmin het geval wanneer na een bewarend beslag, de vordering van de beslaglegger door de bodemrechter wordt afgewezen (Cass. 11 maart 2005, *RW* 2007-08, 192 en *JLMB* 2005, 1313 m.b.t. beslag inzake namaak). In al die gevallen zal moeten worden beoordeeld of de beslaglegger onzorgvuldig heeft gehandeld. Hetzelfde geldt wanneer een beslissing van de kort gedingrechter achteraf zijn grondslag verliest door een andersluidende beslissing van de bodemrechter. Volgens het regime van artikel 1398, tweede lid Ger.W. is bij restitutieplichten op grond van de beginselen der objectieve aansprakelijkheid, de interest verschuldigd vanaf het tijdstip van de betaling. Deze regel kan aldus niet worden toegepast op andere gevallen van restitutieverplichtingen (over de restitutie na cassatie: Beslagr. Brussel 29 december 2005, *JLMB* 2006, 484). Daar geldt de gemeenrechtelijke regeling (art. 1378 BW) en is de interest eerst verschuldigd na de ingebrekestelling.

Een beperkende interpretatie van het aansprakelijkheidsregime van artikel 1398, tweede lid Ger.W. is dus geboden. Dit aansprakelijkheidsregime is dus niet van toepassing wanneer er vrijwillig tot betaling werd overgegaan (zie E. DIRIX, "Overzicht van rechtspraak. Beslag", *TPR* 2002, 1211, nr. 24 en *TPR* 2007, 2067, nr. 41). Uiteraard is de executant tot restitutie verplicht, maar voor een van het gemeenrecht afwijkende aansprakelijkheid (rente, schade) is geen plaats.

⇒ Voor het Franse recht oordeelde de Cour de cassation hierover echter anders: de executiegerechtigde is schadevergoeding verschuldigd zelfs indien er geen enkele uitvoeringshandeling werd gesteld (Cass. fr. 24 februari 2006 (ass.plen.), *JCP*, éd. G, 2006, II, 10063 met kritische noot CROZE. De annotator stelt de vraag of uiteindelijk de gevolgen niet zullen worden doorgeschoven naar de Staat wegens zijn aansprakelijkheid voor rechterlijk optreden. De schade ten gevolge van de betekening van rechterlijke uitspraken die van rechtswege uitvoerbaar zijn, is in feite terug te leiden tot de rechter. De omstandigheden van het geval hebben echter hun belang. Het betrof een beschikking van de stakingsrechter die gekoppeld was aan de dwangsom. De betekening van deze van rechtswege uitvoerbare beschikking noopt de executieplichtige tot nakoming op straffe van de dwangsom. In een dergelijk geval komt de betekening van de titel a.h.w. neer op een uitvoeringshandeling en is de beslissing van het Hof verdedigbaar.

Gelet op deze beperkende interpretatie wordt de regel uit artikel 1398, tweede lid Ger.W. ook niet toegepast op de betalingen gedaan ingevolge de gedwongen tenuitvoerlegging van een beslissing die een provisionele veroordeling tot alimentatie toekent in afwachting van een latere eindbeslissing (Cass. 30 maart 2007 (C.04.0483.N) met conclusie AG D. THUIS, www.juridat.be, *T.Fam.* 2007, 208 met noot S. MOSSELMANS en *Rev.trim.dr.fam.* 2007, 695: betalingen gedaan in uitvoering van een vonnis dat een provisionele uitkering na echtscheiding toekent ingeval dat recht op uitkering komt te vervallen door de vaststelling van de schuld van de gerechtigde op de uitkering).

§ 8. Gevolgen van de uitvoerbaarheid

375 De voorlopige tenuitvoerlegging maakt geen stilzwijgende berusting uit, noch in hoofde van de schuldenaar, noch in hoofde van de schuldeiser die tot executie overgaat (Luik 31 augustus 1995, *JLMB* 1995, 1523). De schuldenaar is immers verplicht voorlopig gevolg te geven aan de uitvoerbare beslissing en de schuldeiser berust slechts wanneer hij de uitvoerbare beslissing zonder voorbehoud betekent en ten uitvoer legt zonder zelf op een bepaald punt beroep in te stellen. Het voordeel van de voorlopige tenuitvoerlegging in hoofde van de schuldeiser doet bovendien geen afbreuk aan het recht tot kantonnement van de schuldenaar tenzij dit recht uitdrukkelijk door de wet (art. 1404, eerste lid Ger.W.) of door de rechter ten gronde krachtens artikel 1406 Ger.W. uitgesloten werd. De voorlopige tenuitvoerlegging en het kantonnement zijn te onderscheiden rechtsfiguren (Antwerpen 3 februari 1997, *RW* 1997-98, 1051; Luik 5 februari 2004, *JT* 2004, 643). Uitvoerbaarheid bij voorraad houdt *in se* geen kantonnementsverbod in.

Op het eerste gezicht lijkt het eerder onlogisch dat de schuldenaar de uitvoerbaarheid ten voordele van zijn schuldeiser kan ondermijnen door te kantonneren in plaats van rechtstreeks in handen van de schuldeiser te betalen. Terecht werd gewezen op het fundamenteel onderscheid tussen beide begrippen. De voorlopige executie is het recht van de schuldeiser die een uitvoerbare titel heeft, om tot tenuitvoerlegging ervan over te gaan, terwijl het kantonnement een recht van de schuldenaar is, niet alleen om de tenuitvoerlegging in handen van de schuldeiser te vermijden door de bedragen, waartoe hij werd veroordeeld, te consigneren, maar ook om de onbeschikbaarheid op te heffen van de goederen waarop beslag werd gelegd of om een nakende executie te voorkomen. Het kantonnement is geen uitvoeringsmodaliteit, het maakt integendeel de voorlopige tenuitvoerlegging zonder voorwerp door de voorwaardelijke betaling die zij tot gevolg heeft.

AFDELING II

TOEPASSINGSGEBIED

376 De gevallen van uitvoerbaarheid bij voorraad kunnen ingedeeld worden in twee rubrieken: enerzijds de uitvoerbaarheid van rechtswege, anderzijds de uitvoerbaarverklaring bij rechterlijke beslissing. Aangezien deze materie de openbare orde raakt, kunnen partijen ter zake geen overeenkomsten sluiten.

§ 1. Uitvoerbaarheid van rechtswege

377 In een aantal gevallen voorziet de wet in de uitvoerbaarheid van rechtswege van rechterlijke beslissingen. Deze beslissingen zijn “van rechtswege” uitvoerbaar, wat betekent dat de uitvoerbaarheid niet hoeft gevorderd te worden door de eisende partij, noch uitdrukkelijk door de rechter moet toegekend worden. Bovendien is het de rechter verboden deze wettelijke uitvoerbaarheid in een concreet geval uit te sluiten, tenzij een bijzondere wetsbepaling hem deze bevoegdheid verschaft. De uitzonderingen op de uitvoerbaarheid kunnen enkel voortvloeien uit een uitdrukkelijke wetsbepaling in die zin. Dit is het geval bij derdenverzet. Artikel 1127 bepaalt nl. dat de beslagrechter op verzoek van de partij die derdenverzet heeft gedaan, de tenuitvoerlegging van de bestreden beslissing voorlopig geheel of ten dele kan opschorten. Verder geldt dit voor de beschikkingen van de beslagrechter in zijn hoedanigheid van rechter in de rechtbank van eerste aanleg (J.L. LEDOUX, “Examen de jurisprudence. Les saisies”, *JT* 1989, 618, nr. 20). De schorsing van de uitvoerbaarheid op grond van artikel 1127 kan niet meer gevorderd worden na de beëindiging van de procedure op derdenverzet (Gent 7 oktober 2008, AR nr. 2008/AR/32, *onuitg.*). Ook de beslissing van de beslagrechter op het derdenverzet door de beslagen schuldenaar ingesteld tegen het uitvoerend beslag onder derden is niet uitvoerbaar bij voorraad (art. 1543, tweede lid; Luik 24 december 1981, *Jur.Liège* 1981, 133).

Zo zijn bv. beschikkingen op eenzijdig verzoekschrift overeenkomstig artikel 1029, tweede lid uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande voorziening en zonder borgstelling, tenzij de rechter anders heeft beslist (Cass. 22 september 1981, *Pas.* 1982, I, 106). Beschikkingen in kort geding zijn steeds van rechtswege uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande verzet of hoger beroep, zonder borgtocht indien de rechter niet heeft bevolen dat er een wordt gesteld (art. 1039, eerste lid; Beslagr. Brussel 4 juni 1987, *JT* 1987, 723). De voorzitter in kort geding kan niet beslissen dat zijn uitspraak niet uitvoerbaar zal zijn. Hij kan aan de schuldeiser enkel een zekerheidstelling opleggen.

Een provisionele uitkering na echtscheiding toegekend bij een uitvoerbare rechterlijke beslissing, kan verder worden ten uitvoer gelegd na het vonnis waarin het recht zelf op uitkering werd afgewezen, zo dit laatste vonnis niet uitvoerbaar bij voorraad werd verklaard en het in hoger beroep wordt be-

streden (Brussel 27 september 1994, *P&B* 1995, 80, noot P. TAELMAN, “Over wat rest. Beschouwingen over de werking van een in hoger beroep bestreden gerechtelijke uitspraak”).

378 Overwegend wordt aangenomen dat de beschikkingen van de beslagrechter van rechtswege uitvoerbaar bij voorraad zijn (zie boven, nr. 98).

379 Het Gerechtelijk Wetboek voorziet de uitvoerbaarheid van rechtswege in de volgende gevallen:

- beschikkingen op eenzijdig verzoekschrift (art. 1029, tweede lid; bv. art. 1253bis inzake voorlopige maatregelen voor de vrederechter);
- beschikkingen van de beslagrechter (zie boven, nr. 98);
- beschikkingen in kort geding (1039, eerste lid Ger.W.);
- beslissingen inzake rechtsbijstand (art. 683);
- afstand van geding (art. 827);
- wraking van deskundigen (art. 971);
- aanneming van borg (art. 1350);
- uitgifte of afschrift van akte (art. 1373);
- bewarend beslag (art. 1414);
- beslissingen die een onderzoeksmaatregel voorschrijven (art. 1496), zoals het voorleggen van stukken (art. 880, tweede lid), persoonlijke verschijning van partijen (art. 996, eerste lid) (Rb. Aarlen 12 december 1986, *RRD* 1987, 179);
- beslissingen inzake recht van overgang (art. 1371bis, *in fine*);
- exequatur van een arbitrale uitspraak (art. 1710, tweede lid, *in fine*);
- rangregeling (art. 1647).

380 Ook andere wetten voorzien in een aantal gevallen van uitvoerbaarheid van rechtswege:

- artikel 14 Faill.W.;
- artikel 5 wet continuïteit ondernemingen;
- artikel 7 van de wet van 5 mei 1872 m.b.t. handelspand;
- artikel 12 van de wet van 25 oktober 1919 m.b.t. pand op handelszaak;
- artikel 15 van de wet van 26 juli 1962 inzake de onteigeningsprocedure;
- artikel 100, zesde lid van de wet van 14 juli 1991 op de handelspraktijken m.b.t. de vordering tot staken;
- artikel 7, derde lid en artikel 8, derde lid van de wet van 30 april 1951 inzake handelshuur;
- artikel 221 BW: machtiging om de inkomsten van de echtgenoot te ontvangen.

§ 2. Uitvoerbaarverklaring bij rechterlijke beslissing (art. 1400-1402)

381 Overeenkomstig artikel 1398, eerste lid Ger.W. kan de rechter op verzoek van de eiser de voorlopige tenuitvoerlegging toestaan van de vonnissen, behoudens de uitzonderingen die de wet bepaalt. De uitvoerbaarverklaring door de rechter is facultatief: zij moet gevorderd worden en de rechter is niet verplicht aan deze vordering gevolg te geven.

Voor Frankrijk: artikel 515 Franse nouveau Code de procédure civile voorziet de mogelijkheid van een ambtshalve uitvoerbaarverklaring door de rechter wanneer dit hem noodzakelijk voorkomt en voor zover verzoekenbaar met de aard van het geschil; J. MIGUET, *Juriscl. Proc. Civile*, tw. *Exécution provisoire*, fasc. 516-2, nrs. 67-69; R. MAURICE, *Encycl. Dalloz, Exécution provisoire*, nrs. 53-54. Voor Nederland: het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering voorziet enkele gevallen waarin de uitvoerbaarverklaring door de rechter imperatief is: artikel 52 Wb.R.v.; volgens het nieuwe artikel 52 NR.v. is de rechter in het geheel niet meer gebonden bij de uitvoerbaarverkla-

ring bij voorraad en is hij daar steeds vrij in “tenzij uit de wet of uit de aard der zaak anders voortvloeit”.

A. PROCEDURE

382 De uitvoerbaarheid bij voorraad kan in principe niet ambtshalve worden toegestaan. De uitvoerbaarverklaring moet gevraagd worden aan de rechter die over het geschil oordeelt. Enkel deze rechter is bevoegd de uitvoerbaarheid te verlenen (Beslagn. Hasselt 20 november 1974, *Jur.Liège* 1975, 141). Deze vraag is zonder voorwerp als de beslissing reeds van rechtswege uitvoerbaar is of niet meer vatbaar voor een schorsend rechtsmiddel. Het volstaat de voorlopige tenuitvoerlegging te vragen in de inleidende dagvaarding (G. DE LEVAL, noot onder Luik 28 juni 1984, *Jur.Liège* 1984, 546). Vaak wordt de uitvoerbaarverklaring bij wege van “stijlformule” in de dagvaarding gevorderd, zonder enige nadere motivering. De rechter mag niet nalaten over de vordering tot uitvoerbaarverklaring uitspraak te doen ook al heeft de partij haar verzoek daartoe enkel verwoord in de akte van rechtsingang en niet meer in haar conclusie herhaald (Brussel 3 mei 1990, *JLMB* 1991, 77). Het verzoek tot uitvoerbaarverklaring is immers een van de punten van de vordering en de rechter mag niet nalaten hierover uitspraak te doen (art. 1138, derde lid Ger.W.). Hij mag echter niet na een definitieve beslissing waarin hij nagelaten heeft over het verzoek uitspraak te doen, in een latere aanvullende beslissing bij toepassing van artikel 793 deze uitvoerbaarheid toestaan (Arbh. Brussel 19 december 1988, *JTT* 1989, 271 met noot). Deze bevoegdheid komt evenmin toe aan de beslagrechter (Beslagn. Hasselt 20 november 1974, *Jur.Liège* 1975, 141).

Op het principe dat de uitvoerbaarheid moet worden gevraagd, bestaat een belangrijke uitzondering inzake vorderingen tot onderhoudsuitkering. Overeenkomstig artikel 301, § 12 van het Burgerlijk Wetboek, ingevoerd bij de wet van 27 april 2007 (*BS* 7 juni 2007), mag de rechtbank die een uitspraak doet inzake een uitkering tot levensonderhoud ambtshalve de voorlopige uitvoering van de beslissing bevelen.

Sommige rechtspraak verdedigt ten onrechte de opvatting dat niet-gemotiveerde verzoeken tot uitvoerbaarverklaring moeten verworpen worden. Een gedeelte van de rechtspraak neemt ook aan dat de rechter wanneer hij de uitvoerbaarheid inwilligt, zijn beslissing uitdrukkelijk moet motiveren (zie bij K. BROECKX, “Schorsing door de appelrechter van de voorlopige tenuitvoerlegging”, *RW* 2004-05 (1423) 1425, nr. 8). De heersende mening is thans in die zin gevestigd dat een dergelijke bijzondere motivering, ofschoon wenselijk, niet verplichtend is bij het ontbreken van tegenspraak in conclusie (Cass. 24 oktober 2003, *Arr.Cass.* 2003, nr. 528 en *JT* 2004, 389; Luik 5 februari 2004, *JT* 2004, 643 en *JLMB* 2005, 844; Luik 17 juni 2004, *JLMB* 2005, 845; Brussel 28 juni 2004, *JLMB* 2005, 846). Deze motivering ligt immers vaak besloten in de beoordeling van de zaak zelf. Verder moet, wanneer de verweerder ter zake geen tegenspraak voert in conclusies, de rechter niet nader

motiveren (zie nader E. DIRIX, “Overzicht van rechtspraak. Beslag”, *TPR* 2007, 2065, nr. 38).

Wanneer de rechter verzuimd heeft over het verzoek tot uitvoerbaarverklaring te oordelen, kan om de uitvoerbaarheid van het vonnis nog te allen tijde verzocht worden naar aanleiding van het door de veroordeelde partij ingestelde hoger beroep (art. 1401 Ger.W.). Het volstaat dat de rechter de uitvoerbaarheid bij voorraad toestaat. De toevoeging van de woorden “niettegenstaande alle verhaal” is overbodig. Ook kan de rechter beslissen dat de uitvoerbaarheid wordt verleend niettegenstaande hoger beroep, maar niet in geval van verzet.

B. MOTIVERING

383 De rechter, die oordeelt in eerste aanleg, moet een beslissing tot uitvoerbaarverklaring niet motiveren, behoudens wanneer de opportuniteit van de gevraagde uitvoerbaarverklaring uitdrukkelijk betwist wordt (Antwerpen 24 maart 1998, *Limb.Rechtsl.* 1998, 212, noot H. VAN GOMPEL, “Uitvoerbaarverklaring bij voorraad en (uitdrukkelijke) motiveringsverplichting”; Brussel 10 maart 2000, *JLMB* 2000, 1166). Een wegens gebrek aan betwisting ongemotiveerde uitvoerbaarverklaring schendt het recht van verdediging van de veroordeelde niet (Cass. 1 april 2004, *RW* 2004-05, 1422 met noot K. BROECKX, *T.Not.* 2004, 592 met noot S. MOSSELMANS en *RABG* 2005, 832 met noot B. MAES; Cass. 1 juni 2006, *P&B* 2006, 210 noot D. MOUGENOT en *RABG* 2006, 1362 noot N. CLIJMANS. Bv. Brussel 12 december 2005, *JLMB* 2006, 464 veroordeling bij verstek op grond van een onregelmatige dagvaarding; Brussel 11 augustus 2005, *JT* 2005, 773; Brussel 24 januari 2003, *JT* 2003, 272). Bij het beoordelen van het verzoek om uitvoerbaarverklaring beschikt de rechter over een zeer ruime appreciatievrijheid: hij kan de uitvoerbaarheid geheel of slechts ten dele toestaan, deze beperken tot bepaalde onderdelen van de eis, onderwerpen aan een voorafgaande zekerheidsstelling door de schuldeiser (art. 1400 Ger.W.), of verbinden aan een kantonnementsverbod voor de schuldenaar.

De rechter oordeelt soeverein over de wenselijkheid van de voorlopige tenuitvoerlegging. Als criteria gelden de kansen op succes van een eventueel rechtsmiddel en de risico's die de schuldeiser loopt door het verder tijdsverloop. Wanneer het vonnis niet louter een geldschuld tot voorwerp heeft, maar strekt tot reële executie dan moet de rechter ook de afweging van de belangen van beide partijen verdisconteren. Hier kan immers door de executie onomkeerbare schade ontstaan (Luik 24 juni 2004, *TBH* 2005, 775: bevel om voorraden te vernietigen en om handelsactiviteiten stop te zetten). De uitvoerbaarheid bij voorraad kan niet worden uitgesloten met het argument dat het vonnis een titel voor bewarend beslag oplevert die aldus de schuldeiser al voldoende waarborgen oplevert. Het bewarend beslag verschaft immers geen voorrecht en stelt de schuldeiser verder bloot aan de gevolgen van een mogelijke samenloop (Luik 17 juni 2004, *JLMB* 2005, 845).

In de rechtspraak wordt wel beklemtoond dat de uitvoerbaarheid slechts met passende omzichtigheid en niet automatisch kan worden toegestaan, nl. enkel voor bedragen die als verschuldigd erkend zijn, of als zodanig moeten worden aangezien, én voor veroordelingen waarvan de rechter uit het onderzoek van de zaak de redelijke zekerheid heeft opgedaan dat zijn beslissing niet vatbaar is voor ernstige kritiek (Arbh. Brussel 4 november 1997, *Soc.Kron.* 1998, 195). Een automatisch, zonder enige motivering en ingaande op een evenzeer niet-gemotiveerd verzoek tot voorlopige tenuitvoerlegging, toestaan van deze tenuitvoerlegging, is kennelijk strijdig met de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek (Rb. Mechelen 24 juni 1991, *TBBR* 1994, 140, noot K. BROECKX). Zo kan de uitvoerbaarheid verleend worden wanneer de schuldeiser in ernstige liquiditeitsmoeilijkheden dreigt te geraken, wanneer de schuld niet ernstig betwistbaar is en de schuldenaar duidelijk dilatoir hoger beroep heeft ingesteld (Kh. Brussel 16 mei 1991, *Rev.not.b.* 1992, 257, noot E. MATHELART). Andere argumenten kunnen zijn: de van nature dringende aard van de alimentatievordering of de kwade trouw van de schuldenaar.

Daarentegen werd de uitvoerbaarheid geweigerd wanneer de betwiste sommen reeds gestort waren op een geblokkeerde rekening en/of indien de schuldeiser geen ernstig nadeel lijdt, indien er geen bewezen gevaar is voor onvermogensmaking of onvermogen (Gent 28 februari 2000, *TGR* 2000, 175). Algemene overwegingen zoals de gerechtelijke achterstand, of de actuele onzekerheid van de economische conjunctuur volstaan evenmin (P. MARTENS, *L'exécution provisoire en matière patrimoniale*, *Ann.fac.dr.Lg.* 1983, 199-202, nr. 8; Antwerpen 11 februari 1987, *RW* 2640, met noot J. LAENENS; J. FERNAND, "*L'exécution provisoire des décisions rendues par les juridictions civiles en France et en Rép. Fed. d'Allemagne*", *Gaz. Pal.* 15-16 mei 1987, 8).

De rechter zal de belangen van de betrokken partijen tegen elkaar moeten afwegen: enerzijds het belang van de winnende partij dat de executie door verzet/hoger beroep van de veroordeelde niet wordt geschorst ten einde zo spoedig mogelijk te kunnen beschikken over wat hem verschuldigd is, anderzijds het belang van de veroordeelde om bij hervorming van het vonnis, wegens de ongerechtvaardigde executie maatregelen verhaal te kunnen vinden op de executant (Kh. Luik 10 november 1983, *TBH* 1985, 118 met noot). Indien de rechter de vordering afwijst, hoeft hij deze weigering niet te motiveren tenzij de partijen dienaangaande conclusies hebben genomen.

Sommige auteurs menen dat de motivering van de uitvoerbaarheid zich opdringt om arbitraire en ondoordachte beslissingen te vermijden (R. PERROT, "*Jurisprudence française en matière de droit judiciaire privé*", *RTDC* 1984, 567, nr. 15).

Een bijzondere motivering is wel vereist door artikel 203, derde lid van het Wetboek van Strafvordering m.b.t. vonnissen over de burgerlijke vordering en door artikel 5, derde lid van de wet van 23 juni 1961 m.b.t. het recht op antwoord. Aangezien de uitvoerbaarverklaring een soevereine beslissing van de bodemrechter is, komt het de appelrechter niet toe deze beslissing ongedaan te maken (art. 1402 Ger.W.), maar de uitvoerbaarheid kan wel voor het eerst in hoger beroep gevraagd en toegekend worden (art. 1401 Ger.W.). De eis voor de appelrechter vervalt echter wanneer het eindarrest over het hoofdberoep geveld wordt op hetzelfde ogenblik als de beslissing over de vraag tot voorlopige tenuitvoerlegging (Brussel 6 januari 1987, *JT* 1987, 285).

§ 3. Verbod van voorlopige tenuitvoerlegging

384 De voorlopige tenuitvoerlegging kan niet worden toegestaan inzake echtscheiding, scheiding van tafel en bed, verzet tegen het huwelijk of nietigverklaring van het huwelijk (art. 1399, eerste lid). Sommige rechtspraak weigert eveneens de uitvoerbaarheid toe te staan van andere vonnissen die inwerken op de staat van de persoon, bv. van een vonnis dat het leugenachtig karakter van de erkenning van een natuurlijk kind vaststelt (Rb. Brussel 16 april 1971, *JT* 1971, 443). Volgens bepaalde auteurs geldt het verbod ook voor de vonnissen inzake de verbetering van akten van de burgerlijke stand (G. DE LEVAL, *a.w.*, 556, nr. 269).

Deze weigering is slechts verantwoord om te voorkomen dat dergelijke ingrijpende vonnissen achteraf blijken ten onrechte te zijn uitgevoerd, doch kan niet ingeroepen worden om de voorlopige executie tegen te gaan m.b.t. pecuniaire implicaties van het eerste vonnis (J.L. LEDOUX, "Examen de jurisprudence. Les saisies", *JT* 1989, nr. 39).

De voorlopige tenuitvoerlegging kan ook niet worden toegestaan wanneer de beschikking, bedoeld in artikel 1342 Ger.W. inzake de summiererechtspleging om betaling te bevelen, een verzoekschrift dat overeenkomstig artikel 1340 is ingediend, geheel of ten dele inwilligt (aldus toegevoegd bij art. 5 van de wet van 29 juli 1987, *BS* 15 augustus 1987, tot wijziging van de art. 1338, 1340, 1343 en 1399 van het Gerechtelijk Wetboek, in werking getreden op 1 oktober 1987). Dit verbod wordt in de rechtsleer niet unaniem aanvaard (G. DE LEVAL, *a.w.*, 556). Het is moeilijk aan te nemen dat de vrederechter niet de voorlopige tenuitvoerlegging kan bevelen van de beschikking, nu het gaat om een gering bedrag (maximaal 1.860 EUR), als de schuldvordering niet ernstig betwistbaar is.

385 De publicatie van een stakingsbevel kon onder de gelding van de vorige wet op de handelspraktijken van 14 juli 1971 niet bij voorraad geschieden (art. 58, derde lid WHP 14 juli 1971; Voorz. Kh. Kortrijk 2 oktober 1986, *JT* 1987, 650; anders: G. DE LEVAL, *Traité*, 557, nr. 269 C). Alleen een beschikking van de voorzitter zetelend in kort geding (en niet "zoals" in kort geding) die van rechtswege uitvoerbaar is, zou een publicatie voor het verstrijken van de beroepstermijn of beroepsprocedure mogelijk maken (M. STORME, "Les pratiques du commerce et les problèmes de la procédure", *Ann.dr.Liège* 1986, 105, nr. 2). De nieuwe wet op de handelspraktijken bepaalt thans dat de publicatie van het stakingsbevel wel bij voorraad kan geschieden (art. 99). Artikel 58, derde lid van de jeugdbeschermingswet van 8 april 1965 staat de voorlopige tenuitvoerlegging toe van de vonnissen van de jeugdrechtbank behoudens wat de kosten betreft (Cass. 20 mei 1981, *Arr.Cass.* 1980-81, nr. 543). Sinds de invoering van het Gerechtelijk Wetboek is het verbod van voorlopige tenuitvoerlegging voor de gerechtskosten opgeheven (in Frankrijk werd dit verbod wel gehandhaafd: art. 515 NCPC).

Beslissingen waarbij aan een derde opheffing, doorhaling van een hypothecaire inschrijving, betaling of enige prestatie wordt bevolen of opgelegd, zijn door of tegen hem enkel uitvoerbaar op een verklaring van de griffier van het gerecht dat de beslissing heeft gewezen dat er bij zijn weten binnen de door de wet vastgestelde termijn geen verzet noch hoger beroep tegen de beslissing is ingesteld (art. 1388, eerste lid Ger.W.). Deze verklaring is niet vereist indien de beslissing, voorafgaandelijk betekend of ter kennis gebracht, uitvoerbaar is niettegenstaande hoger beroep of verzet (art. 1388, tweede lid).

Overeenkomstig artikel 47 EEX-Vo zijn de beschikkingen waarbij het exequatur wordt verleend van een vreemde rechterlijke uitspraak niet voorlopig uitvoerbaar.

HOOFDSTUK IV KANTONNEMENT

AFDELING I

ALGEMEEN

§ 1. Begrip

386 Het begrip kantonnement wordt gehanteerd in twee verschillende betekenissen, naargelang het betrekking heeft op de oorzaken dan wel op het voorwerp van het beslag. Deze twee vormen van kantonnement zijn erg verschillend wat betreft toepassingsvoorwaarden en gevolgen, zodat het aangegeven is het onderscheid tussen beide vooraf duidelijk aan te geven.

Het kantonnement van de oorzaken van het beslag is de meest gekende vorm van kantonnement. Het wordt omschreven als het recht dat toekomt aan de schuldenaar om het bewarend of uitvoerend beslag te verhinderen, of de in beslag genomen goederen te bevrijden door in de Deposito- en Consignatiekas of in handen van een erkende of aangestelde sekwester een bedrag in bewaring te geven dat toereikend is om tot waarborg te strekken voor de schuld in hoofdsom, interest en kosten (art. 1403 en 1404, eerste lid Ger.W.). Door het uitoefenen van dit recht kan een schuldenaar hetzij een dreigend beslag voorkomen, hetzij een einde maken aan de onbeschikbaarheid van het beslagene. Door het kantonnement van de oorzaken van het beslag komt het beslagene vrij.

Het kantonnement van het voorwerp van het beslag slaat daarentegen op een specifieke vorm van bewaargeving, waarbij naar aanleiding van een bewarend of uitvoerend beslag op gelden of roerende goederen die in handen zijn van een andere persoon dan de schuldenaar, door deze laatste, de schuldeiser die beslag liet leggen of de derde die de goederen onder zich heeft, aan de beslagrechter gevraagd wordt dat de in beslag genomen goederen in bewaring zullen worden gegeven aan een sekwester of aan de Deposito- en Consignatiekas. Bij dit kantonnement komt geen einde aan de onbeschikbaarheid van het beslagene (art. 1407).

387 De instelling van het kantonnement werd opgenomen in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (art. 553 en 554) ingevolge het KB nr. 300 van 30 maart 1936. Artikel 553 W.Rv. voorzag het kantonnement bij bewarend beslag, terwijl artikel 554 W.Rv. de mogelijkheid daartoe invoerde bij uitvoerend beslag, behoudens in geval van schorsing van de vervolging of wanneer de bodemrechter dit uitdrukkelijk heeft uitgesloten. De Belgische wetgever werd bij de invoering van het kantonnement geïnspireerd door de Franse wet van 17 juli 1907, die de mogelijkheid tot kantonnement evenwel beperkte tot het derdenbeslag. Het was de bedoeling van de Franse wetgever het beslag onder derden door middel van het kantonnement te beperken tot de gelden die toereikend zijn om te beantwoorden aan de oorzaken van het beslag. Door aanspraak te

maken op het kantonnement kon de schuldenaar aan de rechter toelating vragen om uit handen van de derdebeslagene te ontvangen wat de oorzaken van het kantonnement te boven ging, terwijl hij het overige op de beslaglegger overdroeg met bijzondere bestemming tot zekerheid van diens schuldvordering (Ch. LEURQUIN, *Etude sur la saisie-arrêt*, Brussel, 1891, 8). Het kantonnement had dan ook de betekenis van beperking van het beslag onder derden tot de gelden die toereikend zijn voor de oorzaken van het beslag (R. BACCARA, "Le cantonnement sur exécution provisoire", *JT* 1949, 178).

De bedoeling van de Belgische wetgever reikte echter verder: de artikelen 553 en 554 W.R.v. lieten het kantonnement toe bij alle vormen van bewarend en uitvoerend beslag, niet enkel bij derdenbeslag. Toch had het kantonnement onder de gelding van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering niet dezelfde betekenis als heden. Het kantonnement was immers oorspronkelijk uitsluitend ingegeven door de bedoeling de goederen van de schuldenaar, die overeenkomstig de artikelen 7 en 8 Hyp.W. het onderpand uitmaken van de schuldeiser, voor deze laatste veilig te stellen. Door het kantonnement van de schuldenaar kon de beslagleggende schuldeiser vermijden dat de beslagbare goederen van zijn schuldenaar zouden verdwijnen of ook tot zekerheid zouden kunnen strekken van later aantredende schuldeisers. Het kantonnement reserveerde aldus ten bate van de schuldeiser, bij gelijk welk beslag – bewarend of uitvoerend – gelegd tot recuperatie van een geldsom, een bedrag dat toereikend was om de vordering van de schuldeiser te delgen. Daarbij was het onverschillig uit welk deel van het vermogen van de schuldenaar de geconsigneerde som kwam: uit de verkoop van de in beslag genomen goederen of uit de in beslag genomen gelden of uit gelden die niet in beslag werden genomen. Door het kantonnement van de oorzaken van het beslag werd alleen het geconsigneerde bedrag onbeschikbaar en kwam de rest van het vermogen van de schuldenaar opnieuw vrij. Een andere interpretatie zou erop neerkomen dat de schuldeiser een dubbel onderpand zou hebben (R. BACCARA, *a.w.*, (1849), 1862; C. CAENEPEEL, "Over het kantonnement", *RW* 1964-65, (1849), 1862). Het kantonnement geschiedde zowel bij bewarend als bij uitvoerend beslag met bijzondere bestemming ten voordele van de beslagleggende schuldeiser. De wetgever beoogde hierdoor het verlenen van een bijzonder voorrecht met het karakter van een pand. Daaraan was natuurlijk het gevaar verbonden dat bij een later faillissement van de schuldenaar-pandgever deze pandgeving kon worden nietig verklaard krachtens artikel 17 Faill.W.

388 Het Gerechtelijk Wetboek nam de instelling van het kantonnement over, doch bracht wel enkele belangrijke wijzigingen aan. Het kantonnement bij bewarend beslag geschiedt thans niet meer met bijzondere bestemming voor de beslagleggende schuldeiser. Het gevolg hiervan is dat later aantredende schuldeisers lastens dezelfde debiteur beslag kunnen leggen op de gelden die gekantonneerd werden na bewarend beslag nu dit kantonnement niet langer geschiedt met bijzondere bestemming voor de eerste beslagleggende schuldeiser. Het kantonnement bij uitvoerend beslag geldt daarentegen als voorwaardelijke betaling, zodat de gekantonneerde gelden worden bestemd voor de betaling van de schuldeiser op voorwaarde dat diens rechten achteraf worden erkend. Het beslag van later aantredende schuldeisers op de gelden die na uitvoerend beslag gekantonneerd werden, zal effect sorteren op voorwaarde dat de rechten van de eerste beslagleggende schuldeiser niet worden erkend, doch zal zonder gevolg blijven als de eerste beslaglegger achteraf als schuldeiser wordt erkend en in de mate waarin dit geschiedt, omdat in dit geval de betaling moet worden geacht te zijn verricht op de dag van het kantonnement. Bovendien is deze betaling bij faillissement van de schuldenaar niet nietig op grond van artikel 17 Faill.W., maar kan ze enkel nietig worden verklaard krachtens de artikelen 18 of 20 Faill.W.

Behoudens de algemene beschouwingen in handboeken of rechtspraakoverzichten omtrent beslagen executierecht, is de rechtsleer over het kantonnement vrij schaars (R. ANCOT, "Du cantonnement", 1973, 719; R. BACCARA, "Le cantonnement sur exécution provisoire", *JT* 1949, 177, dat o.m. een overzicht van de wordingsgeschiedenis geeft; K. BROECKX, "Kantonnement", *Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, Art. 1403-1406, Antwerpen, Kluwer, 1993; CAENEPEEL, "Over het kantonnement, *RW* 1964-65, 1849; M. COENE, "Nut der wijziging van artikels 553 en 554 W.B.R. betreffende het Cantonnement", *RW* 1950-51, 1015; E. DE BRUYN, "La procédure du cantonnement", *Rev.prat.not.* 1970, 122-125; E. DIRIX, "Het minnelijk kantonnement", *RW* 1991-92, 535; E. KRINGS, conclusie voorafgaand aan het arrest

van het hof van beroep te Brussel 30 maart 1962, *JT* 424; J. PONNELLE, "Cantonnement en valeurs", *Gaz. Pal.* 1950, 2, 45; F. STEGHERS, noot onder Brussel 30 maart 1962, *RW* 1961-62, 1905).

§ 2. Toepassing

A. ABSOLUUT EN PERSOONLIJK RECHT

389 Het kantonnement is een absoluut recht van de schuldenaar, die geen toelating moet vragen aan de beslagrechter om dit recht uit te oefenen. Wel heeft de wetgever de tussenkost van de beslagrechter noodzakelijk gemaakt om na te gaan of de wettelijke voorwaarden voor het kantonnement vervuld zijn en om de wijze en de modaliteiten van het kantonnement nader te bepalen, echter niet om toelating tot kantonnement te verlenen. In Frankrijk is de schuldenaar wel verplicht vooraf toelating tot kantonnement te vragen. Het komt de beslagrechter evenmin toe de opportuniteit van het kantonnement te beoordelen.

Voor de invoering van het Gerechtelijk Wetboek was een deel van de rechtspraak van oordeel dat het de rechter wel toekwam de opportuniteit en de gepastheid van het kantonnement te beoordelen (Brussel 21 juni 1957, *Pas.* 1957, II, 181; Voorz. Rb. Brussel 13 april 1950, *JT* 1950, 276; Voorz. Kh. Bergen 3 november 1958, *Pas.* 1959, III, 1965; Voorz. Rb. Brussel 27 juni 1961, *RW* 1961-62, 1916, volgens hetwelk het kantonnement geen absoluut recht is en de uitoefening ervan onderworpen is aan het toezicht van de rechter; zie C. CAENEPEEL, *a.w.*, (1849), 1857). Later kwam de rechtspraak tot de bevinding dat het kantonnement wel degelijk een absoluut recht van de schuldenaar is, waarvan de uitoefening niet onderworpen is aan een voorafgaande toelating, en waarvan de opportuniteit niet door de beslagrechter mag beoordeeld worden. Dit was ook de opvatting van Koninklijk Commissaris VAN REEPINGHEN (Ch. VAN REEPINGHEN, *a.w.*, 509) die in het Gerechtelijk Wetboek werd neergelegd in artikelen 1403 en 1404.

De beslagrechter moet niet oordelen over de gepastheid van het kantonnement. Het is integendeel de schuldeiser die bij de beoordeling van de grond van de zaak bij de feitenrechter de uitsluiting van het kantonnement om gegronde redenen moet vragen (art. 1406). Tussenkost van de beslagrechter is evenmin vereist wanneer de schuldenaar rechtstreeks kantonneert in handen van de gerechtsdeurwaarder (art. 1405).

Ten slotte is de tussenkost van de beslagrechter niet nodig in geval van "minnelijk" of oneigenlijk kantonnement, waarvan de geldigheid thans algemeen wordt aanvaard, zelfs door het Hof van Cassatie in de arresten van 9 november 1990 en 2 februari 2007 (zie verder, nr. 430 e.v.).

390 Hoewel het kantonnement een absoluut recht is, in die zin dat het niet afhankelijk is van een voorafgaande toelating en beoordeling door de beslagrechter, is dit absoluut karakter meer uitgesproken bij het bewarend dan bij het uitvoerend beslag. De wetgever stelde immers een aantal beperkingen aan het kantonnement bij uitvoerend beslag. Het kantonnement is tevens een strikt persoonlijk recht van de schuldenaar, die door zijn schuldeiser niet kan verplicht worden daarvan gebruik te maken.

Wel kan bij onroerend beslag ook de derde-verkrijger daarop een beroep doen krachtens artikel 1444, derde lid (G. DE LEVAL, "Saisie immobilière", *Rép.-not.*, 193). De schuldenaar kan wel afstand doen van zijn recht op kantonnement (Voorz. Rb. Gent 1 augustus 1956, *RW* 1956-57, 1221).

B. VOORWAARDEN

1. *Reeds gelegd of dreigend beslag*

391 De schuldenaar ten laste van wie beslag werd gelegd, kan overgaan tot kantonnement. Hij hoeft echter niet te wachten tot er daadwerkelijk beslag wordt gelegd. Het volstaat dat een beslagmaatregel nakend is, opdat de schuldenaar zijn toevlucht zou kunnen nemen tot het kantonnement. Voor de invoering van het Gerechtelijk Wetboek was een voorafgaand beslag wel vereist.

2. *Veroordeling tot een geldsom*

392 Hoewel het recht op kantonnement kan uitgeoefend worden zowel bij bewarend als bij uitvoerend beslag, komt het uitsluitend toe aan de schuldenaar die een geldsom verschuldigd is. Immers, om door middel van het kantonnement het beslag te voorkomen of ongedaan te maken, moet de schuldenaar overeenkomstig artikel 1403 Ger.W. een bedrag in bewaring geven dat volstaat om tot waarborg te strekken voor de schuld in hoofdsom, interest en kosten. De bewoordingen zelf van deze bepaling geven precies aan dat het kantonnement enkel kan worden ingeroepen bij veroordelingen tot betaling van een geldsom, en niet bij andere verbintenissen om te doen of niet te doen of om een bepaalde zaak te geven, vermits laatstgenoemde verbintenissen geen veroordeling tot betaling van een geldsom inhouden (G. DE LEVAL, *Traité*, 573, nr. 274). Op het kantonnement kan dus uitsluitend een beroep worden gedaan bij veroordelingen tot een geldsom. Daartoe kan gerekend worden het vonnis van de strafrechter dat de verdachte veroordeelt tot betaling van een schadevergoeding aan de burgerlijke partij (Voorz. Brussel 16 oktober 1957, *JT* 1957, 645).

De onmogelijkheid tot kantonnement bij verbintenissen tot afgifte van een bepaalde zaak (andere dan een geldsom) is het gevolg van het feit dat deze verbintenis geen betrekking heeft op een schuld in hoofdsom, interest en kosten zoals vereist in artikel 1403 Ger.W. Het kantonnement heeft ook geen zin bij beslagen, die weliswaar bewarend zijn maar waarvan het doel niet is uiteindelijk tot een verkoop te komen om betaling van de schuldvordering te kunnen krijgen. Aldus kan van het kantonnement geen sprake zijn bij beslag tot terugvordering uitgaande van de eigenaar die beweert beroofd te zijn van zijn eigendom (art. 1462 Ger.W.). Daar het kantonnement precies beoogt de in beslag genomen goederen te bevrijden ten voordele van de schuldenaar en het beslag tot terugvordering van de eigenaar tot doel heeft de aangeslagen

goederen vast te leggen totdat de beslagrechter zich zal uitspreken over het eigendomsrecht, moet worden gezegd dat in dit geval het kantonnement niet mogelijk is (C. CAENEPEEL, *a.w.*, 1852; R. VAN LENNEP, VII, nr. 88).

C. MODALITEITEN

393 Om alle verwarring te vermijden, moet duidelijk worden aangegeven dat er zowel bij bewarend als bij uitvoerend beslag twee modaliteiten bestaan om te kantonneren, die sterk van elkaar verschillen. Ofwel kantonneert men de oorzaken van het beslag, ofwel het voorwerp ervan. Kantonnement van de oorzaken van het beslag strekt ertoe het beslag te verhinderen of het beslagene te bevrijden door consignatie van een geldsom die volstaat om tot waarborg te strekken van de schuld in hoofdsom, interest en kosten (art. 1403-1404). Kantonnement van het voorwerp van het beslag (art. 1407) heeft niet tot doel de onbeschikbaarheid van het in beslag genomen voorwerp ongedaan te maken doch alleen dit voorwerp – dat in handen is van een andere persoon dan de schuldenaar – in bewaring te geven bij een sekwester of de Deposito- en Consignatiekas. Aangezien bovendien het recht op kantonnement ruimer is bij bewarend beslag dan bij uitvoerend beslag, zullen beide voornoemde toepassingsmodaliteiten in het kader van deze afzonderlijke beslagprocedures worden onderzocht.

AFDELING II

KANTONNEMENT EN BEWAREND BESLAG

394 Wanneer lastens een debiteur **b e w a r e n d b e s l a g** werd gelegd kan deze ofwel a) het principe zelf van dit beslag betwisten en de opheffing vragen, ofwel b) trachten de gevolgen van de integrale onbeschikbaarheid van het beslagene ongedaan te maken door de oorzaken van het beslag te kantonneren, ofwel c) – zonder daarbij de opheffing van de onbeschikbaarheid te vragen –, vorderen dat het voorwerp van het beslag zou worden gekantonneerd in handen van een sekwester of de Depositokas. De schuldenaar kan ook in hoofdorde de opheffing van het beslag en in ondergeschikte orde de bepaling van de modaliteiten van het kantonnement vragen.

Kantonnement bij bewarend beslag is een absoluut en strikt persoonlijk recht van de beslagen debiteur. De schuldeiser kan hem niet verplichten daarvan gebruik te maken.

§ 1. Kantonnement van de oorzaken van het bewarend beslag

A. DOELSTELLING

395 Deze wijze van kantonneren is erop gericht een nakende beslagmaatregel tegen te gaan of de onbeschikbaarheid van de in beslag genomen goederen op te heffen. De onbeschikbaarheid ingevolge bewarend beslag treft immers het volledige beslagen goed, waarvan de waarde het bedrag van de schuldvordering waarvoor beslag werd gelegd ruimschoots kan overtreffen. De integrale onbeschikbaarheid van het beslagene vloeit voort uit het feit dat het bewarend beslag, in tegenstelling tot wat het geval was onder de gelding van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, geen enkel voorrecht verleent, zodat andere schuldeisers die later beslag leggen of tegenspraak voeren ook aanspraak kunnen maken op een aandeel bij de verdeling van de opbrengst van de verkoop. Deze volledige onbeschikbaarheid geldt zelfs in geval van derdenbeslag hoewel het in dit geval mogelijk zou zijn het bedrag dat het voorwerp is van het beslag precies te laten overeenstemmen met het bedrag van de schuldvordering die er de oorzaak van is. Aldus kan ter vrijwaring van een minieme schuld een bankrekening met aanzienlijke tegoeden geïmmobiliseerd worden. Toch kan de schuldenaar geen vordering instellen om een gedeeltelijke opheffing van het beslag te verkrijgen voor alles wat de oorzaken van het beslag zou overtreffen (F. TOP, *a.w.*, *TPR* 1983, 371, nr. 17; zie verder, nr. 761)

Daarom voorziet de wet in de mogelijkheid de gevolgen van de eventuele wanverhouding tussen de oorzaak en het voorwerp van het beslag te neutraliseren door het toestaan van het recht op kantonnement. Door de oorzaken van het kantonnement te kantonneren, kan de schuldenaar wel de vrijgave verkrijgen van het bedrag dat deze oorzaken zou overschrijden. Deze mogelijkheid staat slechts open bij beslag tot het bekomen van een geldsom.

Het kantonnement bij bewarend beslag is een absoluut recht voor de schuldenaar die altijd het beslagene kan bevrijden of het beslag kan verhinderen welke ook de titel is op basis waarvan het beslag werd gelegd (K. BAERT, “Algemene beginselen van bewarend beslag”, *TPR* 1980, 306-307, nr. 46; B. WYLLEMAN, “Het kantonnement ter bevrijding van een bewarend beslag op onroerend goed”, *Not.Fisc.M.* 2007, 83-95). Door te kantonneren erkent de schuldenaar geenszins schuld ten aanzien van de schuldeiser en kan hij nog steeds de schuld betwisten. Tot het kantonnement zal vooral een toevlucht worden genomen in geval van beslag onder derden en beslag op schepen, waar de schuldenaar het genot van de beslagen goederen heeft verloren. Minder vaak wordt het kantonnement aangewend bij beslag op roerende of op onroerende goederen, tenzij wanneer de schuldenaar over de goederen wenst te beschikken. De procedure blijft echter ontoegankelijk voor de debiteur die over onvoldoende middelen beschikt om de oorzaak van het beslag te kantonneren.

B. PROCEDURE

396 Het kantonement van de oorzaken van het bewarend beslag kan geschieden met of zonder tussenkomst van de beslagrechter.

1. Met tussenkomst van de beslagrechter

397 De schuldenaar ten laste van wie bewarend beslag werd gelegd of toegestaan, kan het beslagene bevrijden of het beslag verhinderen door in de Deposito- en Consignatiekas of in handen van een erkende of aangestelde sekwester een bedrag in bewaring te geven dat toereikend is om tot waarborg te strekken voor de schuld in hoofdsom, interest en kosten (art. 1403 Ger.W.). Hij kan rechtstreeks in handen van de gerechtsdeurwaarder kantonneren (art. 1405 Ger.W.), of aan de beslagrechter vragen de modaliteiten van het kantonement nader te bepalen.

Een beroep op de beslagrechter dringt zich op van zodra betwisting rijst omtrent het principe van het recht op kantonement, of omtrent de concrete toepassing ervan. Te denken valt aan de betwisting welke goederen verkocht moeten worden ten einde de opbrengst ervan te kantonneren, of een geschil betreffende de keuze van een andere bewaarnemer dan de Deposito- en Consignatiekas (Beslagr. Brussel 17 januari 1977, *JT* 1977, 210).

Deze voorafgaande tussenkomst van de beslagrechter om de modaliteiten en voorwaarden te bepalen is echter geen voorafgaande voorwaarde om te kunnen kantonneren. De beslagrechter mag niet oordelen over de opportuniteit van het kantonement, maar moet enkel indien nodig onderzoeken of de voorwaarden daartoe vervuld zijn.

Als er nog geen beslag werd gelegd of nog geen toelating daartoe werd verleend, wordt de territoriaal bevoegde beslagrechter bepaald door het rechtsgebied van de rechter wiens beslissing ten uitvoer moet worden gelegd (verslag VAN REEPINGHEN, 501). Sommige auteurs betwisten de opportuniteit van deze regel omdat er niet noodzakelijk een band bestaat tussen het rechtsgebied van de bodemrechter en het uitvoeringsincident m.b.t. het kantonement, doch er wordt gepleit voor de toepassing van de gemeenschappelijke competentieregels (art. 624 e.v.) gelet op het ontbreken van specifieke bepalingen ter zake (G. DE LEVAL, *Traité*, 377-378). Ingeval wel reeds beslag werd gelegd of toelating daartoe werd gegeven, is de territoriaal bevoegde beslagrechter deze die de beslagmaatregel toestond, nl. de rechter van de plaats van het beslag, of desnoods van de woonplaats van de schuldenaar.

398 De procedure voor de beslagrechter wordt gevoerd in de vormen van het kort geding (art. 1395, tweede lid). Een vordering inzake kantonement wordt ingeleid bij exploit van dagvaarding, niet bij verzoekschrift (Beslagr. Gent 29 juli 1974, *RW* 1974-75, 1513, noot). De kosten door het kantonement veroorzaakt komen ten laste van de schuldenaar, tenzij ze veroorzaakt

werden door een onregelmatig/ongegegrond beslag van de schuldeiser waarvoor opheffing werd bekomen. Er zijn geen registratierechten verschuldigd op de beschikking van de beslagrechter inzake kantonnement (Beslagr. Antwerpen 25 juni 1983, *Pas.* 1983, III, 71).

2. *Rechtstreeks in handen van de gerechtsdeurwaarder*

399 De schuldenaar kan ook in handen van de optredende gerechtsdeurwaarder een toereikend bedrag in consignatie geven om tot waarborg te strekken voor de oorzaken van het beslag. Dit rechtstreekse kantonnement is aan strikte voorwaarden onderworpen. De tussenkomst van de gerechtsdeurwaarder is noodzakelijk. Deze heeft echter niet de bevoegdheid om aan het kantonnement andere voorwaarden te verbinden, ook al zou hij van oordeel zijn dat de schuldeiser nog andere vorderingen heeft op de debiteur (Beslagr. Brugge 3 oktober 1988, *Eur.Vervoerr.* 1988, 688). De rechtstreekse storting door de schuldenaar in de Deposito- en Consignatiekas kan geen kantonnement tot stand brengen (art. 1405, tweede lid).

Wanneer de verliezende partij bij de tenuitvoerlegging van een vonnis in afwachting van een uitspraak in hoger beroep, de geldsom waartoe hij veroordeeld is, consigneert in handen van de optredende gerechtsdeurwaarder, betreft het een vrijwillig bezoldigde bewaargeving (Beslagr. Hasselt 6 januari 1986, *RW* 1987-88, 1342). De gerechtsdeurwaarder maakt proces-verbaal op van de bewaargeving der gelden in zijn handen en overhandigt een afschrift ervan aan de schuldenaar. Hij is ertoe gehouden de gelden binnen drie dagen op een rekening te storten die hij bij de Deposito- en Consignatiekas voor zich laat openen en waarop de naam van de beslagene wordt vermeld.

Opvraging van de gelden door de gerechtsdeurwaarder kan niet geschieden dan met toestemming van de schuldenaar tegen wie het beslag is gedaan of krachtens een beslissing die niet meer vatbaar is voor een gewoon rechtsmiddel (vgl. art. 1388, tweede lid). Wanneer de schuldenaar rechtstreeks aan de optredende gerechtsdeurwaarder kantonneert, is de schuldeiser gebonden door de aanvaarding van de gerechtsdeurwaarder. Deze kan contractuele aansprakelijkheid oplopen wanneer hij genoeg neemt met een cheque zonder vooraf te verifiëren of deze wel gedekt is (zie hierover G. DE LEVAL, *Traité*, 376, nr. 202). De schuldenaar heeft recht op kantonnement zo hij een bankcheque aanbiedt over de dekking waarvan geen twijfel bestaat.

C. BEDRAG

400 Analyse van rechtspraak en rechtsleer toont aan dat er grote verwarring heerst over de vraag welk bedrag precies gekantonneerd moet worden. Het staat in elk geval vast dat de gekantonneerde bedragen moeten volstaan om de schuldvordering die oorzaak is van het beslag te dekken in hoofdsom, rente en kosten, zoals dit kan worden vastgesteld aan de hand van de ingeroepen titel. Aangezien het kantonnement

bij bewarend beslag niet geldt als voorwaardelijke betaling, in tegenstelling tot wat het geval is bij uitvoerend beslag, moet het kantonnement ook de in de toekomst te vervallen rente omvatten (J.L. LEDOUX, *a.w.*, *JT* 1989, 619, nr. 26; Gent 4 januari 1994, *P&B* 1994, 77, noot S. BRIJS, "Het kantonnement bij beslag tot terugvordering door de onbetaalde verkoper"). Kantonnement voor een minder bedrag kan niet worden toegestaan. Anders zou een vermindering van de oorzaken van het beslag mogelijk zijn in strijd met de wet. Zo kan geen kantonnement worden toegestaan ten belope van de credit-saldo's op de dag van het beslag, als deze tegoeden minder bedragen dan het bedrag van de schuldvordering/oorzaak van het beslag. Alleen krachtens een bijzondere wettelijke bepaling kan het kantonnement voor een lager bedrag worden toegestaan (bv. art. 4 van het verdrag tot eenmaking van bepaalde regels m.b.t. bewarend beslag op vliegtuigen stipuleert dat het bedrag van het kantonnement kan beperkt worden tot de waarde van het vliegtuig indien dit lager is dan het bedrag van de schuld en de kosten).

Bovendien moet het te kantonneren bedrag in een keer volstaan om te beantwoorden aan de schuld in hoofdsom interest en kosten. Een gedeeltelijk kantonnement of een kantonnement door middel van maandelijks afkortingen is uitgesloten (Luik 2 mei 1985, *Jur.Liège* 1985, 484; Luik 27 september 1990, *JLMB* 1991, 81; J.L. LEDOUX, *a.w.*, *JT* 1989, 619, nr. 26). Weigering van de schuldeiser om genoeg te nemen met een gedeeltelijk kantonnement maakt geen rechtsmisbruik uit. Wel abusief is de weigering van het kantonnement op initiatief van de derde verkrijger van een onroerend goed of van een hypothecaire schuldeiser omdat deze operatie geen nadeel berokkent aan de schuldeiser nu het beslagen goed niet wordt bevrijd ten voordele van de schuldenaar (art. 1444, derde lid). Wanneer na het beslag door een eerste schuldeiser, nog andere schuldeisers zich bij dit beslag hebben aangesloten door verzet te doen, moet het bedrag van het kantonnement beantwoorden aan het totaal bedrag van alle schuldvorderingen, dus de som van alle schuldeisers die uitvoerend of bewarend beslag hebben gelegd of die verzet hebben gedaan (A.M. STRANART, "Les voies d'exécution. Développements Récents", *Cah.dr.jud.* 1991, (66), 77).

D. SAMENSTELLING

401 Het bedrag van het kantonnement bij bewarend beslag kan op diverse wijzen worden samengesteld.

In de eerste plaats kan het kantonnement worden samengesteld door de storting door de schuldenaar van een toereikend bedrag of door voorafneming op gelden die bij derden in beslag genomen werden. Daarbij valt vooral te denken aan de bij derdenbeslag geblokkeerde gelden of aan het beslag op gelden naar aanleiding van een beslag op roerende goederen bij de schuldenaar of bij een derde. De in beslag genomen gelden worden aangewend voor het kantonnement en de derde-beslagene kan als sekwester aangeduid ofwel verplicht worden de gelden te consigneren. In beide gevallen moet hij wat de oorzaken van

het beslag overschrijdt aan de schuldenaar overmaken. Voorwaarde is wel dat de schuldvordering die de schuldenaar lastens de derde bezit zeker, vaststaand en eisbaar is (Beslagr. Luik 5 december 1988, *JLMB* 1989, 168) en minstens evenveel bedraagt dan de schuld van de beslagene ten aanzien van de schuldeiser die de oorzaak is van het kantonnement. Bovendien moeten zowel de derde-beslagene als de schuldeiser met deze wijze van kantonneren instemmen. Zo kan de derde-beslagene eisen dat hem een uitvoerbare titel wordt voorgelegd, alvorens hij tot consignatie van de gelden overgaat. De beslagrechter kan de betalingsmodaliteiten bepalen door de derde te verplichten te betalen aan de Deposito- en Consignatiekas of aan een aangestelde sekwester. Ook de derde-beslagene kan als bewaarnemer over de in beslag genomen gelden worden aangesteld in hoedanigheid van een aangestelde sekwester. Deze vorm van kantonnement is uitgesloten wanneer de schuldvordering van de beslagene op de derde niet volstaat om te beantwoorden aan de oorzaken van het beslag of wanneer de schuld van de derde tegenover de debiteur niet bestaat uit een geldsom.

Een tweede mogelijkheid om het kantonnement samen te stellen is bij equivalent. Indien het beslag werd gelegd op gelden kunnen deze bij voorafneming worden aangewend tot kantonnement, maar wanneer andere goederen in beslag genomen werden, kan het kantonnement slechts door middel van de opbrengst van de verkoop van het geheel of van een deel van deze goederen worden samengesteld. Deze vorm van kantonnement is meestal de enige wijze om het beslag op de goederen op te heffen. De modaliteiten van de verkoop worden door de beslagrechter bepaald. Ook hier is het akkoord van de schuldeiser vereist. Volgens DE LEVAL belet artikel 1403, tweede lid Ger.W. niet dat de beslagrechter in plaats van de modaliteiten van de verkoop te bepalen, een kantonnement in effecten/waarden andere dan gelden, toestaat indien bijzondere omstandigheden dit rechtvaardigen, bv. om te vermijden dat de goederen moeten verkocht worden op een ogenblik dat de markt voor deze goederen zeer slecht is. Voorwaarde is wel dat dit kantonnement aan de schuldeisers een minstens gelijke voldoening biedt.

Dit kantonnement is bovendien enkel mogelijk bij bewarend beslag, vermits kantonnement bij uitvoerend beslag als voorwaardelijke betaling moet kunnen gelden. Bij bewarend beslag zou de debiteur volgens DE LEVAL toelating kunnen vragen aan de beslagrechter om in handen van een aangestelde sekwester bepaalde goederen/waardevolle kunstvoorwerpen/titels te deponeren die volstaan om te beantwoorden aan de oorzaken van het beslag. Het voorwerp van het kantonnement moet wel van die aard zijn dat bij verdere tenuitvoerlegging, de opbrengst van de realisatie ervan zeker de oorzaken van het beslag kan dekken. Is dergelijk resultaat niet zeker, dan kan de schuldeiser niet verplicht worden met het kantonnement bij equivalent genoeg te nemen (G. DE LEVAL, *Traité*, 381, nr. 204/B; voor Frankrijk zie J. VINCENT en J. PREVAULT, *a.w.*, 241, nr. 303). Met de door DE LEVAL voorgestelde samenstellingswijze kan m.i. niet worden ingestemd. Tegen deze stelling kan ingebracht worden dat de wet dergelijke mogelijkheid van kantonnement niet

heeft voorzien, doch integendeel in artikel 1403, tweede lid Ger.W. uitdrukkelijk bepaalt op welke wijze het kantonnement moet samengesteld worden: hetzij met de in beslag genomen gelden, hetzij met de opbrengst van de verkoop van het beslagene. De storting van gelden is in ieder geval vereist.

Deze modaliteit was trouwens reeds verplicht voor de invoering van het Gerechtelijk Wetboek, toen het bewarend kantonnement nog geschiedde met bijzondere bestemming van de gelden ten voordele van de schuldeiser (zie J. PONELLE, "Cantonnement en valeurs", *Gaz.Pal.* 1950, 2, 45). Zij blijft echter ook na 1967 de enig mogelijke wijze om te kantonneren gelet op de onmogelijkheid te bepalen of andere waarden dan gelden volstaan als waarborg voor de schuld in hoofdsom, interest en kosten, zoals vereist door artikel 1403 Ger.W. Bovendien zou een eventueel akkoord van de beslaglegger evenmin een afwijking van de wettelijke regel kunnen verantwoorden, juist omdat deze beslaglegger sedert de invoering van het Gerechtelijk Wetboek geen voorrecht meer bezit op de gelden die niet langer met een bijzondere bestemming in zijn voordeel worden geconsigneerd. Andere schuldeisers met wie hij later in samenloop kan komen, kunnen niet benadeeld worden door het akkoord van de eerste beslaglegger om een kantonnement in andere waarden dan gelden te aanvaarden. Opgemerkt kan worden dat ingevolge deze wettelijke beperking van het kantonnement tot de consignatie van een geldsom, een ongelijkheid ontstaat tussen de schuldenaar en de schuldeiser. De schuldenaar kan slechts kantonneren in geval van een geldsommenveroordeling, terwijl de zekerheid die de schuldeiser overeenkomstig artikel 1400 Ger.W. moet stellen alvorens tot executie over te gaan ook kan bestaan in iets anders dan een geldsom.

Een derde mogelijkheid ten slotte is een zekerheidsstelling door de schuldenaar middels bijvoorbeeld een borgtocht of een garantie. Zonder akkoord van alle partijen kan de beslagrechter de schuldeiser echter niet verplichten een bankwaarborg te aanvaarden, in plaats van het kantonnement tenzij de aangeboden zekerheid voldoende waarborgen biedt. De schuldeiser kan niet verplicht worden een bankwaarborg te aanvaarden (Ph. BERTIN, "Le boeing du Pharaon ou variation sur le problème du cantonnement de la saisie conservatoire", *Gaz.Pal.* 12-13 januari 1983, 9). De niet met redenen omklede weigering door de schuldeiser van een door de schuldenaar aangeboden bankgarantie, uitgegeven door een gereputeerde bank, maakt rechtsmisbruik uit van de beslaglegger, als het nadeel dat hij door zijn weigering berokkent, volledig buiten verhouding is met het voordeel dat hij erdoor verkrijgt (Beslagr. Antwerpen 12 november 1992, *RW* 1992-93, 1168, met noot G. VAN HAEGENBORGH, "Bewarend beslag, kantonnement en bankgarantie", 1169-1171). Een bankgarantie biedt aan de beslaglegger immers een veel sterkere positie in geval van samenloop met andere schuldeisers van de beslagene.

§ 2. Kantonnement van het voorwerp van het bewarend beslag

A. DOELSTELLING

402 Het kantonnement van het voorwerp van het beslag is er niet op gericht het beslagene te bevrijden of het beslag te verhinderen, doch enkel de in beslag genomen goederen te verplaatsen zonder aan het gelegde beslag zelf te raken (Luik 8 december 1983, *Jur.Liège* 1984, 32; Brussel 10 september 1987, *Rev.not.b.* 1987, 612).

B. GERECHTIGDEN

403 Wanneer bewarend beslag werd gelegd op gelden of roerende goederen die in handen van een andere persoon dan de schuldenaar zijn, dan kunnen de schuldenaar, de derde die ze onder zich heeft en de schuldeiser die ze in beslag genomen heeft, zich wenden tot de beslagrechter om te doen bevelen dat de gelden of de roerende goederen in bewaring zullen worden gegeven aan een erkende of aangestelde sekwester of aan de Deposito- en Consignatiekas als het vervallen of vaststaande bedragen betreft (art. 1407 Ger.W.). De voorafgaande tussenkomst van de beslagrechter is vereist, tenzij partijen akkoord gaan (Rb. Luik 20 februari 1985, *Jur.Liège* 1985, 429 met noot). In tegenstelling tot het kantonnement van de oorzaken van het beslag kan dat van het voorwerp worden gevraagd door alle betrokken partijen: schuldeiser, schuldenaar of derde. Indien de vordering tot het kantonnement van het voorwerp van het beslag wordt ingesteld door de beslaglegger of de beslagene, kan de derde niet gedwongen worden de gelden uit handen te geven, dan wanneer de schuld zeker, vaststaand en opeisbaar is (G. DE LEVAL, *Traité des saisies*, 393, nr. 209).

Het verzoek tot kantonnement kan uitgaan van de derde bij wie ze in beslag genomen werden indien de in beslag genomen voorwerpen een bijzondere zorg vereisen. Ook in geval van derdenbeslag, kan de derde-beslagene vragen te kantonneren, bv. omdat de eigen schuld van de derde-beslagene t.a.v. de schuldeiser, rente draagt (C. BIQUET-MATHIEU, "Du sort des intérêts en cas de saisie-arrêt de la créance à laquelle ils sont afférents", *Cah.dr.jud.* 1991, 86, noot onder Kh. Brussel 10 oktober 1990, *Cah.dr.jud.* 1991, 84). Het wordt immers algemeen aangenomen dat het bewarend beslag op een schuldvordering de verdere loop van de interesten niet schorst, zie verder, nr. 775). Het loon dat het voorwerp uitmaakt van een derdenbeslag gevolgd door een schorsend verzet wordt wel onbeschikbaar zolang de procedure niet beëindigd is doch deze onbeschikbaarheid ontnemt aan dat loon niet zijn eisbaarheid op de gewone betalingsdatum (art. 9 wet 12 april 1965). Het loon brengt bijgevolg verder interest op vanaf de datum van zijn eisbaarheid overeenkomstig artikel 10 van de loonbeschermingswet van 12 april 1965. De onbeschikbaarheid van het loon in handen van de werkgever stelt deze niet vrij van de verplichting verder de interesten te betalen, tenzij hij het loon overeenkomstig

artikel 1407 Ger.W. kantonneert (Arbrb. Luik 7 december 1990, *JTT* 1991, 199; zie ook Kh. Brussel 10 oktober 1990, *Cah.dr.jud.* 1991, 84).

De derde-beslagene heeft er dan ook alle belang bij in geval van bewarend derdenbeslag in zijn handen het loon te kantonneren om te beletten dat zijn schuld verder interesten genereert. Volgens bepaalde rechtspraak begaat de derde-beslagene zelfs een fout door geen gebruik te maken van de mogelijkheid dat het kantonnement van het voorwerp van het beslag biedt, om zich van de verder lopende interesten te bevrijden (Arbrb. Luik 7 december 1990, *JTT*, *t.a.p.*). Van een dergelijke fout kan echter geen sprake zijn indien het kantonnement van het voorwerp van het beslag op verzoek van de derde-beslagene door de beslagrechter wordt geweigerd (A.M. STRANART, "Les voies d'exécution. Développements récents", *Cah.dr.jud.* 1991, (66), 77).

De schuldenaar kan ook het kantonnement vragen als hij beslagene is ingevolge roerend beslag en tegelijk ook derde-beslagene ten gevolge van een derdenbeslag dat in zijn handen werd gelegd door de schuldeiser van zijn schuldeiser. Het verzoek om kantonnement kan verder ook uitgaan van de beslagene zelf of diens schuldeiser: van de beslagen debiteur, als er een gegronde vrees bestaat dat het voorwerp van het beslag in handen van de derde in gevaar verkeert, bv. om collusie tussen de schuldeiser en de derde-beslagene tegen te gaan, uit vrees voor de insolventie van de schuldeiser, of om een abusief beslag in eigen handen door de derde-beslagene te neutraliseren. De schuldeiser kan het kantonnement vragen in geval van vrees voor de insolventie van de schuldenaar of voor het verdwijnen van het goed, of teneinde collusie tussen de schuldenaar en de derde-beslagene te beletten.

Ten slotte kan ook elke andere derde die belang kan hebben bij het kantonnement van het voorwerp van het beslag dat de derde verschuldigd is aan de schuldenaar, daartoe een eis instellen: bv. de medetitularis van een collectieve rekening; de medehuuder van een bankkluis. In geval van derdenbeslag op een onverdeelde collectieve rekening zou in principe het beslag enkel het aandeel van de schuldenaar in de creditstand van de rekening mogen treffen. De bank moet echter de integrale rekening blokkeren aangezien het bedrag waarop de schuldenaar gerechtigd is, nog niet gekend is. In dergelijk geval zouden de medetitularissen van de collectieve rekening volgens sommige rechtsleer kantonnement kunnen vragen (R. RODIERE en J.L. RIVES LANGE, *Droit bancaire*, tweede druk, Dalloz, 1980, 105, nr. 97; G. DE LEVAL, *Saisies et droit commercial, Les créanciers et le droit de la faillite*, Brussel, 1983, 299).

C. PROCEDURE

404 De tussenkomst van de beslagrechter is enkel vereist in geval van betwisting. Hoewel de beslagrechter de opportuniteit van het kantonnement niet mag beoordelen kan hij wel appreciëren of het gevraagde kantonnement het doel kan nakomen dat in de wet met dit soort van kantonnement wordt bedoeld. De procedure verloopt in de vormen van het kort geding en alle be-

trokken partijen moeten in het geding betrokken worden (Beslagr. Namen 25 maart 2005, *JLMB* 2006, 1056). Als het initiatief uitgaat van de derde levert dit geen moeilijkheden op, doch ingeval het verzoek uitgaat van de schuldenaar of de schuldeiser kan de derde niet verplicht worden de goederen af te geven aan een sekwester dan wanneer de zekere, vaststaande en eisbare schuld niet betwist wordt. In geval van beslag op aandelen kan de bewaargeving bij een sekwester onvoldoende zijn: de aanstelling van een deskundige bewaarnemer om verslag uit te brengen over de overdracht van het actief van de dochter naar de moedermaatschappij kan zich opdringen (Brussel 8 december 1978, *RPS* 1979, 246).

§ 3. Gevolgen

A. KANTONNEMENT VAN DE OORZAKEN VAN HET BESLAG

405 Het kantonnement door middel van consignatie van een bedrag in de zin van artikel 1403, bevrijdt het beslagene en heft de onbeschikbaarheid ervan op. Dankzij dit kantonnement kan de schuldenaar een dreigend beslag voorkomen of een einde stellen aan de onbeschikbaarheid van het in beslag genomen voorwerp waarvan de waarde vaak veel groter is dan het bedrag van de schuld die oorzaak was van het beslag. De onbeschikbaarheid ingevolge bewarend beslag betreft immers het volledig beslagen goed en volgt uit het feit dat het bewarend beslag – in tegenstelling tot wat het geval was onder de gelding van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering – aan de beslagleggende schuldeiser geen enkel voorrecht verleent. Andere schuldeisers die later beslag leggen of tegenspraak voeren, kunnen bijgevolg eveneens aanspraak maken op een aandeel bij de verdeling van de opbrengst van de verkoop. Deze integrale onbeschikbaarheid geldt zelfs in geval van derdenbeslag hoewel het in dit geval wel mogelijk zou zijn het bedrag dat het voorwerp is van het beslag precies te laten overeenstemmen met het bedrag van de schuldvordering die er de oorzaak van is. Toch wordt algemeen aanvaard dat de schuldenaar geen vordering kan instellen om een gedeeltelijke opheffing van het beslag te bekomen voor alles wat de oorzaken van het beslag zou overtreffen (F. Top, “Loonbeslag, loondelegatie en loonoverdracht”, *TPR* 1983, 371, nr. 17). Door de oorzaken van het beslag te kantonneren kan de schuldenaar wel de vrijgave bekomen van het bedrag dat deze oorzaken zou overschrijden. Door de instelling van het kantonnement biedt de wetgever de mogelijkheid aan de schuldenaar de gevolgen van een eventuele wanverhouding tussen de oorzaken en het voorwerp van het beslag te neutraliseren.

De gekantonneerde gelden worden in de plaats gesteld van de in beslag genomen goederen. Er vindt een zakelijke subrogatie plaats. Een vordering tot opheffing van het beslag kan pas worden ingesteld nadat de schuldenaar tot kantonnement is overgegaan. Indien de rechter ten gronde naderhand de vordering van de beslagleggende schuldeiser afwijst, welke beslissing gezag van gewijsde heeft vanaf de uitspraak, beschikt de schuldeiser niet langer over een zekere en vaststaande schuld in de zin van artikel 1415 om

het bewarend beslag te rechtvaardigen, zodat de debiteur de intrekking kan vragen van de beschikking waarbij toelating tot dit beslag werd gegeven en de vrijgave van het kantonnement, zelfs van het oneigenlijk kantonnement desnoods onder verbeurte van een dwangsom (Beslagr. Charleroi 19 februari 1991, *JLMB* 1991, 720).

406 In tegenstelling tot het kantonnement bij uitvoerend beslag, waar de consignatie neerkomt op een voorwaardelijke betaling, heeft het kantonnement bij bewarend beslag geen (voorwaardelijke) eigendoms-overdracht tot gevolg. De gekantonneerde gelden zijn niet exclusief bestemd om de schuldvordering van de beslaglegger te voldoen; zij blijven verder deel uitmaken van het vermogen van de schuldenaar die er evenwel niet meer over kan beschikken. Het gevolg van dit belangrijk verschil met het kantonnement bij uitvoerend beslag is dat het bewarend kantonnement het voorwerp blijft van samenloop met andere schuldeisers van de beslagene (Luik 22 december 1995, *JLMB* 1996, 468). Indien dergelijke samenloop ontstaat, verzwakt de waarborg van de eerste executant: het kantonnement is niet langer toereikend om tot waarborg te dienen van zijn schuldvordering in hoofdsom, interest en kosten, nu ook andere schuldeisers aanspraak doen gelden op de geconsigneerde sommen. Dit probleem zou slechts kunnen verholpen worden door het oorspronkelijk kantonnement te verhogen tot het totaal bedrag van de gezamenlijke schuldvorderingen van de in samenloop komende schuldeisers.

Door te kantonneren erkent de schuldenaar geenszins zijn schuld ten aanzien van de schuldeiser en kan hij nog steeds deze schuld betwisten. Tot het kantonnement zal vooral een toevlucht worden genomen in geval van beslag onder derden en beslag op schepen, waar de schuldenaar het genot van de beslagen goederen heeft verloren. Het kantonnement wordt minder vaak aangewend bij roerend of onroerend beslag tenzij wanneer de schuldenaar, die meestal in het bezit blijft van deze goederen, daarover wenst te beschikken. Het kantonnement blijft evenwel ontoegankelijk voor de debiteur die over onvoldoende middelen beschikt om de oorzaken van het beslag te kantonneren.

B. KANTONNEMENT VAN HET VOORWERP VAN HET BESLAG

407 Het kantonnement door middel van de inbewaargeving van het in beslag genomen goed (art. 1407) in handen van een sekwester, stelt geen einde aan de onbeschikbaarheid van de goederen. Het principe zelf van het beslag blijft bestaan en het kantonnement houdt geen opheffing in van het beslag. Door dit kantonnement geschiedt geen bevrijding van het beslagene zoals bedoeld in artikel 1403 Ger.W. De derde-beslagene of de derde bij wie beslag werd gelegd wordt enkel vervangen door een andere persoon (J. VAN COMPERNOLLE, *a.w.*, *RCJB* 1987, 435, nr. 27; *anders*: D. CHABOT-LEONARD, *a.w.*, 164). Deze vorm van kantonnement heeft louter een verplaatsing tot gevolg. De positie van de beslaglegger wordt hierdoor niet versterkt m.b.t. mogelijke

samenloop met andere schuldeisers. De beslagen goederen of gelden blijven verder onbeschikbaar bij de sekwester of de Deposito- en Consignatiekas waar ze in bewaring worden gegeven (Rb. Antwerpen 25 juni 1983, *RW* 1982-83, 1585 en *Rec.gén.enr.not.* 1983, nr. 22.878).

Het voorwerp verdwijnt wel uit het vermogen van de derde zodat het niet meer door diens persoonlijke schuldeisers in beslag kan genomen worden. Dit kantonnement vermijdt dus samenloop met de schuldeisers van de derde-beslagene (G. DE LEVAL, *Traité*, 395, nr. 210).

De loop van de interesten van de schuldvordering die de beslaglegger heeft ten aanzien van de schuldenaar wordt niet geschorst. Na dit kantonnement zal elke proceshandeling die voordien bij de derde-beslagene moest gebeuren, geldig bij de bewaarder kunnen gesteld worden.

De derde-beslagene wordt van zijn kant door zijn kantonnement wel bevrijd van de interest jegens zijn schuldeiser, de beslagene (zie verder, nr. 775).

AFDELING III

KANTONNEMENT EN UITVOEREND BESLAG

408 Zoals bij bewarend beslag, kan bij uitvoerend beslag overgegaan worden tot kantonnement, hetzij van de oorzaken van het beslag (art. 1404 Ger.W.), hetzij van het voorwerp ervan (1407 Ger.W.). Het recht op kantonnement bij uitvoerend beslag is echter aan een aantal beperkingen onderworpen.

§ 1. Kantonnement van de oorzaken van het uitvoerend beslag

A. DOELSTELLING

409 Met uitzondering van schuldvorderingen tot levensonderhoud, komt het recht tot kantonnement op dezelfde wijze, onder dezelfde voorwaarden en volgens dezelfde rechtspleging als bij bewarend beslag toe aan de schuldenaar die veroordeeld is bij een uitvoerbare rechterlijke beslissing waartegen verzet of hoger beroep is ingesteld, alsook wanneer de schorsing van de vervolgingen is bevolen (art. 1404, eerste lid). Het kantonnement biedt hier de mogelijkheid aan de debiteur de executie te vermijden. Door de instelling van het kantonnement bij uitvoerend beslag, stond de wetgever toe dat de schuldeiser niet onmiddellijk het voordeel kon genieten van de te zijnen gunste uitgesproken veroordelingen, met de bedoeling de schuldenaar te beschermen tegen het risico van insolventie van de schuldeiser, mocht deze ertoe gehouden worden het bedrag van de veroordelingen terug te betalen. Het volstaat dat een tenuitvoerlegging nakend is (verslag VAN REEPINGHEN, 509). Uit

de bepaling zelf van artikel 1404, eerste lid kan worden afgeleid dat het recht op kantonnement bij uitvoerend beslag echter niet zo absoluut is als bij bewarend beslag. Het blijft echter een onaantastbaar recht van de schuldenaar (C. CAENEPEEL, "Over het kantonnement", *RW* 1964-65, 1855). De schuldenaar kan zich zelfs op dit recht beroepen in geval van executie van een vreemde rechterlijke beslissing, waartegen in het land van herkomst beroep werd ingesteld, ook al is het door de Belgische rechter verleende exequatur niet meer vatbaar voor derdenverzet door de schuldenaar (Beslagr. Luik 28 maart 1990, *JT* 1991, 180).

B. BEPERKINGEN VAN HET RECHT TOT KANTONNEMENT

1. *Veroordeling tot een geldsom bij een uitvoerbare rechterlijke beslissing*

410 Het recht tot kantonnement komt toe aan iedere schuldenaar die veroordeeld is tot betaling van een geldsom bij een uitvoerbare rechterlijke beslissing, op voorwaarde dat de schuldenaar vooraf verzet of hoger beroep heeft aangetekend (J.L. LEDOUX, *a.w.*, *JT* 1989, 619, nr. 28), hetzij dat de schorsing van de vervolging werd bevolen door de rechter (art. 1334 Ger.W.) of ingevolge een wetsbepaling (zie bv. art. 1514, 1541, 1613 Ger.W.). Net zoals bij bewarend beslag is deze vorm van kantonnement slechts mogelijk in geval van veroordeling tot een geldsom (G. DE LEVAL, *Traité*, 573, nr. 274). Deze beperking is gegrond op de overweging dat volgens de bewoordingen van artikel 1403 Ger.W. het gekantonneerde bedrag toereikend moet zijn om tot waarborg te strekken voor de schuld in hoofdsom, interest en kosten. Kantonnement is bijgevolg uitgesloten bij verbintenissen tot doen, niet doen of afgifte van een zaak andere dan een geldsom.

Deze beperking wordt een gedeelte van de Franse rechtspraak en rechtsleer in vraag gesteld: zij leidt tot een gunstiger behandeling van de schuldeiser die de uitvoerbaarheid kan bekomen mits zekerheidsstelling zonder enige restrictie naar de inhoud van de veroordeling (vgl. art. 1400, eerste lid Ger.W.), terwijl de debiteur enkel de executie kan verhinderen wanneer hij tot een geldsom veroordeeld is. De moeilijkheid voor de beslagrechter om het precieze bedrag te begroten van de zekerheid in geval van een niet-pecuniaire veroordeling, is niet minder groot dan deze om het bedrag te bepalen van het kantonnement dat de schuldenaar van dergelijke veroordeling verschuldigd is. Bijgevolg zou een schuldenaar die met uitdrijving wordt bedreigd toelating tot kantonnement kunnen vragen (J. MIGUET, *Juriscl.*, tw. *Exécution provisoire*, nrs. 38-39). Toch kan de wettelijke beperking van het kantonnement tot geldsommenveroordelingen verantwoord blijven teneinde niet iedere betekenis aan de toegestane uitvoerbaarheid te ontnemen.

2. *Voorafgaand verzet of hoger beroep*

411 Alvorens het recht op kantonnement uit te oefenen moet de debiteur verzet of hoger beroep tegen het vonnis hebben ingesteld. Kantonnement is niet meer mogelijk wanneer de uitvoerbare beslissing niet meer kan worden aangevochten met een gewoon rechtsmiddel. Het volstaat niet dat alleen de schuldeiser hoger beroep heeft aangetekend, nu het voordeel van de uitvoerbaarheid bij voorraad niet kan ontnomen worden aan de schuldeiser, als de schuldenaar de lastens hem uitgesproken veroordelingen niet

aanvecht. De loutere intentie van de schuldenaar om hoger beroep aan te tekenen, is niet voldoende. Het rechtsmiddel moet werkelijk zijn ingesteld (Besl. Doornik 23 november 1984, *Ann.dr.Liège* 1986, 145 met noot J.T. PARIDAENS, 1986, 50; KG Kh. Brussel 24 oktober 1994, *JT* 1995, 218 en *JLMB* 1995, 958). Het kantonement is evenmin geldig indien het verzet of het hoger beroep niet door de schuldenaar zelf werd ingesteld, maar door de partij die enkel werd veroordeeld om de schuldenaar te vrijwaren en dus een derde is ten opzichte van de schuldeiser (Besl. Turnhout 31 maart 1994, *Pas.* 1994, III, 81).

Is de uitvoerbare rechterlijke beslissing reeds in kracht van gewijsde getreden nadat een verzoek was ingediend om de modaliteiten tot kantonement te bepalen, dan moet het kantonement worden geweigerd. Kantonement is evenmin toegestaan bij de executie van beslissingen, die in laatste aanleg werden gewezen en waartegen een cassatievoorziening werd ingesteld (Cass. 23 juni 1988, *Arr.Cass.* 1987-88, 1408, nr. 663 en *Pas.* 1988, I, 1299). Een partij die in hoger beroep veroordeeld is, kan geen vordering instellen bij eenzijdig verzoekschrift voor de voorzitter in kort geding om een sekwestreer aan te stellen die de sommen tot betaling waarvan zij was veroordeeld in bewaring zou nemen totdat over de cassatievoorziening tegen het arrest uitspraak zou gedaan zijn. Op die wijze zou een onregelmatig kantonement mogelijk zijn wat verboden is wanneer de beslissing in laatste aanleg werd gewezen en in kracht van gewijsde is gegaan (S. BOELAERT en A. DE CORT, "Aanstelling van een sekwestreer tijdens de voorziening in cassatie" (noot onder Gent 9 juni 1987), *RW* 1988-89, 14).

412 Het kantonement kan bovendien alleen ingeroepen worden voor de bedragen waarvoor een rechtsmiddel werd aangewend. Wanneer de schuldenaar slechts een gedeelte van de gevorderde som betwist en zijn hoger beroep tot dat gedeelte heeft beperkt kan hij slechts kantonneren ten belope van dit betwiste gedeelte (Luik 20 maart 1985, *Jur.Liège* 1985, 481). Mocht hij in dat geval toch de volledige verschuldigde som kantonneren, dan maakt hij zich schuldig aan rechtsmisbruik vermits hij het kantonement uitsluitend aanwendt om de schuldeiser schade te berokkenen, bestaande in het verlies ten gevolge van het grote rentever verschil tussen de rentevoet van de Deposito- en Consignatiekas en de opbrengst van het geld als de schuldeiser kredieten had opgenomen bij een kredietinstelling (Besl. Kortrijk 25 mei 1981, *RW* 1981-82, 2181). Het komt de beslagrechter niet toe de draagwijdte van het hoger beroep te beoordelen, tenzij de akte van beroep voor geen betwisting vatbaar is (Besl. Luik 27 maart 1985, *Jur.Liège* 1985, 490).

3. *Schorsing van de vervolgingen*

413 Krachtens artikel 1404 kan de schuldenaar tegen wie beslag is gelegd, ook zijn toevlucht nemen tot het kantonement "indien de schorsing van de vervolgingen is bevolen". Voorheen werd deze mogelijkheid voorzien door artikel 554 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Over de betekenis van deze kantonementsmogelijkheid is geen rechtspraak gepubliceerd. Alleen de nota bij het ontwerp van wet van 1934, die geleid heeft tot het KB nr. 300 van 30 maart 1936, dat artikel 554 W.Rv. destijds heeft gewijzigd, zegt iets meer. Volgens deze nota kan het kantonement nuttig zijn in de vele gevallen, waarin een betwisting aangaande de executoriale titel de beslagene blootstelt

aan het risico gedurende de ganse duur van het geding, waartoe de betwisting aanleiding geeft, beroofd te blijven van de beschikking over al de in beslag genomen zaken. Het ontwerp voorziet dus voor de beslagene de mogelijkheid zijn toevlucht te nemen tot het kantonement, wanneer de schorsing van de vervolgingen, krachtens een executoriale titel, gelast is geworden. De beslagene kan maar van het kantonementsrecht gebruikmaken wanneer een executoriale rechterlijke beslissing de schorsing bevolen heeft en slechts gedurende de duur der schorsing.

Aangezien dit kantonementsrecht slechts toepassing kan vinden wanneer de schorsing van de vervolgingen is bevolen, is de uitoefening van dit recht vrij beperkt. De schorsing van de vervolgingen van een rechterlijke beslissing kan slechts bevolen worden door de bodemrechter die de veroordeling zelf uitspreekt, wanneer hij overeenkomstig artikel 1244 BW uitstel van betaling verleent op verzoek van de schuldenaar. Na de uitspraak van de beslissing, kan in de regel geen schorsing meer bevolen worden, bv. naar aanleiding van de tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen, zelfs niet door de voorzitter zetelend in kort geding. Dit betekent dat de schuldenaar zich niet op het kantonementsrecht kan beroepen om de schorsing van de uitvoering op die wijze te doen bevelen. Enkel de beslagrechter kan op dagvaarding ten verzoeken van de partij die derdenverzet heeft gedaan en na oproeping van alle andere partijen, de tenuitvoerlegging van de bestreden beslissing voorlopig geheel of ten dele opschorten conform artikel 1127 Ger.W.

Voor het overige kan enkel de tenuitvoerlegging van andere authentieke akten, waarbij vooral te denken valt aan notariële akten, worden geschorst, en dan nog in zeer uitzonderlijke door de wet omschreven gevallen, nl. bij inschrijving wegens valsheid of wanneer de rechter overeenkomstig artikel 1334 Ger.W. uitstel van betaling heeft toegestaan.

Er bestaat evenwel een tendens in rechtspraak en rechtsleer om nog een bijkomende – jurisprudentiële – schorsingsgrond te aanvaarden. Wanneer de inhoud van de akte aanleiding geeft tot ernstige betwisting, of de uitvoerbare actualiteit van de titel wordt betwist, zou de executie van de akte door de beslagrechter kunnen worden geschorst. Indien deze schorsingsgrond, die bij gedwongen executie van notariële akten vaak wordt ingeroepen, aangenomen wordt, kan de schuldenaar een beroep doen op het recht op kantonement. De bewoordingen van artikel 1404 Ger.W. laten echter in het ongewisse of kantonement mogelijk is wanneer de executie van een notariële akte wordt geschorst. Nadat artikel 1404, eerste lid deze mogelijkheid strikt beperkte tot een uitvoerbare “rechterlijke beslissing” die een geldsommenveroordeling inhoudt (vgl. art. 1403 Ger.W.), stelt het slot van dit eerste lid van artikel 1404 Ger.W. deze mogelijkheid verder open wanneer schorsing van “die” vervolgingen is bevolen. Indien “die” vervolging betrekking heeft op de tenuitvoerlegging van de uitvoerbare rechterlijke beslissing waarvan sprake in het eerste lid, dan zou de schorsing van die vervolging ook enkel voornoemde rechterlijke beslissingen moeten treffen. Dit is echter vrij onwaarschijnlijk nu deze

rechterlijke beslissingen precies uitvoerbaar bij voorraad zijn en geen uitstel van betaling zullen bevatten. Bovendien is in de Franse tekst van artikel 1404 Ger.W. geen sprake van “surséance à ces poursuites” maar slechts van “surséance aux poursuites”, wat doet vermoeden dat niet alleen de schorsing van uitvoerbare rechterlijke beslissingen wordt bedoeld. Artikel 1404, eerste lid, *in fine* Ger.W. heeft dan ook enkel zin bij de tenuitvoerlegging van authentieke akten of uitzonderlijk van vonnissen die hoewel zij uitvoerbaar zijn, toch uitstel van betaling verleenden krachtens artikel 1244 BW of in geval van schorsing door de beslagrechter conform artikel 1127 Ger.W.

4. Wettelijk of rechterlijk verbod

414 In tegenstelling tot het bewarend kantonnement is het kantonnement bij uitvoerend beslag krachtens de wet in enkele gevallen uitgesloten. Verder kan dit recht ook door de rechter worden uitgesloten.

a. Wettelijk verbod

415 Artikel 1404, eerste lid Ger.W. verbiedt de schuldenaar van een uitkering tot levensonderhoud te kantonneren. Dit verbod is ingegeven door de urgentie die bij alimentatie steeds aan de orde is. De precieze draagwijdte van dit verbod is afhankelijk van de vraag welke schuldvorderingen aan te merken zijn als “schuldvorderingen tot levensonderhoud” in de zin van artikel 1404, eerste lid. Omvat dit begrip alle schuldvorderingen met een alimentair karakter, dus niet alleen alimentatie tussen echtgenoten of t.a.v. kinderen, maar bv. ook schadevergoeding aan het slachtoffer van een ongeval, invaliditeitsuitkeringen, arbeidsongeschiktheidsvergoeding, verbrekingsvergoeding bij het einde van een arbeidsovereenkomst, of moet het begrip restrictief worden opgevat?

Men kan twee strekkingen onderscheiden. De restrictieve stelling gaat ervan uit dat de schuldvordering zelf een alimentair karakter moet hebben. Dit karakter wordt enkel toegekend aan uitkeringen die verschuldigd zijn op grond van wettelijke alimentatieverplichtingen, of aan uitkeringen die dit karakter bezitten ingevolge een overeenkomst of een schenking. Dit standpunt wordt gevolgd door de Belgische rechtspraak die het begrip uitkering tot levensonderhoud strikt interpreteert teneinde het recht op kantonnement niet uit te hollen. Het gaat volgens deze rechtspraak enkel om de vorderingen tot alimentatie in de gebruikelijke betekenis die het Burgerlijk Wetboek daaraan geeft en niet bv. om de verbrekingsvergoeding naar aanleiding van het beëindigen van een arbeidsovereenkomst (Brussel 1 oktober 1987, *JT* 1987, 647). Zo werd geen alimentaire functie toegekend aan de schadevergoeding die de ouders van een minderjarig slachtoffer van een ongeval lastens de aansprakelijke dader vorderen in hun hoedanigheid van vertegenwoordiger over de goederen van hun kind. Voor hen persoonlijk heeft deze vergoeding geen alimentaire functie (*anders*: Voorz. Rb. Luik 2 april 1980, *JT* 1982, 430, die het recht op kantonnement uitsloot voor de schuldenaar die veroordeeld was

om een voorschot te betalen aan de ouders van het slachtoffer van een verkeersongeval). Toch acht andere rechtspraak het kantonnement door de werkgever van het verschuldigde loon in strijd met artikel 5 van de loonbeschermingswet van 12 april 1965 die de vrije beschikking over het loon voorschrijft (Arbh. Brussel 12 maart 1987, *TSR* 1987, 227).

Daartegenover staat een meer extensieve stelling, die niet uitgaat van de aard van de schuldvordering zelf en de grondslag ervan, maar nagaat wat de functie is van de schuldvordering rekening houdend met de financiële toestand van de debiteur. Een schuldvordering die van natura niet alimentair is, kan wel dergelijke functie vervullen indien de schuldenaar in een behoeftige situatie verkeert. Volgens deze opvatting heeft de schuldvordering van de werknemer tot betaling van loon of van een opzegvergoeding een alimentaire functie, alsook de vordering van de handelsvertegenwoordiger tot het bekomen van commissieloon tot het verstrijken van het contract. Sommige Franse rechtspraak treedt deze stelling bij (J. MIGUET, *J.C.*, tw. *Exécution Provisoire*, fasc. 516-3, nr. 41-45).

Het is aangewezen de restrictieve interpretatie te verkiezen. De schuldeiser kan immers i.g.v. behoefte aan de rechtbank vragen het kantonnement uit te sluiten overeenkomstig artikel 1406.

b. Rechterlijk verbod

416 Het recht op kantonnement kan ook uitgesloten worden door de rechter ten gronde voor het geheel of een gedeelte van de uitgesproken veroordelingen indien de vertraging in de regeling de schuldeiser blootstelt aan een ernstig nadeel (art. 1406) (Antwerpen 11 februari 1987, *RW* 1986-87, 2640, noot J. LAENENS; Arbh. Luik 17 april 1990, *JLMB* 1991, 98; Luik 18 mei 1990, *RRD* 1990, 511). Voor de invoering van het Gerechtelijk Wetboek was de mogelijkheid van een rechterlijk verbod niet aan dergelijke voorwaarden onderworpen.

1. Uitdrukkelijk verzoek door de schuldeiser

417 Het rechterlijk kantonnementsverbod kan niet worden vermoed. Men mag niet vermoeden dat een door de wet erkend absoluut recht uitgesloten wordt. Het verbod kan evenmin ambtshalve door de rechter worden uitgesproken (Voorz. Rb. Brussel 2 februari 1949, *Pas.* 1949, III, 1, noot). De schuldenaar kan slechts beroofd worden van het recht op kantonnement indien de schuldeiser een gemotiveerd verzoek daartoe aan de rechter ten gronde voorlegt en indien daarover een formele en expliciete beschikking in het veroordelend vonnis voorkomt (C. CAENEPEEL, *a.w.*, 1856). De rechter moet de uitsluiting van het kantonnement voldoende motiveren.

De loutere omstandigheid dat het vonnis uitvoerbaar is bij voorraad, impliceert niet dat het kantonnement uitgesloten is. Uitvoerbaarheid bij voorraad en kantonnement zijn immers twee onderscheiden begrippen, waarvan de respectieve domeinen niet samenvallen, zodat de bodemrechter het kantonnement slechts kan verbieden als hem dit uitdrukkelijk wordt gevraagd. Men zou kunnen stellen dat een impliciet kantonnementsverbod wel volgt uit een veroordeling tot levensonderhoud, die krachtens de wet zelf het recht tot kantonnement uitsluit (art. 1404, eerste lid Ger.W.), zodat dit niet meer door de bodemrechter uitdrukkelijk moet worden verboden. Gelet op de onduidelijkheid te bepalen welke schuldvorderingen al dan niet tot levensonderhoud strekken in de zin van artikel 1404, eerste lid Ger.W., doet de onderhoudsgerechtigde schuldeiser er goed aan toch uitdrukkelijk het kantonnementsverbod door de rechter te doen opleggen. Dit verzoek zal wellicht aanleiding geven tot een jurisprudentiële afbakening van het begrip “levensonderhoud” dat tot op heden steeds zeer restrictief werd opgevat.

2. Aan de rechter die uitspraak doet over de vordering zelf

418 Dit verbod kan enkel worden opgelegd door de bodemrechter, of door de rechter in hoger beroep, niet door de beslagrechter of de voorzitter in kort geding, behoudens voor de veroordelingen die zij zelf zouden uitspreken (G. DE LEVAL, “L’examen du fond des affaires par le juge des référés”, *JT* 1986, 424, nr. 20). De feitenrechter is er beter dan de beslagrechter toe in staat de feitelijke elementen te beoordelen en er de gevolgen van af te wegen, rekening houdende met de gegevens van het geschil en met de rechten en de belangen van de partijen. Het recht van kantonnement kan slechts worden afgewezen wanneer de vertraging die de regeling van het geschil oploopt, een ernstig nadeel kan toebrengen aan de schuldeiser. De vordering tot uitsluiting van het kantonnement moet met spoed worden behandeld. De rechter in hoger beroep kan uitspraak doen over een vordering tot uitsluiting van het recht op kantonnement, alvorens de bij hem aanhangig gemaakte exceptie van onbevoegdheid van de eerste rechter te onderzoeken (Cass. 17 maart 2005, *Arr.Cass.* 2005, 640 en *RW.* 2008-09, 723). De appelrechter kan uitspraak doen over dergelijke vordering, ook al is die voor het eerst voor hem ingesteld (Cass. 19 september 2002, *Arr.Cass.* 2002, 1899 en *RW* 2003-04, 1021).

Indien de schuldeiser zou nalaten aan de rechter ten gronde een kantonnementsverbod te vragen of indien de bodemrechter verzuimd heeft daarover uitspraak te doen, is het niet de taak van de beslagrechter zich op dit delicate domein te begeven en hetzij op een voorheen niet geformuleerde vraag recht te doen, hetzij het vonnis van de bodemrechter op dat punt te hervormen of diens verzuim goed te maken.

Het komt de beslagrechter dus niet toe het kantonnement te verbieden wegens de vermoedelijke schade aan de schuldeiser, noch het kantonnementsverbod van de bodemrechter ongedaan te maken (Beslagr. Luik 12 januari 1987, *JT* 1987, 291; Beslagr. Brussel 12 december 1988, *JLMB* 1989, 175; Beslagr. Luik 3 januari 1990, *JLMB* 1990, 850). De beslagrechter kan het verbod zelfs niet ongedaan maken indien de bodemrechter dit verbod niet heeft gemotiveerd (*anders:* Beslagr.

Aarlen 27 januari 1976, *Jur.Liège* 1976, 284: de beslagrechter sprak een kantonnementsverbod uit ten behoeve van het slachtoffer van een verkeersongeval dat 100 % verlamd was, geen inkomsten had en nog geen enkele schadevergoeding had ontvangen). De beslagrechter kan evenmin de gedwongen tenuitvoerlegging schorsen van een uitvoerbare arbitrale beslissing, waarbij het kantonnement werd uitgesloten. Enkel de scheidsrechter kan het kantonnement verbieden wanneer hij overeenkomstig artikel 1709 Ger.W. de voorlopige tenuitvoerlegging van de arbitrale beslissing toestaat.

Het vonnis waarbij het recht op kantonnement overeenkomstig artikel 1406 Ger.W. wordt uitgesloten, is vatbaar voor hoger beroep (Brussel 9 oktober 1990, *JLMB* 1991, 341). De rechter in hoger beroep kan de in eerste aanleg toegestane voorlopige tenuitvoerlegging niet schorsen behoudens in geval van manifeste onwettigheid, maar hij kan wel – i.t.t. de beslagrechter – het in eerste aanleg opgelegd kantonnementsverbod ongedaan maken en de schuldenaar opnieuw toelating verlenen te kantonneren (Luik 17 maart 1987, *JLMB* 1987, 839; Arbh. Gent 9 januari 1989, *RW* 1988-89, 993; Brussel 31 januari 1990, *JLMB* 1990, 994, noot; Arbh. Luik 17 april 1990, *JLMB* 1991, 98; Luik 18 mei 1990, *JT* 1990, 675 en *RRD* 1991, 98).

Zo kan de appelrechter het kantonnementsverbod ongedaan maken wanneer niet blijkt dat het is opgelegd op grond dat een vertraging in de regeling de schuldeiser blootstelt aan een ernstig nadeel. Door het toelaten van het kantonnement in hoger beroep, terwijl dit door de eerste rechter werd uitgesloten, schorst de appelrechter niet de uitvoerbaarheid van het eerste vonnis en pleegt hij geen inbreuk op het verbod van artikel 1402 Ger.W. De uitvoerbaarheid sluit immers het recht op kantonnement niet automatisch uit. De appelrechter kan bv. het kantonnementsverbod ongedaan maken wanneer de financiële toestand van de schuldeiser doet uitschijnen dat de schuldenaar in geval van hervorming van het eerste vonnis de gelden die in voorlopige uitvoering van dit vonnis werden betaald, niet zal kunnen recupereren. Het kantonnementsverbod kan ook – i.t.t. het recht zelf – beperkt worden tot een gedeelte van het verschuldigde bedrag, of onderworpen worden aan de voorwaarde van een voorafgaande borgstelling door de schuldeiser. De appelrechter kan verder de schuldenaar verplichten te betalen aan een sekwester die ermee belast wordt op geregelde tijdstippen een bepaald bedrag aan de schuldeiser te betalen (vgl. art. 521, tweede lid NCPC; “En cas de condamnation au versement d’un capital en réparation d’un dommage corporel, le juge peut aussi ordonner que ce capital sera confié à un séquestre à charge d’en verser périodiquement à la victime la part que le juge détermine”).

De appelrechter kan ook voor het eerst een verbod tot kantonnement opleggen, wanneer hij bv. alvorens over de grond van de zaak uitspraak te doen overeenkomstig artikel 1401, eerste lid Ger.W., de voorlopige tenuitvoerlegging toestaat (Brussel 1 oktober 1987, *JT* 1987, 647). Volgens sommige rechtspraak en rechtsleer is dit echter niet mogelijk en kan de appelrechter het recht op kantonnement niet verbieden wanneer de eerste rechter dit niet heeft gedaan (Luik 28 juni 1985, *Jur.Liège* 1985, 486 met noot G. DE LEVAL; Luik

28 november 1985, *Jur.Liège* 1986, 313, noot; Luik 17 november 1987, *JLMB* 1987, 838; A.M. STRANART, a.w., *Cah.dr.jud.* 1991, (66), 77).

3. Ernstig nadeel voor de schuldeiser

419 Het verbod tot kantonnement moet gevorderd worden door de schuldeiser. Deze is verplicht zijn eis voldoende te motiveren door aan te tonen dat hij dringend de beschikking over de gelden nodig heeft. Enkel indien de vertraging in de regeling hem blootstelt aan een ernstig nadeel, kan het kantonnement verboden worden (Gent 22 december 1993, *P&B* 1994, 41, noot P. PLOVIE, "Motivering van het verbod tot kantonnement"; Brussel 25 april 1997, *P&B* 1997, 224; Gent 1 juni 2006, *P&B* 2007, 54; Beslagr. Brussel 14 januari 2005, *RABG* 2006, 349; Beslagr. Verviers 13 september 2006, *P&B* 2006, 279, noot D. MOUGENOT). Onder "ernstig nadeel" worden de levensbehoeften van de schuldeiser beoogd. Deze levensbehoeften zijn niet noodzakelijk behoeften aan eten en drinken, maar kunnen desgevallend slaan op het economische voortbestaan van een onderneming (Brussel 8 juli 1998, *JT* 1998, 796). Er is sprake van een ernstig nadeel, wanneer de schuldeiser de schadevergoeding nodig heeft om zijn eigen schuldeisers te kunnen betalen (Kh. Brussel 3 mei 1993, *TRV* 1994, 108, noot D. VAN GERVEN). Het niet onmiddellijk betalen van een som van 5.000.000 BEF ten gunste van een vennootschap waarvan het kapitaal gering is en het zakencijfer beperkt, kan het in artikel 1406 Ger.W. voorziene ernstig nadeel uitmaken (Bergen 15 december 1998, *RRD* 1999, 70). Een schuldeiser kan het kantonnement niet doen verbieden door te stellen dat dit verbod zijn debiteur aan geen enkel risico zou blootstellen omwille van de solvabiliteit van de schuldeiser zelf. Precies door dit argument toont de schuldeiser aan dat het verbod tot kantonnement niet nodig was (Luik 17 maart 1987, *JLMB* 1987, 838). Evenmin afdoende is het argument dat de schuldeiser een zware lening heeft af te betalen. Niet vereist is dat het gevreesde nadeel onherstelbaar zou zijn. Het kantonnement kan worden uitgesloten indien de litigieuze verbintenis niet ernstig betwist is of betwistbaar kan zijn (Kh. Brussel 16 mei 1991, *JT* 1991, 701).

Ingeval het kantonnementsverbod wordt gevraagd aan de appelrechter, is het aan de schuldeiser om te bewijzen dat hij een ernstig nadeel zou lijden door het behoud van het recht van de appellanten op kantonnement (Brussel 20 augustus 1992, *JT* 1993, 578). De appelrechter kan voorafgaand aan de beslissing ten gronde, uitspraak doen omtrent de vraag tot opheffing van het kantonnementsverbod en opnieuw toelating tot kantonneren bevelen (Gent 25 juni 1993, *P&B* 1993, 189; Gent 27 april 1995, *RW* 1995-96, 310, noot; J. VERSTAPPEN, "De bevoegdheden van de appelrechter inzake kantonnement", *TBBR* 1999, 239-244). Het verbod van kantonnement door de appelrechter is verantwoord op verzoek van een bejaarde geïntimeerde die geen middelen van bestaan heeft (Luik 30 april 1992, *JLMB* 1992, 729). Het is aan de appelrechter om zijn beslissing op dit punt te motiveren. Het nadeel voor de schuldeiser kan worden geacht ernstig te zijn indien er een dringende behoefte aan

contant geld bestaat om onmiddellijk opeisbare schuldvorderingen te kunnen voldoen (Brussel 28 oktober 1994, *JLMB* 1995, 951, noot P.H.). Wanneer uit de omstandigheden van de zaak blijkt dat indien de begunstigden van de bij voorraad uitvoerbare titel niet kunnen beschikken over een bijkomend bedrag, zij zouden blootgesteld zijn aan zware moeilijkheden die zouden kunnen leiden tot de verkoop van het onroerend goed waarvan zij eigenaar zijn, is er een ernstig nadeel in de zin van artikel 1406 Ger.W. Het hof dat uitspraak doet over de vordering tot verbod van kantonnement, mag de ernst van de betwisting van de appellanten niet onderzoeken (Luik 12 november 1992, *JLMB* 1993, 268).

De rechter ten gronde is verplicht het kantonnementsverbod voldoende te motiveren, ten einde een controle door de appelrechter mogelijk te maken. Wanneer gekantonneerd wordt in weerwil van een wettelijk of rechterlijk verbod, kan de schuldeiser niet vorderen dat de gekantonneerde bedragen worden vrijgegeven en moet hij de procedure in gedwongen tenuitvoerlegging vervolgen door derdenbeslag te leggen bij de derde-bewaarnemer. Het kantonnement blijft wel mogelijk zelfs bij wettelijk/rechterlijk verbod, wanneer de schorsing van de vervolging is bevolen.

C. PROCEDURE

420 De schuldenaar die veroordeeld is bij een uitvoerbare rechterlijke beslissing, kan de executie hiervan vermijden door overeenkomstig artikel 1403 Ger.W. in de Deposito- en Consignatiekas of in handen van een erkende of aangestelde sekwester, een bedrag in bewaring te geven, toereikend om tot waarborg te strekken voor de schuld in hoofdsom, interest en kosten. Zoals bij bewarend kantonnement kan dit kantonnement geschieden hetzij met tussenkomst van de beslagrechter die de modaliteiten nader omschrijft (art. 1403 Ger.W.), hetzij rechtstreeks in handen van de optredende gerechtsdeurwaarder die ertoe gehouden is de gelden binnen de drie dagen over te maken aan de Deposito- en Consignatiekas (art. 1405 Ger.W.). Een kantonnement in handen van een andere gerechtsdeurwaarder dan de optredende gerechtsdeurwaarder, voldoet niet aan de voorwaarden van artikel 1405 Ger.W. zodat de aldus onregelmatig gekantonneerde gelden bij later faillissement van de schuldenaar moeten terugkeren naar de massa (Kh. Charleroi 21 mei 2003, *RRD* 2003, afl. 108, 305).

Voor de omschrijving van beide modaliteiten kan verwezen worden naar wat reeds werd behandeld m.b.t. het bewarend beslag. Toch verdienen enkele bijzonderheden en verschillpunten de aandacht, i.h.b. inzake het bedrag en de samenstelling van het kantonnement.

D. BEDRAG

421 Het bedrag van het kantonnement moet toereikend zijn om de schuld in hoofdsom, interest en kosten te dekken.

Er heerst in de rechtspraak nogal wat verwarring omtrent de vraag welke interesten precies gekantonneerd moeten worden. Het kantonnement moet in elk geval de *interesten* omvatten die reeds *vervallen* zijn op het ogenblik dat tot kantonnement wordt overgegaan. Aangezien het uitvoerend kantonnement, dat uitgevoerd wordt met strikte naleving van de wettelijke bepalingen, geldt als voorwaardelijke betaling – i.t.t. bewarend kantonnement –, houden de interesten op te lopen vanaf de dag van de consignatie van de gelden door de schuldenaar. De storting aan de gerechtsdeurwaarder, of aan de bewaarnemer die door de beslagrechter werd aangewezen, werkt bevrijdend. De som die gekantonneerd wordt, moet aldus enkel de reeds vervallen rente omvatten. Nu artikel 1404, tweede lid Ger.W. bepaalt dat de storting geldt als betaling voor zover de beslagene erkent schuldenaar te zijn of als zodanig wordt erkend, staat vast dat na die datum geen interest meer kan verschuldigd zijn. Wanneer een uitvoerbaar vonnis waartegen verzet of hoger beroep is ingesteld, de schuldenaar heeft veroordeeld tot betaling van het bedrag van de schuldvordering in hoofdsom, doch de uitspraak over de interest heeft aangehouden, moet het kantonnement, om te gelden als betaling en de loop der interest te stuiten, betrekking hebben op de hoofdsom maar niet op de op de dag van het kantonnement vervallen interest (Cass. 5 september 1996, *JT* 1997, 25).

In het geval van een veroordeling van verscheidene hoofdelijke schuldenaars kan de beslaglegger tegen een enkele partij optreden zonder dat het kantonnement zou kunnen worden beperkt tot zijn hoofdelijk aandeel in de verschuldigde sommen (Beslagr. Namen 25 maart 2005, *JLMB* 2006, 1056). Een kantonnement voor een gedeelte van de in artikel 1405 Ger.W. bedoelde bedragen is ongeldig, behoudens indien een dergelijk gedeeltelijk kantonnement door de gerechtsdeurwaarder voor rekening van de schuldeiser werd aanvaard (Beslagr. Gent 20 januari 2009, *RW* 2009-10, 79).

De omstandigheid dat het de beslagrechter toekomt de modaliteiten van het kantonnement nader te bepalen kan niet voor gevolg hebben dat tegen de hierboven aangehaalde wettekst in, de storting zou worden bevolen van een bedrag overeenstemmend met de interest die zogezegd na de storting tot op de vermoedelijke datum van het tussen te komen arrest zou komen te vervallen. (*anders*: Voorz. Kh. Antwerpen 16 juli 1956, *JPA* 1956, 335 dat betreffende de interesten beslist dat een “geijkte rechtspraak beslist dat er in het bedrag dat dient geconsigneerd ten minste een jaar gerechtelijke interesten moet bijgerekend worden van dag af van de akte van beroep”; zie hierover C. CAENEPEEL, *a.w.*, 1860, nr. 45 en 1863, nr. 57).

Deze duidelijke stelling wordt niet steeds gevolgd wanneer het kantonnement niet conform de wettelijke bepalingen geschiedde, m.a.w. in geval van zgn. “oneigenlijk” of “minnelijk” kantonnement. In dergelijk geval blijft de wettelijke interest lastens de schuldenaar verder lopen tot op de dag van de volledige betaling. Een oneigenlijk kantonnement door de schuldenaar-appellant werkt niet bevrijdend zolang de geïntimeerde niet akkoord ging met deze wijze

van kantonneren (Beslagnr. Hasselt 5 januari 1988, AR nr. 87.b.779, *onuitg.*, bevestigd door Antwerpen 15 mei 1990, AR nr. 555/88, *onuitg.*). Tot op de dag van de werkelijke betaling moet de schuldenaar interest op zijn schuld betalen.

Indien en voor zover men aanvaardt dat een minnelijk kantonnement, buiten de wettelijke voorwaarden maar mét toestemming van de geïntimeerde, als voorwaardelijke betaling kan gelden, houden de interesten – zoals bij wettelijk kantonnement – op te lopen vanaf de consignatie. De toestemming van de geïntimeerde is echter strikt vereist. In geval van samenloop zullen alle schuldeisers hun akkoord met dit minnelijk kantonnement moeten betuigen. Wel is het zo dat, vermits het kantonnement als voorwaardelijke betaling geldt, de interest die zij in de Deposito- en Consignatiekas of in handen van de aangestelde sekwester (bv. bankinstelling) zal opbrengen, zal besteed worden ter aflossing van de vordering van de geïntimeerde voor zover hij door het appèlgerecht als schuldeiser zal worden erkend. In het andere geval moet aan de schuldenaar het gekantonneerde bedrag met interesten dat het heeft opgebracht worden terugbetaald.

E. SAMENSTELLING VAN HET BEDRAG

422 Anders dan bij bewarend beslag, kan het kantonnement bij uitvoerend beslag enkel worden samengesteld uit gelden, vermits het als voorwaardelijke betaling moet kunnen gelden. Kantonnement in andere roerende waarden, bv. door het deponeren van goud bij de bank is bijgevolg uitgesloten. Het kantonnement moet immers beantwoorden aan de oorzaken van het beslag in hoofdsom, interest en kosten, terwijl de fluctuatie van de goudkoers deze overeenstemming niet kan waarborgen. Bovendien brengt het deponeren van goud bij de bank geen interesten voort (Beslagnr. Luik 23 mei 1990, *JLMB* 1991, 104). Ook een bankwaarborg moet worden geweerd uit het debat betreffende het kantonnement. Preventief ingeroepen voor de bodemrechter, zou de bankwaarborg voor de debiteur misschien als gevolg kunnen hebben dat het vonnis niet voorzien wordt van een voorlopige tenuitvoerlegging, maar na de uitspraak van het vonnis kan de debiteur niet eisen dat het kantonnement wordt vervangen door een bankwaarborg (Luik 10 december 1998, *JLMB* 1999, 417).

Indien het kantonnement echter op verzoek van de schuldeiser wordt vervangen door een borgstelling, dan zijn de kosten van de borgstelling ten laste van de schuldeiser (Bergen 28 juni 1988, *JLMB* 1988, 1350 en *JT* 1988, 634). De schuldeiser kan weigeren in te stemmen met de zekerheidsstelling door een derde die zich borg stelt voor de terugbetaling van de gelden ingeval het vonnis zou worden hervormd. Deze borgstelling biedt niet dezelfde voordelen als het kantonnement: de solvabiliteit van de borg kan verminderd zijn op het ogenblik dat geoordeeld wordt over het verhaal van de schuldenaar en bovendien kan de borg te kwader trouw zijn (Beslagnr. Brussel 21 februari 1990, *JLMB* 1991, 104). Ook een bankwaarborg brengt niet de betaling tweeweg die

een voorlopige uitvoering veronderstelt en brengt de schuldeiser niet de zekerheid mee dat hij de fondsen zal krijgen op de dag van het arrest dat de rechtspleging in hoger beroep beëindigt. Door de voorlopige uitvoering die door de eerste rechter was bevolen te beperken tot de afgifte van een bankwaarborg, komt men tot een uitstel van uitvoering, wat niet toegestaan is en door de appelrechter niet kan worden toegelaten (zie J. BUYLE en M. DELIERNEUX, "La garantie à première demande et le cantonnement", *TBH*2003, 50-51; "Conjugaison des principes de la garantie à première demande avec ceux du cantonnement", *TBH* 2005, 179-180).

Het kantonnement kan evenmin samengesteld worden door gespreide stortingen, noch kan door de beslagrechter aan de schuldenaar uitstel worden verleend om het te kantonneren bedrag bijeen te brengen, wat zou neerkomen op een ongeoorloofde schorsing van een onmiddellijk uitvoerbaar vonnis en bijgevolg op een overtreding van het verbod van artikel 1333, tweede lid en artikel 1402 Ger.W. (J. VAN COMPERNOLLE, "Examen de jurisprudence", *RCJB* 1987, 432; Luik 27 september 1990, *JLMB* 1991, 81). Alleen de rechter ten gronde of de appelrechter krachtens artikel 1401 Ger.W., kunnen bij het toestaan van de voorlopige tenuitvoerlegging aan de schuldenaar een termijn toekennen om het volledige bedrag van het kantonnement samen te stellen.

Het kantonnement bij voorafneming veronderstelt dat het door de debiteur gedeponeerde bedrag wordt voorafgenomen op de schuld van de derde-beslagene t.a.v. hem. Het kantonnement gebeurt in dit geval door de debiteur en niet door de derde-beslagene (Brussel 14 november 1995, *P&B* 1996, 140).

423 De dwangsommen die verschuldigd zijn krachtens een bij voorraad uitvoerbare beslissing, waartegen hoger beroep werd aangetekend, kunnen het voorwerp uitmaken van een kantonnement. Wanneer de door de schuldenaar verschuldigde som wordt gestort op een bankrekening op zijn naam en die van zijn raadsman, levert dit geen kantonnement op in de zin van artikel 1404 Ger.W. (Beslagr. Luik 9 mei 1994, *JLMB* 1994, 1315 en *JT* 1995, 111).

§ 2. Kantonnement van het voorwerp van het uitvoerend beslag

424 Wanneer uitvoerend beslag werd gelegd op gelden of roerende goederen die in handen van een andere persoon dan de schuldenaar zijn, kunnen deze schuldenaar, de derde die ze onder zich heeft, en de schuldeiser die ze in beslag genomen heeft, zich wenden tot de beslagrechter om te doen bevelen dat de gelden of roerende goederen in bewaring zullen worden gegeven aan een erkende of aangestelde sekwester, dan wel, wanneer het vaststaande of te vervallen bedragen betreft, aan de Deposito- en Consignatiekas (art. 1407 Ger.W.). Voor de toepassingsvoorwaarden en gevolgen van deze kantonnementsvorm zij verwezen naar de uiteenzetting desbetreffend bij het bewarend kantonnement (afdeling II, § 2).

Specifiek voor het kantonement van het voorwerp van het uitvoerend beslag, kan de vraag worden gesteld of deze kantonnementsvorm aan dezelfde beperkingen onderworpen is als het kantonement van de oorzaken van dit beslag, zoals hierboven omschreven (zie onder § 1). Meer bepaald rijst de vraag of het kantonement van het voorwerp van het beslag ook uitgesloten is wanneer de oorzaak van het beslag een schuldvordering tot levensonderhoud betreft, naar analogie met artikel 1404 Ger.W. Laatstgenoemde bepaling verbiedt de alimentatieplichtige bij wie roerend of onroerend uitvoerend beslag wordt gelegd, een toevlucht te nemen tot het kantonement om zijn betalingsplicht in handen van de alimentatiegerechtigde te omzeilen. Kan de derde-beslagene bij wie voor de alimentatieschuldvordering (oorzaak) beslag wordt gelegd op de vordering die de alimentatieplichtige lastens de derde-beslagene bezit (voorwerp), aan de beslagrechter vragen om het voorwerp van het beslag te kantonneren overeenkomstig artikel 1407 Ger.W., zelfs indien de oorzaak van het beslag een alimentatieschuldvordering is? In de eerste plaats moet erop gewezen worden dat artikel 1407 Ger.W. niet zoals artikel 1404 Ger.W. het kantonement van het voorwerp van het beslag verbiedt bij vordering tot levensonderhoud. Vervolgens kan artikel 1404 Ger.W. evenmin naar analogie worden toegepast: waar dit artikel het kantonement regelt van de oorzaken van het beslag, die een voorwaardelijke betaling uitmaken, regelt artikel 1407 Ger.W. enkel het kantonement van het voorwerp van het beslag, dat slechts de verplaatsing beoogt van het beslagen voorwerp op verzoek van de derde, schuldeiser of schuldenaar. Twee situaties kunnen zich voordoen: in de eerste plaats kan de beslagen schuldenaar binnen de 15 dagen verzet doen tegen het derdenbeslag, of kan de derde zijn schuld ten aanzien van de schuldenaar betwisten voor de beslagrechter die de zaak naar de bodemrechter verwijst (art. 1543, tweede lid Ger.W.). De derde-beslagene zou, in afwachting van de beslissing van de beslag- of bodemrechter, aan de beslagrechter toelating kunnen vragen het voorwerp van het beslag te kantonneren. De beslagrechter zal dit echter weigeren gelet op het alimentair karakter van de schuldvordering die oorzaak is van het beslag, en die vaak uitvoerbaar bij voorraad is. Aldus wordt de alimentatiegerechtigde dezelfde bescherming geboden bij uitvoerend derdenbeslag als bij uitvoerend roerend/onroerend beslag. In elk geval kan de derde-beslagene tot afgifte worden gedwongen op de dag waarop de beslissing op verzet hem betekend is (art. 1543, tweede lid Ger.W.).

In de tweede plaats zal de derde-beslagene, mocht de schuldenaar geen verzet doen, na 17 dagen vanaf de aanzegging van het beslag, verplicht kunnen worden tot afgifte door de beslagleggende schuldeiser. Hij kan deze afgifteplicht niet omzeilen door een verzoek om te kantonneren overeenkomstig artikel 1407 Ger.W. dat de beslagrechter zal moeten afwijzen. Dit verzoek kan dus niet meer geschieden nadat de derde-beslagene overeenkomstig artikel 1543, eerste lid Ger.W., op overlegging van het exploit van aanzegging, werd aangemaand afgifte te doen in handen van de gerechtsdeurwaarder. Zolang hij evenwel niet tot afgifte gedwongen werd kan de derde-beslagene wel vragen om het voorwerp te kantonneren. Dit verzoek moet niet gebeuren

binnen de 15 dagen na de aanzegging van het derdenbeslag aan de schuldenaar (Beslagr. Antwerpen 17 april 1989, *onuitg.*, AR 38.790). Ook dit verzoek wordt onderworpen aan de beoordeling van de beslagrechter die moet onderzoeken of de derde-beslagene redenen heeft om de afgifte van de gelden waartoe hij verplicht is, door het kantonnement te omzeilen. Een gedeeltelijk kantonnement van het voorwerp van het beslag is verboden, maar de beslagrechter kan wel een korte termijn toestaan om de nodige fondsen te verzamelen.

§ 3. Gevolgen

A. KANTONNEMENT VAN DE OORZAKEN VAN HET BESLAG

425 Dit kantonnement beschermt de schuldenaar tegen mogelijke insolventie van de schuldeiser, heft de onbeschikbaarheid van het beslagene op en vermijdt de nadelige publicatie van de beslagberichten. Ook de schuldeiser wordt beschermd tegen de insolventie van de schuldenaar doch hij kan niet meteen beschikken over de gekantonneerde gelden wat vooral voor behoeftige schuldeisers zeer ernstige gevolgen kan hebben. Vandaar dat aan het uitvoerend kantonnement door de wet meer beperkingen werden gesteld (R. BACCARA, “Le cantonnement sur exécution provisoire”, *JT* 1949, 177). Wanneer de uitvoerbare beslissing door de appelrechter wordt vernietigd kan de schuldenaar de onmiddellijke vrijgave van de gelden met interest eisen, onverminderd een recht op schadevergoeding lastens de schuldeiser (Brussel 14 november 1995, *P&B* 1996, 140). De weigering van de schuldeiser maakt een feitelijkheid uit waaraan de rechter in kort geding een einde kan stellen.

In tegenstelling tot het bewarend kantonnement, geldt het kantonnement bij uitvoerend beslag als voorwaardelijke betaling aan de schuldeiser die bijgevolg beschermd wordt tegen het risico van insolventie van de schuldenaar en geen samenloop meer moet vrezen met andere schuldeisers van deze schuldenaar en zodat hij de sanctie van de nietigheid van rechtswege van artikel 17 Faill.W. in geval van faillissement kan ontlopen. De betaling aan de schuldeiser is tegenwerpelijk aan de andere schuldeisers onder voorbehoud van toepassing van de artikelen 18-20 Faill.W. in geval van faillissement. De consignatie geschiedt met bijzondere bestemming van de som tot afdoening van de schuldvordering van de beslaglegger en geldt als voorwaardelijke betaling, voor zover de schuldenaar erkent schuldenaar te zijn of als zodanig wordt erkend (zie hierover o.m. C. CAENEPEEL, “Over het kantonnement”, *RW* 1964-65, 1848 e.v.). Vanaf het tijdstip van het kantonnement is de schuldenaar geen interest meer verschuldigd. De schuldeiser is gebonden door de aanvaarding door de instrumenterende gerechtsdeurwaarder van de omvang van het te kantonneren bedrag (Antwerpen 19 april 2006, *RW* 2006-07, 1130).

De storting geldt als betaling wanneer bewezen wordt dat de beslaglegger schuldeiser is van de beslagene, ook als het door de schuldeiser gelegde beslag nietig is (G. DE LEVAL, *Traité*, 581, nr. 276). De eigendomsoverdracht ten

voordele van de schuldeiser geschiedt met terugwerkende kracht tot op de dag van de consignatie wanneer het eerste vonnis wordt bevestigd. De schuldeiser kan de vrijgave eisen van de gelden met de interesten die de gekantonneerde gelden inmiddels hebben opgebracht. Er dient wel aan herinnerd dat de hoofdsom vanaf de consignatie geen interesten genereert wat niet belet dat de gekantonneerde gelden met de interest die zij opbrengen (rente van de Deposito- en Consignatiekas of van de als sekwester aangestelde bank) aan de schuldeiser worden uitgekeerd bij bevestiging van het eerste vonnis, of aan de schuldenaar worden terugbetaald bij vernietiging hiervan.

Wanneer het kantonnement door de schuldenaar wordt gevraagd, blijven de kosten hieraan verbonden ten zijnen laste, zélf s bij een gedeeltelijke hervorming van de beslissing die tot het kantonnement heeft geleid. Ook de uitvoeringskosten moeten worden betaald door de partij tegen wie de uitvoering wordt gevorderd. De door de schuldenaar gevorderde intresten op het deel van de geconsigneerde fondsen die hem moeten worden terugbetaald, stemmen overeen met de interesten die de fondsen gekantonneerd bij de Deposito- en Consignatiekas opbrengen, en dit op dezelfde wijze als het bedrag dat de schuldenaar ontvangt en hem toekomt, verhoogd met de intresten die het depot heeft opgebracht (zie Beslagr.Namen 24 juni 2005, *JLMB* 2006, 1058).

De bewaarnemer moet de gelden in bewaring houden tot een uitvoerbare titel de persoon aanwijst aan wie de gelden moeten gestort worden (art. 1388 Ger.W.). Hij is niet aansprakelijk wanneer hij weigert de gelden vrij te geven tot de betwisting tussen de schuldeisers opgelost is.

B. KANTONNEMENT VAN HET VOORWERP VAN HET BESLAG

426 Zoals bij bewarend beslag heeft het kantonnement van het voorwerp van het uitvoerend beslag slechts tot gevolg dat dit voorwerp van het beslag wordt verplaatst (zie boven, nr. 407). Het principe zelf van het beslag blijft bestaan. Waar het kantonnement van de oorzaken van het beslag enkel door de schuldenaar kan gevraagd worden, kan het voorwerp van het beslag gekantonneerd worden op verzoek van de schuldenaar, de derde bij wie beslag werd gelegd, of de schuldeiser. De opportuniteit van de uitoefening van dit recht op kantonnement kan niet beoordeeld worden door de beslagrechter. De beslagen goederen/gelden blijven verder onbeschikbaar bij de sekwester of de Deposito- en Consignatiekas waar ze in bewaring worden gegeven. Dit kantonnement mag de rechten van andere schuldeisers niet schaden. De beslaglegger kan dus nog verder in samenloop komen met andere schuldeisers van de beslagene. Het kan niet worden beschouwd als een voorwaardelijke betaling in de zin van artikel 1404, tweede lid Ger.W., noch een bevrijding van het beslagene, zoals bedoeld in artikel 1403 Ger.W. (Beslagr. Luik 23 december 1996, *JLMB* 1997, 928, noot VAN DEN HASELKAMP-HANSENNE, “Saisie-arrêt et traite: cantonnement de l’objet de la saisie”; *anders*: F. TOP, *a.w.*, *TPR* 1983, 409-410, nr. 96; D. CHABOT-LÉONARD, *a.w.*,

301). Het voorwerp van het kantonnement wordt wel onttrokken aan de samenloop met de schuldeisers van de derde.

De loop van de interessen van de schuldvordering die de beslaglegger heeft t.a.v. de schuldenaar wordt niet geschorst. Na dit kantonnement zal elke proceshandeling die voordien bij de derde-beslagene moest gebeuren, geldig bij de bewaarder kunnen gesteld worden. Concreet betekent dit dat door dit kantonnement het uitvoerend beslag niet wordt tegengehouden. Hoewel de beslagrechter de opportuniteit van dit kantonnement niet mag beoordelen kan hij wel appreciëren of het gevraagde kantonnement het doel kan nakoemen dat in de wet met dit soort van kantonnement wordt bedoeld. Het kantonnement mag niet van het doel worden afgewend door de derde-beslagene die het kantonnement inroept om te weigeren afgifte te doen van de onder beslag liggende gelden, waartoe hij verplicht is overeenkomstig artikel 1543 Ger.W., na het verstrijken van de voorziene termijn van 17 dagen (Beslagr. Antwerpen 17 april 1990, AR nr. 38.790, *onuitg.*).

Door het kantonnement van het voorwerp van het beslag kan de derde-beslagene zich bevrijden van alle lasten en onaangenaamheden verbonden aan de onbeschikbaarheid van de in beslag genomen goederen, bv. zijn plicht tot het betalen van interest op de eisbare gelden voldoen door deze gelden te kantonneren (Arbrb. Luik 7 december 1990, *JTT* 1991, 199). Aangezien de werknemer enkel recht heeft op de betaling van het nettoloon is dit de maatstaf voor de bepaling van het te kantonneren bedrag (Beslag Doornik 1 oktober 2004, *JLMB* 2005, 848; zie nader E. DIRIX, “Overzicht van rechtspraak”, *TPR* 2007, 2071, 47).

§ 4. Minnelijk kantonnement

A. DOELSTELLING

427 Gelet op de vaak omslachtige en tijdrovende procedure van het wettelijk kantonnement, en vooral omwille van de lage rente die de Deposito- en Consignatiekas op de gelden toestaat, ontstond in de praktijk behoefte aan een meer informele vorm van kantonnement die van een hogere interest kan genieten. Zo groeide de vaak toegepaste praktijk om de gelden waartoe de schuldenaar bij een uitvoerbare beslissing is veroordeeld op een gemeenschappelijke rekening op naam van beide raadslieden te blokkeren.

Een minnelijk kantonnement is ook denkbaar bij **bewarend beslag** (zie hierover DIRIX en BROECKX, “Overzicht van rechtspraak”, *TPR* 1996, 1425, nr. 48).

Deze praktijk wordt omschreven als het “**oneigenlijk**” of “**minnelijk**” kantonnement. De juiste draagwijdte van dit “oneigenlijk” kantonnement en de gevolgen ervan zijn het voorwerp van controverse.

B. TEGENWERPELIJKHEID

1. *Restrictieve opvatting*

428 Een gedeelte van de rechtspraak hield aanvankelijk vast aan een strikte toepassing van de wettelijke bepalingen (Brussel 10 februari 1987, *JLMB* 1987, 543; Bergen 23 mei 1990, *JLMB* 1990, 1103 inzake kantonement na bewarend derdenbeslag). Omwille van de gunstige positie die de schuldeiser ingevolge de voorwaardelijke betaling na kantonement verwerft ten aanzien van andere schuldeisers, met wie hij niet in samenloop komt, moet het toepassingsgebied van dit kantonement en de voorwaardelijke betaling die het meebrengt, strikt beperkt blijven tot de storting die conform de wettelijke voorwaarden werd gedaan aan de gerechtsdeurwaarder of volgens de modaliteiten bepaald door de beslagrechter. Het kantonement dat niet wordt uitgevoerd conform de wettelijke bepalingen, zou bijgevolg niet de gevolgen van het wettelijk kantonement kunnen hebben. Wanneer de beslaglegger na het vonnis van de beslagrechter toch toestemt in een andere bewaargeving dan die bepaald in het vonnis, dan zal deze bewaargeving niet als betaling kunnen gelden tegenover andere schuldeisers. De bedragen die gestort werden op de gemeenschappelijke rekening, zouden eigendom blijven van de beslagene-solvens. Een gedeelte van de rechtspraak blijft vasthouden aan deze restrictieve opvatting (Brussel 16 december 1997, *TBBR* 1999, 472, noot G. VAN MELLAERT; Luik 7 maart 1996, *JLMB* 1997, 404).

Deze houding is ingegeven door de overweging dat artikel 1404, tweede lid een uitzondering vormt op de algemene regel dat een schuldenaar niet op een aan derden tegenwerpelijke wijze aan een deel van zijn goederen een bijzondere bestemming kan geven en het onttrekken aan het gemeenschappelijk onderpand van de schuldeisers, verzekerd door artikelen 7 en 8 Hyp.W. Een oneigenlijk kantonement op een gemeenschappelijke bankrekening op naam van twee advocaten, heeft geen voorwaardelijke betaling tot gevolg in de zin van artikel 1404, tweede lid Ger.W., zodat de geblokkeerde gelden onderworpen worden aan de samenloop met andere schuldeisers. Het oneigenlijk kantonement mag geen voorrecht creëren dat niet door de wet werd voorzien (G. DE LEVAL, "L'opposabilité d'une convention tenant lieu de cantonnement sur exécution provisoire", *Ann.dr.Liège* 1990, 65; J.L. LEDOUX, *a.w.*, *JT* 1989, 619-620, nr. 30).

2. *Extensieve opvatting*

429 Volgens een ander gedeelte van de rechtspraak en rechtsleer, wordt daarentegen terecht verdedigd dat de consignatie op een gemeenschappelijke rekening een werkelijke betaling uitmaakt (Gent 29 april 1989, *RW* 1989-90, 992; Brussel 18 december 1991, *JLMB* 1992, 701; Antwerpen 26 maart 1991, *RW* 1991-92, 1066; Bergen 5 april 1995, *RRD* 1995, 464 en *P&B* 1996, 100; Gent 26 april 1996, *RW* 1996-97, 680; Brussel 18 december 1991, *JT* 1992, 601, met noot GREGOIRE; E. DIRIX en K. BROECKX, "Overzicht van recht-

spraak”, *TPR* 1991, 116 e.v. en *TPR* 1996, 1422 e.v.). Deze *sui generis*-overeenkomst is tegenwerpelijk aan de andere schuldeisers wanneer zij tussen de partijen geldig tot stand is gekomen (*RPDB*, Compl. VIII, *La saisie-arrêt bancaire*, nr. 169). Een latere samenloop (bv. beslag) kan de werking ervan niet verstoren. In geval van faillissement doet artikel 16 Faill.W. geen afbreuk aan de tegenwerpelijkheid van deze overeenkomst aan de boedel wanneer de overeenkomst werd gesloten voor de faillietverklaring (Bergen 20 juni 1989, *TBH* 1990, 883 en *Ann.dr.Liège* 1990, 65).

Worden de gelden werkelijk overhandigd aan de wederpartij of aan een overeengekomen derde, dan kan zo'n “kantonnement” inderdaad beschouwd worden als een betaling van een geldsom tot zekerheid, een rechtsfiguur waarvan de tegenwerpelijkheid aan derden traditioneel wordt aanvaard. Zij vertoont ook gelijkenis met een *escrow-account* (zie verder, nr. 731), een kwaliteitsrekening en een delegatieovereenkomst (zie verder, nr. 699), stuk voor stuk rechtsfiguren waarvan de externe werking wordt aanvaard.

430 Het Hof van Cassatie heeft voor het eerst impliciet de rechtsgeldigheid van het minnelijk kantonnement aangenomen in het arrest van 9 november 1990 (Cass. 9 november 1990, *Arr.Cass.* 1990-91, 288, *Pas.* 1991, I, 256 en *RW* 1991-92, 535, noot DIRIX; M. STORME, “Minnelijk kantonnement: een perfect geldige delegatie”, *TPR* 2003, 1299-1308; F. GEORGES, “Cantonnements et consignations”, *JT* 2004, 125-134). Het Hof van Cassatie wijst erop dat de feitenrechters op onaantastbare wijze in feite oordelen over de bedoeling van de partijen bij de consignatie van de gelden. Een minnelijk kantonnement geldt enkel als voorwaardelijke betaling indien dit overeenstemt met de bedoeling van de partijen (Beslagr. Gent 27 september 2005, *RW* 2006-07, 410). De feitenrechter kan uit de briefwisseling die tussen de advocaten van partijen werd gevoerd afleiden dat de consignatie van de gelden geschiedde onder de dreiging van een gedwongen tenuitvoerlegging en dat de partijen de bedoeling hadden de consignatie te doen gelden als een betaling, zij het dan met een blokkering van de fondsen op een rekening totdat over het bodemgeschil definitief werd beslist. Een consignatie van een som geld moet niet noodzakelijk als een bewaargeving worden beschouwd doch kan onder omstandigheden als voorwaardelijke betaling worden uitgelegd. Naargelang de bedoeling van de partijen kan het minnelijk kantonnement, zoals het wettelijk kantonnement, een werkelijke betaling totstandbrengen, of alleen een consignatie tot zekerheid inhouden. Is het kantonnement enkel als garantie verstrekt, dan blijft de geconsigneerde geldsom tot het vermogen van de schuldenaar behoren en blijven de interesten ten voordele van de schuldeiser lopen (Gent 30 mei 1995, *P&B* 1996, 105 en *RW* 1996-97, 678 met noot; Bergen 3 oktober 2005, *JLMB* 2006, 927. In deze zaak bleek uit de stukken dat de schuldeisers na de betekening van het veroordelend vonnis geen verdere gedwongen uitvoering van het vonnis hadden nagestreefd, maar integendeel het resultaat van de beroepsprocedure wensten af te wachten. De veroordeelde schuldenaar is overgegaan tot vrijwillige betaling van de hoofdsom

van de schuld, zonder interesten en kosten en zonder enig akkoord van de schuldeisers. Bijgevolg kan er geen sprake zijn van een minnelijk kantonnement en is de schuldeiser gerechtigd op de interesten, vervallen na de datum van de betaling).

Na het cassatiearrest van 9 november 1990 kan er geen twijfel meer bestaan over de mogelijke tegenwerpelijke van een minnelijk kantonnement. Het enige verschil tussen het kantonnement krachtens het Ger.W. en het “minnelijk” kantonnement is dat deze laatste vorm de medewerking behoeft van de beide procespartijen (*RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie-arrêt bancaire*, nr. 170; GREGOIRE, *a.w.*, 605).

Het Hof van Cassatie heeft zijn standpunt andermaal bevestigd in het arrest van 2 februari 2007. In dit arrest erkent het Hof uitdrukkelijk de tegenwerpelijke van het minnelijk kantonnement. Indien het minnelijk kantonnement geldig tot stand komt tussen partijen, is het ook tegenwerpelijk *erga omnes*. Alles hangt af van de bedoeling van partijen (Cass. 2 februari 2007, *RW* 2006-07, 1679, *TBH* 2007, 341 en *JT* 2007, 527; V. SAGAERT, “Het Hof van Cassatie geeft groen licht voor het minnelijk kantonnement” (noot onder Cass. 2 februari 2007), *RW* 2006-07, 1679; I. PEETERS en A. ZENNER, “Het minnelijk kantonnement uitdrukkelijk erkend als een samenloopvermijdend contractueel waarborgmechanisme”, *TBH* 2007, 351-358; C. ALTER, “Cantonnement amiable, affectation de compte et concours: état de la question”, *JT* 2007, 530-533).

In het arrest van 2 februari 2007 stelt het Hof van Cassatie wel dat – indien de *solvens* na het kantonnement failliet verklaard wordt – de curator niettemin “de afgifte van het gekantonnerde bedrag mag vorderen en er de bestemming aan geven die zal volgen uit de beslissing van de rechter”. Op het eerste gezicht lijkt deze overweging in tegenstrijd met de overweging dat de latere samenloop geen afbreuk doet aan de werking van een minnelijk kantonnement. Dit moet worden verklaard aan de hand van de specifieke omstandigheden van de zaak. De gekantonnerde gelden waren afkomstig uit de verzilvering van een handelszaak in het gerechtelijk akkoord en de commissaris inzake opschorting maakte aanspraak op de kosten van de pandverzilvering als boedelschuld. Het bestreden arrest van de appelrechter had beslist dat de boedelschulden, die concreet en nuttig waren voor het verkrijgen van de gekantonnerde gelden, door de bewindvoerder in aftrek mochten worden genomen.

Het is echter voor de kwalificatie van een voorwaardelijke betaling niet voldoende dat de partijen overeenkomen dat een en ander als betaling zal gelden. Verder is vereist dat de geldsom ook effectief buiten de macht van de *solvens* wordt geplaatst. Dit kan geschieden door het overhandigen van de gelden hetzij aan de schuldeiser zelf, hetzij aan een overeengekomen derde die over de sommen zal beschikken volgens de gemaakte afspraken.

C. GEVOLGEN

431 Het “minnelijk” kantonnement heeft zoals gezegd eveneens *externe werking*. Een later beslag door schuldeisers van de partijen of een faillissement kan de werking ervan niet verstoren. Schuldeisers van de partijen

hebben zich bij de werking ervan neer te leggen. Zij kunnen op de gelden niet meer rechten doen gelden dan de partijen zelf (zie verder, nr. 714).

Net zoals de overhandiging van een geldsom tot zekerheid, een zekerheidsfiguur die algemeen wordt erkend, strekt het kantonnement tot zekerheid. Van enige wetsontduiking kan hierbij geen sprake zijn. Het argument dat het minnelijk kantonnement buiten de controle van de beslagrechter blijft, overtuigt niet. Indien het minnelijk kantonnement inderdaad tot gevolgen zou leiden die onverzoenbaar zijn met de preferentieproblematiek (art. 7 en 8 Hyp.W.), dan valt niet in te zien hoe een rechterlijke tussenkomst zo een inbreuk op het gelijkheidsbeginsel zou kunnen rechtvaardigen.

De gevolgen van het minnelijk kantonnement worden bepaald door de strekking van de overeenkomst, niet enkel in de interne verhouding, maar ook in de onderlinge verhouding tussen partijen. In de regel mag worden aangenomen dat de partijen een voorwaardelijke betaling hebben bedoeld. Dit betekent dat de schuldenaar bevrijd is voor de interesten die na de storting zijn vervallen. Deze vragen zullen echter worden gedetermineerd door de afspraken van de partijen (bv. *Gent* 30 mei 1995, *RW* 1996-97, 678; *Antwerpen* 2 april 1996, *RW* 1996-97, 679).

In geval van een bewarend beslag, mag als uitgangspunt worden genomen dat de partijen moeten geacht worden aansluiting te zoeken bij het kantonnement zoals geregeld in het Ger.W. In principe wordt derhalve geen voorwaardelijke betaling beoogd. Dit heeft ook tot gevolg dat de schuldenaar nog verder de interesten verschuldigd is die vervallen zijn sinds het kantonnement (*Gent* 4 januari 1994, *P&B* 1994-3, 77 met noot *BRIJS*).

AFDELING IV

BEVOEGDHEID BESLAGRECHTER EN VOORZITTER IN KORT GEDING INZAKE KANTONNEMENT

432 De schuldenaar is niet verplicht aan de beslagrechter een voorafgaande toelating te vragen tot kantonnement. De beslagrechter is niet bevoegd om de opportuniteit van het kantonnement te beoordelen. Hij gaat enkel na of de voorwaarden tot kantonnement vervuld zijn en stelt de modaliteiten daarvan vast. De beslagrechter kan vaststellen dat de schuldenaar het recht tot kantonnement verloren heeft, wanneer de beslissing in kracht van gewijsde is getreden. Indien de beslissing uitvoerbaar is bij voorraad, met uitsluiting van het recht tot kantonnement, kan de beslagrechter de verdere tenuitvoerlegging niet schorsen. De beslissing om de verdere executie van een uitvoerbare beslissing, waarbij de bodemrechter het kantonnement uitgesloten had, afhankelijk te maken van de storting van een bedrag, moet dan ook verworpen worden. De beslagrechter is onbevoegd om zich uit te spreken over de rechtsgeldigheid van een penaal beslag.

Bij dringende noodzakelijkheid kan ook de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, zetelend in kort geding, uitspraak doen over een geschil in verband met kantonnement. De rechter in kort geding mag niet op eenzijdig verzoekschrift een sekwester aanstellen over een som geld die ter

uitvoering van een uitvoerbaar arrest moet betaald worden, in afwachting van een uitspraak over een cassatieberoep (S. BOELAERT en A. DE CORT, "Aanstelling van een sekwester tijdens een voorziening in cassatie" (noot onder Gent 9 juni 1987), *RW* 1988-89, 14).

HOOFDSTUK V BEWAREND BESLAG

AFDELING I

BEGRIP EN GEVOLGEN

§ 1. Algemeen

433 Het vermogen van een schuldenaar vormt het gezamenlijk onderpand voor zijn schuldeisers. Dit vermogen is echter een fluctuerend gegeven; de schuldeisers zullen de wijzigingen ervan moeten ondergaan. Door middel van het leggen van een bewarend beslag kan nu de bestuursbevoegdheid van de debiteur van de onder beslag liggende goederen aan banden worden gelegd. Door het beslag worden die goederen – zoals het heet – “onder de hand van het gerecht” geplaatst waardoor de latere uitwinning is veilig gesteld.

Het recht om bewarend beslag te leggen komt toe aan iedere schuldeiser wiens vordering aan bepaalde kwaliteiten beantwoordt (zie verder, nr. 455). Het bedrag van de schuldvordering speelt geen rol. Evenmin de waarde van de in beslag genomen goederen; een beslag verschaft immers geen voorrecht. Een schuldeiser kan voor dezelfde schuldvordering ook diverse bewarende beslagen leggen op onderscheiden vermogensbestanddelen (roerend goed, onroerend goed, op bankrekeningen). Het keuzerecht van de in beslag te nemen goederen komt hem exclusief toe (zie boven, nr. 115).

§ 2. Gevolgen

A. BESCHIKKINGSONBEVOEGDHEID

434 Door het beslag verliest de beslagen debiteur vanzelfsprekend zijn eigendomsrecht niet. Ook blijft hij verder in het bezit van de beslagen goederen en blijven de genotsrechten onbeperkt. Het bewarend beslag heeft enkel een blokkerende werking. Het leidt tot de beschikkingsonbevoegdheid van de debiteur m.b.t. het in beslag genomen goed (zie boven, nr. 28). Het bewarend beslag, zoals overigens ook het uitvoerend beslag, belet de beslagene om het goed nog verder te vervreemden of te bezwaren (bv. door hypotheek). Dergelijke rechtshandelingen zijn voortaan aan de beslagleggende schuldeiser niet tegenwerpelijk (bv. art. 1444). Deze beschikkingsonbevoegdheid heeft echter slechts een relatieve werking; zij geldt uitsluitend ten voordele van de beslaglegger.

Verder worden soms nog bijkomende sancties opgelegd (bv. art. 1451 i.g.v. derdenbeslag (zie verder, nr. 791 e.v.); schadevergoeding ex art. 1382 BW en wordt het wegmaken van beslagen goederen strafrechtelijk beteugeld (art. 507 Sw., zie verder, nr. 633)).

B. VRUCHTEN

435 Bij bewarend beslag vallen de vruchten in de regel niet onder het beslag. Aangezien het nog niet vaststaat dat de beslagene iets aan de beslaglegger verschuldigd is, lijkt het inderdaad ongewenst de beslagene de vruchten van het beslagen goed te onthouden. De regels bij uitvoerend onroerend beslag met betrekking tot het lot van de burgerlijke en natuurlijke vruchten van het in beslag genomen goed (art. 1572 e.v.) gelden niet bij bewarend onroerend beslag (zie hoger, nr. 39).

In geval van bewarend derdenbeslag vallen de burgerlijke vruchten daarentegen wel onder het beslag, aangezien het beslag wordt gelegd op al hetgeen door de derde aan de debiteur verschuldigd is (zie verder, nr. 755).

C. BIJKOMENDE MAATREGELEN

436 Het bewarend beslag grijpt dus niet in op de feitelijke macht van de beslagene. Hij behoudt ongestoord zijn bezits- en genotsrechten op de beslagen goederen. Soms dringen echter bijkomende maatregelen zich op. Zo kan onder omstandigheden bijkomend voor de beslagen goederen een *sekwester* worden aangesteld. Dit zal bv. het geval zijn wanneer er een acute dreiging bestaat dat het goed zal worden beschadigd of dat het aan het beslag zal worden onttrokken. Aangezien een dergelijke maatregel een afwijking oplevert van het principe dat de beslagene het vrije gebruik heeft van de in beslag genomen goederen, kan hij enkel worden toegestaan wanneer er hiervoor ernstige aanwijzingen bestaan (Luik 19 december 1996, *JT* 1997, 370).

Deze maatregel wordt gevraagd bij afzonderlijk verzoekschrift gericht aan de voorzitter van de rechtbank (art. 584). De mogelijkheid tot aanstelling van een *sekwester* door de beslagrechter zelf wordt door de wetgever uitdrukkelijk voorzien bij bewarend en uitvoerend beslag op onroerend goed (art. 1443 en 1572), bewarend en uitvoerend scheepsbeslag (art. 1471 en 1551), bij uitvoerend beslag op dieren, gereedschappen en machines van landbouw-, nijverheids- of handelondernemingen (art. 1509) en bij uitvoerend beslag op tak- en wortelvaste vruchten (art. 1531). In andere gevallen behoort het nemen van dergelijke maatregel toe aan de voorzitter. De praktijk in de rechtbanken is vaak zo dat de beslagrechter toch kennis neemt van verzoekschriften tot de aanstelling van een *sekwester* naar aanleiding van een bewarend beslag, bv. doordat hij daartoe door de voorzitter wordt aangewezen of omdat de praktijk in de rechtbank in die zin gevestigd is.

437 Ook bij scheepsbeslag wordt de feitelijke macht beperkt doordat het schip "aan de ketting" wordt gelegd. Al is deze uitdrukking die voortkomt uit het vroegere gebruik om het roer te blokkeren door middel van het aanbrengen van een ketting, niet meer letterlijk te nemen. In de praktijk worden de havenautoriteiten en scheepvaartpolitie verwittigd zodat het schip de haven niet kan verlaten. Om die reden wordt ook een beslag op de scheepsdocumenten nagestreefd. Verder kan de gerechtsdeurwaarder een bewaarder van het schip laten aanstellen (art. 1471, vijfde lid). Dit gebeurt soms bij beslag op binnenschepen omdat daar de kans groter is dat het schip zou ontglippen

Bij bewarend beslag op vliegtuigen is de aanstelling van een sekwester veelal aangewezen (zie hierover boven, nr. 204).

D. VERKOOP BEDERFBARE GOEDEREN

438 Volledigheidshalve moet nog worden vermeld dat wanneer het beslag gelegd wordt op bederfelijke goederen, vruchten en oogsten, die goederen met toestemming van de beslagrechter kunnen worden verkocht (art. 1421). Die toestemming wordt verleend op verzoekschrift. De verkoopopbrengst wordt gestort in de Deposito- en Consignatiekas. Het beslag komt dan a.h.w. op deze bedragen te rusten. Dit betekent dat de beslaglegger op deze bedragen de samenloop moet doorstaan met andere schuldeisers die daarop beslag leggen. Wordt het beslag opgeheven dan komt de geconsigneerde koopprijs toe aan de beslagene (bv. Rb. Antwerpen 1 maart 1999, *RW* 1999-2000, 122).

E. GEEN VOORRECHT

439 Het leggen van bewarend beslag verleent geen recht van voorrang aan de beslagleggende schuldeiser. Voorrechten vloeien immers enkel voort uit de wet. De kosten besteed door de beslagleggende schuldeiser kunnen wel i.g.v. samenloop bevoorrecht zijn krachtens artikelen 17 en 19, 1° Hyp.W.

F. STUITING VAN VERJARING

440 Het bewarend beslag geldt ook als een burgerlijke stuiting van de verjaringstermijn. De wet maakt immers in artikel 2244 BW niet het onderscheid tussen een uitvoerend of een bewarend beslag (DEKKERS, *Handboek*, II, (2005) 514, nr. 1231; DE PAGE, *Traité*, VII, 1073, nr. 1186; A. VAN OEVELEN, "Algemeen overzicht van de bevrijdende verjaring", *TPR* 1987 (1755), 1812, nr. 49).

G. AANSPRAKELIJKHEID

441 Het recht om beslag te leggen vindt zijn grenzen in de leer van het misbruik van recht. Dit impliceert een marginale toetsing (zie boven, nr. 43).

Die eventuele aansprakelijkheid van de beslaglegger kan eerder aan de orde komen bij bewarend beslag dan bij uitvoerend beslag omdat de rechterlijke legitimatie hier zwakker is. De soepelheid waarmee in de praktijk machtiging tot bewarend beslag wordt verleend, vindt zijn tegengewicht in de mogelijke aansprakelijkheid die de beslaglegger kan oplopen. Dit is nog duidelijker het geval wanneer het beslag werd gelegd zonder rechterlijke machtiging (bv. een derdenbeslag op grond van onderhandse stukken). Indien tijdens de verzetsprocedure blijkt dat de beslaglegger in het geheel niet bij machte is aan te tonen dat de voorwaarden voor het beslag aanwezig waren, dan kan zijn beslag enkel worden uitgelegd als een ongeoorloofd drukkingsmiddel (Beslagr. Brussel 16 april 1992, *RRD* 1993, 57; Beslagr. Luik 11 december 1995, *JLMB* 1995, 490; Beslagr. Brussel 26 januari 1995, *Act.dr.* 1996, 279; dat het beslag naderhand vrijwillig werd opgeheven, neemt die aansprakelijkheid niet weg; Beslagr. Luik 10 december 1990, *JLMB* 1991, 412. Zie voor andere gevallen *RPDB*, Compl. VIII, tw. *Saisies-généralités*, nr. 497 e.v.).

Ook wanneer het beslag werd gelegd op grond van een beschikking, sluit zulks de mogelijke aansprakelijkheid niet uit. Dit is zeker het geval wanneer blijkt dat de schuldeiser tijdens de procedure op een eenzijdig verzoekschrift bepaalde gegevens heeft verborgen aan de rechter (bv. Rb. Brussel 28 oktober 1996, *JT* 1997, 348). Maar ook in andere gevallen kan blijken dat het beslag lichtvaardig werd gelegd. Het beslag wordt immers steeds gelegd op risico van de schuldeiser. Dit neemt niet weg dat de aansprakelijkheid van de beslaglegger enkel kan worden aangenomen wanneer zijn handelwijze als abusief moet worden bestempeld. Artikel 1398, tweede lid, is niet van toepassing (Cass. 10 september 2004, *Arr.Cass.* 2004, 401 en *RW* 2006-07, 1082; Cass. 17 februari 2005, *Arr.Cass.* 2005, nr. 98 en *JLMB* 2005, 1309 noot G. de L.).

De omstandigheid dat de bodemrechter de vordering van de beslaglegger niet heeft ingewilligd, heeft niet tot gevolg dat het bewarend beslag als onrechtmatig moet worden bestempeld (Antwerpen 21 oktober 1996, *RW* 1996-97, 1064). Ook op deze hypothese is artikel 1398, tweede lid niet van toepassing (Cass. 11 maart 2005, *RW* 2007-08, 192 en *Arr.Cass.* 2005, nr. 153). Het staat aan de rechter om *in concreto* de omstandigheden waarin het beslag werd gelegd *c.g.* gehandhaafd te beoordelen. Die aansprakelijkheid komt bijvoorbeeld in het gedrang wanneer de beslaglegger zelf ernstige twijfels had moeten hebben over de kwaliteit van zijn schuldvordering (Antwerpen 21 oktober 1996, *t.a.p.*).

De beslaglegger treft echter geen schuld wanneer hij volledig te goeder trouw het beslag heeft gelegd (Beslagr. Antwerpen 20 augustus 1993, *Rechtspr.Antw.* 1995, 241). Evenmin is determinerend voor het aannemen van aansprakelijkheid het bedrag van de vordering of de waarde van de in beslag genomen goederen, nu een debiteur met geheel zijn vermogen instaat voor zijn schulden (Antwerpen 17 september 1991, *RW* 1991-92, 957 met noot CARETTE). De schade, ondergaan door wie getroffen wordt door een intempestief gelegd bewarend derdenbeslag, bestaat niet enkel in de onbeschikbaarheid van de

in beslag genomen gelden en in het onvermijdelijk diskrediet in de sector waarin de beslagene werkt, maar ook in de kosten die moeten gemaakt worden in de procedure tot opheffing van het beslag (Beslagr. Brussel 13 april 1989, *JT* 1990, 49).

§ 3. Duurtijd

A. TERMIJN

442 Om begrijpelijke redenen beperkt de wetgever de gevolgen van het beslag in de tijd. Het bewarend beslag geldt in beginsel voor een periode van 3 jaar. Bij beslag op roerend goed gaat die termijn in vanaf de datum van de beschikking *c.q.* het beslagexploot indien het beslag werd gelegd op grond van artikel 1414 (art. 1425). Hetzelfde geldt bij derdenbeslag (art. 1458): drie jaar te rekenen vanaf de dagtekening van beschikking of exploit. Bij onroerend beslag begint de termijn eerst te lopen vanaf de overschrijving (art. 1436). Een analoge regeling geldt voor het scheepsbeslag.

De beslagrechter mag een kortere termijn bepalen. Ofschoon de wet die mogelijkheid enkel in het vooruitzicht stelt bij roerend beslag (art. 1425), wordt aangenomen dat die bepaling analoge toepassing krijgt bij de andere soorten van beslag.

Ook kan de beslagrechter aan de termijn bepaalde voorwaarden verbinden. Zo zou hij kunnen bepalen dat het beslag zal gelden voor een kortere periode wanneer er niet binnen die termijn ten gronde wordt gedagvaard (K. BAERT, "Algemene beginselen van bewarend beslag", *TPR* 1980, 303, nr. 56; G. DE LEVAL, *Traité*, 335, nr. 177). Hij kan het beslag echter niet onderwerpen aan zwaardere voorwaarden wanneer de wet daar niet in voorziet (bv. stellen van een waarborg) (zie boven, nr. 46).

Bij het verstrijken van de termijn houdt het beslag van rechtswege op gevolg te hebben. Ook de publiciteitsmaatregelen komen van rechtswege te vervallen. Bij roerend beslag wordt na verloop van drie jaar het beslagbericht verwijderd (art. 1390, vierde lid, na de inwerkingtreding van de wet van 29 mei 2000: art. 1390septies, derde lid). Bij onroerend beslag wordt bij het verstrijken van de termijn van drie jaar geen melding meer gemaakt van het beslag in de hypothecaire getuigschriften (art. 1436, tweede lid). Een analoge regeling geldt bij bewarend scheepsbeslag: artikel 1474, tweede lid.

B. VERLENGING

443 Het beslag is hernieuwbaar zolang de eerste termijn loopt. De beslagrechter zal "wanneer er gegronde redenen zijn" die verlening toestaan.

De hernieuwing van een bewarend beslag houdt de handhaving in van het vroegere beslag en de verlenging ervan zonder onderbreking of discontinuïteit.

Aangezien voor het leggen van een bewarend beslag steeds het vereiste geldt van de *urgentie* (art. 1413 Ger.W.), moet hieraan ook worden voldaan voor de verlenging ervan (Cass. 18 juni 1999, *RW* 2000-01, 92 en *P&B* 2000, 333). In het geval dat aanleiding gaf tot het arrest had de appelrechter de vernieuwing van een bewarend beslag geweigerd omdat hij van oordeel was dat er geen hoogdringendheid werd bewezen. Hiertegen doet eiser gelden dat voor de “vernieuwing” van het beslag, artikel 1437, eerste lid Ger.W. enkel de eis stelt dat er “gegronde redenen” moeten zijn, zodat een onderzoek naar de urgentie geheel niet aan de orde is. Het cassatieberoep tegen dit arrest wordt verworpen.

Is de termijn waarvoor het beslag werd toegestaan inmiddels verstreken, dan kan de schuldeiser een nieuw beslag nastreven (zie verder, nr. 446). In dat geval gaat het echter om een geheel nieuw beslag *zonder continuïteit* van de onbeschikbaarheid ten gevolge van het eerste beslag. Een hypothecaire inschrijving genomen tijdens de duurtijd van een eerste bewarend beslag op een onroerend goed verkrijgt opnieuw uitwerking tegen de beslaglegger van zodra de geldigheidsduur is verstreken. Een tweede beslag na het verstrijken van de termijn kan daaraan niet verhelpen.

444 De aanvraag van de verlenging gebeurt bij *verzoekschrift*. Het verzoekschrift beantwoordt aan dezelfde voorwaarden als voor het verkrijgen van het beslag. Bij onroerend beslag zal tevens een uittreksel uit de kadastrale legger en het hypothecair getuigschrift moeten worden neergelegd. Daar wordt de termijn van drie jaar berekend vanaf het tijdstip van de overschrijving van het beslag. Het verzoekschrift van verlenging bij onroerend beslag en scheepsbeslag mag worden ondertekend door een gerechtsdeurwaarder (art. 1475, tweede lid).

Tegen de beschikking die de vernieuwing weigert, staat geen rechtsmiddel open (art. 1426, 1437, 1459 en 1475).

Omgekeerd kan tegen de beschikking die de verlenging toestaat derdenverzet worden aangetekend.

De hernieuwing moet vanzelfsprekend gevraagd worden voor het verstrijken van de termijn waarvoor het eerste beslag werd toegestaan; in beginsel drie jaar.

Bij *roerend beslag en derdenbeslag* wordt de termijn berekend vanaf het tijdstip van de beschikking of, indien er geen beschikking werd verleend, vanaf de datum van het exploit (art. 1425, eerste lid).

Bij bewarend beslag op onroerend goed wordt de termijn berekend vanaf de overschrijving van het beslag. Een bewarend beslag op onroerend goed geldt immers gedurende drie jaar met ingang van de dagtekening van de overschrijving (art. 1436, eerste lid). Verder moet bij onroerend beslag de hernieuwing bovendien, op straffe van verval, gevraagd worden ten minste vijftien dagen voor het verstrijken van de geldigheidsduur van het beslag (art. 1437). D.w.z. vijftien dagen voor het verstrijken van de driejarige termijn vanaf de datum van de overschrijving.

Bij s c h e e p s b e s l a g geldt een analoge regeling (art. 1475).

De beschikking moet voor het verstrijken van de eerste termijn worden betekend aan de beslagene en bij derdenbeslag ook aan de derde-beslagene. Bij roerend beslag en derdenbeslag heeft het verzuim tot gevolg dat het beslag als "niet bestaande" zal worden beschouwd (art. 1427 en 1460). Deze verplichting geldt eveneens voor het onroerend beslag, zij het zonder sanctie. Die zal worden opgelegd wanneer niet tijdig de vernieuwing van de overschrijving werd aangevraagd aan de hypotheekbewaarder (art. 1439). De vernieuwing van de overschrijving heeft plaats op overlegging aan de hypotheekbewaarder van twee exemplaren met nauwkeurige opgave van de te vernieuwen overschrijving samen met de uitgifte van de beschikking en het exploit van betekening. Een analoge regeling geldt bij scheepsbeslag (art. 1477).

Deze "vernieuwing" is in feite een verlenging, zonder onderbreken van een vroeger beslag (Cass. 30 oktober 1981, *Arr.Cass.* 1982, *RW* 1982-83, 2459, *T.Not.* 1983, 219 en *Pas.* 1982, I, 308; Cass. 18 juni 1999, *t.a.p.*). De duurtijd van de verlenging wordt bepaald door de beslagrechter. Voor onroerend beslag wordt die termijn op drie jaar bepaald (art. 1438). De nieuwe termijn gaat in bij het verstrijken van de geldigheidsduur van het beslag dat hernieuwd werd. Bij onroerend beslag is dit echter vanaf de dag waarop de overschrijving wordt hernieuwd (art. 1438, tweede lid). Een analoge regeling geldt bij scheepsbeslag (art. 1476, tweede lid).

Algemeen wordt aangenomen dat bij roerend beslag meer dan één hernieuwing mogelijk is.

Bij onroerend beslag bestaat hierover geen eensgezindheid. Volgens een gedeelte van de rechtsleer zou daar slechts één verlenging mogelijk zijn (K. BAERT, *a.w.*, *TPR* 1980, 304, nr. 59; CHABOT-LEONARD, *Saisies conservatoires et saisies-exécutions*, Brussel, 1979, 338 onder verwijzing naar het verslag DE BAECK, 884). De voorkeur verdient de stelling dat bij stilzwijgen van de wetgever ook bij onroerend beslag een hernieuwde verlenging mogelijk is (G. DE LEVAL, *Traité*, 368, nr. 196; G. DE LEVAL, "Saisie immobilière" in *Rép.not.*, nr. 197; Beslagr. Antwerpen 1 september 1989, *onuitg.*).

C. SCHORSING

445 Door de procedure voor de bodemrechter wordt de termijn van drie jaar geschorst tot op de dag waarop de eindbeslissing niet meer vatbaar is voor gewone rechtsmiddelen (art. 1493).

Veelal wordt aangenomen dat deze schorsing enkel intreedt wanneer de vordering voor de bodemrechter wordt ingesteld na het beslag (o.m. G. DE LEVAL, *La saisie-arrêt*, 403). Deze voorwaarde lijkt niet te kunnen worden gesteld.

Voor roerende beslagen gebeurt dit zonder nadere formaliteiten. Dit schept in de praktijk problemen. De afwezigheid van enige bekendmaking van die schorsing, heeft tot gevolg dat veelal toch een hernieuwing van het beslag wordt aangevraagd omdat na verloop van drie jaar het beslagbericht wordt verwijderd. In geval van bewarend derdenbeslag rijst verder het probleem dat de derde-beslagene niet op de hoogte is van deze schorsing. Derhalve moet aangenomen worden dat die schorsing aan de derde enkel tegenwerpelijk is na kennisgeving (zie verder, nr. 790).

Voor beslagen onderworpen aan publiciteitsvoorschriften, wordt ook die schorsing afhankelijk gemaakt van bekendmaking. Bij onroerend beslag is dit de kantmelding van de vordering voor de bodemrechter. Hiertoe volstaat de voorlegging aan de hypotheekbewaarder van de akte van rechtsingang. Verder wordt de duur van de schorsing beperkt tot drie jaar. Een vernieuwing is echter mogelijk (zie art. 1493, derde lid) (voor een geval van aansprakelijkheid wegens niet tijdige vernieuwing: Antwerpen 17 juni 2003, *NJW* 2004, 525).

Voor scheepsbeslag geldt een analoge regeling (art. 1493).

D. NIEUW BESLAG

446 De schuldeiser kan, zoals gezegd, na het verstrijken van de geldigheidsduur van een eerste bewarend beslag ook de toestemming krijgen om een nieuw beslag te leggen op dezelfde goederen voor dezelfde schuld lastens dezelfde debiteur (Cass. 30 oktober 1980, *t.a.p.*; Gent 14 mei 1980, *RW* 1980-81, 1590: m.b.t. onroerend beslag). De schuldeiser moet niet noodzakelijk kunnen bogen op nieuwe of gewijzigde omstandigheden. Wel zal de beslagrechter moeten nagaan of de wettelijke voorwaarden en meer bepaald de urgentie (nog) vervuld zijn. Dit zal bv. problematisch zijn wanneer de schuldeiser zijn vordering voor de bodemrechter niet heeft benaarstigd of wanneer het verweer van de beslagene voor de bodemrechter van die aard is dat de aanspraken niet meer als “zeker” kunnen worden beschouwd in de zin der wet.

Anders dan bij een vernieuwing van het beslag is er bij een opeenvolgend beslag *d i s c o n t i n u ï t e i t* van de gevolgen van het eerste beslag (zie boven, nr. 443).

§ 4. Pluraliteit van beslagen

447 Een zelfde goed kan door onderscheiden schuldeisers achtereenvolgens in beslag worden genomen. Dat een goed reeds het voorwerp uitmaakt van een vroeger uitvoerend of bewarend beslag, verhindert niet dat een andere schuldeiser op zijn beurt bewarend beslag legt (bv. art. 1435 m.b.t. onroerend beslag).

Over de mogelijkheid van bewarend beslag na faillissement en andere gevallen van samenloop: zie boven, nr. 132 e.v.

§ 5. Publiciteit

448 Voor de beslagen op roerende goederen wordt een publiciteit ingericht op de griffie van de beslagrechter door middel van een steekkaartensysteem, de zgn. “ *b e s l a g b e r i c h t e n* ”. Dit systeem wordt door de wet van 29 mei 2000 vervangen door een elektronisch en nationaal opgezet “ *b e s t a n d v a n b e r i c h t e n* ” (zie boven, nr. 104).

Voor het beslag op onroerende goederen wordt tevens een bekendmaking georganiseerd op het kantoor van de hypotheekbewaarder van de plaats waar de goederen gelegen zijn (art. 1433: overschrijving beslagexploot). Het beslag moet worden gelegd binnen de maand na de dagtekening van de toelatende beschikking. Verder moet het beslagexploot binnen die termijn ter overschrijving worden aangeboden. Bij verzuim van tijdige overschrijving wordt de beschikking als niet-bestaande beschouwd. Aangezien het hier om een regel van openbare orde gaat, moet de hypotheekbewaarder een laattijdige overschrijving weigeren (K. BAERT, “Algemene beginselen van bewarend beslag”, *TPR* 1980 (280) 301, nr. 50).

Indien het beslag gelegd werd op grond van een vonnis of een authentieke akte, dan moet de overschrijving gebeuren binnen 15 dagen na de betekening van het beslagexploot (in die zin K. BAERT, *t.a.p.*; arg.: art. 1569).

Een gelijkaardige publiciteit wordt ingericht bij scheepsbeslag (art. 1472).

AFDELING II

GEMEENSCHAPPELIJKE BEPALINGEN

§ 1. Urgentie

A. PRINCIPE

449 Bewarend beslag kan slechts gelegd worden wanneer er sprake is van hoogdringendheid. Het beslag kan dus niet worden aangewend als louter pressiemiddel. Dat men een – zelfs onbetwistbare – vordering op zijn debiteur heeft, kan op zich een ingrijpende maatregel als een beslag niet wettigen. Vereist wordt dat de solvabiliteit van de debiteur in het gedrang komt zodat de latere uitwinning gevaar loopt. Deze urgentie of spoedeisendheid blijft, anders dan soms wordt geleerd, niet beperkt tot die gevallen waar de debiteur zijn insolvabiliteit poogt te organiseren. Het bewarend beslag is gewettigd telkens wanneer naar objectieve maatstaven de financiële positie van de debiteur in het gedrang komt (A.M. STRANART, “Les conditions générales des saisies conservatoires”, *TBH* 1985, (739), 742; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *Saisies-généralités*, nr. 376).

De bewijslast van deze urgentie rust op de beslaglegger. Hij moet de concrete gegevens ter zake aanbrengen. Vage geruchten omtrent de insolvabiliteit van de debiteur volstaan niet (Beslagr. Antwerpen 17 juli 1970, *JT* 1970, 598; Beslagr. Luik 14 december 1979, *Jur.Liège* 1980, 179; K. BAERT, “Algemene beginselen van bewarend beslag”, *TPR* 1980 (280), 282, nr. 8).

Die bewijslast geldt niet enkel bij de procedure op eenzijdig verzoekschrift, maar blijft ook bestaan bij de beoordeling van het derdenverzet. De urgentie moet bestaan zowel op het tijdstip waarop het beslag wordt gelegd, als op het ogenblik waarop de rechter over de handhaving van het beslag moet oordelen (Cass. 22 juni 2000, *RW* 2000-01, 1166). Er is in die fase van de procedure ter zake van het vereiste van hoogdringendheid geen omkering van de bewijslast. Wel dient de aantekening worden gemaakt dat in geval van verzet tegen het beslag, beide procespartijen moeten meewerken aan de bewijsvoering. Van de beslagene kan gevergd worden dat hij toelichting verschaft over bepaalde feitelijke omstandigheden waarvoor hij beter dan de wederpartij geplaatst is om hierover uitsluitsel te geven. Hij kan zich dus niet beperken tot een loutere ontkenning van hetgeen de schuldeiser aanvoert (zie hierover M.E. STORME, “De goede trouw in het geding. De invloed van de goede trouw in het privaats proces- en bewijsrecht”, *TPR* 1990, (353), 484, nr. 92 e.v.).

B. TOEPASSINGSGEVALLEN

450 Over de beoordeling van de urgentie bestaat heel wat casuïstiek. Aldus kan de hoogdringendheid worden afgeleid uit: het bestaan van andere beslagen, de jaarrekeningen, geprotesteerde wissels, de uitgifte van een ongedekte cheque (Beslagn. Antwerpen 29 maart 1984, *onuitg.*, Ger. R.Jur., art. 1413, A/24), het feit dat de beslagene zijn onvermogen aan het organiseren is, of er gegronde vrees hiertoe bestaat (Brussel 26 oktober 1971, *T.Not.* 1972, 238 en *Pas.* 1972, II, 11); het gebrek aan actief en een precare commerciële positie (Brussel 21 mei 1975, *RW* 1975-76, 1772); het feit dat de debiteur niet over een geregeld inkomen beschikt (Beslagn. Kortrijk 1 oktober 1979, *onuitg.*, Ger. R.Jur., art. 1413, A/6), de geringe bedragen op bankrekeningen waarop beslag werd gelegd (Beslagn. Veurne 3 oktober 1984, *onuitg.*, Ger. R.Jur., art. 1413, A/32); de onverschilligheid en passiviteit van de debiteur tegenover aanmaningen, de afwezigheid van enig regelingsvoorstel of afkorting van een onbetwistbare schuld (Beslagn. Turnhout 24 december 1987, *RW* 1989-90, 994); het niet-reageren op een aanmaning van de raadsmans van de schuldeiser (Luik 10 oktober 1984, *Jur.Liège* 1985, 4); de omstandigheid dat de debiteur zonder werk zit en over geen onroerende goederen beschikt (Brussel 10 juni 1975, *Pas.* 1977, II, 96); notoire betalingsproblemen (Brussel 10 december 1979, *RPS* 1980, 115); het voornemen van de schuldenaars om het enig onroerend goed dat zij bezitten te verkopen (Beslagn. Kortrijk 1 oktober 1979, Ger. R.Jur., art. 1413, A/6); het feit dat de echtgenoot-debiteur de bankrekeningen met gemeenschapsgelden heeft geleidigd (Beslagn. Brussel 23 oktober 1986, *Rev.trim.dr.fam.* 1988, 179); de jaarrekeningen en de opzegging van de kredieten door de bank (Beslagn. Brussel 6 januari 1992, *RRD* 1992, 482 en *JT* 1993, 318). Ook kan er hoogdringendheid voorhanden zijn wanneer het beslag strekt tot het behoud van een voorrecht en te vrezen valt dat het onderpand uit het vermogen zal verdwijnen waardoor de schuldeiser zijn preferentie verliest (Gent 15 december 1992, *RW* 1993-94, 127). Het feit dat de schuldenaar een beursgenoteerde vennootschap is, hoeft de urgentie niet uit te sluiten (Beslagn. Brussel 6 januari 1992, *RRD* 1992, 482 en *JT* 1993, 318 evenmin als de solvabiliteit van de moederonderneming).

Veelal wordt door de rechtspraak bij buitenlandse debiteuren de afwezigheid van voldoende activa op het Belgisch grondgebied als een voldoende voorwaarde beschouwd (Antwerpen 1 juni 1982, *RW* 1983-84, 2691 en *Rec.gén.enr.not.* 1984, nr. 23102; vennootschap naar Duits recht; Beslagn. Brussel 25 januari 1988, *JT* 1988, 246; Beslagn. Gent 27 juli 1988, *TGR* 1988, 107). Deze opvatting moet enigszins worden genuanceerd: het louter feit dat de beslagene een vreemde rechtspersoon is, kan op zich niet volstaan wanneer er met dat land een executieverdrag bestaat en de uitvoering aldaar mogelijk is (Beslagn. Brussel 22 juni 1987, *JLMB* 1987, 1014), maar moet beoordeeld worden gelet op al de gegevens van het geval (A.M. STRANART, *a.w.*, *TBH* 1985, 744-745; J.L. LEDOUX, *a.w.*, *JT* 1989, 633, nr. 61. Bv. Beslagn. Brussel 12 maart 1998, *Rev.not.b.* 1998, 259: tenuitvoerlegging in Congo).

De hoogdringendheid kan niet worden afgeleid uit de enkele omstandigheid dat de debiteur de schuld niet erkent en zijn recht van verdediging uitoefent (Beslagn. Kortrijk 25 juni 1973, *Rec.gén.enr.not.* 1977, nr. 22.200), uit de loutere achterstand in de betalingen (Luik 24 maart 1982, *Jur.Liège* 1982, 365), uit het feit dat er een herstructurering van het bedrijf plaatsvond (Antwerpen 18 mei 1983, *RW* 1983-84, 2693; Beslagn. Doornik 8 juni 1988, *JLMB* 1988, 1373: zo'n herstructurering kan veeler wijzen op de levensvatbaarheid van het bedrijf) of uit het onbetwistbaar karakter van de vordering (Antwerpen 18 januari 2005, *NJW* 2006, 320).

Evenmin kan de schuldeiser volstaan door te verwijzen naar het trage verloop van de procedure voor de bodemrechter en de gerechtelijke achterstand (Beslagn. Verviers 2 juni 1995, *Act.dr.* 1996, 178; Beslagn. Veurne 27 november 1991, *TBBR* 1992, 273; Beslagn. Hasselt 6 juni 1973, *Jur.Liège* 1973-74, 15. Vgl. Beslagn. Antwerpen 8 juni 1978, *RW* 1979-80, 256).

Er is evenmin hoogdringendheid wanneer de debiteur over een voldoende vast inkomen beschikt (Beslagn. Brugge 13 september 1978, *onuitg.*, Ger. R.Jur., art. 1413, A/1); de beslagene voldoende onroerend activa bezit in verhouding tot de schuld (Beslagn. Brussel 3 april 1979, *onuitg.*, Ger. R.Jur., art. 1413, A/5); de debiteur thans tewerkgesteld is bij een meer solvabele werkgever (Beslagn. Neufchâteau 27 februari 1981, *Jur.Liège* 1981, 205); de financiële toestand van de debi-

teur niet de minste onrust kan verwekken bij een schuldeiser (Brussel 26 juni 1985, *Pas.* 1985, II, 166: schadevergoeding wegens tergend en roekeloos beslag) enz.

De hoogdringendheid kan ook problematisch zijn wanneer de schuldeiser zelf talmt. Aldus bv. wanneer hij de schuldenaar lange tijd ongemoeid heeft gelaten of wanneer de beslaglegger zijn vordering voor de bodemrechter niet benaastigt. Door de passieve houding in het verleden, verbeurt een schuldeiser vanzelfsprekend niet het recht om op een later tijdstip bewarende maatregelen te vragen. Hij zal echter moeten aangeven welke omstandigheden deze gewijzigde houding kunnen verantwoorden.

C. TOEPASSINGSGBIED

1. Principe

451 Het vereiste der hoogdringendheid heeft een algemene strekking. Het geldt in beginsel voor ieder bewarend beslag.

Het geldt ook ongeacht of dit beslag wordt gelegd krachtens de machtiging van de beslagrechter of op grond van een vonnis. Sinds het arrest van het Hof van Cassatie van 14 september 1984 bestaat hierover geen betwisting meer (Cass. 14 september 1984, *RW* 1985-86, 894, *Arr.Cass.* 1984-85, nr. 43 en *JT* 1985, 143).

De urgentie moet bestaan zowel op het tijdstip waarop het beslag wordt gelegd als op het ogenblik waarop de rechter over de handhaving van het beslag moet oordelen (Cass. 22 juni 2000, *RW* 2000-01. Zie en vgl. bij kort geding: Cass. 19 januari 2006, *RW* 2006-07, 1677 en *NJW* 2007, 319 en verder, nr. 461).

Aan het vereiste van de urgentie moet ook blijvend voldaan zijn bij de vernieuwing van het beslag (Cass. 18 juni 1999, *RW* 2000-01, 92 en *JT* 2000, 230, zie boven, nr. 443).

Wanneer het bewarend beslag wordt gelegd krachtens een vonnis dat uitvoerbaar bij voorraad is, kan over de urgentie redelijkerwijze geen discussie meer rijzen (*anders*: Beslagr. Brussel 23 januari 1987, *RW* 1989-90, 994). Er anders over oordelen zou afbreuk doen aan het gezag van gewijsde van die beslissing.

De rechter oordeelt op onaantastbare wijze in feite over het bestaan van de hoogdringendheid.

2. Uitzonderingen

452 De vraag naar de urgentie komt niet aan de orde in de volgende gevallen:
 – indien het beslag wordt gelegd voor wisselschulden. Artikel 94 wisselwet kent aan de houder van een wegens niet-betaling geprotesteerde wisselbrief de bevoegdheid toe om met verlot van de beslagrechter bewarend beslag te leggen op de roerende goederen van de acceptant en de andere wisselschuldenaars. Het vereiste van urgentie geldt hier niet; het wordt vervangen door het voorafgaand protest van niet-betaling (J. RONSE, *Wisselbrief en orderbriefje* in *APR*, I, 384, nrs. 1290 e.v.);

– wanneer het beslag wordt gelegd krachtens een beslissing waarbij exequatur voor een vreemd vonnis wordt verleend (art. 23, § 5 WIPR). Een erkenning onder de EEX-Vo laat het treffen van bewarende maatregel toe (art. 47). Deze erkenning machtigt tot om het even welk bewarend beslag zonder dat het vereiste der urgentie nog aan de orde is (I. COUWENBERG in *Het Wetboek IPR becommentarieerd*, Antwerpen, 2006, 1237-128).

§ 2. Een schuldvordering

453 De beslaglegger moet *schuldeiser* zijn van de beslagene. Het voorhanden zijn van een schuldvordering is een vereiste voor alle bewarende beslagen, met uitzondering van het beslag tot terugvordering en het beslag inzake namaak.

Een bewarend beslag kan dus niet worden toegestaan wanneer de beslaglegger wel een belang kan hebben om de goederen van de beslagene te immobiliseren, maar zich niet kan beroepen op een schuldvordering. In die gevallen blijkt het beslag bovendien vaak betrekking te hebben op goederen die niet vatbaar zijn voor uitwinning. Een bewarend beslag moet immers beschouwd worden als de voorbode van een uitvoerend beslag. Aldus kunnen niet worden ingewilligd: het verzoek tot het leggen van bewarend beslag op de boekhouding van een vennootschap door een van de vennoten, op een medisch dossier door een patiënt, een bewarend beslag op de oplage van een tijdschrift door een concurrerende uitgeverij, een bewarend beslag op bewijsmateriaal waarvan de beslaglegger vreest dat het anders zou worden weggemaakt enz. In al deze gevallen moet de verzoekende partij zich richten tot de voorzitter die op grond van artikel 584 al de passende maatregel kan treffen, zoals bv. de aanstelling van een sekwester.

De aard van de schuldvordering is zonder belang. Zowel een hypothecaire, bevoorrechte als chirografaire schuldeiser kunnen beslag leggen. Ook het bedrag van de vordering blijft buiten beschouwing. Elke schuldeiser, hoe klein zijn vordering ook is, kan bewarend beslag leggen. Iedere schuldeiser heeft immers recht op betaling (K. BAERT, “Algemene beginselen van bewarend beslag”, *TPR* 1980 (280), 283, nr. 9).

De beslaglegger moet de hoedanigheid van schuldeiser hebben op het tijdstip waarop het verzoekschrift wordt aangeboden *c.q.* van het beslag wanneer het beslag zonder rechterlijke machtiging wordt gelegd. Dit verzuim kan niet tijdens de rechtspleging worden rechtgezet, doordat de beslaglegger op een later tijdstip de hoedanigheid van schuldeiser verwerft (G. DE LEVAL, *Traité*, 266, nr. 135).

Diegene die beweert gesubrogeerd te zijn, moet het bewijs van de betaling kunnen voorleggen. In geval van cessie van schuldvordering volstaat het dat de cessie het beslag voorafgaat; de kennisgeving bedoeld in artikel 1690 BW kan gebeuren in het beslagexploot zelf.

Een bewarend beslag kan in beginsel ook gelegd worden door schuldeisers van de in verzuim blijvende schuldeiser die dan diens recht op grond van artikel 1166 BW uitoefenen. Een wettelijk voorbeeld is trouwens te vinden in artikel 1445 (zie verder, nr. 752). De in verzuim blijvende schuldeiser moet niet in de rechtspleging worden betrokken (H. DE PAGE, *Traité*, III, nr. 197). Zijn schuldeisers treden a.h.w. op als diens vertegenwoordigers. Hij kan wel derdenverzet aantekenen. Ook kan hij zelf op ieder ogenblik zijn rechten uitoefenen in welk geval zijn schuldeisers de zijdelingse vordering niet meer kunnen verderzetten (Cass. 26 juni 1984, *Arr.Cass.* 1983-84, 1397, nr. 608 en *RW* 1984-85, 1302).

§ 3. Bekwaamheid

454 Het leggen van een bewarend beslag is een loutere beheersdaad (K. BAERT, "Algemene beginselen van bewarend beslag", *TPR* 1980 (280) 283, nr. 11; G. DE LEVAL, *Traité*, 272, nr. 138; J. VINCENT en J. PREVAULT, *Voies d'exécution*, Parijs, 1987, 61, nr. 71). De procesbevoegdheid komt enkel aan de orde voor de rechtspleging waartoe zij, bv. na derdenverzet, kan aanleiding geven. Hieruit wordt afgeleid dat in alle gevallen van absolute onbekwaamheid, de wettelijke vertegenwoordiger, zonder voorafgaande toestemming, het bewarend beslag kan benaarstigen. Die bevoegdheid komt ook toe aan de ontvoogde minderjarige (art. 481 BW). Hetzelfde wordt aangenomen voor de verkwisters; met dien verstande dat voor het voeren van de rechtspleging die op het beslag kan volgen, op artikel 513 BW moet gelet worden. In geval van acute hoogdringendheid wordt aangenomen dat ook de niet-ontvoogde minderjarige alleen kan optreden voor het leggen van bewarend beslag (G. DE LEVAL, *Traité*, 272, nr. 138).

Omgekeerd belet de onbekwaamheid van de debiteur niet dat lastens hem bewarend beslag wordt gelegd. De beslagprocedure moet tegen zijn wettelijke vertegenwoordigers worden gevoerd. Gelet op de hoogdringendheid wordt aangenomen dat het beslag aan de betrokkene zelf, bv. de minderjarige, wordt betekend. In dat geval doet eerst de betekening aan de wettelijke vertegenwoordiger de termijn voor derdenverzet lopen (G. DE LEVAL, *Traité*, 278, nr. 141).

§ 4. Kwaliteit van de vordering

A. ZEKERHEID

455 De schuldeiser moet beschikken over een "zekere" schuldvordering. Voorwaardelijke of eventuele vorderingsrechten kunnen derhalve in de regel geen bewarend beslag wettigen.

Bij de beoordeling van het z e k e r k a r a k t e r van de schuldvordering moet de beslagrechter binnen zijn bevoegdheid, of juister zijn beslissingsmacht blijven (zie boven, nr. 54). Hij kan nl. enkel onderzoeken of de wettelijke voor-

waarden voor het leggen van bewarend beslag zijn vervuld. Het komt hem dus geenszins toe het geschil tussen de partijen te beslechten of uitspraken te doen over de materieelrechtelijke verhouding tussen de procespartijen. De beslissingen van de beslagrechter binden de bodemrechter overigens niet. Om tot die beoordeling te kunnen overgaan, neemt hij wel degelijk kennis van de grond van de zaak. Hij zal zich in zijn uitspraak echter beperken tot de vaststelling dat de vordering al dan niet voldoende “zeker” is in de zin der wet. Het toetsingsrecht van de beslagrechter kan het best als “marginiaal” worden omschreven. Hij zal het beslag toestaan (of na verzet: handhaven) wanneer de aanspraken van de eiser *prima facie* gegrond voorkomen. Of anders geformuleerd: wanneer die aanspraken een “voldoende schijn van gegrondheid hebben” of niet voor “redelijke betwisting” vatbaar zijn. Hierbij zal hij de ernst van de aanspraken en het gevoerde verweer tegen elkaar afwegen. Ook over deze toetsing bestaat heel wat casuïstiek (zie hierover o.m. K. BAERT, “Algemene beginselen van bewarend beslag”, *TPR* 1980 (280), 284, nr. 13; A.M. STRANART, “Les conditions générales des saisies conservatoires”, *TBH* 1985, (739) 750 e.v.; G. DE LEVAL, *Traité*, 296, nrs. 152 e.v.; E. DIRIX en K. BROECKX, *TPR* 1991, 129, nrs. 86 e.v., *TPR* 1996, 1446, nr. 79, *TPR* 2002, 1232, nr. 60 en *TPR* 2007, 2084, nr. 76).

Dat de aanspraken worden betwist heeft niet noodzakelijk tot gevolg dat de vordering ophoudt “zeker” te zijn in de zin der wet (Beslagr. Brugge 25 januari 1982, *t.a.p.*; Beslagr. Hoei 11 april 1983, *Jur.Liège* 1983, 309). De beslagrechter zal de tegenspraak aan dezelfde marginale toetsing onderwerpen (bv. Gent 30 maart 1979, *RW* 1979-80, 2113).

Een beslag is niet mogelijk tot terugvordering van hetgeen krachtens een uitvoerbaar bij voorraad vonnis moest betaald worden en waartegen hoger beroep werd ingesteld. Het toestaan van zo'n beslag zou vooruitlopen op de beslissing in hoger beroep en afbreuk doen aan het gewijsde dat aan het vonnis toekomt (Beslagr. Antwerpen 9 mei 1988, *onuitg.*).

De beslagrechter wordt bij zijn beoordeling niet gehinderd door het *adagium* “le criminel tient le civil en état”, nu deze regel enkel geldt voor de civiele bodemrechter (o.m. Beslagr. Namen 18 september 1981, *RRD* 1982, 53; Beslagr. Luik 18 april 1984, *Jur.Liège* 1986, 68; zie boven, nr. 55).

456 De aanspraken van de beslaglegger zijn voldoende zeker in de zin der wet wanneer hij bv. beschikt over: niet-geprotesteerde facturen (bv. Voorz. Rb. Luik 2 januari 1970, *Jur.Liège* 1969-70, 235); een ingebrekestelling die niet beantwoord werd en/of op onduidelijke grondslagen wordt betwist (bv. Luik 10 oktober 1984, *Jur.Liège* 1985, 4); waardepapieren (geaccepteerde wissel, cheque); een deskundig verslag waarin de vordering steun vindt (Beslagr. Antwerpen 8 juni 1978, *RW* 1979-80, 256 en *Rec.gén.entr.not.* 1980, nr. 22507; Beslagr. Hoei 11 april 1983, *Jur.Liège* 1983, 309); een buitenlands vonnis (Luik 6 mei 1976, *Jur.Liège* 1976-77, 41); een schuldbekentenis, ook al beantwoordt die niet aan het voorschrift van artikel 1326 BW (Luik 17 september 1998, *JT* 1999, 194); de verwijzing van de debiteur naar de correctionele rechtbank (Luik 18 april 1984, *Jur.Liège* 1986, 68); wanneer de schuldenaar zich beroept op overmacht als loutere affirmatie (Gent 9 april 1982, *Eur.Vervoerr.* 1982, 615) enz.

De schuldvordering mist daarentegen de vereiste zekerheid wanneer de vordering het voorwerp is van ernstige betwisting voor de bodemrechter of wanneer het bestaan van de vordering afhangt van de uitslag van een deskundig verslag (Beslagr. Dinant 11 oktober 1977, *Jur.Liège* 1978, 147).

De tijdens een gerechtelijke verdeling bij notariële akte opgemaakte staat van vereffening doet nog geen zekere, vaststaande en opeisbare vordering ontstaan (Cass. 5 september 1997, *Arr.Cass.* 1997, nr. 336, 783, *Pas.* 1997, I, nr. 338, *RCJB* 2000, 234 met noot H. CASMAN en *JT* 1998, 54).

B. OPEISBAARHEID

457 De vordering waarvoor beslag wordt gelegd, moet e i s b a a r zijn. Dit betekent dat de schuldeiser gerechtigd moet zijn de nakoming van zijn schuldvordering te vorderen.

458 Dit beginsel wordt echter getemperd door artikel 1415, tweede lid. Luidens die bepaling kan bewarend beslag ook worden gelegd tot zekerheid van schuldvorderingen inzake te vervallen periodieke inkomsten (bv. alimentatie, huurgelden, rente).

459 Deze bepaling kan ook worden uitgebreid tot andere gevallen waar een nog niet opeisbare schuldvordering in de toekomst werkelijk gevaar loopt (in die zin A.M. STRANART, "Les conditions générales des saisies conservatoires", *TBH* 1985, (739), 758; G. DE LEVAL, *Traité*, 312-313, nr. 162. Bv. Gent 21 november 1995, *AJT* 1996-97, 13 met noot SNAET). Hiervoor kan steun gezocht worden in artikel 1188 BW. Aldus kan bv. de borg bewarend beslag leggen lastens de hoofdschuldenaar ter beveiliging van zijn regresrecht (Beslagr. Luik 22 mei 1987, *JLMB* 1987, 1000).

Met het voorgaande houdt de regel uit artikel 1416 verband luidens welk het verlenen door de bodemrechter van termijnen van respijt niet verhindert dat de beslagrechter toch toestemming verleent tot het leggen van bewarend beslag, indien uit "nieuwe omstandigheden blijkt van het gevaar dat ligt in het verwijl". Het vereiste van de "nieuwe omstandigheden" stemt overeen met het algemeen vereiste van de urgentie bij bewarend beslag (verslag VAN REEPINGHEN, 530).

Artikel 1415, tweede lid wordt aangegrepen om ook voor een v o o r w a a r d e l i j k e vordering of zelfs een e v e n t u e l e vordering bewarend beslag te leggen wanneer de nakoming van die schuldvordering in de toekomst gevaar loopt (G. DE LEVAL, *Traité*, 301, nr. 154; K. BAERT, "Algemene beginselen van bewarend beslag", *TPR* 1980 (280), 284, nr. 13; A.M. STRANART, "Les conditions générales des saisies conservatoires", *TBH* 1985, (739), 751 en 758). Weinig twijfel hierover kan bestaan wanneer de debiteur het intreden van de voorwaarde verhindert. Maar ook in andere gevallen kan zo'n beslag niet worden uitgesloten. Te denken valt aan het beslag lastens de borg voordat de gewaarborgde schuldvordering opeisbaar is. Op dat ogenblik is de verbintenis van de borg nog voorwaardelijk. Nochtans wordt aangenomen dat een schuldeiser reeds voordat zijn vordering op de debiteur opeisbaar wordt, bewarend beslag kan leggen lastens de borg, wanneer te vreezen valt dat de

hoofdschuldenaar zijn verbintenissen niet zal nakomen en ook de uitwinning van de borg gevaar loopt. Het voorrecht van uitwinning staat er niet aan in de weg dat de schuldeiser van zodra de gewaarborgde verbintenis opeisbaar is over een opeisbare schuldvordering beschikt ten laste van de borg (Cass. 10 mei 1991, *Arr.Cass.* 1990-91, 906, *RW* 1991-92, 405 met noot DIRIX en *Pas.* 1991, I, 794. Zie ook Cass. fr. 1 februari 1977, *Bull.civ.* 1977, IV, nr. 33; Cass. fr. 1 maart 1971, *Bull.civ.* 1971, IV, nr. 65). Overigens kan ook de borg een bewarend beslag leggen lastens de hoofdschuldenaar tot zekerheid van zijn regresrecht (*APR* tw. *Borgtocht*, nr. 449).

Het bedrag ten belope waarvan de vereffening gevaar loopt, wordt door de beslagrechter bepaald.

Betwisting bestaat over de draagwijdte van een beding in de contractvoorwaarden luidens hetwelk de debiteur eerst na een bepaalde termijn na levering of verzending van de factuur moet betalen. Volgens sommige auteurs gaat het hierbij louter om het toestaan van een betalingsfaciliteit (G. DE LEVAL, *Traité*, 310, nr. 160). Volgens anderen geeft zo'n beding aan dat de vordering nog niet eisbaar is (A.M. STRANART, "Les conditions générales des saisies conservatoires", *TBH* 1985, (739) 757). De laatste opvatting verdient de voorkeur, al dient eraan toegevoegd dat artikel 1188 BW een oplossing kan bieden wanneer te vrezen valt dat de debiteur zijn verbintenissen niet zal honoreren.

C. VASTSTAAN

460 Geen beslag kan worden gelegd dan voor een vaststaande schuld. Het bedrag van de schuldvordering moet bepaald zijn of minstens vatbaar voor voorlopige raming. Indien de schuld nog niet precies vaststaat, dan zal zij door de beslagrechter worden geraamd.

§ 5. Tijdstip van de beoordeling

461 Op welk tijdstip moeten de voorwaarden van urgentie en van het zeker en vaststaand karakter van de schuldvordering vervuld zijn?

Of de schuldvordering van de beslaglegger aan deze voorwaarden en kwaliteiten voldoet, moet beoordeeld worden naar het tijdstip waarop het verzoekschrift wordt neergelegd of, wanneer het beslag zonder rechterlijke machtiging wordt gelegd, naar het tijdstip van het beslag (K. BAERT, "Algemene beginselen van bewarend beslag", *TPR* 1980 (280) 285, nr. 15; G. DE LEVAL, *Traité*, 294, nr. 150, B; zie ook boven, nr. 451).

De beslagrechter die kennis neemt van het verzet tegen het bewarend beslag (art. 1419 en 1420) moet aldus een dubbel tijdsmoment in ogenschouw nemen. Hij moet immers vanzelfsprekend ook vaststellen of de vereisten ook nog vervuld zijn naar het tijdstip van zijn uitspraak ten einde het beslag te kunnen handhaven (zie boven, nr. 451).

Het is denkbaar dat ten tijde van het beslag de schuldvordering van de verweerder aan de wettelijke voorwaarden beantwoordde, maar dat door later ingetreden omstandigheden dit niet meer het geval is. Te denken valt bv. aan het geval dat na het beslag door de debiteur-vennootschap een belangrijke kapitaalsverhoging werd doorgevoerd waardoor het vereiste der urgentie niet meer vervuld is. In dat geval zal de beslagrechter vanzelfsprekend het beslag niet handhaven, maar kan de beslagleggende schuldeiser niet veroordeeld worden tot de kosten, noch tot schadevergoeding wegens tergend en roekeloos beslag (G. DE LEVAL, *Traité*, 359, nr. 191).

Omgekeerd is het mogelijk dat naar het tijdstip waarop het beslag werd gelegd, de wettelijke voorwaarden niet vervuld waren. Dit is bv. het geval wanneer de schuldeiser derdenbeslag liet leggen op grond van onderhandse stukken (art. 1445), terwijl die stukken niet de vereiste kwaliteit vertonen. In zo'n geval kan de beslaglegger in het geding naar aanleiding van het verzet tegen dit beslag, bij conclusie de vereiste toestemming vragen. De beslissing die aan zo'n vordering recht doet, heeft slechts uitwerking vanaf het ogenblik van de uitspraak, zonder retroactieve werking (zie verder, nr. 777).

§ 6. Rechterlijke machtiging

A. PRINCIPE

462 In beginsel is voor het leggen van bewarend beslag de toestemming van de beslagrechter vereist. Op die regel bestaan echter uitzonderingen. Zo is bewarend derdenbeslag mogelijk op grond van een authentieke of onderhandse titel (zie verder, nr. 784) en kan de verhuurder op eigen gezag overgaan tot het leggen van pandbeslag (zie verder, nr. 505). Ook het beslag gelegd door de pandhouder van de handelszaak wordt gelegd zonder rechterlijke machtiging (zie verder, nr. 602).

Verder geldt in het algemeen, elk vonnis als titel voor het leggen van bewarend beslag (art. 1414). Deze algemene uitzonderingen worden hierna onderzocht.

B. ALGEMENE UITZONDERINGEN

1. Vonnissen

463 Luidens artikel 1414 geldt elk vonnis, ook al is het niet uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande verzet of hoger beroep als titel voor het leggen van bewarend beslag. Uit dit vonnis moet het bestaan van een schuldvordering blijken die bovendien ook vaststaand en opeisbaar moet zijn.

Ook een beslag tot terugvordering kan worden gelegd krachtens een vonnis wanneer hierin de aanspraken van de beslaglegger op de zaak zijn vervat (K. BAERT, "Algemene beginselen van bewarend beslag", *TPR* 1980 (280) 288, nr. 23).

Dat de schuldeiser aldus over zo'n vonnis beschikt, belet hem niet om zich toch tot de beslagrechter te wenden (Brussel 21 mei 1975, *RW* 1975-76, 1772). Hierbij kan echter het bestaan van een "zekere" vordering niet meer ter discussie worden gebracht (Beslagr. Luik 14 december 1979, *Jur.Liège* 1980, 179). Wel blijft de voorwaarde van de urgentie aan de orde, zodat in geval van verzet het debat tussen de partijen enkel daarop betrekking kan hebben.

Een vonnis levert echter geen titel op om bewarend beslag te leggen:

– wanneer de bodemrechter zulks uitdrukkelijk heeft uitgesloten (art. 1414 *in fine*). In dat geval is een verzoek aan de beslagrechter tot machtiging voor het leggen van bewarend beslag vereist indien de schuldeiser op gewijzigde omstandigheden kan bogen m.b.t. de urgentie (CHABOT-LEONARD, *Saisies conservatoires et saisies-exécutions*, Brussel, 1979, 207; G. DE LEVAL, *Traité*, 319, nr. 168; *RPDB*, Compl. VIII, *Saisies-généralités*, nr. 444);

– wanneer door de bodemrechter termijnen van respijt werden toegestaan (zie art. 1416). Hierop bestaat een uitzondering wanneer de bodemrechter, niet-tegenstaande de respijttermijnen, in zijn vonnis de mogelijkheid tot het bewarend beslag toestaat. De bodemrechter moet in dat geval uitdrukkelijk van die mogelijkheid melding maken. Een vonnis dat uitstel van betaling toestaat, doch dat geen melding maakt van de mogelijkheid van bewarend beslag (en dus die mogelijkheid ook niet uitsluit) levert geen titel tot het leggen van bewarend beslag (Antwerpen, 4de bis Kamer, 17 februari 1997, *AR*, 95/3011, *onuitg.*). Volledigheidshalve zij hier vermeldt dat het verlenen van uitstel door de bodemrechter, er niet aan in de weg staat dat de beslagrechter machtiging verleent tot het leggen van bewarend beslag (art. 1416). Hiertoe is echter vereist dat de schuldeiser kan aantonen dat er nieuwe omstandigheden zijn waaruit blijkt dat er gevaar ligt in het verwijl;

– wanneer het vonnis niet het bestaan van een schuldvordering erkent. Aldus levert bv. een beschikking waarbij toelating wordt verleend tot het leggen van bewarend beslag op onroerend goed, geen titel op voor het leggen van een beslag op roerend goed. Een dergelijk vonnis is overigens evenmin een "authentiek stuk" op grond waarvan de schuldeiser krachtens artikel 1445 zonder rechterlijke machtiging bewarend derdenbeslag zou kunnen leggen (Cass. 5 april 1991, *RW* 1991-92, 259). Een dergelijke beschikking levert overigens slechts een titel op voor het specifieke beslag waarvoor het werd verleend (Cass. 5 april 1991, *t.a.p.*);

– wanneer het vonnis wel het bestaan van een vorderingsrecht erkent, maar het bedrag ervan niet heeft bepaald (bv. Bergen 20 april 1978, *Pas.* 1978, II, 79);

– wanneer het vonnis niet meer actueel of doeltreffend is (zie verder, nr. 535 e.v.).

2. Buitenlandse vonnissen

464 Buitenlandse vonnissen die in hun land van herkomst uitvoerbaar zijn, worden in België *de plano* erkend (art. 33, lid 1 EEX-Vo, art. 22, § 1 WIPR) en leveren aldus een titel op voor het

leggen van bewarend beslag. Op verzet zal de beslagrechter onderzoeken of de voorwaarden voor erkenning zijn vervuld (zie hoger, nr. 270 e.v.).

Een buitenlands vonnis dat enkel toelating verleent tot het leggen van een bewarend beslag is geen afdoende titel (Brussel 24 juni 1977, *Pas.* 1978, II, 27 en *JT* 1977, 747 met noot KOHL).

3. *Scheidsrechterlijke beslissingen*

465 Scheidsrechterlijke uitspraken die beantwoorden aan het bepaalde in artikel 1703, moeten eveneens als “vonnissen” worden beschouwd in de zin van artikel 1414. Hierbij moet geen verschil gemaakt worden tussen scheidsrechterlijke uitspraken in België of in het buitenland (Beslagr. Antwerpen 7 december 1979, *Rechtspr. Antw.* 1987, 111 met noot DE LEVAL; zie boven, nrs. 284 e.v.).

4. *Notariële akten*

466 Uiteraard levert ook een notariële akte een titel op tot het leggen van bewarend beslag (K. BAERT, “Algemene beginselen van bewarend beslag”, *TPR* 1980, (280) 286, nr. 22). Dit geldt ook voor buitenlandse authentieke akten (zie nader art. 57 EEX-Vo en art. 27 WIPR).

AFDELING III

PROCEDURE

§ 1. Toestemming van de beslagrechter

A. VERZOEKSCHRIFT

467 De machtiging tot het leggen van bewarend beslag wordt gevraagd bij een eenzijdig verzoekschrift. De rechtspleging wordt door de artikelen 1025 e.v. geregeld (zie hierover in het algemeen L. VAN PARYS, “Procedure op eenzijdig verzoekschrift”, *TPR* 1980, 241 e.v.; D. SCHEERS, *Het verzoekschrift*, Antwerpen, 1997; E. MONARD en D. DEGEEF, *Het eenzijdig verzoekschrift*, Antwerpen, 1998; H. BOULARBAH, *Requête unilatérale et inversion du contentieux*, diss. ULB, 2007). Het verzoekschrift moet overeenkomstig artikel 1026 Ger.W. op straffe van absolute nietigheid bevatten:

- de dag, de maand en het jaar;
- de naam, de voornamen, het beroep en de woonplaats van de verzoeker;
- het onderwerp en in het kort de grond van de vordering;
- de aanwijzing van de beslagrechter;
- de handtekening van de advocaat van de verzoeker.

Het verzoekschrift moet dus ondertekend zijn door een advocaat. Worden in het verzoekschrift meerdere raadslieden aangeduid, dan heeft het ontbreken van de handtekening van een van hen niet de nietigheid tot gevolg (Beslagr. Oudenaarde 28 juni 1994, *TGR* 1996, 20). Voor een aantal andere verzoekschriften die in het raam van de bewarend beslagprocedure kunnen worden

aangeboden, laat de wet toe dat zij ook door een gerechtsdeurwaarder worden ondertekend. Dit is het geval voor de verzoekschriften op grond van artikelen 1503, 1516, 1519, 1522 en 1658.

Het verzoekschrift moet opgesteld worden in de taal waarin de procedure voor de bodemrechter wordt vervolgd, op straffe van niet-ontvankelijkheid (Besl. agr. Brussel 2 januari 1975, *Pas.* 1975, III, 30). Het eventueel derdenverzet doet echter een nieuwe procedure ontstaan die voor wat het taalgebruik betreft op haar eigen mérites zal worden onderzocht (zie verder, nr. 475).

Het verzoekschrift moet alle elementen bevatten die moeten toelaten om de wettelijke voorwaarden voor het beslag te controleren en die de schuldenaar de mogelijkheid bieden zijn verweer te voeren (Besl. agr. Antwerpen 23 april 1992, *RW* 1992-93, 265).

Het verzoekschrift bevat een inventaris van de stukken die aan de beslagrechter worden overlegd (art. 1027, derde lid). Op deze wijze wordt het recht van verdediging veiliggesteld doordat dan komt vast te staan op welke gegevens de beslagrechter zijn beslissing heeft gesteund (zie hierover M. VAN HOECKE, "Vorderingen op eenzijdig verzoekschrift en het recht van verdediging", *RW* 1990-91, 596 e.v.; K. RAES, "Art. 1027 Ger.W." in *Comm.Ger.*).

De bijkomende vereisten die de wet voor de respectieve soorten van beslag oplegt, zullen hierna worden onderzocht.

Het verzoekschrift moet in twee exemplaren worden aangeboden. Voor bewarend derdenbeslag worden drie exemplaren vereist, tenzij in het verzoekschrift de griffier wordt ontslagen van de kennisgevingen bedoeld in artikel 1449 (art. 1450). Het verzoekschrift wordt ter griffie neergelegd of ernaar gezonden, op zijn datum getekend door de griffier en ingeschreven in het register der verzoekschriften (art. 1417, tweede lid).

Meerdere schuldeisers kunnen uit hoofde van een zelfde schuldvordering in hetzelfde verzoekschrift machtiging vragen tot het leggen van bewarend beslag lastens hun gezamenlijke debiteur. Maken zij aanspraak op verschillende bedragen dan moet zulks worden aangegeven. Omgekeerd kan een schuldeiser voor dezelfde schuld lastens meerdere debiteuren bewarend beslag vragen in een enkel verzoekschrift.

Een bewarend beslag op roerende goederen en een bewarend derdenbeslag kunnen in een en hetzelfde verzoekschrift worden aangevraagd. Ook een bewarend roerend beslag en een beslag tot terugvordering kunnen in één verzoekschrift worden aangevraagd. Een bewarend beslag op onroerend goed moet daarentegen steeds afzonderlijk worden aangevraagd en kan niet samen met bv. een roerend beslag in eenzelfde verzoekschrift worden gevraagd.

Gelet op artikel 30 kunnen beslagen in onderscheiden arrondissementen lastens dezelfde debiteur(s) voor dezelfde schuldvordering worden gevraagd in hetzelfde verzoekschrift gericht aan een der bevoegde beslagrechters (zie boven, nr. 93).

B. CONCLUSIE

468 Algemeen wordt aangenomen dat de rechterlijke machtiging ook in conclusie bij wijze van *t u s s e n v o r d e r i n g* aan de beslagrechter kan worden gevraagd. Aldus kan na verzet tegen het beslag (art. 1420) of na derdenverzet (art. 1419) de beslaglegger bij tegenvordering de toestemming tot het leggen van bewarend beslag vragen (zie ook verder, nr. 785). Een dergelijke beslissing heeft in de regel echter geen retroactieve werking (zie bij G. DE LEVAL, *Traité*, 359, nr. 191).

C. BESCHIKKING

469 De beslagrechter moet binnen 8 dagen zijn beschikking verlenen (art. 1418). De beslagrechter onderzoekt de vordering op stukken (art. 1028). In de regel wordt de verzoekende partij gehoord in raadkamer. In sommige arrondissementen vindt dit zelfs plaats voor de eventuele neerlegging.

De beschikking wordt in raadkamer gegeven (art. 1029, eerste lid).

De beschikking vermeldt op straffe van nietigheid het bedrag in hoofdsom, rente en kosten waarvoor het beslag wordt toegestaan. Zij moet op straffe van nietigheid samen met het verzoekschrift in het beslagexploot worden betekend (art. 1424).

Er wordt aan de verzoekende partij geen rechtsplegingsvergoeding toegekend (bv. Brussel 9 juni 2008, *RW* 2008-09, 872. Zie over de controverse hierover o.m. B. ALLEMEERSCH, “Geen rechtsplegingsvergoeding voor procedures op een eenzijdig verzoekschrift?”, *RW* 2008-09, 872-876; H. BOULARBAH, “Requête unilatérale et indemnité de procédure” *JT* 2008, 366).

De beslagrechter komt aan zijn *m o t i v e r i n g s p l i c h t* (art. 149 Gw.) niet tekort wanneer hij verwijst naar de redenen vevat in het verzoekschrift.

De beslagrechter kan de toelating tot het beslag geheel of gedeeltelijk (bv. tot een bepaald bedrag) toestaan of die toelating weigeren. Hij kan ook nadere voorwaarden opleggen. Zo kan hij beslissen dat het beslag slechts zal gelden voor een bepaalde termijn of de voorwaarde stellen dat binnen een bepaalde termijn voor de bodemrechter wordt gedagvaard (K. BAERT, “Algemene beginselen van bewarend beslag”, *TPR* 1980 (280) 291, nr. 29; G. DE LEVAL, *Traité*, 335, nr. 177). In dat geval vervalt bij verzuim, de beschikking van rechtswege (bv. Beslagr. Brussel 26 oktober 2006, *JLMB* 2007, 627). Hij kan echter geen voorwaarden stellen die de positie van de beslaglegger zouden verzwaren, buiten iedere wettelijke bepaling om. Aldus kan hij enkel een borgstelling opleggen in de bij de wet bepaalde gevallen (zoals bij scheepsbe-

slag: art. 1467) (*anders*: K. BAERT en B. DECONINCK, “Les saisies immobilières conservatoires et l’exécution” in *Les voies conservatoires et d’exécution*, Brusel, 1982, (213), 222). Evenmin zou hij het beslag kunnen afhankelijk stellen van een voorafgaand bevel (G. DE LEVAL, *Traité*, 335, nr. 177; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *Saisies-généralités*, nr. 438; zie boven, nr. 46).

Indien het beslag op diverse plaatsen moet worden gelegd (bv. bij een beslag tot terugvordering) en de beslagen moeten gecoördineerd worden teneinde het verrassingseffect gaaf te houden, kan aan de griffier bevolen worden om meerdere uitgiften van de beschikking af te leveren.

Op grond van deze beschikking kan, volgens de heersende opvatting, meer dan eens beslag worden gelegd (zie verder nr. 471).

470 De beschikking die machtiging verleent tot het leggen van bewarend beslag levert geen uitvoerbare titel op voor de schuldvordering tot zekerheid waarvan het beslag wordt gelegd. Om dezelfde reden kan zo’n beschikking ook niet beschouwd worden als een “authentieke akte” op grond waarvan de schuldeiser zonder rechterlijke machtiging bewarend derdenbeslag kan leggen (art. 1445, zie verder, nr. 705). Evenmin kan zo’n beschikking worden aangewend om bewarend beslag te leggen op andere goederen dan waarvoor de machtiging werd verleend. De beschikking maakt slechts een titel uit voor het specifiek bewarend beslag waarvoor het is toegestaan (Cass. 5 april 1991, *RW* 1991-92, 259; bv. Beslagr. Doornik 20 mei 2005, *JLMB* 2005, 1691).

D. AANTAL BESLAGLEGGINGEN

471 Veelal wordt zonder meer aangenomen dat wanneer het krachtens de beschikking gelegde beslag niet kleeft, deze beschikking toelaat dat een tweede beslag wordt gelegd. De voorkeur verdient echter het uitgangspunt dat de beschikking in beginsel slechts eenmaal kan worden aangewend en nadien is uitgeput. Een repetitief beslag is dus uitgesloten. Bij een beslag op roerende goederen kan men zich nog voorstellen dat er zich gevallen voordoen dat de gerechtsdeurwaarder een tweede poging onderneemt wanneer de eerste geen doel trof. Bij een beslag onder derden is dit geheel uitgesloten. Er anders over oordelen zou daar bovendien de positie van de derde-beslagene ernstig bezwaren. De machtigende beschikking kan geen vrijbrief zijn voor het ondernemen van “fishing expeditions”. De vergelijking bij uitvoerend beslag waar men de titel mag aanwenden tot de schuldvordering is voldaan, gaat niet op. Kortom een tweede beslag krachtens dezelfde beschikking is enkel denkbaar wanneer hiervoor een rechtvaardiging kan worden gegeven (bv. door de handelwijze van de schuldenaar). Indien de beslaglegger meent dat het nodig is dat hij herhaaldelijk beslag zal moeten leggen, dan moet hij zulks vooraf aan de rechter vragen.

Voor het Nederlandse recht wordt de vraag naar de mogelijkheid van een herhaald beslag door de rechtsleer in overwegende mate afgewezen. Eens het beslag is gelegd, is de rechterlijke machtiging uitgeput. Voor een tweede beslag is een nieuwe machtiging vereist (zie bij M.A.J.G. JANSSEN, "Het beslagverlof en de conservatoire beslaglegging" in *Knelpunten bij beslag en executie*, Deventer, 2009 (267) die zelf echter de andere mening is toegedaan o.m. omdat zulks aan de efficiëntie van het beslagrecht ten goede komt). Dit is enkel anders wanneer de beschikking hiertoe machtiging verleend (bv. dat "het beslag maximaal x maal mag worden herhaald en zulks binnen x dagen na het eerstgelegde beslag").

§ 2. Rechtsmiddelen

A. TEGEN DE BESCHIKKING DIE TOELATING WEIGERT

472 Tegen de beschikking die de toelating weigert, kan de beslaglegger hoger beroep instellen binnen een maand na de kennisgeving van de beschikking (art. 1419, eerste lid en 1031). De zaak wordt behandeld zoals gebeurde voor de eerste rechter. Het arrest wordt in raadkamer gewezen. In beginsel wordt de zaak behandeld door een kamer met één raadsheer, tenzij de appelland in de beroepsakte de toewijzing vraagt aan een kamer met drie raadsheren (art. 109bis).

De appelrechter beschikt over dezelfde bevoegdheid als de beslagrechter. Kon de beslagrechter eisen dat door de beslaglegger een zekerheid wordt gesteld (bv. bij scheepsbeslag), dan komt die bevoegdheid ook toe aan de appelrechter (Gent 20 september 1994, *RW* 1995-96, 707; Antwerpen 27 september 1994, *RW* 1994-95, 611).

Wordt het beslag toegestaan in hoger beroep, dan moet de beslagen debiteur die tegen het beslag wil opkomen de zaak bij wijze van derdenverzet bij het hof van beroep aanhangig maken (F. TOP, "Art. 1395" in *Comm.Ger.R.*, nr. 91).

In geval van gewijzigde omstandigheden kan de schuldeiser ook steeds opnieuw een verzoekschrift aanbieden. De beschikkingen van de beslagrechter hebben immers slechts een relatief gezag van gewijsde. Verder kan gewezen worden op artikel 1032.

De beschikking waarbij de hernieuwing van een bewarend beslag wordt geweigerd, is niet vatbaar voor hoger beroep, in tegenstelling tot een vonnis op tegenspraak n.a.v. een derdenverzet tegen een beschikking die de hernieuwing toestaat (Luik 26 mei 1987, *JLMB* 1988, 1125). De schuldeiser kan in beroep geen nieuwe feiten inroepen door zijn eis te wijzigen krachtens artikel 807 vermits dit een tegensprekelijk debat vereist (Luik 25 november 1980, *Jur.-Liège* 1981, 77 met noot DE LEVAL).

B. TEGEN BESLAG ZONDER RECHTERLIJKE MACHTIGING

473 Krachtens artikel 1420 Ger.W. kan de beslagene de opheffing vragen van het bewarend beslag dat gelegd werd zonder voorafgaande beschikking van de beslagrechter op basis van een vonnis of een gelijkwaardige akte. Deze vordering wordt ingeleid en behandeld zoals in kort geding (art. 1395, tweede lid).

Wanneer beslag werd gelegd zonder voorafgaande machtiging van de beslagrechter, is geen termijn bepaald om een vordering tot handlichting in te stellen (Beslagr. Brussel 20 november 1975, *JT* 1976, 283; Beslagr. Brussel 8 januari 1981, *JT* 1981, 259 met noot F. GLANSDORFF; Beslagr. Brussel 24 november 1988, *JLMB* 1989, 174). De opheffing kan bevolen worden onder verbeurte van een dwangsom (Antwerpen 18 mei 1983, *RW* 1983-84, 2693).

Ook een belanghebbende derde kan tegen het beslag opkomen (zie verder, nr. 475).

474 Anders dan in de hypothese van derdenverzet, zal in geval van beslag krachtens een vonnis (art. 1414) de beoordelingsmarge van de rechter beperkt zijn. De titel op grond waarvan het beslag werd gelegd dringt zich immers aan de beslagrechter op. Het debat zal zich moeten toespitsen op de hoogdringendheid. Een ander verschilpunt met de hypothese van derdenverzet is dat de bewijslast verder bij de beslaglegger blijft rusten; er is dus een omkering van de aanvoeringslast. Zelfs indien de verzetdoende beslagene geen verweer zou voeren, moet de beslaglegger aantonen dat de voorwaarden voor het beslag (titel, urgentie) vervuld zijn (G. DE LEVAL, *Traité*, 358, nr. 190).

C. TEGEN DE BESCHIKKING DIE BESLAG TOESTAAT

475 Tegen de beschikking waarbij toelating tot bewarend beslag wordt verleend kan de beslagene of iedere andere belanghebbende partij *d e r d e n v e r z e t* aantekenen (art. 1419). Aangezien zij geen partij waren, is hun hoger beroep niet ontvankelijk.

De beslagrechter die kennisneemt van het derdenverzet beschikt over een volledige appreciatiebevoegdheid. De bewijslast berust in beginsel bij de verzetdoende partij die zal moeten aannemelijk maken dat de machtigende beschikking niet kan gehandhaafd worden. Enkel wat de urgentie betreft (de toestand kan immers geëvolueerd zijn), moet de beslaglegger verder overtuigend maken dat die nog steeds aan de orde is (zie boven, nr. 461).

Het derdenverzet wordt met dagvaarding van alle partijen gebracht voor de rechter die de bestreden beslissing heeft gewezen (art. 1125). Zie wat de dagvaardingstermijn betreft, nrs. 98 en 487.

Deze dagvaarding heeft tot gevolg dat een nieuw geding wordt ingeleid en niet dat een bestaande rechtspleging wordt verdergezet. Zij moet derhalve op haar eigen mérites worden onderzocht voor wat het taalgebruik in gerechtszaken betreft (Cass. 26 november 1999, *RW* 2000-01, 772, *Arr.Cass.* 1999, nr. 632, *JT* 2000, 419 met noot BOULARBAH en ENGLEBERT en *JLMB* 2000, 101).

Het d e r d e n v e r z e t moet uitdrukkelijk strekken tot de intrekking van de beschikking en niet enkel tot de opheffing van het beslag. De beschikking tot intrekking geldt trouwens als opheffing van het beslag (art. 1419 *in fine*). Het derdenverzet hoeft echter niet in sacrale bewoordingen te worden gesteld. Wanneer de vordering strekt tot “de nietigverklaring” van de beschikking dan komt zulks neer op een verzet tegen de beschikking in de zin van artikel 1419 (Brussel 9 november 1994, *P&B* 1995, 205). Waar het op aankomt is dat voldoende blijkt dat de beschikking wordt aangevochten. Hieraan is niet voldaan wanneer in de dagvaarding zelfs geen melding wordt gemaakt van die beschikking (Antwerpen 16 december 1996, *RW* 1996-97, 1071).

Werd de intrekking van de beschikking niet gevraagd, dan kan dit niet meer worden rechtgezet door een uitbreiding van de eis in conclusie wanneer de termijn van artikel 1034 is verstreken (Brussel 11 oktober 1994, *P&B* 1995, 204; Beslagr. Antwerpen 13 juni 1995, *T.Not.* 1995, 473; Beslagr. Antwerpen 22 september 1988, AR 34.227, *onuitg.*). Evenmin kan de rechter zelf *ultra petita* de intrekking van de beschikking bevelen (Beslagr. Antwerpen 3 januari 1989, AR 35.983, *onuitg.*).

Het derdenverzet moet ingesteld worden binnen de termijn van één maand vanaf de betekening van de beschikking tot machtiging (art. 1034). Het gaat om een termijn op straffe van verval.

De betekening van de beslissing vereist de afgifte van een afschrift van de akte bij gerechtsdeurwaarderexploot en strekt er dus toe de akte officieel ter kennis te brengen van de bestemming. Een aanzegging bij derdenbeslag krachtens artikel 1457 Ger.W. aan de beslagene van de akte van derdenbeslag waaraan een kopie van de machtigende beschikking is aangehecht, beantwoordt niet aan een betekening zoals omschreven in artikel 32, 1° Ger.W. en doet dus de termijn voor de rechtsmiddelen niet lopen (Cass. 21 mei 2004, *Arr.Cass.* 2004, 903, nr. 275, *T.Not.* 2006, 194, *Pas.* 2004, 882, nr. 275, *JT* 2004, 701, *JLMB* 2004, 1505 en www.juridat.be met conclusie AG X. DE RIEMAECKER). De gedachte is dat een betekening de strekking moet hebben om iemand op uitdrukkelijke en ondubbelzinnige wijze een akte ter kennis te brengen. Dit onderstelt dat wordt vermeld welke akten het voorwerp zijn van de betekening. Het louter bijvoegen van een akte die niet wordt vermeld in het betekeningsexploot is hiertoe onvoldoende. Er anders over oordelen kan leiden tot een valkuil voor de geadresseerde.

476 Het verzet heeft geen schorsende werking tenzij de beslagrechter krachtens artikel 1127 de schorsing van de tenuitvoerlegging toestaat. Een dergelijk verzoek kan gelijktijdig met het derdenverzet worden gedaan.

477 Voor de berekening van de termijn wordt hier verwezen naar artikel 48 e.v. De termijn is niet vatbaar voor verlenging overeenkomstig artikel 55 Ger.W. (woonplaats in het buitenland) – vermits artikel 1034 niet naar dit artikel verwijst (Brussel 17 oktober 1973, *RW* 1973-74, 726 en *Rec.gén.enr.-not.* 1974, 245; anders: J.L. LEDOUX, “Chronique”, *JT* 1983, nr. 95, 490; Beslagr. Brussel 25 juni 1973, *Pas.* 1975, III, 1; Beslagr. Bergen 21 oktober 1974, *Pas.* 1976, III, 4). Om die reden vindt volgens de heersende opvatting ook de verlenging krachtens artikel 50, tweede lid (gerechtelijke vakantie) geen toepassing (D. SCHEERS, *Het verzoekschrift*, 1997, 27). Het gaat hier echter om een klaarblijkelijke omissie van de wetgever.

478 Het derdenverzet wordt met dagvaarding van alle partijen gebracht voor de rechter die de bestreden beslissing heeft gewezen. Onder “partijen” worden enkel diegenen bedoeld die in de procedure op eenzijdig verzoekschrift aanwezig waren. Het verzet van de beslagene of een andere belanghebbende derde moet derhalve enkel gericht worden tegen de oorspronkelijke verzoeker die toelating verkreeg en tegen de eventuele tussenkommende partij. Aldus zal wanneer het beslag werd gelegd door meerdere schuldeisers, de verzetdoende partij gehouden zijn alle schuldeisers te dagvaarden. De eiser in derdenverzet is niet verplicht de beslagene mee te dagvaarden wanneer deze niet is tussengekomen in de procedure op eenzijdig verzoekschrift (Cass. 24 april 1987, *Arr.Cass.* 1986-87, nr. 497 en *Pas.* 1987, I, 993). De enkele omstandigheid dat een bewarend beslag toegestaan op eenzijdig verzoekschrift, de beslagene treft, maakt hem immers nog geen partij bij de procedure, waarin hij niet is tussengekomen zodat het verzet door een derde hem niet betekend moet worden. Aldus zal wanneer het beslag werd gelegd lastens meerdere debiteuren en er een van hen in verzet komt, deze kunnen volstaan de beslaglegger te dagvaarden (G. DE LEVAL, *Traité*, 353, nr. 188, B). Bij derdenbeslag moet de derde-beslagene door de beslagen debiteur die tegen de beschikking in verzet komt, niet in het geding worden betrokken.

Het rechtsmiddel van derdenverzet heeft slechts een relatieve werking. De gevolgen van de intrekking strekken zich niet uit tot de beslagenen die geen derdenverzet hebben ingesteld (Brussel 9 november 1994, *P&B.* 1995, 205).

De beslagrechter kan de opheffing van het beslag verbinden aan de verbeurte van een dwangsom. Dit is echter overbodig nu reële executie mogelijk is doordat de beslagrechter kan beslissen dat zijn beschikking zal gelden als opheffing van het beslag (Beslagr. Luik 10 december 1990, *JLMB* 1991, 412; Beslagr. Verviers 2 juni 1995, *Act.dr.* 1996, 178).

Dit rechtsmiddel kan worden ingesteld door de beslagene of door iedere andere belanghebbende partij (Brussel 5 maart 1999, *JLMB* 2000,

1182). Aldus is het denkbaar dat het derdenverzet uitgaat van de derde-beslagene, op voorwaarde dat hij hiertoe een persoonlijk belang kan aantonen. Een loutere verwijzing naar de commerciële belangen is echter niet voldoende (Beslagr. Brussel 17 februari 1992, *RRD* 1992, 485). Een strenge houding i.v.m. het vereiste belang moet worden goedgekeurd: de verhouding beslaglegger-beslagene moet de derdebeslagene in principe niet aangaan (zie verder, nr. 773). Een andere schuldeiser heeft in principe evenmin belang bij het instellen van een derdenverzet (zie Bergen 12 december 1995, *JT* 1996, 326: verzet door de ex-echtgenoot van de beslagene is niet ontvankelijk).

D. WIJZIGING OF INTREKKING WEGENS VERANDERDE OMSTANDIGHEDEN

1. Door de beslagene (art. 1419, tweede lid)

479 Derdenverzet is enkel mogelijk binnen de maand na betekening van de beschikking. Deze termijn is voorgeschreven op straffe van verval. Na verloop van die termijn kan de beslagene de beschikking enkel nog aanvechten op grond van artikel 1419, tweede lid. Deze bepaling laat hem toe in geval van veranderde omstandigheden de wijziging of de intrekking van de beschikking te vragen door dagvaarding hiertoe van alle partijen voor de beslagrechter (bv. Beslagr. Brussel 20 november 1975, *JT* 1976, 283). Het gaat hier om een soort derdenverzet buiten de termijn: niet de gegeven toelating staat ter discussie, enkel de veranderde omstandigheden die een “herziening” van de beschikking moeten wettigen (*Comm.Ger.W.*, art. 1395, nr. 80). Redelijkerwijze moet onder “veranderde omstandigheden” worden verstaan: omstandigheden die zich hebben voorgedaan na het verstrijken van de normale verzetstermijn of waarvan de beslagene eerst nadien kennis krijgt (G. DE LEVAL, *Traité*, 352, nr. 187; J.L. LEDOUX, “Chronique”, *JT* 1989, nr. 79. Bv. Luik 19 december 1996, *JT* 1997, 370). Uiteraard moeten, wanneer de beslagene een beroep doet op gewijzigde omstandigheden om de intrekking van de beschikking te vorderen, deze wijzigingen zich hebben voorgedaan na de beschikking (Beslagr. Antwerpen 8 februari 1988, *Pas.* 1988, III, 60).

Zo kan de beslagene de opheffing van het beslag vragen wanneer hij na dit beslag van de bodemrechter uitstel van betaling verkreeg. Zoals reeds werd vermeld, kan de bodemrechter die uitstel van betaling verleent, tevens machtiging tot bewarend beslag verlenen. Dit kan later ook nog door de beslagrechter indien uit nieuwe omstandigheden blijkt dat gevaar ligt in het verwijl (art. 1416).

De afwijzing van de eis ten gronde maakt een omstandigheid uit die de intrekking van de vroegere beschikking en de opheffing van het beslag verantwoordt (Beslagr. Brugge 4 maart 1986, *TBBR* 1986, 37; Beslagr. Brussel 25 juni 1987, *JLMB* 1987, 1004). De omstandigheid dat de afgewezen schuldeiser hoger beroep heeft ingesteld tegen het afwijzend vonnis van de bodemrechter, belet in beginsel die opheffing niet.

Het hoger beroep op grond van veranderde omstandigheden die niet onderworpen werden aan de eerste rechter is niet toelaatbaar (Luik 25 november 1980, *Jur.Liège* 1981, 77 met noot G. DE LEVAL).

2. Door de beslaglegger (art. 1032)

480 Ook de beslaglegger of de tussenkomende partij kunnen in geval van veranderde omstandigheden en onder voorbehoud van de rechten van derden de wijziging of de intrekking van de beschikking vragen. De beslagrechter wordt geadieerd op verzoekschrift. In de regel schaadt een dergelijke vordering de rechten van de beslagene niet.

E. DAGVAARDINGSTERMIJN

481 De artikelen 1419 en 1420 bepalen niets omtrent de dagvaardingstermijn. Deze lacune heeft tot gevolg dat in de rechtspraak twee strekkingen bestaan. Een gedeelte van de rechtspraak is van oordeel dat de gewone dagvaardingstermijn van acht dagen moet worden nageleefd. Deze rechtspraak gaat uit van het beginsel dat de vorderingen voor de beslagrechter worden ingeleid en behandeld volgens de vormen van het kort geding, tenzij in de gevallen waarin de wet bepaalt dat zij bij verzoekschrift worden ingeleid.

De meerderheidsopvatting is evenwel terecht in die zin gevestigd dat de dagvaardingstermijn bij verzet tegen een beschikking van de beslagrechter, zoals voor een dagvaarding in kort geding, twee dagen bedraagt (Antwerpen 4 juni 1985, *RW* 1985-86, 1171; Beslagr. Dinant 11 oktober 1977, *Jur.Liège* 1978, 147; Beslagr. Kortrijk 26 januari 1981, *JT* 1982, 379; Beslagr. Leuven 7 september 1982, *RW* 1983-84, 451; Beslagr. Brussel 25 november 1986, *RW* 1986-87, 2868; D. CHABOT-LEONARD, *Saisies conservatoires et saisies-exécutions*, Brussel, 1979, 76; K. BAERT, "Algemene beginselen van bewarend beslag", *TPR* 1980, (280) 292, J. LAENENS, noot onder Antwerpen 3 januari 1979, *RW* 1980-81, 1087; G. DE LEVAL, "Aspects actuels du droit des saisies", *JT* 1980, 627, nr. 17). Deze opvatting krijgt ook algemene navolging in de praktijk (zie ook boven, nr. 98).

Een verkorting van deze dagvaardingstermijn kan gevraagd worden aan de voorzitter van de rechtbank.

F. OPHEFFING WEGENS AFWIJZING VAN DE EIS TEN GRONDE

482 Er bestaat onenigheid over de vraag of het vonnis over de grond van de zaak waarbij de eis wordt afgewezen als ongegrond al dan niet van rechtswege het bewarend beslag opheft. De beslagrechter te Brussel besliste terecht dat het vonnis ten gronde waarbij de eis wordt afgewezen geen automatische opheffing van het beslag inhoudt. De opheffing ervan moet uitdrukkelijk gevraagd worden, hetzij aan de bodemrechter zelf, hetzij nadien aan de beslagrechter (Beslagr. Brussel 25 juni 1987, *JLMB* 1987, 1004). Uit de parlementaire voorbereiding van artikel 1492 blijkt dat er geen sprake kan zijn van een automatische opheffing van het beslag door het afwijzend vonnis (*Parl.St.* Kamer 1965-66, nr. 59, 49, 201). Artikel 1492 bepaalt immers dat het vonnis over de zaak zelf waarbij de vordering wordt verworpen, de beslissing inhoudt tot opheffing van het beslag. De opheffing moet dus uitdrukkelijk aan de

bodemrechter worden gevraagd, bij gebreke waarvan de rechter deze niet ambtshalve mag uitspreken, op gevaar van *ultra petita* te oordelen).

Dit neemt niet weg dat de schuldeiser die ondanks het afwijzend vonnis, niet vrijwillig overgaat tot de opheffing van het bewarend beslag onder derden, een fout begaat en de geleden schade moet vergoeden (Beslagr. Antwerpen 14 oktober 1982, *Rechtspr. Antw.* 1987, 119 met kritische noot J. LAENENS).

Bovendien moet de schuldenaar niet enkel een beslissing tot opheffing van het beslag uitlokken, maar ook de uitvoerbaarheid bij voorraad van deze opheffing vragen, zoniet schorst het hoger beroep van de afgewezen schuldeiser de tenuitvoerlegging van de verkregen opheffing (G. DE LEVAL, *Traité*, 405, nr. 215; D. CHABOT-LEONARD, *Saisies conservatoires et saisies-exécutions*, Brussel, 1979, 339; K. BAERT, "Algemene beginselen van bewarend beslag", *TPR* 1980, (280) 305). Indien de schuldenaar nagelaten heeft de opheffing van het beslag voor de bodemrechter te eisen, dan kan hij zich nog wenden tot de beslagrechter, krachtens artikel 1419, tweede lid (D. CHABOT-LEONARD, *Saisies conservatoires et saisies-exécutions*, Brussel, 1979, 340; G. DE LEVAL, *Traité*, 405, nr. 215 D; *RPDB*, Compl. VIII, *Saisies-généralités*, nr. 514). De opheffingsbeslissing van de beslagrechter is i.t.t. deze van de bodemrechter, in principe uitvoerbaar bij voorraad (zie boven, nr. 98).

§ 3. Gezag van gewijsde

483 De beschikkingen van de beslagrechter hebben een weliswaar beperkt gezag van gewijsde (A. FETTWEIS, *Manuel*, 272-273, nr. 364; zie boven, nr. 98). Ook aan de beschikkingen op eenzijdig verzoekschrift, komt een dergelijk gezag toe. Dit verhindert dat hetgeen door de beslagrechter werd beslist opnieuw in vraag zou worden gesteld: m.n. het al dan niet bestaan van een zekere en opeisbare vordering en het voorhanden zijn van urgentie. Het gezag van gewijsde onderstelt weliswaar dat er omtrent een bepaald geschilpunt tegenspraak is gevoerd, maar zo'n tegenspraak kan ook "virtueel" zijn (zie bij H. MOTULSKY, "L'autorité de la chose jugée en matière civile" in *Ecrits*, I, Parijs, 1973, (201), 226, nr. 37).

De schuldeiser wiens verzoek tot het leggen van bewarend beslag werd geweigerd, kan bijgevolg niet opnieuw en op dezelfde gronden de beslagrechter adiëren. In geval van gewijzigde omstandigheden kan hij zich echter opnieuw tot de beslagrechter wenden om een toelating tot het leggen van bewarend beslag te verkrijgen (zie boven, nr. 472).

Omgekeerd belet de beschikking waarbij het verzet van de beslagene ongegrond werd verklaard (of niet ontvankelijk wegens het verstrijken van de vervaltermijn van art. 1034) dat naar aanleiding van het verzet tegen een ander beslag voor dezelfde schuldvordering opnieuw de discussie wordt gevoerd opens de kwaliteit van de vordering en/of de urgentie.

Het beginsel van het gezag van gewijsde staat er echter niet aan in de weg dat de schuldeiser die een toelatende beschikking heeft verkregen, opnieuw een identiek verzoekschrift indient (Beslagr. Antwerpen 5 december 1989, *Eur.-Vervoerr.* 1990, 687: *i.c.* moest de eerste beschikking op grond van art. 1467 als “niet bestaande” worden beschouwd omdat de zgn. “tegenborgstelling” voor het scheepsbeslag niet tijdig werd gesteld). De regel van het gezag van gewijsde komt hierdoor immers niet in het gedrang. De eiser die de reeds toegestane vordering opnieuw instelt kan zelfs het gezag van gewijsde te zijnen gunste invoeren. Ook het herhalingsverbod speelt hier niet.

AFDELING IV

KANTONNEMENT

§ 1. Van de oorzaak van het beslag

484 De schuldenaar lastens wie bewarend beslag is gelegd, heeft het recht om het beslagene te bevrijden of het beslag te verhinderen door over te gaan tot kantonnement van de oorzaak van het beslag (art. 1403). Het recht op kantonnement biedt de beslagene de mogelijkheid de gevolgen van de totale onbeschikbaarheid ongedaan te maken. Het gekantonneerde bedrag moet toereikend zijn om de schuldvordering die de oorzaak is van het beslag te voldoen, zowel in hoofdsom, rente als kosten (zie boven, nr. 400).

Dit kantonnement bevrijdt het beslagene en heft de onbeschikbaarheid ervan op, doordat de gekantonneerde bedragen in de plaats worden gesteld van het in beslag genomen goed.

Anders dan bij uitvoerend beslag geldt het kantonnement hier niet als een voorwaardelijke betaling. De beslaglegger ontkomt dus niet aan de samenloop met de andere schuldeisers van de beslagene (zie boven, nr. 405).

§ 2. Van het voorwerp van het beslag

485 Werd het beslag gelegd op gelden of goederen die zich in handen van een derde bevinden (beslag onder derden of beslag bij een derde), dan kunnen die derde, de beslagene en de beslaglegger, het kantonnement vragen van de gelden of de goederen waarop het beslag betrekking heeft (art. 1407).

Dit kantonnement geldt niet als een voorwaardelijke betaling, zodat ook hier de beslaglegger niet aan de samenloop met de andere schuldeisers van de beslagene ontkomt (zie boven, nr. 407). Wel wordt het voorwerp van het kantonnement onttrokken aan mogelijke samenloop met schuldeisers van de derde.

AFDELING V

OMZETTING IN UITVOEREND BESLAG

486 Heeft de schuldeiser die een uitvoerbare titel verkrijgt, vooraf reeds een bewarend beslag gelegd, dan moet niet opnieuw beslag worden gelegd. Werd er reeds bewarend beslag gelegd, dan is er, zo luidt artikel 1497, geen grond voor een nieuw beslag voorafgaand aan de tenuitvoerlegging.

Na betekening van het verkregen vonnis kan de schuldeiser het bevel betekenen met de aankondiging dat het bewarend beslag wordt omgezet in uitvoerend beslag. Het vereiste van het voorafgaand bevel geldt ook bij omzetting van een bewarend derdenbeslag in een uitvoerend beslag (zie verder, nr. 780). Is het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, dan kunnen de betekening en het bevel in hetzelfde exploit gebeuren.

De omzetting is slechts mogelijk met betrekking tot een formeel geldig bewarend beslag. Is daarom het bewarend beslag nog het voorwerp van betwisting voor de beslagrechter, dan kan de omzetting eerst gebeuren na de betekening van de beslissing van de beslagrechter waarbij de “regelmaticheid” wordt erkend (art. 1491, derde lid). De betwisting over de “rechtmatigheid” van het beslag is door het verkregen vonnis van de bodemrechter echter achterhaald. Een betwisting over het kantonnement is echter geen betwisting over de regelmatigheid van het beslag in de zin van deze bepaling (Cass. 13 december 2001, *Arr. Cass.* 2001, nr. 699, *RW* 2002-03, 463 en *JT* 2004, 15).

Door de omzetting blijven de goederen ononderbroken verder onder beslag. Het beslag verandert enkel van aard. Aldus is de derde-beslagene na de omzetting niet gehouden tot het afleveren van een nieuwe verklaring (Gent 12 september 1995, *P&B* 1996, 128).

AFDELING VI

BIJZONDERE BEPALINGEN

§ 1. Bewarend beslag op roerend goed (zie verder, nrs. 589 e.v.)

§ 2. Bewarend derdenbeslag (zie verder, nrs. 777 e.v.)

§ 3. Bewarend beslag op onroerend goed (zie verder, nrs. 833 e.v.)

§ 4. Bewarend scheepsbeslag

A. INLEIDING

487 Aan het scheepsbeslag werd in de rechtsleer veel aandacht besteed. In deze verhandeling zullen dan ook enkel de hoofdlijnen aan bod komen (D. DE BEULE en P. LEERS, *Bewarend beslag op zeeschepen*, Antwerpen, 1987; L. DELWAIDE, *Scheepsbeslag*, Antwerpen, 1988; E. DIRIX, "Bewarend beslag op zeeschepen en op scheepsdocumenten" in *De bank en de zee*, Brussel, 1998, 41-63; R. DUJARDIN, *Bewarend en uitvoerend scheepsbeslag*, Antwerpen, 1986; W. FRANSEN en Fr. MOTTRIE, "Bewarend beslag op zeeschip" in *Liber amicorum M. Briers*, Gent, 1993, 189-205; J. THEUNIS, "Bewarend beslag op zeeschepen en binnenschepen" in *Comm.Ger.R.*; Cl. VAN AERDE, *Zeeschepen onder bewarend beslag*, Brugge, 1988; W. VERSTREPEN, "Arrest and judicial sale of ships in Belgium", *Lloyd's Maritime & Commercial Law Quart* 1995, 131-154).

De wettelijke regeling in de artikelen 1467 e.v. Ger.W. vindt zijn grondslag in het verdrag van Brussel van 10 mei 1952 (hierna te noemen: verdrag scheepsbeslag). Het verdrag scheepsbeslag werd in onze rechtsorde opgenomen door de goedkeuringswet van 24 maart 1961 en uiteindelijk ondergebracht in de artikelen 1467 tot en met 1480 Ger.W. Over de totstandkoming van dit verdrag uitvoerig: L. DELWAIDE, *Scheepsbeslag*, Antwerpen, 1988, 76, nr. 68.

Verder moet vermeld worden: artikel 28 van de wet van 18 juni 1989 houdende instemming met het verdrag van de VN inzake het recht van de zee (BS 16 september 1999).

Voor het toekomstige recht moet gewezen worden op de onder de auspiciën van de Verenigde Naties in 1999 tot stand gekomen "International Convention on Arrest of Ships" (zie hierover T. KEGELS, "De conventie ter voorkoming van bewarend beslag op schepen" in *Liber amicorum H. Libert*, Antwerpen, 1999, 195-215).

Deze bepalingen regelen dus het bewarend beslag op zeeschepen en binnenschepen. Als zeeschip wordt bedoeld ieder vaartuig dat bestemd is om op zee te varen (zie boven, nr. 202).

Op andere vaartuigen wordt het beslag gelegd volgens de regels inzake bewarend beslag op roerend goed. Over de wijze van beslag, zie verder nr. 577 e.v.

Het scheepsbeslag treft het schip en de uitrusting, niet de nog verschuldigde vracht, noch de toebehoren van het schip. Onder het schip vallen evenmin de voorraden en de brandstofvoorraad, de zgn. "bunkers" (voor een toepassingsgeval en eigendomsvraag: Rouen 20 december 1995, *DMF* 1997, 20 met noot ACHARD). Hierop kan gewoon roerend bewarend beslag worden gelegd (L. DELWAIDE, *Scheepsbeslag*, Antwerpen, 1988, 11, nr. 10). Een dergelijk beslag gaat in de regel gepaard met de aanstelling van een sekwester (zie nader W. DEN HAERYNCK, "Beslag op bunkers" in *Liber amicorum H. Libert*, Antwerpen, 1999, 89-99).

De problematiek van het beslag op de scheepsloading en op cognossementen wordt hierna nog besproken (zie verder, nr. 500).

Over het beslag op staatschepen: zie boven, nr. 203.

B. VOORWAARDEN

488 De machtiging tot het leggen van een bewarend scheepsbeslag moet verleend worden door de beslagrechter van de plaats waar het schip zich zal bevinden naar het tijdstip van het beslag. De rechtspleging komt overeen met wat geldt voor andere bewarende beslagen. Uitzondering moet gemaakt worden voor wat volgt:

1. Een zeevordering

489 Bewarend beslag op een zeeschip is enkel mogelijk wanneer de schuldeiser beschikt over een zeevordering. Deze vorderingen worden limitatief opgesomd in artikel 1468, *litt.* a tot q.

De vraag of een bewarend beslag ook mogelijk is voor andere schuldvorderingen wanneer de beslaglegger beschikt over een vonnis dat luidens artikel 1414 geldt als titel voor het leggen van bewarend beslag, is omstreden. Gelet op artikel 2 verdrag scheepsbeslag ("op een schip... mag slechts beslag worden gelegd voor een zeevordering") dat directe werking heeft en de interne wetgeving primeert, dringt een ontkennend antwoord zich op (Cl. VAN AERDE, *Zeeschepen onder bewarend beslag*, Brugge, 1988, 31, nr. 27; W. VERSTREPEN, *a.w.*, 97-98. *Anders*: L. DELWAIDE, *Scheepsbeslag*, Antwerpen, 1988, 127-128, nr. 120; J. DUJARDIN, *Bewarend en uitvoerend scheepsbeslag*, Antwerpen, 1986, 134, nr. 35).

De schuldvordering moet steunen op een verbintenis die aan de bevrachter en/of de eigenaar is toe te rekenen. Deze toerekening van de gebondenheid aan het schip kan ook gebeuren op grond van de vertrouwensleer, bijvoorbeeld wanneer deze leveringen werden besteld via tussenpersonen en de leverancier erop mocht vertrouwen dat deze bestelling gebeurde voor rekening van het schip (bv. Antwerpen 19 maart 1996, *RW* 1996-97, 467 dat oordeelt dat zelfs volstaat dat geleverd werd aan het schip).

Op binnenschepen kan bewarend beslag worden gelegd voor om het even welke schuldvordering.

2. Kwaliteit van de vordering

490 De rechtspraak is in die zin gevestigd dat de beslaglegger kan volstaan met het aanvoeren (de zgn. "allegatie") van een schuldvordering; het volstaat dat de schuldeiser beweert over een schuldvordering te beschikken, zonder dat de beslagrechter moet nagaan of die vordering ook zeker, vaststaand en opeisbaar is. Een rigoureuze toepassing van de artikel 1415 Ger.W. is dus niet aan de orde. Hiervoor kan steun gevonden worden in de Franse tekst van het verdrag dat onder artikel 1 (1) de zeevordering omschrijft als een "allégation d'un droit ou d'une créance".

Bij het onderzoek van het eenzijdig verzoekschrift zal de beslagrechter bijgevolg kunnen genoeg nemen met de loutere aanvoering van een zeevordering. Komt er evenwel tegenspraak, dan zal de beslagrechter moeten nagaan of het bestaan van de aangevoerde schuldvordering, gelet op de door de beslagene gevoerde tegenspraak, voldoende aannemelijk voorkomt. De toetsingsmarge verschilt in deze fase dan ook niet fundamenteel van die bij de beoordeling van andere bewarende beslagen. Het beslag zal derhalve niet kunnen worden gehandhaafd wanneer over de vordering, ook al beantwoordt zij aan een der vorderingen vermeld in artikel 1468 Ger.W., ernstige betwisting rijst.

3. Urgentie

491 Het vereiste der hoogdringendheid geldt voor alle bewarende beslagen en dus in principe ook voor een bewarend beslag op zeeschepen (bv. Beslagr. Antwerpen 7 december 1994, *Rechtspr. Antw.* 1995, 356). Aan dit vereiste worden door de rechtspraak echter geen al te strenge eisen

gesteld. De hoogdringendheid wordt a.h.w. vermoed aanwezig te zijn. De solvabiliteit van de beslagene belet echter niet dat er urgentie kan zijn (Gent 15 december 1992, *RW* 1993-94, 127).

4. Zekerheid

492 De beslagrechter kan eisen dat de beslaglegger een zekerheid stelt (art. 1467, tweede lid Ger.W.). Die bevoegdheid komt uiteraard ook toe aan de beslagrechter die kennisneemt van een derdenverzet van de beslagene (Gent 20 september 1994, *RW* 1995-96, 707; Antwerpen 27 september 1994, *RW* 1994-95, 611 en *Rechtspr.Antw.* 1995, 107).

Ook hier stelt de rechtspraak zich niet al te streng op. De beslaglegger hoeft geen zekerheid te stellen wanneer hij klaarblijkelijk voldoende solvabel is, of nog wanneer de gegrondheid van de aanspraken "zonneklaar" is. Wanneer de beslagrechter een dergelijke "tegengarantie" oplegt, dan moet hiervoor een redelijke termijn worden verleend (Gent 19 juni 1990, *Eur.Vervoerr.* 1990, 682).

5. De zgn. tegenborgstelling

493 In de praktijk verleent de beslagrechter de toestemming tot het leggen van het beslag totdat door de beslagene borg is gesteld ten belope van de oorzaken van het beslag. De modaliteiten van die zgn. tegenborgstelling worden in de beschikking niet bepaald. In de regel wordt die zekerheid gesteld door de aflevering van een bankgarantie. De beslaglegger moet geen genoegen nemen met een "Club letter of undertaking" (Beslagr. Antwerpen 18 januari 1995, *Eur.Vervoerr.* 1995, 185: de garant moet zijn woonplaats hebben binnen het rechtsgebied en de garantiebrieven moet in de Nederlandse taal zijn gesteld).

De garantie moet aan de beslaglegger dezelfde zekerheid bieden als zijn beslag. Indien het bevestigend beslag werd toegestaan voor een zeevordering waarvoor enkel de bevrachter instaat, dan hoeft de beslaglegger geen vrede te nemen met een garantie verschaft door de eigenaar tot zekerheid van diens eigen verbintenissen jegens de beslaglegger (bv. Antwerpen 16 januari 1991, *RW* 1991-92, 1087). Een garantie die niet tevens de verbintenissen van de schuldenaar van de zeevordering omvat, is een slag in het water. De formulering van de garantie ter opheffing van het beslag vloeit voort uit de overeenkomst tussen partijen en kan derhalve niet meer door de rechter worden gewijzigd (Antwerpen 16 januari 1991, *i.a.p.*).

Wanneer aldus door de scheepseigenaar een bankgarantie werd afgeleverd voor de schuld van de bevrachter en door de bodemrechter inmiddels over die schuldvordering werd beslist, dan zijn de voorwaarden voor de afroep vervuld. De scheepseigenaar kan de afroep niet verhinderen op grond dat over de betwisting omtrent het beslag en formulering van de garantie nog geen definitieve uitspraak werd gedaan (Kh. Antwerpen 8 december 1993, *RW* 1993-94, 1275). De formulering van de garantie is dus van het grootste belang. Wanneer bv. wordt bedongen dat de afroep mogelijk is op vertoon van een rechterlijke uitspraak ("by judgement"), dan kan niet de eis worden gesteld dat het vonnis in kracht van gewijsde moet zijn getreden (Cass. fr. 12 oktober 1996, *DMF* 1997, 43 met noot TASSEL).

C. SCHIP VOORWERP VAN HET BESLAG

1. Algemeen

494 Luidens artikel 1469, § 1 Ger.W. (art. 3 (1) verdrag scheepsbeslag) kan het beslag worden gelegd op het schip waarop de zeevordering betrekking heeft, hetzij op enig ander schip, toebehorend aan hem die op het ogenblik van het ontstaan van de zeevordering eigenaar was van het schip waarop de inschuld betrekking heeft.

Artikel 1469, § 2 Ger.W. stemt overeen met artikel 3 (4) verdrag scheepsbeslag dat luidt als volgt: "Wanneer bij een bevrachtingsovereenkomst betreffende een schip met overgave van rederschap

alleen de gebruiker instaat voor een zeeschuld die op het schip betrekking heeft, mag het beslag worden gelegd op dat of enig ander aan de gebruiker toebehorend schip, maar niet op enig ander aan de eigenaar toebehorend schip. Deze bepaling vindt toepassing op alle gevallen waarin een ander persoon dan de eigenaar voor een zeeschuld instaat”.

Met betrekking tot de verhouding tussen deze twee eerste paragrafen van artikel 1469 Ger.W. besliste het Hof van Cassatie in het bekende Omala-arrest van 10 mei 1976: “dat overeenkomstig de verschillende onderdelen van artikel 1469 Ger.W. beslag kan worden gelegd op het schip waarop de zeevordering betrekking heeft, onverschillig of de eigenaar ervan of een ander persoon instaat voor een zeeschuld, in de zin van bedoeld artikel 1468 Ger.W.” en “dat artikel 1469, § 2 Ger.W. niet afwijkt van de bepalingen van § 1 van dit artikel betreffende de inbeslagneming van het schip, waarop de zeeschuld betrekking heeft, maar aanstipt, enerzijds, dat beslag ook mag worden gelegd op de andere schepen waarvan de bevrachter met overgave van rederschap of de andere personen die voor de zeeschuld instaan, eigenaar zijn, en, anderzijds, dat wanneer de bedoelde bevrachter of een andere persoon dan de eigenaar van het schip voor de zeeschuld instaat, beslag niet mag worden gelegd op de andere schepen van de eigenaar dan dat waarop de zeeschuld betrekking heeft”. Aldus stelde het Hof van Cassatie zich op het standpunt dat de scheepseigenaar een bewarend beslag op het schip moet dulden ook al werd de schuld aangegaan door de bevrachter en dit ongeacht of er overdracht van rederschap plaatsvond (Cass. 10 mei 1976, *Arr.Cass.* 1976, 1008 en *Eur.Vervoerr.* 1983, 768 met noot DE PAEP).

Deze uitspraak werd door een gedeelte van de rechtsleer bekritiseerd (o.m. L. DELWAIDE, “Scheepsbeslag wegens schulden van een niet-eigenaar”, *Rechtspr.Antw.* 1993, 4 e.v.; C. VAN AERDE, *Zeeschepen onder bewarend beslag*, Brugge, 1988, 79 e.v.). Hiertoe wordt, onder verwijzing naar de ontstaansgeschiedenis van het verdrag, aangevoerd dat de opstellers geenszins de bedoeling hadden om een bewarend beslag op het zeeschip toe te laten voor vorderingen op een tijd- of reisbevrachter (zie ook voor Nederland: M.H. CLARINGBOULD en C.J.H. VAN LIJNDEN, “Enige aantekeningen bij het Verdrag conservatoir beslag op zeeschepen”, *NJB* 1986, (837), 839 e.v.). Ook wordt betoogd dat de Omala-rechtspraak in strijd is met artikel 9, eerste lid verdrag scheepsbeslag. Luidens deze bepaling kan het verdrag er niet toe leiden dat een vorderingsrecht zou worden gecreëerd dat geen bestaan kent in het interne recht van de rechter voor wie het geschil aanhangig is. Het verdrag is dus zelf niet bij machte om een vorderingsrecht te creëren dat het eigen recht niet kent. Omdat krachtens de artikelen 7 en 8 Hyp.W. alleen het vermogen van de schuldenaar als verhaalsobject in aanmerking komt, heeft dit, volgens de genoemde auteurs, tot gevolg dat een schip wegens een zeevordering tegen de bevrachter slechts in beslag kan worden genomen, indien de eigenaar zelf krachtens artikel 46 zeewet schuldenaar is van de zeevordering.

Het Hof van Cassatie kreeg de gelegenheid om zich opnieuw in te laten met deze problematiek met het arrest van 1 oktober 1993. In deze zaak waren zowel de beslagrechter als het hof van beroep van oordeel dat bewarend beslag kan worden gelegd op het schip waarop de zeevordering betrekking heeft, en dit, ook indien de bevrachter en niet de scheepseigenaar schuldenaar is van de zeevordering. Het cassatieberoep tegen dit arrest wordt verworpen: “overeenkomstig artikel 1469 Ger.W. kan bewarend beslag worden gelegd op het schip waarop de zeevordering betrekking heeft, onverschillig of de eigenaar of een ander persoon instaat voor de zeevordering” (Cass. 1 oktober 1993, *Arr.Cass.* 1993, 788, *RW* 1993-94, 357 met conclusie eerste AG D’HOORE en *TBH* 1994, 540 met noot VAN HAEGENBORGH).

Het arrest wijst er tevens op dat artikel 1469 Ger.W. (art. 3 verdrag scheepsbeslag) een wettelijke uitzondering vormt op het beginsel dat schuldeisers slechts hun verhaalsrecht kunnen uitoefenen op goederen die hun debiteur toebehoren (art. 7-8 Hyp.W. en art. 1413 Ger.W.). De aansprakelijkheid van de scheepseigenaar moet beschouwd worden als een schuldenaar *propter rem*; hij wordt immers geen persoonlijke schuldenaar die instaat met zijn ganse vermogen. Het verhaalsrecht van de beslaglegger blijft beperkt tot de zaak waarop de verbintenis betrekking heeft. Het verdrag kent aldus voor de erin opgenomen zeevorderingen een recht van bewarend beslag toe op het schip dat volledig los staat van het bestaan van een persoonlijke vorderingsrecht tegen de scheepseigenaar. De beslagrechter is er daarom bij de beoordeling van een bewarend beslag op een zeeschip op grond van een zeevordering gericht tegen de bevrachter, niet toe gehouden om te

onderzoeken of de scheepseigenaar op grond van artikel 46 zeewet aansprakelijk is voor de zeeschuld.

De gehoudenheid *propter rem* van de scheepseigenaar verklaart ook waarom de aangevoerde schending van artikel 9 verdrag scheepsbeslag niet kon slagen. Wat artikel 9, eerste lid van het verdrag betreft, is het Hof van oordeel dat deze bepaling beduidt dat het verdrag geen nieuwe vorderingen of vorderingsrechten in het leven roept en dat zij geen verband houdt met de mogelijkheden en de voorwaarden voor bewarend beslag op het zeeschip. Volgens het Hof heeft het bestreden arrest door het beslag toe te staan geen persoonlijke vordering tegen de scheepseigenaar in het leven geroepen. Artikel 9, tweede lid van het verdrag bepaalt dat het verdrag aan een schuldeiser “generlei recht van zaaksgevolg” op het schip toekent, behoudens ingeval zo’n recht wordt verleend door de *lex fori* of het verdrag op de voorrechten en hypotheek op zeeschepen. Omdat er geen betwisting bestond over het eigendomsrecht van eiser in cassatie op het ogenblik dat de zeevordering was ontstaan, kon het Hof van Cassatie ermee volstaan om vast te stellen dat het bestreden arrest geen volgrecht op het schip toekent. Samengevat: het bestreden arrest heeft noch een persoonlijke vordering tegen de scheepseigenaar, noch een volgrecht op diens schip erkend.

Hoe moet het voorschrift van artikel 1389, 2° m.b.t. de vermelding van de schuldenaar in het beslagexploot worden opgevat wanneer aldus het beslag wordt gelegd voor een zeevordering waarvoor een derde instaat? In dat geval volstaat, hetzij de vermelding van de naam en de woonplaats van de schuldenaar van de zeevordering, hetzij van de naam en de woonplaats van de eigenaar van het zeeschip (Cass. 31 oktober 2008, *RW* 2009-10, 622, www.juridat.be).

495 Kortom het beslagrecht moet los gezien worden van de vraag naar de gehoudenheid tot de schuld. Hoe moet nu het geval worden beoordeeld dat het schip na het ontstaan van de zeevordering werd overgedragen op een derde? Gedurende lange tijd werd deze vraag bij herhaling bevestigend beantwoord in de lagere rechtspraak (zie de rechtspraak geciteerd door G. VAN HAEGENBORGH, *t.a.p.*, 549, nr. 8). Thans geldt overwegend een ander standpunt (Antwerpen 30 oktober 1991, *RW* 1991-92, 886 met noot G. VAN HAEGENBORGH, *Rechtspr. Antw.* 1993, 55; Gent 8 november 1992, *TBH* 1994, 556; Rb. Antwerpen 17 december 1996, *RW* 1997-98, 578). Enkel een schuldeiser die beschikt over een volgrecht ingevolge een voorrecht of een hypotheek, kan bewarend beslag leggen op het schip indien dit na het ontstaan van de zeevordering van eigenaar veranderde. Hiervoor wordt gesteund op artikel 9, tweede lid van het verdrag. Aangezien naar Belgisch recht enkel de schuldeisers die op het zeeschip een voorrecht of een ingeschreven hypotheek hebben, over een volgrecht beschikken, kan alleen deze categorie van schuldeisers na eigendomsoverdracht van het schip nog bewarend beslag leggen. Het Hof van Cassatie heeft zich bij deze zienswijze aangesloten (Cass. 27 maart 2003, *Arr. Cass.* 2003, 812, nr. 213, *RW* 2003-04, 900, *RHA* 2003, 6, *TBH* 2003, 624 met goedkeurende noot LUYTEN en 848, *Eur. Vervoerr.* 2003, 326 en *NJW* 2003, 1074. Zie ook voor Frankrijk: Cass. fr. 4 oktober 2005, *Rev. crit. dr. i.p.* 2006, 405 met noot MUIR WATT).

2. Zusterschepen

496 Het beslag kan in beginsel ook gelegd worden op enig ander schip toebehorend aan hem die op het ogenblik van het ontstaan van de zeevordering eigenaar is van het schip waarop de vordering betrekking heeft (art. 1469, § 1, de zgn. “sistership clause”).

Wanneer alleen de gebruiker van het schip instaat voor de zeeschuld, mag het beslag gelegd worden op enig ander aan de gebruiker toebehorend schip, maar niet op enig ander aan de eigenaar toebehorend schip. Samengevat kan het beslag worden gelegd op enig ander schip toebehorend aan diegene die instaat voor de zeevordering.

Dat de beslagene op het ogenblik van het beslag geen eigenaar meer is van het schip waarop de vordering betrekking heeft, is zonder belang. Evenmin is relevant de omstandigheid dat de beslagene eerst op een later tijdstip eigenaar geworden is van het beslagen schip. Het volstaat dat hij

eigenaar was naar het tijdstip van het ontstaan van de vordering en dat hij eigenaar is van het schip waarop beslag wordt gelegd.

3. "One ship companies"

497 Schuldeisers worden vaak geconfronteerd met "single ship companies". Op deze wijze proberen scheepseigenaren te ontsnappen aan de "sistership clause". In beginsel moet een dergelijke compartimentering van een rederij door middel van de oprichting van aparte vennootschappen door derden gerespecteerd worden. Een eventuele doorbraak van de rechtspersoonlijkheid moet immers steeds met terughoudendheid worden beoordeeld.

Enkel wanneer het zelfstandig bestaan van de vennootschappen niet beantwoordt aan enige realiteit, kunnen derden over de rechtspersoonlijkheid – die slechts een fictie is – heen stappen. De grondslag hiervoor kan gezocht worden in het leerstuk der simulatie of nog in dat van het rechtsmisbruik en het principe *Fraus omnia corrumpit* (zie boven, nr. 35). Voor toepassingsgeval- len: Antwerpen 14 mei 1986, *Rechtspr.Antw.* 1989-90, 173 waartegen het cassatieberoep werd verworpen door Cass. 24 juni 1988, *Rechtspr.Antw.* 1989-90, 167; Antwerpen 23 september 1991, *Rechtspr.Antw.* 1995, 387 dat hervormt: Beslagr. Antwerpen 20 november 1986, *Rechtspr.Antw.* 1995, 415; Antwerpen 1 februari 1994, *Rechtspr.Antw.* 1994, 227 met noot en *TRV* 1996, 64; Antwerpen 12 december 1995, *TRV* 1996, 62 en *Eur.Vervoerr.* 1996, 123; Beslagr. Antwerpen 3 oktober 1994, *Rechtspr.Antw.* 1995, 349. Zie nader B. INSEL, "Commentaar op recente uitspraken", *Rechtspr.Antw.* 1996, (105) 118-123; C. VAN AERDE, "Doorbraak van rechtspersoonlijkheid, van eigendomsrecht en eigendomsverdracht bij beslag op zeeschepen" in *Liber amicorum H. Libert*, Antwerpen, 1999, 375-411.

D. OPEENVOLGEND BESLAG

498 Artikel 1469, § 3 Ger.W. legt het principiële verbod op van een opeenvolgend beslag. Op een schip kan slechts eenmaal beslag worden gelegd door dezelfde schuldenaar en kan slechts eenmaal een borgtocht of een andere zekerheid worden gesteld (art. 3 verdrag scheepsbeslag). Dit verbod is onderworpen aan de cumulatieve voorwaarde van een beslag (of een dreigend beslag) en het verstrekken van borgtocht of zekerheid.

Een "opeenvolgend" beslag onderstelt dat een eerste beslag werd gelegd en nog niet werd opgeheven. Het verbod van een successief beslag geldt dus niet wanneer het anterieure beslag werd nietig verklaard of wanneer het eerste beslag zonder borgtocht of zekerheid, hetzij vrijwillig, hetzij krachtens een rechterlijke beslissing werd opgeheven. Een nieuw beslag is mogelijk wanneer ter opheffing van het eerst gelegde beslag een borgtocht of zekerheid was gesteld en deze borgtocht of zekerheid is vrijgegeven of ontoereikend is geworden (Antwerpen 27 september 1994, *RW* 1994-95, 611 en *Rechtspr.Antw.* 1995, 107).

E. PUBLICITEIT EN GELDIGHEIDSDUUR

499 Het beslagexploot wordt binnen tien dagen ingeschreven in het scheepsregister op het scheepshypotheekkantoor te Antwerpen (art. 1472). Aan de niet-nakoming van deze formaliteit is echter geen sanctie verbonden.

Buiten het geval van schorsing (art. 1493) geldt het beslag gedurende drie jaren. Deze termijn begint te lopen vanaf de datum van inschrijving.

§ 5. Beslag op scheepslading en op cognossementen

A. ALGEMEEN

500 Een beslag op de lading *c.q.* op het cognossement dat ter zake van de lading door de zeevervoerder werd uitgegeven is enkel mogelijk door diegene die schuldeiser is van de gerechtigde op deze goederen.

Enkel de houder van het cognossement heeft het recht op de aflevering van de lading door de zeevervoerder (art. 89, eerste lid zeewet). De juridische aard van het cognossement is het voorwerp van controverse (zie o.m. C. SMEESTERS en G. WINKELMOLEN, *Droit maritime et fluvial*, I, Brussel, 1929, 567, nr. 422 e.v.; VAN RYN en HEENEN, *Principes de droit commercial*, III, Brussel, 1981, 90, nr. 90 e.v. Voor Nederland: M.H. CLARINGBOULD, *Het schip en zijn cognossementen*, Deventer, 1996; A.J. VAN DER LELIJ, *Levering van roerende zaken door middel van een zakenrechtelijk waardepapier*, Deventer, 1996). Algemeen wordt aanvaard dat het cognossement – benevens andere functies – als een waardepapier moet worden beschouwd, in die zin dat de rechten die erin zijn geïncorporeerd enkel door middel van het papier kunnen worden uitgeoefend of overgedragen. De houder van het papier is geëgitimeerd om die rechten uit te oefenen, zonder nadere bewijslast over zijn gerechtigdheid. Door de aflevering van het cognossement wordt het recht om van de vervoerder de afgifte van de goederen te verkrijgen, geïncorporeerd in het waardepapier in dier voege dat de afgifte van de goederen enkel kan worden verkregen tegen uitlevering van het papier. De houder van het cognossement is derhalve als enige gerechtigd om de afgifte van de goederen te vorderen van de zeevervoerder.

Het enkele houderschap van het cognossement verleent evenwel op zich nog geen recht op aflevering. Gerechtigd is enkel de “regelmatige” houder van het cognossement. Bedoeld wordt de formeel geëgitimeerde houder van het cognossement: d.w.z. diegene die overeenkomstig de inhoud van het cognossement als houder wordt geëgitimeerd. Dit zal afhangen van de aard van het cognossement. Verder wordt de eis gesteld dat de houder ook een “rechtmatige” houder is, d.w.z. dat hij op rechtmatige wijze houder is geworden. Door de rechtspraak wordt de eis gesteld dat de cognossementhouder te goede trouw is. De goede trouw van de houder wordt echter vermoed.

B. BESLAG

501 Uit de algemene theorie van de waardepapieren kan tevens de regel worden afgeleid dat door de uitgifte van het cognossement, de onderliggende vordering tot afgifte van de goederen onbeschikbaar wordt. De vervoerder zal enkel bereid zijn de goederen vrij te geven tegen de inname van het cognossement.

Werd aldus een cognossement uitgegeven, dan is derhalve een beslag op de goederen die in het cognossement worden omschreven enkel mogelijk door de schuldeisers van de houder van het cognossement. Aldus werd beslist dat een schuldeiser van de FOB-koper die niet in het bezit is gesteld van het cognossement geen beslag kan leggen onder de zeevervoerder op de vervoerde goederen. Die bevoegdheid komt wel toe aan de schuldeiser van de cognossementhouder (Cass. fr. 12 oktober 1993, *Rechtspr. Antw.* 1994, 425; Cass. fr. 30 oktober 1989, *D.* 1992, somm., 83). Omgekeerd werd in een geval waarin geen cognossement was afgeleverd, door de Franse Cour de cassation beslist dat bij een C&F-koop, de schuldeiser van de koper beslag kan leggen op de goederen wanneer zij aan boord van het schip werden gebracht (Cass. fr. 5 oktober 1993, *Eur. Vervoerr.* 1995, 41 en *D.* 1993, IR, 236).

Een dergelijk beslag door de schuldeiser van de cognossementhouder heeft het uitzicht van een beslag onder derden op zaken (art. 1445 en art. 1539 Ger.W.).

502 Kan de afzender van de goederen waarvoor een cognossement werd in omloop gebracht, de aflevering van de goederen nog verhinderen door beslag te leggen op de goederen? Nu de cognossementhouder als exclusief gerechtigde geldt om de lading in ontvangst te nemen en de

zeevervoerder enkel wordt bevrijd door de aflevering aan de cognossementhouder, moet de mogelijkheid van een dergelijk beslag met terughoudendheid worden beoordeeld. De afzender van de goederen die het cognossement heeft overgedragen, kan zich immers in principe niet meer verzetten tegen de afgifte van de goederen door de vervoerder aan de cognossementhouder. Nochtans is – ofschoon het tegendeel soms wordt geleerd – de mogelijkheid tot het leggen van een dergelijk beslag niet geheel uitgesloten.

De volgende hypothesen kunnen worden gemaakt. De cognossementhouder is, zoals gezegd, enkel tot afgifte van de goederen gerechtigd wanneer hij als “rechtmatige” houder kan worden beschouwd.

Nemen we nu het geval dat, nadat de afzender-verkoper van de goederen het cognossement heeft overgedragen aan de koper, de koopovereenkomst wordt ontbonden wegens de wanprestatie van deze laatste. In dat geval geldt de koper niet meer als een rechtmatige houder van het cognossement; de koper houdt immers het cognossement onder zich in strijd met de overeenkomst tussen de partijen. De verkoper zal in dergelijk geval als gerechtigde van de goederen, hierop een beslag tot terugvordering kunnen leggen in handen van de zeevervoerder (SMEESTERS en WINKELMOLEN, *a.w.*, 623, nr. 456; CLARINGBOULD, *a.w.*, 29-30). Efficiënter nog is een beslag tot terugvordering op het cognossement zelf, teneinde de afgifte van de goederen te verhinderen. Dit beslag kan gelegd worden hetzij bij de houder, hetzij bij een derde (bv. een commissionair-expediteur of bankier) waar het cognossement zich dan bevindt.

Werd het cognossement in circulatie gebracht, dan kan de positie van de derde-cognossementhouder in beginsel niet meer worden verontrust door dergelijke geschillen uit de achterliggende verhoudingen. Nochtans mag ook hier een beslag door de gerechtigde op de goederen niet geheel worden uitgesloten. Van de cognossementhouder wordt immers vereist dat hij geldt als een rechtmatige houder; hetgeen onderstelt dat hij te goeder trouw is. Wanneer kan worden aangetoond dat hij het cognossement op onrechtmatige wijze heeft verkregen (bv. diefstal of bedrog) of dat hij op de hoogte is van de onrechtmatige verkrijging door zijn rechtsvoorganger, dan is hij niet gerechtigd tot de afgifte van de goederen.

De beslaglegger moet in al deze gevallen zijn aanspraken op “liquide” wijze kunnen bewijzen. Wanneer een dergelijk bewijs niet op afdoende wijze wordt geleverd, dan moet de beslagrechter de rechten van de formeel gelegitimeerde houder van het cognossement laten prevaleren. De zeevervoerder die met een dergelijk beslag wordt geconfronteerd, blijft lijdelijk; het komt hem niet toe de goorlooftheid van het beslag te beoordelen (SMEESTERS en WINKELMOLEN, *a.w.*, 622, nr. 456).

503 Een beslag op de in het cognossement bepaalde goederen moet in beginsel gepaard gaan met een beslag op het cognossement zelf. Een beslag op zaken waarvoor een zakenrechtelijk waardepapier in circulatie werd gebracht, zonder dat tevens beslag is gelegd op het waardepapier, doet immers talrijke problemen rijzen (zie in het bijzonder VANDER LELIJ, *a.w.*, 140-141, nr. 194). In de eerste plaats heeft de beslagene nog alle kans om het cognossement in weerwil van het beslag over te dragen aan een derde. De confrontatie van de conflicterende aanspraken van de beslaglegger en een derde-houder van het cognossement, plaatst de vervoerder in een lastig parket. Ten slotte zal een dergelijk beslag geen voortgang kunnen vinden indien de gerechtsdeurwaarder niet bij machte is het cognossement aan de vervoerder te presenteren. De vervoerder kan immers niet verplicht worden de goederen vrij te geven, dan tegen de afgifte van het cognossement. Eerst door het beslag op het zakenrechtelijk waardepapier wordt de schuldvordering op de vervoerder tot afgifte van de goederen onbeschikbaar gemaakt.

Het beslag op een toonder of orderpapier wordt gelegd volgens de regels van het beslag op roerend goed. De tenuitvoerlegging kan dan worden verdergezet, hetzij door middel van een beslag onder derden, hetzij via het papier. In het laatste geval gaat de gerechtsdeurwaarder over tot de openbare verkoop van het cognossement. De levering aan de koper gebeurt door de overhandiging van het cognossement. Betreft het een recht aan order dan is de gerechtsdeurwaarder tot endossement ter executie bevoegd.

Ook hier is het mogelijk dat er executiegeschillen rijzen in de zin van artikel 1513 Ger.W. wanneer blijkt dat de houder van het cognossement niet de rechthebbende is van de goederen. Te denken valt aan het geval dat het cognossement werd ter hand gesteld van de ontvangstcommissair-expediteur van de geadresseerde en wiens schuldeiser tot beslag is overgegaan. In dergelijk geval bevindt het recht om de afgifte van de goederen te vorderen zich in het vermogen van de commissair, maar niet het eigendomsrecht van de goederen waarop het cognossement betrekking heeft (VAN DER LELIJ, *a.w.*, 149, nr. 210). Zoals steeds het geval is bij onrechtstreekse vertegenwoordiging, wordt de commissair geen eigenaar van de goederen. De rechthebbende van de goederen (of diens schuldeisers) kan derhalve de opheffing van het beslag vorderen.

§ 6. Bewarend beslag op vliegtuigen

504 Het beslag op luchtvaartuigen wordt gelegd volgens de regels die gelden voor het bewarend beslag op roerend goed (zie hierover R. DUJARDIN, "Beslag op luchtvaartuigen", *TBH* 1987, 98-107).

De beslagbaarheid van vliegtuigen bestemd voor het luchtverkeer wordt evenwel door internationale verdragen beperkt (zie boven, nr. 204).

§ 7. Pandbeslag

A. BEGRIP

505 Artikel 20, 1° Hyp.W. verleent aan de verhuurder en de verpachter een voorrecht op al hetgeen het verhuurde goed stoffeert. Teneinde de uitoefening ervan veilig te stellen kan de verhuurder op deze goederen bewarend beslag leggen. Om dit voorrecht kracht bij te zetten verleent de wetgever de verhuurder nog een bijkomend middel: het pandbeslag. Hij kan nl. voor de vervallen huurgelden zonder voorafgaande rechterlijke machtiging tot dergelijk beslag doen overgaan, één dag na het bevel (art. 1461). Het pandbeslag is dus niets anders dan een vereenvoudigd bewarend beslag. Een voorafgaande rechterlijke machtiging is niet nodig. Wel vereist de wet dat aan de huurder één dag voordien een bevel tot betalen wordt betekend. Voor het overige beantwoordt het pandbeslag aan de algemene vereisten van de bewarende beslagen. Zo moet er sprake zijn van hoogdringendheid (Beslagr. Charleroi 26 april 1988, *JT* 1989, 384).

Dit beslag kan ook gelegd worden op de goederen van de onderhuurders of onderpachters. Het beslag moet worden gelicht indien zij zonder bedrog betaald hebben en zonder dat zij voorafbetalingen kunnen opwerpen (art. 1461, tweede lid en art. 1753 BW).

In de praktijk nemen verhuurders veelal hun toevlucht tot het gewone bewarend beslag met rechterlijke machtiging. Het pandbeslag moet immers voorafgegaan worden door een bevel en dit kan de huurder alarmeren. Verder is het pandbeslag enkel mogelijk voor "achterstallige" huurgelden.

Ofschoon het pandbeslag strekt tot bescherming van het voorrecht, bestaat tussen beide geen noodzakelijk verband. Het voorrecht van de verhuurder is niet afhankelijk van het leggen van een pandbeslag. De verhuurder kan zijn voorrecht ook op andere wijzen uitoefenen bv. door verzet te doen op de prijs (“La saisie mobilière”, *Rép.not.*, nr. 139). De verhuurder kan vanzelfsprekend ook gewoon bewarend beslag leggen (Kh. Brussel 23 februari 1988, *JLMB* 1988, 118 met noot CAEYMAEX en *TBBR* 1990, 153 met noot GREGOIRE).

Het pandbeslag is enkel mogelijk in het raam van huurovereenkomsten (“een schriftelijke of een mondelinge huurceel”).

Het pandbeslag kan slechts gelegd worden voor “vervallen huurgelden” (bv. Beslagr. Antwerpen 30 juni 2004, *NJW* 2005, 348). Wegens niet-betaling van andere lasten kan geen pandbeslag worden gelegd (Beslagr. Brussel 12 april 1985, *Pas.* 1985, III, 55). De bevoorrechte schuldvordering van de verhuurder is dus ruimer: artikel 20, 1° Hyp.W. (voor meer bijzonderheden E. DIRIX en R. DE CORTE, *Zekerheidsrechten*, Antwerpen, 2006, 176, nr. 257; R. PARIJS, “De verhuurder: een bevoorrechte schuldeiser”, *TBH* 1989, 748 e.v.).

Zoals het voorrecht treft het beslag al de goederen die het gehuurde goed stofferen, ook al behoren die aan derden. De verhuurder mag al deze goederen als zijn onderpand beschouwen op voorwaarde dat hij te goeder trouw is (Gent 20 december 1994, *T.Not.* 1995, 291). Deze goede trouw moet beoordeeld worden op het ogenblik waarop de goederen in het gehuurde goed werden binnen gebracht (Cass. 4 december 2003, *RW* 2004-05, 623 noot M.E. STORME). De positie van de onderhuurders wordt bepaald in artikel 1461, tweede lid (vgl. art. 1753 BW). De goede trouw moet “normatief” worden uitgelegd. Wanneer het goederen betreft die redelijkerwijze niet geacht kunnen worden toe te behoren aan de huurder, dan strekt het voorrecht zich daar niet toe uit. Verder moet de verhuurder zijn voorrecht eerst uitoefenen op de goederen die zijn debiteur toebehoren. Slechts wanneer die ontoereikend blijken te zijn, mag hij zich verhalen op de goederen van derden. Deze regel wordt verantwoord door een beroep op het leerstuk van het rechtsmisbruik (Gent 29 juni 1973, *RW* 1973-74, 2501).

Het pandbeslag is ook tegenwerpelijk aan de curator (Kh. Brussel 23 februari 1988, *t.a.p.*; R. PARIJS, *a.w.*, 759). De verhuurder mag als separatist zelfs niettegenstaande het faillissement zijn toevlucht nemen tot het leggen van een pandbeslag (J.L. LEDOUX, *a.w.*, *JT* 1989, 653, nr. 170; Rb. Brussel 27 augustus 1979, *JT* 1980, 265). Dit kan overigens in het belang zijn van de overige schuldeisers aangezien de verhuurder zich kan verhalen op goederen die anders door derde-eigenaren uit de boedel kunnen gerevindiceerd worden.

B. VOLGRECHT VAN DE VERHUURDER

506 Over de verhouding tussen het pandbeslag en het volgrecht van de verhuurder (art. 20, 1°, vijfde lid Hyp.W.) bestaat onenigheid. De verhuurder kan

na verplaatsing van de goederen deze nog gedurende 15 dagen opeisen bij diegene in wiens handen ze zich bevinden. Binnen deze termijn trotseert het volgrecht dus het bepaalde in artikel 2279 BW. De vraag rijst of de verhuurder die tijdig (d.i. vóór de verplaatsing van de goederen) een pandbeslag (of een bewarend beslag) heeft gelegd, nog verplicht is om binnen 15 dagen na de verplaatsing een beslag tot terugvordering te leggen ten einde zijn voorrecht veilig te stellen. Door een gedeelte van de rechtsleer en de rechtspraak wordt die vraag ontkennend beantwoord: het anterior beslag heeft tot gevolg dat de latere vervreemding aan de beslaglegger niet tegenwerpelijk is (Kh. Brussel 23 februari 1988, *t.a.p.*; *Rép.not.*, “La saisie mobilière”, nr. 149-1; J.L. LEDOUX, *a.w.*, *JT* 1989, 653, nr. 171; A. CLOQUET, *Traité*, nrs. 1942 e.v.; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie mobilière*, nr. 84. *Anders*: Beslagn. Hoei 10 oktober 1983, *Jur.Liège* 1984, 479 met afkeurende noot DE LEVAL; R. PARIJS, *a.w.*, 759). Deze oplossing is problematisch. De wetgever heeft het volgrecht van de verhuurder – dat afwijkt van de principes van ons vermogensrecht (“meubles n’ont pas de suite”) – sterk beperkt in de tijd. Na verloop van die termijn moet de derde te goeder trouw zich beschermd weten door artikel 2279 BW. De verwijzing naar de algemene gevolgen van ieder beslag, nl. de onbeschikbaarheid van de in beslag genomen goederen, brengt geen soelaas (zie boven, nr. 32).

C. OMZETTING IN UITVOEREND BESLAG

507 Beschikt de verhuurder over een uitvoerbare titel, dan is ook hier de omzetting van het bewarend beslag in een uitvoerend beslag mogelijk. De betekening van de beslissing van de bodemrechter doet het bewarend beslag in uitvoerend beslag overgaan (art. 1491). De verhuurder verkrijgt geen voorrecht door het beslag, maar uitsluitend krachtens het bepaalde in artikel 20, 1° Hyp.W. (CHABOT-LEONARD, *Saisies conservatoires et saisies-exécutions*, Brussel, 1979, 312).

§ 8. Beslag tot terugvordering

A. BEGRIP

508 Diegene die aanspraak maakt op het eigendomsrecht, het bezit of de detentie van een roerend goed kan beslag leggen bij de derde in wiens handen het goed zich bevindt. Dit beslag tot terugvordering beantwoordt aan de algemene regels der bewarende beslagen. Het gaat om een bewarende maatregel waarbij het goed onder de hand van het gerecht wordt geplaatst totdat door de bodemrechter over de aanspraken is beslist.

Zoals bij ieder bewarend beslag wordt hierdoor aan het feitelijk bezit niets gewijzigd. Wel kunnen zich bijkomende maatregelen opdringen. Zo kan de beslaglegger zich wenden tot de beslagrechter wanneer de derde geen toegang verleent of zich tegen het beslag verzet (art. 1466). Gebeurlijk kan ook de

aanstelling van een sekwester zich opdringen (zie hierover Beslagr. Antwerpen 25 april 1988, *Pas.* 1988, III, 107: vóór het beslag werd gelegd is enkel de voorzitter van de rechtbank bevoegd krachtens art. 584).

Een belangrijk verschilpunt met de andere bewarende beslagen is de afwezigheid van schuldvordering. De beslaglegger beweert niet schuldeiser te zijn van de derde; hij beroept zich uitsluitend op zijn eigendomsrecht of enig ander recht m.b.t. het goed. Dat er tevens een schuldvordering bestaat, is mogelijk (bv. krachtens een teruggaveverplichting), maar komt ter zake niet aan de orde.

Ook bij een dergelijk beslag is het mogelijk dat een derde die eveneens beweert eigenaar te zijn van de goederen een revindicatievordering instelt krachtens artikel 1514 Ger.W. (zie verder, nr. 646). Is het geding tussen de beslaglegger en de beslagene reeds aanhangig voor de bodemrechter dan zal de revindicant zich kunnen beperken tot vrijwillige tussenkomst in dat geding (W. DE SMET, "De vormvereisten bij revindicatie", *RW* 1973-74, 2145).

B. GERECHTIGDEN

509 Welke personen kunnen een beslag tot terugvordering leggen? Hierover bestaat in de rechtsleer geen eensgezindheid. Volgens sommige auteurs kan zo'n beslag enkel worden gelegd in de gevallen waar de wet de revindicatie van roerende lichamelijke goederen toelaat (D. CHABOT-LEONARD, *Saisies conservatoires et saisies-exécutions*, Brussel, 1979, 314; *RPDB*, tw. *Saisie-revendication*, nr. 19; *Rép.not.*, "Saisie-mobilière", nr. 153; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie mobilière*, nr. 88. Vgl. M. D'HOORE, "Quelques aspects particuliers du droit des saisies" in *Les voies conservatoires et d'exécution*, Brussel, 1982, (313), 320 e.v.). Dit is het geval in de hypothesen bedoeld in: artikel 2279, tweede lid BW, artikel 20, 1° Hyp.W., artikel 20, 5°, zesde lid BW, artikel 101 e.v. Faill.W. en artikel 11 Wet pand handelszaak.

De revindicatie moet evenwel niet uitdrukkelijk door de wet worden toegelaten.

Verder is het zo dat de beslaglegger niet noodzakelijk over een "zakelijk" recht op het goed moet beschikken. Ook een pandhoudende schuldeiser die het bezit van het pand verloren heeft, kan dit revindiceren, onder voorbehoud van het bepaalde in artikel 2279 BW. De formulering van artikel 1462 laat ook toe dat diegene die slechts persoonlijke rechten op het goed kan doen gelden een beslag tot terugvordering legt. Bijvoorbeeld een huurder die het goed aan een derde heeft in bewaring gegeven, een leasingnemer die de door hem geleasde containers bij een vervoerbedrijf wenst te revindiceren (Beslagr. Antwerpen 29 november 1991, *onuitg.*), een bewaarnemer enz. (vgl. Brussel 17 september 1987, *Pas.* 1987, II, 210 m.b.t. de aanspraken van een schuldeiser die beschikt over een "lien" op de goederen krachtens Engels recht).

Wel zal steeds moeten gelet worden op de regel neergelegd in artikel 2279 BW die de “derde hand” beschermt tegen aanspraken van de revindicant. Wanneer de derde het goed uit “eerste hand” heeft verkregen, staat artikel 2279 BW de revindicatie vanzelfsprekend niet in de weg. Aldus kan de eigenaar revindiceren van bv. een huurder, een bewaarnemer, een loutere detentor, een leasingnemer (Brussel 5 juni 1984, *RW* 1974-75, 1637, *BRH* 1975, 307 en *Pas.* 1975, II, 37). Te denken valt ook aan het beslag tot terugvordering vanwege de onbetaalde verkoper lastens de koper wanneer hij zich beroept op het beding van eigendomsvoorbehoud of teneinde een uitdrukkelijk ontbindend beding of een gerechtelijke ontbinding kracht bij te zetten (bv. Beslagr. Kortrijk 26 januari 1981, *JT* 1981, 379. Zie hierover J. VAN DEN BERGH en A. DE CALUWE, *Afbetalingsovereenkomsten* in *APR*, nrs. 573 e.v.).

Wat de terugvordering van cultuuroederen betreft, wordt de positie van de derde-verkrijger geregeld door artikel 90 WIPR.

Werden de goederen overgedragen aan een “derde hand”, dan speelt dus artikel 2279 BW. Een uitzondering hierop levert artikel 20, 1° Hyp.W. dat aan de verhuurder het recht geeft om de stofferende goederen gedurende 15 dagen na de wegbrenging op te eisen ongeacht in wiens handen zij zich bevinden. Werden de goederen aan de eigenaar ontstolen of was hij ze verloren, dan kan hij nog gedurende drie jaar revindiceren (art. 2279, tweede lid BW). Een gelijkaardig volgrecht wordt aan de verpachter toegekend gedurende 40 dagen.

De wet van 25 oktober 1919 kent ook een volgrecht toe aan de pandhouder van de handelszaak (art. 11, II). Dit volgrecht betreft hetzij de handelszaak in haar geheel, hetzij de individuele bestanddelen ervan. Aangezien de handelszaak een onlichamelijk goed is, wordt de mogelijkheid van een beslag tot terugvordering uitgesloten geacht. Het beslag is wel mogelijk voor wat de bestanddelen betreft. In dat verband preciseerde het Hof van Cassatie dat enkel de lichamelijke bestanddelen worden bedoeld, zoals grondstoffen, materieel en gereedschappen (Cass. 21 oktober 1999, *RW* 2000-01, 341: en dus niet een verzekeringsportefeuille). Het volgrecht op deze bestanddelen, derogeert echter niet aan de regel van artikel 2279 BW (bv. Rb. Brugge 13 september 1989, *T.Not.* 1990, 140).

De tegenwerpelijheid van het eigendomsvoorbehoud wordt thans erkend (art. 101 Faill.W.). De derde-verkrijger die te goeder trouw het goed heeft verkregen van de koper wordt evenwel beschermd door artikel 2279 BW.

C. VEREISTEN

510 De beslagrechter moet onderzoeken of de aanspraken die de beslaglegger op de goederen doet gelden *prima facie* gegrond voorkomen (bv. Brussel 24 december 1993, *Act.dr.* 1996, 145; Luik 8 oktober 1988, *JLMB* 1989, 39). De maatstaf is dus slechts dat de aanspraken van de beslaglegger voorshands

voldoende aannemelijk zijn (Hof 's-Gravenhage 20 mei 1986, *NJ* 1987, nr. 425). Deze aanspraken moeten dus voldoende zeker zijn in de zin der wet (zie boven, nr. 392). Zoals voor alle bewarende beslagen geldt ook hier het vereiste der hoogdringendheid. De beslagrechter moet onderzoeken of er sprake is van urgentie (bv. Brussel 24 december 1993, *t.a.p.*; Brussel 5 juni 1974, *t.a.p.*).

De beslissing van de beslagrechter over de aanspraken van de beslaglegger doet geen afbreuk aan de betwisting voor de bodemrechter (verslag VAN REEPINGHEN, I, 547).

D. WELKE GOEDEREN

511 Het revindicatiebeslag is enkel mogelijk op roerende lichamelijke goederen (zie m.b.t. de gegevens op een computerdiskette: Antwerpen 13 november 2001, *RW* 2003-04, 741 noot DIRIX). Aangezien de handelszaak als een onlichamelijk goed wordt beschouwd is een beslag door de pandhouder van de handelszaak enkel mogelijk op de roerende goederen die er deel van uitmaken (Beslagr. Luik 6 februari 1985, *Jur.Liège* 1985, 427; Luik 8 januari 1986, *Rev.not.b.* 1989, 246. Over het volgrecht van de pandhoudende schuldeiser en art. 2279 BW: F. BOUCKAERT, *Handelszaak* in *APR*, nrs. 164 e.v.).

Verder moet het gaan om een bepaalde zaak. Soortzaken zijn dus uitgesloten, behoudens na specificatie.

Het beslag is eveneens uitgesloten op goederen die onroerend zijn geworden door bestemming of incorporatie (in die zin J.L. LEDOUX, *a.w.*, *JT* 1983, 495, nr. 122. Vgl. verder, nrs. 585 en 849).

Het beslag is mogelijk op goederen in onverdeeldheid (*RPDB*, tw. *Saisierevendication*, nr. 16). De medegerechtigde kan zich niet tegen het beslag verzetten, maar moet een revindicatievordering instellen (art. 1514).

E. VORM

512 Het beslag tot terugvordering kan gelegd worden krachtens een beschikking van de beslagrechter (art. 1462). Een dergelijk beslag is ook mogelijk krachtens een vonnis dat als dusdanig geldt (K. BAERT, *a.w.*, *TPR* 1980, 288, nr. 23; verslag VAN REEPINGHEN, I, 547) of nog krachtens een notariële akte (J.L. LEDOUX, *a.w.*, *JT* 1989, 654, nr. 173).

Het beslag tot terugvordering beantwoordt aan de vormvereisten voor de overige bewarende beslagen (art. 1463). Het verzoekschrift bevat benevens de vermeldingen opgesomd in de artikelen 1464 en 1026, een beknopte omschrijving van de teruggevorderde zaken (art. 1464). Het beslag kan dan

worden gelegd "onverschillig in wiens handen het (goed) zich bevindt". De bepaling van de derde bij wie het beslag zal worden gelegd, moet uiterlijk gebeuren op het tijdstip van het beslag (vgl. art. 1389, 2°).

De bevoegde rechter is deze van de plaats waar het beslag moet worden gelegd. Bevinden de goederen zich in verschillende arrondissementen, dan kan toepassing gemaakt worden van de regels bij samenhang. Betreft het goederen die kunnen worden verplaatst (bv. autovoertuigen), dan kan aan de rechter bijkomend de toestemming worden gevraagd om het beslag te leggen in een ander arrondissement (zie boven, nr. 93).

Het beslag wordt gelegd volgens de regels die gelden voor het bewarend beslag op roerend goed (art. 1463). Aan het beslag gaat derhalve geen bevel vooraf. Evenmin is vereist dat de beslaglegger zijn aanspraken reeds bij de bodemrechter heeft ingeleid (Luik 8 oktober 1988, *JLMB* 1989, 39). Het beslagexploot bevat op straffe van nietigheid betekening van het verzoekschrift en de beschikking waarbij het beslag werd toegestaan of van de titel die als toelating geldt (art. 1424, 2°. Zie Brussel 17 september 1987, *Pas.* 1987, II, 218: een dergelijk verzuim kan de belangen van de beslagene schaden).

Stuit de beslaglegging op fysieke tegenstand, dan wendt men zich tot de beslagrechter bij verzoekschrift (zie art. 1466. Bv. Rb. Luik 6 februari 1985, *Jur.Liège* 1985, 427).

F. RECHTSMIDDELEN

513 Tegen de beschikking die de toestemming verleent of weigert staan de rechtsmiddelen open zoals bij ieder bewarend beslag (zie boven, nr. 472).

Een derde kan tegen een toelatende beschikking derdenverzet instellen ook al pretendeert hij geen zakenrechtelijke aanspraak op de goederen. In een gegeven geval was een beslag tot terugvordering gelegd op kunstwerken die in een galerie waren tentoongesteld. De galeriehouders komt hiertegen in verzet. Volgens de appelrechters levert de onmogelijkheid voor eiser om ten gevolge van het beslag de kunstwerken aan de uitleners terug te geven op het einde van de overeenkomst van bruikleen nog geen belang op in de zin van artikel 17 Ger.W. om de intrekking te vorderen van de beschikking die de machtiging tot het leggen van beslag verleende. Dit arrest werd vernietigd (Cass. 13 april 2000, C. 96.0439.N, *onuitg.*).

G. OMZETTING IN UITVOEREND BESLAG

514 Het (bewarend) beslag tot terugvordering strekt ertoe de goederen waarop aanspraak wordt gemaakt onder de hand van het gerecht te plaatsen totdat over die aanspraken door de bevoegde bodemrechter wordt beslist. Een omzetting van dit bewarend beslag in uitvoerend beslag is hier niet aan de orde. De beslaglegger streeft immers niet de uitwinning, maar de afgifte van

de goederen na. Het vonnis van de bodemrechter dat de aanspraken erkent, levert een titel op voor de afgifte van deze goederen.

§ 9. Beslag inzake namaak

515 Teneinde het bewijs van inbreuken op bepaalde intellectuele eigendomsrechten te vergemakkelijken en de omvang ervan vast te stellen, wordt aan de titularis ervan de mogelijkheid geboden om, met toelating van de beslagrechter, over te gaan tot de beschrijving door een of meer deskundigen van de nagemaakte voorwerpen en van de plans, documenten, berekeningen of geschriften die hiermee verband houden. In dezelfde beschikking kunnen ook bewarende maatregelen opgelegd worden m.b.t. de nagemaakte voorwerpen en de opbrengst ervan. Deze uitzonderlijke rechtspleging werd geregeld in de artikelen 1481 tot 1488 Ger.W. Met het oog op het streven naar een grotere specialisatie werd deze materie onttrokken aan de beslagrechters. Door de wet van 10 mei 2007 betreffende de aspecten van het gerechtelijk recht van de bescherming van intellectuele eigendomsrechten werd de procedure uit Boek V van het Gerechtelijk Wetboek gelicht en krijgt een nieuwe plaats in Boek IV (“Bijzondere rechtsplegingen”) onder Hoofdstuk XIXbis “Rechtsplegingen inzake intellectuele rechten” (art. 1369bis-ter Ger.W.). De artikelen 1481 en 1488 Ger.W. werden opgeheven. De bevoegdheid werd overgeheveld van de beslagrechter naar de voorzitter van de rechtbank van koophandel resp. van de rechtbank van eerste aanleg van het arrondissement waar het hof van beroep is gevestigd.

HOOFDSTUK VI UITVOEREND BESLAG

AFDELING I

ALGEMEEN

516 De schuldenaar staat met geheel zijn vermogen in voor de nakoming van zijn verbintenissen. Dit vermogen vormt het gezamenlijk onderpand voor zijn schuldeisers (art. 7 en 8 Hyp.W.).

De uitwinning van de goederen gebeurt, naast andere gevallen van partiële (bv. pandverzilvering) of collectieve (bv. faillissement) vermogensvereffening, door het leggen van uitvoerend beslag. Het gaat hier steeds om een partiële executie: het beslag betreft slechts een bepaald onderdeel van het vermogen van de debiteur.

De regels die het uitvoerend beslag beheersen, raken in beginsel de openbare orde (zie i.h.b. art. 1626) (G. DE LEVAL, *Traité*, 411, nr. 217; “La saisie immobilière”, in *Rép.not.*, nr. 4; zie boven, nr. 3).

517 De schuldeiser heeft de vrije keuze over de goederen waarop hij wenst uit te voeren. De wettelijke uitzonderingen (art. 1563) bevestigen de regel (zie verder, nr. 861). Hij kan dus ook meerdere beslagen cumuleren.

Iedere schuldeiser heeft recht op betaling. Beslag kan dus ook gelegd worden voor een geringe vordering (*RPDB*, tw. *Saisie*, nr. 19). Ook is er niet noodzakelijk sprake van beslagmisbruik wanneer een schuldeiser voor slechts een geringe vordering beslag legt op goederen met een meer aanzienlijke waarde (zie boven, nrs. 43 e.v.).

AFDELING II

VOORWAARDEN

§ 1. Beslaglegger

A. SCHULDEISER ZIJN

518 De beslaglegger moet schuldeiser zijn van de beslagene. Iedere schuldeiser kan beslag leggen, ongeacht of hij beschikt over een hypothecaire, voorrechte of chirografaire schuldvordering.

Die bevoegdheid komt toe aan een buitenlandse schuldeiser (zie hoger, nr. 270 e.v.).

519 Ook de rechtsopvolgers onder algemene titel (bv. erfgenamen of bij rechtspersonen: fusie en opslorping) kunnen de tenuitvoerlegging van uitvoerbare titels verkregen door hun rechtsvoorganger verderzetten. Indien de uitvoering wordt vervolgd door een (algemene of bijzondere) rechtsopvolger van diegene die als schuldeiser in de uitvoerbare akte wordt aangeduid, moet die rechtsopvolger benevens die akte ook de titel betekenen op grond waarvan hij in de rechten van de oorspronkelijke schuldeiser is getreden. Dit betekent dat de erfgenaam tevens moet betekenen: de overlijdensakte van de rechtsvoorganger en de akte van bekendheid waaruit zijn hoedanigheid van erfgenaam blijkt. De legataris: het testament en gebeurlijk de afgifte enz. (*RPDB*, tw. *Exécution des jugements*, nr. 121; *Pand.b.*, tw. *Exécution des jugements*, nr. 53 e.v.; G. DE LEVAL, *Traité*, 414. Zie hierover ook K. BAERT en B. DECONINCK, "Rechtsopvolging. Spookrijders in het procesrecht" in *Procederen in nieuw België en komend Europa*, Antwerpen, 1991, 377 e.v.; M.E. STORME, "Rechtsopvolging onder bijzondere titel tijdens het burgerlijk geding", *RW* 1993-94, 169-186).

De erfgenamen kunnen niet verplicht worden aan te geven of zij optreden als gewone erfgenamen of als erfgenamen die de nalatenschap hebben aanvaard onder het voorrecht van boedelbeschrijving (*RPDB*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 14).

Het vorenstaande geldt ook voor de rechtsopvolging bij rechtspersonen. De titels ten name van de opgeslorpte vennootschap kunnen door de opslorpemde vennootschap ten uitvoer worden gelegd. De fusie is tegenwerpelijk door de bekendmaking volgens artikel 76 W.Venn. Voor die bekendmaking is de fusie reeds tegenwerpelijk aan derden die hiervan kennis droegen. Omgekeerd kunnen bv. vonnissen ten laste van de opgeslorpte vennootschap ten uitvoer worden gelegd tegen de vennootschap-rechtsopvolger.

520 Hetzelfde geldt, zoals gezegd, voor de rechtverkrijgers ten bijzondere titel, d.w.z. diegenen op wie de schuldvordering is overgegaan door cessie van schuldvordering of door betaling met indeplaatsstelling (zie i.h.b. M.E. STORME, "Rechtsopvolging onder bijzondere titel tijdens het burgerlijk geding", *RW* 1993-94, 169-186).

Aangenomen wordt dat de in het gelijkgestelde partij de rechten uit het vonnis kan overdragen aan een derde. De executoriale kracht moet beschouwd worden als een nevenrecht dat in de cessie geacht wordt begrepen te zijn. Door de overdracht kan de cedent de uitvoering niet meer vervolgen. De titel is nog wel uitvoerbaar, maar mist door de gewijzigde onderliggende rechtsverhouding de vereiste actualiteit (zie verder, nr. 535 e.v.). Die uitvoering kan enkel nog gebeuren door de cessionaris die dus niet de verkrijging van een nieuwe titel moet nastreven. Hiervoor is niet vereist dat de cessieovereenkomst in een

uitvoerbare akte is neergelegd; een onderhandse akte volstaat (*RPDB*, tw. *Exécution des jugements*, nr. 119). Vroeger werd de eis gesteld dat de akte waaruit de overdracht blijkt aan de gecedeerde schuldenaar zou worden betekend. Deze eis wordt thans niet meer gesteld. Het volstaat dat in de betekening van het bevel of het beslag melding wordt gemaakt van de overdracht (bv. “in de hoedanigheid van cessionaris”). Met andere woorden enkel het feit van de overdracht, niet de overdracht zelf moet aan de schuldenaar worden betekend (M.E. STORME, “Naamlening bij executie na opvolging in het geldend te maken recht”, *RW* 1995-96 (327), 330).

Aldus kan wanneer de schuldvordering in een notariële akte is neergelegd en die schuldvordering wordt overgedragen in een onderhandse akte, de cessionaris de uitvoering vervolgen lastens de gecedeerde debiteur.

Wel moet de overdracht aan de debiteur tegenwerpelijk zijn. Bij overdracht van schuldvordering betekent dit de naleving van het voorschrift van artikel 1690 BW, nl. de kennisgeving aan of de aanvaarding door de gecedeerde debiteur. Sinds de wet van 6 juli 1994 tot wijziging van artikel 1690 BW kunnen deze kennisgeving of aanvaarding vormvrij gebeuren (zie verder, nr. 769). De kennisgeving ex artikel 1690 BW kan, zoals gezegd, gebeuren in het bevel tot betalen of in het beslagexploot (Antwerpen 5 mei 1998, *RW* 1999-2000, 623). Vindt de cessie plaats na het bevel, dan kan de cessionaris de procedure verderzetten zonder opnieuw het bevel te moeten betekenen (G. DE LEVAL, “La saisie-exécution mobilière”, *TPR* 1980, (309), 313).

Hetzelfde geldt voor de overgang door subrogatie. Een derde, die via betaling van de schuld is gesubrogeerd in de rechten van de schuldeiser, is rechtsgeldig houder geworden van de oorspronkelijk uitvoerbare titel en dit op een wijze die aan de schuldenaars kan worden tegengeworpen. Hij kan derhalve de vervolgingen voortzetten, zonder de formaliteiten van het bevel en beslag te moeten herhalen, zoals dit ook het geval is bij een cessie die plaatsvindt na de betekening van een bevel (Gent 16 mei 1995, *RW* 1995-96, 582).

De vraag of een schuldvordering is overgegaan op een cessionaris of op een gesubrogeerde (en hiermee ook de bevoegdheid tot executie), moet beschouwd worden als een executiegeschil waarvoor de beslagrechter bevoegd is (bv. Gent 14 april 1995, *RW* 1995-96, 326; Gent 16 mei 1995, *RW* 1995-96, 582; Antwerpen 5 mei 1998, *RW* 1999-2000, 623).

Die bevoegdheid komt ook toe aan de schuldeisers wanneer aan de voorwaarden van artikel 1166 BW is voldaan (J. VINCENT en J. PREVAULT, *Voies d'exécution*, 64, nr. 73). Die schuldeiser moet zelf niet beschikken over een uitvoerbare titel ten laste van de onmiddellijke schuldenaar (H. DE PAGE, *Traité*, III, nr. 194. *Anders*: D. CHABOT-LEONARD, *a.w.*, 86; *RPDB*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 13). Deze schuldenaar moet evenmin in de procedure worden betrokken (*RPDB*, Compl. VIII, tw. *Saisies-généralités*, nr. 528).

De partij die een uitvoerbare titel verkrijgt nadat de onderliggende rechtsverhouding is gewijzigd, kan zelf tot executie overgaan in eigen naam en voor rekening van de nieuwe eigenaar-rechtsopvolger, en is niet verplicht die wijziging te vermelden (Gent 14 april 1995, *RW* 1995-96, 326, noot STORME, "Naamlening bij executie na opvolging in het geldend te maken recht").

Indien er betwisting bestaat over het feit zelf van de rechtsopvolging, dan rijst de vraag of die betwisting kan beslecht worden voor de beslagrechter. Een onderscheid moet worden gemaakt naargelang het de rechtsopvolging betreft aan de *a c t i e f z i j d e*, dan wel aan de *passiefzijde*. Gaat het om de overgang aan *actiefzijde*, dan rijst een executiegeschil. De kwestie of de beslaglegger gerechtigd is de titel op naam van zijn rechtsvoorganger uit te oefenen, doet immers de vraag rijzen naar de actualiteit van de titel waarvoor de beslagrechter bevoegd is. Van een geheel andere aard is de vraag of de titel kan worden uitgeoefend op het vermogen van een *ander rechtssubject* dan diegene die in de titel is vernoemd. Deze vraag betreft de gehoudenheid van die derde en raakt dus de materiële rechtsverhoudingen. Voor een dergelijke betwisting is de beslagrechter niet bevoegd. In een gegeven geval werd door een arrest beslist dat de vaststelling van een rechtsopvolging (aan *passiefzijde*) neerkomt op het beslechten van een geschil nopens de draagwijdte van de uitvoerbare titel en dus aan de beslagrechter toekomt. Deze beslissing werd vernietigd: de beslagrechter kan niet beslissen dat een uitvoerbare titel kan worden ten uitvoer gelegd tegen een andere partij dan diegene die in de titel als schuldenaar wordt aangewezen (Cass. 27 juni 1996, *RW* 1996-97, 789 met noot DIRIX).

Beslag kan ook gelegd worden door *vertegenwoordigers of bewindvoerders*: conventionele (lasthebber), wettelijke (voogd) of gerechtelijke (curator) (*RPDB*, tw. *Exécution des jugements*, nr. 109 e.v.; *Rép.not.*, "La saisie mobilière", nr. 9).

B. BEKWAAMHEID

521 Het leggen van uitvoerend beslag wordt algemeen beschouwd als een beheersdaad; het strekt immers enkel tot de invordering van een schuld (G. DE LEVAL, *Traité*, 413, nr. 218; D. CHABOT-LEONARD, *a.w.*, 83 e.v.; J. VINCENT en J. PREVAULT, *Voies d'exécution*, 61, nr. 71). De schuldeiser die wil overgaan tot het leggen van uitvoerend beslag moet bekwaam zijn om zelfstandig beheersdaden te stellen. De bekwaamheid om in rechte op te treden, zal eerst vereist zijn wanneer de tenuitvoerlegging uitmondt op een rechtsgeving (bv. na verzet van de beslagene of voor het verzoekschrift tot aanstelling van een notaris bij onroerend beslag).

Aldus komt die bevoegdheid zonder meer toe aan de wettelijke vertegenwoordiger van een minderjarige of van een onbekwaamverklaarde, de faillissementscurator, de curator van een onbeheerde nalatenschap, de erfgenaam belast met de vereffening van de beneficiair aanvaarde nalatenschap, de testamentuitvoerder die over het bezitsrecht beschikt enz.

De niet-ontvoogde minderjarige mist die bevoegdheid (Antwerpen, 3de kamer, 29 november 1988, *onuitg.*: “het is niet omdat een minderjarige over een uitvoerbare titel beschikt, dat hij het recht heeft om op rechtsgeldige wijze een betekening of uitvoeringsdaad zelf te stellen”). Hetzelfde geldt voor de onbekwaamverklaarde.

De ontvoogde minderjarige kan daarentegen wel alleen optreden (D. CHABOT-LEONARD, *a.w.*, 85; G. DE LEVAL, *Traité*, 414, nr. 218, A; *RPDB*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 32).

§ 2. Lastens de debiteur

522 De beslagene moet schuldenaar zijn van de beslaglegger en tevens eigenaar zijn van de in beslag te nemen goederen. Soms worden ook derden bij het beslag betrokken hetzij omdat zij goederen van de debiteur onder zich hebben (beslag bij een derde) of op hun beurt diens schuldenaar zijn (beslag onder derden).

Uitzonderlijk kent ons recht gevallen van een verhaalrecht *propter rem* waarbij iemand zonder persoonlijk schuldenaar te zijn, toch gehouden is m.b.t. een bepaalde zaak. Het verhaalrecht van de schuldeiser blijft dan beperkt tot die zaak. Dit is het geval met de derde-bezitter van een gehypothekeerd goed en de “zakelijke” borg (zie verder, nr. 847).

De kwaliteit van debiteur blijkt in de regel uit de titel. Een uitvoerbare titel kan in beginsel enkel worden ten uitvoer gelegd tegen diegene die in de titel als executieplichtige wordt aangewezen (zie boven, nr. 251). De tenuitvoerlegging tegen andere personen vergt een wettelijke grondslag (bv. art. 393, § 2 WIB).

Is de debiteur overleden, dan kunnen krachtens artikel 877 BW de titels die tegen de overledene uitvoerbaar zijn, ook tegen de erfgenamen persoonlijk ten uitvoer worden gelegd na de voorafgaande betekening. Rijst er betwisting over de vraag of de beslagene wel als erfgenaam kan worden aangemerkt (bv. of er geen daden werden gesteld die een aanvaarding impliceren), dan kan de beslagrechter enkel de tenuitvoerlegging schorsen totdat de bodemrechter hierover uitspraak heeft gedaan.

Dezelfde principes gelden bij de rechtsopvolging van rechtspersonen. Zo zullen vonnissen verkregen ten laste van de opgeslorpte vennootschap kunnen ten uitvoer gelegd worden lastens de opslorpemde vennootschap (zie boven, nr. 509).

523 Schuldoverdracht (onder bijzondere titel) kent ons recht niet. De debiteur kan buiten de medewerking van zijn schuldeiser zijn schuld niet overdragen op een derde. Een schuldvordering is een goed, waarover slechts hij beschikken kan, aan wie het toebehoort, nl. de schuldeiser, zo schrijft DEKKERS kernachtig (*Handboek*, II (1971), 281, nr. 501). Met die toestemming is het dus mogelijk dat een derde in de plaats komt van de oorspronkelijke schuldenaar (passieve novatie). Indien de oorspronkelijke vordering in een uitvoerbare titel is neergelegd en de schuldoverdracht in een onderhandse akte is neergelegd, is het onzeker of de executoriale kracht ook werkt ten laste van de nieuwe debiteur. Door sommige auteurs wordt verdedigd dat de executoriale kracht als “nevenrecht” in de overdracht moet begrepen zijn (zie voor Nederland: A. PLEYSIER, “De executoriale kracht bij schuldoverneming”, *WPNR* 1986, 438, nr. 5790 die deze vraag zelf ontkennend beantwoordt). Er zijn goede gronden om aan te nemen dat de executoriale kracht van de grosse niet tot de nevenrechten kan gerekend worden die in een schuldoverdracht zijn begrepen. Executie is maar mogelijk krachtens een uitvoerbare titel waarbij de geëxecuteerde veroordeeld werd (vonnis) *c.q.* zichzelf heeft veroordeeld (notariële akte). Hiervoor kan ook steun gevonden worden in het Nederlandse BW. Bepaalt artikel 142, Boek 6 NBW dat bij een overdracht van schuldvorderingen de ter zake bestaande executoriale titels in die overdracht begrepen zijn, dan heeft artikel 155 m.b.t. de schuldoverneming niet dergelijke draagwijdte (zie ook boven, nr. 520).

524 De onbekwaamheid van de debiteur verhindert niet dat tot dwanguitvoering op zijn vermogen wordt overgegaan. De beslagprocedure moet vervolgd worden tegen diens wettelijke vertegenwoordigers *q.q.* Aldus zal bij een beslag lastens een minderjarige, het beslagexploot betekend worden aan de ouders of de voogd. De voogd behoeft geen machtiging van de familie-raad om hiertegen in verzet te komen.

Doen er zich sinds het ontstaan van de titel – bv. sinds de uitspraak van het vonnis – wijzigingen voor in de bekwaamheid (bv. de minderjarige wordt meerderjarig; de schuldenaar wordt onbekwaam verklaard), dan zijn de uitvoeringshandelingen verricht volgens de kwaliteit van de debiteur zoals die uit de akte blijkt, geldig, behoudens wanneer de schuldeiser van die wijziging op de hoogte werd gebracht (*RPDB*, tw. *Saisie-exécution*, nrs. 41-42).

Over de tenuitvoerlegging ten laste van echtgenoten: zie boven, nr. 122 en specifiek voor roerend beslag: zie verder, nr. 661 en voor onroerend beslag: zie verder, nr. 858.

§ 3. Kwaliteit van de schuldvordering

A. UITVOERBARE TITEL

525 De tenuitvoerlegging is slechts mogelijk voor zover de schuldvordering is vastgesteld in een akte die aan een bepaalde kwaliteit voldoet, derwijze dat

de materiële juistheid van de aanspraken wordt vermoed. De vordering moet nl. vervat zijn in een uitvoerbare titel (zie boven, nrs. 206 e.v.).

B. ZEKERE, VASTSTAANDE EN OPEISBARE VORDERING

526 Deze titel moet bovendien de grondslag bieden voor een vaststaande, opeisbare en zekere schuldvordering. Luidens artikel 1494 kan geen uitvoerend beslag worden gelegd dan wegens vaststaande en zekere zaken. Deze voorwaarden zijn dus strenger dan bij bewarend beslag.

Die beoordeling moet geschieden naar het tijdstip waarop de uitvoeringshandeling (betekening van het bevel, beslag) werd verricht. In geval van verzet van de beslagene, zal de beslagrechter moeten oordelen of op dat tijdstip aan de voorwaarden van artikel 1494 is voldaan.

1. Bestaan

527 De verbintenis waarvan de tenuitvoerlegging wordt nagestreefd moet op dat ogenblik nog bestaan. De uitvoerbare titel moet, zoals hierna zal worden onderzocht, actueel of doeltreffend zijn (zie verder, nr. 535).

De betaling doet de verbintenis uitdoven, zodat de uitvoeringshandelingen die na dat tijdstip zijn verricht onrechtmatig zijn. Hetzelfde geldt wanneer een aanbod van gerede betaling werd gedaan (zie art. 1257 e.v. BW).

Een geldschuld wordt pas voldaan indien het nominale bedrag wordt betaald in het in ons land gangbare chartaal geld (zie boven, nr. 220).

Indien zulks niet contractueel werd uitgesloten, kan de schuldenaar zich ook bevrijden door middel van een girale betaling (zie ook art. 3 KB nr. 56, 10 november 1967). Indien de schuldenaar zijn toevlucht neemt tot zulke betaalmiddelen, is het zo dat de betaling niet plaatsvindt op het tijdstip dat de betaalopdracht wordt gegeven, maar eerst wanneer het geld effectief ter beschikking komt van de schuldeiser, d.w.z. wanneer zijn rekening wordt gecrediteerd (Cass. 6 januari 1972, *Arr.Cass.* 1972, 441; Cass. 21 november 1975, *Arr.Cass.* 1976, 370; Cass. 23 september 1982, *Pas.* 1983, I, 118; Cass. 17 mei 1984, *RW* 1984-85, 264). Is het tijdstip van betaling gesitueerd voor een daad van tenuitvoerlegging (bv. betekening van bevel, beslag), dan is die handeling onrechtmatig en blijven de kosten ten laste van de schuldeiser.

In de praktijk doen zich hieromtrent vaak moeilijkheden voor. Te denken valt aan het geval dat de schuldeiser opdracht geeft aan de gerechtsdeurwaarder om tot uitvoering over te gaan, terwijl hij nog niet op de hoogte is van de creditering van zijn rekening *c.q.* hij hiervan eerst kort daarop kennisneemt, maar er niet meer in slaagt de gerechtsdeurwaarder te verwittigen. In de regel moeten dergelijke gevallen beslecht worden in het nadeel van de debiteur, behoudens aan de schuldeiser of aan diens lasthebber een onzorgvuldigheid kan worden verweten (bv. Brussel 2 november 1999, *RW* 2000-01, 735). De debiteur bevindt zich immers *in mora* zodat deze als overmacht te beschouwen gevallen voor zijn risico komen. De kosten besteed aan deze nutteloze uitvoeringshandelingen blijven dan ook te zijnen laste (zie bv. Beslagr. Gent 23 oktober 2001, *RW* 2002-03, 1149: neemt de debiteur zijn toevlucht tot girale betaling en vindt de betaling, nl. de creditering van de rekening van de schuldeiser, niet tijdig plaats, dan blijven de kosten voor uitvoeringshandelingen die naderhand nutteloos bleken te zijnen laste. Zie ook Brussel 26 maart 2002, *P&B* 2003, 281 met noot L. DE CAEVEL: de gerechtsdeurwaarder draagt geen aansprakelijkheid voor het geval dat inmiddels een betaling heeft plaatsgevonden aan de schuldeiser zonder dat hij hiervan op de hoogte was).

2. Zeker en vaststaand

528 De schuldvordering waarvoor het beslag wordt gelegd moet zeker en liquide zijn. De titel op grond waarvan de uitvoering wordt benaastigd, moet dus een schuldvordering op de beslagene bevatten en toelaten de omvang van die schuldvordering zonder discussie te bepalen.

Dat het bevel werd betekend *c.q.* het beslag werd gelegd voor een bedrag dat groter is dan de titel, heeft de nietigheid van die uitvoeringshandelingen niet tot gevolg (*RPDB*, tw. *Exécution des jugements*, nr. 95; *Pand.b.*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 427). De debiteur kan hiertegen wel in verzet komen voor de beslagrechter. De beslagrechter kan dit bedrag ook ambtshalve beperken in die gevallen waar hij geroepen is de rechtmatigheid van de procedure te beoordelen (bv. bij uitvoerend beslag op onroerend goed: in de beschikking ex art. 1580 tot aanstelling notaris).

Een vonnis dat de debiteur veroordeelt tot een bepaald bedrag "onder aftrek van hetgeen reeds door de debiteur werd betaald" is uitvoerbaar (*Pand.b.*, tw. *Exécution des jugements*, nr. 123). Indien hierover discussie rijst, wordt dit geschil beslecht door de beslagrechter die immers steeds moet beoordelen of de titel nog actueel is, d.w.z. niet geheel of gedeeltelijk uitgedoofd door betaling (zie verder, nr. 537).

529 De titel moet dus het bedrag van de schuldvordering bepalen, althans toelaten die omvang op objectieve grondslag, dus zonder discussie tussen de partijen, te bepalen.

Aldus levert een vonnis dat de verweerder tot de kosten van het geding veroordeelt zonder die te begroten, voor die kosten geen uitvoerbare titel op (*RPDB*, tw. *Saisie*, nr. 25; *Pand.b.*, tw. *Exécution des jugements*, nr. 119), een gerechtelijke uitspraak die de verweerder aansprakelijk stelt maar voor de schadebegroting een deskundige heeft aangesteld is evenmin een uitvoerbare titel, een vonnis dat aan de schuldeiser het recht geeft om op kosten van de verweerder bepaalde handelingen te stellen (bv. afbraak, levering) levert m.b.t. de bestede kosten nog geen titel op (*Pand.b.*, tw. *Exécution des jugements*, nr. 124, zie hoger nr. 11), een vonnis dat niet veroordeelt tot de verschuldigde rente enz.

Voorbeelden van een titel die voldoende gegevens bevat opdat de schuldvordering bepaalbaar is naar objectieve normen, d.w.z. zonder discussie tussen partijen, zijn: het vonnis dat tot alimentatie veroordeelt en het bedrag koppelt aan de index der consumptieprijzen (J.L. LEDOUX, "Chronique de jurisprudence", *JT* 1984, 491, nr. 97), een titel luidens welk een debiteur gehouden is tot betaling van de tegenwaarde in euro van een bedrag uitgedrukt in vreemde munt, volgens de modaliteiten van omrekening in die akte bepaald (G. DE LEVAL, *Traité*, 430) enz.

530 Algemeen wordt aangenomen dat een uitvoerbare akte ook impliciet een titel geeft voor de uitvoeringskosten (*Pand.b.*, tw. *Exécution des jugements*, nr. 120; G. DE LEVAL, *Traité*, 428-428, nr. 223, A). Ingeval hierover bij de afrekening betwisting bestaat, oordeelt de beslagrechter. Zie echter m.b.t. de kosten bij reële executie, boven, nrs. 11 en 239.

531 Hetzelfde geldt voor de berekening van de verschuldigde *i n t e r e s t*. Indien het veroordelend vonnis aangeeft dat de hoofdsom moet verhoogd worden met de *moratoire c.g.* vergoedende interest en de gerechtelijke interest en het toelaat de datum te bepalen van welk ogenblik af die rente begint te lopen, dan verschaft dit vonnis een uitvoerbare titel voor de betaling van deze interest. Geschillen die over de afrekening kunnen rijzen, worden gebracht voor de beslagrechter. Is zulks niet het geval dan dringt een afzonderlijke eis tot het verkrijgen van een uitvoerbare titel voor de interest zich op (Rb. Brussel 25 januari 1990, *JT* 1991, 31, met noot BIQUET-MATHIEU, "Au sujet des intérêts produits par une condamnation judiciaire"; Rb. Luik 25 september 1989, *Ann.dr.Liège* 1990, 179. Zie hierover ook S. BEERNAERT, "Interest in het insolventierecht", *Jura Falc.* 1998-99, 11-54 en hoger, nr. 231).

Ook al werd in de titel die een veroordeling tot een geldsom geen interest bepaald, dan is *moratoire interest* verschuldigd vanaf de betekening van het bevel (zie verder, nr. 564). Deze rente valt in beginsel onder het verjaringsregime van artikel 2277 BW (zie verder, nr. 538).

Moratoire interesten zijn in beginsel eerst verschuldigd vanaf de ingebrekestelling. Deze rente is de wettelijke interest, behoudens wanneer de partijen een andere interestvoet hebben bepaald. De *g e r e c h t e l i j k e i n t e r e s t* is de rente die verschuldigd is vanaf de dagvaarding. Deze gerechtelijke interest is een voortzetting van de *moratoire rente*; de hoogte ervan is hetzij de wettelijke rente, hetzij de conventionele bepaalde verwijlinterest (zie *Interest in APR*; B. DE TEMMERMAN, "Interest bij schadevergoeding", *TPR* 1999, 1277-1441).

De *g e r e c h t e l i j k e i n t e r e s t* heeft geen eigen betekenis: de hoogte ervan is dus niet noodzakelijk de wettelijke interest, maar wordt bepaald door de rente die eraan voorafgaat (Antwerpen 21 februari 1995, *RW* 1995-96, 115).

Vloeit de verbintenis voort uit een onrechtmatige daad, dan bepaalt de rechter het bedrag van de verschuldigde interest. Men spreekt hier van de *v e r g o e d e n d e i n t e r e s t*: deze rente strekt ertoe de benadeelde te vergoeden voor het verlies dat hij lijdt door het uitstel van de betaling van de schadevergoeding. De rechter kan hetzij de vergoedende interest toekennen vanaf het ontstaan van de schade, hetzij bij de begroting van de schade hiermee rekening houden en een bedrag toekennen. De gerechtelijke interest is dan een voortzetting van de vergoedende interest vanaf het tijdstip van de uitspraak (zie bij J. RONSE, *Schade en schadeloosstelling in APR*, I, 238, nrs. 328 e.v.).

De beslagrechter neemt ook kennis van problemen die kunnen rijzen bij kapitalisatie van interesten. De toelaatbaarheid van *anatocisme* wordt bepaald in artikel 1154 BW: enkel vervallen interest die verschuldigd is voor een heel jaar en noodzaak van een aanmaning hiertoe (of aanvaarding door de debiteur). Zoals bekend kan zo'n aanmaning ook gebeuren door neerlegging van een conclusie (Cass. 18 juni 1981, *RW* 1982-83, 383 en *JT* 1981, 672. Zie

ook A. VAN OEVELEN, “Recente jurisprudentiële ontwikkelingen inzake anacotisme” in *Liber amicorum H. Bocken*, Brugge, 2009, 197-210).

532 De vraag of een vonnis, waarbij de schuldenaar veroordeeld is om iets te doen en de schuldeiser wordt gemachtigd om in geval van weigering de verbintenis van de schuldenaar op diens kosten te laten uitvoeren door een derde, tevens een uitvoerbare titel oplevert om de kosten van de werken terug te vorderen, is omstreden. Vaak wordt in een vonnis beslist dat de kosten van vervanging of herstel verhaalbaar zijn op de enkele voorlegging van de facturen aan de nalatige schuldenaar. Een terughoudende benadering is op zijn plaats. Een vonnis of andere authentieke akte levert enkel een uitvoerbare titel op wanneer de verschuldigde prestatie daarin op afdoende wijze is vastgesteld. Een vonnis dat de schuldenaar veroordeelt tot een bepaalde prestatie, die bij gebreke aan nakoming op zijn kosten door een derde kan worden uitgevoerd, verleent de schuldeiser geen uitvoerbare titel tot verhaal van deze kosten wanneer het bedrag ervan aan de hand van de elementen van het vonnis niet met zekerheid kan worden bepaald (Beslagr. Luik 25 augustus 1993, *Act.dr.* 1991, 691, noot WERY; Beslagr. Gent 4 december *RW* 2002-04, 825; zie ook boven, nr. 11).

3. Opeisbaar

533 De schuldvordering moet ook opeisbaar zijn op het tijdstip van de uitvoering. Voor die vervalddag is geen tenuitvoerlegging mogelijk: “qui a terme ne doit pas”.

Ook deze beoordeling moet gebeuren naar het tijdstip van de betrokken uitvoeringshandeling. Werd bv. het bevel betekend op een tijdstip dat de schuldvordering nog niet opeisbaar is, dan is deze betekening onrechtmatig en kan zij geen gevolg hebben. Hieraan doet geen afbreuk wanneer inmiddels de termijn wel verstreken is (*Pand.b.*, tw. *Exécution des jugements*, nr. 136).

Deze problematiek komt vooral aan de orde bij de tenuitvoerlegging van periodiek te vervallen schuldvorderingen (bv. alimentatie, huurgelden e.d.). Het Hof van Cassatie heeft zich steeds op het standpunt gesteld dat een uitvoerend beslag slechts kan worden gelegd voor een opeisbare vordering. Als de titel mede betrekking heeft op nog te vervallen periodieke inkomsten, kan geen uitvoerend beslag worden gelegd voor op het ogenblik van het beslag nog niet vervallen bedragen (Cass. 8 maart 1991, *RW* 1991-92, 43 met concl. PG LENAERTS).

Door de wet van 29 mei 2000 werd artikel 1494 aangevuld met een tweede lid: wanneer het beslag wordt gelegd om betaling te verkrijgen van vervallen termijnen van een periodieke schuldvordering, dan kan dit beslag ook plaatsvinden om de betaling te verkrijgen van de nog te vervallen termijnen, naarmate die vervallen (zie verder, nr. 810).

Gelet op de formulering heeft deze bepaling een algemene draagwijdte. Zij geldt niet slechts wanneer het voorwerp van het beslag zelf een periodiek te vervallen schuldvordering betreft (bv. een loonvordering), maar ook voor ieder ander beslag (bv. een onroerend goed).

534 Het verlenen van termijnen van respijt schorst de uitvoerbaarheid. Indien de uitvoering plaatsvindt krachtens een andere titel dan een vonnis, kan de beslagrechter dergelijk uitstel verlenen (art. 1334, zie boven, nr. 75).

Luidens artikel 1188 BW verliest de debiteur het voordeel van de termijn wanneer hij werd failliet verklaard, of wanneer hij de zekerheden die hij ten behoeve van zijn schuldeiser had gesteld, heeft doen verminderen. Deze bepaling wordt ook uitgebreid tot het geval dat de debiteur kennelijk onvermogen is geworden. De toestand van faillissement staat *erga omnes* vast door het vonnis dat het faillissement uitspreekt. In andere gevallen moet, behoudens de debiteur vrijwillig afziet van het voordeel van de termijn, het verlies van de termijn gerechtelijk worden vastgesteld (*Pand.b.*, tw. *Exécution des jugements*, nr. 134).

C. ACTUALITEIT

1. Begrip

535 De tenuitvoerlegging kan enkel plaatsvinden op grond van een titel die aan een bepaalde kwaliteit voldoet, derwijze dat over de schuldvordering naar aanleiding van de executie geen fundamenteel debat meer kan rijzen. De materieelrechtelijke verhouding tussen partijen wordt door die titel vastgelegd; hierop kan de beslagrechter die kennisneemt van executiegeschillen niet meer inwerken. De uitvoerbare titel geeft echter enkel de positie van de partijen weer op het ogenblik van zijn ontstaan. Het is echter mogelijk dat die titel niet meer de juiste materieelrechtelijke verhouding weergeeft, ten gevolge van later ingetreden omstandigheden. In hoofdzaak zijn volgende twee hypothesen denkbaar. In de eerste plaats is het mogelijk dat de schuldvordering nog wel bestaat maar dat zij uit het vermogen is verdwenen van diegene die als schuldeiser werd genoemd. Vervolgens kan de schuldvordering zelf geheel of gedeeltelijk zijn uitgedoofd. In die gevallen zegt men dat de uitvoerbare titel door deze later ingetreden omstandigheden niet meer doeltreffend of actueel is (zie over dit begrip ook G. DE LEVAL, *Traité*, 440, nr. 228 e.v.; F. TOP, "Art. 1395", nrs. 52 e.v. in *Comm.Ger.R.*; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *Saisies-généralités*, nr. 556 e.v.; X., "Knelpunten van het beslag- en executierecht", *RW* 1989-90, (978), 984 e.v.).

Het komt aan de beslagrechter toe de actualiteit van de titel te onderzoeken waarvan de uitvoering wordt nagestreefd (bv. Brussel 19 november 1997, *RW* 1997-98, 1290; Rb. Ieper 12 mei 1989, *RW* 1989-90, 995). De grondslag hiervoor is te vinden in artikel 1498. De beslagrechter die kennisneemt van zwarigheden bij de executie, kan – in de woorden van het Hof van Cassatie – niet alleen oordelen over de regelmatigheid, maar ook over de rechtmatigheid van de tenuitvoerlegging (o.m. Cass. 29 september 1986, *RW* 1986-87, 2115 en *Arr.Cass.* 1986-87, 128). Die tenuitvoerlegging is onrechtmatig wanneer de beslaglegger niet meer de actuele schuldeiser is of wanneer de schuldvordering inmiddels is tenietgegaan.

De bevoegdheid van de beslagrechter werd door het Hof van Cassatie thans uitdrukkelijk erkend (Cass. 15 januari 1999, *RW* 1999-2000, 148 met noot DE WILDE en *Rec.Cass.* 2000, 1 met noot BROECKX. Zie ook Cass. 9 mei 2003, *Arr.Cass.* 2003, 1138, nr. 287 en *RW* 2006-07, 459). Na eerst te hebben herhaald dat de beslagrechter oordeelt over de regelmatigheid en de rechtmatigheid van het beslag, oordeelt het Hof dat de beslagrechter bevoegd is om te onderzoeken of de schuldvordering die uit de titel blijkt, is tenietgegaan na het ontstaan van de titel in welk geval de tenuitvoerlegging onrechtmatig zou zijn. De rechtspraak geeft hiervan talrijke toepassingsgevallen (zie o.m. *TPR* 2002, 1247, nr. 81 en *TPR* 2007, 2106, nr. 127).

In geen geval mag de beslagrechter hierbij echter afbreuk doen aan wat door de bodemrechter is beslist: het moet dus gaan om omstandigheden die niet reeds aan het oordeel van de bodemrechter werden of konden worden onderworpen. In de regel zal het dus gaan om omstandigheden van na het tijdstip van het ontstaan van de uitvoerbare titel. Nochtans valt niet uit te sluiten dat ook louter feitelijke gegevens van voordien (bv. een betaling) die niet aan het oordeel van de bodemrechter werden onderworpen, kunnen worden ingeroepen (zie verder, nr. 539).

De beslagrechter die aldus deze toetsing uitoefent, raakt niet aan de materieel-rechtelijke verhoudingen van de partijen, maar beslecht enkel het executiegeschil (in principe: de eventuele schorsing tot aan de beslissing van de bodemrechter). Zoals het geval is bij de kortgedingrechter kan een dergelijke beslissing geen schending inhouden van regels van het materiële recht die aanleiding kunnen geven tot cassatie.

De twee genoemde hypothesen verdienen nadere aandacht:

2. *De beslaglegger is geen schuldeiser meer*

536 Is de rechtsvordering uit het vermogen van de oorspronkelijke schuldeiser verdwenen (cessie, subrogatie), dan kan deze de uitvoering niet meer vervolgen. Die bevoegdheid komt voortaan enkel toe aan diegene aan wie de vordering werd overgedragen.

Hiertoe is wel vereist dat de voorschriften voor de tegenwerpelijheid van de overdracht werden vervuld; zolang dit niet is gebeurd, blijft de overdracht voor de debiteur een *res inter alios acta* (zie verder, nr. 769).

3. *De schuldvordering is geheel of gedeeltelijk uitgedoofd*

537 Allerlei later ingetreden omstandigheden kunnen op de schuldvordering inwerken waardoor de schuldvordering die in de titel is neergelegd, niet meer de materieelrechtelijke verhouding tussen de partijen juist weergeeft.

a. Verjaring

538 In de eerste plaats is er het tijdsverloop zelf. De *actio judicati*, de vordering die voortvloeit uit een vonnis, is onderworpen aan de gemeenrechtelijke verjaringstermijn, ook al gaat het om een veroordeling die is uitgesproken krachtens een schuldvordering waarop een kortere verjaringstermijn van toepassing is (H. DE PAGE, *Traité*, VII, 1164, nr. 1308; Cass. 17 maart 1967, *RW* 1966-67, 2000 en *RCJB* 1967, 416 met noot DE PRETER; Cass. 21 februari 1985, *Arr.Cass.* 1984-85, 789 en *RW* 1985-86, 1280). Voor de wet van 10 juni 1998 was de gemeenrechtelijke verjaringstermijn de dertigjarige termijn. Thans verjaart de *actio judicati* ingevolge artikel 2262bis, § 1, eerste lid BW na verloop van 10 jaar, ook al betreft het rechten die aan een kortere verjaringstermijn zijn onderworpen of betreft het zakelijke rechtsvorderingen (zie hierover I. CLAEYS, “De nieuwe verjaringswet”, *RW* 1998-99, (377), 393, nr. 39; DEKKERS, *Handboek* II, 2005, 519, nr. 1242 en boven, nr. 238). Wat het overgangsrecht betreft, bepaalt artikel 10 van de wet van 10 juni 1998 dat de nieuwe verjaringstermijn slechts begint te lopen vanaf de inwerkingtreding van de nieuwe wet (d.i. op 27 juli 1998), zonder dat de totale duur meer dan 30 jaar mag bedragen.

Wanneer de schuldvordering is neergelegd in een notariële akte, dan blijft de schuldvordering onderworpen aan de materieelrechtelijke termijn (Cass. fr. 7 juni 2007, *JCP*, éd. G. 2007, II, 10135 met noot O. SALATI; Cass. fr. 12 juli 2007, *D.* 2007, 2159 en *JCP*, éd. G. 2007, II, 10136).

De verjaringstermijn kan gestuit *c.q.* geschorst worden overeenkomstig de artikelen 2242 e.v. BW (Luik 3 juni 1985, *JLMB* 1987, 561. Zie hierover in het algemeen H. DE PAGE, *Traité*, VII, nr. 1161 e.v.; A. VAN OEVELEN, “Algemeen overzicht van de bevrijdende verjaring”, *TPR* 1987, 1806, nrs. 46 e.v.; W. WILMS, *Dagvaarding en verjaring*, Antwerpen, 1991, 35, nr. 49). Een bevel of een beslag stuiten de verjaring (zie inzake de dwangsom, boven, nr. 83). Deze stuiting heeft tot gevolg dat de verjaring eerst terug begint te lopen nadat de beslagprocedure is voltooid, d.w.z. tot de laatste proceshandeling in de rechtspleging (bv. de evenredige verdeling). Indien meerdere bevelen tot betaling werden betekend vooraleer het beslag werd gelegd, dan treft deze schorsing enkel het bevel dat aanleiding gaf tot de verdere tenuitvoerlegging (Beslagr. Luik 30 maart 2007, *JLMB* 2007, 1184).

Op dit beginsel bestaan echter uitzonderingen. Dit is het geval voor de verjaringstermijn voor de periodieke schuldvorderingen opgesomd in artikel 2277 BW. Het gaat om vorderingen strekkende tot de betaling van alimentatie, huurgelden, lijfrenten, interest (hieronder vallen ook de annuïteiten gerekend die zowel een aflossing van kapitaal als rente bevatten: Cass. 23 april 1998, *Arr.Cass.* 1998, nr. 207) en in het algemeen al hetgeen betaalbaar is bij het jaar of bij kortere termijnen. De *ratio legis* is te verhinderen dat de periodieke schulden gestaag en ongemerkt zouden aangroeien. Die schuldvorderingen zijn onderworpen aan de vijfjarige verjaringstermijn ongeacht de wijze waarop zij werden vastgesteld (bv. Bergen 17 september 1996, *JT* 1997, 217). Aldus is de vordering tot alimentatie steeds onderworpen aan deze vijfjarige verjaringstermijn ook al blijkt die schuldvordering uit een rechterlijke beslissing (Cass. 8 december 2000, *Arr.Cass.* 2000, nr. 677 en *RW* 2000-01, 1172) of uit een notariële akte (zie verder, nr. 551). De vijfjarige termijn

geldt echter niet voor de veroordeling voor reeds vervallen schulden. In dat geval strekt het vonnis immers tot veroordeling van een kapitaalschuld en bestaat de vrees niet dat de schuld verder zou oplopen door het verloop van de tijd (R. DEKKERS, *Handboek*, II, 2005, 568, nr. 1353; bv. Cass. 7 maart 2003, *RW* 2004-05, 225 en *RABG* 2005, 7 noot E. ALOFS: veroordeling tot een bepaald bedrag aan achterstallige alimentatie).

De vraag rijst of de regel uit artikel 2277 BW ook geldt voor de (moratoire) gerechtelijke interest, dan wel of deze rente verder onderworpen blijft aan de verjaringstermijn van de *actio judicati*. De toepassing van artikel 2277 BW lijkt zich ook hier op te dringen (zie o.m. Gent 15 november 2005, *NJW* 2006, 952. *Anders*: Gent 8 januari 2008, *P&B* 2008, 293; zie en vgl. DE PAGE, *Traité* VII, nr. 1323). De vergoedende interest valt niet onder de toepassing van artikel 2277 BW (o.m. Cass. 1 december 1994, *RW* 1994-95, 1377).

Het loutere tijdsverloop ontnemt echter de titel niet zijn uitvoerbare kracht. Het stilzitten van de schuldeiser heeft verder geen “rechtsverwerking” tot gevolg; de figuur van de rechtsverwerking kan immers geen afbreuk doen aan het wettelijk systeem der verjaringstermijnen (zie verder, nr. 544).

Voor verstekvonnissen moet nog gewezen worden op het bepaalde in artikel 806 Ger.W. Dergelijke vonnissen moeten betekend worden binnen een jaar, anders worden zij als niet-bestaande beschouwd (art. 806 Ger.W.; zie boven, nr. 239).

b. Betaling

539 De tenuitvoerlegging kan evenmin worden verdergezet wanneer de schuldvordering is tenietgegaan door betaling. De bewijslast van de betaling rust op de debiteur (art. 1315, tweede lid BW). Zolang de schuld niet integraal is betaald, blijft het beslag toegelaten (Besl. Luik 3 november 1982, *Jur.-Liège* 1983, 17 en *Rev.not.b.* 1983, 151).

In beginsel zal het gaan om betalingen die plaatsvonden na de totstandkoming van de uitvoerbare titel. Het is echter niet uitgesloten dat ook met een eerdere betaling wordt rekening gehouden wanneer die niet aan het oordeel van de bodemrechter werd onderworpen. De beslissing van de beslagrechter doet in dat geval geen afbreuk aan hetgeen door de bodemrechter werd beslist. Het gaat hier immers louter om een feitelijk gegeven waarvan het bestaan door de beslagrechter kan worden vastgesteld. Voor andere gronden van tenietgaan is het uitgesloten dat de beslagrechter hiermee rekening zou houden wanneer zij reeds aan de schuldenaar ter beschikking stonden ten tijde van het ontstaan van de uitvoerbare titel (bv. verjaring, gerechtelijke compensatie e.d.). Er anders over oordelen doet afbreuk aan het gezag van geijsde van de beslissing van de bodemrechter.

De schuldenaar kan de regelmatigheid van de uitvoering niet aanvechten omdat geen actuele afrekening werd opgesteld. Vaak wordt het bevel betekend of het beslag gelegd voor het op dat tijdstip verschuldigde bedrag onder aftrek van de na dat tijdstip nog ontvangen betalingen. De debiteur kan van

zijn schuldeiser niet eisen dat hij bij iedere gedeeltelijke betaling opnieuw een nieuwe afrekening opmaakt. De bewijslast ligt overigens op de debiteur die beweert betaald te hebben.

Betwistingen omtrent de precieze afrekening worden beslecht door de beslagrechter. De debiteur kan echter niet volstaan te poneren dat de afrekening zoals die door de schuldeiser is opgesteld niet correct is. Hij zal concreet moeten aangeven op welke punten die afrekening wordt bestreden.

De betaling kan in beginsel gebeuren door een derde (art. 1236 BW. Zie hierover H. DE PAGE, *Traité*, III, 397, nr. 402 e.v.; Cass. 28 september 1973, *RCJB* 1974, 242 met noot VAN DAMME).

Moelijkheden die zich kunnen voordoen bij de uitvoering van de betaling en die niet als een fout kunnen worden toegerekend aan de partijen of hun lasthebbers, blijven voor risico van de debiteur. De schuldenaar bevindt zich immers *in mora* en de ingebrekestelling heeft een verschuiving van het risico tot gevolg (zie boven, nr. 527).

540 In de praktijk rijzen vaak problemen i.v.m. de toerekening van betaling. Deze problematiek komt aan de orde wanneer de schuldenaar meerdere schulden heeft en hij een bedrag betaalt dat niet voldoende is om deze te voldoen. De beslagrechter is bevoegd om hierover te oordelen. De wijze waarop de betalingen moeten worden toegerekend, kan eerst en vooral worden bepaald bij overeenkomst. Zo'n overeenkomst kan ook stilzwijgend tot stand zijn gekomen (bv. door briefwisseling tussen de raadslieden). Het bestaan van zo'n overeenkomst kan ook worden aangenomen wanneer de schuldeiser vooraf een duidelijke wijze van betaling aangeeft, die dan niet door de debiteur wordt afgewezen (Beslagr. Antwerpen 5 november 1991, *onuitg.*).

Werd hierover niets overeengekomen, dan komt het aan de schuldenaar toe te verklaren welke schuld hij wenst te voldoen. Aan deze bevoegdheid worden zekere perken gesteld. Aldus kan hij, wanneer op de schuld rente verschuldigd is, zonder toestemming van de schuldeiser, die betaling niet eerst toerekenen op het kapitaal (art. 1254 BW). Uit deze bepaling wordt afgeleid dat de debiteur bij de uitoefening van zijn recht in het algemeen geen afbreuk mag doen aan de legitieme belangen van de schuldeiser (H. DE PAGE, *Traité*, III, nr. 488). Te denken valt aan een toerekening op een door zekerheidsrechten gewaarborgde schuld i.p.v. op een niet-gewaarborgde schuld.

Maakt de schuldenaar van zijn recht geen gebruik, dan gaat de bevoegdheid om de betaling toe te rekenen over op de schuldeiser (art. 1255 BW). Heeft deze hiervan gebruikgemaakt, dan kan de debiteur zijn recht niet meer uitoefenen (zie art. 1255).

Hebben geen van de partijen hun recht uitgeoefend, dan geeft de wet de nodige richtlijnen in artikel 1256 BW. Zo wordt de debiteur geacht eerst de opeisbare schulden te hebben willen voldoen. Zijn er enkel verschillende opeisbare of verschillende niet-vervallen schulden, dan vindt de toerekening plaats op deze waarbij hij het meest belang had ze te voldoen (bv. deze met de hoogste rente of deze die in een uitvoerbare titel zijn neergelegd en waarvoor dwanguitvoering dreigt). Zijn de schulden alle even bezwarend dan vindt de toerekening plaats op de oudste schuld (HR 6 maart 1942, *NJ* 1942, 382).

541 Bij dit alles mag niet uit het oog worden verloren dat de schuldeiser niet kan verplicht worden een gedeeltelijke betaling te aanvaarden (art. 1244, eerste lid BW). Hieruit wordt afgeleid dat de schuldeiser in geval van gedeeltelijke betaling het recht heeft aan te geven dat hij de betalingen slechts zal aanvaarden met uitsluiting van de regels der toerekening en dat hij zelf zal bepalen hoe die betalingen moeten worden bestemd (zie bij H. DE PAGE, *Traité*, III, nr. 487 B; LAURENT, *Principes*, XVII, nr. 602). Een voorbeeld kan dit verduidelijken. Een huurder wordt in een bij voorraad uitvoerbaar vonnis veroordeeld tot het betalen van huurachterstallen en schadevergoeding, maar mag dit bedrag in maandelijkse afkortingen voldoen. De verhuurder laat weten dat hij iedere gedeeltelijke betaling eerst zal aanrekenen op de vervallen termijnen van de lopende huurovereenkomst en dan pas op de veroordeling. Indien de huurder op de vervaldag een bedrag stort dat ontoereikend is om beide schulden te voldoen, dan kan hij, gelet op het gemaakte voorbehoud, niet meer doen gelden dat die betalingen eerst waren bestemd tot voldoening van de veroordeling en dan pas op de verstreken huurtermijnen.

Gebeurt de betaling door een derde, dan kan de derde-*solvens* niet meer rechten doen gelden dan de schuldenaar voor wie hij betaalt.

In ieder geval komt de toerekeningsbevoegdheid niet toe aan een derde, bv. een medeschuldenaar van de *solvens* (Ph. MALAURIE en L. AYNES, *Droit civil, Les obligations*, Parijs, 1985, 432, nr. 611: A en B zijn hoofdelijk gehouden jegens C. A heeft nog een tweede schuld jegens C. Indien A een betaling doet, dan kan B niet vorderen dat die betaling wordt toegerekend op de eerste schuld).

c. Andere gevallen van tenietgaan

542 Een schuldvordering kan ook nog op andere grondslagen tenietgaan, bv. door novatie, compensatie, kwijtschelding of schuldvermenging (art. 1234 BW). Aldus kan een notariële akte niet meer als uitvoerbare titel worden aangewend wanneer er tussen partijen door schuldvernieuwing een nieuwe lening is ontstaan (Arrondrb. Rotterdam 20 september 1991, *NJ* 1992, nr. 71).

Aldus kan de beslagrechter vaststellen of er tussen partijen een novatie tot stand is gekomen (Voorz. Rb. Brussel 18 mei 1988, *Pas*. 1989, III, 1).

Een vaak voorkomend verweer is *schuldvergelijking of compensatie*. Wettelijke compensatie vindt plaats van rechtswege (art. 1290 BW). Wordt die verrekening door de schuldeiser ten onrechte betwist, dan kan de beslagrechter de wettelijke compensatie naar aanleiding van het executiegeschil vaststellen. Beweert de schuldenaar wel over een tegenvordering te beschikken, maar zijn de voorwaarden voor wettelijke compensatie niet vervuld (tegenvordering niet vaststaand of opeisbaar), dan behoeft de schuldeiser die over een uitvoerbare titel beschikt, zich een gerechtelijke compensatie niet te

laten tegenwerpen die zou moeten voortvloeien uit een nog tussen te komen vonnis (Luik 20 september 1985, *Jur.Liège* 1985, 481. Zie hierover E. DIRIX, “Gerechtelijke compensatie” in *Liber amicorum E. Krings*, Antwerpen, 1991, (105), 112). De beslagrechter is overigens enkel bevoegd een wettelijke compensatie vast te stellen, niet om een gerechtelijke schuldvergelijking uit te spreken (zie verder, nr. 751).

d. Dading – betalingsregelingen – executieafspraken

543 Indien tussen de partijen een afbetalingsregeling is tot stand gekomen, dan kan de uitvoering niet vervolgd worden zolang de debiteur zich stipt aan die afspraken houdt (Beslagr. Antwerpen 5 december 1989, *RW* 1990-91, 95). Een executie in weerwil van dergelijke afspraken kan aanleiding geven tot schadevergoeding wegens misbruik van executierecht (bv. Brussel 8 december 2004, *JLMB* 2005, 1698: *ex aequo et bono* 200 EUR). Verder gelden de algemene principes van het verbintenissenrecht. Zo wettigt niet iedere (kleine) tekortkoming vanwege de debiteur om zich aan afspraken te houden, het hervatten van de tenuitvoerlegging (bv. Bergen 22 maart 1996, *RRD* 1996, 419).

De beslagrechter is bevoegd om te oordelen over de totstandkoming, de strekking en de nakoming van dergelijke executieafspraken (G. DE LEVAL, *Traité*, 445, nr. 230, B).

Het reeds genoemde cassatiearrest van 15 januari 1999 (*RW* 1999-2000, 148 met noot DE WILDE) had precies betrekking op een tussen de partijen na de rechterlijke uitspraak tot stand gekomen afspraak. In het gegeven geval was na die uitspraak waarvan de uitvoering werd nagestreefd, tussen de partijen een “dading” tot stand gekomen. De voorziening tegen de beslissing van de appelrechter dat gelet op deze “dading” de tenuitvoerlegging niet kon worden voortgezet omdat de schuldvordering was tenietgegaan, wordt verworpen.

Soms is het onzeker of de partijen ter zake een overeenkomst hebben gesloten om de tenuitvoerlegging zolang te schorsen, dan wel of het enkel om een gedogen gaat van de schuldeiser. Het gaat hier om een uitleggingsvraag die normatief moet worden benaderd. Loutere onderhandelingen of briefwisseling daaromtrent zijn ter zake niet voldoende (bv. Luik 25 november 1997, *TBBR* 1999, 185). Bestaat er wel zo’n afspraak en houdt de debiteur zich hier stipt aan, dan mag de schuldeiser – behoudens hij zich dit recht uitdrukkelijk heeft voorbehouden – niet zonder aanwijsbare reden de tenuitvoerlegging verderzetten. Indien de schuldeiser een betalingsregeling aanvaardt, maar zich uitdrukkelijk het recht voorbehoudt om beslag te leggen, dan kan de betekening van het bevel niet als onzorgvuldig worden beschouwd (Beslagr. Antwerpen 28 januari 1992, *onuitg.*).

Wanneer echter de dading werd ontbonden, dan herwint de schuldeiser zijn executierechten (Cass. 27 april 2001, *RW* 2003-04, 1475).

e. Rechtsverwerking

544 De titel kan ook doeltreffendheid of actualiteit missen door rechtsverwerking, d.w.z. wanneer de schuldeiser in het verleden een houding heeft aangenomen die onverenigbaar is met de huidige dwanguitvoering waardoor het gewettigd vertrouwen van de debiteur zou worden beschaamd. Rechtsverwerking wordt weliswaar vooralsnog niet als zodanig als een algemeen rechtsbeginsel erkend. Dit neemt niet weg dat een dergelijke houding van een schuldeiser ook kan gesanctioneerd worden als een stilzwijgende afstand van recht of op grond van het leerstuk van het misbruik van recht.

R e c h t s v e r w e r k i n g wordt niet vermoed en kan slechts uitzonderlijk worden aangenomen. Het louter stilzitten doet geen rechtsverwerking intreden; dit zou immers afbreuk doen aan het wettelijke stelsel van de bevrijdende verjaring. Zo'n inactiviteit kan gelet op de begeleidende omstandigheden wel door de rechter als rechtsverwerking of afstand van recht worden uitgelegd (Cass. fr. 9 juli 1957, *Bull.civ.* 1957, I, nr. 318; *Encycl. Dalloz*, tw. *Exécution des jugements et des actes*, nr. 91).

Er wordt loonbeslag gelegd voor achterstallige alimentatie. De man komt hiertegen in verzet. Gelijkijdig was ook een procedure hangende voor de voorzitter tot aanpassing van het onderhoudsgeld gelet op de gewijzigde omstandigheden. De voorzitter past het onderhoudsgeld aan voor de toekomst, maar doet op verzoek van de partijen voorlopig nog geen uitspraak over de onderhoudsplicht in het verleden. De houding om aldus de discussie ten gronde uit de weg te gaan, is onverzoenbaar met de verdere onverkorte tenuitvoerlegging voor het verleden (Beslagr. Antwerpen 24 januari 1989, *onuitg.*).

f. Tussenkost andersluidend vonnis

545 De doeltreffendheid van de titel is in ieder geval problematisch wanneer hij in tegenspraak is met een latere rechterlijke uitspraak. Als schoolvoorbeeld kan gelden: de tenuitvoerlegging voor onderhoudsgelden, wanneer in een later vonnis de bodemrechter de alimentatieverplichting gelet op de gewijzigde omstandigheden retroactief wijzigde.

g. Nieuwe wetgeving

546 Het is ook mogelijk dat een uitvoerbare titel zijn actualiteit verliest door nieuwe wetgeving. Te denken valt bv. aan een dwangsom die werd verbonden aan het verbod een bepaalde handeling te stellen, wanneer die handeling door een nieuwe wet wordt toegelaten. Een dergelijk vonnis is niet meer actueel. In het gegeven voorbeeld blijft wel de dwangsom die verbeurd is voor de inwerkingtreding van de nieuwe wet verworven.

4. Toepassingsgeval: alimentatievorderingen

547 De problematiek van de actualiteit van de titel komt voornamelijk aan de orde bij de tenuitvoerlegging voor onderhoudsgelden. Hierover bestaat heel wat casuïstiek. De meest voorkomende executieperikelen betreffen het volgende:

548 a) Wordt voor onderhoudsgelden beslag gelegd of het bevel betekend en komt hiertegen verzet, dan moet de beslagrechter enkel nagaan of naar het tijdstip van het beslag *c.q.* bevel een achterstal bestond. Is dit het geval, dan werd de uitvoering terecht benaarstigd. Werden deze achterstallen inmiddels aangezuiverd dan blijven de kosten niettemin ten laste van de verzetdoende partij.

Het onderhoudsgeld is verschuldigd vanaf de datum van rechtsingang, d.i. de dagtekening van de dagvaarding of van de neerlegging van de conclusie, behoudens andersluidende bepaling in het vonnis dat tot alimentatie veroordeelt.

Over het beslag voor achterstallige onderhoudsgelden: zie boven, nr. 533.

549 b) De betaling van onderhoudsgelden is enkel bevrijdend wanneer de bedragen ook effectief werden overhandigd aan de alimentatieschuldeiser (of op de wijze bepaald in de titel). Betalingen verricht door de schuldenaar aan derden, ook al zouden die bv. de kinderen ten goede komen, bevrijdend hem niet. Aldus is niet bevrijdend de betaling van het onderhoudsgeld aan de kinderen zelf, i.p.v. aan de moeder aan wie de hoede werd toevertrouwd (Bergen 21 juni 1988, *Pas.* 1988, II, 239). Enkel de alimentatieschuldeiser is bevoegd om te beslissen over de besteding van het onderhoudsgeld.

Men kan zich echter – zij het uitzonderlijk – gevallen indenken waar dergelijke betalingen gelet op de omstandigheden van het geval toch moeten worden toegerekend (op grond van art. 1241 BW of van zaakwaarneming). Bv. de rechtstreekse betaling door de onderhoudsplichtige vader van het schoolgeld voor de kinderen dat de moeder nalaat te betalen, de betaling van dringende medische kosten e.d.m. Indien in dergelijke gevallen deze betalingen op de alimentatieschuld kunnen worden aangerekend, dan kunnen zij wanneer zij het bedrag van het onderhoudsgeld overtreffen geen aanleiding geven tot een terugvordering. Die betalingen moeten in de regel beschouwd worden als de honorering van een natuurlijke verbintenis waarvoor geen terugvordering mogelijk is (bv. Beslgr. Gent 31 juli 1991, *TGR* 1991, 125). De beslagrechter is overigens niet bevoegd om te beslissen over dergelijke terugvorderingen.

Het is ook denkbaar dat over de betalingswijze gaandeweg tussen de partijen nadere afspraken werden gemaakt. Het bewijs van zo'n overeenkomst kan worden geleverd door hun uitvoering (H. DE PAGE, *Traité*, III, nr. 1032); nochtans blijft steeds de nodige overzichtigheid geboden. In ieder geval moet aan dergelijke afwijkende afspraken een beperkende uitleg worden gegeven, in die zin dat de alimentatieschuldeiser het recht heeft om (voor de toekomst) op ieder ogenblik terug een beroep te doen op de in de titel voorziene betalingswijze.

550 c) De beschikkingen van de voorzitter m.b.t. voorlopige maatregelen in de zin van artikel 1280 Ger.W. gelden in de regel slechts voor de tijd dat de partijen in een echtscheidingsprocedure verwickeld zijn. De maatregelen m.b.t. de echtgenoten nemen van rechtswege een einde vanaf het ogenblik dat het echtscheidingsvonnis in kracht van gewijsde is getreden (*APR*, tw. *Alimentatie*, nr. 641). Dit betekent echter niet dat die beschikking haar uitvoerbare kracht verliest voor alimentatie die betrekking heeft op de periode die aan het intreden van dit verval voorafgaat (Cass. 4 november 1983, *RW* 1984-85, 2397, *Arr.Cass.* 1983-84, nr. 128 en *JT* 1985, 76). De echtgenoot aan wie tijdens de echtscheidingsprocedure bij voorlopige maatregel een onderhoudsuitkering werd toegekend, kan hierop, na de ontbinding van het huwelijk in de persoonlijke verhouding van partijen, aanspraken blijven maken op de termijnen die vervallen zijn voor die ontbinding (Gent 14 juni 1984, *RW* 1984-85, 2397 met noot BAX; P. SENAËVE, *Handboek van familieprocesrecht*, Leuven, 1986, 310-311, nrs. 657-658).

551 d) De vorderingen voor levensonderhoud verjaren na verloop van vijf jaar (art. 2277 BW; zie boven, nr. 538). Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt naargelang die alimentatieverplichting voortvloeit uit een overeenkomst of uit een rechterlijke uitspraak (H. DE PAGE, *Traité*, VII, 1171, nr. 1320. Bv. Gent 18 februari 1997, *RW* 1999-2000, 119 met noot DANGREAU; Antwerpen 26 januari 1999, *P&B* 2000, 337; Bergen 17 september 1996, *JT* 1997, 217; Luik 18 oktober 1999, *JLMB* 2000, 1823 met noot KOHL). Deze regel werd bevestigd door het Hof van Cassatie (Cass.

8 december 2000, *Arr.Cass.* 2000, nr. 677 en *RW* 2000-01, 1172). Deze korte verjaringstermijn is niet van toepassing op een veroordeling tot achterstallige onderhoudsgelden (*Cass.* 3 oktober 1994, *Arr.Cass.* 1994, nr. 414). In dat geval gaat het immers om een kapitaalschuld.

De verjaring loopt echter niet tussen echtgenoten (art. 2253 BW. *Bv. Beslagr.* Brussel 4 december 1986, *Rev.trim.dr.fam.* 1988, 348). Men kan zich echter afvragen of de regel van artikel 2277 BW niet de voorkeur verdient, temeer daar de *ratio legis* van artikel 2253 BW, nl. de voorkoming van de verstoring van het huwelijk, *in casu* geheel niet meer aan de orde is.

De verjaring wordt gestuit door het beslag of door de betekening van het bevel tot betalen (art. 2244 BW). De stuiting heeft tot gevolg dat de tijdsspanne die voor de stuiting reeds verstreken is, verloren is en niet meer meetelt voor de berekening van de verjaringstermijn (zie hierover A. VAN OEVERLEN, "Algemeen overzicht van de bevrijdende verjaring", *TPR* 1987, 1814, nrs. 53 e.v.).

De verjaring wordt ook gestuit door de erkenning van de schuld door de debiteur (art. 2248 BW). Voor de toepassing van deze regel is echter vereist dat uit de erkenning (of de gelijkwaardige handeling) van de debiteur, moet kunnen worden afgeleid dat hij er zich van bewust is dat de schuld nog bestaat. Aldus zal uit de betaling van het vaste bedrag van de alimentatie niet een erkenning kunnen worden afgeleid m.b.t. het verschuldigd zijn van de indexaanpassing.

552 e) Rechtsverwerking wordt niet vermoed. Het louter stilzitten doet de schuldeiser het recht op alimentatie niet verbeuren (*Beslagr.* Brussel 2 oktober 1986, *Rev.trim.dr.fam.* 1988, 325; *Beslagr.* Brussel 4 december 1986, *Rev.trim.dr.fam.* 1988, 348). Rechtsverwerking is echter niet uitgesloten, dit zal telkens het geval zijn wanneer het rechtmatig vertrouwen van de schuldenaar werd verschalkt (*bv.* *Beslagr.* Brussel 20 maart 1988, *Rev.trim.dr.fam.* 1988, 395; zie boven, nr. 544).

553 f) De actualiteit van de titel kan worden aangetast door overeenkomsten die de partijen nopens de alimentatieverplichting naderhand hebben gesloten (J.L. RENCHON, "Obligations alimentaires et saisies", *Rev.trim.dr.fam.* 1988, 274, nr. 5). Dergelijke afspraken moeten echter steeds beperkend worden uitgelegd. Vaak is het zo dat de schuldeiser instemt met een aanpassing van het onderhoudsgeld of stilzwijgend genoeg neemt met een verminderde betaling, *bv.* omdat de alimentatieschuldenaar in financiële moeilijkheden verkeert. Een redelijke uitleg van dergelijke afspraken is dat zij de rechten van de schuldeiser niet voor de toekomst onherroepelijk compromitteren. De alimentatieschuldeiser heeft het recht om op een later tijdstip weer onverkort de uitvoering van de titel na te streven. De overeenkomst verhindert echter dat op het verleden wordt terug gekomen.

Dergelijke overeenkomsten tussen de ouders, kunnen de rechten van de kinderen echter niet in het gedrang brengen.

554 g) De beslagrechter is niet bevoegd om zich uit te spreken over de interpretatie van de titel. Indien over de juiste strekking van het vonnis inderdaad redelijke discussie mogelijk is, kan hij de tenuitvoerlegging schorsen totdat de bodemrechter het interpretatieconflict heeft opgelost (zie boven, nr. 70).

555 h) De alimentatieschuldenaar mag niet op eigen gezag de betaling staken omdat hij, op grond van gewijzigde omstandigheden, van oordeel zou zijn dat geen onderhoudsgeld meer verschuldigd is (*bv.* daling inkomsten, kinderen verwerven eigen inkomen e.d.m.). De schuldenaar moet zich tot de bevoegde bodemrechter wenden teneinde zijn alimentatieverplichting aan deze gewijzigde omstandigheden te laten aanpassen; gebeurlijk kan zelfs met terugwerkende kracht het onderhoudsgeld worden afgeschaf *c.q.* verminderd (*bv.* *Vred.* Antwerpen 9 mei 1989, *RW* 1989-90, 756 met noot GERLO).

Het komt ook niet toe aan de beslagrechter de alimentatieverplichtingen op te heffen of aan te passen aan de gewijzigde omstandigheden (*Cass.* 6 mei 1982, *RW* 1983-84, 184; *Beslagr.* Brussel 1 december 1986, *Rev.trim.dr.fam.* 1988, 337). Evenmin mag hij oordelen of de voorwaarden

waaraan die verplichting is verbonden (bv. "totdat het kind in staat is in de eigen behoeften te voorzien"), in vervulling zijn gegaan (Beslagr. Brussel 18 januari 1988, *Rev.trim.dr.fam.* 1988, 389; Beslagr. Antwerpen 6 november 1990, *onuitg.* Vgl. Beslagr. Brussel 4 december 1986, *Rev.trim.dr.fam.* 1988, 345).

De beslagrechter is ook niet bevoegd te oordelen of er tussen de partijen een verzoening is ingetreden (Beslagr. Brussel 6 maart 1989, *Rev.trim.dr.fam.* 1989, 664).

556 i) Voor onderhoudsgelden kunnen geen termijnen van respijt worden gevraagd (zie boven, nr. 75).

557 k) Evenmin is kantonnement mogelijk (zie boven, nr. 415).

558 l) Schuldvergelijking is eveneens uitgesloten (zie boven, nr. 169).

559 m) Executieproblemen kunnen ook rijzen m.b.t. de onderhoudsvorderingen voor kinderen, m.n. wanneer deze na het verkrijgen van de titel meerderjarig worden. De alimentatieverplichting neemt immers niet noodzakelijk een einde bij de meerderjarigheid (Cass. 14 maart 1980, *RW* 198182, 480 met noot PAUWELS en *Arr.Cass.* 1979- 80, nr. 446).

Wanneer een ouder aan wie de uitoefening van het ouderlijk gezag werd toevertrouwd als wettelijke vertegenwoordiger van het kind, een onderhoudsgeld vordert op grond van artikel 203, § 1 BW (*obligatio*), dan kan, eens het kind meerderjarig is geworden, alleen dit kind de uitvoering van de titel verder benaarstigen. Het kind hoeft geen nieuwe titel meer te verkrijgen.

Het is ook mogelijk dat de ouder in eigen naam onderhoudsgeld vordert om de andere ouder (wat de onderlinge verhouding ook weze: gehuwd, gescheiden, nooit gehuwd) te doen bijdragen in de kosten van het onderhoud, opvoeding en opleiding van de gemeenschappelijke kinderen (*contributio*; art. 203bis BW met verwijzing naar art. 203, § 1 BW). Aldus kan die ouder zelfs een onderhoudsbijdrage vorderen vanwege de andere ouder voor een meerderjarig kind (Cass. 14 maart 1980, *RW* 1981-82, 480 met noot PAUWELS en *Arr.Cass.* 1979- 80, nr. 446; Gent 21 mei 1990, *RW* 1991-92, 126), zij het in dat geval onverminderd de rechten van het kind zelf. Dit betekent dat die ouder, althans voor de toekomst, slechts kan optreden voor zover hij voor een groter aandeel dan hetgeen zijn wettelijke plicht hem oplegt, instaat voor het onderhoud, de opvoeding en de opleiding van het kind, inzonderheid zo het bij hem verblijft. Dat het kind van dat ogenblik af ook over een eigen vorderingsrecht beschikt, dingt daar niet aan af. Evenmin dat het kind die vordering inmiddels heeft ingesteld of zelfs persoonlijk een titel voor onderhoudsgeld heeft verkregen. Zolang de aan de ouder toegekende onderhoudsbijdrage niet werd afgeschaf, blijft die titel uitvoerbaar (Beslagr. Veurne 20 februari 1991, *RW* 1991-92, 129 met noot WYLLEMAN).

AFDELING III

PROCEDURE

560 De uitvoerbare titel verleent aan de schuldeiser de bevoegdheid om zonder voorafgaande machtiging tot uitwinning van de goederen van zijn debiteur over te gaan. Deze tenuitvoerlegging gebeurt door de tussenkomst van daartoe bevoegde ambtenaren (zie nrs. 102 en 572) en onder rechterlijke controle. De beslagrechter is de bevoegde rechter om kennis te nemen van

zwarigheden bij de tenuitvoerlegging. Het instellen van zo'n vordering heeft in de regel geen schorsende werking (art. 1498).

§ 1. Betekening

561 Vindt de tenuitvoerlegging plaats krachtens een rechterlijke uitspraak, dan moet die eerst vooraf aan de schuldenaar worden betekend. Luidens artikel 1495, eerste lid kan geen veroordelende beslissing ten uitvoer worden gebracht wanneer die niet vooraf werd betekend aan diegene tegen wie men wil uitvoeren. Deze verplichting strekt ertoe zekerheid te verkrijgen over het feit dat de debiteur op de hoogte is van het bestaan van zo'n titel en de mogelijkheid van de nakende tenuitvoerlegging.

De verplichting tot voorafgaande betekening geldt als een algemeen rechtsbeginsel in het executierecht: geen tenuitvoerlegging van een titel is geoorloofd wanneer die titel niet vooraf aan de executieplichtige is betekend.

Deze betekening heeft verder tot gevolg dat de termijn voor het instellen van rechtsmiddelen begint te lopen. Tenzij de voorlopige tenuitvoerlegging werd toegestaan, kan een vonnis tot veroordeling tot een geldsom niet ten uitvoer worden gelegd voor het verstrijken van de termijn van 1 maand na de betekening van de beslissing (art. 1495, tweede lid). Die bepaling verleent dus aan de beroepstermijn een schorsende werking. De schuldeiser kan echter gedurende die termijn overgaan tot het leggen van bewarend beslag.

Heeft de veroordeling niet de betaling van een geldsom, maar een bepaalde prestatie tot voorwerp, dan kan deze ten uitvoer worden gelegd van zodra zij werd betekend. De uitvoerbaarheid ervan wordt dus door de termijnen voor beroep of verzet niet geschorst. Die schorsing treedt eerst in wanneer de rechtsmiddelen werden aangewend (zie boven, nr. 10).

Een uitzondering op dit principe betreft het geval dat de schuldvordering is neergelegd in een notariële akte. In die hypothese wordt de debiteur immers geacht de titel te kennen, zodat een betekening overbodig is. Enkel wanneer de tenuitvoerlegging gebeurt tegen de erfgenamen, kan die eerst vervolgd worden na verloop van 8 dagen na de betekening van de titel aan de persoon of aan de woonplaats van de erfgenamen (art. 877 BW).

De voorafgaande betekening is eveneens vereist voor administratieve akten.

§ 2. Bevel

A. BETEKENIS

562 De gedwongen tenuitvoerlegging op roerend goed (art. 1499), op onroerend goed (art. 1564), op tak- en wortelvaste vruchten (art. 1529) en op

zee- en binnenschepen (art. 1546) begint met de betekening aan de debiteur van het bevel tot betalen.

De wet stelt deze eis dus niet bij uitvoerend derdenbeslag omdat zulks ertoe zou leiden dat dit beslag van aanvang aan vruchteloos zal blijken te zijn.

Het bevel tot betalen is een laatste sommatie gericht aan de debiteur om zich naar de uitvoerbare titel te schikken en hem alsnog de mogelijkheid te bieden het beslag te vermijden. De wet legt daarom een wachtermijn op die moet in acht worden genomen alvorens het beslag kan worden gelegd. Bij roerend beslag bedraagt die 1 dag; bij onroerend beslag 15 dagen. Bij scheepsbeslag mag daarentegen het beslag dadelijk na de vervulling van de formaliteiten van het bevel worden gelegd (art. 1549).

Het bevel moet enkel worden betekend aan de debiteur wiens goederen zullen worden uitgewonnen en dus niet aan solidaire medeschuldenaren tegen wie geen vervolging wordt ingesteld (Gent 12 december 1986, *onuitg.*).

De betekening van het bevel tot betalen is de eerste uitvoeringshandeling (G. DE LEVAL, *Traité*, 600, nr. 283; Luik 2 april 1981, *Bull. Bel.* 1985, 312; Beslagr. Luik 8 april 1981, *Bull. Bel.* 1985, 313). In de rechtspraak bestaat hierover soms nog onduidelijkheid; vaak wordt het bevel enkel maar als een ultieme sommatie beschouwd (Bergen 20 juni 1979, *JT* 1980, 261; Beslagr. Doornik 29 maart 1978, *Bull. Bel.* 1981, 249; Beslagr. Verviers 1 februari 1980, *Bull. Bel.* 1985, 311). Ook in de rechtsleer is de discussie nog niet verstomd (zie CHABOT-LEONARD, *a.w.*, 123; J. VAN COMPERNOLLE, "Examen de jurisprudence", *RCJB* 1987, 462-464, nr. 55; *RPDB*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 210). Het Hof van Cassatie heeft zich echter, zij het impliciet, aangesloten bij de opvatting dat het bevel als de eerste uitvoeringshandeling moet worden beschouwd (Cass. 24 maart 1977, *Arr. Cass.* 1977, 802 en *Pas.* 1977, I, 792).

563 Voor de toepassing van de artikelen 17 en 19, 1° Hyp.W. m.b.t. het voorrecht der gerechtskosten, worden als bevoorrechte kosten aangezien deze besteed vanaf het bevel tot betaling (Cass. 5 juni 1970, *Arr. Cass.* 1970, 931; E. DIRIX en R. DE CORTE, *Zekerheidsrechten*, Antwerpen, 2006, 162).

Heeft het bevel dus een eigen betekenis te onderscheiden van de betekening van de titel, dan kunnen titel en bevel betekend worden in hetzelfde exploit.

564 De betekening van het bevel geldt als ingebrekestelling en heeft ook tot gevolg dat de verjaring wordt gestuit (art. 2244 BW) en dat de moratoire rente is verschuldigd. In de regel zijn die gevolgen reeds ingetreden door andere handelingen (ingebrekestelling, dagvaarding, bewarend beslag, ...).

565 Het bevel heeft niet de onbeschikbaarheid van de goederen van de debiteur tot gevolg. Bij onroerend beslag heeft de overschrijving van het bevel wel een beperking van de beschikkingsbevoegdheid van de debiteur tot gevolg (zie verder, nr. 876).

B. VERMELDINGEN

566 Het bevel wordt betekend bij exploit dat derhalve de algemene vermeldingen uit artikel 43 moet bevatten:

- 1 de dag, de maand en het jaar en de plaats van de betekening;
- 2 de naam, de voornaam, het beroep, de woonplaats en in het voorkomend geval de hoedanigheid en de inschrijving in het handelsregister of het ambachtsregister van de schuldeiser;
- 3 de naam, de voornaam, de woonplaats of, bij gebreke van een woonplaats, de verblijfplaats, en in voorkomend geval de hoedanigheid van de persoon voor wie het exploit is bestemd;
- 4 de naam, voornaam en, gebeurlijk, de hoedanigheid van de persoon aan wie het afschrift ter hand is gesteld, of in het geval bedoeld in artikel 38, § 1, het achterlaten van het afschrift, of de afgifte van het exploit ter post in de gevallen bedoeld in artikel 40;
- 5 de naam en de voornaam van de gerechtsdeurwaarder en het adres van zijn kantoor;
- 6 de omstandige opgave van de kosten van de akte.

Deze vermeldingen alsmede de handtekening van de gerechtsdeurwaarder zijn voorgeschreven op straffe van nietigheid.

567 Gelet op het doel moet het bevel de debiteur aanmanen om zijn verplichtingen te voldoen en de uitwinning van zijn goederen in het vooruitzicht stellen bij gebreke hiervan. Deze dreiging met beslag moet niet uitdrukkelijk gebeuren (G. DE LEVAL, *Traité*, 600, nr. 282). Het bevel moet ook niet de goederen aanduiden waarop de dreiging van beslag betrekking heeft. Het bevel kan dienen voor meerdere beslagen (*Pand.b.*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 360). Indien het bevel een bepaalde vorm van beslag in het vooruitzicht stelt (bv. op een bepaald goed), dan kan het geen steun bieden voor een andere vorm van beslag. Bij onroerend beslag is de aanduiding van de in beslag te nemen onroerende goederen enkel noodzakelijk met het oog op de overschrijving van het bevel (art. 1564, vierde lid).

568 Het bevel vermeldt ook de woonstkeuze die de beslaglegger moet doen in het raam van de tenuitvoerlegging. Deze domiciliekeuze wordt opgelegd in het belang van de debiteur: hij kan aan die woonplaats alle betekeningen doen, ook van het aanbod tot gerede betaling en van hoger beroep (art. 1500, tweede lid; art. 1564, tweede lid).

De keuze van woonplaats moet gebeuren binnen het arrondissement van de ter zake van het beslag bevoegde beslagrechter (art. 1500, eerste lid; art. 1564, derde lid). De woonstkeuze is niet noodzakelijk wanneer de beslaglegger zijn gerechtelijke woonplaats in dat arrondissement heeft.

De verplichte domiciliekeuze biedt de beslagene de mogelijkheid – niet de verplichting – om aan die gekozen woonplaats rechtsgeldig alle betekeningen te doen. De domiciliekeuze bindt niet de derden; om reden van proceseconomie wordt aangenomen dat zij wel aan die gekozen woonplaats de betekeningen kunnen doen (G. DE LEVAL, *Traité*, 605, nr. 285).

De woonstkeuze kan niet meer gewijzigd worden en geldt voor de gehele procedure tot het einde van de tenuitvoerlegging. Over de specialiteit van de woonstkeuze in dat verband nader: Cass. 14 december 1986, *RW* 1986-87, 1712 en *JT* 1987, 430 dat Antwerpen 28 november 1984, *RW* 1985-86, 1725 vernietigt.

569 Het bevel vermeldt de nauwkeurige opgave van de verschuldigde bedragen, in hoofdsom, rente en kosten. De tenuitvoerlegging kan enkel strekken tot voldoening van de bedragen vermeld in het bevel.

De debiteur kan het bevel echter niet aanvechten louter om reden dat de afrekening niet meer actueel is gelet op door hem gedane gedeeltelijke betalingen. Dat het bevel (of het daaropvolgend beslag) een hoger bedrag vermeldt dan effectief nog verschuldigd is, heeft geen nietigheid tot gevolg (*RPDB*, tw. *Saisie-exécution*, nrs. 228-229 en 272; *Pand.b.*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 427). Veelal vermeldt het bevel een voorbehoud voor de eventuele betalingen die werden verricht door de debiteur. Van de schuldeiser kan niet worden verwacht dat hij de afrekening permanent actualiseert. De debiteur is overigens het beste geplaatst om te bewijzen wat reeds betaald werd en draagt hiervan de bewijslast. Ingeval hierover effectief betwisting rijst tussen de partijen, dan beslist de beslagrechter in het raam van een executiegeschil m.b.t. de beoordeling van de actualiteit van de titel (zie boven, nr. 535). De vermelding van de interest “pro memoria” is rechtsgeldig wanneer de uitvoerbare titel toelaat het bedrag van de interest te berekenen (Gent 17 november 2009, *onuitgeg.*).

C. GELDIGHEIDSDUUR

570 Bij roerend beslag is geen termijn bepaald voor de geldigheidsduur van het bevel, zodat de gemeenrechtelijke termijn van toepassing is. Deze termijn bedraagt ingevolge artikel 2262bis, § 1, eerste lid BW thans 10 jaar. Deze termijn geldt behoudens de schuldeiser een houding zou hebben aangenomen die hiermee onverzoenbaar zou zijn, m.a.w. zijn recht zou hebben verwerkt (G. DE LEVAL, “La saisie-exécution mobilière”, *TPR* 1980, (309), 313).

Bij onroerend beslag bepaalt artikel 1567 dat het bevel binnen zes maanden moet gevolgd worden door een exploit van beslaglegging. Bij scheepsbeslag vervalt het bevel na verloop van een jaar (art. 1549).

§ 3. Beslag

571 Ook het beslag geschiedt bij deurwaardersexploot. Het beslag kan omschreven worden als de ambtshandeling van de gerechtsdeurwaarder waarbij hij aan de debiteur aanzegt dat en aanwijst welke van zijn goederen zullen worden uitgewonnen (zie boven, nr. 27).

De verplichte vermeldingen van het beslagexploot en de modaliteiten van de beslaglegging zullen hierna bij de diverse soorten van beslag worden onderzocht. Het beslag stuit de verjaring (art. 2244 BW). Wanneer aan het beslag een bevel voorafgaat wordt de verjaring daardoor reeds gestuit en wordt door het beslag de verjaring dus opnieuw gestuit.

§ 4. De gerechtsdeurwaarder

A. ALGEMEEN

572 De tenuitvoerlegging kan niet door de schuldeiser zelf gebeuren, maar moet geschieden door tussenkomst van een daartoe bevoegde ambtenaar, nl. de *g e r e c h t s d e u r w a a r d e r*. Het beslag wordt gelegd door de gerechtsdeurwaarder op verzoek van de schuldeiser. De gerechtsdeurwaarder is als openbaar ambtenaar verplicht om zijn ambt te verlenen (art. 517 Ger.W.; J. LAENENS, "L'obligation de l'huissier de justice de prêter son ministère", *JT* 1974, 732. Zie ook E. DIRIX, "De gerechtsdeurwaarder in het executierecht", *De gerechtsdeurwaarder* 1994, 1-19 en boven, nr. 102).

De overhandiging van de uitgifte van het vonnis of van de akte aan de gerechtsdeurwaarder geldt als volmacht voor alle tenuitvoerleggingen (art. 1393). De gerechtsdeurwaarder moet derhalve niet blijk geven van een uitdrukkelijke volmacht hiertoe.

De aan de gerechtsdeurwaarder verleende opdracht is er een van een bijzondere aard. Volgens de klassieke opvatting wordt die verhouding louter privaatrechtelijk ingekleurd. Daartegenover staat de publiekrechtelijke benadering. Vanuit die optiek is de ministerieverlening de vervulling van een publiekrechtelijke plicht. Beide benaderingen bieden een stuk van de waarheid. Op materieelrechtelijk vlak ontleent de gerechtsdeurwaarder zijn bevoegdheid aan de schuldeiser die over een titel beschikt waarin de materieelrechtelijke aanspraken zijn vastgelegd. Formeel vervult de gerechtsdeurwaarder een publiekrechtelijke bevoegdheid. Die bevoegdheid is een eigen bevoegdheid waarvan de krijtlijnen worden bepaald door de wet en door de titel (zie boven, nr. 102).

573 In de verhouding t.a.v. de beslagene kan de rechtspositie van de gerechtsdeurwaarder beschouwd worden als mandataris van de executant.

Het komt de gerechtsdeurwaarder niet toe te oordelen over de *o p p o r t u n i t e i t* of de modaliteiten van de tenuitvoerlegging. Hij moet contact nemen met zijn opdrachtgever zodat die met kennis van zaken de nodige richtlijnen kan geven over de aard of de voortzetting van de executie (J. LAENENS, "Gerechtsdeurwaarders en debiteurs in crisistijd", *RW* 1985-86, (1601), 1606). Een tekortkoming aan deze informatieverplichting kan zijn contractuele aansprakelijkheid jegens de opdrachtgever in het gedrang brengen.

Krachtens die algemene volmacht is de gerechtsdeurwaarder ook bevoegd tot het *o n t v a n g e n* van betalingen en het verlenen van kwijting (art. 1239 en 1993 BW). Ook de door de gerechtsdeurwaarder toegestane afbetalingsmodaliteiten zijn aan de schuldeiser toe te rekenen.

B. AANSPRAKELIJKHEID

574 Voor de uitvoering van zijn opdracht is de gerechtsdeurwaarder op *c o n t r a c t u e l e* grondslag aansprakelijk jegens de schuldeiser. Zijn aansprakelijkheid t.a.v. zijn opdrachtgever wordt beheerst door de artikelen 1991 en 1992 BW (*culpa levis in abstracto*). Bij het vervullen van zijn opdracht moet hij de algemene zorgvuldigheidsplicht in acht nemen die elke gerechtsdeurwaarder, geplaatst in dezelfde omstandigheden, moet naleven. Zijn aansprakelijkheid tegenover de opdrachtgever zal in het gedrang komen wanneer hij bv. de tenuitvoerlegging niet bespoedigt zoals door de schuldeiser gevraagd (Besl. Charleroi 21 december 1983, *JT* 1984, 199; Besl. Nijvel 2 oktober 1985, *RGAR* 1987, nr. 11.209; Besl. Hoei 27 november 1985, *RGAR* 1987, nr. 11.188), wanneer hij nodeloze kosten maakt of wanneer hij tekortkomt aan zijn informatieplicht (bv. Bergen 22 januari 1991, *JLMB* 1991, 830. Zie voor vele voorbeelden bij P. DE PUYDT, *De aansprakelijkheid van de gerechtsdeurwaarder*, Brussel, 2009, 97, nr. 114 e.v.).

Over de driehoek: schuldeiser-advocaat-gerechtsdeurwaarder, zie boven, nr. 103.

De aansprakelijkheid voor een foutieve ambtsweigeringsberust op buitencontractuele grondslag.

Over de aansprakelijkheid van de gerechtsdeurwaarder als neutraal bewindvoerder bij evenredige verdeling: nrs. 133 en 665.

De rechtsvordering van de gerechtsdeurwaarder voor erelonen en kosten *v e r j a a r t* na verloop van 1 jaar (art. 2272, eerste lid BW).

De aansprakelijkheid van de gerechtsdeurwaarder voor de bewaring van stukken *v e r j a a r t* na verloop van twee jaren (art. 2276, tweede lid BW).

Het *r e t e n t i e r e c h t* van de gerechtsdeurwaarder op deze stukken en bescheiden tot de volledige betaling van hun staat van kosten, rechten en uit-

schotten vindt bevestiging in artikel 4, 1° KB 30 november 1976 tot vaststelling van het tarief (*BS* 8 februari 1977).

Op de gerechtsdeurwaarder rust de verplichting om de gelden die hij voor rekening van zijn opdrachtgever of van derden ontvangt, onder te brengen op een “derdenrekening” of kwaliteitsrekening (zie verder, nr. 731).

575 Ten overstaan van derden en m.n. van de beslagene is die aansprakelijkheid van buitencontractuele aard (art. 1382 e.v. BW). De aansprakelijkheid van de gerechtsdeurwaarder kan in de eerste plaats voortvloeien uit de wet, nl. het niet-naleven van de wettelijke voorschriften betreffende de vormen, voorwaarden en termijnen. In het algemeen moet de gerechtsdeurwaarder steeds weigeren mee te werken aan handelingen die in strijd zijn met de wet. Hij is verplicht de regelmatigheid te onderzoeken van de uitvoeringshandelingen die hem werden opgedragen. Hiervoor kan hij zich niet exonereren door te verwijzen naar de opdrachtgever.

Vervolgens zal die aansprakelijkheid kunnen voortvloeien uit een inbreuk op de algemene zorgvuldigheidsnorm. De gewraakte handelwijze moet worden getoetst aan deze van iedere normaal zorgvuldige gerechtsdeurwaarder geplaatst in dezelfde omstandigheden.

Deze aansprakelijkheidsgrondslag zal bv. aan de orde zijn wanneer hij beslag legt op goederen die zonder redelijke discussie hieromtrent aan derden toebehoren of wanneer hij het beslag legt niettegenstaande de vertoonde betalingsbewijzen. Bij dit alles moet men echter steeds voor ogen houden dat de gerechtsdeurwaarder niet oordeelt over de opportuniteit van de executie (*Brussel* 11 mei 1995, *RW* 1995-96, 1341 met noot DE PUYDT) en dat hij zich niet moet uitspreken over juridische betwistingen die bij de executie kunnen rijzen (bv. *Antwerpen* 27 februari 1991, *RW* 1991-92, 718 met noot BROECKX).

De onrechtmatige daden van de gerechtsdeurwaarder in zijn ambtsuitoefening zijn niet toerekenbaar aan zijn opdrachtgever (C. PAULUS en R. BOES, *Lastgeving* in *APR*, 135, nrs. 238 e.v. Zie ook Luik 7 februari 2008, *JLMB* 2008, 1275).

576 De onrechtmatigheid van het beslag die niet zijn grondslag vindt in de beslagtechniek, maar in de ondeugdelijke grondslag van het beslag (bv. uitgedoofde vordering) of de opportuniteit van het beslag, is echter aan de opdrachtgever toe te rekenen, niet aan de gerechtsdeurwaarder die in dit opzicht lijdelijk is (F.M.J. JANSEN, *Executie en beslagrecht*, Zwolle, 1987, 25). De opdrachtgever zal ook aansprakelijk zijn t.a.v. de derde wanneer hij de – bij hypothese – onrechtmatige handelwijze van de gerechtsdeurwaarder heeft opgelegd of goedgekeurd (bv. *Gent* 5 februari 1976, *RW* 1975-76, 2497). In al die gevallen is de opdrachtgever aansprakelijk, niet omdat hij heeft in te staan voor de handelwijze van de gerechtsdeurwaarder, maar omdat hem een persoonlijke fout kan worden verweten.

HOOFDSTUK VII BESLAG OP ROEREND GOED

AFDELING I

ALGEMEEN

577 Uitvoerend of bewarend beslag op roerend goed kan enkel gelegd worden op roerende lichamelijke goederen die eigendom zijn van de beslagen schuldenaar, ongeacht of deze goederen zich bij de schuldenaar zelf dan wel bij een derde bevinden.

§ 1. Roerende lichamelijke goederen

578 Het beslag heeft betrekking op roerende lichamelijke goederen. Voor onlichamelijke roerende goederen, schuldvorderingen dus, moet toevlucht worden genomen tot de procedure van beslag onder derden (zie hoofdstuk VIII).

Aldus kan geen roerend beslag worden gelegd op een verzekeringsportefeuille, vermits het onlichamelijke elementen bevat (Luik 17 oktober 1986, *Jur.Liège* 1979, nr. 89. Zie ook Cass. 21 oktober 1999, *RW* 2000-01, 341).

Om dezelfde redenen is een beslag op de handelszaak slechts mogelijk op de roerende lichamelijke goederen die er deel van uitmaken (F. BOUCKAERT, *Handelszaak* in *APR*, 73, nr. 168; Luik 8 januari 1986, *Rev.not.b.* 1989, 246; Beslagr. Luik 6 februari 1985, *Jur.Liège* 1985, 427). Een beslag op de handelszaak als algemeenheid is enkel mogelijk bij de pandverzilvering krachtens artikel 11 van de wet van 25 oktober 1919 (zie verder, nr. 602).

Een beslag op titels aan toonder, waarbij de schuldvordering geïncorporeerd is in de titel is een roerend beslag. Voor nominatieve aandelen waarbij de inschrijving in het aandelenregister de titel vormt, moet een beslag onder derden in handen van de houder van het aandelenregister worden gelegd, zie verder, nr. 725.

579 Het beslag op tak- en wortelvaste vruchten wordt geregeld in de artikelen 1529 e.v.

Een bijzondere procedure geldt eveneens voor het beslag op zeeschepen en binnenschepen (art. 1467 e.v. en 1545 e.v.) (zie boven, nr. 487 e.v.).

Voor het beslag op vliegtuigen gelden daarentegen geen bijzondere vormen. Wel wordt door internationale verdragen de mogelijkheid van dergelijk beslag beperkt met het oog op de eisen van een vlot luchtverkeer (zie boven, nr. 204).

§ 2. Eigendom van de schuldenaar

580 Gelet op de regel uit artikel 2279 BW worden de goederen die in het bezit zijn van de debiteur geacht diens eigendom te zijn. Op de beslaglegger rust derhalve ter zake geen bewijslast. Hij moet op het ogenblik van het beslag geen eigendomsbewijzen overleggen, maar moet er zich van onthouden beslag

te leggen op goederen die eigendom zijn van een derde (Beslagr. Doornik 9 oktober 1987, *JLMB* 1988, 298).

De plaats waar de goederen zich bevinden is zonder belang. Aldus kan het beslag ook worden gelegd op de openbare weg, bv. op een auto of een pleziervaartuig enz. (*RPDB*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 112). Dat de goederen zich in het bezit of in de detentie van een derde bevinden, staat de beslagbaarheid evenmin in de weg. Het beslag kan dus ook gelegd worden bij een derde (art. 1503, zie verder, nr. 596). Deze mogelijkheid vloeit voort uit artikel 7 Hyp.W.

Aldus kan bv. bewarend beslag worden gelegd bij een derde op de inhoud van een bankkluis. De bank is ter zake immers geen schuldenaar van de beslagene. Wel kan worden nagegaan of de derde zelf geen schuldenaar is van een teruggaveverplichting t.a.v. de beslagene. In dat geval is ook een beslag onder derden mogelijk. Of in dergelijke gevallen de schuldeiser de keuze heeft tussen beide soorten van beslag, is omstreden (zie D. CHABOT-LEONARD, *a.w.*, 242; A.M. STRANART, "Saisie mobilière: tierce opposition ou action en distraction?" (noot onder Beslagr. Antwerpen 9 maart 1987), *Rechtspr. Antw.* 1987, 146: volgens wie de rechter ambtshalve moet opwerpen dat de onjuiste procedure werd gevolgd). Een bevestigend antwoord dringt zich nochtans op. De schuldeiser heeft immers geen precieze kijk op de rechtsverhouding die tussen zijn debiteur en de derde bestaat.

Ook een goed waarvan de schuldenaar slechts mede-eigenaar is, is vatbaar voor beslag. De tenuitvoerlegging kan echter slechts voortgang vinden na de verdeling (bv. Rb. Luik 29 november 1993, *JLMB* 1994, 1186; zie boven, nr. 116 e.v.).

581 Wordt het beslag gelegd bij een derde die bovendien over een *retentierecht* op deze goederen beschikt, rijst de vraag hoe dit conflict moet worden opgelost. Te denken valt aan de niet-betaalde verkoper die de levering weigert (art. 1612 BW): de koper is reeds eigenaar geworden, maar de verkoper oefent zijn retentierecht uit. Het Hof van Cassatie besliste terecht dat geen enkele wetsbepaling het een schuldeiser van de koper verbiedt bewarend beslag te leggen op de gekochte goederen waarop de verkoper zijn retentierecht uitoefent (Cass. 24 april 1987, *Arr. Cass.* 1986-87, nr. 498 en *RW* 1987-88, 806 met noot WACHTSSTOCK). De verkoper kan echter niet tot afgifte van de goederen worden gedwongen, zolang de prijs niet wordt betaald (Cass. 24 april 1987, *t.a.p.*). Het retentierecht is immers als feitelijk machtsmiddel tegenwerpelijk *erga omnes* (zie hierover *Comm.Voorr.*, "Retentierecht").

582 Schuldeisers die over *preferente aanspraken* beschikken m.b.t. in beslag te nemen goederen, kunnen het beslag niet verhinderen. Zij worden in de samenloop enkel beschermd door hun voorrecht.

Dit is eveneens het geval wanneer de goederen *in p a n d* werden gegeven. De verpanding heeft geen eigendomsoverdracht tot gevolg. Er is dus geen beletsel

dat op de verpande zaak beslag wordt gelegd door andere schuldeisers van de pandgever. De pandhouder weet zich in de samenloop beschermd door zijn voorrecht. Zijn retentierecht (art. 2082 BW) geldt enkel t.a.v. de debiteurpandgever, niet t.a.v. andere schuldeisers (DE PAGE, *Traité*, VI, 1076, nr. 1065; KLUYSKENS, IV, nr. 599; *Comm.Voorr.*, "Vuistpand", nr. 26. Bv. Gent 29 september 1987, *RW* 1991-92, 955). De pandhouder kan derhalve de afgifte aan de gerechtsdeurwaarder die het beslag heeft gelegd, niet weigeren. De gerechtsdeurwaarder zal in de verdeling na verkoop moeten rekening houden met het voorrecht van de pandhouder (zie verder, nr. 670).

Enkel ingeval de pandhouder reeds met de pandverzilvering een aanvang heeft genomen, moet worden aangenomen dat een andere schuldeiser deze vereffening niet meer kan doorkruisen. De andere schuldeisers kunnen in dat geval enkel nog zinvol beslag leggen in handen van de pandverzilveraar op het eventueel saldo dat de pandgever zou toekomen (zie nader *Comm.Voorr.*, "Vuistpand", nr. 39).

583 De diverse problemen die met eigendomsaanspraken van derden kunnen rijzen, worden hierna onderzocht (zie verder, nr. 646).

De gerechtsdeurwaarder is niet bevoegd te oordelen over de eventuele bezwaren die de beslagene of een derde zou opwerpen m.b.t. de eigendom van de in beslag genomen goederen (GUTT en STRANART, "Examen de jurisprudence", *RCJB* 1974, 675; J. VAN COMPERNOLLE, "Examen de jurisprudence", *RCJB* 1987, 465, nr. 56; Besl. Luik 8 maart 1978, *Jur.Liège* 1978-79, 10; Besl. Aarlen 9 oktober 1973, *Jur.Liège* 1973, 229; Luik 13 januari 1984, *Jur.Liège* 1984, 111; zie boven, nr. 512). Het spreekt vanzelf dat de gerechtsdeurwaarder geen gevolg hoeft te geven aan de loutere verklaring van de beslagene nopens de eigendom van de goederen (zie art. 1513; *RPDB*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 342). Ook een, eventueel door geschriften gestaafde, aanspraak van een derde op bepaalde goederen, behoeft de deurwaarder niet te nopen deze goederen buiten het beslag te houden (G. DE LEVAL, "La saisie-exécution mobilière", *TPR* 1980, (309), 320. Voor Nederland: F.M.J. JANSEN, *Executie en beslagrecht*, 25). De gerechtsdeurwaarder moet ter zake echter steeds de nodige omzichtigheid in acht nemen en kan, onder omstandigheden, aansprakelijk worden gesteld als hij zonder enig onderzoek het beslag legt of handhaaft, hoewel er een duidelijk bewijs werd voorgelegd van de gegrondheid van de geuite bezwaren (Besl. Aarlen 9 oktober 1973, *Jur.Liège* 1973, 299) of wanneer bij een summier onderzoek de gegrondheid van de aanspraken van de derde onmiddellijk blijken (Gent 5 februari 1976, *RW* 1975-76, 2497). De beslaglegger die de handelwijze van de gerechtsdeurwaarder bevestigt, is in dergelijk geval hiervoor zelf rechtstreeks aansprakelijk (Gent 5 februari 1976, *t.a.p.*). Het hoeft echter geen betoog dat de taak van de gerechtsdeurwaarder ter zake erg delicaat is; de rechterlijke toetsing van zijn optreden moet dan ook met een zekere terughoudendheid gebeuren.

De gerechtdeurwaarder moet in ieder geval de verklaringen van de beslagene ter zake van het eigendomsrecht van de goederen akteren. Het verdient ook aanbeveling dat de gerechtsdeurwaarder aan de beslagene de bevestiging vraagt dat de goederen diens eigendom zijn en van die verklaring melding maakt.

§ 3. Goederen onroerend door bestemming

584 Onroerende goederen door bestemming zijn uit hun aard roerende goederen die als onroerend worden aangezien omdat ze als *accessorium* worden beschouwd van het onroerend goed ten dienste waarvan zij zijn bestemd. Alleen de eigenaar van deze hulpzaken kan, door de bestemming die hij hieraan verleent, deze onroerend maken. Zaken die aan een huurder, pachter of vruchtgebruiker toebehoren, zijn dus niet vatbaar voor onroerendmaking, ook al worden zij als hulpzaken van het onroerend goed aangewend (zie hierover nader DERINE, VAN NESTE en VANDENBERGHE, *Zakenrecht*, I, A, 1974, 103, nr. 50 e.v.). Deze categorie van goederen wordt ruim geïnterpreteerd. Worden aldus bv. als onroerend beschouwd door bestemming voor de exploitatie van een landbouwbedrijf: zaden, stro, granen, dieren, wagens, sleutels, onderhoudsproducten, verlichting (Beslagr. Brugge 28 mei 1985, *T.Not.* 1986, 150 en *Rec.gén.enr.not.* 1987, 325). Deze goederen zijn van rechtswege begrepen in het uitvoerend beslag op onroerend goed waarvan ze het *accessorium* zijn (zie verder, nr. 822).

585 Betwisting bestond over de vraag of goederen die onroerend zijn door bestemming afzonderlijk ook vatbaar zijn voor roerend beslag. Veelal werd hierop ontkennend geantwoord (Beslagr. Brugge 5 februari 1985, *t.a.p.*; Beslagr. Brugge 28 mei 1985, *t.a.p.*; CHABOT-LEONARD, *a.w.*, 320 e.v.; J. VAN COMPENOLLE, *a.w.*, *RCJB* 1987, 495-496, nr. 88; KOKELENBERG e.a., "Overzicht van rechtspraak, *Zakenrecht*", *TPR* 1989, 1698, nr. 5; J. HANSENNE, "Examen de jurisprudence. Les biens", *RCJB* 1990, 297, nr. 8. Zie hierover ook K. VANBEYLEN, "Beslag op roerende goederen door bestemming", *T.Not.* 1987, 122 e.v.). Tegen deze opvatting werden voornamelijk proceseconomische argumenten opgeworpen. Een afzonderlijk beslag op bepaalde activa is sneller en vermijdt nodeloze kosten. Het ontziet ook de debiteur omdat de omvang van het beslag wordt beperkt. Aan de controverse is een einde gekomen nu het Hof van Cassatie de traditionele stelling heeft bevestigd. Volgens het Hof vloeit uit artikel 1560, 1° Ger.W. en artikel 524, eerste lid BW voort dat de goederen die onroerend zijn door bestemming, enkel vatbaar zijn voor onroerend beslag op het gehele erf voor de dienst waarvan zij worden bestemd (Cass. 15 februari 2007, *RW* 2007-08, 906 met kritische noot V. SAGAERT en *Pas.* 2007 348 met andersluidende conclusie AG HENKES. Zie hierover ook A. SALVE, "Immeubles par destination: copropriété et saisie", *JLMB* 2007, 1456-1462 en verder, nr. 849).

§ 4. Goederen van echtgenoten en wettelijk samenwonenden

586 Wanneer een uitvoerbare titel is verkregen ten aanzien van een der echtgenoten die gehuwd zijn onder het wettelijk stelsel, moet de andere echtgenoot verwittigd worden van de tenuitvoerlegging wanneer goederen van de gemeenschap worden uitgewonnen (Beslagr. Verviers 25 oktober 1985, *Jur.Liège* 1986, 77; Beslagr. Charleroi 30 juni 1987, *JLMB* 1988, 541). Een eigen schuld van een echtgenoot kan niet verhaald worden op het gemeenschappelijk vermogen tenzij bewezen is dat deze aan het gemeenschappelijk vermogen ten goede kwam (Antwerpen 9 juni 1986, *Rev.not.b.* 1987, 208) (zie boven, nr. 122).

In geval van scheiding der goederen kan een echtgenoot enkel ontsnappen aan het beslag wanneer hij het eigen karakter van de schuld van de andere echtgenoot en van zijn eigendom van de goederen bewijst (Beslagr. Namen 27 juni 1986, *RRD* 1986, 454). Wanneer er een vermenging van vermogens is, zal hij beslag op het geheel van de goederen niet kunnen beletten (Beslagr. Hoei 1 oktober 1984, *Jur.Liège* 1985, 7). Wanneer de echtgenoot in gebreke blijft het eigendomsbewijs te leveren, worden de goederen als onverdeeld beschouwd (art. 1468, tweede lid BW). Het beslag kan dan enkel worden verdergezet na de verdeling (Gent 28 november 1989, *T.Not.* 1991, 228). De andere echtgenoot kan genoeg nemen met de helft van de prijs van de uitgewonnen goederen of overgaan tot revindicatie indien hij het eigen karakter van de in beslag genomen goederen kan bewijzen. Dit bewijs moet geleverd worden volgens artikel 1399, tweede lid BW.

Artikel 215, § 1, tweede lid BW luidens welk de echtgenoot-eigenaar niet alleen kan beschikken over de huisraad die zich in de gezinswoning bevindt, biedt geen bescherming tegen executiemaatregelen van schuldeisers (zie bij faillissement: art. 96 Faill.W.; zie boven, nr. 128).

Wat de wettelijk samenwonenden betreft, kan enkel beslag worden gelegd op de goederen van de partner die in de titel staat vermeld (zie boven, nr. 131). Bij beslag op roerende goederen geldt eveneens artikel 1468, tweede lid BW (zie verder, nr. 663).

§ 5. Keuzerecht van de schuldeiser

587 Het keuzerecht van de roerende goederen waarop het bewarend of uitvoerend beslag wordt gelegd, komt uitsluitend toe aan de schuldeiser. Bij bewarend beslag kan de debiteur geen enkele inspraak ter zake doen gelden (*Rép.not.*, "La saisie mobilière", nr. 206. Bv. Beslagr. Mechelen 1 december 1978, *JT* 1979, 182). Ook bij uitvoerend beslag is de schuldeiser vrij die goederen uit te kiezen waarvan hij de verkoop zal vervolgen en de beslagrechter mag de opportuniteit van deze keuze niet beoordelen behoudens in geval van manifest rechtsmisbruik. Bij beslag op roerend goed kan de schuldenaar niet eisen dat wordt overgegaan tot verkoop van een onroerend goed,

vooral gelet op het feit dat de procedure van verkoop van onroerend goed omslachtiger is en riskanter voor de schuldeiser (Luik 15 april 1985, *Jur.Liège* 1985, 553). Het verzet tegen het beslag is in dit geval dilatoir en geeft de schuldeiser het recht op schadevergoeding (G. DE LEVAL, "Saisie-exécution mobilière", *TPR* 1980, 327; G. DE LEVAL, noot onder Beslagr. Luik 10 mei 1978, *Jur.Liège* 1978, 35; zie boven, nrs. 36 e.v.).

§ 6. Beslagbare goederen

588 De niet voor beslag vatbare goederen worden opgesomd in artikel 1408 Ger.W. Deze bepaling voorziet ook in een specifieke procedure die moet worden gevolgd om grieven in dat verband te doen gelden (zie boven, nr. 157).

AFDELING II

BEWAREND BESLAG

§ 1. Vorm

589 Het verzoekschrift om machtiging te verkrijgen voor het leggen van bewarend beslag moet de vermeldingen bevatten, voorgeschreven door artikel 1026. Bovendien moet het een opgave bevatten van de titel, de oorzaken en het bedrag of de raming van de schuldvordering, alsmede de naam, de voor- naam en de woonplaats van de schuldenaar vermelden (art. 1422).

De beschikking vermeldt, op straffe van nietigheid, het bedrag in hoofdsom, rente en kosten, waarvoor het beslag is toegestaan (art. 1423).

Het bewarend beslag wordt gelegd volgens de regels inzake uitvoerend beslag op roerend goed. Het beslag wordt dus gelegd volgens het bepaalde in de artikelen 1501 e.v.: de vereiste aanwezigheid van een getuige, de voorwaarden voor het beslag buiten de woonplaats, de regeling voor het verschaffen van de toegang, de verplichting tot nauwkeurige en omstandige omschrijving van de goederen enz.

Hierop bestaan enkele afwijkingen die voortvloeien uit het specifiek karakter van het bewarend beslag (art. 1424):

- aan het bewarend beslag gaat geen bevel vooraf;
- het beslagexploot bevat, op straffe van nietigheid, betekening van het verzoekschrift en van de beschikking waarbij het beslag wordt toegestaan of van het vonnis dat als toelating geldt;
- het exploot bevat niet de vermeldingen opgesomd in artikel 1511;
- het proces-verbaal van beslag wordt, op straffe van nietigheid, binnen acht dagen aan de schuldenaar betekend, indien het afschrift hem niet kon worden overhandigd bij het beslag.

§ 2. Gevolgen

590 Het beslag heeft geen invloed op het eigendomsrecht. Ook de bezits- en genotsrechten van de beslagene blijven onverkort bestaan. Het beslag leidt er enkel toe dat hij m.b.t. die goederen geen beschikkingshandelingen meer kan stellen (zie boven, nr. 28).

Bij roerende lichamelijke goederen wordt de derde te goeder trouw aan wie de in beslag genomen goederen werden overgedragen echter beschermd door de regel uit artikel 2279 BW (zie boven, nr. 32).

De beslagene die het beslag negeert, begaat een onrechtmatige daad. Het wegmaken, vernietigen of beschadigen van in beslag genomen goederen wordt ook strafrechtelijk beteugeld (art. 507 Sw.) (zie verder, nr. 633).

591 Indien de vrees bestaat dat de beslagene de goederen zou vervreemden of beschadigen, kan aan de voorzitter van de rechtbank de aanstelling van een sekwester worden gevraagd (art. 584 Ger.W.).

Een dergelijke maatregel die afwijkt van de normale gevolgen van het beslag kan enkel worden opgelegd, wanneer er ernstige aanwijzingen zijn voor de noodzaak ervan (zie boven, nr. 436).

Of de bevoegdheid tot de aanstelling van een sekwester in het raam van een bewarend beslag aan de beslagrechter toekomt, wordt betwist. De praktijk binnen de rechtbanken is vaak zo dat de beslagrechter toch kennisneemt van dergelijke verzoeken in zijn hoedanigheid van dienstdoende voorzitter hier-toe, in het raam van beslagprocedures, aangewezen door de voorzitter van de rechtbank of krachtens de gevestigde praktijk in die rechtbank.

592 Is het bewarend beslag gelegd op bederfelijke goederen of op vruchten en oogsten, dan kan op verzoekschrift aan de beslagrechter de verkoop van deze goederen worden gevraagd (art. 1421). De modaliteiten worden bepaald in de beschikking. Zo kan de beslagrechter een sekwester aanstellen om de waren te ontvangen en al het nodige te doen met het oog op hun optimale bewaring (bv. onderbrengen in koelruimte). Hij bepaalt ook de plaats en de modaliteiten van de verkoop (ter plaatse, openbaar of onderhands, door de gerechtsdeurwaarder of een expert ter zake). De opbrengst van de verkoop wordt gestort in de Deposito- en Consignatiekas (zie boven, nr. 438).

§ 3. Revindicatie

593 Indien het beslag goederen treft die aan een derde toebehoren, dan kan die derde een vordering tot revindicatie instellen (art. 1514) (zie verder, nr. 646 e.v.).

Veelal wordt geleerd dat de derde i.p.v. een vordering tot revindicatie in te stellen, ook zijn toevlucht kan nemen tot het doen van derdenverzet (in die zin K. BAERT, *a.w.*, *TPR* 1980, nr. 32; A.M. STRANART, *a.w.*, *Rechtspr.Antw.* 1987, 153; G. DE LEVAL, *Traité*, 350, nr. 186. Zie ook Bergen 20 april 1978, *Pas.* 1978, II, 79). Hiertegen wordt terecht opgeworpen dat de derde geen inkijkrecht heeft in de verhouding tussen schuldeiser (beslaglegger) en de debiteur (beslagene) en dat hij in de regel geen belang heeft om de intrekking van de beschikking te vorderen behoudens om zijn eigendomsrecht op te eisen, waarvoor hij echter de revindicatievordering moet instellen (Beslagr. Antwerpen 9 maart 1987, *Rechtspr.Antw.* 1987, 140).

§ 4. Geldigheidsduur

594 Het bewarend beslag geldt voor een termijn van drie jaar vanaf de dagtekening van de beschikking, en indien het beslag werd gelegd krachtens artikel 1414, met ingang van de datum van het exploit.

De beslagrechter kan in de beschikking een kortere termijn bepalen (zie boven, nr. 442).

De termijn wordt geschorst door de vordering voor de bodemrechter tot op de dag waarop diens eindbeslissing niet meer vatbaar is voor gewone rechtsmiddelen (art. 1493). Die schorsing treedt – anders dan bij onroerend beslag – in zonder dat bepaalde formaliteiten moeten worden in acht genomen.

Bij het verstrijken van die termijn houdt het beslag van rechtswege op gevolgen te hebben (art. 1425, derde lid).

De termijn is vatbaar voor hernieuwing (zie boven, nrs. 443 e.v.).

AFDELING III

UITVOEREND BESLAG

§ 1. Bevel

595 Aan elk uitvoerend beslag op roerend goed gaat een bevel vooraf dat aan de schuldenaar ten minste één dag voor het beslag wordt gedaan, en dat, indien het een rechterlijke beslissing betreft, de betekening van de titel bevat, indien hij nog niet betekend is (art. 1499 Ger.W.). Er is geen maximumtermijn (verslag VAN REEPINGHEN, I, 559).

Het bevel heeft tot doel de debiteur een ultieme keer aan te manen zijn verbintenissen na te komen onder bedreiging van de uitwinning van zijn goederen. De betekening van het bevel kan echter tot gevolg hebben dat een debi-

teur die te kwader trouw is, gealarmeerd wordt en zijn goederen bij derden onderbrengt of vervreemdt. De schuldeiser kan dit voorkomen door bewarend beslag te leggen.

Door de rechtspraak wordt terecht overwegend aangenomen dat het bevel voorafgaand aan het beslag als de eerste daad van tenuitvoerlegging moet worden beschouwd (Luik 2 april 1981, *Bull.Bel.* 1985, 312; Beslagr. Luik 8 april 1981, *Bull.Bel.* 1985, 313; zie boven, nr. 562).

Het bevel is geldig gedurende 10 jaar.

596 De vermeldingen die het bevel moet bevatten, werden hiervoor reeds onderzocht (zie boven, nr. 566).

Het bevel bevat keuze van woonplaats in het arrondissement waar de rechter zitting houdt die, in voorkomend geval, kennis moet nemen van het beslag. De schuldenaar kan aan deze gekozen woonplaats alle betekeningen doen, zelfs van zakelijk aanbod en van hoger beroep (art. 1500 Ger.W.). De keuze van woonplaats is in het bevel bij roerend beslag niet voorgeschreven op straffe van nietigheid. Dit is wel het geval voor het beslagexploot (art. 1389, 1°).

597 Het bevel doet een wachtermijn lopen van één dag alvorens het beslag kan worden gelegd. Deze termijn wordt gerekend vanaf de dag na het bevel (zie art. 52). Het beslag kan eerst gelegd worden de dag na het verstrijken van die dag. Werd aldus het bevel betekend op 8 april, dan kan het beslag eerst gelegd worden op 10 april.

Verstrijkt de termijn op een zaterdag, een zondag of een wettelijke feestdag, dan wordt de vervaldag verplaatst op de eerstvolgende werkdag (art. 53).

De wachtermijn uit artikel 1499 is echter niet voorgeschreven op straffe van nietigheid. De enige mogelijke sanctie bestaat hierin dat wanneer de beslagene kan aantonen dat hij de schuld binnen die termijn zou hebben vereffend, de bestede kosten voor het beslag voor rekening van de schuldeiser moeten blijven, onverminderd eventuele schadevergoeding ex artikel 1382 BW.

598 De schuldenaar kan verzet aantekenen tegen het bevel. Voor dit verzet is geen termijn voorgeschreven. Verzet kan zelfs worden ingesteld na het beslag. Het verzet heeft geen schorsende werking. De vervolging wordt voortgezet ondanks alle bezwaren van de schuldenaar tegen wie het beslag geschiedt, en totdat de beslagrechter voor wie zij worden gebracht, heeft beschikt (art. 1513 Ger.W.).

De beslagene kan de volgende grieven doen gelden:

- 1) v o r m gebreken;
- 2) het aanvechten van de t i t e l zelf;

3) wanneer het bevel plaatsvindt krachtens een notariële akte: een verzoek tot uitstel van betaling (art. 1244 BW). In dat geval moet op straffe van verval, de vordering binnen 15 dagen worden ingesteld (art. 1334, zie boven, nr. 78).

§ 2. Beslag

A. ALGEMEEN

1. Principe

599 Nadat het bevel werd betekend en de wachtermijn van één dag is verstreken, kan worden overgegaan tot de beslaglegging (art. 1499).

Het beslag wordt gelegd bij exploit; daarin worden de goederen aangewezen waarop het beslag betrekking heeft en wordt de debiteur ter kennis gebracht dat de uitwinning daarop zal worden vervolgd.

Het beslag heeft dus geen verplaatsing van de goederen tot gevolg (*RPDB*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 293). Het wijzigt evenmin iets aan het bezit of het genot van die goederen. Het beslag heeft in de eerste plaats een bewarend karakter (zie boven, nr. 27).

2. Pandverzilvering

600 In bepaalde gevallen wordt de schuldeiser die tot uitwinning van roerende goederen van zijn debiteur wenst over te gaan, vrijgesteld van de verplichting tot beslag over te gaan. Dit is het geval voor de pandhoudende schuldeiser. Aangezien hij het pand reeds in zijn macht heeft, moet hij hierop geen voorafgaand beslag leggen. De uitwinning van het burgerlijk pand wordt geregeld door artikel 2078 BW. Blijft de debiteur in gebreke, dan moet de pandhouder aan de rechter vragen om het pand hetzij openbaar te doen verkopen, hetzij gerechtigd te worden om het pand te behouden in betaling en ten belope van de schuld, volgens schatting door een deskundige. De debiteur kan dan voor de rechter zijn verweer voeren; hij kan ook uitstel van betaling vragen (art. 1244 BW). De schuldeiser moet niet vooraf over een uitvoerbare titel beschikken. Nochtans moet ook de schuldeiser die over een uitvoerbare titel beschikt, de rechterlijke machtiging op grond van artikel 2078 BW verkrijgen (zie nader *Comm.Voorr.*, “Vuistpand”, nr. 32 e.v.).

Van het bepaalde in artikel 2078 BW mag niet worden afgeweken in de pandovereenkomst. Artikel 2078 BW raakt de openbare orde. Dit verbod op commissaire bedingen moet echter genuanceerd worden. Men wil enkel vermijden dat de debiteur vooraf van de wettelijke bescherming afziet. Afwijkende bedingen zijn derhalve geoorloofd wanneer zij tot stand komen na de vervaldag.

601 Een beslag is eveneens overbodig bij het handelspand. Daar wordt de uitwinningprocedure verder vereenvoudigd. Na voorafgaande betekening van een aanmaning aan de debiteur (en eventueel de derde-pandgever), wordt het verzoek om tot openbare of onderhandse verkoop over te gaan, gericht tot de voorzitter van de rechtbank van koophandel (zie art. 4 Handelspandwet). De schuldeiser moet niet over een uitvoerbare titel beschikken. De procedure tot pandverzilvering geschiedt op risico van de pandhouder (bv. Brussel 15 december 1998, *RW* 1999-2000, 681). De voorzitter onderzoekt de regelmatigheid van de procedure. Hij beschikt slechts over een marginaal toetsingsrecht (bv. Gent 21 mei 2007, *RW* 2009-10, 429). Aan de schuldenaar kunnen geen respijttermijnen worden toegekend. De beschikking van de voorzitter zal gelden als uitvoerbare

titel. Op dat verzoekschrift wordt eerst beslist twee vrije dagen nadat het betekend is aan de debiteur (en eventueel aan de derde-pandgever), met verzoek tegenspraak te voeren (art. 4, tweede lid). De beschikking is definitief wanneer binnen drie dagen geen verzet wordt gedaan door middel van dagvaarding voor de rechtbank van koophandel (art. 5). De beschikking en het vonnis zijn uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande verzet of hoger beroep (art. 7). De termijn om hoger beroep in te stellen bedraagt acht dagen te rekenen vanaf de betekening (art. 6). (zie nader *Comm.Voorr.*, “Vuistpand”, nr. 47).

602 Enkel bij het pand op de handelszaak schrijft de wet de noodzaak van een voorafgaand beslag voor. Dit is begrijpelijk, gelet op het ontbreken van de buitenbezitstelling. Voor het overige verwijst de Wet inpandgeving handelszaak naar de regeling die geldt voor het handelspand. Luidens artikel 11 Wet inpandgeving handelszaak (wet 25 oktober 1919) moet de schuldeiser vooraf al de elementen die de in pand gegeven handelszaak vormen, in beslag nemen. Dit beslag wordt gelegd zonder toelating van de rechter en kan tezelfdertijd met de *immorastelling* gebeuren. Het gaat hier dus om een bewarend beslag zonder voorafgaande rechterlijke machtiging.

Over de wijze waarop het beslag moet worden gelegd bestaat geen eensgezindheid. Volgens sommigen moet het beslag worden gelegd volgens de regels eigen aan de aard van de diverse bestanddelen van de handelszaak (roerend beslag op de roerende activa; beslag onder derden op de schuldvorderingen). De voorkeur verdient echter de opvatting dat het hier gaat om een beslag *sui generis* op de handelszaak in haar geheel (zie hierover F. BOUCKAERT, *Handelszaak* in *APR*, 76, nr. 172; M.-Th. CAUPIN, “La réalisation du gage sur fonds de commerce” in *Liber amicorum M. Briers*, 37 e.v.; W. VAN GERVEN e.a., *Handels- en economisch recht*, I, B, 1989, 695, nr. 729. Bv. Antwerpen 28 juni 1999, *RW* 1999-2000, 852). De verpanding is immers de enige rechtsfiguur waar de handelszaak als algemeenheid wordt beschouwd. Verder laat de wet toe dat bij pandverzilvering de handelszaak in zijn geheel wordt verkocht.

Indien het pand tevens de schuldvorderingen omvat, dan vallen zij ook onder het beslag. De pandgever die nog bedragen int doet dit als sekwester en moet deze afdragen aan de pandverzilveraar. Indien de pandhouder nog betalingen aan de pandgever (of andere beschikkingshandelingen ter zake van die schuldvorderingen) wenst te verhinderen, dan kan hij bijkomend derdenbeslag moeten leggen in handen van de debiteuren van die schuldvorderingen. Gelet op het nieuwe artikel 2075 BW volstaat echter ook een kennisgeving van het beslag (bv. bij aange tekend schrijven).

Tot de verkoop van de handelszaak kan eerst worden overgegaan nadat het beslag door de voorzitter van de rechtbank van koophandel geldig is verklaard. Het bewarend beslag wordt dan a.h.w. omgezet in een uitvoerend beslag (F. BOUCKAERT, *t.a.p.*, 76, nr. 173). De beslagrechter is niet bevoegd om over de rechtsgeldigheid van dit beslag te oordelen. De schuldenaar kan dus niet vooruitlopend op het verder verloop van de uitwinning naar de beslagrechter toestappen om het beslag aan te vechten. De beslagrechter is wel bevoegd om kennis te nemen van eventuele revindicatievorderingen door derden (zie boven, nr. 61). Het verzoek om tot verkoop over te gaan (en tot geldigverklaring van het beslag) moet gebeuren op de wijze bepaald in artikel 4 Handelspandwet. De voorzitter onderzoekt de regelmatigheid van de procedure (*immorastelling*, beslag) en van de vestiging van het pand. De schuldeiser hoeft niet over een uitvoerbare titel te beschikken. De procedure wordt verder geregeld door artikel 4 e.v. Handelspandwet (zie boven, nr. 601).

Andere schuldeisers kunnen daarentegen enkel beslag leggen op de specifieke bestanddelen van de handelszaak. Ten aanzien van hen geldt het beginsel van de ondeelbaarheid van de handelszaak niet. Op de roerende lichamelijke bestanddelen van de handelszaak zal dus enkel een roerend beslag kunnen gelegd worden, terwijl voor de schuldvorderingen een beslag onder derden noodzakelijk is.

B. PROCEDURE

603 Het beslag wordt gelegd op de wijze bepaald in artikel 1501 e.v.

Het beslag op een referentieadres is niet mogelijk (Rb. Antwerpen 11 mei 1998, *RW* 1998-99, 787 met noot DE WILDE. Zie ook H. JESPERS, "Beslag mogelijk op een referentieadres", *De Gerechtsd.* 1995, 41-43). Een dergelijk beslag zal in de regel neerkomen op een beslag "bij een derde" (zie verder, nr. 610).

Het beslagexploot bevat benevens de verplichte vermeldingen voorgeschreven in artikel 43, de vermeldingen die gelden voor elk beslagexploot en die worden opgesomd in artikel 1389 en zulks op straffe van (relatieve) nietigheid:

- de keuze van woonplaats van de beslaglegger in het betrokken arrondissement, tenzij hij daar woont;
- de naam, de voornaam en de woonplaats van de schuldenaar tegen wie het beslag geschiedt;
- de vermelding van het gevorderde bedrag en van de titel krachtens welke het beslag wordt gedaan;
- een korte beschrijving van de inbeslaggenomen goederen (zie echter art. 1506).

604 Verder moet het exploot nog de volgende specifieke vermeldingen bevatten:

- de naam, de voornaam en het beroep van de getuige (art. 1501). De nietigheidssanctie wordt enkel verbonden aan de verplichte aanwezigheid van de getuige; niet aan de door wet ter zake voorgeschreven vermeldingen nopens de identiteit;
- de handtekening van de getuige (art. 1501). Ook dit verzuim heeft geen nietigheid tot gevolg;
- de tekst van artikel 1408, § 3, van artikel 1526bis Ger.W. en van de artikelen 490bis en 507 Sw. op straffe van nietigheid (art. 1502);
- de vermelding in "zeer duidelijke lettertekens" van de termijnen van verval bedoeld in artikel 1408, § 3, derde lid en artikel 1526bis;
- de nauwkeurige en omstandige beschrijving van de in beslag genomen goederen (art. 1506). Anders dan de "korte beschrijving" der in beslag genomen goederen voorgeschreven door artikel 1389, 4° is het voorschrift van artikel 1506 niet op straffe van nietigheid voorgeschreven;
- de plaats, dag en uur van de verkoop (art. 1511). Het beslagexploot is echter niet door nietigheid aangetast wanneer het die gegevens niet vermeldt (Beslagr. Leuven 2 april 1985, *Bull. Bel.* 1986, 144; *Rép.not.*, "La saisie mobilière", nr. 239).

De beslaglegging onderstelt dat de gerechtsdeurwaarder *de visu* de in beslag te nemen goederen heeft kunnen waarnemen (desnoods bijvoorbeeld door een raam). Aangenomen wordt dat wanneer dit door de omstandigheden is geboden, de gerechtsdeurwaarder, de goederen waarvan het bestaan vaststaat, op een andere wijze kan identificeren (bv. een autovoertuig door het type en het inschrijvingsnummer).

605 Bijkomende vermeldingen zijn nog voorgeschreven in geval van incidenten bij de beslaglegging: zie artikel 1504 (weigering toegang), artikel 1510 en artikel 1512.

De volgende aspecten verdienen nog nadere aandacht:

1. Bijstand van een getuige

606 De gerechtsdeurwaarder moet, op straffe van nietigheid van het beslagexploot, worden bijgestaan door een meerderjarige getuige (art. 1501, eerste lid). Aangezien de beslaglegger niet zelf aanwezig mag zijn, noch zich mag laten vertegenwoordigen, legt de wet deze verplichting op. Historisch wordt de aanwezigheid van de getuige ook verklaard als een soort van lijfwacht van de gerechtsdeurwaarder (GARSONNET en CEZAR-BRU, *Traité*, IV, nr. 131).

Is de aanwezigheid van één getuige op straffe van nietigheid voorgeschreven, dan kan de gerechtsdeurwaarder nog een beroep doen op een tweede getuige (art. 1501, tweede lid). De getuige is geen bloedverwant of aanverwant van de partijen of van de gerechtsdeurwaarder tot en met de graad van achterneef. Die getuige mag een medewerker zijn van de optredende gerechtsdeurwaarder (RPDB, tw. *Saisie-exécution*, nr. 295; *Pand.b.*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 445). Ook de slotenmaker waarop de gerechtsdeurwaarder een beroep doet, kan optreden als getuige (Rb. Brussel 10 november 1998, *RW* 1998-99, 1395; Rb. Brussel 7 maart 1988, *Bull.Bel.* 1989, 1844).

De gerechtsdeurwaarder vermeldt in het proces-verbaal de naam, de voornaam en het beroep van deze getuige, die het origineel en de afschriften ondertekent. De aanwijzing van de getuige sluit in dat deze woonplaats kiest ten kantore van de optredende gerechtsdeurwaarder. Alle rechtsplegingen die tegen de getuige mochten gericht zijn, kunnen hem worden aangezegd ten kantore van de optredende gerechtsdeurwaarder. Op deze laatste rust de verplichting hem in te lichten over al hetgeen hem aanbelangt (verslag VAN REEPINGHEN, I, 559).

607 Onzekerheid bestond er over de draagwijdte van de nietigheidssanctie. Door de lagere rechtspraak werd overwegend aangenomen dat de nietigheid waarvan sprake in artikel 1501 enkel de bijstand van een getuige betreft, doch zich niet uitstrekt tot de vermelding van de identiteit van de getuige in het exploit (Luik 6 september 1988, *Ann.dr.Liège* 1989, 53), noch tot de modaliteiten zoals handtekening of aanduiding van het beroep van de getuige (Beslagr. Turnhout 3 oktober 1985, *Bull.Bel.* 1986, 1908). Deze opvatting werd uitdrukkelijk bevestigd door het Hof van Cassatie. Artikel 1501 dat op straffe van nietigheid de bijstand van een getuige voorschrijft, verbindt die nietigheid niet aan de in het artikel voorgeschreven vermelding van de naam, de voornaam en het beroep van de getuige. Enkel de niet-vermelding van de bijstand van zodanige getuige brengt de nietigheid van het beslagexploot mee, omdat het bewijs van zodanige bijstand uit het beslagexploot moet blijken (Cass. 5 april 1991, *RW* 1991-92, 294).

2. Afwezigheid van de beslaglegger

608 De beslagleggende schuldeiser mag niet bij het beslag aanwezig zijn (art. 1501, derde lid). De beslaglegger mag zich ook niet laten vertegenwoordigen (*Encycl. Dalloz*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 152. *Anders*: GARSONNET en CEZAR-BRU, *Traité*, IV, nr. 131). De beslagrechter kan zo'n aanwezigheid of vertegenwoordiging ook niet toestaan.

De overtreding van dit verbod heeft echter niet de nietigheid van het beslag tot gevolg. Enkel de aansprakelijkheid van de gerechtsdeurwaarder kan in het gedrang komen (*Rép.not.*, "La saisie mobilière", nr. 206; RPDB, tw. *Saisie-exécution*, nr. 289).

3. Beslag op verschillende plaatsen

609 Teneinde de kosten te drukken, kan de gerechtsdeurwaarder met een enkel proces-verbaal beslag leggen in verschillende plaatsen (art. 1508). Het proces-verbaal wordt gedurende de verschillende verrichtingen opgemaakt en het afschrift moet eerst bij de defintieve afsluiting aan de beslagene worden overhandigd.

Maakt de gerechtsdeurwaarder van deze mogelijkheid geen gebruik, dan kan hem rekenschap worden gevraagd voor de nutteloos gemaakte kosten (verslag VAN REEPINGHEN, I, 560).

4. Beslag bij een derde

610 Zoals gezegd is de plaats waar de goederen van de debiteur zich bevinden zonder belang. Aldus kan ook beslag worden gelegd op de openbare weg, maar ook bij een derde die de goederen onder zich heeft. Deze mogelijkheid vloeit voort uit artikel 7 Hyp.W. Te denken valt aan beslag op een banksafe, in een opslagplaats, in een garage e.d.m.

Men spreekt van een beslag bij een derde wanneer het beslag wordt gelegd buiten de woonplaats van de schuldenaar en bij een derde (zie hierover o.m. H. JESPERS, "Beslag onder derden of bij derden" in *Liber amicorum M. Briers*, 207 e.v.). Het beslag wordt gedaan buiten de woonplaats van de schuldenaar in de zin van artikel 36 Ger.W., wanneer het plaatsvindt op een andere plaats dan die waar de schuldenaar in de bevolkingsregisters is ingeschreven als hebbende aldaar zijn hoofdverblijf (Cass. 3 maart 1978, *RW* 1978-79, 1298, *Arr.Cass.* 1978, 776 en *Pas.* 1978, I, 755). Een referentieadres kan niet gelijkgesteld worden met het begrip "woonplaats", zodat het neerkomt op een beslag bij een derde (Rb. Antwerpen 11 mei 1998, *RW* 1998-99, 787 met noot A. DE WILDE). Volgens sommige rechtspraak wordt echter onder woonplaats in de zin van artikel 1503 Ger.W. verstaan ieder onroerend goed waarvan hij het genot heeft, zoals een tweede woonst of het bedrijf waarvan de schuldenaar zaakvoerder is (Beslagr. Luik 10 januari 1979, *JT* 1980, 633; *anders*: Beslagr. Luik 20 juni 1979, *Jur.Liège* 1978-79, 359, nr. 56). Een beslag gelegd op de plaats waarover de schuldenaar vrij kan beschikken doordat die in het bezit is van een rechtspersoon die wettelijk niet te onderscheiden is van de schuldenaar, geldt niet als een beslag bij een derde in de zin van artikel 1503 (Cass. 24 juni 2005, www.juridat.be; zie nader *TPR* 2007, 2109, nr. 133).

De vraag of de goederen zich buiten de woonplaats bevinden, vergt vaak ook een feitelijke appreciatie die met gezond verstand moet worden opgelost (bv. een auto geparkeerd op een gemeenschappelijke terrein).

Een dergelijk beslag is enkel mogelijk in de mate dat het gaat om geïndividualiseerde goederen (speciesgoederen of nog individualiseerbare soortgoederen). Betreft het soortgoederen, dan moet toepassing worden gemaakt van de regels van het beslag onder derden (verslag VAN REEPINGHEN, I, 559).

Voor dit beslag is de toelating van de beslagrechter vereist, dat wordt gegeven op verzoekschrift, ingediend en ondertekend door een advocaat of een gerechtsdeurwaarder (art. 1503 Ger.W.). Het verzoekschrift bevat benevens de vermeldingen uit artikel 1026, “zo mogelijk” een korte opgave van de in beslag te nemen goederen. Aangezien deze verplichting niet op straffe van nietigheid is voorgeschreven, kunnen het verzoekschrift en het daaropvolgend beslag wegens dit verzuim niet nietig worden verklaard (Cass. 3 maart 1978, *RW* 1978-79, 1298, *Arr.Cass.* 1978, 776 en *Pas.* 1978, I, 755).

611 Op de derde rust de verplichting om aan de gerechtsdeurwaarder de nodige aanwijzingen te geven nopens de plaatsen waar de goederen zich bevinden (art. 1503, derde lid). Het niet-nakomen van deze verplichting kan enkel worden gesanctioneerd op grond van artikel 1382 e.v. BW en valt niet onder de sanctie van artikel 1542 Ger.W.

612 Voorafgaande toelating van de beslagrechter is vereist, ook al verbindt de wet aan het verzuim geen sanctie. De miskennis van dit voorschrift raakt de openbare orde niet en heeft niet de nietigheid van het beslag tot gevolg. Wanneer achteraf zou blijken dat het beslag ex artikel 1503 Ger.W. ten onrechte werd gelegd, kan zulks hoogstens leiden tot schadevergoeding voor die derde. Artikel 1503 beschermt immers niet de belangen van de schuldenaar, doch enkel die van de derde wiens rechten afdoende worden beschermd door een recht op schadevergoeding (Cass. 9 februari 2007, *Arr.Cass.* 2007, nr. 76 en *RW* 2007-08, 107 met conclusie AG DUBRULLE; bv. Luik 23 oktober 2006, *JLMB* 2007, 618 en *Rev.not.b.* 2007, 169: geen schending art. 15 Grondwet of art. 8 EVRM). Dit neemt niet weg dat een dergelijk eigenmachtig optreden door de omstandigheden moet geboden zijn (bv. onbereikbaarheid van de beslagrechter, risico van verplaatsing van de goederen). Als uitgangspunt geldt immers de voorafgaande rechterlijke machtiging. Dit mag niet uit het oog worden verloren.

613 Het komt frequent voor dat de derde die goederen van de beslagen debiteur onder zich heeft, ter zake van deze goederen ook contractueel tot teruggave verplicht is, bv. ingevolge huur of bewaargeving. Het bestaan van zo'n vorderingsrecht tussen de debiteur en de derde biedt de mogelijkheid tot het leggen van een beslag onder derden. Betwisting bestaat over de vraag of in een dergelijk geval ook nog een beslag bij de derde mogelijk is. Vaak wordt geleerd dat in die hypothese enkel het beslag onder derden mogelijk is (J. VAN COMPERNOLLE, *a.w.*, *RCJB* 1987, 467, nr. 58; CHABOT-LEONARD, *a.w.*, 242). Hiervoor werd reeds de stelling verdedigd dat beide vormen van beslag elkaar niet mogen uitsluiten wanneer zij hetzelfde voorwerp hebben, aangezien de

beslaglegger onvoldoende inkijkmogelijkheden heeft in de juiste verhoudingen die er bestaan tussen zijn debiteur en de derde (zie boven, nr. 566).

614 Wordt het beslag gelegd op de inhoud van een bankkluis, dan gaat het om een beslag op roerend goed bij een derde en niet om een beslag onder derden aangezien er in hoofde van de bank geen restitutieplicht bestaat.

Wanneer deze derde een schuldvordering bezit met betrekking tot de bij hem in beslag genomen goederen, kan hij aan de beslagleggende schuldeiser een retentierecht tegenwerpen zelfs indien de beslaglegger een bijzonder voorrecht heeft dat dateert van voor de schuldvordering van de derde, die de goederen onder zich heeft. Krachtens dit retentierecht heeft de derde het recht de zaak te behouden tot de schuld is betaald (Beslagr. Brussel 10 april 1989, *JLMB* 1989, 1290). Het retentierecht kan inderdaad het beslag niet verhinderen, maar is als feitelijk machtsmiddel *erga omnes* tegenwerpelijk, zodat de retentor niet tot de afgifte kan gedwongen worden (zie boven, nr. 567).

Wanneer een beslag wordt gelegd ter griffie van een bepaald gerecht, dan geldt de hoofdgriffier als bestemming en moet het exploit aan hem worden betekend (Cass. 5 januari 2006, *RW* 2008-09, 110 en *P&B* 2006, 135: wanneer het exploit niet de identiteit van de hoofdgriffier vermeldt, kunnen de andere vaststellingen van het exploit toelaten te besluiten dat het normdoel is bereikt).

5. Weigering toegang

615 Zijn de deuren gesloten of wordt er geweigerd ze te openen, dan bepaalt artikel 1504 op welke wijze het conflict tussen de onschendbaarheid van de woning en de tenuitvoerlegging moet worden opgelost.

De onschendbaarheid van de woning wordt gewaarborgd door artikel 8 EVRM, artikel 17 BUIPO en artikel 15 Gw. (zie over dit begrip Cass. 21 oktober 1992, *Arr.Cass.* 1992, 1223 met concl. JANSSENS DE BISTHOVEN). Het binnentreden van de woning van de debiteur is in beginsel enkel mogelijk mits zijn toestemming. Die toestemming kan ook gegeven worden door een "vertegenwoordiger", d.w.z. iemand die redelijkerwijze mag geacht worden namens de debiteur deze toestemming te verlenen (bv. gezinsleden, werknemers, huispersoneel; niet bv. kleine kinderen, toevallige gasten enz.).

Mag de gerechtsdeurwaarder de woning betreden, wanneer hij zich zonder moeite toegang kan verschaffen (bv. open deuren of ramen), maar er niemand is om hem die toestemming te geven? Door een gedeelte van de rechtsleer wordt een dergelijke handelwijze niet ongeoorloofd geacht (G. DE LEVAL, *a.w.*, *TPR* 1980, 318 onder verwijzing naar Cass. fr. 17 december 1974, *JCP* 1975, II, nr. 17962 met noot LINDON; GARSSONNET en CEZAR-BRU, *Traité*, IV, nr. 131. *Anders: RPDB*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 113; *Pand.b.*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 517; PERROT, in *Rev.trim.dr.civ.* 1975, 468, nr. 16: "car, à ce compte-là, par une chaude journée d'été, aucune demeure ne serait plus inviolable"). Aangezien de grondwettelijke bescherming tot doel heeft het binnentreden van de woning buiten de toestemming van de bewoner te verhinderen, moet redelijkerwijze worden geoordeeld dat ook in dit geval de gerechtsdeurwaarder moet handelen volgens het bepaalde in artikel 1504.

Redelijkerwijze mag ook worden aangenomen dat de gerechtsdeurwaarder aan wie de toegang wordt geweigerd, niet onrechtmatig handelt wanneer hij de goederen in beslag neemt die hij bv. door een raam of een geopende deur kan waarnemen (zie in strafzaken Cass. 10 januari 1995, *Arr.Cass.* 1995, nr. 18).

Van zodra zijn beslag op een of andere wijze belemmerd wordt (bv. weigeren toegang tot een bepaald vertrek te verschaffen of bepaalde kasten te openen: art. 1507), wendt hij zich dadelijk –

zonder formaliteiten – tot de politiecommissaris of, indien er geen is, tot de vrederechter of tot de burgemeester. De gerechtsdeurwaarder is gerechtigd om ook preventief een beroep op de openbare macht te doen, telkens wanneer hij moeilijkheden vreest (bv. fysiek verzet) of wanneer hij verwacht dat de woning gesloten of verlaten is (*Rép.not.*, “La saisie mobilière”, nr. 211). Eerst in tegenwoordigheid van deze gezagsdragers mag de gerechtsdeurwaarder zijn verrichtingen verderzetten en desnoods met geweld zich toegang verschaffen. De beschadigingen die hierdoor kunnen worden aangebracht, blijven voor rekening van de beslagene aan wiens toedoen de inzet van machtsmiddelen is toe te rekenen. Indien de deursloten moeten worden open gebroken, dan moet de woning na de verrichtingen terug worden afgesloten (bv. door het plaatsen van een nieuw slot).

De gerechtsdeurwaarder kan voor de tussentijd ook een deurwachter aanstellen teneinde te voorkomen dat de debiteur goederen zou doen verdwijnen. Heeft de gerechtsdeurwaarder zich aldus toegang moeten verschaffen en werd het beslag gelegd in afwezigheid van de beslagene dan moet deze hiervan onverwijld in kennis worden gebracht (zie art. 1512).

616 De aangezochte autoriteiten zijn verplicht aan het verzoek van de gerechtsdeurwaarder gevolg te geven en bij de opening van de deuren of meubelen aanwezig te zijn en het proces-verbaal van de gerechtsdeurwaarder te tekenen. Die verplichting vloeit voort uit het overheidsmonopolie bij de dwanguitvoering (zie boven, nr. 1). In de wet van 5 augustus 1992 op het politieambt werd die verplichting neergelegd in artikel 44. Weigeren zij hun medewerking dan kan de gerechtsdeurwaarder zich wenden tot de procureur-generaal of de procureur des Konings (vgl. art. 139 Ger.W., art. 25 Sv.). De gerechtsdeurwaarder kan zich ook wenden tot de beslagrechter teneinde hen hiertoe te horen veroordelen, eventueel onder verbeurte van een dwangsom.

De politiediensten hebben niet de bevoegdheid om zelfstandig de rechtmatigheid of de opportuniteit van het beslag te beoordelen; zij blijven in dit opzicht lijdelijk (voor het Nederlandse recht: F.M.J. JANSEN, *Executie- en beslagrecht*, 61). Deze regels gelden evenzeer bij andere executie-maatregelen zoals bij uitdrijving.

6. *Openen van gehuurde brandkasten*

617 Moet het beslag worden gelegd op de inhoud van een bij een derde gehuurde brandkast, dan bepaalt artikel 1505 hoe moet worden tewerkgegaan. Een dergelijk beslag is zoals gezegd, een beslag bij een derde (bv. een bank) (zie boven, nr. 610). Het enige verschilpunt ligt hierin dat de derde zelf geen toegang heeft tot de goederen die bij hem zijn ondergebracht. Is de beslagene niet bij de tenuitvoerlegging aanwezig, dan verzegelt de gerechtsdeurwaarder de gehuurde brandkast en maant hij die partij aan om bij de opening op het door hem bepaalde tijdstip aanwezig te zijn. Is de beslagene niet aanwezig op dat vastgestelde tijdstip, dan opent de gerechtsdeurwaarder de kluis volgens het bepaalde in artikel 1504.

7. *Beslag op geld*

618 Wordt beslag gelegd op gereed geld, dan worden in het proces-verbaal de biljetten en munten gespecificeerd naar getal en muntsoort. Deze bepaling is eveneens van toepassing op waardepapieren. Na inventarisatie worden de gelden in bewaring gegeven in de Consignatiekas (art. 1506, tweede lid). De partijen kunnen echter overeenkomen over een andere wijze van bewaaring. De gerechtsdeurwaarder laat de beslagene echter voldoende geld ter beschikking voor het onderhoud van zijn gezin (*RPDB*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 309. Vgl. art. 48 Faill.W.).

8. *De beslaglegging*

619 De gerechtsdeurwaarder gaat over tot de beschrijving van de goederen die hij in beslag wenst te nemen. Het beslag heeft geen verplaatsing van de goederen tot gevolg. In de regel strekt het beslag zich uit tot alle beslagbare

goederen die de gerechtsdeurwaarder in het bezit van de beslagene aantreft. Hij mag echter genoeg nemen met het in beslag nemen van bepaalde van die goederen die voldoende zijn om de oorzaken en de kosten van het beslag te delgen.

De gerechtsdeurwaarder heeft toegangsrecht tot alle kamers en vertrekken. Wordt de toegang hem belet of wordt geweigerd bepaalde kasten open te maken, dan handelt hij zoals uiteengezet onder nr. 615.

De gerechtsdeurwaarder mag de beslagene noch de medebewoners fouilleren; hij mag ook geen inzage nemen in hun persoonlijke briefwisseling (vgl. *RPDB*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 311 e.v.; *Pand.b.*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 477; GARSONNET en CEZAR-BRU, *Traité*, IV, 133). Het recht op privacy wordt echter niet geschonden wanneer de gerechtsdeurwaarder melding maakt van briefwisseling gericht aan de beslagene die hij toevallig aantreft (bv. om aan te tonen dat de beslagene wel degelijk in het pand gevestigd is).

9. Omschrijving van de goederen

620 Twee bepalingen in het Ger.W. betreffen de omschrijving van de goederen in het proces-verbaal van beslaglegging. De algemene regel ligt vervat in artikel 1389, 4° luidens welk het exploot, op straffe van nietigheid, “een korte beschrijving” van de in beslag genomen goederen bevat (zie boven, nr. 603). Voor beslag op roerende goederen geldt een specifieke en strengere regel. Artikel 1506 bepaalt dat het proces-verbaal van beslaglegging “een nauwkeurige en omstandige beschrijving” van de in beslag genomen goederen bevat onder meer en naar gelang van het geval, door er de belangrijkste kenmerken, het gewicht, de maat of de inhoud van aan te geven. Deze verplichting is echter niet op straffe van nietigheid ingesteld. Wat de nietigheidssanctie van artikel 1389, 4° betreft, kan artikel 867 soelaas bieden (bv. *Rb. Marche-en-Famenne* 3 juni 1997, *JLMB* 2000, 128).

Deze verplichting dient een dubbel doel: in de eerste plaats is het een momentopname van de toestand op het ogenblik van het beslag, zodat verduistering wordt bemoeilijkt of kan worden verhinderd dat de beslagene de goederen vervangt door goederen van geringere waarde. Vervolgens strekt zij tot uitgangspunt van de publieke verkoop. De omschrijvingsverplichting strekt niet alleen in het belang van de beslaglegger, maar ook in het belang van de beslagene, nl. ten aanzien van de beslagbaarheid van de goederen, en in dat van derden, nl. ten aanzien van de eigendomsaanspraken van revindicanten.

Dit voorschrift geeft aanleiding tot nogal wat casuïstiek. Aldus werd beslist dat de omschrijving “een partij sier- en gebruiksvoorwerpen, glas- en gleiswerk, keukengerief allerhande ...” niet beantwoordt aan het vereiste in artikel 1506 (*Antwerpen* (13de kamer) 13 mei 1991, *onuitg.*). Evenmin is voldoende: het gebruikmaken van een computerlijst waarin de in beslag genomen goederen worden opgesomd (*Beslagr. Antwerpen* 10 september 1984, *Eur. Vervoerr.* 1985, 248) of “een lot siervoorwerpen” (*Rb. Brussel* 10 november 1998, *RW* 1998-99, 1395). De inbeslagname van acht keukens in “Amerikaanse” stijl beantwoordt niet aan de vereiste van artikel 1506 Ger.W., nu dergelijke rudimentaire omschrijving de eiser in revindicatie niet toelaat zijn rechten te doen gelden (*Beslagr. Doornik* 9 november 1984, *JT* 1985, 146 met noot G. DE LEVAL). Ook

nog werd beslist dat het beslag op elektrische huishoudartikelen slechts geldig is bij vermelding van de identificatienummers (Beslagn. Namen 10 april 1987, *RRD* 1987, 416).

De verplichting van artikel 1389, 4° Ger.W. moet in ieder geval op een redelijke wijze worden opgevat. Voor soortgoederen volstaat de vermelding van hun aard en hun hoeveelheid (zie o.m. Gent 15 september 1994, *TRV* 1995, 330, noot F. BOUCKAERT en *RW* 1995-96, 205; Beslagn. Namen 30 september 1994, *Bull.Bel.* 1996, 457).

Het verdient wel aanbeveling nauwkeurig melding te maken van de goederen die niet werden in beslag genomen teneinde de toetsing aan artikel 1408 mogelijk te maken (zie boven, nr. 156).

621 Ook al is de verplichting tot nauwkeurige beschrijving in artikel 1506 Ger.W. niet voorgeschreven op straffe van nietigheid, in tegenstelling tot de algemene verplichting tot "korte" beschrijving van artikel 1389, 4° Ger.W., dan moet volgens een gedeelte van rechtspraak de beslagrechter de opheffing van het beslag bevelen bij gebreke van nauwkeurige omschrijving vermits het hem onmogelijk is zich uit te spreken over de eigendom van onvoldoende geïndividualiseerde goederen (Beslagn. Doornik 9 november 1984, *JT* 1985, 146 met noot DE LEVAL; Beslagn. Namen 10 april 1987, *RRD* 1987, 416; Beslagn. Hasselt 3 januari 1989, *TBBR* 1989, 420).

Hoe moet deze bepaling nu worden gesanctioneerd? Of de rechter de nietigheid van het beslag zou kunnen uitspreken, is echter problematisch nu de wet die sanctie niet aan het verzuim van dit voorschrift verbindt. Het komt de rechter evenmin toe om in dergelijk geval op grond van artikel 1396 ambts-halve de opheffing van het beslag te bevelen (Antwerpen, 13de kamer, 12 november 1990, *onuitg.*).

Bij een eventuele opheffing van het beslag moet men telkens voor ogen houden welke belangen in het gegeven geval werden geschaad door een gebrekkige omschrijving. De nauwkeurige omschrijving van de in beslag genomen goederen raakt in de praktijk vooral de rechten van verdediging van de revindicerende derde. De meest adequate sanctie is dan hierin gelegen dat wanneer er twijfel rijst over de aanspraken van de revindicant die voortspuit uit een gebrekkige omschrijving in het beslagexploot, die twijfel moet worden uitgelegd ten gunste van de revindicant. De revindicant zal echter zijn aanspraken moeten bewijzen; hij zal niet kunnen volstaan een beroep te doen op de eventuele onregelmatigheden van het beslag (Antwerpen 13 mei 1991, *t.a.p.*).

10. *PV van niet-bevinding*

622 Treft de gerechtsdeurwaarder geen voor beslag vatbare goederen aan op de plaats waar het beslag werd gelegd of hebben die goederen een te geringe waarde om de kosten te dekken, dan stelt hij, ofschoon zulks niet door de wet wordt voorgeschreven, een proces-verbaal van niet-bevinding op. Dit proces-verbaal wordt opgesteld op dezelfde wijze als het proces-verbaal van beslag. Een

dergelijk proces-verbaal kan nuttig zijn om (bv. t.a.v. de fiscus) het bewijs van het teloorgaan van de schuldvordering te bewijzen.

Voor de "vaststelling van niet-bevinding" geldt dezelfde verplichting tot het opmaken en verzenden van een beslagbericht (art. 1390, § 1, 7°, zoals gewijzigd door de wet van 29 mei 2000).

11. Beslag op dieren, gereedschappen en machines

623 Indien het beslag moet worden gelegd op dieren, gereedschappen, werktuigen en machines die worden aangewend voor de landbouw-, nijverheids- of handelonderneming, dan kan de beslagrechter op verzoek van de beslaglegger een zaakvoerder aanstellen (art. 1509). De aangestelde sekwester beschikt over alle bevoegdheden nodig van de continuïteit van de exploitatie (bv. Rb. Nijvel 11 maart 1998, *Rev.not.b.* 1999, 128 met noot BEGUIN).

De beslagrechter wordt geadieerd bij dagvaarding (art. 1395) (verslag VAN REEPINGHEN, I, 560).

12. Kennisgeving en betekening

624 Werd het beslag gelegd in de woonplaats van de debiteur of werd het gelegd buiten zijn woonplaats maar in zijn aanwezigheid, dan wordt hem terstond een afschrift van het proces-verbaal gelaten. Is de beslagen debiteur afwezig dan moet alles in het werk worden gesteld dat hij van het beslag wordt verwittigd overeenkomstig het bepaalde in de artikelen 35 en 38.

Werd het beslag gelegd buiten de woonplaats van de debiteur en was deze daarbij ook niet aanwezig, dan wordt hem een afschrift van het beslagexploot betekend (art. 1512, tweede lid). Zolang die betekening niet is gebeurd, wordt hij geacht van het beslag geen kennis te hebben en kan het tegen hem niet worden ingeroepen. De termijn voor de verkoop gaat eerst in vanaf die betekening.

Heeft men te doen met een omzetting van een bewarend beslag, dan gaat de termijn in vanaf de betekening van het bevel bedoeld in artikel 1497, eerste lid. Een niet-betekend beslag laat nochtans aan de schuldeiser toe zijn rechten te laten gelden t.a.v. andere schuldeisers, o.m. in geval van verkoop (verslag VAN REEPINGHEN, I, 560).

13. Publiciteit

625 De gerechtsdeurwaarder zendt binnen 24 uren na de akte een bericht van beslag aan de griffier van de rechtbank van eerste aanleg van de plaats waar het beslag werd gelegd. Na de inwerkingtreding van de wet van 29 mei 2000: de verzending aan het bestand van berichten binnen drie werkdagen (art. 1390, § 1) (zie boven, nr. 104). Deze verplichting geldt ook voor een PV "van niet bevinding".

C. EENHEID VAN BESLAG

1. Algemeen

626 De regel “beslag na beslag is niet geldig” (*saisie sur saisie ne vaut*) uit het vroegere recht (art. 611 W.Rv.) werd in het Ger.W. niet gehandhaafd (verslag VAN REEPINGHEN, I, 501). Een opeenvolgend beslag op dezelfde goederen is echter weinig zinvol gelet op de mogelijkheid om de samenloop uit te lokken bij de evenredige verdeling. De hoedanigheid van beslaglegger verleent overigens geen enkel recht van voorrang. Bovendien zullen de kosten besteed aan het leggen van een dergelijk overbodig beslag niet bevoorrecht zijn op de prijs.

Terecht wordt door de rechtsleer gewezen op het belang van de raadpleging van de beslagberichten teneinde dergelijke nutteloze kosten te vermijden (G. DE LEVAL, *Traité*, 223 e.v.). De wet van 29 mei 2000 heeft aan het “verzet” een grotere armslag gegeven zodat het een gelijkwaardig alternatief is geworden voor het beslag. Cumulatieve beslagen hebben thans weinig zin meer (zie verder, nr. 645).

Samengevat heeft de schuldeiser die zich aandient nadat reeds door een ander schuldeiser beslag werd gelegd, de volgende mogelijkheden:

- 1) beslag leggen op goederen waarop nog geen beslag ligt;
- 2) verzet doen in handen van de gerechtsdeurwaarder (art. 1515, tweede lid Ger.W.);
- 3) een bericht van verzet verzenden (art. 1390, § 2);
- 4) toch op dezelfde goederen beslag leggen;
- 5) een beslag tot vergelijking leggen.

In de vier laatstgenoemde gevallen, zal de schuldeiser die over een uitvoerbare titel beschikt, wanneer de eerste beslaglegger talmt, na deze te hebben aangeklaagd, zelf kunnen overgaan tot verkoop, zonder enige vordering tot indeplaatsstelling (art. 1524, tweede lid, zoals gewijzigd door de wet van 29 mei 2000).

Ook is het mogelijk dat wanneer de beslaglegger de uitwinning niet verderzet, een andere schuldeiser een volledig nieuw beslag legt (verslag VAN REEPINGHEN, I, 561; Beslagr. Luik 7 maart 1984, *Jur.Liège* 1984, 200 met noot DE LEVAL).

2. Beslag bij vergelijking

627 Wanneer er reeds beslag is gelegd, kan door een ander schuldeiser worden overgegaan tot het leggen van een beslag bij vergelijking (art. 1524). De gerechtsdeurwaarder kan van de beslagene en de beslaglegger de overlegging van het proces-verbaal van beslaglegging vorderen. Dit laat hem dan toe na te gaan welke goederen werden overgeslagen, zodat hierop dan beslag kan worden gelegd.

Het proces-verbaal van vergelijking wordt aangezegd aan de griffier, in de vorm van een bericht van beslag, als bedoeld in artikel 1390, § 1.

De schuldeiser die een beslag bij vergelijking heeft gelegd, kan wanneer de verkoop niet plaatsheeft binnen vijftien dagen na het beslag, na aanmaning van de eerste beslaglegger en zonder enige vordering tot indeplaatsstelling, doen overgaan (art. 1524, tweede lid). De verkoop kan dan onverwijld plaatsvinden. Die bevoegdheid komt overigens ook toe aan andere schuldeisers die op dezelfde goederen beslag hebben gelegd.

3. *Verzet*

628 Iedere andere schuldeiser kan in handen van de gerechtsdeurwaarder van het oudste beslag “verzet” doen (art. 1515, tweede lid). Dit verzet gebeurt vormvrij. Beantwoordt de vordering aan de vereisten van artikel 1628 dan zal bij de verdeling van de executieopbrengst met deze schuldeiser worden rekening gehouden (zie verder, nr. 673).

Indien de schuldeiser over een schuldvordering beschikt die beantwoordt aan de vereisten van artikel 1628 (een niet-betwiste vordering of een vordering vastgesteld in een geschrift), dan kan hij, sinds de wet van 29 mei 2000, door bemiddeling van de gerechtsdeurwaarder of de griffier, een bericht van verzet aan het bestand van berichten doen toekomen (art. 1390, § 2). Hierdoor doet hij zijn aanspraken gelden bij ieder bestaand of toekomstig beslag in welk arrondissement ook (zie boven, nr. 106).

Beschikt deze schuldeiser bovendien over een uitvoerbare titel, dan kan hij wanneer de schuldeiser van het oudste beslag talmt met de tenuitvoerlegging, doen overgaan tot de verkoop (art. 1524, tweede lid, zoals gewijzigd door de wet van 29 mei 2000). De bedoeling van de wetgever is niet om het aantal verkopen na beslag te doen toenemen, maar het aantal cumulatieve beslagen te beperken door aan andere schuldeisers de mogelijkheid te bieden om, zonder daartoe beslag te leggen, effectief betrokken te worden in afbetalingsregelingen die met de beslagene zijn tot stand gekomen (zie boven, nr. 30).

De verzetdoende schuldeiser kan “na aanmaning aan de beslaglegger en zonder enige vordering tot indeplaatsstelling, doen overgaan tot de verkoop van de in beslag genomen goederen door de instrumenterende gerechtsdeurwaarder”. Ofschoon de wet deze eis niet stelt, moet worden aangenomen dat deze schuldeiser vooraf de uitvoerbare titel heeft *b e t e k e n d*. De voorafgaande betekening geldt immers als een algemeen beginsel van het executierecht. Verder moet de eis worden gesteld dat de schuldeiser aan de beslagene bevel heeft gedaan krachtens deze titel. Aan de beslagene moet immers de mogelijkheid worden geboden om in verzet te komen tegen de tenuitvoerlegging.

D. INCIDENTEN

629 De beslagene kan tegen het beslag in verzet komen bij de beslagrechter die geadieerd is bij dagvaarding. Deze vordering heeft geen schorsende werking.

Ook derden die beweren eigenaar te zijn van de in beslag genomen goederen kunnen verzet doen en hun eigendomsrecht opeisen (zie verder, nr. 646).

E. GEVOLGEN VAN HET BESLAG

1. *Algemeen*

630 Het beslag heeft geen eigendomsoverdracht tot gevolg. De beslagene wordt evenmin ontzet uit zijn bezitsrechten. Het beslag heeft wel tot gevolg dat de rechten van de beslagene worden beperkt: hij kan niet meer over de goederen beschikken en heeft geen recht meer op de vruchten. In feite gaat het om een splitsing van de eigendom: de beslagene blijft juridisch eigenaar, maar oefent die rechten niet meer uit in het eigen belang, maar uitsluitend in het belang van het vereffeningdoel. In die zin kan de beslagene als een gerechtelijk sekwester worden beschouwd (bij onroerend beslag: zie verder, nr. 895).

Indien er een ernstig risico bestaat dat de goederen zouden worden ontdragen of beschadigd, dan kan een *sekwester* worden aangesteld. Dit dringt zich vaak op bij beslag op voertuigen. Voor het beslag op gereed geld en handels-effecten moet ter zake verwezen worden naar artikel 1506 (zie boven, nr. 618). Wordt het beslag gelegd op goederen bestemd voor de exploitatie van een landbouw-, nijverheids- of handelonderneming, dan kan een zaakvoerder worden aangesteld voor het bedrijf (art. 1509, zie boven, nr. 623).

631 De beslagene mag dus niets meer ondernemen wat dit vereffeningdoel zou kunnen frustreren. Zo mag hij de goederen niet meer vervreemden. Wanneer de beslagene in weerwil van het beslag de goederen zou vervreemden of in pand geven, dan wordt de derde verkrijger *c.q.* pandhouder, op voorwaarde van diens goede trouw, beschermd (art. 2279 BW) (zie boven, nr. 32).

Evenmin mag hij de goederen nog verhuren, in bruikleen geven e.d.m.

De beslagene draagt verder het eigendomsrisico. Hij staat in als goede huisvader voor het bewaren en instandhouden van de beslagen goederen. Artikel 1510 bepaalt dat de gerechtsdeurwaarder wanneer hij het dienstig acht of hij hiertoe door de beslaglegger wordt verzocht, het bestaan en de staat van de in beslag genomen goederen kan nagaan. Om kosten te vermijden wordt hiervan geen afzonderlijke akte opgesteld, maar wordt hiervan melding gemaakt onderaan het proces-verbaal van beslaglegging.

632 De beslagene behoudt binnen deze beperkingen wel nog het bezit en het gebruiksrecht van de goederen.

Treft het beslag aandelen, dan kunnen de daaraan verbonden rechten (bv. stemrecht) verder worden uitgeoefend. Het stemrecht blijft bij de beslagene zolang niet tot uitwinning is overgegaan (J.M. VAN HILLE, *Aandelen en obligaties*, Brussel, 662, nr. 1368; *RPDB*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 7). Werd geen beslag onder de vennootschap gelegd, dan zal de aandeelhouder ook verder de dividenden kunnen innen. Enkel een beslag onder derden in handen van de vennootschap verhindert de betaling van dividenduitkering of liquidatiesaldo.

Vanzelfsprekend blijft de beslagene verder bevoegd om bewarende maatregelen te nemen t.a.v. de beslagen goederen.

Wordt het beslag gelegd op voorraden, dan staat het beslag er niet aan in de weg dat die koopwaren worden verkocht om vervangen te worden door nieuwe (*Rép.not.*, "La saisie mobilière", nr. 221). Krachtens de leer der zakelijke subrogatie treft het beslag de nieuwe stocks (zie boven, nr. 40).

2. *Artikel 507 Sw.*

633 Benevens de toepassing van artikel 1382 BW worden deze verplichtingen ook strafrechtelijk gesanctioneerd. Het exploit van uitvoerend beslag vermeldt op straffe van nietigheid de tekst van artikel 507 Sw. dat de bedrieglijke vernieling of wegmaking van in beslag genomen goederen strafbaar stelt (art. 1502 Ger.W.). Het misdrijf van ontdraging van beslagen goederen bedoeld in artikel 507 Sw. bestaat van zodra vaststaat, enerzijds dat het werd gepleegd na een regelmatig beslag en anderzijds dat de beslagene heeft gehandeld met kennis van zaken (zie nader Ph. TRAEST, "Ontdraging van in beslag genomen goederen" in *Comm.Strafr.*). De strafbaarstelling is niet afhankelijk van de rechtsgeldigheid van het beslag. Strafbaar is het negeren van een beslagmaatregel (Antwerpen 14 november 2007, *RW* 2008-09, 1609).

De loutere verplaatsing van de goederen is niet voldoende voor de toepassing van artikel 507 Sw. (bv. Corr. Brussel 19 februari 1991, *RW* 1990-91, 1274 met noot VANDEPLAS). Essentieel is het bedrieglijk oogmerk van de wegmaking. Een verplaatsing van de goederen kan immers noodzakelijk zijn (bv. verbouwingwerken, verhuis). Anderzijds is de verplaatsing geen noodzakelijk bestanddeel van het misdrijf; het volstaat dat de houder zich van het bezit ontdoet (Cass. 4 februari 1957, *Pas.* 1957, I, 658).

Het vereiste opzet moet enkel beoordeeld worden in het licht van het belang van de beslagen schuldenaar, niet van de beschuldigde derde-beslagene. Aldus is een derde die in zijn eigen belang de goederen wegmaakt, veeleer schuldig aan diefstal of misbruik van vertrouwen (Cass. 1 maart 1983, *Pas.* 1983, I, 727 en *RW* 1983-84, 852, met noot VANDEPLAS; Luik 21 juni 1988, *Ann.dr.-Liège* 1988, 408). Onder het bedrieglijk oogmerk in het belang van de beslagene verstaat men de bedoeling een onwettig voordeel te verschaffen aan de schuldenaar ten nadele van de schuldeiser en aldus de tenuitvoerlegging te verhinderen (Antwerpen 9 maart 1989, *RW* 1989-90, 1399 met noot TRAEST, "Ontdraging en bedrieglijk opzet in art. 507 Sw."). Als ontdraging wordt beschouwd elke daad die het recht van de schuldeiser verlamt, stremt of demmert. Artikel 507 Sw. geldt niet alleen bij wegmaking van roerende goederen, doch ook in geval van vervreemding van door bestemming onroerende goederen (Bergen 1 december 1978, *Pas.* 1979, II, 20). Het is van geen belang dat het beslag nadien wegens een procedurefout nietig wordt verklaard noch dat de beslagene geen eigenaar zou zijn van de goederen (Corr. Namen 29 juni 1987, *Ann.dr.Liège* 1988, 412 met noot).

Artikel 507, tweede lid Sw. straft de ontdraging van in beslag genomen goederen tussen echtgenoten, ondanks de maatregel voorzien door artikel 221, eerste lid en 224 BW (Brussel 13 maart 1975, *JT* 1975, 314).

Artikel 507 Sw. is ook van toepassing in geval van beslag in strafzaken gelegd op verzoek van de onderzoeksrechter (Luik 21 juni 1988, *Ann.dr.Liège* 1988, 408).

§ 3. Verkoop

A. ALGEMEEN

634 Tussen kennisgeving *c.q.* betekening van het afschrift van het proces-verbaal van beslaglegging en de verkoop moeten ten minste é é n m a a n d verlopen (art. 1520).

Deze termijn moet aan de debiteur de ultieme mogelijkheid bieden zijn schuld te betalen teneinde de uitwinning van zijn goederen te verhinderen, hetzij een verkoop in der minne na te streven. Hij laat de beslaglegger toe de nodige publiciteit te voeren voor de verkoop. Er is geen maximumtermijn bepaald. De beslagene kan zich tot de beslagrechter wenden teneinde een kortere termijn te horen bepalen (*RPDB*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 547).

Het beslag behoudt zijn uitwerking totdat de opheffing ervan wordt toegestaan. Vindt de verkoop plaats na omzetting van bewarend in uitvoerend beslag bedraagt deze wachtermijn één maand vanaf het bevel (art. 1497 en 1520).

Deze termijnen worden berekend zoals bepaald in artikel 53.

De naleving van deze termijnen werd niet voorgeschreven op straffe van nietigheid. Betreft het beslag aan bederf onderhevige waren of vruchten en oogsten, dan kan aan de beslagrechter op grond van artikel 1421 verlot tot verkoop worden gevraagd om te verkopen binnen een kortere termijn (zie boven, nr. 438).

In het proces-verbaal van beslaglegging worden plaats, dag en uur van de verkoop aangegeven (art. 1511 Ger.W.). Dit voorschrift is niet met nietigheid gesanctioneerd (Besl. Leuven 2 april 1985, *Bull.Bel.* 1986, 144; zie boven, nr. 604).

Heeft de verkoop plaats op een andere dag dan in het proces-verbaal vermeld, dan wordt de beslagene daartoe bij deurwaardersexploot of aangetekende brief ten minste vier werkdagen voor de verkoop opgeroepen (art. 1521). De wet legt deze verplichting enkel op in de hypothese dat het afschrift van het proces-verbaal van beslaglegging aan de debiteur werd betekend (art. 1512, tweede lid).

In geval van wijziging van de verkoopdag wordt zulks ook bekendgemaakt op de aanplakbiljetten (*RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie mobilière*, nr. 190).

B. PUBLICITEIT

635 Om de belangstelling van de gegadigde kopers te wekken, legt de wet bepaalde verplichtingen op i.v.m. de te voeren publiciteit. Het niet-

naleven van deze voorschriften heeft geen nietigheid tot gevolg; zij kan enkel worden gesanctioneerd op grond van artikel 1382 BW. De bekendmaking gebeurt door middel van plakbrieven en berichten in de pers (art. 1516).

De verkoop moet ten minste drie werkdagen vooraf worden bekendgemaakt door middel van een aanplakbiljet dat wordt aangebracht op de plaats waar de verkoop zal worden gehouden. Een bijkomend exemplaar wordt bezorgd aan de beslagene. De aanplakking op de plaats waar de goederen zich bevinden werd afgeschaft door de wet van 7 mei 1999 omdat deze publiciteit onnodig bezwarend werd geacht voor de beslagene.

Het aanplakbiljet vermeldt plaats, dag en uur van de verkoop, alsook de aard van de voorwerpen zonder vermelding van nadere bijzonderheden. Noch het aanplakbiljet, noch de bekendmaking maken melding van de identiteit van de schuldenaar (art. 1517 zoals gewijzigd door de wet van 7 mei 1999).

De verkoop moet bovendien worden bekendgemaakt in kranten: ten hoogste tweemaal in hetzelfde blad, of eenmaal in twee verschillende bladen (art. 1516, tweede lid). Wat de publiciteit in nieuwsbladen betreft legt de wet geen bepaalde termijnen op.

Aan de beslagrechter kan op verzoekschrift, ondertekend door een advocaat of een gerechtsdeurwaarder, toestemming gevraagd worden tot het voeren van een meer uitgebreide publiciteit (art. 1516, tweede lid).

636 Voor de verkoop van kunstwerken ter waarde van ten minste 500 EUR stelt artikel 1519 nadere eisen, nl. de uitstalling op de plaats van verkoop of op een andere plaats aangewezen door de beslagrechter.

C. PLAATS VAN VERKOOP

637 De verkoop heeft plaats in de veilingzaal van de gerechtsdeurwaarders of op de dichtstbijgelegen openbare markt (zie art. 1522).

Gelet op de aard van de goederen kan de beslagrechter, hiertoe geadieerd op verzoekschrift dat is ondertekend door een advocaat of een gerechtsdeurwaarder, een meer geschikte plaats aanwijzen. Veelal strekt een dergelijk verzoek tot de verkoop ter plaatse waar de goederen zich bevinden omdat de verplaatsing van de goederen te hoge kosten met zich zou brengen. Zo kan de beslagrechter toestemming verlenen dat de goederen (bv. kunstvoorwerpen) zullen worden uitgesteld en verkocht in een daartoe meer geschikte plaats (bv. een kunstgalerij) of dat bij beslag op een pleziervaartuig de verkoop zal plaatsvinden in de veilingzaal der gerechtsdeurwaarders en de bezichtiging mogelijk is op steiger. In de praktijk rijst de vraag op welk tijdstip de goederen van bij de beslagene moeten worden weggehaald. Het beslag wijzigt in beginsel niets aan de bezitsrechten. Verder is nog steeds mogelijk dat een betaling plaatsvindt of dat voorstellen worden gedaan met het oog op een onderhandse

koop. Aangenomen mag worden dat de goederen – behoudens instemming van de beslagene – niet mogen weggehaald worden voor een met het oog op de praktische afwikkeling van de uitstalling en de verkoop nuttig tijdstip.

Het vervoer en de eventuele bewaring van de goederen gebeurt onder de zorg van de gerechtsdeurwaarder. Deze kosten worden door hem voldaan op overlegging van de stukken (art. 16 KB 30 november 1976, *BS* 8 februari 1977 tot vaststelling van het tarief der gerechtsdeurwaarders).

D. ONDERHANDSE VERKOOP

638 Door de wet van 14 januari 1993 werd artikel 1526*bis* Ger.W. ingevoegd dat de mogelijkheid biedt om de in beslag genomen roerende goederen in de r m i n n e te doen verkopen. Deze bepaling beoogt een verdere humanisering en optimalisering van het beslagrecht.

Ook voorheen was het mogelijk dat door een derde een bepaalde prijs wordt aangeboden die door de schuldeisers wordt aanvaard, waarop de opheffing van het beslag kan volgen (zie voor deze en andere praetoriaanse oplossingen: Rb. Brussel 9 februari 1993, *JT* 1993, 446; Rb. Antwerpen 15 oktober 1997, *RW* 1997-98, 540 met noot *DIRIX*).

Artikel 1526*bis* verleent thans aan de beslagene het recht om op een onderhandse verkoop aan te sturen.

De debiteur ten laste van wie uitvoerend beslag op zijn roerende goederen werd gelegd, kan aan de gerechtsdeurwaarder aanbieden om deze goederen onderhands te verkopen en de prijs aan te wenden voor de betaling van de schuldeisers. Het initiatief moet in beginsel uitgaan van de beslagene. Dit sluit niet uit dat ook een derde bij de gerechtsdeurwaarder een voorstel kan aanbrengen (Rb. Oudenaarde 12 februari 1997, *RW* 1998-99, 308).

Het voorstel moet geformuleerd worden binnen tien dagen na de betekening van de beslaglegging en zulks op s t r a f f e v a n v e r v a l. Het voorstel geldt als een aanbod tot contracteren. Een wijziging van een eerder gedaan voorstel geldt als een nieuw “aanbod”. Met een dergelijk nieuw voorstel kan enkel worden rekening worden gehouden wanneer het tijdig, d.i. binnen de termijn van 10 dagen gebeurde (Rb. Antwerpen 8 maart 1999, *RW* 1999-2000, 790).

Over de vorm en inhoud van dit voorstel tot minnelijke verkoop wordt door de wet niets bepaald. Er zijn dus geen bepaalde vormvereisten die moeten in acht worden genomen (Rb. Gent 10 februari 1998, *RW* 1998-99, 373). Het voorstel kan derhalve zelfs mondeling worden gedaan.

Inhoudelijk moet het voorstel, zoals een aanbod tot contracteren, voldoende precies zijn opdat door de loutere aanvaarding door de schuldeiser de koop tot stand komt. Het kan worden geformuleerd door de beslagene of door de

geïnteresseerde derde zelf. Betwisting bestaat over de vraag of de identiteit van de koper moet worden bekendgemaakt. Hoe dit ook zij, de schuldeisers zijn gerechtigd om een aanbod voor rekening van een niet-geïdentificeerde gegadigde te weigeren wanneer zij van oordeel zijn dat zij de ernst van het aanbod en/of de solvabiliteit van de wederpartij niet kunnen beoordelen.

Indien de schuldenaar wordt geconfronteerd met een nieuw beslag op dezelfde goederen door een andere schuldeiser, dan moet hij niet opnieuw een voorstel indienen, maar kan de later aantredende beslaglegger zonder meer in de procedure worden betrokken (Brussel 8 oktober 1997, *RW* 1997-98, 1079).

Het is dan vervolgens de taak van de gerechtsdeurwaarder om het aanbod aan de beslagleggende schuldeisers over te maken.

Welke schuldeisers moeten hun toestemming verlenen tot zo'n onderhandse verkoop? Niettegenstaande de formulering van de wet, wordt algemeen aangenomen dat de aanvaarding van de beslaglegger niet altijd kan volstaan. In de parlementaire voorbereiding werd er reeds op gewezen dat op de gerechtsdeurwaarder de verplichting rust de voorstellen van de debiteur benevens aan de beslagleggende schuldeiser, ook toe te zenden aan de schuldeisers die verzet hebben gedaan in de zin van artikel 1515 Ger.W. Verder moet ook worden rekening gehouden met de schuldeisers die reeds op dezelfde goederen beslag hebben gelegd. Evenals met de schuldeisers die een beslag bij vergelijking hebben gelegd (zie L. LAMOUREUX, "La procédure de saisie-exécution mobilière" in *Het nieuwe beslagrecht*, Brussel, 1994, 111; R. DUJARDIN, "Commentaar bij art. 1526bis Ger.W.", *De Gerechtsdeurwaarder* 1994/1, (28), 31; H. VAN BOSSUYT, "De minnelijke verkoop", *T.Not.* 1994, (240), 243; Beslagr. Luik 8 september 1993, *JLMB* 1993, 1286 met noot G. DE LEVAL; Beslagr. Oudenaarde 28 juni 1995, *RW* 1995-96, 684 met noot DIRIX).

De kring van de in artikel 1526bis bedoelde schuldeisers omvat dus: de beslagleggende schuldeisers, andere schuldeisers die beslag hebben gelegd op dezelfde goederen, schuldeisers die beslag hebben gelegd bij vergelijking en schuldeisers die verzet hebben gedaan. De medewerking van deze schuldeisers is overigens noodzakelijk voor de opheffing van het beslag (vgl. art. 1524, vierde lid Ger.W.). Met andere schuldeisers, bijvoorbeeld met dezen die beslag hebben gelegd op andere goederen, hoeft in dit verband geen rekening te worden gehouden.

Na de aanvaarding van het aanbod moet de koop prijs binnen acht dagen worden voldaan. Deze termijn loopt vanaf het ogenblik van de kennisgeving van het akkoord van de schuldeisers aan de beslagene (Beslagr. Luik 8 september 1993, *i.a.p.*). Het bewijs van de kennisgeving rust op de gerechtsdeurwaarder. Om die reden kan best een toevlucht worden genomen tot een wijze van kennisgeving die controleerbaar is (bv. bij aangetekende brief). De niet-naleving van deze termijn heeft tot gevolg dat de goederen onverwijld openbaar kunnen te koop worden gesteld.

De eigendomsoverdracht heeft eerst plaats na de betaling van de koopprijs (art. 1526bis, vijfde lid).

De gerechtsdeurwaarder maakt van deze verkoop een proces-verbaal dat wordt gezonden aan het bestand van berichten in de vorm van een bericht van beslag. Dit proces-verbaal levert de eigendomstitel op voor de koper.

Voor de verdeling van de koopsom moeten de bepalingen van de evenredige verdeling worden nageleefd.

Wanneer de gerechtsdeurwaarder van oordeel is dat de voorstellen ontoereikend zijn of wanneer de schuldeiser bewijst dat deze ontoereikend zijn, wordt met het verzoek tot onderhandse verkoop geen rekening gehouden (art. 1526bis, derde lid zoals gewijzigd door de wet van 29 mei 2000).

Een weigering van het aanbod door de schuldeiser(s) hoeft niet gemotiveerd te zijn. De loutere mededeling dat de voorstellen ontoereikend worden bevonden, volstaat (vgl. H. VAN BOSSUYT, *a.w.*, 244). Het verderzetten van de executie in weerwil van de verkoopvoorstellen geldt overigens als een weigering.

Tegen een onrechtmatige weigering kan de beslagene in verzet komen voor de beslagrechter teneinde de openbare verkoop te verhinderen. De beslagrechter zal dan beoordelen of de voorstellen toereikend zijn gelet op de waarde van de goederen en de mogelijke opbrengst ervan bij een openbare verkoop. Bij die beoordeling moet de nettoverkoopwaarde in aanmerking worden genomen, dus rekening houdend met de kosten van de verkoop. De wet legt de bewijslast ter zake aan de zijde van de schuldeiser (art. 1526bis, derde lid. Bv. Brussel 8 oktober 1997, *RW* 1997-98, 1079; Rb. Gent 10 februari 1998, *RW* 1998-99, 373: dat de prijs lager is dan de executiekosten levert nog niet dat bewijs; Rb. Gent 17 november 1998, *RW* 1998-99, 1080). In het geding dat dit executiegeschil tot voorwerp heeft, moet enkel de beslagleggende schuldeiser worden betrokken. De aanwezigheid van alle beslagleggende en verzetdoende schuldeisers zou de procedure nodeloos verzwaren. De beslagrechter heeft immers zo reeds een voldoende kijk op de gegevens van de zaak om de toereikendheid van de voorstellen te beoordelen. Andere schuldeisers zullen enkel in de procedure moeten worden betrokken wanneer de beslagene lastens hen aanspraak maakt op schadevergoeding wegens beslagmisbruik.

Een dergelijk verzet vanwege de debiteur schorst de tenuitvoerlegging niet. De beslaglegger kan dus op eigen gezag de executie verderzetten. In dat geval behoort enkel nog een vordering tot schadevergoeding wegens beslagmisbruik tot de mogelijkheden. De beoordelingsmarge van de rechter bij de *a posteriori* toetsing van een weigering is echter ten zeerste beperkt. Enkel wanneer de weigering om met de verkoop in te stemmen, is ingegeven door de bedoeling om de schuldenaar te benadelen, kan de schuldeiser aansprakelijkheid opeppen (art. 1526bis, vierde lid). Dat de weigering onrechtmatig is, doet op zich

nog geen schade ontstaan. Deze schade moet nog bewezen worden (Rb. Gent 17 november 1998, *RW* 1998-99, 1080).

Verder moet gewezen worden op de regel dat eens de verkoop werd voltrokken en de executie is voltooid, de beslagrechter niet meer bevoegd is om kennis te nemen van eventuele aansprakelijkheidsvorderingen.

E. BIJZONDERE BEPALINGEN

639 De wet geeft bijzondere regels m.b.t. de verkoop van bepaalde goederen:

- Artikel 1519 legt bijzondere voorschriften op voor de verkoop van kunstwerken.
- De verkoop van wapens kan enkel gebeuren aan een erkend wapenhandelaar of aan personen die houder zijn van de vereiste vergunningen ter zake (*APR*, tw. *Wapens*, nr. 232).
- De verkoop van deviezen en effecten wordt geregeld door artikel 1523. Deze verkoop vindt plaats op de beurs. De beslagrechter duidt hiertoe een wisselagent aan die met de verkoop wordt belast. De beslagrechter wordt geadieerd op verzoekschrift ondertekend door een advocaat. Ofschoon de wet spreekt van “wisselagent” worden niet enkel fysieke personen bedoeld, maar ook vennootschappen. (zie hierover J. BAUGNIET, “De la vente des fonds publics et des devises”, *Rev.prat.not.* 1938, 145 e.v.).
- Voor het beslag op een octrooiaanvraag of op een octrooi: artikel 47 octrooiwet.
- Deze bepalingen moeten naar analogie worden toegepast op een merk (Gent 16 maart 1993, *RW* 1994-95, 1378).
- Heeft een beslag onder derden betrekking op “zaken” en is de derde-beslagene overgegaan tot de afgifte ervan, dan verwijst de wet voor de tegeldemaking naar de regels inzake roerend beslag. Gelet op de bescherming die aan de debiteur reeds geboden werd in het raam van de procedure van derdenbeslag, is er geen reden om nog bijkomend de wachtermijn uit artikel 1520 van een maand voor de verkoop in acht te nemen. De gerechtsdeurwaarder kan terstond overgaan tot verkoop met inachtneming van de bepalingen inzake de publiciteit (art. 1516 en 1517). Betreft het deviezen of effecten dan vindt de verkoop plaats overeenkomstig artikel 1523.

F. TOEWIJZING

640 Wordt geen toepassing gemaakt van de mogelijkheid geboden in artikel 1526bis, dan kan de verkoop na uitvoerend beslag enkel openbaar gebeuren. Wel is het mogelijk dat een derde om deze verkoop te vermijden aan de samenlopende schuldeisers een bepaalde prijs aanbiedt die door dezen wordt aanvaard, waarop de opheffing van het beslag kan volgen (art. 1524, vierde lid).

De verrichtingen worden geleid door de gerechtsdeurwaarder. Van de verkoop maakt hij een proces-verbaal op. Hierin vermeldt hij de naam en de woonplaats van de kopers, de verkochte goederen en de koopsommen. Hij vermeldt ook of de beslagene al dan niet verschenen is (art. 1525). Diens aanwezigheid is dus niet vereist.

De gerechtsdeurwaarder ontvangt de koopsommen die hem contant worden betaald. Het vereiste van de “contante betaling” wordt op een redelijke wijze opgevat (*RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie mobilière*, nr. 197). De gerechtsdeurwaarder is hiervoor persoonlijk aansprakelijk (art. 1528). De gerechtsdeurwaarder mag zelf niet kopen (*RPDB*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 575).

Het goed wordt toegewezen aan de hoogste bieder, tegen contante betaling (art. 1526, eerste lid). De gerechtsdeurwaarder moet hierbij met de nodige zorgvuldigheid te werk gaan. Zo kan hij aansprakelijkheid oplopen wanneer hij de waardevolle goederen zou toewijzen aan bespottelijke prijzen (zie hierover o.m. *RPDB*, tw. *Saisie-exécution*, nrs. 554 en 574).

Voldoet de bieder niet aan zijn verplichting, dan wordt de verkoop verdergezet ten laste van diegene aan wie het goed het eerst was toegewezen (art. 1526, tweede lid). Dit betekent dat i.g.v. rouwkoop de in gebreke blijvende koper gehouden is tot het betalen van het verschil tussen zijn bod en de uiteindelijke toewijzingsprijs. Hij kan echter geen aanspraak maken op het eventueel verschil indien de zaak bij wederverkoop meer opbrengt dan zijn bod.

641 Door de toewijzing vindt de verkoop en dus de eigendomsoverdracht plaats. Het proces-verbaal van toewijzing verleent aan de koper diens eigendomstitel. De koper kan geen vrijwaringsvordering instellen wegens gebreken van de verkochte zaak (art. 1649 BW). De koper beschikt wel over een vrijwaringsvordering wegens uitwinning. Deze vordering zal vaak illusoir blijken te zijn. In die gevallen wordt veelal verdedigd dat de koper dan een *actio de in rem verso* kan instellen tegen de schuldeisers (*RPDB*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 579; *Comm.Bijz.Ov.*, art. 1649, nr. 1). Behoorden de goederen niet aan de beslagene toe, dan wordt de koper te goeder trouw beschermd tegen de aanspraken van de ware eigenaar door artikel 2279 BW. Was de ware eigenaar het slachtoffer van een onvrijwillig bezitsverlies (diefstal, verlies), dan kan hij nog gedurende drie jaar revindiceren. De eigenaar zal echter de koopprijs moeten vergoeden (art. 2280 BW).

De verkoop wordt verdergezet totdat een opbrengst is bereikt voldoende om daaruit de vorderingen van de beslaglegger en de overige samenlopende schuldeisers alsmede de kosten te voldoen. Gaat de waarde van de in beslag genomen goederen dit bedrag te boven, worden slechts zoveel goederen verkocht als nodig (art. 1527 Ger.W.). Aangezien dit soms moeilijk op voorhand te beoordelen is, kan de gerechtsdeurwaarder ertoe overgaan de verkoopverrichtingen te schorsen bij het behalen van een bepaalde prijs om die dan eventueel verder te zetten mocht dit bedrag toch ontoereikend zijn (G. DE LEVAL, *a.w.*, *TPR* 1980, 327; *Rép.not.* "La saisie mobilière", nr. 255).

De gerechtsdeurwaarder bepaalt vrij de volgorde van de te verkopen goederen. In uitzonderlijke gevallen kan dit keuzerecht worden uitgeoefend op een wijze die misbruik van recht uitmaakt. Te denken valt aan de toepassing van artikel 20, 1° Hyp.W. Ofschoon het voorrecht van de verhuurder zich ook uitstrekt tot goederen van derden, moet hij eerst verhaal nemen op de eigen goederen van de huurder en eerst wanneer die ontoereikend zijn de andere goederen uitwinnen (Gent 29 juni 1973, *RW* 1973-74, 2501).

G. INCIDENTEN

1. *Verzet van de schuldenaar*

642 De beslagene kan zich tegen de verkoop trachten te verzetten door de beslaglegger voor de beslagrechter te dagvaarden op grond van betwisting van de schuldvordering.

Immers in geval van *zwaringheden* bij de gedwongen tenuitvoerlegging, kan overeenkomstig artikel 1498 Ger.W., iedere belanghebbende partij zich wenden tot de beslagrechter, zonder dat het instellen van deze vordering een schorsende kracht heeft. Artikel 1513 Ger.W. bepaalt trouwens dat de vervolging wordt voortgezet ondanks alle bezwaren van de schuldenaar tegen wie het beslag geschiedt en totdat de beslagrechter voor wie zij worden gebracht, heeft beschikt. In de praktijk aarzelt de gerechtsdeurwaarder in geval van ernstige betwisting vaak de uitvoering te vervolgen zodat de schuldenaar in feite toch een schorsing verkrijgt, op straffe van eventuele schadevergoeding, mocht zijn verzet ongegrond blijken (Beslagr. Luik 10 mei 1978, *Jur.Liège* 1978, 34). Enkel de beschikking in die zin van de beslagrechter, van rechtswege uitvoerbaar bij voorraad, schorst de tenuitvoerlegging.

De gerechtsdeurwaarder moet niet in het geding worden betrokken, ten ware de grieven van aard zijn dat zijn aansprakelijkheid in het gedrang zou kunnen komen.

De beslagene kan grieven doen gelden betreffende:

- 1) de *regelmaticheid* van de uitwinning: nietigheden waarmee de procedure zou zijn behept, nl. de nietigheid van het bevel of van het beslag;
- 2) de *rechtmaticheid* van de uitwinning: o.m. bestaan en actualiteit van de titel (zie boven, nr. 535), beslagbaarheid der goederen (zie boven, nr. 149), beslagmisbruik (zie boven, nr. 43);
- 3) *zwaringheden i.v.m. de verkoop*, bv. plaats en tijdstip van de verkoop, publiciteit enz.

643 In dit stadium van de procedure kan de schuldenaar geen uitstel van betaling meer vorderen (art. 1333 e.v.; zie boven, nr. 75).

De beslagene kan evenmin de uitwinning nog verder frustreren door de aanstelling te vragen van een sekwester die de opbrengst van de verkoop zal bewaren, bv. wanneer het beslag werd gelegd krachtens een vonnis uitvoerbaar bij voorraad, totdat de bodemrechter over het rechtsmiddel heeft beslist (Beslagr. Antwerpen 5 juni 1991, *onuitg.*).

Evenmin kan hij als grief laten gelden dat de in beslag genomen goederen hem niet toebehoren. Het staat enkel aan de eigenaar van die goederen om te revindiceren.

2. Verzet van derden

644 Diegene die beweert geheel of ten dele eigenaar te zijn van de in beslag genomen voorwerpen, kan tegen de verkoop verzet doen bij exploit, te betekenen aan de beslaglegger, aan de schuldenaar tegen wie het beslag geschiedt, en aan de gerechtsdeurwaarder. Deze vordering tot revindicatie komt uitvoerig aan bod in nr. 646 e.v.

3. Verzet van andere schuldeisers

645 Andere schuldeisers kunnen niet in verzet komen tegen de verkoop (zie boven, nr. 628). Hun verzet kan enkel gericht zijn tegen de afgifte van de verkoopprijs (art. 1515 Ger.W.). Dit verzet wordt gericht aan de gerechtsdeurwaarder. Deze tussenkomst heeft tot gevolg dat de beslagmaatregel een collectief karakter verkrijgt in die zin dat de opheffing van het beslag niet kan worden toegestaan zonder instemming van de verzetdoende schuldeisers en dat de instrumenterende gerechtsdeurwaarder met hen rekening moet houden bij de verdeling van de opbrengst (R. DE CORTE, "Samenloop van preferente aanspraken", *TPR* 1983, 217 e.v.; J. LINSMEAU, "Les concours, les saisies multiples et leurs solutions" in *Les voies conservatoires et d'exécution*, 294).

Bepaalde schuldeisers zijn vrijgesteld van de verplichting tot het doen van verzet; met hen zal de gerechtsdeurwaarder in ieder geval rekening moeten houden (zie verder, nr. 668 e.v.). Dit is het geval met de pandhoudende schuldeiser. Ook de pandhoudende schuldeiser op handelszaak is vrijgesteld van de verplichting verzet te doen overeenkomstig artikel 1515 Ger.W., krachtens de artikelen 4 en 9, alinea 2 wet inpandgeving handelszaak. Bij verkoop van de goederen van een handelszaak moet de beslaglegger rekening houden met de rechten van de pandhoudende schuldeiser bij de verdeling van de opbrengst (Luik 15 november 1984, *JT* 1985, 145).

Het verzet is aan geen specifieke vormvereisten onderworpen. De schuldeiser richt zich bv. bij aangetekende brief tot de gerechtsdeurwaarder met het verzoek met zijn aanspraken rekening te houden. De schuldeiser moet niet beschikken over een uitvoerbare titel. De kwaliteit waaraan de vordering moet voldoen om in aanmerking te komen, zal hierna worden onderzocht (zie verder, nr. 673 e.v.).

De termijn waarbinnen het verzet kan worden gedaan is omstreden (zie verder, nr. 672).

De positie van de schuldeisers die verzet hebben gedaan door middel van de verzending van een bericht van verzet (art. 1390, § 2) werd reeds hiervoor onderzocht (zie boven, nr. 104). Ook met deze schuldeisers zal de gerechtsdeurwaarder moeten rekening houden bij iedere verdeling na beslag.

§ 4. Revindicatie

A. ALGEMEEN

1. Principe

646 Schuldeisers kunnen in beginsel enkel beslag leggen op goederen die de eigenaar toebehoren. Worden goederen van derden in beslag genomen, dan kunnen dezen hun eigendom *revindicieren* (art. 1514 Ger.W. en art. 101 e.v. Faill.W.). Diegene die beweert geheel of gedeeltelijk eigenaar te zijn van de in beslag genomen goederen kan tegen het beslag in verzet komen. De revindicatievordering waarbij de derde zijn eigendomsrecht of – beter zijn goed – opeist, wordt geregeld in artikel 1514 Ger.W.

Deze bepaling geldt zowel bij uitvoerend als bewarend beslag. Een revindicatievordering kan dus ook worden ingesteld na een beslag op tak- en wortel-vaste vruchten, een pandbeslag, een beslag tot terugvordering of een beslag onder derden (over de revindicatievordering in die gevallen nader: W. DE SMET, “De vormvereisten bij revindicatie van in beslag genomen voorwerpen”, *RW* 1973-74, (2127), 2138 e.v.).

Dit recht komt ook toe aan een mede-eigenaar (DERINE e.a., *Zakenrecht*, II, A, 26, nr. 731; Beslagr. Hoei 1 oktober 1984, *Jur.Liège* 1985, 7; Beslagr. Hoei 11 februari 1985, *Jur.Liège* 1985, 488; zie boven, nr. 117).

647 Revindicatie is in de regel enkel mogelijk voor *specie goederen*: de revindicatie van soortgoederen is problematisch behoudens wanneer identificatie mogelijk is.

Hetzelfde uitgangspunt is van toepassing op de revindicatie van geld. In principe kan zo'n revindicatie niet worden uitgesloten (bv. Hof Parijs 14 oktober 1997, *D.* 1998, jur., 91), enkel het vereiste van specificatie en de onmogelijkheid hiertoe ten gevolge van de vermenging zorgt voor moeilijkheden. Om die reden is een revindicatie van bankbiljetten veelal onmogelijk (bv. Beslagr. Antwerpen 23 januari 1990, *RW* 1989-90, 1268 met noot).

Ook een *schuldvordering* kan – ofschoon dit is omstrede – worden gerevindiceerd. Te denken valt aan een bankrekening waarbij de rekeninghouder slechts in schijn de gerechtigde is. Of ook in geval van trustachtige verhoudingen zoals bij kwaliteitsrekeningen. De economisch gerechtigden kunnen dan in geval van beslag ten laste van de formele rekeninghouder (of in geval van faillissement) een zakenrechtelijke aanspraak formuleren. Aldus komen zij niet in samenloop met andere schuldeisers van de rekeninghouder (een wettelijk voorbeeld is art. 12 KB nr. 62 van 10 november 1967 ter bevordering van de omloop van effecten, gecoördineerd bij KB 27 januari 2004). De vordering strekt er dan toe te horen zeggen voor recht dat de revindicant heeft te gelden als gerechtigde van de vordering, als schuldeiser dus. Werd die

schuldvordering intussen voldaan en is het geld nog te traceren, dan zal de vordering strekken tot afgifte van de gelden. Een dergelijke revindicatie zal aan de orde komen bij beslag onder derden.

Werden de goederen inmiddels verkocht, dan kan de koper niet verontrust worden gelet op het principe van artikel 2279 BW. Dit geldt eveneens voor de schuldeisers die betalingen ontvingen.

Werd de koopprijs nog niet onder de schuldeisers verdeeld, dan kan de zegevierende revindicant de afgifte vorderen van de gelden (*RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie mobilière*, nr. 238). Dit is een toepassing van de leer der *zakelijke subrogatie*. Tegen een dergelijke “zakelijke” vordering tot afgifte bestaat inderdaad geen bezwaar. Van enige vermenging van gelden in handen van de gerechtsdeurwaarder kan, gelet op het “neutraal” karakter van diens bewindvoering, geen sprake zijn (zie boven, nr. 132).

De aansprakelijkheid van de beslaglegger komt enkel aan de orde wanneer die de tenuitvoerlegging heeft verdergezet niettegenstaande de hangende revindicatievordering. Wel bestaat de mogelijkheid dat de beslagene aansprakelijkheid oploopt krachtens de rechtsverhouding die met de eigenaar bestaat (bv. bruikleen, bewaargeving).

De rol van de gerechtsdeurwaarder is in dit verband lijdelijk. Het komt hem niet toe over dergelijke betwistingen uitspraak te doen (bv. Luik 7 februari 2008, *JLMB* 2008, 1275). Wel moet hij de verklaringen ter zake acteren.

2. Toepassingsgevallen

a. Algemeen

648 Aldus kunnen een verhuurder of een bewaargever zich tegenover de beslagleggende schuldeisers op het eigendomsrecht beroepen en de verhuurde *c.g.* in bewaring gegeven goederen opeisen. Dergelijke revindicatievorderingen geven aanleiding tot heel wat casuïstiek (zie verder, nr. 653 e.v.). Een interessant toepassingsgeval m.b.t. de revindicatie van effecten naar aanleiding van het faillissement van een wisselagent levert een arrest van het hof te Antwerpen van 20 augustus 1990 (*TRV* 1990, 538 met noot).

Ook de aanspraken van de leasinggever moeten worden erkend. Algemeen wordt tegenwerpelijkheid van het eigendomsrecht van de leasinggever i.g.v. faillissement of in andere gevallen van samenloop erkend (Cass. 27 november 1981, *RW* 1981-82, 2141 met conclusie PG DUMON).

Minder gunstig was vóór de nieuwe faillissementswet de positie van de niet-betaalde verkoper die zich contractueel de eigendom heeft voorbehouden. Zoals bekend werd de tegenwerpelijkheid van bedingen van eigendomsvoorbehoud na samenloop niet aanvaard (Cass. 9 februari 1933, *Pas*.

1933, I, 103; Cass. 22 september 1994, *RW* 1994-95, 1264). De tegenwerpelijheid van bedingen van eigendomsvoorbehoud wordt thans erkend door artikel 101 Faill.W. Ofschoon deze bepaling in de faillissementswet werd opgenomen, moet worden aangenomen dat zij een algemene draagwijdte heeft en geldt in alle gevallen van samenloop en dus ook na beslag (E. DIRIX, "Eigendomsvoorhoud", *RW* 1997-98, (481) 485, nrs. 11-13).

De eigenaar die de goederen aan een handelaar in consignatie heeft gegeven, kan deze goederen in beginsel terugvorderen. Het moet echter gaan om een échte consignatie (zie nader I. PEETERS, "Eigendom tot zekerheid" in *Comm.Voorr.*, nr. 28). Aan de voorwaarde voor de tegenwerpelijheid is voldaan wanneer de consignatie in de betrokken branche als een vaststaand gebruik wordt aanvaard. Zo'n objectief en normatief criterium heeft de voorkeur (zie bij DIRIX en DE CORTE, *Zekerheidsrechten*, 2006, 410, nr. 587).

b. Positie van de koper

649 De aanspraken van de revindicant die beweert de goederen van de beslagene gekocht te hebben terwijl deze laatste verder in het bezit is gebleven, kunnen echter niet steeds worden ingewilligd. De tegenwerpelijheid van de eigendomsoverdracht aan derden bij verkoop van lichamelijke roerende goederen wanneer de koper verder in het bezit is gebleven, is omstreden (zie hierover rechtsvergelijkend: M. WAELBROECK, *Le transfert de la propriété dans la vente d'objets mobiliers corporels en droit comparé*, Brussel, 1961; L.P.W. VAN VLIET, *Transfer of movables*, Nijmegen, 2000; J.P. CHAZAL en S. VINCETTE, "Le transfert de propriété par l'effet des obligations dans le Code civil", *Rev.trim.dr.civ.* 2000, 477-506). De meerderheidsopvatting houdt vast aan de overdracht zowel *inter partes* als ten aanzien van derden door de loutere wilsovereenstemming.

Volgens een gedeelte van rechtsleer en rechtspraak is de eigendomsoverdracht eerst tegenwerpelijk aan de beslagleggende schuldeisers van de verkoper na de levering. Blijft de "verkoper" verder in het bezit, dan is het eigendomsrecht van de "koper" niet tegenwerpelijk aan derden, of vloeit hier althans een vermoeden van fraude uit voort (Brussel 7 juni 1979, *Bull.Bel.* 1981, 2612; *RPDB*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 515 e.v.; *Pand.b.*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 803 e.v. *Anders*: Gent 1 september 1986, *TGR* 1986, 63; Luik 8 november 1988, *JLMB* 1989, 148; Gent 27 december 1991, *onuitg.*).

650 Dat de eigendom ten aanzien van derden eerst overgaat bij levering geldt alleszins wanneer die derden over een zakelijk concurrerend recht beschikken (art. 1141 BW). De vraag rijst of schuldeisers die voor het tijdstip van de levering overgaan tot het leggen van beslag hiermee kunnen worden gelijkgesteld. Het beslag verleent weliswaar geen zakelijk recht, maar toch een recht met een zakelijke werking. Verder is aantrekkelijk de opvatting dat die schuldeisers door beslag te leggen hun algemeen pandrecht (art. 7 en 8 Hyp.W.) realiseren. De schuldeisers beschikken aldus over een "stil" pandrecht op alle goederen die de beslagene in detentie heeft (zie hierover nader M.E. STORME, "Overdracht van roerende goederen, vestiging van pandrecht, eigendomsvoorbehoud: een poging tot systematisatie" in *Zakenrecht: geen rustig bezit (W. Delva-cyclus)*, Antwerpen, 1992, 403 e.v.). Zoals de pandhouder wordt ook de beslaglegger beschermd door de regel uit artikel 2279 BW. Zijn goede trouw moet beoordeeld worden op het ogenblik waarop het beslag wordt gelegd. Verder moet die goede trouw "normatief" worden beoordeeld. Aan de revindicatie door de koper van goederen (bv. koopwaren) waarvan mag worden aangenomen dat de verkoop plaatsvond in de normale activiteiten van de beslagene (bv. door een handelaar), mag de regel van artikel 2279 BW niet in de weg staan. Het aldus normatief beschouwde goede trouw-vereiste noopt de schuldeisers zich hierbij neer te leggen. De revindicatie zal in zo'n geval dus slagen op voorwaarde dat de koper het bestaan van de anterieure koopovereenkomst kan bewijzen. Bij vroegere transacties die niet kaderen in een normaal beheer van het vermogen (bv. de verkoop van een inboedel door een particulier) moet artikel 2279 BW

aan de schuldeisers te hulp komen. Verder kan de eis worden gesteld van het bewijs van betaling (arg.: art. 17 Faill.W.).

B. PROCEDURE

651 De revindicant dagvaardt voor de beslagrechter: de beslaglegger en de beslagene, met aanzegging aan de instrumenterende gerechtsdeurwaarder (zie nader W. DE SMET, “De vormvereisten bij revindicatie van in beslag genomen goederen”, *RW* 1973-74, 2127 e.v.; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie mobilière*, nr. 211 e.v.).

De dagvaarding kan enkel uitgaan van diegene die beweert eigenaar te zijn van de in beslag genomen goederen. De beslagene kan bezwaarlijk de goederen revindiceren (Beslagnr. Luik 6 juli 1988, *Jur.Liège* 1988, 1368). Enkel de eigenaar kan de beslagen goederen revindiceren (*Pand.b.*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 716). Een revindicatievordering kan evenmin worden ingesteld voor rekening van een derde (*anders*: Beslagnr. Hoei 16 juni 1986, *Jur.Liège* 1986, 508).

De revindicatieprocedure is een onplitsbaar geding. Derhalve moet wanneer een of meerdere partijen verstek laten, toepassing worden gemaakt van artikel 735, § 5 (zie boven, nr. 98). Ook in hoger beroep moeten de drie partijen in het geding worden betrokken. Een hoger beroep door de beslagene dat niet ook is gericht tegen de revindicant is niet ontvankelijk. Een latere vrijwillige tussenkomst kan dit niet verhelpen (Luik 16 december 2004, *JLMB* 2005, 1698).

Het hoger beroep hoeft niet te worden aangezegd aan de optredende gerechtsdeurwaarder (Antwerpen 9 november 1981, *RW* 1983-84, 442).

Het faillissement van beslagene heeft geenszins tot gevolg dat de revindicatie zonder voorwerp wordt (Luik 15 december 2005, *Rev.fac.dr.Lg.* 2006, 459 met noot E. LEROY).

De andere beslagleggers worden onder de zorg van de griffier op de hoogte gebracht bij gerechtsbrief met de uitnodiging om te verschijnen (art. 1514, derde lid).

Het vonnis wordt geacht ten aanzien van alle partijen op tegenspraak te zijn gewezen. De in het ongelijkgestelde partij wordt indien daartoe grond bestaat, veroordeeld tot schadevergoeding (art. 1514, vierde lid).

Wordt de revindicatievordering gegrond verklaard, dan vallen de proceskosten ten laste van de beslaglegger als executiekosten (Luik 17 november 2003, *JLMB* 2005, 408).

Wordt de zaak behandeld zoals in kort geding, dan treedt de beslagrechter ter zake op als bodemrechter. Hij beslist ten gronde over de eigen-

domsaanspraken (W. DE SMET, *a.w.*, *RW* 1973-74, 2135, nr. 20). Hij is dan ook zoals een bodemrechter gebonden door de regel “le criminel tient le civil en état” (Beslagr. Antwerpen 28 maart 1986, *RW* 1986-87, 613).

De vraag of de beschikking van de beslagrechter van rechtswege uitvoerbaar bij voorraad is, wordt meestal bevestigend beantwoord (Beslagr. Antwerpen 30 december 1982, *t.a.p.*; *Rép.not.* “La saisie mobilière”, nr. 293; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie mobilière*, nr. 235. *Anders*: Beslagr. Turnhout 25 maart 1982, *RW* 1983-84, 304 met noot LAENENS).

Het door de wet van 29 mei 2000 vernieuwde artikel 1514 bepaalt dat de revindicatievordering de vervolging schorst (tweede lid). Ook al is de nieuwe bepaling nog niet in werking getreden, dan wordt artikel 1514 thans reeds anticipatief zo uitgelegd.

De vraag of de revindicatievordering een schorsende werking heeft, was voor de wet van 29 mei 2000 omstrede (in een bevestigende zin o.m. Beslagr. Antwerpen 30 december 1982, *RW* 1983-84, 307; CHABOT-LEONARD, *a.w.*, 255; G. DE LEVAL, “La saisie-exécution mobilière”, *TPR* 1980, (309), 328-329). Tegen een dergelijke schorsing werd een beroep gedaan op overwegingen van praktische aard en op het beginsel dat een uitvoerbare titel niet vatbaar is voor schorsing behoudens een wettelijke bepaling in die zin (zie de vorige editie van dit werk).

Door een eventueel hoger beroep tegen de beschikking van de beslagrechter dat de revindicatievordering afwijst, wordt de tenuitvoerlegging niet verder geschorst. De beslaglegger mag na een afwijzende beschikking van de beslagrechter de vervolging op eigen risico voortzetten. Dit vloeit voort uit het beginsel dat de beslissingen van de beslagrechter uitvoerbaar zijn bij voorraad (zie in dezelfde zin voor het Franse recht: Cass. fr. 27 april 2000, *Bull.* 2000, II, nr. 69 en *Rev.trim.dr.civ.* 2000, 642-643 met bespr. PERROT).

Het nieuwe artikel 1514 voorziet ook in een publiciteit. De gerechtsdeurwaarder stelt ten laatste op de eerstvolgende werkdag het bestand van berichten in kennis van de vordering, zodat het bericht van beslag kan vervolledigd worden. Na de uitspraak zendt de griffier aan het bestand van berichten het beschikkend gedeelte van het vonnis of arrest dat over de vordering uitspraak doet (art. 1514, vijfde en zesde lid).

652 De dagvaarding vermeldt op straffe van nietigheid de eigendomsbewijzen waarop de revindicant wenst beroep te doen (bv. Luik 12 november 1998, *JLMB* 1999, 746). Deze eigendomsbewijzen moeten voldoende precies worden geformuleerd teneinde de beoordeling door de beslaglegger mogelijk te maken (Luik 9 januari 1986, *Jur.Liège* 1986, 149; Beslagr. Brussel 19 december 1988, *JLMB* 1988, 175). De loutere bewering dat de revindicant eigenaar is, of dat hij aanbiedt zulks te bewijzen, is ter zake onvoldoende (Brussel 22 januari 1972, *RW* 1971-72, 1888). Hetzelfde geldt voor de vermeld-

ding dat de eigendomsbewijzen te gelegener tijd ter kennis van de rechtbank zullen worden gebracht (Luik 22 juni 1977, *Bull.Bel.* 1982, 248).

De nietigheid van de dagvaarding moet echter ingeroepen worden *in limine litis* en de beslagleggende schuldeiser moet een belangenkrenking kunnen aantonen (W. DE SMET, *a.w.*, *RW* 1973-74, 2136. Luik 10 november 1982, *Jur.Liège* 1983, 89; Luik 9 januari 1986, *t.a.p.*; Beslagr. Brussel 19 december 1988, *t.a.p.*). Terecht werd beslist dat zo'n belangenkrenking in de regel mag worden vermoed: door het niet-vermelden van de eigendomsbewijzen wordt de beslaglegger overgeleverd aan de willekeur van de eiser, aangezien hij de gegrondheid van diens aanspraken zelfs niet bij benadering kan toetsen en niet kan beoordelen met welk risico hij de uitvoering kan verderzetten (Beslagr. Leuven 24 februari 1987, *Bull.Bel.* 1989, 1123).

In ieder geval zullen eigendomsbewijzen niet mogen aangewend worden wanneer die niet in de dagvaarding zijn vermeld (Brussel 22 februari 1972, *RW* 1971-72, 1888; Gent 9 juni 1987, *Bull.Bel.* 1988, 1909; in de dagvaarding werd enkel gesteund op eigendomsverkrijging door erfopvolging; inroepen van een overeenkomst is ontoelaatbaar). Onder eigendomsbewijzen worden bedoeld: rechtsfeiten of rechtshandelingen die van aard zijn dit eigendomsrecht te bewijzen (bv. koop, schenking, bezit ...) en de bewijsmiddelen die men daartoe zal aanwenden (geschriften, getuigen ...). Deze gegevens moeten zoals gezegd voldoende nauwkeurig omschreven zijn, teneinde de beslaglegger toe te laten de gegrondheid van de aanspraken te evalueren.

De revindicant mag wel nog "aanvullende" bewijzen leveren (Gent 9 juni 1987, *Bull.Bel.* 1988, 1909; Beslagr. Brussel 30 januari 1989, *JLMB* 1989, 859. Zie ook Gent 29 juni 1999, *RW* 2000-01, 518 met noot VAN DAMME). Zo kan de revindicant die steunt op een koopovereenkomst die in de dagvaarding voldoende precies omschreven is en waarvan als bewijs enkel een factuur wordt vermeld, dit bewijs later nog aanvullen met andere elementen (bestelbon, betalingsbewijzen enz.). Ook kan hij voor het bewijs van een overeenkomst bijkomend bewijs door getuigen aanbieden, wanneer hij zich in de dagvaarding dit recht had voorbehouden (Gent 9 juni 1987, *t.a.p.*).

Een revindicatievordering die lichtzinnig wordt uitgebracht kan aanleiding geven tot schadevergoeding wegens procesmisbruik. Dit is duidelijk het geval wanneer het louter de bedoeling is om de tenuitvoerlegging te verhinderen en bij collusie (bv. Bergen 21 oktober 1997, *JT* 1998, 497).

C. BEWIJS

653 Het eigendomsbewijs mag geleverd worden door alle middelen rechtens, vermoedens inbegrepen (o.m. Brussel 15 januari 1975, *RW* 1974-75, 1954; vermoeden dat schilderijen toebehoren aan de echtgenote van de debiteur die beroepskunstenaar is; Brussel 19 juni 1975, *Pas.* 1976, II, 80; Luik 13 januari 1984, *Jur.Liège* 1984, 111). Deze problematiek is de bron van heel wat casuïstiek. Uitgangspunt is artikel 2279 BW. Uit de principes die aan die bepaling ten grondslag liggen, kan worden afgeleid dat de schuldeisers ervan mogen uitgaan dat de roerende lichamelijke goederen in het bezit van hun debiteur deze ook effectief toebehoren. De bewijsfunctie van artikel 2279 BW geldt ook ten gunste van de schuldeiser van de bezitter (*RPDB*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 104 e.v.; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie mobilière*, nr. 234. Bv. Rb. Antwerpen 11 mei 1998, *RW* 1998-99, 787. Vgl.

Beslagr. Brussel 26 maart 1986, *Ann.dr.Liège* 1987, 45 met noot BURTON). Het staat aan de ware eigenaar dit vermoeden te ontcrachten door aan te tonen dat het bezit van de debiteur ondeugdelijk is, want behept door gebreken.

654 De beslagleggende schuldeiser geldt niet als rechtsverkrijger van de beslagene (zie boven, nr. 51). Hij moet dus, ook wat zijn bewijsrechterlijke positie betreft, worden beschouwd als een "derde" ten aanzien van de door de beslagene gesloten overeenkomsten.

655 Zoals gezegd, kan dit bewijs geleverd worden door alle middelen rechtens. Het getuigenbewijs is dus niet uitgesloten (Beslagr. Brugge 17 februari 1987, *Bull.Bel.* 1989, 642; getuigenbewijs kan enkel betrekking hebben op de identificatie van de in beslag genomen goederen). De te bewijzen feiten en de bewijsmiddelen moeten echter in de dagvaarding worden vermeld (zie boven, nr. 587). Een bewijs door middel van getuigen kan niet worden aangewend, wanneer de revindicant zich dit recht niet heeft voorbehouden in de dagvaarding (Brussel 22 februari 1972, *RW* 1971-72, 1888). Verder is het zo dat de beslagrechter oordeelt over de opportuniteit van een aanbod van het bewijs door getuigen. De rechter kan zo'n aanbod afwijzen wanneer hij van oordeel is dat het tegendeel door feitelijke vermoedens is komen vast te staan (Cass. 18 mei 1981, *RW* 1981-82, 2164). De revindicant heeft zijn recht op het bewijs door getuigen "verwerkt" wanneer hij hierop een beroep doet nadat hij de zaak zeven jaar op rol heeft laten sluimeren (Beslagr. Hasselt 30 juni 1987, *Bull.Bel.* 1989, 643. Over die problematiek in het algemeen M.E. STORME, "Goede trouw in geding en bewijs", *TPR* 1990, 353 e.v.).

Ook met vermoedens zal de rechter rekening houden, bv. gelet op de aard en de waarde van de goederen. Aldus kan hij oordelen dat het ongeloofwaardig voorkomt dat de revindicant om iemand uit de nood te helpen een diepvries, twee radio's e.d.m. ter beschikking heeft gesteld (Antwerpen 15 december 1986, *Bull.Bel.* 1989, 1118).

656 De revindicant moet bewijzen dat hij eigenaar is op het ogenblik van het beslag. Dat hij ooit eigenaar is geweest, is niet dienend (Beslagr. Luik 24 maart 1986, *Ann.dr.Liège* 1987, 44). Deze problematiek kan aan de orde zijn wanneer er onzekerheid bestaat over de titel op grond waarvan de beslagene de goederen in zijn bezit heeft (bv. schenking).

Het bewijs kan geleverd worden door aankooptitels (facturen, bestelbons) met bijhorende betalingsbewijzen, bescheiden van openbare diensten, verzekeringspolissen, e.d.m. De stukken moeten geenszins noodzakelijk een vaste datum hebben (Brussel 18 december 1973, *T.Not.* 1974, 175 en *Pas.* II, 63; Brussel 8 januari 1974, *Pas.* 1974, II, 86; Brussel 30 juni 1982, *JT* 1984, 412; Luik 13 januari 1984, *Jur.Liège* 1984, 111; Beslagr. Hoei 21 januari 1981, *Jur.Liège* 1981, 195; Beslagr. Brussel 21 maart 1989, *JLMB* 1989, 1220. *Anders:* Luik 22 april 1981, *Jur.Liège* 1981, 343; Luik 16 januari 1986, *Bull.Bel.* 1987, 1204; Beslagr. Luik 8 maart 1978, *Jur.Liège* 1978, 10). De beoordeling van het aangevoerde bewijs wordt overgelaten aan het "oordeel en het beleid" van de rechter die over een ruime appreciatiebevoegdheid beschikt (Brussel 19 juni 1975, *Pas.* 1976, II, 80; Beslagr. Doornik 6 november 1987, *JLMB* 1988, 300). Een element in de beoordeling is nochtans wel het tijdstip waarop de stukken werden opgemaakt, bv. in een als "verdacht" te beschouwen periode (zie bv. Luik 8 november 1988, *JLMB* 1989, 148; verkoop door beslagene ten tijde van de dagvaarding; Beslagr. Hoei 26 januari 1981, *Jur.Liège* 1981, 195; een inventaris gevoegd bij een huurovereenkomst m.b.t. een appartement geregistreerd in *tempore non suspecto*, evenals: Luik 5 december 1985, *Jur.Liège* 1986, 315; huwelijkscontract van na het veroordelend vonnis).

Aldus zal geloof worden gehecht aan een factuur uitgaande van een gevestigde handelaar (Beslagr. Luik 26 maart 1986, *Jur.Liège* 1986, 502) of van een onderneming die geacht wordt een regelmatige boekhouding te voeren (Beslagr. Luik 17 juni 1985, *Jur.Liège* 1985, 560). Daarentegen wordt het bewijsvermoeden van artikel 2279 BW niet ontcracht door "facturen" en onderhandse geschriften uitgaande van particulieren (Luik 5 december 1985, *Jur.Liège* 1986, 314;

Beslagr. Luik 17 juni 1985, *t.a.p.*) of door geschreven verklaringen of getuigenissen van particulieren (Brussel 18 december 1973, *t.a.p.*; Antwerpen 15 december 1986, *Bull.Bel.* 1989, 1118; Beslagr. Luik 26 maart 1986, *t.a.p.*). Dat dergelijke geschriften een vaste datum zouden hebben, verhoogt de bewijswaarde ervan niet (Beslagr. Luik 8 maart 1978, *Jur.Liège* 1978, 10). Is eveneens problematisch: een zeer oude factuur, aangezien de vervanging van de goederen in de tussentijd aannemelijk is (Beslagr. Luik 15 april 1986, *Jur.Liège* 1986, 491).

657 Het bewijs wordt in beginsel ook niet geleverd door onderhandse geschriften opgesteld in de verhouding tussen de revindicant en de beslagene waaruit moet blijken dat de beslagen goederen werden verhuurd, in bruikleen gegeven e.d.m. Dergelijke stukken die in feite neerkomen op eigen verklaringen, zien enkel op de verhouding tussen de partijen. Zij leveren in die verhouding het bewijs van een persoonlijke teruggaveverplichting, maar strekken niet tot het bewijs van eigendom *erga omnes* (o.m. Gent 25 januari 1993, *Pas.* 1993, II, 48). Dat dergelijke geschriften in authentieke vorm opgesteld of geregistreerd werden, verhoogt hun bewijswaarde niet (Antwerpen 23 april 1979, *Bull.Bel.* 1981, 1232; Beslagr. Luik 8 maart 1978, *Jur.Liège* 1978, 10; Beslagr. Gent 9 april 1984, *TGR* 1986, 61; Beslagr. Antwerpen 8 november 1988, *onuitg.*). Dergelijke overeenkomsten komen zeer verdacht voor wanneer nagenoeg de volledige huisraad voor onbepaalde tijd ter beschikking wordt gesteld en niet wordt verduidelijkt hoe de beslagene vóór de bruikleengeving was gehuisvest (Beslagr. Antwerpen 14 mei 1990, *Bull.Bel.* 1992, 249). Eveneens moet acht worden geslaan op het tijdstip waarop dergelijke overeenkomsten tot stand komen (*Pand.b.*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 798 e.v. Zie bv. Antwerpen 22 mei 1994, *Not.Fisc.M.* 1995, 24).

Om dezelfde reden kan ook geen betekenis worden gehecht aan een notariële schenkingsakte van de blote eigendom van de gerevindiceerde goederen (Gent 19 november 1986, *TGR* 1986, 62). Hetzelfde geldt voor een inventaris opgesteld in het raam van een echtscheidingsprocedure; een dergelijk stuk is op zich beschouwd ontoereikend, maar moet worden aangevuld met andere bewijsmiddelen (Beslagr. Gent 18 juni 1984, *TGR* 1985, 18). Een inventaris opgemaakt door een gerechtsdeurwaarder op loutere verklaring van de revindicant, kan niet gelden als een afdoend eigendomsbewijs (Beslagr. Antwerpen 20 februari 1989, *Bull.Bel.* 1991, 2903).

Dat blijktens zo'n overeenkomst de beslagene de goederen aan de revindicant zou hebben verkocht, maar verder in het bezit is gebleven, is vaak problematisch (zie boven, nr. 635).

D. BIJZONDERE GEVALLEN

1. Feitelijk samenwonenden

658 De revindicatie wordt veelal ingesteld door iemand die met de beslagene samenwoont. Deze problematiek speelt voornamelijk in concubinaatverhoudingen. Volgens het Hof van Cassatie moeten ingeval de samenwoners hun goederen hebben vermengd, de schuldeisers van een van beiden, deze niet

onderscheiden. De schuldeisers kunnen dus zonder meer alle goederen uitwinnen, tenzij de partner die geen schuldenaar is zijn exclusieve eigendom bewijst (Cass. 10 juni 1976, *Arr.Cass.* 1976, 1135, *RW* 1976-77, 601, *T.Not.* 1976, 283 en *Pas.* 1976, I, 1101. In gelijke zin o.m. Luik 23 december 1993, *Bull.Bel.* 1994, 2276; Gent 16 november 1993, *RW* 1994-95, 30; Gent 25 januari 1993, *Pas.* 1993, II, 48; Luik 29 november 1990, *Pas.* 1991, II, 79; Rb. Turnhout 4 november 1993, *TBBR* 1994, 524; Beslagr. Luik 8 maart 1978, *Jur.Liège* 1978, 10. Zie ook E. DIRIX, "Vermogensrechtelijke aspecten van het concubinaat" in P. SENAËVE (ed.), *Concubinaat*, Leuven, 1992, 207 e.v.; A. VAN ROYEN, "Roerende goederen van concubinerenden: vermogenssamenstelling, beslag, rechten van de schuldeisers", *T.Not.* 1993, 387 e.v.). In dergelijke gevallen zal de revindicant niet kunnen bogen op het eigen bezit, aangezien dit dubbelzinnig is (Brussel 21 november 1977, *Bull.Bel.* 1988, 854; Beslagr. Antwerpen 11 maart 1971, *RW* 1970-71, 1966; Beslagr. Doornik 6 november 1987, *JLMB* 1988, 300).

Het bewijs mag geleverd worden door alle middelen rechtens. M.b.t. eigendomsbewijzen die dateren van tijdens het samenwonen, zal bovendien moeten overtuigend gemaakt worden dat de revindicant de goederen met eigen penningen heeft betaald (of althans heeft kunnen betalen).

In de rechtsleer wordt ervoor gepleit om het toepassingsgebied van artikel 1468, tweede lid BW uit te breiden tot concubinaatverhoudingen. Vanuit die optiek worden de goederen waarop de exclusieve eigendom van geen der partners kan worden aangetoond, geacht in onverdeeldheid te zijn waarin ieder van hen in beginsel een gelijk aandeel heeft (A. HEYVAERT, "Civielrechtelijke aspecten van gezinnen zonder huwelijk", *TPR* 1985, (21) 59, nr. 69 e.v.; A. HEYVAERT, "Bezit geeft verscheidene titels", *TPR* 1983, (169) 193, nr. 34 e.v.).

Dit is inmiddels gebeurd voor de wettelijk samenwonenden op wie de regel uit artikel 1468, tweede lid BW van toepassing is (art. 1478 BW).

659 De gemeenrechtelijke leer zoals uiteengezet door het Hof van Cassatie is van toepassing op andere gevallen: inwonende ouders *c.q.* kinderen, samenlevende familieleden, zaakvoerder wonend op de zetel van de vennootschap, vennootschappen die op dezelfde plaats gevestigd zijn e.d.m.

Er moet echter wel sprake zijn van boedelvermenging. Dit is niet het geval wanneer het gaat om een kortstondig samenleven zonder bestendig karakter (Beslagr. Brussel 26 september 1985, *JT* 1986, 441) of wanneer het louter gaat om een gedogen (Gent 5 februari 1976, *RW* 1975-76, 2497: bij familie inwonende debiteur).

660 Zal in al deze gevallen de revindicant, zoals gezegd geen steun vinden in het eigen bezit, dan kunnen wel bepaalde vermoedens spelen. Zo bv. de omstandigheid dat de debiteur niet over eigen inkomsten beschikt waardoor het

onaannemelijk wordt dat hij zich die goederen heeft kunnen aanschaffen (Luik 13 januari 1984, *Jur.Liège* 1984, 111). In geval van beslag bij een ouder die onderdak verschaft aan een door schuldenaars achtervolgd kind: het vermoeden dat die ouder niet heeft gewacht tot de zoon of dochter bij hem introk om zich meubelen en huisraad aan te schaffen (Beslagr. Antwerpen 13 juni 1989, *onuitg.*; Beslagr. Antwerpen 9 oktober 1990, *RW* 1990-91, 477. Voor dergelijke gevallen ook nog Luik 25 juni 1992, *JLMB* 1993, 261; Luik 16 december 1985, *Jur.Liège* 1986, 151; Beslagr. Antwerpen 6 oktober 1975, *RW* 1975-76, 1638; *RPDB*, tw. *Saisie-exécution*, nr. 472).

2. Echtgenoten

661 Hoe dient deze problematiek zich aan tussen echtgenoten? Betreft het echtgenoten gehuwd onder het wettelijk stelsel dan kunnen persoonlijke schuldeisers enkel verhaal uitoefenen op de eigen goederen van de echtgenootdebiteur en niet op gemeenschapsgoederen (zie boven, nr. 126). Krachtens artikel 1405, 4° BW worden alle goederen waarvan niet bewezen is dat ze eigen zijn, vermoed gemeenschappelijk te zijn. Op de schuldeiser rust dan het bewijs van de persoonlijke eigendom. Of hij zich hiertoe moet schikken naar het bepaalde in artikel 1399, tweede lid BW wordt betwist. Een redelijke interpretatie is dat de schuldeiser niet in een slechtere positie mag verkeren als zijn debiteur en het bewijs mag leveren volgens artikel 1399, derde lid BW: door alle middelen (zie boven, nr. 126).

Gemeenschappelijke schulden kunnen verhaald worden op het eigen vermogen van elk der echtgenoten zowel als op het gemeenschappelijk vermogen. Op de eigen goederen van de niet-contracterende echtgenoot mag echter geen verhaal worden uitgeoefend in de gevallen van artikel 1414, tweede lid BW (o.m. beroepsschulden). De echtgenoot zal het bewijs van eigendom enkel mogen leveren volgens artikel 1399 BW (Cass. 3 november 1988, *Arr.Cass.* 1989-90, nr. 133 en *Pas.* 1989, I, 239).

662 Zijn de echtgenoten gehuwd onder het stelsel van scheiding van goederen, dan geldt eveneens een vermoeden van onverdeelde eigendom (art. 1468, tweede lid BW). De andere echtgenoot zal hetzij de verdeling kunnen vorderen (Beslagr. Brussel 21 maart 1989, *JLMB* 1989, 1220) hetzij genoegnemen met de helft van de prijs der uitgewonnen goederen of revindiceren indien hij het eigen karakter van de in beslaggenomen goederen kan bewijzen. Dit bewijs moet geleverd worden volgens artikel 1399, tweede lid BW.

Een dergelijk afdoend bewijs wordt in de eerste plaats geleverd door een boedelbeschrijving. Te denken valt aan een boedelbeschrijving in het kader van een echtscheidingsprocedure in een vorig huwelijk of naar aanleiding van een nalatenschap waartoe een der echtgenoten gerechtigd was. Verder kan het bewijs worden geleverd aan de hand van titels met vaste dagtekening: authentieke akten of geregistreerde onderhandse akten. Ook hier wordt algemeen

aangenomen dat deze geschriften een omkering van de bewijslast tot gevolg hebben. Verder noemt de wet nog andere documenten, nl. bescheiden van een openbare dienst of vermeldingen in regelmatig gehouden registers, bescheiden of borderellen door de wet opgelegd of door het gebruik bekrachtigd. Hiervan wordt door rechtsleer en rechtspraak aangenomen dat de bewijswaarde door de rechter vrijelijk kan geapprecieerd worden, rekening houdend met de omstandigheden van de zaak zoals de financiële mogelijkheden van de echtgenoten, het tijdstip e.d.m.

In de rechtspraak en rechtsleer bestaat vooral controversie over de bewijswaarde van authentieke akten en onderhandse akten met vaste datum die worden opgesteld in de verhouding tussen echtgenoten. Deze discussie is vooral toegespitst op vermeldingen in het huwelijkscontract en de verwijzing in het huwelijkscontract naar een bijgevoegde lijst waarin wordt aangeduid welke goederen aan de echtgenoten toekomen. Volgens een gedeelte van rechtspraak en rechtsleer is deze bewijsvoering niet afdoende. Er anders over oordelen, zou de regels betreffende de bewijsvoering schenden aangezien het louter gaat om eenzijdige verklaringen die volstrekt oncontroleerbaar zijn (o.m. Brussel 22 februari 1972, *RW* 1971-72, 1888 en *T.Not.* 1973, 109; Luik 5 december 1985, *Jur.Liège* 1986, 314; Antwerpen 28 april 1993, *RW* 1993-94, 1362 met noot DIRIX; Rb. Brussel 10 oktober 1995, *RW* 1996-97, 1071. Zie ook K. BROECKX, "De beoordeling van eigendomsaanspraken bij revindicatie", *Not.Fisc.M.* 1995, 27 e.v.). Dergelijke vermeldingen in het huwelijkscontract hebben slechts de bewijswaarde die de rechter daaraan, gelet op de concrete omstandigheden, meent te moeten toekennen; zij hebben dus niet onvermijdelijk een omkering van de bewijslast tot gevolg ten nadele van de schuldeisers. Hierbij wordt dus toepassing gemaakt van de gemeenrechtelijke regeling. De rechter kan de waarde van deze akte dus vrijelijk appreciëren. Aldus kan hij gelet op de concrete omstandigheden van de zaak beslissen om er toch mee rekening te houden; bijvoorbeeld wanneer zij werden opgesteld in een als onverdacht te beschouwen periode (Beslagr. Antwerpen 19 september 1989, *T.Not.* 1993, 223).

Deze opvatting wordt door een gedeelte van de rechtsleer bestreden. In hoofdzaak wordt hierbij gesteund op de principes betreffende de bewijskracht van authentieke akten. De oprechtheid van de verklaringen van de partijen wordt, in zoverre zij verband houden met de beschikking, vermoed, tot bewijs van het tegendeel. Derden mogen echter het tegenbewijs leveren en zulks met alle middelen rechtens. Hieruit wordt door deze auteurs afgeleid dat de rechter de bewijskracht van de lijst van eigen goederen in het huwelijkscontract niet zonder meer kan terzijde schuiven. Een dergelijke akte heeft immers de omkering van de bewijslast tot gevolg. De schuldeiser zal moeten aantonen dat de verklaringen niet met de werkelijkheid overeenstemmen (H. CASMAN, "Over de bewijskracht van authentieke akten" in *Liber amicorum M. Briers*, Antwerpen, 1993, 27-36; A. VERBEKE, "Revindicatie door de echtgenoot van de beslagen schuldenaar", *T.Not.* 1993, 219 e.v.; H. CASMAN en A. VERBEKE, "Bewijskracht van een lijst van eigen goederen in het huwelijkscontract", *RW* 1994-95, 572-574. Zie in dezelfde zin Y.-H. LELEU, *a.w.*, *RCJB* 1998, 108, nr. 39. Bv. Antwerpen 10 januari 1994, *RW* 1994-95, 571).

De controversie lijkt inmiddels beslecht en de rechtspraak van de hoven van beroep zit thans op dezelfde lijn: een verklaring in een authentieke akte levert nog geen afdoende bewijs op aangezien niemand bij machte is zichzelf een titel te verschaffen (Gent 9 februari 2006, *Rev.not.b.* 2006, 158; Bergen 26 september 2006, *Rev.not.b.* 2006, 162; Brussel 5 juni 2006, *Rev.not.b.* 2006, 164; Antwerpen 17 juni 2003, *NJW* 2004, 164).

De praktische gevolgen van deze verschillende benadering mogen echter ook niet worden overschat. De schuldeisers mogen immers steeds het bewijs leveren dat de echtgenoten slechts een schijnvertoning hebben opgevoerd en over deze akte heen stappen. Het bewijs van simulatie mag immers geleverd worden met alle middelen rechtens, vermoedens inbegrepen. De vermeldingen in het huwelijkscontract zullen als een schijnakte worden terzijde geschoven wanneer niet aannemelijk wordt gemaakt dat de revindicant ten tijde van het huwelijk over de nodige geldmiddelen beschikte om zich deze goederen aan te schaffen. De echtgenoten zullen zich niet kunnen beperken tot het verweer dat de stelling van de schuldeisers onjuist is. In het moderne bewijsrecht wordt

voor de verdeling van de bewijslast immers rekening gehouden met de vraag wie ter zake de meest gerede partij is. De bewijslast moet dan worden gelegd op diegene die een betere kennis heeft van de feiten die voor de bewijsvoering van belang zijn en het gemakkelijkst het bewijs kan leveren.

Het bewijs kan tegenover derden niet geleverd worden door de werking van conventionele bewijsregels vervat in het huwelijkscontract (bv. vermoedens van mede-eigendom of exclusieve eigendom). Algemeen wordt aangenomen dat deze bedingen enkel een interne werking hebben en niet aan derde-schuldeisers kunnen worden tegengeworpen (Luik 5 december 1985, *JLMB* 1986, 324; Kh. Brussel 29 oktober 1991, *TBH* 1992, 320; Beslagr. Brussel 2 juni 1986, *RTDF* 1988, 176. Zie hierover H. TIELEMANS, "Het huwelijk van de schuldenaar. Een ongelukstijding voor de schuldeiser?", *TPR* 1981, (301) 330, nr. 34 e.v.).

Omgekeerd kunnen derden dergelijke bedingen wel in hun voordeel invoeren.

3. *Wettelijk samenwonenden*

663 Op wettelijk samenwonenden is de regel uit artikel 1468, tweede lid BW van toepassing (art. 1478 BW). De goederen waarvan geen van beide wettelijk samenwonende de eigendom kan bewijzen, worden geacht in onverdeeldheid te zijn.

4. *Rechtspersonen*

664 Dergelijke vermoedens kunnen ook spelen in de verhouding tussen een fysieke persoon en zijn vennootschap. Van goederen die geheel vreemd zijn aan het maatschappelijk doel en uit hun aard enkel bestemd kunnen zijn voor het privégebruik door fysieke personen, is het niet aannemelijk dat zij aan de revindicerende vennootschap toebehoren (bv. Beslagr. Brussel 15 maart 1989, *JLMB* 1989, 672; Beslagr. Dendermonde 7 december 1993, *Bull.Bel.* 1996, 1074). Een vordering tot onttrekking kan bezwaarlijk uitgaan van een firma of vennootschap waarvan de achterman de beslagene zelf is (Beslagr. Kortrijk 25 april 1994, *T.Not.* 1995, 294. Zie ook Antwerpen 23 februari 1994, *Not.-Fisc.M.* 1995, nr. 1, 24, noot BROECKX). Wanneer de fysieke persoon de rechtspersoonlijkheid van de vennootschap niet respecteert, hoeven derden dat ook niet te doen. Hetzelfde geldt wanneer tussen de revindicerende vennootschap en beslagen vennootschap boedelvermenging bestaat (bv. Beslagr. Gent 29 april 2008, *RW* 2008-09, 33). Tot de doorbraak van de rechtspersoonlijkheid mag echter niet te lichtvaardig worden besloten (zie Cass. 24 juni 2005, www.juridat.be; Antwerpen 9 november 1981, *RW* 1983-84, 442; Beslagr. Antwerpen 20 december 1988, *RW* 1989-90, 23; Beslagr. Brussel 15 maart 1989, *t.a.p.*).

AFDELING IV

EVENREDIGE VERDELING

§ 1. Algemeen

A. BEGRIP

665 Het doel van de executie is de voldoening van de beslagleggende schuldeiser. Doen meerdere schuldeisers hun aanspraken gelden, dan ontstaat er een situatie van samenloop en moet de opbrengst van de verkoop tussen hen verdeeld worden naar evenredigheid van hun respectievelijke schuldvorderingen, tenzij er tussen hen wettige redenen van voorrang bestaan (art. 8 Hyp.W.). Is er geen situatie van samenloop omdat er slechts een schuldeiser aantreedt, zal eveneens een vereffening moeten plaatsvinden, nl. de verdeling tussen de schuldeiser en de beslagene van de opbrengst.

De procedure van de verdeling van het provendu na roerend beslag wordt *evenredige verdeling* genoemd en wordt geregeld door de artikel 1627 e.v. Deze procedure ontleent haar naam aan het feit dat na de betaling van de bevoorrechte schuldeisers, de resterende opbrengst onder de overige schuldeisers wordt verdeeld naar evenredigheid van hun vordering (R. DE CORTE, "Samenloop van preferente aanspraken", *TPR* 1983, 213 e.v.; J. LINSMEAU, "Le concours, les saisies multiples et leurs solutions" in *Les voies conservatoires et d'exécution*, 304; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La distribution par contribution et l'ordre*, nr. 4).

Deze verdeling wordt toevertrouwd aan de gerechtsdeurwaarder. In beginsel heeft de verdeling in der minne plaats. Blijkt dit niet mogelijk te zijn, dan worden de zwaarigheden voor de beslagrechter gebracht die hierover uitspraak doet en de tabel van de verdeling der gelden afsluit.

Een verdeling zonder naleving van de procedure is mogelijk, maar vereist de instemming van alle betrokkenen. Een dergelijke "minnelijke" werkwijze moet in beginsel worden ontraden (*RPDB*, Compl. VIII, tw. *La distribution par contribution et l'ordre*, nr. 21).

B. TOEPASSINGSGBIED

666 De procedure van evenredige verdeling is van toepassing op elke verdeling van de opbrengst van een roerend beslag.

Van geen belang is de omstandigheid dat er slechts één schuldeiser aantreedt. Zoals gezegd moet ook dan nog een verdeling gebeuren tussen schuldeiser en debiteur (Beslagr. Brussel 23 december 1988, *RW* 1989-90, 994. *Anders:*

RPDB, tw. *Distribution par contribution*, nr. 2; *Rép.not.*, “Distribution par contribution”, nr. 6).

Evenmin relevant is de voorwaarde dat de opbrengst onvoldoende is om alle schuldeisers te voldoen. Voor een gedeelte van de rechtsleer geldt de ontoereikendheid van het provenu wel als voorwaarde (*RPDB*, tw. *Distribution par contribution*, nr. 3; *Rép.not.*, “Distribution par contribution”, nr. 6). Ten onrechte evenwel. Of de opbrengst voldoende is, kan niet op voorhand worden vastgesteld. Men kan daarom het toepassen van de procedure van evenredige verdeling niet laten afhangen van een nog onzekere gebeurtenis. Overigens wordt in het algemeen voor het ontstaan van een situatie van “samenloop” niet de eis gesteld dat het vermogen van de debiteur ontoereikend zou zijn.

De procedure van evenredige verdeling is ook van toepassing na uitvoerend beslag onder derden (zie verder, nr. 829).

De procedure van evenredige verdeling kan in geen geval gevolgd worden na beslag op onroerend goed. Ook niet wanneer er geen hypothecaire of bevoorrechte schuldeisers zijn (*Rép.not.*, “Distribution par contribution”, nr. 7).

C. TAAK VAN DE GERECHTSDEURWAARDER

667 De vereffening en de verdeling worden toevertrouwd aan een bewindvoerder: de gerechtsdeurwaarder. Over de aard van dit vereffeningsoverzicht: zie boven, nr. 132.

Aan deze bewindvoerder wordt de verplichting opgelegd tot het organiseren van samenloop. Bij de evenredige verdeling gaat het om een zgn. “kleine” samenloop. Men spreekt van kleine samenloop wanneer de bewindvoerder bij een deelvereffening enkel bepaalde schuldeisers moet betrekken, dit in tegenstelling tot gevallen van “grote” samenloop waar bij de vereffening van het ganse vermogen van de debiteur (bv. faillissement), de bewindvoerder de taak heeft alle mogelijke schuldeisers op te sporen (R. DE CORTE, *a.w.*, *TPR* 1983, 219, nr. 15). Als uitgangspunt geldt dat een bewindvoerder niet verplicht is tot het organiseren van samenloop, tenzij en in de mate dat dit door de wet wordt opgelegd (zie boven, nr. 30).

668 De gerechtsdeurwaarder moet derhalve in de eerste plaats rekening houden met de effectief samenlopende schuldeisers – d.w.z. diegenen die (uitvoerend of bewarend) beslag hebben gelegd of die verzet hebben gedaan. Het verzet is niet aan bepaalde formaliteiten onderworpen (zie boven, nr. 645).

Een centrale plaats neemt hierbij het bestand van berichten in en de verplichte consultatie ervan door de gerechtsdeurwaarder.

Het komt de gerechtsdeurwaarder niet toe te oordelen over de aanspraken van de schuldeisers die zich aandienen. Hij moet rekening houden met alle verklaringen die hij ontvangt (verslag VAN REEPINGHEN, 584).

669 Vervolgens moet de gerechtsdeurwaarder de samenloop ook uitlokken, door alle schuldeisers die, zelfs op andere goederen van de debiteur, beslag hebben gelegd, uit te nodigen hun schuldvordering bij hem kenbaar te maken. Te dien einde bepaalt artikel 1391, derde lid (en in de toekomst art. 1391, § 2, eerste lid) dat geen procedure van verdeling kan plaatsvinden zonder voorafgaande raadpleging door de gerechtsdeurwaarder van de beslagberichten.

670 Verder moet de gerechtsdeurwaarder rekening houden met de belangen van de *schatkist*. Luidens artikel 442 WIB is hij gehouden ten minste acht dagen voor de verkoop, de ontvanger der belastingen van de woonplaats van de beslagene te verwittigen. De kennisgeving van het bedrag der belastingen door de bevoegde ontvanger bij ter post aangetekende brief uiterlijk daags voor de verkoop geldt als beslag onder derden in handen van de gerechtsdeurwaarder.

De gerechtsdeurwaarder moet ook rekening houden met de schuldeisers die over zekerheidsrechten op de goederen beschikken die onderworpen zijn aan publiciteit. Aldus moet de gerechtsdeurwaarder rekening houden met de pandhouder van de handelszaak wanneer op bestanddelen van die handelszaak wordt beslag gelegd. De inschrijving van het pand stelt die schuldeiser krachtens artikel 9, tweede lid wet inpandgeving handelszaak vrij van het doen van verzet. Hetzelfde geldt voor de onbetaalde verkoper van uitrustingsgoederen (art. 20, 5° Hyp.W.) en de leenmaatschappij met een landbouwvoorrecht (wet 15 april 1884; Gent 2 februari 1988, *RW* 1989-90, 17).

Om evidente redenen zal de gerechtsdeurwaarder ook rekening houden met de aanspraken van een schuldeiser met een vuistpand.

Benevens met deze schuldeisers met wie hij verplicht moet rekening houden, is het de gerechtsdeurwaarder ook geoorloofd andere schuldeisers in de samenloop te betrekken, zonder dat hij daartoe nochtans de verplichting heeft (art. 1627, tweede lid).

Schuldeisers die over preferente aanspraken beschikken op de in beslag genomen goederen kunnen noch het beslag, noch de verdeling tegenhouden. Dit is bv. het geval met de pandhoudende schuldeiser. Zijn retentierecht geldt enkel t.a.v. de debiteur, niet t.a.v. concurrente schuldeisers (zie boven, nr. 581).

671 Uitkeringen die in het raam van de evenredige verdeling werden gedaan aan de samenlopende schuldeisers kunnen niet meer worden ongedaan gemaakt door schuldeisers die werden over het hoofd gezien. Dit alles behoudens bedrog en de hypothese van derdemedepligtigheid.

Een schuldeiser die deze bedragen te goede trouw uit handen van de bewindvoerder heeft ontvangen, mag achteraf niet meer worden verontrust. De gerechtsdeurwaarder kan derhalve van deze schuldeiser niets terugvorderen (Gent 19 april 1994, *RW* 1995-96, 830; Rb. Hasselt 16 november 1992, *Bull.-Bel.* 1996, 1067. Zie daarentegen voor Frankrijk: Cass. fr. 17 november 1992, *D.* 1993, jur., 341 met noot SORTAIS: volgens de annotator is zo'n verhaalsrecht echter enkel verantwoord wanneer, zoals in het gegeven geval, de betaling niet kan toegerekend worden aan enige fout van de bewindvoerder).

Dat de schuldeiser niet meer mag worden verontrust steunt op de vertrouwensleer en strookt met de beginselen van het recht van de ongerechtvaardigde verrijking. De aard van de bewindvoering door de gerechtsdeurwaarder wekt bij de schuldeiser immers het gerechtmatigd vertrouwen van een correcte afhandeling (DIRIX, "De bewindvoerder in het insolventierecht" in *Liber amicorum W. van Gerven*, 530-531, nr. 7).

Om dezelfde reden beschikken de overige schuldeisers evenmin over enig verhaalsrecht op de schuldeisers die wel een dividend hebben ontvangen (Gent 2 februari 1988, *RW* 1989-90, 17. *Anders: RPDB*, Compl. VIII, tw. *La distribution par contribution et l'ordre*, nr. 66). De betaling is overigens niet "zonder oorzaak", zij is nl. een gevolg van de fout van de bewindvoerder (zie ook verder, nr. 829).

Uitkeringen in strijd met de "paritas-regel" brengen enkel de persoonlijke aansprakelijkheid van de bewindvoerder in het gedrang.

§ 2. Procedure

A. UITNODIGING SCHULDEISERS

672 Uiterlijk vijftien dagen na de verkoop of na de inbeslagname van de gelden, verzoekt de gerechtsdeurwaarder de schuldeisers die beslag hebben gelegd of verzet hebben gedaan, de aangifte en het bewijs van hun schuldvordering in hoofdsom, rente en kosten binnen de vijftien dagen op zijn kantoor te doen toekomen, met vermelding van het eventuele voorrecht dat strekt tot zekerheid van die vordering (art. 1627, eerste lid). Dit verzoek wordt aan de schuldeiser gericht bij ter post aangetekende brief aan hun woonplaats, hetzij bij gewone brief aan de gekozen woonplaats met ontvangstbewijs, gedagtekend en ondertekend door de partij of haar lasthebber (art. 1627, derde lid). De termijn van vijftien dagen voor het indienen van de schuldvordering die niet is voorgeschreven op straffe van verval, loopt vanaf de verzending van de aanmaning (verslag VAN REEPINGHEN, I, 584).

Aangezien de termijn van vijftien dagen geen vervaltermijn is, rijst de vraag tot welk ogenblik een schuldeiser – uitgenodigd of niet – zijn schuldvordering kan indienen. In de rechtsleer wordt aangenomen dat de aangifte gedaan na de verzending van het ontwerp van verdeling als laattijdig moet worden be-

schouwd en niet meer in aanmerking komt (F. TOP, *a.w.*, *TPR* 1983, 405, nr. 85; *Rép.not.*, “Distribution par contribution”, nr. 21. *Anders*: J. LINSMEAU, *a.w.*, 306; R. DE CORTE, *a.w.*, *TPR* 1983, 221, nr. 19: na verloop van 15 dagen na de verkoop; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La distribution par contribution et l'ordre*, nr. 76: niet aangemaande schuldeisers kunnen opkomen tot aan het tijdstip van de uitbetaling). In ieder geval moet een aangifte als l a a t t i j d i g worden beschouwd wanneer zij plaatsvindt na het verstrijken van de termijn om tegenspraak te voeren tegen het ontwerp van verdeling (Besl. Charleroi 22 november 1994, *Act.dr.* 1996, 426). Na dat tijdstip moet de verdeling geacht worden definitief te zijn en kan zij niet meer worden opgebroken door laattijdige schuldeisers.

Is na dit tijdstip geen tegenspraak meer mogelijk door een individuele schuldeiser, dan kan evenmin het faillissement van de beslagene nog de verdere afwikkeling van de verdeling in de weg staan (zie boven, nr. 135). De verdeling is definitief en kan dan niet meer door een faillissement worden op de helling gezet (bv. Antwerpen 5 december 1996, *RW* 1997-98, 22). Deze regel geldt ook voor andere gevallen van “grote samenloop”. Aldus kan door een tijdige tegenspraak, de vereffenaar nog bezwaren maken tegen het vereffeningsoverzicht van de gerechtsdeurwaarder (Besl. Luik 20 december 1989, *JLMB* 1991, 87).

B. TOEGELATEN SCHULDEISERS

673 Luidens artikel 1628 komen alleen de niet-betwiste schuldvorderingen en deze welke bij een titel, zelfs een onderhandse, zijn vastgesteld, in aanmerking voor de verdeling. De schuldeiser hoeft dus niet over een uitvoerbare titel te beschikken om zijn aanspraken te laten gelden. Het recht van zo'n schuldeiser om bewarend beslag te leggen, houdt logischerwijs ook in dat bij de verdeling met zijn vordering wordt rekening gehouden (verslag VAN REEPINGHEN, I, 583). Aan schuldeisers die niet over een uitvoerbare titel beschikken en wier aanspraken worden betwist, kan echter geen betaling gebeuren. De hen toekomende bedragen zullen in bewaring worden gegeven totdat zij over een titel beschikken. Worden hun aanspraken uiteindelijk niet erkend, dan wordt overgegaan tot de verdeling van de aldus geconsigneerde gelden tussen overige schuldeisers.

674 De vordering moet evenmin onbetwist zijn. Dat over de vordering een betwisting hangende is voor de bodemrechter is dus geen uitsluitingsgrond (*Rép.not.*, “Distribution par contribution”, nr. 32; *RPDB*, tw. *Distribution par contribution*, nr. 91; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La distribution par contribution et l'ordre*, nr. 86. *Anders*: X., “Knelpunten in het beslagrecht”, *RW* 1989-90, 980, noot 21). Het komt aan de beslagrechter niet toe te oordelen over het bestaan van de schuldvordering. Beschikt de schuldeiser over een geschrift, dan komt zijn vordering in aanmerking. Dergelijke schuldvorderingen kunnen behandeld worden als deze waarvoor bewarend beslag werd gelegd. Ten belope van het betwist gedeelte van de vordering worden de aan die schuld-

eiser toekomstige gelden geconsigneerd tot na de uitspraak van de bodemrechter.

De schuldeisers die niet over een uitvoerbare titel beschikken, moeten tot staving van hun vordering in beginsel wel kunnen bogen op een geschrift. Een niet-geprotesteerde factuur geldt tussen handelaren als een geschrift in de zin van artikel 1628 (Brussel 9 november 1981, *Pas.* 1982, II, 37).

Ontbreekt een authentieke of onderhandse akte, dan kan met de vordering toch worden rekening gehouden in twee gevallen, nl. 1) wanneer de vordering niet wordt betwist en 2) wanneer tot zekerheid van de (betwiste) vordering bewarend beslag werd gelegd (*Rép.not.*, “Distribution par contribution”, nr. 36).

675 Werd voor de schuldvordering reeds bewarend beslag gelegd, dan komt de vordering in aanmerking ten belope van het bedrag waarvoor het bewarend beslag werd toegestaan. Indien echter inmiddels de bodemrechter de vordering geheel of gedeeltelijk heeft afgewezen, dan voldoet de vordering in die mate niet meer aan de kwaliteit voorgeschreven door artikel 1628 ook al werd tegen die beslissing hoger beroep ingesteld.

Betwiste schuldvorderingen die niet gestaafd worden door een geschrift en waarvoor evenmin tot zekerheid bewarend beslag werd gelegd, worden geweerd.

676 Evenmin kan rekening gehouden worden met niet-eisbare vorderingen (verslag VAN REEPINGHEN, I, 585). Vorderingen op termijn of onder voorwaarde moeten vanuit die optiek dus steeds worden uitgesloten. Dit principe moet echter als volgt worden genuanceerd.

Wat de schuldvorderingen op termijn betreft, mag aangenomen worden dat de schuldenaar die het voorwerp is van beslagmaatregelen zich in een toestand van kennelijk onvermogen bevindt en aldus op grond van artikel 1188 BW het voordeel der tijdsbepaling verliest (*RPDB*, tw. *Distribution par contribution*, nr. 83; Ch. LEURQUIN, *a.w.*, 510, nr. 584; *Rép.not.*, “Distribution par contribution”, nr. 31). In talrijke kredietovereenkomsten wordt overigens bedongen dat de debiteur het voordeel van de termijn verliest wanneer hij het voorwerp wordt van een bevel of beslag.

Voorwaardelijke schuldvorderingen zijn onzeker en moeten in beginsel niet in de verdeling worden opgenomen. Volgens een gedeelte van de rechtsleer komt echter ook de schuldeiser van een vordering onder opschortende voorwaarde wiens vordering gevaar loopt in aanmerking (zie *RPDB*, tw. *Distribution par contribution*, nr. 82; *Rép.not.*, “Distribution par contribution”, nr. 29).

De gerechtsdeurwaarder oordeelt niet over de kwaliteit van de aanspraken. Hij moet rekening houden met alle vorderingen die hem bereiken (verslag VAN REEPINGHEN, 584).

C. RANGORDE

677 De schuldeisers treden op in gelijke rang, behoudens de wetgever in een wettelijke preferentie voorziet. De gerechtsdeurwaarder zal dus bij het bepalen van de rangorde moeten rekening houden met de voorrechten en andere rechten van voorrang (bv. pandrechten).

De gerechtsdeurwaarder heeft echter niet de verplichting om de schuldeisers op hun eventuele preferenties te wijzen. Iedere schuldeiser moet zelfstandig zijn positie bepalen en het nodige doen opdat zijn vordering en zijn eventueel voorrecht zouden worden erkend. De bewindvoerder kan derhalve geen aansprakelijkheid oplopen wanneer hij zou nalaten een schuldeiser als bevoorrecht te behandelen, wanneer die schuldeiser zelf verzuimd heeft om op dit voorrecht een beroep te doen. Hij schiet echter evenmin aan zijn neutraliteitsverplichting te kort wanneer hij toch uit eigen beweging een schuldeiser zou wijzen op diens preferente positie. Andere schuldeisers kunnen hem ter zake geen verwijt maken.

De verplichting tot een “neutral” bewind (zie boven, nr. 132) staat er uiteraard aan in de weg dat hij met bepaalde schuldeisers afspraken zou maken die erop neerkomen dat hen een voorkeursbehandeling wordt verleend. Aldus kan de gerechtsdeurwaarder die wordt geconfronteerd met een retentierecht, aan de betrokken schuldeiser geen preferentiële voldoening uit de verkoopopbrengst van de zaak toezeggen tegen de vrijgave van de zaak, op een wijze die aan andere samenlopende schuldeisers tegenwerpe-lijk zou zijn (*Comm. Voorr. & Hyp.*, “Retentierecht”, nr. 27). Werd de instemming van de concurrente schuldeisers niet verkregen, dan kan elke schuldeiser die met deze werkwijze niet heeft ingestemd steeds tegen de opname een dergelijk “conventioneel voorrecht” met succes in verzet komen.

De studie van de voorrechten valt buiten het bestek van dit boek. Hiertoe kan worden verwezen naar o.m. BYTTEBIER, *Voorrechten en hypothe-ken in hoofdlijnen*, 1997; DIRIX en DE CORTE, *Zekerheidsrechten*, 2006; R. PONCELET, “Les privilèges mobiliers” in *Rép.not.; Commentaar Voorrechten en Hypotheken* (losbl.).

Hier zal worden volstaan met een kort woord over het voorrecht der gerechtskosten en het voorrecht van artikel 150 W.Reg.

1. Voorrecht der gerechtskosten

678 Een absoluut “top-privilegie” is het voorrecht der gerechtskosten (art. 17 en 19, 1° Hyp.W.). De gerechtskosten, of beter: de kosten van uitwinning en boedelredding, nl. de kosten

die werden besteed tot de bewaring van de goederen of tot hun tegeldemaking, zijn bevoorrecht. Deze kosten gaan voor alle schuldeisers.

Het voorrecht heeft echter een dubbele "relatieve" werking: 1) het betreft enkel de goederen waaraan de kosten werden besteed en 2) het is enkel tegenwerpelijk aan schuldeisers die uit deze kosten voordeel hebben getrokken.

Is het actief ontoereikend om alle kosten te voldoen, dan worden de laatst bestede kosten eerst voldaan.

De gerechtskosten besteed door een schuldeiser voor het verkrijgen van een gerechtelijke veroordeling (dagvaarding e.d.) zijn niet bevoorrecht, nu zij enkel in diens eigen belang werden gemaakt.

De kosten van de betekening van het vonnis zijn bijgevolg evenmin bevoorrecht (Kh. Luik 15 november 1989, *JLMB* 1991, 492 met noot CAYMAEX. Zie ook Kh. Hasselt 3 maart 1994, *RW* 1994-95, 1089, *TBH* 1995, 620 en *Limb.Rechtsl.* 1995, 69; de kosten van dagvaarding, de rechtsplegingsvergoeding en de expeditie- en betekeningkosten zijn niet bevoorrecht).

De kosten voor de betekening van het bevel zijn bevoorrecht, aangezien het hier gaat om de eerste daad van de tenuitvoerlegging (bv. Kh. Luik 15 november 1989, *JLMB* 1991, 492; Kh. Hasselt 3 maart 1994, *RW* 1994-95, 1089 en *TBH* 1995, 620; Kh. Gent 30 maart 1994, *TGR* 1994/3, 73; Kh. Hasselt 17 maart 1991, *TBH* 1992, 714).

Hetzelfde geldt uiteraard voor de kosten van een beslag en de overige uitvoeringskosten. Hieronder vallen ook andere kosten die de gerechtsdeurwaarder zou hebben besteed ter bewaring van de goederen en de kosten i.v.m. de verkoop.

Deze kosten moeten echter nuttig zijn. Dit is bijvoorbeeld niet het geval wanneer de tenuitvoerlegging niet werd doorgezet. Wat de kosten van het beslag betreft, moet niet noodzakelijk enkel worden rekening gehouden met het eerste beslag. Ook een later beslag kan tot het voordeel strekken van de samenlopende schuldeisers wanneer daardoor ook andere goederen aan de uitwinning werden onderworpen. Ook de kosten van een beslag tot vergelijking zullen in de regel bevoorrecht zijn.

Kosten voor een bewarend beslag zijn in de regel eveneens bevoorrecht (bv. Antwerpen 28 april 1992, *Eur.Vervoer.* 1992, 792). Het is mogelijk dat ten aanzien van bepaalde schuldeisers die kosten niet bevoorrecht zullen zijn omdat zij voor hen niet nuttig waren (bv. een pandhouder).

2. Voorrecht registratierechten

679 De betaling van de op vonnissen en arresten verschuldigde registratierechten en eventuele boeten wordt door de wetgever veilig gesteld door een voorrecht op de sommen en waarden die het voorwerp uitmaken van de veroordeling of verdeling. Het voorrecht strekt tot zekerheid van de verschuldigde rechten en de eventuele boeten (art. 150 W.Reg.). Verder wordt aan notarissen, gerechtsdeurwaarders, griffiers, curators, vereffenaars en ambtenaren van de Deposito- en Consignatiekas, een verbod opgelegd om gelden of waarden voortkomend van een veroordeling of van een verdeling vrij te geven, dan na de aflevering door de ontvanger van registratie, van een getuigschrift dat geen enkele som eisbaar blijft als registratierecht of als boete uit hoofde van die veroordeling of verdeling (art. 184bis W.Reg.) (zie nader *Comm.Voorr.*, "Art. 150 W.Reg."; F. WERDEFROY, *Registratierechten*, Antwerpen, 1991, I, 431-433).

Het voorrecht geldt niet voor de kosten en interesten (Rb. Hasselt 5 februari 1991, *Rec.gén.enr.-not.* 1991, 176, nr. 23.959).

Het onderpand van dit voorrecht betreft de sommen of waarden die het voorwerp uitmaken van de veroordeling of verdeling. Het voorrecht is zonder voorwerp geworden van zodra de sommen of waarden inmiddels werden overgemaakt aan de begunstigde. Hetzelfde geldt wanneer de betaling werd verricht zonder tussenkomst van een openbaar of ministerieel ambtenaar (*anders*: Luik 26 januari 1995, *Rec.gén.enr.-not.* 1995, 146, nr. 24.476).

Het voorrecht heeft slechts een relatieve werking. Het kan door de schatkist uitsluitend worden uitgeoefend ten aanzien van de begunstigde en zulks ten belope van de aan deze toekomstige bedragen. Ten aanzien van andere schuldeisers die in de samenloop opkomen, geldt de schatkist als een chirografaire schuldeiser (Brussel 28 september 1995, *JT* 1996, 175). De schatkist overwint echter de voorrechten die de begunstigde zelf zou kunnen doen gelden. Een uitzondering moet echter worden gemaakt voor het voorrecht der gerechtskosten.

De vraag rijst hoe het voorrecht van artikel 150 W.Reg. nu precies moet worden uitgeoefend. De voorkeur verdient de opvatting dat het voorrecht beperkt moet worden tot de helft van het bedrag dat normaliter aan de begunstigde zou toekomen.

Hiervoor wordt gewezen op artikel 35 W.Reg. dat de persoonlijke gehoudenheid van de begunstigde beperkt tot de helft van de ontvangen bedragen. De sommen die de schuldeiser uit de verdeling ontvangt, gelden evenzeer als een betaling van de veroordeelde debiteur. Een verschillende behandeling van de schuldeiser naargelang het gaat om een vrijwillige betaling of betaling na dwanguitvoering valt moeilijk te verantwoorden. De gedachte dat de uitoefening van het voorrecht er niet toe mag leiden dat aan de begunstigde meer dan de helft van de hem toekomstige bedragen wordt ontnomen, strookt bovendien met de bedoeling van de wetgever (Rb. Turnhout 3 april 1997, *RW* 1997-98, 918 met noot DIRIX; Rb. Antwerpen 23 juni 1997, *RW* 1997-98, 921).

D. ONTWERP VAN VERDELING

680 Bij het verstrijken van de termijn van 15 dagen en uiterlijk binnen 15 dagen na het verzoek van de meest gereede partij, maakt de gerechtsdeurwaarder een ontwerp van verdeling op. Het gaat hier om een authentieke akte die derhalve door de gerechtsdeurwaarder op straffe van nietigheid moet ondertekend zijn (Rb. Brussel 7 november 1996, *Rev.not.b.* 1997, 478).

Dit ontwerp vermeldt:

- de naam, voornaam en woonplaats van de aangevers;
- het bedrag van de schuldvorderingen, de titels en de eventuele voorrechten;
- het bedrag van de te verdelen massa;
- de sommen die aan de schuldeisers toekomen.

681 De gerechtsdeurwaarder zendt dit ontwerp “terstond” aan de schuldeisers en de beslagene, hetzij bij ter post aangetekende brief, hetzij bij gewone brief aan de gekozen woonplaats met ontvangstbewijs, gedagtekend en ondertekend door de partij of haar lasthebber. Deze verzending doet de termijn van 15 dagen lopen waarbinnen, op straffe van verval, tegenspraak moet worden gevoerd.

In dit ontwerp worden de gelden aan de schuldeiser voorlopig toegewezen. De toewijzing is definitief wanneer de termijn voor tegenspraak verstreken is of ingeval over die tegenspraak definitief werd beslist in vonnis of arrest.

Zolang de bedragen niet werden uitgekeerd blijven zij echter in het vermogen van de beslagene. Andere schuldeisers kunnen echter op die sommen geen verzet meer doen na de verzending van het ontwerp van verdeling (zie boven, nr. 606). Is er een saldo, dan komt dit toe aan de beslagene. Hierop kan wel nog verzet worden gedaan of beslag worden gelegd door laattijdige schuldeisers (F. TOP, *a.w.*, *TPR* 1983, 406, nr. 89).

E. TEGENSPRAAK

682 De schuldeisers en de beslagene beschikken over een termijn van 15 dagen om t e g e n s p r a a k te voeren. Deze termijn geldt als een vervaltermijn (verslag VAN REEPINGHEN, 584).

Een tijdige tegenspraak kan nog worden aangevuld met verduidelijkende en aanvullende grieven (Beslag. Dendermonde 7 november 2003, *T.Not.* 2005, 9 met noot F. TOP).

De tegenspraak wordt gedaan hetzij bij deurwaardersexploot betekend aan de optredende gerechtsdeurwaarder, hetzij bij verklaring voor deze laatste afgelegd. Artikel 1629, derde lid onderstelt dus een exploot van tegenspraak betekend aan de gerechtsdeurwaarder of een akte van tegenspraak opgesteld door de gerechtsdeurwaarder.

Dit strenge formalisme is het voorwerp van een controverse. Een gelijkaardige discussie heeft plaats bij de rangregeling (zie verder, nr. 997). Door de rechtspraak wordt overwegend vastgehouden aan het wettelijk formalisme. Van mondelinge bezwaren moet door de gerechtsdeurwaarder een akte van tegenspraak worden opgemaakt. Een tegenspraak geformuleerd in een aangetekende brief, een gewone brief of per fax beantwoorden niet aan het bepaalde in artikel 1629, derde lid Ger.W. en leveren voor derden onvoldoende garanties op (Antwerpen 1 februari 1995, *RW* 1995-96, 1239: gewone brief; Beslagr. Antwerpen 19 februari 1990, *RW* 1990-91, 786; Beslagr. Antwerpen 28 december 1995, *RW* 1995-96, 1248: per fax; Beslagr. Brussel 18 mei 1995, *Act.dr.* 1996, 429: tegenspraak per fax; Beslagr. Brussel 23 oktober 1997, *JLMB* 1998, 330: fax. *Anders*: Beslagr. Charleroi 22 november 1994, *Act.dr.* 1996, 426: tegenspraak bij gewone brief is ontvankelijk van zodra vaststaat dat de gerechtsdeurwaarder hem heeft ontvangen. In deze zin ook *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La distribution par contribution et l'ordre*, nr. 108: het gebruik van een ander communicatiemiddel is niet ongeoorloofd, maar doet enkel het risico ontstaan dat de grieven niet tijdig ter bestemming komen). Een tegenspraak geformuleerd in conclusies na het verstrijken van de termijn van vijftien dagen is niet ontvankelijk (Bergen 10 november 1995, *Act.dr.* 1996, 419). Een belangrijke strekking in de rechtsleer pleit voor een minder rigoureuze benadering zodat ook met andere communicatiemiddelen kan worden rekening gehouden (zie nader F. TOP, "Toelaatbare vormen van tegenspraak en de controle van de rechter en de beslagrechter", *T.Not.* 2005, 9 e.v.). Zoals deze auteur schrijft, is niemand gebaat met de controverse en dringt omwille van de rechtszekerheid een verlossend antwoord zich op.

De tegenspraak kan zowel betrekking hebben op de kwaliteit van de schuldvordering als op het beweerd bevoorrecht karakter.

Het recht om tegenspraak te formuleren komt toe aan iedere belanghebbende

(bv. de vereffenaar van de beslagen vennootschap wanneer de verdeling de *paritas*-regel in gedrang brengt: Rb. Luik 20 december 1989, *JLMB* 1991, 87).

683 In beginsel heeft de verdeling in der minne plaats. Werd er geen tegenspraak geformuleerd of kon deze minnelijk worden geregeld, dan gaat de gerechtsdeurwaarder over tot de verdeling van de gelden volgens het bepaalde in het ontwerp.

Kan de betwisting niet minnelijk worden geregeld, dan geeft de gerechtsdeurwaarder de gelden in consignatie bij de Deposito- en Consignatiekas, na aftrek van de kosten van het beslag, verkoop en verdeling. Vervolgens legt hij de aangiften met hun bijlagen, het ontwerp van verdeling, de akten van tegenspraak en het bewijs van de Deposito- en Consignatiekas neer ter griffie.

F. BESLECHTING DER ZWARIGHEDEN EN VERDELING

684 Na neerlegging van deze stukken, worden de schuldeisers en de beslagene opgeroepen bij gerechtsbrief. De gerechtsbrief wordt verzonden aan het adres dat is opgegeven in de aangifte van de schuldvordering.

De beslagrechter doet uitspraak over de zwarigheden en sluit de tabel van de verdeling der gelden af (art. 1634). Anders dan bij rangregeling maakt hier de beslagrechter de definitieve verdeling op.

Over het bevoorrechte karakter van een schuldvordering of andere betwistingen omtrent de rangorde, doet de beslagrechter uitspraak als bodemrechter (zie boven, nr. 55). Aangezien het gelijkheidsbeginsel tussen schuldeisers en de materie der voorrechten niet de openbare-orde raakt (Cass. 15 oktober 2000, *RW* 2000-01, 480: enkel van dwingend recht), moet de beslagrechter niet ambtshalve het bestaan van een voorrecht of een betwisting hieromtrent opwerpen. Indien hij zulks toch doet, dan moet hij in ieder geval tegenspraak hierover mogelijk maken en desgevallend de heropening van het debat bevelen.

Betwistingen omtrent het bestaan zelf van de schuldvorderingen komen echter uitsluitend toe aan de bevoegde bodemrechter. De beslagrechter kan enkel nagaan of de schuldvorderingen beantwoorden aan de wettelijke voorwaarden om in aanmerking te worden genomen. Door een gedeelte van de rechtsleer wordt evenwel aan de beslagrechter een bevoegdheid toegekend die verder reikt dan deze formele controle (zie o.m. *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La distribution et l'ordre*, nr. 119 e.v.).

Het doen van tegenspraak kan onder omstandigheden ook blijk geven van misbruik van procesrecht (bv. Brussel 24 september 1999, *JT* 2000, 48).

De griffier maakt de beslissing bekend aan de partijen bij gerechtsbrief. Het doel van deze kennisgeving is de termijn te doen lopen voor de rechtsmiddelen. De termijn van hoger beroep begint te lopen vanaf de kennisgeving bedoeld in artikel 1635 (Brussel 24 september 1999, *JT* 2000, 48).

Deze beslissing is niet vatbaar voor voorlopige tenuitvoerlegging (Beslagn. Charleroi 22 november 1994, *Act.dr.* 1996, 426).

Tegen dit vonnis staat geen verzet open (art. 1635, tweede lid).

Wordt tegen de beslissing van de beslagrechter hoger beroep ingesteld, dan rust op de appelrechter dezelfde verplichting. Hij moet uitspraak doen over de zwarigheden en de verdeling opmaken. Het hof van beroep dat er zich toe beperkt uitspraak te doen over de aangevoerde grieven, zonder de tabel van verdeling der gelden definitief vast te stellen, schendt deze bepaling (Cass. 3 september 1999, *Arr.Cass.* 1999, nr. 434 en *RW* 2000-01, 587).

De kennisgeving door de griffier van de appelbeslissing doet eveneens de termijn lopen voor een cassatieberoep. De lijst van de in artikel 704 Ger.W. opgesomde gevallen is niet exhaustief (Cass. 3 september 1999, *t.a.p.*).

685 Is de beslissing in kracht van gewijsde gegaan, dan zendt de griffier de verdelingstabel aan de Deposito- en Consignatiekas die de schuldeisers betaalt. De betaling aan schuldeisers die niet over een uitvoerbare titel beschikken zal eerst kunnen gebeuren nadat de bodemrechter over hun aanspraken heeft beslist. Wordt hun vordering uiteindelijk afgewezen, dan wordt dit bedrag verdeeld onder de andere schuldeisers overeenkomstig de verdelingstabel. Indien de uitvoerbare titel inmiddels door een cassatieberoep is aangetast, zal de betaling slechts kunnen plaatsvinden wanneer de titel uiteindelijk na verwijzing wordt bevestigd (Luik 20 december 2007, *JLMB* 2008, 1264).

Wanneer een overschot aan de beslagene wordt toegewezen, dan kan op dit bedrag derdenbeslag worden gelegd door andere schuldeisers, bv. door dezen die wegens laattijdigheid werden geweerd (zie bij F. Top, *a.w.*, *TPR* 1983, 406, nr. 89; zie boven, nr. 672).

HOOFDSTUK VIII BESLAG ONDER DERDEN

AFDELING I

ALGEMEEN

§ 1. Inleiding

A. BEGRIP

686 Het beslag onder derden is het beslag gelegd in handen van een schuldenaar van de beslagene op hetgeen deze aan de beslagene moet betalen of moet afgeven. De bedragen en de zaken die de derde verschuldigd is, behoren eveneens tot het vermogen van de beslagene en maken aldus het onderpand uit van diens schuldeisers zodat een dergelijk beslag mogelijk is. Als grondslag voor de mogelijkheid tot het leggen van een beslag onder derden moeten dan ook de artikelen 7 en 8 Hyp.W. worden aangewezen (zie o.m. Ch. LEURQUIN, *Code de la saisie-arrêt*, Brussel, 1906, 21 en 59; G. DE LEVAL, *La saisie-arrêt*, Luik, 1976, 15 e.v.).

Het beslag kan, in beginsel, worden gelegd op alle schuldvorderingen die de debiteur (de beslagene) op derden heeft. Te denken valt aan het beslag in handen van een werkgever (loonbeslag), op een bankrekening, in handen van een huurder enz. De schuldeiser legt beslag in handen van deze onderschuldenaar die derde-beslagene wordt genoemd. Aldus beantwoordt het derdenbeslag aan de structuur van de zijdelingse vordering (art. 1166 BW). Ook daar treedt een schuldeiser op tegen de schuldenaar van zijn schuldenaar (zie verder, nr. 692). Het derdenbeslag moet evenwel worden beschouwd als een autonome rechtsfiguur.

687 Het derdenbeslag kan luidens de wet (art. 1445 en 1539) ook gelegd worden op "de zaken" die de derde aan de beslagene verschuldigd is. Hier rijst het onderscheid tussen het beslag onder derden en bij een derde dat in de praktijk niet altijd wordt gemaakt. Al deze "zaken" (bedoeld worden: roerende lichamelijke goederen) van de debiteur leveren het onderpand op van diens schuldeisers. Dezen kunnen hierop (roerend) beslag leggen ook al bevinden die goederen zich bij een derde. Bestaat er nu tussen de debiteur en de derde een rechtsverhouding tot afgifte (bv. krachtens een bewaargeving) dan is tevens een beslag onder derden mogelijk. Te denken valt aan het beslag onder de bank die effecten in portefeuille heeft voor rekening van de beslagene. Heeft het derdenbeslag op "zaken" dan geen eigen betekenis? Toch wel. Namelijk indien de beslagene zelf geen eigenaar is van de goederen waarop de afgifteverplichting betrekking heeft. Men kan zich indenken dat schuldeisers

in zo'n geval toch tot een beslag overgaan teneinde de aansprakelijkheid van de beslagene (t.o.v. de eigenaar) te voorkomen.

Strekt het uitvoerend derdenbeslag tot de afgifte van die bedragen of zaken, dan heeft het bewarend beslag enkel tot doel deze in het vermogen van de debiteur te blokkeren. Bovendien het bewarend en het uitvoerend beslag onder derden zoals geregeld in het Ger.W. bestaat er nog een bijzondere procedure i.g.v. fiscaal beslag (zie boven, nr. 322).

B. BUITENGERECHTELIJK VERZET

688 Het beslag onder derden mag niet verward worden met een "verzet" dat wordt gedaan buiten de pleegvormen van het Ger.W.

In de praktijk komt het frequent voor dat een schuldeiser, in plaats van bewarend beslag onder derden te leggen krachtens de artikelen 1413 e.v. Ger.W., zich buiten deze bepalingen om, rechtstreeks richt tot de onderschuldenaar teneinde zich te verzetten tegen een betaling of een afgifte van bepaalde zaken aan zijn debiteur.

Volgens de heersende rechtsleer en rechtspraak staat vast dat een buitengerechtelijk verzet tegen betaling of afgifte geen juridische waarde heeft en derhalve niet aan de geadresseerde toestaat hieraan gevolg te geven. Een "informeel" beslag bv. bij brief is dus in beginsel niet toegelaten. (o.m. Cass. 19 april 1990, *RW* 1990-91, 561 met noot DIRIX; Brussel 10 juni 1887, *Pas.* 1887, II, 378; Brussel 18 november 1904, *Pas.* 1905, II, 187; Luik 23 februari 1978, *JT* 1979, 676; Rb. Brugge 31 mei 1887, *Pas.* 1887, III, 333; Kh. Brussel 26 februari 1924, *Rev.prat.not.* 1925, 77; Rb. Antwerpen 22 maart 1968, *RW* 1968-69, 1813; Beslagr. Luik 28 februari 1979, *JT* 1979, 676; Rb. Charleroi 2 mei 1980, *RGAR* 1982, nr. 10432; G. DE LEVAL, *La saisie-arrêt*, Luik, 1976, 137, nr. 86; *RPDB*, tw. *Saisie-arrêt*, nr. 6; G. BLOCK, "Saisie-arrêts et oppositions amiables", *Rec.gén.enr.not.* 1994, nr. 24.311, 41-54). Veelal wordt geleerd dat de wetgever op dwingende wijze de bewarende beslagmaatregelen en de modaliteiten ervan heeft bepaald. Deze regels die een evenwicht nastreven tussen de tegenstrijdige belangen van de betrokkenen, raken de openbare orde (A. FETTWEIS, *Manuel de la procédure civile*, Luik, 1985, 618, nr. 983). Het gaat bij een buitengerechtelijk verzet om een "opzettelijke afwezigheid van procedure"; om een loutere feitelijkheid die daarom geen rechtsgevolgen kan doen ontstaan (G. DE LEVAL, "Saisie-arrêt et opposition", *JT* 1979, (669) 670; art. 1445, nr. 8, *Comm.Ger.R.* Zie ook Cass. fr. 19 december 1977, *Bull.civ.* 1977, IV, nr. 308).

Moet uit die principiële stellingname ook noodzakelijk worden afgeleid dat de schuldeiser die zijn toevlucht neemt tot zo'n buitengerechtelijk verzet, steeds onrechtmatig handelt? Hier blijkt meer plaats te zijn voor nuances (G. DE LEVAL, *a.w.*, 137, nr. 86; A.M. STRANART, "La saisie-arrêt" in *Les voies conservatoires et d'exécution*, Brussel, 1982, (83) 89 e.v.; SCORIELS, *t.a.p.*; J.L.

LEDoux, "Les saisies", *JT* 1983, 489, nr. 81; *Rép.not.*, "La saisie mobilière", nr. 331 e.v.; Bergen 2 november 1976, *RGAR* 1981, nr. 10358; Rb. Charleroi 2 mei 1980, *t.a.p.*). De handelwijze van de schuldeiser komt neer op eigenrichting. Door een doel te verwezenlijken zonder naleving van de daartoe geldende rechtsregels, verschafft de schuldeiser zichzelf recht. Eigenrichting is in beginsel ongeoorloofd, maar niet altijd. Het eigenmachtig optreden kan gewettigd zijn wanneer het strekt tot verdediging van rechtmatige belangen die niet op afdoende wijze kunnen worden veilig gesteld met wettelijke middelen (zie E. DIRIX, "Eigenrichting in het privaatrecht" in *Liber amicorum J. Ronse*, Brussel, 1986, 597 e.v.). Geoorloofde eigenrichting onderstelt: 1) het voorhanden zijn van een recht, dit betekent *i.c.* dat de schuldeiser moet kunnen bogen op een vordering die beantwoordt aan de kwaliteiten van de artikelen 1413 en 1415 Ger.W.; 2) het eigenmachtig optreden moet absoluut geboden zijn en mag niet langer duren dan noodzakelijk is (*i.c.* totdat een rechterlijke machtiging kan worden verkregen) en 3) de door de rechtsorde ter beschikking gestelde middelen kunnen niet binnen een nuttig tijdsbestek worden aangewend (bv. onbereikbaarheid van de beslagrechter). Diegene die daden van eigenrichting stelt, handelt bovendien op eigen risico. Achteraf zal zijn handelwijze worden getoetst. Zijn de hiervoor omschreven voorwaarden niet vervuld, dan is zijn optreden *ipso facto* onrechtmatig en staat hij in voor de schade. Deze schadevergoedingsplicht is integraal en blijft niet noodzakelijk beperkt tot de gederfde rente (bv. Brussel 11 mei 1988, *t.a.p.*; Rb. Charleroi 2 mei 1980, *t.a.p.*).

689 Wat vergt nu de algemene zorgvuldigheidsnorm van de geadresseerde van het verzet? Gelet op het vorenstaande handelt hij in de regel onrechtmatig wanneer hij aan het verzet gevolg geeft. Zijn daarentegen de voorwaarden voor geoorloofde eigenrichting vervuld, dan kan de medewerking die hij daaraan zou verlenen, binnen zekere perken, niet als onrechtmatig worden beschouwd (bv. in afwachting van een toelatende beschikking; zie o.m. A.M. STRANART, *a.w.*, 89; *Rép.not.* "La saisie mobilière", nr. 331; N. RENARD-CLAIRFAYT, "Responsabilité notariale – opposition officieuse", *Rev.not.b.* 1974, (554) 556). Deze aansprakelijkheid zal strenger worden beoordeeld naarmate de geadresseerde meer vertrouwd is met de techniek van het derdenbeslag (Beslagr. Luik 28 februari 1979, *t.a.p.*).

Zou hij jegens de schuldeiser aansprakelijkheid kunnen ophopen indien hij geen gevolg geeft aan het verzet? Deze mogelijkheid wordt in rechtsleer en rechtspraak niet *a priori* uitgesloten (Kh. Brussel 28 september 1966, *t.a.p.*; art. 1445, nr. 9 in *Comm.Ger.R.*; *RPDB*, tw. *Saisie mobilière*, nr. 9; R. VAN LENNEP, *Burgerlijk procesrecht*, VII, 10, nr. 29). Dit lijkt echter een weinig waarschijnlijke hypothese. Gelet op de strenge bewoordingen waarin het Hof van Cassatie in zijn arrest van 19 april 1990 afrekenet met het procedé van het buitengerechtelijk verzet, kan men de geadresseerde nog bezwaarlijk een verwijt maken dat hij geen risico's neemt en met zo'n verzet in het geheel geen rekening houdt (bv. Antwerpen 13 maart 2000, *T.Not.* 2003, 190 noot F. BOUCKAERT). Evenmin kan in principe zijn aansprakelijkheid in het gedrang

komen wanneer hij verder het stilzwijgen bewaart (Brussel 25 januari 2002, *RRD* 2003, 172).

Wel kan onder omstandigheden worden gevergd (bv. van iemand die vertrouwd is met het beslag) dat hij aan de schuldeiser laat weten of hij al dan niet met dit informeel beslag rekening zal houden zodat deze andere schikkingen kan nemen. Blijft zo'n antwoord uit, dan kan bij de schuldeiser de schijn worden gewekt dat met zijn verzet wordt rekening gehouden (zie voor een geval waar die aansprakelijkheid werd aangenomen: Gent 24 november 1994, *T.Not.* 1995, 185, noot BOUCKAERT, 1995-96, 368).

C. BIJZONDERE GEVALLEN

690 In enkele gevallen treden nochtans wel bepaalde gevolgen van een beslag in zonder dat de pleegvormen van het derdenbeslag moeten worden nageleefd:

a) de kennisgeving van een overdracht van schuldvordering aan de gecedeerde debiteur. Algemeen wordt aanvaard dat deze kennisgeving (art. 1690, tweede lid BW) de werking heeft van een derdenbeslag en de onbeschikbaarheid van de gecedeerde schuldvordering tot gevolg heeft (zie verder, nr. 769);

b) bij uitvoerend beslag op een onroerend goed dat verhuurd of verpacht wordt, regelt artikel 1576 een vereenvoudigde vorm van derdenbeslag in handen van de huurders en pachters (zie verder, nr. 898);

c) het "verzet" dat andere schuldeisers kunnen doen in handen van de gerechtsdeurwaarder teneinde de samenloop uit te lokken (art. 1515, zie boven, nr. 628). De stelling wordt verdedigd dat zo'n verzet dat zich ent op een geldig derdenbeslag vanaf het tijdstip waarop verzet werd gedaan voor de verzetdoende schuldeiser dezelfde gevolgen heeft m.b.t. de onbeschikbaarheid (zie verder, nr. 748);

d) de vordering tot betaling door de Staat, de RSZ en de RSVZ krachtens artikel 88 wet 1 augustus 1985 (zie boven, nr. 194);

e) artikel 164 KB/WIB (1992) (zie boven, nr. 322.);

f) artikelen 433 en 442 WIB (zie nr. 325);

g) artikel 20, 9° Hyp.W. dat een voorrecht toekent aan de benadeelde van een onrechtmatige daad op de door de aansprakelijkheidsverzekeraar (die niet onder de wet landverzekeringsovereenkomst valt) verschuldigde vergoeding. Deze bepaling wordt veelal zo uitgelegd dat het gaat om een derdenbeslag krachtens de wet en waarvan de gevolgen (nl. de onbeschikbaarheid van de vordering) onmiddellijk intreden (Cass. 18 oktober 1945 en concl. HAYOIT DE TERMICOURT, *Arr.Cass.* 1945, 222 en *Pas.* 1945, I, 240);

h) artikel 58 verzekeringswet luidens welk de verzekeraar slechts bevrijdend betaalt wanneer geen verzet onder hem werd gedaan. Dit "verzet" gebeurt vormvrij (R. VANDEPUTTE, *Inleiding tot het verzekeringsrecht*, Antwerpen, 1978, 119; Rb. Antwerpen 3 februari 1938, *RW* 1937-38, 1639). Deze bepaling vloeit voort uit artikel 10 Hyp.W. en het beginsel der zakelijke subrogatie van de verzekeringsuitkering. Dat geen beslag moet worden gelegd, is logisch. Artikel 10 Hyp.W. heeft in feite een beslag van rechtswege tot gevolg. De verzekeraar is niet bevrijd, wanneer de vergoeding werd betaald zonder rekening te houden met de rechten van hypothecaire en bevoorrechte schuldeisers. Op de verzekeraar rust ter zake zelfs een onderzoeksplicht. Aangezien er voor roerende goederen geen publiciteitsverplichting bestaat, levert artikel 58 verzekeringswet een praktische uitkomst voor dit probleem;

i) het verzet bij onvrijwillig bezitsverlies van titels aan toonder (wet 24 juli 1921). Dit verzet dat gebeurt bij deurwaardersexploot, bij aangetekende brief of verklaring afgelegd bij het Nationaal Kantoor voor roerende waarden (art. 2) geldt als een bewarend beslag onder derden (zie art. 13 e.v.);

j) de kennisgeving van de verpanding aan de debiteur van de verpande schuldvordering. Het pandrecht ontstaat en de "buitenbezitstelling" treedt in vanaf het sluiten van de pandovereenkomst (art. 2075 BW). De kennisgeving van het "stil" pandrecht aan de debiteur zorgt ervoor dat deze niet meer bevrijdend kan betalen aan de pandgever of aan een door deze aangewezen derde;

k) het instellen van een rechtstreekse vordering heeft eveneens de onbeschikbaarheid tot gevolg van de schuldvordering van de debiteur op de onderschuldenaar. De uitoefening van een dergelijke vordering is niet aan bepaalde vormvereisten onderworpen (zie verder, nr. 695);

l) een delegatieovereenkomst heeft de onbeschikbaarheid van de vordering van de delegant op de gedelegeerde tot gevolg. Vanuit dat oogpunt vertoont de delegatie gelijkenis met een bewarend derdenbeslag (J. RONSE, *Delegatie* in *APR*, 60, nr. 94; zie verder, nr. 699);

m) de kennisgeving door de griffier van een vonnis dat een ontvangstmachtiging verleent aan een alimentatiegerechtigde (zie verder, nr. 704).

D. VERWANTE RECHTSFIGUREN

1. Beslag bij een derde

691 Hier gaat het niet om een beslag op een schuldvordering, maar om een beslag op roerende lichamelijke goederen van de debiteur die zich bij een derde bevinden (art. 1503). Het onderscheid tussen beide vormen van beslag werd reeds elders onderzocht: zie boven, nr. 610.

2. Zijdelingse vordering

692 Door middel van de zijdelingse vordering (art. 1166 BW) is een schuldeiser (A) gerechtigd om de rechten die zijn debiteur (B) op derden (C) bezit, uit te oefenen. De grondslag voor deze bevoegdheid is dezelfde als die van het derdenbeslag: artikelen 7 en 8 Hyp.W. Het gehele vermogen van de debiteur dient tot gezamenlijk onderpand van zijn schuldeisers; die schuldeisers moeten in de regel de wijzigingen van dat vermogen ondergaan; wanneer de debiteur echter verzuimt bepaalde rechten of schuldvorderingen uit te oefenen, waardoor de belangen van de schuldeisers gevaar lopen, dan mogen deze ingrijpen. Aldus kan een schuldeiser voor zijn debiteur: een verjaring stuiten, hoger beroep aantekenen, bewarend beslag leggen ten laste van de onderschuldenaar, derdenbeslag leggen, een rechtsovereenkomst instellen enz.

De schuldeiser die aldus "zijdelings" tegen de onderschuldenaar optreedt, beschikt over niet meer rechten dan zijn debiteur. De onderschuldenaar zal dus alle excepties en verweermiddelen kunnen tegenwerpen. Daarentegen kan de onderschuldenaar zich niet verweren met excepties uit de eigen rechtsverhouding tot de schuldeiser-titularis van de vordering (zie bij DE PAGE, *Traité*, III, 221, nr. 200).

693 Om die rechten uit te oefenen hoeft de schuldeiser niet over een uitvoerbare titel te beschikken (DE PAGE, *Traité*, III, nr. 194). Hij kan ook de onderschuldenaar aanspreken, ongeacht het bedrag van de eigen schuldvordering.

De zijdelingse vordering houdt aldus beschouwd het midden tussen een louter bewarende maatregel en een uitvoeringsmaatregel (H. DE PAGE, *Traité*, III, nr. 183. Zie ook nog over beide rechtsfiguren G. DE LEVAL, *a.w.*, 239, nr. 156; E. DIRIX, "Verhaalsrechten op schuldvorderingen"

in *Liber amicorum M. Briers*, Gent, 1993, 149-157; Ch. LEURQUIN, *a.w.*, 303, nr. 301; DEMOGUE, *Traité*, VII, 357, nr. 982).

De gelijkenis tussen beide rechtsfiguren betreft dus zowel de grondslag als hun structuur. Verder is, het zo dat wanneer een schuldeiser (A) tegen de onderschuldenaar (C) optreedt, hij niet handelt in eigen naam, maar a.h.w. als vertegenwoordiger van zijn onmiddellijke schuldenaar (B). Hieruit vloeit ook voort dat hij de opbrengst van zijn vordering zal moeten delen met de overige schuldeisers van B. Hiertoe is het noodzakelijk dat dezen hun aanspraken doen gelden (DEMOGUE, *Traité*, VII, 358, nr. 982; LAROMBIERE, *Code civil*, I, art. 1166, nrs. 24 e.v.; DEMOLOMBE, *Cours*, XXV, nrs. 131 e.v.). Zolang deze schuldeisers zich niet hebben aangemeld, mag de schuldeiser zelfs aan de rechtbank vragen dat het provenu van de vordering op de onderschuldenaar hem wordt toegekend op voorwaarde dat de eigen debiteur in het geding wordt betrokken (H. DE PAGE, *Traité*, III, 220-221, nr. 199).

Om deze redenen is het instellen van een zijdelingse vordering niet meer mogelijk wanneer op het vermogen van de onmiddellijke schuldenaar een toestand van "grote" samenloop (bv. na faillissement) is ingetreden (Cass. 6 januari 1984, *Arr.Cass.* 1983, 507 en *RW* 1984-85, 1361).

694 Ten slotte vallen niet alle rechten en vorderingen onder het toepassingsgebied van artikel 1166 B.W.; dit is m.n. het geval voor de niet-beslagbare schuldvorderingen en de aan de persoon van de debiteur verbonden rechten (o.m. deze met een *intuitu personae*-karakter). Deze schuldvorderingen zijn evenmin vatbaar voor beslag.

Een belangrijk verschilpunt is echter dat anders dan bij derdenbeslag de vordering B-C door het uitoefenen van de zijdelingse vordering niet onbeschikbaar wordt. De debiteur (B) mag op ieder ogenblik zijn rechten en schuldvordering zelf uitoefenen of de schuldvordering overdragen.

3. *Rechtstreekse vordering*

695 In bepaalde gevallen beschikt een schuldeiser over een directe vordering tegen de onderschuldenaar. Dit laat toe dat A de onderschuldenaar (C) aanspreekt en dit ten belope van het kleinste bedrag van de schuld van B t.o.v. A en deze van B t.o.v. C. Door de betaling van C aan A wordt C ten belope van dit bedrag bevrijd jegens B evenals B bevrijd wordt jegens A (over de aard van de rechtstreekse vordering nader E. DIRIX, *Obligatoire verhoudingen tussen contractanten en derden*, Antwerpen, 1984, 106, nrs. 142 e.v.).

Rechtstreekse vorderingen kunnen enkel door de wetgever worden toegekend. Aldus wordt een dergelijk vorderingsrecht nog verleend aan de onderaannemer (A) tegen de bouwheer (C) (art. 1798 BW) of aan de benadeelde tegen de aansprakelijkheidsverzekeraar (art. 86 verzekeringswet). De niet-betaalde onderaannemer zal nu niet meer hoeven bewarend *c.q.* uitvoerend beslag onder de bouwheer of de verzekeraar te leggen, maar kan deze rechtstreeks aanspreken.

696 Het verschil met de zijdelingse vordering ligt hierin dat hij ditmaal over een eigen recht beschikt en dat hij derhalve de opbrengst van zijn vordering exclusief mag behouden. Hij ontkomt dus aan de samenloop met de overige schuldeisers van zijn debiteur (B).

Een belangrijk punt van gelijkenis is echter het volgende. Zowel het derdenbeslag als de uitoefening van de rechtstreekse vordering hebben tot gevolg dat de vordering van de debiteur op de derde onbeschikbaar wordt. Na een beslag *c.q.* het uitoefenen van een rechtstreekse vordering is een cessie van de schuldvordering door B niet meer tegenwerpelijk aan A. Evenmin kan C nog bevrijdend betalen aan B. Bij de rechtstreekse vordering is er echter nog meer dan onbeschikbaarheid; de vordering B-C wordt niet enkel geïmmobiliseerd, maar a.h.w. aan A overgedragen. Dit is wat COZIAN noemt "l'effet translatif de l'action directe" (*L'action directe*, Parijs, 1969, 274, nr. 451 e.v.). De vraag of hier werkelijk van een overdracht sprake is dan wel enkel van een preferentiële onbeschikbaarheid zoals het geval is bij delegatie, kan hier buiten beschouwing blijven. In ieder geval is het zo dat A ontsnapt aan de samenloop met de overige schuldeisers van B.

697 Het eigen recht van de titularis van een rechtstreekse vordering ontstaat echter pas op het tijdstip waarop de vordering tegen de onderschuldenaar effectief wordt ingesteld. Dit is althans het geval voor de zgn. “onvolmaakte” rechtstreekse vorderingen. Is er derhalve reeds samenloop ontstaan voor dit tijdstip (bv. een anterieur bewarend beslag onder C), dan kan A geen rechtstreekse betaling meer krijgen. Evenmin kan de rechtstreekse vordering nog worden uitgeoefend wanneer de vordering B-C vooraf reeds was overgedragen.

De wijze waarop een rechtstreekse vordering moet worden uitgeoefend is omstreden. De uitoefening ervan is nochtans niet aan bepaalde vormvereisten onderworpen (Cass. 25 maart 2005, *RW* 2005-06, 63 en *TBH* 2005, 1020). Een aangetekende brief – vanuit de noodzaak van het bewijs – kan dus volstaan. Zoals bij derdenbeslag treden de gevolgen eerst in van zodra de derde kennis heeft of heeft kunnen krijgen van de uitoefening.

Hoe kan de schuldenaar (bv. de aannemer) de uitvoering van de rechtstreekse vordering verhinderen? Met zijn verzet mag de onderschuldenaar (bv. de bouwheer) geen rekening houden (zie boven, nr. 688). De schuldenaar zal derhalve zijn toevlucht moeten nemen tot een beslag onder derden in handen van de derde-schuldenaar. In de hypothese dat de rechtstreekse vordering ten onrechte werd ingesteld (bv. omdat de onderaannemer wanprestatie pleegde) beschikt de aannemer over een vordering tot afgifte van het provenu van de rechtstreekse vordering.

4. Overdracht van schuldvordering

698 In de oudere literatuur werd vaak de gelijkens tussen beide rechtsfiguren benadrukt (bv. DEMOLOMBE, *Cours*, XXV, nr. 132). Deze opvatting wordt terecht bekritiseerd (o.m. DE PAGE, *Traité*, IV, nr. 392). Het beslag heeft immers geen overdracht van de beslagen schuldvordering tot gevolg, zodat de beslaglegger – anders dan de cessionaris – niet aan de samenloop ontkomt met andere schuldeisers. De diverse problemen die bij samenloop van cessie en derdenbeslag kunnen rijzen worden hierna onderzocht (zie verder, nr. 769).

Beide rechtsfiguren hebben wel dezelfde triangulaire structuur (A-B-C). Verder is er een sterke gelijkens wanneer de cessie plaatsvindt tot zekerheid van de schuld van de cedent (zie boven, nr. 66). De positie van de cessionaris die tot kennisgeving overgaat, lijkt inderdaad op deze van een schuldeiser die uitvoerend derdenbeslag legt. Net zoals de beslaglegger zoekt de cessionaris verhaal op het vermogen van zijn debiteur (de beslagene *c.q.* de cedent).

5. Delegatieovereenkomst

699 Delegatie is een drie partijenovereenkomst waarbij een schuldenaar (B) aan zijn schuldeiser (A) een andere schuldenaar aanwijst die hierin toestemt. Door de (onvolmaakte) delegatie ontstaat een nieuwe verbintenis tussen de gedelegeerde schuldenaar (C) en de delegataris (A). De delegatie heeft ook de onbeschikbaarheid tot gevolg van de schuldvordering van de delegant (B) op de gedelegeerde schuldenaar (C). Deze onbeschikbaarheid geldt zowel *inter partes* als ten aanzien van derden. Bij samenloop tussen A (de delegataris) en B (of diens schuldeisers) zal eerstgenoemde voorgaan (zie bij J. RONSE, *Delegatie* in *APR*, 59, nrs. 92 en 84-85, nr. 162; R. JANSEN, “Delegatie” in *Comm.Bijz.Ov.*; G. VAN HAEGENBORGH, “Cessie of delegatie”, *RW* 1991-92, 929).

Deze voorkeursbehandeling van de delegataris wordt op uiteenlopende wijze verklaard. In de oudere rechtsleer werd aansluiting gezocht met de cessie. Een delegatieovereenkomst heeft evenwel geen overdracht van schuldvordering tot gevolg. De vordering die de delegant heeft op de gedelegeerde blijft in het vermogen van de delegant. Deze vordering is echter wel onbeschikbaar geworden. Deze onbeschikbaarheid heeft externe werking en is tegenwerpelijk aan derden (bv. Cass. fr. 16 april 1996, *D.* 1996, jur., 571 met noot LARROUMET: “ni le délégant, ni ses créanciers, ne peuvent, avant la défaillance du délégué envers le délégataire, exiger paiement; qu’il en résulte que la saisie-arrêt effectuée entre les mains du délégué par les créanciers du délégant ne peut avoir pour effet de priver le délégataire de son droit exclusif à un paiement immédiat par le délégué, sans

concours avec les créanciers saisissants”; zie ook Cass. fr. 14 februari 2006, *D.* 2006, a.j. 650). De schuldeisers van de delegant hebben zich bij die onbeschikbaarheid neer te leggen; zij moeten de vordering nemen zoals zij die in het vermogen van de delegant aantreffen. Een beslag op die vordering is dus mogelijk (J. RONSE, *a.w.*, 87, nr. 168). Enkel kan de gedelegeerde niet tot betaling worden gedwongen. De schuldvordering blijft in het vermogen van de delegant voortbestaan, zij het voorwaardelijk, nl. onder de opschortende voorwaarde van de niet-uitvoering van de delegatie (zie bij G. VAN HAEGENBORGH, *a.w.*). De gedelegeerde zal eerst tot afgifte kunnen gedwongen worden indien hij niet aan de delegataris hoeft te betalen.

6. Loonoverdracht

700 Een geval van overdracht van schuldvordering wordt op bijzondere wijze door de wetgever geregeld, nl. de loonoverdracht (art. 27 e.v. loonbeschermingswet). De loonoverdracht is de overeenkomst waarbij een werknemer zijn schuldvordering op zijn werkgever overdraagt tot zekerheid van een bestaande schuld.

De aard van de loonoverdracht krachtens deze bepalingen is omstreden. Zie o.m. F. TOP, “Loonbeslag, loondelegatie en loonoverdracht”, *TPR* 1983, 363 e.v.; DIRIX EN DE CORTE, *Zekerheidsrechten*, Antwerpen, 2006, 345, nr. 514; I. MOREAU-MARGRÈVE, “Evolution du droit et de la pratique en matière de sûretés” in *Les créanciers et le droit de la faillite*, Brussel, 188-189; A. MEINERTZHAGEN-LIMPENS en J. MAHAUX, “La cession de créance à titre de garantie” in *Les sûretés issues de la pratique*, Brussel, 1983, I, 61). Aantrekkelijk is de opvatting dat men hier te doen heeft met een fiduciaire overdracht tot zekerheid van een toekomstige schuldvordering waarvan de uitvoering door de schuldeiser kan worden gevorderd wanneer de cedent in gebreke blijft.

701 De wet onderscheidt twee vormen van loonoverdracht.

Een eerste vorm sluit aan bij het gemeen recht. In dat geval moet de overdracht worden vastgelegd in een authentieke akte. De overdracht krijgt dan uitwerking van zodra hij aan de werkgever wordt betekend bij gerechtsdeurwaardersexploot en is tegenwerpelijk aan derden (andere dan de werkgever) wanneer aan artikel 1390ter is voldaan. De artikelen 27 e.v. loonbeschermingswet zijn hierop niet van toepassing (Vred. St. Niklaas 30 december 1998, *RW* 1999-2000, 342; zie ook boven, nr. 65).

In alle andere gevallen moet de procedure worden gevolgd van de artikelen 28 e.v. loonbeschermingswet. Deze voltrekt zich in drie stadia:

1. De overeenkomst van loonoverdracht. Deze wordt vastgelegd in een afzonderlijke akte. Hiermee wordt niet bedoeld in een afzonderlijke papieren drager (Cass. 9 oktober 2003, *Arr.Cass.* 2003, nr. 484). Dit geschrift moet voldoen aan artikel 1325 BW en bevat, wanneer de wet consumentenkrediet van toepassing is, de verplichte vermeldingen uit de artikelen 28-32 van die wet. Om te voldoen aan het voorschrift van artikel 1325 BW moet de handtekening rechtstreeks op de exemplaren zijn aangebracht; het gebruik van carbonpapier is onvoldoende (Vred. Gent 4 maart 1996, *RW* 1996-97, 717 met noot MORTIER). De overeenkomst vermeldt de gewaarborgde verbintenis en tot

welk bedrag (Cass. 29 oktober 2001, *Arr.Cass.* 2001, nr. 579 met concl. AG Th. WERQUIN; Cass. 17 november 2008, *RW* 2008-09, 1688 met concl. AG R. MORTIER).

2. Komt de werknemer de verbintenissen uit de hoofdovereenkomst niet na, dan kan de schuldeiser de overdracht uitvoeren. Hiertoe zendt hij van zijn "voornemen de overdracht uit te voeren" de kennisgeving aan de debiteur en een afschrift van deze kennisgeving aan de werkgever. Deze kennisgeving moet het bedrag vermelden ten belope waarvan de overdracht wordt uitgevoerd (Cass. 29 oktober 2001, *Arr.Cass.* 2001, nr. 580 met concl. AG Th. WERQUIN). De werknemer kan zich hiertegen binnen 10 dagen verzetten. Na het verstrijken van die termijn van verzet zendt de overnemer aan de werkgever een eensluidend verklaard afschrift van de akte van overdracht. Al deze kennisgevingen geschieden op straffe van nietigheid bij aangetekende brief of bij deurwaardersexploot; de kosten hiervan blijven bij diegene die ze gemaakt heeft (art. 30). De procedure van verzet die geregeld wordt door de artikelen 31-32, wordt gevoerd voor de vrederechter die in laatste aanleg beslist over alle betwistingen nopens de vorm en de grond van de overdracht en van de onderliggende schuldvordering (Cass. 10 november 1983, *Arr.Cass.* 1983-84, nr. 140, 290 en *JT* 1985, 142). Volgens het Hof kan de vrederechter ook kennis nemen van een verzoek tot het toekennen van respijttermijnen. Indien de overdracht is neergelegd in een uitvoerbare titel, dan mag de vrederechter daaraan niet raken, maar hij kan wel nagaan of die titel nog actueel is (Cass. 7 maart 2005, *Arr.Cass.* 2005, nr. 138).

3. De derde fase is dan de uitvoering door de afgifte van de gelden aan de schuldeiser-overnemer. Dit zal gebeuren door de kennisgeving aan de werkgever of, indien er verzet werd gedaan, na kennisgeving door de griffier dat de overdracht werd bevestigd. Van dat ogenblik af zal de werkgever de inhoudingen doen binnen de perken van de artikelen 1408 e.v. en verdwijnt de overgedragen loonvordering uit het vermogen van de werknemer.

702 Met het oog op de tegenwerpelijkheid aan derden werd door artikel 1390ter een bijkomende formaliteit opgelegd, nl. de neerlegging ter griffie van een bericht van loonoverdracht (sinds de wet van 29 mei 2000: het toezenden van een bericht van overdracht aan het bestand van berichten na overlegging door de aangezochte gerechtsdeurwaarder die in het bezit is van een verklaring van de overnemer waaruit de achterstand in betaling blijkt). Deze verplichting geldt zowel bij een overdracht krachtens de loonbeschermingswet als bij een gemeenrechtelijke loonoverdracht.

De overdracht is eerst tegenwerpelijk aan derden (andere dan de gecedeerde schuldenaar) na het vervullen van deze formaliteit. Deze bepaling betreft dus uitsluitend de verhouding tussen de overnemer en derden met concurrente rechten op de loonvordering (bv. andere overnemers of beslagleggende schuldeisers). De gecedeerde schuldenaar (*i.c.* de werkgever) kan niet weigeren gevolg te geven aan de overdracht om reden dat deze formaliteit niet is vervuld. Evenmin rust op hem ter zake enige onderzoeksplicht (bv. Rb. Brussel 4 november 1997, *RW* 1998-99, 158).

Het bericht van overdracht moet benevens de identiteit van de overnemer (1°), de overdrager (2°) en de gecedeerde schuldenaar (3°) en in voorkomend geval, de vermelding dat de overdrager in verzet is gekomen (5°), ook vermelden: het bedrag van het eisbaar saldo van de schuldvordering (4°). Deze laatste vermelding en de hogergenoemde verklaring aan de gerechtsdeurwaarder van het bedrag van de achterstand, strekken ertoe te verhinderen dat een overnemer tot kennisgeving overgaat voordat er enige achterstal van betaling is en zulks met als enig doel zijn positie in geval van samenloop veilig te stellen. Een dergelijke handelwijze met het uitsluitend doel rang te nemen is dus voortaan uitgesloten. Of anders gezegd: de fiduciaire overdracht tot zekerheid van een loonvordering kan eerst rang nemen wanneer de schuld waarvan zij tot zekerheid strekt, onbetaald is gebleven.

Indien er dan een conflict van rangorde ontstaat tussen de schuldeisers-overnemers, moet de werkgever de overdraagbare gelden overmaken aan de gerechtsdeurwaarder of een aangestelde sekwester (art. 1407bis ingevoerd door de wet van 29 mei 2000 met inwerkingtreding door de Koning te bepalen).

703 De bevoegde rechter in deze materie is dus niet de beslagrechter, maar de v r e d e r e c h t e r. Enkel wanneer de loonoverdracht gebeurt op grond van een authentieke akte is de beslagrechter bevoegd (zie boven, nr. 65). Ook wat de uitvoering van de loonoverdracht betreft is de beslagrechter in de regel niet bevoegd.

De gelijkenis met het derdenbeslag komt hier, zoals gezegd, zeer sterk tot uiting. Nochtans zijn de bepalingen uit het Ger.W. nopens de verplichtingen van de derde-beslagene i.v.m. de verklaring en de afgifte en de sancties die hieraan worden verbonden, niet voor analogische toepassing vatbaar. Enkel artikel 1382 BW is hier aan de orde. De beslagrechter is ter zake ook niet bevoegd. Geschiedt de afgifte niet vrijwillig of ontstaat er een geschil over het verschuldigde loon, dan moet de zaak naar de bevoegde rechter worden gebracht, nl. de arbeidsrechtbank. Dit is eveneens het geval wanneer de werkgever het verzet dat werd gedaan door de werknemer zou negeren. Al kan men in die hypothese stellen dat ook de beslagrechter bevoegd is omdat men kan argumenteren dat een schuldeiser die aldus op onrechtmatige wijze het loon doet inhouden, in feite overgaat tot het leggen van een derdenbeslag zonder naleving van de pleegvormen ter zake (F. TOP, *a.w.*, TPR 1983, 384, nr. 44).

7. Ontvangstmachtiging en loondelegatie

704 De ontvangstmachtiging is een rechterlijke machtiging verleend aan een echtgenoot of gewezen echtgenoot om de inkomsten van de andere (bv. loon) met uitsluiting van deze laatste, zelf rechtstreeks bij de schuldenaar ervan (*i.c.* de werkgever) geheel of gedeeltelijk in ontvangst te nemen (zie art. 203ter en 221 BW; art. 1280 Ger.W.). Het gaat om een vereenvoudigde invorderingsmethode: de machtiging verleent de bevoegdheid om die inkomsten te innen buiten ieder beslag (zie hierover nader F. TOP,

a.w., TPR 1983, 375 e.v.; G. BAETEMAN, “De uitvoering van onderhoudsverplichtingen” in *Gezin en recht in een postmoderne samenleving (W. Delva-cyclus)*, Gent, 1994, (159) 184 e.v.; S. BROUWERS, *Alimentatie* in APR, 314, nr. 570 e.v.; M. FORGES, *La cession de rémunération et la délégation de sommes*, Brussel, 1998; M. MEULDERS-KLEIN, “Les vicissitudes de la délégation de sommes”, TBBR 1988, 7-30; Chr. PANIER, “Les délégations de sommes” in *Les voies conservatoires et d’exécution*, Brussel, 1982, 141-192; K. VANLEDE, “Art. 203ter B.W.”, nr. 14 in *Comm.Pers.*). Een dergelijke machtiging mag enkel worden verleend wanneer de schuldenaar de alimentatieverplichting niet nakomt of dreigt niet na te komen (Cass. 23 januari 2009, www.juridat.be).

Volgens de traditionele opvatting kan een loondelegatie niet als een beslagmaatregel worden beschouwd (R. DEKKERS, *Handboek*, I, nr. 247). De loondelegatie kan worden aangezien als een vorm van dwangvertegenwoordiging krachtens rechterlijk bevel. Vanuit die optiek heeft de machtiging geen onbeschikbaarheid tot gevolg, levert zij geen titel op voor beslag en kan zij niet worden aangewend voor achterstallige alimentatie (TOP, *a.w.*, 375, nr. 27 e.v.). De grenzen tussen beslag en delegatie werden in deze opvatting scherp getrokken. In de recentere rechtsleer worden deze grenzen vervaagd.

In ieder geval wordt aan de ontvangstgemachtigde geen soort van rechtstreekse vordering toegekend. De gemachtigde echtgenoot wordt immers geen schuldeiser van het bedrag dat hij mag innen (*ibid.*; Cass. 6 juni 1946, *Pas.* 1946, I, 236).

Wel wint de opvatting veld dat het om een executie maatregel gaat, zij het een van bijzondere aard. Voor deze benadering kan steun worden gevonden in artikel 1412 Ger.W. Wanneer de delegatie wordt uitgeoefend op inkomsten bedoeld in de artikelen 1409 e.v. Ger.W. is er immers onmiskenbaar een zakelijke werking en verschaft zij zelfs een preferentie boven andere schuldeisers (zie boven, nrs. 169 en 172).

De vraag of hieruit ook moet worden afgeleid dat de inkomstenmachtiging ook een uitvoerbare titel oplevert op grond waarvan beslag kan worden gelegd op andere activa, wordt in de traditionele opvatting ontkennend beantwoord (TOP, *a.w.*, 375, nr. 28), maar is thans omstreden. Redelijkerwijze mag het vonnis dat de machtiging toestaat zo worden opgevat dat het impliciet ook een titel oplevert voor een beslag onder de aangewezen derde.

Zoals bij een derdenbeslag, kan de derde onverminderd zijn schuld betwisten. Hij behoudt tegen de inkomstengemachtigde alle excepties en verweermiddelen die hij tegen de schuldeiser kan inroepen. De wetgever onderwerpt de inkomstendelegatie aan de publiciteit van de beslagberichten (zie boven, nr. 106).

De kennisgeving door de griffier van de machtiging geldt dan als *verzet* ten aanzien van de derde-schuldenaar (art. 221, derde lid BW). Van dat tijdstip af betaalt hij enkel nog bevrijdend aan de gemachtigde echtgenoot. De derde die in weerwil van dit verzet betaalt, loopt het risico een tweede maal te moeten betalen (art. 1242 BW). Een loondelegatie kan in beginsel enkel worden uitgeoefend voor lopende onderhoudsverplichtingen.

705 Aangezien het hier dus niet gaat om een beslagmaatregel, is de beslagrechter ter zake niet bevoegd (zie boven, nr. 63). Gebeurt de afgifte van het loon niet vrijwillig of ontstaat een geschil omtrent het verschuldigde loon, dan wordt de zaak naar de bevoegde rechter verwezen, *in casu* de arbeidsrechtbank (F. TOP, *a.w.*, TPR 1983, 367, nr. 11).

Evenmin gelden de wettelijke regels inzake derdenbeslag. Zo is de derde niet verplicht een verklaring te doen bedoeld in de artikelen 1452 en 1539 (Arrondrb. Antwerpen 11 mei 1976, RW 1976-77, 1122 met noot VAN OEVELEN). De vrederechter kan wel vooraf aan de derde bevel geven hem alle inlichtingen en bescheiden te verstrekken, waaruit het bedrag van de inkomsten en de schuldvorderingen kan blijken (art. 1253quinquies). Die medewerking wordt gesanctioneerd door artikel 926.

Bij de delegatie wordt *publiciteit* georganiseerd door middel van berichten van delegatie onder de zorg van de gerechtsdeurwaarder of de griffier naargelang het geval (zie boven, nr. 106).

De afgifte van de gelden heeft de betekenis van een betaling. Deze betaling is slechts bevrijdend in handen van de ontvangstmachtigde of diens lasthebber.

706 De gevolgen van een hervorming of wijziging van het vonnis dat de delegatie toestond, zijn omstreden (zie bij BAETEMAN, *t.a.p.*). Indien men de delegatie beschouwt als een vorm van dwangvertegenwoordiging, moet de afwikkeling van onverschuldigde betalingen gebeuren zoals bij iedere betaling aan een lasthebber (zie bij E. DIRIX, "Ongerechtvaardigde verrijking in driepartijenverhoudingen", TPR 1981, (1023) 1029, nr. 6 e.v.).

Wordt het vonnis dat de delegatie toestond in hoger beroep tenietgedaan of wordt de delegatie met terugwerkende kracht herzien, dan is de ontvangstmachtigde verplicht de ten onrechte of teveel ontvangen sommen af te dragen aan de echtgenoot (bv. Rb. Hasselt 14 april 1975, RW 1975-76, 1893 met goedkeurende noot SENAËVE. In dezelfde zin Chr. PANIER, *a.w.*, 189. Vgl. F. TOP, *a.w.*, TPR 1983, 381-383; Brussel 23 oktober 1974, *Rev.-not.b.* 1975, 84 met noot STENGERS).

§ 2. Structuur

707 Het derdenbeslag beantwoordt aan een *triangulaire structuur*. Dit heeft tot onvermijdelijk gevolg dat de rechtspleging een zekere complexiteit vertoont. Er zijn nl. drie protagonisten: de beslaglegger, de beslagene en de derde. Zoals later kan blijken, kunnen de kwaliteiten van beslaglegger en van derde-beslagene samenvallen in dezelfde persoon. In ieder geval impliceert onze rechtsfiguur noodzakelijkerwijze twee schuldvorderingen. Bestaat er tussen de debiteur en de derde geen schuldvordering tot afgifte, dan kan enkel een beslag bij die derde worden gelegd.

De schuldvordering die bestaat in de verhouding tussen de beslaglegger en zijn debiteur (de beslagene) wordt de *o r z a k* van het beslag genoemd. Deze tussen de beslagene en diens schuldenaar (de derde-beslagene): het *v o o r w e r p* van het beslag.

A. DE SCHULDVORDERING WAARVOOR HET BESLAG WORDT GELEGD

708 De eerstgenoemde schuldvordering is de vordering waarvoor het beslag wordt gelegd, nl. deze die de beslaglegger op de beslagen debiteur heeft. De beslaglegger moet schuldeiser van de beslagene zijn, van aanvang aan. Het volstaat niet dat hij die positie eerst tijdens de procedure verwerft (G. DE LEVAL, *a.w.*, 17, nr. 36).

De rechtsverhouding die tussen de beslaglegger en de beslagen debiteur bestaat, gaat de derde niet aan. Hij mag zich niet uitspreken over het bestaan of de opeisbaarheid van de schuldvordering en op grond hiervan het beslag dat in zijn handen werd gelegd, aanvechten. Discussies hieromtrent kunnen enkel gevoerd worden *inter partes*. De derde mag wel de formele geldigheid van het beslag aanvechten; of in de terminologie van het Hof van Cassatie: de regelmatigheid, niet de rechtmatigheid van het beslag.

De kwaliteiten waaraan deze schuldvorderingen moeten voldoen worden hierna onderzocht (zie verder, nrs. 777 en 809). In beide gevallen moet de schuldeiser beschikken over een zekere, opeisbare en liquide schuldvordering. Bij bewarend derdenbeslag kan het vereiste van de opeisbaarheid worden versoepeld krachtens artikel 1415, tweede lid. De wet van 29 mei 2000 brengt een versoepeling aan wanneer het beslag wordt gelegd ter invordering van periodiek te vervallen termijnen (zie verder, nr. 810).

709 De verhouding tussen de schuldeiser en de debiteur kan van dien aard zijn dat zij het leggen van derdenbeslag uitsluit. De geoorloofdheid van een beding in de overeenkomst waarbij de schuldeiser er zich toe verbindt geen beslag te leggen onder de debiteuren van zijn wederpartij wordt aanvaard. Een dergelijk beding mag gemaakt worden hetzij bij de contractsluiting, hetzij op een later tijdstip (G. DE LEVAL, *a.w.*, 38, nr. 17; Ch. LEURQUIN, *a.w.*, 42,

nr. 18). Een dergelijk beding is tegenwerpeijk aan schuldeisers (zie verder, nr. 739).

B. DE SCHULDVORDERING WAAROP HET BESLAG WORDT GELEGD

1. *Kwaliteit van de vordering*

710 De schuldvordering die het voorwerp is van het beslag moet bij bewarend of uitvoerend beslag aan dezelfde kwaliteiten voldoen. Zij heeft de betaling van een geldsom of de afgifte van een zaak tot voorwerp. Het kan gaan om een actuele opeisbare schuldvordering. De schuldvordering kan ook gesteld zijn onder voorwaarde, op termijn of in geschil zijn (art. 1446 en 1539, tweede lid). Immers ook een voorwaardelijke of een nog niet opeisbare vordering valt in het vermogen en is dus vatbaar voor beslag. Zoals hierna zal blijken, volstaat het dat op het ogenblik van het beslag een rechtsverhouding bestaat tussen de beslagene en de derde waarin die "toekomstige" vordering haar grondslag vindt. Het beslag strekt zich verder ook uit tot al de na het beslag krachtens die rechtsverhouding gedane betalingen en uitkeringen. Aldus zal bv. een beslag onder de huurder zich ook uitstrekken tot alle krachtens de huurovereenkomst nog niet verschenen huurtermijnen.

De derde-beslagene kan natuurlijk wel het bestaan van zijn schuld betwisten. Wanneer dit gebeurt, moet de zaak voor de bevoegde bodemrechter worden gebracht, of desgevallend ernaar worden verzonden door de beslagrechter (art. 1456, tweede lid en 1542, tweede lid). Dit is echter niet meer mogelijk indien die schuldvordering is neergelegd in een uitvoerbare titel.

711 De beslaglegger kan op die schuldvordering niet meer rechten doen gelden dan zijn debiteur. Hij zal de rechtsverhouding moeten nemen zoals hij die naar het tijdstip van beslag tussen zijn debiteur en de derde-beslagene aantreft. Het beslag mag geen nadeel toebrengen aan de positie van de derde-beslagene (zie verder, nr. 774). Ook wat dit aspect betreft bestaat er dus gelijkenis met de cessie van schuldvordering. Omgekeerd beschikt de beslaglegger over al de nevenrechten waarmee de schuldvordering van de beslagene op de derde-beslagene is uitgerust (zie verder, nr. 718).

Het beslag heeft, zoals hierna zal worden onderzocht, de onbeschikbaarheid van de schuldvordering tot gevolg (zie verder, nr. 755). De beslagen debiteur en de derde mogen niets meer ondernemen waardoor de rechten van de beslaglegger zouden worden gefrustreerd. Zo is de beslagene niet meer bevoegd om de schuldvordering over te dragen en kan de derde-beslagene niet meer bevrijdend betalen aan zijn schuldeiser. Dergelijke rechtshandelingen zijn de beslagleggende schuldeiser niet tegenwerpeijk.

De beslaglegger zal daarentegen wel de normale lotgevallen van de schuldvordering moeten ondergaan. Het beslag kan niet verhinderen dat de beslagene (of de derde-beslagene) een vordering instelt tot nietigheid (bv. wegens

wilsgebreken) of tot ontbinding (art. 1184 BW) van de overeenkomst waarin de schuldvordering haar grondslag vindt. Wanneer de schuldvordering aldus tenietgaat, dan vindt het beslag daarin ook haar natuurlijk einde (G. DE LEVAL, *Traité*, 87, nr. 49; Ch. LEURQUIN, *Code de la saisie-arrêt*, 320, nr. 321). Of een ontbinding van de overeenkomst door wederzijdse toestemming tegenwerpelijk is, moet beoordeeld worden in het licht van artikel 1167 BW. Hetzelfde geldt voor andere overeenkomsten die, zonder nochtans een novatoire werking te hebben, de oorspronkelijke overeenkomst wijzigen (zie hierover Ch. LEURQUIN, *a.w.*, 279, nr. 273). Deze problematiek komt hierna nog aan de orde bij het beslag op de vordering uit een huurovereenkomst (zie verder, nr. 722).

2. Voor beslag vatbaar

712 De schuldvordering waarop het beslag wordt gelegd, noemt men het voorwerp van het beslag. Dit onderstelt dat zij vatbaar is voor beslag (zie boven, nrs. 149 e.v.).

Die onbeslagbaarheid kan in eerste plaats voortvloeien uit een bijzondere wetsbepaling. Voor die gevallen zie boven, nrs. 155 en 159.

Verder kan die onbeslagbaarheid in het algemeen voortvloeien wanneer de tegoeden of de zaken buiten de handel zijn of een *intuitu personae*-karakter vertonen. Wat dit laatste betreft moet aansluiting worden gezocht bij wat geldt voor de zijdelingse vordering (zie boven, nr. 692).

713 Niet vatbaar voor beslag zijn derhalve de schuldvorderingen die uitsluitend aan de persoon van de schuldeiser (de beslagene) verbonden zijn en derhalve enkel jegens de schuldeiser kunnen worden verricht. Dit zijn vorderingen die het vermogen niet aanbelangen of deze die weliswaar van patrimoniale aard zijn, maar waarbij het moreel belang primeert (bv. morele schade wegens laster).

Veelal werd aangenomen dat de vordering tot schadeloosstelling voor materiële en morele schade wegens aantasting van de fysieke integriteit niet onder deze categorie valt. Het recht om vergoeding te vorderen is persoonlijk, maar de vergoeding maakt deel uit van het onderpand van de schuldeisers (Cass. 26 mei 1977, *Arr.Cass.* 1977, 988 en *RW* 1977-78, 1683. Zie hierover ook L. SCHUERMANS e.a., "Overzicht van rechtspraak", *TPR* 1984, 539, nr. 10). Deze rechtspraak werd, alleszins wat de morele schade betreft, terecht bekritiseerd (M. STORME, noot onder Antwerpen 22 januari 1988, *RW* 1987-88, 1100-1102). Inmiddels werd in 1997 door de nieuwe faillissementswet het roer omgeslagen en bepaalt voortaan artikel 16 dat de vergoeding voor schade die aan de persoon verbonden is en die voortvloeit uit een onrechtmatige daad buiten de boedel blijft. Het onderscheid tussen de aard van de aansprakelijkheid (contractueel/buitencontractueel) valt niet in te zien. Verder moet redelijkerwijze worden aangenomen dat artikel 16 Faill.W. een algemene strekking heeft derwijze dat dergelijke vergoedingen niet enkel bij faillissement maar in alle gevallen aan het verhaalsrecht van de schuldeisers wordt onttrokken. In die zin oordeelde het Grondwettelijk Hof alvast m.b.t. de collectieve schuldenregeling: GwH 134/2008, 2 oktober 2008).

Luidens artikel 29bis, § 4 van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen zijn de vergoedingen niet vatbaar voor beslag of compensatie voor andere "vergoedingen wegens het verkeersongeval" (zie Cass. 2 oktober 2009, C.08.0200.F, www.juridat.be).

714 In de regel zijn bedingen van onbeslagbaarheid niet tegenwerpelijk aan derden (zie boven, nr. 158). Indien echter de partijen *contractueel* hebben bedongen dat voor de schuldvordering die tussen hen bestaat geen beslag kan worden gelegd (of geen beslag kan worden gelegd gedurende een bepaalde termijn), dan is een dergelijk beding tegenwerpelijk aan de schuldeisers van de titularis van het vorderingsrecht die op die schuldvordering wensen derdenbeslag te leggen. De schuldeisers zullen de vordering in het vermogen van hun debiteur moeten nemen zoals zij die aantreffen (zie hierover C. LEBON, *Het goederenrechtelijk statuut van schuldvorderingen* (diss. Leuven) 2007). De *Nemo plus juris*-regel verklaart ook de onbeschikbaarheid van de schuldvordering van de delegant op de gedelegeerde ten gevolge van een *delegatie-overeenkomst* (zie boven, nr. 699).

Het is ook mogelijk dat de partijen een beding hebben opgenomen dat de schuldvordering niet mag worden *overgedragen*. In ons land – anders dan bv. in Nederland en Duitsland – wordt de externe werking van dergelijke bedingen niet aanvaard. Afgezien daarvan, staat een dergelijk beding het derdenbeslag op de vordering door de schuldeisers van de titularis niet in de weg. Een derdenbeslag kan immers niet worden beschouwd als een overdracht van schuldvordering. Het derdenbeslag heeft tot gevolg dat de vordering door de beslaglegger zal worden geïnd. Een verbod op de overdraagbaarheid staat de inning van de schuldvordering door een derde niet in de weg. Om dezelfde reden kunnen dergelijke schuldvorderingen ook worden verpand (*Comm.Voorr.*, Pand schuldvorderingen, nr. 6).

3. Onverdeelde schuldvordering

715 Het beslag kan eveneens gelegd worden op een schuldvordering waaraan de debiteur slechts *medegerechtigd* is. Aldus kan de schuldeiser van een erfgenaam van een onverdeelde nalatenschap beslag leggen in handen van een schuldenaar van de *decujus* (Ch. LEURQUIN, *a.w.*, 69, nrs. 36 en 317, nr. 319). Te denken valt ook aan het beslag op een meerhoofdige bankrekening (zie verder, nr. 730).

Een dergelijk beslag betreft in beginsel enkel het aandeel van de schuldvordering dat aan de beslagene toekomt. Zolang dit aandeel niet kan worden bepaald, blijft de gehele vordering onbeschikbaar (zie verder, nr. 755).

4. Bestaan in het vermogen van de debiteur

716 Vanzelfsprekend kan enkel beslag gelegd worden op schuldvorderingen waarvan de beslagene rechthebbende is. Op schuldvorderingen waarvan een derde de rechthebbende is, kan geen beslag worden gelegd. Het is echter mogelijk dat een bepaalde schuldvordering slechts in schijn toebehoort aan een derde en dat de beslagene in werkelijkheid de rechthebbende is. In die gevallen kunnen de schuldeisers op grond van het beginsel uit artikel 1321 BW die schijnbare toestand bestrijden (zie boven, nr. 113).

Vanzelfsprekend moet de schuldvordering nog bestaan op het ogenblik waarop het beslag wordt gelegd. Was zij voordien reeds tenietgegaan (bv. betaling, wettelijke schuldvergelijking), dan is het beslag zonder voorwerp (verslag VAN REEPINGHEN, 540). De derde-beslagene zal dit niettemin uitdrukkelijk moeten bevestigen (zie verder, nr. 796).

Het beslag is eveneens zonder voorwerp wanneer de schuldvordering reeds voordien uit het vermogen is verdwenen door cessie. De anterioriteit van de cessie wordt bepaald naar het tijdstip waarop de cessie tot stand komt (art. 1690, eerste lid). Het tijdstip van de kennisgeving (bv. na het beslag) blijft buiten beschouwing. In burgerlijke zaken moet de anterioriteit van de cessie worden bewezen volgens het bepaalde in artikel 1328 BW (zie verder, nr. 769).

717 Wat indien de cessie betrekking heeft op “toekomstige” schuldvorderingen? Moet de beslagleggende schuldeiser zich zo'n cessie bij voorbaat laten welgevalen? Een toekomstige schuldvordering is vatbaar voor overdracht op voorwaarde dat zij bepaalbaar is naar het tijdstip van de overdracht (Cass. 9 april 1959, *RW* 1959-60, 655 en *RCJB* 1961, 32 met noot HEENEN). Onder het oude recht schiep een dergelijke ruime opvatting weinig problemen. Voor de tegenwerpelijkheid was toen de betekening (of een gelijkwaardige handeling) vereist; dit impliceerde dat de identiteit van de gecedeerde debiteur moest bekend zijn. Thans geldt deze voorwaarde niet. De schuldvordering voor de nog niet verschenen huurtermijnen, de loonvordering uit een arbeids-overeenkomst in uitvoering e.d.m. verdwijnen *erga omnes* uit het vermogen van de cedent (verhuurder, werknemer) van zodra de overeenkomst tot overdracht is tot stand gekomen. Een later beslag kan deze overdracht niet frustreren (zie voor een meer genuanceerde benadering E. DIRIX en R. DE CORTE, *a.w.*, 338-340, nr. 504).

5. Positie beslaglegger – Nevenrechten

718 De beslaglegger moet de schuldvordering, voorwerp van het beslag, nemen zoals hij ze aantreft (zie hoger, nr. 711). Het beslag verleent hem de bevoegdheid de rechten die de beslagene op diens schuldenaar (de derde-beslagene) heeft uit te oefenen (G. DE LEVAL, *a.w.* 295, nr. 190).

De schuldeiser die beslag legt op een schuldvordering van zijn debiteur geniet dan ook van de nevenrechten en zekerheidsrechten die deze schuldvordering verzekeren. Ook hierin stemt zijn positie overeen met die van een cessionaris. Aldus kan hij een beroep doen op de executoriale titel waarmee de vordering is uitgerust. Indien de derde-beslagene de schuld betwist, dan is er in deze hypothese geen plaats voor een verwijzing naar de bodemrechter (art. 1456, tweede lid Ger.W.), maar kan de beslaglegger tot tenuitvoerlegging overgaan op het vermogen van de derde-beslagene tot betaling van de beslagen schuldvordering.

Hetzelfde geldt voor de zekerheidsrechten. De bevoegdheid tot de uitoefening van aan een schuldvordering verbonden zekerheidsrechten komt toe aan diegene die inningsbevoegd is. Wordt de derde-beslagene bijvoorbeeld failliet verklaard dan wordt de beslaglegger in deze samenloop beschermd door de voorrechten waarmee de schuldvordering van de beslagene op de derde-beslagene is toegerust.

Voor het Nederlandse recht heeft de Hoge Raad de vraag of de beslaglegger de zekerheidsrechten van de in beslag genomen schuldvordering mag uitoefenen, bevestigend beantwoord (HR 11 maart 2005, *RvdW* 2005, 39. Zie hierover o.m. S. KORTMANN, “Inning van andermans gecureerde vordering”, *TvI* 2005, 67-69; E. TJON-EN-FA en J. HEEMSTRA, “Derdenbeslag op met hypotheek versterkte vordering: de beslaglegger (w)int”, *WPNR* 2006, 244-250 en 266-271). In het gegeven geval werd de beslagen schuldvordering gewaarborgd door een hypotheek. Volgens de Hoge Raad kan de beslaglegger ook profiteren van de aan de beslagen vordering verbonden hypothecaire voorrang boven de overige schuldeisers die verhaal zoeken op het gehypothekeerde goed. Er anders over oordelen zou aan het derdenbeslag het niet te rechtvaardigen effect verlenen dat de overige schuldeisers van de derde-beslagene bij de verdeling van de opbrengst van het onroerend goed zouden worden bevoordeeld, terwijl de beslagene gedupeerd zou worden door het verval van de aan de beslagen vordering verbonden voorrang. De beslaglegger kan deze zekerheidsrechten echter niet aanwenden tot zekerheid van de invordering van een eigen schuldvordering die hij heeft op de derde-beslagene.

6. Toepassingsgevallen

a. Beslag op toekomstige en eventuele vorderingen

719 De vraag in welke mate men beslag kan leggen op toekomstige resp. eventuele vorderingen zorgt vaak voor onzekerheid. Soms wordt geleerd dat toekomstige goederen van de debiteur niet het onderpand uitmaken van de schuldeisers (bv. Cass. 5 december 1907, *Pas.* 1908, I, 59). Deze wijze van formuleren is onzuiver (art. 7 Hyp.W.). Bedoeld wordt dat men op toekomstige – d.i. nog niet bestaande – goederen geen beslag kan leggen. De toepassing van die regel op lichamelijke roerende goederen is eenvoudig. Moeilijker is dit met onlichamelijke goederen. Een schuldvordering is immers een abstract gegeven; het gaat om een rechtsbetrekking tussen een schuldeiser en een schuldenaar. In die zin zijn een opeisbare vordering, een vordering op termijn, een voorwaardelijke vordering en een eventuele vordering allemaal even “ongrijpbaar”.

Voor de vatbaarheid voor beslag moet maar één vraag worden gesteld: bestaat er een “rechtsverband” tussen de beslagene en derde en is dit voldoende bepaald of althans bepaalbaar (vgl. verslag VAN REEPINGHEN, I, 540)? Is zulks het geval dan is het beslag mogelijk, ook al doet die rechtsverhouding slechts een schuldvordering ontstaan die eerst in de toekomst opeisbaar wordt (of enkel maar kan worden). Een verbintenis op termijn of onder opschortende voorwaarde “bestaan”. In al die gevallen ontstaat er tussen de partijen een rechtsbetrekking. Deze rechtsverhouding heeft uiteraard een inhoud. Zij doet dus verbintenissen ontstaan. Derhalve moet gezegd worden dat een verbintenis onder opschortende voorwaarde “bestaat”; enkel de opeisbaarheid is uitgesteld (DE PAGE, *Traité*, I, 226, nr. 153bis. Vgl. J. HERBOTS, *RCJB* 1983, 204-222; Ph. GERARD, *RCJB* 1990, 108-128). De omschrijving dat het hier zou gaan om een bestaan “en germe” (in de kiem) (naar BAUDRY-LACANTINERIE, *Traité*, XIX, nr. 760) werkt dan ook enkel maar verwarrend.

Het vorenstaande geldt ongetwijfeld voor schuldvorderingen op termijn en deze onder opschortende voorwaarde. Dit is eveneens het geval voor deze die voortvloeien uit een wederkerige overeenkomst (bv. de vordering uit een huurovereenkomst voor de nog niet verschenen termijnen, de loonvordering uit een arbeidsovereenkomst e.d.). In al deze gevallen betreft het toekomstig karakter enkel de opeisbaarheid (zie hierover nader E. DIRIX, “Overdracht van en beslag op toekomstige schuldvorderingen” in *In het nu, wat worden zal (Schoordijkbundel)*, Deventer, 1991, 39 e.v.; J. HEENEN, “La cession de créances futures”, *RCJB* 1961, (35) 38-39. Vgl. voor Nederland: HR 30 januari 1987, *NJ* 1987, nr. 530 met concl. AG BLOEMBERGEN en noot G.; HR 25 maart 1988, *AA* 1989, 56 met noot KORTMANN; HR 15 maart 1991, *RvdW* 1991, nr. 79).

720 Wat dan met de zgn. eventuele vordering? De benadering moet dezelfde zijn. Een beslag is mogelijk op voorwaarde dat er tussen de partijen een rechtsverhouding bestaat die toelaat het (eventuele) recht te bepalen (hoe onzeker het ook is dat het recht opeisbaar wordt). Aldus wordt de geldigheid aanvaard van het beslag door een schuldeiser van de verzekerde op de uitkering die de verzekeraar deze eventueel zal verschuldigd zijn, van het beslag in handen van een vennootschap in vereffening op het liquidatiesaldo dat eventueel aan de debiteur-vennoot zou kunnen toekomen enz. (zie voor andere voorbeelden Ch. LEURQUIN, *a.w.*, 61-63, nr. 31). Over de eventuele rechten schreef GANSHOF VAN DER MEERSCH: “Avant la naissance de ce droit de créance existe un droit présent, distinct de ce dernier, un droit à ce droit de créance si celui-ci vient de naître” (concl. voor Cass. 28 maart 1957), *Pas.* 1957, I, 920. *Adde*: J. HEENEN, *a.w.*; DEMOGUE, “Des droits éventuels”, *Rev.-trim.dr.civ.* 1905, 723 e.v. en 1906, 231 e.v.; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie-arrêt bancaire*, nr. 34).

Enkele voorbeelden kunnen deze principes illustreren. Er wordt beslag gelegd in handen van een advocaat die belast was met de invordering van een geldvordering. Eerst na het beslag ontvangt de advocaat de geldsom. Dit bedrag valt onder het beslag. De verplichting tot afdracht van de advocaat bestond immers reeds ten tijde van het beslag (HR 10 mei 1929, *NJ* 1929, 343).

Aan een notaris wordt opdracht gegeven drie onroerende goederen te verkopen. Op het ogenblik van het beslag in handen van de notaris is nog maar een van de grondstukken verkocht en de prijs zelfs nog niet betaald. Aan het Hof van Cassatie wordt de vraag voorgelegd of het beslag kan worden gelegd op deze eventuele of “in de kiem” bestaande vordering. Het Hof beantwoordt die vraag bevestigend. Tussen de beslagene en de notaris bestond reeds ten tijde van het beslag een overeenkomst waarbij laatstgenoemde de opdracht had diverse onroerende goederen te verkopen en de koopprijs ervan af te dragen. De vordering van de beslagene tot afgifte van de koopprijs bestond reeds; alleen de opeisbaarheid ervan was uitgesteld. Het beslag treft dan ook de koopprijs die de notaris na het tijdstip van het beslag ontving; hierbij moet geen onderscheid gemaakt worden naargelang het tijdstip van de verkoop (voor of na het beslag) der grondstukken (Cass. 12 mei 1989, *RW* 1989-90, 1347. Zie voor een vergelijkbaar geval Luik 6 december 2005, *Rev.-not.b.* 2006, 283).

Waar het dus op aankomt is dat de schuldvordering haar grondslag vindt in een rechtsverhouding die op het tijdstip van het beslag bestond. Op schuldvorderingen die later ontstaan, heeft het beslag dus geen vat, bv. schuldvordering uit latere transacties (bv. Luik 24 maart 2005, *JLMB* 2005, 1698). Deze evidente regel wordt bevestigd in een cassatiearrest van 6 september 2007 (Cass.

6 september 2007 *RW* 2007-08, 1676 met noot R. FRANSIS en over dit arrest ook *TPR* 2007, 2089-2090, nr. 91).

b. Beslag op een loonvordering

721 Gelet op het wezenlijk belang van het loon en de daarmee gelijkgestelde inkomsten, wordt het beslag hierop aan beperkingen onderworpen (zie boven, nrs. 160 e.v.).

c. Beslag op een huurvordering

722 Veel voorkomend is het beslag op de schuldvordering uit huur of pacht-overeenkomsten. Een dergelijk beslag kan zowel gelegd worden op de reeds vervallen huurgelden als op de nog niet verschenen huurtermijnen. Het beslag op deze in de toekomst te vervallen huurtermijnen is mogelijk (zie boven, nr. 719).

Vanaf dat ogenblik mag de beslagen verhuurder, krachtens het beginsel van de onbeschikbaarheid, niets ondernemen waardoor het beslag zou worden gefrustreerd (zie verder, nr. 755). Zo mag hij de huurvordering niet meer overdragen aan een derde, evenmin mag hij de huur nog overdragen.

De beslaglegger zal de huurverhouding echter moeten nemen zoals hij ze aantreft op het ogenblik van het beslag. Had de beslagene-verhuurder de vordering voor de nog niet verschenen huurtermijnen reeds overgedragen op een derde, dan is zo'n (anterieure) cessie tegenwerpelijk aan de beslaglegger. Die anterioriteit moet – volgens de meerderheidsopvatting – worden beoordeeld naar het bepaalde in artikel 1690, eerste lid BW (zie verder, nr. 769). Een anticipatieve kwijting is slechts aan derden tegenwerpelijk onder de voorwaarden van artikel 1 Hyp.W. Een kwijting voor minder dan drie jaar huur zal in ieder geval vaste dagtekening moeten hebben voor het tijdstip van het beslag.

De beslaglegger zal verder ook de normale lotgevallen van de huurovereenkomst moeten ondergaan. Aldus zal bij een ontbinding van de huurovereenkomst, ook het beslag zonder voorwerp worden (Ch. LEURQUIN, *a.w.*, 320, nr. 321).

723 De vraag rijst of bij beslag op de huurvordering het beginsel van de onbeschikbaarheid zich eveneens verzet tegen de verkoop van het gehuurde goed.

Naar Nederlands recht wordt die vraag bevestigend beantwoord. Er anders over oordelen zou er immers toe leiden dat de debiteur een einde zou kunnen maken aan het beslag door het verhuurde goed eenvoudig te verkopen. Volgens de Hoge Raad geldt die regel ook wanneer de eigendoms-overdracht plaatsvindt na executoriaal beslag. Krachtens artikel 475h NRv. kan vervreemding, bezwaring, afstand of onder bewindstelling van een door beslag getroffen vordering, tot stand gekomen nadat het beslag is gelegd, niet tegen de beslaglegger worden ingeroepen. Hieruit volgt dat het beslag ook na de vervreemding van de door het beslag getroffen vordering op deze vordering blijft rusten en dat de geëxecuteerde de beslagen vordering niet van het beslag kan

bevrijden. Ook na de vervreemding van het goed blijft het beslag op de huurvordering rusten (HR 15 januari 1991, *RvdW* 1991, 41, met concl. AG HARTKAMP, *AA* 1991, met noot CAHEN).

Het Belgisch recht is terecht in andere zin gevestigd. Het beslag heeft immers geen algehele beperking van de handelingsbekwaamheid van de debiteur tot gevolg. Hij behoudt het recht om verder zijn vermogen te besturen en erover te beschikken. De onbeschikbaarheid die het gevolg is van het derdenbeslag moet beperkend worden uitgelegd; zij treft enkel de schuldvoordring en kan er niet toe strekken dat de beslaglegger de verkoop van het goed zou kunnen beletten. De overgang van de huurovereenkomst is een accessorium van de overdracht van het gehuurde goed. De beslaglegger zal de verkoop enkel kunnen aanvechten wanneer die plaatsvond met bedrieglijke miskenning van zijn belangen (art. 1167 BW) (Ch. LEURQIN, *a.w.*, 321, nr. 321; G. DE LEVAL, *Traité*, 87, nr. 49, noot 363).

Wordt na het derdenbeslag op de huurgelden, het verhuurde goed het voorwerp van een uitvoerend beslag, dan houdt het derdenbeslag op gevolg te hebben. Vanaf de betekening van het beslagexploot worden de huur- en pachtgelden voor onroerend gehouden om samen met de opbrengst van het goed te worden verdeeld (art. 1576). Vanaf dat tijdstip houden de huurgelden op het voorwerp uit te maken van het derdenbeslag (Ch. LEURQIN, *a.w.*, 321, nr. 322; *Rép.not.*, "La saisie immobilière", nr. 291; zie verder, nr. 897).

d. Beslag op een bankrekening

724 Een van de meest courante gevallen van derdenbeslag betreft het beslag onder de bank van de debiteur. In de regel wordt zo'n beslag gelegd onder de bank op al de tegoeden van de debiteur. De beslagleggende schuldeiser hoeft het voorwerp van zijn beslag niet nader te specificeren door bv. het rekeningnummer te vermelden. In dat geval treft het beslag alle rekeningen en tegoeden bij deze bank.

Het gebrek aan afdoende informatie over de vermogenstoestand van de debiteur, kan ertoe leiden dat schuldeisers hun toevlucht nemen tot een lukraak gelijktijdige beslaglegging bij een groot aantal banken. Een dergelijke handelwijze zadelt de banken op met zware afhandelingskosten en met risico's op aansprakelijkheid bij vergissingen. Een beslag onder derden onderstelt een gerechtvaardigd vermoeden van het bestaan van een rechtsverhouding (*i.e.* een bankrelatie) tussen de debiteur en de derde. In Nederland werd geoordeeld dat "hagel-" of "multibank"-beslag een deontologische fout uitmaakt voor de gerechtsdeurwaarder die zich hiertoe leent (Kamer voor Gerechtsdeurwaarders Amsterdam 6 juni 2006, nr. 475, www.kbvg.nl). Een beslag bij een derde zonder dat er aanwijzingen zijn van het bestaan van een rechtsverhouding, kan onder omstandigheden, neerkomen op rechtsmisbruik op grond waarvan de derde vergoeding kan claimen voor nodeloos gemaakte kosten.

725 Ook de tegoeden die zich in het buitenland bevinden, bv. in een buitenlands filiaal, vallen onder het beslag, tenzij dit kantoor van een afzonderlijke rechtspersoonlijkheid geniet (F. GEORGES, *La saisie de la monnaie scripturale*, Brussel, 2006. Anders: L. LANOYE in *Liber amicorum Briers*, 1993, 297-298. Zie voor Frankrijk: Cass. fr. (civ.) 14 februari 2008, *D.* 2008, nr. 11, 686, noot V. AVENA-ROBARDET. Zie hierover ook o.m. *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie-arrêt bancaire*, nr. 20 e.v.; M. GREGOIRE, "La succursale

bancaire confrontée à la saisie-arrêt” in *Bijkantoren van banken*, Brussel, 1996, 245-256).

Omgekeerd kan in België beslag worden gelegd onder het Belgisch bijkantoor van een buitenlandse bank m.b.t. de rekeningen die over het bijkantoor lopen. De schuldvorderingen die verband houden met de activiteiten van het Belgisch bijkantoor van een buitenlandse vennootschap worden geacht zich in België te bevinden, zodat daarop hier te lande beslag kan worden gelegd. Het beslag treft dus niet andere schuldvorderingen die de beslagene zou hebben op de buitenlandse vennootschap (Cass. 26 september 2008, *RW* 2009-10, 237 met noot R. FRANZIS en *JLMB* 2009, 840 met noot L. FRANKIGNOUL). In gelijke zin oordeelde de House of Lords in een geval van een beslag onder derden in handen van een Londens bijkantoor van een bank met zetel te Hong Kong, dat de rekeningen die door de beslagene werden aangehouden bij de hoofdvestiging (of bij andere buitenlandse bijkantoren) niet onder het beslag vallen. Voor deze uitkomst was ook het argument doorslaggevend dat het onzeker is of de afgifte van de gelden door de bank aan de beslaglegger in Londen, door de rechters in Hong Kong als een bevrijdende betaling zal worden aangemerkt in de verhouding tussen de bank en de beslagen rekeninghouder (*Soc. Eram Shipping Ltd v. Cie Int. de Navigation* [2003] UKHL 30).

726 In een dergelijke internationale context zal de schuldeiser er in de regel niet in slagen om tijdig maatregelen te nemen om te verhinderen dat tegoeden op buitenlandse rekeningen hem ontglippen (zie ook boven, nr. 116). Het territorialiteitsbeginsel in het beslagrecht (zie hoger, nr. 94) heeft tot gevolg dat binnen de EU grensoverschrijdende tenuitvoerleggingprocedures voor de inning van geldvorderingen marktverstrend werken. Om hieraan te verhelpen nam de EU-commissie het initiatief tot het groenboek “Beslag op bankrekeningen” (COM 2006 618). Hierin worden twee wegen aangegeven. Een eerste mogelijkheid is het harmoniseren van de regels inzake het beslag op bankrekeningen. Meer ingrijpend is het voorstel tot invoering van “Europees beslagleggingsbevel”. Een dergelijk in een bepaalde lidstaat gegeven bevel zou dan in de gehele Europese Unie worden erkend en uitvoerbaar zijn zonder de noodzaak van een executuurprocedure.

727 Het is natuurlijk denkbaar dat de schuldeiser enkel het beslag vraagt op een bepaalde rekening of het beslag beperkt tot een bepaalde zetel van de bank. In dat geval strekt het beslag zich niet uit tot andere rekeningen. De debiteur behoudt in dat geval dan ook de vrije beschikking op die rekeningen (bv. Parijs 12 februari 1991, *D.* 1991, IR, 89).

728 Het beslag op een bankrekening betreft uitsluitend het saldo ten tijde van het beslag. Op de bank rust op het tijdstip van het beslag geen andere verplichting dan tot afgifte van het saldo dat de rekening op dat ogenblik aangeeft. Na het beslag opgenomen posten die ten gunste van de beslagene worden geboekt vallen niet onder beslag. Aldus vallen gelden die na het beslag op de rekening worden gestort en die niet voorkomen uit verrichtingen die op het tijdstip van het beslag in uitvoering waren, niet onder het beslag (zie hierover J.M. NELISSEN-GRADE, “Derdenbeslag op bankrekening”

in *Liber amicorum F. Dumon*, Antwerpen, 1983, 677-693; L. LANOYE, "Beslag onder derden op een (bank)rekening" in *Liber amicorum M. Briers*, Gent, 1993, 281-298; C. HOUSSA, "La saisie-arrêt en matière bancaire", *Droit de l'exécution*, Luik, 1997, 53-107; W. VAN GERVEN e.a., *Handels- en economisch recht*, I, B, 569, nr. 621; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie-arrêt bancaire*, nr. 39 e.v.). Vertoont de rekening een debetsaldo dan is het beslag zonder voorwerp (*Rép.pr.civ.*, tw. *Saisie-arrêt*, nr. 156). Het bedrag van de debetstand moet door de bank niet worden meegedeeld.

(X) Vanaf het ogenblik van de ontvangst van de akte van beslag onder derden (exploot en bij bewarend derdenbeslag ook: de kennisgeving bij gerechtsbrief ex art. 1449) mag de bank het creditsaldo dat de rekening op dat ogenblik aangeeft niet meer uit handen geven. De bank mag uit dit saldo geen door de debiteur getrokken cheques betalen of nog overschrijvingsopdrachten uitvoeren ook al werden die voor het beslag gegeven (bv. krachtens een permanente betalingsopdracht) (*Rép.pr.civ.*, tw. *Saisie-arrêt*, nr. 163).

Latere geldstortingen op de rekening kunnen evenmin beschouwd worden als "vermeerderingen van de bezittingen waarvan de derde-beslagene schuldenaar is" (art. 1455). Hiertoe is immers vereist dat zij op dezelfde oorzaak berusten als de vordering waarop het beslag werd gelegd (J.M. NELISSEN-GRADE, *a.w.*, 683, nr. 9) Het enkele feit dat tussen partijen een rekening-courant verhouding bestaat, laat niet toe te zeggen dat de cliënt reeds ten tijde van het beslag een vordering had tot afgifte van een na het beslag gevormd saldo. De rekening-courant verhouding doet zelf immers geen vorderingen ontstaan. Hierin ligt het verschil met de gevallen besproken onder nr. 720. Daar werd immers aan de advocaat *c.q.* notaris opdracht gegeven tot het innen van een bepaalde vordering. Het beslag treft dan ook de gelden die de derde na het beslag ontving, omdat de beslagene reeds voordien een vordering had tot afgifte m.b.t. deze sommen (zie ook F. MIJNSSEN, *Materieel beslagrecht*, Zwolle, 1987, 77-78).

Aan die voorwaarde beantwoordt wel het zgn. "différé" van de rekening, d.w.z. alle schuldvorderingen die blijkens hun aard tot de rekeningverhouding behoren maar die nog niet op het "disponible" werden opgenomen. Het gaat hier om de nog aan de gang zijnde verrichtingen, zoals bv. cheques die voor het beslag ter inning aan de bank waren overhandigd of overschrijvingsorders die reeds waren gegeven, maar die op het tijdstip van het beslag nog niet op het credit van de rekening waren ingeschreven. Deze lopende verrichtingen vallen dus wel nog onder het beslag, omdat die de verplichting tot afgifte reeds "in de kiem" bestaat. Omgekeerd moet ook worden rekening gehouden met verrichtingen die op het tijdstip van het beslag reeds in uitvoering zijn, maar nog niet werden geboekt en waardoor het creditsaldo wordt verminderd, zoals bv. betaling door de bank van door de debiteur getrokken cheques, van domicilieerd handelpapier (voor meer bijzonderheden J.M. NELISSEN-GRADE, *a.w.*, 687, nr. 15; L. LANOYE, *t.a.p.*; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie-arrêt bancaire*, nr. 93 e.v.). Onder deze lopende verrichtingen kunnen

echter niet gerekend worden: de latere loonstortingen (Beslagr. Antwerpen 5 december 1988, *RW* 1988-89, 824; de bank is een derde t.a.v. de afspraken tussen werkgever en werknemer nopens de uitbetaling van het loon).

In een arrest van 15 juni 2006 kreeg het Hof van Cassatie de kans om dit begrip “lopende verrichtingen” nader te omschrijven. Wanneer een overschrijvingsopdracht over twee banken verloopt, kan men theoretisch kiezen tussen drie momenten: 1) het debiteren van de rekening van de opdrachtgever: het geld is dan inderdaad “vertrokken” (dit is het moment dat moet in aanmerking worden genomen wanneer de overschrijving bij dezelfde bank loopt); 2) het moment van de verrekening tussen de banken; of 3) de creditering van de rekening van de begunstigde (beslagene). Het Hof heeft voor de tweede mogelijkheid gekozen (Cass. 15 juni 2006, *RW* 2007-08, 232 met noot R. FRANSIS, *P&B* 2007, 108, *Bank.Fin.* 2006, 385 met noot STEENNOT en *RABG* 2007, 447 met noot BRACKE). Het beslag op een bankrekening omvat al wat de bank op het tijdstip van het beslag krachtens de rechtsverhouding tot de rekeninghouder aan deze verschuldigd is, ook al zijn de bedragen nog niet op de rekening ingeschreven. Wanneer de overschrijving verloopt over verschillende banken, dan ontstaat de verplichting van de bank tot afdracht aan de rekeninghouder van de gelden die voortkomen uit deze overschrijving eerst op het ogenblik van de verrekening tussen de banken. Op dat ogenblik ontstaat er immers een verplichting voor de bank om deze bedragen te doen toekomen aan haar rekeninghouder.

729 Het beslag op de bankrekening verhindert, zoals gezegd, dat de bank nog uit het creditsaldo van de rekening betalingen doet, bv. van door de beslagen debiteur getrokken cheques. Werd de cheque echter uitgegeven onder dekking van een garantietaal of chequekaart zodat de bank gehouden is ten belope van de waarborg de cheques te honoreren, dan rijst de vraag of de bank die bedragen nog kan verrekenen niettegenstaande het derdenbeslag. Een ontkennend antwoord dringt zich op. Na beslag is geen schuldvergelijking meer mogelijk voor later ontstane tegenvorderingen (art. 1298 BW). Dit is hier het geval nu de cheque na het beslag werd betaald en de regresvordering van de bank eerst dan is ontstaan. Zij zal echter wel voor die schuldvordering in de verdeling kunnen tussenkomen en desnoods in eigen handen kunnen beslag leggen (F. TOP, “Is de eigenaar van verloren of gestolen chequeformulieren voldoende beschermd in het eurochequesysteem?” in *Liber amicorum Jan Ronse*, Brussel, 1986, (459) 464).

730 Behoort de rekening toe aan meerdere personen (meerhoofdige rekening) dan kan daarop door de schuldeisers van een van hen derdenbeslag worden gelegd (bv. Brussel 21 mei 1975, *RW* 1975-76, 1772). Dit beslag treft dan het gehele saldo van de rekening: de bank zal alle tegoeden blokkeren en in die zin de verklaring van derde-beslagene afleggen. Een onderscheid tussen bewarend of uitvoerend beslag kan hierbij niet worden gemaakt (Brussel 3 april 1996, *RW* 1996-97, 227. Zie nader VAN GERVEN e.a., *a.w.*, 551, nr. 600; VAN RYN en HEENEN, *Principes*, IV, (1988), 312, nr. 429; R. BROUW, “Le statut civil et fiscal du compte joint”, *Rev. Banque* 1957, (497), 507; E. DIRIX, “Beslag op een gezamenlijke rekening”, *RW* 1996-97, 228-229; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La Saisie-arrêt bancaire*, nr. 55; M. GREGOIRE, “Considérations sur la copropriété des créances” in *Les copropriétés*, Brussel, 1999, 164-

172). De bank kent immers niet de interne deelgerechtigdheid van de rekeninghouders. Zij zal de andere gerechtigden op de hoogte brengen van het beslag zodat die hun rechten kunnen doen gelden. Worden hun respectieve rechten vastgesteld, dan wordt het beslag beperkt tot het gedeelte dat de debiteur toebehoort. Bij uitvoerend derdenbeslag is een verdeling overbodig; de derde-beslagene geeft de bedragen af die aan de beslagen debiteur toekomen (G. DE LEVAL, *Traité*, 96, nr. 53). In geval van betwisting hieromtrent stellen de andere rekeninghouders een vordering in tot (gedeeltelijke) opheffing van het beslag.

Er is voor wat de positie van de schuldeisers van de rekeninghouder betreft geen verschil wanneer er hoofdelijkheid tussen de rekeninghouders bestaat. Ook dan treft het beslag het gehele rekeningtegoed, maar zal de beslaglegger uiteindelijk enkel aanspraak kunnen maken op het aandeel dat zijn schuldenaar toekomt (*anders*: GREGOIRE, *t.a.p.*). Deze solidariteit betreft enkel de verhouding tussen de rekeninghouders en de bank (zie wat deze verhouding betreft bv. Antwerpen 21 september 1998, *T.Not.* 2000, 243), maar werkt niet ten gunste van de schuldeisers van de respectieve rekeninghouders. Een medegerechtigde kan derhalve steeds de opheffing van het beslag voor wat betreft zijn aandeel nastreven (zie nader DIRIX, *t.a.p.*, 228-229).

Een beding luidens welk in geval van beslag lastens een der rekeninghouders (of in geval van faillissement) het beschikkingsrecht van de rekening uitsluitend zal toekomen aan de andere(n) is niet tegenwerpelijk aan de schuldeisers. Een dergelijk beding onttrekt immers een gedeelte aan hun onderpand (F.H.J. MIJNSSEN, *De rekening-courant-verhouding*, Zwolle, 1988, 104).

Een andere vorm van gezamenlijke rekening is deze op naam van een vruchtgebruiker en een naakte eigenaar. Het beslag door een schuldeiser van de vruchtgebruiker heeft de volledige onbeschikbaarheid van de rekening tot gevolg. Het beslag door een schuldeiser van de naakte eigenaar laat de vruchtgebruiker verder de beschikking over de rente en de opbrengst van de rekening (zie nader *Rép.not.*, “La saisie mobilière”, nr. 389).

e. Kwaliteitsrekening, escrow account en andere fiduciaire verhoudingen

731 Het komt frequent voor dat op de bankrekening van de debiteur tegoe-den voorkomen die voor een derde zijn bestemd of die aan bepaald doel zijn verbonden. Te denken valt bv. aan de zgn. “derdenrekening” van een advocaat of van een gerechtsdeurwaarder, aan de rekening van een penningmeester van een vereniging, de faillissementsrekeningen van een curator enz. Geldt de advocaat als juridische eigenaar, dan is het duidelijk dat die gelden uiteindelijk bestemd zijn voor de cliënten of de mede-eigenaren van het appartementsgebouw enz.

Onze rechtsorde kan niet zo goed overweg met fiduciaire rechtsverhoudingen, zodat vaak geen doelmatige bescherming wordt geboden aan de rechthebbenden tegenover de schuldeisers van de titularis van de rekening (bv. Brussel 16 april 1987, *JT* 1987, 575). Die bescherming kan wel worden geboden als de bedragen worden gestort op een kwaliteitsrekening. De tegoeden op dergelijke rekening vallen dan niet in het vermogen van de rekeninghouder (zie hierover DIRIX, “Kwaliteitstrekeningen”, *TPR* 1996, 71 e.v.; DIRIX, “Les comptes rubriqués et qualitatifs” in *Le trust et la fiducie*, Brussel, 1997, 175-191. Zie ook *Inzake kwaliteit*, Antwerpen, 1998; E. DIRIX en V. SAGAERT, “De kwaliteitsrekening herbezocht”, *TPR* 2004 – *Liber amicorum TPR en Marcel Storme*, 263-282. Voor Nederland: HR 3 februari 1984, *NJ* 1984, nr. 752 met concl. AG FRANX en noot WMK. Voor Frankrijk: Cass. fr. 19 februari 1985, *Bull.civ.* 1985, I, nr. 68; Cass. fr. 10 februari 1998, *Rev.trim.dr.civ.* 1998, 392. Zie ook *Towards an EU Directive on protected Funds*, Deventer, 2009). Dit afgescheiden karakter kan worden erkend wanneer de rekening wordt aangehouden door beoefenaars van vrije beroepen op wie ter zake een deontologische verplichting rust of in andere gevallen waar derden de bijzondere aard van de rekening moeten worden geacht te hebben verdisconteerd. Een beslag door privéschuldeisers van de houder van een kwaliteitsrekening (bv. een advocaat) op deze rekening (bv. diens derdenrekening) is niet mogelijk. Aldus kunnen evenmin privéschuldeisers van een curator beslag leggen op de tegoeden van de faillissementsrekening (bv. Kh. Antwerpen 18 december 2006, *TBH* 2007, 605).

Een kwaliteitsrekening is een rekening waarbij, bij de te naamstelling wordt aangegeven dat de titularis de rekening houdt in een bepaalde kwaliteit. De tegoeden op een dergelijke rekening blijven gescheiden van het vermogen van de rekeninghouder en kunnen dus niet door diens privéschuldeisers worden in beslag genomen. De regel dat een kwaliteitsrekening afgescheiden blijft van het vermogen van de titularis van de rekening geldt niet enkel bij een specifieke rekening, maar ook bij een algemene rekening, bv. een rekening van een advocaat ten behoeve van alle cliënten gezamenlijk. Is het saldo van de rekening ontoereikend om al de vorderingen van de cliënten te voldoen, dan vindt tussen hen een pondspondsgewijze verdeling plaats.

Wettelijke voorbeelden van dergelijke rekeningen zijn te vinden in artikel 34 wet notarisambt en artikel 11 e.v. KB nr. 62 van 10 november 1967 betreffende de omloop van effecten (gecoördineerd bij KB 27 januari 2004; zie nader L. VAN DEN STEEN, *De rechten voortvloeiend uit de inschrijving van effecten op rekening* (diss. Gent) 2009).

732 Wanneer door schuldeisers van de houder van de rekening derdenbeslag wordt gelegd, zal de bank dit beslag behandelen als een beslag lastens de rekeninghouder. In haar verklaring zal zij echter aangeven dat het om een kwaliteitsrekening gaat. Een dergelijke omzichtige handelwijze is geboden omdat de bank in de regel geen precieze kijk heeft op de verhouding tussen de rekeninghouder en de belanghebbenden. Verder is het zo dat verbintenis-

rechtelijk de bank enkel de rekeninghouder kent. De tenaamstelling van de rekening is slechts een administratieve aanduiding. Het zal derhalve aan de belanghebbenden van de rekening zijn om i.g.v. beslag op de rekening, hier tegen in verzet te komen en het rekeningsaldo te revindiceren (zie bv. art. 12 KB nr. 62). De grondslag voor zo'n zakelijke vordering tot afgifte kan gevonden worden in het leerstuk van de middellijke of onrechtstreekse vertegenwoordiging, in de leer van de oneigenlijke bewaargeving (zie bij H. DE PAGE, *Traité*, V, nrs. 263 e.v.) of nog in de figuur van de fiduciaire overdracht tot beheer. Wat het praktisch probleem van de identificering van de geldbedragen betreft, is het zo dat een vordering tot afgifte van giraal geld meer kans op slagen heeft dan een revindicatievordering van chartaal geld (bankbiljetten). Het gezegde "money has no earmark" is voor giraal geld niet van toepassing aangezien hier de identiteit en de herkomst van de gelden gemakkelijker te traceren valt (J.C. HOUTAPPEL, "Bewaring van saldotegoed", *WPNR* 1985, nr. 5750, 560).

Wat is de positie van een bepaalde schuldeiser, nl. de bank? Welnu, ook de bank zal de bijzondere bestemming van de rekening moeten respecteren. Zij kan ter zake van een schuldvordering op de rekeninghouder niet overgaan tot compensatie met het tegoed op de kwaliteitsrekening.

Schuldeisers van de economisch gerechtigde kunnen enkel beslag leggen in handen van de rekeninghouder (zie bv. art. 11 KB nr. 62). De schuldeisers van de "economisch gerechtigden" kunnen immers op het rekeningtegoed niet meer rechten doen gelden dan die begunstigden zelf. Er bestaat geen behoefte om een beslag toe te staan onder de bank-lastens de rekeninghouder in zijn hoedanigheid van vertegenwoordiger, bewaarnemer *c.q.* fiduciaris (zie nader E. DIRIX, *a.w.*, *TPR* 1996, 86, nr. 17).

733 Een gelijkaardige benadering dringt zich op bij andere "trustachtige" verhoudingen die door onze rechtsorde worden erkend (zie nader *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie-arrêt bancaire*, nr. 76).

Met een kwaliteitsrekening vertoont ook de zgn. "escrow account" gelijkenis. Hierbij gaat het om gelden die worden bezorgd aan een derde (de "escrowee") onder de verplichting deze enkel aan de begunstigde over te maken wanneer bepaalde contractuele voorwaarden zijn vervuld (zie o.m. P. VAN OMMESLAGHE, "Sûretés issues de la pratique" in *Le droit des sûretés*, Brussel, 1992, 388-391; F. DIERCKX, "Nieuwe financierings- en zekerheidstechnieken", *Bank Fin.* 1987, (141) 146-148; E. DIRIX en V. SAGAERT, "De kwaliteitsrekening herbezocht", *TPR 2004 – Liber amicorum TPR en Marcel Storme*, 263-282; M. DELIERNEUX en P. VRIELINCK, "Les escrow accounts, évolutions et perspectives" in *Liber amicorum A. Cuypers*, Brussel, 2009, 35-56; F. GEORGES, *La saisie de la monnaie scripturale*, Brussel, 2006, 475, nr. 355). Een dergelijk beding heeft externe werking derwijze dat de schuldeisers niet met succes beslag kunnen leggen onder de "escrowee" alvorens de

contractuele voorwaarden zijn vervuld (*RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie-arrêt bancaire*, nr. 75; L. LANOYE, *t.a.p.*, 290).

Met het vorenstaande houdt ook het minnelijk kantonnement verband (zie boven, nr. 427). Ook daar kunnen schuldeisers van een van de partijen niet meer rechten doen gelden op het rekening-goed dan die partijen zelf.

f. Beslag op een kredietopening

734 Gelet op het vorenstaande is geen beslag mogelijk op een kredietopening. Vertoont de rekening een debetsaldo dan is het beslag zonder voorwerp. Op het niet-opgebruikte gedeelte van de kredietopening kan evenmin beslag worden gelegd. Een kredietopening is enkel een leningbelofte die ten gunste van de kredietnemer *intuitu personae* wordt gedaan. Het recht om hierop een beroep te doen, komt uitsluitend hem toe en is niet vatbaar voor beslag (Cass. 26 november 2009 met conclusie AG A. VAN INGELGHEM, www.juridat.be; J.M. NELISSEN-GRADE, *a.w.*, 684, nr. 12 e.v.; W. VAN GERVEN, *a.w.*, 582, nr. 635; Ch. LEURQUIN, *a.w.*, 68, nr. 35bis; B. DU LAING, “Kwalificatie(s) van kredietopening(en) en beslag op kredietruimten”, *Not.Fisc.M.* 2005, 113-136. Zie echter F. GEORGES, *La saisie de la monnaie scripturale*, Brussel, 2006, 492, nr. 372 en voor Frankrijk: O. CUPERLIER, “Réflexions critiques sur l’insaisissabilité d’une ouverture de crédit”, *RTDC* 2007, 485-497). De bankier loopt derhalve geen aansprakelijkheid op bij het niet-vermelden van de kredietopening in zijn verklaring als derde-beslagene.

In gelijke zin werd geoordeeld door de Nederlandse Hoge Raad. Het enkele bestaan van een kredietrelatie brengt nog niet mee dat de cliënt reeds op die grond een - zij het voorwaardelijke - vordering heeft op de bank zodat er geen voor beslag vatbare vordering voorligt. Het wilsrecht van de cliënt dat ligt besloten in de bevoegdheid tot afroep is uit zijn aard niet vatbaar voor beslag omdat het niet kan worden overgedragen. Evenmin kan de beslaglegger het door de beslagene nog niet uitgeoefend wilsrecht uitoefenen omdat deze uitoefening tegelijkertijd een tegenvordering zou doen ontstaan van de bank op de beslagene/cliënt tot terugbetaling die de bank in verrekening zal brengen (HR 29 oktober 2004, *NJ* 2006, nr. 203. Zie over deze controverse in Nederland o.m. R.D. VRIESENDORP, “Beslag op overeengekomen kredietruimte”, *WPNR* 2001, nr. 6455; A.J. VERDAAS, “Beslag op kredietruimte”, *TvI* 2002, 32-38 en de diverse reacties in *WPNR* 2001, nr. 6471, 1079-1101).

g. Bedingen van eenheid van rekening – Compensatiebeding

735 Zowel bij depositorekeningen als bij rekening-courant, komt de problematiek aan de orde van de tegenwerpelijkheid aan de beslagleggende schuldeiser van bedingen van eenheid van rekening en compensatiebedingen. Krachtens dergelijke bedingen moeten de op naam van de beslagene geopende rekeningen worden beschouwd als een ondeelbare rekening of moeten zij de bank toelaten de diverse saldi te compenseren. Het beding van eenheid van rekening rechtvaardigt de verrekening van wederzijdse schuldvorderingen en is tegenwerpelijk aan derden op voorwaarde dat zij aan de werkelijkheid beantwoordt. Het compensatiebeding vervult dan een suppletieve functie; wanneer het beding van eenheid van rekening door de rechter niet zou worden aanvaard, wordt een beroep gedaan op het compensatiebeding.

De tegenwerpelijkheid van deze bedingen aan de samenlopende schuldeisers (bv. na derdenbeslag) wordt uiteenlopend beoordeeld (*pro*: Bergen 20 december 1988, *Bank Fin.* 1989, met noot DELIERNEUX; Brussel 16 maart 1989, *JT* 1990, 288, met noot BUYLE en POELMANS. *Contra*: Brussel 3 februari 1986, *TBH* 1988, 702 met noot GREGOIRE; Kh. Luik 14 oktober 1987, *TBH* 1988, 727).

Ten onrechte evenwel. Het komt contractanten toe te stipuleren dat de tussen hen bestaande schuldvorderingen in de toekomst zullen verrekend worden. Aan de verworven rechten van derden wordt hierdoor geen afbreuk gedaan (zie hierover uitgebreid E. DIRIX en S. KORTMANN, "Compensatie en concursus creditorum", *TPR* 1989, (1657), 1675-1676, nr. 13). In ieder geval hebben de genoemde clausules die de banken plegen te bedingen, geen "kunstmatig" karakter. De bank zal in de regel de mogelijkheid tot compenseren verdisconteerd hebben bij de kredietverlening. Dit verdisconteren is legitiem en beantwoordt aan de economische realiteit van het zaken doen tussen partijen (bv. Kh. Charleroi 20 april 1988, *JLMB* 1989, 416).

Over de werking van compensatiebedingen bestaat sinds de wet financiële zekerheden van 15 december 2004 geen twijfel meer. Dergelijke bedingen behouden voortaan hun uitwerking niettegenstaande iedere samenloop (A. ZENNER en I. PEETERS, "Faillite et compensation: une révolution copernicienne", *JT* 2005, 333-336; R. HOUBEN, "Contractuele compensatie na samenloop", *RW* 2005-06, 1161-1172; I. PEETERS, "De WFZ: netting, schuldvergelijking en overdracht tot zekerheid", *Bank Fin.R.* 2005, 164-178). Luidens artikel 14 WFZ behouden "nettingovereenkomsten" hun uitwerking niettegenstaande een beslag, een insolventieprocedure of enige andere situatie van samenloop. Gelet op de ruime definitie van nettingovereenkomst treft deze bepaling elk conventioneel compensatiebeding.

In een recent arrest heeft het Grondwettelijk Hof evenwel geoordeeld dat de artikelen 14 en 15, §1 WFZ de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schenden in zoverre deze bepalingen van toepassing zijn op "natuurlijke personen die geen kooplieden zijn" (GwH 27 november 2008 (nr. 167/2008), *NJW* 2008, 925 noot E. DIRIX en *JLMB* 2009, 816 noot F. GEORGES).

h. Beslag op een spaarboekje

736 Het beslag kan ook gelegd worden op een spaarboekje. Een dergelijk beslag komt neer op een beslag op een rekening. De afgifteverplichting kan niet afhankelijk worden gemaakt van de overlegging van het spaarboekje (A.M. STRANART, "La saisie-arrêt", *DAOR* 1990, nr. 16, 26).

Het spaarboekje is geen waardepapier en heeft enkel een bewijsfunctie. Het kan nl. beschouwd worden als een onvolkomen legimatiepapier. De legitimerende functie geldt uitsluitend ten behoeve van de bank die tegen de overlegging van het boekje bevrijdend kan betalen (W. VAN GERVEN e.a., *a.w.*, 1, A, 389, nr. 363; WINANDY, "Les comptes en banque" in *La banque dans la vie quotidienne*, Brussel, 1986, 63, nr. 61). Wel wordt aangenomen dat een dergelijke verplichting bestaat krachtens een clausule met deze strekking in de algemene voorwaarden (L. LANOYE, *t.a.p.*, 294).

i. Beslag op een bankkluis

737 Het huren van een bankkluis doet in hoofdte van de bank geen restitutieplichting ontstaan. Er kan dus geen beslag onder de bank worden gelegd; enkel beslag bij een derde (zie boven, nr. 610).

Geheel verschillend is de hypothese dat de bank als bewaarnemer geldt (bv. van effecten). Voor een toepassing, Beslagr. Brugge 22 december 1981, *RW* 1981-82, 2746.

j. Beslag in handen van een bewaarnemer

738 Luidens artikel 1944 BW neemt de verplichting van de bewaarnemer om op eerste verzoek de in bewaring gegeven zaak terug te geven een einde wanneer in zijn handen beslag onder derden is gelegd. De bewaarnemer kan zich

in dat geval niet verzetten tegen de verkoop, noch kan hij die goederen revindiceren (Cass. 11 mei 1989, *RW* 1989-90, 362).

k. Documentair krediet

739 Er kan geen bewarend beslag worden gelegd door de koper die ten gunste van de verkoper een onherroepelijk documentair krediet heeft toegestaan op dit onherroepelijk documentair krediet in handen van de bank op grond van een schuldvordering die voortspuit uit de wanprestatie van de verkoper. Tussen de begunstigde en de bank bestaat een autonome en abstracte rechtsverhouding, zodat bewarend beslag op het documentair krediet in handen van de bank is uitgesloten. Zoniet zou de opdrachtgever van het krediet aldus via een omweg een betalingsverbod aan de bank kunnen opleggen wat onverenigbaar is met de rechtsfiguur van het documentair krediet. De aard en strekking van de rechtsverhouding tussen de opdrachtgever en de begunstigde brengt aldus de “onbeslagbaarheid” mee van de schuldvordering van de begunstigde op de bank (E. DIRIX, “Beslag op een documentair krediet”, *RW* 1994-95, 564; W. VAN GERVEN e.a., *Handels- en economisch recht*, I, B, 616, nr. 665; L. SIMONT, “Misbruik bij documentair krediet”, *TPR* 1986, (71), 98 e.v.; G. DE LEVAL, “Saisies et droit commercial” in *Les créanciers et le droit de la faillite*, Brussel, 1983, (267), 307 e.v. Bv. Brussel 31 oktober 1985, *JT* 1986, 481. Zie voor Nederland: H.C.F. SCHOORDIJK, *Beschouwingen over drie-partijen-verhoudingen van obligatoire aard*, Zwolle, 1958, 205).

Zo'n beslag is evenmin mogelijk tot zekerheid van een vordering die vreemd is aan de onderliggende overeenkomst (Cass. 23 juni 1994, *RW* 1994-95, 564 noot DIRIX, *Arr.Cass.* 1994, 652 en *Bank Fin.* 1995, 107, noot SIMONT. Voor Frankrijk: Cass. fr. 18 maart 1986, *D.* 1986, jur., 374 met noot VASSEUR).

Andere schuldeisers van de begunstigde van het krediet kunnen daarentegen wel beslag leggen onder de bank (VAN RYN en HEENEN, *Principes*, IV, 500, nr. 638).

De opdrachtgever van het krediet kan zich niet aan dit beslagverbod onttrekken door de schuldvordering die hij op de begunstigde bezit over te dragen aan een derde. Het verbod beslag te leggen moet beschouwd worden als een exceptie die aan de schuldvordering kleeft.

De bank heeft een eigen belang om de opheffing van zo'n derdenbeslag te vorderen (Aix 14 mei 1982, *D.* 1983, IR, 412. Zie nader *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie-arrêt bancaire*, nr. 149).

Uitzondering – hoewel niet onbetwist – wordt gemaakt voor gevallen van fraude door de begunstigde van het krediet (VAN GERVEN, *a.w.*, 617, nr. 666; VAN RYN en HEENEN, *Principes*, IV, 502, nr. 638).

l. Bankgarantie

740 Algemeen wordt evenzeer aangenomen dat de opdrachtgever om analoge redenen geen derdenbeslag kan leggen onder de bank op de schuldvordering van de begunstigde lastens de garanderende bank. Dit geldt evenzeer wanneer de schuldvordering van de beslaglegger vreemd is aan het basiscontract (o.m. W. VAN GERVEN, *Handels- en economisch recht*, I, B, 803, nr. 815; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie-arrêt bancaire*, nr. 158; E. WYMEERSCH, "Garanties op eerste verzoek", *TPR* 1986, 502 en de verwijzingen aldaar).

m. Beslag in handen van een lasthebber

741 Het beslag moet gelegd worden in handen van een "derde" (zie verder, nr. 750). Is een lasthebber een "derde"? Wanneer de lasthebber in die hoedanigheid optreedt, dan vallen principaal en vertegenwoordiger in de verhouding tot de derden samen. Deze identificatie is nochtans niet permanent. In het algemeen blijft een lasthebber een "derde" t.a.v. de principaal; hun beider vermogens zijn immers onderscheiden (zie *Rép.not.*, "La saisie mobilière", nr. 345). Wanneer de principaal een schuldvordering heeft op zijn vertegenwoordiger, dan kan hierop door schuldeisers van de principaal worden beslag gelegd. Aldus kan derdenbeslag worden gelegd in handen van een lasthebber die belast is met de invordering van een geldschuld of die gelden voor rekening van zijn principaal onder zich houdt (bv. een advocaat, een notaris).

Wat indien een lasthebber in die hoedanigheid een bankrekening heeft geopend? In dat geval kunnen schuldeisers van de principaal beslag leggen onder de bank lastens de lasthebber in zijn hoedanigheid van vertegenwoordiger van hun debiteur. Ter zake van deze rekening geldt de lasthebber dus niet als een "derde".

Wat indien persoonlijke schuldeisers van de lasthebber op die banktegoeden beslag leggen? In dat geval kan de principaal de gelden voor zich opeisen op voorwaarde dat de gelden op een afzonderlijke rekening staan en zich niet met de eigen tegoeden van de lasthebber hebben vermengd. Dit is alleszins het geval wanneer het gaat om beroepsbeoefenaars die ter zake onderworpen zijn aan deontologische normen (zie boven, nr. 731).

n. Beslag in handen van een advocaat

742 Het beslag in handen van de raadsman van een schuldenaar is in beginsel geoorloofd. Betwisting bestaat over de vraag of de advocaat zich bij het afleggen van zijn verklaring van derde-beslagene mag beroepen op het beroepsgeheim.

Volgens een gedeelte van de rechtsleer weegt de deontologische norm zwaarder dan de wettelijke verplichting. Hiertoe is vereist dat de advocaat over de gelden beschikt in het raam van de normale uitoefening van het

beroep. In dat geval kan hij zijn houding laten bepalen door de beslissing van de stafhouder (in die zin o.m. A.M. STRANART, *a.w.*, 135 e.v.; A.M. STRANART, “La saisie-arrêt entre les mains d’un avocat”, *JT* 1985, 693; art. 1445, nrs. 59-63, *Comm.Ger.W.*; H. VAN GOETHEM, “Het beroepsgeheim van de advocaat”, *Jura Falc.* 1981-82, 214. Zie hierover ook P. CORVILAIN, “La saisie-arrêt entre les mains d’un avocat”, *Cah.dr.jud.* 1991, 79-81; J. STEVENS, *Regels en gebruiken van de advocatuur in Antwerpen*, Antwerpen, 1997, 678-684, nrs. 869-877). Het Reglement van de Nationale Orde van Advocaten van 10 januari 1992 bepaalt dat de advocaat die met een derdenbeslag wordt geconfronteerd, in beginsel tot het beroepsgeheim gehouden is. Na het ingewonnen advies van de stafhouder oordeelt de advocaat hoe ver de geheimhoudingsplicht reikt.

Deze schroomvalligheid overtuigt niet. Is de advocaat schuldenaar van zijn cliënt dan moet hij een derdenbeslag dulden. De schuldeisers van zijn cliënt hebben recht op het gehele onderpand van diens vermogen. Deontologische normen kunnen er niet toe strekken om aan een debiteur financieel asielrecht te verlenen (Beslagnr. Brussel 14 februari 1991, *JLMB* 1991, 423. Zie ook DE LEVAL, *a.w.*, 116, nr. 72; *Rép.not.*, “La saisie mobilière”, nr. 346).

De derdenrekening van een advocaat moet beschouwd worden als een kwaliteitsrekening en wordt aldus onttrokken aan het verhaalrecht van diens privécrediteuren (*RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie-arrêt bancaire*, nr. 64. Voor Frankrijk: Cass. fr. 19 februari 1985, *Bull.civ.* 1985, I, nr. 68; zie boven, nr. 731. Zie ook E. DIRIX, “Beroepsgeheim versus crediteursbelang”, *RW* 2000-01, 506-509).

o. Beslag in handen van een notaris

743 Het beslag kan ook gelegd worden in handen van een notaris (voor toepassingen: Cass. 12 mei 1989, *RW* 1988-89, 1347; Cass. fr. 18 februari 1978, *Bull.civ.* 1978, II, nr. 44).

De notaris mag de geldsommen die hij voor rekening van een ander ontvangt niet langer bewaren dan drie maanden na de ontvangst. Na verloop van die termijn moeten zij onder een afzonderlijke rubriek gestort worden op een bijzondere rekening bij een openbare of private bank (art. 34 wet notarisambt, zoals gewijzigd door art. 2 KB nr. 213 van 13 december 1935).

De storting door de notaris op deze afzonderlijke rekening heeft tot gevolg dat die geldsom zijn vermogen verlaat (Luik 6 november 1967, *Jur.-Liège* 196768, 81; Bergen 12 juli 1985, *Rev.not.b.* 1986, 45). Schuldeisers van de notaris kunnen op deze “kwaliteitsrekening” geen beslag leggen. Werden de bedragen niet op zo’n afzonderlijke rekening gestort, dan blijft het bedrag verder deel uitmaken van zijn vermogen en kan aan de begunstigde hierop geen voorrang worden verleend boven andere schuldeisers van de notaris (HR 3 februari 1984, *NJ* 1984, nr. 752 met noot W.M.K.; zie boven, nr. 731).

Schuldeisers van de begunstigde van de rekening zullen beslag leggen onder de bank lastens de notaris in zijn hoedanigheid van vertegenwoordiger (*Rép.not.*, “La saisie mobilière”, nr. 347).

p. Beslag op aandelen en dividenden

744 De vennootschap is een derde, zodat een derdenbeslag in beginsel mogelijk is wanneer de beslagen vennoot schuldeiser is van de vennootschap. Een aandeel bevestigt het aandeelhouderschap van de titularis. Het aandeel levert benevens een bundel lidmaatschapsrechten (o.m. stemrecht) eveneens een aantal financiële rechten op. Geen betwisting bestaat over de beslagbaarheid van het recht op dividend en liquidatiesaldo. Problematischer is het beslag op de lidmaatschapsrechten. Nochtans wordt ook het beslag op aandelen aanvaard. Over het beslag bij vennootschappen zonder rechtspersoonlijkheid: zie boven, nr. 120.

Aandelen kunnen gesteld zijn op naam of aan toonder. Anders dan de NV en de Comm.VA kent de BVBA enkel aandelen op naam.

Het beslag wijzigt niets aan het stemrecht; dit blijft bij de beslagene totdat tot uitwinning is overgegaan.

745 Aandelen zijn dus vatbaar voor beslag. Op aandelen aan toonder moet roerend beslag worden gelegd. Titels aan toonder zijn immers roerende lichamelijke goederen. Hier zal dus roerend beslag moeten worden gelegd, gebeurlijk bij een derde (bv. een bank die deze stukken in depot heeft). Het kan van belang zijn om m.b.t. deze effecten toch ook een beslag onder derden te leggen in handen van de emitterende vennootschap teneinde te verhinderen dat die vennootschap nog uitkeringen zou doen aan de debiteur. De verkoop van dergelijke aandelen na uitvoerend beslag geschiedt op de wijze bepaald in artikel 1523, nl. op de beurs door een wisselagent aangeduid door de beslagrechter (voor meer bijzonderheden J.M. VAN HILLE, *Aandelen en obligaties*, Brussel, 1977, nr. 653, nr. 1350 e.v.).

Luiden de titels op naam, dan kan een schuldeiser van de vennootschap beslag onder derden leggen in handen van de emitterende vennootschap. Hetzelfde geldt voor de dividenden van dergelijke aandelen. Ook deze vallen onder het beslag. Voor het uitvoerend beslag op dergelijke aandelen zijn de artikelen 1523 en 1638 Ger.W. van overeenkomstige toepassing (A.M. STRANART, *a.w.*, *DAOR* 1990, nr. 16, 27).

In het Nederlandse executierecht worden bijzondere regels gegeven voor het beslag op aandelen op naam (art. 474c-i N.Rv.). Het beslag geschiedt bij exploit dat aan de vennootschap wordt betekend. De verkoop geschiedt krachtens de beschikking van de rechtbank. De rechtbank mag niet afwijken van de wettelijke of statutaire bepalingen m.b.t. de vervreemding en de overdracht van aandelen, tenzij deze bepalingen de executorialie verkoop onmogelijk zouden maken.

Op nominatieve aandelen moet eveneens beslag onder de emitterende vennootschap worden gelegd (VAN RYN EN HEENEN, *Principes*, III, 130, nr. 136). De BVBA kent enkel dergelijke aandelen.

746 Indien de aandelen vrij overdraagbaar zijn (zoals bij de NV) levert het uitvoerend beslag geen moeilijkheden op.

Anders is het wanneer de overdraagbaarheid bij de wet of in de statuten wordt beperkt. In die gevallen kan het beslag in de regel enkel een bewarende werking hebben, nl. te beletten dat de aandelen zouden worden overgedragen. Bewarend beslag is dus mogelijk. Uitvoerend beslag eveneens, maar de uitwinning kan geen voortgang vinden omdat zulks tot een overdracht van de aandelen zou leiden in strijd met de wet of statuten (J. RONSE, *Vennootschapsrecht*, Leuven, 1970, 263 e.v.). Dit is het geval in de VOF, de Comm.V. en de CVOA. De privéschuldeisers van de vennoten hebben niet het recht de ontbinding van de vennootschap te vorderen. Het faillissement of kennelijk onvermogen van de schuldenaar-vennoot heeft echter de ontbinding van de vennootschap tot gevolg. De privéschuldeisers zullen zich dan na ontbinding en vereffening van de vennootschap kunnen verhalen op het aandeel dat hun debiteur toekomt.

In de BVBA geldt de beperking van artikel 249 W.Venn. (art. 126 oud). De toewijzing van de aandelen kan slechts gebeuren mits naleving van deze bepaling; behoudens strengere regeling in de statuten. Door de rechtspraak werd in dergelijk geval toepassing gemaakt van artikel 1523 Ger.W. met aanstelling van een wisselagent om deze aandelen op de beurs te laten verkopen en bevel aan de BVBA tot inschrijving van de nieuwe vennoten in het aandelenregister (Beslagr. Luik 27 juni 1994, *T.Not.* 1995, 170. Zie hierover nader D. MICHELIS, "Beslag op aandelen in een B.V.B.A.", *T.Not.* 1995, 173). Gebeurlijk kan op grond van artikel 251 W.Venn. (art. 127 oud) de ontbinding van de vennootschap worden gevorderd. Betreft het daarentegen een eenpersoons-BVBA dan stellen deze problemen zich niet.

Voor de Coop.V. bepaalt artikel 361 W.Venn. (art. 157 oud) dat schuldeisers van de vennoot slechts beslag kunnen leggen op de interesten en dividenden en op het aandeel dat hem na de ontbinding van de vennootschap wordt toegekend. Wel kunnen schuldeisers aanspraak maken op het scheidingsaandeel dat hun debiteur toekomt (zie art. 374 en 375 W.Venn. voorheen: art. 153 en 154).

q. Beslag op onderliggende schuldvordering bij wisselbrief

747 De onbeschikbaarheid van de onderliggende schuldvordering als gevolg van het ontstaan van de cambiare verhouding, belet niet dat daarop bewarend beslag wordt gelegd (J. RONSE, *Wisselbrief en orderbriefje* in *APR*, 678, nr. 2228 e.v. Bv. Beslagr. Kortrijk 29 juni 1987, *RW* 1989-90, 305 met noot VRIELINCK). Meestal zal het beslag gelegd worden door schuldeisers van de trekker op de onderliggende schuldvordering in de onwetendheid van de uitgifte van de wisselbrief. Wordt aldus door de schuldeisers van de trekker beslag gelegd in handen van de acceptant op de onderliggende schuldvordering, dan zal de derde-beslagene in zijn verklaring krachtens artikel 1452

melding moeten maken van de wisselverbintenis waardoor de onderliggende verhouding onbeschikbaar wordt. Hetzelfde geldt bij uitvoerend derdenbeslag. Bij uitvoerend derdenbeslag is de wisselschuldenaar echter niet verplicht het bedrag krachtens artikel 1543 af te geven dan tegen de afgifte van de wisselbrief (Beslagr. Gent 5 januari 1976, *RW* 1976-77, 2157 met noot RONSE).

De wisselschuldenaar blijft echter verder gehouden de wisselschuld te voldoen aan de houder van de wisselbrief die niet tevens de schuldeiser is uit de onderliggende rechtsverhouding waarop het beslag werd gelegd.

r. Beslag onder de borg

748 Een schuldeiser kan bewarend beslag leggen ten laste van de borg alvorens de hoofdschuldenaar is uitgewonnen. Van zodra de gewaarborgde verbintenis opeisbaar is geworden en de hoofdschuldenaar in gebreke blijft daaraan te voldoen, beschikt de schuldeiser over een opeisbare vordering op de borg (Cass. 10 mei 1991, *RW* 1991-92, 405). De schuldeiser kan aldus beslag leggen op de goederen van de borg of lastens de borg derdenbeslag leggen bij diens bank, huurders enz. (*APR*, tw. *Borgtocht*, 183, nr. 345; zie boven, nr. 459).

De vraag rijst of die schuldeiser ook ten laste van de hoofdschuldenaar een derdenbeslag kan leggen in handen van de borg, nl. op de rechtsverhouding die bestaat tussen de hoofdschuldenaar en de borg. Deze vraag wordt soms bevestigend beantwoord. Ofschoon er – in de regel – geen schuldvordering bestaat tussen de hoofdschuldenaar en de borg, is er toch, zo wordt geleerd, een persoonlijke verplichting te zijnen aanzien (*Rép.pr.civ.*, tw. *Saisie-arrêt*, nrs. 61 en 67; Cass. fr. 1 februari 1977, *Bull.civ.* 1977, IV, nr. 33). Deze opvatting kan niet worden goedgekeurd. De verbintenis van de borg is geen schuldvordering in het vermogen van de hoofdschuldenaar. Verder leidt deze opvatting ertoe dat ook andere schuldeisers dan deze in wier voordeel de borgtocht werd bedongen, zo'n derdenbeslag zouden kunnen leggen. Dit gevolg staat haaks op de aard zelf van de borgtocht als persoonlijk zekerheidsrecht. De gewaarborgde schuldeiser wil precies de samenloop met andere schuldeisers vermijden door uit te wijken naar een ander vermogen. Op dat vermogen hoeft hij geen concurrentie te dulden met andere schuldeisers van de hoofdschuldenaar.

C. DRIE PARTIJEN

749 Het beslag onder derden onderstelt in principe drie partijen. De voorwaarden waaraan de beslagleggende schuldeiser en de beslagen debiteur moeten voldoen, werden hiervoor onderzocht (zie boven, nr. 707 e.v.).

De derde moet bepaald zijn, minstens bepaalbaar op het tijdstip van het beslag. Derhalve is het denkbaar dat de beslagrechter toestemming geeft tot het leggen van beslag in handen van een derde die op dat tijdstip nog niet bepaald is, maar die wel “bepaalbaar” is. D.w.z. dat het verzoekschrift en de beschikking de nodige aanduiding moet geven, derwijze dat de derde, naar het tijdstip waarop het beslag wordt gelegd, zonder discussie kan worden aangewezen. Een voorbeeld moge dit verduidelijken. Een schuldeiser wil beslag leggen op de recette van een cultuur- of sportmanifestatie omdat hij een schuldvordering

heeft op een der optredende gezelschappen *c.q.* sportclubs, terwijl hij niet kan achterhalen wie precies de ticketverkoop organiseert.

750 Het beslag moet gelegd worden in handen van een rechtssubject dat te onderscheiden is van de debiteur. Derdenbeslag is dus onmogelijk in handen van diegene die moet geïdentificeerd worden met de beslagene. Het beslag is dus maar mogelijk op voorwaarde dat deze “derde” een apart rechtssubject is (dus niet bv. een filiaal), die derde zich niet volkomen identificeert met de debiteur vanuit het oogpunt van de schuldeiser (bv. huispersoneel, een kassierster, een werknemer die gelden van zijn patroon onder zich heeft) en er tussen de beslagene en de derde een (bepaalde) schuldvordering bestaat. Aan deze laatste voorwaarde is in de genoemde voorbeelden evenmin voldaan (*Rép.pr.civ.*, tw. *Saisie-arrêt*, nr. 49: derde is diegene “qui détient de l’argent du saisie en vertu d’un pouvoir propre et indépendant”).

Aldus kan ongetwijfeld beslag onder derden worden gelegd in handen van een lasthebber (zie boven, nr. 741), een handelsagent, een advocaat, een notaris, een gerechtsdeurwaarder, een sekwester enz.

De wettelijke vertegenwoordigers (bv. de voogd) van de debiteur kunnen eveneens als “derden” worden beschouwd. Schuldeisers van de minderjarige kunnen aldus derdenbeslag leggen in handen van de voogd op de goederen of tegoeden die deze verschuldigd is aan de minderjarige (*Juriscl.proc.civ.*, tw. *Saisie-arrêt*, nr. 49. *Anders*: Ch. LEURQUIN, *a.w.*, 92).

Op deze triangulaire structuur bestaan twee uitzonderingen:

1. Beslag in eigen handen

751 De kwaliteiten van beslaglegger en derde-beslagene kunnen samenvallen in dezelfde persoon. Zoals bij elk derdenbeslag zijn er hier ook twee schuldvorderingen, maar bestaan zij tussen twee dezelfde personen. Zo’n beslag in eigen hand komt aan de orde wanneer de schuldeiser beslag legt op hetgeen hij zelf verschuldigd is aan zijn debiteur. Het beslag in eigen hand staat in het teken van de *compensatie*. A heeft een vordering op B, terwijl B een tegenvordering heeft op A. Luidens artikel 1290 BW heffen beide vorderingen elkaar dan op ten belope van hetzelfde bedrag. Hiertoe is vereist dat beide vorderingen opeisbaar zijn, in geld (of dezelfde vervangbare zaken) en liquide. Wettelijke compensatie heeft plaats van rechtswege. Het kan echter gebeuren dat zij wordt betwist of dat de voorwaarden voor wettelijke compensatie nog niet zijn vervuld. Teneinde de kansen op zo’n verrekening gaaf te houden legt A dan beslag op de schuldvordering die B op hem heeft. Door het beslag wordt de schuldvordering immers onbeschikbaar en kan A niet gehouden zijn te betalen aan B, terwijl ook een posterieure cessie door B van deze vordering aan A niet meer tegenwerpelijk is.

In geval van eigen beslag moet evenzeer een beslagbericht worden opgemaakt (Luik 6 juni 2006, *Rev.not.b.* 2007, 31). Een dergelijk bewarend beslag kan ook worden gelegd op grond van onderhandse stukken (art. 1445) (bv. Brussel 2 oktober 2001, *RW* 2003-04, 223).

De geldigheid van zo'n beslag wordt thans niet meer betwist (H. DE PAGE, *Traité*, III, nr. 636; G. DE LEVAL, *La saisie-arrêt*, 126, nr. 81 e.v.; D. CHABOT-LEONARD, *a.w.*, 267; Brussel 10 november 1971, *RW* 1971-72, 628 en *Pas.* 1972, II, 19; Brussel 14 juni 1972, *Pas.* 1973, II, 3; Antwerpen 26 maart 1985, *RW* 1985-86, 812 met noot VAN SINAY; Brussel 26 september 1988, *TBBR* 1991, 374, noot BROECKX; Gent 18 oktober 1994, *P&B* 1995, 52. Voor het Nederlandse recht bepaalt art. 479h N.R.v. dat "een schuldeiser ook beslag kan leggen op de vorderingen die zijn schuldenaar op hem heeft of uit een tijde van het beslag reeds bestaande rechtsverhouding rechtstreeks zal verkrijgen, alsook op de aan zijn schuldenaar toebehorende zaken die hij onder zich heeft". Over die geldigheid bestond vroeger wel enige aarzeling: Ch. LEURQUIN, *Saisie-arrêt*, Brussel, 1906, 137, nr. 93; GARSONNET en CÉZAR-BRU, *Traité*, IV, 381, nr. 172).

Kan A eveneens bewarend derdenbeslag leggen in eigen handen indien B ter zake van zijn schuldvordering op A over een uitvoerbare titel beschikt? Kan een debiteur (A) aldus een tenuitvoerlegging (door B) lamleggen? Deze vraag wordt bevestigend beantwoord (Rb. Luik 26 juli 1979, *Jur.Liège* 1979, 357; *Rép.not.*, "La saisie mobilière", nr. 354). Aan de rechter wordt enkel gevraagd streng de hand te houden aan de artikelen 1413 en 1445 bij het verlenen van de toelating tot dergelijk beslag, teneinde bedrog te vermijden (bv. Rb. Charleroi 15 april 1997, *JT* 1997, 665).

Het beslag in eigen hand kan echter niet los gezien worden van de figuur der compensatie. Derhalve kan zo'n beslag niet worden gelegd wanneer compensatie door de wet wordt verboden (VAN LENNEP, VII, 49, nr. 358).

Verder moet het beslag nog zinvol zijn, d.w.z. de compensatie moet nog mogelijk zijn. Nemen wij terug het geval dat B over een uitvoerbare titel beschikt. In dergelijk geval blijft schuldvergelijking inderdaad principieel mogelijk. Compensatie is immers toegelaten ongeacht de aard van de titel (onderhands, authentiek) waarin vordering en tegenvordering zijn vastgelegd (*Encycl. Dalloz*, tw. *Compensation*, nr. 8). Geschiedt de tenuitvoerlegging krachtens een vonnis dan behoort evenwel enkel nog de wettelijke compensatie tot de mogelijkheden. Wordt die betwist dan kan zij door de beslagrechter worden vastgesteld in het raam van een executiegeschil. Is de vordering van A niet liquide of wordt zij ernstig betwist, dan is wettelijke compensatie uitgesloten. Evenmin is dan nog gerechtelijke compensatie mogelijk; die had voor de bodemrechter bij tegeneis moeten ingeroepen worden (zie ook Luik 20 september 1985, *Jur.Liège* 1985, 481). Enkel wanneer de tenuitvoerlegging plaatsvindt krachtens een andere titel dan een vonnis, is gerechtelijke compensatie nog mogelijk. A zal zich hiertoe echter tot de bevoegde bodemrechter

moeten wenden (zie hierover E. DIRIX, "Gerechtelijke compensatie en beslag in eigen handen" in *Liber amicorum E. Krings*, Brussel, 1991, (105) 112; zie boven, nr. 542).

2. Vier-partijenverhouding

752 Beslag kan niet gelegd worden in handen van een "vierde". Een schuldeiser van de verhuurder kan beslag leggen in handen van de huurder, niet in handen van diens bank. Een "vierdenbeslag" is dus niet mogelijk.

Artikel 1445 laat evenwel toe dat een schuldeiser van een schuldeiser ex artikel 1166 BW het initiatief neemt tot het leggen van het beslag onder derden (bv. Brussel 24 september 2002, *JT* 2002, 15). Hier zijn dus vier protagonisten in het geding. De schuldeiser (A) die op grond van artikel 1166 BW in de plaats van zijn debiteur (B) beslag legt lastens diens schuldenaar (C) in handen van de onderschuldenaar (D). Beschouwt men het derdenbeslag als een toepassing van de zijdelingse vordering dan gaat het hier dus om de "zijdelingse" uitoefening van de zijdelingse vordering; een procedé dat door gezaghebbende auteurs als volstrekt ongewenst wordt beschouwd (DEMOGUE, *Traité*, VI, 361, nr. 985). Onder het regime van het W.Rv. bestond hierover dan ook onzekerheid (VAN LENNEP, VII, 19, nr. 103). Hieraan is nu een einde gekomen door de uitdrukkelijke bepaling. De beslagrechter moet bij de beoordeling van dergelijk beslag streng de hand houden aan de toepassingsvoorwaarden van artikel 1166 BW.

Wanneer aldus door A krachtens artikel 1166 BW beslag wordt gelegd in handen van D, dan doet hij dat als "vertegenwoordiger" van zijn debiteur (B). Net zoals dit zou gelden voor B, ontkomt A niet aan de samenloop met andere schuldeisers van C. De gerechtsdeurwaarder zal de van D ontvangen gelden niet rechtstreeks kunnen doorstorten aan A, maar zal de evenredige verdeling moeten organiseren tussen de andere schuldeisers van C.

Bij uitvoerend derdenbeslag moet de schuldeiser niet zorgen voor een indeplaatsstelling door zijn debiteur; door sommige rechtspraak werd de eis van zo'n subrogatie wel gesteld. Wel moet de schuldenaar in de procedure worden betrokken (vgl. Cass. fr. 27 mei 1970, *Rev.trim.dr.civ.* 1971, 411 met bespr. HEBRAUD).

§ 3. Beslag in handen van de Staat

753 De uitvoeringsimmunitieit van de overheid staat er niet aan in de weg dat bewarend of uitvoerend derdenbeslag wordt gelegd in handen van de Staat of van overheidsinstellingen. Een derdenbeslag is immers geen uitvoeringsmaatregel t.a.v. de derde beslagene (zie boven, nr. 191).

De wet regelt overigens het beslag onder derden op schuldvorderingen ten laste van de Staat (zie art. 104 e.v. KB 17 juli 1991 tot coördinatie van de wetten op de rijkscomptabiliteit, *BS* 21 augustus 1991): derdenbeslag of verzet op sommen die door de Staat verschuldigd zijn of waarvan de betaling door hem moet uitgevoerd worden, betekening van afstand of overdracht van genoemde sommen en alle andere kennisgevingen ertoe strekkende de betaling ervan stop te zetten of toe te wijzen ten gunste van hiertoe behoorlijk gerechtigde derden, moeten, op straffe van nietigheid, gedaan worden in handen van de minister die de uitgave aanbelangt, of van de daartoe gedelegeerde ambtenaar, of in spoedeisende gevallen, in handen hetzij van de ambtenaar van het Ministerie van Financiën, gedelegeerd voor de uitvoering van de postrekeningverrichtingen, hetzij van de directeur van het Bestuur der Postchecks (art. 104).

De geldigheidsduur van het beslag wordt in beginsel bepaald op vijf jaar (art. 105). Wanneer echter de "overeenkomsten, akten van rechtspleging of vonnissen welke mochten zijn voorgekomen op bewust beslag" ter kennis werden gebracht overeenkomstig artikel 104, dan is het beslag geldig gedurende 30 jaar.

Wat de provinciën betreft bepaalt artikel 8 dat het beslag benevens de in artikel 5 vermelde betekeningen en kennisgevingen, op straffe van nietigheid, gedaan moet worden in handen van de gouverneur van de betrokken provincie of van de daartoe gedelegeerde ambtenaar, of in spoedeisende gevallen, in handen van de bij artikel 113bis Prov.W. bedoelde rekenplichtige. Artikel 8 verklaart artikel 5 eveneens van toepassing op schuldvorderingen lastens de Nationale Kas voor Oorlogspensioenen en van de Rijkswerkliedenkas.

Het beslag in handen van een gemeente wordt betekend aan de ontvanger.

§ 4. Gevolgen

A. GEEN OVERDRACHT

754 Het beslag onder derden heeft, anders dan vroeger werd verdedigd, geen overdracht van schuldvordering tot gevolg. De beslagen vordering blijft verder in het vermogen van de geëxecuteerde (*RPDB*, tw. *Saisie-arrêt*, nr. 900 e.v.; Ch. LEURQUIN, *a.w.*, nr. 278; G. DE LEVAL, *a.w.*, 123; A.M. STRANART, *a.w.*, 119; H. DE PAGE, *Traité*, IV, nr. 392; Brussel 24 maart 1969, *Pas.* 1969, II, 143). Het is eerst na de afgifte van het bedrag van de oorzaak van het beslag, door de derde aan de beslaglegger dat die bedragen uit het vermogen van de beslagene verdwijnen. Deze bedragen worden echter reeds aan het verhaalsrecht van later aantredende schuldeisers onttrokken van zodra de door de gerechtsdeurwaarder opgemaakte verdeling niet meer kan worden aangevochten (zie verder, nr. 829).

Z. v.
o.c.
166

B. ONBESCHIKBAARHEID

755 Het beslag leidt ertoe dat de schuldvordering onbeschikbaar wordt. Onder het beslag vallen niet enkel de actueel verschuldigde bedragen, maar al hetgeen wat krachtens die schuldvordering nog verschuldigd wordt. Wanneer beslag is gelegd op een huurvordering, dan treft dit beslag ook de nog niet verschenen huurtermijnen. Beslag op een loonvordering treft al hetgeen krachtens de arbeidsovereenkomst ook in de toekomst verschuldigd zal zijn.

Het beslag treft niet enkel de hoofdsom, maar ook de accessoria van de vordering (bv. de rente, een schadebeding).

Het is mogelijk dat de omvang van de gehoudenheid van de derde toeneemt ten gevolge van diverse factoren, zoals de werking van een termijn of een voorwaarde of door toevallige omstandigheden. Deze toename valt eveneens onder het beslag. Het beslag treft nu eenmaal de gehele rechtsverhouding tussen de beslagene en zijn debiteur en al wat krachtens die verhouding verschuldigd is of verschuldigd zal zijn. Wanneer deze vermeerderingen niet in

zijn verklaring waren voorzien, moet de derde een aanvullende verklaring afleggen (A.M. STRANART, *a.w.*, 109-110; D. CHABOT-LEONARD, *a.w.*, 274; zie verder, nr. 796).

756 De onbeschikbaarheid betekent dat de schuldenaar en de derde niets meer mogen ondernemen waardoor de schuldvordering geheel of gedeeltelijk zou tenietgaan.

De beslaglegger moet zich wel neerleggen bij de "normale" lotgevallen van de schuldvordering (zie boven, nr. 711).

757 De derde betaalt niet meer bevrijdend aan de beslagene. Zou hij toch betalen, dan is die betaling aan de beslaglegger niet tegenwerpelijk en kan hij een tweede maal tot betaling worden gedwongen (art. 1242 BW).

758 Betreft het beslag zaken waarvan de afgifte door de derde aan de beslagene is verschuldigd, dan mag de derde die zaken evenmin uit handen geven. Aldus mag bij een beslag onder de bewaarnemer, deze de in bewaring gegeven zaak niet restitueren.

759 Vanzelfsprekend zijn van dat ogenblik af ook andere gronden van tenietgaan niet meer tegenwerpelijk (novatie, kwijtschelding van schuld). Het is ook denkbaar dat partijen, zonder te willen noveren, wijzigende afspraken maken. Dergelijke afspraken zijn ongetwijfeld rechtsgeldig *inter partes*. In de mate dat zij echter de positie van de beslaglegger bezwaren, zijn zij hem niet tegenwerpelijk (Ch. LEURQUIN, *a.w.*, 279, nr. 273. Over dergelijke wijzigende afspraken in het algemeen R. KRUTHOF, "La modification conventionnelle du contrat" in *Rapports belges au XIIe Congrès de l'A.I.Dr.Comp.*, Brussel, 1986, vol. 1, 97 e.v.).

Om die reden kan de beslagene aan zijn debiteur ook geen uitstel van betaling meer toestaan (Ch. LEURQUIN, *a.w.*, 282, nr. 277; GARSONNET en CEZAR-BRU, *Traité*, IV, 500, nr. 236. Bv. Gent 11 december 1990, *RW* 1991-92, 93).

760 De positie van de beslaglegger kan evenmin nog worden verontrust door schuldvergelijking. Luidens artikel 1298 BW kan compensatie nl. geen afbreuk doen aan de verkregen rechten van derden. Als illustratie van deze regel noemt de wet juist het beslag gelegd door een schuldeiser op een schuldvordering van zijn debiteur voordat de (compensabele) tegenvordering van de derde-beslagene ontstond. Het beslag zal de compensatie niet kunnen verhinderen wanneer de voorwaarden voor (wettelijke) compensatie reeds vervuld waren. Wettelijke compensatie vindt immers plaats van rechtswege, zelfs buiten het weten der partijen. Ook zal het beslag te laat komen wanneer de tegenvordering van de derde compensabel is, maar de vordering waarop het beslag werd gelegd nog niet opeisbaar is. Aangezien men een niet-opeisbare schuld kan betalen, kan men die schuld ook aanwenden voor verrekening (*Encycl. Dalloz*, tw. *Compensation*, nr. 79; art. 127, Boek 6 NBW).

Ten slotte moet worden aangenomen dat compensatie na beslag mogelijk blijft wanneer vordering en tegenvordering uit dezelfde wederkerige rechtsverhouding voortvloeien (zie hierover E. DIRIX en S. KORTMANN, "Compensatie en concursus creditorum", *TPR* 1989, 1657 e.v.).

De beslagen schuldvordering kan ook niet meer worden overgedragen of in pand gegeven; althans een dergelijke beschikkingshandeling is aan de beslaglegger niet tegenwerpelijk.

C. TOTALITEIT VAN DE ONBESCHIKBAARHEID

761 Veelal wordt het beslag gelegd op al hetgeen de derde aan de beslagene verschuldigd is. Het beslag betreft dan de totaliteit van het bedrag van deze schuldvordering, ongeacht of dit het bedrag van de eigen schuldvordering van de beslaglegger overtreft. Dit principe is in ons land nagenoeg onomstreden (G. DE LEVAL, *La saisie-arrêt*, 200, nr. 132; F. TOP, *a.w.*, *TPR* 1983, 371, nr. 16; CHABOT-LEONARD, *a.w.*, 273; A.M. STRANART, *a.w.*, 105; art. 1445, nr. 66, *Comm.Ger.R.*; *Rép.not.*, "La saisie mobilière", nr. 387). De beslagene kan dus niet vorderen dat het beslag zou worden beperkt tot de oorzaak van het beslag. De beslagene kan de integrale onbeschikbaarheid voorkomen door een toereikend bedrag ter voldoening van de oorzaken van het beslag te kantonneren (art. 1403). De rechter kan dus niet, buiten het akkoord van al de betrokken partijen, de opheffing van het beslag bevelen voor het bedrag dat de schuldvordering van de beslaglegger te boven gaat (Cass., 13 november 2009, C.08.0322.F, www.juridat.be).

Anders dan in ons land, was in Frankrijk deze vraag lange tijd het voorwerp van een controverse. De heersende mening is thans echter ook gevestigd in de zin van een totale onbeschikbaarheid (Cass. fr. 24 januari 1973, *D.* 1973, jur., 421; J. VINCENT en J. PREVAULT, *Voies d'exécution*, Parijs, 1987, 258; *Rép.pr.civ.*, tw. *Saisie-arrêt*, 364). De volledige onbeschikbaarheid geldt ook naar Nederlands recht. Ook daar wordt aangenomen dat het beslag van de aanvang af geacht wordt mede te zijn gelegd ten behoeve van al degenen die tijdens het leggen van het beslag, eveneens hun aanspraken doen gelden (HR 10 april 1953, *NJ* 1953, nr. 587; HR 10 april 1964, *NJ* 1965, 32; C.W. STAR BUSMANN, *a.w.*, 481, nr. 464; F.H.J. MIJNSSEN, *a.w.*, 65 e.v.).

762 Er anders over oordelen houdt immers geen rekening met de samenloop die op een later tijdstip kan ontstaan. De beslagen tegoeden blijven immers verder in het vermogen van de debiteur. Het derdenbeslag heeft geen overdracht van de schuldvordering tot gevolg (zie boven, nr. 698 en 769). Zolang het beslag gehandhaafd blijft, kunnen ook nog andere schuldeisers hun aanspraken hierop doen gelden door beslag te leggen of verzet te doen. Hierbij is zonder belang of hun schuldvordering voor of na het beslag is ontstaan. Nieuwe schuldeisers hebben dezelfde rechten als de eerste beslaglegger (Ch. LEURQUIN, *a.w.*, 288-289, nr. 282; A.M. STRANART, *a.w.*, 120; Brussel 24 maart 1969, *Pas.* 1969, II, 143; zie boven, nr. 50).

Een beslag verleent verder ook aan de beslaglegger geen voorrecht. De beslaglegger zal dus het provenu van de vordering moeten delen met andere aantredende schuldeisers die bovendien mogelijk wel bevoorrecht zijn. Een wettelijke grondslag voor die totale onbeschikbaarheid kan gevonden worden in de artikelen 1244 en 1298 BW. Verder kan steun gezocht worden in het beginsel dat het beslag op een bepaald goed, dit gehele goed treft. Zoals bv. bij een beslag op een onroerend goed, het beslag het huis a.h.w. tot de nok treft, valt ook de schuldvordering integraal onder het beslag.

763 Kan de beslaglegger zich tegen de aanspraken van later aantredende schuldeisers beschermen? De mogelijkheden zijn gaandeweg erg beperkt geworden en onderstellen in de regel de medewerking van de drie betrokken partijen (zie ook verder, nr. 832). Het gaat om de volgende:

1) Door zich de schuldvordering die zijn debiteur heeft op de derde te laten overdragen en het beslag op te heffen. Een *cessie* zal tegenwerpeijk zijn vanaf de cessieovereenkomst tot stand komt. Van dat ogenblik af is de schuldvordering *erga omnes* uit het vermogen verdwenen in de verhouding tot andere schuldeisers. Een dergelijke cessie kan onder omstandigheden worden aangevochten op grond van artikel 1167 BW.

2) Een gelijkaardige werking kan ook worden gerealiseerd door middel van een *delegatieovereenkomst* tussen de drie partijen: schuldeiser, beslagene en derde. Andere schuldeisers hebben zich bij de delegatieovereenkomst neer te leggen (zie boven, nr. 699). De overeenkomst moet, gelet op de anterioriteitsproblematiek, wel een vaste dagtekening hebben. In handelszaken geldt artikel 1328 BW echter niet.

3) Door het *kantonnement*, althans bij uitvoerend beslag. Dit is het geval bij het kantonnement door de beslagene van de oorzaak van het beslag. Daar geldt het kantonnement van de oorzaak van het beslag immers als een voorwaardelijke betaling (zie boven, nr. 425).

Of dit gevolg ook intreedt bij kantonnement van het voorwerp van het beslag op verzoek van de beslagleggende schuldeiser op grond van artikel 1407 is omstrede. Is aan de voorwaarden van artikel 1404 voldaan (nl. "uitvoerbare rechterlijke beslissing waartegen verzet of hoger beroep is ingesteld, alsook wanneer schorsing van die vervolgingen is bevolen"), dan zou dit kantonnement eveneens als voorwaardelijke betaling gelden. Volgens TOP komt zo'n kantonnement van het voorwerp van het beslag neer op een gedwongen overdracht van de inbeslaggenomen schuldvordering (F. TOP, *a.w.*, TPR 1983, 410, nr. 97; CHABOT-LEONARD, *a.w.*, 300-302. *Anders*: G. DE LEVAL en J. VAN COMPERNOLLE, "Aperçu des règles communes aux saisies conservatoires et aux voies d'exécution" in *Les voies conservatoires et d'exécution*, Brussel, 1982, (9), 55, nr. 65; zie boven, nr. 426).

4) Een *rechtstreekse betaling van de derde* aan de beslaglegger is thans uitgesloten (zie verder, nr. 818). Na opheffing van het beslag is zulks wel nog mogelijk. Dit onderstelt dat er door andere schuldeisers geen beslag op de vordering werd gelegd of verzet werd gedaan.

764 Men ziet niet in wat een schuldeiser zou kunnen beletten om zelf zijn beslag te beperken tot een gedeelte van de vordering of voor een gedeelte van het gelegde beslag opheffing te verlenen. Zo'n gedeeltelijke opheffing onderstelt wel de medewerking van eventuele andere schuldeisers (die bijvoorbeeld verzet hebben gedaan). De regel van de totale onbeschikbaarheid is niet van openbare orde, zodat de schuldeiser er afstand kan van doen. In dat geval betaalt de derde-beslagene bevrijdend aan zijn schuldeiser (de beslagene) ten belope van het niet door het beslag getroffen gedeelte van zijn schuld. Wel loopt de beslaglegger dan het risico dat het aantreden van andere schuldeisers zijn onderpand zal verminderen. De beslaglegger kan echter, zoals gezegd, niet tot zo'n gedeeltelijke opheffing gedwongen worden (Cass. 13 november 2009, C.08.0322.F, www.juridat.be dat hiervoor ook verwijst naar het collectief karakter van het beslag). Als beginsel geldt immers de totaliteit van de onbeschikbaarheid. Ook de beslagrechter kan de omvang van het beslag niet beperken tot een bepaald gedeelte van de vordering.

Een betere oplossing voor dit probleem is alleszins het kantonement.

D. RELATIVITEIT VAN DE ONBESCHIKBAARHEID

765 De regel van de onbeschikbaarheid heeft slechts een relatieve werking (zie boven, nr. 28). Beschikkingsdaden die dateren van na het beslag zijn enkel niet tegenwerpelijk aan de beslagleggende schuldeiser. De schuldeiser kan slechts aanspraak maken op het behoud van de schuldvordering zoals die bestond op het tijdstip waarop hij beslag legde of aanspraken op de vordering formuleerde (G. DE LEVAL, *a.w.*, 202-203, nr. 134; Ch. LEURQUIN, *a.w.*, 311, nr. 312; R. JANSEN, *Beschikkingsonbevoegdheid* (diss. U. Antwerpen), 2009, nr. 600; *Rép.proc.civ.*, tw. *Saisie-arrêt*, nr. 365).

Enkele voorbeelden kunnen deze regel illustreren. Werd bv. op de schuldvordering A-B door een schuldeiser van A, nl. C beslag gelegd en wordt daarop de schuldvordering gecedeerd aan D, dan is een posterieur beslag van E zonder voorwerp. De cessie is aan C die vooraf beslag had gelegd, niet tegenwerpelijk. De onbeschikbaarheid die uit dit beslag voortvloeit strekt enkel in zijn voordeel, niet in dat van later aantredende schuldeisers (E). Aldus is een overdracht van schuldvordering (*i.c.* door endossement van factuur) niet tegenwerpelijk aan de schuldeiser die vooraf op deze schuldvordering beslag heeft gelegd, maar is deze wel tegenwerpelijk aan de latere beslagleggers (Bergen 8 april 2002, *TBBR* 2004, 334 met noot C. CAUFFMAN).

766 Wat is de uitkomst indien in een dergelijk geval de beslagene (overdrager/cedent) naderhand failliet wordt verklaard? Ook na faillissement blijft de overdracht niet-tegenwerpelijk aan de eerste beslaglegger. Deze schuldeiser behoudt door zijn tijdige beslaglegging een aparte positie ten opzichte van de overige schuldeisers (laattijdige beslagleggers, de curator). De regel dat het faillissement de reeds gelegde beslagen doet ophouden (art. 25 Faill.W.) kan daar niet aan tornen (in die zin nochtans Bergen 8 april 2002, *t.a.p.*).

767 De onbeschikbaarheid verhindert ook de schuldvergelijking. In het gegeven geval zal de derde-beslagene (B) niet meer mogen compenseren met een na het beslag ontstane tegenvordering. Zo'n compensatie blijft echter wel mogelijk ten opzichte van een andere schuldeiser die beslag legt

nadat de tegenvordering is ontstaan. Stel dat de schuldvordering van C 20 bedraagt en de beslagen schuldvordering van A op B: 40. De derde B betaalt in weerwil van het beslag 20 aan zijn schuldeiser A. Nadien legt een andere schuldeiser (D) voor een vordering van 20 eveneens beslag onder B. In dat geval wordt de beslagen 20 onder C en D bij helften (elk 10) verdeeld. Enkel C heeft echter nog een vordering ten belope van 10 ten opzichte van B (G. DE LEVAL, *Traité*, 397, nr. 212, A).

768 Anders dan bij faillissement, ontstaat er door het beslag van een individuele schuldeiser nog geen samenloop waardoor de rechten van diverse aantredende schuldeisers op onherroepelijke wijze worden vastgelegd (zie boven, nr. 30). De onbeschikbaarheid door een eerste beslag werkt dus niet ten gunste van later aantredende schuldeisers (*anders*: Gent 11 december 1990, *RW* 1991-92, 93). De positie van de schuldeisers kan dus onderling verschillen naargelang het tijdstip waarop zij beslag hebben gelegd.

Deze regel wordt enigszins versoepeld, doordat wordt aangenomen dat een verzet dat zich op een geldig beslag ent, dezelfde gevolgen heeft als een beslag. Dit betekent niet dat de onbeschikbaarheid ten gunste van de eerste beslaglegger gemeen wordt aan die verzetdoende schuldeiser, maar enkel dat de vordering vanaf het tijdstip waarop verzet werd gedaan eveneens onbeschikbaar wordt (zie boven, nr. 29).

E. BESLAG EN CESSIE VAN SCHULDVORDERING

769 De onbeschikbaarheid heeft ook tot gevolg dat de beslagen debiteur zijn schuldvordering niet meer mag cederen of in pand geven. Dergelijke handelingen zijn de beslaglegger niet tegenwerpeijk. De anterioriteit moet worden beoordeeld naar het tijdstip waarop de cessie overeenkomst tot stand komt (zie o.m. P. VAN OMMESLAGHE, “Le nouveau régime de la cession”, *JT* 1995, (529) 533; A. VERBEKE, “Vormvrije cessie en bezitloos pandrecht op schuldvorderingen”, *T.Not.* 1995, (2) 8, nr. 18; “Overdracht en inpandgeving van schuldvorderingen” in *Comm.Voor., Grondige Studies*, Antwerpen, 1995; R. FELTKAMP, *De overdracht van schuldvorderingen*, Antwerpen, 2005). Anders dan voor de wet van 6 juli 1994 speelt de kennisgeving aan de gecedeerde schuldenaar geen rol meer voor de beoordeling van het conflict met andere schuldeisers van de cedent. Volgens de heersende opvatting moet uit het principe van artikel 1690, eerste lid BW worden afgeleid dat een overdracht van schuldvordering tegenwerpeijk is aan de latere beslaglegger of aan het latere faillissement, ongeacht of die overdracht al dan niet vooraf ter kennis werd gebracht aan de gecedeerde debiteur. Een dergelijke “stille” cessie kan worden tegengeworpen aan de beslagleggende schuldeiser.

De naleving van de voorschriften van kennisgeving of aanvaarding geldt enkel tegenover bepaalde beschermde derden, zoals een andere cessionaris of een pandhouder (zie art. 1690, derde en vierde lid).

In burgerlijke zaken moet voor de vaste dagtekening gelet worden op het bepaalde in artikel 1328 BW. In handelszaken – m.n. wanneer de cessie als een commerciële transactie moet worden beschouwd – geldt deze bepaling niet en mag de datum worden bewezen met alle middelen rechtens.

In bijzondere wetgeving wordt voor bepaalde schuldvorderingen de tegenwerpelijheid van de overdracht aan andere voorschriften verbonden. Vindt de overdracht plaats door endossement van de factuur (wet 25 oktober 1919), dan is die overdracht tegenwerpelijk aan derden door het louter feit van het endossement (art. 16, tweede lid). Het tijdstip van de overdracht komt vast te staan door de dagtekening van het endossement. Het endossement krijgt aldus in afwijking van artikel 1328 BW vaste dagtekening tegenover derden en m.n. ten aanzien van beslagleggende schuldeisers (verslag CUSTERS, *Parl.St.* Senaat 1957-58, nr. 149, 6). Tot die “derden” wordt overwegend ook de gecedeerde schuldenaar gerekend. Artikel 16, eerste lid legt weliswaar de (schriftelijke) kennisgeving op aan de gecedeerde debiteur. Deze kennisgeving strekt er enkel toe hem zijn goede trouw te ontnemen waardoor hij niet meer bevrijdend kan betalen aan de overdrager (zie hierover o.m. W. VAN GERVEN e.a., *Handels- en economisch recht*, 1, B, 631, nr. 683). De afwezigheid van goede trouw kan overigens ook nog worden afgeleid uit andere omstandigheden of uit de naleving van andere formaliteiten.

De tegenwerpelijheid van de overdracht van een loonvordering werd hiervoor onderzocht (zie boven, nr. 700). Het gebruik van het deurwaardersexploot blijft verplicht voor de overdracht van schuldvorderingen voor werken en leveringen aan de Staat krachtens artikel 23, § 4 wet overheidsoverdrachten.

770 Wat het internationaal privaatrecht betreft, moet gelet worden op artikel 12 verdrag inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst (EVO) en met ingang van 17 december 2009 op artikel 14 “Rome I”-verordening 593/2008 van 17 juni 2008 (zie hierover M. LOOYENS, “Cessie en subrogatie in het internationaal privaatrecht”, *TBH* 1994, 686-701; G. VAN HAEGENBORGH, “Grensoverschrijdende aspecten: cessie in het internationaal rechtsverkeer” in *Overdracht en inpandgeving van schuldvorderingen*, Antwerpen, 1995, 165-189; G. VAN HECKE en K. LENAERTS, *Internationaal privaatrecht* in *APR*, 308, nr. 657 e.v.).

De rechtsverhouding tussen cedent en cessionaris wordt beheerst door de *lex contractus* (het cessiestatuut) (art. 14, eerste lid).

Volgens artikel 14, tweede lid is het vorderingsstatuut bepalend voor de verhouding tussen cessionaris en gecedeerde schuldenaar, voor de voorwaarden waaronder de cessie hem kan worden tegengeworpen en voor de vraag of de schuldenaar door de betaling wordt bevrijd. Gelet op de fundamentele regel dat de overdracht de positie van de gecedeerde schuldenaar niet mag aantasten, is deze verwijzingsregel ongetwijfeld de meest geschikte. Dit betekent dat de *lex causae* van de gecedeerde vordering bepaalt welke excepties de gecedeerde schuldenaar kan laten gelden tegenover de cessionaris. Dit rechtsstelsel zal tevens bepalen of/en op welke wijze de cessie aan de debiteur moet worden medegedeeld. Dit betekent bv. dat een in Frankrijk tot stand gekomen overdracht volgens de “Loi-Dailly” in ons land niet tegenwerpelijk is wanneer de gecedeerde debiteur hier te lande zijn woonplaats heeft (Beslagr. Antwerpen 15 januari 1991, *RW* 1991-92, 55. Over deze Franse wet o.m. G. VAN HAEGENBORGH, “De Franse Dailly-wet”, *RW* 1991-92, 521 e.v.).

De cessieovereenkomst heeft echter ook een zakelijk aspect: zij heeft immers de overdracht *erga omnes* van de schuldvordering tot gevolg. Dit aspect wordt noch door het EVO, noch door de Rome I-verordening bestreken. Traditioneel wordt gekozen voor de *lex domicilli debitoris*. De vordering wordt immers gelokaliseerd ter woonplaats van de schuldenaar. Deze oplossing heeft tevens als praktisch voordeel dat de woonplaats van de debiteur een vast aanknopingspunt biedt.

De kwestie is zowel bij ons als elders omstrede (zie o.m. VAN HAEGENBORGH, a.w.; V. SAGAERT, “De zakelijke werking van de cessie”, *TPR* 2003, 361-606; V. SAGAERT, E.-M. KIENINGER en H. SIGMAN, “De cessie van schuldvorderingen in het voorstel van de Rome I-Verordening”, *Bank*

Fin. 2006, 331 e.v.; A. FLESSNER en H. VERHAGEN, *Assignment in European Private International Law*, München, 2006). Uiteindelijk werd in ons land als aanknopingsfactor gekozen voor de woonplaats van de overdrager (art. 87, § 3 WIPR). Dit sluit aan bij artikel 22 UN-Conventie betreffende internationale cessies (zie daarover E. DIRIX en I. PEETERS in *Cross-Border Security over Receivables*, München, 2009, 231-234).

771 Het conflict tussen de cessionaris en de schuldeisers van de cedent wordt thans dus uitsluitend gedetermineerd door het tijdstip van de overdracht en niet meer door dat van de kennisgeving aan de gecedeerde debiteur (of van diens aanvaarding).

Gaat volgens deze anterioriteitsregels de cessie aan het beslag vooraf, dan is de schuldvordering uit het vermogen van de cedent verdwenen en is het beslag zonder voorwerp. Dit is ook zo indien er naar het tijdstip van het beslag nog geen kennisgeving was gedaan aan de derde.

Werd eerst het beslag gelegd en vindt daarna pas de cessie plaats, dan moet het conflict tussen de cessionaris en de beslaglegger als volgt worden opgelost. De overdracht is inderdaad niet tegenwerpelijk aan die schuldeiser. Aangezien een schuldeiser door als eerste beslag te leggen geen voorrecht verkrijgt, staan beiden op gelijke voet en vindt tussen hen een pondspondsgewijze verdeling plaats (H. DE PAGE, *Traité*, IV, nr. 435; Ch. LEURQUIN, *a.w.*, nr. 272; G. DE LEVAL, *a.w.*, 122, nr. 78; F. TOP, "Eigendomsoverdracht bij cessie", *TPR* 1966, (25), 39; Y. HANNEQUART, "La transmission des obligations" in *Les Nouvelles, Droit civil*, IV, 2, nr. 268. Bv. Brussel 1 maart 1991, *JLMB* 1991, 702).

772 Wat moet er gebeuren wanneer een cessie zowel voorafgegaan als gevolgd wordt door een beslag? Met de vroegere beslaglegger (C) vindt pondspondsgewijze verdeling plaats, terwijl het posterieur beslag door E aan de cessionaris (D) niet tegenwerpelijk is. Anderzijds verschaft het feit als eerste beslag te hebben gelegd geen voorrecht. Deze principes hebben tot gevolg dat men als volgt te werk moet gaan. Eerst gaat men over tot een pondspondsgewijze verdeling tussen C en D. Dit aandeel komt C toe. Vervolgens wordt op het saldo de overdracht uitgevoerd. Het eventuele overschot komt dan E toe. Een voorbeeld kan deze regels illustreren. C legt tot zekerheid van zijn vordering op A ten bedrage van 25 beslag op de schuldvordering van A op B ten bedrage van 100. Deze vordering wordt gecedeerd aan D. Nog later legt E voor 50 beslag onder C. Tussen C (eerste beslaglegger) en D (cessionaris) vindt een pondspondsgewijze verdeling plaats: resp. 20 (C) en 80 (D). Met E kan geen rekening worden gehouden aangezien op het tijdstip van zijn beslag de vordering zich niet meer in het vermogen van A bevond.

Wat bij een gedeeltelijke cessie (bv. ten bedrage van 40)? In dat geval ontstaat er samenloop tussen C, D en E op het niet-gecedeerde gedeelte (60) en wordt dit naar evenredigheid van ieders vordering verdeeld. Het gecedeerde gedeelte (40) wordt tussen C en D verdeeld.

F. POSITIE VAN DE DERDE-BESLAGENE

773 De derde-beslagene mag zich ook niet uitspreken over de rechtmatigheid van het in zijn handen gelegde beslag. De verhouding tussen de beslaglegger en diens debiteur, gaat de derde-beslagene niet aan. Hij mag het beslag niet aanvechten om reden dat die schuldvordering niet zou bestaan (zie ook verder, nr. 791).

Hij mag daarentegen wel grieven laten gelden die de formele geldigheid van het beslag betreffen.

Hij mag de gelden of zaken onder beslag niet meer uit handen geven. Verder moet hij aangeven wat de omvang is van zijn schuld, de zgn. verklaring van derde-beslagene. Uiteindelijk moet hij tot de afgifte overgaan. Deze verplicht-

tingen en de diverse sancties zullen hierna worden onderzocht. Benevens deze specifieke verplichtingen met de hun eigen sanctionering, blijft de algemene regel gelden dat de derde niets mag ondernemen waardoor de tenuitvoerlegging wordt gedwarsboemd. Voor de tekortkoming aan deze algemene verplichting geldt artikel 1382 BW (bv. Luik 8 maart 1999, *JLMB* 2000, 103).

774 Het beslag mag de positie van de derde-beslagene niet in het gedrang brengen. Zoals een cessie van schuldvordering heeft ook het beslag op een schuldvordering tot gevolg dat de positie van de debiteur er niet mag op achteruit gaan. “La saisie-arrêt ne peut jamais avoir pour effet légal de rendre l’obligation du tiers saisi plus onéreuse qu’elle ne l’était”, zo schrijft LEURQUIN (*a.w.*, 305, nr. 305). De executant moet de schuldvordering nemen, zoals hij ze in het vermogen van zijn debiteur aantreft op het ogenblik van het beslag. De derde-beslagene mag derhalve alle *excepties en verweermiddelen* inroepen die hij ook tegen zijn schuldeiser kan laten gelden. Het beslag heeft wel tot gevolg dat de vordering onbeschikbaar wordt. Hieruit vloeit voort dat de derde-beslagene van dat ogenblik af geen beroep meer mag doen op schuldvergelijking. Een tegenvordering die na het beslag compensabel is geworden, mag geen afbreuk doen aan de “verkregen rechten van de beslaglegger” (art. 1298 BW; zie boven, nr. 760). Ook wat dat betreft gaat de vergelijking met de cessie van schuldvordering op (art. 1295 BW). Zoals bij cessie, moet uitzondering worden gemaakt voor schuldvergelijking voor samenhangende vorderingen en overeenkomsten m.b.t. conventionele compensatie (zie o.m. R. HOUBEN, “Contractuele compensatie na samenloop”, *RW* 2005-06, 1161-1172). Excepties die ontstaan na het beslag kunnen niet tegen de beslagleggende schuldeiser worden ingeroepen.

Mag de derde-beslagene zich beroepen op verweermiddelen geput uit de eigen relatie met de beslaglegger? Aangezien er tussen hen geen voorafbestaande rechtsverhouding bestaat is de enige mogelijke exceptie deze der compensatie. Het is denkbaar dat de derde-beslagene een vordering heeft op de beslaglegger. Mag hij in die hypothese zich op schuldvergelijking beroepen? Een ontkennend antwoord dringt zich op. Hier eindigt de gelijkenis met de cessie van schuldvordering. Het derdenbeslag geldt als een wijze van tenietgaan van verbintenissen. Door de uitvoering van het beslag betaalt de debiteur zijn schuld. De derde-beslagene toelaten zich te beroepen op compensatie, komt erop neer dat de debiteur niet kan worden bevrijd om redenen geput uit een rechtsverhouding die hem niet tegenwerpelijk is. Het derdenbeslag staat overigens in het teken van de zijdelingse vordering (zie boven, nr. 686). Vanuit die optiek zou het toelaten van dergelijke persoonlijke excepties afbreuk doen aan de collectieve dimensie van het beslag: ook andere schuldeisers kunnen aanspraak maken op het provenu van de vordering.

De derde-beslagene mag derhalve ook het bestaan van de schuld betwisten. In dat geval moet de zaak voor de bevoegde bodemrechter worden gebracht of naar die rechter worden verwezen door de beslagrechter.

775 Het beslag mag hem evenmin tot voordeel strekken. Draagt de schuldvordering *rente*, dan heeft het beslag niet tot gevolg dat de derde-beslagene hiervan bevrijd wordt (Ch. LEURQUIN, *a.w.*, nr. 295). Is op de schuldvordering bijvoorbeeld een conventionele rente verschuldigd, dan valt die, in beginsel, ook onder het beslag. De rente blijft dus verder lopen, zonder dat de schuldenaar hiervan wordt bevrijd. Dit geldt ook voor de moratoire rente. Het feit

dat de derde-beslagene door het beslag niet meer kan presteren, belet niet dat de moratoire rente verder verschuldigd blijft of dat hij nadat het beslag is gelegd in verzuim komt en de moratoire rente begint te lopen (Cass. 20 november 1992, *Arr.Cass.* 1991-92, 1337 en *RW* 1992-93, 961-962 met noot DIRIX; Cass. 23 maart 2007, *RW* 2008-09, 381).

De derde kan zich tot de beslagrechter wenden om de gelden of goederen die het voorwerp zijn van het beslag te kantonneren (art. 1407; zie boven, nr. 403).

G. STUITING VAN VERJARING

776 Het derdenbeslag heeft de stuiting tot gevolg van de verjaring van de beslagen schuldvordering (B-C) (art. 2244 BW). Deze stuiting is niet beperkt tot het bedrag van de vordering waarvoor het beslag werd gelegd.

Het beslag stuit echter niet de verjaring van de schuldvordering van de beslaglegger op de beslagen debiteur (A-B) (GARSONNER en CEZAR-BRU, *Traité*, IV, 523, nr. 246). Dit is nog steeds de heersende opvatting. Er is dus geen stuiting van de vordering waarvoor het beslag wordt gelegd (bv. Antwerpen 17 januari 2006, *TFR* 2006, 685, met noot B. VANERMEN en *Rec.gén.enr.not.* 2006, 277). Die stuiting treedt wel in door de aanzegging van het beslag aan de beslagen schuldenaar (G. DE LEVAL, *a.w.* 240, nr. 157).

De vraag kan echter gesteld worden of deze opvatting niet moet worden herzien zodat het derdenbeslag ook de verjaring stuit van de schuldvordering van de beslaglegger. De gedachte hierbij is dat bij de stuiting die uitgaat van de houder van het recht, de klemtoon hoort te liggen op de wil van diegene die het intreden van de verjaring wenst te beletten en niet zozeer op de kennis hiervan van de andere partij (vgl. DEKKERS, *Handboek Burgerlijk Recht* II, 2005, 511-512, nr. 1225).

AFDELING II

BEWAREND DERDENBESLAG

§ 1. Algemeen

A. GRONDVOORWAARDEN

777 Zoals ieder bewarend beslag, is ook een bewarend derdenbeslag slechts mogelijk voor een zekere, opeisbare en liquide vordering en moet het beslag gewettigd zijn door urgentie. Aan deze voorwaarden moet steeds voldaan zijn. Wordt het beslag gelegd ex artikel 1445 dan zal die toetsing weliswaar enkel *a posteriori* kunnen gebeuren door de beslagrechter wanneer de beslagene dagvaardt in opheffing van het beslag (art. 1420).

Luidens artikel 1415, tweede lid, kan het beslag ook gelegd worden tot zekerheid van in de toekomst te vervallen periodieke inkomsten waarvan de vereffening in gevaar komt. Het beslag kan echter enkel gelegd worden voor een bepaald bedrag, dat dan door de beslagrechter zal worden begroot (art. 1448).

B. BEKWAAMHEID

778 Ook hier kan verwezen worden naar wat geldt voor de overige bewarende beslagen (zie boven, nr. 454). De bekwaamheid om daden van beheer te stellen is voldoende. Aldus kan bv. een niet-ontvoogde minderjarige bewarend derdenbeslag leggen op grond van authentieke of onderhandse stukken (art. 1445). Voor de verdere procedure (nl. na verzet door de beslagene) is echter de tussenkomst van de wettelijke vertegenwoordiger vereist voor het optreden in rechte.

Ook echtgenoten kunnen ten laste van elkaar bewarend beslag leggen in handen van de respectieve debiteuren (G. DE LEVAL, *a.w.*, 43, nr. 22; K. VAN HERCK en C. VERMYLEN, in art. 1445, nr. 15, *Comm.Ger.R.*). De beslaglegger moet echter wel op zijn echtgenoot een schuldvordering hebben. Staande het huwelijk is dit, behoudens voor alimentatie, vaak problematisch. Verder moet het beslag gelegd worden in handen van een persoonlijke debiteur van de echtgenoot, dus niet op een debiteur van de gemeenschap. Een dergelijk beslag is niet mogelijk, want, zo schrijft DE LEVAL, “on ne saisit pas ses propres biens” (*t.a.p.*).

C. VORMEN

1. *Met rechterlijke machtiging*

a. Verzoekschrift

779 Zoals ieder bewarend beslag kan ook het bewarend derdenbeslag gelegd worden krachtens de toelating gevraagd aan de beslagrechter op verzoekschrift (art. 1446). Wat de grond en vormvoorwaarden betreft wordt verwezen naar nr. 467. Het verzoekschrift moet in drie exemplaren worden aangeboden. Het vermeldt benevens het bepaalde in artikel 1026 ook nog: – de naam, de voornamen, de woonplaats (of bij gebreke hiervan: de verblijfplaats) van de beslagene en van de derde-beslagene; – de oorzaken en het bedrag van de schuldvordering.

Deze vermeldingen zijn voorgeschreven op straffe van nietigheid. Ook al legt artikel 1447 deze sanctie niet uitdrukkelijk op, dan moet die bepaling enkel worden beschouwd als een aanvulling van artikel 1026 zodat de daar voorgeschreven sanctie zich ook uitstrekt tot de beide aanvullende vermeldingen. De verplichting de oorzaken en het bedrag van de schuldvordering te vermelden lijkt overigens nogal fundamenteel en is enkel een precisering van het vereiste uit artikel 1026, 3°. Om deze redenen kan niet worden ingestemd

met de stelling dat de derde-beslagene niet noodzakelijk in het verzoekschrift moet worden aangeduid (G. DE LEVAL, *La saisie-arrêt*, 153, nr. 100; Ch. LEURQUIN, *a.w.*, nr. 149). De beslagrechter zal op zo'n verzoekschrift geen toelatende beschikking verlenen.

Heeft de beslaglegger zijn woonplaats buiten het arrondissement waar het beslag moet worden gelegd en wordt geen vrijstelling verleend aan de griffier van de kennisgeving bedoeld in artikel 1449, dan moet in het verzoekschrift tevens woonstkeuze worden gedaan binnen het arrondissement. De kennisgeving door de griffier geldt immers als beslag en dan moet gelet worden op het bepaalde in artikel 1389, 1°.

b. Bij conclusie

780 Werd het beslag gelegd op eigen gezag krachtens artikel 1445 en komt de beslagene hiertegen in verzet, dan kan de beslaglegger in ondergeschikte orde bij tegeneis aan de beslagrechter vragen alsnog die toelating te verlenen wanneer het eerstgelegde beslag de gerechtelijke toetsing niet zou weerstaan (G. DE LEVAL, *a.w.*, 151, nr. 99).

c. Beschikking

781 De beschikking die het beslag toestaat, vermeldt op straffe van nietigheid de bedragen waarvoor het beslag kan worden gelegd (art. 1448).

d. Beslag

782 Het beslag zelf wordt hier – in tegenstelling tot de andere bewarende beslagen – niet noodzakelijk bij deurwaardersexploot gelegd. Artikel 1449 bepaalt dat de griffier bij gerechtsbrief een afschrift zendt van de beschikking en van het verzoekschrift aan de beslaglegger en de derde-beslagene. Door deze kennisgeving is het beslag voltrokken.

Deze wijze van kennisgeving van het beslag is echter niet dwingend voorgeschreven. De schuldeiser kan er belang bij hebben dringend het verzoekschrift en de verkregen beschikking te betekenen bij gerechtsdeurwaardersexploot. In de praktijk verleent de beslaglegger trouwens veelal vrijstelling aan de griffier van deze kennisgeving (art. 46, § 4) en zorgt hij zelf voor de betekening bij deurwaardersexploot van het afschrift van de beschikking en het verzoekschrift (art. 1450).

Zowel de kennisgeving als de betekening bevatten de tekst van de artikelen 1451 en 1456 evenals de waarschuwing aan de derde-beslagene dat hij zich naar die bepalingen moet gedragen. De nakoming van deze bepaling is niet op straffe van nietigheid voorgeschreven.

783 De gevolgen van het beslag treden in vanaf de ontvangst van de akte van beslag: hetzij de betekening van het exploit, hetzij de kennisgeving bij gerechtsbrief. De termijn van 15 dagen voor het afleggen van de verklaring van derde-beslagene begint vanaf dat tijdstip te lopen.

Indien de kennisgeving bij gerechtsbrief nog gevolgd wordt door een betekening van het beslagexploit, dan heeft die betekening geen eigen betekenis. Het gaat dus niet om een nieuw beslag, zodat hieruit geen bijkomende verplichtingen voortvloeien voor de derde-beslagene (*anders*: Brussel 2 april 1974, *Pas.* 1975, II, 5).

Indien het bedrag waarvoor beslag wordt gelegd niet overeenstemt met dit waarvoor het beslag in de beschikking werd toegestaan, dan moet de derde-beslagene enkel rekening houden met de termen van de beschikking. Het beslag voor het overschrijdend gedeelte moet immers beschouwd worden als een vorm van eigenrichting (zie boven, nr. 688).

2. *Op eigen gezag*

a. Algemeen

784 Het Ger.W. kent aan een schuldeiser het recht toe om zonder voorafgaande rechterlijke machtiging derdenbeslag te leggen wanneer zijn aanspraken steun vinden in een “*authentieke of onderhandse akte*” (art. 1445).

Het beslag wordt gelegd bij gerechtsdeurwaardersexploit waarin de schuldvordering wordt uiteengezet en de akten waarop wordt gesteund, worden vermeld. Het is niet noodzakelijk dat deze stukken mee worden betekend; het volstaat dat zij in het exploit worden vermeld (art. 1389, 3°). Het exploit beantwoordt aan de voorschriften van artikel 43 en van artikel 1389. Het vermeldt verder de tekst van de artikelen 1451-1456 en de waarschuwing aan het adres van de derde-beslagene dat hij zich naar die bepalingen moet gedragen. Het verzuim van deze vermeldingen heeft niet de nietigheid van het beslag tot gevolg; het exonereert echter wel de derde wanneer hij deze wettelijke bepalingen niet zou hebben nageleefd (in die zin art. 1445, nr. 5, *Comm. Ger.R.*).

b. Stukken

785 De schuldvordering moet steun vinden in *authentieke of onderhandse* “stukken”. Wat bedoeld wordt met “stukken” is niet geheel duidelijk. Het moet gaan om een titel die de schuldeiser reeds bezit en waaruit de schuldvordering op de beslagene blijkt zonder dat onderscheid moet worden gemaakt naar de aard of de vorm ervan (verslag VAN REEPINGHEN, 540).

Een beschikking waarbij de beslagrechter krachtens artikel 1415 verlot verleent tot het leggen van een bewarend beslag op een roerend goed, maakt weliswaar een authentieke akte uit, maar is geen titel die de schuldeiser reeds bezit, waaruit zijn schuldvordering blijkt. Een dergelijke beschikking levert verder enkel een titel op voor het specifieke beslag waarvoor het verleend wordt (Cass. 5 april 1991, *RW* 1991-92, 259 en *Arr.Cass.* 1990-91, 805).

Wat de vorm betreft, worden klaarblijkelijk niet uitsluitend "akten" bedoeld in de zin van artikel 1320 BW, maar is de betekenis ruimer: nl. ieder geschrift dat kan strekken tot het bewijs van een eisbare en liquide verbintenis. Hierbij eist dan het onderscheid tussen het burgerlijk en het handelsrecht zijn tol.

De geschriften moeten in ieder geval ook het bedrag van de zekere, vaststaande en opeisbare schuldvordering weergeven waarvoor het beslag zal worden gelegd. Wil men beslag leggen voor een hoger bedrag, dan is de voorafgaande toestemming van de beslagrechter vereist. Hetzelfde geldt wanneer het geschrift wel een verbintenis uitdrukt, maar niet toelaat het bedrag ervan te bepalen (bv. een verbintenis iets te doen, een leveringsverplichting, een belofte de schade te vergoeden enz.).

Indien het beslag werd gelegd op grond van onderhandse stukken en wordt dit beslag aangevochten, dan kan de beslaglegger bij conclusie een tegenvordering instellen strekkende tot het verkrijgen van de gerechtelijke machtiging (zie boven, nr. 468). Deze vordering strekt zich echter niet tot het regulariseren van het gelegde beslag en heeft dus geen retroactieve werking.

786 Volgende geschriften leveren een titel op voor derdenbeslag:

- een vonnis (art. 1414), ook al is het niet uitvoerbaar bij voorraad en werd er een rechtsmiddel ingesteld, tenzij het tegendeel werd bepaald (zie boven, nr. 463);
- een notariële akte;
- buitenlandse vonnissen, zelfs zonder exequatur. Deze buitenlandse beslissing of akte die de verbintenis van de schuldenaar vaststelt moet regelmatig zijn naar de vorm, tegenstelbaar aan de beslagene en het bewijs leveren van een zekere, vaststaande en eisbare schuld (K. BAERT, "Algemene beginselen van bewarend beslag", *TPR* 1980, 287, nr. 20; G. DE LEVAL, *a.w.*, 145, nr. 94; A.M. STRANART, *a.w.*, 95; zie boven, nr. 271). Een buitenlandse beschikking op eenzijdig verzoekschrift waarbij toelating tot beslag wordt verleend op grond van een schijnbare schuldvordering, kan geen onderhandse titel vormen in de zin van artikel 1445 Ger.W. (Brussel 24 juni 1977, *Pas.* 1978, II, 27 en *JT* 1977, 747 met noot KOHL; Brussel 11 mei 1988, *JLMB* 1988, 1345). Een buitenlands vonnis kan evenmin een onderhandse titel uitmaken wanneer het recht van verdediging werd geschonden (Beslagr. Brussel 9 januari 1989, *JLMB* 1989, 859);
- scheidsrechterlijke beschikkingen, zelfs zonder exequatur;
- buitenlandse scheidsrechterlijke beslissingen;
- buitenlandse authentieke akten;
- een onderhands geschrift. T.a.v. particulieren moet het geschrift beantwoorden aan de bewijsvoorschriften die gelden in burgerlijke zaken (bv. Beslagr. Namen 15 maart 1987, *Rec.gén.enr.not.* 1988, nr. 23.064). Grotere soepelheid geldt t.a.v. handelaars gelet op het bewijsregime in handelszaken;
- een wederkerige overeenkomst (bv. een polis);
- een schuldbekentenis;
- een gewone brief uitgaande van de schuldenaar;

- een wisselbrief: t.a.v. de trekker en indien hij geaccepteerd werd ook t.a.v. de acceptant. Hierover bestaat merkwaardig genoeg betwisting. Een wisselbrief is in eerste instantie een onderhandse akte (RONSE, *Wisselbrief en orderbriefje* in *APR*, 32, nr. 77);
- een cheque;
- een orderbriefje;
- een aanvaarde factuur t.a.v. een handelaar. In handelszaken staat krachtens artikel 25 W.Kh. een niet-geprotesteerde factuur wat bewijswaarde betreft gelijk met een onderhandse akte;
- een akte van kredietopening (verslag VAN REEPINGHEN, 540);
- een rekeninguittreksel dat een debetbestand aangeeft, althans in handelszaken (zie en vgl. Brussel 27 juni 1985, *JT* 1985, 685 en *Ann.fac.dr.Lg.* 1986, 54 met noot DUBOIS; Beslagr. Brussel 21 september 1981, *JT* 1981, 692 met noot DE LEVAL; zie hierover ook W. VAN GERVEN, *Handels- en economisch recht*, I, B, 552, nr. 603). Over de bewijskracht van dergelijke geschriften (facturen, rekeninguittreksels, nota's, creditnota's e.d.m.) in het algemeen *APR*, tw. *Factuur*, 167, nr. 294);
- een testament (verslag VAN REEPINGHEN, 540).

D. BESLAG

787 Het beslag krachtens de beschikking van de beslagrechter, wordt gelegd door middel van de kennisgeving bij gerechtsbrief aan de derde-beslagene van de beschikking en het verzoekschrift.

Werd aan de griffier vrijstelling verleend van deze kennisgeving, dan zorgt de schuldeiser zelf voor de betekening aan de derde-beslagene van het verzoekschrift en de beschikking bij gerechtsdeurwaardersexploot.

Het bewarend beslag wordt steeds gelegd bij deurwaardersexploot wanneer het beslag gelegd wordt krachtens een vonnis (art. 1414) of op grond van "stukken" (art. 1445). Het beslagexploot beantwoordt aan het bepaalde in de artikelen 43 en 1389.

In ieder geval vermeldt de akte van beslag (exploot, gerechtsbrief) de tekst van de artikelen 1451 en 1456 en de waarschuwing aan de derde-beslagene dat hij zich aan die bepalingen moet houden. De niet-naleving hiervan heeft niet de nietigheid van het beslag tot gevolg (G. DE LEVAL, *a.w.*, 161, nrs. 105 en 280, nr. 179; A.M. STRANART, *a.w.*, 93). Wel zal de toepassing van de sancties die op de niet-naleving van die bepalingen zijn gesteld, problematisch zijn. Gebeurlijk kan de aansprakelijkheid van de gerechtsdeurwaarder in het gedrang komen.

Voor de publiciteit die aan het beslag wordt gegeven, kan verwezen worden naar de algemene regels inzake bewarend beslag.

E. AANZEGGING VAN HET BESLAG

788 Tot op dat ogenblik gebeurt het beslag buiten de beslagene om. De aanzegging van het beslag strekt er nu toe hem hiervan officieel in kennis te brengen.

Binnen acht dagen na ontvangst van de akte van derdenbeslag door de derdebeslagene moet de beslaglegger de akte “in haar geheel” a a n z e g g e n aan de beslagen debiteur.

Het is niet geheel duidelijk wat bedoeld wordt met “akte van beslag in haar geheel”. Redelijkerwijze betekent dit dat ook het verzoekschrift en de beschikking ter kennis moeten worden gebracht. Het doel van deze aanzegging is immers de debiteur te informeren van het beslag dat te zijnen laste wordt gelegd. Het verzuim heeft echter niet de nietigheid tot gevolg. De beslagrechter kan wel onder omstandigheden het beslag opheffen (Beslagr. Brussel 29 januari 1979, *JT* 1979, 679).

Deze aanzegging gebeurt bij deurwaardersexploot of bij ter post aangetekende brief. Bij gebreke hiervan kan de beslagrechter de opheffing van het beslag gelasten op dagvaarding van de beslagene. Deze termijn is niet voorgeschreven op straffe van nietigheid. Het staat aan de beslagrechter te oordelen of de opheffing van het beslag zich opdringt (G. DE LEVAL, *a.w.*, 174, nr. 115; A.M. STRANART, *a.w.*, 99: ingeval er schade is). Hij beschikt ter zake over een soevereine appreciatiebevoegdheid (Beslagr. Luik 12 september 1984, *Jur.Liège* 1985, 15; Beslagr. Verviers 28 juni 1985, *Jur.Liège* 1985, 495; Beslagr. Brussel 16 januari 1989, *JLMB* 1989, 367). Zo werd de opheffing bevolen van een derdenbeslag gelegd voor een niet-bevoorrechte schuldvordering als deze beslagmaatregel van aard is de goede werking van de vereffening en de samenloop te belemmeren (Beslagr. Luik 13 april 1983, *Jur.Liège* 1983, 399).

De schuldeiser kan echter krachtens dezelfde beschikking *c.q.* stukken opnieuw beslag leggen. In ieder geval zijn de kosten van de rechtspleging ten laste van de beslaglegger. Hetzelfde artikel 1457 stelt ook nog schadevergoeding in het vooruitzicht indien daartoe grond bestaat.

Werd het beslag gelegd krachtens een beschikking van de beslagrechter, dan doet de aanzegging bij exploot de termijn lopen waarbinnen de beslagene derdenverzet moet doen. Dit gevolg treedt niet in wanneer de aanzegging gebeurde bij aangetekende brief (*Rép.not.*, “La saisie mobilière”, nr. 429; G. DE LEVAL, *a.w.*, 173, nr. 114). Verder is het zo dat een aanzegging van de akte van derdenbeslag waaraan een kopie van de machtigende beschikking is aangehecht, niet beantwoordt aan een betekening zoals omschreven in artikel 32, 1° Ger.W. en dus de termijn voor de rechtsmiddelen niet doet lopen (Cass. 21 mei 2004, *T.Not.* 2006, 194, *Pas.* 2004, 882, nr. 275, *JT* 2004, 701 en *JLMB* 2004, 1505, www.juridat.be met conclusie AG X. DE RIEMAECKER; zie boven, nr. 475). De aanzegging bij exploot biedt nog andere voordelen: het stuit de verjaring (art. 2244 BW) en kan tezelfdertijd dienen tot dagvaarding omtrent de zaak zelf (art. 1490).

F. RECHTSMIDDELEN

789 Tegen de beschikking die het beslag toestond, staat derdenverzet open (zie boven, nr. 475). De vordering strekt dan tot intrekking van deze beschikking. De termijn van 1 maand begint te lopen vanaf de aanzegging bij gerechtsdeurwaardersexploot bedoeld in artikel 1456. Aangezien de derde-beslagene geen "partij" is, moet hij niet mee worden gedagvaard. De kosten voor de tussenkomst van de derde-beslagene komen ten laste van diegene die hiertoe het initiatief nam. Komt de derde vrijwillig in het geding tussen dan blijven de gerechtskosten hiervan te zijnen laste (G. DE LEVAL, *a.w.*, 180, nr. 118).

Na het verstrijken van deze vervaltermijn kan de beslagene wel nog ex artikel 1395 het beslag zelf aanvechten wanneer dit met formele nietigheidsgronden is behept.

De beschikking zelf kan nog worden aangevochten buiten de termijn voor derdenverzet indien de eiser kan bogen op "veranderde omstandigheden" (art. 1419, tweede lid) (zie boven, nr. 479).

Werd het beslag gelegd krachtens artikel 1445 op grond van stukken, dan kan de beslagene de beslaglegger dagvaarden voor de beslagrechter tot opheffing van het beslag (art. 1420). Hier geldt de vervaltermijn van 1 maand dus niet. De aanwezigheid van de derde-beslagene in het geding is niet vereist.

De beschikking die beslist tot *c.q.* geldt als opheffing van het beslag is uitvoerbaar bij voorraad. De derde-beslagene kan geen verklaring vragen van niet-beroep alvorens de te goeden vrij te geven (art. 1388, tweede lid).

De beslagene kan ook nog opkomen tegen de verklaring van de derde-beslagene bij dagvaarding voor de beslagrechter. Aangezien de betwisting de schuld van de derde betreft, moet worden verwezen naar de bodemrechter (art. 1456, tweede lid).

G. DUURTIJD

790 Het beslag geldt in beginsel gedurende drie jaar vanaf de beschikking en indien het beslag gelegd werd op eigen gezag, te rekenen vanaf het exploot. Bij het verstrijken van die termijn houdt het beslag van rechtswege op gevolg te hebben (art. 1458). Voor de schorsing en de vernieuwing van deze termijn wordt verwezen naar nr. 443 e.v.

Artikel 1460 legt wel de verplichting op om de beschikking die de verlenging toestaat te betekenen bij deurwaardersexploot aan de schuldenaar en aan de derde-beslagene voor het verstrijken van het vroegere beslag. Vond die betekening niet binnen die termijn plaats, dan wordt de beschikking als niet-bestaande beschouwd.

De geldigheidsduur wordt ook geschorst door de vordering voor de bodemrechter (art. 1493). De afwezigheid van enige publiciteit hieromtrent doet praktische problemen rijzen (zie boven, nr. 445). Bij derdenbeslag is dit nog acuter omdat de derde-beslagene in de regel niet op de hoogte is van het instellen van de vordering over de zaak zelf. Op de derde-beslagene rust ter zake echter geen enkele onderzoeksplicht. Derhalve treft hem geen aansprakelijkheid wanneer hij na het verstrijken van de driejarige termijn gevolg geeft aan het verzoek van de beslagene om de tegoeden vrij te geven (Brussel 14 december 1999, *RW* 2000-01, 816). Dit in de hypothese dat de derde te goeder trouw is. Hieruit kan een positieve verplichting worden afgeleid voor de beslaglegger om het instellen van de vordering voor de bodemrechter ter kennis te brengen aan de derde-beslagene (Beslagr. Antwerpen 29 september 1980, *JT* 1981, 478). Die kennisgeving moet gebeuren vóór het verstrijken van de geldigheidsduur van het eerste beslag.

§ 2. Verplichtingen van de derde-beslagene

A. POSITIE VAN DE DERDE-BESLAGENE

791 De verhouding tussen beslaglegger en beslagene is voor de derde een *res inter alios acta*. Op hem rust fundamenteel een neutraliteitsplicht ten aanzien van het in zijn handen gelegde beslag (zie boven, nr. 775). Hij mag derhalve het beslag niet aanvechten omdat de beslaglegger niet over een schuldvordering zou beschikken die een beslag kan wettigen (zie boven, nr. 708). Hieruit kan ook worden afgeleid dat de derde-beslagene de gelden niet mag vrijgeven dan nadat de beschikking strekkende tot opheffing hem is betekend (Gent 30 juni 1999, *RW* 2000-01, 557 met noot SNOECK).

In geen geval mag hij op eigen gezag weigeren om zijn verklaring als derde-beslagene af te leggen. Indien er een juridisch beletsel zou zijn, dan moet hij hiervan melding maken in zijn verklaring zodat tegenspraak mogelijk is (Cass. 2 maart 2007, *Pas.* 2007, 443, *JLMB* 2007, 1193 en *T.Fin.R.* 2007, 111 noot P. VRIELYNCK).

Hij kan daarentegen wel de formele geldigheid van het beslag betwisten. Dit gebeurt bij dagvaarding voor de beslagrechter. Bv. wanneer het beslagexploot door een nietigheidsgrond is behept. De niet-naleving van de specifieke vermeldingen bedoeld in artikel 1445 *in fine* is niet voorgeschreven op straffe van nietigheid. De beoordeling van de regelmatigheid van het beslag komt evenwel enkel toe aan de beslagrechter. De derde mag in geen geval op eigen gezag weigeren gevolg te geven aan een beslag (A.M. STRANART, *a.w.*, 93; G. DE LEVAL, *a.w.*, 165, nr. 107; “sauf voie de fait évidente”). Doet hij dit

toch, dan handelt hij, zoals steeds bij eigenrichting, op eigen risico indien de beslagrechter van oordeel is dat het beslag geldig werd gelegd.

De derde kan wel het feit betwisten dat hij een schuldenaar is van de beslagene. In dat geval wordt de zaak aanhangig gemaakt voor de bevoegde bodemrechter (zie verder, nr. 805).

B. ONBESCHIKBAARHEID EN AFGIFTEVERBOD

792 Het beslag onder derden heeft de volledige onbeschikbaarheid van de schuldvordering tot gevolg. Veelal wordt het beslag overigens niet gelegd op een bepaalde schuldvordering maar op alle sommen of zaken die de derde aan de beslagene verschuldigd is of zal zijn. Een dergelijk beslag is geldig.

Het beslag is dus niet beperkt tot het bedrag van de schuldvordering tot zekerheid waarvan het beslag werd gelegd.

De schuldeiser kan echter van bij de aanvang, het beslag beperken tot het bedrag van zijn vordering. Hij kan ook nadat het beslag is gelegd gedeeltelijke opheffing verlenen. In dat geval kan de derde het saldo afdragen aan de beslagene en betaalt hij bevrijdend. De beslaglegger loopt van zijn kant het risico dat zijn onderpand toch ontoereikend zal blijken te zijn, ten gevolge van concurrente aanspraken van later aantredende schuldeisers. Zo'n beperking van het beslag kan enkel vrijwillig gebeuren. De beslagene kan niet vorderen dat de schuldeiser zijn beslag zou beperken.

Onder het beslag valt ook iedere latere toename van de sommen of zaken die de derde verschuldigd is. De hypothese is echter dat die "vermeerderingen" voortvloeien uit verbintenissen die reeds bestonden op het tijdstip van het beslag. Tegoeden van de beslagene die de derde onder zich krijgt maar waarvoor de verplichting tot afdracht nog niet bestond ten tijde van het beslag, vallen niet onder het beslag. Voor het beslag op bankrekeningen nader, zie boven, nr. 724 e.v.

793 Aangezien het aldus mogelijk is dat voor een slechts geringe vordering belangrijke tegoeden worden vastgehouden, kan de beslagene de integrale onbeschikbaarheid van zijn schuldvordering verhinderen door een toereikend bedrag voor de voldoening van de schuldvordering in hoofdsom, rente en kosten te kantonneren (art. 1403). Dit kantonnement geldt, anders dan bij uitvoerend beslag, niet als een voorwaardelijke betaling. Dit betekent dat de beslaglegger op de gekantonneerde bedragen verder samenloop zal hebben te duchten met later aantredende schuldeisers (zie boven, nr. 406).

794 Vanaf de ontvangst van de akte (gerechtsbrief *c.g.* beslagexploot) houdende derdenbeslag mag de derde de sommen of zaken die het voorwerp zijn

van het beslag niet meer uit handen geven (art. 1451). Bij uitvoerend derdenbeslag geldt een gelijkkluidend verbod (art. 1540, eerste lid).

Het afgifteverbod blijft bestaan totdat de geldigheidsduur van het beslag verstreken is en die bedraagt in principe drie jaar vanaf de dagtekening van de beschikking of, indien geen beschikking werd gegeven, vanaf het exploit, buiten het geval van schorsing voorzien in artikel 1493 Ger.W.

Er was onzekerheid over de vraag van welk ogenblik af deze verplichting bestaat. Artikel 1451 legt die verplichting op "vanaf de ontvangst van de akte houdende derdenbeslag". Hieruit leidt het Hof van Cassatie af dat de derdebeslagene slechts kan worden gesanctioneerd wanneer hij die sommen of zaken uit handen geeft "nadat hij reeds kennis had of moest hebben van de akte van beslag onder derden" (en dus niet louter vanaf het tijdstip van de betekening) (Cass. 14 mei 1999, *RW* 1999-2000, 1338 met noot M.E. STORME en *P&B* 2000, 128 met noot VANLERSBERGHE). Deze oplossing strookt met de rechtspraak inzake de totstandkoming van overeenkomsten tussen verwijderde personen: de overeenkomst komt tot stand op het tijdstip waarop de aanbieder van de aanvaarding kennisneemt of redelijkerwijze kon kennisnemen (Cass. 16 juni 1960, *Arr.Cass.* 1960, 932; Cass. 25 mei 1990, *RW* 1990-91, 149. Zie ook art. 53bis Ger.W.).

795 Het afgifteverbod wordt op een drievoudige wijze gesanctioneerd:

- strafrechtelijk: artikel 507 Sw. (bv. *Corr. Namen* 29 juni 1987, *Ann.dr.Liège* 1988, 419 met noot MASSET; zie boven, nr. 633);
- artikel 1382 e.v. BW: schadevergoeding;
- artikel 1451: de derde wordt verklaard tot "gewoon schuldenaar" van de bedragen waarvoor het beslag werd gelegd. Hij wordt als schuldenaar toegevoegd aan de beslagene, in dezelfde mate en in gelijke rang. De aard van de schuldenaarsverklaring wordt hierna onderzocht: nr. 796 e.v. Betwisting bestond over de vraag of, zoals bij het verzuim de verklaring van derdebeslagene af te leggen, deze sanctie facultatief is en/of de rechter ter zake een matigingsrecht heeft. Deze controverse vond zijn oorzaak in een gebrek aan overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse wettekst. Hieraan is een einde gekomen door het cassatiearrest van 18 juni 1999. Hierin oordeelt het Hof dat de rechter over een beoordelings- en matigingsbevoegdheid beschikt (Cass. 18 juni 1999, *RW* 2000-01, 161 met noot VAN HAEGENBORGH, *P&B* 1999, 219 met noot VANLERSBERGHE en *JT* 2000, nr. 51). De sanctionering is dus facultatief en de rechter heeft een matigingsbevoegdheid. De beslagrechter zal dus rekening houden met de omstandigheden van het geval en de verschoonbaarheid van de handelwijze van de derdebeslagene (bv. *Rb. Antwerpen* 8 juni 1998, *RW* 1998-99, 927);
- artikel 1242 BW: de betaling door de derdebeslagene is niet geldig ten aanzien van de beslagleggende (en de verzetdoende) schuldeiser(s) die hem "volgens hun recht" kunnen nopen om opnieuw te betalen (zie hierover VAN HAEGENBORGH, *t.a.p.*). De betaling in weerwil van het beslag is (relatief) niet-teenwerpelijk (nl. aan deze schuldeisers). De vordering van de beslagene op

de derde-beslagene blijft dus bestaan ten voordele van de beslaglegger die deze vordering zal kunnen uitoefenen met al de eraan verbonden kenmerken (bv. de voorrechten). Dit blijft zo wanneer de beslagene nadien failliet wordt verklaard. De beslaglegger zal (anders dan de curator) de derde-beslagene kunnen aanspreken.

Het vorderingsrecht wordt de beslagleggers slechts toegekend “volgens hun recht”; dit betekent dat zij niet meer kunnen vorderen dan voor hetgeen zij zouden verkregen hebben indien het beslag zou zijn gerespecteerd (DE PAGE, *Traité*, III, 440, nr. 429).

Wordt de derde-beslagene aldus met succes aangesproken door de beslaglegger, dan heeft hij verhaal op de beslagene (art. 1242 *in fine*).

Heeft de beslaglegger ook nog een vordering tegen de beslagene tot afgifte van de door de derde-beslagene betaalde gelden? Zo'n verhaalsrecht wordt aanvaard naar Frans recht (Cass. 11 maart 1998, *RTDC* 1998, 486), maar is moeilijk te transplanteren bij ons; een “saisie-attribution” komt immers neer op een cessie van schuldvordering.

C. VERKLARING VAN DERDE-BESLAGENE

1. *Verplichting*

796 Op de derde rust verder de verplichting om binnen 15 dagen na het beslag een omstandige verklaring af te leggen van hetgeen hij aan de beslagene verschuldigd is (art. 1452). Bij uitvoerend derdenbeslag geldt een gelijkluidende bepaling (art. 1542).

Die verklaring moet alle dienstige gegevens bevatten ter vaststelling van de rechten van partijen. Artikel 1452 preciseert dit als volgt: 1) de bevestiging of de derde al dan niet schuldenaar is; was de derde schuldenaar maar is hij dit naar het tijdstip van het beslag niet meer, dan moet hij hierover nadere gegevens verschaffen (bv. tijdstip van betaling); 2) de oorzaken, het bedrag en de modaliteiten, termijn, voorwaarden van de schuld; 3) de vermelding van de reeds door andere schuldeisers gelegde beslagen. Treft het beslag een vordering tot afgifte van bepaalde zaken, dan moet de derde een omstandige staat van de bedoelde goederen bij zijn verklaring voegen.

De omstandigheid dat de derde geen schuldenaar (meer) is van de beslagene ontslaat hem niet van de verplichting zijn verklaring af te leggen (art. 1452, tweede lid, 2°). Hij is gehouden de datum, de aard van het feit of van de bevrijdende handeling toe te lichten en stavingsstukken over te leggen (art. 1453, tweede lid) zodat zijn bewering kan worden gecontroleerd (Rb. Nijvel 26 juni 1996, *Bull. Bel.* 1998, 723). Worden zijn beweringen in twijfel getrokken, dan mag de derde het bewijs dat hij geen schuldenaar meer is, leveren met alle middelen rechtens. Hij is niet verplicht een akte met vaste dagtekening

voor te leggen in de zin van artikel 1328 BW (Cass. 3 maart 1995, *Arr.Cass.* 1995, nr. 132 en *RW* 1996-97, 42).

Het niet-vermelden van het huwelijksquotiënt geeft geen aanleiding tot de sanctie. Deze toerekening van een gedeelte van de inkomsten van de ene echtgenoot aan de andere is louter een fiscale techniek maar doet geen schuld-vordering ontstaan tussen de echtgenoten (Cass. 9 maart 2006 (C.05.0170.N) www.juridat.be, *JLMB* 2007, 123 en *Pas.* 2006, 584).

Nemen de bedragen of de zaken toe waarvoor de derde schuldenaar is krachtens dezelfde verbintenis(sen), dan kan hij op verzoek van de beslaglegger of van de beslagene krachtens artikel 1455 gehouden worden een aanvullende verklaring af te leggen, tenzij die “vermeerderingen” in de eerste verklaring reeds werden geanticipeerd. Dit laatste is het geval bij periodiek te vervallen schulden (bv. uit een huurovereenkomst, een arbeidsovereenkomst) of verbintenissen onder opschortende voorwaarde. De derde mag ook zelf het initiatief nemen tot het afleggen van een bijkomende verklaring ter correctie of aanvulling (G. DE LEVAL, *a.w.*, 227, nr. 150). In ieder geval belet het ontbreken van zo’n aanvullende verklaring niet dat die vermeerderingen onder het beslag vallen gelet op het beginsel van de totaliteit van de onbeschikbaarheid van het beslag. Artikel 1455 vindt geen toepassing wanneer de derde opnieuw gehouden wordt tot betaling of afgifte krachtens een verbintenis die eerst na het beslag ontstaat. In dat geval zal de schuldeiser een nieuw beslag moeten leggen.

797 De verklaring wordt verzonden bij ter post aangetekend schrijven of afgegeven tegen ontvangstbewijs, aan de beslaglegger (of diens gerechtsdeurwaarder) en aan de beslagen debiteur. Afschriften van de stavingstukken worden bijgevoegd. Dit laatste is echter verplicht zonder sanctie (zie verder, nr. 799).

Artikel 1454 legt de kosten van de verklaring ten laste van de beslaglegger. Dit is begrijpelijk: de derde wordt immers genoopt bepaalde kosten te besteden in het uitsluitend belang van de beslaglegger (verslag VAN REEPINGHEN, 544). De begroting gebeurt volgens artikelen 1 en 6 van het KB van 30 november 1976. Is hierover geen minnelijke regeling tussen de partijen mogelijk dan beslist de beslagrechter. Dit gebeurt op verzoekschrift na oproeping der partijen.

Een probleem rijst wanneer de derde niet bij machte is de omvang van zijn afgifteverplichting te bepalen, zoals in geval van gesloten bewaargeving (bv. aandelen onder verzegelde omslag in bewaring gegeven). In dat geval kan op grond van artikel 1395 aan de beslagrechter gevraagd worden een gerechtsdeurwaarder aan te stellen die in het bijzijn van alle betrokken partijen overgaat tot de opening van de gesloten bewaargeving (zie *Beslagr.* Brugge 22 december 1981, *RW* 1981-82, 2746).

De derde-beslagene mag zich niet achter zijn beroepsgeheim verschuilen om te weigeren deze verklaring af te leggen (*Rép.pr.civ.*, tw. *Saisie-arrêt*, nr. 200. Zie voor de verklaring door de advocaat: zie boven, nr. 742). De wettelijke verplichting te spreken, reikt echter niet verder dan het voorwerp van het beslag. De bank in handen van wie beslag werd gelegd, moet bv. geen informatie verschaffen over andere rekeningen en tegoeden die niet onder het beslag vallen (bv. Parijs 12 februari 1991, *D.* 1991, IR, 89).

2. *Wijziging verklaring*

798 Deze verklaring determineert de omvang van de afgifte-verplichting van de derde-beslagene (zie verder, nr. 817). Algemeen wordt aanvaard dat wanneer zijn verklaring achteraf onjuist is gebleken ingevolge dwaling, de derde-beslagene een nieuwe verklaring mag afleggen (Ch. LEURQUIN, *Code de la saisie-arrêt*, Brussel, 1906, 469, nr. 517; G. DE LEVAL, *La saisie-arrêt*, Luik, 1976, 227-228). Hier gelden dus de principes van het gemeen recht (art. 1356 BW).

Indien reeds werd betaald, rijst de vraag van wie de derde-beslagene mag terugvorderen. De betaling gebeurde aan de gerechtsdeurwaarder in zijn hoedanigheid van bewindvoerder (zie verder, nr. 132). Deze treedt bij de ontvangst der gelden dus niet op als de lasthebber van de beslaglegger, zodat geen terugvordering mogelijk is van de beslaglegger. De derde-beslagene zal zich bijgevolg moeten richten tot de gerechtsdeurwaarder. Eenmaal echter de evenredige verdeling is afgewikkeld en hiertegen geen tegenspraak meer mogelijk is, moet ook een terugvordering van de gerechtsdeurwaarder worden uitgesloten. Hier doorkruisen de regels van het beslagrecht deze van het verbintenissenrecht. Maar ook op grond van het verbintenissenrecht moet zo'n vordering worden afgewezen. De gerechtsdeurwaarder mag er immers op vertrouwen dat nadat de verdeling onherroepelijk is geworden, de afgelegde verklaring niet meer op de helling wordt gezet. De enige mogelijkheid is een vordering op de beslagene (zie verder, nr. 827).

3. *Sanctie*

799 Heeft de derde zijn verklaring niet binnen de wettelijke termijn gedaan of ze niet met nauwkeurigheid gedaan, dan kan hij geheel of gedeeltelijk schuldenaar worden verklaard van de oorzaken en kosten van het beslag (art. 1456, eerste lid). Artikel 1542, eerste lid is gelijkkluidend bij uitvoerend derdenbeslag.

Algemeen wordt aangenomen dat het hier gaat om een privaatrechtelijke sanctie wegens obstructie van de procedure. Zij strekt er niet toe beweerde schade te vergoeden, maar enkel de derde te sanctioneren voor zijn verzuim (Cass. 4 oktober 2001, *Arr.Cass.* 2001, nr. 525 en *RW* 2002-03, 292). Het opleggen van deze sanctie laat de verplichting op grond van artikel 1382

BW de werkelijk geleden schade te vergoeden onverlet. Van enige voordeels-toerekening is geen sprake (bv. Luik 29 maart 2007, *JLMB* 2008, 65).

Aangezien het gaat om een private straf worden deze bepalingen van ouds restrictief uitgelegd (*Pand.b.*, tw. *Saisie-arrêt*, nr. 2824; Ch. LEURQUIN, *a.w.*, nr. 559; *RPDB*, tw. *Saisie-arrêt*, nr. 1036 e.v.). De sanctie kan enkel worden opgelegd indien de verklaring niet (tijdig) of wanneer zij onnauwkeurig (*a fortiori*: onvolledig) werd gedaan.

Zij is dus niet aan de orde wanneer de derde-beslagene verzuimd heeft tijdig de bewijsstukken bedoeld in artikel 1453 mee te delen (Beslagr. Verviers 16 oktober 1981, *Jur.Liège* 1981, 286. *Anders*: Beslagr. Turnhout 21 december 1981, *Turnh.Rechtsl.* 1983, 19). Evenmin wanneer de verklaring gebeurde bij gewone brief (J.L. LEDOUX, *a.w.*, *JT* 1989, 638, nr. 90). Zij kan ook niet worden opgelegd i.g.v. verzuim de aanvullende verklaring te doen voorschrijven door artikel 1455 (*Rép.not.*, “La saisie mobilière”, nr. 410). In al deze gevallen geldt het gewone aansprakelijkheidsrecht (art. 1382 BW).

800 Gedurende welke termijn kan deze vordering tegen de derde-beslagene worden ingesteld? De wet geeft geen termijn. Aangenomen moet worden dat de vordering binnen korte termijn moet worden ingesteld en in ieder geval laattijdig is wanneer de geldigheidsduur van het beslag is verstreken of wanneer het beslag is voltooid, want dan houdt ook de bevoegdheid van de beslagrechter op.

801 Uit de wet zelf blijkt dat de beslagrechter bij de toepassing van deze sanctie een zekere beoordelingsmacht heeft. In de eerste plaats gaat het om een facultatieve sanctie (“kan”). Vervolgens beschikt de rechter over een matigingsrecht (“geheel of ten dele”).

De beslagrechter oordeelt in feite, en derhalve op onaantastbare wijze, of de sanctie bepaald in artikel 1456 Ger.W. moet worden toegepast (Cass. 3 december 1990, *Arr.Cass.* 1990-91, 365, *Pas.* 1991, 327 en *JLMB* 1992, 248).

Oorspronkelijk werd de verplichting van de derde-beslagene nagenoeg als een resultaatsverbintenis opgevat die als vanzelf de verklaring tot schuldenaar tot gevolg had. In het verslag van de Koninklijke Commissaris luidt het dat de matiging door de rechter slechts “uitzonderlijk” mag zijn en dat “de sanctie in de regel steeds moet worden toegepast tot beloop van de schuld waarvoor de derde-beslagene gehouden was ten aanzien van de beslagen schuldenaar” (verslag VAN REEPINGHEN, 544). Thans wordt in de rechtspraak meer rekening gehouden met de toerekenbaarheid van het verzuim van de derde-beslagene. De schuldenaarsverklaring wordt in ieder geval uitgesproken wanneer er sprake is van fraude, collusie en in gevallen van onverschoonbare onzorgvuldigheid (bv. Cass. 16 februari 1984, *Arr.Cass.* 1983-84, nr. 337 en *JT* 1985, 142; Beslagr. Antwerpen 26 september 1974, *Rechtspr.Antw.* 1987, 97 met noot LINSMEAU. Voor vele toepassingsgevallen: DIRIX en BROECKX, *a.w.*,

TPR 1991, nrs. 128 en 215 e.v., *TPR* 1996, 1459-1462 en *TPR* 2007, 2096-2097, nr. 103; *LEDOUX, a.w.*, *JT* 1989, 638). De sanctie echter enkel voorbehouden in geval van fraude of aan bedrog grenzende onzorgvuldigheid is te coulant. Tegen een te soepele houding waarschuwt trouwens een cassatiearrest van 26 april 2002. Daaruit kan worden afgeleid dat bij een vastgestelde inbreuk, de sanctie in principe moet worden opgelegd en dat de rechter enkel kan besluiten tot het niet-opleggen van de sanctie “wanneer de omstandigheden van de zaak het rechtvaardigen” (Cass. 26 april 2002, *Arr.Cass.* 2002, 1131, nr. 255 en *RW* 2002-03, 1220).

Evenmin kan de afwezigheid van schade een beletsel zijn (Cass. 4 oktober 2001, *Arr.Cass.* 2001, nr. 525 en *RW* 2002-03, 292). De sanctie van artikel 1456 Ger.W. heeft geen indemnitaïr karakter zodat de vraag of door het verzuim aan de beslaglegger schade is toegebracht, buiten beschouwing moet blijven. Wel kan dit een element zijn waarmee rekening kan worden gehouden bij de uitoefening van het matigingsrecht (Cass. 24 april 2008, C.07.0180.N www.juridat.be). Om die reden moet de sanctie ook niet beperkt blijven tot het bedrag van de schuldvordering van de debiteur op de derde-beslagene, d.w.z. tot het voorwerp van het beslag.

Kortom: de sanctie moet worden opgelegd telkens de handelwijze van de derde-beslagene ertoe strekt de figuur van het derdenbeslag te frustreren. Aangezien het hier gaat om een resultaatsverbintenis kan enkel overmacht de derde exonereren. Aan de verdere concrete omstandigheden van het geval kan dan voldoende recht worden gedaan bij de uitoefening van de matigingsbevoegdheid. Zo kan de rechter rekening houden met de verschoonbaarheid van het verzuim, de afwezigheid van enig opzet, de hoedanigheid van partijen, de vertrouwdheid met de materie e.d.m. In ieder geval zijn de kosten van de tegen hem ingestelde procedure te zijnen laste (art. 1456, tweede lid, *in fine*).

De toepassing van artikel 1456 Ger.W. onderstelt een rechtsgeldig beslag. Dat de geldigheidsduur van het beslag inmiddels verstreken is, is niet relevant. Dit wordt bevestigd in een cassatiearrest van 26 april 2002: het in artikel 1451 bedoelde verbod en de bij de artikelen 1452 en 1453 opgelegde verplichting en de daaraan verbonden sancties zijn niet onderworpen aan de voorwaarde dat het beslag is hernieuwd bij het verstrijken van de termijn (Cass. 26 april 2002, *Arr.Cass.* 2002, 1131, nr. 255 en *RW* 2002-03, 1220).

De sanctie kan volgens de meerderheidsopvatting echter niet worden opgelegd wanneer het beslag nietig blijkt te zijn (bv. Beslagr. Brussel 22 juni 2006, *JLMB* 2006, 1462. In gelijke zin voor Frankrijk: Cass. fr. 6 mei 2004, *JCP*, éd. G, 2004, II, 10150; R. *PERROT* in *RTDC* 2007, 181). Hierbij mag echter niet worden vergeten dat de derde-beslagene zich niet als rechter mag opwerpen en in principe neutraal moet blijven (zie boven, nrs. 773 en 791).

802 Wat is nu de juridische aard van de gebondenheid van de derde die “schuldenaar” wordt verklaard? Alles wijst erop dat het gaat om een geval

van wettelijke solidariteit als private sanctie. Door zijn verklaring tot schuldenaar is de derde gehouden tot dezelfde schuld en op dezelfde wijze als de beslagene (verslag VAN REEPINGHEN, I, 544). De derde wordt als schuldenaar toegevoegd, niet subsidiair maar in dezelfde rang (voor meer bijzonderheden E. DIRIX, “De aard van de schuldenaarsverklaring bij derdenbeslag”, *RW* 1989-90, 1020-1023). Dit vloeit voort uit het gebruik van de termen “oorzaken en kosten van het beslag” in artikel 1456. De aanknopingspunt bij de figuur van de solidaire verbintenis biedt het voordeel enige coherentie te verkrijgen op een wijze die bovendien aansluit bij het gemeen recht. Dit betekent o.m. dat de derde alle excepties kan tegenwerpen die ook de beslagene ter beschikking staan. Hij zal alle gronden van tenietgaan kunnen inroepen (bv. Antwerpen 4 november 1991, *onuitg.*: de verjaring), evenals de modaliteiten van de schuldvordering waarvoor het beslag werd gelegd (termijn, voorwaarde). Blijkt de vordering waarvoor het beslag werd gelegd onbestaande te zijn, dan kan de derde-beslagene dus niet veroordeeld worden tot de oorzaak van het beslag (Antwerpen 21 november 2006, *RW* 2007-08, 657). Dit is ook het geval wanneer de oorzaken van het beslag inmiddels werden voldaan. De derde-beslagene kan dan wel eventueel tot schadevergoeding worden veroordeeld ex artikel 1382 BW. Soms wordt niettemin ook in deze hypothese de sanctie toegepast. In deze benadering staat dan het aspect van de private straf centraal (bv. Luik 29 maart 2007, *JLMB* 2008, 65).

Hieruit vloeit voort dat bij bewarend derdenbeslag de toepassing van artikel 1456 er enkel kan toe strekken de derde te doen “verklaren” als schuldenaar voor de oorzaken en kosten van het beslag. Een veroordeling tot die bedragen is (nog) niet mogelijk; zonet zijn beiden niet op dezelfde wijze gebonden. Zo’n uitvoerbare titel zal de beslaglegger moeten verwerven door in het geding voor de bodemrechter de derde in tussenkomst te dagvaarden. De beslagrechter kan de derde dus enkel tot schuldenaar “verklaren”.

Verder is het zo dat wanneer de beslagene met succes de opheffing van het beslag vordert (art. 1419 en 1420), zulks de bevrijding van de derde-beslagene tot gevolg heeft (*Rép.not.*, “Saisie mobilière”, nr. 421).

Een “veroordeling” tot de oorzaken en kosten van het beslag is enkel mogelijk bij uitvoerend derdenbeslag (zie verder, nr. 816).

Het bedrag van de verklaring (of de veroordeling) tot schuldenaar van de derde-beslagene wordt uiteraard niet toegerekend op de oorzaak van het beslag (Cass. 4 oktober 2001, *Arr.Cass.* 2001, nr. 525 en *RW* 2002-03, 292). Enkel de betaling door de derde-beslagene bevrijdt in die mate de beslagene (hier dus beschouwd als solidaire medeschuldenaar) van de oorzaak van het beslag.

De veroordeling van de derde leidt ertoe dat de beslaglegger voortaan over twee debiteuren beschikt. Eventuele schadevergoeding die de derde bijkomend nog verschuldigd kan zijn op grond van artikel 1382 BW wordt op

dat bedrag niet toegerekend. Deze solidariteit kan ertoe leiden dat de derde tot meer gehouden is dan het bedrag van de eigen schuld jegens de beslagene. Inzoverre de derde *solvens* aldus meer (of eerder) moest betalen dan waartoe hij gehouden was jegens de beslagene, kan hij integraal regres nemen op de beslagene (*RPDB*, tw. *Saisie-arrêt*, nr. 1056; G. DE LEVAL, *a.w.*, 234, nr. 155).

803 Aangezien de derde gehouden is tot dezelfde schuld en op dezelfde wijze als de beslagene, kan hij al de excepties en verweermiddelen tegenwerpen die de beslagene ter beschikking staan (*RPDB*, tw. *Saisie-arrêt*, nr. 1054; R. VAN LENNEP, *a.w.*, 165, nr. 1373; Ch. LEURQUIN, *a.w.*, 432, nr. 552). Hij kan daarentegen geen excepties putten uit de verhouding tot de beslagene. De betaling van de derde, bevrijdt de beslagene, zoals omgekeerd de betaling van de beslagen debiteur de bevrijding van de derde tot gevolg heeft.

Verder zal de beslaglegger in de samenloop met andere schuldeisers van de derde ook kunnen bogen op het (algemeen) voorrecht dat de wet aan zijn vordering op de beslagene toekent (*anders*: Kh. Tongeren 3 maart 1988, *Lim-b.Rechtsl.* 1988, 102). Omgekeerd ontsnapt de beslaglegger (A) aan de samenloop met andere schuldeisers (D) van de beslagene (B). Leggen dezen ook beslag onder de derde (C), dan vindt m.b.t. het provenu van die vordering tussen A en D weliswaar een pondspondsgewijze verdeling plaats, maar behoudt A voor het saldo nog een integraal verhaalsrecht op C (Ch. LEURQUIN, *a.w.*, nr. 558; G. DE LEVAL, *a.w.*, 235, nr. 155).

4. *Faillissement*

804 Het faillissement van de beslagene staat er niet aan in de weg dat de derde-beslagene verder aansprakelijk wordt gesteld voor het verzuim van zijn verplichtingen. De beslaglegger keert zich immers tegen een derde wiens vermogen buiten de faillissementsvereffening valt (bv. Gent 10 oktober 2006, *RW* 2006-07, 1245; Kh. Tongeren 2 december 2002, *RW* 2003-04, 1154).

5. *Betwisting van de schuld*

805 Betwist de derde-beslagene de schuld die het voorwerp is van het beslag, dan wordt de zaak voor de bevoegde rechter gebracht of wordt zij naar hem verzonden door de beslagrechter (art. 1456, tweede lid). De beslaglegger kan het voortouw nemen en de zaak zelf voor de bodemrechter brengen. Het is ook denkbaar dat de beslagene de verklaring van de derde betwist.

Een betwisting is uitgesloten wanneer voor de schuldvordering waarop het beslag wordt gelegd een uitvoerbare titel bestaat.

Veelal wordt de zaak naar de bodemrechter verwezen door de beslagrechter, bv. in het raam van de procedure gevoerd door de beslaglegger tot de schuldenaarsverklaring van de derde. Het komt de beslagrechter immers niet toe zich

uit te spreken over de schuld van de derde-beslagene. Dat is begrijpelijk. De derde wordt tegen zijn wil in de rechtspleging van derdenbeslag betrokken; het is dan ook redelijk hem niet aan de bevoegdheid van zijn rechter te onttrekken (verslag VAN REEPINGHEN, 564-565). Hij heeft aldus het recht om "te goeder trouw betwistingen te laten gelden voor de bevoegde rechter; zelfs wanneer die tegenwerpingen niet worden toegelaten en onverminderd de schadevergoeding die de roekeloosheid ervan wettigt".

806 De derde kan deze verzending naar de bodemrechter niet meer vragen wanneer hij in zijn verklaring van derde-beslagene die schuld niet heeft betwist (Brussel 12 mei 1987, *JLMB* 1987, 920).

De verzending vindt plaats buiten toepassing van de artikelen 88 § 2 en 639 e.v. (G. DE LEVAL, *a.w.*, 231, nr. 154).

Heeft dit tot gevolg dat om het even welke betwisting de beslagrechter belet om de sanctie van de schuldenaarsverklaring op te leggen? Geenszins. Beide kwesties vallen niet noodzakelijk samen. Zo kan de beslagrechter de sanctie toch opleggen niettegenstaande de derde het bestaan van de schuld betwist, wanneer de verklaring niet of niet-tijdig werd afgelegd (bv. Beslagr. Luik 22 oktober 1984, *Jur.Liège* 1985, 12: toekenning van 15.000 BEF wegens het laattijdig afleggen van de verklaring door een financiële instelling). Moeilijker is het geval wanneer de verklaring wel tijdig werd gedaan, maar tussen partijen betwisting rijst over de oprechtheid hiervan. Kan in dergelijk geval de derde de sanctie ontlopen door gewoon het bestaan van de schuld te betwisten? Als voorwaarde moet gesteld worden dat de betwisting ernstig is. Wanneer een vennootschap meedeelt dat zij geen enkele schuld heeft t.a.v. haar zaakvoerder, terwijl vaststaat dat die vennootschap belangrijke activiteiten ontplooit en de zaakvoerders hieraan al hun beschikbare tijd besteden, dan kan de beslagrechter naar recht beslissen dat de verklaring "niet met nauwkeurigheid" werd gedaan (Cass. 16 februari 1984, *Arr.Cass.* 198384, nr. 337 en *JT* 1985, 142). Dit zal steeds het geval zijn wanneer de collusie tussen de derde en de beslagene patent is. Bv. wanneer de beslagene zgn. kosteloos als zaakvoerder of werknemer al zijn tijd besteedt aan een vennootschap waarvan hijzelf en/of zijn echtgenote de aandeelhouders zijn.

§ 3. Omzetting bewarend in uitvoerend derdenbeslag

807 Ook bij derdenbeslag maakt de wet de omzetting van een bewarend beslag in een uitvoerend beslag mogelijk. De schuldeiser die inmiddels een uitvoerbare titel heeft verkregen zal dus niet opnieuw beslag moeten leggen (art. 1491). De omzetting bij derdenbeslag wordt niet uitdrukkelijk in de wet geregeld. Thans wordt algemeen aangenomen dat de omzetting gebeurt door het bevel (zie hierover A.M. STRANART, "Transformation d'une saisie-arrêt conservatoire en saisie-arrêt-exécution", *JT* 1981, 504-506; G. DE LEVAL, *a.w.*, 249, nr. 163; G. DE LEVAL, *Traité*, 596-597, nr. 281; Beslagr. Antwerpen 29 november 1979, *JT* 1981, 504). Na de betekening van het verkregen

vonnis moet de schuldeiser het bevel tot betalen krachtens de titel betekenen aan de schuldenaar waarin de omzetting van het bewarend derdenbeslag wordt aangekondigd (art. 1497). De verwijzing naar de titel zal aan de derde-beslagene toelaten zich te vergewissen van de juiste draagwijdte van zijn afgifteverplichting. Gebeurlijk kan dit bevel ook worden aangezegd aan de derde-beslagene. Is het vonnis uitvoerbaar bij voorraad dan kunnen de betekening van het vonnis en van het bevel in eenzelfde exploit gebeuren.

De termijn van 15 dagen waarbinnen de debiteur verzet kan doen tegen het uitvoerend beslag begint te lopen vanaf het ogenblik van deze betekening (art. 1541).

Na verloop van 17 dagen na de betekening van dit bevel aan de persoon of aan de werkelijke of gekozen woonplaats van de beslagen debiteur is de derde-beslagene verplicht afgifte te doen van de bedragen ten belope van de titel (art. 1543).

AFDELING III

UITVOEREND DERDENBESLAG

§ 1. Algemeen

A. BEGRIP

808 Beschikt de schuldeiser over een uitvoerbare titel, dan kan hij overgaan tot het leggen van een uitvoerend beslag onder derden op de bedragen en zaken die deze aan zijn debiteur verschuldigd is. Dit beslag wordt rechtstreeks gelegd bij deurwaardersexploit; dus zonder voorafgaand bevel, teneinde de doeltreffendheid van deze executiemaatregel te verhogen. Het beslag wordt binnen acht dagen aan de beslagene aangezegd.

Wat de algemene kenmerken van dit beslag betreft, wordt verwezen naar de uiteenzetting onder nr. 686 e.v. Ook hier zijn in de regel drie protagonisten in het geding en in ieder geval twee schuldvorderingen. Zoals bij bewarend derdenbeslag is het mogelijk dat het beslag wordt gelegd ex artikel 1166 BW (zie boven, nr. 752). *A fortiori* moet de geoorloofdheid van een uitvoerend derdenbeslag in eigen hand worden erkend (zie boven, nr. 751).

B. SCHULDVORDERING WAARVOOR BESLAG WORDT GELEGD

809 De schuldvordering van de beslaglegger moet vaststaande en zeker zijn (art. 1494) (zie boven, nr. 528).

Aan deze voorwaarden moet strikt de hand worden gehouden. Aldus werd beslist dat wanneer de berekening van de indexatie niet nauwkeurig kan gebeuren krachtens de uitvoerbare titel, de schuldvordering niet effen is, zelfs indien dit te wijten is aan de nalatigheid van de schuldenaar (Beslagr. Hoei 23 december 1985, *JLMB* 1986, 155). Nietig is het uitvoerend derdenbeslag ten voorlopige titel wegens achterstallige onderhoudsbijdragen waarvan het bedrag niet effen en zeker is (Brussel 29 april 1983, *Pas.* 1983, II, 92).

6 Aangezien het bewarend beslag deze strenge eisen niet stelt, kan de schuldeiser die slechts voor een gedeelte van zijn aanspraken over een schuldvordering beschikt die beantwoordt aan artikel 1484, zijn uitvoerend beslag combineren met een bewarend beslag (G. DE LEVAL, *Traité*, 439, nr. 227).

79 C. PERIODIEK TE VERVALLEN SCHULDVORDERINGEN

810 Wat indien het beslag wordt gelegd voor periodiek te vervallen schulden: heeft dit enkel betrekking op het actueel verschuldigde saldo of strekt het zich ook uit tot de bedragen die in de toekomst zullen opeisbaar worden? Deze problematiek komt meestal voor bij uitvoerend derdenbeslag voor onderhoudsgeld en was tot voor de wet van 29 mei 2000 het voorwerp van controverse. Het Hof van Cassatie hield echter vast aan de regel "qui a terme ne doit pas". Indien de titel mede betrekking heeft op te vervallen periodieke inkomsten, dan kan het beslag slechts gelden voor op dat ogenblik vervallen bedragen (Cass. 8 maart 1991, *RW* 1991-92, 43 met concl. PG LENAERTS; Cass. 9 december 1999, *Arr.Cass.* 1999, nr. 673).

Door de wet van 29 mei 2000 werd artikel 1494 aangevuld met een tweede lid: wanneer het beslag wordt gelegd om betaling te verkrijgen van vervallen termijnen van een periodieke schuldvordering, dan kan dit beslag ook plaatsvinden om betaling te verkrijgen van de nog te vervallen termijnen, naarmate die vervallen (zie boven, nr. 533).

D. SCHULDVORDERING WAAROP BESLAG WORDT GELEGD

811 De schuldvordering die het voorwerp is van het beslag moet aan dezelfde kwaliteiten voldoen als bij bewarend derdenbeslag. Zij heeft de betaling van een geldsom of de afgifte van een zaak tot voorwerp. Zij kan eveneens gesteld zijn onder voorwaarde, op termijn of in geschil zijn (art. 1539, tweede lid). Het beslag treft dus niet enkel de bedragen die reeds opeisbaar zijn, maar ook deze die vervallen in de toekomst. Een nieuw beslag is dus overbodig. Zo treft bij loonbeslag, het beslag niet enkel het op dat ogenblik opeisbaar gedeelte van het loon, maar de werkgever zal ook in de toekomst afgifte moeten doen ten belope van het beslagbaar gedeelte totdat de schuld is voldaan.

§ 2. Beslag

812 Het beslag wordt rechtstreeks gelegd bij deurwaardersexploot, zonder voorafgaand bevel. Het beslagexploot bevat benevens de vermeldingen uit de artikelen 43 en 1389, de tekst van de artikelen 1452 tot 1455 en van artikel 1543 (art. 1539). Anders dan bij bewarend derdenbeslag werd de waarschuwing aan het adres van de derde niet verplicht opgenomen. Het niet-opnemen van deze voorgeschreven tekst heeft echter niet de nietigheid tot gevolg.

Het uitvoerend derdenbeslag heeft dezelfde gevolgen als het bewarend beslag. De beslagen schuldvordering wordt onbeschikbaar. Deze onbeschikbaarheid is totaal (zie boven, nr. 761).

§ 3. Aanzegging van het beslag

813 Zoals bij bewarend beslag moet ook hier binnen acht dagen het beslag worden aangezegd aan de beslagen debiteur. Deze aanzegging gebeurt bij deurwaardersexploot (art. 1539 *in fine*). Deze termijn is echter niet voorgeschreven op straffe van nietigheid (G. DE LEVAL, *a.w.*, 281, nr. 180; Beslagr. Brussel 13 januari 1988, *JT* 1988, 246; Beslagr. Brussel 22 april 1975, *Pas.* 1975, III, 38; Beslagr. Luik 8 december 1982, *Jur.Liège* 1983, 258). Anders dan bij bewarend beslag werd geen andere sanctie bepaald. Het tijdstip van de aanzegging is wel bepalend voor de afgifteverplichting van de derde (art. 1543) en voor de termijn van verzet door de schuldenaar (art. 1541).

§ 4. Verzet van de schuldenaar

814 De beslagen debiteur heeft vanaf de aanzegging 15 dagen tijd om tegen het beslag verzet te doen. Hiertoe moet hij de beslaglegger dagvaarden voor de beslagrechter. Dit "verzet" moet ook worden aangezegd aan de derde-beslagene bij exploot. De dagvaarding en de aanzegging mogen in hetzelfde exploot gebeuren. De derde kan niet in het geding worden betrokken. De beschikking die op het verzet volgt, zal hem door de meest gerede partij worden betekend.

De termijn van 15 dagen is geen vervaltermijn (*Rép.not.*, "La saisie mobilière", nr. 454; G. DE LEVAL, *a.w.*, 284, nr. 183; DIRIX en BROECKX, *a.w.*, *TPR* 1991, nr. 210 en *TPR* 1996, 1509, nr. 198). Nochtans is een laattijdig verzet enkel nog zinvol voor in de toekomst te vervallen schulden, aangezien na het verstrijken van deze termijn (althans twee dagen later) de derde ertoe gehouden is afgifte te doen van de verschuldigde bedragen.

Het verzet heeft een schorsende werking wat de afgifteverplichting betreft. Zolang de beschikking die het verzet ongegrond verklaart, hem niet wordt betekend mag hij niet tot enige afgifte overgaan. De afgifteverplichting wordt

zolang geschorst, onverminderd de werking van rechtsmiddelen (art. 1543, tweede lid). De beschikking van de beslagrechter is in dit geval niet van rechtswege uitvoerbaar bij voorraad (Luik 24 december 1981, *Jur.Liège* 1982, 133).

Het verzet heeft voor het overige geen invloed op de onbeschikbaarheid en op de verplichting van de derde om zijn verklaring af te leggen.

Het verzet kan gegrond zijn op formele aspecten van het beslag (bv. art. 43 en 1389), op de kwaliteit van de schuldvordering waarvoor beslag werd gelegd (bv. geen vaststaande schuld), op het gebrek aan uitvoerbaarheid van de titel (bv. art. 1397), het verlies van actualiteit van de titel (zie boven, nr. 535), wanneer het een andere akte dan een vonnis betreft: het verkrijgen van uitstel van betaling (art. 1334: binnen de vervaltermijn van 15 dagen).

§ 5. Onbeschikbaarheid en afgifteverbod

815 Zoals bij bewarend beslag heeft het uitvoerend derdenbeslag de onbeschikbaarheid van de schuldvordering tot gevolg.

Vanaf de ontvangst van de akte houdende derdenbeslag, mag de derde-beslagene de sommen of zaken die er het voorwerp van zijn niet meer uit handen geven, op straffe van gewoon schuldenaar te worden verklaard voor de oorzaken van het beslag, onverminderd eventuele schadevergoeding (art. 1540, eerste lid). De aard van deze sanctie werd hiervoor reeds onderzocht: nr. 795.

§ 6. Verklaring van de derde-beslagene

816 Zoals bij bewarend beslag het geval is, legt de wet (art. 1542) ook hier aan de derde de verplichting op om binnen vijftien dagen na het beslag zijn verklaring van derde-beslagene af te leggen. Deze verklaring bepaalt de inhoud van de verplichtingen van de derde jegens de beslagene. Zij determineert zijn latere afgifteverplichting.

Werd deze verklaring niet (tijdig) of onnauwkeurig afgelegd, dan kan de beslagrechter de derde veroordelen tot het geheel of het gedeelte van de oorzaak en de kosten van het beslag onverminderd de kosten van de rechtspleging (art. 1542). Voor de toepassing, de aard en de gevolgen van deze sanctie wordt verwezen naar nr. 799 e.v.

Anders dan bij bewarend beslag kan de derde hier dus wel “veroordeeld” worden tot die bedragen (zie boven, nr. 802). Deze beslissing is uitvoerbaar bij voorraad.

Het tweede lid van artikel 1542 komt overeen met hetgeen bepaald werd in artikel 1456, tweede lid. Betwist de derde de schuld dan wordt de zaak voor de bevoegde bodemrechter gebracht *c.q.* verwezen door de beslagrechter.

§ 7. Afgifte

817 Na verloop van ten minste twee dagen na het verstrijken van de termijn van verzet is de derde wiens schuld vaststaande en eisbaar is op vertoon van het exploit van aanzegging gehouden afgifte te doen van de bedragen die hij overeenkomstig de afgelegde verklaring verschuldigd is.

818 De derde-beslagene mag als gevolg van artikel 1543 Ger.W. enkel afgifte doen aan de gerechtsdeurwaarder die het beslag heeft gelegd. Dit is het geval zelfs al werd door geen enkele andere schuldeiser op dezelfde vordering beslag gelegd.

Een betaling aan de beslaglegger gedaan is bijgevolg ongeldig en kan door de derde-beslagene als onverschuldigd worden teruggevorderd (Cass. 24 september 2004, *RW* 2005-06, 542 met noot S. BRIJS en *Pas.* 2004, 1403). De verplichte afgifte aan de gerechtsdeurwaarder is een logisch gevolg van de “collectieve dimensie” van het beslag en de verplichting voor de gerechtsdeurwaarder om de samenloop te organiseren zoals beslist in het cassatiearrest van 11 april 1997 en bekrachtigd in het artikel 1390quinquies Ger.W. (zie verder, nr. 829).

Ook het terugvorderingsrecht van de derde-beslagene (*solvens*) vloeit hieruit voort. Men zou inderdaad kunnen verdedigen dat de beslaglegger (*accipiens*) enkel datgene heeft ontvangen waartoe zijn titel hem heeft gerechtigd. Het antwoord hierop is dat overeenkomstig artikel 1543 de betaling noodzakelijk aan de gerechtsdeurwaarder moet gebeuren en iedere andere betaling ongeldig is en bijgevolg als onverschuldigd kan worden teruggevorderd. Het antwoord moet dus niet zozeer in de regels van de onverschuldigde betaling of het verkrijgingsrecht worden gezocht, maar is gewoon een uitvloeisel van de collectieve dimensie van het beslag: de beslaglegger is gediskwalificeerd als *accipiens*. De regels van het beslagrecht hebben hier dus de bovenhand op de regels van het verbintenissenrecht (zie verder, nr. 829).

819 Gaat de derde niet vrijwillig tot de afgifte over dan kan hij daartoe door de beslagrechter worden veroordeeld.

820 Zijn verklaring als derde-beslagene determineert de omvang van de afgifteverplichting (zie boven, nr. 796). Algemeen wordt aanvaard dat wanneer zijn verklaring achteraf onjuist is gebleken ingevolge dwaling, de derde-beslagene een nieuwe verklaring mag afleggen (zie boven, nr. 798). De derde-beslagene kan dus niet verplicht worden tot afgifte aan de gerechtsdeurwaarder van hetgeen hij volgens zijn verklaring verschuldigd is wanneer die berust op een vergissing (zie voor Nederland: HR 24 november 2006, *NJ* 2007, nr. 540 met noot H.J. SNIJDERS en *NTBR* 2007, 353 met noot L.P. BROEKVELDT).

821 Indien de beslaglegger de tenuitvoerlegging niet verderzet (bv. omdat er met de beslagene een afbetalingsregeling is tot stand gekomen), dan kan een

verzetdoende schuldeiser die over een uitvoerbare titel beschikt, na aanmaning en zonder indeplaatstelling, doen overgaan door de instrumenterende gerechtsdeurwaarder tot de afgifte door de derde-beslagene (art. 1543bis ingevoegd door de wet van 29 mei 2000, zie boven, nr. 628). De verzetdoende schuldeiser moet echter tevens zijn titel betekenen aan de beslagene.

822 De afgifteverplichting wordt bepaald door het bedrag waarvoor uitvoerend beslag werd gelegd. Werden meerdere dergelijke beslagen gelegd, dan worden de respectieve bedragen samengevoegd.

Wat de afgifteverplichting van de derde-beslagene betreft, bestaat er discussie over de vraag wat precies onder “bedrag van het beslag” (art. 1543, eerste lid Ger.W.) moet worden verstaan. Wordt hiermee bedoeld: de “oorzaak” van het beslag of het “voorwerp” van het beslag? In het bijzonder rijst de vraag of, in de eerste hypothese, ook moet rekening worden gehouden met het bedrag van de schuldvorderingen van de schuldeisers die verzet hebben gedaan.

Nu het huidige recht, vooral sinds het cassatierrest van 11 april 1997 en uiteindelijk door de wet van 29 mei 2000, de *collectieve dimensie* van het derdenbeslag sterk benadrukt (zie verder, nr. 831), moet redelijkerwijze worden aangenomen dat voor de bepaling van het “bedrag van het beslag”, niet enkel moet worden rekening gehouden met de diverse (bewarende en uitvoerende) beslagen, maar ook met de schuldvorderingen van de verzetdoende schuldeisers. Ten belope van de som van deze bedragen is de derde overeenkomstig zijn verklaring gehouden afgifte te doen in handen van de gerechtsdeurwaarder (in die zin o.m. *RPDB*, Compl. VIII, tw. *Saisie-arrêt bancaire*, nr. 285).

Een gedeelte van de rechtsleer gaat nog verder en is van oordeel dat de afgifteverplichting betrekking heeft op het “voorwerp” van het beslag en dus zonder beperking tot het bedrag van de oorzaken ervan (zie o.m. M. GREGOIRE, *Théorie générale du concours des créanciers en droit belge*, Brussel, 1992, 373-375, nr. 526; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *Saisies-généralités*, nr. 611). Of hiervan een bevestiging kan gelezen worden in het cassatierrest van 11 april 1997 waarin wordt geoordeeld dat de “verplichting tot afgifte aldus uitvoerbaar is op het voorwerp van de schuldvordering van schuldenaar op de derde-beslagene”, is onzeker (in die zin nochtans F. GEORGES, “Saisie-arrêt et concours des créanciers”, *JLMB* 1997, (913) 915). Deze opvatting is echter ingeval het voorwerp van het beslag het bedrag van de oorzaak overtreft, zeer onereus voor de beslagene (zie E. DIRIX, “Een derdenbeslag legt men nooit alleen...” in *Liber amicorum F. Bouckaert*, Leuven, 2000, 155-166; E. DIRIX, “Beslag onder derden – Actuele ontwikkelingen en collectieve dimensie” in *Beslag- en executierecht*, Antwerpen, 2001, (43) 64-65, nr. 33). Vanuit de finaliteit van het beslagrecht moet de voorkeur worden gegeven aan het bedrag van de oorzaak van het beslag (hierbij rekening houdend met de vorderingen van samenlopende schuldeisers). Een bijkomend argument voor de

stelling dat de “oorzaak” van het beslag is bedoeld, is het feit dat de fiscale wetgever (art. 164, § 3 KB/WIB) voor het vereenvoudigd derdenbeslag verwijst naar artikel 1543 Ger.W. Het kan bezwaarlijk de bedoeling zijn dat de ontvanger een groter bedrag in ontvangst neemt dan het bedrag van de belastingsschuld.

Wel sporen in de opvatting dat de afgifteplicht het voorwerp van het beslag betreft, de onbeschikbaarheid en de afgifteverplichting gelijk: beide betreffen de totaliteit van de in beslag genomen activa. Verder is het zo dat, gelet op de collectieve dimensie van het beslag het geen eenvoudige zaak meer is om de oorzaken van het beslag op voorhand te bepalen. De rechtspraak lijkt in ieder geval te evolueren in de zin dat de omvang van de afgifte het voorwerp van het beslag betreft (bv. Antwerpen 14 maart 2002, *RW* 2003-04, 796 en *P&B* 2003, 273 met noot D. DE MAESENEER).

823 Betreft de beslagen schuldvordering geen betalingsverplichting, maar de afgifte van “zaken”, dan zullen die verkocht worden en de prijs ervan wordt verdeeld volgens de regels die gelden bij uitvoerend beslag op roerend goed (art. 1543, eerste lid *in fine*; verslag VAN REEPINGHEN, 565).

824 Deze afgifteverplichting wordt g e s c h o r s t :

- door het verzet van de beslagene. Dit verzet moet gebeuren binnen 15 dagen na de aanzegging van het beslag en moet worden aangezegd aan de derdebeslagene. Deze termijn van 15 dagen geldt niet als een vervaltermijn (bv. Antwerpen 25 juni 2003, *P&B* 2003, 366 en *NJW* 2004, 448);
- door de betwisting nopens de verklaring voor de bevoegde bodemrechter (art. 1542, tweede lid);
- door de termijnen of de opschortende voorwaarde van de schuld van de derde; indien de uitvoering gebeurt krachtens een vonnis dat niet uitvoerbaar bij voorraad luidt, kan de derde vooraf de voorlegging vragen van een verklaring van de griffie dat binnen de termijn geen verzet of hoger beroep werd ingesteld (art. 1388). De derde kan van deze bescherming afstand doen (G. DE LEVAL, *a.w.*, 294, nr. 189). Hij handelt dan op eigen risico;
- wanneer de aanzegging niet kon plaatsvinden aan de persoon of aan de werkelijke of gekozen woonplaats van de beslagen debiteur, hetzij overeenkomstig artikel 38, § 1, is de beslagen derde slechts tot afgifte gehouden nadat de beslagrechter zijn visum heeft verleend (art. 1544). De beslagrechter moet nagaan of de aanzegging de beslagene heeft kunnen bereiken. Gebeurlijk legt hij een nieuwe aanzegging op. Het verlenen van een visum is geen jurisdictionele taak. Het wordt door de gerechtsdeurwaarder aangevraagd zonder formaliteiten (mondeling, per brief) (Cass. 20 januari 1989, *Arr.Cass.* 1988-89, 613 en *RW* 1988-89, 1297). Dat de beslagrechter van oordeel is dat de aanzegging rechtsgeldig gebeurde, wordt vermeld op de akte zelf (bv. stempel en handtekening).

825 De afgifte geldt als een betaling in de verhouding beslagene-derde. Zij bevrijdt de derde van zijn schuld t.a.v. de beslagene.

826 Wat is het gevolg van de afgifte in de verhouding tussen beslaglegger en beslagene? Door de afgifte in handen van de gerechtsdeurwaarder is het beslag voltooid. De bedragen blijven echter behoren tot het vermogen van de beslagene, zij het met het oog op de verdeling onder de samenlopende schuldeisers (F. TOP, *a.w.*, *TPR* 1983, 408, nr. 95). De bevrijdende betaling aan de schuldeisers heeft eerst plaats bij de overhandiging door de gerechtsdeurwaarder aan iedere schuldeiser van de bedragen die hem toekomen in uitvoering van de evenredige verdeling. Deze betalingen bevrijden dan in die mate de beslagen debiteur tegenover de samenlopende schuldeisers. Deze afgifte doet dan de twee rechtsverhoudingen (beslaglegger-beslagene en beslagene-derde) gelijktijdig uitdoven ten belope van dat bedrag.

827 De afgifte van de gelden en de verdeling onder de schuldeisers doet, zoals gezegd, zowel de schuld van de beslagene (jegens de schuldeisers) als die van de derde-beslagene (tegen de beslagene) geheel of gedeeltelijk uitdoven. Hoe moet de terugvordering geschieden indien achteraf blijkt dat in de respectieve rechtsverhoudingen er niets verschuldigd bleek te zijn?

Beginnen we met gebreken in de verhouding beslaglegger (schuldeiser)-beslagene. Was de beslagene niets verschuldigd, dan kan hij hetgeen aan de beslaglegger werd uitgekeerd van deze als onverschuldigd terugvorderen.

Wat indien blijkt dat in de verhouding tussen de beslagene en de derde-beslagene, laatstgenoemde niets verschuldigd was? Wij weten reeds dat hij gerechtigd is om vergissingen in zijn aangifte recht te zetten en dat hij hetgeen voordien verkeerdelijk zou zijn betaald van de gerechtsdeurwaarder kan terugvorderen zolang de evenredige verdeling nog niet is afgewikkeld (zie boven, nr. 798). Maar wat indien dit stadium gepasseerd is? In dat geval kan de derde-beslagene enkel van de beslagene terugvorderen (zie bij E. DIRIX, "Ongerechtvaardigde verrijking in drie-partijen-verhoudingen", *TPR* 1981, 1029, nr. 6 e.v.). Een terugvorderingsrecht op de beslagleggers (en de overige schuldeisers) is uitgesloten. Zij hebben enkel ontvangen wat hen toekwam krachtens hun verhouding tot de beslagene. Ten overvloede kan men aanvoeren dat zij erop mochten vertrouwen dat de verklaring van de derde-beslagene correct was. Voor deze bescherming op grond van de vertrouwensleer kan ook steun worden gevonden bij de problematiek in geval van cessie. De gecedeerde schuldenaar kan zich tegenover de cessionaris beroepen op alle excepties en kan in geval van gebreken het betaalde terugvorderen van de cessionaris (zie E. DIRIX, *t.a.p.*, 1043, nr. 18). Dit is echter niet het geval voor de excepties m.b.t. simulatie. De gecedeerde schuldenaar mag tegen de cessionaris niet achteraf inroepen dat de overgedragen schuldvordering niet bleek te bestaan (Cass. 11 december 1987, *RW* 1987-88, 1092 met noot DIRIX en *RCJB* 1993, 49 met noot PHILIPPE). Hetgeen geldt bij cessie moet des te meer gelden bij beslag onder derden.

De eventuele terugvorderingsrechten bij miskenning van de rechten van schuldeisers in de evenredige verdeling worden hierna onderzocht, zie verder, nr. 829.

828 Er wordt aangenomen dat deze betalingen ook vallen onder het toepassingsgebied van artikel 18 Faill.W. luidens welk aan de boedel niet tegenwerpelijk zijn betalingen gedaan door een schuldeiser die op de hoogte was van de staking van betaling. Deze bepaling heeft een algemene strekking en blijft niet beperkt tot vrijwillige betalingen. Aldus kan artikel 18 Faill.W. ook worden toegepast op bedragen ontvangen krachtens een uitvoerend beslag (Cass. 25 mei 1978, *Pas.* 1978, I, 1090 met concl. AG VELU; Cass. 3 september 1982, *Arr. Cass.* 1982-83, nr. 3 en *Pas.* 1983, I, 6).

AFDELING IV

EVENREDIGE VERDELING

829 De procedure van evenredige verdeling geldt eveneens na uitvoerend derdenbeslag, zowel wanneer dit beslag betrekking heeft op een schuldvordering als wanneer het derdenbeslag op zaken betrekking heeft die eerst moeten verkocht worden (*Rép.not.*, “La saisie mobilière”, nr. 473; *Rép.not.*, “Distribution par contribution”, nr. 12; G. DE LEVAL, *a.w.*, 318, nr. 200; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La distribution par contribution et l'ordre*, 8 e.v.; F. TOP, *a.w.*, *TPR* 1983, 403, nr. 81; J. VAN COMPERNOLLE, *a.w.* in *Liber amicorum E. Krings*, 852, nr. 15; X., “Knelpunten in het beslag- en executierecht”, *RW* 1989-90, (978) 979 e.v.; J.L. LEDOUX, *a.w.*, *JT* 1989, 663, nr. 253). Iedere twijfel hierover is weggenomen met het nieuwe artikel 1390quinquies zoals ingevoegd door de wet van 29 mei 2000. Om die reden moet de afgifte van de gelden noodzakelijk in handen van de gerechtsdeurwaarder geschieden (zie boven, nr. 818).

Voor de rechtspleging wordt derhalve verwezen naar hetgeen geldt voor de evenredige verdeling na beslag op roerend goed (zie boven, nr. 665 e.v.).

Zolang de toewijzing niet definitief is, kunnen andere schuldeisers nog beslag leggen of verzet doen. Is de verdeling definitief geworden door het verstrijken van de termijn voor het voeren van tegenspraak, dan komen later aantredende schuldeisers niet meer in aanmerking (F. TOP, *a.w.*, *TPR* 1983, 406, nr. 89). Deze schuldeisers kunnen wel nog aanspraken doen gelden op het saldo dat aan de beslagene toekomt na de verdeling. Voor het conflict tussen derdenbeslag en faillissement gelden dezelfde uitgangspunten. Wordt de beslagene failliet verklaard en is het beslag nog niet voltooid, dan kan de curator de afgifte van de gelden vragen. Dit is echter niet meer mogelijk van zodra de verdeling definitief is geworden, ook al werden nog geen betalingen verricht (zie boven, nr. 135 en 672).

Wanneer door de gerechtsdeurwaarder na een verdelingsprocedure uitkeringen werden gedaan die het resultaat zijn van een miskenning van de rechten van andere schuldeisers, dan is het uitgangspunt dat op grond van de vertrouwensleer er geen aanleiding is voor een verhaalsrecht van de bewindvoerder of van de betrokken schuldeiser op de andere schuldeisers (zie boven, nr. 671).

De bewindvoerder die schuldeisers met wie hij moest rekening houden over het hoofd heeft gezien of die afbreuk heeft gedaan aan zekerheidsposities die hem tegenstelbaar waren, is hiervoor aansprakelijk jegens de betrokken schuldeisers. Voor enig terugvorderingsrecht van de bewindvoerder tegen de schuldeisers die wel werden betaald, is er geen ruimte; behoudens wellicht wanneer het gaat om een kennelijke vergissing (in welk geval de goede trouw van de *accipiens* trouwens problematisch is). De schuldeiser mocht erop vertrouwen dat de afhandeling van de vereffening correct gebeurde. Bovendien is de betaling niet zonder oorzaak: de *accipiens* verkreeg enkel wat hem krachtens zijn schuldvordering toekwam en het eventueel onverschuldigd karakter is terug te voeren op de fout van de bewindvoerder. In die zin werd geoordeeld in een cassatiearrest van 22 december 2005. Volgens het Hof heeft de betaling aan de *accipiens* van zijn schuldvordering een geldige oorzaak en wordt deze betaling niet onverschuldigd wanneer de betaling plaatsvond met miskenning van de regels die de voorrang van schuldvorderingen beheersen (Cass. 22 december 2005, *RW* 2007-08,1072 met noot S. BRIJS, *Pas.* 2005, 2584 en *TBBR* 2007, 440. Zie ook Cass. fr. 30 oktober 2000, *Bull.civ.* 2000, IV, 150, nr. 169 en *JCP*, éd. E., 2001, 1090).

Om dezelfde reden beschikken de overige schuldeisers evenmin over enig verhaalsrecht op de schuldeisers die wel een dividend hebben ontvangen. Een wettelijke uitzondering hierop betreft de verplichting van de derde-beslagene om de gelden af te geven aan de gerechtsdeurwaarder (art. 1543 Ger.W.). De enige geldige *accipiens* bij derdenbeslag is dus de gerechtsdeurwaarder. De derde-beslagene die rechtstreeks heeft betaald aan de beslagleggende schuldeiser mag tot terugvordering overgaan (zie boven, nr. 818).

830 De evenredige verdeling gebeurt door de gerechtsdeurwaarder die de opdracht kreeg tot het leggen van het beslag. Dit is niet anders wanneer die gerechtsdeurwaarder voor de betekening in een ander arrondissement zich moest laten vervangen door een ambtgenoot (Cass. 17 november 1995, *RW* 1996-97, 50).

In de praktijk komt het vaak voor dat die verdeling met instemming van de partijen gebeurt door de derde-beslagene (bv. de werkgever) en deze rechtstreeks de uitkeringen doet aan de schuldeisers. Deze werkwijze geschiedt onder de verantwoordelijkheid van de gerechtsdeurwaarder (F. TOP, *a.w.*, *TPR* 1983, 409, nr. 95; *Rép.not.*, “Distribution par contribution”, nr. 13. Zie hierover ook J. VAN COMPERNOLLE, *a.w.*, 855, nr. 19). De derde-beslagene kan echter niet verplicht worden de verdeling te doen. Hij kan ook steeds zijn toevlucht nemen tot het kantonnement van het voorwerp van het beslag (art. 1407, zie boven, nr. 365). Sinds de wet van 29 mei 2000 bepaalt artikel 1407bis (waarvan de inwerkingtreding door de Koning zal worden bepaald) dat indien er een conflict van rangorde ontstaat tussen de schuldeisers-overnemers, de werkgever de verplichting heeft om de overdraagbare gelden over te maken aan de gerechtsdeurwaarder of aan een aangestelde sekwester (zie boven, nr. 702).

Werden op dezelfde schuldvordering meerdere beslagen gelegd door verschillende gerechtsdeurwaarders dan worden de verrichtingen van de verdeling toevertrouwd aan de gerechtsdeurwaarder van de eerste beslaglegger. Worden diverse derdenbeslagen gelegd onder meer dan een derde, dan kan door samenvoeging één enkele boedel worden gevormd. Moeilijkheden die hierbij kunnen rijzen, worden beslecht door de beslagrechter (art. 1396).

Wordt beslag gelegd op periodieke inkomsten (bv. op een loonvordering) die door de derde (bv. de werkgever) op de respectieve vervaldagen worden afgegeven (bv. per maand), dan kan de gerechtsdeurwaarder om praktische redenen (bv. gelet op de vele schuldeisers) wachten met het opmaken van een ontwerp van verdeling totdat een voldoende hoog bedrag is gevormd (bv. na zes maanden).

831 De procedure van evenredige verdeling geldt zoals gezegd dus eveneens in geval van uitvoerend beslag onder derden.

Of deze procedure ook in alle gevallen moet worden toegepast, was het voorwerp van controverse. Meer bepaald was er onenigheid over de vraag of deze rechtspleging ook aan de orde is wanneer buiten de beslaglegger, geen enkele andere schuldeiser beslag heeft gelegd op dezelfde schuldvordering en/of in handen van de gerechtsdeurwaarder verzet heeft gedaan.

Volgens een gedeelte van rechtspraak en rechtsleer moest in dat geval geen evenredige verdeling plaatsvinden en kan de gerechtsdeurwaarder de ontvangen gelden rechtstreeks overmaken aan zijn opdrachtgever. Hiertoe werd betoogd dat een evenredige verdeling niet aan de orde is wanneer de gerechtsdeurwaarder met betrekking tot de in beslag genomen schuldvordering, niet wordt geconfronteerd met concurrente aanspraken. De procedure van de evenredige verdeling moet derhalve niet worden gevolgd wanneer zich slechts een schuldeiser aandient. Voor deze opvatting wordt, benevens overwegingen van praktische aard, steun gezocht in de principes van de samenloop, in de specifieke aard van een schuldvordering als executieobject en in de wetsgeschiedenis (zie o.m. R. DE CORTE, "Samenloop en preferente aanspraken", *TPR* 1983, (213), 222; E. DIRIX, "Verhaalsrechten op schuldvorderingen" in *Liber amicorum M. Briers*, (149), 156-157. Bv. Antwerpen 3 mei 1995, *RW* 1995-96, 827 met noot; zie ook de vorige editie van dit werk). Volgens een andere strekking in de rechtsleer heeft de verplichting voor de gerechtsdeurwaarder om zich te gedragen naar artikel 1627 Ger.W. daarentegen een algemene draagwijdte. Hiertoe wordt gewezen op artikel 1390, zesde lid Ger.W. (thans: 1390quinquies) luidens welk de overhandiging of de verdeling van gelden waarop beslag is gelegd of die voortkomen van de verkoop van in beslag genomen roerende goederen, niet kan geschieden dan overeenkomstig de bepalingen van artikel 1627 Ger.W. (o.m. G. DE LEVAL, *a.w.*; LEDOUX, *a.w.*, *JT* 1989, 663, nr. 253; J. VAN COMPERNOLLE, "Le caractère collectif des saisies" in *Liber amicorum E. Krings*, Brussel, 1992, (843) 852, nr. 15; *Rép.not.*, "Distribution par contribution", nr. 12). De regels van evenredige verdeling moeten vanuit die optiek worden toegepast ook wanneer er slechts een schuldeiser is (Beslagr. Brussel 23 december 1988, *RW* 1989-90, 994; Beslagr. Brussel 21 april 1989, *RW* 1989-90, 995).

Het Hof van Cassatie heeft zich bij laatstgenoemde strekking aangesloten. De eigen aard van de schuldvordering als executieobject weegt volgens het hof onvoldoende zwaar om een verschillende behandeling inzake de samenloop te verantwoorden. Volgens het Hof heeft de verplichting uit artikel 1390, zesde lid Ger.W. (oud) een algemene draagwijdte (Cass. 11 april 1997, *RW* 1997-98, 186 met noot DIRIX, *JLMB* 1997, 913 met noot GEORGES en *T.Not.* 1999, 253 met noot BOUCKAERT). Deze opvatting werd nog bevestigd in het nieuwe

artikel 1390quinquies zoals gewijzigd door de wet van 29 mei 2000 (zie voor een kritische bespreking E. DIRIX, "Een derdenbeslag legt men nooit alleen..." in *Liber amicorum F. Bouckaert*, Leuven, 2000, 155-166).

In deze context laat het zich ook verstaan dat de afgifte noodzakelijk in handen van de gerechtsdeurwaarder moet gebeuren (zie boven, nr. 818). Op de gerechtsdeurwaarder rust aldus in geval van een beslag op een schuldvordering, steeds de verplichting om de samenloop van de schuldeisers te organiseren. Hij moet de beslagberichten raadplegen en de schuldeisers die beslag hebben gelegd op andere activa in de verdeling betrekken. Enkel wanneer hij niet met andere schuldeisers wordt geconfronteerd, zal hij de ontvangen gelden zonder meer kunnen overmaken aan de beslaglegger.

Onder het huidige recht is het dus uitgesloten dat de beslaglegger zich zonder de medewerking van de beslagene, het provenu van de beslagen schuldvordering toeëigent. Een dergelijke betaling is niet-tegenwerpelijk aan de overige schuldeisers en zal de aansprakelijkheid van de gerechtsdeurwaarder in het gedrang kunnen brengen.

832 Wanneer echter door andere schuldeisers op de schuldvordering geen beslag gelegd, noch verzet werd gedaan, dan kan de beslaglegger wel nog zijn slag thuishalen, zij het met de medewerking van de beslagen debiteur (zie boven, nr. 763). Een opheffing van het beslag door de beslaglegger op zelfstandige wijze is immers op dat ogenblik nog toegestaan (art. 1524, vierde lid Ger.W.). Het is bijgevolg mogelijk dat in die omstandigheden de beslaglegger het beslag opheft op voorwaarde dat de beslagene ermee instemt dat de derde-beslagene hem rechtstreeks betaalt. Op deze wijze kan de beslaglegger de eventueel later aantredende schuldeisers de pas afsnijden.

Een gelijkaardig resultaat kan worden verkregen door een cessie van de schuldvordering door de beslagene aan de beslaglegger. Hetzelfde geldt voor een delegatieovereenkomst tussen de drie betrokkenen: een dergelijke overeenkomst is immers tegenwerpelijk aan later aantredende schuldeisers (zie boven, nr. 763).

Hebben zich echter andere schuldeisers aangediend door middel van een beslag of een verzet, dan is de hierboven beschreven minnelijke opheffing van het beslag niet uitgesloten, maar vereist zij wel de medewerking van deze schuldeisers.

HOOFDSTUK IX BESLAG OP ONROEREND GOED

AFDELING I

BEWAREND BESLAG

§ 1. Algemeen

A. VOORWAARDEN

833 Zoals voor ieder bewarend beslag moet ook voor een bewarend beslag op onroerend goed de schuldeiser kunnen bogen op urgentie en op een zekere, eisbare en vaststaande vordering (zie boven, nrs. 449 e.v.). De verplichte vermeldingen van het verzoekschrift, van de beschikking en van het beslagexploot worden opgesomd in de artikelen 1430, 1431 en 1432. Bij het verzoekschrift moeten worden gevoegd: een uittreksel uit de kadastrale legger betreffende de goederen en het hypothecair getuigschrift.

De beschikking die het beslag toestaat, vermeldt op straffe van nietigheid het bedrag, met rente en kosten, waarvoor het beslag mag worden gelegd en de betrokken onroerende goederen met hun kadastrale aanduiding (art. 1431).

B. BESLAGBARE GOEDEREN

834 Wat de beslagbare goederen betreft, wordt hier verwezen naar de uiteenzetting over uitvoerend beslag (zie verder, nrs. 848 e.v.).

Staat artikel 1561 aan de uitwinning van een onverdeeld goed in de weg, dan belet die bepaling niet dat op het onverdeeld aandeel van de schuldenaar bewarend beslag wordt gelegd (Antwerpen 17 mei 1977, *Rec.gén.enr.not.*1978, nr. 22.266, zie boven, nr. 117).

§ 2. Beslag

A. VORM

835 Het bewarend beslag wordt gelegd bij deurwaardersexploot. Hieraan gaat geen bevel vooraf (art. 1432, eerste lid).

Het beslagexploot moet volgen binnen één maand na de dagtekening van de beschikking waarbij het beslag wordt toegestaan. Verder moet dit exploot binnen die termijn ter overschrijving zijn aangeboden, zo niet dan wordt de

beschikking als niet-bestaande beschouwd (art. 1434). De overschrijving wordt door de hypotheekbewaarder gedaan binnen 8 dagen na afgifte; als dagtekening geldt de datum van afgifte van het exploit.

Het beslagexploot bevat op straffe van nietigheid:

1. een afschrift van het verzoekschrift en van de beschikking of van het vonnis dat als toelating geldt indien dit nog niet betekend werd;
2. de vermelding van de identiteit van de schuldenaar, met naam, voornamen, beroep, woonplaats en geboorteplaats en datum;
3. de nauwkeurige aanwijzing van de in beslag genomen goederen overeenkomstig artikel 1568;
4. het uittreksel uit de kadastrale legger.

B. GEVOLGEN

836 Zoals bij ieder beslag wordt niets gewijzigd aan het eigendomsrecht of het bezit van de goederen. Het beslag strekt er enkel toe de goederen onbeschikbaar te maken (zie boven, nr. 28). Met het oog op de publiciteit die bij onroerende goederen steeds aan de orde is, wordt de beschikkingsonbevoegdheid van de beslagene afhankelijk gesteld van de overschrijving van het beslagexploot.

Vanaf de dag van die overschrijving kan geen daad van vervreemding of van hypotheekvestiging nog worden tegengeworpen aan de beslaglegger (art. 1444).

Hetzelfde geldt voor vervreemdingen of hypotheekvestigingen die aan de overschrijving van het beslag voorafgaan, maar op dat tijdstip nog niet waren overgeschreven of ingeschreven. Deze regel lijdt uitzondering wanneer het gaat om: 1) de vernieuwing van een vorige, nog niet vervallen hypothecaire inschrijving; 2) de wettelijke hypotheek inzake successierechten en 3) de wettelijke hypotheek inzake directe belastingen voor zover ze tijdig is ingeschreven (art. 1444, vierde lid).

De koper of de hypothecaire schuldeiser kunnen deze niet-tegenwerpelijke ongedaan maken door een toereikend bedrag in consignatie te geven om de oorzaken van het beslag te voldoen (art. 1444, derde lid). Deze consignatie heeft tot gevolg dat het beslag verplaatst wordt op de gelden die dan het voorwerp kunnen zijn van een verdere samenloop met andere schuldeisers van de beslagene (Luik 14 november 2002, *JLMB* 2003, 1711).

837 Ook hier heeft die onbeschikbaarheid slechts een relatieve werking; zij werkt enkel ten gunste van de schuldeiser die het beslag heeft gelegd.

838 Het bewarend beslag verhindert geen tweede bewarend beslag (art. 1435, eerste lid), noch een uitvoerend beslag (art. 1442). De regel “saisie sur saisie ne vaut” geldt slechts bij uitvoerend beslag op onroerend goed.

Het bewarend beslag kan worden gelegd niettegenstaande reeds een bevel is overgeschreven of reeds een procedure van uitvoerend beslag aan de gang is met betrekking tot hetzelfde goed (art. 1435, tweede lid).

C. GELDIGHEIDSDUUR

839 Zoals voor ieder bewarend beslag is ook hier de geldigheidsduur bepaald op 3 jaar. Deze termijn wordt berekend vanaf de dagtekening van de overschrijving van het beslag (art. 1436). Na het verstrijken van die termijn houdt het beslag van rechtswege op gevolg te hebben. Een vordering tot opheffing van het beslag is dan zonder voorwerp (Beslagr. Brussel 28 december 1988, *JLMB* 1989, 176).

Ook zal van dan af van het beslag geen melding worden gemaakt in de hypothecaire getuigschriften (art. 1436, tweede lid).

Het beslag is echter hernieuwbaar zolang de eerste termijn loopt. De schuldeiser die bewijst dat hiervoor "gegronde redenen" zijn, richt zich bij verzoekschrift tot de beslagrechter. Deze vernieuwing geldt voor een periode van 3 jaar. Het gaat hier dus niet om een "nieuw" beslag, maar veeleer om een verlenging zonder onderbreking van het oorspronkelijke beslag (Gent 16 juni 1988, *Pas.* 1988, II, 237). De vernieuwing moet, op straffe van verval, gevraagd worden ten minste 15 dagen voor het verstrijken van de geldigheidsduur van het beslag (art. 1437). Het verzoekschrift moet aan dezelfde vereisten beantwoorden als het verzoek van toelating tot beslag (dus ook: uittreksel uit de kadastrale legger en het hypothecair getuigschrift). De vernieuwing geldt voor 3 jaar (art. 1438). Achtereenvolgende vernieuwingen zijn eveneens mogelijk (zie boven, nr. 443).

840 Door de procedure voor de bodemrechter wordt de termijn van 3 jaar geschorst tot op de dag waarop de eindbeslissing niet meer vatbaar is voor een gewoon rechtsmiddel (art. 1493). Bij onroerend beslag wordt die schorsing afhankelijk gemaakt van een bekendmaking op het hypotheekkantoor (kantmelding). Die wordt verkregen door overlegging aan de hypotheekbewaarder van de akte van rechtsingang. De schorsing geldt slechts voor drie jaar; een vernieuwing van de kantmelding is echter mogelijk door middel van een verzoekschrift gericht aan de hypotheekbewaarder (zie art. 1493, derde lid).

841 De schuldeiser kan na het verstrijken van de geldigheidsduur van het bewarend beslag toelating vragen om een nieuw bewarend beslag te leggen op hetzelfde onroerend goed voor dezelfde schuldvordering. De artikelen 1436 e.v. staan aan zo'n herhaald beslag niet in de weg (Gent 14 mei 1980, *RW* 1980-81, 1590, *T.Not.* 1981, 173, *Rev.not.b.* 1981, 154 en *Rec.gén.enr.not.* 1981, nr. 22.661). Hiertoe moet hij geen blijk geven van nieuwe of gewijzigde omstandigheden (zie boven, nr. 446).

D. OPHEFFING EN DOORHALING

842 Tegen de beschikking waarbij het bewarend beslag is toegestaan, kan de beslagene derdenverzet doen (art. 1419). Is het beslag gelegd zonder voorafgaande machtiging, dan kan hij de opheffing vorderen bij dagvaarding ex artikel 1420.

In geval van gewijzigde omstandigheden kunnen de beslagene (art. 1419, tweede lid) en de beslaglegger (art. 1032) de intrekking van de beschikking vorderen.

Bij het verstrijken van de termijn waarvoor het beslag werd toegestaan, die begint te lopen vanaf de dagtekening van de overschrijving, houdt het beslag van rechtswege op gevolg te hebben (art. 1436, tweede lid).

Het vonnis van de bodemrechter waarbij de vordering waarvoor het beslag werd gelegd, wordt verworpen, houdt de beslissing in tot opheffing van het beslag (art. 1492). Die opheffing moet echter aan de bodemrechter worden gevraagd (zie boven, nr. 482).

De beslaglegger kan ook vrijwillig tot opheffing van het beslag overgaan. Het handhaven van het beslag kan trouwens onder omstandigheden rechtsmisbruik uitmaken. Te denken valt aan een bewarend beslag door een chirogra-faire schuldeiser op een onroerend goed dat tot de nok toe gehypothekeerd is, derwijze dat de verkoopprijs zonder twijfel volledig zal uitgekeerd worden aan de ingeschreven schuldeisers. Het handhaven van een dergelijk beslag waar-door een gunstige verkoop wordt verhinderd, kan rechtsmisbruik opleveren (*Rép.not.*, "La saisie immobilière", nr. 20).

843 De doorhaling van de overschrijving van het beslag kan vrijwillig of gerechtelijk gebeuren. In geval van vrijwillige opheffing van het beslag betekent de schuldeiser de opheffing van de overschrijving, door hem ondertekend, aan de bevoegde hypotheekbewaarder, die dan de doorhaling verricht tegen afgifte van het exploit van betekening waaraan de akte van opheffing gehecht blijft (art. 1441).

De doorhaling kan ook bevolen worden in het vonnis van de beslagrechter (art. 1419 en 1420) of van de bodemrechter (art. 1492) dat beslist tot de opheffing van het beslag. Hiertoe is wel nodig dat het vonnis zich niet beperkt tot de opheffing van het beslag, maar tevens de doorhaling van de overschrijving beveelt.

Aangezien de beschikkingen van de beslagrechter uitvoerbaar bij voorraad zijn, moet de hypotheekbewaarder tot doorhaling van de overschrijving van beslag overgaan niettegenstaande tegen de beschikking hoger beroep is ingesteld (Beslagr. Luik 28 december 1977, *Rec.gén.enr.not.* 1978, nr. 22.256). De hypotheekbewaarder mag niet weigeren over te gaan tot de doorhaling van de

overschrijving. De beschikkingen van de beslagrechter die overeenkomstig artikel 1395 zitting houdt zoals in kort geding, zijn immers van rechtswege uitvoerbaar bij voorraad krachtens artikel 1039. Deze uitvoerbaarheid moet niet uitdrukkelijk in de beschikking worden vermeld. Evenmin moet een attest van afwezigheid van hoger beroep worden overgelegd (art. 1388, tweede lid).

Gaat het om een vonnis van de bodemrechter, dan zal de schuldenaar de uitvoerbaarheid bij voorraad van deze beschikking moeten vorderen, zo niet schorst het hoger beroep de tenuitvoerlegging van de verkregen opheffing.

§ 3. Omzetting in uitvoerend beslag

844 Na het verkrijgen van een uitvoerbare titel kan de schuldeiser die bewarend beslag heeft gelegd, dit beslag doen overgaan in uitvoerend beslag. Dit gebeurt na bevel krachtens de titel. De overschrijving van dit bevel geldt als overschrijving van het exploit van uitvoerend beslag (art. 1497).

Het bevel moet ten laatste binnen 15 dagen worden overgeschreven en moet de nauwkeurige aanduiding bevatten van de overschrijving van het bewarend beslag dat wordt omgezet.

Het bevel heeft dus dezelfde gevolgen als het exploit van uitvoerend beslag. Binnen een maand na de overschrijving ervan moet derhalve het verzoekschrift worden aangeboden tot aanstelling van de notaris belast met de verkoop en met de verrichtingen tot rangregeling (art. 1580).

Is het bewarend beslag gelegd voor een hoger bedrag dan de uitvoerbare titel weergeeft, dan zal de beslagrechter in zijn beschikking de omvang van het beslag in die zin beperken.

AFDELING II

UITVOEREND BESLAG

§ 1. Algemeen

A. INLEIDING

845 Door de gerechtelijke hervorming werd de rechtspleging van de uitwinning van onroerend goed, tot dan geregeld door de wet van 15 augustus 1854, vereenvoudigd, zonder dat nochtans afbreuk werd gedaan aan de rechtsbescherming van de beslagene (over het oude recht o.m. G. BELTJENS, *Code de procédure civile annoté*, II, Brussel, 1908; G. MARCOTTY, *Traité théorique et pratique de l'expropriation forcée*, Brussel, 1903; *RPDB*, tw. *Saisie immobilière*; R. VAN LENNEP, *Belgisch Burgerlijk procesrecht*, VI, 305 e.v.).

Onder de wet van 1854 kende men naast de gerechtelijke uitwinning waarbij de beslaglegger aan de rechtbank de geldigverklaring van het beslag moest vragen, de *dadelijke uitwinning*: aan een hypothecaire schuldeiser was het toegestaan te bedingen dat hij het met een hypotheek bezwaarde goed kon doen verkopen bij niet-nakoming van de debiteur (zie hierover o.m. M. STORME, “Dadelijke uitwinning”, preadvies Ver. Vergl. St. Recht België en Nederland, 1965; J. DE VROE, “De dadelijke uitwinning in ongenade”, *RW* 1964-65, 741 e.v.). Het Ger.W. heeft de mogelijkheid van dadelijke uitwinning afgeschaft. Luidens artikel 1626 wordt het beding dat een schuldeiser bij wanprestatie van zijn debiteur het recht heeft om diens onroerende goederen te verkopen zonder inachtneming van de wettelijke formaliteiten voorgeschreven voor het uitvoerend beslag op onroerend goed, als niet-bestaande beschouwd. Deze bepaling raakt de openbare orde (bv. Besl. Br. Brussel 14 februari 2008, *JLMB* 2009, 558; zie verder, nr. 944).

Door de vereenvoudiging van de procedure was de dadelijke uitwinning immers overbodig geworden en kon de rechtspleging voor de uitwinning van onroerende goederen eenvormig gemaakt worden. In die zin kan gezegd worden dat het Ger.W. de dadelijke uitwinning niet heeft afgeschaft, maar integendeel heeft veralgemeend (verslag DE BAECK, *Parl.St.* Senaat 1964-65, nr. 170, 203).

Gaandeweg werden aan de regeling in het Ger.W. nog wijzigingen aangebracht ten einde de procedure te optimaliseren, zoals de mogelijkheid van de verkoop uit de hand (wet van 5 juli 1998) en de afschaffing van de tweede zitdag bij openbare verkoop (wet 15 mei 2009). De procedure blijft niettemin erg complex. Dit is tot op zekere hoogte ook haast onvermijdelijk. Ook in de meeste andere rechtstelsels onderstelt het verhaalsrecht op onroerend goederen het doorlopen van een procedure die wordt gekenmerkt door een zekere complexiteit (zie K.D. KERAMEUS, *Enforcement Proceedings in Int. Encycl. Comp. Law*, XVI, chap. 10, 2002, 64, nr. 94 e.v.). Nochtans is een duidelijke evolutie merkbaar om de uitwinning minder formalistisch en dus meer efficiënt te laten verlopen. Zo werd recent in Frankrijk de procedure van het onroerend beslag gemoderniseerd (Ordonnance n° 2006-461 van 21 april 2006, zie nader Ph. HOONAKKER, “Présentation schématique des nouvelles procédures françaises de saisie immobilière et de distribution du prix de vente de l’immeuble”, *Rev.not.b.* 2007, 372-391; *Réforme de la saisie immobilière et la distribution du prix de vente* (Dossier) in *D.* 2007, 234 e.v.). Ook de verdelingsprocedures werden vereenvoudigd door alles zoveel als mogelijk aan de partijen over te laten en de rechterlijke interventie tot een minimum te beperken. Een andere markante wijziging in het Franse recht betreft de positie van de hypothecaire schuldeisers in het raam van de modernisering in 2006 van het stelsel der zekerheidsrechten (Ordonnance n° 2006-346 du 23 mars 2006 relative aux sûretés, *JO* nr. 71, 24 maart 2006 tot invoering van een nieuw Boek IV in de *Code civil* getiteld: “Des sûretés”). Het nieuwe artikel 2458 C.civ. verleent de hypothecaire schuldeiser het recht om bij de rechtbank een verzoek in te dienen dat het onroerend goed dat niet tot hoofdverblijfplaats van de debiteur dient, hem zou worden toegewezen in betaling van de schuld. Luidens artikel 2459 C.civ. mag, indien het niet om de hoofdverblijfplaats gaat, dit reeds in de kredietovereenkomst worden bedongen. In beide gevallen gaat hieraan een waardebepaling van het onroerend goed vooraf door een deskundige en vindt verrekening plaats van het surplus (art. 2460 C.civ.).

Binnen dit bestek kunnen enkel de belangrijkste aspecten van het onroerend beslag worden besproken. Voor meer bijzonderheden wordt de lezer verwezen naar o.m. Chr. ENGELS, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, Antwerpen, 1981, 71 e.v.; G. DE LEVAL, “La saisie immobilière” in *Rép.not.* (1995);

J.-L. LEDOUX, *La saisie immobilière* in *RPDB*, compl. VIII (1995); D. MICHIELS, “Enkele juridische en praktische knelpunten bij de procedure van uitvoerend onroerend beslag”, *T.Not.* 1995, 434-467; D. MICHIELS, “Actuele problemen inzake onroerend beslag” in *Beslag- en executierecht. Naar een collectief beslagrecht*, Antwerpen, 2001, 67-155; J.L. RENS e.a., “Notarieel procesrecht” in *Notariële actualiteit*, 1995; W. VAN STEEN, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, Antwerpen, 1970.

B. HOEDANIGHEID VAN BESLAGLEGGERS EN BESLAGENES

846 Krachtens artikel 1560 kan de schuldeiser die over een uitvoerbare titel beschikt, de uitwinning vervolgen van de onroerende goederen van zijn schuldenaar. Zowel een hypothecaire als een chirografaire schuldeiser kunnen tot uitwinning overgaan. Aan de chirografaire schuldeiser kan niet worden tegen- geworpen dat de waarde van het goed volledig opgaat in de hypothecaire en bevoorrechte schuldvorderingen. Het handhaven van een dergelijk beslag kan echter onder omstandigheden wel misbruik van recht uitmaken (*Rép.not.*, “La saisie immobilière”, nr. 20; zie boven, nr. 45).

De voorwaarden waaraan de titel van de schuldeiser moet voldoen, zijn hier- voor reeds onderzocht (zie boven, nrs. 518 e.v.).

De beslagene moet schuldenaar zijn van de beslaglegger en houder zijn van het uit te winnen onroerend recht. De uitwinning is in beginsel slechts moge- lijk op de onroerende goederen die de debiteur toebehoren. Het beslag is echter ook mogelijk op goederen die slechts in schijn aan een derde toebe- horen en wiens titel aanvechtbaar is wegens pauliaans bedrog (over het pau- lianabeslag; zie boven, nr. 114).

847 In het kader van het hypotheekrecht is het echter mogelijk dat ook het onroerend goed van iemand die geen schuldenaar is, wordt uitgewonnen. Er zijn twee gevallen:

– wanneer het gehypothekeerde goed wordt overgedragen aan een derde. De hypothecaire schuldeiser beschikt dan over een volgrecht tegen de zgn. “derde-bezitter”. Oefent de hypothecaire schuldeiser zijn volgrecht uit tegen de derde-bezitter, dan moet hij handelen volgens het bepaalde in de artikelen 96 e.v. Hyp.W.: betekening van het bevel aan de debiteur en aanmaning van de derde om hetzij de schuld te betalen, hetzij afstand te doen van het goed. Het vereiste van de betekening van het bevel aan de debiteur heeft echter niet de nietigheid van de vervolging tot gevolg, wanneer er geen be- langenschade is (bv. Rb. Bergen 29 november 1996, *Rev.not.b.* 1997, 346: de debiteur was inmiddels failliet verklaard). De schuldeiser moet niet vooraf over een uitvoerbare titel tegen de derde-bezitter beschikken. De aanzegging van het bevel tot betaling aan de derde kan echter niet worden gelijkgesteld met een aanmaning zoals bedoeld in artikel 99 Hyp.W. De nietigheid die het gevolg is van dit verzuim is echter onderworpen aan de vervaltermijn uit artikel 1622, tweede lid Ger.W. (Beslagr. Brussel 29 juni 1993, *JLMB* 1994,

716 met noot DE LEVAL; zie verder, nr. 945). De derde-bezitter beschikt over een termijn van 30 dagen om de schuld te voldoen. Het beslag kan dan gelegd worden na verloop van deze termijn. Uit deze bepaling wordt afgeleid dat de rechter aan de derde-bezitter geen uitstel van betaling mag toestaan (Beslagr. Luik 16 november 1992, *JLMB* 1993, 279);

– hiermee vertoont gelijkenis de positie van de derde die op zijn onroerend goed een hypotheek toestaat tot zekerheid van de schuld van de debiteur. Deze derde wordt “zakelijke borg” genoemd. Deze aanduiding is echter misleidend omdat het gaat om een zakelijke zekerheid. De derde is immers slechts gehouden *propter rem*, d.w.z. hij staat niet in met zijn gehele vermogen, maar enkel ten belope van het gehypothekeerde goed. Wel wordt thans aangenomen dat talrijke regels die de (persoonlijke) borgtocht betreffen van analoge toepassing zijn. Ten belope van het onderpand staat immers ook de zakelijke borg in voor andermans schuld (*APR*, tw. *Borgtocht*, nrs. 70-71. Zie nader R. VAN RANSBEECK, *De zakelijke borgtocht*, Antwerpen, 2005). De zakelijke borg beschikt evenwel niet over het voorrecht van uitwinning. De hypothecaire schuldeiser zal het gehypothekeerde goed kunnen uitwinnen alsof het aan de (hoofd)schuldenaar toebehoorde. Hij moet niet vooraf een uitvoerbare titel tegen de derde verkrijgen, maar kan rechtstreeks tot uitwinning overgaan volgens de regels van de artikelen 96 e.v. Hyp.W. (bv. Beslagr. Doornik 29 mei 1987, *JLMB* 1988, 817). Artikel 99 Hyp.W. is ook van toepassing op de zakelijke borg (Cass. 6 maart 2009, www.juridat.be).

Bij gebreke van een aanmaning die beantwoordt aan artikel 99 Hyp.W. kan de tenuitvoerlegging niet worden verdergezet (Beslagr. Bergen 30 november 1996, *Act.dr.* 1996, 348).

C. VOORWERP VAN HET BESLAG

1. Onroerende goederen

848 Het beslag kan betrekking hebben op 1) de onroerende goederen en het als onroerend beschouwde toebehoren en op 2) een recht van vruchtgebruik, van erfpacht en van opstal op deze goederen. Aldus komt artikel 1560 overeen met de omschrijving die in artikel 45 Hyp.W. wordt gegeven m.b.t. de voor hypotheek vatbare goederen.

Het gaat dus in de eerste plaats om de goederen die onroerend zijn uit hun aard: gronderven en gebouwen (art. 518 BW), tak- en wortelvaste vruchten (art. 520 BW), schaarbossen en hoogstammige bomen (art. 521 BW) enz. (voor meer bijzonderheden Chr. ENGELS, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, Antwerpen, 1981, 71 e.v.).

Tak- en wortelvaste vruchten, schaarbossen en hoogstammige bomen zijn onroerend uit hun aard. Worden zij geoogst of gekapt, dan worden zij roerend. Reeds voordien is onder bepaalde voorwaarden een bijzondere wijze van roerend beslag mogelijk (art. 1529 e.v.). Indien de vruchten op het tijdstip van het beslag nog niet geplukt of geoogst werden, zijn zij onroerend en vallen zij dus onder het beslag (zie verder, nrs. 874 e.v.). Van dat tijdstip af is een beslag op tak- en wortelvaste vruchten niet meer mogelijk (Chr. ENGELS, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*,

184-185, nr. 245). Vindt de afscheiding plaats na het beslag, dan worden zij verder als onroerend beschouwd; een roerend beslag op deze vruchten is niet meer mogelijk. Zijn de vruchten, oogsten of bomen op een eerder tijdstip verkocht, maar vindt het beslag plaats voor de afscheiding, dan valt de verkoopprijs onder het beslag. Werden zij echter verkocht en geoogst voor het onroerend beslag, dan vallen zij niet onder het onroerend beslag. Is de prijs nog opeisbaar dan kan de hypothecaire schuldeiser toepassing maken van de theorie van de zaakvervangende en zijn rechten op de verkoopprijs doen gelden (art. 45 Hyp.W.).

Is het onroerend goed verhuurd en heeft de verhuurder er gebouwen opgericht, dan wordt overwegend aangenomen dat die constructies gedurende de looptijd van de huurovereenkomst toebehoren aan de huurder en enkel door diens schuldeisers in beslag kunnen worden genomen. De verhuurder wordt eerst eigenaar bij de beëindiging van de huurovereenkomst (zie hierover *Rép.-not.*, "La saisie immobilière", nr. 69).

849 Onder het beslag vallen derhalve tevens: de goederen die onroerend zijn geworden door incorporatie of door bestemming, ook al worden die niet uitdrukkelijk in het beslagexploot vermeld (Beslagr. Brugge 28 mei 1985, *T.Not.* 1986, 150; Beslagr. Brugge 23 januari 1986, *T.Not.* 1986, 154; Beslagr. Brugge 5 februari 1985, *T.Not.* 1987, 131; Chr. ENGELS, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 75, nr. 84; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie immobilière*, nr. 50).

Een onroerend beslag op deze goederen is echter ondenkbaar zonder een beslag op het onroerend goed waarmee zij verbonden zijn. Niets belet overigens dat zij in afzonderlijke loten te koop worden gesteld teneinde een hogere prijs te kunnen realiseren (W. VAN STEEN, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, Antwerpen, 1970, 10. Bv. Beslagr. Brugge 5 februari 1985, *t.a.p.*). De verkoop in afzonderlijke kavels maakt geen einde aan de onroerendmaking (Brussel 17 juni 1954, *Rev.not.b.* 1955, 177).

Een milieuv vergunning valt niet onder het beslag aangezien die niet van rechtswege in de overdracht begrepen is (Beslagr. Brugge 6 augustus 2004, *T.Not.* 2006, 212; zie boven, nr. 150).

De vraag of die onroerend geworden goederen nog afzonderlijk het voorwerp kunnen uitmaken van een roerend beslag, was lange tijd omstreden, maar werd inmiddels ontkennend beantwoord (Cass. 15 februari 2007, *RW* 2007-08, 906 met kritische noot V. SAGAERT, *Pas.* 2007 348 met andersluidende conclusie AG HENKES en *TBBR* 2008, 547; zie boven, nr. 585).

Wat de rangregeling betreft, wordt voorgesteld dat de verkoopsvoorwaarden melding kunnen maken van twee loten, zijnde de onroerende goederen uit hun aard en de onroerende goederen door bestemming, met mogelijkheid van massavorming, indien dit economisch voordeel kan opleveren. Om de economische eenheid te bewaren, kan daarbij worden bepaald dat, in geval van hoger bod op een der loten, de beide loten opnieuw zullen worden opgeroepen bij de definitieve toewijzing. Ingeval de mogelijkheid van samenvoeging wordt voorzien, moet in de verkoopsvoorwaarden worden bepaald wat het proportionele aandeel van de onroerende goederen door bestemming in de totale verkoopprijs zal zijn.

850 Nu de wetgever (art. 101 Faill.W.) de tegenwerpelijke van het eigendomsvoorbehoud erkent, kan er een conflict ontstaan tussen de schuldeisers die beslag leggen op het onroerend goed (bv. een hypothecaire schuldeiser) en de onbetaalde verkoper van een roerend goed dat onroerend is geworden door incorporatie of door bestemming. Indien de goederen onroerend werden door incorporatie, dan gaat het eigendomsvoorbehoud teloor. De verkoper kan enkel nog een voorrecht doen gelden op voorwaarde dat de factuur tijdig werd neergelegd (art. 20, 5° Hyp.W.). Gaat het om goederen die onroerend werden door bestemming, dan kan de onbetaalde verkoper deze onverminderd revindiceren op voorwaarde dat het eigendomsvoorbehoud blijkt uit een geschrift dat voor het tijdstip van de levering werd opgemaakt (E. DIRIX, "Eigendomsvoorbehoud", *RW* 1997-98, 490, nr. 30 en 494, nr. 46).

851 Niet vatbaar voor beslag zijn:

- de onroerende goederen die buiten de handel zijn;
- zakelijke rechten die geen zelfstandig bestaan hebben: erfdiensbaarheden;
- zakelijke rechten die een *intuitu personae* karakter vertonen: het recht van gebruik en van bewoning;
- onroerende rechtsvordering;
- als bijzaak bestemde onverdeelde goederen (art. 557bis, § 9 BW) (zie verder, nr. 857).

2. *Bedingen van onvervreemdbaarheid en onbeslagbaarheid*

852 Bedingen van onvervreemdbaarheid zijn in principe geoorloofd *inter partes*. Zij zijn echter niet tegenwerpelijk aan derden en kunnen geenszins een beslag op de betrokken goederen verhinderen (zie boven, nr. 158. Bv. Antwerpen 26 maart 1984, *RW* 1985-86, 1769 met noot M. COENE: beding van onvervreemdbaarheid in akte van schenking; het hypothekeren van die goederen en het faillissement van de begiftigde leveren geen grond op voor herroepbaarheid ex art. 953 BW; Beslagr. Veurne 18 juni 1980, *T.Not.* 1981, 18 en *Rec.gén.enr.not.* 1981, 201, nr. 22.615).

De niet-tegenwerpelijke geldt ook voor andere overeenkomsten die langs obligatoire weg de beschikkingsbevoegdheid van de eigenaar beogen te beperken. Te denken valt aan een beding waarbij de koper het onroerend goed slechts mag verkopen mits goedkeuring door een derde of aan een bepaalde minimumprijs (zie ook verder, nr. 927).

3. *Verkrijger wiens titel nog niet werd overgeschreven*

853 Kan het beslag worden gelegd ten laste van de koper van het onroerend goed wiens titel nog niet is overgeschreven? Samengevat kan gezegd worden dat de koper geldt als eigenaar van het goed en dat derden die kennis hebben van de overdracht, hem ook als zodanig mogen beschouwen, maar dit alles echter zonder afbreuk te doen aan de rechten van derden, die artikel 1 Hyp.W. poogt te beschermen.

De koper mag dus het goed reeds hypothekeren en zijn schuldeisers mogen het in beslag nemen. De vraag of een hypothecaire schuldeiser van de koper reeds voor de overschrijving van de akte van verkrijging mag overgaan tot inschrijving van zijn hypotheek wordt bevestigend beantwoord (Gent 21 december 1993, *T.Not.* 1994, 338 en *RW* 1994-95, 824 met noot STORME). Een hypo-

thecaire inschrijving is mogelijk, maar heeft echter slechts uitwerking vanaf de overschrijving van de koopakte. Evenzo kunnen schuldeisers van de koper reeds voor de overschrijving van de titel op het onroerend goed beslag leggen en dit beslag doen overschrijven. Deze inschrijving of dit beslag kunnen echter de positie van de rechtverkrijgers of schuldeisers van de verkoper die zijn afgegaan op de hypothecaire publiciteit niet in het gedrang brengen.

Wat is dan de positie van de onbetaalde verkoper? Kan deze jegens derden die zich op het bestaan van de overeenkomst beroepen, het gebrek aan overschrijving van de overeenkomst tegenwerpen? De heersende opvatting is terecht in die zin gevestigd dat uit het systeem van de wet voortvloeit dat de verkoper ten aanzien van rechtverkrijgers of schuldeisers van de koper als eigenaar geldt zolang de titel niet werd overgeschreven. Deze schuldeisers kunnen derhalve door een anterieur beslag of inschrijving het voorrecht van de onbetaalde verkoper niet in het gedrang brengen. Deze opvatting is ook redelijk. Derden die zich op de niet-overgeschreven overeenkomst beroepen, mogen geen afbreuk doen aan de rechten die de verkoper juist aan die overeenkomst ontleent.

4. Onverdeelde goederen

854 Onverdeelde goederen worden niet aan het verhaalsrecht van de schuldeisers onttrokken (zie boven, nr. 117). Betreft het beslag onroerende goederen die de schuldenaar in onverdeeldheid met anderen toebehoren, dan moet de schuldeiser eerst de verdeling of veiling vorderen (art. 1561) De schuldeiser zal wel uitvoerend beslag kunnen leggen, maar de uitwinning kan geen voortgang vinden tot na de verdeling (*RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie immobilière*, nr. 23). Na de veiling van de onverdeelde goederen gaan de rechten van de beslaglegger over op het aandeel van de schuldenaar in de prijs (Cass. 13 juni 2005, *RW* 2005-06, 901 met noot R. JANSSEN, *P&B* 2006, 154 en *Rev.not.b.* 2006, 701).

Artikel 1561 belet dus niet dat het bevel wordt betekend of dat uitvoerend beslag wordt gelegd (Antwerpen 17 mei 1977, *RW* 1977-78, 1571; Beslagr. Brussel 2 juni 1986, *Rev.not.b.* 1986, 488 en *Rec.gén.enr.not.* 1986, nr. 23.366). Dit bevel moet worden betekend aan de schuldenaar-mede-eigenaar (Brussel 23 januari 1998, *JT* 1998, 493).

De uitwinning kan eerst vervolgd worden na de verdeling, zonder dat vereist is dat de verdelingsakte is overgeschreven (*Rép.not.*, “*La saisie immobilière*”, nr. 83).

Artikel 1561 is niet van toepassing wanneer alle mede-eigenaren ook schuldenaar zijn (Cass. 18 september 1958, *Pas.* 1959, I, 60). Te denken valt aan een beslag door een schuldeiser van de nalatenschap op een onroerend goed van de onverdeelde nalatenschap. Artikel 1561 geldt evenmin wanneer het goed in onverdeeldheid toebehoort aan de schuldeiser en de schuldenaar.

Dit is tevens het geval wanneer de hypotheek op het goed door alle deelgenoten werd toegestaan, ook al zijn zij niet allen schuldenaar. In dat geval gelden de deelgenoten die niet tevens debiteur zijn als “zakelijke borgen” en moet de uitwinning ook tegen hen worden vervolgd (zie boven, nr. 847).

Deze bepaling is niet van openbare orde. Het staat de debiteur en de mede-eigenaren vrij om er een beroep op te doen. Niets belet hen de uitwinning toe te staan of te gedogen.

De schuldeiser mag de verdeling vorderen zonder dat hij verplicht is eerst zijn debiteur hiertoe aan te manen. Artikel 1561 verleent ter zake aan de schuldeiser een eigen recht (*Rép.not.*, “La saisie immobilière”, nr. 89).

Is de verdeling reeds aan de gang, dan kunnen schuldeisers van een deelgenoot zich ertegen verzetten dat die buiten hun aanwezigheid wordt voltrokken. Zij hebben het recht om hierin tussen te komen om hun belangen te behartigen (art. 882 BW. Zie hierover Ph. DE PAGE, “Droits des créanciers” in *La pratique du partage judiciaire*, Brussel, 1987, 196 e.v.). Het verzet is niet aan bepaalde vormen onderworpen. Het moet wel het geheel van de onverdeeldheid betreffen en ondubbelzinnig de intentie van de verzetmakende schuldeiser tot uitdrukking brengen (Rb. Brussel 27 maart 1963, *RW* 1962-63, 2173).

Een dergelijk verzet geldt echter niet als een beslag (Cass. 25 mei 1962, *RW* 1962-63, 1387 en *Pas.* 1962, I, 1089).

Omgekeerd geldt een beslag ook niet als een verzet. De schuldeiser die bv. tijdig bewarend beslag heeft gelegd, kan de verdeling niet aanvechten omdat zij zou gebeurd zijn buiten hem om in de zin van artikel 882 BW.

855 De verdeling heeft een declaratief karakter: iedere deelgenoot wordt geacht alleen en van aanvang aan eigenaar te zijn geweest van de goederen die in zijn kavel zijn begrepen (art. 883 BW). De tijdens de onverdeeldheid gevestigde lasten kunnen het best als voorwaardelijk worden beschouwd, nl. onder de voorwaarde dat het bezwaarde goed in de kavel komt van diegene die het bezwaarde (R. DEKKERS, *Handboek*, II, 2005, 123, nr. 294). Een hypotheek waarmee een mede-eigenaar zijn abstract aandeel heeft bezwaard, heeft geen uitwerking wanneer het onroerend goed in de kavel van een andere deelgenoot valt. Hetzelfde geldt wanneer lastens een mede-eigenaar bewarend beslag werd gelegd. Het beslag houdt op enig gevolg te hebben wanneer het betrokken onroerend goed niet aan de debiteur wordt toegewezen.

Dit principe wordt nader uitgewerkt in artikel 1561. Wordt het gehypothekeerde goed toegewezen aan de debiteur, dan krijgt de hypotheek uitwerking. Wordt het goed toegewezen aan een andere deelgenoot of aan een derde, dan gaat het recht van de hypothecaire schuldeiser over op het aandeel van de schuldenaar in de prijs. In geval van verdeling met opleg worden de sommen die de deelgenoot gehouden is uit te keren, aangewend tot voldoening van de bevoorrechte of hypothecaire schuldvorderingen die deze eigenschap zouden verliezen, en wel volgens de rang van die schuldvorderingen op het ogenblik van de verdeling (art. 1561, derde lid) (zie nader *Comm.Voorr. & Hyp.*, “Art. 45, 2°, eerste lid Hyp.W.”, nr. 29 e.v.).

Tegen een voltrokken verdeling kan de schuldeiser niet opkomen, tenzij die heeft plaatsgehad buiten hem om en met miskenning van zijn verzet (art. 882 BW). Enkel op grond van artikel 1167 BW kan hij de verdeling aanvechten wanneer deze gebeurde met bedrieglijke miskenning van zijn rechten (Cass. 25 mei 1962, *t.a.p.*).

856 Moet de schuldeiser een overeenkomst om in onverdeeldheid te blijven inacht nemen of is zij voor hem een *res inter alios acta*? De wetgever laat onder bepaalde voorwaarden zo'n overeenkomsten primeren op de aanspraken van de schuldeiser (zie hierover verslag VAN REEPINGHEN, 570-573). Deze voorwaarden betreffen zowel de interne geldigheid als de voorschriften voor de tegenwerpelijke (zie boven, nr. 117). De wet beperkt de geldigheidsduur van zo'n overeenkomst tot vijf jaar. Luidens artikel 815 BW, als gewijzigd bij de wet van 10 oktober 1967, moet voor de tegenwerpelijke aan derden die overeenkomst bovendien worden overgeschreven in de registers van de hypotheekbewaarder. Hieruit wordt afgeleid dat zo'n overeenkomst aan de executant niet tegenwerpelijk is wanneer zij niet is overgeschreven voor de overschrijving van het beslagexploot (*c.q.* het bevel); behoudens de afwezigheid van goede trouw van de executant (art. 1 Hyp.W.).

De rechtsvordering van de schuldeiser die de verdeling vordert, wordt opgeschort voor de duur van de overeenkomst van onverdeeldheid. Na verloop van die tijd (maximaal vijf jaar) kan geen nieuwe overeenkomst meer worden gesloten.

De vraag rijst of artikel 815 BW van toepassing is op tontine-overeenkomsten. De voorkeur verdient de opvatting dat de tontine-overeenkomst enkel interne werking heeft en er niet toe kan leiden de artikelen 7 en 8 Hyp.W. buitenspel te zetten (bv. Beslagr. Luik 27 januari 1997, *Rev.not.b.* 1997, 337). De schuldeisers zullen derhalve de verdeling ex artikel 1561 Ger.W. kunnen vorderen (zie boven, nr. 121).

Geen moeilijkheden doen zich voor wanneer de uitwinning wordt vervolgd door een gemeenschappelijke schuldeiser.

857 Luidens artikel 577bis, § 9 BW kunnen de onverdeelde onroerende goederen die als bijzaak bestemd zijn tot gemeenschappelijk gebruik van onderscheiden erven die aan verschillende eigenaars toebehoren, niet in beslag worden genomen dan samen met het erf waartoe zij behoren. Dit veronderstelt dat elke eigenaar van de onderscheiden erven tegelijkertijd onverdeeld mede-eigenaar is van de bijzaken.

Het arrest (Brussel 8 januari 1986, *JLMB* 1987, 17) dat beslist dat een schuldeiser geen beslag mag leggen op garages zonder ook beslag te leggen op het gedeelte van de grond waarop zij zijn gebouwd, terwijl die garages en de grond krachtens een aan de beslagene verleend opstalrecht, niet aan dezelfde eigenaar toebehoren, schendt artikel 577bis, § 9 BW (Cass. 19 mei 1988, *Arr.-Cass.* 1987-88, nr. 580. Zie hierover J. HANSENNE en G. DE LEVAL, "L'indissociabilité du bien privatif et de la quote-part dans les biens communs en matière de copropriété forcée", *Rev.not.b.* 1988, 480 e.v.).

5. *Echtgenoten*

858 Zijn de echtgenoten gehuwd onder het wettelijk stelsel dan worden de verhaalsrechten van de schuldeisers bepaald door de artikelen 1409 e.v. BW (zie boven, nr. 122 e.v.). Gemeenschappelijke schulden (art. 1408) kunnen verhaald worden op alle goederen van de echtgenoten. De schuldeiser die over een uitvoerbare titel beschikt ten laste van de echtgenoot-schuldenaar kan die schuldvordering ten uitvoer doen leggen zowel op de eigen goederen van de debiteur, als op het gemeenschappelijk vermogen en op de goederen van de andere echtgenoot. De schuldeiser moet daarbij zelfs geen welbepaalde volgorde inacht nemen; hij mag zoals iedere schuldeiser de goederen uitwinnen die hem het meest geschikt voorkomen. Bij de uitwinning van de goederen die tot het gemeenschappelijk vermogen behoren, vindt artikel 1561 geen toepassing.

Dezelfde principes gelden voor schulden gezamenlijk aangegaan door beide echtgenoten (art. 1413 BW).

De tenuitvoerlegging moet dan worden vervolgd ten laste van de echtgenoot wiens (eigen) goederen worden uitgewonnen. Concreet betekent dit dat bij uitvoerend beslag het voorafgaand bevel moet worden betekend aan de echtgenoot-eigenaar van de betrokken goederen.

Geschiedt de uitwinning op een onroerend goed dat tot het gemeenschappelijk vermogen behoort, dan bepaalt het nieuwe artikel 1562 Ger.W. zoals ingevoegd door de wet van 29 mei 2000, dat de uitwinning krachtens een gemeenschappelijke schuld of een schuld die het gemeenschappelijk vermogen bezwaart, tegen de beide echtgenoten moet worden vervolgd (zie boven, nr. 124). De andere echtgenoot kan aldus tegen de tenuitvoerlegging in verzet komen, hetzij betalingsuitstel vragen krachtens artikel 1334. In andere hypothesen geldt onverminderd het gemeen recht. Dit is bv. het geval wanneer wordt uitgevoerd op eigen goederen (ook al geschiedt dit voor een gemeenschappelijke schuld).

In het raam van een uitvoerend beslag op onroerend goed verdient het overigens aanbeveling om steeds over te gaan tot de betekening aan de beide echtgenoten van de beschikking tot aanstelling van de notaris (art. 1580 Ger.W.) waardoor de termijn voor derdenverzet begint te lopen. Na verloop van deze termijn wordt deze beschikking onaantastbaar en kan de echtgenoot-niet-schuldenaar zich niet meer tegen de uitwinning verzetten door bijvoorbeeld het gemeenschappelijk karakter van de schuld aan te vechten of door aan te voeren dat het verhaalsrecht zich niet uitstrekt tot het eigen vermogen (art. 1414 BW).

859 Zijn de echtgenoten gehuwd onder het stelsel van scheiding van goederen dan staat iedere echtgenoot in voor de door hem aangegane schulden met zijn eigen vermogen (zie boven, nr. 127). De uitvoering geschiedt op de goederen van de echtgenoot die uit de uitvoerbare titel blijkt.

Van goederen die in onverdeeldheid aan beide echtgenoten toebehoren, zal de schuldeiser eerst de verdeling moeten vorderen (art. 1561).

Enkel uitzonderlijk kunnen beide echtgenoten worden aangesproken. Bijvoorbeeld krachtens artikel 222 BW of in het algemeen wanneer beide echtgenoten zich gezamenlijk verbonden hebben. Hiertoe zal de schuldeiser een uitvoerbare titel moeten hebben tegen beiden om de goederen in onverdeeldheid te kunnen uitwinnen zonder eerst de verdeling te moeten vorderen (Besl. gr. Luik 26 maart 1986, *Jur. Liège* 1986, 502). Beschikt de schuldeiser enkel over een titel tegen een der van goederen gescheiden echtgenoten, dan zal hij eerst de verdeling moeten nastreven (voor een toepassingsgeval: Gent 12 januari 1985, *T. Not.* 1985, 135, *Rec. gén. enr. not.* 1986, nr. 23267, met noot A.C. en *Rev. not. b.* 1985, 512).

860 Artikel 215 BW m.b.t. de bescherming van de gezinswoning staat aan het beslag op het onroerend goed dat het gezin tot voornaamste woning dient, niet in de weg (zie hierover o.m. G. BAETEMAN, "De bescherming van de gezinswoning", *TPR* 1985, 352-353, nr. 18; zie boven, nr. 128). Gaat het om een eigen goed van de schuldenaar, dan wordt de uitwinning uitsluitend tegen hem vervolgd.

D. KEUZERECHT VAN DE SCHULDEISER

861 Krachtens de principes neergelegd in de artikelen 7 en 8 Hyp.W. heeft een schuldeiser de vrije keuze van de goederen die hij wenst uit te winnen (zie boven, nrs. 115 en 433). Een wettelijke uitzondering op dit beginsel is artikel 1563 dat de hypothecaire schuldeiser belet om eerst andere onroerende goederen uit te winnen dan die waarop hij een hypotheek heeft, tenzij de waarde hiervan ontoereikend is. Deze bepaling geldt eveneens voor de bevoorrechte schuldeisers op onroerend goed (*RPDB*, tw. *Saisie immobilière*, nr. 185).

Is de waarde van de gehypothekeerde goederen ontoereikend, dan kan de schuldeiser aan de beslagrechter bij verzoekschrift de toestemming vragen om ook niet-gehypothekeerde goederen in beslag te nemen. De waarde van de goederen wordt geschat op 20 (gebouwde) of 30 (ongebouwde) maal het kadastraal inkomen. Hierbij moeten gevoegd worden: een uittreksel uit de kadastrale legger en het hypothecair getuigschrift (art. 1430).

Tegen de beschikking van de beslagrechter staat hier geen rechtsmiddel open. Is zijn verzoek afgewezen, dan kan de schuldeiser er belang bij hebben bewarend beslag te leggen op de andere goederen.

Deze uitbreiding van de tenuitvoerlegging moet worden verkregen voor de betekening van het beslagexploot (in die zin Chr. ENGELS, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 109, nr. 133).

Verkrijgt de hypothecaire schuldeiser de machtiging, dan blijft hij vanzelfsprekend t.a.v. de daarbij betrokken onroerende goederen een chirografaire schuldeiser.

Artikel 1563 is echter niet van openbare orde, noch van dwingend recht, zodat de toepassing ervan in de hypotheekakte kan worden uitgesloten (Cass. 3 mei 1985, *RW* 1985-86, 175 met concl. PG KRINGS, *Arr.Cass.* 1984-85, nr. 529, *T.Not.* 1985, 135 en *Rec.gén.enr.not.* 1985, nr. 23.222).

Voor dit arrest bestond hierover betwisting (in gelijke zin o.m. Antwerpen 30 april 1985, *Rec.gén.enr.not.* 1986, nr. 23262, 8. *Anders:* Chr. ENGELS, *a.w.*, 107, nr. 131; Beslagr. Leuven 17 februari 1984, *RW* 1984-85, 1855 met noot WERCKX; Beslagr. Kortrijk 29 september 1970, *RW* 1974-75, 1390 met noot KOKELENBERG). Is een dergelijk beding dus geldig *inter partes*, dan blijft er kennelijk nog betwisting bestaan over de tegenwerpelijkeit ervan aan andere schuldeisers in de samenloop (Antwerpen 30 april 1985, *RW* 1974-75, 1390 en de annotatie; J.L. LEDOUX, *a.w.*, *JT* 1989, 656-657, nr. 199).

Zoals bekend, wordt door een gedeelte van de rechtsleer de stelling verdedigd dat door een bedongen afwijking van artikel 1563 een niet-wettelijke reden van voorrang wordt gecreëerd ten gunste van de hypothecaire schuldeiser. Met deze zienswijze kan niet worden ingestemd. Artikel 1563 ziet immers niet op de samenloop, maar op de verhouding *inter partes*. De bepaling strekt er nl. toe de schuldenaar te beschermen tegen een al te hardvochtige schuldeiser (LOCRE, VIII, 310, nrs. 1 en 4). In ieder geval zal het zo zijn dat het feit dat een deel van de schuldvordering van de hypothecaire schuldeiser door de uitwinning van de andere goederen gedelgd wordt, de bevrijding meebrengt van de gehypothekeerde goederen en zodoende het onderpand van de chirografaire schuldeisers vergroot (concl. PG KRINGS, *t.a.p.*).

862 Is slechts beslag gelegd op een gedeelte van de goederen die tot een zelfde bedrijf behoren, dan kan de beslagen debiteur vragen dat ook het overige in de zelfde toewijzing wordt betrokken (art. 1619). Deze eis kan worden ingesteld door de voogd, de bewindvoerder en de curator (art. 1620). De schuldenaar kan hierbij belang hebben, wanneer daardoor een hogere prijs kan worden verkregen. De vordering wordt ingesteld bij dagvaarding voor de beslagrechter die kennis heeft genomen van het beslag (art. 1395), ten laatste binnen de termijn voor tegenspraak over de verkoopvoorwaarden (art. 1582, vierde lid).

§ 2. Procedure

863 Beschikt de schuldeiser over een uitvoerbare titel, dan kan hij tot de uitwinning overgaan. Over de betekening van de titel, zie boven, nr. 561.

Aan de uiteindelijke verkoop van het onroerend goed gaan drie handelingen vooraf:

- 1) de tenuitvoerlegging begint met de betekening van het bevel;
- 2) na verloop van 15 dagen maar binnen 6 maanden volgt het beslag;
- 3) uiteindelijk: het verzoek aan de beslagrechter tot aanstelling van een notaris die met de openbare verkoop of verkoop uit de hand en met de rangregeling zal worden belast.

Tegen elke van deze drie handelingen kan de debiteur in verzet komen voor de beslagrechter die geëdieerd wordt bij de dagvaarding.

Gelet op het publiciteitsregime inzake onroerend goed, moeten ook hier bepaalde voorschriften in acht worden genomen met het oog op de bekendmaking. Het tijdstip van de overschrijving van het beslag (*c.q.* het bevel) is van groot belang voor de tegenwerpelijkheid van beschikkingshandelingen verricht door de geëxecuteerde.

Ook voor het onroerend beslag geldt de publiciteit door middel van de beslagberichten (zie boven, nr. 104).

864 Door de wet van 4 augustus 1992 op het hypotheckair krediet werd een bijkomende verplichting opgelegd. Deze wet is van toepassing op het hypotheckair krediet verleend aan natuurlijke personen en die vreemd is aan diens beroepsactiviteiten (zie art. 1 WHK). Luidens artikel 59, § 1 WHK moet in het kader van deze wet elke tenuitvoerlegging worden voorafgegaan door een poging tot minnelijke schikking voor de beslagrechter.

Artikel 59, § 1, tweede lid WHK bepaalt verder dat elke aanvraag tot het verkrijgen van betalingsfaciliteiten door de kredietnemer of de borg moet gericht worden aan de beslagrechter. De vraag rijst of het hier al dan niet gaat om een nieuwe autonome rechterlijke bevoegdheid tot het verlenen van respijt? Overwegend wordt aangenomen dat artikel 1244 BW van toepassing blijft: de debiteur moet ongelukkig en te goeder trouw zijn en mag zich niet bevinden in een van de gevallen omschreven in artikel 1337 Ger.W. Aangezien deze bepaling niet uitdrukkelijk derogeert aan de artikelen 1333 e.v. Ger.W. moet worden aangenomen dat ook deze artikelen onverkort van toepassing blijven. Dit betekent concreet dat iedere aanvraag tot het verkrijgen van betalingsuitstel moet gebeuren binnen 15 dagen na de betekening van het bevel. Dit verzoek moet gebeuren bij dagvaarding. Artikel 59 WHK mag immers niet zo gelezen worden dat ook op grond van artikel 732 Ger.W. een alternatieve rechtsingang mogelijk is of dat naar aanleiding van de poging tot minnelijke schikking uitstel van betaling kan worden verkregen (Antwerpen 8 januari 1996, *RW* 1995-96, 1216 met noot DELESIE; Beslagr. Brugge 20 april 1993, *TVBR* 1993, 178; Beslagr. Brugge 28 januari 1993, *T.Not.* 1993, 164; Beslagr. Luik 15 juni 1994, *JLMB* 1996, 1258).

A. POGING TOT MINNELIJKE SCHIKKING

1. Toepassingsgebied

865 De verplichting tot oproeping met het oog op een minnelijke schikking geldt enkel voor de tenuitvoerleggingen die vallen onder het toepassingsgebied van de wet. Het moet gaan om een hypothecair krediet dat wordt verstrekt aan een fysieke persoon en die handelt buiten ieder beroepsoogmerk (zie bv. Gent 25 januari 1994, *T.Not.* 1994, 530 en *RW* 1994-95, 196).

De bewarende beslagen vallen buiten het toepassingsgebied (*RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie immobilière*, nr. 121; *Rép.not.*, “*La saisie immobilière*”, nr. 150; A. VAN INGELGHEM, “Art. 59 WHK” in *Comm.Bijz.Ov.*, nr. 9).

Betwisting bestaat over het toepassingsgebied wat de aard van de tenuitvoerlegging betreft. Geldt artikel 59 WHK uitsluitend bij beslag op het gehypothekeerde goed of betreft het iedere tenuitvoerlegging? Een ruime interpretatie is echter goed verdedigbaar. De wet van 25 augustus 1992 strekt er immers toe een globaal evenwicht tot stand te brengen in de contractuele verhouding tussen kredietgever en debiteur. Anderzijds rijst de vraag naar de gelijke behandeling met andere schuldeisers (zie Luik 9 september 2003, *RRD* 2003, 469).

Het is echter redelijk te veronderstellen dat de wetgever alle executierechten van de kredietgever aan artikel 59 WHK heeft willen verbinden. Deze bepaling is vanuit die optiek aan de orde ook bij een beslag op een ander onroerend goed of op roerende goederen (bv. Beslagr. Luik 6 maart 1995, *Act.dr.* 1996, 370; Beslagr. Kortrijk 9 maart 2009, *RW* 2009-10, 370; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie immobilière*, nr. 122). Artikel 59 WHK vindt echter geen toepassing bij een loonoverdracht of bij een overdracht van andere schuldvorderingen zoals van huurgelden (zie nader A. VAN INGELGHEM, “Art. 24 WHK” in *Comm.Bijz.Ov.* nr. 17).

2. Tijdstip

866 De poging tot minnelijke schikking moet gevraagd worden voor ieder bevel dat betekend wordt na 1 januari 1993 (Luik 6 mei 1993, *JLMB* 1993, 1203 met noot DE LEVAL en *P&B* 1993, 131; Gent 9 maart 1993, *RW* 1992-93, 1349 en *T.Not.* 1993, 398; Beslagr. Nijvel 8 december 1993, *JLMB* 1994, 699 met noot DE LEVAL. *Anders*: Rb. Brugge 28 januari 1993, *T.Not.* 1993, 164 met noot ENGELS). Het bevel geldt immers als de eerste daad van tenuitvoerlegging.

Dat aan de schuldenaar voorheen door de rechter respijtermijnen werden geweigerd, staat er niet aan in de weg dat hij voor een minnelijke schikking in aanmerking komt (*Rép.not.*, “*La saisie immobilière*”, nr. 230). Evenmin dat reeds bij een eerste, niet-voortgezette, procedure een dergelijke poging werd ondernomen (Luik 30 maart 2000, *JLMB* 2000, 1651).

3. Minnelijke schikking

867 Het initiatief berust bij de schuldeiser. Voor de rechtspleging verwijst de wet naar de artikelen 732 en 733 Ger.W. Na een zelfs mondeling verzoek worden de partijen bij gewone brief opgeroepen door de griffier. Wanneer een partij niet verschijnt, kan tegen haar geen verstek worden gevorderd. Daagt de schuldenaar niet op, dan kan de beslagrechter vaststellen dat er geen minnelijke schikking is tot stand gekomen. Aangezien de voorafgaande verschijning tot minnelijke schikking een noodzakelijke voorwaarde uitmaakt voor de uitwinning, mag de hypothecaire schuldeiser de vervulling van deze voorwaarde niet zelf onmogelijk maken door niet te verschijnen. De rechter kan zijn rol als bemiddelaar slechts vervullen wanneer de partijen hun volle medewerking verlenen (Luik 23 juni 2003, *JLMB* 2004, 1050 met noot DEJEMEPPE).

Kan van de schuldeiser ook worden gevergd dat hij verschijnt op een latere terechtzitting waarop de zaak door de beslagrechter werd verdaagd? Soms werd in dergelijke gevallen beslist dat zo'n uitstel betekent dat naar het oordeel van de rechter, de minnelijke schikkingspoging nog niet naar

behoren was afgerond. Door dan verstek te laten, maakt de schuldeiser de naleving van artikel 59 WHK onmogelijk (Beslgr. Veurne 19 april 1995, *Act.dr.* 1996, 378; Beslgr. Veurne 28 juni 1995, *Act.dr.* 1996, 398). Deze beoordeling hangt af van de opvatting over de taak van de beslagrechter. Men moet aannemen dat de wetgever in artikel 59 WHK niet heeft willen afwijken van de klassieke "minnelijke schikking". Hieruit volgt dat wanneer een der partijen weigert om verder te verschijnen, de beslagrechter enkel kan afleiden dat geen minnelijke schikking kon worden bereikt (Gent 20 juli 1995, *Act.dr.* 1996, 345; Rb. Brussel 9 april 1997, *Rev.not.b.* 1997, 369; debiteur daagt niet op).

Wanneer tussen de partijen een akkoord tot stand komt, dan worden de bewoordingen hiervan opgetekend in het proces-verbaal, waarvan de uitgifte wordt voorzien van het formulier van tenuitvoerlegging. Het is ook van belang te vermelden dat bij niet-stijpe nakoming van de termen van de minnelijke schikking de schuldeiser onverkort de uitwinning zal kunnen vervolgen. De rechter kan geen regeling opleggen; hij kan enkel bemiddelen en akteren. Verder reikt zijn taak niet. Wanneer hij wordt geconfronteerd met het gebrek aan medewerking van de partijen, dan kan hij enkel maar vaststellen dat er geen minnelijke regeling mogelijk is (Gent 20 juli 1995, *t.a.p.*). Hij mag dus evenmin zijn pogingen tot minnelijke schikking steeds maar verderzetten.

Het totstandgekomen akkoord is geen dading, maar een "executieafpraak" (zie boven, nr. 543 en verder 979). De advocaat behoeft derhalve ter zake niet over een bijzondere volmacht te beschikken. Verder is de beslagrechter bevoegd om te oordelen over de strekking en de interpretatie van dergelijke afspraken. Deze executieafpraak laat de onderliggende rechtsverhouding ongemoeid. De belofte van de debiteur om zich aan een overeengekomen afbetalingsschema te houden, heeft niet tot gevolg dat hij het recht zou verbeuren om later te twisten over de schuld of de uitvoerbaarheid van de titel.

4. Sanctie

868 De sanctie is de nietigheid van de verdere tenuitvoerlegging. Het gaat om een relatieve nietigheid in de zin van artikel 861 Ger.W. Wanneer artikel 59 WHK niet werd nageleefd, dan kan de procedure in beginsel geen voortgang vinden. De niet-naleving van dit voorschrift tast het verdere verloop van de procedure dus onherroepelijk aan (Luik 30 maart 2000, *JLMB* 2000, 1651). Op de notaris rust de verplichting om na te gaan of deze voorwaarde werd vervuld, ten einde de schuldeiser de mogelijkheid te bieden het verzuim te herstellen (D. MICHELIS, "Actuele problemen inzake onroerend beslag" in *Beslag- en executierecht*, 2001, 75, nr. 12).

Deze nietigheid wordt echter gedekt wanneer de termijn van artikel 1622 is verstreken. Ook de betekening van de beschikking tot aanstelling van de notaris en het verstrijken van de termijn voor derdenverzet heeft dit gevolg.

Op de beslagrechter rust echter niet de verplichting om dit verzuim ambtshalve op te werpen, nu deze bepaling niet de openbare orde raakt (Chr. ENGELS, noot onder Beslgr. Brugge 28 januari 1993, *T.Not.* 1993, 164. *Anders:* Gent 1 juni 1993, *RW* 1993-94, 654 en *T.Not.* 1994, 430; Luik 15 december 1994, *Act.dr.* 1996, 340; Veurne 16 november 1993, *P&B* 1994, 47 onder verwijzing naar de ruime controlebevoegdheid van de rechter in het belang van een niet-aanwezige partij; Beslgr. Veurne 19 april 1995, *Act.dr.* 1996, 378).

Het komt aan de rechter toe om na te gaan of het vastgestelde verzuim de schuldenaar nadeel heeft opgeleverd. Dit zal bijvoorbeeld het geval zijn wanneer de schuldeiser niet bij machte is aan te tonen enig voorstel te hebben geformuleerd tot regeling (Luik 15 december 1994, *Act.dr.* 1996, 340; Beslgr. Veurne 28 juni 1995, *Act.dr.* 1996, 398; de belangenschade wordt niet vermoed, maar moet *in concreto* worden beoordeeld; Beslgr. Bergen 12 december 1996, *Rev.not.b.* 1997, 315). Werpt de beslagene de nietigheid op, dan kan onder omstandigheden ook toepassing gemaakt worden van artikel 867 Ger.W. Wanneer de kredietgever kan aantonen dat reeds voorheen ernstige pogingen werden ondernomen om tot een afbetalingsregeling te komen, dan mag de rechter hieruit besluiten dat het normdoel werd gerealiseerd (R. DE CORTE, "Wanbetaling bij hypothecair krediet", *TGR* 1993/1, (2), 7). Het normdoel werd ook gerealiseerd wanneer de poging tot minnelijke schikking plaatsvond nadat het beslag reeds werd overgeschreven (Beslgr.

Luik 31 augustus 1993, *JLMB* 1993, 1205 met noot DE LEVAL. Zie ook o.m. Beslagr. Brussel 12 oktober 1999, *RW* 2000-01, 1608). Ook kan de beslagrechter maatregelen treffen om de onregelmatigheid te herstellen, bijvoorbeeld door de procedure op te schorten totdat het bewijs is geleverd van het falen van de poging tot minnelijke schikking (Beslagr. Veurne 16 november 1993, *P&B* 1994, 47 met noot). Verder moet gelet worden op de vervaltermijnen uit artikel 1622 Ger.W. voor het invoeren van de nietigheid. Ten slotte zal de betekening van de beschikking tot aanstelling notaris de termijn van artikel 1034 Ger.W. doen lopen, waarna geen betwisting meer mogelijk is.

B. BEVEL

1. Algemeen

869 Zoals bij elk uitvoerend beslag wordt ook hier de tenuitvoerlegging voorafgegaan door de betekening aan de debiteur van het bevel tot betalen (art. 1564). Dit bevel wordt betekend aan de persoon dan wel aan de werkelijke of in de titel van de schuldvordering gekozen woonplaats.

Het bevel moet, behoudens de hieronder te vermelden twee uitzonderingen, een volledig afschrift van de titel bevatten, tenzij deze hem reeds werd betekend (tot drie jaar voordien), of tenzij de uitvoering geschiedt krachtens een notariële akte.

Het bevel moet worden betekend aan de debiteur wiens goederen zullen worden uitgewonnen. Zijn bijvoorbeeld meerdere personen solidair gehouden tot dezelfde schuld, maar treft het beslag een goed waarvan slechts een van hen eigenaar is, dan moet het bevel tot betalen enkel worden betekend aan die debiteur. Zijn de schuldenaars echter gezamenlijk eigenaar van het onroerend goed, dan moet het bevel aan allen worden betekend (zie voor de diverse hypothesen R. EEMAN, "Het bevel tot betalen voorafgaand aan uitvoerend beslag op onroerend goed", *T.Not.* 1996, 265-268. Bv. Brussel 23 januari 1998, *JT* 1998, 493).

Het bevel moet ook worden betekend aan de derde-bezitter van het gehypothekeerde goed en aan de zakelijke borg (zie boven, nr. 847).

870 Artikel 1564 somt de verschillende gegevens op die het bevel – benevens de vermeldingen uit artikel 43 – moet bevatten. De vermelding van deze gegevens is voorgeschreven op straffe van nietigheid (art. 1622; zie verder, nr. 975). Deze sanctie onderstelt evenwel een belangenkrenking.

Het betreft de volgende vermeldingen:

– afschrift van de titel bovenaan op het bevel. Een integrale overname van de titel is noodzakelijk. De loutere verwijzing ernaar of de overname van uittreksels is onvoldoende (*Rép.not.*, "La saisie immobilière", nr. 238). De plaats van het afschrift is, niettegenstaande de termen van artikel 1564, zonder belang (Chr. ENGELS, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 142, nr. 185; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie immobilière*, nr. 126). Het afschrift van de titel is, zoals gezegd, niet vereist wanneer de titel minder dan drie jaar voordien aan de schuldenaar werd betekend of wanneer het gaat om een authentieke akte waarbij een hypotheek wordt gevestigd. In beide gevallen wordt de debiteur immers geacht de titel te kennen (art. 1564, tweede lid). Wordt in

het bevel melding gemaakt van een onregelmatige titel, dan is het daaropvolgend beslag nietig, ook al vermeldt het beslagexploot ditmaal een regelmatige uitvoerbare titel op grond waarvan de uitvoering wordt vervolgd (Brussel 28 februari 1994, *Rev.not.b.* 1994, 509, met noot RENARD-DECLAIRFAYT);

– keuze van woonplaats in het arrondissement van de bevoegde rechter. Is de schuldeiser in dit arrondissement gevestigd, dan geldt zijn woonplaats als gekozen woonplaats (W. VAN STEEN, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 21). De debiteur kan aan deze gekozen woonplaats alle betekeningen doen. Ook de betaling mag aan deze woonplaats geschieden (*RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie immobilière*, nr. 127);

– de mededeling dat bij gebrek aan betaling beslag zal worden gelegd op de onroerende goederen van de schuldenaar. Deze goederen hoeven niet te worden aangeduid. Zo'n aanduiding naar het bepaalde in artikel 1568, 2° is evenwel noodzakelijk indien men het bevel wil laten overschrijven. Deze overschrijving is facultatief. Het verzuim de goederen overeenkomstig artikel 1568, 2° te omschrijven heeft derhalve niet de nietigheid van het bevel tot gevolg (Luik 28 juni 1984, *Jur. Liège* 1984, 473; *Beslagr.* Hoei 6 februari 1984, *Pas.* 1984, III, 56);

– de naam, de voornamen, het beroep, de woonplaats, de plaats en datum van geboorte van de schuldenaar. Dit is dus een aanvulling van artikel 43, 3° die klaarblijkelijk enkel bedoeld is om de overschrijving door de hypotheekbewaarder mogelijk te maken. Een materiële vergissing in deze vermeldingen heeft niet van rechtswege de nietigheid tot gevolg (zie *Rép.not.*, “La saisie immobilière”, nr. 244);

– de mogelijkheid voor de beslagene om aan de beslagrechter een aanbod tot koop uit de hand ter kennis te brengen (art. 1564, zesde lid).

871 De geldigheidsduur van het bevel is 6 maanden. Binnen deze termijn moet het bevel gevolgd worden door een beslag. De betekening van het beslagexploot, niet de overschrijving ervan moet binnen die termijn van 6 maanden plaatsvinden. Gebeurt ze niet, dan houdt het bevel “van rechtswege op gevolg te hebben”. De schuldeiser zal in dat geval opnieuw een bevel moeten betekenen.

Aangezien deze termijn niet de openbare orde raakt en enkel in het belang van de debiteur is ingesteld, kan deze de schuldeiser vrijstellen van de verplichting om opnieuw een bevel te betekenen.

De geldigheidstermijn wordt in bepaalde gevallen geschorst (art. 1567; zie verder, nr. 875).

Na het verstrijken van deze termijn kan het bevel niet meer gelden als eerste noodzakelijke handeling in de uitwinningprocedure. Dit is niet anders wanneer de uitwinning plaatsheeft op goederen die niet aan de debiteur toebehoren. Ook de derde-bezitter zal het verstrijken van de geldigheidsduur van het bevel aan de schuldeiser kunnen tegenwerpen (Cass. fr. 31 januari 1990, *D.* 1990, IR, 55). Het bevel behoudt echter zijn geldigheid *inter partes* m.b.t. de overige gevolgen (*Rép.not.*, “La saisie immobilière”, nr. 250).

Het bevel kan worden overgeschreven op het hypotheekkantoor, op voorwaarde dat het de eerderevermelde gegevens bevat. De overschrijving is mogelijk zolang de geldigheidsduur van het bevel (6 maanden behoudens schorsing) niet is verstreken. De overschrijving geldt voor een termijn van 6 maanden (art. 1565).

Is het bevel overgeschreven dan wordt de beschikkingsbevoegdheid van de beslagene nog verder beperkt (zie verder, nr. 878).

2. Gevolgen

872 Het bevel is niet alleen een noodzakelijke voorafgaande formaliteit in het kader van de executie; zij heeft ook een aantal materieel rechtelijke gevolgen:

- het bevel geldt als ingebrekestelling;
- het bevel stuit de verjaring (art. 2244 BW);
- het bevel beperkt de verhuurbevoegdheid van de debiteur: huurcontracten voor langer dan 9 jaar en kwijtingen van ten minste 3 jaar huur zijn niet tegenwerpelijk aan de schuldeiser die het bevel heeft doen betekenen, al werd het niet overgeschreven (art. 1575 *in fine*).

Die regel komt ook ten goede aan de andere volgens die bepaling “beschermde” personen (zie verder, nr. 910). Over de juiste draagwijdte van deze niet-tegenwerpelijkheid bestaat geen eensgezindheid. Veelal wordt – onder verwijzing naar het vroegere recht – geleerd dat de overeenkomst niet wordt ingekort, maar dat zij in haar geheel niet-tegenwerpelijk is aan de schuldeiser (W. VAN STEEN, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 32; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie immobilière*, nr. 176. Vgl. art. 25, derde lid wet van 15 augustus 1854). Volgens een andere strekking gaat het zoals bij de toepassing van artikel 1 Hyp.W. om een verkorting van de duur van de overeenkomst (D. CHABOT-LEONARD, *Saisies conservatoires et saisies exécutions*, 369; Y. MERCHIERS, “De tegenwerpelijkheid van huurcontracten”, *TPR* 1983, (197), 206, nr. 8). Deze opvatting verdient de voorkeur (zie hierover ook H. DE PAGE, *Traité*, IV, nrs. 493 e.v.);

– is het bevel overgeschreven dan wordt de beschikkingsbevoegdheid van de beslagene nog verder beperkt. Zoals geldt voor het beslag, zal een naar het tijdstip van de overschrijving van het bevel, niet overgeschreven overdracht aan de vervolgende schuldeiser niet tegenwerpelijk zijn (zie verder, nrs. 905 en 910).

3. Verzet

a. Algemeen

873 De schuldenaar kan de rechtsgeldigheid van het bevel echter aanvechten voor de beslagrechter die geadieerd wordt bij dagvaarding. Vier soorten van grieven kunnen worden geuit: 1) vormgebreken waarmee het bevel behept zou zijn; 2) gebreken van de titel zelf; 3) wanneer het bevel plaatsvindt krachtens een notariële akte: het formuleren van een verzoek tot uitsstel (art. 1244 BW). In dat geval moet op straffe van verval de vordering binnen 15 dagen worden ingesteld (art. 1334; zie verder, nr. 874); 4) wanneer het bevel is overgeschreven en de waarde van de goederen het bedrag van de schuldvorde-

ring overtreft, kan de beperking van de vervolging worden gevraagd tot een aantal van deze goederen (art. 1565; zie verder, nr. 877). Het bevel wordt ook geschorst uit hoofde van een procedure van collectieve schuldenregeling (art. 1567, tweede lid).

b. Uitstel van betaling

874 Vindt de tenuitvoerlegging plaats krachtens een notariële akte dan kan de debiteur aan de beslagrechter respijttermijnen vragen. Dit verzoek moet op straffe van verval worden ingediend binnen 15 dagen na de betekening van het bevel (art. 1334; zie boven, nr. 78). Een dergelijke aanvraag kan niet meer worden gedaan wanneer de debiteur overeenkomstig artikel 1582 door de notaris die de verkoopsvoorwaarden heeft opgemaakt, is aangevaard om bij hem de geschillen omtrent die verkoopsvoorwaarden aan te brengen (Cass. 13 juni 1985, *Arr.Cass.* 1984-85, nr. 624, *RW* 1986-87, 193, *JT* 1985, 592 en *Rev.not.b.* 1986, 116).

De termijn van 15 dagen is een vervaltermijn en kan door de beslagrechter niet worden verlengd.

De beslagene komt nog voor respijt in aanmerking ook na een mislukte poging tot minnelijke schikking krachtens artikel 59 WHK (*Rép.not.*, “La saisie immobilière”, nr. 230).

Een verlenging van een vervaltermijn is echter wel mogelijk wanneer de partij tegen wie de termijn loopt, het bewijs levert dat hij die door overmacht – dus buiten eigen toedoen – niet heeft kunnen naleven (vgl. A. VAN OEVELEN, “Bevrijdende verjaring en vervaltermijnen”, *TPR* 1987, 1832, nr. 71 en de verwijzingen aldaar). Dit zal ook het geval zijn wanneer de debiteur door zijn schuldeisers op het verkeerde been werd gezet, bv. wanneer de tenuitvoerlegging werd stopgezet en nadien zonder enige verwittiging is hernomen (Beslagr. Dinant 13 december 1985, *Jur.Liège* 1986, 154 en *Rev.not.b.* 1986, 437).

Een verzoek tot het verkrijgen van termijnen van respijt kan niet worden ingewilligd wanneer de uitvoering plaatsvindt krachtens een rechterlijke beslissing (Beslagr. Namen 16 juni 1989, *JLMB* 1989, 1291; Beslagr. Namen 12 december 1986, *Rec.gén.enr.not.* 1988, nr. 23544; zie boven, nr. 77). De vordering van de debiteur om de beslechting van een door hem voor de bodemrechter ingestelde tegenvordering af te wachten, komt neer op een verkapt verzoek tot uitstel en kan daarom niet worden ingewilligd (Bergen 25 september 1985, *Rev.not.b.* 1986, 339).

Een verzoek tot het verkrijgen van respijttermijnen moet in het Nederlands gebeuren wanneer het onroerend goed gelegen is in een Nederlandstalige gemeente in het arrondissement Brussel (Beslagr. Brussel 6 juli 2006, *JLMB* 2006, 545).

c. Gevolgen van het verzet

875 Wat de gevolgen van het verzet tegen het bevel betreft, moet een onderscheid worden gemaakt naargelang de grieven betrekking hebben op de regelmatigheid van het bevel, dan wel op het recht zelf van de schuldeiser, nl. het aanvechten van de titel of een verzoek tot uitstel.

In de eerste hypothese – het aanvechten van de formele geldigheid van het bevel – wordt de geldigheidsduur van het bevel niet geschorst.

In de tweede hypothese is dit wel het geval (art. 1567). Het aanvechten van de titel of een verzoek tot respijt schorsen dus de gevolgen van het bevel (Beslagr. Hoei 16 juni 1986, *Jur.Liège* 1986, 505).

Is het bevel overgeschreven en dreigt de geldigheidsduur van de overschrijving te verstrijken, dan moet worden gedacht aan een vernieuwing van de overschrijving.

Dit alles neemt niet weg dat het de schuldeiser – op eigen risico – is toegestaan om niettegenstaande het verzet de tenuitvoerlegging voort te zetten. Het verzet tegen het bevel heeft immers geen schorsende werking (Chr. ENGELS, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 160, nr. 210; *Rép.not.*, “La saisie immobilière”, nr. 267; Luik 28 juni 1984, *Jur.Liège* 1984, 541; Beslagr. Hoei 16 juni 1986, *Jur.Liège* 1986, 505).

4. Overschrijving van het bevel

a. Begrip

876 Het bevel kan worden overgeschreven op het hypotheekkantoor. Deze overschrijving is facultatief. Zij is mogelijk zolang de geldigheidsduur van het bevel (6 maanden, behoudens schorsing) zelf niet is verstreken. Dat de gevolgen van het bevel worden geschorst, verhindert de overschrijving niet.

Er kunnen meerdere bevelen worden overgeschreven m.b.t. hetzelfde goed.

De overschrijving geldt voor een termijn van 6 maanden (art. 1565). De werking van de overschrijving neemt evenwel voor die termijn een einde wanneer de geldigheidsduur van het bevel verstreken is.

De geldigheidsduur van de overschrijving is vatbaar voor vernieuwing met een nieuwe termijn van 6 maanden. Wordt eerst na het verstrijken van de eerste periode die vernieuwing gevraagd, dan sorteert zij uiteraard enkel effect vanaf haar dagtekening. Het is dus mogelijk een vernieuwing van de overschrijving te vragen na het verstrijken van de eerste termijn, zonder dat het nodig is opnieuw een bevel te betekenen. Het bevel zelf moet echter nog geldig zijn.

De vernieuwing wordt gevraagd aan de hypotheekbewaarder bij verzoekschrift opgemaakt in twee exemplaren en ondertekend door een advocaat of gerechtsdeurwaarder. Het verzoekschrift bevat de nauwkeurige aanduiding van de te vernieuwen overschrijving en van de reden van de schorsing (zie art. 1567). Vernieuwing van de overschrijving is overbodig wanneer tijdig het beslag is gelegd.

b. Beperking van de vervolging

877 Indien de waarde van de in de overschrijving aangewezen goederen meer dan toereikend is om de schuld te voldoen, kan de schuldenaar vragen dat de gevolgen van de overschrijving worden beperkt (art. 1565, tweede lid). Hij doet dat bij dagvaarding voor de beslagrechter in wiens rechtsgebied de onroerende goederen met het grootste gezamenlijk kadastraal inkomen gelegen zijn. De beschikking is niet vatbaar voor verzet of hoger beroep.

Voor een toepassingsgeval waarbij een solidaire medeschuldenaar op artikel 1565 een beroep doet: Beslagr. Hoei 25 april 1983, *Jur.Liège* 1983, 311.

Een dergelijk verzoek is niet meer mogelijk na de overschrijving van het beslagexploot (in die zin V. VAN HERREWEGHE, *a.w.*, 130, nr. 530; *Rép.not.*, "La saisie immobilière", nr. 261).

In geen geval gaat het hier om een geschil omtrent de verkoopvoorwaarden die de schuldenaar nog bij de notaris zou kunnen aanbrengen binnen acht dagen na de aanmaning bedoeld in artikel 1582 (Cass. 6 mei 1983, *Arr.Cass.* 1982-83, 1110, nr. 495, *RW* 1983-84, 2166, *T.Not.* 1984, 165, *JT* 1985, 143 en *Rec.gén.enr.not.* 1984, nr. 23.050).

c. Gevolgen

878 Door de overschrijving van het bevel wordt de beschikkingsbevoegdheid van de beslagene verder beperkt. Vanaf dat ogenblik is een aantal rechtshandelingen die hij m.b.t. deze goederen zou verrichten, niet meer tegenwerpelijk. Deze gevolgen komen in grote mate overeen met die welke voortvloeien uit de overschrijving van het beslag en zullen aldaar worden besproken (zie verder, nrs. 905 e.v.).

C. BESLAG

1. Algemeen

879 Slechts na verloop van 15 dagen na het bevel kan tot uitvoerend beslag worden overgegaan (art. 1566). Aan de debiteur wordt zodoende nog enige tijd gegund om hem de mogelijkheid te bieden zijn verbintenissen na te komen. Een beslag vóór het verstrijken van die termijn is nietig (art. 1622). Is

deze wachtermijn niet in acht genomen, dan moet de schuldeiser opnieuw beslag leggen.

Anderzijds mag de debiteur niet te lang in het ongewisse gelaten worden. Vandaar dat de eis wordt gesteld dat het bevel binnen 6 maanden gevolgd wordt door een exploit van beslaglegging. Is deze termijn verstreken, dan houdt het bevel van rechtswege op enig gevolg te hebben, zodat de schuldeiser een nieuw bevel moet betekenen.

Het staat aan de beslagrechter de naleving van deze termijnen te controleren en te sanctioneren wanneer hij oordeelt over het verzoek tot aanstelling van de notaris.

880 Het beslag wordt gelegd bij een deurwaardersexploot dat krachtens artikel 1568 benevens de gewone vermeldingen (art. 43 en 1389) nog de volgende gegevens moet bevatten:

- de vermelding van de uitvoerbare titel (zie ook art. 1389, 3°);
- de aanduiding van de in beslag genomen goederen: de gemeente, de straat of het gehucht, de aard en de oppervlakte van ieder perceel (zie nader art. 141 Hyp.W.);
- de vermelding van de bevoegde beslagrechter (zie ook art. 862, § 1, 4° en art. 1622);
- de mogelijkheid voor de beslagene om binnen acht dagen na de betekening van het beslagexploot aan de beslagrechter een aanbod tot koop uit de hand ter kennis te brengen (art. 1568, 4°);
- de aanduiding van de identiteit van de beslagene overeenkomstig de artikelen 139 en 140 Hyp.W.

881 Het is de taak van de beslagrechter wanneer hij kennisneemt van het verzoekschrift bedoeld in artikel 1580 om de regelmatigheid van de procedure te controleren. De vermeldingen van artikel 1568 zijn voorgeschreven op straffe van nietigheid (art. 1622). Wat de aanwijzing van de bevoegde rechter betreft (art. 1568, 3°), gaat het om een absolute nietigheid (art. 862, § 1, 4°). De schuldeiser zal dus gebeurlijk opnieuw een beslagexploot moeten betekenen om vervolgens de indeplaatsstelling te moeten vragen.

Een meer aangepaste sanctie m.b.t. de naleving van artikel 1568, 1° en 3° bestaat erin dat de beslagrechter het beslagexploot niet nietig verklaart, maar beslist dat de rechtspleging geen voortgang kan vinden totdat opnieuw een rechtsgeldig beslagexploot wordt betekend. Op die manier wordt het normdoel van die wettelijke voorschriften bereikt (art. 867).

2. Verzet

882 De beslagene kan ook in verzet komen tegen het beslag. Hierbij kan hij grieven doen gelden die betrekking hebben op de rechtspleging of op de titel.

Dit verzet heeft in beginsel geen schorsende werking (bv. Beslagr. Brussel 14 februari 2008, *JLMB* 2009, 558).

3. Overschrijving van het beslag

883 Het beslagexploot moet uiterlijk binnen 15 dagen worden overgeschreven op het hypotheekkantoor waar de goederen zijn gelegen (art. 1569). Deze publiciteit is verplicht. Verzuim heeft de nietigheid van het beslag tot gevolg (art. 1622).

Het beslag mag zoals gezegd, worden betekend tot op de laatste dag van de termijn van 6 maanden gedurende welke het bevel geldt. Voor de overschrijving beschikt de executant nog over 15 dagen.

De onbeschikbaarheid die het gevolg is van de overschrijving van het bevel, blijft dus ononderbroken bestaan voor zover de overschrijving van het beslag binnen 15 dagen plaatsvindt en de geldigheidsduur van de overschrijving van het bevel intussen nog niet verstreken is.

Als dagtekening van de overschrijving geldt de datum van afgifte van het exploot (art. 1570). Voor het overige zijn de regels uit het hypotheekrecht van toepassing (verslag VAN REEPINGHEN, 575). Dit betekent dat wanneer twee exploten op dezelfde dag worden aangeboden, de voorrang wordt bepaald naar de volgorde van hun neerlegging (art. 123 Hyp.W.). Indien er een gelijktijdige aanbidding plaatsvindt, wordt de voorkeur gegeven aan de oudste titel en subsidiair aan de vervolgende partij wier schuldvordering in hoofdsom de belangrijkste is (Chr. ENGELS, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 171, nr. 220).

De overschrijving geldt voor een termijn van 3 jaar. Deze termijn gaat in vanaf het tijdstip van de aanbidding ter overschrijving. Zijn binnen deze termijn de goederen niet verkocht of is van de toewijzing geen kantmelding gedaan (art. 1598 *in fine*), dan houdt het beslag van rechtswege op enig gevolg te hebben (Beslagr. Hoei 21 juni 1983, *Pas.* 1984, III, 11).

Deze termijn kan echter worden verlengd ("vernieuwd"), op een verzoekschrift gericht aan de hypotheekbewaarder (zie art. 1569 *in fine*).

Wat nu indien de toewijzing plaatsvond binnen de geldigheidstermijn van de overschrijving van het beslag, maar deze toewijzing na het verstrijken van die termijn op de kant van de overschrijving werd vermeld? Heeft de overschrijving van de termijn de nietigheid van de toewijzing tot gevolg? Neen, antwoordt het Hof van Cassatie. Het in artikel 1598, laatste lid bedoelde vormvereiste, waarvan de vervulling ten laste valt van de hypotheekbewaarder en niet van de beslaglegger, is niet aan een termijn verbonden (Cass. 11 februari 1999, *RW* 1999-2000, 561 en *Rev.not.b.* 1999, 301 met noot LEDOUX).

Over de weigering van de hypotheekbewaarder de overschrijving te verrichten: artikelen 1570 en 1571.

884 De overschrijving van het beslagexploot heeft tot gevolg dat een aantal rechtshandelingen m.b.t. het beslagen goed voortaan niet meer tegenwerpelijk zijn aan de beslaglegger en andere categorieën van beschermde personen. Deze problematiek zal worden besproken bij de onbeschikbaarheid (zie verder, nrs. 905 e.v.).

D. VERZOEKSCRIFT EN DE BESCHIKKING TOT AANSTELLING NOTARIS

1. Algemeen

885 Uiteindelijk wordt bij verzoekschrift aan de beslagrechter de aanstelling gevraagd van een notaris die belast wordt met de veiling of de verkoop uit de hand van de in beslag genomen goederen en met de verrichtingen van rangregeling.

Voor de wet van 5 juli 1998 kon deze beschikking enkel een notaris gelasten met de openbare verkoop. Een onderhandse verkoop was niet uitgesloten, maar was enkel mogelijk met de medewerking van al de partijen (zie verder, nr. 944). Thans voorziet de wet, zoals bij uitvoerend beslag op roerend goed, in de mogelijkheid tot een verkoop uit de hand. Een dergelijke verkoop wordt beheerst door de artikelen 1580bis en 1580ter. Deze wijze van verkoop wordt verderop afzonderlijk besproken (zie verder, nr. 915 e.v.). De uiteenzetting hierna is vooral toegespitst op de beschikking tot aanstelling van de notaris die belast wordt met een veilingkoop.

886 De beslagrechter moet nagaan of de schuldeiser beschikt over een uitvoerbare titel voor een vaststaande en zekere schuld en/of de opgelegde procedurevoorschriften werden nageleefd (bv. Brussel 10 februari 1998, *JT* 1998, 578; Gent 24 augustus 1984, *T.Not.* 1984, 354; Rb. Verviers 4 mei 1995, *Rev.not.b.* 1997, 312). De beslagrechter onderzoekt de vordering (art. 1028), d.w.z.: hij onderzoekt de regelmatigheid en de rechtmatigheid van de procedure aan de hand van de exploten van bevel en beslag, van de uitvoerbare titel en van de eigendomstitels i.v.m. de in beslag genomen goederen.

Deze rechterlijke controle ontslaat de notaris nochtans niet van zijn eigen verantwoordelijkheid ter zake.

Het verzoekschrift moet voldoen aan de vereisten van artikel 1026. Teneinde de beoogde controle mogelijk te maken, moeten de originelen worden neergelegd van de exploten van bevel en beslag (met vermelding van de overschrijving), de titel krachtens welke de procedure wordt gevoerd en uittreksels uit de kadastrale legger. Ofschoon dit door de wet niet is voorgeschreven, verdient het aanbeveling om ook het hypothecair getuigschrift over

te leggen (vgl. art. 1430 *in fine*). Indien nodig kan de beslagrechter de verzoeker in raadkamer oproepen (art. 1028).

De aanstelling van de notaris is ook mogelijk bij conclusie als tegeneis in het geding dat tussen de beslagene en de beslaglegger gerezen is (bv. naar aanleiding van een verzet tegen het beslag). Tegen deze wijze van rechtsingang bestaan geen bezwaren nu door het tegensprekelijk karakter de belangen van de beslagene rechtstreeks worden beschermd (Luik 30 juni 2005, *JT* 2006, 96; Beslagr. Hasselt 28 november 1995, *T.Not.* 1996, 252). Tegen deze beschikking is dan weliswaar geen derdenverzet mogelijk, maar enkel hoger beroep.

887 De bevoegde rechter is die van het arrondissement waar het goed gelegen is. Worden tegelijkertijd verschillende onroerende goederen uitgewonnen die zich in onderscheiden arrondissementen bevinden, dan heeft de schuldeiser de keuze tussen een der door artikel 633 aangewezen rechters die dan krachtens de samenhang voor het geheel bevoegd is (Beslagr. Hoi 28 april 1983, *Pas.* 1984, III, 2 en *Rec.gén.enr.not.* 1986, nr. 23.263; Beslagr. Charleroi 11 september 1974, *Rec.gén.enr.not.* 1975, nr. 21.908).

Van samenhang is echter geen sprake meer wanneer de executant inmiddels opheffing heeft verleend van het beslag op de goederen gelegen binnen het rechtsgebied van de geadieerde rechter (Arrondrb. Charleroi 11 februari 1986, *JT* 1987, 161). De beslagrechter zal in zijn beschikking verschillende notarissen aanstellen voor de veiling in de diverse arrondissementen, maar een van hen belasten met de rangregeling.

888 Artikel 1580 bepaalt dat het verzoekschrift moet worden ingediend binnen één maand na de overschrijving van het beslag. Algemeen wordt aangenomen dat het naleven van deze termijn niet op straffe van nietigheid is voorgeschreven (Gent 30 juni 1983, *T.Not.* 1983, 270 met noot DE VROE; Beslagr. Brussel 12 november 1987, *Rev.not.b.* 1988, 305). Wel zullen, wanneer de beslaglegger talmt, andere schuldeisers de indeplaatsstelling kunnen vorderen (zie verder, nr. 980). Ook zou de beslagene ex artikel 1498 de opheffing van het beslag kunnen nastreven (verslag VAN REEPINGHEN, I, 578).

889 De keuze van de notaris komt uitsluitend toe aan de beslagrechter (Chr. ENGELS, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 207, nr. 282; *Rép.not.*, "La saisie immobilière", nr. 336; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie immobilière*, nr. 198. Bv. Beslagr. Charleroi 12 maart 1996, *JLMB* 1996, 1262).

Het vorenstaande sluit niet uit dat de verzoeker een voorstel doet.

De beslagene kan de keuze van de notaris aanvechten door middel van derdenverzet, al kan zo'n verzet onder omstandigheden tergend zijn (zie verder, nr. 891).

Een v e r v a n g i n g kan zich opdringen wanneer de onpartijdigheid van de notaris in vraag wordt gesteld (Beslagr. Namen 6 november 1992, *Rev.not.b.* 1994, 250 met noot D. STERCKX: een schijn van partijdigheid volstaat; Beslagr. Brussel 22 april 1996, *Rev.not.b.* 1996, 284 met noot D.S. en *JT* 1996, 585. Zie ook P. TAELEMAN, “De notaris op de schopstoel”, *RW* 1997-98, (1188) 1189-1192). Dit mag echter niet lichtvaardig worden aangenomen. De notaris moet immers geacht worden op te treden als een neutraal bewindvoerder die bovendien als openbaar ambtenaar de waarborgen van onpartijdigheid en onafhankelijkheid biedt (Brussel 11 mei 1994, *Rev.not.b.* 1996, 357, *Res Jur.Imm.* 1995, 107 en *Act.dr.* 1996, 325: toekenning van schadevergoeding aan de notaris; Luik 1 oktober 1998, *Rev.not.b.* 1999, 123, *JLMB* 1999, 435 en *RRD* 1998, 449. Zie ook E. DIRIX, “De bewindvoerder in het insolventierecht” in *Liber amicorum W. van Gerven*, 2000, 521 e.v.; zie ook hoger, nr. 132).

De uitgifte van de beschikking wordt de benoemde notaris ter hand gesteld binnen 15 dagen tegen eenvoudig ontvangstbewijs (art. 1581, eerste lid). Er moet geen neerleggingsakte worden opgemaakt. In de praktijk ontvangt de notaris een kopie van de beschikking door toedoen van de schuldeiser en blijft artikel 1581 dode letter (D. MICHELS, “Actuele problemen inzake onroerend beslag” in *Beslag- en executierecht. Naar een collectief beslagrecht*, Antwerpen, 2001, 81, nr. 25).

De griffier doet melding van de naam van de aangewezen notaris op het beslagbericht (art. 1581, derde lid, ingevoerd door de wet van 29 mei 2000 waarvan de inwerkingtreding door de Koning zal worden bepaald).

Kan de notaris om welke reden ook zijn ambt niet verlenen (bv. wegens ziekte, schorsing), dan kan aan de beslagrechter bij verzoekschrift worden gevraagd dat in zijn vervanging zou worden voorzien (art. 1581, tweede lid). De termijn van 6 maanden van artikel 1587 begint dan opnieuw te lopen vanaf de datum van deze beschikking.

Voor het geval van de o p v o l g i n g geeft het nieuwe artikel 54, tweede lid wet notarisambt de oplossing. De in opvolging benoemde notaris wordt van rechtswege belast met de gerechtelijke opdrachten van zijn voorganger, onverminderd het recht van een betrokken partij of van de procureur des Konings, een andere notaris te laten aanstellen.

890 Vanaf de beschikking kunnen het overlijden of de verandering van staat van de vervolgende partij of van de beslagene geen invloed meer uitoefenen op het verder verloop van de uitwinning (art. 1618) (zie verder, nr. 972).

2. Rechtsmiddelen

891 Tegen de beschikking waarbij de notaris wordt benoemd, staat hoger beroep open voor de verzoekende partij en voor de tussengekomen partijen

(Cass. 29 juni 1987, *Arr.Cass.* 1986-87, nr. 655 en *Pas.* 1987, I, 1331). Dit beroep moet worden ingesteld binnen één maand na de kennisgeving (art. 1031).

De rechten van de beslagene – als hij niet is tussengekomen – worden gewaarborgd door de mogelijkheid van derdenverzet tegen de beschikking van de beslagrechter (Bergen 25 september 1985, *Rev.not.b.* 1986, 339; Beslagr. Doornik 15 januari 1988, *JLMB* 1988, 823). Dit wordt gedaan bij dagvaarding van alle partijen voor de beslagrechter en zulks binnen één maand na de betekening van de beschikking (Cass. 17 april 1989, *Arr.Cass.* 1989-90, nr. 460, *RW* 1990-91, 97 en *JLMB* 1989, 856). Wanneer aan het exploit strekkende tot de aanmaning om kennis te nemen van de verkoopvoorwaarden, een uitgifte van de beschikking is gevoegd, dan wordt die beschikking rechtsgeldig ter kennis gebracht en begint de termijn voor het doen van derdenverzet te lopen (Cass. 17 april 1989, *gecit.*).

Wordt het derdenverzet gedaan na de kantmelding bedoeld in artikel 1584 (zie verder, nr. 939), dan moeten volgens een gedeelte van de rechtspraak al de schuldeisers aan wie het beslag gemeen is geworden, in het geding worden betrokken (Beslagr. Ieper 29 maart 1983, *RW* 1983-84, 1302, *Rev.not.b.* 1985, 110 en *Rec.gén.enr.not.* 1984, nr. 23.048). Door de rechtsleer wordt deze eis niet gesteld (*RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie immobilière*, nr. 201).

Ook andere belanghebbenden (bv. de echtgenoot, mede-eigenaar van het beslagen goed) kunnen derdenverzet doen.

Een hoger beroep door de beslagene tegen de beschikking is niet-ontvankelijk (Bergen 14 juni 1984, *JT* 1985, 149).

De notaris geldt niet als “partij” in de procedure die tot de beschikking aanleiding gaf (bv. Beslagr. Brussel 12 oktober 1999, *RW* 2000-01, 1609). Hij moet dus niet op straffe van niet-toelaatbaarheid mee worden gedagvaard (Luik 1 november 1998, *t.a.p.*). Wel is het van praktisch belang dat hij in kennis wordt gesteld van het verzet.

892 De beslagene kan grieven doen gelden zowel betreffende de regelmatigheid van de procedure, als betreffende de titel zelf. Aldus kan betwisting rijzen over de uitvoerbaarheid van de titel van de schuldeiser (Gent 24 augustus 1984, *T.Not.* 1983, 354: notariële hypotheekakte m.b.t. een lening die niet in een authentieke vorm werd vastgelegd; Beslagr. Antwerpen 11 april 1988, *Pas.* 1988, III, 99: onderhandse akte tot wijziging van authentieke akte), over het “zekere” en “vaststaande” karakter van de schuldvordering (Bergen 5 mei 1978, *Pas.* 1978, II, 95 en *JT* 1978, 526: het moet gaan over een ernstige betwisting; zie boven, nr. 71) of over de actualiteit van de titel (zie boven, nr. 535).

De beslagrechter moet echter enkel nagaan of de schuldeiser over een titel beschikt voor een zekere, vaststaande en opeisbare schuldvordering en/of de procedurevoorschriften werden nageleefd (Gent 24 augustus 1984, *t.a.p.*). In de regel kan de debiteur geen bezwaren doen gelden m.b.t. de keuze van de notaris. Een verzet dat uitsluitend hierop betrekking zou hebben, zal veelal tergend en roekeloos zijn (Chr. ENGELS, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 207, nr. 283. Bv. Brussel 11 mei 1994, *t.a.p.*; Beslagr. Brugge 22 oktober 1985, *T.Not.* 1986, 60 en *Rec.gén.enr.not.* 1986, 329, nr. 23.364; zie boven, nr. 889).

893 De wet legt niet de verplichting op de beschikking ter kennis te brengen aan de beslagene. De betekening van de beschikking is echter aangewezen ten einde de termijn te doen ingaan voor het derdenverzet, nl. één maand na de kennisgeving (art. 1034). Op deze wijze kan worden verhinderd dat de beslagene te elfder ure nog chicanes zou opwerpen omtrent de rechtmatigheid van het beslag waardoor de tenuitvoerlegging kan worden lamgelegd.

Hoewel luidens artikel 1622 de nietigheid van handelingen verricht voor de toewijzing niet meer kan worden te berde gebracht na de termijn van 8 dagen na de aanmaning om kennis te nemen van de verkoopsvoorwaarden (art. 1582; zie verder, nr. 929), ontnemt die bepaling niet de mogelijkheid aan de beslagene om bij wege van derdenverzet tegen de beschikking, grieven te doen gelden die de uitvoerbare titel zelf betreffen (zie verder, nr. 978). Die mogelijkheid wordt hem eerst ontnomen wanneer de termijn om derdenverzet te doen tegen de beschikking gegeven ex artikel 1580 is verstreken.

De vervaltermijn van artikel 1622 is hierop evenmin van toepassing. In een gegeven geval werd de beschikking ex artikel 1580 Ger.W. aan de beslagene pas betekend samen met de aanmaning om kennis te nemen van de verkoopsvoorwaarden. De beslagene tekent derdenverzet aan binnen de termijn van 1 maand, maar buiten de termijn van 8 dagen; hij voert aan dat de beschikking nietig is. Het hof van beroep te Antwerpen verklaart zijn vordering ongegrond omdat de nietigheid betrekking heeft op onregelmatigheden die gesitueerd zijn vóór de toewijzing en die dus binnen de termijn van 8 dagen na de aanmaning hadden moeten worden opgeworpen. Dit arrest wordt gecasseerd. Rechtsmiddelen zijn enkel onderworpen aan de door het Gerechtelijk Wetboek voor het instellen ervan bepaalde termijnen en niet aan de vervaltermijn van artikel 1622, tweede lid (Cass. 4 oktober 2007, *RW* 2008-09, 1599; zie verder nr. 976).

Een beschikking op derdenverzet tegen de aanstelling van de notaris of tegen de verlenging van de termijn voor de toewijzing, maken geen uitspraak uit over een zwaarigheid omtrent de tenuitvoerlegging in de zin van artikel 1624, tweede lid, 2° waartegen geen hoger beroep openstaat. Een cassatieberoep is bijgevolg niet ontvankelijk (Cass. 20 oktober 2005, www.juridat.be).

De aanmaning om kennis te nemen van de verkoopvoorwaarden zoals bepaald in artikel 1582, doet deze termijn niet lopen (Gent 11 oktober 1974, *T.Not.* 1975, 13 en *Rec.gén.enr.not.* 1976, nr. 21.995, 25 met noot). Wanneer aan het exploitatiedat strekt tot die aanmaning een uitgifte van de beschikking is gevoegd, dan wordt die beschikking rechtsgeldig ter kennis gebracht (Cass. 17 april 1989, *Arr.Cass.* 1989-90, 940, nr. 460, *RW* 1990-91, 97 en *JLMB* 1989, 856. Zie ook *Beslagr.* Doornik 9 november 1984, *JT* 1985, 149; *Beslagr.* Ieper 29 maart 1983, *RW* 1983-84, 1302 en *Rev.not.b.* 1985, 110 met noot LEDOUX).

Betwisting bestaat ook over de vraag wie het initiatief tot de betekening kan nemen. Terecht wordt hiertegen door de annotator ingebracht dat de notaris door zijn aanstelling rechtens bevoegd is alle handelingen te stellen die nodig zijn om het verder verloop van de uitwinning veilig te stellen (bv. Brussel 6 juni 1996, *Rev.not.b.* 1997, 497 met noot LEDOUX. Zie ook *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie immobilière*, nr. 205).

894 Het verzet heeft geen schorsende werking. Wel kan de beslagrechter op grond van artikel 1127 de tenuitvoerlegging van de bestreden beschikking opschorten (*Rép.not.*, “*La saisie immobilière*”, nr. 343).

§ 3. Gevolgen

A. ALGEMEEN

895 Het beslag heeft geen eigendomsoverdracht tot gevolg. De beslaglegger heeft enkel het recht het goed te doen verkopen. De beslagene wordt evenmin ontzet uit zijn bezitsrechten. Wel wordt de uitoefening van het eigendomsrecht beperkt met het oog op de uiteindelijke vereffening. Het gaat om een doelgebonden bevoegdheid. Er is in feite een splitsing van het eigendomsrecht: de beslagene is nog wel de juridische eigenaar, hij oefent die eigendomsrechten echter niet meer uit in het eigen belang, maar uitsluitend in het belang van de schuldeisers. In die zin bestempelt artikel 1572 de beslagene als een gerechtelijk sekwesteer.

De beslagene mag niets meer ondernemen wat de beoogde vereffening zou kunnen bemoeilijken. Zoals eerder uiteengezet, verkrijgt de beslaglegger het recht om het goed van zijn debiteur over te dragen op de koper in de toestand waarin het zich bevindt op het tijdstip van het beslag (zie boven, nr. 51 en verder, nr. 965). Aldus mag de beslagene niet meer over het goed beschikken: het vervreemden of met hypotheek bezwaren. Deze bevoegdheidsbeperkingen zijn echter relatief: zij zien enkel op de beslaglegger, de koper en enkele andere beschermde schuldeisers (zie boven, nr. 28 e.v. en verder, nr. 906).

Deze gevolgen treden in vanaf de betekening van het beslagexploot. Aangezien echter inzake onroerende goederen met het oog op de derdenbescherming publiciteitsvoorschriften de regel zijn, wordt voor de verhouding tot de derden die beschikkingsonbevoegdheid afhankelijk gemaakt van de overschrijving van het beslag.

B. GEVOLGEN VAN HET BESLAG

1. De beslagene als sekwester

896 Is het goed niet verhuurd, dan blijft de beslagene tot bij de verkoop in het bezit als gerechtelijk sekwester (art. 1572). Hij moet voor het goed zorgen als een zorgvuldig huisvader (vgl. art. 1962 BW). Hij mag geen beschadigingen aanrichten, op straffe van schadevergoeding (art. 1574).

Artikel 1574 verbiedt ook iedere houtkap. Deze bepaling wordt zo uitgelegd dat dit verbod niet de houtkap treft die onder een normaal beheer valt. De opbrengst valt echter onder het beslag (art. 1573).

Wat staat er te gebeuren indien de beslagene aan die verplichting tekortschiet of wanneer hij op enige andere wijze obstructie voert (bv. door te weigeren om de bezichtiging toe te staan)? Vóór de wet van 18 mei 1998 tot wijziging van artikel 1580 moest de schuldeiser, de beslagene overeenkomstig artikel 1395 dagvaarden voor de beslagrechter met het oog op het nemen van passende maatregelen. Het gaat hier om zwarigheden bij de tenuitvoerlegging waarvoor de beslagrechter bevoegd is (art. 1498). Aanvaard werd dat ook de notaris hiertoe zelf het initiatief kon nemen (Gent 8 september 1983, *RW* 1983-84, 1222 met noot ENGELS). Tegen de beschikking van de beslagrechter staat geen rechtsmiddel open (art. 1572, derde lid). De kosten van een dergelijke procedure en van de maatregelen moeten beschouwd worden als kosten van vervolging, als bedoeld in artikel 1597 die bij voorrang uit de prijs van de verkoop zullen worden betaald (zie verder, nr. 970). De opgelegde maatregelen kunnen betrekking hebben op de bepaling van de modaliteiten van de bezichtiging (bv. Brussel 9 januari 1974, *T.Not.* 1974, 136), de afgifte van sleutels, de verandering van sloten, het verkrijgen van de machtiging om met de hulp van een slotenmaker het goed te betreden, een beroep te doen op de openbare macht, het verbod op te leggen aan de beslagene of de bewoners aanwezig te zijn op de tijdstippen voor de bezichtiging, de notaris te machtigen om i.g.v. beschadigingen, het pand in een behoorlijke staat te doen stellen met het oog op de verkoop enz. Gebeurlijk kan aan de opgelegde verplichtingen een dwangsom worden verbonden. Uiteindelijk kan ook tot de uitdrijving van de beslagene worden overgegaan en tot de aanstelling van een sekwester (art. 1572, eerste lid. Bv.: Beslagr. Namen 12 juni 1981, *Jur.Liège* 1981, 397 met noot DE LEVAL; Beslagr. Namen 6 februari 1981, *Jur.Liège* 1981, 396; Beslagr. Brussel 7 november 1996, *Rev.not.b.* 1997, 321: ook al werd enkel nog maar beslag gelegd). De derde die aldus als sekwester wordt aangesteld, kan aanspraak maken op een vergoeding (vgl. art. 1962, derde lid BW).

Dergelijke maatregelen, die ingrijpen in het eigendomsrecht van de beslagene, kunnen slechts worden getroffen nadat er problemen zijn gerezen en dus niet louter preventief.

De genoemde wet van 18 mei 1998 heeft voor de notaris deze verplichte weg naar de rechter afgeschaft voor wat betreft de maatregelen die ertoe strekken toegang te verkrijgen tot het in beslag genomen onroerend goed (zie hierover D. MICHIELS en A. WITTESAËLE, "De wettelijke toegangsregeling bij uitvoerend onroerend beslag", *T.Not.* 1998, 544-553; H. MOREAU TAYMANS D'EYPERNON, "L'accès du notaire aux biens immobiliers saisis", *Rev.not.b.* 1998, 664-672). Het nieuwe artikel 1580, derde lid, machtigt de benoemde notaris om in geval van afwezigheid of tegenwerking van de beslagene of bewoner toegang te krijgen tot het goed, met het oog op de naleving der verkoopvoorwaarden en de bezichtiging door belangstellenden. De notaris is dus krachtens de wet van meet af aan bevoegd om zich toegang te verschaffen tot het onroerend goed.

Onder verwijzing naar de parlementaire voorbereiding wordt het toepassingsgebied ruim geïnterpreteerd: alle problemen die ter zake kunnen rijzen (bv. om zich te vergewissen van de bestaande toestand).

Indien nodig kan de notaris een beroep doen op de hulp van de openbare macht die in voorkomend geval wordt bijgestaan door een slotenmaker. Uit de formulering van de wet wordt afgeleid dat de slotenmaker niet zelfstandig mag optreden (op verzoek van de notaris), maar dat een agent van de openbare macht moet tegenwoordig zijn. De tussenkomst van een gerechtsdeurwaarder is niet vereist, maar kan wel nuttig zijn. De kosten komen ten laste van de beslagene. Wanneer de obstructie te wijten is aan een bewoner, kan de beslagene de kosten op hem verhalen (art. 1580, vijfde lid).

Is het goed bewoond door een ander dan de beslagene (bv. een huurder) dan kan de notaris zich enkel toegang verschaffen nadat hij de verkoopvoorwaarden heeft opgesteld. Deze bewoner moet vooraf in kennis worden gesteld van de beschikking en van de bezichtigingsdagen en uren als bepaald in de verkoopvoorwaarden (art. 1580, vierde lid). De notaris kan tot deze kennisgeving overgaan die niet aan bepaalde vormvereisten is onderworpen (bv. Rb. Charleroi 19 januari 1999, *JLMB* 1999, 427). De notaris kan deze bewoner ook aanmanen om kennis te nemen van de verkoopvoorwaarden (zie verder, nr. 930).

2. Huurgelden

a. Principe

897 Onder het beslag vallen zowel de natuurlijke vruchten als de burgerlijke vruchten (huur- en pachtgelden).

De huur- en pachtgelden worden als onroerend beschouwd om samen met de opbrengst van het goed te worden verdeeld. Het gaat om de huurgelden verschuldigd vanaf het tijdstip van de betekening van het beslagexploot tot de definitieve toewijzing. Huurgelden worden geacht van dag tot dag verkregen te worden (art. 586 BW). Deze huurgelden worden door de beslagene als gerechtelijk sekwester ontvangen (bv. Beslagr. Brussel 21 februari 1983, *JT* 1983, 689); hij is tevens rekening verschuldigd. De huurder betaalt in ieder geval rechtsgeldig aan de beslagene-verhuurder zolang in zijn handen geen beslag of verzet is gedaan.

Aangezien de huurgelden als onroerend worden beschouwd, is een beslag onder de huurder door andere schuldeisers niet meer mogelijk. Was op de huurgelden reeds eerder derdenbeslag gelegd, dan houdt dit beslag op uitwerking te hebben (zie boven, nr. 722).

De onroerendmaking geldt enkel voor de huurgelden; niet voor andere schuldvorderingen m.b.t. het goed (bv. schadevergoeding, onteigeningsvergoeding).

b. Verzet door de schuldeisers

898 De schuldeisers kunnen ook “verzet” doen in handen van de huurders en pachters (art. 1576). Het gaat hier om een *vereenvoudigde vorm van derdenbeslag*. Het verzet geschiedt bij exploit waarin aan deze debiteuren wordt betekend dat zij voortaan niet meer mogen betalen aan de beslagene. Deze zijn dan verplicht een verklaring van derde-beslagene af te leggen als bepaald in artikel 1452. Van dat tijdstip af betalen zij niet meer bevrijdend aan de beslagene. Een rechtsgeldige betaling is dan enkel nog mogelijk krachtens bevelschriften tot uitbetaling of door storting in de Deposito- en Consignatiekas.

De sancties van de artikelen 1451 en 1456 zijn voor analogische toepassing vatbaar. Ook de gevolgen van een beslag treden in: de huurvordering wordt onbeschikbaar. Zoals bij derdenbeslag verhindert het verzet dat de huurders zich nog op compensatie beroepen met een tegenvordering die na het verzet is ontstaan.

c. Anticipatieve cessie en kwijting van huurgelden

899 Moeten de schuldeisers zich neerleggen bij een reeds bestaande overdracht van de in de toekomst te vervallen huurgelden? Overwegend wordt terecht verdedigd dat zo'n cessie van toekomstige huurtermijnen slechts uitwerking krijgt tot aan het tijdstip van het beslag. Vanaf dat ogenblik worden de huurgelden als *onroerend beschouwd en verliest de eigenaar de bevoegdheid om er nog over te beschikken* (H. DE PAGE, *Traité*, VII, 531-532, nr. 590. Zie bv. Gent 5 november 1993, *RW* 1993-94, 1029 met noot DIRIX). In dezelfde zin schrijft MIJNSSEN, voor het Nederlandse

recht dat ingevolge deze beschikkingsonbevoegdheid, de cessie van huur- en pachtvorderingen die nog moeten ontstaan na de beslaglegging, niet aan de beslaglegger kunnen worden tegengeworpen (*Materieel beslagrecht*, Zwolle, 56-57. Zie daarentegen HR 15 maart 1940, *NJ* 1940, 848, waarin wordt aangenomen dat, wanneer een verhuurde zaak wordt verkocht, de nieuwe eigenaar gebonden is aan de beschikkingen die door zijn rechtsvoorganger werden getroffen, waaronder de cessie van toekomstige huurtermijnen).

Tegen de hiervoren, in navolging van DE PAGE, verdedigde opvatting kan men opwerpen dat een beslaglegger alleen het recht heeft het goed van zijn debiteur te verkopen in de toestand waarin het zich bevindt op het ogenblik van het beslag. Hij zou de huurverhouding moeten nemen, zoals hij ze aantreft; met dien verstande dat hij een "derde" blijft, zodat de beschikkingen die door de beslagene voordien waren getroffen hem tegenwerpelijk moeten zijn (huurovereenkomst: art. 1743 BW en art. 1 Hyp.W.; cessie: art. 1690 BW; kwijting: art. 1 Hyp.W.). Door de cessie is de huurvordering uit het vermogen van de verhuurder verdwenen; zijn latere beschikkingsonbevoegdheid kan die overdracht niet meer ongedaan maken. Ook een toekomstige schuldvordering is immers vatbaar voor overdracht (zie boven, nr. 719). Indien de voorschriften voor de tegenwerpelijkheid zijn nageleefd, verdwijnt de schuldvordering ook voor de nog niet verschenen huurtermijnen *erga omnes* uit het vermogen van de cedent. Deze regel moet echter genuanceerd worden in die zin dat zo'n overdracht ook voor de toekomst, afhankelijk is van de voorwaarde dat de cedent verder bevoegd blijft om over die vordering te beschikken. Door het beslag op het onroerend goed, neemt zijn beschikkingsbevoegdheid een einde en kan een anticipatieve cessie geen verdere uitwerking krijgen.

900 Op dezelfde wijze moet de tegenwerpelijkheid van een anticipatieve kwijting worden beoordeeld.

Ook hierover bestaat nochtans geen eensgezindheid. Volgens een gedeelte van de rechtsleer moet ook hier toepassing gemaakt worden van de algemene regels inzake de tegenwerpelijkheid van dergelijke kwijtingen. De mate waarin de schuldeisers zich moeten neerleggen bij anticipatieve kwijtingen van huur- en pachtgelden die een vaste dagtekening hebben verkregen voordat het beslag werd gelegd, wordt dan bepaald door artikel 1 Hyp.W. Kwijtingen voor meer dan drie jaar huur zijn slechts tegenwerpelijk na overschrijving (in die zin Cass. 30 november 1854, *Pas.* 1855, I, 51; *Rép.not.*, "La saisie immobilière", nr. 305). Volgens DE PAGE kan evenwel zo'n kwijting geen uitwerking hebben voor huurgelden die vervallen nadat het beslag is gelegd. Een anticipatieve kwijting komt immers overeen met een cessie; in beide gevallen gaat het om een beschikking over toekomstige huurtermijnen. Na het beslag is de verhuurder beschikkingsonbevoegd en is de kwijting niet tegenwerpelijk aan de beslaglegger. De huurder die betaald heeft aan de verhuurder en later door de schuldeisers wordt aangesproken, zal verhaal moeten nemen op de verhuurder op grond van ongerechtvaardigde verrijking (*Traité*, VII, 532, nr. 591).

Zoals een anticipatieve cessie en een anticipatieve kwijting, moet ook een delegatie-overeenkomst m.b.t. een huurvordering worden beoordeeld (J. RONSE, *Delegatie in APR*, 85, nr. 163).

3. *Natuurlijke vruchten*

901 Onder het beslag vallen ook de veldvruchten en nog te oogsten gewassen. De tak- en wortelvaste vruchten en gewassen worden immers geacht onroerend te zijn, zolang zij niet zijn geoogst (vgl. art. 520 e.v. BW). Luidens artikel 1573 worden zij, nadat het beslag is gelegd, ook na de afscheiding verder als onroerend beschouwd en hun prijs moet samen met de prijs van de onroerende goederen worden verdeeld. De beslagene kan ze oogsten of verzamelen en doen verkopen, met dien verstande dat hij de opbrengst moet bewaren als gerechtelijk sekwester (art. 1573). Hij mag wel de vruchten bestemd voor eigen gebruik behouden (vgl. art. 1408, 5°).

De schuldeisers kunnen aan de beslagrechter machtiging vragen de tak- en wortelvaste vruchten (geheel of gedeeltelijk) te doen inzamelen en verkopen (art. 1572). De beslissing van de beslagrechter geadieerd bij dagvaarding is niet vatbaar voor verzet of hoger beroep. De beslagrechter bepaalt tevens de modaliteiten van de verkoop. De opbrengst wordt in de Deposito- en Consignatiekas gestort.

902 De onroerendmaking van de geoogste vruchten vangt slechts aan met het beslagexploot. Vruchten die voordien zijn geoogst, blijven roerend (Chr. ENGELS, *a.w.*, 183, nr. 243; zie boven, nr. 848).

Hoe moet de hypothese worden opgelost dat de eigenaar de wortelvaste vruchten of gewassen verkocht heeft alvorens zij werden geoogst. Door de rechtspraak wordt een dergelijke verkoop van een wortelvaste oogst beschouwd als een verkoop van een roerend goed door anticipatie (zie hierover R. DEKKERS, *Handboek*, II, 2005, 30, nr. 69; R. DERINE e.a., *Zakenrecht*, I, B,157, nr. 82). Tussen partijen wordt die koop voltrokken en gaat de eigendom – behoudens andersluidend beding – over door de loutere wilsovereenstemming. Zolang de afscheiding niet heeft plaatsgevonden, blijven die vruchten ten aanzien van derden verder onroerend en vallen zij dus onder een op het onroerend goed gelegd beslag. Werd het beslag gelegd alvorens de (verkochte) vruchten werden geoogst, dan blijven zij evenwel onroerend en vallen zij onder het beslag. Werden de vruchten voordien geoogst, maar zijn zij nog niet geleverd, dan kunnen de schuldeisers hierop geen aanspraken doen gelden. De hypothecaire schuldeiser kan op grond van artikel 45, derde lid Hyp.W. wel zijn recht uitoefenen op de nog verschuldigde koopprijs (H. DE PAGE, *Traité*, VII, 525, nr. 586).

4. *Kwalitatieve rechten*

903 Vanaf het tijdstip van het beslag kan de beslagene de vordering voor toekomstige huurtermijnen niet meer overdragen aan een derde. Deze schuldvorderingen kunnen overigens ook niet meer door andere schuldeisers in beslag worden genomen. Een dergelijke cessie is derhalve niet tegenwerpelijk (zie boven, nr. 897 e.v.).

Evenmin is de beslagene nog gerechtigd tot een huuroverdracht.

De beslagene mag zich van dat ogenblik af evenmin nog ontdoen van andere kwalitatieve vorderingsrechten m.b.t. het in beslag genomen goed. Onder kwalitatieve vorderingsrechten worden die rechten bedoeld waarvan de uitoefening ten nauwste verbonden is met de kwaliteit van het eigenaar zijn van het goed (bv. een vordering uit burenhinder, een vordering op grond van art. 1792 BW). Deze rechten worden geacht over te gaan op de koper van het goed. Over dit begrip E. DIRIX, *Obligatoire verhoudingen tussen contractanten en derden*, Antwerpen, 1984, 28, nrs. 14 e.v.; A. VERHOEVEN, "De juridische grondslag van kwalitatieve rechten en verplichtingen", *Jura Falc.* 1988-89, 143-169). Door beslag te leggen verkrijgt de schuldeiser immers het recht om het goed te verkopen en aan de koper over te dragen in de toestand waarin het zich op dat ogenblik bevindt. Handelingen verricht na dat tijdstip en die van die aard zijn dat ze de rechten van de beslaglegger verkorten, zijn hem in beginsel niet tegenwerpelijk. De wet beperkt echter de onroerendmaking tot de schuldvorderingen voor huur- en pachtgelden. Het is aantrekkelijk om die beschikkingsonbevoegdheid ook uit te breiden tot dergelijke kwalitatieve vorderingen, alleszins vanaf de overschrijving van het beslag (*c.q.* bevel) naar analogie van hetgeen de wet bepaalt omtrent een bepaalde categorie van kwalitatieve rechten, nl. de huurrechten. Een latere cessie van zo'n vordering is dan niet tegenwerpelijk. De derde-schuldenaar (te goeder trouw) van zo'n verbintenis betaalt echter verder aan de beslagene, zolang geen beslag in zijn handen wordt gelegd.

5. Zakelijke rechten

904 Het beschikken over het onroerend goed of het vestigen van zakelijke rechten en zekerheidsrechten blijft daarentegen mogelijk zolang het beslag (*c.q.* het bevel) niet is overgeschreven. Voor de conflicten tussen zakenrechtelijke aanspraken op onroerende goederen is nu eenmaal de hypothecaire publiciteit determinerend. Een overdracht of een hypotheekvestiging na de overschrijving van het beslag is niet tegenwerpelijk aan de beslagleggende schuldeiser (zie voor dergelijke conflicten verder, nr. 905 e.v.).

Dit is ook het geval voor één soort van persoonlijke rechten, nl. het sluiten van huurovereenkomsten (zie verder, nr. 910). Niet het beslag maar de overschrijving ervan is daar bepalend voor de huurbevoegdheid van de beslagene. Zolang het beslag (of het bevel) niet is overgeschreven, kan de debiteur het goed nog in huur geven; de huurovereenkomst die een vaste dagtekening heeft voor de overschrijving is immers tegenwerpelijk. Wel heeft de betekening van het bevel reeds een beperking van de verhuurbevoegdheid tot gevolg, zoals hiervoor reeds is betoogd (art. 1575, tweede lid) (zie hoger, nr. 878).

C. GEVOLGEN VAN DE OVERSCHRIJVING

1. *Daden van beschikking*

905 Vanaf de overschrijving van het beslag (of van het bevel) mag de beslagene over het onroerend goed niet meer beschikken: hij mag het niet meer vervreemden of hypothekeren. Dergelijke handelingen zijn althans van dat ogenblik af niet meer tegenwerpe-lijk aan de beslaglegger. De beschikkingsonbevoegdheid ten gevolge van een beslag is immers relatief (zie boven, nr. 28). Dit is niet anders bij onroerend beslag. Ook het feit dat na de randmelding bedoeld in artikel 1584 het beslag “gemeen” wordt, neemt niet weg dat de schuldeisers materieelrechtelijk ieder hun afzonderlijke positie behouden.

De relatieve werking van de beschikkingshandelingen geldt niet enkel voor beschikkingshandelingen, maar ook voor het bezwaren van het onroerend goed met hypotheke- of met andere zakelijke rechten (bv. een vruchtgebruik).

Tot aan de overschrijving van de definitieve toewijzing bevindt het goed zich nog in het vermogen van de beslagene en kunnen schuldeisers bv. nog steeds een hypothe- caire inschrijving nemen. Deze laattijdige inschrijvingen zijn evenwel, zoals gezegd, niet tegenwerpe-lijk aan de beslaglegger en de andere beschermde schuldeisers.

Een verkoop in weerwil van het beslag zal aan de beslaglegger niet tegenwerpe-lijk zijn. De beslaglegger mag het goed dan vervolgen in handen van de derde-verkrijger. Vanuit die optiek kan de positie van de koper van een onroerend goed worden vergeleken met die van een “derde-bezitter” tegen wie een hypothe- caire schuldeiser zijn volgrecht uitoefent. Beiden kunnen immers, zonder nochtans schuldenaar te zijn, de uitwinning verhinderen door de betaling van de schuld (Cass. 7 november 2005, *RW* 2005-06, 1662 met noot R. JANSSEN). Ten aanzien van alle anderen is de overdracht wel tegenwerpe-lijk. De relatieve werking van de onbeschikbaarheid blijft behouden in geval van faillissement van de beslagene (zie boven, nr. 28). Er anders over oordelen zou afbreuk doen aan het fixatiebeginsel. De andere schuldeisers kunnen zakenrechtelijk geen sterkere positie verkrijgen door het faillissement van hun schuldenaar. Zoals buiten faillissement, de beslaglegger niet hoeft te delen met de andere schuldeisers, hoeft hij dat ook niet te doen na faillissement. De artikelen 24, 25 en 100 Faill.W. kunnen aan de executierechten niet in de weg staan aangezien deze geen betrekking hebben op een goed dat zich in de faillissementsboedel bevindt. Ten aanzien van de overige schuldeisers (*c.q.* curator) bevindt het onroerend goed zich immers niet meer in het vermogen van de schuldenaar (*c.q.* faillissementsboedel).

Wat is de positie van de beslaglegger indien de derde-verkrijger failliet zou gaan? Ook dit faillissement laat zijn positie onberoerd. De beslaglegger komt dus evenmin in samenloop met de schuldeisers van de derde-verkrijger. Ten

opzichte van de beslaglegger bevindt het onroerend goed zich nog steeds in het vermogen van de beslagene. De beslaglegger kan dus ongehinderd tot executie overgaan. Enkel het restant van het provernu van het beslag valt in de faillissementsboedel van de derde-verkrijger.

Wat het vestigen van hypotheeken betreft, maakt de wet geen onderscheid tussen wettelijke en conventionele hypotheeken. Anders dan bij bewarend beslag (art. 1444 *in fine*) maakt de wet evenmin enig voorbehoud voor de wettelijke hypotheek van de schatkist inzake directe belastingen. Een inschrijving van de hypotheek van de schatkist op grond van artikel 425 e.v. WIB nadat het bevel werd overgeschreven is derhalve niet tegenwerpelijk aan die schuldeiser (Beslagr. Dinant 16 december 1988, *Rec.gén.enr.not.* 1991, 346, nr. 24.024). Enkel de zgn. "occulte" hypotheek van de schatkist inzake successie-rechten kan nog ingeschreven worden na de overschrijving van een bevel of een beslag (art. 86 W.Succ.).

Ten overvloede bepaalt artikel 1577, tweede lid, dat vroegere beschikkings-handelingen die eerst na de overschrijving van het beslagexploot (of het bevel) werden bekendgemaakt (door overschrijving of inschrijving) evenmin tegenwerpelijk zijn.

906 De beschermde derden, d.w.z. degenen aan wie die handelingen niet kunnen worden tegengeworpen, zijn: de beslaglegger, de koper, de ingeschreven schuldeisers en de schuldeisers die tijdig een bevel lieten overschrijven. Hieronder moeten ook nog de schuldeisers worden gerekend die bewarend beslag hebben gelegd (art. 1444).

Enkel deze beschermde schuldeisers zullen de te laat ingeschreven hypothecaire schuldeiser als een gewoon chirografaire mogen beschouwen (bv. Beslagr. Oudenaarde 3 november 1972, *Rev.not.b.* 1974, 510; Beslagr. Neufchâteau 16 februari 1981, *Jur.Liège* 1981, 196; Beslagr. Luik 24 juni 1981, *Jur.Liège* 1983, 99; Beslagr. Luik 17 februari 1986, *Jur.Liège* 1986, 27; Beslagr. Dinant 16 december 1988, *JLMB* 1989, 335). De rangregeling tussen de beschermde schuldeisers, de laattijdig ingeschreven hypothecaire schuldeiser en de overigen, geschiedt dan als volgt: eerst wordt het aandeel bepaald waarop eenieder recht zou hebben zonder rekening te houden met de hypotheek; aan de beschermde schuldeisers komt dit deel dan toe, terwijl het saldo tussen de hypothecaire en de niet-beschermde schuldeiser moet worden verdeeld met inachtneming van de hypothecaire rechten (Gent 5 juni 1974, *T.Not.* 1975, 61 met noot RENS en *Rec.gén.enr.not.* 1975, nr. 21.940. Zie hierover ook *Rép.not.*, "L'ordre" (2009), 94, nr. 75; E. VAN HOVE, "Beslag op onroerend goed en rangregeling", *TPR* 1980, (340) 348, nr. 20; R. RENS, "Rangregeling, gevolgen van de niet-tegenwerpelijke van hypotheek, ingeschreven na overschrijving van bevel door chirografaire schuldeisers", *T.Not.* 1973, 209 e.v. Voor Nederland in gelijke zin F. DAMSTEEGT-MOLIER, *Relativering van eigendom*, Den Haag, 2009, 195 e.v.; H. HEYMAN en S. BARTELS, "Met twee maten meten bij de verdeling van de executie-opbrengst van registergoederen", *NTBR* 1998, 219-225).

Een voorbeeld kan dit verduidelijken. Stel dat A als eerste beslag legt voor een vordering van 100, daarna B een hypothecaire inschrijving neemt voor 100 en vervolgens C als chirografaire schuldeiser uitvoerend beslag legt voor 100. Is de netto-executieopbrengst 90, dan krijgt A zijn aandeel waarbij geen rekening wordt gehouden met de hypotheek, hetzij dus 1/3 (30). Daarna vindt de verdeling op het saldo (60) plaats tussen B en C, waarbij de hypotheek van B de aanspraken van C verslaat: B krijgt 60 en C niets.

Stel nu dat C een bevoorrechte schuldeiser is, in dat geval valt A uit de boot omdat hij ook zonder zijn beslag in ieder geval de duimen had moet leggen voor het voorrecht van C. De rangregeling vindt dan plaats tussen B en C (vgl. art. 12 Hyp.W.).

907 De relatieve werking van de onbeschikbaarheid ten gevolge een eerder beslag, blijft ook overeind na faillissement (zie boven, nr. 29). Wanneer tussen het beslag en de faillietverklaring een hypotheek werd ingeschreven, dan is deze hypotheek tegenwerpelijk aan de boedel, maar niet aan de schuldeiser die voor het tijdstip van de inschrijving beslag heeft gelegd (bv. Luik 18 december 1997, *JT* 1998, 495). Hiertegen wordt opgeworpen dat anders dan bij een vervreemding, een bezwaring in weerwil van het beslag niet tot gevolg heeft dat het goed uit het vermogen van de beslagene verdwijnt. De beslaglegger zal ten gevolge van het faillissement niet meer kunnen executeren (art. 24 e.v. Faill.W.). Om die reden wordt verdedigd dat het beslag a.h.w. wordt opgeslokt door het faillissement. De onbeschikbaarheid ten gevolge van het beslag moet zich dan uitstrekken ten voordele van alle schuldeisers. Het Nederlandse recht is in die zin gevestigd. Aldus oordeelde de Hoge Raad dat uit het stelsel van het faillissementsrecht dat het algemeen beslag in de plaats treedt van de executiemaatregelen die de schuldeisers tevoren afzonderlijk konden nemen, voortvloeit dat de curator op wie die individuele executiebevoegdheid is overgegaan, zich ook ten behoeve van de boedel op de beschikkingsonbevoegdheid kan beroepen (HR 13 mei 1988, *NJ* 1988, 748 inzake *Banque de Suez 1/ Bijkerk qq.*; F. DAMSTEEGT-MOLIER, *Relativering van eigendom*, Den Haag, 2009, 207. Zie en vgl. sindsdien HR 20 februari 2009, *RvdW* 2009, 322 en bespreking S. VAN SWAAIJ en J. OUDE KEMPERS in *NJB* 2009, 1022-1029 en R. WESTRIK in *WPNR* 2009, 383-385). Tegen deze opvatting kan het fixatiebeginsel worden opgeworpen. Verder heeft zij tot gevolg dat de positie van de hypothecaire schuldeiser er door het faillissement drastisch op achteruitgaat. Ook dit is moeilijk te verklaren.

908 Een complex toepassingsgeval van de relatieve werking levert een vonnis van de Hasseltse beslagrechter. Een schuldeiser A heeft een hypothecaire inschrijving genomen op het onroerend goed. Op een later tijdstip verleent de eigenaar op dit goed een recht van bewoning aan B. Nog later volgt een tweede hypothecaire inschrijving, wordt uiteindelijk uitvoerend beslag gelegd op het onroerend goed en dienen ook andere schuldeisers zich aan. Het recht van bewoning van B is niet tegenwerpelijk aan schuldeiser A, zodat B het goed moet verlaten. Zijn recht is echter wel tegenwerpelijk aan de overige schuldeisers. Dit heeft tot gevolg dat de vordering tot schadevergoeding van B wegens de beëindiging van het recht op bewoning in de rangregeling wordt opgenomen vóór die andere schuldeisers (Beslagr. Hasselt 5 december 2006, *RW* 2006-07, 1686). De titularis van het recht van bewoning (B) is weliswaar geen schuldeiser, maar hij wordt dit wel doordat zijn recht ten onder gaat in de executie.

909 De vervreemding of de hypotheekvestiging kan echter wel tegen de beschermde derden worden ingeroepen indien de verkrijger of de hypothecaire schuldeiser overgaat tot consignatie als bepaald in artikel 1578. Deze consignatie kan geschieden tot de dag bepaald voor de toewijzing (Beslagr. Brussel 12 november 1987, *Rev.not.b.* 1988, 305).

2. Huurovereenkomsten

910 Door de overschrijving van het beslag (*c.q.* bevel) verliest de beslagene de bevoegdheid om over de goederen nog vrij te beschikken. Het toestaan van zakelijke rechten en zakelijke zekerheidsrechten is van dan af niet meer tegenwerpelijk. De wet breidt die niet-tegenwerpelijkheid uit tot een bepaalde soort persoonlijke rechten, nl. het verlenen van huurrechten.

De niet-tegenwerpelijkheid van huurovereenkomsten tot stand gekomen na de overschrijving van het beslag (*c.q.* bevel) wordt geregeld in artikel 1575. Voor een goed begrip van deze schier onleesbare

bepaling wordt in herinnering gebracht dat een huurovereenkomst aan de koper van het goed slechts tegenwerpelijk is, indien zij een vaste datum heeft (art. 1743 BW). Bovendien is voor de tegenwerpelijkheid van huurovereenkomsten die zijn gesloten voor langer dan 9 jaar (of voor anticipatieve kwijtingen van meer dan 3 jaar huur) de overschrijving noodzakelijk (art. 1 Hyp.W.).

Wat de hypothecaire schuldeiser betreft, bepaalt artikel 45, vierde lid Hyp.W. nog dat de huurtijd van verhuringen toegestaan na de vestiging van de hypotheek voor langer dan negen jaar moet verminderd worden overeenkomstig artikel 595 BW.

Artikel 1575 Ger.W. komt hierop neer dat huurovereenkomsten die geen vaste dagtekening hebben op het ogenblik waarop het beslag (*c.q.* het bevel) wordt overgeschreven, niet-tegenwerpelijk zijn.

Huurovereenkomsten die een vroegere dagtekening hebben, blijven daarentegen tegenwerpelijk, onder voorbehoud van een mogelijke inkorting wanneer zij niet werden overgeschreven overeenkomstig artikel 1 Hyp.W. Door de overschrijving van het beslag (*c.q.* bevel) verliest de beslagene de bevoegdheid om nog over de goederen te beschikken.

Artikel 1575 noemt als beschermde derden benevens de beslaglegger en de koper van het goed nog: de ingeschreven (hypothecaire of bevoorrechte) schuldeisers en de schuldeisers die een bevel lieten overschrijven.

Over de betekenis van artikel 1575, tweede lid, i.v.m. de huurovereenkomsten (met vaste datum) gesloten na de betekening van het bevel: zie boven, nr. 872.

911 Artikel 1575 is een bepaling van dwingend recht. Volgens het Hof van Cassatie betekent dit dat hiervan niet op voorhand afstand kan worden gedaan, maar dat een afstand wel mogelijk is na de verkoop (Cass. 16 november 1990, *Arr.Cass.* 1990-91, 321, *RW* 1990-91, 1090, *JT* 1991, 564 en *Act.dr.* 1991, 202 met noot MOREAU-MARGREVE). Dit althans wanneer het om een afstand door de koper gaat. Met betrekking tot de schuldeiser is dit: na de overschrijving van het beslag (of bevel) omdat dit het relevante tijdstip is voor de toepassing van artikel 1575. Een uitdrukkelijke of stilzwijgende erkenning van de huurovereenkomst door de koper is dus mogelijk. Ook zijn gevallen van rechtsverwerking (of van stilzwijgende afstand van recht) denkbaar, bv. indien de koper de betaling van de huurgelden verder zonder enig voorbehoud heeft ontvangen. Hierdoor heeft hij het recht verwerkt om zich op de niet-tegenwerpelijkheid van de huurovereenkomst te beroepen, aangezien zulks onverzoenbaar is met de voorheen aangenomen houding (Kh. Antwerpen 11 mei 1989, *RW* 1990-91, 547 waartegen het cassatieberoep werd verworpen door Cass. 16 november 1990, *t.a.p.*).

Kan een huurovereenkomst toch tegenwerpelijk worden gemaakt doordat de erkenning ervan door de notaris wordt opgenomen in de verkoopvoorwaarden? Het lijkt geen twijfel dat in dat geval de koper gehouden is de huurovereenkomst te eerbiedigen ook al heeft de overeenkomst geen vaste dagtekening. De schuldeisers kunnen echter met succes tegenspraak voeren met betrekking tot de opname van een dergelijk beding. Gebeurde dit niet, dan leggen verkoopvoorwaarden onherroepelijk het juridisch kader vast waarbinnen de verkoop zal tot stand komen (zie verder, nr. 821).

912 De positie van de huurder van het onroerend goed dat tot voornaamste gezinswoning dient, werd door de wet van 20 februari 1991 versterkt. Luidens artikel 9, tweede lid Woninghuurwet moet de koper ook de huurovereenkomst die geen vaste dagtekening heeft, in acht nemen wanneer de huurder het goed sinds ten minste zes maanden betreft.

Volgens een gedeelte van de rechtsleer kunnen de huurovereenkomsten die geen vaste dagtekening hebben vóór de overschrijving van het bevel of het beslag, ook voortaan niet worden ingeroepen tegen de koper (D. MICHIELS, "De huurovereenkomst bij vervreemding van het verhuurde goed", *RW* 1991-92, (657), 663, nr. 19; J.-L. RENS, "De huurovereenkomsten betreffende de hoofdverblijfplaats van de huurder", *T.Not.* 1991, (243) 268-269; B. CHAMPION en A. MICHIELSEN, "De toepassing van de nieuwe wettelijke bepalingen inzake hoofdverblijfplaats van de huurder en de notariële praktijk", *Notarius* 1991, (110), 121; D. MEULEMANS, *De nieuwe woninghuurwet*, 1991, 115, nr. 356; D. MEULEMANS, in *Woninghuur en nieuw algemeen huurrecht*, Brugge, 1991, 181, nrs. 295 e.v.; zie de vorige editie van dit werk, onder nr. 882).

Volgens een tweede strekking die thans de overhand lijkt te krijgen, moet artikel 9 Woninghuurwet in combinatie met artikel 1575, zo worden gelezen dat de huurder niet kan worden verontrust wanneer hij op het tijdstip van de overschrijving van het bevel of het beslag reeds gedurende meer dan zes maanden het goed betreft (*APR* tw. *Woninghuurwet*, 486-487, nr. 1240; J. NYCKEES, "Artikel 9 Woninghuurwet" in *Comm.Bijz.Ov.* 17; M. VAN WIJCK-ALEXANDRE, "Cession et sous-location, transmission du bien loué" in *Baux à loyer*, 1991, 141-142; B. CAMBIER en J.-L. LEDOUX, "Saisie immobilière et opposabilité des baux", *Rev.not.b.* 1992, 572; *Rép.not.*, "La saisie immobilière", nr. 312; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie immobilière*, nr. 182. In die zin Beslagr. Luik 15 mei 1992, *JLMB* 1992, 1181; Vred. Borgerhout 24 mei 1994, *P&B* 1994, 144. Zie ook concl. AG DE RIEMAECKER voor Cass. 19 juni 2003, *Arr.Cass.* 2003, nr. 363, 1436). Hierbij rijst dan betwisting over de concrete toepassing van deze interpretatie. Op welk tijdstip moet men zich plaatsen om de termijn van zes maanden te berekenen? Veelal wordt verdedigd dat aan de voorwaarde van artikel 9 is voldaan, wanneer de huurder op het ogenblik van de verkoop, d.i. de toewijzing, het goed gedurende meer dan zes maanden betreft (*APR* tw. *Woninghuurwet*, 487, nr. 1240; B. CAMBIER en J.-L. LEDOUX, "Saisie immobilière et opposabilité des baux", *Rev.not.b.* 1992, 574).

Uiteraard blijft de eis gesteld dat de overeenkomst werd gesloten vóór de overschrijving van het beslag (of het bevel) (Beslagr. Luik 15 mei 1992, *JLMB* 1992, 181). Overeenkomsten aangegaan na de overschrijving van het beslag-exploot zijn niet-tegenwerpelijk.

913 Artikel 1575 is in beginsel van toepassing op alle soorten van huurovereenkomsten. Eveneens dus op de *handelsuur*. De huurder kan dan zonder meer worden uitgezet, zonder naleving van artikel 12 Handelshuurwet (Chr. ENGELS, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 187, nr. 250; D. CHABOT-LEONARD, *Saisies conservatoires et saisies exécutions*, 369; Beslagr. Marche-en-Famenne 18 april 1995, *Act.dr.* 1996, 373; Kh. Antwerpen 11 mei 1989, *RW* 1990-91, 547; Vred. Antwerpen 30 mei 1989, *RW* 1989-90, 443 met afkeurende noot PAUWELS).

In aansluiting van deze meerderheidsopvatting oordeelt het Hof van Cassatie dat artikel 1575 Ger.W. de bovenhand heeft op artikel 12 Handelshuurwet (Cass. 19 juni 2003, met concl. AG DE RIEMAECKER, *Arr.Cass.* 2003, 1434, nr. 363, *RW* 2004-05, 226 met noot M. DE CLERCQ, *JLMB* 2003, 1700, *JT* 2003, 792, *Rev.not.b.* 2003, 583 met noot J.-L. VAN BOXTAEL en *T.Vred.* 2005, 124). Volgens het Hof kan de veilingkoper niet worden beschouwd als diegene die het gehuurde goed “verkrijgt” in de zin van artikel 12 Handelshuurwet. In dit conflict tussen het beslagrecht en het gemene (huur)recht verdient het beslagrecht dus de voorkeur. Aangezien de wetgever niet derogeert aan de toepassing van artikel 1575 Ger.W. valt niet in te zien waarom daarvan moet worden afgeweken.

914 De toepassing op pachtovereenkomsten stuit daarentegen op artikel 55 Pachtwet. Aangezien deze bepaling artikel 1575 primeert, wordt geoordeeld dat pachtovereenkomsten, ook al hebben zij geen vaste datum voor de overschrijving, tegenwerpelijk zijn (Cass. 12 oktober 1979, *Arr.Cass.* 1979-80, 195, nr. 109, *RW* 1979-80, 2577, *RCJB* 1982, 160 met noot MERCHIEERS en *Pas.* 1980, I, 207; Cass. 28 november 2008, *RW* 2009-10, 446. Evenals Beslagr. Brugge 8 juni 1977, *RW* 1977-78, 1125 met noot DE BUSSCHERE; Beslagr. Brugge 21 december 1979, *T.Not.* 1981, 308; E. VAN HOVE, “Beslag op onroerend goed en rangregeling”, *TPR* 1980, 343, nr. 7).

§ 4. Verkoop uit de hand

A. ALGEMEEN

915 De wet van 5 juli 1998 voert voor wat betreft onroerende goederen de mogelijkheid in tot onderhandse verkoop na uitvoerend beslag. Deze wijze van verkoop bestond reeds in het faillissementsrecht en wordt daar uitvoerig geregeld in artikel 1193ter. De regeling in de artikelen 1580bis en 1580ter is minder loepzuiver (zie over deze bepalingen o.m. G. DE LEVAL, *La loi du 5 juillet 1998 relative au règlement collectif de dettes et à la possibilité de vente de gré à gré des biens immeubles saisies*, Luik, 1998, 95-103; Chr. ENGELS, “De

verkoop uit de hand van de in uitvoerend beslag genomen onroerende goederen”, *RW* 199899, 1443-1452; A. MICHIELSEN en F. WUYTS, “Het beslagrecht gewijzigd”, *Not.Fisc.M.* 1999/1, 8-18; J.L. LEDOUX, “La loi du 5 juillet 1998 relative au règlement collectif de dettes”, *RRD* 1999, (9), 16-19).

De nieuwe bepalingen moeten gezien worden in het kader van de humanisering van het beslagrecht en de optimalisering van de resultaten ervan. Ofschoon zij het licht zagen in het verlengde van de invoering van de collectieve schuldenregeling, mag niet uit het oog worden verloren dat zij een algemene draagwijdte hebben en dus van toepassing zijn ongeacht of er zo’n schuldenregeling is of niet en ongeacht de bestemming van het onroerend goed. De mogelijkheid van een onderhandse verkoop geldt dus voor elk uitvoerend beslag op een onroerend goed.

Om te benadrukken dat de openbare verkoop en de onderhandse verkoop gelijkwaardige routes zijn, werden de beide mogelijkheden in artikel 1580 vermeld. Verder wordt zowel in het bevel als in het beslag, de beslagene gettendeerd op de mogelijkheid van de verkoop uit de hand. Het beslagexploot vermeldt uitdrukkelijk dat de schuldenaar de mogelijkheid heeft om binnen acht dagen na de betekening aan de rechter een aanbod tot verkoop over te maken (art. 1568, 4°). Een dergelijke verwittiging moet ook gebeuren wanneer de uitvoering gericht is tegen een “derde-bezitter” of een “zakelijke borg”. Het lijkt geen twijfel dat aan een verzoek tot verkoop uit de hand noodzakelijk een uitvoerend beslag moet voorafgaan. De verkoop uit de hand situeert zich immers in het kader van de tenuitvoerlegging (Dossier 1977, *Verlagen Comité studie en wetgeving (2006-07)*, Kon. Fed. Not., Brussel, 2008, 1 e.v.)

De rechterlijke tussenkomst betreft in essentie het verlenen van de machtiging om tot onderhandse verkoop over te gaan. De rechter kan dus niet de partijen (bv. de schuldeiser) de verplichting opleggen om de koop te sluiten (bv. Rb. Luik 4 oktober 2000, *JLMB* 2000, 1667). Hangt de totstandkoming van de overeenkomst uiteindelijk af van de wilsovereenstemming van de partijen, dan zal de rechter wel bepaalde krijtlijnen tekenen waarbinnen de overeenkomst moet tot stand komen. Zo kan hij een minimumprijs opleggen. Wat de taak van de rechter betreft, is er een merkelijk verschil met de regeling bij faillissement (art. 1191ter). In geval van faillissement is de curator immers de spilfiguur, zodat de tussenkomst van de rechter eerder beperkt is. Omdat die toestand wezenlijk anders is na beslag, kan een grotere rol worden weggelegd voor de beslagrechter. Zo kan hij ook machtiging verlenen tot het sluiten van een bepaalde overeenkomst wanneer hierdoor de belangen van de partijen worden gediend.

Blijkt de verkoop uit de hand niet mogelijk te zijn, dan wordt de tenuitvoerlegging verdergezet door middel van een veilingkoop. In dat geval zal de beslagrechter een beschikking vellen zoals bedoeld in artikel 1580 (art. 1580quater, tweede lid). Deze bepaling verplicht de rechter alsdan echter niet om noodzakelijkerwijze naar de openbare verkoop over te stappen; dit is

slechts het geval indien een verkoop uit de hand niet mogelijk blijkt te zijn (Cass. 26 september 2003, *Arr.Cass.* 2003, 1763, nr. 458, *JT* 2004, 28 en *JLMB* 2003, 1705). De beslagrechter kan aldus opnieuw de verkoop uit de hand bevelen of aan andere voorwaarden.

Belangrijk is ook de regel uit artikel 1580quater: de zaak blijft ingeschreven op de rol tot op het verlijden van de notariële koopakte. Rijzen er moeilijkheden, dan kan de zaak opnieuw voor de rechter worden gebracht door een eenvoudige schriftelijke verklaring neergelegd ter griffie of aan de griffie verzonden.

De gevolgen van de verkoop uit de hand stemmen overeen met wat geldt bij de veilingkoop: de koop heeft zuiverende werking, de rechten van de schuldeisers gaan over op de prijs en de notaris maakt de rangregeling op.

De vraag rijst wie de “partijen” zijn die met de onderhandse verkoop moeten instemmen. Eens de machtiging tot de onderhandse verkoop werd verleend, moet overeenstemming worden verkregen tussen de bieder en de beslaglegger. De toestemming van de beslagene is niet meer vereist. Hij geldt weliswaar als “verkoper”, maar wordt in het raam van de tenuitvoerlegging vertegenwoordigd door de beslaglegger.

B. ONDERHANDSE VERKOOP OP RECHTERLIJK BEVEL (ART. 1580BIS)

916 Luidens artikel 1580bis kan de beslagrechter “indien het belang van de partijen zulks vereist” de verkoop uit de hand bevelen. De rechter kan dus steeds op eigen gezag een dergelijk initiatief nemen.

In de regel zal die beslissing het gevolg zijn van een initiatief van de beslagene (of de derde-bezitter). De rechtspraak aanvaardt dat de beslagene hiertoe een verzoek richt tot de beslagrechter (bv. Rb. Luik 31 maart 1999, *JLMB* 1999, 1344; Rb. Doornik 2 april 1999, *JLMB* 1999, 1346). De beslagene (en de derde-bezitter) wordt immers vooraf op deze mogelijkheid gewezen, zowel in het bevel als in het beslagexploot. Na de betekening van het beslagexploot beschikt hij over een termijn van acht dagen om een verkoopaanbod bij de rechter aan te brengen. Deze termijn is voorgeschreven op straffe van niet-ontvankelijkheid (art. 1568, 4°).

Ook andere belanghebbenden kunnen zo'n verzoek tot de rechter richten (bv. de beslaglegger, een andere schuldeiser, de koper wiens titel nog niet is overgeschreven). Te denken valt ook aan de schuldbemiddelaar in het raam van een collectieve schuldenregeling. Deze partijen zijn, anders dan de beslagene, echter niet onderworpen aan de termijn van 8 dagen na de betekening van het beslag. Laat de beslagene die over een bod beschikte deze termijn voorbijgaan, dan kan de bieder dit nog goedmaken door zelf het initiatief te nemen.

De aanvraag moet gebeuren bij eenzijdig verzoekschrift en moet een concreet koop-aanbod bevatten (Chr. ENGELS, “De verkoop uit de hand van de in uitvoerend beslag genomen onroerende goederen”, *RW* 1998-99, 1445, nr. 14). Aangezien aan de rechter de bevoegdheid toekomt om ambtshalve het initiatief te nemen tot een verkoop uit de hand, staat er niets aan in de weg dat hij rekening houdt met verzoeken die buiten de termijn werden aangebracht of die met andere onregelmatigheden zijn behept.

De rechter oordeelt over het verzoek rekening houdend met de respectievelijke belangen.

De ingeschreven hypothecaire of bevoorrechte schuldeisers en diegene die een bevel of een (bewarend of uitvoerend) beslagexploot hebben laten overschrijven, de beslagene of de derde-houder moeten worden gehoord of bij gerechtsbrief opgeroepen. Het is mogelijk dat op dat tijdstip een schuldeiser nog een ander aankoopbod aanbrengt. Een afwijzing van het verzoek tot verkoop uit de hand zonder dat de beslagene werd gehoord, schendt artikel 1580bis (Cass. 19 februari 2004, *RW* 2005-06, 303 en *T.Not.* 2005, 605).

Anders dan in het faillissementsrecht (art. 1193ter) voorziet de wet niet in de verplichting tot overlegging van een schattingsverslag. Evenmin moet een ontwerpakte worden overgelegd. Het enige document dat aan de rechter moet worden overhandigd is het aankoopbod. Hierin zal de identiteit van de bieder blijken evenals de voorgestelde prijs. Dit aanbod is echter nog geen eindpunt. Staande de procedure kunnen de onderhandelingen worden voortgezet.

De beschikking van de beslagrechter strekt ertoe een onderhandse verkoop toe te laten en zulks binnen door hem bepaalde modaliteiten: termijn voor totstandkoming, minimumprijs, en eventueel aanwijzing van de koper (indien deze waarborgen biedt voor de woonzekerheid). Of de onderhandse verkoop plaatsvindt, zal dan afhangen van de betrokkenen. Blijkt zulks niet mogelijk te zijn, dan wordt overgestapt op de veilingkoop (art. 1580quater, tweede lid).

De machtiging heeft dus in beginsel geen betrekking op een bepaalde overeenkomst met een voorafbepaalde gegadigde (uitz. art. 1580bis, tweede lid). Nochtans kan onder omstandigheden een aanwijzing aan een bepaalde koper worden aanvaard wanneer hierdoor zowel de belangen van de schuldeisers als van de schuldenaar worden gediend. Dient het onroerend goed als h o o f d - v e r b l i j f p l a a t s van de beslagene, dan kan de rechter als verkrijger de persoon aanduiden die aan de schuldenaar het gebruik van diens woning laat (art. 1580bis, tweede lid). In dat geval zal de rechter aldus de verkoop machtigen aan een voorafbepaalde gegadigde. De wet stelt evenwel als voorwaarde dat zulks het belang dient van zowel de beslagene als de schuldeisers (bv. Beslagr. Antwerpen 21 juni 1999, *RW* 1999-2000, 1406: dit is niet voorhanden wanneer ook de beslagene belang heeft bij een zo hoog mogelijke opbrengst).

De beslagrechter beslist uiteindelijk of de machtiging tot een onderhandse verkoop kan worden verleend. De beschikking moet de redenen aangeven waarom de onderhandse verkoop de belangen van de beslagene en de schuldeisers dient. Wanneer een persoon als verkrijger wordt aangeduid omdat die aan de beslagene het gebruik van de woning laat, moet eveneens worden aangegeven hoe die belangen daarmee gediend zijn. De beslagrechter kan een minimumprijs opleggen. In zijn beschikking bepaalt hij de termijn waarbinnen de koop moet tot stand komen en stelt hij de notaris aan die de akte zal verlijden.

Deze beschikking heelt alle nietigheden die de voorafgaande procedurehandelingen zouden aantasten (art. 1580bis, zevende lid).

De beschikking is niet vatbaar voor verzet of hoger beroep (art. 1580bis, achtste lid). Dit geldt gelet op de *ratio legis* ook voor de beslissing om vooraf een deskundige aan te stellen (*anders*: Beslagr. Gent 13 januari 2009, *onuitgeg.*). Een cassatievoorziening blijft mogelijk.

Een derdenverzet staat open voor diegene die niet in de procedure werd betrokken (bv. een kandidaat-koper). Dit derdenverzet is niet meer ontvankelijk eens de authentieke verkoopakte is verleden (Chr. ENGELS, “De verkoop uit de hand van de in uitvoerend beslag genomen onroerende goederen”, *RW* 1998-99, 1447, nr. 23).

C. VERKOOP OP VERZOEK VAN DE BESLAGLEGGER (ART. 1580TER)

917 De beslaglegger kan aan de beslagrechter de machtiging verzoeken tot onderhandse verkoop.

Dit verzoek moet gebeuren bij verzoekschrift dat beantwoordt aan artikel 1580. Derhalve moeten ook het bevel, het beslagexploot, de titel en de uittreksels uit de kadastrale legger worden neergelegd. In dit verzoekschrift zet de beslagleggende schuldeiser de redenen uiteen waarom deze vorm van verkoop geboden is. Hierbij voegt hij een door een notaris opgesteld ontwerp van verkoopakte. Deze akte moet volledig zijn: identiteit van de verkoper, beschrijving van het goed, verkoopvoorwaarden, clause van overwijzing op de prijs.

Logischerwijze moet dit verzoek gebeuren binnen de termijn van één maand na overschrijving van het beslag, zij het zonder sanctie.

Zoals onder artikel 1580bis het geval is, heeft de beschikking van de beslagrechter niet een bepaalde koop tot voorwerp. Zij strekt er enkel toe deze vorm van verkoop mogelijk te maken binnen zekere voorafbepaalde modaliteiten (minimumprijs, termijn).

De machtiging heeft dus in de regel niet betrekking op een bepaalde overeenkomst aan een voorafbepaalde koper. Evenmin zal de beslagrechter zelf biedingen organiseren tussen een aantal gegadigden (Rb. Luik 7 augustus 2000, *JLMB* 2000, 1666). Nochtans kan onder omstandigheden een aanwijzing aan een bepaalde gegadigde worden aanvaard wanneer hierdoor zowel de belangen van de schuldeisers als van de schuldenaar worden gediend (Cass. 20 oktober 2000, *Arr.Cass.* 2000, nr. 567 en *RW* 2003-04, 1474). Dit zal het geval zijn wanneer uit die omstandigheden blijkt dat redelijkerwijze geen hoger bod kan worden verwacht. Een dergelijke machtiging houdt geen verplichting in om deze koop te sluiten.

De ingeschreven hypothecaire of bevoorrechte schuldeisers en diegene die een bevel of een beslagexploot hebben laten overschrijven en de beslagene of de derde-houder moeten worden gehoord of bij gerechtsbrief opgeroepen. Het is mogelijk dat op dat tijdstip een schuldeiser een ander aankoopbod aanbrengt.

De beslagrechter verleent al dan niet de gevraagde machtiging om tot een onderhandse verkoop over te gaan. Hij moet in zijn beschikking motiveren waarom deze verkoop de belangen dient van zowel de beslagene als de schuldeisers. Hij kan een minimumprijs opleggen. In zijn beschikking bepaalt hij de termijn waarbinnen de koop moet tot stand komen en stelt hij de notaris aan die de akte zal verlijden.

In de mogelijkheid om als verkrijger, de persoon aan te duiden die aan de beslagene het gebruik van diens woning laat, werd in deze context niet voorzien.

De beschikking is niet vatbaar voor verzet of hoger beroep. Dit geldt ook voor de beslissing om vooraf een deskundige aan te stellen (*anders*: Beslagr. Gent 13 januari 2009, *omuitgeg.*). Een cassatievoorziening blijft mogelijk.

D. GEVOLGEN

918 De rechterlijke tussenkomst betreft, zoals gezegd, de machtiging om tot onderhandse verkoop over te gaan. Die verkoop zal tot stand komen wanneer de instemming wordt bereikt tussen de bieder en de beslaglegger. De medewerking van de beslagene is niet meer vereist (zie boven, nr. 52).

De zaak blijft op de rol tot het verlijden van de notariële akte. Rijzen er moeilijkheden dan kan de zaak terug onder de rechter worden gebracht door een eenvoudige schriftelijke verklaring neergelegd ter griffie of aan de griffie verzonden. Blijkt een verkoop uit de hand niet mogelijk, dan benoemt de beslagrechter een notaris die wordt belast met de veilingkoop (art. 1580quater). Deze bepaling moet echter zo worden gelezen dat de verplichting om naar de openbare verkoop over te stappen enkel geldt wanneer een verkoop uit de hand niet mogelijk blijkt (Cass. 26 september 2003, *Arr.Cass.* 2003, 1763, nr. 458, *JT* 2004, 28 en *JLMB* 2003, 1705).

Aangezien er in deze procedure geen betekening plaatsvindt zoals bedoeld in artikel 1584, is er geen gemeenmaking van het beslag. Alleen de beslagleggende schuldeiser kan tot opheffing van het beslag overgaan. De regels inzake de indeplaatsstelling (art. 1609 e.v.) zijn van toepassing.

De onderhandse verkoop stemt wat de gevolgen betreft overeen met wat geldt bij de veilingkoop: de koop heeft zuiverende werking en de rechten van de schuldeisers gaan over op de prijs. Artikel 1326 werd in die zin aangevuld (beter ware een aanvulling van art. 1639 geweest: Chr. ENGELS, “De verkoop uit de hand van de in uitvoerend beslag genomen onroerende goederen”, *RW* 1998-99, 1449, nr. 37). De notaris gaat vervolgens over tot de rangregeling.

De regeling betreffende de rouwkoop is niet van toepassing ingeval de koper in gebreke blijft de prijs te voldoen. De gemeenrechtelijke sanctionering moet worden gevolgd.

§ 5. Verkoopsvoorwaarden

A. INHOUD

1. Algemeen

919 Indien het uitvoerend beslag zal uitmonden in een openbare verkoop van het in beslag genomen onroerend goed, dan moet vooraf het juridisch kader van deze verkoop worden vastgelegd. Dit gebeurt met het opstellen van de “verkoopsvoorwaarden”. Het is de taak van de notaris om hiertoe van rechtswege over te gaan. De schuldeiser moet hem hiertoe niet aanmanen (Rb. Bergen 3 november 1995, *Rev.not.b.* 1997, 359).

De verkoopsvoorwaarden bepalen de rechtsverhouding zoals die zal tot stand komen tussen de beslagene en diens schuldeisers en de uiteindelijke koper (Cass. 10 december 1890, *Pand.pér.* 1892, 493; *RPDB*, tw. *Saisie immobilière*, nr. 363. Zie hierover in het bijzonder D. MICHIELS, “De verkoopsvoorwaarden bij uitvoerend onroerend beslag” in *Zekerheden, beslag- en faillissementsrecht in de notariële praktijk*, Kon.Fed.Notarissen, 1998, 132-167; D. MICHIELS, “Actuele problemen inzake onroerend beslag” in *Beslag- en executierecht. Naar een collectief beslagrecht*, Antwerpen, 2001, 82-96; Y. DECHAMPS, *Vente publique & marché public immobilier*, Brussel, 1996).

Deze voorwaarden die zowel zien op de verhouding tussen de schuldeisers als op de positie van de koper, betreffen in hoofdzaak twee aspecten:

- de wijze van totstandkoming van de koop (verkoopdag, publiciteit, wijze van toewijzing ...);
- het voorwerp van de koop (aanduiding van de goederen, de eigenlijke verkoopsvoorwaarden ...).

920 De inhoud van deze verkoopvoorwaarden wordt in ruime mate bepaald door de notariële praktijk en hangt mede af van de aard van de beslagen goederen. Binnen het notariaat wordt gestreefd naar een standaardisering, meer bepaald door de invoering van de Eenvormige Algemene Verkoopvoorwaarden van de Openbare Verkopingen van Onroerende Goederen (zie bij D. MICHIELS, *t.a.p.*; Y. DECHAMPS, *t.a.p.*).

Een aantal vermeldingen wordt door de wet voorgeschreven op straffe van nietigheid (art. 1582 en 1622):

- de dag van de verkoop. Deze moet plaatsvinden binnen de termijn van 6 maanden na de beschikking tot aanstelling van de notaris (art. 1587);
- de overwijzing van de prijs aan de ingeschreven schuldeisers en de schuldeisers die een bevel hebben doen overschrijven;
- de maatregelen i.v.m. de bekendmaking. De wijze van publiciteit moet nochtans niet noodzakelijk worden gespecificeerd; het is voldoende dat de bekendmaking zal plaatsvinden volgens plaatselijk gebruik. Wanneer de notaris zijn toevlucht wenst te nemen tot andere middelen (bv. publicatie in gespecialiseerde bladen), dan moet dit wel worden vermeld. Vinden de schuldeisers of de beslagene de voorgenomen publiciteit ontoereikend, dan kunnen zij hierover tegenspraak voeren voor de beslagrechter (verslag VAN REEPINGHEN, 577). Ook de beslagene zelf kan aan de beslagrechter maatregelen vragen met het oog op een meer afdoende bekendmaking (Rb. Charleroi 20 december 1994, *Rev.-not.b.* 1997, 355). De aankondigingen mogen niet aangeven dat het gaat om een gedwongen verkoping. De *ratio legis* is dat geïnteresseerden niet afschrikt zouden worden. Dit wettelijke verbod ontlast de notaris voor het overige niet van zijn informatieverplichting. De maatregelen omtrent de bekendmaking omvatten ook de toegangsregeling (zie boven, nr. 896);
- de wijze van toewijzing (art. 1587);
- de afwezigheid van de mogelijkheid tot hoger bod (art. 1592, zesde lid).

Daarnaast komen uiteraard nog talrijke andere vermeldingen voor: omschrijving van de beslagen goederen, de titel op grond waarvan de uitwinning plaatsvindt, het bevel en het beslagexploot, de beschikking tot aanstelling van de notaris, de eigenlijke verkoopvoorwaarden, bepalingen omtrent de mogelijkheid een lastgever aan te wijzen (“commandverklaring”), de mogelijkheid van hoger bod, een beding strekkende tot het verbod van sterkmaking, bedingen nopens de overname van bestaande huur- en verzekeringsovereenkomsten, bepalingen omtrent bijzondere wetgeving (stedenbouwkundige voorschriften, Pachtwet enz.).

Bepaalde vermeldingen worden ook nog door de wet voorgeschreven, zij het zonder nietigheidssanctie: de termijnen van betaling van de kosten (art. 1585) en van betaling van de prijs en interest (zie ook art. 1640). Hoewel de wet enkel spreekt van de termijn voor de betaling van de kosten (art. 1596), wordt het als een goede praktijk beschouwd om ook de kosten te bepalen (zie verder, nr. 928).

Vindt er geen tegenspraak plaats en zijn de verkoopsvoorwaarden definitief geworden, dan zijn de partijen hierdoor gebonden. De notaris kan hieraan geen wijziging meer aanbrengen (Cass. 19 juli 1923, *Pas.* 1923, I, 457. Zie bv. Beslagr. Brugge 6 augustus 2004, *T.Not.* 2006, 212). Een wijziging is wel nog mogelijk indien alle partijen hiermee instemmen en op voorwaarde dat de notaris elkeen inlicht over de draagwijdte van de voorgenomen wijziging (*RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie immobilière*, nr. 218).

2. Specifieke bedingen

Enkele bedingen worden hierna nader onderzocht:

a. Erkenning van huurcontracten

921 Op de notaris rust de verplichting om de huurtoestand van het goed te beschrijven. De notaris moet dit doen met de nodige precisie (Beslagr. Brussel 8 december 2008, *JLMB* 2009, 850). Wat is de draagwijdte van een beding luidens welk de koper verplicht wordt de bestaande huurovereenkomsten over te nemen? De tegenwerpelijke van huurovereenkomsten gesloten voor en na het beslag (of bevel) is hiervoor onderzocht (zie hoger, nr. 910). Kunnen de verkoopsvoorwaarden aan deze regels derogeren (bv. huurovereenkomsten zonder vaste dagtekening, voor langer dan 9 jaar enz.)? In de rechtsleer wordt deze vraag bevestigend beantwoord (Chr. ENGELS, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 186-187, nr. 248; W. VAN STEEN, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 248; *Rép.not.*, “La saisie immobilière”, nr. 355; D. MICHIELS, *a.w.*, 150, nr. 23). Een dergelijk beding maakt in feite deel uit van het aanbod dat door de koper wordt aanvaard. Deze zienswijze kan worden goedgekeurd op voorwaarde dat de huurovereenkomst precies wordt omschreven. De schuldeisers kunnen echter tegen zo'n beding met succes tegenspraak voeren (zie boven, nr. 911).

Ook de huurder kan tegenspraak voeren wanneer hem de verkoopsvoorwaarden werden betekend (Beslagr. Luik 15 mei 1992, *JLMB* 1992, 1181). Op deze wijze kunnen geschillen op een efficiënte wijze worden beslecht (zie ook D. MICHIELS, “Actuele problemen inzake onroerend beslag” in *Beslag- en executierecht. Naar een collectief beslagrecht*, Antwerpen, 2001, 87, nr. 36). De vraag is echter of de huurder wanneer hem de verkoopsvoorwaarden worden betekend ook verplicht is om tegenspraak te voeren wanneer hij met de inhoud der verkoopsvoorwaarden niet instemt, op straffe van aan de inhoud ervan gebonden te zijn. Het antwoord luidt ontkennend. De verkoopsvoorwaarden zijn hem in beginsel niet tegenwerpelijk en hij kan niet gedwongen worden tot het voeren van tegenspraak (zie verder, 930).

Met betrekking tot het lot van verbouwingen en verbeteringen aangebracht door de huurder, verdient het aanbeveling dat de notaris de huurder ter zake ondervraagt en in de verkoopsvoorwaarden melding maakt van diens verklaring (D. MICHIELS, “Actuele problemen inzake onroerend beslag” in *Beslag- en executierecht. Naar een collectief beslagrecht*, Antwerpen, 2001, 95, nr. 52).

b. Uitzettingsbeding

922 Wanneer het goed door de beslagene wordt bewoond, wordt in de verkoopsvoorwaarden in de regel een uitzettingsbeding opgenomen (zie hierover D. MICHIELS, *a.w.*, *T.Not.*, nr. 37). Een dergelijk beding is vatbaar voor reële executie (Cass. 23 mei 1991, *RW* 1991-92, 462 met noot LAENENS, *JT* 1991, 613 met noot BROECKX en LEDOUX, *T.Not.* 1991, 135 met noot DE VROE en *Rev.not.b.* 1991, 532 met noot DEMBLON; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie immobilière*, nr. 226). De koper kan derhalve op grond van deze akte de beslagene doen uitzetten, zonder dat hij zich nog tot de rechter moet wenden om een vonnis tot uitzetting te verkrijgen. Aangenomen wordt dat

zelfs bij afwezigheid van een dergelijk beding de beslagene kan worden uitgedreven na het verstrijken van de termijn van vijftien dagen bedoeld in artikel 1622, derde lid Ger.W.

Aangezien artikel 1244 BW als algemeen rechtsbeginsel geldt, kan ook hier de beslagene de rechter om uitstel verzoeken op voorwaarde dat zulks gebeurt binnen de termijn van artikel 1334 Ger.W. (Beslagr. Charleroi 25 juni 1991, *JLMB* 1992, 246 met noot DE LEVAL).

Een dergelijke reële executie is echter niet mogelijk ten aanzien van een bewoner (bv. een huurder of een bezetter ter bede) van het onroerend goed (Beslagr. Antwerpen 1 maart 1989, *RW* 1990-91, 304). Deze is bij hypothese niet gebonden door de verkoopvoorwaarden die voor hem een *res inter alios acta* is (zie echter Beslagr. Marche-en-Famenne 18 april 1995, *Act.dr.* 1996, 373 met noot DE LEVAL). De koper zal zich in dat geval met het oog op een uithuiszetting tot de bevoegde rechter moeten wenden, d.i. de vrederechter (Beslagr. Marche-en-Famenne 17 augustus 1995, *Act.dr.* 1996, 406; behoudens regels van samenhang). Het antwoord luidt enkel anders wanneer de verkoopvoorwaarden aan deze “derden” werden betekend en door hen tegenspraak werd gevoerd (zie verder, nr. 930).

c. Voorkeurbeding

923 Een beding in de verkoopvoorwaarden luidens hetwelk de toewijzing gebeurt onder de opschortende voorwaarde van de niet-uitoefening van een recht van voorkoop, bindt de koper (*Rép.not.*, “La saisie immobilière”, nr. 356). Ook hier kunnen de schuldeisers in verzet komen tegen de opname van dergelijk beding. Een voorkeurrecht is immers een persoonlijk recht, zonder zakelijke werking (Gent 25 oktober 1996, *AJT* 1996-97, 355 met noot S. SNAET; Antwerpen 9 mei 1994 en Beslagr. Turnhout 25 februari 1994, *T.Not.* 1994, 410 met noot VAN DEN BOSSCHE; Beslagr. Marche 18 april 1995, *Act.dr.* 1996, 373; Rb. Bergen 11 september 1992, *RRD* 1993, 41). De overschrijving van het beding in de hypotheekregister voegt daar niets aan toe.

Hetzelfde geldt voor een beding dat een verkoop door de beslagene afhankelijk maakt van de goedkeuring van een derde (bv. Gent 16 april 2009 *NJW* 2009, 858).

d. Kettingbeding

924 In appartementsgebouwen wordt de gebondenheid aan het reglement van mede-eigendom gerealiseerd door middel van kettingbedingen: iedere eigenaar verbindt er zich toe om bij overdracht de toepassing van het reglement aan zijn koper op te leggen. Voor de zakenrechtelijke aspecten is zulks niet nodig; is de basisakte overgeschreven op het hypotheekkantoor, dan zijn de bedingen daarvan tegenwerpelijk. De bedingen in de basisakte of reglement die persoonlijke verplichtingen opleggen, kunnen niet door overschrijving worden tegenwerpelijk gemaakt; vandaar de noodzaak van kettingbedingen.

De vraag rijst of de beslaglegger gehouden is zo'n kettingbeding te respecteren door het op te nemen in de verkoopvoorwaarden. Als uitgangspunt geldt dat de beslagleggende schuldeiser als “derde” niet verplicht is met zo'n beding rekening te houden (art. 1165 BW). Het tegendeel aannemen, betekent immers dat men toelaat dat iemand bij obligatoire overeenkomst kan beschikken over de positie van latere schuldeisers bij de uitoefening van hun bevoegdheid een deel van het vermogen van de debiteur uit te winnen (F.H.J. MIJNSSEN, *Materieel beslagrecht*, 48).

Een redelijke uitoefening van zijn rechten leidt ertoe dat hij zich tegen de opname ervan in de verkoopvoorwaarden zal kunnen verzetten wanneer hierdoor zijn belangen zouden worden geschaad. Dit is bv. het geval met het zgn. solidariteitsbeding.

e. Solidariteitsbeding

925 In de meeste basisakten van appartementsgebouwen worden zgn. solidariteitsbedingen ingelast krachtens welke de koper van een appartement mede gehouden is tot de door de vorige

eigenaar nog verschuldigde gemeenschappelijke lasten. De vraag rijst of andere schuldeisers zich tegen de opname van een dergelijk beding in de verkoopsvoorwaarden kunnen verzetten. Een gedeelte van de rechtsleer en rechtspraak aanvaardt de tegenwerpelijkheid van solidariteitsbedingen (M. VILEYN, "Het appartementsrecht en de mede-eigendom", *TPR* 1983, (13), 47; AEBY, *La propriété des appartements*, Brussel, 1983, 333, nr. 342; Beslagnr. Brussel 16 november 1987, *Rec.gén.enr.not.* 1988, nr. 23.592 en *T.Not.* 1988, 375; Rb. Namen 10 juli 1996, *T.Not.* 1997, 119 met afkeurende noot Ch. A. LEUNEN).

Deze opvatting kan niet worden goedgekeurd. Het zakenrechtelijk karakter van een dergelijk beding is problematisch: het legt een louter persoonlijke (betalings)verbintenis op waartoe de koper enkel door zijn toestemming kan gehouden zijn. Het gaat dan ook niet op om de bindende kracht ervan te laten uitdijen tot derden door het in te lassen in verkoopsvoorwaarden. Een dergelijk procedé holt de rechten van de andere schuldeisers uit: de koper zal de werking van het beding immers willen compenseren met een lagere koopprijs. Vanuit die optiek komt de werking van het beding neer op het toekennen van een voorrecht zonder wettelijke grondslag waartegen de andere schuldeisers met succes kunnen in verzet komen (Brussel 12 februari 2004, *JLMB* 2005, 848; Beslagnr. Brussel 20 mei 1988, *JLMB* 1989, 160, *Rev.not.b.* 1989, 130 en *Rec.gén.enr.not.* 1990, 250; Beslagnr. Antwerpen 5 december 1989, *RW* 1989-90, 1230 en *Rec.gén.enr.not.* 1990, nr. 23.870; J. DE VROE, "Mede-eigendom in appartementsgebouwen", *T.Not.* 1984, 211-214. Zie ook A. VAN OEVELEN, "De bijdrage van de mede-eigenaars van een appartementsgebouw in de gemeenschappelijke lasten", *RW* 1991-92, (273), 280, nr. 14; K. DE LESIE, "Tegenwerpbaarheid van het solidariteitsbeding in de basisakten", *RW* 1996-97, 132 e.v.; B. VAN DAMME, "Het lot van de achterstallige gemeenschappelijke kosten van mede-eigendom bij uitvoerend beslag", *T.Not.* 2000, 427-440). Hetzelfde geldt voor een beding dat de koper verplicht tot het aandeel van de verkoper in het reservfonds. Werd een dergelijk beding echter wel opgenomen in de verkoopsvoorwaarden en blijft tegenspraak uit, dan bindt het de partijen (en de koper). De voorrechten raken immers niet de openbare orde.

Onder het nieuwe artikel 577-11, § 1 BW, zoals ingevoegd door de wet van 30 juni 1994, zou dit probleem van de baan zijn. De wet laat enkel toe dat de partijen in een afzonderlijke overeenkomst een van de wet afwijkende regeling treffen ter zake de bijdrageplicht. Nu deze bepaling van dwingend recht is en de wet enkel spreekt van overeenkomst en niet van statuten, wordt hieruit afgeleid dat een zgn. "solidariteitsbeding" niet meer in de basisakten kan worden opgenomen (zie H. VANDENBERGHE, *Mede-eigendom*, Antwerpen, 1997, 267-268, nr. 109; Ch. A. LEUNEN, *t.a.p.*, 122, nr. 3; B. VAN DAMME, *t.a.p.*, 435, nr. 16).

De vordering voor achterstallige kosten is evenmin bevoorrecht (zie over die problematiek ook DIRIX en DE CORTE, *Zekerheidsrechten*, 2006, 169, nr. 250; J. DE VROE, "Mede-eigendom in appartementsgebouwen", *T.Not.* 1984, 211-214; J. KOKELENBERG, "Waarborgen van bijdragen in de kosten van appartementsgebouwen", *Actuele problemen van het notariële recht*, Antwerpen, 1985, 95-104; A. CUVELIER, "Copropriété forcée et saisie-exécution d'un appartement", *Rec.gén.enr.not.* 1985, nr. 23.127. Geregeld worden wel wetgevende initiatieven in die zin genomen: *Parl.St.* Kamer 2007-08, 52-1040/1).

f. Beding omtrent de besteding van de prijs

926 De verkoopsvoorwaarden mogen niet bepalen dat de prijs bij voorrang zal besteed worden tot betaling van een bepaalde schuldeiser (*RPDB*, tw. *Saisie immobilière*, nr. 385). Het wettelijk preferentiesysteem raakt evenwel niet de openbare orde. Het is dus mogelijk hiervan af te wijken met instemming van de samenlopende schuldeisers (vgl. Cass. 2 mei 1985, *RW* 1985-86, 27 met concl. AG JANSSENS DE BISTHOVEN: principe). Indien aldus een dergelijk beding in de verkoopsvoorwaarden wordt opgenomen, dan kunnen de andere schuldeisers hiertegen met succes opkomen. Aangezien een dergelijk beding enkel de posities van de schuldeisers betreft, hebben andere partijen geen belang om het aan te vechten (GARSSONNET en CEZAR-BRU, *a.w.*: "cette clause ne porte atteinte ni à l'ordre public, ni aux droits et intérêts des personnes désireuses d'enchérir; elle ne lèse que certains créanciers et ils peuvent seuls en demander la nullité"). Werd tegen de opname

van het beding in verkoopsvoorwaarden geen tegenspraak gevoerd, dan bindt het beding de schuldeisers, evenals de veilingkoper (Cass. fr. 18 februari 1999, *RTDC* 1999, 854-855).

g. Beding omtrent de toewijzingsprijs

927 De schuldeisers kunnen niet vorderen dat de verkoopsvoorwaarden worden aangevuld met het beding dat de toewijzing niet zal geschieden tegen een prijs die lager is dan een bepaald bedrag (Beslagr. Antwerpen 19 september 1979, *onuitg.*: de verkoop vindt plaats bij opbod zonder dat de schuldeisers het recht hebben een bepaalde prijs te bedingen; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie immobilière*, nr. 225). Het bedingen van een instelprijs werd wel steeds als geoorloofd aanvaard (D. MICHIELS, "Actuele problemen inzake onroerend beslag" in *Beslag- en executierecht. Naar een collectief beslagrecht*, Antwerpen, 2001, 93, 49) en vindt thans een wettelijke grondslag in artikel 1587, derde lid; zie verder, nr. 943).

In het raam van een faillissement werd nochtans geoordeeld dat een beding waarbij de koper een onroerend goed slechts mag verkopen aan een bepaalde prijs, tegenwerpelijk is aan de curator. Het betrof de verkoop van bouwgrond door een bestuur aan een projectontwikkelaar (de latere gefailleerde) onder het verbod van voortverkoop boven de initiële aankoopprijs ten einde speculatie tegen te gaan. Volgens het hof van beroep te Gent heeft dit beding externe werking (Gent 16 april 2009 *NJW* 2009, 858 met noot E.D.). Het is evident dat een dergelijk beding niet de zaak kan uitmaken van de schuldeisers. Afgezien daarvan kan men met succes betogen dat vanuit een redelijke uitlegging, het beding niet bedoeld is om uitwerking te krijgen na faillissement. Het beding beoogt immers de speculatieve verkoop door de koper tegen te gaan, maar daarom nog niet de rechten van diens schuldeisers aan te tasten.

h. Kosten

928 De verkoopvoorwaarden moeten de termijn vermelden waarbinnen de koper gehouden is de kosten bedoeld in artikel 1585 te voldoen (art. 1596). Hoewel de wet enkel spreekt van de termijn, wordt het als een goede praktijk beschouwd om ook de kosten zelf te bepalen (percentage en/of aanduiding van de posten) die ten laste van de koper zullen worden gelegd. De jongste jaren zijn er diverse mogelijke kosten bijgekomen (bv. controle elektrische installatie, stookolietanks enz.). Het opgeven van een kostenpercentage dat aansluit bij de realiteit biedt dan rechtzekerheid (D. MICHIELS, "Actuele problemen inzake onroerend beslag" in *Beslag- en executierecht. Naar een collectief beslagrecht*, Antwerpen, 2001, 95-96, nr. 54; Chr. ENGELS, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, nr. 297; *Rép.not.*, "La saisie immobilière", nr. 352). Het gaat om de kosten van de verkoop (vgl. art. 1593 BW; zie A. CHRISTIAENS, "Art. 1593 BW" in *Comm.Bijz.Ov.*). De kosten van de vervolging blijven ten laste van de beslagene (vgl. art. 1024). Dit is ook het geval voor de kosten voor een bodemsanering en de kosten van de premie op de instelprijs als bedoeld in artikel 1587, zevende lid (zie verder, nr. 943). Deze kosten krijgen hun beslag in de rangregeling en worden beschouwd als bevoorrechte schulden. De kosten van de verkoop die ten laste vallen van de koper zijn naar vast gebruik, o.m. de metingskosten en de kosten van een bodemattest. De bepaling van deze kosten geschiedt naar plaatselijk gebruik. De rechtspraak stelt zich soms wantrouwend tegen kostenbarema's die worden bepaald door de Kamer van Notarissen aan de hand van een degressief percentage (Beslagr. Brussel 14 februari 2008, *JLMB* 2009, 558; Beslagr. Brussel 12 mei 1998, *P&B* 1999, 58; Beslagr. Brussel 27 mei 1999, *Rev.not.b.* 1999, 578 met noot J.L. LEDOUX; Beslagr. Brussel 18 juni 2002, *RW* 2003-04, 1112; Beslagr. Brussel 14 februari 2008, *T.Not.* 2009, 393 met noot D. MICHIELS. Zie hierover ook Y. DECHAMPS, "Vente publique sur saisie – de la charge des frais", *Rev.not.b.* 1998, 610-617 en Dossier 4350 - *Verslagen Comité Studie en Wetgeving-Jaar 2001*, Kon. Fed. Belg. Not., Brussel, 2002, 227-300). Deze rechtspraak echter wordt terecht bekritiseerd (zie o.m. D. MICHIELS, "Actuele problemen inzake onroerend beslag" in *Beslag- en executierecht. Naar een collectief beslagrecht*, Antwerpen, 2001, 96, nr. 54). Het hanteren van forfaitaire tarieven die degressief zijn leiden tot meer transparantie. Verder is het zo dat wanneer de forfaitaire kostenraming ontoereikend blijkt te zijn, de bijkomende kosten niet ten laste van de koper kunnen worden gelegd, maar zij ten laste van de verkoopmassa vallen.

Over de buitengewone kosten van vervolging zie verder, nr. 970.

B. KENNISGEVING EN TEGENSpraak

1. Aanmaning

929 De notaris moet ten minste een maand voor de verkoop de samenlopende schuldeisers en de beslagene aanmanen om inzage te nemen van de verkoopsvoorwaarden en om aanwezig te zijn bij de toewijzing (art. 1582). Deze aanmaning gebeurt op initiatief van de notaris en bij deurwaardersexploot (arg.: art. 1584, eerste lid). Zij moet gericht zijn aan:

- de ingeschreven schuldeisers. Andere schuldeisers missen dit recht (bv. Rb. Hoei 23 december 1996, *Rev.not.b.* 1997, 351);
- de schuldeisers die een bevel hebben laten overschrijven;
- de beslagen debiteur. De beslagene kan de notaris wat hem betreft vrijstellen van de aanmaning (W. VAN STEEN, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 50-51);
- en gebeurlijk: de “derde-bezitter” en de “zakelijke borg” (zie hoger, nr. 847);
- de schuldeisers die hun bewarend beslag lieten overschrijven;
- de beslaglegger. Ook al zou volgens de rechtspraak een wettelijke verplichting ter zake niet bestaan, dan verdient dit wel de voorkeur (bv. Beslagr. Hoei 22 mei 1985, *Jur.Liège* 1985, 492).

930 De verkoopsvoorwaarden kunnen ook worden betekend aan andere betrokken personen (bv. een huurder of een bezetter te bede). Deze personen kunnen dan ook tegenspraak doen (bv. Rb. Luik 15 mei 1992, *JLMB* 1992, 1181). Op deze wijze kunnen geschillen op een efficiënte wijze worden beslecht. De vraag is echter of deze derden verplicht zijn om in een dergelijk geval ook tegenspraak te voeren wanneer zij met de inhoud der verkoopsvoorwaarden niet instemmen, op straffe van aan de inhoud ervan gebonden te zijn. Het antwoord luidt ontkennend. De verkoopsvoorwaarden zijn hen in beginsel niet tegenwerpelijik en zij kunnen niet gedwongen worden tot het voeren van tegenspraak (zie boven, nr. 921).

De beslaglegger kan de notaris vrijstellen van deze verplichting. Ook de andere schuldeisers kunnen zo'n vrijstelling verlenen. Een probleem kan dan rijzen met het oog op het gemeen worden van het beslag. Hiertoe kan echter worden volstaan met een enkele betekening waarvan dan randmelding wordt gedaan (W. VAN STEEN, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 51).

Betwisting bestaat over de vraag of enkel de schuldeisers in aanmerking komen wier schuldvordering opeisbaar is. Door een gedeelte van de rechtsleer wordt die vraag bevestigend beantwoord (Chr. ENGELS, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 220, nr. 312). Door andere schrijvers wordt die eis niet gesteld, zodat ook de schuldeisers wier schuldvordering nog niet opeisbaar is moeten worden aangemaand. Ook de notariële praktijk is in die zin gevestigd (*Rép.not.*, “La saisie immobilière”, nr. 362). Verder is het zo dat het beslag

kan wijzen op het kennelijk onvermogen van de debiteur, waardoor deze het voordeel van de termijn verliest (art. 1188 BW; zie ook art. 1337).

931 De verplichting tot aanmaning is voorgeschreven op straffe van nietigheid. Deze nietigheid moet echter worden opgeworpen binnen de termijn bepaald in artikel 1622, tweede lid. Wordt de nietigheid eerst ingeroepen in het geding betreffende de rangregeling, dan is die nietigheid gedekt (Cass. 21 november 1986, *Arr.Cass.* 1986-87, nr. 180, *Pas.* 1987, I, 364 en *T.Not.* 1987, 204; zie verder, nr. 976).

De aanmaning gebeurt zoals gezegd bij gerechtsdeurwaardersexploot.

De verkoopvoorwaarden hoeven niet mee te worden betekend (W. VAN STEEN, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 49; *Rép.not.*, “La saisie immobilière”, nr. 361; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie immobilière*, nr. 234).

De termijn van 1 maand wordt berekend volgens het bepaalde in de artikelen 52 e.v. (Cass. 16 januari 1991, *RW* 1991-92, 1297, *T.Not.* 1992, 513 en *JLMB* 1992, 629; Cass. 20 juni 1974, *Arr.Cass.* 1974, 1161, *RW* 1974-75, 255 en *Rec.gén.enr.not.* 1976, nr. 21.997: door de aanmaning op 11 augustus wordt de termijn van 1 maand voor een verkoop op 11 september niet in acht genomen). Gebeurlijk moet toepassing gemaakt worden van artikel 53 (Beslagr. Brugge 1 juni 1982, *T.Not.* 1982, 333 en *Rec.gén.enr.not.* 1983, 102, nr. 22.858: indien de vervalddag wordt verplaatst naar de eerstvolgende werkdag en is de verkoop reeds op die dag bepaald, dan wordt de termijn van een maand niet gerespecteerd).

2. Gevolgen

932 De aanmaning om kennis te nemen van de verkoopvoorwaarden is een scharnierpunt in de uitwinningprocedure. In de eerste plaats moeten alle nietigheidsgrievens m.b.t. de voorafgaande rechtspleging worden opgeworpen binnen 8 dagen na deze aanmaning (art. 1622, tweede lid). Na verloop van die vervaltermijn, zijn alle onregelmatigheden gedekt (zie verder, nr. 976). Vervolgens doet de aanmaning de termijn van 8 dagen lopen waarbinnen de partijen tegenspraak moeten voeren. Ten slotte heeft zij ook een weerslag op de positie van de onbetaalde verkoper. Zij dwingt hem een keuze te maken tussen zijn ontbindingsrecht en de vordering tot betaling van de koopprijs (art. 1583, eerste lid).

De randmelding van de aanmaning heeft verder tot gevolg dat het beslag gemeen wordt aan de samenlopende schuldeisers. Voor dat tijdstip beruiste het initiatiefrecht bij de beslaglegger. Bleef deze in gebreke de uitwinning te benaarstigen, dan moest een andere schuldeiser de indeplaatsstelling vorderen. Na de randmelding is het beslag “gemeen” geworden en verliest de beslaglegger dit exclusief initiatiefrecht. Elk der samenlopende schuldeisers kan voortaan de uitwinning vervolgen. Dit “gemeen” worden heeft echter geen

gevolgen voor de materieelrechtelijke positie van de diverse schuldeisers. De bescherming tegen de voordien door de beslagene verrichte handelingen, blijft verder individueel bepaald (zie hoger, nr. 905 e.v.).

3. Tegenspraak

a. Grieven

933 Vanaf de aanmaning beschikken de schuldeisers en de beslagene over een termijn van 8 dagen om omtrent de verkoopsvoorwaarden tegenspraak te voeren. Dit onderstelt dat het notariskantoor gedurende die periode toegankelijk is voor het publiek (Cass. 29 november 1984, *Arr.Cass.* 1984-85, nr. 204 en *Rev.not.b.* 1985, 148 met noot DE VALKENEER).

Tegenspraak kan enkel de inhoud der verkoopsvoorwaarden betreffen (Cass. 13 juni 1985, *Arr.Cass.* 1984-85, nr. 624, *RW* 1986-87, 193, *JT* 1985, 592, *Rev.not.b.* 1986, 116 en *Pas.* 1985, I, nr. 624). Te denken valt aan betwistingen nopens de hiervoor besproken bedingen, nopens de gevoerde publiciteit, nopens de opname van het ereloon van de curator als kosten van de verkoop e.d.m.

De tegenspraak kan aldus bv. nog betrekking hebben op:

- de datum van de verkoop (Luik 27 juni 1986, *Jur.Liège* 1986, 497);
- de plaats van de verkoop (Beslagr. Brussel 15 mei 1984, *Rev.not.b.* 1984, 605; het huis der notarissen biedt alle waarborgen voor een sereen verloop van de verkoop);
- het rechtzetten van een materiële vergissing (Beslagr. Luik 21 oktober 1968, *Pas.* 1970, III, 22);
- de opname in de verkoopsvoorwaarden van een exclusieve afnameverplichting (Beslagr. Bergen 28 juni 1979, *Rec.gén.enr.not.* 1980, nr. 22514 en *Rev.-not.b.* 1980, 106). Het gaat hier om een persoonlijke verbintenis waaraan geen zakelijke werking kan worden gegeven door opname in de verkoopsvoorwaarden;
- de erkenning van een niet-tegenwerpelijke huurovereenkomst;
- het feit dat de verkoopsvoorwaarden onvoldoende aanduidingen geven omtrent de huurtoestand en/of de ingenottreding van de veilingkoper (Beslagr. Luik 24 september 1990, *JLMB* 1991, 95; Beslagr. Luik 8 maart 1993, *JLMB* 1993, 1473; Beslagr. Charleroi 20 december 1994, *Rev.not.b.* 1997, 355).

Zijn daarentegen niet meer toelaatbaar:

- betwistingen over de uitvoerbare titel of nopens de regelmatigheid van de voorafgaande procedure (Beslagr. Dinant 14 januari 1994, *JLMB* 1994, 704; Beslagr. Brussel 29 januari 1996, *T.Not.* 1996, 537 met noot MICHIELS; Beslagr. Antwerpen 18 juni 1996, *T.Not.* 1996, 544);
- betwisting over het bedrag en de opeisbaarheid van de schuld (Beslagr. Namen 12 december 1986, *Rec.gén.enr.not.* 1988, nr. 23.544); de betwistingen

over de afrekening van de schuld (bv. de rente) kunnen worden verwezen naar de rangregeling (Luik 16 januari 2003, *JT* 2004, 73; Luik 30 juni 2005, *Rev.-not.b.* 2006, 246);

– betwisting over het al of niet bevoorrecht karakter van bepaalde schuldverordeningen is niet aan de orde (Luik 14 november 1995, *JLMB* 1996, 487). Dergelijke betwistingen kunnen nog aan bod komen in het kader van de rangregeling;

– evenmin kan de schuldenaar nog uitstel vragen (Beslagnr. Antwerpen 18 juni 1996, *T.Not.* 1996, 544; Beslagnr. Brussel 1 juni 1990, *RW* 1991-92, 96 en *T.Not.* 1991, 450: onder omstandigheden kan een dergelijk verzoek zelfs misbruik van procesrecht opleveren);

– een verzoek op grond van artikel 1565, tweede lid, dat de gevolgen van het beslag worden beperkt (Cass. 6 mei 1983, *RW* 1983-84, 2166, *Arr.Cass.* 1982-83, 1110 en *JT* 1985, 142; zie boven, nr. 877).

b. Termijn

934 De partijen beschikken over een termijn van 8 dagen om tegenspraak te voeren. De aangevoerde grieven moeten binnen die termijn op straffe van verval voor de notaris worden gebracht (Luik 27 juni 1986, *Jur.Liège* 1986, 497; Beslagnr. Brussel 17 december 1986, *Rec.gén.enr.not.* 1987, nr. 23494).

Zijn binnen deze termijn geen bezwaren geuit, dan heeft dit tot gevolg dat de geldigheid van de rechtspleging onaantastbaar wordt (zie verder, nr. 976) en de verkoopvoorwaarden definitief zijn geworden. De verkoopvoorwaarden kunnen achteraf niet meer door de notaris worden gewijzigd (Luik 27 juni 1986, *Jur.Liège* 1986, 497). De rechter oordeelt op onaantastbare wijze in feite of de notaris op de verkoopdag nieuwe verkoopvoorwaarden heeft meege-deeld, dan wel enkel toelichting heeft verschaft (Cass. 7 september 1984, *Arr.Cass.* 1984-85, nr. 18). Indien toch een wijziging van de verkoopvoorwaarden zich opdringt, dan moet deze wijziging aan de beslagrechter worden voorgelegd die eventueel een nieuwe termijn voor de verkoop zal bepalen (E. VAN HOVE, *a.w.*, *TPR* 1980, 345, nr. 14).

c. Vorm

935 De wet bepaalt niet op welke wijze de tegenspraak moet gebeuren. Aangenomen wordt dat dit niet aan bepaalde vormvereisten is onderworpen: bij gewone brief of zelfs mondeling (W. VAN STEEN, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 52; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie immobilière*, nr. 237). Het verdient toch de voorkeur geen procedé te gebruiken waardoor de termijn van 8 dagen oncontroleerbaar wordt (*Rép.not.*, “*La saisie immobilière*”, nr. 366).

Met een tegenspraak geformuleerd na het verloop van deze termijn houdt de notaris geen rekening (o.m. Gent 10 november 1986, *T.Not.* 1988, 313; Beslagnr. Brugge 17 december 1976, *RW* 1976-77, 1523 en *T.Not.* 1977, 93; Be-

slagr. Brussel 17 december 1986, *Rec.gén.enr.not.* 1987, nr. 23.494; Beslagr. Charleroi 23 april 1974, *Rev.not.b.* 1974, 270; gewone brief verzonden voor de aanmaning en niet herbevestigd gedurende de termijn van art. 1582).

De tegenspraak moet van dien aard zijn geformuleerd dat de grieven met voldoende zekerheid kunnen worden achterhaald. De tegenspraak die bijvoorbeeld zonder verdere motivering het geheel der verkoopsvoorwaarden aanvecht, komt niet in aanmerking (Rb. Nijvel 6 september 1995, *Rev.not.b.* 1997, 361).

d. Gevolgen

936 Wordt er tegenspraak geformuleerd, dan schorst de notaris alle verrichtingen (Voorz. Rb. Gent 13 juni 1979, *Rev.not.b.* 1980, 50). Hij maakt hiervan procesverbaal op waarin hij de geschillen uiteenzet en zijn zienswijze ter zake geeft (zie nader D. MICHIELS, “De rol van de notaris bij geschillen over de verkoopsvoorwaarden inzake uitvoerend onroerend beslag”, *T.Not.* 1996, 538-543). De notaris kan er zich niet toe beperken de gerezen geschillen te omschrijven. Van hem wordt verwacht dat hij hierover ook een gemotiveerd standpunt inneemt.

Het proces-verbaal wordt door de notaris neergelegd ter griffie. Dit belet de notaris nochtans niet verder werk te maken van de aankondiging van de verkoop (Beslagr. Hoei 22 mei 1985, *Jur.Liège* 1985, 492). De notaris zal ter zake met de nodige omzichtigheid tewerkgaan.

De beslagrechter bepaalt vervolgens de dag van de terechtzitting en laat de partijen oproepen. Het verdient de voorkeur alle partijen op te roepen die op grond van artikel 1582 zijn aangemaand, al wordt soms verdedigd dat het voldoende is die oproeping te beperken tot diegenen die bij het geschilpunt belang hebben (Beslagr. Hoei 22 mei 1985, *gecit.*).

De notaris is echter geen partij in de procedure, hetgeen niet belet dat hij door de beslagrechter zou worden gehoord.

De beslagrechter doet uitspraak over de betwisting. Gebeurlijk wordt een nieuwe termijn voor de toewijzing bepaald. Bij het bepalen van de nieuwe verkopdag doet het niet ter zake of de oorspronkelijke termijn van zes maanden reeds was verstreken op het ogenblik van de uitspraak (Cass. 1 februari 2007, *RW* 2009-10, 427, *Pas.* 2007, 223 met concl. AG Ph. DE KOSTER, *JLMB* 2007, 611 en *TBBR* 2008, 540 noot R. BOURSEAU). De beschikking van de beslagrechter is niet vatbaar voor enig rechtsmiddel (Brussel 6 oktober 1982, *Pas.* 1982, II, 113). Indien de beslagrechter een heropening van het debat beveelt, dan moet het voorschrift van artikel 775 in acht worden genomen m.b.t. de kennisgeving aan alle partijen van de nieuwe rechtsdag (Cass. 3 januari 2003, *Arr.Cass.* 2003, nr. 5 en *RW* 2006-07, 458).

Op de notaris rust niet de verplichting om na de beschikking van de beslagrechter alle partijen opnieuw aan te manen om kennis te nemen van de gewijzigde voorwaarden en om aanwezig te zijn bij de toewijzing. De betwistingen nopens de verkoopvoorwaarden werden definitief beslecht en kunnen niet meer te berde komen. Indien de toewijzing op een later tijdstip plaatsvindt, wordt volstaan met de bekendmaking door middel van aankondigingen en aanplakbiljetten zoals voorgeschreven in artikel 1617 (Beslagr. Antwerpen 7 juni 1984, *onuitg.* Zie ook Brussel 24 december 1996, *Rev.not.b.* 1997, 377: geen aanmaning van de verkoopvoorwaarden aan de beslagene vereist wanneer die in de procedure van tegenspraak betrokken was).

C. POSITIE VAN DE NIET-BETAALDE VERKOPER

937 Bevindt zich onder de samenlopende schuldeisers ook de onbetaald gebleven verkoper van het beslagen goed, dan heeft de aanmaning aan hem gericht om kennis te nemen van de verkoopvoorwaarden, tot gevolg dat hij een keuze moet maken tussen zijn schuldvordering tot betaling van de koopprijs en zijn ontbindingsvordering (art. 1583). Dit in de hypothese dat hij over een tegenwerpelijk ontbindingsrecht beschikt; in de samenloop kan de verkoper dit recht immers enkel nog uitoefenen voor zover hij nog beschikt over zijn voorrecht (art. 28 Hyp.W.). Artikel 1583 onderstelt dus dat de verkoper is aangemaand en dat hij zowel over zijn voorrecht als het ontbindingsrecht beschikt.

De vraag of de ontbindingsvordering opeisbaar moet zijn, wordt betwist (zie bij Chr. ENGELS, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 231, nr. 331). De opvatting verdient de voorkeur dat het beslag in feite neerkomt op een toestand van kennelijk onvermogen van de debiteur zodat artikel 1188 BW toepassing krijgt (*Rép.not.*, “La saisie immobilière”, nrs. 362 en 388; zie boven, nr. 148).

Deze bepaling geldt tevens voor de mederuilner en de schenker (art. 1583, *in fine*), evenals de deelgenoot (Chr. ENGELS, *a.w.*, 229, nr. 327).

938 Het k e u z e r e c h t moet worden uitgeoefend op straffe van verval van het ontbindingsrecht binnen 15 dagen te rekenen van de aanmaning om kennis te nemen van de verkoopvoorwaarden. Opteert de betrokken schuldeiser voor het voorrecht, dan laat hij de termijn verstrijken. Opteert hij voor het ontbindingsrecht, dan moet hij binnen de termijn zijn beslissing ter zake betekenen aan de notaris. Deze betekening moet binnen 10 dagen gevolgd worden door het instellen van de eis tot ontbinding. Hierdoor wordt de uitwinning geschorst. Zij kan eerst hervat worden nadat de verkoper afstand heeft gedaan van zijn vordering of nadat de vordering door de rechtbank werd afgewezen. Ten aanzien van de andere onroerende goederen kan de beslagrechter op verzoek van de partijen eveneens de vervolging schorsen.

De ontbindingsvordering is een zelfstandige rechtsvordering die wordt gebracht voor de bevoegde bodemrechter (dus niet: de beslagrechter) door dagvaarding van de beslagen eigenaar. Deze vordering moet binnen 10 dagen na de betekening aan de notaris worden ingeleid. Het verdient aanbeveling om hiervan kennis te geven aan de notaris. De vervolgde partij en de ingeschreven schuldeisers mogen in het geding tussenkomen (art. 1583, vierde lid). Ook andere schuldeisers kunnen in het geding tussenkomen, indien zij van een belang kunnen doen blijken (Chr. ENGELS, *a.w.*, 233-234, nr. 334). Wordt de vordering ingewilligd dan heeft dit tot gevolg dat het onroerend goed geacht wordt zich nooit in het vermogen van de beslagene te hebben bevonden, zodat geen revindicatievordering meer moet worden ingesteld (*Rép.not.*, "La saisie immobilière", nr. 397).

Heeft de betekening van artikel 1582 niet plaatsgevonden, dan kan de niet-betaalde verkoper de ontbinding onverminderd nastreven; het vonnis dat hierover uitspraak doet, moet echter gewezen zijn voor de toewijzing wil het de positie van de koper nog kunnen verontrusten (art. 1599, tweede lid).

D. KANTMELDING

939 Binnen 8 dagen na de dag van het laatste exploit van betekening wordt, onder de zorg van de notaris, van de aanmaning om kennis te nemen van de verkoopsvoorwaarden melding gemaakt op de kant van de overschrijving van het beslag (art. 1584). De termijn van 8 dagen is zonder sanctie (Chr. ENGELS, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 226, nr. 321; *Rép.not.*, "La saisie immobilière", nr. 400). Wel kan de aansprakelijkheid van de notaris in het gedrang komen (Beslagr. Luik 3 november 1982, *Jur.Liège* 1983, 17).

Deze kantmelding heeft tot gevolg dat het beslag gemeen wordt gemaakt aan de ingeschreven schuldeisers en degenen die het bevel deden overschrijven. Hieronder worden ook gerekend: degenen die een bewarend beslag lieten overschrijven.

Lag het initiatief voorheen exclusief in handen van de beslaglegger, dan komt hieraan een einde bij de kantmelding. Van dat ogenblik af is de doorhaling niet meer mogelijk dan met toestemming van alle samenlopende schuldeisers (Luik 20 november 1972, *Pas.* 1973, II, 51) of krachtens een vonnis tegen hen gewezen. Evenmin kan van dat ogenblik af een "executieafpraak" tot stand komen tussen de debiteur en de beslaglegger op grond waarvan de debiteur de schorsing van de tenuitvoerlegging kan afdwingen. Een dergelijke schorsing onderstelt immers de medewerking van alle schuldeisers aan wie de procedure "gemeen" is geworden (Rb. Luik 21 september 1994, *Rev.not.b.* 1997, 348).

Dit "gemeen" worden van het beslag, wijzigt echter niets aan de materieel-rechtelijke positie van de samenlopende schuldeisers. Hun onderlinge verhoudingen kunnen dus verschillen. Aldus zal de niet-tegenwerpelijke van rechtshandelingen verricht door de beslagene niet voor alle schuldeisers gelijk

zijn. De bescherming geboden door artikel 1577 blijft verder individueel bepaald volgens het tijdstip van de overschrijving van het (bewarend of uitvoerend) beslag of het bevel (*Rép.not.*, “La saisie immobilière”, nr. 401).

940 De wet bepaalt geen geldigheidsduur van deze kantmelding. Het is redelijk aan te nemen dat die kantmelding vervalt wanneer de geldigheidsduur van het beslag is verstreken (*Rép.not.*, “La saisie immobilière”, nr. 403).

§ 6. Openbare verkoop

A. ALGEMEEN

1. Termijn

941 De verkoop vindt plaats op de dag bepaald in de verkoopsvoorwaarden. Het is mogelijk dat deze termijn opnieuw wordt vastgesteld door de beslagrechter in het kader van een geschil nopens de verkoopsvoorwaarden.

Die dag moet vallen binnen de termijn van 6 maanden na de beschikking tot aanstelling van de notaris; deze termijn is voorgeschreven op straffe van nietigheid (art. 1622; Beslagr. Aarlen 5 april 1979, *Jur.Liège* 1980, 68 met noot DE LEVAL). De vordering tot nietigverklaring moet worden ingesteld binnen de termijn van 15 dagen na de betekening bedoeld in artikel 1598 (art. 1622, derde lid). Zij moet eveneens worden aangezegd aan de notaris.

De termijn van toewijzing is vatbaar voor verlenging overeenkomstig artikel 51 (Cass. 20 oktober 2005, www.juridat.be; Cass. 1 februari 2007, *RW* 2009-10, 427). Dreigt de termijn te worden overschreden, dan kan aan de beslagrechter op verzoekschrift een verlenging worden gevraagd. De verlenging van de termijnen mag echter geen courante praktijk worden. Gelet op artikel 51 Ger.W. is een verlenging enkel maar mogelijk wanneer er hiervoor gewichtige redenen zijn (Beslagr. Turnhout 11 september 1995, *T.Not.* 1996, 250). Aldus wordt door de beslagrechters soms een verlenging toegestaan voor een termijn korter dan 6 maanden of worden de gerechtskosten ten laste gelegd van de beslaglegger wanneer het tijdverlies aan diens toedoen is te wijten (Beslagr. Turnhout 16 juni 1995, *TBBR* 1996, 249). Onder omstandigheden kan zelfs een andere notaris worden aangesteld.

Het derdenverzet tegen de beschikking die een verlenging van de termijn toestaat, doet geen uitspraak over een zwaarigheid van de tenuitvoerlegging in de zin van artikel 1624, tweede lid, 2° (Cass. 20 oktober 2005, www.juridat.be).

Is de termijn inmiddels reeds verstreken, dan moet een nieuwe aanstelling van een notaris worden gevraagd. Hiertoe is wel vereist dat het beslag en de overschrijving nog geldig zijn (Luik 25 januari 1984, *Pas.* 1984, II, 105; Beslagr. Aarlen 5 april 1979, *t.a.p.*). Een dergelijk verzoekschrift ingediend door een indeplaatsgestelde schuldeiser is niet ontvankelijk wanneer deze heeft

nagelaten de overschrijving te vernieuwen of het eigen beslag te laten overschrijven (Beslagr. Hoei 16 september 1985, *Jur.Liège* 1975, 626).

Een arrest van het Hof van Cassatie zet het verschil tussen een verlenging en een nieuwe aanstelling in de verf. Een verzoekschrift strekkende tot een nieuwe aanstelling van dezelfde notaris wanneer de termijn van de eerste aanstelling nog niet verstreken is, schendt artikel 19 Ger.W. Door de eerste beschikking heeft de beslagrechter zijn rechtsmacht uitgeput en kan hij niet kennisnemen van een identieke vordering (Cass. 7 januari 1993, *Arr.Cass.* 1993, 18, *Pas.* 1993, I, 17 en *JLMB* 1993, 258).

2. *Initiatiefrecht*

942 De notaris mag niet op eigen gezag overgaan tot de verkoop (Luik 27 juni 1986, *Jur.Liège* 1986, 497). Het voorschrift van artikel 1596 geldt op straffe van nietigheid (art. 1622). De notaris kan zulks slechts doen op verzoek van de vervolgende partij of bij gebreke hiervan, op verzoek van een ingeschreven schuldeiser of van een schuldeiser wiens bevel is overgeschreven (art. 1586).

Alle andere schuldeisers – bv. een schuldeiser die bewarend beslag heeft gelegd – missen die bevoegdheid (Luik 12 november 1982, *Jur.Liège* 1983, 90, *Rec.gén.er.not.* 1983, 150, nr. 22.875 en *Rev.not.b.* 1983, 382).

Aangenomen wordt dat ook de beslagene de opdracht tot verkoop kan geven (*RPDB*, Compl. VIII, tw. *La saisie immobilière*, nr. 273; *Rép.not.*, “*La saisie immobilière*”, nr. 419). De beslagene is immers de “verkoper” en de verkoop strekt tot de betaling van zijn schuldenlast.

Een ingeschreven schuldeiser kan die opdracht geven ook al legde de rechter aan de beslaglegger verbod op om de uitwinning te vervolgen en ook al betreft zijn hypotheek niet alle beslagen goederen (Luik 12 november 1982, *t.a.p.*). Een hypothecaire schuldeiser in tweede rang kan in plaats van de eerst ingeschreven schuldeiser de toewijzing vorderen, ook al beschikt hij over een hypotheek in eerste rang op andere goederen (Gent 17 mei 1988, *T.Not.* 1988, 192).

Dit verzoek moet worden volgehouden tot de uiteindelijke toewijzing (Brussel 16 februari 1988, *Rev.not.b.* 1988, 257. Zie hierover ook DEMBLON, *Rev.not.b.* 1986, 430 e.v.). De schuldeiser kan op ieder ogenblik de verkoop geheel of gedeeltelijk stopzetten. Hiertoe is hij trouwens verplicht wanneer hij is betaald (W. VAN STEEN, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 60). De uitwinning is echter niet zonder voorwerp geworden en kan worden voortgezet indien wel de oorzaak van het beslag is vervallen, maar de gerechtskosten niet zijn betaald (Beslagr. Luik 3 november 1982, *Rev.not.b.* 1983, 151).

De wet bepaalt niet op welke wijze dit verzoek moet worden gedaan, zodat wordt aangenomen dat dit ook mondeling kan gebeuren door de aanwezige beslaglegger (of andere schuldeisers aan wie het beslag gemeen is) (W. VAN STEEN, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 61). De notaris maakt hiervan melding in het proces-verbaal.

Het verzoek tot de toewijzing over te gaan kan gebeuren bij volmacht. De lasthebber moet beschikken over een authentieke volmacht (Luik 12 november 1982, *t.a.p.*). Met toepassing van artikel 1166 BW kan zij ook door hun resp. schuldeisers worden gevorderd (Beslagr. Brussel 14 januari 1971, *Rev.not.b.* 1971, 205 met noot DECHAMP).

De naleving van artikel 1586 is voorgeschreven op straffe van nietigheid (art. 1622; zie verder, nr. 975).

3. *Vorm*

943 De toewijzing vindt plaats op de wijze bepaald door het plaatselijk gebruik. Luidens het nieuwe artikel 1587, tweede lid, vindt de toewijzing plaats in één enkele zitting, eerst bij opbod.

Door de wet van 15 mei 2009 werd de mogelijkheid van een tweede zitting afgeschaft. Hiertoe werd aangevoerd dat het systeem van opeenvolgende zittingen tijd en geld kost zonder dat zulks bijdraagt tot een hogere opbrengst aangezien de gegadigden in de praktijk de tweede zitting afwachten (*Parl.St.* Kamer 2007-08, nr. 1273/001, 3). Met het oog op een meer eenvoudige, snellere en meer transparante afwikkeling werd geopteerd voor een enkele zitting. Ten einde het bieden aan te moedigen wordt voorzien in de mogelijkheid dat de notaris, eventueel na advies van een deskundige, een instelprijs bepaalt. De bieder die bij de aanvang van de zitting, als eerste een bedrag gelijk aan of hoger dan deze instelprijs biedt, krijgt een premie gelijk aan 1 % van zijn eerste bod. Deze premie is slechts opeisbaar indien het goed definitief aan die bieder wordt toegewezen. Als niemand de instelprijs biedt, lukt de notaris door afwijzing een eerste bod uit, waarna de verkoop wordt voortgezet bij opbod.

Wanneer de notaris geen instelprijs bepaalt, kan hij een premie van 1 % toekennen aan die bieder die het hoogste bedrag biedt op het einde van de eerste zitting en aan wie het goed definitief wordt toegewezen. Het was de uitgesproken bedoeling van de wetgever om te beletten dat een andere dan de koper zou worden begunstigd (*Parl.St.* Kamer 2008-09, nr. 127/005, 7).

De premie, die in feite neerkomt op een korting op de koopprijs, valt in de verkoopmassa als een bevoorrechte gerechtskost (art. 1587, zevende lid).

Voor de opening van de veiling moet de notaris in het openbaar het bedrag van de kosten aankondigen die ten laste van de koper zullen vallen (art. 1585). Verzuim van deze verplichting heeft niet de nietigheid van de verkoop tot gevolg, maar kan aanleiding geven tot schadevergoeding en tuchtsancties (verslag VAN REEPINGHEN, 578).

944 De vrijwillige verkoop is thans geregeld in de artikelen 1580bis en ter (zie boven, nr. 915 e.v.). Vóór de wet van 5 juli 1998 werd reeds aangenomen dat een openbare verkoop met toestemming van alle schuldeisers aan wie het beslag gemeen is geworden, kan worden omgezet in een vrijwillige verkoop (*Rép.not.*, “La saisie immobilière”, nr. 428; Chr. ENGELS, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 326-327, nr. 507). Thans is het mogelijk dat in elke fase van de tenuitvoerlegging, de beslaglegger (bv. omdat de openbare verkoop niet het verhoopte resultaat heeft opgeleverd) de machtiging vraagt aan de beslagrechter om tot een vrijwillige verkoop over te gaan.

Problematisch is de werking van wat MOREAU-MARGREVE noemt “le mandat modalisé” waarbij de debiteur aan zijn schuldeiser op voorhand een (onherroepelijke) volmacht geeft om zijn goed te verkopen zonder de formaliteiten van het uitvoerend beslag na te leven, wanneer hij in gebreke blijft zijn schuld te voldoen (“Evolution du droit des sûretés” in *Les créanciers et le droit de la faillite*, Brussel, 1983, (77), 208-210; *Rép.not.*, “La saisie immobilière”, nr. 394-2). Een dergelijk beding druist in tegen artikel 1626, dat de openbare orde raakt en waarbij de dadelijke uitwinning werd afgeschaft (zie boven, nrs. 3 en 845).

De *ratio legis* van die bepaling verzet zich echter niet tegen het maken van dergelijke afspraken nadat de debiteur in gebreke is gebleven (vgl. art. 2078 BW). Aldus wordt algemeen aanvaard dat eens de debiteur in verzuim is, de partijen gerechtigd zijn om andersluidende afspraken te maken: uitwinning buiten de wettelijke regeling, onderhandse verkoop, mandaat aan de hypothecaire schuldeiser om te verkopen e.d. (zie in gelijke zin *La saisie immobilière*, 267, nr. 428. Voor Frankrijk: Cass. fr. 25 maart 1903, *DP* 1904, I, 273 met noot GUENEE en sinds de hervorming van 2006: art. 2458 C.civ. Voor Nederland: N.S.G.J. VERMUNT, “Enkele knelpunten bij pand, hypotheek en beslag” in *Onderneming en 10 jaar Nieuw Burgerlijk Recht*, Deventer, 2002, 345-347).

De uitvoering van een dergelijk beding (bv. van een volmacht) zal echter toch nog in het gedrang kunnen komen in geval van faillissement.

4. Verhouding beslaglegger – notaris

945 De aard van de verhouding tussen de beslagleggende schuldeiser en de notaris is onzeker. Algemeen wordt aangenomen dat de notaris ter zake een wettelijke opdracht vervult en niet kan worden beschouwd als een lasthebber

van de verkoper, van de vervolgende schuldeiser noch van de koper (PAULUS en R. BOES, *Lastgeving* in *APR*, 79, nr. 121).

Het praktisch belang van de kwalificatie komt aan de orde bij de vraag of de beslaglegger door de notaris kan worden aangesproken tot betaling van kosten en ereloon, wanneer de koper in gebreke blijft deze te vereffenen en/of de notaris voor die kosten een provisie kan vragen van de beslaglegger. Aan de controverse of de notaris gerechtigd is op een voorschot voor de kosten is thans een einde gekomen. Een arrest van het hof van beroep te Brussel dat deze vraag bevestigend had beantwoord werd vernietigd (Brussel 29 september 2000, *T.Not.* 2001, 157 met kritische noot ENGELS. Zie hierover ook Beslagr. Brussel 27 januari 1986, *Rev.not.b.* 1986, 423 met noot DEMBLON; Beslagr. Brussel 22 juni 2000, *T.Not.* 2000, 516 met noot C. ENGELS; J.L. LEDOUX, "Les frais et honoraires du notaire en matière de saisie-exécution immobilière peuvent-ils être réclamés au créancier poursuivant?", *Rev.not.b.* 1997, 301-306). Volgens het Hof van Cassatie houdt de ambtsverplichting van de notaris in dat hij zijn medewerking niet mag weigeren als hem geen provisie wordt betaald (Cass. 24 oktober 2002, *Arr.Cass.* 2002, 2282, nr. 566, *Pas.* 2002, I, 2040 met andersluidende concl. AG X. DE RIEMAECKER, *T.Not.* 2004, met noot M. DECLERCQ en *Rev.not.b.* 2003, 64). Inmiddels werd door het KB van 9 maart 2003 (*BS* 1 april 2003) bindende kracht verleend aan het reglement betreffende organisatie van de notariële boekhouding dat in zijn artikel 10 voorziet in het recht van de notaris om geprovisioneerd te worden voor de aktekosten.

Hoe moet dan de rechtsverhouding tot de notaris worden geduid? Kan worden geconcludeerd dat tussen de beslaglegger en de notaris wellicht geen contractuele verhouding tot stand komt, dan is er alleszins sprake van een rechtsverhouding *sui generis* waarvan de inhoud door de wet wordt gedetermineerd. In navolging van VAN GERVEN kan de aard van de rechtspositie van de notaris het best geanalyseerd worden als dit van een "naamloos of neutraal" bewindvoerder. Een dergelijk handelen is voorhanden telkens wanneer een bepaalde boedel aan het onpartijdig bewind wordt toevertrouwd gelet de tegenstrijdige rechten en belangen ten aanzien van die boedel (E. DIRIX, "De bewindvoerder in het insolventierecht" in *Liber amicorum W. van Gerven*, 2000, 521 e.v.; zie boven, nrs. 132). In die zin oordeelt het Hof van Cassatie dat de notaris die werd belast met de verkoop van een onroerend goed, moet waken over het belang van alle bij de procedure betrokken partijen en daartoe alle advies en informatie moet geven waarmee dat belang kan worden gevrijwaard (Cass. 16 april 2009, www.juridat.be). De kosten van de verkoop zijn vanuit die optiek dan ook schulden van de boedel die uit de executieopbrengst moeten worden voldaan en waarvoor de notaris geen vordering heeft op de schuldeisers. Met het vorenstaande is nochtans niet in strijd dat de notaris aan de beslagleggende schuldeiser een voorschot vraagt om bepaalde buitengewone kosten te bestrijken (zie verder, nr. 970).

B. HOGER BOD

946 Gedurende 15 dagen na de toewijzing heeft eenieder het recht een hoger bod te doen (art. 1592).

Artikel 1592, tweede lid (ingevoerd door de wet van 15 mei 2009) bepaalt dat de verzoekers, wegens bijzondere omstandigheden, hetzij in de verkoopsvoorwaarden vermelden, hetzij ter zitting beslissen dat de formaliteit van hoger bod niet zal worden toegepast.

Het recht van hoger bod werkt als een opschortende voorwaarde; de toewijzing gebeurt onder de opschortende voorwaarde van de afwezigheid van een geldig hoger bod. De koop bij voorlopige toewijzing komt dus eerst tot stand wanneer de termijn van 15 dagen verlopen is zonder dat een hoger bod werd gedaan. Is er een hoger bod, dan gaat de voorwaarde niet in vervulling en worden de partijen teruggeplaatst in de positie waarin ze zich bevonden voor de voorlopige toewijzing (zie boven, nr. 966).

Is een hoger bod gedaan, dan is de toewijzing die daarop volgt, definitief (art. 1592, vierde lid).

Binnen 5 werkdagen na de toewijzing moet de notaris de nodige bekendmakingen (aanplakkingen) doen m.b.t. het recht van hoger bod (zie art. 1593).

Het hoger bod wordt bij deurwaardersexploot aan de notaris betekend en aan de koper aangezegd. De termijn van 15 dagen is voorgeschreven op straffe van verval.

Deze termijn wordt bepaald volgens de regels uit artikel 52 e.v.

Het meer gebodene moet ten minste 1/10 van de “hoofdprijs” van de toewijzing bedragen. Onder de hoofdprijs wordt verstaan de nettoprijs, dus niet de lasten (W. VAN STEEN, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 69; *Rép.not.*, “La saisie immobilière”, nr. 463). Het meer gebodene mag nochtans niet lager zijn dan 250 EUR. Teneinde mogelijke opbieders niet af te schrikken is het maximum bepaald op 6.200 EUR.

Het hoger bod moet worden uitgebracht op de goederen zoals zij werden toegewezen op de zitdag. Indien in de verkoopsvoorwaarden de mogelijkheid is voorzien om de kavels te splitsen of samen te voegen, verleent dit een bieder nog niet het recht om een hoger bod uit te brengen voor verscheidene kavels samen. Dit samenvoegingsrecht komt alleen toe aan de notaris (Beslagr. Gent 28 juli 1993, *RW* 1993-94, 755 en *T.Not.* 1994, 430).

Werden de goederen toegewezen in verschillende loten, dan mag het hoger bod betrekking hebben op alle goederen gezamenlijk (Beslagr. Hoei 1 juni 1983, *Jur.Liège* 1983, 379, *Rev.not.b.* 1983, 379 en *Rec.gén.enr.not.* 1983, nr. 22.969). Het beding in de verkoopsvoorwaarden luidens hetwelk i.g.v. hoger bod op een der tekoopgestelde goederen ook de andere waarop geen hoger bod werd uitgebracht, opnieuw kunnen worden opgeroepen, is door de rechtspraak goedgekeurd (Gent 30 juni 1975 en Beslagr. Brugge 7 maart 1975, *T.Not.* 1976, 85 met noot VAN HOESTENBERGHE en *Rec.gén.enr.not.* 1976, nr. 22.096). In de rechtsleer wordt dit procedé op uiteenlopende wijze beoordeeld (*pro: Rép.not.*, “La saisie immobilière”, nr. 466; J. DE VROE, “Herroeping van alle loten bij hoger bod op een lot”, *T.Not.* 1990, 176 e.v. *Anders: J.L. LEDOUX, a.w.*, *JT* 1983, 749, nr. 178; J. WERCKX, “Bedenkingen omtrent het beding in de veilingvoorwaarden dat in geval van hoger bod ook de andere goederen opnieuw kunnen worden opgeroepen”, *T.Not.* 1985, 58 e.v.; VAN HOESTENBERGHE, *t.a.p.*, volgens wie zulks afbreuk doet aan het tot stand komen van afzonderlijke koopovereenkomsten door de toewijzing in aparte loten).

947 De notaris mag het hoger bod weigeren van personen die hij niet kent of waarvan de solvabiliteit hem onzeker voorkomt (art. 1592, vijfde lid). De notaris mag ook een borgstelling opleggen ten belope van de toewijzingsprijs verhoogd met het meer gebodene (verslag VAN REEPINGHEN, 580). Het verstrekken van zo'n waarborg geldt dan als een opschortende voorwaarde voor het bod. Gebeurt dit niet binnen de opgelegde termijn, dan komt het hoger bod te vervallen (Rb. Nijvel 23 oktober 1996, *Rev.not.b.* 1997, 373).

948 De opbieder moet het bedrag van het meer gebodene op het tijdstip van het hoger bod op het kantoor van de notaris consigneren. Volgens een gedeelte van de rechtspraak kan de overhandiging van een gewone cheque als zo'n consignatie gelden (Beslagr. Luik 5 augustus 1987, *Rev.not.b.* 1988, 111; Beslagr. Tongeren 12 februari 1987, *T.Not.* 1987, 394: de notaris beoordeelt onder zijn verantwoordelijkheid de gegoedheid van de opbieder. *Anders:* Chr. ENGELS, *a.w.*, 264, nr. 385). In ieder geval tast een dergelijke handelwijze de geldigheid van het hoger bod niet aan, nu artikel 1592 niet op straffe van nietigheid is voorgeschreven (Cass. 28 april 1988, *Arr.Cass.* 1987-88, nr. 527, *RW* 1989-90, 161, *Pas.* 1988, I, nr. 527, *JT* 1989, 277 en *Ann.dr.Liège* 1989, 185 met noot DE LEVAL).

949 De zitdag voor de definitieve toewijzing wordt aangekondigd volgens het gebruik bij willige verkoop en overeenkomstig de verkoopsvoorwaarden. Deze zitdag moet ten minste 10 dagen op voorhand bij deurwaardersexploot worden betekend aan de beslagene, de koper, de opbieder, de ingeschreven schuldeisers en degenen die een bevel lieten overschrijven (art. 1594). Al bepaalt de wet geen termijn voor de nieuwe zitdag na hoger bod, de notaris is niettemin verplicht die verkoopdag binnen een korte termijn te bepalen, die zeker niet drie maanden na de voorafgaande toewijzing mag overschrijden (Rb. Gent 19 december 1973, *T.Not.* 1975, 150. Zie ook E. VAN HOVE, *a.w.*, *TPR* 1980, 344, nr. 12).

De toewijzing ten gevolge van een hoger bod gebeurt door dezelfde notaris en op dezelfde wijze als de eerste toewijzing. Deze toewijzing is definitief.

C. HERVEILING NA ROUWKOOP

950 Is het goed definitief toegewezen en komt de koper zijn verplichtingen niet na, dan wordt het goed opnieuw geveild. Voor het nastreven van de ontbinding van de koop, bieden de artikelen 1600 t.e.m. 1606 zodoende een eenvoudig alternatief, nl. de herveiling. De aard van deze herveiling is omstreden. Staat zij ongetwijfeld in het teken van artikel 1184 BW, toch is zij geen werkelijke ontbinding maar veeleer een voortzetting van de gedwongen verkoop. De artikelen 1600 e.v. strekken ertoe een nieuwe koper in de plaats te stellen van de ingebreke blijvende koper. Deze laatste blijft jegens de vervolgende schuldeisers aansprakelijk voor het verschil tussen de prijs waarvoor het goed was toegewezen en de prijs gerealiseerd bij de herveiling.

De in gebreke blijvende koper is derhalve gehouden tot het verschil tussen het bedrag van het door hem gedane bod en een uiteindelijke toewijzingsprijs. Op dit bedrag zijn eveneens de interesten verschuldigd voor de periode tussen de eerste toewijzing en de herveiling, nl. de rente bedongen in de verkoopsvoorwaarde vanaf de dag dat de rouwkoper moest betalen tot de dag dat de uiteindelijke koper betaalde of moest betalen (Gent 16 januari 1996, *T.Not.* 1996, 530; Luik 28 juni 1990, *JLMB* 1991, 103 en *RRD* 1991, 33). Ook de kosten verbonden aan de rouwkoopprocedure, de herveiling inbegrepen, komen voor rekening van de rouwkoper (Gent 16 januari 1996, *T.Not.* 1996, 530).

Indien de rouwkoper reeds kosten voor de verkoop aan de notaris had betaald, dan kan er aanleiding zijn voor een verrekening met de uiteindelijke koper. Bij deze verrekening moet echter rekening worden gehouden met de rouwkoopkosten en met hetgeen door de uiteindelijke koper werd betaald. Ook een verrekening met de schuldeisers is mogelijk, met dien verstande dat moet rekening worden gehouden met het prijsverschil (bv. Gent 16 januari 1996, *t.a.p.*; Luik 28 juni 1990, *t.a.p.*). Een beding in de verkoopsvoorwaarden luidens welk de door de rouwkoper gedane voorschotten als verworven moeten worden beschouwd, is echter geoorloofd en sluit iedere terugvordering of verrekening uit. Een dergelijk beding is geldig ook wanneer dit voorschot hoger is dan het uiteindelijk prijsverschil (en de rouwkoopkosten) en derhalve hoger dan de reële schade die ten gevolge van de rouwkoop werd geleden (Gent 16 januari 1996, *t.a.p.*). Het gaat hier inderdaad om een schadebeding. Bij de beoordeling van zo'n beding moet niet de werkelijke schade, maar enkel de potentiële schade in ogenschouw worden genomen. Aangezien de uiteindelijke toewijzingsprijs moeilijk voorspelbaar is, is de bewijslast voor de rouwkoper problematisch. De beslagrechter kan aan de rouwkoper geen uitstel van betaling toestaan (Besl. Marche-en-Famenne 17 augustus 1995, *Act.dr.* 1996, 406).

Dat de herveiling na rouwkoop niet de ontbinding van de overeenkomst tot gevolg heeft, leidt ertoe dat wanneer het goed aan de pachter werd toegewezen en deze ingebreke blijft de prijs te betalen zodat het goed moet worden herveild, hij niet de hoedanigheid van pachter herwint. De nieuwe koper kan hem bijgevolg zonder meer uitdrijven (Rb. Aarlen 11 april 1989, *Ann.dr.Liège* 1990, 187 met noot DE LEVAL en *T.Not.* 1990, 266).

951 De herveiling vindt plaats zonder voorafgaande rechterlijke machtiging. De vraag wie hiertoe het initiatiefrecht heeft, is omstreden. Veelal wordt dit beperkt tot de schuldeisers aan wie het beslag gemeen is geworden.

Terecht wordt door een gedeelte van de rechtsleer die bevoegdheid ook verleend aan de beslagene die immers ongetwijfeld ook belang heeft bij een herveiling (Chr. ENGELS, *a.w.*, 286, nr. 416; VAN LENNEP, VI, 427, nr. 1188). Ook de notaris kan een "belanghebbende partij" zijn met het oog op de kosten; deze kan dan evenwel niet optreden als notaris bij de herveiling (*t.a.p.*).

952 De herveiling kan maar worden vervolgd wanneer de koper in gebreke blijft de kosten bedoeld in artikel 1585 te betalen, of wanneer hij niet aan de verkoopsvoorwaarden voldoet. Enkel in die beide gevallen is herveiling mogelijk; artikel 1600 moet restrictief worden uitgelegd (Chr. ENGELS, *a.w.*, 281, nr. 411; *Rép.not.*, "La saisie immobilière", nr. 603; *RPDB*, Compl. tw. *Saisie immobilière*, nr. 360).

De wet onderscheidt twee hypothesen, naargelang het proces-verbaal van toewijzing al dan niet reeds werd afgegeven (art. 1601). Wordt de herveiling gevorderd voor de afgifte van het proces-verbaal van toewijzing, dan doet diegene die hiertoe het initiatief heeft genomen, zich door de notaris een getuigschrift afgeven waaruit blijkt dat de koper niet bewezen heeft dat aan de verkoopsvoorwaarden is voldaan. Een voorafgaande ingebrekestelling van de koper is niet nodig. Weigert de notaris de afgifte, dan is hiertegen verhaal mogelijk voor de beslagrechter. Iedere belanghebbende zou ook in verzet kunnen komen tegen de afgifte van het getuigschrift. In geval van verzet tegen de afgifte wordt daarover, op verzoek van de meest gereede partij uitspraak gedaan. Tegen de beslissing van de beslagrechter is geen hoger beroep mogelijk (art. 1601, eerste lid *in fine*).

Zijn de eigendomstitels reeds afgegeven aan de koper, dan moet de vervolgende partij bewijzen dat de koper in gebreke werd gesteld. De herveiling wordt dan gevraagd op een verzoekschrift gericht aan de notaris, met bijvoeging van de ingebrekestelling. Aangezien de ingebrekestelling niet dwingend is voorgeschreven, is een beding in de verkoopsvoorwaarden luidens hetwelk de koper van rechtswege in gebreke is door het verstrijken van de termijn, geldig (Chr. ENGELS, *a.w.*, 293, nr. 430).

Indien de in gebreke gebleven koper bewijst dat hij aan de verkoopsvoorwaarden heeft voldaan en een op verzoekschrift door de beslagrechter bepaalde som in bewaring geeft voor de herveilingskosten, heeft de toewijzing niet plaats. De rechter kan echter geen uitstel van betaling verlenen (art. 1604).

953 De notaris bepaalt vrij de datum van de herveiling. Hij zorgt voor de publiciteit (zie art. 1602). Tussen de aankondiging en de toewijzing moeten 10 dagen verlopen zijn. De datum en de plaats van de herveiling moeten 15 dagen vooraf worden betekend aan de koper, de beslagene en de schuldeisers aan wie het beslag gemeen is geworden (art. 1603).

D. WEIGERING VAN EEN BOD

954 De notaris mag ieder bod weigeren van personen die hem onbekend zijn of van wie de identiteit of de goedgeheid hem niet bewezen voorkomt (art. 1589; m.b.t. het hoger bod: art. 1592). De notaris zou enkel niet kunnen weigeren een bod te aanvaarden wanneer alle schuldeisers ermee instemmen (Antwerpen 19 december 1983, *T.Not.* 1984, 378 en *Rec.gén.enr.not.* 1986, nr. 23.363).

De notaris beschikt ter zake over een *discretionaire* bevoegdheid (Chr. ENGELS, *a.w.*, 244, nr. 354; Antwerpen 19 december 1983, *t.a.p.*; Beslagr. Antwerpen 5 januari 1984, *onuitg.*: het komt de beslagrechter niet toe om zich *a posteriori* in de plaats te stellen van de notaris). De weigering hoeft niet gemotiveerd te zijn. Nochtans blijft een rechterlijke toetsing achteraf mogelijk. De toetsing zal echter met de nodige terughoudendheid (marginaal) moeten gebeuren: de notaris zal enkel aansprakelijkheid kunnen oplopen bij een kennelijk ongegronde weigering (Luik 12 oktober 1995, *JLMB* 1996, 486). Een dergelijke onrechtmatige weigering heeft echter geenszins de nietigheid van de toewijzing tot gevolg (Antwerpen 19 december 1983, *t.a.p.*; Ant-

werpen 13 maart 1984, *T.Not.* 1985, 64 en *Rev.not.b.* 1987, 376; Beslagr. Oudenaarde 25 mei 1994, *T.Not.* 1994, 418 met noot J. RENS).

Mocht hij omgekeerd het bod aannemen van een persoon waarvan de insolventie hem bekend was, dan kan zijn aansprakelijkheid in het gedrang komen. Maar deze fout heeft evenmin de nietigheid van de toewijzing tot gevolg (verslag VAN REEPINGHEN, I, 579). Het goed zal worden herveild wegens het verzuim van de koper. Deze is dan gehouden (eventueel *in solidum* met de notaris) het verschil te betalen tussen beide bedragen indien de uiteindelijke verkoop minder gunstig uitvalt.

Kan de notaris ook aansprakelijkheid oplopen voor de geldigheid van biedingen vóór de uiteindelijke toewijzing? Deze vraag werd ontkennend beantwoord. De notaris die een bod van personen kan weigeren omdat de identiteit of de goedgeheid van deze personen niet bewezen lijkt, moet dit niet noodzakelijk doen wanneer dit bod wordt uitgebracht, maar wel bij de uiteindelijke toewijzing. De notaris kan dan vervolgens het goed toewijzen aan de op een na hoogste bieder die wel voldoet aan de voorwaarden vervat in de verkoopvoorwaarden (Cass. 15 april 2005, *RW* 2006-07, 96, *T.Not.* 2005, 591, met concl. AG G. BRESSELEERS en met noot, *P&B* 2005, 218 en *Pas.* 2005, 889).

955 De notaris kan in alle gevallen eisen dat de koper borg stelt (art. 1589). Het moet gaan om een persoonlijke zekerheid en niet om bv. een pand (Luik 12 oktober 1995, *JLMB* 1996, 486: het aanvaarden van een andere zekerheid heeft evenwel niet de nietigheid van de toewijzing tot gevolg).

Is door de notaris deze eis niet gesteld, dan kan aan de beslagrechter gevraagd worden dat hij een (gerechtelijke) borgstelling oplegt aan de koper. In beide gevallen moet de borg voldoen aan de vereisten van de artikelen 2018 en 2019 BW. De koper is gerechtigd een gelijkwaardige zekerheid in de plaats te stellen (art. 2014 BW).

De notaris *c.q.* de beslagrechter bepaalt het bedrag van de borgstelling. De vraag rijst of de koper tegen de bepaling van dit bedrag of tegen een eventuele weigering van de borg door de notaris verhaal heeft voor de rechter. Een bevestigend antwoord dringt zich op (in die zin W. VAN STEEN, *a.w.*, 67; VAN LENNEP, *a.w.*, VI, 420, nr. 1120).

Weigert de koper de borgstelling, dan heeft dit niet alleen de nietigheid tot gevolg van de toewijzing, maar ook van ieder eerder bod (*RPDB*, Compl. VIII, tw. *Saisie immobilière*, nr. 294; VAN LENNEP, *a.w.*, VI, 420, nr. 1122).

956 Bepaalde categorieën van personen mogen door de notaris in het geheel niet als koper worden aangenomen:

– de notaris zelf, zijn echtgenoot en zijn bloed- of aanverwanten in de rechte lijn zonder beperking en in de zijlijn tot en met de graad van oom en neef (art. 8 wet notarisambt);

- de rechters die vonnissen of beschikkingen hebben geveld i.v.m. het beslag (art. 1591);
- leden van het OM die in dergelijke zaken zijn opgetreden;
- de beslagene zelf (art. 1591);
- de echtgenoot van de beslagene (art. 1591);
- de voogd of de curator van de beslagene (art. 1591).

Volledigheidshalve wordt nog verwezen naar het bepaalde in artikel 1596 BW.

Onder deze opsomming valt niet de curator van het faillissement van de beslagene (Bergen 17 november 1976, *Pas.* 1977, II, 142, *Rev.not.b.* 1977, 66 en *Rec.gén.enr.not.* 1977, 240, nr. 22.147).

E. STOPZETTING EN SCHORSING VAN DE VERKOOP

957 De volgende omstandigheden hebben de stopzetting van de verkoop tot gevolg:

a) De betaling van de vervolgende schuldeiser heeft in beginsel tot gevolg dat de uitwinning geen voortgang kan vinden, aangezien de titel is vervallen. De vervolgende partij kan overigens te allen tijde beslissen om de verkoop te beperken of stop te zetten. Dit is niet meer mogelijk na de randmelding van de aanmaning om kennis te nemen van de verkoopsvoorwaarden. Van dat ogenblik af is het beslag gemeen geworden aan de samenlopende schuldeisers. De beslaglegger is niet verplicht de uitwinning voort te zetten, maar de andere schuldeisers aan wie het beslag gemeen geworden is, kunnen dit doen zonder de indeplaatsstelling te vorderen. In die hypothese zal de betaling aan de beslaglegger niet verhinderen dat de andere schuldeisers de uitwinning verder kunnen benaarstigen. De positie van de koper aan wie het goed werd toegevoerd, wordt hierna onderzocht (zie verder, nr. 965 e.v.).

b) De verkoop zal eveneens worden stopgezet wanneer het beslag zonder voorwerp is geworden door:

- een onteigening;
- een vonnis dat de ontbinding van de koop van het betrokken goed uitspreekt of vaststelt;
- een met succes ingestelde vordering tot onttrekking.

958 De tenuitvoerlegging zal worden geschorst in de volgende gevallen:

- door de uitoefening van het keuzerecht tot ontbinding op grond van artikel 1583: van rechtswege;
- door het instellen van de vordering tot onttrekking (art. 1614);
- indien een ander vonnis reeds de verkoop had bevolen en de beslagrechter op grond van artikel 1621 de schorsing heeft opgelegd (zie verder, nr. 989).

959 De uitwinning kan ook nog in andere gevallen worden geschorst wanneer de beslagrechter uitspraak moet doen over gerezen incidenten.

Over de gevolgen van zo'n schorsing deed het Hof van Cassatie uitspraak in volgend geval. De tenuitvoerlegging wordt vervolgd door schuldeiser A. Daarna schorst de beslagrechter de tenuitvoerlegging op vordering van schuldeiser B. Op een later tijdstip doet B afstand van het voordeel van de beschikking: de uitwinning wordt verdergezet en het goed wordt toegewezen (aan B). De schuldenaars vorderen de nietigverklaring van de toewijzing. In essentie doen zij gelden dat nu de beslagrechter de beschikking tot aanstelling van de notaris had geschorst, en deze beschikking tot schorsing niet werd ongedaan gemaakt, de notaris is opgetreden buiten iedere rechterlijke machtiging. Of met andere woorden: de beslagrechter schorst de tenuitvoerlegging niet enkel in het belang van de verzoeker, maar in eenieders belang, zodat de afstand door B van de op zijn vordering gewezen beschikking niet dienend is. Dit verweer wordt verworpen: de notaris die met de verkoop van het beslagen goed is belast, mag de verkoop verderzetten wanneer de schuldeiser die van de beslagrechter een beschikking heeft verkregen die de verkoop schorst hiervan afstand heeft gedaan (Cass. 20 mei 1999, *RW* 1999-2000, 466).

F. FORMALITEITEN NA DE VERKOOP

1. *Titel van de verkoop*

960 De notaris zal aan de koper zijn titel afgeven, die bestaat uit de verkoopvoorwaarden en het proces-verbaal van toewijzing (art. 1595). Andere stukken horen daar niet bij. De koper kan echter op grond van artikel 23 Wet notarisambt bijkomende stukken vragen (Chr. ENGELS, *a.w.*, 270, nr. 393).

2. *Betekening van de akte van toewijzing*

961 Een uittreksel uit de akte van toewijzing wordt op verzoek van de notaris aan de beslagene betekend (art. 1598, eerste lid). Deze betekening geschiedt ten laatste 15 dagen na het verstrijken van de termijn die in de verkoopvoorwaarden voor de betaling van de kosten bedoeld in artikel 1585 is gesteld. Dit uittreksel bevat de in artikel 1598, derde lid opgesomde vermeldingen:

- naam, voornaam, beroep en woonplaats van de beslaglegger, van de beslagene en van de koper;
- de dag van de toewijzing;
- de prijs;
- de naam van de notaris.

Het tijdstip van die betekening is eveneens een scharnierpunt in de procedure: nietigheidsvorderingen die betrekking hebben op de toewijzing moeten worden ingesteld binnen 15 dagen na de betekening (art. 1622, derde lid; zie verder, nr. 976). De betekening doet ook de termijn ingaan voor de procedure van rangregeling.

De betekening is niet op straffe van nietigheid voorgeschreven. De notaris kan de beslagene een akte laten ondertekenen waarin deze verklaart kennis te hebben van de gegevens vermeld in artikel 1598, derde lid (Chr. ENGELS, *a.w.*, 273, nr. 399). De beslagene kan ook in een authentieke akte afstand doen van de noodzaak van de betekening (vgl. *Rép.not.*, “La saisie immobi-

lière”, nr. 511). In beide gevallen gaan de termijnen van de artikelen 1622 en 1643 in vanaf de dag van de akte, meer bepaald op de dag na die akte.

3. *Uitdrijving van de beslagene*

962 Na het verstrijken van deze termijn kan de koper – behoudens anders-luidend beding in de verkoopsvoorwaarden – de beslagene die het goed nog betreft, doen uitdrijven. De akte van toewijzing levert een titel op die voor zo’n reële executie vatbaar is (zie boven, nr. 301).

Het Hof van Cassatie heeft in zijn arrest van 23 mei 1991 de mogelijkheid tot uithuiszetting erkend (Cass. 23 mei 1991, *Arr.Cass.* 1990-91, 940, *Pas.* 1991, I, 824, *JT* 1991, 613, met noot BROECKX en LEDOUX, *RW* 1991-92, 462, noot LAENENS, *Act.dr.* 1991, 783, noot DE LEVAL, *Rev.not.b.* 1991, 532, noot DEMBLON en *T.Not.* 1991, 438, noot VAN HOVE). Het Hof oordeelde dat mocht worden overgegaan tot de uitdrijving van de beslagene op basis van een uitgifte van het algemeen lastenkohier dat bepaalt dat de beslagene het goed ter vrije beschikking zou stellen van de kopers binnen de maand na de betekening van de titel (verkoopsvoorwaarden en proces-verbaal van toewijzing), op straffe van daartoe te worden gedwongen door de eerste daartoe aangezochte gerechtsdeurwaarder.

Indien de schuldenaar van oordeel is dat hij reden heeft om hieraan een gevolg te geven, moet hij de door de aangestelde notaris opgestelde verkoopsvoorwaarden betwisten op de wijze en binnen de termijn, bepaald in artikel 1582 Ger.W.

De schuldenaar kan wel uitstel vragen voor de uitvoering van deze verbintenis op voorwaarde dat hij dit vraagt binnen de vervaltermijn van 15 dagen na de betekening van de titel (art. 1334 Ger.W.) (Beslagr. Charleroi 25 juni 1991, *JLMB* 1992, noot DE LEVAL).

Gelet op het beginsel in artikel 1165 BW, geldt die titel enkel tegen de onwillige beslagene (“en de zijnen”), maar niet tegenover een “derde” die het goed betreft op grond van een titel die hij niet ontleent aan de beslagene (bv. Beslagr. Antwerpen 1 maart 1989, *RW* 1990-91, 304; zie boven, nr. 16).

4. *Betaling van de kosten*

963 De afgifte van de titel geschiedt nadat de koper de kosten bedoeld in artikel 1585 heeft betaald en het bewijs levert dat hij de verplichtingen vermeld in de verkoopsvoorwaarden heeft nageleefd. De notaris geeft kwijting voor die betaling en voor de bewijsstukken en deze worden door hem bewaard samen met de minuut van de toewijzing (art. 1596).

5. Overschrijving van de toewijzing

964 De toewijzing wordt overgeschreven (art. 1 Hyp.W.). Verder wordt van de toewijzing melding gemaakt op de kant van de overschrijving van het beslag (art. 1598, vierde lid).

G. POSITIE VAN DE KOPER

1. Algemeen

965 Het beslag verleent aan de beslaglegger het recht het goed van zijn debiteur te doen verkopen en de eigendom van het goed over te dragen op de koper in de toestand waarin dit zich bevindt ten tijde van het beslag. De beslagene, niet de beslaglegger, geldt als verkoper (zie boven, nr. 51).

De (definitieve) toewijzing moet als een koopovereenkomst worden beschouwd, waaraan de beslagene geacht wordt zijn toestemming te hebben verleend (*Pand.b.*, tw. *Expropriation forcée*, nr. 1280). De regels van de koop zijn dan ook, behoudens enige uitzonderingen (bv. art. 1649 en 1684 BW) van overeenkomstige toepassing.

Door de toewijzing van dat ogenblik af is de koper eigenaar en gaat ook het risico op hem over. Van dat tijdstip af heeft hij ook recht op de vruchten (art. 1614, tweede lid BW).

Het onroerend goed wordt overgedragen in de juridische toestand waarin het zich bevindt ten tijde van het beslag. Rechtshandelingen door de beslagene verricht na het beslag, resp. na de overschrijving van het beslag (*c.q.* bevel) en die derhalve niet aan de beslaglegger tegenwerpelijk zijn, zijn dat ook niet ten aanzien van de koper.

Hieruit vloeit voort dat procedures die de beslaglegger heeft ingesteld ten einde beschikkingshandelingen van de beslagene aan te vechten, mede geacht moeten te zijn gebeurd voor rekening van de koper.

Een voorbeeld kan dit illustreren. Een beslaglegger had een vordering ingesteld om de niet-tegenwerpelijkheid op grond van artikel 1167 BW te horen uitspreken van een huurovereenkomst die door de beslagene was gesloten met betrekking tot het onroerend goed. In eerste aanleg werd de vordering gegrond verklaard, maar er volgt hoger beroep. Intussen is de beslagprocedure voltooid met de toewijzing van het goed en de volledige betaling van de schuldeiser. De veilingkoper komt vrijwillig tussen in het geding voor het hof van beroep. De appelrechters stellen vast dat de oorspronkelijke vordering zonder voorwerp is geworden aangezien door de beslaglegger werd voldaan. Zij verklaren echter de vrijwillige tussenkomst van de koper in hoger beroep toelaatbaar en bevestigen het eerste vonnis waarbij de huurovereenkomst nietig wordt verklaard. Hiertegen komt de beslagene in cassatie: de tussenkomst van de veilingkoper strekt tot een veroordeling, nl. een beslissing tot nietigverklaring van de huurovereenkomst en een dergelijke vordering kan niet voor het eerst in hoger beroep worden ingesteld (art. 812 Ger.W.). Dit cassatieberoep wordt verworpen (Cass. 8 april 2005 (C.02.0108.N) www.juridat.be; zie ook bij S. MOSSELMANS, *Tussenvorderingen* in *APR*, 43, nr. 65). Een partij kan voor de eerste maal in hoger beroep tussenkomen als haar tussenkomst strekt tot het bevestigen van het beroepen vonnis en zij zich daarbij aansluit

bij de stelling van de andere partij. De omstandigheid dat hangende het geding, de partij bij wie de tussenkommende partij zich aansluit, haar vordering wijzigt omdat zij ondertussen betaling heeft verkregen, heeft niet tot gevolg dat de tussenkomsst niet ontvankelijk wordt. De gedachte is dat de beslaglegger die procedures instelt strekkende tot de nietigheid of de niet-tegenwerpelijkeid van persoonlijke of zakelijke rechten die betrekking hebben op het in beslag genomen goed, dit mede doet voor rekening van de veilingkoper.

Hiervoor kan ook aansluiting worden gezocht bij de rechtspraak die een agressieve tussenkomsst toelaat van gesubrogeerde verzekeringsmaatschappijen (Cass. 3 september 2003, *TBBR* 2005, 497; S. MOSSELMANS, *a.w.*, 310, nr. 461; H. BOULARBAH en J. ENGLEBERT, "Questions d'actualité en procédure civile" in *Actualités en droit judiciaire*, Brussel, 2005, 71).

2. Tijdstip van de eigendomsoverdracht

966 In principe komt de koop tot stand door de toewijzing op de zitdag.

De mogelijkheid van hoger bod werkt als een opschortende voorwaarde; de toewijzing geschiedt onder de opschortende voorwaarde van de afwezigheid van een geldig hoger bod. Komt er geen hoger bod, dan komt de koop met terugwerkende kracht tot stand (zie boven, nr. 946).

3. Eigendomsoverdracht

967 De toewijzing heeft de eigendomsoverdracht tot gevolg. Zij doet op de koper geen andere rechten overgaan dan deze die aan de beslagene toekwamen (*Nemo plus juris ...*). Een uitzondering levert artikel 1599, tweede lid op: de koper kan niet gestoord worden door enige eis tot ontbinding vanwege de door de beslagene niet-betaalde verkoper, die niet overeenkomstig artikel 1583 is ingesteld of die niet reeds beslecht werd voor de toewijzing (zie boven, nr. 907).

968 In de overdracht zijn niet alleen de accessoire zakelijke rechten begrepen, maar ook de zgn. kwalitatieve rechten, d.w.z. de persoonlijke rechten die verband houden met de kwaliteit van het eigenaar zijn (zie boven, nr. 903). Te denken valt aan de vrijwaringsvordering ex artikel 1792 BW tegen aannemer en architect, concurrentiebedingen, vorderingen uit burenhinder e.d.m.

4. Toepassing van de regels van de koop

969 De regels inzake koop vinden overeenkomstige toepassing. Zo wordt de koper gevrijwaard tegen uitwinning. Deze vrijwaring is verschuldigd door de beslagene die als "verkoper" geldt. Dit verhaalsrecht zal echter veelal illusoir zijn. Door een gedeelte van de rechtsleer wordt daarom gepleit voor het toekennen van een vordering uit ongerechtvaardigde verrijking tegen de schuldeisers (zie hierover H. DE PAGE, *Traité*, IV, 180, nr. 145; J. LIMPENS, *La vente*, 152, nr. 318; A. KLUYSKENS, *De contracten*, Gent, 1952, 134, nr. 113).

Uitzondering wordt gemaakt voor de vrijwaring wegens verborgen gebreken. Luidens artikel 1649 BW beschikt de koper niet over een vordering op grond van verkoopvernietigende gebreken i.g.v. "verkopingen die op ge-

rechtelijk gezag” plaatsvinden. Dat de schuldeisers die de uitwinning hebben vervolgd, geen vrijwaring verschuldigd zijn, is begrijpelijk. Zij zijn immers niet de “verkopers”, maar treden op als dwangvertegenwoordigers namens de eigenaar (zie boven, nr. 52). Van de uitgewonnen eigenaar die weliswaar als verkoper geldt, kan het opnemen van een dergelijke verplichting evenmin worden verwacht, aangezien de verkoop geheel buiten hem om plaatsvindt.

Artikel 1684 BW geeft dezelfde oplossing voor wat betreft de vordering tot vernietiging wegens benadeling.

H. BUITENGEWONE KOSTEN VAN DE VERVOLGING

970 Luidens artikel 1597 Ger.W. worden de “buitengewone kosten van de vervolging” bij voorrang op de prijs voldaan (zie hierover Chr. ENGELS, *a.w.*, 272-273, nrs. 397-398; *Rép.not.*, “La saisie immobilière”, nr. 432). Veelal wordt dit begrip in verband gebracht met de kosten ter zake van procedure-incidenten. Nochtans hoeft dit daartoe niet beperkt te worden. In feite worden hieronder verstaan alle kosten die de notaris moest maken in het raam van het aan hem toevertrouwde bewind. Deze kosten komen ten laste van het onder zijn vereffeningsbewind gestelde vermogen.

Omdat de erkenning van boedelschulden steeds neerkomt op een inbreuk op de *paritas*-regel moet met deze bepaling zuinig worden omgesprongen. Om die reden wordt de eis gesteld dat de toepassing van artikel 1597 Ger.W. door de rechter wordt vastgesteld.

Te denken valt bijvoorbeeld aan dringende herstellingen of opruimingswerken, kosten ten gevolge van de obstructie van de beslagene, van sekwester (zie boven, nr. 896) of nog, aan de kosten van een bodemonderzoek en van bodemsaneringswerken. Dergelijke kosten worden bij voorrang voldaan (bv. Antwerpen 21 december 1999, *RW* 2000-01, 271; Rb. Brugge 26 februari 1997, *T.Not.* 1997, 492. Zie hierover ook Chr. DE WULF, “Het bodemsaneringsdecreet en de notariële praktijk”, *T.Not.* 1996, (328), 427, nr. 160).

Dergelijke kosten worden door de notaris betaald of worden voorgeschoten door een van de vervolgende schuldeisers. Voor dergelijke kosten is de notaris gerechtigd om van de beslaglegger een voorschot te vragen (zie boven, nr. 945). De schuldeiser die hiertoe overgaat, kan vooraf door de beslagrechter laten verklaren dat zijn schuldvordering het statuut heeft van een uit artikel 1597 Ger.W. (bv. Rb. Brugge 26 februari 1997, *t.a.p.*).

I. INCIDENTEN

1. *Ontbindingsvordering (zie boven, nr. 937)*2. *Revindicatievordering*

971 Degene die beweert (mede-)eigenaar te zijn van (het geheel of een gedeelte) der beslagen goederen, kan zijn aanspraken doen gelden door middel van een vordering tot onttrekking voor de beslagrechter. Deze procedure geregeld in artikelen 1613-1616 geldt zowel bij uitvoerend als bewarend beslag.

De ware eigenaar is nochtans niet verplicht zijn toevlucht tot deze procedure te nemen. Maakt hij van die mogelijkheid geen gebruik, dan verliest hij vanzelfsprekend zijn eigendomsrecht niet. De wetgever biedt hem enkel de mogelijkheid om op eenvoudige wijze zijn goederen aan de uitwinning te onttrekken. Deze procedure kan enkel worden ingesteld na het beslag en voor de toewijzing.

De vordering tot onttrekking komt enkel toe aan de (beweerde) eigenaar. Dus niet aan:

- de beslagene (bv. Beslagr. Namen 17 december 1993, *Rev.not.b.* 1994, 197), die op dezelfde gronden wel de nietigheid van het beslag kan opwerpen. Gebeurlijk kan hij het voorwerp van zijn vordering tot onttrekking in die zin wijzigen (*Rép.not.*, “La saisie immobilière”, nr. 572);
- de derde-bezitter en de “zakelijke” borg die beweren dat op hun goed geen hypotheek werd gevestigd;
- de (niet-betaalde) verkoper: deze is immers geen eigenaar meer en heeft een ontbindingsvordering ter beschikking. Wel: de verkoper die inmiddels de ontbinding van de koop heeft verkregen (Chr. ENGELS, *a.w.*, 317, nr. 485).

De vordering zal, naar gelang van het geval, betrekking hebben op alle goederen of op slechts een gedeelte ervan (art. 1613). Indien alleen de onttrekking van een gedeelte van de goederen wordt gevorderd, worden de overige in beslag genomen goederen in veiling gebracht.

De vordering kan ook betrekking hebben op zelfstandige onroerende rechten wanneer het beslag hierop betrekking heeft: vruchtgebruik, erfpacht, opstalrecht (Chr. ENGELS, *a.w.*, 319, nr. 493; *Rép.not.*, “La saisie immobilière”, nr. 569).

Deze vordering moet worden ingesteld tegen zowel de beslagene als de beslaglegger en de eerst ingeschreven schuldeiser (en gebeurlijk ook tweede ingeschreven schuldeiser) (zie art. 1613). Het verzuim van deze verplichting heeft niet de nietigheid tot gevolg (Chr. ENGELS, *a.w.*, 318, nr. 490). Hierover bestond vroeger betwisting: *RPDB*, tw. *Saisie immobilière*, nr. 779). Degenen die aldus niet in het geding worden betrokken, hebben echter de mogelijkheid tot derdenverzet.

Wordt de vordering ingesteld na de beschikking tot aanstelling van de notaris, dan wordt deze hiervan op de hoogte gebracht (door aanzegging of kennisgeving). De kennisgeving kan desnoods mondeling gebeuren; een aanzegging bij exploit verdient de voorkeur.

Na de kennisgeving of aanzegging schorst de notaris alle verrichtingen (art. 1614). De goederen waarop de vordering geen betrekking heeft, kunnen verder worden uitgewonnen. Op vordering van iedere belanghebbende partij (door dagvaarding van alle partijen) kan de beslagrechter de schorsing voor het geheel bevelen (art. 1616, tweede lid).

De rechtsvordering wordt ingesteld bij dagvaarding die aan de ingeschreven schuldeisers moet worden betekend aan de bij de inschrijving gekozen woonplaats. De dagvaarding vermeldt de

eigendomsbewijzen (titels, verjaring). Zij moet dus niet worden meebetekend, maar wel worden neergelegd ter griffie (zie art. 1615).

Er werd beslist dat de randmelding van een dergelijke vordering is aangewezen (Beslagnr. Brussel 5 oktober 1993, *JLMB* 1994, 716 met noot DE LEVAL). Een verzuim zal echter enkel de niet-ontvankelijkheid van de vordering tot gevolg hebben, wanneer een inwilliging van de vordering beantwoordt aan het bepaalde in artikel 3 Hyp.W., m.a.w. wanneer de inwilliging van de vordering tot gevolg heeft dat wordt afbreuk gedaan aan de overgeschreven transactie. Ofschoon de revindicatievordering aldus niet beantwoordt aan artikel 3 Hyp.W. wordt een randmelding aanbevolen ten einde de derden te verwittigen (*Rép.not.*, “La saisie immobilière, nr. 578).

De vordering wordt ingesteld en behandeld in de vormen en de termijnen van het kort geding (verslag VAN REEPINGHEN, 581). Het vonnis dat de eigendomsaanspraken beslecht, wordt geacht voor alle partijen op tegenspraak gewezen te zijn (art. 1613, derde lid). Er hoeft derhalve geen toepassing gemaakt te worden van artikel 751 e.v. Het vonnis is niet vatbaar voor hoger beroep of verzet (art. 1613, derde lid. Bv. Brussel 7 september 1992, *JLMB* 1993, 264).

Wordt de vordering ingewilligd, dan vervalt in die mate het beslag wegens gebrek aan voorwerp. De beslagrechter beveelt de doorhaling van het beslag.

3. *Wijziging van de staat van partijen*

972 Luidens artikel 1618 wordt de voortzetting van de verkoop niet gestuit door het overlijden of de verandering van staat van de vervolgende partij of van de beslagene na de beschikking tot aanduiding van de notaris. De uitwinning kan derhalve voortgezet worden zonder dat de betekening van de titels aan de erfgenamen (art. 877 BW) vereist is (Chr. ENGELS, *a.w.*, 324, nr. 503; *Rép.not.*, “La saisie immobilière”, nr. 412; E. VAN HOVE, *Vereffening en verdeling van gemeenschap en nalatenschap*, 187, nr. 126 e.v.).

Is de beslagene overleden voor het bevel, tussen bevel en beslag of tussen het beslag en de beschikking ex artikel 1580, dan moet toepassing worden gemaakt van artikel 877 BW. Overlijdt de beslagene na de beschikking ex artikel 1580, dan moet artikel 877 BW niet worden toegepast. Wel moeten de verkoopvoorwaarden aan de erfgenamen worden betekend.

Een voorlopig bewindvoerder kan worden aangesteld om de overledene tijdens de procedure te vertegenwoordigen (Beslagnr. Brugge 2 juli 1992, *T.Not.* 1993, 356 met noot BLONTROCK). Hetzelfde geldt wanneer er onzekerheid is over het lot van de debiteur (bv. Rb. Brussel 9 april 1997, *Rev.not.b.* 1997, 369).

De gevolgen van het faillissement, de gerechtelijke reorganisatie en de collectieve schuldenregeling van de beslagene zijn hiervoor reeds onderzocht (zie boven, nr. 134 e.v.).

4. *Schorsing van de tenuitvoerlegging*

973 De beslagene, andere schuldeisers of andere belanghebbenden kunnen na de beschikking tot benoeming van de notaris de schorsing vorderen van de

tenuitvoerlegging (art. 1498). In de regel zal het hierbij gaan om “zwarigheden” als bedoeld in artikel 1623 (zie verder, nr. 97).

5. Omzetting in een vrijwillige verkoop

974 Artikel 1626 staat er niet aan in de weg dat de partijen overeenkomen over te gaan tot een minnelijke verkoop (W. VAN STEEN, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 87; Chr. ENGELS, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 326-327, nr. 509; zie boven, nr. 944). Is het beslag reeds gemeen geworden krachtens artikel 1584 dan zal evenwel de medewerking van alle samenlopende schuldeisers vereist zijn.

Een weigering om hiertoe zijn medewerking te verlenen kan onder omstandigheden zelfs onrechtmatig zijn (Luik 27 november 1990, *JLMB* 1991, 687; weigering door hypothecaire schuldeiser in tweede rang).

Sinds de wet van 5 juli 1998 kan een dergelijk verzoek door de beslaglegger in elke fase van de procedure worden aangebracht bij de rechter krachtens artikel 1580ter (zie boven, nr. 915). Andere belanghebbenden kunnen ook het initiatief nemen door een beslissing in die zin van de beslagrechter op voet van artikel 1580bis uit te lokken.

§ 7. Nietigheden

A. ALGEMEEN

975 De vormvoorschriften bij de tenuitvoerlegging op onroerend goed zijn veelvuldig. De wetgever heeft evenwel de mogelijkheden tot een vernietiging van de rechtspleging willen beperken. Het leerstuk der nietigheden wordt uiteengezet in de artikelen 860-867: geen nietigheid zonder uitdrukkelijke wetsbepaling; geen nietigheid behoudens belangenschade (behoudens de fundamentele voorschriften opgesomd in de art. 862-863), mogelijkheid tot dekking van de nietigheid of het verval (art. 864). Verder kan artikel 867 nog soelaas bieden. Deze principes beheersen ook onze materie.

De wetgever heeft de nietigheidsgronden beperkt. Het uitoefenen door de beslagrechter van zijn controletaak werd doeltreffender geacht dan het veelvuldig opleggen van de nietigheids sanctie (verslag VAN REEPINGHEN, 582).

De voorschriften die met nietigheid worden gesanctioneerd, worden limitatief opgesomd in artikel 1622:

- voorschriften i.v.m. het bevel (art. 1564);
- de wachttermijn van 15 dagen tussen bevel en beslag (art. 1566);
- de vermeldingen van het beslagexploot (art. 1568);
- de verplichting tot overschrijving van het beslag (art. 1569);
- de verkoopvoorwaarden en de aanmaning tot kennisneming (art. 1582);
- de toewijzing op de daartoe bepaalde dag (art. 1586);

- de vormen en termijnen voor de toewijzing (art. 1587);
- de personen die niet als bieder mogen worden aangenomen (art. 1591).

Het verzuim deze voorschriften na te leven, heeft in de regel slechts de nietigheid tot gevolg in geval van belangenschade, behoudens de voorschriften opgesomd in de artikelen 862-863 (bv. termijnen voorgeschreven op straffe van verval of nietigheid).

976 Vervolgens moeten de grieven binnen bepaalde vervaltermijnen worden ingeroepen:

- de nietigheid van handelingen verricht vóór de toewijzing, moet op straffe van verval worden opgeworpen binnen 8 dagen na de aanmaning aan de schuldeisers om kennis te nemen van de verkoopsvoorwaarden (Luik 27 februari 1975, *Jur.Liège* 1975, 249). Na het verloop van die termijn zijn alle onregelmatigheden van de procedure gedekt (Cass. 21 november 1986, *T.Not.* 1987, 204). Het instellen van rechtsmiddelen tegen beschikkingen strandt echter niet op deze vervaltermijn (zie Cass. 4 oktober 2007, *RW* 2009-10, 427; zie ook nr. 893);
- gebreken die de toewijzing zelf zouden kunnen aantasten, moeten te berde worden gebracht binnen 15 dagen na de betekening aan de beslagene van de akte van toewijzing (Antwerpen 22 mei 1979, *T.Not.* 1979, 304, *Rev.not.b.* 1980, 58 en *Rec.gén.enr.not.* 1980, nr. 22.506). Na het verstrijken van deze termijn is de toewijzing onaantastbaar en kan de rangregeling worden aangevat. Dit geldt zelfs indien de grieven de openbare orde aanbelangen (Luik 11 maart 2004, *RRD* 2004, 184 met noot J.-L. LEDOUX).

De nietigheidsvordering wordt ingeleid bij dagvaarding voor de beslagrechter binnen deze vervaltermijnen.

Betreft de vordering de nietigheid van de toewijzing, dan moet benevens de vervolgende schuldeiser ook de koper worden gedagvaard (Beslagr. Brussel 17 december 1986, *Rec.gén.enr.not.* 1987, nr. 23.494). De notaris hoeft niet mede te worden gedagvaard als van hem niets wordt gevorderd. Artikel 1622 stelt enkel de eis dat de vordering hem wordt aangezegd (Antwerpen 19 december 1983, *Rec.gén.enr.not.* 1986, nr. 23.363; Rb. Charleroi 16 oktober 1995, *Rev.not.b.* 1997, 386: dit voorschrift geldt niet op straffe van nietigheid). Deze vordering moet worden gerandmeld (art. 3 Hyp.W.) en de rechter moet deze exceptie ambtshalve opwerpen (Beslagr. Charleroi 23 mei 1995, *Act.dr.* 1996, 385. Zie ook Bergen 13 oktober 1993, *JT* 1994, 297, *JLMB* 1994, 691 en *Rec.gén.enr.not.* 1994, 286, nr. 24379).

Een dergelijke vordering heeft schorsende werking (Beslagr. Nijvel 29 maart 1991, *JLMB* 1993, 272 i.g.v. een uitzetting van de beslagene).

De beschikkingen van de beslagrechter in deze zijn niet vatbaar voor verzet, wel voor hoger beroep (art. 1624). Het hoger beroep wordt betekend aan de partij of aan de gekozen woonplaats (art. 1625). Dit voorschrift geldt op

straffe van nietigheid (Cass. 5 februari 1987, *Arr.Cass.* 1986-87, nr. 33 en *RW* 1987-88, 704). Een hoger beroep ingesteld bij verzoekschrift is niet ontvanke-lijk (Bergen 12 mei 2005, *JT* 2005, 502 en *JLMB* 2005, 38; Bergen 1 februari 2008, *JLMB* 2008, 1272 met kritische noot F. GEORGES).

977 De nietigheid heeft in de regel slechts beperkte gevolgen. De beslaglegger zal de draad weer kunnen opnemen bij de laatstverrichte rechtsgeldige handeling. Betreft de nietigheid de toewijzing, dan zal die moeten worden overgedaan (*Rép.not.*, “La saisie immobilière”, nr. 531).

B. ZWARIGHEDEN

978 De beslagrechter doet uitspraak over de “zwarigheden” die na de beschikking tot benoeming van de notaris tussen de partijen kunnen rijzen (art. 1623). Tegen die beslissingen staat verzet noch hoger beroep open (art. 1624, tweede lid, 2°). Tegen dergelijke beschikkingen die dus in laatste aanleg zijn geweest, kan wel cassatieberoep worden ingesteld (Cass. 28 april 1988, *Arr.-Cass.* 1987-88, nr. 527, *Pas.* 1988, I, nr. 527, *JT* 1989, 277 en *Ann.dr.Liège* 1989, 185 met noot DE LEVAL). Deze uitsluiting van hoger beroep is enkel van toepassing in de rechtspleging van uitvoerend beslag op onroerend goed (Cass. 4 februari 1988, *Arr.Cass.* 1987-88, nr. 337 en *Pas.* 1988, I, nr. 337).

Het begrip “zwarigheden” moet hier ook restrictiever worden opgevat dan in artikel 1498 (“zwarigheden bij de tenuitvoerlegging”). Er is een dubbele beperking: zowel wat de aard van de betwisting aangaat, als wat het tijdstip betreft waarop de betwisting rijst (Cass. 6 november 1989, *RW* 1989-90, 929 en *Arr.Cass.* 1989-90, nr. 139 met concl. AG LENAERTS. Zie ook Cass. 29 september 1986, *RW* 1986-87, 2115 en *Arr.Cass.* 1986-87, nr. 53; Cass. 3 mei 1985, *Arr.Cass.* 1984-85, nr. 529 en *RW* 1985-86, 175: de eigenlijke procedu- revormen).

In de eerste plaats moet het gaan om betwistingen of incidenten die gerezen zijn na de beschikking tot aanwijzing van de notaris (art. 1623 Ger.W.).

Vervolgens moet de betwisting de regelmatigheid van de procedure betreffen. De hier bedoelde zwarigheden mogen dus enkel de regelmatigheid van het beslag betreffen en niet de rechtmatigheid ervan. Te denken valt aan discussies omtrent de aanstelling van de notaris en de dagstelling van de verkoop (Brussel 18 mei 1993, *T.Not.* 1993, 443 en *Rev.not.b.* 1993, 433), de gevoerde publiciteit (Bergen 14 september 1999, *RRD* 1999, 408), de draagwijdte van het verhaalsrecht van schuldeiser van een echtgenoot op het gemeenschappelijk vermogen (Gent 4 februari 1992, *T.Not.* 1992, 378), of de nietigheid van de toewijzing (Cass. 15 april 2005, *RW* 2006-07, 96 en *T.Not.* 2005, 581 met concl. AG G. BRESSELEERS).

Betwistingen omtrent de rechtmatigheid van het beslag en die dus het bestaan en de kwaliteit van de titel betreffen (uitlegging, opeisbaarheid, actualiteit), vallen niet onder de vervaltermijnen uit artikel 1622 (Cass. 6 november 1989, *t.a.p.*: betwisting omtrent de eisbaarheid van de schuldvordering; Bergen 13 februari 1989, *t.a.p.*: interpretatie van de titel). Zij kunnen worden ingesteld zolang derdenverzet mogelijk is tegen de beschikking tot aanstelling van de notaris (Gent 11 oktober 1974, *T.Not.* 1975, 13 en *Rec.gén.enr.not.* 1976, nr. 21.995; Bergen 26 januari 1988, *JLMB* 1988, 812: beweerde novatie; Beslagr. Ieper 29 maart 1983, *RW* 1983-84, 1302 en *Rec.gén.enr.not.* 1984, nr. 23.048). Enkel door deze beschikking aan de beslagene te betekenen waardoor de termijn van artikel 1034 loopt, kan men beletten dat dergelijke betwistingen nog te berde worden gebracht (zie boven, nr. 873). Een betwisting die geen uitstaans heeft met de vordering van de vervolgende partij is evenmin een zwarigheid omtrent de tenuitvoerlegging (Cass. 25 januari 2002, *Arr.Cass.* 2002, nr. 55 en *RW* 2004-05, 436: een vordering van de notaris tot betaling van provisie door beslaglegger).

Een beschikking die uitspraak doet over het derdenverzet tegen de beschikking tot aanstelling van de notaris of tot de verlenging van de termijn van toewijzing is evenmin een uitspraak over een zwarigheid en is dus appelabel (Cass. 20 oktober 2005, www.juridat.be).

979 Een aparte plaats verdienen de “executieafspraken”, bijvoorbeeld de afspraak tussen de partijen om de tenuitvoerlegging te schorsen (zie boven, nrs. 74, 84, 543). Dergelijke afspraken strekken niet tot het wijzigen van het voorwerp van de verbintenis. De betaalverplichting van de debiteur blijft ongewijzigd. De afspraken betreffen niet de schuldvordering zelf, maar enkel de tenuitvoerlegging, nl. de schorsing of de stopzetting van de executie. Een latere voortzetting van de dwanguitvoering heeft daarom zijn materieelrechtelijke legitimatie niet verloren. Wanneer nu over dergelijke executieafspraken betwistingen rijzen, dan staat de onderliggende schuldvordering niet ter discussie. Betwistingen omtrent executieafspraken moeten beschouwd worden als zwarigheden in de zin van artikel 1624, tweede lid, 2° Ger.W. (Cass. 8 oktober 1992, *Arr.Cass.* 1991-92, 1182, *RW* 1992-93, 1090 met noot DIRIX, *T.Not.* 1993, 60 met noot VAN DEN BOSSCHE en *Rev.not.b.* met concl. AG PIRET; Brussel 6 oktober 1982, *Pas.* 1982, II, 113).

§ 8. Samenloop en eenheid van beslag

A. EENHEID VAN BESLAG

1. Subrogatie of indeplaatsstelling

a. Begrip

980 Bij de uitwinning van onroerende goederen geldt het beginsel van de eenheid van beslag. Het principe “saisie sur saisie ne vaut”, uit het

oude recht werd, althans bij onroerend beslag, behouden. De hypotheekbe-
waarder zal iedere overschrijving van een tweede beslag op dezelfde goederen
weigeren. Wanneer echter de eerst overgeschreven schuldeiser de procedure
niet zou benaastigen, dan kan een andere schuldeiser die op dezelfde goede-
ren beslag heeft laten leggen aan de beslagrechter vragen om in de plaats te
worden gesteld van de eerstgenoemde. De indeplaatsstelling heeft dan tot
gevolg dat die schuldeiser de vervolging zonder meer kan voortzetten.

De indeplaatsstelling van artikel 1610 is een procesrechtelijke “substitutie” en
geen materieelrechtelijke “subrogatie”. Zij heeft geen enkele incidentie op de
materieelrechtelijke positie en aanspraken van de vervolgende schuldeiser. Zij
is niet meer en niet minder dan de voortzetting van de executie die door die
schuldeiser werd aangevat en dit vanaf de laatste regelmatige handeling. Het
is gewoon het eerste beslag dat wordt verdergezet (concl. AG G. DUBRULLE
voor Cass. 30 januari 2009, C.06.0011.N, www.juridat.be).

b. Procedure

981 De indeplaatsstelling kan enkel gevorderd worden door een schuldeiser
die uitvoerend beslag heeft gelegd op dezelfde goederen. Zij staat open in de
volgende gevallen: 1) wanneer de beslagleggende schuldeiser in gebreke blijft
het door hem aangezegde beslag te vervolgen overeenkomstig artikel 1608
(art. 1609); 2) wanneer de vervolger een formaliteit niet heeft vervuld of een
proceehandeling niet heeft verricht binnen de voorgeschreven termijnen (art.
1610). Bijvoorbeeld wanneer hij de termijn van artikel 1580 heeft laten ver-
strijken m.b.t. het verzoekschrift voor de aanstelling van de notaris of die uit
artikel 1587 m.b.t. de toewijzing; 3) wanneer er bedrog, collusie of nalatigheid
bestaat (art. 1610).

982 De indeplaatsstelling kan niet gevorderd worden: 1) wanneer de vervol-
gende schuldeiser inmiddels is overgegaan tot de doorhaling van beslag; 2)
wanneer de geldigheidsduur van het eerste beslag is verstreken; 3) wanneer het
beslag gemeen is geworden door de randmelding bedoeld in artikel 1584.

Discussie is gerezen over de vraag of een indeplaatsstelling nog mogelijk is,
wanneer de oorspronkelijke beslaglegger ermee heeft ingestemd om het beslag
op te heffen, maar de overschrijving van dit beslag op dat ogenblik nog niet
werd doorgehaald op het hypotheekkantoor (zie hierover: Dossier 6291, “Uit-
voerend onroerend beslag – indeplaatsstelling”, in Comité voor Studie en
Wetgeving. Verslagen (1999-2000), Brussel, 2001, 754 e.v.). Twee opvattingen
kunnen worden verdedigd. Een eerste benadering is een beslagrechtelijke. De
indeplaatsstelling is dan uitgesloten indien het beslag werd opgeheven of
wanneer de oorspronkelijk vervolgende schuldeiser geen recht meer heeft
op het voortzetten van de executie. Er is dan geen beslag meer, zodat een
indeplaatsstelling onmogelijk is. Een tweede benadering kiest voor de hypo-
thecaire publiciteit en voor de rechtszekerheid. Een beslag op een onroerend
goed is slechts de wereld uit wanneer zulks uit de hypotheekregisters blijkt.

Hiervoor kan ook worden gewezen op de rol van de hypotheekbewaarder die in dit verband enkel kan afgaan op de registers en op het bepaalde in artikel 1621 waar gesproken wordt van “doorhaling” van het beslag.

In een arrest van 30 januari 2009 opteert het Hof van Cassatie voor de laatste benadering. Een indeplaatsstelling kan dus nog worden toegestaan zolang de overschrijving van het beslag niet is doorgehaald. De beslissing van de beslagrechter die oordeelt dat de indeplaatsstelling nog kan worden ingewilligd wanneer de beslaglegger ermee heeft ingestemd het beslag “op te heffen”, maar de overschrijving van dit beslag nog niet werd doorgehaald, verantwoordt zijn beslissing naar recht (Cass. 30 januari 2009, C.06.0011.N, www.juridat.be met strijdige concl. AG DUBRULLE en RW 2009-10, 488 met noot S. MOSSELMANS).

983 De indeplaatsstelling wordt gevraagd op eenzijdig verzoekschrift (art. 1610; Beslagr. Doornik 26 oktober 1984, *JT* 1985, 150: dat ten onrechte een dagvaarding met een dergelijk verzoek nietigverklaart). Werd de overschrijving slechts gedeeltelijk geweigerd, dan kan hetzelfde verzoekschrift tevens strekken tot aanstelling van een notaris die belast wordt met de verkoop van de andere goederen.

De verzoeker moet neerleggen: de originelen van het bevel en van het beslag-exploot met de verklaring van de hypotheekbewaarder, de uitvoerbare titel en een uittreksel uit de kadastrale legger. Hij moet ook aantonen dat de vervolgende partij de uitwinning niet verder vervolgt.

De vervolgende partij kan tegen deze beschikking in derdenverzet komen. Het verdient daarom aanbeveling de beschikking aan hem te betekenen. Deze mogelijkheid komt ook toe aan iedere andere belanghebbende partij, bv. de beslagene.

Tegen het vonnis dat over de indeplaatsstelling uitspraak doet, is geen hoger beroep mogelijk, behoudens als die vordering werd ingesteld wegens verstandhouding of bedrog (zie art. 1624, tweede lid, 1°; Cass. 30 januari 2009, *t.a.p.*).

De partij die in de vordering tot indeplaatsstelling in het ongelijk wordt gesteld, wordt persoonlijk in de kosten verwezen (art. 1611, eerste lid).

c. Gevolgen

984 Wordt het verzoek ingewilligd, dan kan de verzoekende partij de vervolging zonder meer voortzetten vanaf de laatste regelmatige handeling van de voorganger. Het gaat derhalve niet om een nieuw beslag: de indeplaatsgestelde zet de ingezette procedure gewoon voort (bv. Luik 20 november 1972, *Pas.* 1973, II, 51).

De gebreken die de oorspronkelijke rechtspleging zouden aantasten worden door de indeplaatsstelling niet geheeld. Aldus is een indeplaatsstelling niet mogelijk indien de geldigheidsduur van het eerste beslag is verstreken (Beslagr. Hoei 21 juni 1983, *Pas.* 1984, III, 11: verstrijken geldigheidsduur van de overschrijving van het eerste beslag; Beslagr. Brussel 29 juni 1993, *JLMB* 1994, 715 met noot DE LEVAL: doorhaling van de overschrijving van het eerste beslag).

De subrogatie betreft echter enkel het procedure-aspect. Voor het overige blijft de positie van de gesubrogeerde schuldeiser gedetermineerd door de kwaliteiten van de eigen schuldvordering (bv. uitvoerbare titel). Beschikt hij over een hypotheek in eerste rang, dan kan hij zich in geval van faillissement als separatist opwerpen, ook al was dit niet mogelijk voor zijn rechtsvoorganger (Kh. Brussel 18 januari 1996, *T.Not.* 1996, 208, *JLMB* 1996, 490 en *JT* 1996, 415. Zie ook D. MICHIELS, "Uitvoerend onroerend beslag en faillissement", *T.Not.* 1996, 201-207).

De vervolgende partij tegen wie de indeplaatsstelling is toegestaan, is gehouden de stukken van de vervolging tegen ontvangstbewijs af te geven aan de indeplaatsgestelde. De door hem bestede kosten m.b.t. de uitwinning worden vergoed na de toewijzing.

2. *Samenvoeging van beslagen*

985 De wet kent twee gevallen van samenvoeging: wanneer twee of meer beslagen zijn gelegd en overgeschreven op verschillende goederen van dezelfde debiteur, in hetzelfde arrondissement gelegen (art. 1607); wanneer een tweede beslag ter overschrijving wordt aangeboden dat een grotere omvang heeft dan een eerste voor dezelfde goederen gelegd beslag (art. 1608).

986 Wanneer twee of meer schuldeisers van dezelfde debiteur op verschillende van diens goederen, gelegen in hetzelfde arrondissement, uitvoerend beslag hebben gelegd, dan kunnen die worden samengevoegd. Deze mogelijkheid is ingegeven door de wens de procedure te vereenvoudigen en de kosten te drukken (verslag VAN REEPINGHEN, I, 581). De vordering tot samenvoeging wordt ingesteld op verzoekschrift. Het verzoek kan worden gedaan door resp. de beslagleggers, de beslagene en de ingeschreven schuldeisers.

De beslagrechter is verplicht om op een dergelijk verzoek in te gaan van zodra aan de wettelijke voorschriften is voldaan. Na de aanmaning bedoeld in artikel 1582 (nl. om kennis te nemen van de verkoopsvoorwaarden), kan de samenvoeging echter niet meer gevraagd of toegestaan worden dan met toestemming van alle partijen.

Na de beschikking die de samenvoeging beveelt, wordt de uitwinning verder vervolgd door de eerste beslaglegger, d.i. de schuldeiser die als eerste zijn beslag liet overschrijven. Indien het tweede beslag van grotere omvang is dan het eerste, wordt het slechts in die mate overgeschreven (art. 1608). De tweede beslaglegger is gehouden zijn beslag aan te zeggen aan de eerste beslaglegger. De eenheid van beslag wordt hier gerealiseerd door de samenvoeging van rechtswege in handen van de eerst overgeschreven schuldeiser. Blijft deze in gebreke de uitwinning te benaastigen, dan kan de tweede beslaglegger de indeplaatsstelling vorderen (art. 1609). Zolang de eerste beslaglegger

zich niet schikt naar artikel 1608 mag de beslagrechter weigeren een notaris aan te stellen (Beslagr. Hoci 24 juni 1980, *JT* 1980, 649).

B. SAMENLOOP

1. *Samenloop met faillissement*

987 De tenuitvoerlegging op onroerende goederen na faillissement wordt geregeld door artikel 100 Faill.W. (zie o.m. J. BYTTEBIER, "Het nieuwe art. 100 Faill.W.", *RW* 1998-99, 577-580; F. HERINCKX, "Le droit d'initiative d'un créancier hypothécaire ou privilégié inscrit en cas de faillite du débiteur", *Rev.not.b.* 1998, 590-609; A. MICHIELSEN, "De verkopeningen na faillissement" in *Zekerheden, beslag- en faillissementsrecht in de notariële praktijk*, Brugge, 1998, (19) 37-40; P. VAN DEN EYNDE en E. BEGUIN, "Le concordat judiciaire et la faillite", *Rev.not.b.* 1998, (330) 342-347).

Onder het vroegere recht beschikte de eerst ingeschreven hypothecaire schuldeiser over het "uitsluitend recht" tot uitwinning en dit zonder enige concurrentie met de curator. Deze "separatistenpositie" wordt door de nieuwe faillissementswet niet afgeschaft, maar wel beknot: het verhaalsrecht wordt geschorst tot na de sluiting van het proces-verbaal van verificatie van schuldvorderingen.

Artikel 100 Faill.W. maakt een onderscheid tussen twee categorieën van schuldeisers: de eerst ingeschreven hypothecaire schuldeiser en andere schuldeisers. De positie van de laatstgenoemde categorie verschilt naargelang de uitwinning al dan niet reeds was aangevat voor de uitspraak van het faillietverklarend vonnis.

Werd er voor het faillissement nog geen vervolging ingesteld, dan kan alleen de curator nog tot verkoop overgaan (art. 100, eerste lid). De curator beschikt in die hypothese over de uitsluitende bevoegdheid voor de tegeldemaking van de onroerende goederen van de boedel. Werd daarentegen wel reeds beslag gelegd en werd dit overgeschreven op het hypotheekkantoor, dan kan de curator op ieder ogenblik de rechtbank verzoeken om zelf de uitwinning verder te zetten (art. 100, vierde lid). Deze regel heeft een algemene draagwijdte en geldt dus ook voor de hypothecaire schuldeiser in tweede rang (Kh. Brussel 14 augustus 1998, *RW* 1998-99, 786).

988 Een aparte positie blijft nog steeds de eerst ingeschreven hypothecaire schuldeiser innemen (art. 100, tweede lid). Onder het vroegere recht kon de eerst ingeschreven hypothecaire schuldeiser zijn executierechten uitoefenen zonder enige concurrentie met de curator.

Dit afzonderlijke executierecht wordt door de nieuwe faillissementswet niet afgeschaft, maar wel beknot: het verhaalsrecht wordt geschorst tot na de sluiting van het proces-verbaal van verificatie van schuldvorderingen. Als

redenen voor deze beperking worden in de parlementaire voorbereiding genoemd: het veiligstellen van een mogelijke overdracht van onderneming, de mogelijkheid van een onderhandse verkoop en de belangen van de overige schuldeisers.

De curator kan in het belang van de boedel een bijkomende schorsing nastreven voor een maximumperiode van een jaar te rekenen vanaf de faillietverklaring, op voorwaarde dat te verwachten valt dat de tegeldemaking door de curator de hypothecaire schuldeisers niet benadeelt. Na verloop van een jaar is er dus geen enkele beperking meer mogelijk van de executierechten van de eerst ingeschreven hypothecaire schuldeiser.

Tot daar de hypothese dat de eerst ingeschreven schuldeiser voor het faillissement nog niet met de uitvoering was begonnen. Over welk executierecht beschikt hij wanneer de tenuitvoerlegging reeds was aangevat? In dat verband worden diverse stellingen verdedigd. Volgens een eerste opvatting wordt de hier onderzochte hypothese geheel beheerst door artikel 100, vierde lid Faill.W. Dit betekent dat de positie van de eerst ingeschreven schuldeiser wordt gelijkgesteld met die van andere schuldeisers en dat de curator de tenuitvoerlegging te allen tijde kan stuiten door met machtiging van de rechtbank zelf tot verkoop over te gaan (F. HERINCKX, *a.w.*, 598, nr. 9 en 606, nr. 21; A. MICHELENS, *a.w.*, 38-39, nr. 27). Deze stelling is weinig aantrekkelijk omdat zij ertoe leidt dat de hypothecaire schuldeiser die reeds met de uitvoering was begonnen uiteindelijk een minder goede positie krijgt dan deze die de uitwinning nog niet had aangevat. Een tweede opvatting, die wel verdedigbaar is, past op de hier onderzochte hypothese artikel 100, tweede lid toe. Dit betekent dan dat de uitwinning die door de eerst ingeschreven schuldeiser was aangevat, enkel wordt geschorst tot na de sluiting van het proces-verbaal van verificatie van schuldvorderingen (met de mogelijkheid van een bijkomende schorsing voor de duur van maximum een jaar). Volgens deze opvatting geldt de schorsing ook wanneer er reeds een beschikking tot aanstelling van notaris is of wanneer de verkoopdag reeds werd vastgesteld (Kh. Hasselt 4 mei 1998, *RW* 1998-99, 575 met noot J. BYTTEBIER en *TBH* 1999, 216 met noot VAN BUGGENHOUT). Volgens een derde stelling kan de schuldeiser die reeds met uitwinning was begonnen, deze verderzetten als ware er geen faillissement. Deze opvatting wordt door sommige auteurs genuanceerd in die zin dat de curator aan de rechtbank de schorsing kan vragen voor een maximumtermijn van een jaar te rekenen van het faillissementsvonnis wanneer zulks in het belang is van de boedel en dit de hypothecaire schuldeiser niet benadeelt (P. VAN DEN EYNDE en E. BEGUIN, *a.w.*, 345, nr. 58). Deze opvatting die niet onverzoenbaar is met de – overigens weinig heldere – tekst van artikel 100 Faill.W., verdient goedkeuring (Kh. Hasselt 16 oktober 2001, *RW* 2002-03, 1553 en *TBH* 2002, 401 noot B. WINDEY). Beperkingen aan de rechtsposities van separatisten moeten steeds restrictief worden opgevat. Verder is het in het algemeen belang dat het hypothecair krediet wordt beschermd. Ten slotte beantwoordt deze opvatting aan de noden van een goede procesorde en worden nodeloze kosten vermeden.

2. Samenloop met andere gerechtelijke verkopen

989 Wanneer er voor de overschrijving van het beslag een vonnis bestaat dat de verkoop van dezelfde onroerende goederen beveelt, dan kan de beslagene de beslaglegger dagvaarden met het oog op een schorsing van het beslag gedurende ten hoogste 2 maanden (art. 1621). Heeft in die periode de verkoop niet plaatsgevonden, dan kan de beslaglegger de uitwinning vervolgen (zie hierover o.m. J.L. RENS, “Samenloop van uitvoerend beslag op onroerend goed met andere procedures tot verkoop”, *T.Not.* 1974, 97 e.v.).

3. Gerechtelijke reorganisatie (WCO)

990 Door de opening van de procedure worden de executierechten van de schuldeisers, zelfs hypothecaire, opgeschort (zie boven, nr. 143).

De procedure kan uitmonden in een van de deelprocedures, nl. de gehele of gedeeltelijke overdracht van de onderneming (zie art. 59 e.v. WCO). Gaat het hierbij om onroerende goederen dan moet die verkoop door de rechtbank worden goedgekeurd. De wet voorziet in de tussenkomst van een door de gerechtsmandataris aangestelde notaris (zie nader art. 63 e.v. WCO).

De prijs wordt verdeeld overeenkomstig artikel 1639 e.v. (art. 64, § 2). Door de verkoop gaan de rechten van de schuldeisers over op de prijs (art. 66 WCO).

4. Collectieve schuldenregeling

991 De opening van de procedure heeft een algemeen moratorium tot gevolg die ook de executierechten treft van de hypothecaire schuldeiser. De saneringsregeling kan echter de verkoop van bepaalde goederen impliceren. Volgens het nieuwe artikel 1675/14bis vindt iedere verkoop, uit de hand of openbaar, tijdens de procedure (zowel in het minnelijke als gerechtelijke traject) plaats overeenkomstig de regels van de gedwongen tenuitvoerlegging, zonder het vereiste van voorafgaande betekening van een bevel of beslag (§ 1). De verkoop van het onroerend goed brengt van rechtswege de overwijzing mee van de prijs ten voordele van de schuldeisers (§ 2). De verkoop van onroerende goederen zal dus moeten gebeuren middels de tussenkomst van een notaris die het saldo van de prijs, na betaling van de hypothecaire, pandhoudende en bijzonder bevoorrechte schuldeisers, overmaakt aan de schuldbemiddelaar (§ 3). Een voorafgaand bevel of een beslag zijn overbodig aangezien de toelating tot de procedure geldt als een collectief beslag.

AFDELING III

RANGREGELING

§ 1. Begrip

992 Door de toewijzing van het onroerend goed gaan de rechten van de ingeschreven schuldeisers over op de prijs. De koper heeft geen andere verplichtingen dan die welke voortvloeien uit de verkoopvoorwaarden. De verkoop die aldus het in beslag genomen goed bevrijdt ten aanzien van de schuldeisers van de beslagene, moet noodzakelijk gevolgd worden door een regeling van de schuldvorderingen waarvan dit goed de waarborg uitmaakte (verslag VAN REEPINGHEN, 586). De procedure van rangregeling dient dit dubbel doel:

enerzijds verdeling van de koopsom tussen de schuldeisers, anderzijds zuivering van het goed (zie hierover A. DE BOUNGNE, “De rangregeling en het nieuw gerechtelijk wetboek”, *RW* 1970-71, 1641 e.v.; G. DE LEVAL, “L’ordre” in *Rép.not.* 2009; M. DONNAY, “Procédure de l’ordre après saisie-exécution immobilière”, *Ann.not.* 1969, nr. 21280; Chr. ENGELS, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 361 e.v.; Chr. ENGELS, “De rangregeling na uitvoerend beslag en faillissement”, *TPR* 1983, 413 e.v.; Chr. ENGELS, “Rangregeling en zekerheidsrechten in verband met het notariaat” in *Notarieel Procesrecht*, Brugge, 1994, 63-84; J.-L. LEDOUX, “Purge et ordre”, *Rev.not.b.* 2009, 393-409; D. MICHIELS, “Actuele problemen inzake onroerend beslag” in *Beslag- en executierecht. Naar een collectief beslagrecht*, Antwerpen, 2001, 116-145; G. RASSON, “La procédure d’ordre. Relevé de jurisprudence”, *Rec.gén.enr.not.* 1994, 341-370, nr. 24.393; M. THUYBAERT, “De rangregeling”, *T.Not.* 1970, 145 e.v.; *RPDB*, Compl. VIII, tw. *La contribution par distribution et l’ordre*; E. VAN HOVE, a.w., *TPR* 1980, 340 e.v.; B. VAN OPSTAL, “Conflictbemiddeling bij rangregeling” in *De notaris en de conflictbeheersing*, Antwerpen, 1999, 361-387; W. VAN STEEN, *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, 361 e.v.).

De term “rangregeling” duidt op de bepaling van de positie van de ingeschreven schuldeisers volgens hun rang. Deze aanduiding is enigszins misleidend omdat de procedure van rangregeling eveneens van toepassing is wanneer er enkel chirografaire schuldeisers zijn. Zij is eveneens aan de orde wanneer er slechts een schuldeiser is met het oog op de verdeling van de prijs tussen de beslagene en de schuldeiser.

De procedure van rangregeling is ook van toepassing op andere gevallen waarin de verkoop van rechtswege de overgang van de rechten van de schuldeisers op de prijs tot gevolg heeft. Dit is o.m. het geval bij de verkoop na faillissement, de verkoop in het raam van de WCO (zie boven, nr. 990) of van de CSR (zie boven, nr. 991), verkopen bedoeld in artikel 1186 tot 1189, de gedwongen veiling om uit onverdeeldheid te treden (art. 1211), de herveiling na rouwkoop, en in geval van onteigening (art. 18 Onteigeningswet).

De rangregeling wordt toevertrouwd aan de notaris. De procedure wordt geregeld in de artikelen 1639 tot 1654. De verdeling kan echter ook minnelijk worden afgehandeld, maar, zo schrijft ENGELS, “men moet alles gerechtelijk regelen”.

D.w.z. men moet de wettelijke pleegvormen in acht nemen (Chr. ENGELS, “De taak van de notaris in de procedure van rangregeling”, *Rechtspr.Antw.* 1987, (106), 110. Bv. Bergen 1 maart 1989, *Rev.not.b.* 1989, 585, *JLMB* 1989, 654 en *Rec.gén.enr.not.* 1991, nr. 24026). De notaris moet immers ambtshalve en binnen de termijn die de wet bepaalt, het ontwerp van verdeling en van rangregeling opmaken (verslag VAN REEPINGHEN, 587). Hij moet hierbij optreden als een “neutraal” bewindvoerder (zie boven, nr. 132; zie bv. Beslagr. Brussel 15 februari 2007, *Rev.not.b.* 2007, 408 met noot). Een minnelijke rangregeling

onderstelt aldus de toestemming van al de samenlopende schuldeisers, de voorafgaande mededeling van het ontwerp van verdeling en het opmaken van een authentieke akte tot minnelijke verdeling en rangregeling (Bergen 1 maart 1989, *t.a.p.*).

De notaris vat de verrichtingen aan binnen de in artikel 1643 bedoelde termijn. Deze termijn loopt ook al is de prijs nog niet betaald (*Rép.not.*, “L’ordre”, nr. 58).

§ 2. Samenlopende schuldeisers

993 Met welke schuldeisers moet de notaris rekening houden? Samengevat gaat het om de schuldeisers aan wie het beslag is gemeen geworden, de schuldeisers die uit de beslagberichten blijken en de schuldeisers die verzet hebben gedaan op de prijs.

Krachtens de fiscale wetgeving is de notaris gehouden de administratie te verwittigen van de verkoop.

Zo bepalen de artikelen 434 e.v. WIB dat de notaris de ontvanger der belastingen moet verwittigen ten vroegste drie maanden voor de verkoop en ten laatste twaalf dagen voordien. Dit bericht moet in tweevoud worden opgemaakt en bij ter post aangetekende brief verzonden worden naar de ontvanger van de woonplaats van de beslagene en van de plaats waar het goed gelegen is. Op deze wijze wordt aan de administratie de mogelijkheid geboden om zijn aanspraken te doen gelden. Dit gebeurt bij een ter post aangetekende brief waarin kennis wordt gegeven van het bedrag van de belastingen en bijbehoren die aanleiding kunnen geven tot inschrijving van de wettelijke hypotheek van de schatkist. Deze aangetekende brief geldt dan als een bewarend “beslag onder derden in handen van de notaris” (art. 435, eerste lid WIB). In het nieuwe artikel 435, § 1 WIB (art. 69 programmawet 27 april 2009) wordt bepaald dat de fiscale notificatie geldt als een verzet op de prijs. Deze wetwijziging kwam er na het cassatierrest van 17 november 2006 waarin het tegendeel werd aangenomen (*RW* 2006-07, 1758 met noot D. MICHIELS en *Not.Fisc.M.* 2007, 106 met concl. AG D. THUS; zie over deze controverse Chr. ENGELS, “Een rangregeling in de rangregeling” *Not.Fisc.M.* 2007, 97-103 en *TPR* 2007, 2136, nr. 188). Aangezien de kennisgeving moet beschouwd worden als een loutere executiehandeling en niet als een bestuurshandeling, is zij niet onderworpen aan de motiveringsverplichting voor bestuurshandelingen krachtens artikel 1 van de wet van 29 juli 1991 (Cass. 10 november 2000, *RW* 2000-01, 910 en *T.Not.* 2001, 172). Bij afwezigheid van notificatie kan de verkoop doorgang vinden. Deze fiscale notificatie heeft zoals gezegd enkel de werking van een (bewarend) beslag. Zij heeft dus niet tot gevolg dat de gelden en waarden die de notaris voor rekening van de belastingplichtige houdt, uit diens vermogen verdwijnen en definitief aan de schatkist zijn toebedeeld. De schatkist komt dus gewoon in samenloop met de andere schuldeisers en indien zij heeft nagelaten een inschrijving te nemen van haar wettelijke hypotheek (art. 426 WIB), dan geldt zij als chirografaire schuldeiser (Cass. 4 mei 2000, *Arr.Cass.* 2000, nr. 270, *RW* 2000-01, 1134, *T.Not.* 2001, 321 met noot K. VERBEYLEN en G. DEBOODT en *Rec.Cass.* 2001, 196 met noot F. BOUCKAERT). De artikelen 63, § 6 en 93ter e.v. WBTW leggen een gelijkaardige verplichting op wanneer de beslagene een btw-plichtige is (zie hierover R. DEBLAUWE, “De fiscale notificaties bij verkoop op onroerend beslag”, *T.Not.* 1984, 65 e.v.; *Comm.Voorr.Hyp.*, “Art. 433 WIB”; *Comm.Voorr.Hyp.*, “Art. 93ter WBTW”; *Rép.not.*, “La saisie immobilière”, nrs. 416-417).

a. Schuldeisers aan wie het beslag gemeen is geworden. Door de kantmelding bedoeld in artikel 1582 is het beslag gemeen aan de ingeschreven schuldeisers, de beslagleggende schuldeiser en degenen die een bevel lieten overschrijven. Ook de schuldeisers die een bewarend beslag hebben laten overschrijven worden hieronder gerekend (zie boven, nr. 939).

b. Schuldeisers die nog tijdig een inschrijving hebben genomen. Zolang de definitieve toewijzing niet is overgeschreven kunnen hypothecaire schuldeisers nog steeds een hypothecaire inschrijving nemen (J.L. RENS, "De schuldeisers toegelaten tot de rangregeling bij uitvoerend beslag op onroerend goed" in *Liber amicorum E. Krings*, Brussel, 1991, (731), 735).

c. Schuldeisers die nog tijdig een bevel of een bewarend beslag lieten overschrijven. De notaris moet eveneens nog rekening houden met de schuldeisers die na de opstelling van de verkoopsvoorwaarden bewarend beslag hebben gelegd op het onroerend goed (Beslagnr. Veurne 21 november 1987, *t.a.p.*: principe; Chr. ENGELS, *a.w.*, *TPR* 1983, 429, nr. 30; J.L. RENS, *a.w.*, 735; M. THUYSSBAERT, "De rangregeling", *T.Not.* 1970, 166). Dit onderstelt dat dit beslag de samenlopende schuldeisers tegenwerpelijk is, d.w.z. dat de overschrijving aan de toewijzing moet voorafgaan.

d. Schuldeisers die beschikken over een voorrecht zonder publiciteit. Het hebben van een voorrecht levert nog geen titel op om in de rangregeling te worden opgenomen (*Rép.not.*, "L'ordre", nr. 56). Het is immers niet omdat men mag aanzitten aan de dis, dat men niet eerst moet aankloppen (door bv. verzet te doen). Hiervan wordt afgeweken voor bepaalde voorrechten op onroerend goed die niet onderworpen zijn aan de hypothecaire publiciteit. Het gaat hier om de schuldeisers bedoeld in artikel 17 Hyp.W. (gerechtskosten), artikel 60 Verzekeringsovereenkomstenwet (premies), artikel 150 en 184bis W.Reg., artikel 84-86 W.Succ. (zie hierover ook J.L. RENS, *a.w.*, 736, nr. 7; M. THUYSSBAERT, *a.w.*, 166-167 en boven, nr. 665).

e. Schuldeisers die verzet hebben gedaan op de prijs. Na de overschrijving van het proces-verbaal van toewijzing kunnen schuldeisers geen bevel meer doen overschrijven of beslagleggen op het goed. De schuldeisers kunnen wel nog verzet doen op de prijs (art. 1642).

Dit verzet geschiedt bij deurwaardersexploot betekend aan de notaris. Sinds de wet van 29 mei 2000 is dit verzet ook mogelijk door middel van een verklaring afgelegd voor de notaris.

De akte van verzet vermeldt de oorzaak van de schuldvordering en het bedrag ervan, alsook de keuze van woonplaats in het arrondissement waar de notaris zijn woonplaats heeft.

Dit verzet moet worden gedaan binnen de termijn bepaald in artikel 1642, eerste lid: tot het verstrijken van de termijn voor het opmaken van het proces-verbaal van rangregeling. Met vorderingen die nadien worden ingediend, kan geen rekening worden gehouden.

De vraag aan welke kwaliteit de schuldvordering moest beantwoorden was vóór de wet van 29 mei 2000 het voorwerp van controverse. Aan deze discussie lag een contradictie ten grondslag in de wet zelf tussen twee bepalingen, waarbij de ene (art. 1642 Ger.W.) de kring van schuldeisers eng omschreef en de andere (art. 1643, derde lid, dat verwijst naar art. 1628) een ruime omschrijving toeliet (zie hierover de vorige editie van dit werk, onder nr. 884 e.v.). Veelal werd aangenomen dat artikel 1642 derogeert aan artikel 1628, eerste lid, zodat de notaris enkel rekening mag houden met schuldeisers die verzet doen en beschikken over een uitvoerbare titel. Voor deze discussie werd ook nog nieuwe ammunitie aangevoerd door de wet van 14 januari 1993 waardoor ook de notaris krachtens artikel 1391 de beslagberichten moest raadplegen (zie hierover D. MICHELS, “De verplichte raadpleging van de beslagberichten door de notaris”, *T.Not.* 1993, 259-266; A. VAN DEN BOSSCHE, “Artikel 1391 Ger.W. niet voor notarissen”, *T.Not.* 1994, 403-407).

Thans wordt op die vraag een nieuw antwoord gegeven dat getuigt van een pragmatische aanpak. Het verzet is slechts mogelijk door schuldeisers die over een uitvoerbare titel beschikken. Daarnaast rust echter op de notaris ook de verplichting om de beslagberichten te consulteren en ten gevolge hiervan, in beginsel, rekening te houden met de schuldeisers die hij daarbij op het spoor komt (art. 1644, tweede lid, zie onder g).

f. De fiscus na fiscale notificatie (art. 435, § 1 WIB en art. 93quinquies WBTW).

g. Raadpleging van de beslagberichten (bestand van berichten). Op de notaris rust de verplichting de beslagberichten (het bestand van berichten) te raadplegen wanneer hij tot verdeling van de executieopbrengst overgaat.

Onder vigeur van het vroegere artikel 1391 zoals gewijzigd door de wet van 14 januari 1993 was dit het voorwerp van controverse (o.m. A. VAN DEN BOSSCHE, “Art. 1391 Ger.W. niet voor notarissen”, *T.Not.* 1994, 403-407). Artikel 1391, § 2, zoals vastgesteld door de wet van 29 mei 2000, bevestigt deze verplichting.

Artikel 1644, tweede lid, dat werd ingevoegd door de wet van 29 mei 2000, bepaalt dat de notaris bij de rangregeling principieel moet rekening houden met iedere schuldeiser waarvan het bestaan blijkt uit de raadpleging van de beslagberichten. Deze schuldeisers beschikken in vele gevallen niet over een uitvoerbare titel. Voor het verzenden van een “bericht van verzet” volstaat het dat een schuldeiser beschikt over een vordering die beantwoordt aan de eisen van artikel 1628, eerste lid: een niet-betwiste schuldvordering of die welke bij

een titel, zelfs een onderhandse, is vastgesteld (art. 1390, § 2) (zie boven, nr. 105). Nochtans worden die schuldeisers enkel effectief in de procedure van rangregeling betrokken indien zij in aanmerking komen voor de toekenning van een dividend. Op aanwijzing van de Raad van State werden ten aanzien van hen wel enige garanties ingebouwd (Advies RvS, *Parl.St.* Kamer 1998-99, nr. 1969/1, 6). Deze schuldeisers moeten in ieder geval door de notaris op de hoogte worden gebracht van de verkoop zodat zij zelf hun positie kunnen bepalen. Zij worden dan slechts verder in de procedure betrokken op hun uitdrukkelijk verzoek. De rol van de notaris in de rangregeling wordt dus nog versterkt.

h. Andere schuldeisers. Andere schuldeisers komen niet in aanmerking. Zij kunnen wel nog derdenbeslag leggen in handen van de notaris: bewarend derdenbeslag door schuldeisers die niet over een uitvoerbare titel beschikken; uitvoerend derdenbeslag door schuldeisers met een uitvoerbare titel, maar wier vordering niet tijdig werd ingediend. Zo'n bewarend *c.q.* uitvoerend beslag heeft niet tot gevolg dat de notaris deze schuldeisers moet opnemen in het proces-verbaal van rangregeling. Hun beslag onder derden in handen van de notaris treft enkel het eventueel batig saldo van de verkoopprijs dat overblijft na betaling van de in de rangregeling opgenomen schuldeisers. Een dergelijk beslag kan dus niet beschouwd worden als een verzet op de prijs als bedoeld in artikel 1642 Ger.W. Dat de betrokken schuldeiser over een voorrecht zou beschikken, dingt daar niet aan af (Cass. 17 november 2006, *RW* 2006-07, 1758 met noot D. MICHIELS en *Not.Fisc.M.* 2007, 106 met concl. AG D. THUIS: "een voorrecht volstaat nog niet voor de opname in de rangregeling"). Wat betreft de fiscale notificatie die geldt als een derdenbeslag luidt het antwoord anders omdat in de fiscale wetgeving uitdrukkelijk is bepaald dat zij geldt als een verzet op de prijs.

Deze schuldeisers kunnen dus enkel aanspraak maken op het eventueel saldo van de koopprijs na de betaling van de in het PV van rangregeling en verdeling opgenomen schuldvorderingen.

Zowel bij bewarend als uitvoerend beslag is de notaris wel gehouden tijdig zijn verklaring van derde-beslagene af te leggen (Bergen 1 maart 1989, *Rev.not.b.* 1989, 585).

§ 3. Procedure

A. AFGIFTEBEWIJS VAN DE VERSCHULDIGDE BEDRAGEN AAN DE KOPER

994 De notaris geeft aan de koper een document af, dat niet aan bepaalde vormvoorschriften is onderworpen, waarop de bedragen zijn vermeld die hij krachtens de verkoopvoorwaarden gehouden is te betalen:

- de prijs;
- de rente;
- de kosten, rechten en erelonen;

– alle andere bijkomende kosten.

Het beginsel dat de rechten van de schuldeisers overgaan op de prijs, verklaart dat de koper niet bevrijdend aan de beslagene kan betalen. Die betaling gebeurt in handen van de notaris belast met de rangregeling binnen de termijn bepaald in de verkoopsvoorwaarden (zie art. 1641, zoals gewijzigd door de wet van 29 mei 2000). Deze storting bevrijdt de koper. Artikel 1641 laat ook de storting toe in de Deposito- en Consignatiekas.

Zolang de notaris overeenkomstig artikel 1650 niet het definitief proces-verbaal van verdeling of van rangregeling heeft opgemaakt en aan die schuldeisers de borderellen van toewijzing heeft overgemaakt, blijft de prijs – hoewel onbeschikbaar – in het vermogen van de beslagene. De betaling van de prijs door de koper heeft niet tot gevolg dat de schuldenaar-verkoper ook reeds tegenover de ingeschreven schuldeisers wordt bevrijd (Cass. 3 mei 1990, *Arr.-Cass.* 1989-90, 1137 met noot).

Indien de koper zelf ook schuldeiser is van de beslagene, dan kan deze in beginsel een beroep doen op schuldvergelijking. In de regel wordt deze mogelijkheid in de verkoopsvoorwaarden uitgesloten. Indien de koopprijs bij wege van schuldvergelijking zal worden voldaan, is de notaris gerechtigd om een provisie te vragen aan de koper met het oog op het opmaken van de akte van rangregeling (*Rép.not.*, “L’ordre”, nr. 45).

B. PROCES-VERBAAL VAN RANGREGELING EN TEGENSpraak

1. *Proces-verbaal*

995 De notaris maakt het proces-verbaal van rangregeling op en maant de schuldeisers en beslagene aan om hiervan inzage te nemen en tegenspraak te voeren.

Dit proces-verbaal moet worden opgemaakt binnen de termijn van een maand. Voor de bepaling van deze termijn is het tijdstip van belang waarop de toewijzing niet meer kan worden aangevochten *c.q.* over de betwisting onherroepelijk werd beslist. De termijn van een maand gaat in: hetzij bij het verstrijken van de termijn van 15 dagen, bepaald in artikel 1622, indien de toewijzing niet bestreden wordt, hetzij bij het verstrijken van de termijn van een maand na het wijzen van het vonnis dat over de nietigheidsvordering recht doet, hetzij, indien tegen dit vonnis hoger beroep is ingesteld, vanaf de aanzegging aan de notaris van het arrest (art. 1643). Deze termijn is niet voorgeschreven op straffe van nietigheid. Op de notaris rust ter zake enkel een inspanningsverbintenis zodat zijn aansprakelijkheid niet in het gedrang kan komen door het louter verstrijken van de termijn (Cass. 9 juni 2006, *RW* 2008-09, 381).

2. Aanmaning

996 Binnen vijftien dagen na het proces-verbaal maant de notaris de beslagene en de schuldeisers aan om binnen de termijn van een maand inzage te nemen van het proces-verbaal en om gebeurlijk tegenspraak te voeren.

Deze aanmaning gebeurt bij gerechtsdeurwaardersexploot (verslag VAN REEPINGHEN, 587).

Artikel 1644 bepaalt dat die aanmaning van de schuldeisers gebeurt aan de gekozen woonplaats in de inschrijving, de overschrijving of het verzet. Het gaat hier echter niet om een verplichting, behoudens wanneer de betekening aan de gekozen woonplaats een betekening in het buitenland kan verhinderen (*Rép.not.*, “L’ordre”, nr. 89; M. THUYSSAERT, *a.w.*, 165). De wet vereist niet dat het proces-verbaal mede wordt betekend. De partijen kunnen de notaris echter ontslaan van de verplichting om tot aanmaning over te gaan. Indien alle partijen aldus afstand hebben gedaan, begint de termijn voor de tegenspraak te lopen vanaf de dagtekening van het proces-verbaal.

3. Tegenspraak

997 De beslagene en de schuldeisers beschikken over een termijn van een maand om tegenspraak te voeren. Na verloop van die termijn is de rangregeling definitief. Iedere tegenspraak na het verstrijken van de termijn is niet ontvankelijk, behoudens bedrog of overmacht (Cass. 7 november 2008 C.07.0606.N, www.juridat.be, *RW* 2009-10, 532; Kh. Namen 29 maart 1983, *Rev.not.b.* 1984, 38, *RRD* 1983, 243, *Rec.gén.enr.not.* 1984, nr. 23.003 en *T.Not.* 1984, 201: een vordering uit ongerechtvaardigde verrijking kan evenmin soelaas bieden). Deze bepaling strekt ertoe de procedure van rangregeling op een efficiënte wijze af te wikkelen (zie en vgl. bij faillissement: Cass. 13 juni 1985, *RW* 1985-86, 1386 en *RCJB* 1987, 542 met noot NELISSEN-GRADE).

Aldus kan een schuldeiser buiten de termijn geen tegenspraak meer voeren tegen een in het proces-verbaal opgenomen schuldvordering, ook al was die aanvankelijk niet batig gerangschikt. De beslagene en de schuldeisers moeten er immers op bedacht zijn dat die rangregeling ingevolge betwistingen kan worden gewijzigd (Cass. 7 oktober 2008, *gécit.*). Wanneer de tegenspraak betrekking heeft op een bepaalde schuldvordering, dan mag de betrokken schuldeiser wel nog buiten de termijn een incidentele tegenspraak voeren (*Rép.not.*, “L’ordre”, nr. 94).

Enkel diegenen genoemd in artikel 1644 kunnen tegenspraak voeren. De tegenspraak van een schuldeiser die eerst na het opmaken van het proces-verbaal zijn aanspraken doet gelden, is niet ontvankelijk (Beslagr. Aarlen 3 februari 1983, *Rec.gén.enr.not.* 1983, nr. 22950 en *RRD* 1983, 157, noot C.S. Anders: Beslagr. Luik 11 januari 1988, *JLMB* 1988, 301; Rb. Dinant 14 februari 1990, *Rev.not.b.* 1990, 266).

Is het verzet door een individuele schuldeiser niet meer mogelijk, dan moet ook worden aangenomen dat een later faillissement van de beslagene deze verdeling niet meer in het gedrang brengt (Gent 2 januari 1996, *RW* 1996-97, 441; zie boven, nr. 135).

Ofschoon artikel 1639 bepaalt dat de rechten van de ingeschreven schuldeisers overgaan op de prijs, bevindt het provenu van het beslag zich nog steeds in het vermogen van de debiteur. De beslagene is nog niet bevrijd jegens de gerangschikte schuldeisers; de rente wordt trouwens niet geschorst (zie verder, nr. 968). In de verhouding tussen de gerangschikte schuldeisers en de beslagene is er nog geen betaling. In de verhouding tussen de gerangschikte schuldeisers en de anderen is het provenu echter onttrokken aan iedere nieuwe samenloop. In die zin wordt geleerd dat de koopprijs zich nog in het vermogen van de beslagene bevindt, zij het "onbeschikbaar" tot het definitieve afsluiting en de overhandiging van de borderellen van toewijzing (Cass. 3 mei 1990, *T.Not.* 1990, 362, *Arr.Cass.* 1988-90, 1137, nr. 517, *Pas.* 1990, I, 1041 en *Rev.not.b.* 1992, 46).

Hoe moet die tegenspraak worden geformuleerd? Artikel 1644 laat enkel een gerechtsdeurwaardersexploot en de verklaring afgelegd voor de notaris toe. Een aangetekende brief volstaat dus niet (Beslagr. Antwerpen 19 februari 1990, *onuitg.*; Beslagr. Hasselt 25 oktober 1983, *Limb.Rechtsl.* 1983, 172). *A fortiori* dus niet: een gewone brief. Een belangrijke strekking stelt zich echter op een minder formalistisch standpunt (*Rép.not.*, "L'ordre", nr. 94; *RPDB*, tw. *La distribution par contribution et l'ordre*, nr. 255 en verwijzingen aldaar). Een wetswijziging dringt zich op. Een gelijkaardige discussie wordt gevoerd bij de evenredige verdeling (zie boven, nr. 682).

De tegenspraak moet gemotiveerd zijn (Beslagr. Antwerpen 17 mei 1979 en 28 juni 1979, *Rechtspr.Antw.* 1987, 103 met noot ENGELS).

4. Interest

998 De interest verschuldigd door de beslagene aan de gerangschikte schuldeisers houden op te lopen bij de afsluiting van het proces-verbaal van verdeling of van rangregeling (art. 1650, tweede lid Ger.W.). Tijdens de procedure van rangregeling wordt enkel rekening gehouden met de wettelijke interestvoet. Deze oplossing wordt gesteund op de *paritas*-regel (Beslagr. Charleroi 6 november 1991, *JLMB* 1992, 639 met noot BIQUET-MATHIEU). Voor het saldo van de nog verschuldigde interest, behoudt de schuldeiser uiteraard nog zijn verhaalsrecht op andere activa.

5. Regeling van de betwistingen

999 Is een minnelijke regeling niet mogelijk, dan doet de beslagrechter uitspraak. Hiertoe legt de notaris een uitgifte van het proces-verbaal met zijn opmerkingen ter griffie neer (art. 1646). Van dan af is zijn rol uitgespeeld en

kan hij geen tweede akte van rangregeling meer opstellen (Beslag. Brussel 19 december 2005, *Rev.not.b.* 2006, 92). De oproeping van de betrokken partijen geschiedt door de zorg van de griffier bij gerechtsbrief. De beslagrechter kan ook de notaris bevelen te verschijnen om zijn opmerkingen te horen. Binnen vijftien dagen na de uitspraak geeft de griffier bij gerechtsbrief kennis van het vonnis aan alle partijen en aan de notaris.

Tegen het vonnis staat geen verzet open, enkel hoger beroep. Uit de samenlezing van de artikelen 1648 e.v. Ger.W. moet worden afgeleid dat de termijn van een maand om hoger beroep in te stellen, loopt vanaf de kennisgeving door de griffier aan de partijen (Gent 23 januari 1996, *T.Not.* 1996, 526. Zie reeds Cass. 26 mei 1977, *Arr.Cass.* 1977, 986 en *RW* 1977-78, 1428). Ook de termijn van een cassatieberoep loopt vanaf de kennisgeving van de beslissing door de griffier (Cass. 28 februari 2002, *Arr.Cass.* 2002, nr. 146 en *RW* 2002-03, 62 met concl. AG G. BRESSELEERS; Cass. 26 mei 1994, *Arr.Cass.* 1994, 530, *Pas.* 1994, I, 515 en *JT* 1995, 5; Cass. 6 januari 1989, *T.Not.* 1989, 145, *JT* 1989, 474 en *Rev.not.b.* 1989, 583).

De beslissing van de beslagrechter is niet uitvoerbaar bij voorraad. Dit blijkt uit het bepaalde in artikel 1649, eerste lid en artikel. 1650 (*Rép.not.*, “L’ordre”, nr. 118).

De notaris maakt het definitief proces-verbaal van rangregeling op binnen 15 dagen na het verstrijken van de termijn van hoger beroep.

In geval van hoger beroep brengt de griffier van het hof van beroep zulks ter kennis van de notaris (art. 1649). Heeft de notaris die kennisgeving van een ingesteld hoger beroep niet ontvangen binnen de beroepstermijn, dan kan hij het definitief proces-verbaal van rangregeling opmaken. Het is dus overbodig dat de griffier op grond van artikel 1388 een attest dat er geen hoger beroep is, afgeeft.

C. AFSLUITING VAN HET PROCES-VERBAAL

1000 Is binnen de termijn van artikel 1644 geen tegenspraak gevoerd, dan sluit de notaris het proces-verbaal en geeft hij aan de schuldeisers de borderellen van toewijzing af (art. 1645). Het borderel wordt omschreven als een uittreksel uit het proces-verbaal van rangregeling voorzien van het formulier van tenuitvoerlegging op grond waarvan de batig gerangschikte schuldeiser betaling kan vorderen van de bewaarder van de Deposito- en Consignatiekas of eventueel van de koper (Chr. ENGELS, *a.w.*, 397; M. THUYSBAERT, *a.w.*, 184). Het afgeven van deze borderellen heeft enkel zin indien de koopprijs werd gestort in de Deposito- en Consignatiekas of indien de koper nog niet betaald heeft.

De afsluiting van het proces-verbaal van verdeling of rangregeling heeft tot gevolg dat de aan de schuldeisers verschuldigde rente ophoudt te lopen. Ofschon artikel 1639 bepaalt dat de rechten van de ingeschreven schuldeisers overgaan op de prijs, blijft die koopprijs – zij het onbeschikbaar – in het vermogen van de beslagene totdat het definitief proces-verbaal van rangregeling en verdeling werd opgemaakt en de borderellen van toewijzing aan de schuldeisers werden overhandigd.

De rangregeling kan slechts worden afgesloten nadat alle bedragen zijn toegewezen, ongeacht of de toewijzing geschiedt ten voordele van bevoorrechte of chirographaire schuldeisers of zelfs ten voordele van de beslagene als er een overschot is (Beslagnr. Gent 26 februari 1982, *t.a.p.*: *i.c.* had de notaris de rangregeling afgesloten terwijl enkel een bedrag was toegewezen aan de enige hypothecaire schuldeiser en de verdeling van het saldo werd uitgesteld).

Is wel tegenspraak gevoerd dan maakt de notaris het definitief proces-verbaal van verdeling of van rangregeling op binnen de vijftien dagen na het verstrijken van de termijn voor hoger beroep of, gebeurlijk binnen vijftien dagen na kennisgeving van het arrest.

D. STRAFRECHTELIJK BESLAG EN VERBEURDVERKLARING

1001 Het beslag in strafzaken is een voorlopige dwangmaatregel waarbij de goederen aan de eigenaar of bezitter worden onttrokken (zie art. 35 e.v. Sv.; zie nader R. VERSTRAETEN, “Beslag in strafzaken” in *Comm.strafr.*). Dit beslag kan zowel op roerende als onroerende goederen betrekking hebben. Voor de beslagrechter is hier echter geen rol weggelegd (zie boven, nr. 87). Bij de verbeurdverklaring worden de goederen die verband houden met het misdrijf ontnomen en overdragen aan de Staat of aan de benadeelde (art. 42 e.v. Sv.; zie nader o.m. E. VAN MUYLEM, “Verbeurdverklaring” in *Comm.Strafr.*).

Een strafrechtelijk beslag of een verbeurdverklaring van onroerende goederen kunnen geen afbreuk doen aan de rechten van een hypothecaire schuldeiser op die goederen (Beslagnr. Brussel 14 februari 2008, *JLMB* 2009, 558; Beslagnr. Antwerpen 8 januari 2003, *RW* 2003-04, 1736; Beslagnr. Brussel 29 november 2004, *JLMB* 2005, 835 en *Rev.not.b.* 2005, 350 noot STERKCX. Zie hierover o.m. S. AMENGUAL en S. ILIESCU, “Confiscations spéciales, saisies pénales et saisies immobilières”, *Rev.not.b.* 2006, 337-349; Chr. BIQUET-MATHIEU in *Chronique notariales. Les sûretés* 2006/3, 169-172; E. DIRIX, “De verbeurdverklaring met toewijzing aan de benadeelde” in *Liber amicorum A. Vandeplass*, Gent, 1994, (185), 197, nr. 16; Chr. ENGELS, “La saisie pénale immobilière”, *Rev.not.b.* 2009, 550-577; F. TOP, “Verbeurdverklaring van een onroerend goed en de rechten van ingeschreven en beslagleggende schuldeisers” in *Liber amicorum F. Bouckaert*, Leuven 2000, 205-236; V. SAGAERT, “De positie van de schuldeisers bij strafrechtelijk beslag en verbeurdverklaring van vermogensvoordelen”, *TPR* 2000, (55), 80, nr. 32; *Rép.not.*, “L’ordre” (2009), 95, nr. 76).

Indien een onroerend goed dat werd verbeurdverklaard met toewijzing aan de burgerlijke partijen, het voorwerp is van het beslag door een hypothecaire schuldeiser, dan moet de verkoopopbrengst na aftrek van het gedeelte dat de hypothecaire schuldeiser toekomt worden afgegeven aan de burgerlijke partijen. Er vindt geen samenloop plaats met de overige schuldeisers (Beslagr. Brussel 29 november 2004, *JLMB* 2005, 835).

§ 4. Doorhaling

1002 Een van de oogmerken van de procedure van rangregeling is het onroerend goed te bevrijden van alle bestaande in- en overschrijvingen. Deze zuivering kan vrijwillig zijn door toestemming van de betrokken partijen, of gerechtelijk.

1003 De verhouding tussen de artikelen 1647, 1651 en 1653 was voor de wet van 29 mei 2000 het voorwerp van betwisting. Hierdoor werden de artikelen 1651 en 1652 opgeheven en de artikelen 1647 en 1653 gewijzigd. Voortaan kunnen alle in- en overschrijvingen in elke stand van de procedure door de hypotheekbewaarder worden doorgehaald tegen de overlegging van een notarieel getuigschrift waaruit de betaling door de koper blijkt. Verder kan de rechter op eenzijdig verzoekschrift van de koper te allen tijde de doorhaling gelasten van alle bestaande in- en overschrijvingen, onder verplichting voor de koper om zich vooraf te bevrijden overeenkomstig artikel 1641.

ZAAKREGISTER

De cijfers verwijzen naar de randnummers.

A

Aandelen

- beslag op aandelen, 119, 632, 744

Aansprakelijkheid

- bij andersluidend vonnis na kort geding, 262
- gerechtsdeurwaarder, 133, 574
- misbruik van executierechten, 43, 441
- bij voorlopige tenuitvoerlegging, 371

Aasgierfondsen, 159

Actio judicati, 238, 538

Actualiteit van de titel, 72, 535

Administratieve akte, 306

Advocaat

- beslag in handen van, 742

Airmiles, 149

Arbitrale beslissingen

- exequatur, 289, 292
- vreemde, 290

Akkoordvonnis, 266

Alimentatie

- beslag voor, 169, 549
- beslagbaarheid, 165 e.v.
- compensatie, 169
- DAVO, 176, 349
- executieproblemen, 73, 547, 559
- kantonnement, 415
- verjaring, 551

Anatocisme, 531

Auteursrecht

- beslagbaarheid, 159
- beslag inzake namaak, 515

Authentieke akte

- begrip, 297
- grosse, 210
- minuut, 210

B

Bank

- bankfiliaal, 725
- beslag op bankrekening, 724
- beslag op inhoud bankkluis, 610, 617, 737
- documentair krediet, 739
- eenheid van rekening, 735
- garantie op eerste verzoek, 740
- kredietopening, 734
- meerhoofdige rekening, 730
- rekening-courant, 734
- spaarboekje, 736

Bederfelijke goederen, 438

Beding

- 'eerst betalen, dan praten', 65
- 'boekenbeding', 302
- kettingbeding, 924
- van onbeslagbaarheid, 158, 852
- van niet-overdraagbaarheid, 158, 852
- van onverdeeldheid, 117, 854
- solidariteitsbeding, 925
- voorkeurbeding, 923

Bedrieglijk onvermogen, 34

Belastingen, 308 e.v.

Beneficiaire aanvaarding, 146

Bericht van beslag, 106

Bericht van verzet, 106, 628, 645, 668

Beschikkingsonbevoegdheid (door beslag) (zie: Onbeschikbaarheid)

Beslag

- begrip, 27
- bericht van, 106
- derdenbescherming, 31
- dwangvertegenwoordiging, 52
- juridische aard, 48
- omvang, 41, 762
- samenloop, 30, 626, 763

- soorten, 46
- op toekomstige goederen, 37, 719
- voorwerp, 33, 111
- op vruchten, 39, 435, 848, 897
- zakelijke werking, 50, 765
- Beslag bij een derde, 610, 687
- Beslag in eigen handen, 751
- Beslag inzake namaak, 515
- Beslag onder derden (algemeen)
  - algemeen, 682
  - bankbeslag, 724
  - beslaglegger (positie van), 718
  - en cessie, 698, 769
  - en delegatie, 699
  - derde-beslagene, 753
  - eventuele vordering, 719
  - en rechtstreekse vordering, 685
  - gevolgen, 754
  - fiscaal derdenbeslag, 322
  - huurvordering, nr. 722
  - kredietopening, 734
  - onverdeelde vordering, 715, 730
  - structuur, 707, 749
  - toekomstige vordering, 719
  - verjaring (stuiting), 776
  - en zijdelingse vordering, 692, 752
- Beslag onder derden (bewarend)
  - aanzegging, 788
  - algemeen, 777
  - authentieke of onderhandse stukken, 785
  - bekwaamheid, 778
  - betwisting van de schuld door derde, 805
  - beslag, 787
  - buitenlands vonnis, 786
  - bij conclusie, 780
  - derde-beslagene (positie), 773
  - derde-beslagene (verplichtingen), 791
  - duurtijd, 790
  - omzetting in uitvoerend beslag, 807
  - onbeschikbaarheid, 792
  - op eigen gezag, 784
  - procedure, 779
  - rechterlijke machtiging, 781
  - verklaring van derde-beslagene, 796
- Beslag onder derden (uitvoerend)
  - algemeen, 808
  - aanzegging van het beslag, 813
  - afgifte, 817
  - beslag, 812
  - positie derde-beslagene, 773
  - verplichtingen derde, 791, 816
  - excepties, 773
  - evenredige verdeling, 829
  - en faillissement, 135
  - kwaliteit schuldvordering, 809
  - periodieke schulden, 810
  - en samenloop, 763, 829
  - verklaring derde-beslagene, 816
- Beslag op roerend goed
  - aanwezigheid beslaglegger, 608
  - algemeen, 577, 599
  - beslag bij vergelijking, 627
  - bijstand getuige, 606
  - bij een derde, 610
  - brandkasten, 617
  - eenheid van beslag, 626
  - evenredige verdeling, 665
  - griffie (ter), 614
  - kunstvoorwerpen, 186, 639
  - onderhandse verkoop, 638
  - omschrijving van de goederen, 620
  - onroerend goed door bestemming, 585
  - op dieren, 623
  - op geld, 618
  - op verschillende plaatsen, 609
  - P.V. van niet bevinding, 622
  - publiciteit, 104, 625, 635
  - revindicatie, 583, 593, 646
  - uitvoerend beslag, 595
  - verkoop, 634
  - verzet, 628, 645
  - weigering toegang, 615

**Beslag op onroerend goed (bewa-
rend)**

- algemeen, 833
- duurtijd, 839
- gevolgen, 836
- omzetting in uitvoerend beslag, 844

**Beslag op onroerend goed (uitvoe-
rend)**

- algemeen, 845
- beperking van vervolging, 877
- beschikkingsonbevoegdheid, 905
- beslag, 879
- beslagene als sekwester, 869
- bevel, 869
- buitengewone kosten van ver-
volging, 970
- echtgenoten, 858
- eenheid van beslag, 980
- eigendomsoverdracht, 967
- eigendomsvoorbehoud, 850
- en faillissement, 987
- gemeenmaking van beslag, 932
- gevolgen, 905
- herveiling na rouwkoop, 950
- hoger bod, 946
- huurgelden, 897
- huurovereenkomsten, 897, 910,
921
- incidenten, 971
- indeplaatsstelling, 980
- kantmelding, 939
- keuzerecht, 861
- koper (positie van de), 965
- kosten, 928, 963, 970
- minnelijke schikking, 865
- nietigheden, 975
- notaris, 885, 955
- omzetting in onderhandse ver-
koop, 944, 974
- onderhandse verkoop, 915
- onttrekking (vordering tot), 971
- onverdeelde goederen, 854
- openbare verkoop, 941
- overschrijving, 883, 905

- procedure, 863
- rangregeling, 992
- samenloop, 980
- toegangsregeling, 896
- verkoop, 915, 941
- verkoop uit de hand, 915
- verkoopsvoorwaarden, 919
- verkoper (positie van de), 937
- voorwerp, 848
- vrijwillige verkoop, 944, 974
- vruchten, 901
- weigering van bod, 954
- woninghuur, 912
- zwarigheden, 978

Beslag tot terugvordering, 508**Beslagberichten, 104****Beslaglegger**

- juridische positie, 51
- executiegerechtigde, 518

Beslagrecht

- begrip, 2
- gesloten systeem, 46, 469
- materieel, 2
- openbare orde, 3
- territorialiteitsbeginsel, 83, 94

Beslagrechter

- algemeen, 53
- bevoegdheid, 54, 95
- controletaken, 97
- en faillissement, 140
- fiscale zaken, 80
- internationale bevoegdheid, 94
- rechtspleging, 98
- strafzaken, 88
- specifieke wetgeving, 89
- territoriale bevoegdheid, 90

Beslagbaarheid

- algemeen, 111, 149
- beroepsgoederen, 156
- bestemming van de goederen,
153
- contractuele, 158
- huisdieren, 156
- goederen zonder verkoop-
waarde, 155
- landbouwquotum, 150, 849

- lijfrente, 159
  - loon e.d., 160
  - onverdeeldheid, 116, 715, 854
  - schuldvorderingen, 712
  - vergunningen, 150
  - wetsconflicten, 151
  - Bestaansminimum, 168
  - Bestand van berichten, 104
  - Betaling
    - algemeen, 539
    - en actualiteit van de titel, 535
    - betalingsregelingen, 543
    - bewijs van betaling, 539
    - aan gerechtsdeurwaarder, 30, 527, 573
    - toerekening van betaling, 540
  - Zie ook: Uitstel van betaling
  - Betekening
    - van vonnis, 245
  - Bevel
    - algemeen, 562 e.v.
    - roerend beslag, 595
    - onroerend beslag, 869
  - Bewarend beslag
    - algemeen, 433
    - bekwaamheid, 454
    - buitenlands vonnis, 464
    - duurtijd, 442
    - eisbare vordering, 457
    - herhaald beslag, 471
    - kantonement, 400, 484
    - kwaliteit vordering, 455
    - misbruik van, 441
    - omzetting in uitvoerend beslag, 486
    - onder derden, 777
    - opheffing, 472, 482
    - op onroerend goed, 833
    - op roerend goed, 589
    - pluraliteit van beslagen, 447
    - procedure, 467
    - publiciteit, 104, 446
    - rechterlijke machtiging, 462
    - sekwester, 436
    - urgentie, 449
    - veranderde omstandigheden, 479
    - verlenging, 443
    - voorwaardelijke vordering, 459
    - zekere vordering, 455
  - Bewind
    - neutraal bewind, 132
    - vereffenings-, 129
  - Bezit geldt als titel, 31, 509, 580, 650
  - Boedelafstand, 148
  - Boedelgemeenschap, 119
  - Boekenbeding, 302
  - Bodemsanering, 970
  - Borg
    - beslag onder de borg, 459, 748
    - zakelijke borg, 847
  - BTW, 331
  - Buitengerechtelijk verzet, 688
  - Bunkers (beslag op), 487
- C**
- Cassatie, 261
  - Cessie
    - bevoegdheid beslagrechter, 66
    - en derdenbeslag, 698, 769
    - IPR, 770
    - loonoverdracht, 64, 700
    - tegenwerpelijkheid, 769
    - van toekomstige huurtermijnen, 899
  - Cognossement, 500
  - Collectief beslag, 30, 822, 831
  - Collectieve schuldenregeling, 142, 991
  - Compensatie
    - actualiteit van de titel, 542
    - alimentatie, 169
    - compensatiebeding, 735
    - beslag in eigen handen, 750
    - derdenbeslag, 760, 767, 774
    - tegen overheid, 194
  - Computergegevens, 511
  - Concubinaat, 658
  - Conservatoir beslag (zie Bewarend beslag)

Consignatie

- goederen in, 648

Le criminel tient le civil en état, 55, 455, 651

Cultuurgoederen, 119, 509

D

Dadelijke uitwinning, 1, 845

DAVO, 176, 349

Declaratief vonnis, 243

Delegatieovereenkomst, 699

Derde-bezitter, 847

Derdenverzet

- schorsing van uitvoerbaarheid, 71, 475
- tegen beschikking van beslagrechter, 475

Dieren, 623

Diplomaten, 198

Dividenden (zie Aandelen)

Documentair krediet, 739

Domaniale wet, 307

Domeinnaam, 149

Doorhaling inschrijvingen, 1002

Dwangbevel

- algemeen, 306
- fiscaal, 308, 318
- sociaal, 337

Dwangschrift, 316

Dwangsom

- algemeen, 22, 83
- aanpassing, 83
- beslagrechter, 83
- faillissement, 93
- kort geding, 83
- bevoegde rechter, 24
- Raad van State, 24
- terugbetaling, 83
- verbeurte, 26, 83
- verjaring, 83

Dwangvertegenwoordiging, 52

E

Echtgenoten

– derdenbeslag, 778

– fiscale schulden, 129, 311

– feitelijke scheiding, 130, 311

– gemeenschappelijke schulden, 122, 586, 858

– revindicatie, 661

– scheiding van goederen, 127, 662

– wettelijk stelsel, 122

‘Eerst betalen, dan praten’, 65

Eenheid van beslag

– roerend beslag, 626

– onroerend beslag, 980

Eenzijdig verzoekschrift, 467

Effecten, 578

Eigendomsoverdracht

– na beslag, 52

– onroerend beslag, 966

– roerend beslag, 641

Eigendomsvoorbehoud, 648, 850

Eigenbeslag, 751

Eigenrichting, 1, 688

Eredienst, 156

Erfgenamen, 249, 519

Escrow account, 733

Euro, 220

Europees betalingsbevel, 288

Europese executoriale titel, 277

Evenredige verdeling

– algemeen, 665

– faillissement, 132

– ontwerp, 630

– tegenspraak, 682

– toegelaten schuldeisers, 673

– uitnodiging schuldeisers, 672

Eventuele rechten, 719

Executie

– directe, 8

– misbruik van, 43

– reële, 5

– parate, 1

Executieafsprake, 74, 84, 543, 939, 974, 979.

Executoriale titel (zie Uitvoerbare titel)

Exequatur

- arbitrale beslissing, 289
- begrip, 269
- EEX-Verordening, 282
- procedure, 272

F**Faillissement**

- begrip, 134
- en beslag, 135, 672
- boedelschuld, 139
- en derdenbeslag, 135, 828, 829
- dwangsom, 83
- hypothecaire schuldeiser, 987
- pandhouder, 137
- separatisten, 137
- verschoonbaarverklaring, 134

Fiduciaire verhoudingen, 112, 731

Fiscaal derdenbeslag, 322

Fiscaal dwangbevel, 308

Fiscale notificatie, 325, 993

Fiscale schuldvergelijking, 326

Formulier van tenuitvoerlegging, 207

Fusie, 519, 523

G

Gedetineerden, 159

Gelijkheidsbeginsel tussen schuldeisers, 30

Geld

- beslag op, 618
- revindicatie van, 647

Gentlemen's agreement, 4

Gerechtelijke reorganisatie, 143

Gerechtsdeurwaarder

- algemeen, 102, 572
- aansprakelijkheid, 574
- advocaat, 103
- betaling aan, 30, 573
- als bewindvoerder, 133, 698
- monopolie, 102
- retentierecht, 103
- uitstel van betaling, 77, 573
- verjaring, 102

Geringe vorderingen, 44

Gesloten systeem (beslagrecht), 46, 469

Gezag van gewijsde, 99, 483

Goodwill, 149

Grosse, 210

H

Hagelbeslag, 724

Handelsnaam, 149

Handelszaak

- beslag op, 578, 602
- pand (zie Pand)

Herhaald beslag, 471

Herhalingsverbod, 483

Herveiling, 970

Huur

- anticipatieve cessie, 899
- anticipatieve kwijting, 900
- beslag op huurvordering, 722
- beslag tot terugvordering, 508
- cessie van huurvordering, 722
- beslag huurgelden en beslag onroerend goed, 723
- huurbevoegdheid na onroerend beslag, 910
- pandbeslag, 505
- uitdrijving huurder, 13
- volgrecht verhuurder, 506
- voorrecht verhuurder, 505

I

Interest (zie Rente)

Interpretatie

- van vonnissen, 70, 242
- van notariële akten, 229, 302

K**Kantonement (algemeen)**

- absoluut recht, 389
- en alimentatie, 415
- algemeen, 386
- beslagrechter, 432

- bij bewarend beslag, 394
- minnelijk kantonnement, 427
- bij uitvoerend beslag, 407
- van het voorwerp van het beslag, 404, 424
- verbod, 414

Kantonnement (bewarend beslag)

- algemeen, 394
- bedrag, 400, 484
- gevolgen, 405, 484
- rente, 400
- voorwerp van het beslag, 407

Kantonnement (uitvoerend beslag)

- algemeen, 408
- bedrag, 421
- gevolgen, 425
- minnelijk kantonnement, 427
- rente, 422
- voorwerp van het beslag, 424, 426

Kennelijk onvermogen, 148

Kettingbeding, 924

Keuzerecht beslaglegger, 42, 115, 433, 517, 861

Know how, 149

Kohier, 309

Koop

- bij (onroerend) beslag, 915, 941
- bij (roerend) beslag, 620, 634, 638
- eigendomsvoorbehoud, 634, 823
- koper roerend goed, 649

‘Koop breekt huur’, 910

Kosten van vervolging, 970

Krakers, 16

Kunstvoorwerpen, 186

Kwaliteitsrekening, 731

Kwalitatieve verbintenissen, 903

L

Lading, 500

Landbouwquotum, 150

Landbouwvoorrecht, 506

Leasing, 648

‘Loi Dailly’, 770

Loon

- beslagbaarheid, 160
- inhoudingen, 175
- loonbegrip, 162
- loonbeslag, 721
- loonoverdracht, 64, 700
- maaltijdcheque, 155
- opzegvergoeding, 162
- vakantiegeld, 165

Loondelegatie

- begrip, 704
- bevoegde rechter, 63
- samenloop, 173
- toepassing regels derdenbeslag, 650

Loonoverdracht

- algemeen, 700
- bevoegde rechter, 64
- gemeenrechtelijke overdracht, 65
- publiciteit, 106
- samenloop, 172

M

Maaltijdcheque, 155, 160

Maatschap, 119

Mede-eigendom

- algemeen, 117
- bij derdenbeslag, 715, 730
- onroerende goederen, 854
- tontine, 121

Melkquotum, 150

Meubles n'ont pas de suite, 509, 649

Militievergoeding, 165

Milieuvergunning, 150, 849

Minnelijke schikking (P.V. van), 266

Minuut, 210

Misbruik van procesrecht, 43, 441

Multi-bank beslag, 724

Munteenheid, 220

N

Naamlening, 520

Nalatenschap (zie ook Erfgenamen)
 – beneficiaire aanvaarding, 146
 – onbeheerde, 147
 NATO, 198, 791
 Neutraliteit derde-beslagene, 708, 773, 791
 Nietigheden
 – onroerend beslag, 975
 – uitvoerend beslag, 566, 604
 Notariële akte
 – begrip, 298
 – buitenlandse, 305
 – interpretatie, 302
 – schorsing uitvoerbaarheid, 304
 – uitvoerbare kracht, 299
 Notaris
 – derdenbeslag, 743
 – kwaliteitsrekening, 731
 Zie ook: Beslag op onroerend goed
 Novatie, 542

O

Omgangsregeling, 8
 Omzetting bewarend in uitvoerend beslag
 – algemeen, 486
 – beslag tot terugvordering, 514
 – derdenbeslag, 784
 – onroerend beslag, 844
 – pandbeslag, 504
 – roerend beslag, 486
 Onbeheerde nalatenschap, 147
 Onbeperkt uitstel belastingen, 320
 Onbeschikbaarheid (door beslag)
 – algemeen, 28
 – beslag onder derden, 765, 792
 – delegatie, 699
 – onroerend beslag, 905
 – rechtstreekse vordering, 695
 – relativiteit, 28, 765, 906 e.v.
 – roerend beslag, 590
 Onderhandse verkoop
 – onroerend goed, 915
 – roerend goed, 638

– vrijwillige, 944, 974
 Onderhoudsgelden (zie Alimentatie)
One ship company, 497
 Onroerend goed, 848
 Ontruiming (zie Uitdrijving)
 Ontvangstmachtiging, 704
 Onverdeeldheid, 116, 715, 854
 Overdracht van schuldvordering (zie Cessie)
 Overgangsrecht, 3, 151

P

Pacht (zie Huur)
 Pand, 61, 600
 Pand handelszaak, 61, 578, 602
 Pandbeslag, 505
 Pauliaanse vordering, 33, 114
 Paulinanabeslag, 114
 Pensioensparen, 159
 Periodieke schulden, 533, 810
 Pleziervaarttuig, 114
 P.V. van niet-bevinding, 105, 622
 Publiciteit, 104

R

Rangregeling
 – begrip, 992
 – doorhaling, 1001
 – procedure, 994
 – tegenspraak, 997
 – toegelaten schuldeisers, 993
 Rechtsmisbruik, 45, 441
 Rechtsopvolging, 519
 Rechtstreekse vordering, 695
 Rechtsverwerking, 544, 552
 Reële executie
 – afgifteverplichting, 8, 224
 – begrip, 5
 – bevoegde rechter, 12, 57
 – indirecte, 22
 – kosten, 532
 – misbruik, 45
 – krachtens notariële akte, 301
 – tegen de Staat, 193

- uitdrijving, 13
- uitvoerbare titel, 223

Referentieadres, 603

Registratierechten, 679

Rekening (zie Bank)

Rente

- algemeen, 231, 531, 569, 996
- kantonnement (bewarend beslag), 400
- kantonnement (uitvoerend beslag), 422
- morale, 531, 569
- gerechtelijke, 531, 569
- vergoedende (bij voorlopige tenuitvoerlegging), 531

Retentierecht, 154, 196, 581, 677

Revindicatie (onroerend), 971

Revindicatie (roerend)

- algemeen, 646
- bankrekening, 647, 732
- bewijs, 653
- concubinaat, 658
- consignatiegever, 648
- echtgenoten, 661
- eigendomsvoorbehoud, 648
- gerechtsdeurwaarder, 583
- koper, 649
- leasing, 648
- procedure, 651
- rechtspersonen, 664
- schorsende werking, 651
- verhuurder, 648
- verkoper, 648

Revindicatie (schuldvordering), 647

Revindicatoir beslag (zie Beslag tot terugvordering)

Roerend goed, 584, 849

S

Safeloketbeslag, 610, 617, 737

Samenhang, 93

Samenloop

- begrip, 30, 132
- en delegatie, 699
- en derdenbeslag, 659, 829

- eenheid van beslag, 629
- en rechtstreekse vordering, 695
- en zijdelingse vordering, 692

Scheepslanding, 500

Schepen, 198, 487

Schorsing, 71

Schuldoverdracht, 523

Schuldvergelijking (zie: Compensatie)

Sekwester, 436

Simulatie, 35, 113

Sistership clause, 496

Sociaal dwangbevel, 337

Solidariteitsbeding, 925

Spaarboekje, 736

Staat

- beslag, 185
- compensatie, 194
- derdenbeslag, 191
- dwangsom, 193
- reële executie, 193
- retentierecht, 196
- staatsschepen, 203
- vreemde Staten, 197

Staatshoofd, 198

Staatsschepen, 203

Stedenbouw, 89

Stil pandrecht, 49, 650

Strafrecht, 27, 87, 633

Strafrechtelijk beslag, 87, 1001

Stromanbeslag, 113

Subrogatie, 249, 519, 980

T

Taalgebruik, 98

Tak- en wortelvaste vruchten, 848

Tontine, 121, 856

Tussenvordering, 82

U

Uitdrijving

- algemeen, 13
- huurder, 17
- krachtens notariële akte, 301

- na onroerend beslag, 922, 962
- Uithuiszetting, 17
- Uitstel van betaling
  - alimentatie, 76
  - algemeen, 75
  - beslagrechter, 78
  - bevoegde rechter, 77
  - fiscale zaken, 76
  - loonvordering, 76
  - wisselschulden, 76
- Uitvoerbaarheid bij voorraad, 350
- Uitvoerbaarheid op de minuut, 207
- Uitvoerbare titel
  - algemeen, 206, 525
  - executiegerechtigde, 249, 518
  - executieplichtige, 251, 522
  - executiekosten, 530
  - notariële akte, 298
  - schorsing, 71
- Uitvoerend beslag (algemeen)
  - actualiteit van de titel, 535
  - algemeen, 516
  - bekwaamheid, 521
  - erfgenamen, 519
  - kosten, 530
  - kwaliteit van de vordering, 525
  - onroerend beslag, 845
  - rechtsopvolgers, 519
  - roerend beslag, 585
  - zekere en vaststaande schuld, 526
- Uitvoeringsimmunitieit overheid, 177
- Urgentie
  - bij bewarend beslag, 449
- V**
- Vennootschap
  - foutieve aanduiding, 254
  - beslag op, 119
  - beslag op aandelen, 119, 632, 744
  - fusie, 519, 523
  - ontbinding, 144
  - (bedrieglijke) oprichting, 34
  - revindicatie, 664
- Verbeurdverklaring, 88, 1001
- Vergoeding wegens verkeersongeval, 713
- Vergunning (beslag op), 150
- Verkoopsvoorwaarden, 919
- Vermogen
  - begrip, 111
  - beslagbaarheid, 111, 149
  - fiduciaire verhoudingen, 112
- Verjaring
  - actio judicati, 238, 538
  - alimentatie, 551
  - derdenbeslag, 776
  - dwangsom, 22, 83
- Vermogenstransparantie, 116
- Verplaatsbare goederen, 93
- Verstekvonnis, 239
- Vertrouwensleer, 33
- Verzekeringsportefeuille (beslag op), 578
- Verzet (buitengerechtelijk), 688
- Verzet op de prijs
  - algemeen, 106, 628, 645
  - bij derdenbeslag, 829
  - bij onroerend beslag, 993
  - bij roerend beslag, 628, 645, 668
- Visum, 824
- Vliegtuig, 204, 504
- Voetbalspelers, 150
- Volgrecht, 494, 506, 509
- Vonnis en arrest
  - begrip, 237
  - condemnatoir, 240
  - constitutief, 244
  - declaratief, 237
  - interpretatief, 243
  - verbetering, 242
  - veroordelend, 240
  - uitvoerbare titel, 231
  - verstekvonnis, 237
- Voorlopige tenuitvoerlegging
  - aansprakelijkheid, 371
  - algemeen, 350
  - door appelrechter, 364
  - modaliteiten, 359
  - schorsing, 71, 367

– van rechtswege, 377
Voorrechten, 439, 563, 677
Voorzitter rechtbank van eerste aanleg, 58, 72
Vruchten
– algemeen, 39, 435
– onroerend beslag, 897
Vruchtgebruik, 848
VZW, 145

W

Wapens, 639
Wegmaking van in beslag genomen goederen, 633
Werkloosheidsuitkering, 165
Wetsopvolging, 3, 151
Wettelijk samenwonenden, 131
WCO, 143
WFZ, 137

Wisselbrief
– beslag op onderliggende verhouding, 747
– titel voor derdenbeslag, 786
Woning zelfstandige, 201
Woninghuurwet, 912
Wrak, 202

Z

Zaakvervangings, 40, 632, 647
Zakelijke borg, 847
Zee, 89
Zeeschip, 2002, 487
Zeevordering, 489
Zelfstandige (woning van), 201
Zijdelingse vordering, 692, 752
Zwarigheden bij executie, 642, 973, 978